

ב"ה הקדמה אברהם את ד' אשר יעצני אחר שזיפני להביא ראשית בפורי בחיבורי קונטרס תוספת שביעית בשנת תרס"ח ומשמרת להבית בשנת תרע"ב שנדפסו במועדם ע"י הגאון הגדול הרידב"ז זצ"ל בחיבור לטהרת ספרו בית רידב"ז בספר הפולל פאת השלחן.

ואחר שזיכתי עוד להביא אור הבהיר שו"ת פוכב מייעקב לכ"ג אאמו"ר רשכב"ה זצ"ל נעטרתי לבקשת מיודעי ומפירי שאעשה ג"א לביתי בהוצאת שו"ת ונהלכה: מודה אני ע"כ לד' ית"ש אשר הביאני עד הלום ברב חסדו להוציא לאור חלק מתשובותי לאו"ח ויו"ד ותפלותי על העתיד, כי יזפני להשלים הבנן בהוצאת חלק ב' לאע"ז וחו"מ, ואפשר אשנה פרק זה להדפיס יחד מן הנשאר אתי לחלק או"ח ויו"ד שיהי' למהדורא תנינא על כל ד' חלקי הש"ע: באמנה חשבותי דרפי, על שנסבה לי להוציא ספרי פעת כי בגדה תבל, עוד לא נרפא ממחץ פגעי מלחמת התבל בשנים שעברו והנה רגזה ארץ תחת רושם פחד מלחמה שנית מלבד הלחץ והדחק עת משבר אשר לעם ישראל בפרט ורדיפות נוראות מן צוררי עמינו בארצות שונות ד' ירחמנו יצילנו ויושיענו, אפשר שאין הזמן גורם בהוצאת ספרים חדשים, אבל אשיבה רגלי אל עדותיך, כי אמנם עתה ביותר מהראוי להעיר אנון לשמוע בלימודים, כאשר מצינו ביהושע במלחמת יריחו שא"ל המלאך עתה באתי על תלמוד תורה, מיז וינן יהושע בלילה שהוא בתוך העמק אר"י מלמד שלן בעמקה של הלכה [מגילה ג'] ורו"ל המשילו במשל הדגים שאמרו אם במקום חיותינו כף.

ארף אנחנו עכשוו שאנו יושבין ועוסקין בתורה דכתיב בה כי היא חייך ואנרף ימיה כף, אם אנו הולכין ומבטלין הימנה עאכו"כ [ברכות ס"א], כן אנחנו היום בעת צרה ליעקב עלינו לזרז יותר ולאמץ ידים לתורה והמלאך הגואל יברך את הנערים ויזגו לרוב בקרב הארץ, אמר "ויזגו" שישומו אל לבם משל הדגים שלא לצאת ממקום חיותינו ויגדיל תורה ויאדיר: קראתי שם הספר חזון נחום ונלוה אליו "חזון למועד" מעט מדרושים וחי' למועדים, גם קונטרס "דברתי בחזון" הם חי' הערות והגהות באשר דברתי בפנים, וד' יעזרני על דבר כבוד שמו ובמינו נחנה בהרמת קרן התורה וישראל ובלצ"ג בב"א: המחבר מנב"ת זו הר' הצ' מ' טאבא תחי' בת חותני הגביר המפורסם נרא וצדיק מו"ה אברהם פאקער ז"ל ביאסי ויה"ר שנופה לנחת תורה וגדולה אצל צאצאינו וצאצאי צאצאינו בנינו ובנותינו יחיו ולא ימוש התורה מהם עד עולם: הטיבה ד' לטובים בני עדתי פה דאמבראווא, מאז שאני יושב בתוכם זה יותר מארבעים שנה [על מקום א"ז הרב הגאון העסיד שבפיקונה מו"ה שפתי ראפאפארט אבדפ"ה זצ"ל נכד הש"ך והרמ"א זי"ע] המה יכבדוני ויתמכוני כפי פוחם ודברי נשמעים לחפצי שמים כולם יעמדו על הברכה וזכות אבותי מסייעתם ויהי נועם ד' עליהם יברך חילם ומעשה ידיהם עכט"ס: צדיקים דבריהם הם זכרונם [ירושלמי שקלים סופ"ד]: לזכר עולם יהי צדיק כ"ג אאמו"ר מהר"י אבד"ק הרומליב זצ"ל ותורתו מברזת עלי' בשמעתתי המבדרין בעלמא בהדר גאון עוזו וספרו הבהיר שו"ת פוכב מייעקב ונהגות פוכב מייעקב על ירושלמי ומשניות.

וכ' אמי מורתי הצדקת מלומדת ומשפלת ביראת ד' רבת הפעלים בצדקה וגמ"ח מרת
רחל ע"ה ז"ל: יזפור אק' את נשמת כ' גיסי הרב הגאון החסיד מו"ה יעקב מנחם רובין
אבד"ק טאסט זצ"ל ז"ו' אחותי הר' הצ' מ' חנה מאטיל ע"ה: נשמת גיסי הרב הנגיד
המנופלג מו"ה אליעזר וויינבערגער ע"ה, אנא ד' תן חיים טובים ארנפים ולשלום
לאלמנתו אחותי הצ' מלומדת ומצוינת במע"ט מ' יוטא תחיל' תזכה בנחמה לאויו"ש ושם
טוב לה מבנים ובנות: ואלה אנפיה אשר עולל לי בעוה"ר פי נלקח ממני מחמד נפשי
בני בכורי האברה הקריר ירו"ש מו"ה יעקב ע"ה שננה שמשו בימי העל' ויה"ר
שאנפה לראות את בניו נכדי הקרים יחיו בתורה וגדולה ויהיו לנחת רוח אביהם
בג"ע: מאמר אנדה ענין תשובה וכשחלה ריב"ז נכנסו תלמידיו לבקרו כיון שראה אותם
התחיל לבכות אמרו לו תלמידיו נר ישראל עמוד הימיני פטיש החזק מפני מה אתה בוכה
א"ל אילו לפני מלך בוד"ד היו מוליכין אותי כו' אעפ"כ הייתי בוכה ועכשיו שמוליכין
אותי לפני ממ"ה הקב"ה שהוא חי וקיים כו' ולא עוד אלא שיש לפני שני דרכים אחת
של ג"ע ואחת של גיהנם ואיני יודע באיזו מוליכים אותי ולא אבכה כו' בשעת פטירתו
אמר להם פנו כלים מפני הטומאה והכינו פסא לחזק' מלך יהודה שבא [בברכות כ"ח]:
כאשר האדם מצטער ודואג בלבו, יש מציאות לזולתו להפיר אשר את חבירו ע"י
התגלות מצפוני נפשו עם שיחתו ודיבורו, על דרך דאגה בלב איש שיחנה לאחרים
אשר תמצל על מכאובו קלני מראשי קלני מזרועי, אבל לפעמים ראינו איש אשר
תקפוהו צרות רבות ורעות והוא כמחריש, והי' לחשוב כי הוא איש נדהם שוטה אינו
מרגיש ע"כ הוא יושב ודומם מבלי הוציא מלה של אנחה וע"כ גם העומדים סביבו אין
להם להתאונן ולקחת חבל בצערו, אחר שהוא על עצמו לא חש להצטער ולהרגיש,
ואמנם לא כן הדבר כי אפשר גדול צער זה האיש אשר יתן דמי לו יותר מצער הצועק
מרה, סיבת שתיקתו היא, אשר הציקתהו ריחו מרוב צער ותוגה אשר יעצרהו מלהוציא
הגה מפיו, הוא שמצאנו אצל אחי יוסף (פ' מקץ) [ויאמרו איש אל אחיו אבל אשמים
אנחנו על אחינו אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו ולא שמענו], הם באו עתה
בחשבון לצייר להם את גודל מצוקתו של יוסף בעת דנו אל נפשו שהיתה נודעת ביותר
מאשר הי' דומי' לו בלי נשמע קולו, כי אמנם הסתער לבו למחנה האיומה, הנה הוא בא
אל אחיו במחשבה רצו' לשאול להם לשלום ותקנתו למצא אצלם קבלה של סבר פנים
יפות פטוב ונעים שבת אחים גם יחד באחנה ורעות, וכנגד זה מצא מפח נפש שהתנכלו
אותו להמיתו, מפתיע מר הנה הסב שנהפך לבו בקרבו והי' כאיש נדהם לא יכול לדבר
גם לבכות ולהתחנן, "אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו ולא שמענו אין אנמר ואין
דברים לשמע אונן, רק מתחנן בדומי' מרגשת הומי' מלב אח אל אחים, הוא אשר לא
שמענו שתיקתו זאת העידה על גודל מבוכתו, ואם לעומת המראה הנוראה לא רגש
לבינו לחמלה א"כ "אבל אשמים אנחנו": אני מבין בזה משאה"כ [דברים כ"ד] "לא
תעשוק שכיר וגו' ביומו תתן שכרו ולא תבא עליו השמש פי עני הוא ואליו הוא נושא
את נפשו ולא יקרא עליך אל ד' והי' בך חטא הנה אמרו ולא יקרא עליך לא מוכן
ובמפורשים פי' אפי' אם לא יקרא, ולמה א"כ אצל מצות צדקה (דברים ט"ו) אמר "ולא
תתן לו וקרא עליך אל ד' והי' בך חטא" ומה נשמנה כאן, ויבואר ע"פ האמור שהצער
הבא במדה מוגבלת בטבע עולם, עליו יאונן הסובל ויצעק הוי על מכאובו, לא כן בצער

הגדול העובר גבול הטבע, אין קול דברים וצעקה רק המניית נפש בדומי, הוא ההבדל שבין מניעת צדקה לבין עושיק שכר שכיר, אם יקפון האיש ידו מתמוה באחיו האביון אין להעני טענה בדיני אדם ורק אשר מצות התורה ויושר רוח יחייב לרחם על זולתו ואיש את רעהו ועזורו, התלונה של העני הוא צער בגבול טבע אנושי, שעוד ימצא העני דבר שפתים להתאונן ולישא תלונה על גורלו "יקרא עליך אל ד' והי' בך חטא", לא כן אצל עושיק שכר שכיר שאליו הוא נושא את נפשו והוא עבד בזעת אפים על פת לחם לפי הטף אשר יצא לפעלו עדי ערב, ואם בע"ב עושיק שכרו יביאהו לידי מבוכה נוראה עד נדהם לבו ומשומם אין דובר דבר כי גדול הפאב מאוד, "ולא יקרא עליך אל ד'" אתה בע"ב הסבת לו מרירות נפש בהשתוממות על הגזל ועושיק במדינה ובה במבוכה אשר לא יאמין בחייו סגר לבו אף מבלי לקרא עליך אל ד', מזה תפיר ותדע פמה גדול הצער והעול שהסבת לו "והי' בך חטא": כמו כן ביחס האדם למקום, אשר בהעות אדם בחטאיו ובכאוו להתעוררת תשובה לשוב אל ד' בוידי דברים חטאתי עויתי ופשעתי יתנחם על הרע שעשה ישפוך לבו לפני ד' ולהתחנן לו כי יקבלהו בתשובה שלימה לפניו, ולא הוידי פה הוא העיקר רק התרטה וקבלה בלב, ויש באדם המעלה אשר בכאוו לשוב לבו נשבר בקרבו ויאנח במרירות לב והשתפכות הנפש בגבורה עד שאין הפה יכול לדבר מפני רוב יגונו וצערו על פשעיו והמרתו לד' ותורתו, לב נשבר ונדפא אק' לא תבזה, מה שדבריו מעטים וכשל פחו לפרוט בשפתיו דברי וידי במילואם יותר אות הוא על התשובה נמרצה ותרטה גמורה שהצער הגדול יפריעהו במוצא שפתים, ומה יקרו דברי הגר"א ז"ל בפי הכתוב (תהלים ל"ב) באמרו "חטאתי אודיעך ועוני לא כסיתי אמרתי אודה לד' עלי פשעי ואתה נשאת עון חטאתי סלה", והענין כי הגה מדרש התשובה להתנודות בשלשה חטאתי עויתי ופשעתי, אבל בדהע"ה מצינו [שמואל ב' י'] לפני נתן הנביא ויאמר דוד חטאתי ויאמר אליו נתן גם ד' העביר חטאתך וגו', דוד התנודה ואמר חטאתי לד' בלי הוסיף בוידי לשון עויתי ופשעתי, אבל זה רק מפני שלא הספיק לסיים כי במוצא שפתיו המלה האחת "חטאתי" כל כף נשבר לבו בהשתפכות נפש עד שלא יכול לדבר יותר ונתקבלה התשובה במיעוט דברים, ואמר לו נתן הנביא גם ד' העביר "חטאתך" באמירת חטאתי לבד, וזה שאמר דוד "חטאתי אודיעך" התנודיתי רק על חטאתי, לא הי' בזה מחסרון הוידי, "ועוני לא כסיתי אמרתי אודה עלי פשעי", מרצוני הי' גם להודות עויתי ופשעתי "ואתה נשאת עון חטאתי סלה" אשר בחנת לבי וקבלת התשובה באומר הנביא, גם ד' העביר חטאתך, עכ"ד יקרים ונחמדים מעוררים לב ונפש: ואני הוספתי נוף בהמשך הפסוק (תהלים ל"ב) שם "על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצא רק לשטף מים רבים אליו לא יגיעו" כי בבחינה כמו של דהע"ה אפטר שיהי' האדם המעלה בעת יבא עתו להפרד מעוה"ז על משכבו בחליו יתן אל לבו לתשובה להתנודות על כל עונותיו אבל מר המצב שאז כבר פשל פחו בלי מצא און לפרט בוידי דברים והרבות תפלה ותחנונים לפני השי"ת כפי הראוי, ומה יעשה האומלל באין עצה, לתשובה עם וידי פה הרצון חושק ואפס היכולת עושיק כי אישתיקיל מילולג', על זאת יתפלל כל חסיד לעת מצא זו מיתה [ברכות ח'].

[שבהגיע עת פטירתו מן העולם יאמר לו גם ד' העביר חטאתך ויהי' חשוב לפני ית' פאלו הי' פורטם בכל עניני וידי ותרטה, רק לשטף מים רבים אליו לא יגיעו, שלא יגיעו

שֵׁטֶף מִים הַיְדוּנִים בְּרוֹב עֲוֹנוֹת שְׁלֵא יִהְיוּ הֵם לְפִיּוֹקָה בְּרִצּוֹן הַלֵּב: וּבְאַמְנָה תְרוּפָה הַחֲדָשָׁה זֶה מִן דְּבָרִים שְׁבֵלֵב, מְצִינֵנוּ בְּחִזְקֵי מְלֶךְ יְהוּדָה שְׁהִי הוּא הַמְּמַצִּיא הוֹרָאָה זֶה כְּמִבְּנֵי בִמְד' [פְּתִיחַתָּא דְאִיכָה רַבָּה ל'] אַרְבָּעָה מְלָכִים הִי מֵה שְׁתַּבַּע זֶה לֹא תַבַּע זֶה כּו' עֲמַד יְהוֹשֻׁפֵט וְאָמַר אֲנִי אֵין בֵּי פֶח לֹא לְהַרְגֵי וְלֹא לְרַדְוֹף אֲלֵא אֲנִי אוֹמֵר שִׁירָה וְאַתָּה עוֹשֶׂה א"ל הַקַּב"ה אֲנִי עוֹשֶׂה שֵׁנ' בְּעַת הַחֲלוֹ בְּרִנָּה וּתְפִלָּה וּגו' עֲמַד חֲזַקְיָא וְאָמַר אֲנִי אֵין בֵּי פֶח לֹא לְהַרְגֵי וְלֹא לְרַדְוֹף וְלֹא לְרַדְוֹף אֲלֵא אֲנִי יִשָּׁן עַל מְטָתִי וְאַתָּה עוֹשֶׂה א"ל הַקַּב"ה אֲנִי עוֹשֶׂה כּו', הִנֵּה חֲזַקְיָא הִי הָרֵאשׁוֹן הַמְּמַצִּיא בְּדְבָרִים וּמְחַשְׁבָּה רְצוּיָא שְׁבֵלֵב: וְעַתָּה יִתְלַבְטוּ דְבָרֵי חַז"ל (בְּרִכּוֹת כ"ח) הַגְּ"ל כְּשִׁחְלָה רִיב"ז הַתְּחִיל לְכַפּוֹת וְאָמַר אֵילוֹ לִפְנֵי מְלֶךְ בּו"ד הִיוּ מוֹלִיכִין אוֹתִי שְׁאֲנִי יָכוֹל לִפְיִיסוֹ בְּדְבָרִים כּו' וְעַכְשָׁיו שְׁמוֹלִיכִין אוֹתִי לִפְנֵי מַמ"ה הַקַּב"ה וְאֵינִי יָכוֹל לִפְיִיסוֹ בְּדְבָרִים בְּצַדִּיקוֹתוֹ וְעַנּוֹתָנוֹתוֹ חֲשַׁב וְאָמַר שְׁלֵא יִסְפִּיקוּ לוֹ וְיִדְוִי דְבָרִים לִפְיִיסוֹ פִי מַעֲט נִחְשָׁבוּ וְע"כ הִי בּוֹכָה, אֲבָל שׁוֹב חֲתַר לְמַצָּא תְרוּפָה הַמוֹעִילָה הַמְּגַנָּסָה ע"י חֲזַקְיָא שְׁאָמַר אֵין בֵּי פֶח לְוֹמֵר שִׁירָה אֲלֵא אֲנִי יִשָּׁן עַל מְטָתִי וְאַתָּה עוֹשֶׂה, שֵׁד' בְּרוֹב חֲסֵדוֹ יָדוּ פְתוּחָה לְקַבֵּל שְׁבִים בְּמִיעוּט דְבָרִים פִּי בּוֹחֵן לְבוֹת וְהַשְׁתַּפְּכוֹת נֶפֶשׁ, ע"כ אָמַר הַכִּינוּ פֶסַח לְחֲזַקְיָא מְלֶךְ יְהוּדָה שְׁבָא הוּא הָרוֹפֵא הַגָּדוֹל הַמְּמַצִּיא תְרוּפָה הַמְּשׁוֹבַחֶת אֲנִי אֲשַׁב עַל מְטָתִי וְאַתָּה עוֹשֶׂה שֵׁע"פ הַמְּצַאֵת תְרוּפָתוֹ יְנוּחַ לְבִי שְׁיִקְבְּלֵנִי ד' בְּתַשׁוּבָה לְרִצּוֹן לִפְנֵינוּ: מֵאָמַר אֲגִידָה בְּמַצֵּב עַת הַנְּבוֹכָה ד' יִרְחֵם.

שוב פעם אחת היו עולין לירושלים פינן שהגיעו להר צופים קרעו בגדיהם פינן שהגיעו להר הבית ראו שועל יוצא מבית ק"ק התחילו הן בוכין ורבי עקיבא מצחק כו' א"ל לכה אני מצחק דכתיב ואעידה לי עדים נאמנים וגו', באורי' פתיב לכן בגללכם ציון שדה תחרש, בזכרי' פתיב עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים עכשיו שנתקיימה נבואתו של אורי' בידוע שנבואתו של זכרי' מתקיימת, בלשון הזה אמרו לו עקיבא נחמתנו עקיבא נחמתנו [שילהי מפות]: בחיי האדם יש תמורות עתות שונות, ולפעמים לעומת מחזנות נוראות אשר למראה עין האדם יוצגו בהנה, ימצא שכרון רוח, תמוגג הלב ותקפהו בלבול הרעיון והיאוש ולא ימצא מעמד, אבל המאמין לא יחיש ישאף רוח תקנה וישיב נפשו בשומו אל לבו לדעת כי אין שעת ההנה מברעת, אם אין השעה משחקת וענגי חושף פסו שמי אפקו, ד' אמר לשפון בערפל וחסדו מעולם ועד עולם, כן ימצא נוחם בתקנות העתיד כי החושף יחלוף ויאיר בןקר ויאמר ד' יהי אור: בזה להפיר ולהבדיל בין המאמין והבלתי מאמין, האחרון לו אף יום אחד חיי שעה לא נותן לבו ולא מאמין בעתיד, ע"כ ישתמש בשעת הפנף את ההנה אף לטוב הזמני חיים גשמיים משאת נפשו ותקנותו, ושומה בפיו הפתגם, אכול ושתו כי מחר נמות [ישע' כ"ב] ובאם לשעה שמש ההצלחה תפנה לו ענרף אמולה לבתו ונפשו עגומה, קמר חיי וקודר הולך בלחץ יום המר, פלום תקנה יש לו אם כל אמונה אין בידו: לא כן איש אמונים.

על כל צרה שלא תבא לא ישוב אחר ועל כל גל וגל הענבר ינענע לו ראשו, יאמץ לבו בתקנות העתיד ליום מחר, חסדי ד' כי לא תמנו, וכאמרם ז"ל אפי' חרב חדה מונחת על צוארו אל ימנע עצמו מן הרחמים ברכות י' שברו על ד' אלקיו ואליו ישיב בטחונו להטיב לו באחריתו ליום מחר: הוא הקנטב שעליו סנכבו דרכי חיים שלימי האמונה: ההבטה למרחוק זו התקנה ליום מחר, היא אשר תכריע את האדם להשלים עצמו בתורה ומעשים טובים להתקין עצמו בפרוודור היום הזה כדי שיפנס לטרקלין ביום מחר כמו

שארז"ל היום לעשותן ומחר לקבל שְׁכָרָן עירוּבין כ"ב]: גם טָרַם קָרְבָנוּ לְהַר סִינֵי נִיחָנָה לָנוּ הָאֲזֻהָרָה לִיסוּד מוֹצֵק פְּרִינְצִיפ מִיְנוּחָד וְקִדְשָׁתָם הַיּוֹם וּמָחָר וּכְבֹסוּ שְׁמִלּוֹתָם" עֲלֵיהֶם לְהַקְדִישׁ חַיֵי עוֹה"ז בְּעֵבֶר וְעֵתִיד לְדַעַת כִּי לֹא רַק הַיּוֹם הַזֶּה עֵת הַהוּנָה בָּא בְּחֻשְׁבוֹן חַיֵי הָאָדָם כִּי אִם "הַיּוֹם וּמָחָר", הַהִפְרָה בִּידְעֵת הַיּוֹם וּמָחָר הַיְתָה לְאָבֵן הָרֵאשִׁי בְּבִנְיַן יִשְׂרָאֵל וְרֵאשִׁית דְּרָף שְׁלֵמוֹתָם וְכִבְסוּ שְׁמִלּוֹתָם" בְּטִהַרְת הַמִּדּוֹת וְהִכְנִה לְקַבְּלַת הַתּוֹרָה בְּהַר סִינֵי: יַעֲקֹב אָבִינוּ בָּבֵא לְהוֹכִיחַ אֲמוּנָתוֹ לְפָנָי לְבֵן הָאֲרָמִי אָמַר "וְעִנְתָה בִי צְדָקָתִי בַיּוֹם מָחָר כִּי תָבֵא עַל שְׁכָרִי" הַסְּבִיר וְאָמַר לוֹ: עֲרוֹנָה טוֹבָה בְּיָדָהּ, כִּי לֹא תִשְׁיָדְנָא לַעֲשׂוֹת הַעֲלָמָה אוֹ רַמְאוֹת נִגְדָה הִיא אֲמוּנָתִי בְּעוֹלָם הַגְּמוּל שְׁיֵשׁ לְפָנָי "יּוֹם מָחָר" כִּי תָבֵא עַל שְׁכָרִי מָחָר לְקַבְּלַת שְׁכָרָם וְהִיא אֲשֶׁר תַּעֲנֶה עַל צְדָקָתִי: אֲבָל לְמַעַן לְרֵאוֹת וּלְמַצֵּא מִבְּעַד עֲנֵנֵי חוֹשֶׁף הַמְּכַסִּים שְׁמֵי הַהוּנָה קָנִי אוֹר הַעֲתִיד נִדְרָשׁ לְהִיוֹת טוֹב עֵין יְבוֹרָךְ, וּכְמַרז"ל (אָבוֹת פ"ב) אִיזוֹ דְרָף יִשְׂרָה שְׁיָדְבֵק בָּהּ הָאָדָם ר"א אוֹמַר "עֵין טוֹבָה" בָּהּ יִרְאֶה לְמַרְחוּק בְּזָכָר הַעֲתִיד וְהִיא הַמּוֹבִילָה אֶל דְרָף יִשְׂרָה שְׁיָדְבֵק בָּהּ: וְחַז"ל סִפְרוּ לָנוּ [גִּישׁוּן נ"ח] מַעֲשֵׂה בְרִיב"ח שְׁהֵלֶךְ לְכָרֶף גָּדוֹל שְׁבָרוּמִי אָמְרוּ לוֹ תִינּוֹק אֶחָד יֵשׁ בְּבֵית הָאֲסוּרִים יִפֶּה עֵינָיִם וְטוֹב רִוְאֵי כו' הֵלֶךְ וְעָמַד עַל פֶּתַח בֵּית הָאֲסוּרִים אָמַר מִי נָתַן לְמִשְׁיָסָה יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל לְבוֹנוֹזִים עָנָה אוֹתוֹ תִינּוֹק וְאָמַר הֲלֹא ד' זֶה חֲטָאֲנוּ לוֹ וְגו' אָמַר מְבֻטָּחֵנִי בּוֹ שְׁמוּרָה הוֹרָאָה בְּיִשְׂרָאֵל לֹא זָז מִשָּׁם עַד שְׁפָדָאוּ בְּמִמּוֹן הַרְבֵּה: הִנֵּה רִיב"ח רָגַשׁ לְבוֹ אֶל הַתּוֹנֵק הַזֶּה בְּרוֹחַב לֵב אֲמוּנָתוֹ וְצְדָקָתוֹ יוֹשֵׁב בְּבֵית הָאֲסוּרִים וּבְכָל זֶה יִפֶּה עֵינָיִם וְטוֹב רִוְאֵי, יִפְּנֵי עֵינָיו הַסְּתַגְלוֹ לְרֵאוֹת אוֹר, בְּכָל פְּגָעִים וּמְרַעֵין בִּישִׁין הוּא טוֹב רִוְאֵי לֹא יִפּוֹל לְבוֹ וּבַד' יָשִׁים בְּטַחֲוֹנוֹ, אָמַר רִיב"ח הִנֵּה הוֹרָאָה דְרָפוֹ וְשִׁיטָתוֹ שֶׁל הַתִּינּוֹק הַזֶּה לֹא לְלַמֵּד עַל עֲצָמוֹ יָצָא אֶלָּא עַל הַכָּלָל כִּלּוֹ, כִּלּוֹל יִשְׂרָאֵל בְּגוֹלָה מַעַת הֵלְכוּ בַּשָּׂבִי לְפָנָי צָר וְנִסְתַּם כָּל חֲזוֹן מְתֵי קִץ הַפְּלָאוֹת לְפִתּוֹחַ מִסְגֵּר אֲסִיר, הוּא מוֹרָה הוֹרָאָה לְיִשְׂרָאֵל כִּי לֹא לָהֶם לְהַתִּיאֵשׁ חֲלִילָה, אֲבָל הַתְּקוּנָה תַּעוֹדְדָם כִּי ית"ש הוּא גּוֹאֲלֵם יִתְנוּ אֶל לְבָם מִי נָתַן לְמִשְׁפָּה יַעֲקֹב הֲלֹא ד' זֶה חֲטָאֲנוּ לוֹ וְהוּא יָשׁוּב אֶת שְׁבִיתָנוּ, וְכֵן דְּבָרֵי הַתִּינּוֹק הֵם לְמוֹרָה הוֹרָאָה בְּיִשְׂרָאֵל: וְאֵה"כ וְיִשְׁכּוֹן יִשְׂרָאֵל בְּטַח בְּדָד עֵין יַעֲקֹב דְּבָרִים ל"ג], עַם יִשְׂרָאֵל שֶׁהוּא לְעַמִּים כְּמַטְרָה לַחֵץ בְּכָל דוֹר וְדוֹר עֲשׂוּק וְרִצּוֹן מְוֹרָדָה וּמְוָפָה בְּלֵי חֲשָׁף נִרְדָּף בְּגוֹפּוֹ וְנִשְׁמָתוֹ, אִם הָאָדָם לְמַרְאֵה עֵין הַטְּבַעִי בְּהַבְטָה אֶל הַהוּנָה יִשְׁפּוֹט מֵה פָחוּ כִּי יִיחַל בְּאֲשֶׁר אֵף חוֹשֶׁף יִשׁוּפְהוּ עָנָן וְעַרְפֵּל סְבִיבָיו, הִיא יִשְׁבָּה בְּגוֹיִם לֹא מַצָּאָה מְנוּחַ לֹא יִמְצָא מְרַגּוּעַ לְרוּחוֹ לְמַחְזָה הָאִיוּמוֹת הַמְּחַרִּידוֹת לֵב וְנִפְשׁ, אֵף הַתְּרוּפָה הָאֲחַת לָהֶם לְבָלִי לְשִׁים לֵב וְעֵין אֶל הַהוּנָה הַמַּעֲצִיב עוֹד מְעַט וְאִינּוֹ, חֲבִי כְּמַעַט רָגַע עַד יַעֲבֹר זַעַם וְהִרְשָׁעָה כְּעֵשֶׂן תִּכְלָה בְּאֲשֶׁר כֵּן רַבַּת צְרוּרֵי מְנַעֲוִירֵי וְלֹא יָכְלוּ לִי, וְהֵלֵא גְבוּהַ מַעַל גְּבוּהֵים שׁוֹמֵר חֲסָדֵי ד' כִּי לֹא תִמְנּוּ, הִבָּה נִקְנָה לַיּוֹם מָחָר עֲתִיד טוֹב, סְגוּלָה הַמִּיּוֹחֶדֶת אֲשֶׁר לְעַם יִשְׂרָאֵל לְהַבִּיט "בְּעֵין בְּדָד" הוּא הַנּוֹתֵן לוֹ אֲפֻשְׁרוֹת לְשִׁכּוֹן בְּטַח, "עֵין בְּדָד" אֲשֶׁר לְיַעֲקֹב לְנַחֲלָה שְׁנַצְטִיין בּוֹ הוּא הַנּוֹתֵן לוֹ חֵיל לְשִׁכּוֹן בְּטַח בְּמִנוּחַת הַנְּפִשׁ: וְהוּא שְׁנַתֵּן ית"ש בְּפִי בְּלַעַם לְהוֹדוֹת וּלְהַכְרִיז עַל סְגוּלַת יִשְׂרָאֵל הַמְצֻיָּנָה זֹאת "וַיִּגַּל ד' אֶת עֵינָי בְּלַעַם" בְּמַכְנוֹן לְצוֹרָף יִשְׂרָאֵל "נְאֻם הַגָּבֵר שְׁתוּם הָעֵין" תַּחַת שְׁמַתְחֵלָה טַחוּ עֵינָיו מְרֵאוֹת תְּהַלּוּכוֹת עוֹלָם צְבִיוֹן בְּהֶאֱמָתִי, עֵתָה הָעִיר רִיחוֹ שׁוֹמֵעַ אֲמָרִי אֵל וּמַחְזָה שְׂדֵי יַחְזָה מְרֵאָה בְּהִירָה וּמְזַהֵרָה מִתַּנַּת שְׂדֵי, אֲשֶׁר חִלַּק לְאִישׁ "נוֹפֵל" מְנַת הַפְּשָׁרוֹן "וּגְלוֹי עֵינָיִם" לְרֵאוֹת מַחְזָה שְׂדֵי וּמֵה כּוֹחַה שֶׁל סְגוּלַת מַחְזָה שְׂדֵי "אֲרָאֲנוּ וְלֹא עֵתָה אֲשׁוּרְנוּ וְלֹא קְרוּב" אֶת הָעֵתָה וְהַקְּרוּב שְׁעָה

עוֹבְרַת לֹא אֶרְאֶה וְלֹא אֲשׁוּר כְּמוֹ אֵינֶנּוּ בְּמִצִּיאוֹת וְהַעֲבֵר עֵינַי מֵרְאוֹת שָׂוָא, וְאֵף אֵל הַרְחֹק הַעֲתִיד עֵינַי נְשׂוֹאוֹת "דָּרָךְ פּוֹכֵב מֵיַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל עוֹשֶׂה חֵיל", עוֹד יֵאִיר פּוֹכֵב יַעֲקֹב וְגַבְר יִשְׂרָאֵל: עִם יִשְׂרָאֵל בְּסִגְלוֹת הַשְּׁקֵפָה טוֹבָה זֶה הוּא פְּאִישׁ הַבְּאוֹנוֹמֵד עַל הַר גְּבוּהָ לְמַעַן לֹא יַעֲזְרֵהוּ כָּל תְּמוּנָה לְרְאוֹת חוּץ מִסְבִּיבוֹ לְמַרְחֹק שֶׁע"ז אה"כ "מִי יַעֲלֶה בְּהַר ד' וְיִי יָקוּם בְּמָקוֹם קָדְשׁוֹ נְקִי כַפַּיִם וְכֵר לֵב וְגו'" הָאִישׁ שֶׁהוֹלֵךְ תָּמִיד דָּרְכּוֹ לֹא יִשְׁלַח בְּעוֹלָתוֹהוּ יָדָיו הוּא עוֹמֵד עַל הַר ד' רוֹאֶה לְמַרְחֹק אֶת הַעֲתִיד, כִּי לֹא אֲשֶׁר יִמְצָא בְּהִנֵּה לְהִנְעִים חַיֵּי הַזְּמַן עִם עוֹשֶׁר שֶׁלֹּא בְּמִשְׁפָּט הוּא הַחֲפֵץ הַנִּרְצָה, רַק תְּכַלִּיתוֹ לְיוֹם מְחַר לְקַבֵּל שְׂכָרוֹ שֶׁעֲתִיד לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבוֹן וּפּוֹעֵל אָדָם יִשְׁוֹלֵם: לְיָמוּד זֶה בְּעַד עִם יִשְׂרָאֵל בְּכָלל עִם תְּפַקִּדֵם הָאָמֹר מִי יַעֲלֶה בְּהַר ד' לְקַחַת עֲמִידָה רוֹמְמָה לְרְאוֹת לְמַרְחֹק אֵל הַעֲתִיד, נִתֵּן לָנוּ בְּנִסְיוֹן עֲקִידַת יִצְחָק שֶׁנִּרְמַז בּוֹ מִצַּב הַכָּלָל כְּלוֹ שֶׁל עִם יִשְׂרָאֵל, אֲבָרְהָם אָבִינוּ בְּהַפְרָתוֹ אֶת בּוֹרְאוֹ וְהִבִּיאוֹ אֶת בְּנָיו בְּמוֹסְרוֹת אָמוּנַת יְחִיד וּמְיֻחָד ית"ש הַעֲלָה וְעָקַד אוֹתָם עַל מִזְבֵּחַ ד' בְּמִסְרֵת נֶפֶשׁ עַל קְדוּשַׁת הַשֵּׁם, כְּאֲשֶׁר מֵאֵז יְרֵדָה שְׂנֵאָה לְיִשְׂרָאֵל עֲלֵיהֶם יַעֲרִימוֹ סוּד וְעַל מוֹקֵד אֵשׁ הָאוֹיטְאֵדֵעֵפֶע הִבִּיאוֹ אוֹתָם בְּיַמֵּי הַבֵּינִים בְּעַד אָמוּנַתָם, וְיִשְׂרָאֵל עִם קִשָּׁה עוֹנֵרָה לֹא יָרָךְ לֵבָבוֹ וְלֹא יִכְרַע לְעוֹמֵת הָעֵינְוִיִּים הַקְּשִׁים וְיִסּוּרִים הַמְרִים, יִחַרְף נֶפֶשׁוֹ לְמוֹת בְּעַד אָמוּנָתוֹ וְתוֹרָתוֹ, הָאֵם אֵין זֶה עָנְף מְנַסְיוֹן עֲקִידַת יִצְחָק לְדוֹר דוֹרִים, יִתְכַּן שֶׁהוּא הַמְכּוֹנֵן ג"כ בְּתוֹה"ק בְּאֲשֶׁר הָאֱלֹקִים נָסָה אֶת אֲבָרְהָם וַיֵּאמֶר אֵלָיו קַח נָא אֶת בְּנֵךְ אֶת יְחִידְךָ אֲשֶׁר אַהֲבָתָ שְׂיֹרְהָ עַל הַנִּסְיוֹן חוּץ מֵאֲשֶׁר עַל יִצְחָק בְּנוֹ כ"א גַּם בְּעַד כָּל בְּנָיו אַחֲרָיו לְדוֹרוֹת בֵּן יְחִיד וְאֶהוּב כִּי נַעַר יִשְׂרָאֵל וְאֹהֲבֵהוּ וְלֵךְ אֵל אֶרֶץ הַמִּצְרַיִם וְהַעֲלֵהוּ שָׁם לְעוֹלָה עַל אֶחָד הַהָרִים אֲשֶׁר אָמַר אֱלֹהִים.

וּבְגַמ' (תְּעִנִּית ט"ז) הַר הַמּוֹרֵי שֶׁמִּמֶּנּוּ יִצְאָה הוֹרְאָה לְיִשְׂרָאֵל, עַל הַר סִינַי הוּא שֶׁהַעֲלָה אֶת בְּנָיו לְעוֹלָה, וְנִסְיוֹן זֶה הִי אֶפְשָׁרִי וּמִצְנוּה "עַל אֶחָד הַהָרִים" בְּעֵלוֹת הַהָרָה לְצוֹרָךְ הַשְּׁקֵפָה לְמַרְחֹק עַל הַעֲתִיד "וַיִּרְא אֶת הַמָּקוֹם מַרְחֹק" ע"ד שֶׁנ' מַרְחֹק ד' נִרְאָה אֵלַי: שֶׁאֲמַנָּם כֵּן נִתֵּן מִכְּטוֹ בְּאֶסְפֵּקְלָרְיָא הַפְּאִירָה לְמַרְחֹק, וְהַעֲתִיד הַנִּשְׁקָף הֵנָּה זֶה בָּא וְהֵנָּה אֵיל אַחַר נֶאֱחַז בְּסִבְיָה בְּקִרְבָּיו וַיַּעֲלֵהוּ לְעוֹלָה תַּחַת בְּנוֹ, כְּמוֹ בְּעֲקִידַת יִצְחָק שֶׁהַזְּמַן לוֹ ית' אֵיל תַּחַת בְּנוֹ כֵּן הַהוֹרְאָה לְעֵתִיד, אוֹתָן הָעַמִּים אֲשֶׁר גָּרְשׁוּ יִשְׂרָאֵל וּבִקְשׁוּ לְכַלּוֹתָם מֵעַ"פ הָאֲדָמָה הַפָּה שָׁבְאוּ תַּחֲתֵיהֶם, נֶאֱבָדוּ מֵעַל בְּמוֹת הַתְּבַל וְנִמְחָה שָׁמָּה לְעוֹלָם, וְיִשְׂרָאֵל חַי וְקַיִים בְּאָמוּנָתוֹ, וְכֵן נּוֹעַד לָנוּ מִפֵּי הַנְּבִיא יִשְׁעִי' מ"ג] כִּי אֲנִי ד' קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל מוֹשִׁיעָה וְגו' וְאֵתָּן אָדָם תַּחֲתֵיהָ וְלֹאֲנָמִים תַּחַת נֶפֶשָׁה: אֲבָרְהָם אָבִינוּ בְּרְאוֹתוֹ חֲזוֹן נִפְלֵא זֶה שֵׁשׁ בּוֹ אוֹת גַּם עַל עֲתִידוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְדוֹרוֹת "וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא יְרָאָה" אָמַר כִּי נִקְוֵת מִצַּב נִסְיוֹן הַגְּדוֹל לְכָלל יִשְׂרָאֵל הַנִּרְמַז בְּנִסְיוֹן עֲקִידַת יִצְחָק תְּלוּי בְּיִרְאָה הַרְאָה לְעֵתִיד וְרָאוּ כָּל בְּשָׂר כִּי נּוֹרָא עֲלִילוֹת ד' וְכָל דָּרְכָיו מִשְׁפָּט, וְאֵל תֵּאמַר מִי זֶה יִזְכֶּה לְרְאוֹת בְּנִחְמָה זֶה, בְּנִינּוֹ אַחֲרֵינוּ בְּדוֹרוֹת הַבָּאִים וְאֵנּוּ בְּעֵינֵינוּ לֹא רְאִינוּ נְשִׁינוּ טוֹבָה, לֹא כֵן הַדְּבָר כִּי אֲמַנָּם נִרְאָה לְעֵינֵינוּ עֲצָמֵינוּ "אֲשֶׁר יֵאמֶר הַיּוֹם בְּהַר ד' יִרְאָה" אֶפְשָׁר הוּא לְכָל אִישׁ יִשְׂרָאֵל לְרְאוֹת "גַּם הַיּוֹם" מִי יַעֲלֶה בְּהַר ד', הוּא יִרְאָה הַנִּשְׁקֵפָה בְּעֵתִיד וְכֵאָה"כ (מַרְחֹק ד' נִרְאָה אֵלַי) אֵל תִּירָא עֲבָדֵי יַעֲקֹב כִּי הִנְנִי מוֹשִׁיעָה מַרְחֹק: כֵּן אָמַר הַנְּבִיא [יִשְׁעִי' מ] אֵל הַר גְּבוּהָ עֲלֵי לֵךְ מִבְּשָׂרֵת צִיּוֹן הָרִימִי בְּכַח קוֹלְךָ מִבְּשָׂרֵת רְיוֹשְׁלָיִם וְגו' הַרְצוֹן אֵם תַּחֲפֹץ גַּם הַיּוֹם בְּעַת רְעָה שְׁעַת חִירוֹם וְחוֹרְבָן לְבָשָׂר עַל הַעֲתִיד הַטּוֹב עֲלֵה הַהָרָה הַר גְּבוּהָ לְתַת הַשְּׁקֵפָה מֵעַל הַר ד' לְמַרְחֹק בְּאָמוּנַת הַשְּׁגָחָה, אֵז תֵּאמַר מַרְחֹק ד' נִרְאָה

אלי: וְכָה יִזְרוּ מֵרֹז"ל בְּשִׁילָהּ מִפּוֹת, "פִּינּוֹן שֶׁהִגִּיעוּ לָהֶר צוֹפִים" שְׁעָלוּ בְּהִשָּׁגָה לָהֶר ד' לְהִיּוֹת צוֹפֵה לְמַרְחֹק, בָּאוּ לְשִׁפּוֹט עַל עֲתִידוֹת כָּלֵל יִשְׂרָאֵל, וְאֵר"ע לְכַף אֲנִי מִצַּחֵק בְּיָדוֹעַ שְׁנִבּוֹאָתוֹ שֶׁל זְכַרְיָה מִתְקַיֵּימָת, עוֹד יֵשְׁבוּ זַקְנִים וְזַקְנוֹת בְּרַחֲבוֹת יְרוּשָׁלַיִם, בְּלִשׁוֹן הַזֶּה אָמְרוּ לוֹ עֲקִיבָא נַחְמָתְנוּ עֲקִיבָא נַחְמָתְנוּ: סִימָן א' ב"ה עש"ק י' אָדָר תרע"א דְאִמְבְּרָאוּנָא שׁוֹכְט"ס לְכַבוֹד יְדִידֵי הָרַב הַה"ג הַחוּ"ב מְפֹרָסִם כַּש"ת מו"ה מְנַחֵם מְעַנְדִּיל מִלְלַעַר הַפָּהָן נ"י רַאבְד"ק זְלַאטְשׁוֹב: ע"ד שְׁאֵלְתוֹ בְּמָה שְׁבַרְצוֹן גִּבְאֵי דְבַהֲכ"נ לְסַתְּרוֹ וּלְהַעֲבִיר אֶת הַשְּׂתֵי כִּיפּוֹת בְּנוֹיּוֹת אֶצֶל אֵה"ק מְזֵה אַחַת וּמְזֵה אַחַת לְמַעַן לְהַרְוִיחַ אֵיזָה מְקוֹמוֹת שָׁם: א) תְּשׁוּבָה.

בִּירוּשָׁלַיִם פ' בְּנֵי הָעִיר אָמַר כָּל כְּלֵי בַהֲכ"נ כְּבַהֲכ"נ סִפְסָלָה וְקַלְטוּרָה כְּבַהֲכ"נ וְעַפִּי"ז יֵשׁ לְדוֹן בְּהֵנִי כִּיפּוֹת דִּינּוֹן שִׁיְהֵי לָהֶן קְדוּשָׁת בַּהֲכ"נ לְכָל דְּבָר דְּלֹא גָרְעֵי מִסִּפְסָלָה וְקַלְטוּרָה דְּמִפְּנֵי בִּירוּשָׁלַיִם שִׁישׁ לָהֶן קְדוּשָׁת בַּהֲכ"נ, אֲמַנָּם דְּבָרֵי הַבִּירוּשָׁלַיִם הוֹבְאוּ בְּר"ן וּבב"י או"ח ובמג"א סי' קנ"ג סקט"ו הִבִּיאוּ לְעַנְיָן בַּהֲכ"נ שֶׁל כְּרָפִים שְׁאִינוֹ נִמְכָּר אֲא"כ תְּלוּ אוֹתוֹ בְּדַעַת הַיְחִיד דַּה"ה כָּל כְּלֵי בַהֲכ"נ סִפְסָלִים וִירִיעוֹת כּו' וּלְפִי"ז צ"ע אִם גַּם לְגַבֵּי אִיסוּר נְתִיצָה יֵשׁ לָהֶן דִּין בַּהֲכ"נ לְפִי הַנּוֹדֵעַ שֵׁיטַת הַרְמַב"ן ו"ל דְּבַהֲכ"נ הָיוּ רַק תַּשְׁמִישֵׁי מְצוּהָ וּבְזִמְנָן מְצוּתָן יֵשׁ בָּהֶן כְּבוֹד קְדוּשָׁה וְהַר"ן ו"ל כְּתִב דְּכִינּוֹן שְׁעִיקְרוּ עֲשׂוּי לּוֹמַר דְּבָר שְׁבַקְדוּשָׁה הִטִּילוּ בּוֹ קְדוּשָׁה מִדְּבַרְיָהֶם וּמַעֲתָה יִתְכַן דְּכָל זֶה בְּכּוֹתְלֵי בַהֲכ"נ מִשָּׂא"כ בְּסִפְסָל וְקַתְדָּרָה דִּהֶן רַק תַּשְׁמִישֵׁי בַהֲכ"נ לֹא יֵהִי בָּהֶן אִיסוּר נְתִיצָה כָּלֵל: ב) וְמָה דְאָמַר בִּירוּשָׁלַיִם דְּסִפְסָלָה וְקַלְטוּרָה יֵשׁ לָהֶן כָּל קְדוּשָׁת בַּהֲכ"נ י"ל דֶּהִירוּשָׁלַיִם לְטַעֲמֵי דְהַגָּה בְּמַחְלֻקַּת הָרַאשׁוֹנִים בְּדִין קְדוּשָׁת בַּהֲכ"נ דְּלַהֲר"ן פ' בַּה"ע הוּא רַק דְּרַבְּנָן וּלְשֵׁי הַיִּרְאִים הוּא מַה"ת מְדַרְשָׁא דְתו"כ בְּקִרְאָה וְהַשְׁמִיטוֹתֵי אֶת מְקַדְשֵׁיכֶם לְרַבּוֹת בְּתֵי כְּנִסְיוֹת וּבְתֵי מְדַרְשׁוֹת וּלְדַבְּרֵי הַר"ן דְּרִשְׁתָּ הַתו"כ אֲסַמְכְתָּא בְּעַלְמָא הוּא וּבְשֵׁי הַבִּירוּשָׁלַיִם נִרְאָה דְקְדוּשָׁת בַּהֲכ"נ דְאוּ, וּבְשׁו"ת מַהֲרַש"ם ח"א סי' י' כ"כ מְסַבְּרָא שְׁהָרֵי כָּל הַהֲכַרְחַת שֶׁל הַר"ן בְּזֶה הוּא מִפְּתֵי קוֹ הַרְמַב"ן דְּאִיף בַּהֲכ"נ שֶׁל כְּפָרִים נִמְכָּר הָא קְדוּשָׁת הַגּוֹף אֵין לוֹ פְּדִיוֹן וְמַה"ט הַנְּצָרָה לּוֹמַר דִּהְיוּ רַק קְדוּשָׁה דְּרַבְּנָן, וְהַגָּה בִּירוּשָׁלַיִם קִידוּשֵׁין רַפ"ג ר"א בְּשֵׁם ר"י הַר"ז עוֹלָה ל' יוֹם כָּל שְׁלֹשִׁים הַר"ז עוֹלָה לְאַחַר ל' יוֹם יוֹצֵאָה לְחֻלּוֹין מְבֹנָאָר בְּשֵׁיטְתוֹ דַּס"ל קְדוּה"ג פְּקַעָה בְּכַדֵּי דְלֹא כְּמִסְקַנַּת הַש"ס נְדָרִים (כ"ט) וְא"כ הַבִּירוּשָׁלַיִם לְשֵׁיטְתוֹ יְכוֹל לְסַפֵּר דְקְדוּשָׁת בַּהֲכ"נ דְאוּ וְנִיחָא ג"כ בְּהָא דְשֶׁל כְּרָפִים אֵינוֹ נִמְכָּר שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' לְחַד פִּי כִּינּוֹן דְּגַם אַחֲרֵים נִתְּנוּ לְכַנְיָנוּ א"י לְמַכְרוֹ דְלֹא נִיחָא לְהוֹ שְׁתַּפְקַע קְדוּשָׁתוֹ, וּבְר"ן וְרַא"ש הִבִּיאוּ בְּשֵׁם הַבִּירוּשָׁלַיִם אֲנִי אוֹמֵר אַחַד בְּסוּף הָעוֹלָם קָנָה בָּהּ וְקָנָה אֵי קְדוּשָׁת בַּהֲכ"נ דְּרַבְּנָן אֲמַאי נִיחָוּשׁ מְסַפִּיקָא הָא סַד"ר לְקוֹלָא רַק דֶּהִירוּשָׁלַיִם לְשֵׁיטְתוֹ דְקְדוּשָׁת בַּהֲכ"נ דְאוּ: ג) וְלִי נִרְאָה ג"כ לְהוֹכִיחַ בְּסִבְרַת הַבִּירוּשָׁלַיִם דְקְדוּשָׁת בַּהֲכ"נ דְאוּ דִּהְנֵה בְּמַעֲלָה (כ') בְּהָא דִּהְדַּר בְּבֵית שֶׁל הַקֹּדֶשׁ כִּינּוֹן שְׁנֵהֲנָה מְעַל אֲר"ל הַתָּם בְּשֵׁהִקְדִישׁוֹ וּלְבִסוּף בְּנָאוּ אֲכָל בְּנָאוּ וּלְבִסוּף הַקֹּדֶשׁ לֹא מְעַל דְתִלוּשׁ וּלְבִסוּף חִבְרוּ הָיוּ כְּמַחְנֹפֵר, וּלְפִי"ז בְּבַהֲמ"ק שְׁבוּנִין בְּחוֹל וְאַח"כ מְקַדִּישֵׁין כְּמַבְּנָאָר בְּמַעֲלָה (י"ד) אֵין מְעִילָה מַה"ת וּכ"כ בְּשַׁע"מ ה' מְעִילָה, וּלְפִי"ז מְסַתְּפֵר שִׁי הַר"ן דְקְדוּשָׁת בַּהֲכ"נ דְּרַבְּנָן לְפַמ"ש בְּאו"ז ה' בַּהֲכ"נ דְאֵם עָשׂוּ אֵה"ק מִשּׁוֹן וְסַלַע הַמְּחֹנְפֵר מְעִיקְרוּ אֵין קְדוּשָׁה חֲלָה עָלָיו כְּמוֹ דְאֵין מְעִילָה בְּמַחְנֹפֵר לְקַרְקַע, וּלְכַאוּ הָרִי לְמַ"ד תְּלוּשׁ וּלְבִסוּף חִבְרוּ הָיוּ כְּמַחְנֹפֵר בַּהֲמ"ק גּוֹפִי' הָיוּ מְחֹנְפֵר וְהוּא קְדוּשׁ וְעַכְצ"ל דְשֵׁאֲנֵי קְדוּשָׁת הַמְּקַדְשׁ

שהוא משום הקרפנות דקדוש קדושת הגוף בדמיון מזבח וכ"ש וכבר נחלקו בזה הבעה"מ והרמב"ן ז"ל בע"ז (נ"ב) דהר"ן"ה פתב דאבני מזבח ועזרה יש להן רק קדושת דמים וע"כ איפא בהו דין פאו פריצים ונחללוה דיוצאין לחולין ע"י מעילה ומשא"כ בכ"ש והרמב"ן השיג עליו מתוספתא דאבני היכל ועזרות שנפגמו אין להן פדיון, ובשו"ת ח"ס או"ח סי' ל"א הק' בדברי הרמב"ן ז"ל דאיך אפשר דמזבח ועזרות יש להן קדושת הגוף ונהרי ש"ס ערוף הוא בכתובות (ק"ו) דפרונכת מבה"ב הוא הואיל ותחת בגנו עשויות א"כ כש"כ בגין גופי' שהוא מבה"ב עיי"ש שנגדחק לתרץ דאחר שנקבע בבגנו פא לו קדוה"ג, והנה שי' האו"ז ה"ל מסייע להרמב"ן דעל פרחו יש לבמה"ק קדוה"ג כמו מזבח וכ"ש משום הקרפנות דאל"כ גם קדושת בה"ב לא יהי' לו פינון שהוא מחובר ואין קדושה חלה עליו כמו דאין מעילה במחובר, ולפי"ז לגבי קדושת בהכ"נ נמצא דנדאי הוא רק דרבנו מפני שהוא מחובר דאין לומר שהוא בכלל קדושת המקדש כמו"ש היראים שהרי קדושת מקדש שאני שהוא קדוה"ג כמו"ש משום הקרבת הקרפנות ומשא"כ בהכ"נ: ד) והלא תראה פדברים האלה יוצאים מדברי הרמב"ן ז"ל עצמו ב"ר"ן פ' בה"ע שהק' איך בהכ"נ נמפר וקא דבר שראוי לגופו במקדשין אינו נפדה, ובתוספתא דהאי פרקא תניא אבני היכל ועזרות שנפגמו ונפגמו אין להן פדיון וע"כ תירץ הרמב"ן דבהכ"נ עשו אותו רק כתשמישי מצנה ונה"ר"ן פתב דכיון שעיקרו עשוי לומר בו דבר שפקדושה הטילו בו חכמים קדושה מדבריהם עיי"ש והינו דהרמב"ן לשיטתו בע"ז דבהמ"ק יש לו קדוה"ג וכמו שהביא שם וגם פאן לתוספתא דאבני היכל ועזרות שנפגמו אין להן פדיון ומשוה"כ בהכ"נ שיש לו פדיון על פרחו שהוא רק תשמישי מצנה או שיש בו קדושה מדבריהם, ומשא"כ לשי' הר"ן"ה דעזרה יש לה רק קדושת דמים מה"ת, א"כ גם בהכ"נ קדושתו מה"ת שהוא בכלל המקדש כמו"ש היראים: ה) והנה בירושלמי שבת פ"ט ה"א ר"ז בשם רב המשתחוה לבית אסרו ומקשה וההו בית לא פמי שחקקו ואח"כ חפרו רב פתר לה סיתותן של אבנים הוא גמר מלאכתן וזה סותר מה דאיתא בש"ס בבלי (שבת ק"ב) מסתת משום מאי מחייב רב אמר משום בונה ושמואל אמר משום מפה בפטיש ובשבת (ע"ה) רבה ור"ז דאמרי תרנוייהו פל מידי דאית בי' גמר מלאכה חייב משום מפה בפטיש וכיון דרב ס"ל דמסתת אינו חייב משום מפה בפטיש ע"כ דלא ס"ל סיתותן הוא גמר מלאכתן, ובשו"ת מהרא"ש סי' פ"ד פתב עפי"ז בישוב קו' השעה"מ ה' מעילה בפסחים (כ"ה) דמבואר דאיפא מעילה ביושב בצילו של היכל אף דהוי מחובר רק משום דבגנו בהמ"ק חציבת האבנים בקודש פמבואר בתוספתא ובר"מ פ"א מבה"ב ה"כ גם תלוש ולבסוף חפרו מקרי תלוש דחציבתן הוא גמר מלאכתן, ולפי"ז לשי' דברי הירושלמי אלו נמצא דקדושת המקדש מלבד קדושתו משום הקרפנות יש לו קדושת בה"ב מה"ת כשי' הר"ן"ה דלא תקשי איך חלה עליו קדושה במחובר הא אין מעילה במחובר ודברי האו"ז ז"א דהא להירושלמי חציבתן הוא גמר מלאכתן והוי תלוש וממילא גם קדושת בהכ"נ לפי"ז הוא מה"ת דהוא בכלל המקדש בכה"ג שהי' סיתוס האבנים לצורכו, וי"ל עפי"ז בבבאור הירושלמי מגילה פ"ג ה"א הדא דאת אמר בבהכ"נ של יחיד אבל בבהכ"נ של רבים אסור אני אומר אהד מסוף העולם קנו בו וקא תני מעשה בר"א בר' צדוק שלקח בהכ"נ של אלכסנדריים כו' ומשני אלכסנדריים עשו אותה משל עצמן עד כדון פשבני' לשם בהכ"נ בגי' לשם חצר

והקדישה מהו כו', והנה המפורשים פי' מה דמשני דעשו אותה משל עצמן דלא עשו אותה משל ציבור והוי בהכ"נ של יחיד והוא ע"פפי' הראשון בתוס' דכל שידוע שבני העיר בנו אותה ולא גבו זוזי מעלמא וכן יחיד שבנה בהכ"נ ונתנה לבני העיר יש לו מקר ע"פ זטה"ע ובב"י סי' קנ"ג מ"ש ע"ז דהרא"ש לא כ"כ עיי"ש, והנה לפי' זה אין הפשוט למה דאמר אח"כ בירושלמי עד כדון פשבני' לשם בהכ"נ בנני' לשם חצר והקדישה מהו דהרי לא איירי בזה עד עכשיו: אבל ע"פ האמור י"ל דמה דמשני אלכסנדרים עשו אותה משל עצמן רצה לומר דאפי' הוי עכשיו בהכ"נ של רבים רק שתחלת בנינו הי' בשל עצמן בנינו הדיוט אף שנעשה אח"כ בהכ"נ של רבים בקנין מ"מ יש לו מקר וההסבר דהרי הירושלמי דאמר בסמוך אני אומר אחד מסוף העולם קנוי בו פבר הבאתי מה שדקדקו בו דאי קדושת בהכ"נ דרבנן הוי ספיקא דרבנן להקל רק דמפאן מוכח בשי' הירושלמי דקדושת בהכ"נ דאו' וכבר פתבתי דהירושלמי אגיל בזה לשיטתו דאמר סיתותן הוא גמר מלאכתן א"כ הא תינח בכה"ג שבנאו מתחלה לבהכ"נ אבל פאן בבהכ"נ של אלכסנדרים שבנאו תחלה בשל עצמן לצורף הדיוט אף שנעשה אח"כ קנין רבים מ"מ כיון דליכא סיתותן גמר מלאכתן לצורף בהכ"נ שוב הוי קדושת בהכ"נ דרבנן ואין לחוש מספיקא בשל פרפין שמא אחד מסוף העולם קנוי בו דסד"ר להקל, ולכן מה יפה ההמשך בירושלמי דקאמר עד כדון שבנני' לשם בהכ"נ בנני' לשם חצר והקדישה מהו והיינו כיון דקמתרצת לה דאיירי שבנו בשל עצמן לצורף הדיוט ואח"כ נעשה בהכ"נ של רבים ש"מ דפשיטא לה בכה"ג דבנאו לשם הדיוט והקדישה נאסר ומנ"ל הא ואמר נישמענא מן הדא קונם לבית זה שאני נכנס ונעשה בהכ"נ הדא אמרה בנני' לשם חצר והקדישה קדשה ודו"ק.

[אח"ז פתבתי בתשו' במק"א והבאתי ירושלמי סוטה פ"ז מפורש דתשמיישי קדושה קדושתן דאו' וא"כ למ"ש הר"ן דבהכ"נ הטילו עליו דין תשמיישי קדושה מדבריהם והיינו דס"ל דכל תשמיישי קדושה הוא רק דרבנן וכמו"ש הח"ס או"ח סי' ל"ח וא"כ להירושלמי דתשמיישי קדושה הוא מה"ת ממילא גם קדושת בהכ"נ הוא מה"ת]: ומעתה י"ל דמ"ש בירושלמי דספסלה וקלטורה קדושת בהכ"נ עליהן הוא לשיטתו דקדושת בהכ"נ הוא מה"ת בבנינו וכמו קדושת המקדש לכן פל הנבנה מחובר בהכ"נ יש לו דין בהכ"נ משא"כ לדיון דבהכ"נ גופי' יש לו קדושה רק מדין תשמיישי קדושה מדבריהם שהטילו בו על שעשוי לומר בו דבר שבקדושה לא יכול לגרור אחריו קדושה לספסלין וכפות שהם רק תשמיישי מצנה ול"ה בכלל המחיצות דלתוכן עבידן לצורף דבר שבקדושה וליכא בהן איסור נתיצה פלל: ו) ואמנם הנה במג"א סוס"י קנ"ב בשם מהרמ"פ דאסור לנתן רק דבר מחובר ודבריו תמוהים כמו"ש בפמ"ג וח"ס או"ח סי' ל"ב שהוא נגד ש"ס ערוף (מפות כ"ב) דהשורף עצי הקדש לוקה משום לא תעשון וראיתי בשבילי דוד שכתב דבאמת בהכ"נ שהטילו בו דין תשמיישי קדושה הוא.

רק בבהכ"נ עצמו אבל ספסלי בהכ"נ רק תשמיישי מצנה נקראים, ולפי"ז מדנתן המהרמ"פ טעם לפי שהם תלושים נשמע דספסלין וקתדראות המחברים שפיר יש להן דין תשמיישי קדושה בכלל גוף בהכ"נ וצ"ע: ז) ובשו"ת מהרש"ם הנ"ל כ' להוכיח דקדושת בהכ"נ דאורייתא מיומא (דף י"ב) דלמסקנא בין בהכ"נ ובין דכרפים אינו מטמא בנגעים דלא מקרי אהונתכם ואי קדושת בהכ"נ דרבנן אין מהני להקל בשל תורה

וכמו"ש הַר"ן פ"ב דְּפָסְחִים לְעֵנָן דְּשִׁיל"מ דָּאָף דְּחָמִין אָסוּר לְאַחַה"פ מְדַרְבְּנָן לֹא תִקְנוּ
תִּקְנַתְּם לְהַקֵּל אֶלְא לְהַחְמִיר עַד"ת וְגַם לְטַהַר בְּנִגְעִים הָיוּ קו"ע וְדַאי א"י לְעַקְוֹר מַד"ת
וּבַע"כ קִדְוֶשֶׁת בַּהֲכ"נ דְּאוֹרְיִיתָא עֵי"ש, אֲבָל תְּמָה אֲנִי שְׁלֵכְאוֹרָה בַּמַּתְכַּת"ה כְּמוֹ בְּשִׁעְתּוֹ
אִישׁוֹתְמִיט מִיָּנִי דְּבָרֵי הַש"ס סְנֵהֲדָרִין (ד' קי"ב) דַּא"ר חֲסֵדָא מְחַלְקַת בַּמַּע"ש בִּירוּשְׁלַיִם
דַּר"מ סָבַר מַע"ש מְמוֹן גְּבוּהָ הוּא כו' אֲבָל בְּגַבּוּלִין ד"ה פְּטוֹר מִתֵּיב רַב יוֹסֵף מְהָא דַּמַּע"ש
וְכַתְּבֵי הַקְּוֹדֶשׁ יִגְזָזוּ בַּמַּע"ש אֵילִימָא בִּירוּשְׁלַיִם מִי הָיוּ עַה"נ כו' אֶלְא בְּעִיר אַחְרַת וְאַסְקוּהָ
לְגַנְהָ הָא קַלְטוּהָ מְחִיצוֹת אֶלְא לָאו בְּגַבּוּלִין כו' וְעֵינֵין תּוֹס' ב"מ (ד' נ"ג) דַּאֲע"ג דְּמְחִיצָה
לְקַלּוּט דְּרַבְּנָן מְקַרֵי שְׁלַל יְרוּשְׁלַיִם לְאַכּוֹל דְּהַעֲמִידוּ דְּבָרֵיהֶם עַל דִּין תּוֹרָה, הָרִי מְבֹאָר
דְּמִשׁוּם קִדְוֶשֶׁת מְחִיצוֹת לְקַלּוּט דְּרַבְּנָן שׁוּב ל"מ שְׁלַלָּהּ רַק שְׁלַל יְרוּשְׁלַיִם לְאַכּוֹל דְּהָיוּ
ג"כ בְּקו"ע וַא"כ הַכ"נ שְׁפִיר בַּהֲכ"נ אֵינוּ מְטַמָּא בְּנִגְעִים אַע"ג דְּקִדְוֶשֶׁת בַּהֲכ"נ דְּרַבְּנָן
מ"מ מְהֵנִי שְׁלֹא יְהֵא מְקַרֵי אַחְוִיתְכֶם דְּמִשְׁמַעוֹת שְׁלַלָּהּ וְאַחְוִיתְכֶם גְּדַר אַחַד לְהֶם: ח)
וּבְאַמַּת הַגָּה בְּהָא דְּסְנֵהֲדָרִין דְּפָרִיף אַר"ח דְּאָמַר בְּגַבּוּלִין ד"ה פְּטוֹר מְחַלְקָה מְהָא דַּמַּע"ש
וְכַתְּבֵי הַקְּוֹדֶשׁ יִגְזָזוּ עַד דְּמִשְׁנֵי לְעוֹלָם בְּטַהוֹר וְאַסְקוּהוּ לְגַנְהָ וְנִפְקִיל מְחִיצוֹת וְכִי לִיתְנַהּ
לְמְחִיצוֹת לָא גְזוּר, וְהַרְמַב"ם פ"ד דְּעַכּוּ"ם ה' ט"ו הֵבִיא הָא דַּמַּע"ש וְכ"ק יִגְזָזוּ וְתַמָּה
הַלַּח"מ פִּינּוֹן דַּהַר"מ ו"ל פֶּסֶק כַּר"ח דַּמַּע"ש בְּגַבּוּלִין מְמוֹן גְּבוּהָ הוּא וּפְטוֹר מְחַלְקָה א"כ
הִי לֹא לְבָאָר דְּדוֹקָא בְּנִפּוּל מְחִיצוֹת פְּדָאוּקִימָתָא דְּש"ס, וּבַמַּנ"ח מ' תַּס"ד הַתְּעַצֵּם בְּקו'
זו: וְהַג"ל לִיִּישֵׁב דְּהֵנָּה לְכָאוּ יֵשׁ סְבָרָא גְדוּלָּה לֹאמַר דְּאָפִי אִי אִי אֶכִּילַת מַע"ש בְּגַבּוּלִין
דְּאוֹרְיִיתָא מ"מ יְהִי מְקַרֵי מְמוֹן הַדְּיוּט וְגַם רְאוּי לְאַכִּילָהּ פִּינּוֹן דְּאִיסוּרוֹ רַק מִשׁוּם בִּיטוּל
מ"ע דְּפָדִי דְּכַתִּיב וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף כְּתוֹס' מִכּוֹת (ד' י"ט) א"כ ל"ה אִיסוּר רֹבֵץ עַל הַחֶפֶץ רַק
עַל הָאֲדָם שְׁלֹא יִבְטַל הַמַּע"ש אֲבָל הַמַּע"ש לְעַצְמוֹ יְהִי מְקַרֵי רְאוּי לְאַכִּילָהּ וּמִמִּילָא גַם
מְמוֹן הַדְּיוּט, אֲבָל נִרְאָה מְבֹאָר דַּר"ח דְּאָמַר אֲבָל בְּגַבּוּלִין ד"ה פְּטוֹר לָא ס"ל סְבָרָא זֹו
רַק דַּע"י חִיּוּב מ"ע שְׁעַל הָאֲדָם מְקַרֵי הַמַּע"ש גּוּפָא א"ר לְאַכִּילָהּ וְהָיוּ מְמוֹן גְּבוּהָ: וְהֵנָּה
הַתּוֹס' קִידוּשֵׁין (ד' נ"ג) הַקְּשׁוּ דְּאָמְרֵי שְׁם דַּלְר"י דַּס"ל מַע"ש מְמוֹן הַדְּיוּט הוּא אִם קִידוּשֵׁין
מְקוֹדֶשֶׁת אִפִּי בְּגַבּוּלִין וּבְסְנֵהֲדָרִין אַר"ח דְּבְגַבּוּלִין ד"ה פְּטוֹר מְחַלְקָה וְתִירְצוּ דְּהַתֵּם קְאָמַר
ר"ח דְּלָאו עֵיקְסָה הוּא לְהַתְחַיֵּיב בְּחַלְקָה מִשׁוּם דַּא"ר לְאַכִּילָהּ, וְנִרְאִיתִי בַּס' חֲזוֹן נַחוּם
לְתַמּוּרָה שְׁהַקְּשָׁה דַּא"כ מֵאִי פְרִיף בַּש"ס מְהָא דַּמַּע"ש וְכ"ק יִגְזָזוּ אֵילִימָא בִּירוּשְׁלַיִם מִי
הָיוּ עַה"נ כו' וְאַלְא בְּעִיר אַחְרַת וְאַסְקוּהָ לְגַנְהָ הָא קַלְטוּהָ מְחִיצוֹת אֶלְא לָאו בְּגַבּוּלִין וּמֵאִי
קוּשְׁיָא נִימָא דְּמַתְנִי ר"י הוּא דַּמַּע"ש מְמוֹן הַדְּיוּט וְנִרְאִיתִי בְּגַבּוּלִין וְר"ת דְּוֹקָא לְעֵנָן חַלְקָה
קְאָמַר דְּפְטוֹר מִשׁוּם שַׁא"ר לְאַכִּילָהּ: ט) וְנִרְאָה לְתַרְץ דְּבַהֲסַבְר דְּבָרֵי הַתּוֹס' קִידוּשֵׁין
וְרַש"י בְּסְנֵהֲדָרִין שְׁחַדְשׁוּ דְּבְגַבּוּלִין לְעֵנָן אֶכִּילָהּ מְקַרֵי אֵינוּ רְאוּי וּבַכ"ז ל"ה מְמוֹן גְּבוּהָ
נִרְאָה דְּכַבֵּר הַקְּשׁוּ דְּאִמְאֵי בְּגַבּוּלִין לֹא יְהֵא מְקַרֵי מְמוֹן שְׁלוֹ מִשׁוּם הוֹאִיל דְּרְאוּי לְהַעֲלוֹתוֹ
לִירוּשְׁלַיִם דְּשֵׁם הָיוּ מְמוֹן הַדְּיוּט לַר"י (בְּשִׁלְמָא מַה דְּלָא אָמְרֵי הוֹאִיל א"ב מִיתְּשַׁל וַא"ב
פְּרִיק י"ל דַּל"א הוֹאִיל כְּזֵה דְּהָיוּ נִגְדַּת חִיּוּב מְצַתּוֹ לְהַעֲלוֹתוֹ לִירוּשְׁלַיִם וְלֶאֱכֹלוֹ, וּמִתְנַרְץ
בְּזֵה קו' הַתּוֹס' פְּסָחִים (מ"ו) מְמַצָּה שְׁל מַע"ש וְרַק לְעֵנָן אֵינוּ נֶאֱכָל בְּכָל מוֹשְׁבוֹת אָמְרֵי
בְּפְסָחִים (ל"ח) הוֹאִיל א"ב פְּרִיק מִשׁוּם דְּהַתֵּם אָמְרֵי אִפִּי הוֹאִיל אִי לֹא קָרָא לָהּ שֵׁם נְאִי
אַטְמִי כו' וְכַנְרָאָה שְׁלֵזָה כְּוֹנֵנוּ הַתּוֹס' בְּפְסָחִים שֵׁם בְּמָה שְׁפִימּוֹ וְצ"ע בְּהַנְהוּ הוֹאִיל דַּכ"ש
הוֹאִיל וְלֹא קָרָא לָהּ שֵׁם עַכ"ל אֲבָל זֵה קֶשֶׁה לַר"י אִפִּי בְּגַבּוּלִין יְהִי מְקַרֵי מְמוֹן הַדְּיוּט
וְרְאוּי לְאַכִּילָהּ מִשׁוּם הוֹאִיל וְרְאוּי לְהַעֲלוֹתוֹ לִירוּשְׁלַיִם) וְתִירְץ בַּשַּׁע"מ ה' חו"מ

דבגבולין דל"ח לאכילה לשום אדם ל"א הואיל כמו"ש התוס' עירובין (דף ל"ו) אף פתב דהתוס' בעירובין מחלפא שיטתן' ממה שהקשו בפסחים (מ"ו) בתמין של הקדש שיעבדו כב"י משום הואיל א"ב מיתשל עיי"ש, ולענ"ד דאין פאן חילוף שיטות פלל דהתוס' בעירובין שפיר פתבו לענן עירוב דבעינו סעודה הראוי' לאכילה וא"כ בהקדש דא"ר לאכילה לשום אדם ל"א הואיל שיהי' מקרי עיי"ז ראוילאכילה משא"כ התוס' בפסחים דאיירי לענן שיעבדו כב"י בהקדש דממעט משום שלף אי אפה רואה אבל אפה רואה של גבוה דל"ה ממון שלו מה בקד דא"ר לאכילה לשום אדם מ"מ פיון דהוי ממון עכ"פ לגבי גבוה שוב יהי' מקרי ממון שלו משום הואיל, וכעין שפתבו הראשונים לענן לדידי שנה לי דאם הוא ש"פ במק"א יכולה לומר לדידי שנה לי ולא בדבר שאינו ש"פ לשום אדם וזה ברור ואמת, ולפלא בעיני שהשעה"מ לא הרגיש בזה: ואחר שפאנו לידי מדה זו מסתברא שפיר דברי התוס' נרש"י הנ"ל מ"ש דבגבולין מקרי ממון הדיוט ומקרי א"ר לאכילה, והינו דמה"ד לכ"ע הוי גם ממון גבוה וכפירש"י בלשון א' רק דלקד מקרי ממון הדיוט משום דראוי להעלותו לירושלים דשם הוי ממון הדיוט משא"כ לענן היתר אכילה שפיר לא מקרי ראוי משום הואיל דראוי להעלותו לירושלים, דז"א דכיון דהשתא א"ר לשום אדם לאכילה ל"א הואיל פתוס' עירובין הנ"ל: ולפ"ז מתורץ היטב קו' הנ"ל מה דפריף הש"ס מחלה על עה"נ דמע"ש יגנוזו הא חלה שאני דבעינו ראוי לאכילה כנ"ל, ולהאמור ניקח שפיר דקו' הש"ס היא דלגבי עה"נ הנה לן למימר דמע"ש בגבולין אפי' ממון גבוה מקרי דהא הטעם דלענן חלה מקרי מע"ש בגבולין ממון הדיוט הוא רק משום הואיל דראוי להעלותו לירושלים דשם יהי' ממון הדיוט להתחייב בחלה, משא"כ ה"א לענן עה"נ דאם יעלה אותו לירושלים הרי קלטוה מחיצות ויהי' שלל ירושלים א"כ אף בגבולין מה"ד שלא יהי' חל עליו איסור עה"נ דהוי ממון גבוה דל"ש הואיל דראוי להעלותו לירושלים דאדרבה אי יעלה אותו לירושלים הרי קלטוה מחיצות, ועכצ"ל דלקד חל עליו אי' עה"נ משום דמע"ש בגבולין מקרי ראוי לאכילה וגם ממון הדיוט בלא טעם דהואיל פלל רק משום דאיסור אכילתו חוץ לירושלים הוי רק אי' גברא שלא יבטל מ"ע דנצרת הפסד פתוס' מפות הנ"ל וא"כ ש"מ דלא כר"ח: (י) והנה במה דפריף הש"ס אי דאסקוה לגוה הא קלטוה מחיצות ובתוס' ב"מ (נ"ג) פתבו דאע"ג דמחיצה לקלוט דרבנן מקרי שלל ירושלים לאכול דהעמידו דבריהם על דין תורה, יש להעיר דאמאי יועיל באמת הא אין פח ביז חכמים לעקור בקו"ע ובתוס' פסחים (ל"ו) פתבו לחד תירוצא דמשום מחיצה לקלוט דרבנן ל"מ אינו נאכל בכל מושבות והכ"נ אמאי יהי' מקרי שלל ירושלים: אבל נ"ל דמה דאותיב ר"י לר"ח הא קלטוה מחיצות היינו לר"ח לשיטתו דס"ל ביבמות (דף צ') דיש פח ביז חכמים לעקור אף בקו"ע וא"כ הכ"נ משום קלטוה מחיצות יהי' מקרי שלל ירושלים, וכיון דאתאן לזה מתורץ דברי הרמז"ל כמין חומר מה שלא הביא אוקימתא דש"ס דמייירי בגבול מחיצות כמו דפסק דמע"ש בגבולין פטור מחלה ולמ"ש ניקח דלענן חלה שפיר ס"ל דפטור פיון דא"ר לאכילה פתוס' קודושין נרש"י סנהדרין הנ"ל דל"ש הואיל וראוי להעלותו לירושלים ולאכלו דכיון דלא חזי השתא לשום אדם ל"א הואיל (והא דפסק דמע"ש בירושלים חייב בחלה ואדם יוצא י"ח בפסח פבר כתב הלח"מ להוכיח בזה שי' הר"מ דס"ל ממון הדיוט הוא) משא"כ לגבי עה"נ אף בגבולין חל עליו אי' עה"נ משום דראוי להעלותו

לירושלים דשם יהי ממון הדיוט דכינן דהוי עכ"פ ממון לגבי גבוה שוב אַמרי' ב'י' הואיל לגבי ממון הדיוט, דכל מה דמקשה הש"ס ר"ח דבגבולין לא יהי עליו אי' עה"נ הוא רק לר"ח לשיטתו דיש פח ביד חכמים לעקור הקו"ע ומנהי קליטת מחיצות דרבנן שיהי' מקרי שלל ירושלים א"כ בגבולין ל"ש הואיל דראוי להעלותו דאדרבה אי יעלה אותו לירושלים הרי קלטוה מחיצות והוי שלל ירושלים, משא"כ לדין דקיי"ל אין פח ביד חכמים לעקור בקו"ע וְלא מהני מחיצה לקלוט דרבנן שיהי' שלל ירושלים, א"כ אף בגבולין שפיר חל עליו אי' עה"נ משום הואיל דראוי להעלותו לירושלים דשם יהי ממון הדיוט ושפיר סתם הרמז"ל דמע"ש יגנוזו אפי' בגבולין אף ע"ג דפטור מחלה, דוק והבן פי הוא יקר ונחמד בס"ד: יא) ומעתה הדרא ההוכחה דקדושת בהכ"נ דאורייתא מדלא מקרי אַחזוּתְכֶם לענן נגעים וְהא דמחיצה לקלוט דרבנן מהני שלא יהי מקרי שללה הוא רק לר"ח דס"ל יש פח ביד חכמים לעקור בקו"ע משא"כ לדין וכמבואר בשי' הר"מ ז"ל פנ"ל וע"כ דקדושת בהכ"נ דאורייתא, וי"ל דאי משום הָא לָא אִירָא דמ"ל שגם להר"מ ז"ל מהני מחיצה לקלוט דרבנן שלא יהי מקרי שללה, ומה שפסם וכתב דמע"ש יגנוז אף בגבולין י"ל באופן אחר בסגנון הַנ"ל עפ"מ"ש בשעה"מ ה' חו"מ בשי' הרמב"ם דס"ל דגם מע"ש בירושלים הוי ממון גבוה וְהא דיוצא בַּה י"ח בַּפֶּסח וגם חייב בַּחֲלָה הוא משום הואיל א"ב מתשיל ור"מ דאמר ממון גבוה ופטור מחלה לית לי' הואיל עיי"ש, ולפי"ז י"ל דהש"ס בסנהדרין אותב' לר"ח מהא דמע"ש יגנוז דאי בגבולין ממון גבוה הוי לד"ה אמאי יגנוז דלענן עה"נ לש"ל הואיל דראוי להעלותו לירושלים דאדרבה הרי אז קלטוה מחיצות שיהי' מקרי שלל ירושלים לכ"ע, ואין לומר דיהי' בגבולין ממון הדיוט משום הואיל א"ב מתשיל דהא הוי נגד חיוב מצנתו להעלותו לירושלים דהרי חזינן דפליג ר"י אר"מ ואמר דבירושלים חייב בַּחֲלָה משום דממון הדיוט וְלא קאמר אפי' יהי ממון גבוה מקרי שלו משום הואיל א"ב מתשיל וע"כ משום דהוי נגד חיוב מצנתו או דלית להו הואיל כָּל כָּדָבְרֵי הַשְּׁעָה"מ הַנ"ל, משא"כ להרמז"ל לשיטתו דפסק באמת דמע"ש בירושלים ממון גבוה הוא ועכ"ז פסק דבירושלים חייב בַּחֲלָה ויוצא בַּה י"ח, וע"כ משום הואיל א"ב מתשיל א"כ אף בגבולין לדין' מקרי שללה לגבי עה"נ משום הואיל א"ב מתשיל, וְהא דבגבולין פטור מחלה משום דבגבולין אינו ראוי לשום אדם לאכילה ובכה"ג ל"א הואיל שיהי' מקרי ראוי לאכילה, משא"כ לענן עה"נ דלא תלי' בראוי לאכילה כ"א שיהי' ממון הדיוט שפיר אַמרי' הואיל אף בגבולין: יב' איברא די"ל דאע"ג דלגבי עה"נ אַזְלִינן בַּתֵּר קליטת מחיצות דרבנן שלא יהא מקרי שללה, אַבְל לגבי נגעים שלא יהי מקרי אַחזוּתְכֶם יש ראי' דלא אַזְלִינן בַּתֵּר דרבנן דכָּבֵר פַּתֵּב בַּקְרִית סַפֵּר הַבֵּיאוּ הַמֵּל"מ פ"ד מטומ"צ דאם ישְׂרָאֵל שְׂכַר בֵּית מַעֲפוֹ"ם וְיֵשׁ בּוֹ נְגָעִים לֹא יֵרָאוּ בַּתְּחִלָּה וְאִם אַחֲזוּת יִשְׂרָאֵל מוֹשְׁפָּרֵת לַעֲפוֹ"ם אַחֲזוּתְכֶם קָרִינן בַּה עיי"ש, וְהִנֵּה הַש"ף חו"מ סי' ש"ג הביא בשם הב"ח דהא דקיי"ל שְׂכִירוֹת לֹא קִנִּי הֵינּוּ מִדָּאוֹ אַבְל מִדְּרַבָּנָן שְׂכִירוֹת קִנְיָא וְאִם שְׁהַש"ף תָּמָה עָלָיו אַבְל בְּשׁוֹ"ת הַב"ח סי' י"ח הָאָרִיף בִּישׁוּב וְהַסְּבֵר דְּבָרָיו, וּבְשׁוֹ"ת מְאָמַר מְרָדְכֵי סִי' כ"ו הַחֲזִיק דְּבָרָיו עיי"ש, א"כ הרי מבואר דאע"ג דשְׂכִירוֹת קִנִּי מִדְּרַבָּנָן מ"מ לֹא מְהַנִּי אִם אַחֲזוּת יִשְׂרָאֵל מוֹשְׁפָּרֵת לַעֲפוֹ"ם שְׁלֹא יֵהִי מִקְרֵי אַחֲזוּתְכֶם, וְעַדִּין רְאִיתָ הַמְהַרש"ם קִנְיַת דְּקַדְוֶשֶׁת בַּהכ"נ דְּאִוְרֵייתָא דַּל"כ אַמְאֵי יוֹעִיל קַדְוֶשֶׁת בַּהכ"נ דְּרַבָּנָן שְׁלֹא יֵהִי מִקְרֵי אַחֲזוּתְכֶם, אַבְל בְּאֵמַת אִין זֶה מְסַפִּיק דְּאִטוּ גַבְרָא

אגב־א קרמית דאולי הרב בעל קרית ספר לא שמיע לי סברת הב"ח דמדרבנן שקירות קני': וילעומת זה יש להוכיח לכאורה מהא דממעט דבהכ"נ א"מ בנגעים דקדושת בהכ"נ דרבנן וכבר מטו לה פן בשם שו"ת בר לואי שהוכיח פן דאס"ד קדושת בהכ"נ דאו' תיפוק לי דמ"מ בנגעים משום דא"א לקיים קרא פדכתיב לנתן הפית משום לא תעשון פדאמרי בסנהדרין (ע"א) דעיה"נ שיש בה מזוזה אפילו אחת אינה נעשית עה"נ דכתיב את כל שללה תקפון ושרפת וכיון דאיכא מזוזה א"א לשרוף משום ל"ת פן, ולכאורה יש לומר לפמ"ש בשו"ת מהרמ"פ דבתלוש ליכא לאו דל"ת והיינו דנתיצה ל"ש רק במקושר ואף שהפמ"ג הק' עליו מ"מ בחזו בי תינהא מבואר בפ"ס ב"ב דליכא אי נתיצה וא"כ אי לא הוי ממעט מקרא דאחזוזה הנה אמרי דמטמא בנגעים וממילא לא הי' אסור נתיצה פלל פיו דעומד לתלוש פתלוש דמי והוי פחזי בי תינהא ואע"ג דהשתא דלא מטמא בנגעים מקרי מקושר מ"מ אי הו"א דמטמא הוי מקרי תלוש וכעין שפכתבו התוס' בעירובין (דף ל"א) דלגבי בונין בחול ואס"פ מקדישין אע"ג דאין מחלין על הקרקע מ"מ פיו דאי לא קדוש עומד לתלישה וה"נ בנ"ד, אבל באמת ז"א דהא ביבמות (ק"ג) פריה הש"ס אהא דבית הפוקלט מטמא ואי ס"ד פדמכתת דמי הא בעינו והבא אל הבית וליכא ומשני שאני התם דכ' ונתן את הבית אף בשעת נתיצה קרי בית, וא"כ הרי מבואר דלגבי בית המנוגע ל"א פדמכתת דמי ושוב ל"ה פחזי בי תינהא, אבל בפשיטות י"ל דאי הוי בהכ"נ מטמא בנגעים הו"א דפקע קדושת בהכ"נ דכ"ש טמאים דאינם נפדים אמרי במנחות (דף ק"א) דיש להם טהרה במקנה ובית המנוגע שאין לו תקנה פלל שפיר הו"א דפקע קדושת בהכ"נ והנה פהא דאבני מזבח ששיקצו אנשי יון משום דבאו פריצים וחללה (בע"ז דף נ"ב): י) ובדין נתיצה לצורף שהא"ר חולק על הט"ז סי' קנ"א ופוסק דאין בזה אי נתיצה עפ"י דעת הרמב"ם שכ' דהנחת מן המזבח בעינו דוקא דרף השחתה וראי' מרא"מ פ' ראה פירש"י וכי תעלה על דעתך שישאל נותנים מזבחות ולא הקשה על מחיקת שם די"ל דמייירי בענין שיש צורף וא"כ ש"מ דנתיצה מותר לצורף, וכ"ת הביא מפמ"ג שהק' דמ"ש נתיצה ממחיקת השם דתרנוניהו מחד קרא נפקי וכבר הק' פן הרא"ם ז"ל, ולענ"ד י"ל עפ"י ש"א אמו"ר הגאון רשכבה"ג זצ"ל בתשו' [בינתיים פבר האירה עולם בשו"ת פוכב מיעקב סי' ע"ד] הערה לד' הא"ר מש"ס דמ"ק (ד' ב') מנפש משום מאי מתרין בי דרב יוסף אמר משום זורע וכ' התוס' דטעמ' דבתר מחשבה אזלי ורמב"ם פסק כר"י הרי דאע"ג דמעשה המנפש הוא לתלוש העשבים מ"מ מקרי התלישה זריעה לפי מחשבתו, והכ"נ בסותר ע"מ לתקן אע"ג דהמעשה סתירה הנה מ"מ אזלין בתר מחשבתו לתקן עיי"ש הערות נפלאות והנה הרה"מ בה' שבת פכ"ה ה' כ"א כ' לתרן דברי הרמב"ם שפסק גבי חריות של דקל שגודרין לעצים ונמלך עליהם לשיבה א"צ לקשור ובמחשבה בעלמא סגי להוציא מידי מוקצה פרשב"ג ובאבנים פסק בצאו ולמדום צאו ושפשיפים דבעי מעשה להוציא מידי מוקצה ותי' דגבי אבנים דסתמא הנה מוקצה לכך בעי מעשה להוציא מידי מוקצה אבל בחריות של דקל דאין נעשים מוקצה אלא משום מחשבה שגודרין לעצים שם מהני מחשבה להוציא מידי מחשבה וע' מג"א סי' ש"ח סק"מ, ולפי"ז י"ל דהכ"נ בנ"ד שאני בסתירת בהכ"נ דכל הקדושה של בהכ"נ היא רק משום מחשבתו ע"י שייחד הבית הנה לבהכ"נ לכך מותר סתירה ע"מ לתקן דבתר מחשבה אזלי ומחשבה מהני להוציא מידי מחשבה, משא"כ במוחק את השם

דאָפּי פֿתב אַת הַשֵּׁם שְׁלֹא בְּכַוֵּנָה אָסוּר לְמַחֲזֵק כַּגַּמ' דַּעֲרָכִין (ד' ו') בְּעִכּוּ"ם שְׁהִתְנַדֵּב
קוֹרֶה וְשֵׁם פְּתוּב עֲלֵי יָגוּד וְכִמּוֹ שְׁהוֹכִיחַ בְּשׁוּ"ת חו"י ס' ט"ו וע' בְּיו"ד ס' רע"ו בט"ז
ס"ב וּבַשֵּׁף ס"ק"ז, וְכִינּוּן דַּקְדּוּשַׁת הַשֵּׁם לֹא מְשׁוּם מַחְשָׁבְתוֹ כ"א ע"י מַעֲשֵׂה הַפְּתִיבָה
לְכַף אָסוּר מוֹחֵק ע"מ לְתַקֵּן דַּל"מ מַחְשָׁבַת תִּיקוּן לְהוֹצִיא מִיַּד מַעֲשֵׂה: יא) אָמְנָם בְּעִיקָר
קו' הַפּמ"ג פְּבָר קַדְמוֹ ב"י יו"ד ס' רע"ו בְּשֵׁם ר"י אֶפְסֵנְדְרִי דְלְכַף מוֹחֵק ע"מ לְתַקֵּן
אָסוּר מְשׁוּם דְאַפְשָׁר בְּגִנְיָה מִשָּׂא"כ סוֹתֵר ע"מ לְבָנוֹת דַּא"א לְנוֹ לְבָנוֹת מְזַבֵּחַ עֵי בְשׁוּ"ת
אֲדב"ע ס' ב' שְׁתַּפְּס בְּזָה עַל הַפּמ"ג וּבְשׁוּ"ת הָרִי"ם ס' ב' לְמַד מַד' הַב"י דָּגַם בְּסוֹתֵר
ע"מ לְבָנוֹת הֵיכָא דְאַפְשָׁר בְּתַקְנָה אַחֲרַת אָסוּר אָבֵל בְּשׁוּ"ת אֲדב"ע פֿתב דַּא"כ יֵהָא תְּמִיד
אָסוּר בְּבַהכ"נ סוֹתֵר ע"מ לְבָנוֹת דְּבַהכ"נ הִיא דוֹקָה מִמָּשׁ לְגִינּוֹת הִירֵיעָה דְאַפְשָׁר לְבָנוֹת
בַּהכ"נ בְּמָקוֹם אַחֵר רַק דְכַוֵּנָת הַב"י פִּינּוּ דַא"י נְתִיבָה בְּבַהכ"נ הִיא רַק מְשׁוּם לְתַא דַּעֲזָרָה
וּמְזַבֵּחַ א"כ א"א לְאַסְרָה יוֹתֵר מַעֲזָרָה וּמְזַבֵּחַ וַא"כ בְּנ"ד דְּהָנָה בַּהכ"נ גּוֹפָא לְהַרְחִיב מְקוֹם
לְהַגְדִּיל וּלְהַאֲדִיר נְרָאָה שְׁיֵשׁ לְהַתִּיר עַפ"י"ד הַא"ר הַנְּ"ל דְּהָנָה סוֹתֵר ע"מ לְתַקֵּן דְּכִינּוּן
שְׁהוּא לְצוֹרֶף ל"מ דְּרַף הַשְּׁחָתָה וְכִמּוֹ בְּקַצִּיצַת אֵילָן דַּכ' לֹא תִשְׁחִית וְאִם הִי מְעוֹלָה
בְּדָמִים מוֹתֵר פְּדַאמְרִי ב"ב"ק (ד' צ"א) וּבְרַא"ש כ' דְּבַצְרִיף לְמָקוֹמוֹ מוֹתֵר וּבִט"ז יו"ד ס' י
קט"ז דְּמוֹתֵר לְקוּץ פְּדִי לְבָנוֹת בְּמָקוֹמוֹ בֵּית דִּירָה וּבִט"ז ס' קי"ז לְעַנְיָן נְחִירַת הַתִּינְשִׁים
דַּל"ה הַשְּׁחָתָה לְצוֹרֶף אָדָם, דַּא"ע"ג דַּא"י ב"ת הוּא דְאוֹרֵייתָא ע' רש"י מְנַחֲוֹת (דף פ"א
ע"א) ד"ה וּמְשַׁנֵּי וַא"ע"ג דַּאִין לְלַמּוּד מְזָה דִּיהָא מוֹתֵר סְתִירַת בַּהכ"נ לְצוֹרֶף אָדָם כְּמוֹ
שְׁהוֹכִיחַ הַפּמ"ג מְהָא דְמְבַשֵּׁל בְּעַצֵּי הַקְּדָשׁ אָבֵל נְרָאָה כְּמוֹ"ש בְּשׁוּ"ת ד"ח ח"ב ס' י"ג
דְּבַעֲיָנוּ שְׁיָהָא הַתִּיקוּן שְׁנָה יוֹתֵר מִהַקְּלוּל אֲזַל ל"ה הַשְּׁחָתָה וַא"כ הַקְּדָשׁ שְׁפָל חַפְצֵיף לֹא
יִשׁוּוּ אִפִּי' שׁוֹרֶף לְצוֹרֶף אָדָם מְקַרֵּי הַשְּׁחָתָה וּמִשָּׂא"כ בְּנ"ד שְׁהַתִּיקוּן הָנָה לְבַהכ"נ גּוֹפָא
לְדַבֵּר מְצָנָה לְעַמּוּד שְׁם וְלוֹמֵר דְּבַר שְׁבַקְדוּשָׁה וְדַא"י ל"מ הַשְּׁחָתָה כָּלֵל, וּמ"ש בִּש"ע ס' י
קנ"ב בַּהג"ה שְׁלֹא לְסַתּוֹר מְחַצֵּצַת בַּהכ"נ פְּדִי לְהַרְחִיבוֹ אִין הַטַּעַם מְשׁוּם אִי נְתִיבָה רַק
הַטַּעַם מְשׁוּם פְּשִׁיעוּתָא אוּ מְשׁוּם צְלוּמֵי וְהִינּוּ דְלְצוֹרֶף הַרְחַבַת בַּהכ"נ ל"ה דְּרַף הַשְּׁחָתָה
וְע' שׁוּ"ת שְׁאִילַת יַעֲבֹ"ץ ס' ע"ו דְּלְהַרְחַבַת בַּהכ"נ מוֹתֵר לְקוּץ אֵילָנוֹת וְע' מְנַחֲוֹת (ד'
ע"א) דְּקוּצְרִין מְפַנֵּי בְּיָטוּל בַּהמ"ד מְשׁוּם דְּהָנָה קְצִיר מְצָנָה וְאָף דְּבִנ"ד לִיפָא בְּיָטוּל
בַּהמ"ד ע"י הַנִּי פִּיפִי מ"מ הוּא צוֹרֶף מְצָנָה לְהַגְדִּילוֹ וּלְהַאֲדִירוֹ, וְאִם פִּי מַה טְבוּ הַעֲרוֹת
כַּת"ה דְּבַדְאוֹרֵייתָא אִין מַתִּירִין אָף לְצוֹרֶף מַתּוֹס' יוֹמָא (מ"ג ע"ב) וְתוֹס' פְּסָחִים (כ"ו)
אָבֵל הָנָה בְּנ"ד עִיקָר הַהִיתֵר מְשׁוּם דְּלְצוֹרֶף ל"מ הַשְּׁחָתָה דְּמַצִּינוּ זֹאת ג"כ לְגַבֵּי אִי
הַשְּׁחָתַת אֵילָן שְׁהִיא דְאוֹרֵייתָא וּבְפֶרֶט דִּי"ל דְּמַעֲקָרָא הַנִּי פִּיפִי לֹא נְתַקְדָּשׁוּ כָּלֵל פְּדַאמְרִי
בְּפְסָחִים (פ"ו) בְּשׁוּרָא וְבַר שׁוּרָא וְהַשְּׁתָא שְׁיָהָא שְׁנָה לְקַרְקַע בַּהכ"נ יֵהָא עַל הַמְּקוֹם
קְדוּשַׁת בַּהכ"נ א"כ הוּא מְרַחֵב בְּקְדוּשָׁה וְעִינֵין בְּאַשֵּׁל אַבְרָהָם אוֹדוֹת הַעַמּוּד הַגַּם שְׁקִבּוּעַ
וְעוֹמֵד עַל גְּבִי אַבְנִים אִין לוֹ דִּין כְּתִלִים וּל"ש בְּזָה ל"ת, מְכָל הַנִּי טַעֲמֵי נְרָאָה לְהַתִּיר
בְּנ"ד שְׁהִיא לְצוֹרֶף הַרְחַבַת בַּהכ"נ, אָבֵל כָּל זֶה אִם בְּנֵי הָעִיר מְסַפְּיָמִים אוּ עַכ"פ שׁוֹתְקִים
וְאִינָם מוֹחִים אֲזַל רְשׁוּת נְתוּנָה לְזוֹתָא ע"ב בְּזָה מִשָּׂא"כ אִם בְּנֵי הָעִיר מוֹחִים בְּפִירוּשׁ כְּפִי
הַנְּרָאָה מִמְּכָתֵב כ"ת אִין פָּח בְּיַד זוֹתָא ע"ב לְעֲשׂוֹת בְּזָה בְּעַל כְּרָחֵם וְכְמוֹ"ש בַּח"ס יו"ד ס' י
ה' בַּכּה"ג דְּהָרֹב יְכוּלִים לְמַחֲוֹת אָף שְׁהֵם עַצְמָם מְיַנּוּ אֵת זוֹתָא ע"ב לְכַתְחַלָּה עַל כָּל דְּבָרֵי
הַקְּהָל מ"מ יְכוּלִים עֲתָה לְחַזּוֹר בָּהֶם וְעִינֵין ג"כ ח"ס חו"מ ס' קט"ז, וּבְפֶרֶט שְׁאוּמְרִים
מְלַתָּא בְּטַעֲמָא שְׁחוּשֵׁשִׁים בְּדָבָר וַיֵּשׁ לָהֶם לְתַלּוֹת בַּמ"ש בְּשׁוּ"ת מְהָר"ם ב"ב הֵבִיאֵו

הח"ס חו"מ סי' צ"ה שאסור לקטום משטענדר אפי' תלוש והגם שגנראה שלא פנון על השטענדר שבזמנינו שפמו ע"ת עשויות מ"מ אם הם חוששים ומוחים בפירוש אין לעשות בזולת הספמתם הנלע"ד כתבתי: ידידוש"ת.

סימן ב.

ב"ה עש"ק י"א תמוז תרפ"ט. שוכט"ס לכ' הרב ה"ה ג' בנש"ק מו"ה אביגדור נ"י הורוויץ אבד"ק בארנוב: הגיעני היום מכתבו ויפלא שלא השיג תשובתי שהשבתי לו במועדו ולמען כ"ת הנני לתשובתו שנית אף שקשה עלי מפני שכתבתי אז בהקפזי ולא הנחתי העתקה אצלי, אכתוב מהרשום בזכרוני: אודות בהכ"נ שאחר שגשרף זה שלשים שנה התחילו לבנותה מחדש והגיע הבנין עד סמוך לחלונות ולצורך הבנין גבו מעות גם ממקומות אחרות וכאשר מאזנעד עתה אין להם שום מציאות לגמור הבנין אם מותר לסתור הבנין ולמפור האבנים לצורך תיקון המרחץ ולעשות גדר של עץ למקום בהכ"נ זה להצילו מבזיון: (א) הנה יש לדון בזה מדין סתירת בהכ"נ ואי' מכירת בהכ"נ ולכא' י"ל דליפא בכה"ג אי' סתירת בהכ"נ פינון שהתחילו רק לבנות ועדיין לא נשלם הבנין אין עליו קדושת בהכ"נ עוד לגבי איסור סתירה שפן מצינו לענין מחיקת שם שהיא ג"כ מקרא דלא תעשון פן ואמרי' בשבועות (ל"ה) אל"ף למ"ד אינו נמחק שי"ן דל"ת הר"ז נמחק ובפירש"י משום שלא גמר את השם והכ"נ לגבי אי' סתירת בהכ"נ מקרא דלא תעשון לא שייך כ"א בבהכ"נ שגמר בנינו וראוי להתפלל בו ומבואר להדיא בסי' קנ"ג סעי' ח' שאינו קדוש עד שיתפללו בו: (ב) אמנם נראה בכה"ג שפכר הי' לעולמים בהכ"נ במקום הזה אף שגשרף ונחרב מ"מ הקרקע נשאר בקדושה פמבואר בש"ע סי' קנ"א סעי' י' דאפי' לאחר שחרבו עדיין הם בקדושתן ובסי' קנ"ג במג"א סעי' ט"ז דהעצים והאבנים והקרקע בקדושתן קיימא ובאחרונים הביאו מהאו"ז ה' בהכ"נ סי' שפ"ו שכתב דקרקע ליפא קדושה וכ"כ בא"א מה"ת סי' קנ"ג אבל הוא מוכח מפמה דוכתי בש"ס ופוסקים שיש קדושה בקרקע פנ"ל וכ"כ בשו"ת מהרמ"ל סי' נ"ט ראי' ממגילה (כ"ו): גבי שהוא תילא דבי פנושתא עיי"ש, ומוכן מאליו פינון דבהכ"נ נקרא מקדש מעט ולפמ"ש המרדכי מובא בש"ע סוס"י קנ"א יש לבהכ"נ קצת קדושת היכל, א"כ גם בזה הוי פמו המקדש דאמר במגילה (ו') שמעתי שמקריבין אע"פ שאין בית דקדושה ראשונה קדושה לע"ל אחר שגחרב ובזבחים (כ"ד) פי קדוש דוד עד ארעא דתהומא קדוש, וא"כ בהכ"נ שגחרב פינון שהקרקע נשאר בקדושה, י"ל דה"ה בהתחילו לבנות מחדש בהכ"נ במקום הזה אף קודם שנגמר הבנין קנו להו האבנים קדושת בהכ"נ ואיפא בהו אי' סתירה וכדומה ויש ע"כ חקירה גדולה דכה"ג שהקרקע קדוש נאמר שהבנין שפנו עלי' אפי' בלא קידוש מאליו הוא קדוש דפשטה קדושה מן הקרקע על הבנין והוא ענין שראוי לעמוד בו: ודמיון לזה עיין מ"ש הה"מ פ"ב מה' זכי' ומתנה ה"ט לגבי בונה פלטרין בנכסי הגר ולא העמיד דלתות שנעשה הבנין הפקר פמו הקרקע וע"כ השני שפא והעמיד דלתות זכה גם בהבנין וכה"ג הכ"נ י"ל שהבנין נעשה הקדש בהכ"נ פמו הקרקע: (ג) איברא דמצינו בב"ב (ע"ט) לגבי בור ונתמלא מים שאין מועלין פמה שפתוכו וכתבו התוס' משום דאין חצר להקדש וכ"כ האגודה במג"א סי' קנ"ד סקכ"ג לגבי בהכ"נ, וא"כ יתכן ג"כ לענין זה דאע"ג שהקרקע קדוש מ"מ הבנין של אבנים שעל הקרקע הוי חול שלא בטלו האבנים לקדושת הקרקע דאין חצר וי"ד להקדש, ומצינו ביומא (כ"ה) ש"מ

לשכת הגזית חצי בקודש וְחֻצֵי בְּחֹל וְעֵינֵי מִתְּנִי דַמַּע"ש פ"ג, הרי מְבֹנָר דְאֶפְשָׁר שְׁתֵּהֵן חצי קודש וְחֻצֵי חוֹל וְלֹא אֶמְרִי שְׁנַעֲשֶׂה הַכֹּל קוֹדֵשׁ מִשּׁוּם שְׁמַחְוֶר לְקוֹדֵשׁ, וְעוֹד יוֹתֵר מִפְּנֵי בְּמַעֲלָה (י"ד) דְאֶמְרִי שְׁבֹנִין בְּחֹל וְאֶחָד כֹּפֵּי מִקְדִּישֵׁי וּבְתוֹס' עִירוּבֵינ (ל"א:) דְחָשִׁיב הַבְּנִין תְּלוּשׁ פִּינּוֹ דְאֵי לֹא קִדִּישׁ עוֹמֵד לְתִלְיָשָׁה וְכַוֵּנְתֶּם פִּינּוֹ שֶׁהִשְׁרַקַע קוֹדֵשׁ וְהַבְּנִין חוֹל מִשׁוּה"כ עוֹמֵד לְתִלְיָשָׁה עַכ"פ רְאִינוּ דְבֹנִין בְּחֹל וְלֹא אֶמְרִי מִפִּינּוֹ שֶׁהִשְׁרַקַע קִדְוָשָׁה נַעֲשֶׂה גַם הַבְּנִין קוֹדֵשׁ: וּבִסְנֵהֲדָרִין (מ"ח) נֶפֶשׁ שֶׁהוֹסִיף בּוֹ דִּימוּס אֶחָד לְשֵׁם מֵת אִם הִי מִפִּירוֹ חוֹלְצוֹ וּמִתֵּר אַע"ג דְּבִיבְמוֹת (ס"ו) בְּאִיזְטָלָא דְפִרְסוּיָה אִמִּיתָנָא מְדַמָּה אִיהֵ"נ דְּמַת לְהַקְדֵּשׁ וְלֹא אֶמְרִי דְמִשּׁוּם הַדִּימוּס נֶאֱסַר כְּלוּל: ד) שׁוּב עֲתָה בְּהַגִּיעֵי לְהַדְפָּסָה בְּאֵי לִידֵי שׁו"ת אֶמְרִי יוֹשֵׁר ח"ב סי' י"ב וְרִאִיתִי שְׁנַעֲשֶׂה בְּחֻקֵּיהָ זֹאת אֵי נִתְקַדְּשׁוּ הַכּוֹתָלִים מֵאֲלִיהֶן ע"י קִדְוָשׁ הַשְׁרַקַע וְכַתֵּב רֵאִי מִהֶמְבֹּנָר בְּשִׁבְעוֹת (ט"ז) דְלִמְ"ד קִדְוָשָׁה רֵאשׁוֹנָה קִדְוָשָׁה לַע"ל לֹא הַנְּצָרָה עֲזָרָא לְקוֹדֵשׁ וְזָכַר בְּעֶלְמָא הוּא דְעַבְד, וְהָרִי מִבֵּית רֵאשׁוֹן לֹא נִשְׂאָר רַק הַשְׁרַקַע אֲבָל הַכּוֹתָלִים נֶהְרָסוּ א"כ כְּשֶׁעָשׂוּ אַח"כ כּוֹתָלִים חֲדָשִׁים צָרִיף קִדְוָשׁ מִחֲדָשׁ וַע"כ דְּבַכָּה"ג נַעֲשׂוּ טָפַל לְקַרְקַע וְנִתְקַדְּשׁוּ מֵאֲלִיהֶן וּבַס' הִי מֵהָרִי"ו הַנְּדַמ"ח לִידִידֵי הָרֵב הַגָּאוֹן רֵאבֵד"ק פֶּרַעַמְסָלָא שְׁלִיט"א פְּתַב ע"ז דְנַעֲלָם מִמֶּנּוּ בַמַּחֲכַת"ה דְּבָרֵי הָר"ש וְתוֹי"ט פ"ג דְּפָרָה מ"ג דְּכִשְׁהֲחָרִיב נ"נ בֵּית רֵאשׁוֹן לֹא הֲחָרִיב רַק הִגָּג אֲבָל הַכּוֹתָלִים נִשְׂאָרוּ עַל עֲמֻדָם וְכֵן מִבְּנֵי בְּיִרוּשָׁלַיִם יוֹמָא (פ"א) וּבְקו"א הָעִיר מְזַבְּחִים (ס"ב) בְּשֶׁלְמָא בֵּית מִינְכָרָא צוּרְתוֹ וּפִירָשׁוּי בְּשֶׁלְמָא בֵּית יְדַעֵי אֲנָשֵׁי כְנַה"ג מַה קִדְוָשׁ לְעֲזָרָה וּמַה קִדְוָשׁ לְהִיכָל שְׁנִפְרִים צוּרְתוֹ בִּיסוּדוֹת הַחוֹמָה נִרְאָה מִבְּנֵי דְרַק ע"י יְסוּדוֹת הַחוֹמָה נִיכָר צוּרְתֵי הַבֵּית אֲבָל הַכּוֹתָלִים נִחְרְבוּ עִי"ש: ה) אֲבָל בְּעִיקַר הַשְּׁגָתוֹ תָּמָה אֲנִי מַה שְׁנִרְאָה בְּדַעֲתוֹ דְכִינּוֹן שֵׁנ"ג הָעֵבִיר רַק אֵת הַתְּקֵרָה לְפִי"ד הִירוּשָׁלַיִם ע"כ לֹא הִי עֲזָרָא מַעֲמִיד כּוֹתָלִים לְעֲזָרָה וּמִבְּנֵי הַיְּהוּדִים בַּגַּמ' שְׁבִיעוֹת שֶׁם דְּתַנְיָא אַר"א שְׁמַעְתִּי כְּשֶׁהָיוּ בּוֹנִין בְּהִיכָל עָשׂוּ קִלְעִים לְהִיכָל וּקִלְעִים לְעֲזָרוֹת אֲלֵא שְׁבִהִיכָל בּוֹנִין מִבְּחוּץ וּבְעֲזָרוֹת בּוֹנִין מִבְּפְנֵי הָרִי שְׁהָיוּ בּוֹנִין מְחִיצוֹת לְעֲזָרָה לְהַקְרִיב קָרְבָן וְגַם בְּתוֹס' יְבָמוֹת (פ"ב:) שְׁכַתְּבוּ לְר' יוֹחָנָן דְלִמְעֻשְׁרוֹת וְדָאֵי לֹא קִדְוָשָׁה לַע"ל אֲבָל קִדְוָשׁ יְרוּשָׁלַיִם וְהַבֵּית קִדְוָשָׁה שְׁקִדְוָשׁ מְחִיצוֹת קִיָּמָא כָּל שְׁעָה מֵאֲשֶׁר לוֹ חוֹמָה דְדָרְשִׁינוּ בְּמַגִּילָה (י') אַע"פ שְׂאִין לוֹ עֲכָשְׁיוֹ וְהִי לוֹ קוֹדֵם לְכֵן עַכ"ל, הָרִי דְלֹא לֹא הִי לְעֲזָרָה מְחִיצוֹת וְקִדְוָשָׁה לַע"ל רַק מִפְּנֵי שֶׁהִי לוֹ קוֹדֵם לְכֵן רַק דָּמֵן לְשׁוֹן הַתּוֹס' אֵין רֵאִי דְהַצְרִיכוּ לְזַה מִשּׁוּם דֵּר' יוֹחָנָן דְאָמַר קִדְוָשָׁה לַע"ל אֵינִי בְּזַבְּחִים (ק"ז) בְּמַעֲלָה בּוּזָה"ז דְהַשְׁתָּא בְּחֻרְבָן בֵּית שְׁנֵי וְדָא דְגַם כְּוִתְלֵי בַהֲמ"ק נִחְרְבוּ, אֲבָל הָרִי מִדְּבָרֵי ר"א שְׁעָשׂוּ קִלְעִים לְעֲזָרוֹת בְּמִקוֹם חוֹמָה בְּבִנְיָן עֲזָרָא מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נִשְׂאָרוּ מְחִיצוֹת מִבֵּית רֵאשׁוֹן שַׁע"כ הָיוּ בּוֹנִין חֲדָשִׁים: וּמַה שְׁכַתֵּב הָר"ש דִּנ"ג לֹא הֲחָרִיב אֲלֵא הַתְּקֵרָה אֲבָל הַכּוֹתָלִים הִנִּיחַ וְשֵׁם הָאֶפְרַיִם מְוָח וְצַבּוּר בְּקִילוֹלִים כְּאִמּוֹר בְּתוֹסְפָתָא וְכ"כ בְּתוֹי"ט עַכְצ"ל דְאֶפְי' שְׁנִשְׂאָרוּ מִן הַכּוֹתָלִים מ"מ בְּנָה עֲזָרָא חֲדָשִׁים מִשּׁוּם דְחֻזֵי בְּהוּ תִּינְוָהא בְּהַכּוֹתָלִים וְגַם מִשּׁוּם שֶׁפָּקַע קִדְוָשׁ הַכּוֹתָלִים ע"י שְׂבָאוּ פְרִיצִים וְחֻלְלוּהָ וְרַק בְּגוֹף הַשְׁרַקַע לֹא שְׁיָיַף לוֹמַר דְּבָאוּ פְרִיצִים וְחֻלְלוּהָ כְמוֹ"ש בְּשׁו"ת רַמ"ע מִפְּאֵנוּ ס' כ"ה דְלִש"ל כֵּן בְּקַרְקַע דְאִינָה נִגְזַלְתָּ וְאִינָה נֶאֱסָרְתָּ אֲבָל הַכּוֹתָלִים נִתְחַלְלוּ ע"כ בְּנָה עֲזָרָא חֲדָשִׁים וְכ"כ בַּח"ס יו"ד סי' רס"ד בְּמַה שְׁמַצִּינוּ בְּנִחְמָי' (ב') שֶׁהִי שׁוֹבֵר בְּשַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַיִם הַנְּשֹׂאָרִים מִבֵּית רֵאשׁוֹן ע"מ לְבָנוֹת חֲדָשִׁים אַע"ג דְּחוֹמוֹת יְרוּשָׁלַיִם נִבְנוּ מִשִּׁירֵי הַלְשָׁפָה וְיֵשׁ בָּהֶן קִדְוָשָׁה רַק פִּינּוֹ שְׂבָאוּ פְרִיצִים בְּבֵית

ראשון נחללו והותר לנוחצם עיי"ש ולפי"ז הכ"נ לגבי חומת העזרה ולפי"ז רא"י הא"י הנ"ל קנימת דכ"ן ש'מבואר על פ'רחו ש'פנה עזרא כותלים חדשים לעזרה א"כ תיקשי למ"ד קדשה לע"ל למה לא הי' צריך קידוש שנית משום הכותלים אע"כ שנתקדשו מאליהן משום נטפלין לקדושת הקרקע: ו) איבא במה שכתבתי דמשה"כ פנה עזרא כותלים חדשים לעזרה הטעם משום דבאו פריצים ונחלוה לכו"ה הדבר תלוי בפלוגתא, דבתענית (כ"ט) אמר דתשיעי סמוך לתשיכה הציתו בו את האור והי' דולק והולך כל היום פלו ותינו דא"ר יוחנן אלמלא הייתי באותו הדור לא קבעתיו אלא בעשירי מפני שרובו של היכל בו נשרף ורבנו אתחלתא דפ'רעניות עדיפא וכתב בח"ס או"ח סי' ל"ג דצ"ל דאנן ס"ל דבאו בה פריצים נתחלל נמצא מששלוטו: בו זרים בתשיעי והציתו בו האש מיד יצא לחולין א"כ בעשירי נשרף בית חול ע"כ לא קבעוהו בעשירי ובע"ז (נ"ג) ס"ל לרבי הא דבאו פריצים ונחלוה י"ל עם מ"ש התוס' מגילה (ה'): ד"ה ובקש וכו' א"נ י"ל עכ"ל הח"ס מבואר מדבריו דרצה לומר דר' יוחנן דאמר הנה קבענא בעשירי מפני שרובו של היכל בו נשרף לית לי' הא דבאו פריצים ונחלוה שע"כ הי' קשה לי' להח"ס אליבא דרבי דס"ל הא דבאו פריצים ועכ"ז בקש לעקור ט"ב לקבעו בעשירי כמו"ש התוס' ונראה פ'ונתו ב'שוב הקו' משום דבאמת מסיק שם אליבא דרבי דלא פ'ה הי' מעשה כו' אבל עכ"פ נמצא מדבריו דר' יוחנן לית לי' הא דבאו פריצים ונחלוה, וא"כ הדבר תלוי בפלוגתא, אבל באמת לפלא לי על הח"ס מש"ס מפורש (נדרים ס"ב) דארבב"ח א"ר יוחנן כל המשתמש בכתרה של תורה נעקר מן העולם ק"ו ומה בלשצר שנשתמש בכלי קודש שנעשו פלי חול שנאמר ובאו בה פריצים ונחלוה כו' הרי מפורש דר' יוחנן עצמו אמר לה להדא מלתא דבאו פריצים ונחלוה וצ"ע: ז) וידועה ומפורסמת קו' כ"ג אאמו"ר רשכב"ה זצ"ל הובאה בשו"ת ד"ח ח"ב או"ח סי' ט"ו ע"ד ה'רנ"ה בע"ז (נ"ב) דלא שייך הא דבאו פריצים ונחלוה לגבי כ"ש שיש בהן מועל אחר והרי מפורש בנדרים (ס"ב) אמר לה לגבי כ"ש שנשתמש בהן בלשצר עיי"ש, ולכאו' יש לתרץ דה'רנ"ה טעמו דכ"ש פ'ון שיש בהן מועל אחר מועל הכ"נ לא נתחלל ע"י הפריצים ותינו משום דקיי"ל קדוה"ג לא פקעה בכדי, ולפי"ז י"ל דר' יוחנן לשיטתו ב'רושלמי ר"פ האומר הר"ז עולה שלשים יום לאחר שלשים יצאת לחולין מאלי' דס"ל קדוה"ג פקעה בכדי לכו' לשיטתו אע"ג דבכ"ש יש מועל אחר מועל מ"מ נתחלל ע"י הפריצים דפקעה קדושה אבל אי קשיא הא קשיא דבתענית (כ"ט) א"ר יוחנן דהנה קבענא בעשירי מפני שרובו של היכל בו נשרף ובנדרים (ס"ב) ס"ל לר' יוחנן גופי' דבאו פריצים ונחלוה שקשה לדברי הח"ס: ח) עוד יש לי להעיר בהא דאר"י הנה קבענא בעשירי ורבנו ס"ל אתחלתא דפ'רעניות עדיפא והלא מצינו שיטתם הפוכה בב'רכות (ד') א"ר ר' יוחנן איזהו בן עוה"ב זה הסומך גאולה לתפלה של ערבית דר' יוחנן סבר גאולה מאורתא נמי הני אלא גאולה מעלייתא ל"ה אלא עד צפרא וריב"ל סבר פ'ון דל"ה אלא מצפרא ל"ה גאולה מעלייתא, הרי דר' יוחנן אזיל בתר אתחלתא דגאולה ובתענית (כ"ט) פליג ארבנו דס"ל אתחלתא דפ'רעניות עדיפא וצ"ע, ואולי י"ל דשאני גאולה משום דבב'רכות (ז') א"ר יוחנן גופי' כל דבור ודבור שיצא מפי הקב"ה לטובה אפי' על תנאי אינו חוזר לכו' ניקא שפיר דלגבי פ'רעניות לא ס"ל דאתחלתא עדיפא משום דאפתי אפ'ר בחזרה ואין סופה להתקיים משא"כ לגבי גאולה דלטובה אינו חוזר אזלינן שפיר

בְּתֵר אֶתְחַלְתָּא דְגֵאוּלָּה וְדו"ק: אֲבָל אִי קִשְׁיָא הָא קִשְׁיָא מַה דֵּא"ר יוֹחָנָן הֵוָה קִבְעָנָא
בְּעֵשִׂירִי וְאִיהוּ גּוֹפִי' אָמַר דְּבָאוּ פְּרִיצִים וְחִלְלוּהָ וּש"מ דְּלֵא כַהֲח"ס דְּחַד תְּלוּי בְּחִבְרִין:
(ט) רַק שִׁי"ל בְּטַעַם פְּלִגְתָּתָם ר' יוֹחָנָן וּרְבִנְיָה דְהֵנָּה בְּחוּס' שְׁבֵת (קל"א) ד"ה וְשׁוּנָן
מְבִנְיָא דְבִנְיָן בַּהֲמ"ק הֵוָה אִיהוּ גּוֹפִי' מְצֻנָּה לֹא רַק הִכְשֵׁר מְצֻנָּה מִשׁוּם הִקְרַבְנוֹת אֲבָל
בְּר"ן מְגִילָה פ' בְּנֵי הָעִיר מְבִנְיָא דְבַהֲכ"נ דְּהֵוָה רַק תְּשִׁמִּישִׁי קְדוּשָׁה וּבִמְג"א ס' רַע"ו
סִק"ט דְּבַהֲכ"נ הֵוָה רַק הִכְשֵׁר מְצֻנָּה וְכֵן בִּט"ז ס' קנ"ג סִק"ט דְּמַה"ט הִזְמִנָּה לֹא מִלְתָּא
הוּא בְּבַהֲכ"נ דִּל"ה לְגוֹף הִקְדוּשָׁה וּבְשׁו"ת אַנ"ז או"ח ס' מ"ב הִבִּיא מְרַש"י קִהְלֵת ה' ט'
מְצֻנָּה מְסוּיָיִמַת פְּגוֹן בַּהֲמ"ק וּבַהֲכ"נ וְס"ת מִשְׁמַע דְּכּוּלְהוּ הוּוּ אִיהוּ גּוֹפִי' מְצֻנָּה וְעֵינָן
בְּמֹת (ו') יְכוּל יֵהָא בְּנִין בַּהֲמ"ק דּוּחָה שְׁבֵת כּו' אֲלֵא מִשׁוּם דְּאִיפָא לְמִפְרָד מַה לְהִנְדָּ
שְׁפִן הִכְשֵׁר מְצֻנָּה וּבַע"ז (מ"ו) הִמְשַׁתְּחָה לְהַר אֲבָנִיו מַהוּ לְמַזְבֵּחַ מְכִשִׁירִי קְרָבֵן פְּקָרְבֵן
דְּמוּ אוּ לֹא וְלִכְאוּ מְמַקְוֹמֹת הַנ"ל אִין דְּבַר מְוָסְפֵם וְכִמוּ קֶצֶת סְתִירוֹת בְּזָה אִי בַהֲמ"ק
הֵוָה גּוֹף הַמְצֻנָּה אוּ רַק הִכְשֵׁר מְצֻנָּה וְכַתְּבִיתִי עוֹד בְּזָה בְּמַק"א עֵינָן לְקַמָּן ס' וְיִתְכֹן דְּתַלְנִ
בְּפִלּוּגְתָּא דְקְדוּשָׁה רֵאשׁוּנָה אִי קְדוּשָׁה לַע"ל וְלִמְאִי דֵּא"ר יְהוֹשֻׁעַ (מְגִילָה י') שְׁמַעְתִּי
שְׁמַקְרִיבִין אַע"פ שְׂאִין בֵּית אוֹכְלִין ק"ק אַע"פ שְׂאִין קְלָעִים כּו' מִשׁוּם דְקְדוּשָׁה רֵאשׁוּנָה
קְדוּשָׁה לַע"ל נִרְאָה דְבִנְיָן בַּהֲמ"ק הֵוָה מְצֻנָּה לַעֲצֻמוּ שַׁע"כ הֵוָה בּוֹנִין בֵּית שְׁנֵי דְאִי לְהִכְשֵׁר
מְצֻנָּה מִשׁוּם הִקְרַבְתָּ הִקְרַבְנוֹת הֵוָה יְכוּלִין לְהַקְרִיב אַע"פ שְׂאִין בֵּית אַע"כ דְבִנְיָן בַּהֲמ"ק
אִיהוּ גּוֹפִי' מְצֻנָּה וּמִשְׂא"כ לְמ"ד לֹא קְדוּשָׁה לַע"ל הֵוָה צְרִיכִין לְבִנְיָן בַּהֲמ"ק לְהִכְשֵׁר
הִהַקְרַבָּה וּלְפִי"ז ר' יוֹחָנָן לְשִׁיטָתוֹ בְּזִבְחִים (ק"ז) דֵּא"ר י"י הַמְעַלָּה בּוּזָה"ז חֵיב קְדוּשָׁה
רֵאשׁוּנָה קְדוּשָׁה לַע"ל דְּלִדִּידָן הֵוָה בַּהֲמ"ק גּוֹף הַמְצֻנָּה ע"כ אָמַר אֶלְמָלֵא הֵייתִי בְּאוֹתוֹ
הַדוֹר לֹא קִבְעֵתִי אֲלֵא בְּעֵשִׂירִי מְפִנִי שְׁרֹבּוּ שְׁל הֵיכַל בּוּ נְשָׂרָף דְלִרְבִּנְיָן דְּבַהֲמ"ק הֵוָה רַק
הִכְשֵׁר מְצֻנָּה לְצוּרָה הִקְרַבְנוֹת אִין נַפ"מ בְּשִׁרְפַת מְקַצְתוֹ אוּ רֹבּוּ רַק בְּבִיטוּל מְצִיאוֹת
הִקְרַבְנוֹת שְׁנִתְהוּהָ מִשְׁעָה שְׁהִצִּיתוּ בּוּ אֶת הָאוֹר בְּתִשְׁעֵי שְׁהוּא אֶתְחַלְתָּא דְפִנְרָעְנוּתָא
עַדִּיפָא אֲבָל לר' יוֹחָנָן דְּבַהֲמ"ק הֵוָה מְצֻנָּה לַעֲצֻמוּ וּמִשׁוּם שְׁרִיפַת עֲצֻמוּ אִיתָא בְּקַבִּיעַת
הַתַּעֲנִית שְׁפִיר יֵשׁ נַפ"מ לִיזִיל בְּתֵר רֹבּוּ וְאָמַר הֵוָה קִבְעָנָא בְּעֵשִׂירִי מְפִנִי שְׁרֹבּוּ שְׁל
הֵיכַל בּוּ נְשָׂרָף פִּן י"ל דְּרָף הָעֵרָה: (י) בְּאוֹפִן שְׁמֹן הָאֵמֹר נִמְצָא כִּי בְּדִרְשַׁת הַש"ס ע"ז
(נ"ג) בְּקֵרָא דְבָאוּ פְּרִיצִים וְחִלְלוּהָ אִין חוֹלֵק וְנִיחָא לְפִי"ז שְׁפִיר מַה שְׁבִנָּה עֲזָרָא כּוֹתְלִים
חֲדָשִׁים לְבַהֲמ"ק אָף שֵׁנ"נ הָעֵבִיר רַק אֶת הַתְּקֵרָה מ"מ חֲדָשִׁים מְשׁוּבְּחִין מִשׁוּם
דְּהֵרֵאשׁוּנִים בָּאוּ פְּרִיצִים וְחִלְלוּהָ וְאֶפְשֵׁר שִׁישׁ לְכַוֵּן בְּדַבְרֵי הִירוּשְׁלָמִי יוֹמָא דְקֵאָמַר הֵם
הָעֵבִירוּ אֶת הַתְּקֵרָה שִׁישׁ לוֹ עֲנִין עִם מַה דְּאָמַר בְּזִבְחִים (מ') בְּאוֹהֵל מוֹעֵד מִיבְעִי לִי
שְׂאֵם נִפְתְּחָה תְּקֵרָה שְׁל הֵיכַל לֹא הִי מְזָה וְע"כ נ"נ שְׁהִי תְּחַלַּת קְלָקוּלוֹ בְּהֵיכַל כְּדָאָמַר
בְּתַעֲנִית (כ"ט) בְּשַׁבְעָה נִכְסוּ נְכָרִים לְהֵיכַל אֲכָלוּ וְקָלְקְלוּ בּוּ כּו' וְתִשְׁעֵי סְמוּף לְחִשְׁיָה
הִצִּיתוּ בּוּ אֶת הָאוֹר ע"כ לְגַבִּי הֵיכַל נִקַּט הִירוּשְׁלָמִי שְׁהָעֵבִירוּ אֶת הַתְּקֵרָה דְנִפְתְּחָה
הַתְּקֵרָה בְּהֵיכַל נְחֻשָׁב כְּנִחְרַב כּוֹלוֹ וְדו"ק: (יא) וּבְפִשְׁטוֹת יוֹתֵר הַדְּבַר מִתְּקַבֵּל דְּאִפִּי שֵׁנ"נ
הָעֵבִיר רַק אֶת הַתְּקֵרָה מ"מ לֹא יִמְלֹט שְׁלֵא הִי נַעֲשָׂה עִי"ז פְּרִצוֹת גַּם בְּחוּמָה תַּדַּע דֵּאל"כ
תְּקִשִׁי בְּהָא דְזִבְחִים (ס"ב) דְּקֵאָמַר בְּשִׁלְמָא בֵּית מִינְכְּרָא צוּרְתוֹ וּפִירִש"י שְׁנִיכְרִים צוּרְתוֹ
יְסוּדוֹת הַחוּמוֹת וְקִשְׁהָ הָרִי קָרָא פְּתִיב (אִיכָה ד' י"א) וְנִצְתָּ אֵשׁ בְּצִיּוֹן וְתֹאכַל יְסוּדוֹתֵי
אֵעֲכָז"ל בְּפִי וְתֹאכַל יְסוּדוֹתֵי שְׁנַעֲשׂוּ בְּהֵן פְּרִצוֹת וְכֵן י"ל ג"כ אוֹדוֹת פְּתִלִי בַהֲמ"ק
שְׁמַקְוֹמֹת מְקוֹמוֹת נִפְרָצוּ וְלֹא הֵוָה גְּדוּרִים שְׁפִן מוֹכִיחַ הַפְּתוּב עַל הַר צִיּוֹן שְׁשִׁמֵם שׁוֹעֲלִים

הלכו בו וכן העירני תלמידי מחו' הקריף ירו"ש פמר אשר קטן נ"י דאיך אפשר לומר שנ"נ העביר רק את התקרה ולא את הפותלים ונהרי נאמר (איכה ב' ח') ויאכל חיל וחומה יחדיו אומללו ובגמ' פסחים (פ"ו) אומר ע"ז שורא ובר שורא ובר"מ הבה"ב פ"ה ה"ג זו חומת העזרה רק דאתי' שפיר פנ"ל דמשום שהעביר את התקרה בהצמת האור ממילא נפרצו פרצות גם בחומת העזרה ועל פרחו הי' עזרא בונה כותלים חדשים והדרא הקו' דאיך היו הפותלים יכולים להתקדש בלא קידוש מחדש גם למ"ד קדושה ראשונה קדושה לע"ל רק מזה ראי' דמשום שהקרקע קדוש נתקדשו הפותלים מאליהן, ומ"מ ראי' גמורה ליפא מזה לנדון שאלתנו די"ל רק התם דהי' להכתלים פבר קדושת בה"ב שבאים מתרומת הלשכה או אפשר גם קדוה"ג ע"פ פלוגתת הרז"ה והרמב"ן הנ"ל רק שהיו מחוסרין קידוש האמור בש"ס שבועות (ט"ז) דאין העזרה מתקדשת אלא בשירי מנחה לקידוש זה לחוד סגי מה דפשטה קדושה להו מקדושת הקרקע ובפרט שנתקדשו רק בר שורא השוים לקרקע עזרה כמבואר בפסחים (פ"ה) ובתוס' ד"ה החלונות משא"כ בכנותל חול שיתקדש ע"י קרקע הקדוש אין ראי' כ"כ: יב) ומצינו פעין תקירה זו בפוסקים בענין הזרע בשדה של חבירו או בונה ברשות חבירו מי הואהבעלים של הזרעים או הבנין עיין קצה"ח סי' ס"ד מתוס' ב"מ (קי"ז) דבנה ברשותו של חבירו כ"ז שלא נתן לו יציאותיו לא נקנה לו אבל שי' הנמ"י לא כן, גם בתוס' ר"ה (י"ג) דאע"ג דא"י מוחזקת לא"א מ"מ יש להם במה שזרע אבל יש חולקים עיין ט"א ופר"ד ובשו"ת חק"י חו"מ סי' י' בזה ובתומים סי' קמ"א בסברת הר"מ דאכלה פלאים הוי חזקה אף שאוכל באיסור רק משום דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו בכלאים ואיך יכול לטעון דמשום שאכל באיסור לא מיתה בו דז"א דאם לא מכר הקרקע ל"ה הקרקע של המחזיק וזרע ולא נאסר משום דאין אדם אוסר דשא"ש ושוב אכל בהיתר עיי"ש, ונתעוררתי מח"א דהרי מצינו רק במסכת גפנו ע"ג תבואתו של חבירו אבל הכא שהזרעים הם שלו רק הקרקע ל"ה שלו מנ"ל שא"י לאסור והשבת דתל' במ"ש התוס' ר"ה הנ"ל והחולקים אי יש להזרע בשדה של חבירו במה שזרע ועיין צ"פ ה' תרומות פ"ב הי"א העיר מר"מ ה' זכ"ל הנ"ל ומירושלמי פ"ג דמע"ש דבתים של ירושלים אין קובעים למעשר לפי שהם של כל ישראל דמוכח דהיכא דחברינהו לדבר שאינו שלו גם הבית אינו שלו, ולפי"ז הכ"נ לנ"ד בבונה בית חולין על קרקע של הקדוש יש לדון בזה אם הבנין נגרר אחר הקרקע שיהי' קדוש: יג) אמןם נראה דדבר זה יש בו פלוגתא בירושלמי סנהדרין פ"א ה"ג דא"ר אבהו אתפלגון כו' חד אמר בונין ואח"כ מקדישין וחרנא אמר מקדישין ואח"כ בונין מאן דאמר בונין ואח"כ מקדישין אין רואין את המחיצות כאילו הן עולות ובפנ"מ פ"י שהוא לשון קו' בתמ' וכי אין רואין את המחיצות כאלו הן עולות שיהי' מועלין בהן והוא דוחק דמשמעות הלשון אינו לא בדרך בתמ' כ"א בניחותא וגם לשון שהן עולות שמועלין בהן לא מתקבל, אבל נראה דה"פ בניחותא והוא דהרי מדס"ל בונין ואח"כ מקדישין אמרי' בגמ' מעילה (י"ד) דדלמא בעי מזגא עליהן ואשתכח דקא מועל בקדשים אבל כל זה אי לא אמרי' גוד אסיק קדושת הקרקע על המחיצות מאליהן אז שפיר אהני לן רבנן משא"כ אם נאמר דהמחיצות מאליהן קדושין ע"י הקרקע וזה שאמר בירושלמי מאן דאמר בונין ואח"כ מקדישין אין רואין את המחיצות כאילו הן עולות דלא אמרי' שעולות בקדושה מאליהן ומ"ד מקדישין ואח"כ בונין משום דרואין את המחיצות כאילו

הן עולות בקדושה דאמרי גוד אסיק ודוק פי הוא פלי נכון וברור, וא"כ מבואר דפליגי בסבא זו אי נתקדשו המחיצות ע"י הקרקע רק אפי' לש"ס דילן דס"ל באין חולק דבונין בחול ואח"כ מקדישין ולא אמרי' שנתקדשו המחיצות מאליהן ה"מ דנקא משום דבפירוש התנו שיהי' הבגן חול משא"כ בגידון שאלתינו שפנו בגן לצורך קדושת בהכ"נ רק שעדיין לא נשלם הבגן עכ"פ פיון שאין דעת אחרת מעכב י"ל דלכ"ע אמרי' בזה פשטה קדושה בכלה ורואין את המחיצות פאלו הן עולות בקדושה שיהי' בהן איסור סתירה זולת אם היתה הסתירה ע"מ לבנות פמבואר בש"ע סי' קנ"ב, ואין זה מדין פשטה קדושה בגמ' תמורה (י') שהי' לדון אם שנייה לומר פשטה קדושה אחר שפבר הוקדש עיין תוס' גיטין (מ"ג:) ד"ה גמרו ודוק, רק דהכא פשטה קדושה משום שנטפל ומחנך להקדש וכעין נטפל לשם: יד) עוד נראה בנ"ד דאפ"י אם נאמר דליפא איסור סתירה לגבי האבנים מ"מ איפא איסור סתירה לגבי הקרקע גופא של הקדש באם יעקרו ממנה האבנים וכמו"ש בשו"ת הרי"ם סי' ב' שאין תקנה למפוך פותל אהד ואח"כ לנתצה פיון דעכ"פ מחנך פותל זה לשאר הכותלים ששוארו בקדושה הוי נותץ מקודש והכ"נ בנ"ד הוי נותץ מקרקע דהקדש בהכ"נ, וראיתי בשו"ת א"י ח"ב סי' קמ"ב שכתב עד"ז בשוב קו' הרדב"ז על הרי"א"ס שמביא ראי' דשרי למחוק לצורך תיקון ממה שנתצו חשמונאים מזבח ששקצו אנשי יון דהא בע"ז (נ"ב) אמרי' דבאו פריצים וחללוה ותי' פנ"ל דכיון שהקרקע עכ"פ לא יצא לחולין א"כ פשוטין המזבח אפתי איפא משום לא תעשו דהרי נתצו מקרקע שהוא קדוש ולפי"ז הכ"נ בנ"ד אם ינתצו האבנים מעל הקרקע ששואר בקדושת בהכ"נ איפא איסור נתיצה לגבי הקרקע: טו) באמנה מבואר בגמ' ובש"ע סי' קנ"ב דבאיפא פי כנישתא אחריתא ליפא איסור סתירה ובמג"א סי' קנ"ג סקט"ז דלא מהני ביש להם בהכ"נ אחר מכבר רק דבעינן בנאו אחרת אבל שיטת הט"ז דאפ"י בכה"ג שרי וכן דעת הא"ר כהט"ז אבל נראה דמ"מ בבהכ"נ של פריים גם להט"ז אסור בכה"ג ששרי במקירת בהכ"נ של פריים ע"מ לבנות אחרת ג"כ נחלקו הט"ז סי' קנ"ג סק"ו מתיר והמג"א סקט"ז אסור ובשו"ת מהר"ם שיק או"ח סי' ע"ב הק' על המג"א דא"כ גם סתירה בשל פריים יהי' אסור אפי' אם בונין אחרת אע"כ כהט"ז ולכך מותר סתירה כמו מכירה ובמג"א עצמו סי' קנ"ב סק"ב פתב דמה"ט מותר בבנאו אחרת אפי' בפריים דגם כל העולם מרוצים פיון שבונים להם בהכ"נ אחרת ולפי"ז באין בונין אחרת רק שיש להם בהכ"נ מכבר דלש"ל הכי שפל העולם מרוצים א"כ גם להט"ז אסור סתירה בשל פריים בכה"ג שאין בונין אחרת: טז) ובנוגע לדין מכירה אם יש היתר שימכרו הקהל מקודם את האבנים להפקיע אותן מקדושה ואח"כ לסתור אותן הנה מבואר בש"ע סי' קנ"ג סעי' ה' דאפ"י רק גבו מעות לבנות בהכ"נ אין משנין כ"א לקדושה תמורה והא דסעי' ה' שאינו קדוש עד שיתפללו בו פתב במג"א דהתם מירי בגבו לצורך דבר הרשות דליפא ביזוי מצנה וא"כ בכה"ג דנ"ד שפבר התחילו לבנות הרי מבואר בסעי' י"ג דאם בנו יגמרו לגירסת הר"מ רק דע"פ זטה"ע במעא"ה רשאים להוציא המעות למה שירצו אבל מבואר ברמ"א סעי' ז' דבאין להם בהכ"נ אחרת אסור למפוך בהכ"נ אפי' של פריים דהא אפי' לסתור אסור עכ"ל מבואר דמכירה הוי פסתירה וליפא היתר מכירה רק באופן דליפא איסור סתירה וכבר הבאתי מחלוקת הט"ז והמג"א אם להתיר סתירה או מכירה בלא בנאו אחרת אף שיש להם בהכ"נ מכבר: יז) ובנ"ד

יש לחוש משום בהכ"נ של פרכים שאינו נמפר ובתוס' מגילה (כ"ו) פתבו מתרי טעמי משום שאנשים מעלמא סייעו בבנינו וגם שעל דעת אנשים מעלמא נבנה ועיין בב"י סי' קנ"ג ובנ"ד איתנהו לתרתי טעמי לפמ"ש בשו"ת מהר"ם שיק סי' ע"ב בשיטת הח"ס שחש לכל עדה נכבדה ונאה שיש לה דין עיר של פרכים ואף שיש לדון הרבה לפי שו"ת הפוסקים אבל בנ"ד הרי ידוע שגבו מקומות אחרים א"כ בנדאי הוי פער של פרכים ואף שפתב המ"ב בזטה"ע האידנא יכולין למפור אפי' בכרפין פתב במג"א ס"ק ל"ז דזה דוקא פשבנאוהו משלקהם ובשו"ת שי"צ סי' ז' דמ"ש המ"ב מפח זטה"ע זה דוקא היכי דליפא הפקעת קדושה וא"כ בנ"ד קשה להתיר המכירה להפקיע קדושתן ובמג"א סקי"ב שהביא מהמבי"ט דאם אין מתפללין בבהכ"נ של פרכים יכולים למכרה פתב ע"ז בדג"מ למג"א סק"ו דבלבנים ועצים שאפשר להשתמש בהם לבהכ"נ אסור ועיין שו"ת ד"ח ח"ב סי' ט"ו: יח) והנה משכא לי שמעתתא להאריף בכל המסתעף דרף פלפול הלכה ונראה לענ"ד דלמעשה אין לגבב קולות בזה ולמען להציל את המקום מבזיון צריכים הקהל להשתדל ולהתאמץ בתיקון זה וכלשון הש"ע סי' קנ"א שיראו העם ותעיר רוחם וישתדלו לבנותה ובט"ז סק"ג והעתיקו הח"ס סי' ל"א דבהכ"נ שחרב ואין רוצים לבנותו עוד, צריף לעשות גדר סביביו ולא יבאו לזלזל שם כו' עיי"ש ואפשר שיעלה להם עוד השתדלות בהתעוררות נדיבי לב מקרוב ומרחוק להשיב הבהכ"נ על תילה בנוי: ידידו.

סימן ג.

פלפול הלכה הנוגע בענינים הקודמים. בתוס' יומא (י') ד"ה וכו"ת מדרבנן תמהו דאפתי תקשי דרבנן אדרבנן דבסופת הדין פטרי ממוזנה אפי' מדרבנן ולעיל בלשפת פרהדרין מחייבי אפי' מדאו', הנ' לתרץ הנה בשו"ת ח"ס יו"ד סי' רפ"א העיר במה דלשפת פרהדרין חייב במוזנה אליפא דרבנן מפני שיש בה דירה לכ"ג והרי לקמן (י"א) אמר יכול שאני מרבה אף הר הבית הלשכות והעזרות ת"ל בית מה בית שהוא חול יצא אלו שהו קודש ועל פרחו דממעט אפי' יש בהן בית דירה דאל"כ בלאה"כ פטורין כמו בהכ"נ דממעט (לקמן י"א) משום שאין מיוחד לו וקאמר לחד שינוי' הא דאית בי' בית דירה א"כ הכ"נ בלשפת פרהדרין אע"ג שיש בה בית דירה לכ"ג תהי' פטורה מטעם שהיא קודש פן הק"ג בגב"א פאן דלשפת פרהדרין אם הי' בעזרה ואפי' אם הי' בהה"ב תהי' פטורה ממוזנה מפני שהיא קודש: ונראה דמה שמבואר דמטעם שהוא קודש פטור ממוזנה אפי' ביש בה בית דירה לכא"ו י"ל דהיינו דוקא בכה"ג שהוא קודש קדוה"ג אמרי' דפשטה קדושתו ואלים קדושה להפקיע גם את החלק בית דירה ממוזנה משא"כ בקדושת דמים פטור ממוזנה רק היכי דליפא בית דירה וכמו דמצינו בדין פשטה קדושה בכולה בתמורה (י') דהוא רק בקדוה"ג וכן בענין הקדש מפקיע מידי שעבוד דעת התוס' ועוד ראשונים דדוקא קדוה"ג מפקיע, והכ"נ לענין זה בבית קודש שיש בה בית דירה הסברא דדוקא בקדוה"ג פשטה קדושה ומפקיע מחיוב מוזנה את הבית דירה משא"כ בקדו"ד: וניחא בזה שיטת הר"מ ה' מוזנה שפתב הטעם בבהכ"נ שפטור ממוזנה מפני שהוא קודש ומ"מ באית בה בית דירה חייב במוזנה ואילו בלשכות ועזרות אפי' ביש בהן בית דירה פטור פנ"ל רק דשאני בהכ"נ שהוא רק קדו"ד שיהי' הוא נמפר בשל פכרים ויוצא לחולין וכמו"ש הר"ן פ' בני העיר א"כ לא אלים קדושתו להפקיע חיוב מוזנה של בית דירה: ואמנם גם לשכות ועזרות אם יש בהן קדוה"ג פכר נחלקו הבעה"מ

והרמב"ן ז"ל בע"ז (נ"ב) דשי' הבעה"מ שיהם רק קדו"ד וע"כ שיטתו דלש"ל פאו פריצים וחלוקה רק באבני מזבח ועזרה שהם קדו"ד שיוצאין לחולין ע"י מעילה משא"כ בכ"ש שאין להן פדיון והרמב"ן השיג מתוספתא דאבני היכל ועזרות שנגממו אין להן פדיון, ובשו"ת ח"ס או"ח סי' ל"ח הק' ארמב"ן ז"ל דאיך אפשר דמזבח ועזרות יהי' להן קדושת כ"ש הרי ש"ס ערוף הוא בכתובות (ק"ו) דפרוכת מבה"ב הוא הואיל ותחת בנן עשויות א"כ כש"כ בנן גופי' ובאמת לא אדע מה שהח"ס למד זה מפח ק"ו דפרוכת הרי מפנרש התם בכתובות דמזבח העולה לשכות ועזרות באין מקבה"ב וא"כ נתחזקה עוד תמיחה הח"ס רק שהח"ס תירץ בש' הרמב"ן דאחר שנקבע בבנן בא לו קדוה"ג וכתבתי בזה בסי' הקודם: ונ"ל ג"כ בש' הר"ן והרמב"ן שיהא פלוגתא בירושלמי סנהדרין פ"א ה"ג דא"ר אבהו אתפלגון ר"י ור"ל חז אמר בונין ואח"כ מקדישין ותרנא אמר מקדישין ואח"כ בונין מאן דאמר בונין ואח"כ מקדישין אין רואין את המחיצות פאילו הן עולות ובפנ"מ פי' שיהא לשון בתמ' וכי אין רואין את המחיצות פאילו הן עולות שיהיו מועלין בהן וכבר כתבתי בתשו' הנ"ל לדקדק שהוא דחוק לנעוץ בלשון שהן עולות שימעלו בהן ואמתי פי' אחר בירושלמי נכעת נ"ל דה"פ שהרי במעילה (י"ד) אמר דבונין בחול דא"א דלא יתבי זמנין בטולא דבנן מפני החמה ונמצא מועל ובמל"מ היסה"ת הק' מדאמר בפסחים (כ"ו) שאני היכל דלתוכו עשוי ופירש"י ואין הנאת צילו נאסרת דאין זה דרך הנאה ונמצא שתי הסוגיות סותרות אבל הנה בתוס' פסחים שם כתבו דלכך במעילה ליכא אי' שלכדה"נ משום דמעילה ילפינן חטא חטא מתרומה דכתיב בה אכילה ובזבחים (מ"ה) אמר פי' גמרה מעילה חטא חטא מתרומה דומ' דתרומה דקדושה קדוה"ג אבל קבה"ב דקדושת דמים לא, ובשו"ת מהרא"ש סי' ב' דרך נתיב בזה ליישב קו' המל"מ הנ"ל דבמעילה (י"ד) דמייירי בפשע בנן שלא נתחזק עוד בעבודה יודה הרמב"ן דעזרה הוי קבה"ב ולכך מועלין אף שלכדה"נ עיי"ש דפח"ח והי' יכול לסייע מדברי הח"ס הנ"ל דמפנרש פן בש"ס פתובות דבא מבה"ב רק שתי' הח"ס דבפשע שנקבע בבנן בא לו קדוה"ג, אבל באמת גם דברי הח"ס ז"ל צ"ע דמאן מפסי שע"י קביעתו בבנן בא לו קדוה"ג: אבל נראה דבעיקר מחלוקת הר"ן והרמב"ן הם דפליגי פאן בירושלמי ואמר מאן דאמר בונין ואח"כ מקדישין אין רואין את המחיצות פאילו הן עולות ורצה לומר עולות ממש ומשום דתנן במעילה (י"ט) אין מועל אחר מועל אלא בבהמה וכ"ש בלבד וא"כ המחיצות לא אמרי' פאילו הן עולות דל"ה בכלל בהמה קדושת הגוף והוא כשי' הר"ן דעזרות יש לה רק קדו"ד דאין בהן מועל אחר מועל וא"כ דהוי רק קדו"ד יש בהן מעילה אף שלכדה"נ ולכך בונין ואח"כ מקדישין דזמנין דיתבי בטולא וימעלו פש"ס מעילה (י"ד) הנ"ל ומ"ד מקדישין ואח"כ בונין רואין את המחיצות פאילו הן עולות קדוה"ג ע"כ לא חיישינן למעילה דשאני היכל דלתוכו עשוי ואין זה דרך הנאה והיא פי' נחמד דרך פלפול: ולפי"ז י"ל ביישוב קו' הח"ס הנ"ל מה דתניא דלשפת פרהדרין חייב במזונה משום שיש בה דירה לכ"ג ולא אמרי' דפטורה מפני שהוא קודש משום דאתי' כמ"ד בירושלמי והוא סוגי' דש"ס דילן דבונין ואח"כ מקדישין ומשום דלשכות ועזרות הן רק קדו"ד ולכך גם הכא לא מהני מה שהוא קודש לאפקועי מזונה את הבית דירה לכ"ג שיש בה וכמו בהכ"נ אע"ג דאיכא בה"ג טעמא דקודש להר"מ מ"מ חייבת במזונה ביש בה בית דירה, ומצאתי בריטב"א פאן שפכת

דברבנו ור' יהודה דלשכת פרהדרין לית להו מיעוטה דלקמן לגבי מזוזה דיצאו אלו שהו קודש רק לגבי נגעים ממצטי (לקמן י"ב) משום דאין טומאה במקום קדושה ולפי"ז מאוד תכנו דברינו דסברתם משום דעזרות הם קדו"ד לא אלימו קדושתן למיפטר: ומעתה מןשבי היטב תמיהת התוס' מה דלרבנו לשכת פרהדרין תייבת במזוזה וסנפת הקג פטורה שהרי בפיצה (ל') תנא ריב"ב אומר מנין ששם שחל שם שמים על החגיגה כה חל שם שמים על הסנפה ת"ל חג הסוכות שבעת ימים לד' מה חג לד' אף סנפה לד' וא"כ דמבאר דסנפה יש עלה קדוה"ג מדא"ו לכה שפיר קא פטרי רבנו סנפת הקג ממזוזה אע"פ שישבין ודרין בה דמשום שקדושת קדוה"ג אלים לאפקועי חיוב מזוזה דכתיב בית מה בית שהוא חול יצא זה שהוא קודש ושאני לשכת פרהדרין אע"פ שהוא קודש הוא רק קדושת בה"ב דהלשכות והעזרות באין מבה"ב אבל הש"ס מקשה דר' יהודה אדר' יהודה דאדרבה מסייב יותר בחג עד דמשני רבא דפליגי בסנפה אי בעי דירת קבע ולטעמין אלו ולית להו פלל דרשא דיצאו אלו שהו קודש וכדברי הרשב"א ודוק והבו: סימן ד.

ב"ה ז' מנ"א תרצ"ז. שוכט"ס לכ' הרב הה"ג הקריף וקיי מו"ה אברהם ווינצער נ"י אבד"ק יאזלאוניץ: הגיעני מכתבו עם שאלתו בבהמ"ד שנתרב והי' שם פמה שנים ועמד איש אחד ועשה השתדלות בקיבוץ כסף מרחוק ובהמ"ד על מקומו הראשון ובצירוף אנשים עשה החלטה למפוך מקומות בכותל מזרח כל מקום לפי סך 150 דולר וכן לקח לעצמו מקום הראשון בסכום זה וישב שם פמה שנים עד ששל"ח וכעת עמד אחד מהמתפללים כבר ומערער שהמקום הזה הוא שלו מבניו הראשון ולא הי' לו רשות למפוך, וכ"ת האריף למענייתו בפלפול בטוטו"ד: א) והנה כבר עמדו גדולים חקרי לב בחקירה אם מקומות בהכ"נ הם קנין הגוף בהכ"נ או רק ק"פ זכות שימוש ובשו"ת שמן רוקח ח"ב סי' ב' כתב שאין בזה קנין הגוף ואם נפל הבהכ"נ אנדא לי' זכותם ובח"ס או"ח סי' כ"ט כתב לדבר פשוט שיש להן דין קרקע ואותן אנשים שקנו הקרקע מאז מי יכול לגזול הקרקע שלהם מידם בעל פרחם אבל במהרש"ם ח"א סי' רכ"ד הביא מס' האשכול ה' בהכ"נ סי' כ"ד שכתב דבהכ"נ קדוש הוא וזביני לית בי' אלא דנהיגי מנהג שהוא מפורסם כו' וכן בס"ח סי' תתי"א שמן הדין אינו יכול לקבוע מקום בבהכ"נ לירש ולמפוך אלא שנהגו פן שלא יעשו מחלוקת ובח"ס ח"ו סי' ל"ב הביא מרמב"ן ב"ב (מ"ד) דפרי"ה הש"ס דליקני לי' מטלטלי אג"ק ומשני דלית לי' קרקע וכתב עלה הרמב"ן דהיינו במקום שאין בהכ"נ בעיר והביאו הש"ס ח"ו סי' ר"ב משמע דבמקום שיש בהכ"נ יכול להקנות מטלטלין אג"ק שיש לבעלי המקומות קנין בה, וזה עתה שבא לידי לשעה דרף אגב ס' זמן אהרן הנדמ"ח וראיתי שכתב דרף' זו יש לדחות ולומר דבאמת אין להם קנין הגוף בקרקע רק כיון דעכ"פ המקום שאול להם שוב יכולים להקנות מטלטלין אגבן וכרמ"א ח"ו סי' ר"ב סעי' ז' דיכולים להקנות אגב מקומות של בהכ"נ השאול להם עכ"ד, אבל נראה מלשון הרמב"ן שהביא הש"ס ח"ו סי' ר"ב דבני העיר שיש להם בהכ"נ או בית הקברות בשותפות יכול הוא להגבות אגבן מטלטלין הא למה זה דומה לחצר שאין בה דין חלוקה כו' משמע דמדמה זכות מקום בבהכ"נ לזכות ביה"ק שיש קנין בגוף הקרקע ומשוה"כ הוה פחצר שא"ב דין חלוקה וכן נראה משו"ת הרשב"א סי' תתקל"ה שהם דברי הרמ"א ח"ו סי' ר"ב שכתב שם דבהכ"נ הוי קרקע משותף שיכול להקנות אג"ק,

וְאִם דְּבִשׁוֹת הָרִיב"ש ס' רנ"ט פְּתַח דְּאֶפְרַי אִם נִכְתָּב בְּשֵׁטֶר קִנְיָן מְקוֹם בַּהֲכ"נ מִתְּהוֹם אֲרַעָא עַד רוּם רְקִיעַ אֵין הִדְעַת סוּבְלַת שְׁיִיכַל לְחַפְּרוּ בְּגוּף הַקְּרַקַע מ"מ מַאי בְּכַף דְּדַהְרִי כְּמוֹ כֵּן אֶפְרַי בְּקִנְיָן הַגּוּף מִתְּהוֹם אֲרַעָא אָמַר בִּירוּשְׁלַמִי פ' הַשּׁוֹלַח בְּקוּנָה קְרַקַע בְּזִמְנָא שְׁהִיבְלָל נוֹהֵג אֵינוֹ חוֹפֵר בְּהַ שְׁיַחֲזִין וּמַעְרוֹת דְּהַתּוֹרָה אָמְרָה וְשָׁב לְאַחְזוּתוֹ עֵינִין מַל"מ פִּי"א מַה' שְׁמִיטָה יוֹבֵל, וּמ"ש בַּקְצָה"ח ס' רנ"ז דְּבִזְמַן שְׁהִיבְלָל נוֹהֵג חוֹפֵר שְׁיַחֲזִין וּמַעְרוֹת תְּמוּהָ מְהַמְפְּנֵרֵשׁ בִּירוּשְׁלַמִי הַנְּ"ל לְהַיְפּוּדָה, וְגַם מ"ש בְּנַה"מ ס' קס"ב דְּכְשֵׁנְשֵׁרְפָה הַבַּהֲכ"נ יְכוּלִין זַט"ה לְמַפְּרוּ כָּל הַמְּקוֹם וְלִבְנוֹתוֹ בְּמְקוֹם אַחַר, י"ל ע"פ שׁו"ת פִּנ"י ס' ד' שְׁחַקָר אִם בְּנִחְרַב הַבַּהֲכ"נ יֵשׁ מִצְנָה וְחַיִּיב לִבְנוֹתוֹ עַל מְקוֹם הָרֵאשׁוֹן וְהַבִּיא רַא'י מְדַאֲמַר בַּגְמ' לֹא לִיסְתוֹר אֵינְשׁ בִּי כְּנִישְׁתָּא עַד דְּבִנִי בִּי כְּנִישְׁתָּא אַחְרִיתָא מְבִנְיָא דְאַחַר בְּנִין הַשְּׁנַיִ מוֹתֵר לְסַתוֹר הָרֵאשׁוֹן אַע"פ שְׁיִשְׁאָר מְקוֹמוֹ פְּנוּי וְעַשׂוֹת ב"ש או"ח ס' כ"ה אָבֵל בְּשׁו"ת מְהַר"ם לוֹבְלִין ס' נ"ט הִבִּיאֻהוּ הַמַּג"א ס' קנ"ג סְקל"ז נִרְאָה דְאִם לֹא מְהַכְרִיחַ הַסְּפָה שְׁהַזְכִּיר שָׁם הִי חַיִּיב קְדוּמָה לְמְקוֹם הָרֵאשׁוֹן וּבְתַשׁוּ' בַּמַּק"א הָאֲרַכְתִּי בְּזָה עֵינִין לְקַמְן ס' ט"ז עכ"פ דְּבַחְרָבֵן בַּהֲכ"נ וּבַהֲמ"ד לֹא נִפְקַע לְגַמְרֵי זְכוּת הַבְּעָלִים וְרֵאִיתִי בְּשׁו"ת ב"ש חו"מ ס' מ"ו פְּתַח שְׁהַדִּין פְּשׁוּט בַּחו"מ ס' ק"מ וְקַע"ה וְט"ז ס' קצ"ב דְּמְקוֹמוֹת בַּהֲכ"נ דִּינָם פְּקַרְקַע וּכְבִּית שְׁאֵם נְשֵׁרְפָה הַבְּנִין הַקְּרַקַע לְחַלוּטִין הוּא שְׁלַ הַבְּעָלִים, וְכ"כ בְּשׁו"ת חַס"ל מַהְדוּ"ת או"ח ס' ט"ו אָבֵל הֵנָּה לֹא הַזְכִּירוּ מְשׁו"ת שְׁמֵן רוּקַח הַנְּ"ל דְאֵין לְהֵם קַה"ג וְאַנְהַרְיָהוּ לְעוֹרֵר זְכָרוֹנֵי מִתְּשׁוּ' כ"ג אַאמו"ר רַשְׁכַּב"ה זַצ"ל בְּשׁו"ת פּוֹכֵב מֵיַעֲקֹב ס' ק"ה שְׁתַּמַּךְ יְסוּד ע"ד שׁו"ת שְׁמֵן רוּקַח הַנְּ"ל וְהַעֲלָה דְאִם נְשֵׁרְפָה אֲזִיל לִי זְכוּתִי וּבְאַמְנָה שַׁע"פ הָאֲמוֹר נִמְצְאוּ לוֹ יְסוּדוֹת חֲזוֹקוֹת דְּבַרִי הָאֲשַׁכּוֹל וְס"ח וְעֵינִין שָׁם שְׁהַבִּיא מְדַבְרֵי הַנַּה"מ ס' קס"ב הַנְּ"ל וְגַם רֵאֲזִיתוּ מִמְּגִילָה (כ"ו) דְּבַהֲכ"נ וּבַהֲמ"ד לֹא מְקַרִי אַחְזוּתְכֶם אָבֵל בַּכ"ז סִיִּים דְּלֹאֲנָשִׁים שְׁיֵשׁ לְהֵם מְקוֹמוֹת מְכָבֵר לְהֵם מְשַׁפֵּט הַקְּדִימָה וְע"כ בְּנִדְאֵי שְׁאֵין יְכוּל לִיקַח מִהֵם הַמְּקוֹם לְמַכְרוֹ לְאַחְרִים וְעֵינִין מ"ש ח"ס ח"ו ס' ל"ב דְּנִהֵי שְׁאֵין יְכוּל לְהַכְרִיחַ אֶת הַצְּבִיבּוֹר לִבְנוֹת בְּמְקוֹם הָרֵאשׁוֹן דְּנִקָּא וּכְשִׁבּוּנִין בְּמְקוֹם אַחַר אֵין לְבַעֲלֵי הַמְּקוֹמוֹת פְּלוּם מ"מ פְּשַׁחוּזְרִים וּבּוֹנִים בְּמְקוֹם הָרֵאשׁוֹן לֹא הַפְּסִיד פֶּלַח אַחַד מְקוֹם הַמְּצוּנִין לוֹ רַק שְׁהַחַיִּיב עֲלֵיהֶם לְסַיַע בְּתַשְׁלוּמִין בְּמָה דְּמִשְׁתַּרְשִׁי לְהוּ ע"י הַבְּנִין וּבְאִם הֵם עֲנִיִּים שְׁאֵין לְהֵם לְשַׁלֵּם יַעֲמוּד אַחַר בְּמְקוֹמוֹ וּיְשַׁלֵּם דְּמָאן דִּינְהִיב טְסָקָא לִיכּוּל אֲרַעָא כו', וְהֵנָּה הֵגַם שְׁדַעַת כ"ג אַאמו"ר בְּכוֹכֵב ס' ק"ה הַנְּ"ל שׁוּנָה מְזָה פְּאָמוֹר מ"מ תְּמִים דַּעִים הוּא בְּזָה לְעַנְיָן שְׁיֵשׁ קְדִימָה לְבַעֲלֵי הַמְּקוֹמוֹת וּבְאִנְפֵן שְׁלֹא חֲסַר מְמוֹן לְהוֹצָאת הַבְּנִין אֵין בְּרִשׁוֹת הַגַּבְאִי לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ הַמְּקוֹם: (ב) וּבְדַבְרֵי הַרְמְב"ן ב"ב (מ"ד) הַנְּ"ל בְּהָא דְּמִשְׁנֵי הַש"ס דְּלִית לִי קְרַקַע וְכַתֵּב הַרְמְב"ן דְּהֵינּוּ בְּמְקוֹם שְׁאֵין בַּהֲכ"נ בְּעִיר, יֵשׁ לְהַעִיר לְפִי חִידוּשׁ דְּבַרִי הַר"ן קִידוּשִׁין בְּסוּגְלֵי דְאַגַּב בְּשֵׁם הָרֵא"ה ז"ל דְּבַהֲכ"נ שְׁנַבְנָה מְזִמָּן רַב אֲזִי מִי שְׁיֵשׁ לוֹ אָב אֵין לוֹ חֵלֶק בְּבַהֲכ"נ מְשׁוּם דַּא"א לְהַקְנוֹת לְנוֹלָדִים רַק שְׁזוֹכָה בְּתוֹרַת יְרוּשָׁה וְכ"ז שְׁהָאָב חֵי אֵין לְבָן חֵלֶק עַכ"ד א"כ לְמָה צְרִיף לְחַזְקֵי הַקָּא בַּגְמ' דְאֵיירִי בְּמְקוֹם שְׁאֵין בַּהֲכ"נ בְּעִיר וְהָרִי אֶפְרַי יֵשׁ בַּהֲכ"נ בְּעִיר מ"מ מְשַׁפַּחַת דְּלִית לִי קְרַקַע פְּגוֹן שְׁהָאָב חֵי דְאֵין לְבָן חֵלֶק בְּבַהֲכ"נ, וְנִרְאָה לְפִי"ז דְּהַרְמְב"ן ז"ל לֹא נַחֲתִית לְזָה וְלֹא שְׁמִיעָא לִי לְחִידוּשׁ הָרֵא"ה ז"ל: וְהֵנָּה עוֹד שְׁמַעְנוּ מְדַבְרֵי הָרֵא"ה ז"ל דְּמְקוֹמוֹת בַּהֲכ"נ יֵשׁ בְּהֵן קַה"ג לְהוֹרִישׁ לְבָנִים וְהוּא שְׁלֹא כְּדַבְרֵי הַס"ח תַּתִּיא הַנְּ"ל רַק דְּגַם מ"ש בַּס"ח רְצוּנוֹ לְוַמַּר דְּנִקָּא בְּבַהֲכ"נ שְׁלַ פְּרַפְרִין פִּינּוּן דְּמַעְלָמָא אֲתִי לֹא מְצִי מְזַבְּנֵי

לֵה אָבֵל בְּבַח־נָשׁל כְּפָרִים דְּמִזְבְּחֵי ה' ה' שְׂיִכּוֹל לְהוֹרִישׁ מִן הַדִּין: ג) וְהִנֵּה כִּלְתֵי הַעִיר בְּרָאָה דְּאִין לְבַעֲלֵי הַמְּקוֹמוֹת קה"ג מְהָא דְיוֹמָא (י"ב) דְּמַסִּיק דְּבַח־נָשׁ אִפִּי דְכְּפָרִים אִין מְטַמָּא בְּנִגְעִים הִיכִי דְלִית בֵּיה בֵּית דִּירָה מְשׁוּם דְּכִתִּיב וּבָא אֲשֶׁר לֹו הַבַּיִת יִצְאוּ אֵלֹו שְׂאִין מִיְנוּחְדִין לֹו וְלִכְאוּ הָרִי בֵּית הַשְּׁנוֹתְפִין חֲזִיב בְּמִזְוָה וּמְטַמָּא בְּנִגְעִים וּכְבָר עֲמַד בְּזַה הָרִיטְבָא שֶׁם רַק שִׁי"ל דְּשִׂאנֵי בֵּית הַשְּׁנוֹתְפִין דְּמַקְרִי בְּעֵלִים מִיְנוּחְדִין כְּמוֹ"ש הָר"ן נְדָרִים (מ"ו) בְּסִבְרַת רַאב"י דְּמִנְתְּרִים לִיפְנֵס לְחֻצָר מְשׁוּם דְּכַה"ג יֵשׁ בְּרִירָה דְּכָל אֶחָד בְּשַׁעָה שְׂמִשְׁתַּמְשׁ הָוֵי שְׁלֹו לְגוּף וּלְפִירוֹת וְכְמוֹ"ש ג"כ בְּב"י או"ח סי' תרל"ז בְּשֶׁם הָרִשְׁבָּא לְגַבֵּי אֶתְרוּג הַשְּׁנוֹתְפִין וּמִשָּׂא"כ בְּבַח־נָשׁ דְּאִין לֹו בְּשׁוּם פְּעַם בְּעֵלִים מִיְנוּחְדִין פִּינֹן שְׂאִין לְהֵם קה"ג וְגוּף הַבַּח־נָשׁ הָוֵי שְׁלֹו הַקְּדָשׁ וּכְדַבְרֵי הָאֲגוּדָה בְּמַג"א סוֹס"י קנ"ד וְעַיִן מַג"א סי' שס"ו סק"י עכ"ד, וְאַמְנָם בְּעֵינְקָר הָעֶרְתּוּ מְהָא דְּבַח־נָשׁ אִין מְטַמָּא בְּנִגְעִים כְּבָר קְדָמוּהוּ גְדוּלֵי הָאֶתְרוּגִים וְעַיִן בְּכּוּמ"י סי' הַנ"ל שְׂדֵיבָר מְזַה וּבְשׁוֹ"ת חס"ל סי' ט"ו מ"ש בְּזַה.

גַּם חִילּוּקוֹ שְׂבִין בֵּית הַשְּׁנוֹתְפִין לְבַח־נָשׁ יִתְכַּן רַק לְדַבְרֵי שׁוֹ"ת שְׁמֹן רוֹחֵם וְלֹא לְדַבְרֵי גְדוּלֵי הַפּוֹסְקִים שְׂיֵשׁ לְמְקוֹמוֹת בַּח־נָשׁ קה"ג רַק דְּאֶתְיִין לְתֵי הָרִיטְבָא עֲצָמוֹ שֶׁם דְּשִׂאנֵי בֵּית הַשְּׁנוֹתְפִין שְׂמִיְנוּחְדִין לְכָל אֶחָד לְדִירְתּוֹ מִשָּׂא"כ בַּח־נָשׁ (ד) וְאַמְנָם ע"פ הָאִמּוֹר יִתְכַּן בְּיֵשׁוּב קוֹ הַתּוֹס' מְגִילָה (כ"ו) בְּהָא דְּאוֹתְבִי הַש"ס בְּבֵית אֶרֶץ אֶחָדְתְּכֶם אֶחָדְתְּכֶם מְטַמָּא בְּנִגְעִים וְאִין יְרוּשָׁלַיִם מְטַמָּא בְּנִגְעִים א"ר יְהוּדָה אֲנִי לֹא שְׂמַעְתִּי אֵלָא מְקוֹם מְקַדָּשׁ בְּלִבְדָּה הָא בַּח־נָשׁ וּבַה"מ דְּמְטַמָּאִין בְּנִגְעִים אִמְאֵי הָא דְּכָרְפִין הָוֵי וְהַק' בְּתוֹס' שְׁהָרִי בְּיוֹמָא (י"ב) מַסִּיק דְּאִין חִילּוּקֵי בֵּין כְּרַפִּים לְכְּפָרִים רַק בֵּין אֵית בֵּיה בֵּית דִּירָה אוֹ לֹא וְתֵי דְהָקָא הַמְּקַשְׁן טְעָה בְּשִׁיטַת ר' יְהוּדָה לְחַלֵּק בֵּין כְּרַפִּים לְכְּפָרִים עֵי"ש וְלִכְאוּ צ"ב: וְהַנ"ל ע"ד הַפְּלוּל הִנֵּה בְּהָא דְּאָמַר בְּיוֹמָא דְּאֶפִּי דְּכְּפָרִים אִין מְטַמָּאִין בְּנִגְעִים מְשׁוּם דְּאִין לְהֵן בְּעֵלִים מִיְנוּחְדִין לְכְּאוּ תִיקְשִׁי פִינֹן דְּקִי"ל כְּרַאב"י בְּנְדָרִים (מ"ו) דְּבַח־נָשׁ יֵשׁ בְּרִירָה וְכָל אֶחָד בְּשַׁעָה שְׂמִשְׁתַּמְשׁ הָוֵי שְׁלֹו א"כ מְקַרֵי בְּעֵלִים מִיְנוּחְדִין, אָבֵל הַנ"ל דְּכָר חֲדָשׁ דְּלַעֲנִין שְׂיִטְמָא הַבַּיִת בְּנִגְעִים לֹא מְהַנִּי מַה דְּקִי"ל יֵשׁ בְּרִירָה שְׂיִהֵי מְקַרֵי עֵי"ז בְּעֵלִים מִיְנוּחְדִין וְהוּא לְפִי"מ דְּאָמַר בְּבַכּוֹרוֹת (נ"ז) דְּצָרִיקָא לְדַר' יוֹחֲנָן בְּאַחִין שְׁחֵלְקוּ לְאַשְׁמַעֲיָנּוּ דְּאִין בְּרִירָה דְּמַמָּה שְׂפִטוּרִין מְמַעֲשֵׁר בְּהַמָּה י"ל דְּיֵשׁ בְּרִירָה רַק דְּבַעֲיָנּוּ דְּנִמְיָא דְּבַנָּה מַה בְּנָה דְּכָרוֹר לָה אַף צִאנָה בְּכָרוֹר לָה.

מְבִנְיָא דְּאָף לְמ"ד יֵשׁ בְּרִירָה מ"מ ל"ה מְתוֹרַת וְדָאֵי רַק שְׂהוּא בְּדַמְיוֹן דְּאֶזְלִינֵן בְּתַר רֹבָא שְׂכַתְבַּת הַשְּׂטַמ"ק ב"מ (ו') דל"ה רֹב מְדִין וְדָאֵי וְהִיכִי דְּבַעֲיָנּוּ עֲשִׁירֵי וְדָאֵי וְלֹא עֲשִׁירֵי סְפֵק גַּם רֹב גְּתַמְעֵט וְהַכ"נ אַף דְּאָמְרֵי יֵשׁ בְּרִירָה ל"ה צִאנָה הַכָּרוֹר לָה וְכ"כ הַתּוֹס' גִּיטִין (כ"ד) דְּאֶפִּי אִי יֵשׁ בְּרִירָה מ"מ פְּסוּל הִיכִי דְּכָתוּב וְכַתְב לָה לְשִׁמָּה וּבְתוֹס' ע"ז (ס"ג) ד"ה וְכָגוֹן לְגַבֵּי אֶתְנֹן דְּלֹא מְהַנִּי מַה דְּיֵשׁ בְּרִירָה דְּבַעֲיָנּוּ הַמְּבִנְיָא בְּשַׁעַת בִּיאָה, וּלְפִי"ז גִּיחָא שְׂפִיר ג"כ לַעֲנִין זֶה מַה דְּבַח־נָשׁ אִפִּי דְּכְּפָרִים אִין מְטַמָּא בְּנִגְעִים דְּכִתִּיב אֲשֶׁר לֹו הַבַּיִת דְּבַעֲיָנּוּ בְּעֵלִים מִיְנוּחְדִין אַע"ג דְּקִי"ל יֵשׁ בְּרִירָה וּבְשַׁעָה שְׂמִשְׁתַּמְשׁ הָוֵי שְׁלֹו מ"מ פִּינֹן דְּכִתִּיב אֲשֶׁר לֹו הַבַּיִת דְּגִלֵי קָרָא דְּבַעֲיָנּוּ בְּעֵלִים מִיְנוּחְדִין לֹא מְהַנִּי מַה דְּיֵשׁ בְּרִירָה פִּינֹן דל"ה מְתוֹרַת וְדָאֵי וּבַעֲיָנּוּ הַמְּבִנְיָא לָה: וְהִנֵּה בְּתו"ג לְגִיטִין (ע"ג) כְּתַב דְּדַבְרָה זֶה אִי יֵשׁ בְּרִירָה חֲשׁוּב כְּנִדְאֵי לְגַמְרֵי תֵלִי בְּפִלּוּגְתָא דַר' יְהוּדָה וְר' יוֹסִי דַלַר' יְהוּדָה דְּאָמַר כַּא"א לְכָל דְּבָרֵי וְחֲזִיב עֲלֵי חֲנֹק ע"כ דס"ל דְּאָף לְגַבֵּי אִינְשֵׁי חֲשִׁיבֵי כְּנִדְאֵי וְכַהֲלֹךְ

לעשות ודאי איסור דמי וע"כ בגיטין (כ"ה) לגבי כתוב לאיזה שתצא בפתח תחלה מביא הש"ס מהא דמה היא באותן הימים ובכל דנכתא דמפלפל הש"ס בדיני ברירה לא מיייתי משנה זו לראי' רק משום דהכא לגבי כתוב לאיזה שתצא בפתח תחלה דלא מהני מה דמסתמא יש ברירה פיון דבעינו לה לשמה ומשום ברירה ל"ה ודאי שיהיו מקרי לשמה כמו"ש התוס' הנ"ל לכה מיייתי מהא דמה היא באותן הימים דלר' יהודה כא"א לכל דברי דאמרי' יש ברירה מתורת ודאי עיי"ש ונראה דמסייע לזה ירושלמי דגיטין פ' פל הגט דפריה מפיון שנתנו לה יעשה כמו שהי' פרות לשמה ר' יוסי בר' ביבין דר"ש הוא דתני אמר לאמן עשה לי ב' זוגין א' לקרקע וא' לבהמה טמאים עד שיפריש בטורה והינו משום דאחר שיפריש כלי אחד לטומאה ראוי' היא לקבל טומאה משעה ראשונה משוה"כ כ"ז שלא פירש שניהם טמאים מספק ור"ש מטהר דלא אמרי' משעה ראשונה היתה זו מיעדת לטומאה והכ"נ לא אמרי' דאחר הנתנה משעה ראשונה הי' פרות לשמה עיי"ש הרי מפני' דמ"ש התוס' דמשום ברירה ל"ה לשמה אתי' רק כר"ש ולא לר' יהודה, ולפי"ז מתנרץ היטב קו' התוס' במגילה הנ"ל מה דטעה המקשו בדברי ר' יהודה לחלק בין כפרים לכפרים דבהכ"נ של כפרים יהי' מטמא בנגעים דהרי כל מה שאמרנו דבהכ"נ של כפרים לא מהני מה דיש ברירה שיהי' מקרי בעלים מיוחדין הוא רק משום דיש ברירה ל"ה מדין ודאי נאמן בעינו אשר לו הבית בעלים מיוחדין מבחרין לה מדין ודאי אבל הכא לר' יהודה לשיטתו דס"ל יש ברירה מדין ודאי ומהני אפי' לגבי גט דבעינו וכתב לה לשמה הכ"נ איפא סברא לגבי בהכ"נ של כפרים דמקרי בעלים מיוחדין ודוק היטב: ה) ועל דר' זה י"ל בישוב קו' הרמב"ן והר"ן נדרים בשי' הר"מ שדבריו סותרים זא"ז דבגמ' שם אמר רבה מחלוקת בחצר שי"ב כדי חלוקה אבל בא"ב דין חלוקה דברי הפל מותר ומקשה לו רב יוסף והרי בהכ"נ דכשאין בה דין חלוקה דמי ותנו שניהם אסורין אלא א"ר יוסף מחלוקת באין בה דין חלוקה כו' והשתא הר"מ שפוסק כראב"י דבאין בה דין חלוקה מותר ופסק נמי כמתני' דאסורין בבהכ"נ של אותה העיר א"כ מזהה שטרא לבי תרי: והב"ח ז"ל תי' דראב"י מודה בבהכ"נ דכיון שאפשר לתקן שיקנו חלקם לאחר אסורים עד שיתקנו והא דפריה ר' יוסף הרי בהכ"נ דכשא"ב דין חלוקה דמי ותנו שניהם אסורין לא הנה ס"ל חילוק זה, ובט"ז הק' עליו דמי נתן לנו פת לחלוק על רב יוסף דלא ס"ל לחלק בהכי, ונראה דהנה בגוף סברתו של הב"ח ז"ל דכל שאפשר בתיקון אסור ובאמת פן כתב ברא"ש בפירושו דאם יש בו כדי חלוקה לא סמכינן אברירה, י"ל בהסבר הדבר ע"פ האמור דאע"ג דיש ברירה ל"ה זה מדין ודאי רק מדין רוב דג"כ ל"ה ודאי גמור וע"כ מהאי טעמא דלא אזלינן בתר רוב בדבר שיש לו מתירין הכ"נ לא סמכינן אברירה בכה"ג שיש לו תיקון דהוי דשיל"מ, אף הרי כבר אמרנו דדבר זה אי יש ברירה ל"ה ודאי גמור תלי' בפלוגתא ולר' יהודה במתני' דגיטין (ע"ג) אמרי' יש ברירה מדין ודאי, ולפי"ז מתנרץ היטב דרב יוסף שפיר קמקשה אמאי דאמר רבה אבל בחצר שא"ב דין חלוקה דברי הפל מותר והרי בהכ"נ דכשאין בו דין חלוקה ותנו שניהם אסורין והינו דאפי' אם תאמר לחלק דשאני בהכ"נ פיון שאפשר לתקן הרי כל זה רק למה דאמרינן דיש ברירה ל"ה מדין ודאי י"ל דאסור בדשיל"מ אבל אליבא דר' יהודה דאית לי ברירה מדין ודאי צריה להיות מותר בבהכ"נ וקשה לדברי רבה דבאין בה דין חלוקה ד"ה מותר ואיך סתם במתני' דשניהם אסורין בדבר של אותה העיר ושמ' במתני'

ר' יהודה אומר אָחַד כּוֹתֵב לְנִשְׂיָא וְאָחַד כּוֹתֵב לְהַדְיוּט דְּהַיְיָנוּ שְׂיֵישׁ תְּקַנְהָ לְאִיסוּר בְּכַה"ג וְהָרִי לִר' יְהוּדָה לְשִׁיטְתוֹ א"צ תְּקַנְהָ כְּלָל פִּינּוּן דִּס"ל יֵישׁ בְּרִיָּה מְדִין וְדָאִי וְא"כ כָּל עֵינְקָר קוֹשְׁיָתוֹ דְּרַב יוֹסֵף הוּא מִמְתַּנְי' דְּאִיְרִי בָּהּ ר' יְהוּדָה אָבָל לֵהר"מ בְּשִׁיטְתוֹ ל"ק דָּאֵע"ג דְּפֶסֶק כְּרָאב"י דְּבַכָּה"ג יֵישׁ בְּרִיָּה מ"מ שְׁפִיר פֶּסֶק ג"כ כְּמַתְנִי' דְּשְׁנֵיהֶם אָסוּרִין מִשּׁוּם דָּאֵפִי אִי בְּכַה"ג אָמְרִי יֵישׁ בְּרִיָּה מ"מ ל"ה וְדָאִי וְאִיסוּר בְּדָבָר שְׂיֵישׁ לוֹ תִּיקוּן וּבְמַתְנִי' דְּאִיסוּר אֵפִי לִר' יְהוּדָה דְּיֵישׁ בְּרִיָּה מְדִין וְדָאִי מִשּׁוּם דְּהִקָּא פֶּשְׁאָמֵר דְּבִשְׁעָה שְׂיִשְׁתַּמְשׁ הוּי שְׁלוֹ הָרִי הוּא תּוֹלָה בְּדַעַת עֲצָמוֹ דְּבַכָּה"ג ס"ל לִר' יְהוּדָה בְּגִיטִין (כ"ה) וְעִירוּבִין (ל"ו) דָּאִין בְּרִיָּה וְלִית לִי דְרָאב"י] וְקוֹשְׁנִי דְּרַב יוֹסֵף הוּא רַק לְרַבָּה דְּבָאִין בּוֹ דִּין חֲלֻקָּה לְדָבְרֵי הַפֶּל יֵישׁ בְּרִיָּה וְדוּק: ו) בְּדָבְרֵי הָר"ן נְדָרִים (מ"ח) בְּד"ה וְאִיסוּרִין בְּדָבָר שֶׁל אוֹתָהּ הָעִיר שְׁפַתָּב מִפְּנֵי שְׂיִכּוּלִין לְמַכְרֵן זַט"ה וְהוּ"ל כְּשׁוֹתְפִין שְׁאִיסוּרִין זַע"ז דְּמִבְּנָאָר שְׂיִטְתוֹ דְּרַק בְּבַה"כ"נ שֶׁל כְּפָרִים אָסוּרִים הִק' בְּנ"ז דָּא"כ הוּ"ל לְמִפְּלַג בְּדִידָה בְּדָבָר שֶׁל אוֹתָהּ הָעִיר דְּלַפְעָמִים מְוַתְרִין כְּגוֹן בַּה"כ"נ שֶׁל כְּרָפִים, וְנִלְע"ד מְלַתָּא חֲדָתָא דְּבַחְרָמִים לְבַה"ב דְּאִיְרִי בְּמַתְנִי' לָא מִשְׁפַּחַת לֵה כְּלָל בְּבַה"כ"נ שֶׁל כְּרָפִים מִשּׁוּם דְּאָמֵר בְּעַרְכִּין (כ"ח) יְכוּל יַחְרַם אָדָם בְּנוֹ וּבָתּוֹ עֲבָדוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הָעֵבְרִיִּים וְשִׁדָּה מְקַנְתוֹ ת"ל בְּהִמָּה מַה בְּהִמָּה יֵישׁ לוֹ רִשׁוּת לְמַכְרָה לְעוֹלָם אִף כָּל שְׂיֵישׁ לוֹ רִשׁוּת לְמַכְרָה כּו' מִבְּנָאָר דְּבִדְרָה דָּאִין יְכוּל לְמַכְרוֹ לִיכָּא דִּין חֲרָמִים וְא"כ מְתוּרָץ כְּמִין חוֹמֵר קו' הַנּוֹ דְּבַבַּה"כ"נ שֶׁל כְּרָפִים פִּינּוּן שְׂאִינוֹ נִמְכָּר לִיכָּא בִּי דִּין חֲרָמִים כְּלָל וְהִיא הָעֵרָה יְקָרָה: ז) וְחִזוּת קָשָׁה לִי בְּגַמ' הַנְּ"ל דְּמַסִּיק דְּפִלְיָגִי בָּא"ב דִּין חֲלֻקָּה וְכַתֵּב הָר"ן דְּמַתְנִי' דְּלַקְמָן (מ"ח) בְּהַרְגִּינֵיעֲלִיָּה חֲרָם שְׁאִיסוּרִין בְּדָבָר שֶׁל אוֹתָהּ הָעִיר אֵתִי כְּרַבְּנֵן וְהָרִי הָר"ן כְּתֵב ג"כ בְּמַתְנִי' דְּטַעְמָא דְּרַבְּנֵן דְּאָסְרוּ בָּא"ב דִּין חֲלֻקָּה מִשּׁוּם דְּכ"א מִהַשְׁוֹתְפִין יֵישׁ לוֹ בְּחֻצָּר קוה"ג דְּהַיְיָנוּ חֲלָקוֹ וְקִנְיָן שְׁעָבוּד בְּחֲלָקוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ וּמִשּׁוּה"כ אָסוּר דְּקוֹנְמוֹת מִפְּקִיעִין מִיָּדִי שְׁעָבוּד א"כ תְּקַשִּׁי דְּהָא תִּינַח הָתָם בְּמִנְדָּר מִשָּׂא"כ הִקָּא דְּאִיְרִי בְּחֲרָמִים לְבַה"ב הָרִי קִי"ל דְּקוֹנְשֵׁת דְּמִים אִינּוּ מִפְּקִיעִין מִיָּדִי שְׁעָבוּד כְּפִירִש"י וְתוֹס' גִּיטִין (מ) וּמְפוֹרָשׁ בְּעַרְכִּין (כ"ג) בְּגַמ' כְּמוֹ שֶׁ הָרָאָב"ד ז"ל פִּי"ח מַה' מְלֻנָּה וּפ"ז מַה' עַרְכִּין הִי"ד בְּמַה שְׂהַשִּׁיג עַל הָר"מ וְעִינּוּ מַה"פ יְרוּשְׁלָמִי כְּתוּבוֹת (פ"ח) דְּמִשְׁם קִיבֵל הָרַמְז"ל שְׂיִטְתוֹ דְּגַם קְדוּ"ד מִפְּקִיעֵ מִיָּדִי שְׁעָבוּד וְלַהַנְּ"ל רָאִי גְדוּלָּה לֵהר"מ מִשְׁ"ס דִּילָן כָּאָן: יִדִּדוּ"ש.

סימן ה.

ב"ה ט' תמוז תרצ"ו. שלו"ט לכבוד הרב הקריף ובקי ירו"ש מו"ה דוד באבד נ"י חתן הרה"ג אבד"ק קלפסוב: ע"ד השאלה בעירו שיש חדר הסמוך לבהכ"נ וכו' וכו' וכו' הוא אחד מכותלי החדר וגם החדר פתוח לפאליש ומאז שהתפללו בחדר זה יש אומרים בקביעות ויש אומרים שהי' אף באקראי וזה איזה שנים שראה"ק עשו מזה בית ישיבה ומועצה לצרכי הקהלה: א) וכ"ת הביא משו"ת שאילת יעב"ץ מובא בשע"ת סי' קנ"א דכותל בהכ"נ מבחוץ י"ב קדושה אבל רק לעצמה כגון לנתן הימנה אסור גם מבחוץ אבל להשתמש בחדר מותר בכל ענין רק שיש לדון בזה לאיסור משום שהחדר פתוח לפאליש ובפאליש קדושה יש בו כמו"ש המג"א רס"י קנ"ד בשם המהרי"ט עכ"ד: והנה במהרי"ט עצמו שם יו"ד סי' ב' חקר לענין פרדס שבועזרת בהכ"נ אם נימא שיש להפרדס קדושה ע"י שפתוח לעזרת בהכ"נ באופן שיש בה קדושה לעזרה וכדתנן במע"ש ומייתי לה בפסחים (פ"ו) דלשכות הבנויות בחול ופתוחות לקודש תוכן קודש רק שכתב פיו

שִׁמְקוּם זֶה מִתְחַלֵּה נַעֲשֶׂה לְצוּרָה חוֹל אֵין בּוֹ קְדוּשָׁה אַף שְׁפָתוֹם לְקוֹדֵשׁ וּרְאֵי מִשְׁעַר
נִקְנֹר שְׁלֵא נִתְקַדֵּשׁ מִשׁוּם הַמְצוּרְעִים אַף שְׁפָתוֹם לְעֵזְרָה וְע"כ מִטַּעַם פִּינּוֹן שְׁנַעֲשֶׂה
מִתְחַלֵּה לְהִיּוֹת חוֹל עַכ"ד: (ב) וּבִשְׁוִ"ת ב"ש או"ח סי' כ"ח הַק' ע"ז דְּאֵין רֵאִי דְהֵתָם הָרִי
חָלַל הַשְּׁעַר כְּשֵׁם שְׁפָתוֹם לְעֵזְרָת יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ כּוֹ פָּתוֹם לְעֵזְרַת נְשִׁים וּמִבּוֹאֵר בְּיוֹמָא (כ"ה)
דְּפָתוֹם לְקוֹדֵשׁ וְלַחֹל תּוֹכָה חוֹל אוֹתָהּ שְׁבִנוּיָהּ בְּחוֹל עֵינֵין תּוֹ"י שְׁם וְתַדַּע שְׁהָרִי הַמַּהֲרִי"ט
עֲצָמוֹ שְׁם לֹא מְצָא טַעַם לְקְדוּשַׁת הָעֵזְרָה עֲצָמָה רַק מִשׁוּם תְּפִלַּת הָעֲצָלָנִים שְׁנִדְחָקִין
לְהַתְּפִלֵּל שְׁמָה וְתִפּוּק לִי מִשׁוּם שְׁפָתוֹם לְבַהֲכ"נ אַע"כ דְּמִשׁוּם זֶה א"ב קְדוּשָׁה פִּינּוֹן
שְׁפָתוֹם נְמִי לְחוֹל וְהָרִי פָּתוֹם לְקוֹדֵשׁ וְלַחֹל דְּתוֹכָהּ חוֹל עַכ"ד, וְלִכְאוּ"אֵי מִשׁוּם הָא לֹא
אִירָא דְמָה שְׁלֵא כְּתַב הַמַּהֲרִי"ט לְגַבֵּי הָעֵזְרָה גּוֹפָא שְׁתֵּהֵי קְדוּשַׁתָּהּ מִשׁוּם שְׁפָתוֹתָהּ
לְבַהֲכ"נ, י"ל שֶׁהוּא מִשׁוּם שְׁרוּצָה הַמַּהֲרִי"ט ו"ל לְדוֹן שְׁמִשׁוּם קְדוּשַׁת הָעֵזְרָה יֵהִי קְדוּשׁ
גַּם לְהַפְרָדֵס ע"י שְׁפָתוֹם לְעֵזְרָה וּלְפִי"ז אִם הָעֵזְרָה גּוֹפָא כָּל קְדוּשַׁתָּהּ לֹא הִי מִחֲמַת עֲצָמָה
רַק מִגּוֹ דְבַהֲכ"נ ע"י שְׁפָתוֹתָהּ לְבַהֲכ"נ שׁוֹב לֹא הִי פֶחַ לְעֵזְרָה לְהַשְׁפִּיעַ מִקְדוּשַׁתָּהּ עוֹד
לְהַפְרָדֵס מִגּוֹ דְלְעֵזְרָה שְׁפָתוֹם לּוֹ דְכַה"ג בְּעֵי רַבָּא בְּתַמּוּרָה (י"א) דְדַלְמָא חַד מִגּוֹ אֶמְרִי
תְרִי מִגּוֹ לֹא אֶמְרִי וּבְתוֹס' בִּיצָה (ל') ד"ה עַד לְגַבֵּי מִגּוֹ דְאַתְקַצְאֵי דְתְרִי מִגּוֹ ל"א, וְאַף
דְּבִיּוֹמָא (ל"א) בְּתוֹס' ד"ה וְכוּלָן מִבּוֹאֵר דְגַג בֵּית הַפְּרֻזָּה קְדוּשׁ ע"י שְׁפָתוֹם לְלִשְׁכַּת
הַמְדִּיחִין וְתוֹכָהּ קוֹדֵשׁ ע"י שְׁפָתוֹתָהּ לְעֵזְרָה הָרִי דְאֶמְרִי תְרִי מִגּוֹ ז"א דְהֵתָם הָרִי גַג בֵּית
הַפְּרֻזָּה הִי בְּנוּיָהּ בְּקוֹדֵשׁ וְקְדוּשׁ מִעֲצָמוֹ וּמִהֲנִי רַק הָא דְלִשְׁכַּת הַמְדִּיחִין תּוֹכָהּ קוֹדֵשׁ ע"י
שְׁפָתוֹתָהּ לְעֵזְרָה כְּדִי שְׁלֵא יֵהִי מְקַרֵי גַם בֵּית הַפְּרֻזָּה פָּתוֹם לְחוֹל דְכַה"ג הִי תּוֹכָהּ חוֹל
אַף שְׁבִנוּיָהּ בְּקוֹדֵשׁ עֵי"ש אֶבֶל הִכִּי שְׁבִנוּיָהּ בְּחוֹל לֹא אֶהְיֵי לִי פְתִיחַתוֹ לְקוֹדֵשׁ שְׁאִינוֹ
קְדוּשׁ מִעֲצָמוֹ כ"א ע"י מִגּוֹ מִשׁוּם דְתְרִי מִגּוֹ לֹא אֶמְרִי וְלִכְּהִי הַנְּכַרְחַת הַמַּהֲרִי"ט ו"ל לְאַתּוּיָי
עַל קְדוּשַׁת הָעֵזְרָה מִחֲמַת עֲצָמָה דְמִשׁוּה"כ י"ל דְגַם בְּפְרָדֵס הַפָּתוֹם לְעֵזְרָה יֵהִי קְדוּשׁ
דְהָרִי חַד מִגּוֹ וּלְפִי"ז גַּם בְּנ"ד לְגַבֵּי הַחֶדֶר שְׁפָתוֹם לְעֵזְרָה דְבַהֲכ"נ הַנְּקָרָא פְּאַלִּישׁ י"ל
שְׁיֵהֵי בּוֹ קְדוּשָׁה עֵי"ז דְהָרִי חַד מִגּוֹ: (ג) וְנִרְאֶה דְאַדְרַבָּה מִתּוֹס' יוֹמָא (ל"א) הַנְּ"ל רֵאִי
לְזֶה דְמִשׁוּם שְׁפָתוֹם לְלִשְׁכָּה שְׁקְדוּשַׁתָּהּ ג"כ רַק מִשׁוּם שְׁפָתוֹתָהּ לְקוֹדֵשׁ הָרִי תְרִי מִגּוֹ דְלֹא
אֶמְרִי וְהוּא שְׁתוֹס' שְׁם הוֹכִיחוֹ דְלִשְׁכַּת הַמְדִּיחִין תּוֹכָהּ קוֹדֵשׁ דַּל"כ הו"ל גַּג הַפְּרֻזָּה
פָּתוֹם לְחוֹל שְׁתוֹכּוֹ חוֹל, וּבְתַפְא"י לְמַדּוֹת פְּתַב בְּלֵא"כ שְׁמַעִינּוּ דְלִשְׁכַּת הַמְדִּיחִין תּוֹכָהּ
קוֹדֵשׁ דַּל"כ הָיוּ הַקְּרַבִּיִּים שְׁמַדִּיחִין נְפֹסְלִין בִּינְצָא וְשְׁמַעִתִי מְתַרְצִיִּים דְאֵי מִשׁוּם הָא הִי
אֶפְשָׁר לִזְמַר דְלִשְׁכַּת הַמְדִּיחִין הִיָּתָה קוֹדֵשׁ רַק מִטַּעַם פְּתִיחָהּ לְקוֹדֵשׁ וְע"כ מִשׁוּם זֶה לֹא
הִי גַג בֵּית הַפְּרֻזָּה הַפָּתוֹם לָהּ מְקַרֵי פָּתוֹם לְקוֹדֵשׁ, לְכָּה הוֹכִיחוֹ דְלִשְׁכַּת הַמְדִּיחִין הִיָּתָה
תּוֹכָהּ קוֹדֵשׁ מִעֲצָמָה שְׁהִיָּתָה בְּנוּיָהּ בְּקוֹדֵשׁ עַכ"ד וְהָרִי הוּא כְּמוֹ שְׁפָתוֹתָהּ דְתְרִי מִגּוֹ לֹא
אֶמְרִי בְכַה"ג.

גַּם בְּמ"ש הַב"ש לְגַבֵּי עֵזְרָה דְבַהֲכ"נ שְׁהָרִי פָּתוֹם גַּם לְחוּץ וְהָרִי פָּתוֹם לְקוֹדֵשׁ וְלַחֹל
דְּתוֹכָהּ חוֹל י"ל בְּדַמְיוֹן שְׁפָתוֹם הַתּוֹס' עִירוּבִין (י'): ד"ה וְאַצְבְּעִיִּים דְאִוִּירָא דְעַלְמָא לֹא
אֶמְרִי דְאִתִּי וּמִבְטַל לִי אֶלָּא בְּאִוִּיר שְׁאֵנִי חוֹשְׁבוֹ כְּסָתוּם כּוֹ וְהַכ"נ מִה דְפָתוֹם לְחוֹל שְׁמִבְטַל
קְדוּשַׁת הַמְקוֹם שְׁפָתוֹם ג"כ לְקוֹדֵשׁ הוּא רַק הִכִּי שְׁפָתוֹם לְחֶדֶר חוֹל אֶבֶל מִה שְׁפָתוֹם
לְחוּץ לְאִוִּירָא דְעַלְמָא זֶה אֵין לוֹ שְׁיִיכּוֹת עִם הַחֶדֶר וְלֹא מִבְטַל לְקְדוּשַׁתִּי, וְכַעֲת הִרְאָה לִי
תְלִמִּידִי בְּס' חֲבַצָּה"ש או"ח סי' י' שְׁכ"כ מְסַבְרָא דְנִפְשֵׁי וְלֹא הִבִּיא הַדַּמְיוֹן מִתּוֹס' עִירוּבִין
הַנְּ"ל: (ד) אַף מ"מ נִרְאֶה דְבַלֵּא"כ אֵין לִזְמַר בְּעֵזְרַת בַּהֲכ"נ וּמְכַש"כ בְּפְרָדֵס אוֹ חֶדֶר

הפתוח לה שיהי' קדוש ע"י פתיחתו משום דמה דאמרי' דבנוי' בחול ופתוח לקודש תוכה קודש הוא רק לגבי עזרה שבמקדש כיון דאזיר עזרה מקדש כדאמר בזבחים (כ"ו) דאזיר פנים כפנים דמי ועיין תוס' שבועות (י"ז) ד"ה תלה, לכה מה שהלשפה פתוחה לאזיר עזרה שמקודש גם הלשפה תוכה קודש ומשא"כ בפתוח לבהכ"נ שאין אזירה קדוש, איברא דבירושלמי מגילה פ' בני העיר אר"ח בר בא ר' יוחנן מיקל לנשייא דשטחין בגדיהון על אזירא דבי מדרשא עכ"ל שלכאן מזה דבהכ"נ גם אזירו קדוש אבל בשו"ת ד"ח או"ח ח"א סי' ג' כתב דהתם רק משום ביזוי מצנה אבל אין קדושה נתפס על אזיר בהכ"נ עיי"ש, ומ"ש המהרי"ט לגבי הפרדס הטעם דל"ה פתוח לקודש לעזרה דהכ"נ משום דנעשה מתחלה לצורך חול י"ל דעדיפא קאמר אפי' באופן שנאמר דבהכ"נ שנה בזה לעזרה דבהמ"ק דאזיר מקדש מ"מ לא מקרי פתוח לקודש אבל באמת בלא"כ לימא: ה) עוד נראה בדברי הירושלמי הנ"ל, הנה במג"א סי' רס"ג סק"ל בשם ס"ח כתב לחדש דמה שמצינו בגמ' מוטב שיהיו שוגגין ולא יהיו מזידין לא שיהי' כ"א במקום דרשות ולא בבהכ"נ, ויש לי להעיר מירושלמי מגילה הנ"ל ר"י מיקל לנשייא דשטחין בגדיהון על אזירא דבי מדרשא והנה הק"ע והנ"מ פי' שמיקל הוא לשון קלה, ואמנם ראיתי בס' שו"ת הרב"ז סי' ב' הנדמ"ת שכתב לפרש דאין זה לשון קלה אלא לשון קולא הוא שהתיר להם לשטוח בגדים על אזיר בהמ"ד וכמו"ש בפר"ח או"ח סי' תצ"ו בדיני מנהגי איסור אות ט"ו בפ' הירושלמי מ"ק פ"ב ה"ה וירושלמי פסחים פ"ד ה"א ר"א מיקל לון כו' פי' שהקיל והתיר ובירושלמי שבת פ"ג ה"ב ר"מ מיקל לנשייא דשטחין בגדיהון לאזירא דתנורא שהוא ממש פלשון הירושלמי מגילה הנ"ל כו' עיי"ש, והנה באמת גם בק"ע שבת שם הביא פי' הגליון שמיקל לשון קולא שהתיר להן ודחה זה דא"כ הו"ל למתני מיקל לנשייא לשטוח אבל מדקאמר מיקל לנשייא דשטחין כו' מבואר שהוא לשון קלה עכ"ד ולענ"ד י"ל דאי משום הא ל"ק שהרי לכאן יל"ד קצת מה דקאמר מיקל לנשייא דשטחין דלמה דוקא לנשייא וכי לא הי' אפשר זה גם לאנשים דמצינו כ"פ בש"ס שהוא כובס דהוי כביסת בגדים ע"י אנשים, אבל י"ל שנסמך על גמ' דביצה (ל') הני נשי דשקלו חצביי' ואזלו ויתבן אפומא דמבואה ולא אמרי' להו ולא מידי אלא הנח להם לישראל מוטב שיהיו שוגגין כו', ולפי"ז י"ל דגם בירושלמי משוה"כ אמר מיקל לנשייא דשטחין בגדיהון על אזירא דבי מדרשא וכן מיקל לנשייא דשטחין בגדיהון לאזירא דתנורא והיינו דמיקל להון שלא אמר להו ולא מידי דאמרי' גם בזה מוטב שיהיו שוגגין כמו בהנהו נשייא דביצה (ל') הנ"ל, ואמנם לפ"ד המג"א בשם ס"ח הנ"ל דלא אמרי' מוטב שיהיו שוגגין רק במקום רשות ולא בבהכ"נ א"כ אפתי תקשי בירושלמי מגילה דמיקל לנשייא דשטחין בגדיהון באזירא דבי מדרשא שאין לומר דמיקל להון שלא אמר להו ולא מידי משום מוטב שיהיו שוגגין דהרי בבהכ"נ ובהמ"ד לש"ל פן אלא ש"מ דאפי' בבהכ"נ ובהמ"ד אמרי' ה"כ וכמבואר בטור או"ח סי' ס"ח בשם הרמ"ה דאפי' בבהכ"נ אמרי' מוטב שיהיו שוגגין והיא הערה נפלאה: ו) ובשו"ת מהרי"ט ח"א סוס"י פ"ג כתב דלא אמרי' מוטב שיהיו שוגגין רק בנשים ולא באנשים אבל בתוס' ע"ז ד'.

(ד"ה שהי' ובכ"ד מבואר דאפי' באנשים וכבר השיגו עליו בזה וע' סנהדרין (מ"ב) במערכא מברכי ברוך מחדש חדשים א"ל האי נשי דידן נמי מברכי ובמחצה"ש סי' תכ"ו

כתב דלאו דוקא נשים אלא עמי הארצים דקרי להם נשים, וא"כ י"ל גם בְּהָא דְּבִיבָה (ל') הַנ"ל וכן בירושלמי מגילה מי קל לנשייא דנשי לאו דוקא וה"ה אנשים ודוק: ומעתה דאֲתָאֵן לְזֵה יִתְכֵן שְׁפִיר פְּנ"ל דבבהכ"נ ובהמ"ד אין האויר קדוש והדבר מסתבר שְׁהָרִי אפ"י בְּעֶזְרָה דבהמ"ק דאויר עֶזְרָה מְקַדֵּשׁ אֵין זֶה מְשׁוּם קְדוּשַׁת הָאוֹיֵר עֲצָמוּ רַק מְשׁוּם קְדוּשַׁת הָרֶצֶף דקלוטה כְּמִי שֶׁהוֹנְחָה וּבבֵהכ"נ ובהמ"ד לא שְׁיֵיךְ זֶה א"כ אֵין אֹיֵר קְדוּשׁ ומה שהק' בד"ת מירושלמי דמגילה הֵנָּה לְפִי הָאִמּוֹר אֲדַרְבֵּה הִירוּשְׁלָמִי מְסִייע לְזֵה דְּמִיִּקֵּל לְנִשְׂיָא לְשׁוֹן קוֹלָא וּמִיִּקֵּל לְהֵן בְּאוֹרָא דְּבִי מְדַרְשָׁא מַה דְּלֵא מִיִּקֵּל לְהוֹן בְּבֵהמ"ד עֲצָמוּ בְּכוּתְלֵי מְשׁוּם דְּלֵא חֲמִיר אֹיֵרָא דְּבֵהמ"ד כְּמוֹ בְּהֵמ"ד עֲצָמוּ וּבִלְאָה"כ אִם נְקֻטִין מִיִּקֵּל לְנִשְׂיָא לְשׁוֹן קוֹלָא יִתְכֵן ג"כ דְּלֵא רַק מְטַעַם מוּטָב שְׁיֵהִי שׁוּגְגִין רַק בְּפִשְׁטוּת מְשׁוּם דְּאֵין הָאוֹיֵר קְדוּשׁ וְדוּק: ז) וְלַעֲנִין שְׁאֵלְתִינוּ עַכ"פ מְכִינֵן שְׁבָכֵל אֶפְסֵן נֹאמֵר שְׁאֵין קְדוּשָׁה נִתְפַס בְּאוֹיֵר בֵּהכ"נ כְּשׁוֹ"ת ד"ח הַנ"ל מְמִילָא שְׁאֵין לְדוֹן בְּעֶזְרָה שֶׁל בֵּהכ"נ וּמַכְש"כ בְּחֶדֶר הַפְּתוּחַ לְעֶזְרָה שְׁיֵהִי קְדוּשׁ ע"י שְׁפָתוֹת לְאוֹיֵר הַקְּוֹדֵשׁ פִּינוּ שְׁאֵין קְדוּשָׁה בְּאוֹיֵר, וּבִלְאָה"כ פֶּתַח הַמַּהְרִי"ט עֲצָמוּ דְּאֵין קְדוּשָׁה בְּפֶרֶדֶס מְשׁוּם פְּתִיחַתוֹ לְעֶזְרָה דְּכָל שְׁנַעֲשֶׂה מִתְחַלָּה לְצוֹרֵךְ חוֹל לֹא אֶהְיֵי מַה שְׁפָתוֹת לְקוֹדֵשׁ וְרֹאָל מְשַׁעַר נְקִינֹר פְּנ"ל וּכְמוֹ"ש בְּשָׁמוּ בִּמְג"א בְּסִי' קנ"ד: ח) עוֹד נ"ל בְּעֵינֵיךְ דִּין לְשִׁפָּה הַפְּתוּחָה לְקוֹדֵשׁ שְׁתוּכָה קוֹדֵשׁ דְּהֵינֵנוּ דְּוָקָא בְּפֶתַח פְּתוּחַ וְעוֹמֵד אָבֵל בְּיַשׁ לוֹ פֶּתַח מוּגָף הָיִי כְּמוֹ שְׁאֵינוּ פְּתוּחַ לְקוֹדֵשׁ כֵּה"ג דְּאָמַר בְּזִבְחִים (נ"ה) לְגַבֵּי שְׁלָמִים שְׁנִשְׁחֲטוּ קוֹדֵם פְּתִיחַת הַהִיכָל דְּפִסּוּלִין שֶׁנִּי וְשִׁחְטוּ פֶתַח אוֹה"מ בְּזִמְן שֶׁהוּא פְּתוּחַ וְלֹא בְּזִמְן שֶׁהוּא נְעוּל וְאָמַר לְהֵלֵן פְּשִׁיטָא מוּגָף כְּנִעוּל דְּמִי, וְא"כ הַכ"נ בְּזִמְן שֶׁדָּלַת הַלְשָׁפָה מוּגָף ל"ה תוּכָה קוֹדֵשׁ וְצ"ע, וּמְמִילָא בְּנ"ד בְּחֶדֶר הַסְּמוּף לְפִאֲלִישׁ שְׁשִׁנֵי הַחֲדָרִים מוּגָפִין בְּדָלַת גַּם מְטַעַם זֶה ל"ה כְּפָתוּחַ לְקוֹדֵשׁ: ט) זוֹלַת הָעֵינֵיךְ שְׁיַשׁ לְדוֹן בְּקְדוּשַׁת הַחֲדָר ע"י שְׁהִי מִתְפַּלְלִין בּוֹ וּבִמְהֵרִי"ט הַנ"ל פֶּתַח לְהַסְתַּמֵּךְ בְּעֶזְרָה שֶׁל בֵּהכ"נ שְׁיֵהִי לוֹ קְדוּשָׁה ע"י שְׁמִתְפַּלְלִין בּוֹ בְּשַׁעֲה שְׁנִדְחָקִין וְנַעֲשֶׂה קָבַע לְעַצְלָנִין וּבְשׁוֹ"ת ב"ש סִי' כ"ח פֶּתַח לְצַדֵּד פִּינוּ דְּקְדוּשַׁת בֵּהכ"נ דְּרַבְּנֵן הָיִי סִד"ר וּבְאֲמַת דִּין הַפִּאֲלִישׁ נִרְאָה מְבֹאָר בִּירוּשְׁלָמִי מְגִילָה פ"ג ה"ג דְּבַעֲי לָהּ הַהוֹן פְּרוּהָ (הוּא דִּין הַפִּאֲלִישׁ) מַהוּ מִיַּעֲבַר בְּגוֹנוֹהּ כּו' וְלֹא אִיפְשָׁטָא וְא"כ לְדַבְּרֵי הַב"ש דְּהָיִי סִד"ר לְקוֹלָא הַכ"נ בְּנ"ד שְׁיַשׁ סָפֵק אִם הִי מִתְפַּלְלִים בְּהַחֲדָר לְפַעְמִים בְּקַבִּיעוּת הָיִי סִד"ר וְעֵינֵין בְּרֹאשׁ יוֹסֵף מְגִילָה (כ"ח) פֶּתַח לְהַסְתַּמֵּךְ בְּפִאֲלִישׁ אִם יֵשׁ לוֹ דִּין בֵּהכ"נ שְׁיֵהִי אָסוּר לְשַׁחֲטָא בּוֹ וּמִסִּיק דְּלְצוֹרֵךְ פְּפֹרוֹת אִם הַמְּקוֹם דְּחוּק וְעֵינֵי יוֹכְלוּ לְהַשְׁגִּיחַ לְהַצִּיל מִמְּכַשׁוֹל אֶפְשָׁר לְהַתִּיר בְּפִאֲלִישׁ דְּהָיִי ע"ת עֲשׂוּיּוֹת וְכ"כ בְּפִמ"ג, וּלְפִי"ז אֶפְשָׁר לְהַתִּיר ג"כ הַחֲדָר לְצוֹרֵךְ מוֹעֲצַת הַקְּהָל לְפִמ"ש בְּשׁוֹ"ת ח"ס יו"ד סִי' ר"כ דְּנִדְאֵי מְצוּהָ אֵיכָא לְהִיּוֹת לְקָהֵל בֵּית וְעַד וְעֲצָה וְהַמְתַּקַּת סוּד וְצוֹרֵךְ גְּדוֹל לְרַבִּים עַכ"ל, וּמְשׁוּם זֶה יֵשׁ לְדוֹן ג"כ בְּמַה שְׁרֵאִיתִי בְּשׁוֹ"ת אֲמָרִי יוֹשֵׁר ח"ב סִי' י"ט לְפַקְפֵּק בְּמ"ש הַב"ש דְּהָיִי סִד"ר דְּהָרִי קִי"ל דְּאֵין עוֹשִׂין סִד"ר לְכַתְּחֵלָה כְּמוֹ"ש הַמְּג"א סִי' י' וְלַהַנ"ל בְּנ"ד דְּהָיִי לְצוֹרֵךְ מְצוּהָ הָרִי פֶּתַח בֵּהכ"נ לְאוֹ"ח סִי' י' וּבִהֲגָהוֹת חכ"ש לְסִי' קכ"ח דְּבִמְקוֹם מְצוּהָ מוֹתֵר אִפִּי לְעֲשׂוֹת סִד"ר לְכַתְּחֵלָה אָבֵל צ"ע מְדַבְּרֵי הַמְּ"מ פ"ו מַה עִירוּבִין הִי"ג בְּטַעַם שְׁאֵין מְעַרְבִין ע"ת ס' חֲשִׁיכָה לְכַתְּחֵלָה כְּתוּס' שְׁבַת (ל"ד) מְשׁוּם דְּאֵין עוֹשִׂין סִד"ר לְכַתְּחֵלָה אַע"ג דְּאֵין מְעַרְבִין אֲלֵא לְדַבֵּר מְצוּהָ וְגַם מַה שְׁהִי אֶפְשָׁר לְהַתִּיר הוּא רַק דְּרָךְ אַרְעֵי ע"ד שְׁכַתְּבָה הָרֹאשׁ יוֹסֵף הַנ"ל כְּגוֹן לְשַׁחֲטָא פְּפֹרוֹת אָבֵל הֵכָא נוֹגַע לְיִחָד הַחֲדָר זֶה לְצוֹרֵךְ הַקְּהָל בְּתַמִּידוֹת ע"כ נִרְאָה

להתיר אף באופן שימכרו את החדר ע"פ טובי העיר במאה"ע או בהכרזה דזה הוי כהסכמת פולם וכמו"ש בב"ש סי' כ"ד ובאמרי יונשר סי' הנ"ל ועיי"ש ששייכלו למכור אף בךמים מועטים דרך הערמה וכשו"ת הרי"ם או"ח סי' ד' עכ"ל ובפרט בנ"ד שפבר נעשה בהסכמת הקהל לבית ישיבת הקהל ודאי שיש להתיר פעת אחר המכירה פנ"ל זה הנלע"ד: י) אודות אם נמצא טעות בס"ת אחר שקרא רק ב' פסוקים הביא מהגאון מהר"ש ענגיל ז"ל בגליון ס' נועם מגדים להפמ"ג שקתב פי ראה מעשה אצל הגה"ק מצאנו שהורה בכה"ג להוציא ס"ת אחרת, הנה דעת הרמ"א בס"י קמ"ג מבואר דבקרא ב' פסוקים גומר קריאתו בס' הפשר ומברך לאחרי ודעת הב"ח שגם בקרא ב"פ קורא הטעות בע"פ עד שיגמור ג"פ ומברך ובסידור דה"ח פסק כהב"ח, ובמג"א פתב דבמקום דליפא מנהג יש לנהוג כהב"ח וכן הביא בשע"א שער ח' וע' אמרי יונשר ח"א סי' קמ"ג שקתב דעבד כמר עבד: יותר אין להאריך והנני ידידו"ש בברכת התורה סימן ו.

ב"ה א' ראה תרצ"ב. שוכט"ס לכ' אחי יקירי הגאון הגדול מו"ה דוב בעריש שליט"א אבד"ק טשעבין: ע"ד השאלה שבאה לפניו באחד שלרגלי מחלתו המתדבקות מוכרח להיות בךד ישב נפרד מבני אדם ואחר שובו לבריאתו פקודת הרופאים בכת הממשלה לשרוף כל מלבושיו וכלי תשמישו אם מותר לו ע"כ להניח תפילין שבאופן זה יבאו התפילין לשריפה חלילה, ואתה אחי יקירי פתבת בזה תשובה נחמדה בתריפות ובקיאות [פעת נדפסה בספרו שו"ת דובב מישרים סי' צ"ט] ורצונה לדעת אשר אתי בזה: א) בירושלמי עירובין פ"י הי"ד ופסחים פ"ג ה"גאמתני' דר"א אמר לא תקרא עלי' שם חלה עד שתאפה כו' אר"פ אתנין אילין פלוגתא באילין פלגויותא דתנינן הניתנין במתן אחת כו' א"ל ר"א ולא נמצאת עובר על כל תגרע א"ל ר' יהושע ולא נמצאת עובר על כל תוסף כו' דפליגי אי קום עשה מצנה עדיף או שוא"ת עדיף כדי שלא לעבור אלא בכל תוסף בידים, ושם בירושלמי אהא דלא תקרא עלי' שם חלה עד שתאפה א"ל ר' יהושע ולא נמצא כשורף קדשים ביו"ט [פיון דאחר שתאפה קורא לה שם חלה ומשייר אחת והרי היא לשריפה עומדת נראה כמפריש לכתחלה בידים לשריפה פנ"מ] א"ל ר"א מאליהן הן נשרפין, ולפי"ז לכאן הוא ג"כ נידון דיון דאמרי' לי' שיניח תפילין דקום עשה מצנה עדיף ומה שיבאו אח"כ התפילין לשריפה הנה מאליהן הן נשרפין ובכתובות (ג') דמקשה הש"ס ולידרוש להו דאונס שרי דלא מעקרין תקנתא דרבנן משום אי ערוה פיון שהוא באונס וכמו"ש במג"א סוס"י ש"ו ליישב מהא דסי' שכ"ח והכ"נ לא מבטלינן מ"ע דתפילין משום אי' בזיון שיבא באונס: ב) ויש ללמוד ג"כ לכאן מש"ס ע"ז (י"ח) בר"ח בן תרדיון שהי' יושב ועוסק בתורה מקהיל קהלות ברבים וס"ת מונח לו בחיקו הביאהו וכרכוהו בס"ת והקיפוהו בתבילי זמורות והציתו ביה את האור, והנה הרי לא הי' רחב"ת מחויב למסור נפשו ע"ז רק שהחמיר על עצמו וכמו"ש בהגר"א יו"ד סי' קנ"ז ועמ"ש הכ"מ פ"ה מיסה"ת ה"ג וא"כ איף לא חש על איבוד ס"ת שהי' ברור שיבא לידי פך שפן א"ל ר' יוסי בן קסמא מראש תמה אני אם לא ישרפו אותה ואת ס"ת באש, ועכ"ז לא חש רחב"ת לנה ומסר נפשו וס"ת עמו לשריפה והיינו משום דעכו"ם אדעתא דנפשי' עביד וישראל לא עביד ולא פלום וכדברי הירושלמי לעיל דמאליהן הן נשרפין דעירובין (צ"ז) דרש"א אין לה דבר משום שבות עומד בפני כתבי הקודש ובמתני' דשבת (קט"ז) לגבי הצלת תפילין מפני הדליקה ולהיכן מצילין אותן למבוי

שאינו מְפֹלֵשׁ אֶבֶל לַכַּ"ע לֹא עֲבָדִינוּ אִי תוֹרָה מְשׁוּם הַצֵּלַת פְּתָבֵי הַקְּוֹדֶשׁ: ג) וְהִנֵּה מֵה שֶׁהִבְאֵתֵי רֵאִי מִמָּה שֶׁרַחֲבִ"ת מְסַר נַפְשׁוֹ לְהַקְהִיל קְהִלוֹת בְּרַבִּים וְלֹא חָשׂ עַל שְׁרִיפַת ס"ת הַעֲתִיד לְבֹא, לְכֹאֵו' הָרֵי בְּאַמַּת ר' יוֹסִי בֶן קִיסְמָא עֲמַד כְּנֻגְדוֹ וְאָמַר תְּמַה אֲנִי אִם לֹא יִשְׁרְפוּ אוֹתָהּ וְאֵת ס"ת בָּאֵשׁ, וְאֶפְשֶׁר שְׂיִתְכּוֹן לְהַמְלִיץ דַּר' יוֹסִי בֶן קִיסְמָא לְשִׁיטְתוֹ אֲזִיל דְּבִיבְמוֹת (צ"ו) בְּבַהֲכ"נ שֶׁל טַבְחָיָא בְּנֶגֶר שְׂיִישׁ בּוֹ קְלוֹסְטֵרָא שְׁנַחֲלִקוּ בּוֹ ר"א ור"י עַד שֶׁקָּרְעוּ ס"ת בְּחֻמְתָּן וְהִי שָׁם ר' יוֹסִי בֶן קִיסְמָא אָמַר תְּמִי אֲנִי אִם לֹא יְהִי בַהֲכ"נ ע"א וְכֵן הָיָה וְשָׁם מִקְשָׁה הַש"ס קָרְעוּ ס"ד אֶלָּא אֵימָא שְׁנֻקְרַע ס"ת בְּחֻמְתָּן, רֹאה מֵה נִפְלָא הַדְּבָר בְּהַסְכַּמַּת בִּיטוּי שְׁפָתָיו שֶׁל ר' יוֹסִי בֶן קִיסְמָא דְּבַלְשׁוֹן זֶה אָמַר בַּע"ז (י"ח) תְּמַה אֲנִי אִם לֹא יִשְׁרְפוּ אוֹתָהּ וְאֵת ס"ת בָּאֵשׁ וּבַלְשׁוֹן הַזֶּה אָמַר בִּיבְמוֹת תְּמִי אֲנִי אִם לֹא יְהִי בַהֲכ"נ ע"א, אֶבֶל הוּא הַדְּבָר דְּאֲזִיל לְשִׁיטְתוֹ כְּמוֹ דְּבִיבְמוֹת שְׁנֻקְרַע ס"ת מֵאֲלִיו בְּחֻמְתָּן הוֹצִיא מְשֻׁפֵּט קֶשֶׁה מְשׁוּם בְּזִיוֹן הַס"ת ע"י גְּרַמָּא ע"כ כְּמוֹ כֵן אֶצֶל רַחֲבִ"ת הִי חָשׂ גַּם מְשׁוּם ס"ת שְׂיִשְׁרַף ע"י עַכּוּ"ם אֶבֶל רַחֲבִ"ת לֹא חָשׂ לְזֶה וְהַחֲמִיר עַל עֲצָמוֹ לְמִסְרָה נַפְשׁוֹ וְאִי מְשׁוּם שְׁרִיפַת ס"ת מֵאֲלִיהֶן הֵן נִשְׁרַפִּין כְּנ"ל וְדוּק בְּזֶה: ד) אֲמַנְם נִרְאָה מִלְתָּא חֲדָתָא דְּכָל זֶה אִם הִי הַדְּבָר נֹוּגַע לְשֶׁאֶר מ"ע אֶבֶל בְּנ"ד שְׁנוּגַע לְמַצְנָה שֶׁל הַנְּחַת תְּפִילִין אַע"ג שְׁגִדוּלָה הַמַּצְנָה וְשִׁקוּלָה כְּנֻגְדַת כַּה"ת כְּמוֹ שֶׁבְּסִמָּ"ג מ"ע ג' דְּתְּפִילִין וְשִׁבְתָּ וּמִלָּה שֶׁלְּשָׁתָן אוֹת וְעִדוּת, וְהִשְׁוּי יַחַד דְּשִׁקוּלִין נֻגְדַת כַּה"ת, מ"מ פִּינּוֹן דְּאָמַר בְּשִׁבְתָּ (ק"ל) כָּל דְּבַר מַצְנָה שֶׁלֹּא מְסֻרוֹ עֲלֵיהֶן עֲדִינּוּן הִיא רְפוּיָא בְּיָדָם כְּגוֹן תְּפִילִין וּמַצְנָה בְּיוֹמָא (פ"ו) דַּר' יוֹחָנָן אָמַר ה"ד חַה"ש כְּגוֹן אֲנָא דְּמִסְגִּינָא ד"א בְּלֹא תוֹרָה וּבְלֹא תְּפִילִין וְעַכ"ז אָמַר בִּירוּשְׁלַמִי הֲבִיאוּ הַמַּג"א סִי ל"ח סְקִי"א דַּר' יוֹחָנָן גּוֹפִי לֹא הִי מִנִּיחַ תְּפִילִין מִפְּנֵי הַצִּינָה וְעוֹד חֵד הִי דְּלֹא מִנַּח תְּפִילִין בְּיוֹמָא דְּאֵתִי מֵאוֹרְחָא וּמִטְעַם מַצְטַעַר פְּטוּר כְּמִבְּנֹאֵר בַּש"ע: ה) וְיֹתֵר מִזֶּה הִנֵּה בְּמַחְלֻקַּת תְּפִילִין דְּרַש"י ור"ת פְּתַב הַסִּמָּ"ג מ"ע כ"ב דִּיר"ש שְׁחֹשֵׁשׁ מְשׁוּם בְּרַכָּה לְבַטְלָה יָנִיחַ כְּדַבְּרֵי הָאֲחֻד וְיִסְלַקֵם מִיָּד וְיָנִיחַ הָאֲחֻרִים עַל סִמָּךְ בְּרַכָּה הַרְאֵשׁוֹנָה וְאֵע"פ שֶׁמִּפְסִיק כּו' זֶה טוֹב יֹתֵר מִלְּהַנִּיחַ לְגַמְרֵי שֶׁלֹּא לְהַנִּיחַ כָּלֵל וְכַתֵּב בְּשׁו"ת מֵהַר"ק שׁוֹרֶשׁ קַעֵד דְּמִשְׁמַע שָׁאִם לֹא עֲצָה הַנ"ל לְהַנִּיחַ שְׂתִיחָהּ הִי אוֹמֵר שֶׁלֹּא לְהַנִּיחַ כָּלֵל מְשׁוּם חֲשֵׁשׁ בְּרַכָּה לְבַטְלָה וְהוֹסִיף הַמַּהְרִי"ק ז"ל מִטְעַם הַנ"ל דְּמַצְנָה זוֹ עֲדִינּוּן רְפוּיָא בְּיָדוֹ וְאֵימָא בְּפִסְקֵימָא הַקּוֹרָא בַּתוֹרָה כְּאֵלוֹ מִנִּיחַ תְּפִילִין ע"כ טוֹב לְאַחֲזוֹ כְּאֲחֻד מֵהַפּוֹסְקִים פְּרַש"י אוֹ כַּר"ת וְאִי מְשׁוּם סְפַק קִיּוּם מ"ע דְּתְּפִילִין לֹא תִדְחָה מ"ע זוֹ חֲשֵׁשׁ אִי בְּרַכָּה לְבַטְלָה עֵי"ש.

וְהִנֵּה לְכֹאֵו' הַדְּבָר חִידוּשׁ וְצ"ע שֶׁהָרֵי אָמַר בְּמַנְחוֹת (מ"ד) כָּל שְׂאֵינוֹ מִנִּיחַ תְּפִילִין עוֹבֵר בְּשִׁמְנָה עֲשֵׂה וּבְשִׁבּוּעוֹת (כ"ה) אָמַר לֹא הַנְּחַתִי תְּפִילִין מִי אֵימָא בְּלֹא אֲנִיחַ דְּהוּי נִשְׁבַּע לְבַטֵּל אֵת הַמַּצְנָה הָרֵי דְּבָכֵל אָדָם נֶאֱמַר דְּאֶפְלִי קוֹרָא בַּתוֹרָה אִם אֵינוֹ מִנִּיחַ תְּפִילִין הוּא מְבַטֵּל אֵת הַמַּצְנָה וְלְכֹאֵו' דְּמַהְרִי"ק לֹא קָאֵמַר רַק בְּאֲנֹפֶן שְׁמַנִּיחַ עַכ"פ כְּחֵד דְּעָה אֶף דְּשִׁמָּא הִלְכָה כְּדְּעָה הַב' וְאִין מְקַיֵּים מַצְנָה דְּתְּפִילִין כַּה"ג שׁוּב טוֹב שֶׁלֹּא לְהַנִּיחַ וְשֶׁלֹּא לְעַבְרָר אֲבָרְכָה לְבַטְלָה מְשׁוּם דְּעֲדִינּוּן מַצְנוֹת תְּפִילִין רְפוּיָא בְּיָדוֹ וְעַתּוּ"ס ר"ה (י"ז) וְשִׁבְתָּ (מ"ט) אֶבֶל בְּאֲנֹפֶן שֶׁלֹּא יָנִיחַ כָּלֵל לֹא אָמַר הַמַּהְרִי"ק ז"ל דְּלֹא אֵינִירִי בְּזֶה וְאוּלָּם הָרֵי דְּבָרֵיו כְּרוּר מְלָלוּ בְּשִׁי הַסִּמָּ"ג שֶׁלְּמַד דְּלוּלָא הַתְּקַנְהָ וְעֲצָה הָנָה אֲמַרִי שֶׁלֹּא יָנִיחַ לֹא הָא וְלֹא הָא עֵי"ש וְהוּא פְּלֵא: אֶבֶל עַכ"פ אֲזִלְיָן בְּתַר טְעָמָא דְּמַהְרִי"ק ז"ל דְּלֹא אֵלִים מַצְנָה דְּתְּפִילִין לְמַדְחֵי אִי דְּבָרְכָה לְבַטְלָה, וְלִפִּי"ז נִרְאָה דְּמַכְש"כ דְּלֹא אֵלִים לְמַדְחֵי אִי מְחִיקַת

השם מלאו דלא תעשון פן וגו' וגם כתב במנ"ח מ' תל"ז דאיכא בנה גם אי דמוציא ש"ש לבטלה דעובר משום עשה דאת ד' אלקיה תירא כדמשמע מסנהדרין (נ"ו) ונהרי פבר אמרנו דאי זה דמש"ש לבטלה דוחה למצנה של הנחת תפילין וא"כ הכ"נ בנ"ד היכי שידוע בודאי שיבאו התפילין לידי שריפה חלילה אם יניחם טוב יותר שלא יניחם להצילם מבזיון ואיבוד וכמו"ש המהרי"ק ו"ל בלשונו דהירא דבר ד' ירא יותר מחשש ברכה לבטלה מקרא דאת ד' אלקיה תירא מאשר ירא ממ"ע דהנחת תפילין עכ"ל וכן בנה להציל מחיקה ובזיון דאיכא בה משום ד' אלקיה תירא: ו) וגם מן הסברא נראה דאל"כ נחת דבריה לשיעורין אם נוגע לימים הרבה או ליום אחד בימי חליו להניח תפילין, פי באופן שנוגע למשל רק על יום אחד שצריכה להניח תפילין ואח"כ יבאו התפילין לשריפה חלילה בודאי לא יקבל הדעת לגזור עליו שיניח תפילין פעם אחת ותיקף ינתנו לשריפה ח"ו ומנכרח פנ"ל דאין למ"ע של הנחת תפילין לדחות אי איבוד פתבי הקודש כדברי המהרי"ק הנ"ל: ז) והי' נלע"ד כמו קצת הכרעה עפמ"ש התוס' בר"ה (י"ז) ושב"ט (מ"ט) דהא דאמרי' התם פושעי ישראל בגופן קרקפתא דלא מנח תפילין מיירי רק באותן שעושין מחמת מרד ונהרי"ף פי' במי שלא הניח לעולם הגם שהסמ"ג כתב שיש להשיב על דבריו מ"מ לנ"ד י"ל דעכ"פ בכה"ג שיהי' השאלה על פל ימיו של האיש שלא יוכל להניח לעולם בכה"ג אמרי' לי' שיניח תפילין שלא יהי' מקרי קרקפתא דלא מנח תפילין אבל כה"ג דנ"ד ושפבר הניח תפילין מאז וגם יניח תפילין בעתיד והשאלה נוגעת רק לימים בעת חליו הגם דאפי' ביום אחד שלא הניח איכא עבירה וכמבואר בתוס' יומא (ל"ו) ד"ה על דבסופה או תפילין אם עבר יום או יומים עולה באה לכפר ע"ז, ובגמ' דשבועות (כ"ה) הנ"ל גבי לא הנחת תפילין היום מי איתא בלא אגיה ודברובאחרונים אם המצנה שיהי' עליו תפילין כל היום ובכ"מ פ"ה מיסה"ת ה"ג מבואר דבהנחת תפילין פעם אחת ביום קיים המצנה אבל בלא הניח כלל אפי' יום אחד ביטל מצות תפילין מ"מ משום מצנה של הנחת תפילין דרפוי ביזון אין לדחות אי בזיון קדשים בשריפת תפילין עם האזכרות שבהן וכדברי המהרי"ק הנ"ל שאין דוחה אי דברכה לבטלה: ואע"ג שאמרנו דכה"ג שנעשה ע"י עפ"ם לא חמיר עכ"פ מגרמת מחיקה דליכא אי' כמבואר בשב"ט (ק"כ) מ"מ נראה דהיכי דאיכא משום בזיון אין חילוק דאפי' בנעשה ממילא איכא משום בזיון כדאמר במ"ק (כ"ו) ברואה ס"ת שנשרף דחייב לקרוע גבי יהויקים שקזר אזכרות שבה ושרפן באש ובמנחות (ל"ב) ואם לחשף אדם לומר מעשה בר"א שהי' יושב על המטה ונזכר שס"ת מונח עליו ישב ע"ג קרקע ודומה כמו שהפישו נחש התם ס"ת ע"ג קרקע הוי ופירש"י הי' ס"ת מושלך דאיכא בזיון יתירא לכה נצטער וביבמות (צ"ו) בבהכ"נ של טבריא בנגר שיש בו קלוסטרין שנהלקו בו ר"א ור"י עד שקרעו ס"ת בחמתן והי' שם ר' יוסי בן קיסמא אמר תמי' אני אם לא יהי' בהכ"נ זו ע"א וכן הנה ולעיל מקשה הש"ס קרעו ס"ד אלא אימא שנקרע ס"ת בחמתן הרי דאפי' נקרע ממילא איכא עונש וה"ט משום דכה"ג אין הטעם משום הקריעה בהשחתה מלאו דלא תעשון דבליכא עשוי' שרי רק הטעם משום בזיון דאפי' ממילא איכא בזיון ומכש"כ בנעשה בגרמא דאיכא עונש: ח) ויש קצת ראי' דמ"ע של הנחת תפילין רפוי' אפי' נגד סבה של ממילא ואונס משבת (מ"ט) דאר"י תפילין צריכין גוף נקי פאלישע בעל כנפים אבני' אמר שלא יפח בהן רבא אמר שלא יישן בהן

ובתוס' שם דרבא מצריף גם שיכול להעמיד עצמו בשעה שתאחזנו השינה שלא יישן
פתאום עכ"ל ומשמע דאפי' כה"ג שהיום יפנה ואם לא יניח עכשיו יעבור היום בלא
הנחת תפילין מ"מ לא יניח אם לא יכול להעמיד עצמו שלא יישן ולא אמרי' שיעשה
המצנה ואע"ג דאיכא שמה יישן דפעמים לא יוכל לזהר משינה פלשון התוס' שם מ"מ
הרי שינה מקרי אונס ועיין ברכות (ד') אבע"א משום דאיכא אונס שינה ועי' ב"מ (צ"ג):
ותוס' ב"מ (מ"ב) ד"ה אמר ולמה א"כ יבטל עתה מצנת תפילין שעומדת לפניו רק משום
דאסור שינה שמה פית בהן ואיכא בזיון שאין נדחה משום מצנה: ט) וכבר הקשה במנ"ח
מ' קמ"ב כפירש"י פסחים (ע"ג) דעבור צורה הוא משום בזיון קדשים ואיך אפשר
דמשום בזיון קדשים יעבור אלא דנותר להצל"ח דגם בקרבן פסול ואיכא לאו דנותר
אבל באמת מצינו גם בנזיר (כ"ח) דרע"א נשחטה עליו א' מפל הבהמות א"י להפר משום
הפסד קדשים ובפירש"י גרס משום בזיון קדשים והיינו דהוי אי' דאו' ודוחה אי' חולין
בעזרה עיי"ש והכ"נ דוחה לאו דנותר וכן בנוגע לנ"ד נראה דמהראוי שימנע הנחת
תפילין בימי חלו פדי להציל התפילין משריפת האזפרות דגדולה אי' בזיון קדשים
שדוחה אפי' לל"ת ומכש"כ למ"ע זו שפכר קיימה ויקיים אותה בעתיד פנ"ל, זה הנלע"ד:
י) ובני התריף ובקי כמר אברהם יחי' [פעת הרב הה"ג החו"ב סגן אב"ד וממלא מקום
פה] העיר בהא דשבת (ק"כ) בהי' שם פתוב על בשרו דאמרי' דכ' לא תעשון הא גרמא
שרי לפי"ד המנ"ח מ' תל"ז דאיכא במחיקת שם ג"כ משום העשה דאת ד' אלקיך תירא
והרי לגבי' לא פתיב עשיי' א"כ יהי' גרמא אסור משום העשה, ותי' לנפשי' דהתם שאני
שהי' שם פתוב על בשרו דל"ה מן הפותר בפיך רק שכתב המנ"ח דמ"מ איכא אי' מחיקה
משום דכתיב אבד תאבדון וגו' לא תעשון פן א"כ איתקש להדדי כמו דמצנת אבד בע"ז
הוא בכל גונוי הכ"נ אי' מחיקה היא בכל גונוי אפי' פתוב על שאינו מותר בפיך וא"כ
כ"ז לענן אי' משום לא תעשון אבל משום העשה דאת ד' אלקיך תירא דליכא בזה
הקישא שוב ליכא אי' מה"ט שכתוב שלא במקומו על בשרו אבל באופן שנקתב פדין
ס"ת יהי' אסור מחיקה אפי' בגרמא: ובשו"ת הר"ב ח"ב סי' ב' הביא מס' בר לואי אין
שהק' ביומא (י"א) דפריף ובהכ"נ דכרפים מטמא בנגעים והרי בסנהדרין (ע"א) אמרי'
דעה"נ אפי' שיש בה מזוזה אחת אינה נעשית עה"נ דא"ק ואת כל שללה תקבון ושרפת
באש וכיון דאיכא מזוזה א"א לשרוף דכ' לא תעשון פן וא"כ הכ"נ א"א לומר דבהכ"נ
תטמא בנגעים דכ' בנגעים ונתן את הבית ובבהכ"נ איכא משום לא תעשון, וי"ל דהמנ"ח
הק' בעיר שיש בה מזוזה אמאי אינה נעשית עה"נ משום לא תעשון נימא עדול"ת, רק
לפי הנ"ל דמלבד הל"ת איכא ג"כ עשה דאת ד' אלקיך תירא ואין עדול"ת ועשה, ולפי"ז
הא תינח במזוזה משא"כ לגבי' בהכ"נ בנגעים אף למ"ש במשנ"ח הביאו המנ"ח שם
דמלבד האי' דלא תעשון איכא משום מקדשי תיראו, מ"מ זה רק במקדש ולא בבהכ"נ
דאיקרי רק מקדש מעט וכדמשמע ביומא (י"א) דל"ה בכלל מקדש, רק אפי' נימא
דבהכ"נ בכלל מקדש מ"מ בכה"ג שהוקלט בהכ"נ בטומאת נגעים שוב ודאי ליכא העשה
מקדשי תיראו ונשאר רק הל"ת דלא תעשון כמו האמור למעלה לגבי' שם שנקתב שלא
במקומו ושוב אפשר לקיים מה דכתיב ונתן את הבית מטעם עדול"ת ונפ"מ לנ"ד
דאפשר ע"י עפוי"ם דהוי גרמא מ"מ איכא בשריפת תפילין משום העשה דאת ד' אלקיך
תירא עכ"ד בני יחי': יא) ולדידי יש ללמוד ג"כ סיוע למה שכתבתי למעלה מהא דעיר

שי"ב מזוזה אינה נעשית עה"נ משום לא תעשון ותקשי הרי אפשר לקנים שריפת עה"נ
ע"י נכרי דהוי רק אמירה לעפוי"ם שבות ולא חמור מגרמא אלא ש"מ דאפי' בנעשה ע"י
עפוי"ם איכא משום בזיונא שדוחה עשה דשריפת עה"נ וה"ה עשה דהנחת תפילין הרפוי'
בידן פדברי המהרי"ק: יב) בנוגע לענין אי' ע"י עפוי"ם מקרי גרמא הבאת בתשובתך
מ"ש הנה"מ סי' קפ"ח דמהני קנין חזקה ע"י פועל עפוי"ם דלא גרע מגרמא ומענין לענין
הערת הערה נחמדה בתוס' יומא (נ"ד) שכתבו דמותר לצייר צורה ע"י צבע והביאו ראי'
מב"ב (נ"ד) דהצד צורה בנקסי הגר קנה דרב לא קנה לגינתא דבי רב אלא בצורתא
ושם הערו ג"כ מקסא שלמה ות' דאחרים עשו לו וחדשדא ליפא דרבים שכיחי גבי'
ותיקשי דאמאי לא תירצו כן גם בגינתא דבי רב שאחרים עשו לו דמהני חזקה ע"י נכרי
וחשדא ליפא בגינתא דבי רב כפי' רשב"ם סמוך לבהמ"ד דהוי כדאמר בע"ז (מ"ג) בבי
כנישתא משום דרבים שכיחי עכ"ד הנחמדים: הנה מתחלה חשבת' לנישב דלרב לשיטתו
אפי' ברבים איכא חשדא דבח"ס או"ח סי' ס' העיר בדברי המג"א סי' רמ"ד שהרי מצינו
חשש חשדא גם בשכיחי רבים בפסחים (נ"ג) דאמר רב אסור לאדם שיאמר בשר זה
לפסח מפני שגראה כמקדיש ואוכל קדשים בחוץ ומותיב לי' מתודים איש רומי שהנהיג
את אנשי רומי כו' והשתא למה לא משני דהתם באנשי רומי דהוי רבים ליפא חשדא
ונלע"ד משום דבשבת (ס"ד) דאמר רב כ"מ שאסרו חכמים מפני מ"ע אפי' בחדרי
חדרים אסור ומותיב לי' ממתני' ומשני תנאי הוא ובתוס' שם אי קי"ל הלכה כרב ועיין
מג"א סוס"י ש"א ולפי"ז י"ל דלרב דאסור משום מ"ע אפי' בחדרי חדרים משום לא
פלוג לדידך' גם ברבים איכא משום מ"ע משום לא פלוג ומה דאמר בע"ז (מ"ג) דבשכיחי
רבים ל"ח לחשדא אתי' אליבא דתנאי דפליגי אדבר וא"כ מתורץ קו' הח"ס דרב לשיטתו
לא הי' יכול לשנויי ולתרץ מטעם שכיחי רבים לגבי אנשי רומי: ועפי"ז ניקח ג"כ בתוס'
יומא הנ"ל לגבי רב דקני גינתא דבי רב בצורתא שא"א לנישב לדידך' מטעם שכיחי
רבים: אמנם ראיתי שטובה הערתך גם בלא טעם דשכיחי רבים דבלאה"כ תיקשי עפי"מ
שהקדימו התוס' ביומא שם דבצורה ע"י צבע ליפא חשדא, זה אשר רחש לבי בזה לפום
רהיטא, אחיה דושה"ט: אחר ימים שמעתי ששאלה הנ"ל התפשטה ונפוצה על שלחן
הגדולים שפרנבם חוו דעתם שתדחה אי' שריפת ובזיון קדשים של תפילין מפני מצות
הנחת תפילין של ימי החול, כן נדפס פעת ס' אמרי דוד מהרב הגאון מסטאגיסלאוו ז"ל
שהורה ג"כ כנ"ל ואני הנלע"ד פתבתי והמעניין יבחר והדברים יתנו עזיהו ויצדקו: סימן
ז שוכט"ס לכבוד ידידי הרב הה"ג החו"ב בנש"ק כש"ת מו"ה מרדכי דוד הורוויץ נ"י
אבד"ק אוליאנאב: לתשובת מכתבו ע"ד השאלה באיש א' שנודע לו ע"י הסופר שהניח
כמה שנים תפילין דר"ת תחת תפילין דרש"י, וסבת הדבר מעת המלחמה ששללו הרוסים
את התפילין שלו ונתן לו א' משכניו תפילין שהניחו לו הרוסים והוא איש כפרי לא עלה
דעתו לבודקו והניחם עד היום, אם הוא צריך לקבל תשובה על שלא הניח תפילין דרש"י
כדין זה כמה: א' לכאוי' מפורש בגמ' יומא (ל"ו) דאר"ע אין עולה בא אלא על עשה ול"ת
שנל"ע וכתבו התוס' עשה שבידו לתמן לעשות סנפה ותפילין וכיו"ב ואם עבר יום או
יומים עולה מכפרת עליו עכ"ל הרי שצריך כפרה על שעבר ולא הניח תפילין, ובשו"ת
מחז"א סי' ה' הביא מזה בנוגע לכע"ז בא' שמצא שהתפילין שהניח היו פסולין למפרע

בחסר וניתר עיי"ש אַבְל בְּאַמַת י"ל דְּהַתָּם שְׁאַנִי שְׁהָרִי עוֹלָה דְּמַכְפָּרַת הִיא בְּאַה עַל הַמְזִיד וְאָמַר בַּר"ה (י"ז) פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל בְּגוֹפֶן קַרְקַפְתָּא דְּלֹא מִנַּח תְּפִילִין וּבַתּוֹס' שְׁבַת (מ"ט).

(פְּתָבו דְּמִיָּרִי בְּאוֹתָן שְׁעוֹשִׁין מְחַמַת מְרַד וּמְבַזִין הַמְצוֹת וְשׁוֹחֲקִין בְּרַצוּעָה שְׁפִינְדָם וּבְרַאשָׁם כְּדָאֵמַר בְּיוֹמָא (ל"ו) פְּשָׁעִים אֵלוּ הַמְרַדִּין עַכ"ל, א"כ מוּבָן שְׁפִיר מַה דְּצָרִיף כְּפָרָה עַל מַה שְׁעֵבַר בְּמִזִּיד וּבְמְרַד אַבְל הִיכִי שְׁהִי מְפִנִי אִיזָה סְבָה שְׁלֵא בְּמְרַד מַה שְׁלֵא הַנִּיחַ תְּפִילִין אֶפְשָׁר שֶׁא"צ כְּפָרָה כָּלֵל מַה שְׁעֵבַר עַל מ"ע בְּשׁוֹא"ת, וְעוֹד מִטַּעַם אַחַר אֵין רֵאִי מְעוֹלָה דְּהָא בְּזַבְחִים (ז) אָמַר רַבָּא עוֹלָה דוֹרָן הוּא דְּאִי לֹא עֵבַד תְּשׁוּבָה זָבַח רְשָׁעִים תּוֹעֵבָה וְאִי דְּעֵבִיד תְּשׁוּבָה תִּנְיָא דְּעֵבַר עַל מ"ע וְעֵשָׂה תְּשׁוּבָה לֹא זִז מִשָּׁם עַד שְׁמוֹחֲלִים לֹא א"כ הָרִי הֵתָם אִפִּי בְּמִזִּיד וּבְמְרַד מַה דְּמִיָּתִי עוֹלָה הוּא רַק לְדוֹרָן וְלֹא לְכַפְרָה מִמֶּשׁ וְא"כ מְמִילָא י"ל דְּבִשְׁלֵא בְּמְרַד שְׁעֵבַר בְּשׁוֹא"ת שֶׁא"צ שׁוֹם כְּפָרָה: (ב) וּבַט"א ר"ה (כ"ט) בְּהִגָּהַת רַפ"ב הָעִיר לַפִּי"מ דְּמְבֹאָר בְּנִזִּיר (כ"ג) דֵּא"ל ר"ל לַר"י הֵאִי רְשָׁע קָרִית לִי נְהִי דְּלֹא עֵבִיד מְצוּהָ מִן הַמְּוֹבָחָר פְּסַח מִיָּהָא קַעֲבִיד וְעֵינִן תּוֹס' פְּסָחִים (ק"ז) ד"ה דְּלִמָּא דְּמִשְׁמַע דְּבַעֲבָר עַל מ"ע בְּשׁוֹא"ת לֹא נִקְרָא רְשָׁע וְכ"כ הַפְּר"ח או"ח ס' תְּרִי"ב א"כ בְּשִׁבְעוֹת (י"ב) בְּהָא דְּשֵׁה"מ מְכַפֵּר עַל עֲשָׂה וּל"ת דְּפָרִיף הֵאִי עֲשָׂה ה"ד אִי דְּלֹא עֵבַד תְּשׁוּבָה זָבַח רְשָׁעִים תּוֹעֵבָה וּמֵאִי פָּרִיף הָא י"ל דְּמְכַפֵּר עַל עֲשָׂה שְׁעֵבַר בְּשׁוֹא"ת דְּהִיָּנוּ שְׁלֵא קִיָּים מ"ע דְּלִיכָא בְּזוּה מִשׁוֹם זָבַח רְשָׁעִים תּוֹעֵבָה פִּינּוּ דְּלֹא מְקָרִי רְשָׁע עַכ"ק וְכֵן הַק' בַּמְנ"ח ס' ו' וּמ' ש"ס"ד, וְלַעֲנ"ד י"ל דַּל"ק מִשׁוֹם דְּנְהִי שְׁנֵאֵמַר לְפָרִשׁ הָא דְּשֵׁה"מ מְכַפֵּר עַל עֲשָׂה הַפְּנוּנָה עַל אוֹתָן עֲשָׂה שְׁהֵם בְּשׁוֹא"ת מ"מ מְדָלָא חִילְקַת הַש"ס בְּאוֹתָן עֲשָׂה גּוֹפִי' ש"מ דְּמְכַפֵּר עַל כָּל עֲשָׂה בְּשׁוֹא"ת וְהָרִי אִיתָא בֵּינֵיהֶם מ"ע דְּתְּפִילִין דְּעֵבַר עַלִי דְּבָזָה אִפִּי בְּשׁוֹא"ת אֶף שְׁנֵאֵמַר דְּבִשְׁאָר מ"ע ל"מ רְשָׁע מ"מ בַּמ"ע דְּתְּפִילִין וְדֵאִי מְקָרִי רְשָׁע כַּגַּמ' דַּר"ה הַנְּ"ל דְּאָמַר פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל בְּגוֹפֶן קַרְקַפְתָּא דְּלֹא מִנַּח תְּפִילִין וְשְׁאַנִי מ"ע דְּתְּפִילִין מִשׁוֹם דְּאָמַר בְּמַנְחוֹת (מ"ד).

(כָּל שְׁאַנִּינוּ מִנִּיחַ תְּפִילִין עוֹבֵר בְּשִׁמְנָה עֲשָׂה וְשְׁקוּלָה כְּנֻגַד כַּה"ת וְכַמו"ש בְּסַמ"ג לְכָף אִפִּי בְּשׁוֹא"ת מְקָרִי רְשָׁע א"כ שְׁפִיר מְקַשָּׁה הַש"ס בְּשִׁבְעוֹת דְּאִיף מְכַפֵּר אֲמִזִּיד בְּלֹא שָׁב הָא הָוִי זַר"ת וְדוּק: וּבַס' מַחז"א שָׁם רוּצָה לְהוֹכִיחַ מִשׁוֹם קו' הַגְּרַב"פ וּמַנ"ח הַנְּ"ל דְּעֵבַר אֲמ"ע בְּשׁוֹא"ת א"צ כְּפָרָה כָּלֵל לְכָף לֹא יְכוּל הַש"ס בְּשִׁבְעוֹת לְאוֹקְמִי בְּהִכִּי וְכֵן בְּזַבְחִים (ז) דְּמְקַשָּׁה הַש"ס לְגַבִּי עוֹלָה דְּאִי לֹא שָׁב הָוִי זַר"ת וְלֹא מְשַׁנֵּי בְּעֵבַר בְּשׁוֹא"ת מִשׁוֹם דְּכַה"ג א"צ כְּפָרָה כָּלֵל, וְלַהַנְּ"ל אֵין רֵאִי מִשׁוֹם דְּלֹא מְצִי לְשִׁנּוּיֵי הִכִּי פִּינּוּ דְּאִפְתִּי תִיקְשִׁי לְגַבִּי מ"ע דְּתְּפִילִין דְּאִיכָא מִשׁוֹם זַר"ת, וִי"ל עוֹד דְּלְכָף דְּקָדְקוּ הַתּוֹס' בְּיוֹמָא (ל"ו) לְגַבִּי עוֹלָה דְּמַכְפָּרַת עַל עֲשָׂה פְּתָבוּ כְּגוֹן סְנֶפֶה וְתְּפִילִין הִנֵּה נִקְטוּ בֵּן מִשׁוֹם גַּמ' דְּזַבְחִים דְּגִלְיָף מְזָה דְּעוֹלָה דוֹרָן הוּא דְּאִי לֹא שָׁב זַר"ת כו' ע"כ בְּאוּ לְפָרִשׁ סְנֶפֶה וְתְּפִילִין כְּלוֹמַר בְּכָל מְצוֹת עֲשָׂה אֵיָרִי בֵּין בְּאוֹתָן דְּלֹא מְקָרִי רְשָׁע בְּשׁוֹא"ת כְּגוֹן סְנֶפֶה וְתְּפִילִין כְּלוֹמַר כְּגוֹן בְּעֵבַר אֲמ"ע דְּתְּפִילִין וְדוּק וְא"כ אֵין רֵאִי מְזָה כָּלֵל דְּעֵבַר אֲמ"ע בְּשׁוֹא"ת לֹא יְהִי צָרִיף כְּפָרָה וְחִידוּשׁ אֶצְלִי שְׁהִג' בְּעַל מַחז"א לֹא הִרְגִישׁ בְּזוּה: (ג) עוֹד צ"ע בְּעוֹבְדָא דַס' מַחז"א שְׁהַנִּיחַ כְּפָה שְׁנַיִם תְּפִילִין פְּסוּלִים שְׁדָן בְּזוּה רַק מִשׁוֹם שְׁעֵבַר בַּמ"ע דְּשׁוֹא"ת דְּלְכָאוּ אִיכָא בְּזוּה גַם אֲבִיזָרָא דְל"ת לְמֵאִי דְּאָמַר בְּבִרְכוֹת (י"ד): כָּל הַקּוּרָא ק"ש בְּלֹא תְּפִילִין כְּאִילוּ מְעִיד עֲדוֹת שְׁקַר בְּעֲצָמוֹ וְהִרְבָּה טְרַחוּ גְדוּלֵי הָאֲחֵרוּגִים ו"ל לִיָּשֵׁב מְנַהֵג חֲסִידִים וְאֲנָשִׁי מְעֵשָׂה שְׁקוּרָאִים ק"ש תִּיקְרַף כְּשֶׁעוֹמְדִים מִמִּטָּתָם וּמְנִיחִים תְּפִילִין אַחַר

איזה שעות ועיין ב"צ או"ח סי' י"ז משא"כ בכה"ג שלא הניח תפילין כמה שנים א"כ מה שקרא ק"ש עבר ג"כ על מה שהעיד עדות שקר בעצמו אף בנ"ד שפאמת הניח תפילין דר"ת שגם אנתנו קורין ביהו"ש בנ"ד אין בו כ"א משום עבירת מ"ע בשוא"ת: (ד) ובעיקר דברי הרמב"ן והפר"ח ה"ל דבעבר אמ"ע בשוא"ת לא מקרי רשע הנה בט"א ר"ה (כ"ט) הוכיח נגד זה שהרי בימות (כ') ונדה (י"ב) אמר רבא דאפי' באינו מקיים דברי חכמים נקרא רשע וע"כ הק' ביהו"ש דנזיר (כ"ג) ה"ל מאי דפריה ר"ל לר"י האי רשע קרית לי ולענ"ד יתכן דמודה ר"ל דאפי' במ"ע בשוא"ת מקרי רשע רק דמקשה לר"י לשיטתו בסנהדרין (ק"א) בקרא ופעה פ"א לבלי חוק דאר"ל אפי' מי שמשניר חק אחד ור"י אמר לא ניחא למר' דאמרת הכי אלא אפי' למי שלא למד אלא חוק אחד ע"כ הוא דמקשה לר"י האי רשע קרית לי פלומר אפה לשיטתה דאפי' לא למד אלא חוק אחד ניצל מדינה של גיהנם בנ"ד שפיצא מכלל הפושעים ואיך קרית לי פושע כמה שלא קיים מ"ע דאכילת פסח ודוק: ה) אכל ראיתי גם ראיתי פכר בס' שו"ת עין יצחק בהקדמה שתי לקו' הט"א דהא דימות (כ') ונדה (י"ב) רבא לשיטתו בר"פ החולץ דהלכה כר"י לגבי ר"ל ונהרי ר"י ס"ל בפאמת בנזיר (כ"ג) דבמ"ע בשוא"ת דמקרי רשע דאם אכל פסח לשם אכילה גסה קרי' עלו' ופושעים יפשו' בם ותי' בזה קו' הגרב"פ ומנ"ח ה"ל בנבחים (ז') דאמר רבא עולה דורן הוא דאי לא עביד תשובה זר"ת ולא משני בעבר אמ"ע בשוא"ת משום דרבא לשיטתו ס"ל דאפי' בעבר אדרבנן מקרי רשע ומכש"כ במ"ע אפי' בשוא"ת אכל לדין שפיר י"ל כדס"ל לר"ל דבמ"ע בשוא"ת לא מקרי רשע וליכא ג"כ בזה משום זר"ת: ו) ועפ"י ה"ל דבמ"ע בשוא"ת ל"ה זר"ת יונח לי הא דחולין (קמ"א) דפריה טעמא דכ"ר תשלח הא לאה"כ הו"א לדבר מצוה לא, עשה ול"ת הוא ואין עדול"תועשה ומשני לא צריכא דעבר ושללה לאם דלאו עבר' כו' ובתוס' הק' לפי הריב"א בפסחים מ"ז גבי אחרישה לא לחייב דחזי לכיסוי דם צפור דאע"ג שאין עשה דוחה לתו"ע מ"מ הלאו נדחה והכא אמר דלאו עבר' ובנוב"ת או"ח סי' קל"ה פתב מבהמ"ח דלא תיקשי על דברי הריב"א דכיון דעכ"פ נשאר האיסור עשה שלא נדחה ממילא לש"ל ג"כ שהעשה ידחה ללאו דהא הוי מהב"ע ותי' דלא אמרי' מהב"ע כ"א באיסור שיש לו תקנה כמו בגזל שיש בו תקנת השבה אבל בהא דפסחים (מ"ז) שפכר חרש והעבירה פכר נגמרה ליכא משום מהב"ע עיי"ש, ומאוד נפלאו לי הדברים דאפתי איך יפרנס קו' בחולין (ק"מ) ה"ל דהתם בעבר ושללה דאפתי בעמוד ושלח קאי פמבואר בגמרא ופירש"י שם דאפשר בתקנה א"כ איכא בזה משום מהב"ע ומאי הקשו התוס' לפי הריב"א אכן לה"ל דבמ"ע בשוא"ת ליכא משום זר"ת מתורץ משום דנ"ל מלתא חדתא דלפי"ז ליכא ג"כ משום מהב"ע במ"ע בשוא"ת לפי המבואר בראשית חכמה פרק המצות שער ח' שהעתיק לשון הגמ' דסוכה (ל') אמר ר' יוחנן משום מהב"ע שפאמר זבח רשעים תועבה ועיין בשל"ה דרף חיים תוכחת מוסר ד"ה התנאי הי"ז ולפי"ז דהטעם של מהב"ע הוא משום זר"ת א"כ במ"ע בשוא"ת דליכא משום זר"ת ליכא נמי משום מהב"ע וע"כ גם בשלה"ק דעבר ושללה לאם שהעברה הוא בשוא"ת מה שלא שלח את האם ליכא משום מהב"ע ושפיר אתי קו' התוס' להריב"א ודוק היטב: ז) אף יש להעיר עפ"י בברכות (מ"ז) גבי ר"א ששיחרר עבדו להשלימו לעשרה דמקשה והא הוי מהב"ע דכל המשחרר עבדו עובר בעשה דכ' לעולם בהם תעבדו

ולחנ"ל הרי זה מ"ע בשוא"ת מה שאינו עובד בו לעולם ובכה"ג ליכא משום מהב"ע, אף י"ל לפי המבואר בירושלמי שבועות פ"ג ה"ז בנשבע שאוכל כפר זה היום ושפרה או השליכה לים אין תימר מפני שאין בו מעשה הרי יש בו מעשה מבואר דאע"ג דהאיסור הוא מניעת האכילה דהוא שוא"ת מ"מ פיון שנמנע ממנו ע"י מעשה הזריקה לים מקרי מעשה וצ"ע בדברי התוס' שבועות (ד') ד"ה אבל דמבואר מדבריהם דאפי' נרקו לים הוי לשאב"מ והוא נגד הירושלמי והדברים עתיקים וע' הגהות רע"א.

ולפי"ז הקא ניחא שפיר דאע"ג דמשום העשה דלעולם בהם תעבודו הוי בשוא"ת מ"מ פיון דמה שנמנע לעבוד בו הוא ע"י מעשה השחרור שוב הוי עבירה בקו"ע, ודוק היטב בכל הדברים כי נחמדים בס"ד, ויש לפלפל עוד בזה עפי"ד הר"ן גיטין בטעם אי' משחרר עבדו משום לא תקנם ועיין מג"א סי' צ' סק"ל ואכמ"ל: ח) חוזר להנ"ל אי בעבירת מ"ע בשוא"ת אי צריף פפ"ה נלענ"ד דפשיטא שצריף שפירי במנחות (מ"א) דא"ל ענשיתו אעשה א"ל בזמן דאיכא ריתחא ענשיו הרי מבואר דבעבר אמ"ע בשוא"ת שלא לבש ציצית איכא עונש וממילא שצריף פפ"ה ועוד יותר מצינו בתוס' מנחות (מ) ד"ה סדין דהתם מציצית מן המוכח קא מקפיד מבואר דאפי' משום מצנה מן המוכח שלא עשה איכא עונש וצריף פפ"ה ובזה יש להעיר בב"ק (ע"ח:) דבעי רבא הרי עלי עולה והפריש שור ובא אחר וגנב מי מצי פטר נפשי' בכבש א"ד מצי א"ל אלא מצנה מן המוכח בעינו למיעבד ולהנ"ל פשיטא דאמאי לא מצי אמר פו פיון דמבואר דמשום מצנה מן המוכח דלא עביד איכא עונש בעידן ריתחא וצריף פפ"ה וצ"ע ויש ליישב ואכמ"ל ועיין ר"ה (י"ח) צאו והתענו על מה שהתעניתם הרי אפי' משום דרבנן בשוא"ת מה שהתענו בתנופה שצריכים פפ"ה ובזה צ"ע במ"ש הנה"מ סי' רל"ד דבא"ל דרבנן בשוגג א"צ פפ"ה אף ל דאדרבה זה מסייע להנה"מ דמשה"כ פירש"י צאו והתענו עשו תשובה נראה לכאן דס"ל שא"צ תענית וכפ"ה כ"א חזרה בתשובה שנה ודאי שצריף אפי' על איסור דרבנן ובשוא"ת: ט) מסקנא דמלתא בנ"ד שלא קיים מצות תפילין אם הי' עובר במזיד חלילה כפר הבאתי המפורש בגמ' שנקרא מפושעי ישראל בגופן דודאי שצריף פפ"ה אף שהיא רק עבירת מ"ע בשוא"ת רק דאמרי' דעבר מ"ע ושב לא זו משם עד שמוחלין לו ועולה שפאה על העשה רק לדורן הוא, אף בנ"ד שלא עבר במזיד ובמרד ואפשר לדונו ג"כ כשוגג ע"י שהוא איש כפרי ולא ידע להבדיל בין תפילין דרש"י לתפילין דר"ת ואמרי' בשבועות (י"ח) ואי בעם הארץ אידי ואידי אכל שני זיתים חלב בהעלם אחד הוא דמבואר דמשום שהוא ע"ה מקרי שוגג, גם י"ל דמקרי טועה בדבר מצנה וכה"ג דסנפ"ה (מ"ה) בעולת העוף שנמצא בין האגפיים וכסבור חטה"ע הוא ואכלה שפטור ועיין טעה"מ מ"ש דבטובד"מ אפי' איסורא לא עביד ואמרי' בגיטין (נ"ד) גברא לכפורי קא מכון אנו ניקום ונקנס' ועיין ח"ס או"ח סי' קי"ט לענין אומר מותר דלא קנסו חקמים וע"כ בנ"ד שמתאוונן ומתחרט ע"ז שלא קיים מצות תפילין הרי עושה תשובה דבמ"ע לא זו עד שמוחלין לו וגם מתחלה הי' רק כמו שוגג ואמרי' בשקלהי מנחות אילימא בשוגג מאי ושב ושב ועומד הוא א"כ ממילא א"צ פפ"ה עוד, אף בכ"ז נכון שימתן איזה סכום לצדקה ונרצה לו לכפר עליו: סימן ח.

ב"ה כ' פסלו תרצ"ג. פבזד הרב החרוף וקבי בנש"ק מו"ה שלום יחזקאל שרגא רופין נ"י מק' טומשוב: הגיעני מכתבו עם ח"ת הנעמיים ופניתי עתה לתשובתו: א) ראשית

דְּבָרָיו לְהַעֲרִיר בְּדַבְרֵי הַמַּגִּ"א סִי' ל"ד כְּמוֹ שְׂיִבְנוֹר וּמִשָּׁם בָּא לְגַלְגַּל חֲדָשׁוֹת בְּתַפְּלִין דַּר"ת וּלְחַדֵּשׁ דְּמַחְלֻקָּת רַש"י וַר"ת ז"ל אֵינָם אֶלָּא בְּתַפְּלִין שֶׁל רֹאשׁ בְּסֵדֶר הַנְּחַת הַפְּרָשִׁיּוֹת לְפִי שְׂיֵשׁ בֵּית חֵיצוֹן הַרְוָאָה אֶת הָאֹרֶר וּבֵית פְּנִימֵי מִשְׁא"כ בְּשֶׁל יָד שְׁפוּלָם בְּקֶלֶף אֶחָד וּבֵית אֶחָד מוֹדָה ר"ת דְּנִכְתָּבוֹת פְּסֻדוֹת בְּתוֹרָה שְׁמַע קוֹדֵם וְהִיא הֵן בְּמִקּוֹם בְּגִלְיוֹן הַקֶּלֶף וְהֵן בְּזִמְן וְלֹא לְהַנִּיחַ חֶלֶק ע"ד שְׁכַתְּבֵי הַמַּגִּ"א סִי' ל"ד סִק"ב וּמְצִיאָה מְצֵא בִשְׁטַמ"ק מְנַחֲוֹת (ל"ד) שֶׁהֵבִיא דַּעַת י"א כֹּן דְּבִשְׁל יָד אֵין חִילּוּק בְּתַפְּלִין דְּרַש"י וַר"ת וְהוֹסִיף לְכַלּוֹל בְּכָל זֶה: ב) אֲמַנָּם לֹא חֲדִית הוּא דְּכַבֵּר נִשְׁנָה הוּא בְּמַרְדְּכֵי ה' תַּפְּלִין שֶׁהַעֲרִיר לֹמַר דְּבִשְׁל יָד יָכוֹל לְכַתּוֹב פְּסֻדוֹת הַפְּתוּב בְּתוֹרָה וְגַם סֵדֶר הַנְּחַתָּן יִהְיֶה כֹּן אֶבֶל לֹא ש"ר וְהֵינּוּ פְּסֻדוֹת הַנְּ"ל דְּבִשְׁל יָד יוֹדָה ר"ת דְּכַתִּיבָה וְהַנְּחָה בְּעֵינָן אֶחָד כְּשִׁי רַש"י שְׁמַע מִקּוֹדֵם וְהִיא, וְכַתְּבֵי הַמַּרְדְּכִידוֹ"א מְדַאֲמָרֵי לְעֵיל טוֹלָה עָלֵי עוֹר וּמִנִּיחָה לְשֶׁל יָד וְאִם אֵיתָא הָרֵי נִכְתָּבוּ שְׁלֹא פְּסֻדוֹת עַכ"ל א"כ הָרֵי מְפֻרָּשׁ דַּא"א לֹמַר כֹּן: ג) אֲמַת הַדְּבָר דְּבִשְׁוֹ"ת הַר"מ הֵבִיאוּ הַכ"מ ה' תַּפְּלִין פ"ג ה"ה שְׁכַתְּבֵי לְהוֹכִיחַ שְׁלֹא כְּשִׁי הַגְּאוֹנִים וְרַבֵּינוּ הָאֵי בְּרֵאשִׁים דַּס"ל סֵדֶר הַפְּרָשִׁיּוֹת הַנְּיוֹת בְּאֲמָצַע וְהוּא שִׁי הַר"ת וַנְּ"ל שְׁהָרֵי לְדַבְרֵי הַכָּל תַּפְּלָה שֶׁל יָד סֵדֶר פְּרָשׁוֹתֵי עַל סֵדֶר הַתּוֹרָה וְדִין הוּא שְׁתָּהָא פְּתִיבַת שְׁתִּיבָהוּ שְׁנָה שְׁהָרֵי לְדַבְרֵי ר' יוֹסִי טוֹלָה עוֹר עַל שֶׁל רֹאשׁ וּמִנִּיחָה עַל יָדוֹ ש"מ סֵדֶר אֶחָד לְשְׁתִּיבָהוּ עַכ"ל וְהֵינּוּ שְׁכַתְּבֵי לְהוֹכִיחַ מְזָה דְּגַם שֶׁל רֹאשׁ הוּא פְּסֻדוֹת הַפְּתוּב בְּתוֹרָה מִשּׁוּם דְּסִבְרָתוֹ דְּבִשְׁל יָד לַכ"ע אֵין חִילּוּק דְּהוּי פְּסֻדוֹת הַפְּתוּב בְּתוֹרָה מִמִּילָא גַם שֶׁל רֹאשׁ כֹּן דְּסֵדֶר אֶחָד לְשְׁתִּיבָהוּ, וְנִמְצָא ע"כ בְּסִבְרַת הַר"מ דְּבִשְׁל יָד מוֹדָה ר"ת, אֶבֶל מִכַּח קוֹ' זוֹ עֲצָמָה שֶׁל הַר"מ מִהָא דְּטוֹלָה עוֹר עַל שֶׁל רֹאשׁ כו' אֲדַרְבֵּה נִמְצָא אֹן בְּשִׁי ר"ת דְּגַם בְּשֶׁל יָד ס"ל דְּהַנְּיוֹת בְּאֲמָצַע וְסֵדֶר אֶחָד לְשְׁתִּיבָהוּ מִהוֹכְחָה הַנְּ"ל דְּאֲמַר טוֹלָה עוֹר עַל שֶׁל רֹאשׁ וְכִמוֹ שְׁהוֹכִיחַ בְּאֲמַת הַמַּרְדְּכֵי כֹן: ד) וְמָה שְׁתָּמָה כְּבוֹדוֹ בְּדַבְרֵי הַמַּגִּ"א הַנְּ"ל סִי' ל"ד סִק"ב בַּמ"ש דְּבְּתַפְּלִין דַּר"ת צְרִיף שְׂיֵנִיחַ חֶלֶק פְּרָשַׁת וְהִיא אִם שְׁמוּעָה וְיִכְתָּבוּ פְּרָשָׁה שְׁמַע בְּקֶצֶה הַקֶּלֶף וְאִם"כ יִכְתּוֹב פ' וְהִיא אִם שְׁמוּעָה בְּאֲמָצַע וְהוּא מְדַבְרֵי הַתּוֹס' וְהָרֵא"ש וְאִפְתִּי מָה אֲהֵנִי לָהּ שְׂיֵהָי' פְּסֻדוֹת בְּזִמְן אִם ל"ה פְּסֻדוֹת בְּמִקּוֹם וְהֵבִיא מַס' קְדוּשַׁת יו"ט שְׁהוֹכִיחַ מַתּוֹס' מְנַחֲוֹת (ל"ב) דְּדִין פְּסֻדוֹת רַק בְּמִקּוֹם וְלֹא בְּזִמְן תְּלוּי' מִלְּתָא עַכ"ד, וְלִק"מ דְּהָרֵי טַעְמִי שֶׁל הַגְּאוֹנִים וְהַר"ת הוּא מִשּׁוּם דְּבַעֲיָנָן בֵּית חֵיצוֹן רְוָאָה אֶת הָאֹרֶר וְהוּא פ' קִדְּשׁ וּשְׁמַע כְּדֵי שְׂיֵהָא ש' דְּקִדְּשׁ וּש' דְּשְׁמַע מִכָּאן וּמִכָּאן פְּנִיגָד ש' שְׁבַעֲוֹר מִבְּחוּץ דְּהִלְכָה לְמִשְׁהָ מְסִינֵי כְּלִשׁוֹן הַמַּרְדְּכֵי שָׁם, וַא"כ אֵין קוֹ' עַל סֵדֶר הַנְּחָה כֵּינּוּן שְׁכַתְּבֵי נִאֲמָרָה הִלְכָה, וְעַל הַפְּתִיבָה בְּזִמְן שׁוֹב חוּזֵר לְסֵדֶר הַפְּתוּב בְּפְרָשָׁה שְׁמַע וְאִם"כ וְהִיא וּבְאֲמַת קִי"ל לְהִלְכָה דְּכַסְּדָרָן מַעֲכָב גַּם בְּזִמְן כְּמִבְּנוֹר בְּמִכְלִיתָא וּבִשְׁ"ע או"ח סַע"י כ"ג: ה) וְמָה שְׁהֵבִיא מַס' קְדוּשַׁת יו"ט לְהוֹכִיחַ מַתּוֹס' מְנַחֲוֹת (ל"ב) אֵין הַס' תַּח"י אֶבֶל בְּנוֹדָאֵי שְׁפוּנוֹן לְקוֹ' הַט"ז יו"ד סִי' ר"צ בַּמ"ש הַתּוֹס' הַנְּ"ל ד"ה דְּלָמָּא לְהַשְׁלִים כְּגוֹן שְׁכַתְּבֵי וְהִיא בְּתַחֲלַת הַעֲמוּד וְהוֹסִיף שְׁמַע בְּגִלְיוֹן שְׁלִמְעָלָה דְּקִשָּׁה דְּהוּ"ל שְׁלַכ"ס בְּזִמְן וְהוֹכִיחַ מְזָה דְּהַתּוֹס' לֹא ס"ל כְּהַר"מ דְּפוֹסֶל שְׁלַכ"ס מְפְרָשָׁה לְפְרָשָׁה דְּשִׁי הַתּוֹס' הוּא דְּאִיכָּא שְׁלַכ"ס רַק בְּחַד פְּרָשָׁה אֶבֶל לֹא מְפְרָשָׁה לְפְרָשָׁה כֵּינּוּן שְׂאִינָן סְמוּכוֹת בְּתוֹרָה וְעֵינָן מ"ש בְּגִלְיוֹן מְהַרְשָׁ"א שָׁם בְּשִׁי רַש"י ז"ל אֶבֶל עַכ"פ לְהִלְכָה וְדָאֵי קִי"ל דְּמַעֲכָב פְּסֻדוֹת אִפִּי' בְּזִמְן: ו) וְאֲמַנָּם בַּמ"ש הַט"ז בְּשִׁי הַתּוֹס' דְּמְפְרָשָׁה לְפְרָשָׁה אֵין פּוֹסֶל שְׁלַכ"ס לֹא זְכִיתִי לְהַבִּין דַּא"כ אֵיךְ נִפְרָגְסִי מָה דְּאֵיתָא בְּמִכְלִיתָא וְהֵבִיאוּ הַתּוֹס' מְנַחֲוֹת (ל"ד) בְּסֵדֶר פְּרָשִׁיּוֹת שֶׁל תַּפְּלִין וַנְּ"ל כּוֹתְבוֹן

פסדון ואם פתבן שלכ"ס יגנזו וכתבו התוס' דלשי' ר"ת עכצ"ל דבכתבת הסופר קאמר ולא בקביעת הנחתן ולהג' ל איך יעפב בכתבת הסופר הקא בשלכ"ס דהוי מפרשה לפרשה ומן הגמ' גופא ל"ק מה דאמרי' החליף פרשיות פסולות משום דאיירי התם בחלוף פרשיות בהנחתן ומשום דהך דבעי למחזי אונרא דנימין קאי חזיא אונרא דשמאל כו' אבל בדברי המכילתא דל"ה חלוף בהנחת הפרשיות כ"א בכתבת הסופר למה יפסל בשלכ"ס מפרשה לפרשה וצ"ע לע"ע, ואפשר דמ"ש הט"ז בשי' התוס' דשלכ"ס דמכילתא אינו מפרשה לפרשה אינו לשי' ר"ת או שאפשר לדחוק גם בדברי התוס' דמנחות שכתבו דמכילתא איירי בכתבת הסופר אבל אין קובעין בתפילין פסדן זה עכ"ל שרצו לומר בכתבת הסופר ומפסוק לפסוק בפרשה אחת: ז) ובאמנה שיש סברא גדולה לכאו' בשי' התוס' דמפרשה לפרשה לא יפסל שלכ"ס לפ"מ דאמרי' בפסחים (ו':) בהא דאין מוקדם ומאוחר בתורה אר"פ לא אמרן אלא בתרי ענינים אבל בחד ענינא מה דמוקדם מוקדם מה דמאוחר מאוחר דאלת"ה פלל ופרט כו' ופירש"י בחד ענינא במקראות הסדורות בפרשה אחת, ולפי"ז הכ"נ לענן שלכ"ס דצריף לכתוב הקודם קודם לכאו' פיון שאין מוקדם ומאוחר בתורה דלמא לא פד נאמרו בסדר והמאוחר מוקדם, וע"כ י"ל דבאמת מפרשה לפרשה דהוי תרי עניני ליפא משום שלכ"ס רק באותה פרשה משום דבחד ענינא מה דמוקדם מוקדם מה דמאוחר מאוחר פן י"ל בטעם שי' התוס' ז"ל אבל סברת הרמז"ל דשאני בכסדרו דילפינו מנהג' פסדן פתיבתו אין נפ"מ בזמן האמירה דאפי' אם המאוחר נאמר מוקדם עכ"פ פיון שפד סדר פתיבתו בתורה גם פתיבת הסופר צריכה שתהג' פסדן פתיבתו בתורה: ח) ועפי"ז יתכן בעיקר מחלוקת תפילין דרש"י ור"ת מה דלר"ת הניזות באמצע וש' דקדש נגד ש' דשמע לא אזלינו בסדר הנחה בטר סדר פתיבתו בתורה ורק לכתבת הסופר תהי' בסדר הפתוב וכמו"ש התוס' והרא"ש הג' ל והוא משום דבמתני' דברכות (י"ג) למה קדמה פרשת שמע לנהג' אם שמוע פדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחלה ואח"כ יקבל עליו עול מצות, ובתוס' שם (י"ד:) ד"ה למה הקשו תיפוק לי' דקדמה בתורה ותי' משום דאין מוקדם ומאוחר בתורה ע"כ הי' לנו להקדים והי' שהיא מדברת בלשון רבים עיי"ש, ואמנם אי גם במשנה תורה פגון פרשת שמע והי' אם שמוע שייף לומר אין מוקדם ומאוחר לכאו' שי' הראב"ן שהביא בהגהת רב"צ רנשבורג ביבמות (ח') אינו פן שפתב שם בהא דאמרי' התם דר' יהודה במשנה תורה דריש סמוכין משום דכל התורה מפי הגבורה נאמרה ואין מוקדם ומאוחר אבל משה שסידר פרשה אחר פרשה לא סידר אלא להדרש פסדן, ובשו"ת מהרש"ם ח"ג סי' ר"צ העיר מתוס' ברכות (י"ד) הג' ל ומט"ז או"ח רס"י א' מרש"י סנהדרין (נ"ז) דמשה לא מעצמו אמרן גם מהמפורש בגמ' ב"ב (ט"ו) וע"כ תמוה סוד קדושים מ"ש באוה"ח בפ' אלה הדברים עיי"ש ועיין ג"כ מ"ש בס' נפש יהונתן פ' יתרו לענן י' הדברות דמ"ת די"א שלא נאמרו מפה"ג שצ"ע ג"כ ממכילתא פ' יתרו דזכור ושמור בדבור אחד נאמרו, אבל בכוננת הראב"ן נראה דמודה ג"כ דמ"ת נצטונה מפי הקב"ה רק על סידור הפרשיות במ"ת אמר הראב"ן שסידרו בדיוק להדרש מהן פסדן ונמצא דלשי' הראב"ן מה דאמרי' אין מוקדם ומאוחר בתורה אין זה במשנה תורה ושי' התוס' ברכות (י"ד) דגם במ"ת אין מוקדם ומאוחר ועיין תוס' יומא (ל"ח:) ד"ה דלא דגם בפרשת הנביאים נקטו שאין מוקדם ומאוחר: ט) וע"כ יתכן בשי'

הר"ת בתפילין שיהיו הניזות באמצע לא כסדר כתיבתן משום דס"ל דגם במ"ת אין מוקדם ומאוחר, ונהי דלכתיבת הסופר מודה דבעינן כסדר משום דכתיבה פנגד כתיבה בעינן דעכ"פ כה נכתבו בתורה בסדר הזה, אבל לענין הנחתן שוב אין קפידא משום כסדרן מטעם דאין מוקדם ומאוחר ואפשר דפרשת והי' אם שמוע נאמרה מוקדם וכמתני' דברכות למה קדמה פרשת שמע כו' דלא קאמר הטעם משום דקדמה בתורה לפי שאין מוקדם ומאוחר כדברי התוס' הנ"ל וע"כ גם בהנחת הפרשיות ליכא קפידא בקדימת פרשת שמע מה"ט אבל שי' רש"י היא כשי' הראב"ן דבמ"ת יש מוקדם ומאוחר וע"כ מן הדין שתקדים פרשת שמע גם בהנחה כסדר הכתוב בתורה ועוד דאיכא טעמא דכסדר כתיבתן כה סדר הנחתן: י) ועפי"ז יש למצא טעם בדברי הזוה"ק פ' פנחס (דף רנ"ח) דסדר פרשיות של תפילין כסדר הכתוב בתורה אבל בעלמא דאמי הניזות באמצע דאין ה' כו' וצ"ב מה נשתנה לגבי סידור הפרשיות לעלמא דאמי מעלמא הדין, ויובן עכמ"ש בס' ניקהל משה דאע"ג דקיי"ל דב"ש במקום ב"ה אינה משנה מ"מ לעתיד יה' הלכה כב"ש משום דלפי מעלתם הגבוה באצילות דמחזדי טפי יהי' בעלמא דאמי הלכה כמותם ועי' תו"ח ריש אבות עפי"ז בפ"י ב"ש במקום ב"ה אינה משנה [ועיין ס' ארץ חמדה שפי' בזה מרז"ל באבות שאין לה אדם שאין לו שעה שלעת העתיד יהי' הלכה כב"ש והטעם שאין לה דבר שאין לו מקום שתלוי לפי מקומו באצילות ודפח"ח] וכבר הבאתי מדברי הראב"ן מה דר' יהודה לא דריש סמוכין כן במ"ת משום דאין מוקדם ומאוחר בתורה אבל במ"ת המוקדם והמאוחר מאוחר, ולפי"ז הנה לב"ש במנחות (מ') דפותרין סדין בציצית ופירש"י דב"ש לא דרשו סמוכין ובתוס' הק' דאפ"י מאן דלא דריש סמוכין מ"מ במ"ת דריש נמצא לפירש"י דב"ש לא דרשו סמוכין אפ"י במ"ת ממילא דס"ל אפ"י במ"ת אין מוקדם ומאוחר וא"כ לדידהו סדר דתפילין צריף להיות כשי' ר"ת הניזות באמצע דליכא קפידא על סדר הכתוב בתורה שאין מוקדם ומאוחר כנ"ל רק דאין קיי"ל דב"ש במקום ב"ה אינה משנה אבל לעתיד לבא שיהי' הלכה כב"ש יפה עולה מ"ש הזוה"ק דבעלמא דאמי הניזות באמצע ודו"ק פי נחמד: יא) וי"ל עפ"י הנ"ל בשי' הירושלמי בזה לפימ"ש בס' יצירה להראב"ד הביאו במבוא האשכול סי' ה' שבירושלמי קדשים כתוב בו הניזות באמצע כשי' ר"ת וכן בתקוני זוהר (דף ט') ונ"ל ובגין דא אוקמין מארי דתלמודא דירושלמי הניזות באמצע עכ"ל עיין בהספמת מהרש"ם לירושלמי קדשים המפוקפק שהביאו, ונראה דהירושלמי לשיטתו דכבר כתבתי בשי' רש"י דס"ל במ"ת יש מוקדם ומאוחר כשי' הראב"ן וע"כ תקדים שמע לנהי' ושי' הר"ת כתוס' ברכות (י"ד) שאין קדימה לשמע משום שקדמה בתורה לפי שאין מוקדם ומאוחר לפי שהוא במ"ת, ונהנה סברת הראב"ן דבמ"ת יש מוקדם ומאוחר לפי שסידור המ"ת הי' ע"י מרע"ה, ונראה דמשום זה הוי פחד ענינא דאמרי' בפסחים (ו') דיגש מוקדם ומאוחר, משא"כ אם נמצא למ"ד דאפ"י פחד ענינא אין מוקדם ומאוחר ממילא ה"ה במ"ת ג"כ אין מוקדם ומאוחר ואתי' כשי' ר"ת: ולפי"ז הנה בירושלמי סוטה פ"ח ה"ג בפלוגתא דר"מ ור"י בארפו של ארון ואם הי' נותנים הס"ת בארון אמר מ"ט דר"מ ונתת את הפפרת על הארון מלמעלה ואל הארון תתן את העדות והו"ל למכתב תחלה ואל הארון תתן וגו' אלא ודאי דעדות דקרא היינו ס"ת והיא ניתנה לתוף הארון ועל דעת' דר"י אין מוקדם ומאוחר אפ"י פחד ענינא, פי' הק"ע שם, וא"כ שי' הירושלמי דאפ"י פחד ענינא

אין מוקדם ומאחר דר"מ ור"י הלכה כר"י וא"כ גם במ"ת אין מוקדם ומאחר וע"כ שפיר אוקמי' מארי דתלמודא וירושלמי דהנחות באמצע ודוק היטב: יב) עוד יש להעיר בש"י הר"ת דהנחות באמצע ולא קפדינן אפסדרן שפתובים בתורה לפי המבואר בשו"ת בש"ר וכסדה"ס סי' כ"ד לתקור דתפילין הוי עשה שלפני הדבור ובכסדה"ס פתב דנראה שעכ"פ לא הניחו אז כ"א פרשיות הראשונות קדש והי' שפאמרו לפה"ד אבל זה צ"ע דיותר נראה דאם תפילין הוי עשה שלפנה"ד בנדאי הניחו פל' הד' פרשיות, ועיין שו"ת מהר"י הפה"ק הל"ט ה' ציצית הביא משו"ת שמש צדקה דציצית קודם לתפילין משום דמצות ציצית פל' היום והוא פתב שנ"ל דתפילין קודם שהוא לפה"ד שנוהג בב"נ כה"ג דחולין ק' בגה"נ שפן אי' נוהג בב"נ ועיין ש"ע או"ח סי' ל"ח סעי' י"ב דתפילין קודם למזונה והגר"א שם מירושלמי מגילה דפליגו אי תפילין או מזונה קדים ועשו"ת רע"א סי' ט' וא"כ באופן שמצות תפילין נהגה קודם הדבור בהנחת ד' פרשיות דאז לא הי' צרוף סדר ההנחה עפ"י סדר הפתוב בתורה פינו שפדין לא ניתנה תורה לקד ג"מ היום אחר שניתנה תורה לש"ל שפשתנה הסדר ולא אזלינן ע"כ בטר סדר הפתוב בתורה רק שפחות באמצע פן י"ל בש"י הר"ת: עוד י"ש לפלפל בש"י רש"י ור"ת לתלות בפלוגתא בר"ה (ל"ב) דר' יוסי ס"ל שמע ישאל וגו' הוא מלכות ור"י אומר אינה מלכות ואין להאריך יותר: והנני דוש"ה בברכת התורה סימן ט.

ב"ה ג' מנ"א תרצ"ג. שוכט"ס לכבוד ידידי הרב הג' החר"ף ופקי עדיו לגאון כש"ת מו"ה דוד ונייצמאן נ"י מק' טומשוב: הגיעני מכתבו עם ח"ת היקרים בנוגע לתשובתי הנ"ל בפענן תפילין דר"ת שהיו לי לשעשועים הרבה ואמנם על שהדברים נוגעים בפענן אחד שפבר עסקנו בו פבר פתבתי שקשה עלי לחזור ולשנות בכ"ז למען פבודו היקר לי לא אשיבנו ריקם: א) אשר כ"ת הניף ידו בחזקה לסייע לשי' הרבנו יחיאל הובא בב"י או"ח סי' ל"ב דש"לכ"ס בתפילין מעפב רק במקום ולא בזמן מה שפן מבואר ג"כ שי' התוס' מנחות (ל"ב) ד"ה להשלים וראיתו ממשה פ"ק דמגילה אין בין ס"ת לתו"מ אלא כו' ושייר דין שלכ"ס רק לכאו' שיש להשיב ע"ז דהינו הא דמקשה עלה בירושלמי שם ולמה לא תנינן תולין בס"ת ולא בתו"מ ופי' המפורשים הטעם משום שלכ"ס והינו שלכ"ס בזמן דפוסל בתפילין אבל לפי פי' זה לא יובן מה דסיים בירושלמי שם ספרים שפכתבן כתו"מ אין תולין תו"מ שפכתבן כס"ת תולין, ולולא דמסתפי מרבתינו הפוסקים נראה לפרש הברייתא בטעמא אחרניא משום דבס"ת צריף ליתן ריוח בין שיטה לשיטה ע"כ יש מקום מרנוח לתלות בין השטיין ולא מחזי פמנומר משא"כ בתפילין שפנתנו לכתב ולא לקרות עכתו"ד: ב) והנה ע"ד הקו' מה דלא חשיב החומר בתפילין לענין פסדר פן הקשה בתוסר"ע לפ"א דמגילה שם, ובדבר פירושו בירושלמי שהוא קדש בפעניו ומסתפי מרבתינו ז"ל אשר לא שפערם לפי' זה תמה אני שאגב חורפי' אשתמיטתי שו"ת הר"ן סי' ל"ט שפכתב לשני הפירושים האלו בטעם דאין תולין בתפילין הא' משום שלכ"ס והב' לפי שהספרים פתיבתן גסה ויש ריוח הרבה בין שיטה לשיטה תולין אבל תו"מ מתוה שפתיבתן דקה לקד אין תולין ומשוה"כ אמר שם בירושלמי ספרים שפכתבן כתו"מ אין תולין תו"מ שפכתבן פספרים תולין ולפיכך לא נשנה במשנתנו באין בין עכ"ל, ומה דקשה לכ"ת לפי' הא' מטעם שלכ"ס איף יתפרש סיום דברי הירושלמי דס"ת שפכתבה כתו"מ אין תולין עיין בשו"ת חס"ל מהדו"ת או"ח סי' ה' דהכי

פירושא דהירושלמי בא לשנוויי הא דלא תני במשנה דס"ת תולין ותו"מ אין תולין משום דגם בס"ת אם הי' הדין כמו בתפילין דבעי פסדן הי' פסול לתלות בו וזו בכלל ההבדל שבין ס"ת לתפילין במה דתפילין בעי פסדן וחילוק זה כבר נכלל במה ששינונו שהספרים נכתבים בכל לשון ותפילין בעי אשורית ודרשינו לי' מדכתיב והיו בהנניתן יהא ועיי"ש שפתיב להכריח כפי' הא' מטעם שלכ"ס דאם כפי' הב' יקשה מה שהר"מ וכל פוסקי הלכות ז"ל שהביאו דין הירושלמי דבתפילין אין תולין ולא הורו לנו חילוק זה דלפעמים גם בתפילין תולין ולפעמים גם בס"ת אין תולין אמתקה וע"כ פי' הר"א היא ברור ומנספם בירושלמי בלי חילוק דעיקר הפסול הוא משום שלכ"ס והיינו באופן פשכותב איזו אותיות לפניו משא"כ בלא כתב איזה אותיות לפניו אין מקום לפסול משום עמידתן על העמוד שלכ"ס שהאות הנתלה פתוב על העמוד ביני שיטי לנדם השורה שאחרי דאין בזה משום שלכ"ס וגדולה מזה שמענו בתפילין דר"ת שפותבין שמע בקצה הקלף ואח"כ והא"ש הרי דלא משגיחין במה שנכתבין על הקלף שלכ"ס אלא בטר שעת פתיבה אזלינו שיהיו נכתבין פסדן עכ"ל ותו"ד מזה יראה דאדרבה ניחא לי' יותר פי' הא' שפשו"ת ה"ר"ן ומזה הוכחה לדברי הרא"ש לגבי תפילין דר"ת דלא קפדין בהו משום שלכ"ס במקום רק על פסדן בזמן דלא כמו שחשב כ"ת להשיג בזה ולהוכיח ההיפוך ממתני' דמגלה ועיי"ן ח"ס או"ח סי' ח' מ"ש בפי' הירושלמי: ג) גם מ"ש כ"ת שעוד לו ראי' עצומה יותר מכולם מדקתני במכילתא פתבן שלכ"ס יגזו ואי שלכ"ס בזמן קאמר אמאי יגזו הרי פשרים הפרשיות לצרפם לאחריני פמבואר בש"ע הרב רס"י ל"ב אלא מוכח דאירי בשלכ"ס במקום כמו בתפ"ש בעור אחד ובמזוזה ובתש"ר בפסוקים שבאותה פרשה כט"ז יו"ד סי' ר"צ וקמ"ל דיגזו ואין להם תקנה אפי' ע"י חתום ותפירה אלא צריכים גניזה עכתו"ד, הנה מה דקשה לי' מדקתני יגזו מבואר דאין להם תקנה באמת פן הוכחת הרמז"ל לענין דאם שינה בפתיחות וסתומות פסול מדקתני יגזו משמע דאין להם תקנה אבל בב"י יו"ד סי' ער"ה הביא משו"ת הריב"ש סי' ז' מה שהרשב"א בתשו' תמה על הר"מ לפה לא יתקן ואע"ג דקתני יגזו אין הפנונה שאין לו תקנה אלא יגזו עד שימתקן עיי"ש: ד) ובמק"א בתשו' פתבתי להעיר במ"ש פשו"ת אמרי ינשר ח"א סי' ק"ו לגבי אותיות של השם בס"ת להפוסקים דבעי פסדן, מ"מ יש עצה באותיות השם שנמחקו לתקן בכה"ג שאחר שימתקן אות הראשון יעביר אח"כ קולמס על כל אותיות השם לשמה ויהי' פסדן להפוסקים באע"ז סי' ק"ל דהעביר קולמס לשמה פשר עיי"ש ולענ"ד צ"ע הרבה שיועיל בשלכ"ס העברת קולמס משום דנראה דבשלכ"ס אין הפסול דוקא על האותיות האחרונות מה שנכתבו מקודם רק גם על האות הקודם במה שנכתב באיחור וכמו"ש כעיי"ז בתוס' מנחות (ל"ח) ד"ה אילימא לגבי הקדים תכלת ללבן שמצד הסברא ראוי לומר דהתכלת המוקדמת היא שלא פהלקה ואמנם שבח"ס יו"ד סי' רפ"ב פתב בטעם שלכ"ס רק משום המאונח שלא נתקדש אבל דבריו תמוהין במחכ"ת שהרי פסול שלכ"ס ילפינן מוהיו בהנניתן יהא ממילא בשינה הוי הפל בפסול ועיי"ן ח"ס יו"ד סי' רנ"ו, א"כ מה יועיל העברה בקולמס על האותיות האחרונות דמ"מ קודם שהעביר בקולמס כבר נפסלו האותיות הראשונות ועוד נראה לפי דברי התוס' גיטין (י"ט) ושבת (ק"ד) דהכי דהכתב השני אינו מתקן לכ"ע ל"ה כתב א"כ הא תינח בשל"ש והעביר בקולמס לשמה דמתקן כתב הראשון מה שהי' פסול של"ש משא"כ

כה"ג דליכא פסול רק משום שלכ"ס דליכא פסול הגוף על האזכרות האחרונות והוי רק פסול ד"א גרם לו וכה"ג שפתיבו התוס' זבחים (ק"ג) דפסול הקדמה ל"ה פסולו בגופו ומשה"כ בעי עבור צורה עיי"ש הכ"נ י"ל דלא מקרי פתב השני מתקן, ומדע דליכא לעצה זו של העבירה בקולמס דא"כ בש"ע או"ח סי' ל"ב סעי' כ"ז ומג"א דבאין רישומו גיפר אסור להעביר בקולמס שלכ"ס ומפניך במכילתא פ' בא דכתבן שלכ"ס יגנזו ואמאי הרי יש עצה להעביר בקולמס על פל הפרשה ואף דבאזכרות אינו מן המוכרח פתב בשו"ת רע"א סי' ע' דהוא רק דרבנן לכתחלה ובפרט דאיכא לצירוף שי' הרבנינו יחיא"ל הנ"ל דליכא משום שלכ"ס בכתובה בזמן וא"כ איך מביאין משום זה תפילין ומזוזות לידי גניזה ועיין ג"כ שו"ת בי"צ או"ח סי' ז' דבתפילין לא יהי' החשש שאינו מן המוכרח לרבנן מטעם זא"ו ע"פ התוס' מנחות (ל"ב) לגבי שרטוט בתפילין דלא צריכי דכינן שהם מכוסין לא בעי נוי ועיין ר"מ פ"א מה' תפילין הי"ז דא"צ שרטוט כינן שהם מוחפין ועיין מג"א סי' קמ"ז סק"ד והגר"א שם ודוק, רק מדקתני במכילתא יגנזו ש"מ דליכא תקנה בהעברת קולמס, אף לדברי הרשב"א בתשו' הנ"ל דאע"ג דקתני יגנזו אין הפוננה שאין להם תקנה רק דיגנזו עד שיתקן א"כ אין הכרח מהמכילתא וזאת מצד הסברא עצמה פנ"ל, יעיין נא כ"ת בדבר זה.

חזור להנ"ל בענין שלכ"ס בזמן ראיתי שוב בשו"ת אבנ"ז או"ח סי' י' שפתיבו דגם מתוס' מנחות (ל"ב) ד"ה להשלים אין הכרח שייסברו דליכא משום שלכ"ס בזמן דכבר עמד בדבריהם בט"ז סי' ר"ז ותי' דס"ל להתוס' דמפרשה לפרשה ליכא משום שלכ"ס וכבר הבאתי מזה במכתבי הראשון שהארבתי בזה, יעיין שם שאחר שקלא וטריא נשאר לו אף הבעה"ט בשיטתו דס"ל דליכא משום שלכ"ס בזמן וסיים ששיטתו תמוה וכל הפוסקים הר"מ והתוס' והתרומה הרא"ש והמרדכי וסמ"ק והגהת סמ"ק וטור וש"ע בלי שום חולק דשלכ"ס אף בכתובת סופר פסול ושוב אין לספק בדבר עכ"ל: ובדבר ראיתי לשי' הסמ"ק דבתפשי" לא נחלק ר"ת רק דנכתבות כסדרן שמע והא"ש ולא ע"ד שפתיבו הרא"ש ובמג"א להניח חלק והוא ממנחות (ל"ב) דלמא להשלים ובמכתבי הקודם פתבתי לו משו"ת ב"א סי' א' אבל בעיקר ההערה קדמו במעה"ח דף קמ"ח ושם פתב לתרץ ג"כ קו' המרדכי לשי' זו מהא דטולה עור על אחת מהן שהבאתי מזה במכתבי הראשון אבל אין תירוץו של המעה"ח מוכרח למענין וסתימת הפוסקים נראה שאין חילוק לר"ת בין תפשי"ר לתשי"י וכן משמעות החינוך מ' תכ"ב כמו"ש המנ"ח שם ואין להאריך יותר: ה) והנה הביא כ"ת מירושלמי כת"י מנחות (פ"ג) דאר"י אגא חמי לטוטפתא דר' יוחנן ומנחי בהון הניות דא לדא כו' טעמא דר' יוחנן הניות די לדי מנחין טעמא דר"א פסדרי אורייתא מכאן בא להוכיח דלא נחלק ר"ת כ"א בש"ר פלשון הירו' אגא חמי לטוטפתא כה"ג דיומא (ל"ג) עבורי דרעא אטוטפתא אסור דטוטפות היינו ש"ר דוקא ובאמנה פבר הבאתי בתשו' מתקוני הנהר (דף ט') ובגין דא אוקמו מארי דתלמודא דירושלמי הניות באמצע וכתבתי במה דהירושלמי לשיטתו דרף פלפול אבל במה שראה בירושלמי החדש פתבתי שאין זה מוכיח פאשר לא הכריעו בו חכמים על אמתתו ולא יצא ממבוכת הפקפוק, וכ"ת בא להגן על הירושלמי החדש שמצא אמתתו מוכח מתוכו מפמה מקומות זרים שהמו"ל עצמו לא ידע לפרשם על נכון שאמנם נמצא להם חבר בדחז"ל במקום אחר ולדוגמא בירושלמי זבחים פ"ב ה"ב שהוא טבחה דשחט רובא דתרי סימני ולא

שחט את הנרידין כו' א"ל למאי איפנונת א"ל לתרניהון כו' א"ל שחיטה נדאי פשרה ואת
לא תכוון עוד דהדא מלתא צריכא אנמן ידים, והנה נמצא להם חבר בזוהר חדש בראשית
י"ג שהוא טבחא דנכס תרגולא ונתפוגין לתרי סימני ובדקו ואשפחו דנכיס חד א"ל כו'
על מה איתפנונית ואמר על תרי סימנין א"ל בשרא היא דכשרה ואת לא תהא טבחא עוד
מפאן ולהלאה כו' וזה עדות נאמנה על אמתתו עכ"ד, לענ"ד אי משום הא זה יותר מוכיח
על זיופו דהוכחת כ"ת היתה טובה באופן שלא הי' המו"ל מוצא אינה מקור אחר להעתיק
ממנו דברי הירושלמי אבל אחר שהירושלמי הנ"ל לא חזית הוא שפבר הביא הה"מ
פ"א מה' שחיטה ה"ט לשון הירושלמי ההוא דשחט תרי סימני כו' ולשון זה מסכים
ללשון הזוהר שהוא משונה מלשון הירושלמי החדש דאיברי בלא שחט את הנרידין א"כ
נראה שהה"מ פנון לדברי הזוהר והמו"ל שלא ידע מהזוהר במכונן ששינה הלשון
בירושלמי מלשון המובא במ"מ כדי להטעות שלא העתיק מהה"מ ועיין שו"ת אנ"ז יו"ד
סי' ט"ז שביא את דברי הזוהר אבל במחכ"ג לא הנפיר מדברי הה"מ בשם
הירושלמי: וכמו כן מעורר חשד בכמה מקומות שכל דבר חידוש ותמוה קבע לו יתד
בירושלמי כמו מה שהתוס' ריש חולין הביאו מהלכות אי' דנשים לא ישחטו והקשה
ממה דבדקדשים שוחטות כו' הנה קבע לה בירושלמי חולין (פ"א) וזבחים (פ"ג) דא"ל
קדשים היא שוחטת חולין מיבעי לה, וכמו זה במה שהר"מ כתב בשחיטת עפוי"ם
שאסורה מקרא וקרא לה ואכלת מזבח שהק' הרא"ש ע"ז דא"כ דוקא פששחט בתוך
ביתו מו"ל הירושלמי קבע לו טעם הר"מ בירושלמי סוף פ"א דחולין אליבא דר"ל
ומקשה ע"ז אי דר"ל הונו אמרין עפוי"ם שזבח בגו ביתו הא בביתו דישראל לא, והוא
לשון הרא"ש ממש, הנה דברים כמו אלו מראין שפא לחקות אחר לשונות הפוסקים
ושיהיו מתנבאים בסגנון אחד.

ומאז הי' לי חילוף מכתבים עם ויכוח פלפולי להבדיל לחיים] עם הרב הגאון מהר"מ דן
ז"ל אשר חיבר ס' שאלו שלום ירושלים בהוכחת זיוף הירושלמי החדש ועד היום לא
יצא הירושלמי ממבוכת הספק.

דרך אגב אעיר במה שמו"ל בהקדמה למס' זבחים הביא שערער המבקר על הירושלמי
בכורות שריב"ל אמר שאין מתאבלין על תנוק שמת בן ל' ללידתו והק' הלא ריב"ל מבני
א"י הי' ובחלופי דינים שפין א"י לכבל איתא שבא"י מתאבלין אפי' על תנוק בן יומו
והמו"ל התנפח עמו עיי"ש ושניהם טעו בזה כי בחליפי דינים שנמצאים ביש"ש ב"ק
בסופו שם אדרבה כתוב שם פי בני א"י אין מתאבלים רק דשי' הירושלמי דאונגין על
ספק גפ'ל ועיין נח"א שם ובמפתח שהעיר מהירושלמי דיבמות פי"א שהביא המו"ל שם:
פבר נמשכתי להאריף קצת אף למען רצונו וכבודו.

ובזה הנני ידידו דוש"ת. סימן י.

ב"ה עש"ק ז"ך למב"י תר"פ לפ"ק דאמבראנוא. שוכט"ס לכבוד הרבני החרף המופלג
בתו"י מו"ה שמשון אלטר דרעזנר נ"י סופר סת"ם מק' קראקא: לתשובת שאלתו שאלת
חכם ברצועה שנפסקה לרחבה ונשאר בה פחות פשעורה והוא בתוך שיעור המקיף את
הראש, שהשאייר הפמ"ג בצ"ע אם מותר לתפור ועכשיו שהוא שעת הדחק אם יש לסמוך
להתיר בזה לכתחילה פיון שבלאו הכי יש מתירים לתפור אף בנפסק לגמרי והביא

מדברי השבו"י לגבי פטום של אַתְרוֹג המְחוּבָּר בְּמִקְצַת דְּמִקְרֵי תַמָּה עכ"ד: א) הִנֵּה שִׁי הֵיִשׁ מִתִּירִים בְּתַפְיָרָה הֵלֵא הוּא הַר"ת בְּתוֹס' מְנַחוֹת (ל"ה) עפ"י סוּגְי' הַש"ס שָׁם: אַבְי הֵנּוּ יְתִיב קָמִי דר' יוֹסֵף אֵיפְסֵק לִי רְצוּעָה דְתַפְיָלִין א"ל מֵהוּ לְמִקְטָרִי א"ל וּקְשָׁרְתָם כְּתִיב שְׁתַּהֲא קְשִׁירָה תַמָּה א"ל ר"א בְרִי דר"י לר"א מֵה לְמִתְפָּרִי וּלְעֵינֵי לִי לְתַפְיָרָה לְגָאוּ א"ל פּוֹק חֲזִי מָה עֲמָא דְבַר, פִּי בְקוּנָט' לְהַחְמִיר וּר"ת מְפָרֵשׁ לְהַקְלֵ, וְצָרִיף לְהַבִּין בְּשִׁי ר"ת דָּאָם ס"ל דְתַפְיָרָה ל"ה בְּכָלֵל קְשִׁירָה וּלְכָף קְשִׁירָה אָסוּר וּתַפְיָרָה מְוֹתֵר וּא"כ לְמָה צָרִיף דְּנִקָּא שְׁתַּהֲגִי הַתַּפְיָרָה מִבְּפָנִים דְּעֵינֵי לִי לְתַפְיָרָה לְגָאוּ.

וּלְכָאוּ י"ל דְפִירֵשׁ"י פָּאן קְשִׁירָה תַמָּה שְׁתַּהֲא הַקְשִׁירָה נָאָה וְאִם יֵשׁ קְשָׁר אַחַר בְּרְצוּעָה לְבַד מְקָשָׁר שְׁקוּשְׁרִין בְּרֵאשׁ תּוּ ל"ה קְשִׁירָה נָאָה, לְשׁוֹן אַחַר קְשִׁירָה תַמָּה רְצוּעָה שְׁלִימָה וְלֹא קְשׁוּרָה עכ"ל.

וּא"כ י"ל דְאֶפְשָׁר תַּרְתִּי אִיתְנָהוּ בְּזָה דְבְעֵינָן רְצוּעָה שְׁלִימָה וְלֹא קְשׁוּרָה וְגַם בְּעֵינָן שְׁתַּהֲגִי תַמָּה הֵיִינוּ יָפָה וְהַלְכָף לְגַבִּי תַפְיָרָה נְהִי דל"ה בְּכָלֵל קְשׁוּרָה וּמִקְרֵי שְׁלִימָה מ"מ לֹא מִקְרֵי יָפָה אִם נִרְאִין הַתַּפְיָרוֹת מִבְּחוּץ לְכֹן בְּעֵינָן דְּנִקָּא דְעֵינֵי לִי לְתַפְיָרָה לְגָאוּ, וְאֵע"ג דְּבַכ"מ דְּבְעֵינָן הַדָּר וְיָפָה הוּא מְשׁוּם זֶה אֵלֵי וְאִנְהוּ וְהַתוֹס' סוּפָה (כ"ט) כְּתִבוּ דָּאִין וְאִנְהוּ אֵלֵי לְכַתְחִילָה וְלֹא מִיְפָסֵל בְּהִכִּי וְאֵלֵי לְגַבִּי רְצוּעָה שְׁנַפְסָקָה נִרְאָה מְבֹנָאָר מִדְּבָרֵי הַפּוֹסְקִים וּבְש"ע או"ח ס' ל"ג דָּאָם לֹא הֵיִתָּה הַתַּפְיָרָה מִצַּד פָּנִים פְּסוּל אִפִּי בְּדִיעַבַּד, הֵיִינוּ מְשׁוּם דְהִקָּא מְלַבַּד הַמְצָנָה דְזָה אֵלֵי וְאִנְהוּ כְּתִיב בִּי וּקְשָׁרְתָם שְׁתַּהֲא קְשִׁירָה תַמָּה וְהֵיִינוּ יָפָה וְבָאִם נִרְאִין הַתַּפְיָרוֹת לְחוּץ לֹא מִקְרֵי תַמָּה, כֹּן י"ל לְכָאוּרָה.

וְאִם כֹּן נִאָּמַר נִמְצָא חִידוּשׁ דִּין לְהַקְלֵ דְבְנַפְסָקָה הַרְצוּעָה מְחוּץ לְקָשָׁר מֵה שְׁמִקְרֵי הַרֵאשׁ שָׁם יְהִי מְוֹתֵר בְּתַפְיָרָה לר"ת אִפִּי אִם נִרְאִית לְבַר מִמֵּנָּה פ' דָּאִי מְשׁוּם תַמָּה וְלֹא קְשׁוּרָה הָא תַפְוּרָה ל"ה בְּכָלֵל קְשׁוּרָה וְאִי מְשׁוּם תַמָּה יָפָה זֶה רַק בְּתוּף שְׁיַעוּר הַמִּקְרֵי אֵת הַרֵאשׁ כְּפִירֵשׁ"י הַנְּ"ל דָּאָם יֵשׁ קְשָׁר אַחַר מְלַבַּד הַקְשָׁר שְׁקוּשְׁרִין בְּרֵאשׁ ל"ה קְשִׁירָה תַמָּה יָפָה, מִשָּׂא"כ מְחוּץ לְקָשָׁר: ב) אֲבָל לְפִי"ז צ"ע בְּמ"ש בְּשׁו"ת תה"ד ס' מ"ז הִבִּיאוּ בְּט"ז בְּסִי ל"ג דְּמִתְחִילָה כְּתִב לְהַקְלֵ בְּתַפְיָרָה כֹּל שֶׁהוּא חוּץ לְקָשָׁר אֲבָל הוּא תוּף שְׁיַעוּר רְצוּעוֹת דְהֵיִינוּ שֶׁל יָמִין עַד הַטְּבוּר וְשֶׁל שְׂמָאל עַד הַחֲזָה הוֹאִיל דר"ת מִתִּיר אִפִּי תוּף הַקְשָׁר בְּתַפְיָרָה מִבְּפָנִים וְאִח"כ כְּתִב שְׂאִין לְהַקְלֵ דְהָא דְפָסֵק תְּלַמוּדָא לְמִיעַל לְתַפְיָרָה לְגָאוּ קְשָׁה לִינְזַהַר בְּדָבָר עֵי"ש, וְלִהַנְּ"ל תִּיקְשִׁי דְמָה בְּכָף שְׁקָשָׁה לִינְזַהַר הָרִי בְּזָה שְׁתַּהֲפִירָה הִיא חוּץ לְקָשָׁר לֹא אִיכְפַת לָן אִם נִרְאִית הַתַּפְיָרָה מִבְּחוּץ דְּמִקְרֵי שְׁפִיר קְשִׁירָה תַמָּה לְשָׁנֵי הַפְּיֻרוּשִׁים בְּפִירֵשׁ"י כְּנ"ל: ג) אֲמָנָם הַנְּ"ל בְּזָה דְהִנֵּה בְּשִׁי הַר"ת דְּמְפָרֵשׁ פּוֹק חֲזִי מָה עֲמָא דְבַר לְהַקְלֵ הַעִיר בְּכַמ"ג דְּמִנְ"ל זֶה בְּלֹא רֵאִי.

וְנִרְאָה בְּטַעְמֵי דְהִנֵּה בְּכַמ"ג א' ס' ל"ב ס' ק' נ"ב לְעַנְיָן דְּצָרִיף לְעֲשׂוֹת הַכְּתִיבִים מְעוּר אֲחַד הִבִּיא בְּשֵׁם הָאֲגוּדָה דְע"י תַּפְיָרָה חֲשִׁיב כְּעוּר אֲחַד וּכ"כ הַתוֹס' מְנַחוֹת (ד' ל"ב) ד"ה לְהַשְׁלִים כְּמו"ש ס' ל"ג עכ"ל וּבב"ש אַע"ז ס' ק"ל ס' ק' ח' הִבִּיא ג"כ מְתוֹס' מְנַחוֹת הַנְּ"ל דְתַפְיָרָה עוֹשָׂה עוּר אֲחַד וּמ"ש בִּי"ד ס' רפ"ח דְּמִזוּנָה שְׁתַּפְּרָה פְּסוּלָה הֵיִינוּ רַק בְּתַפְּרָה אַחַר כְּתִיבָה עֵי"ש מְבֹנָאָר ע"כ דְשִׁי הַר"ת בְּרְצוּעָה שְׁנַפְסָקָה לְהַקְלֵ בְּתַפְיָרָה דְטַעְמוּ מְשׁוּם דס"ל דְתַפְיָרָה עוֹשָׂה עוּר אֲחַד וּמִקְרֵי שְׁפִיר קְשִׁירָה תַמָּה שְׁלִימָה וְזֶה שְׁכּוּן הַמַּג"א הַנְּ"ל בְּמָה שְׁפִיטִים כְּמו"ש ס' ל"ג, וְהֵיִינוּ דְשָׁם מְבֹנָאָר שִׁי הַר"ת לְהַקְלֵ בְּתַפְיָרָה

הרצועות: ומה דבעינן דוקא דע״ל לתיפירה לגאוי, אע״ג דתפירה עושה עור אַחַד, נראה שׁהוא לפי מה דאמר׳י בעירובין (פ״א) אר״ח תפירה בקיסם מערבין לו ביה ונתניא אין מערבין לא קשיא הא דידוע תפירה הא דלא ידע תפירה ופירש״י ידע תפירה שניפך מקום תפירתה והוי פפוסה עיי״ש, מבואר דתפירה עושה דבר שלם באופן שלא ניפך התפירה אבל בניפך א״א לומר דעושה אותו שלם שהרי יש שינוי בזה מבשלם דידיע תפירה, ולפי״ז מבואר היטב מה דגם בתפירה בעינן דוקא דע״ל לגאוי ואין זה משום הידור ויפכי בלבד שׁיהי׳ מקרי קשירה תמה יפה רק משום דהיכי שניפך התפירה לבד ל״ה ג״כ קשירה שלימה דהיכי שׁידע תפירה הוי פפוסה: וזה יהי׳ ג״כ פוננת התוס׳ סוטה (י״ח) במ״ש דקרן של פרה פסולה לשופר פיון דאית ביה גילדי פשנים ושלישה שופרות דמי אע״ג דמחברי התם נמי דרפו להוסיף בכל שנה גלד אַחַד וניפך התוספות לא מהני חיבורו עיי״ש ובב״ש אע״ז סי׳ ק״ל ה״ל.

והיינו משום דניפך התוספות הוי פפוסה כש״ס עירובין ה״ל, ולפי״ז ניחא לי שפיר דברי התה״ד ה״ל דגם בנפסק הרצועה חוץ לקשר בעינן דוקא למיעל התפירה לגאוי אע״ג דחוץ לקשר ליכא משום קשירה תמה יפה, מ״מ איכא בזה משום קשירה תמה שלימה, דאם לא ע״ל לגאוי וניפך התפירה לבר ל״ה קשירה שלימה כש״ס דעירובין דידוע תפירה הוי פפוסה ודוק היטב פי הדברים נכונים ומזהירים בס״ד: ד) איכא דלפי״ז שי׳ הר״ת להקל בתפירה, לכא״ו תלי׳ בשני הפירושים שבתוס׳ מנחות (ל״ב) ה״ל בד״ה דילמא להשלים שהקשו שם דת״ל דאמר׳י בירו׳ בפ״ק דמגילה דתפילין ומזוזות אין נכתבין אלא על עור אַחַד ותלי׳ פיון דתפין יחד דינו פעור אַחַד אבל פתבו שיש עוד לפרש להשלים כגון דפרשת שמע בסוף עמוד והוסיף פרשת והא״ש בגליון שלמטה או פרשת והא״ש בסוף עמוד והוסיף פ׳ שמע בגליון שלמעלה, וא״כ לפי״ה אין ראי׳ דתפירה עושה עור אַחַד וכ״כ במחצה״ש סי׳ ל״ב בטעם הפוסקים דלא סגי בתפירת הבתים שׁיהי׳ מקרי מעור אַחַד: ה) אבל הנלע״ד דבנ״ד לגבי תפירת הרצועות י״ל דלשני הפירושים מקרי עור אַחַד ואבאר, הנה זה סוגית הש״ס במנחות שם רנב״י אמר מצנה לעשותן סתומות כו׳ לימא מסייע לי פיצא בו ס״ת שבלה ותפילין שבלו אין עושין מהן מזוזה לפי שאין מורידין כו׳ הא מורידין עושין אמאי הכא פתוחות והכא סתומות ומשני דלמא להשלים ופריה הא מורידין עושין ונתניא הלמ״מ תפילין על הקלף ומזוזה על דוכסוסטוס ומשני דבמזוזה הוא למצוה: ו) ולבא לביאור הש״ס אקדים מ״ש הרמב״ם ז״ל לגבי פ׳ והא״ש בתפילין שצריך שיעשנה סתומה ואם שינה פסול וכתב הט״ז באו״ח סי׳ ל״ב ס״ק כ״ה דחילי׳ של הרמב״ם מסוגי׳ דמנחות ה״ל דפריה אמאי הכא סתומות והכא פתוחות ודייק הרמז״ל דע״כ האי דיוק דאין מורידין קאי גם אתפילין דאי אס״ת לחוד לישני לי דאה״נ דמס״ת בלא״ה אין עושין מזוזה משום דבס״ת הוי סתומות כו׳ והא דאמר טעמא דאין מורידין משום שהוא כולל גם אתפילין, אע״כ דגם בתפילין בעינן סתומות וגם בדיעבד פסול בפתוחות דאל״כ הו״ל לישנויי דאיתרמי דכתב תפילין בפתוחות ואעפ״כ אין עושין מהן מזוזות לפי שאין מורידין אע״כ דסתומות דוקא בתפילין אפי׳ בדיעבד עכ״ד.

והקשה ע״ז השואל בשו״ת ב״א או״ח סי׳ ב׳ דהרי הש״ס פריה בסמוך תפילין על הקלף ומזוזה אדוכסוסטוס, ומס״ת לק״מ דקשר בדיעבד ג״כ אדוכסוסטוס וא״כ נימא דנקט

טעם פולל אַלאַ ע"כ דהַקְנִישׁיָא היא על כאו"א דלְמָה צָרִיךְ טעם דאין מורידין אַתְּפִילִין, וא"כ הכ"נ בקו' הַרְאִשׁוֹנָה מְפִתּוּחוֹת וּסְתוּמוֹת י"ל דהַקְנִישׁיָא היא מס"ת ומאי ראי' להַרְמַב"ם: ז) ונ"ל בְּיָשׁוּב שׁי' הרמז"ל הִנֵּה יֵשׁ לִי תמִי' עֲצוּמָה בְּסִגְנוּת הַש"ס פֶּאן הָא דְמִסְיִיעַ בְּמִזּוּנָה מְצֻנָה בְּסְתוּמוֹת מְדַצְרִיךְ לְטַעַם דְּאִין מוֹרִידִין עַד דְּדַחֵי הַש"ס דְּלָמָּא לְהַשְׁלִים, וְהָרִי בְּפִשְׁיִטוֹת י"ל דְּבִאֲמַת מְצֻנָה בְּפִתּוּחוֹת רַק דְּצָרִיךְ לְטַעַם דְּאִין מוֹרִידִין לְגַבֵּי דִיעֵבַד וְכִמוּ דְּמִשְׁנֵי הַש"ס בְּסִמּוּף לְגַבֵּי קִלְף וְדוּכְסוּסְטוּס דְּמִזּוּנָה אֲדוּכְסוּסְטוּס לְמְצֻנָה וְטַעַם דְּאִין מוֹרִידִין הוּא לְעֵנָן דִּיעֵבַד וְחִפְשִׁתִּי וּמְצַאֲתִי בַטָּה"ק שְׁעֵמֶד בְּזָה וְהַנִּיחַ בְּקִנְיָא: אַף הַנְּ"ל לְתַרְזַן דְּאֲדַרְבֵּה פִּינּוֹן דְּבִלְאֵה"כ הַקְּבַח הַש"ס לְשִׁנּוּי בְּסִמּוּף דְּכַסְפִּסְטוּס בְּמִזּוּנָה לְמְצֻנָה שׁוּב לֹא יָכוֹל לְשִׁנּוּי פֶּאן דְּגַם פְּתוּחוֹת לְמְצֻנָה דְּכָבֵד נוֹדַע מַה שְׁחִידֵשׁ הַלח"מ בַּפ"ד מַה' יבּוּם וְחִלְצָה דְּלֹא מְקַשְׁרִינּוּן רַק חַד פְּסוּלָא בְּדִיעֵבַד אֲבָל בְּהַצְטְרָפוֹת שְׁנֵי פְּסוּלֵי לְכַתְּחִילָה אַף דִּיעֵבַד פְּסוּל, וּלְפִי"ז הַכ"נ אִם נֹאמֵר בְּפִתּוּחוֹת לְמְצֻנָה הַדָּר תִּקְשִׁי דְּלָמָּה צָרִיךְ לְטַעַם דְּאִין מוֹרִידִין וְאִין לוֹמֵר דְּנַפ"מ לְעֵנָן דִּיעֵבַד דּו"א שְׁהָרִי בִלְאֵה"כ פְּסוּל אִפִּי בְּדִיעֵבַד מְשׁוּם דְּאִיפֹא בְּמִזּוּנָה זֹו שְׁנֵי פְּסוּלֵי לְכַתְּחִילָה, חָדָא דְּלַכְתְּחִילָה מְצֻנָה בְּפִתּוּחוֹת וְעוֹד דְּמִזּוּנָה לְכַתְּחִילָה מְצֻנָה אֲדוּכְסוּסְטוּס, אַע"כ דְּגַם לְכַתְּחִילָה מְזוּנָה מְצֻנָה בְּסְתוּמוֹת, וּלְפִי"ז מִיְנֻשָׁב הֵיטֵב שׁי' הרמז"ל דְּתַפְּלִין סְתוּמוֹת דְּנֻקָא וְדִיִּיק מְפִירְכַת הַש"ס פֶּאן הֵכָא סְתוּמוֹת וְהֵכָא פְּתוּחוֹת וּל"ק קו' הַשׁוֹאֵל בַּב"א דְּשָׂמָא קו' הַש"ס הוּא רַק מַס"ת פֶּמוּ דְּהַקְנִי בְּסִמּוּף מְקַלְף וְדוּכְסוּסְטוּס הוּא רַק לְגַבֵּי תַפְּלִין, דּו"א דְּאֲדַרְבֵּה פִּינּוֹן דְּהַקְנִישׁיָא בְּסִמּוּף הוּא רַק מְתַפְּלִין עַל פְּרָחוֹ דְּגַם קו' הַרְאִשׁוֹנָה מְסְתוּמוֹת וּפְתוּחוֹת הוּא מְתַפְּלִין דְּנֻקָא דְּבְזָה הָאֵנָפִן א"נ דְּמִזּוּנָה מְצֻנָה בְּפִתּוּחוֹת יְהִי תְּרִי פְּסוּלֵי לְכַתְּחִילָה כְּנ"ל, מִשָּׂא"כ מַס"ת לַק"מ דִּי"ל דְּבִאֲמַת מְזוּנָה מְצֻנָה בְּפִתּוּחוֹת וְטַעַם דְּאִין מוֹרִידִין הוּא לְגַבֵּי דִיעֵבַד דְּהָרִי בְּעוֹשָׂה מַס"ת מְזוּנָה לִיפֹא כ"א חָדָא פְּסוּלָא לְכַתְּחִילָה דְּמִזּוּנָה מְצֻנָה בְּפִתּוּחוֹת אֲבָל מְשׁוּם קִלְף וְדוּכְסוּסְטוּס לִיפֹא פְּסוּל פְּלֵל שְׁהָרִי ס"ת פֶּשֶׁר בְּדִיעֵבַד אֲדוּכְסוּסְטוּס, וּמִשְׁכַּחַת דְּאִיתְרַמִּי שְׁפַתְב ס"ת אֲדוּכְסוּסְטוּס, אַע"כ דְּקו' הַש"ס הוּא רַק מְתַפְּלִין וְא"כ דִּינוּ שֶׁל הַרמז"ל מְנוֹכַח דְּתַפְּלִין עוֹשָׂה סְתוּמוֹת וְאֵפִי' בְּדִיעֵבַד וְדוּק פִּי חֲרִיף: ח) וְאִמְנָם מַה שְׁפַתְבִּתִּי בְּיָשׁוּב הַתְּמִי' מַה דְּלֹא דַחֵי הַש"ס דְּלַעֲוֹלָם מְזוּנָה מְצֻנָה בְּפִתּוּחוֹת וְטַעַם דְּאִין מוֹרִידִין הוּא לְגַבֵּי דִיעֵבַד מְשׁוּם דְּסִמּוּף אֲשִׁינּוּיָא דְּלַקְמֵן דְּמִזּוּנָה אֲדוּכְסוּסְטוּס לְמְצֻנָה וְהָרִי תְּרִי פְּסוּלֵי לְכַתְּחִילָה כְּנ"ל, כ"ז נִיחָא אִם נֹאמֵר דְּהַמְקִשׁוֹן כְּבָר יָדַע מְשִׁינּוּי' דְּלַקְמֵן אֲבָל מְשִׁמְעוֹת הַש"ס נִרְאֵה לְכָאוּ' דְּלֹא יָדַע הַמְקִשׁוֹן מְזָה וְלֹא אִסִּיק אֲדַעְתִּי' עַד לְבִסוּף דְּמִקְשָׁה הַש"ס מְקַלְף וְדוּכְסוּסְטוּס וְא"כ הַדָּרָא הַתְּמִי' לְדוּכְתִּילָא: אֲבָל הַנִּרְאֵה לְתַרְזַן עַד"ז הִנֵּה בְּשׁו"ת ב"א ס' א' הַקְּשָׁה קו' עֲצוּמָה בְּדַבְרֵי הַתּוֹס' דְּלָמָּא לְהַשְׁלִים דְּכָתְבוּ ב' פִּירוּשִׁים, הָאֲחָד דְּמִיָּרִי ע"י תְּפִירָה שְׁעוֹשָׂה עוֹר אֲחָד וְהַב' דְּהוֹסִיף פְּרִשְׁתָּהּ וְהַא"ש בְּגִלְיוֹן שְׁלֵמְטָה מְבִנְיָא דְּלִפְנֵי הַב' לֹא מְהַנִּי תְּפִירָה לְעִשׂוֹת פְּעוֹר אֲחָד וְעֵינָן תּוֹס' שְׁפַת (ע"ט) דְּכָתְבוּ רַק פִּי הַב' וְקָשָׁה דְּהָרִי בַס"ד דְּקָאֵמֵר לִיפֹא מְסִיעַ לִי כו' עַל פְּרָחוֹ לֹא ס"ל כְּפִי הַב' לְהַשְׁלִים ע"י שְׁיִכְתּוּב בְּגִלְיוֹן שְׁלֵמְטָה וְהַא"ש שְׁהָרִי בְּאֵנָפִן זֶה שְׁבָא לְכַתּוּב יָכוֹל לְעִשׂוֹת פְּתוּחָה כְּמוֹ שְׁיִרְצָה וּמַאי קָשִׁיָא לִי הֵכָא סְתוּמוֹת וְהֵכָא פְּתוּחוֹת רַק עַכְצ"ל דְּבַס"ד ר"ל דְּפִירוּשָׁא דְּבְרִייתָא שְׁלֹקַח שְׁנֵי הַפְּרָשִׁיּוֹת וּמַחְבְּרָם יַחַד ע"י תְּפִירָה וְכִינּוֹן דְּלִפִּי דַעַת הַמְסִיעַ בַס"ד וְדַאי ס"ל דְּתְּפִירָה מְהַנִּי מְסַתְּמָא גַם הַמְדַקְּחָה אִין חוֹלֵק עָלָיו בְּזָה עַכ"ק: ט) וְנ"ל לְתַרְזַן דְּבִאֲמַת אַף לְמַה שְׁנֹאֵמֵר דְּתְּפִירָה עוֹשָׂה פְּעוֹר אֲחָד

נדאי שֶהוּא רַק לְעֵנָן דִּיעֵבֵד, אֲבָל לְמַצְוֵה נֹדָאי בְּעֵינָן שְׂיֵהֵן דְּנוֹקָא מְעוֹר אֶחָד מִתּוֹלְדָתוֹ שְׂיֵהֵן תְּמָה יָפָה, דְּעֵי תְּפִירָה ל"ה כ"כ מְהוֹדָר כְּמוֹ מְעוֹר אֶחָד מִמַּשׁ וְאִיכָא בְּזָה מְשׁוּם זַא"ו שֶהוּא מַצְוֵה לְכַתְּחִילָה וְלֹא מִיַּפְסָל בְּדִיעֵבֵד פְּתוּס' סְנִפָה (ד' כ"ט) שְׂהִבְאֵתִי לְעֵיל, תַּדְע שְׂהָרִי פִן מְפֹנְרֵשׁ בִּס"ת שְׂנִקְרָעָה בּוֹ זְרִיעָה בְּתוֹף ג' שִׁיטוֹת דְּלֹא יִתְפֹּרַךְ פְּתַב הַט"ז בִּי"ד ס' ר"פ בְּשֵׁם הַנִּמְ"י שְׂהֵטְעַם מְשׁוּם דְּמַגְנִיָּא וּבְעֵינָן זֶה אֵלֵי וְאַנְהוּ עֵי"ש, וְאֵע"ג דְּשֵׁם נִרְאָה שְׂפָסוּל אִפִּי בְּדִיעֵבֵד ה"ט מְשׁוּם דְּמַגְנִיָּא בְּיוֹתֵר בְּקִרְעָה בְּתוֹף ג' שִׁיטוֹת, אֲבָל לְחִבְרָ שְׂתֵי פְּרָשִׁיּוֹת ע"י תְּפִירָה לֹא מַגְנִיָּא וְכָשֵׁר בְּדִיעֵבֵד, רַק עַכ"פ לְכַתְּחִילָה אִיכָא בְּזָה מְשׁוּם זַא"ו, וּלְפִי"ז נִיחָא שְׂפִיר מַה שְׂכַתְּבוּ הַתּוּס' פִּי הַב' וְלֹא נִיחָא לְהוּ בְּפִי הַא' לְהַשְׁלִים ע"י תְּפִירָה, מְשׁוּם דְּבִאֲנֹפֶן זֶה אִיכָא פְּסוּלָא לְכַתְּחִילָה וְא"כ לְמַסְקֵנָת הַש"ס דְּמִזְוֵה אֲדִנְפִסְסוּטָא לְכַתְּחִילָה א"כ אִם עוֹשֶׂה מִתְּפִילִין מְזוּזָה יֵהִי תְּרִי פְּסוּלִי לְכַתְּחִילָה דְּאִפִּי בְּדִיעֵבֵד פְּסוּל וְלִכְּף הַנּוֹכְרָחוּ הַתּוּס' לְפִי הַב' לְהַשְׁלִים ע"י שְׂיִכְתָּוֹב וְהַא"ש בְּגִלְיוֹן שְׂלִמְטָה, וּמַעֲתָה ל"ק קו' הַב"א מַה דְּבִס"ד דְּאָמַר לִימָא מְסִינֵע לִי עַכִּס"ל דְּתְּפִירָה עוֹשֶׂה עוֹר אֶחָד מְשׁוּם דְּבִס"ד אִפְתִּי לֹא יֵדַע מִפְּיִרְכַּת הַש"ס וְשִׁנּוּי דְּבִסְמוּף דְּמִזְוֵה אֲדִנְכִסוּטָא לְמַצְוֵה א"כ שְׂפִיר סְגִי לִי הַפְּיִרוּשׁ בְּבְרִיָּתָא לְחִבְרָ שְׂנֵי הַפְּרָשִׁיּוֹת ע"י תְּפִירָה דְּאִיכָא רַק חֵד לְכַתְּחִילָה מְשׁוּם זַא"ו וְדוּק: וּלְפִי"ז מִתְּנַרְץ שְׂפִיר הַתְּמִין הַנ"ל מַה דְּלֹא דְּחִי לְסִינְעֵתִי דְּבִאֲמַת מְזוּזָה מַצְוֵה בְּפִתּוּחוֹת וְטַעַם דְּאִין מוֹרִידִין הוּא לְגַבִּי דִּיעֵבֵד, דְּזַא"א פִּינֵן דְּבִס"ד הָרִי הִי מְפָרֵשׁ הַבְּרִיָּתָא דְּמַחְבֵּר שְׂנֵי פְּרָשִׁיּוֹת שְׂלִימוֹת ע"י תְּפִירָה א"כ יֵהִי שׁוֹב תְּרִי פְּסוּלִי לְכַתְּחִילָה, חֵדָא מַה שְׂע"י תְּפִירָה ל"ה מְהוֹדָר כ"כ וְאִיכָא מְשׁוּם זַא"ו וְהַב' מְשׁוּם דְּמַצְוֵה בְּפִתּוּחוֹת לְכַתְּחִילָה וְלִכְּף הַנּוֹכְרָח הַש"ס לְשִׁנּוּי דְּלִמָּא לְהַשְׁלִים וְהִינּוּ לְפִי הַא' שְׂבִתוּס' לְחִבְרָ רַק שְׂיִטָה אַחַת ע"י תְּפִירָה דְּבִאֲנֹפֶן זֶה לִיכָא עוֹד פְּסוּל דְּפִתּוּחוֹת רַק חֵדָא מְשׁוּם.

זַא"ו דְּהוּא רַק לְכַתְּחִילָה וְדוּק הֵיטֵב, זֶה מַה שְׂרַצִּיתִי לְבָאָר וְהַעֲלִיתִי בְּדִין תְּפִירָה אִי עוֹשֶׂה חִבּוּר עוֹר אֶחָד כִּי יִתְכֵן דְּלֹא כְּמוֹ שְׂרַצוּ הָאֲחֵרוֹנִים לֹאֲר דְּתַלְלִי בְּשְׁנֵי הַפִּי שְׂבִתוּס' דְּלִמָּא לְהַשְׁלִים, רַק דְּלִשְׁנֵי הַפְּיִרוּשִׁים ס"ל לְהַתּוּס' דְּתְּפִירָה עוֹשֶׂה עוֹר אֶחָד וּמַה שְׂהוֹכְרָחוּ לְפִי הַב' הוּא רַק לְגַבִּי ס"ת שְׂפָלָה וְתְּפִילִין שְׂבָלוּ שְׂלֹא יֵהִי עֵי"ז תְּרִי פְּסוּלִי לְכַתְּחִילָה כְּנ"ל: וּמַעֲתָה בְּנִידוֹן שְׂאֵלְתֵינוּ בְּרַצוּעָה שְׂנִקְרָעָה נִתְּחַזְקָה שִׁי הַר"ת דְּמַהֲנֵי תְּפִירָה אִפִּי בְּתוֹף קָשֵׁר הַמְּקִיף הֵיכִי דְּעֵיילִי לְתְּפִירָה לְגָאוּ פִּינֵן דְּלִכ"ע תְּפִירָה עוֹשֶׂה עוֹר אֶחָד א"כ הַכ"נ הו"ל קָשִׁירָה תְּמָה שְׂלִימָה, רַק דְּבְעֵינָן שְׂלֹא תֵהִי נִפְרָת לְבַר דַּא"כ ל"ה תְּפִירָה חִיבּוּר פְּש"ס דְּעִירוּבִין הַנ"ל דִּידִיעַ תְּפִירָה הו"ל כְּפָרוּסָה לְכָף בְּעֵינָן הֵכָא דְּעֵיילִי לְגָאוּ שְׂלֹא נִפְרָת הַתְּפִירָה לְבַר וּבְכַרְט לְפִי הַגַּה"מ בְּב"י דְּעֵיילִי לְתוֹף הַמַּעֲבָרְתָא דְּלִיכָא צַד הַיִּכָּר כָּלֵל וְדָאי מְהֵנִי אַף לְכַתְּחִילָה.

וּבִנ"ד שְׂנִקְרָעָה הַרַצוּעָה וְנִשְׂאָר בָּהּ פָּחוֹת מְכַשְׁעוֹרָה שְׂנִסְתַּפֵּק בְּזָה הַכְּמ"ג אִי מְהֵנִי תְּפִירָה נִרְאָה שְׂיֵישׁ לְסִמּוּף לְהַקְל בְּשַׁעָה"ד פִּינֵן שְׂלַר"ת מוֹתֵר אִפִּי בְּנִקְרָעָה לְגַמְרִי, וְאַף שְׂגַם בְּתַה"ד שְׂמַבִּיא הַב"י וְהַט"ז רוּצָה לְצַרְף שִׁי הַר"ת לְהַתִּיר עַכ"פ ע"י תְּפִירָה חוּץ לְקָשֵׁר וְשׁוֹב חִזּוּר וְכַתֵּב שְׂאִין לְהַקְל מִפְּנֵי שְׂקָשָׁה לְזָה לְעֵיילִי לְגָאוּ בֵּין לְפִי הַגַּמִּי"י בֵּין לְפִירֵשׁ"י עֵי"ש הַנָּה כ"ז דְּנוֹקָא בְּנִקְרָע חוּץ לְקָשֵׁר אֲבָל בְּתוֹף הַקָּשֵׁר לְעֵנָן זֶה עֲדִיפָא דְּאִפְשָׁר לְמִיעֵל לְגָאוּ לְתוֹף הַמַּעֲבָרְתָא א"כ שְׂפִיר יֵשׁ לְצַרְף שִׁי הַר"ת לְהַתִּיר בְּתְּפִירָה: (יא) וְעוֹד נִרְאָה לֹאֲר דְּהֵכָא בְּכָל אֲנֹפֶן מוֹתֵר ע"י תְּפִירָה מִבְּפָנִים שְׂלֹא יֵהִי נִיכָר לְבַר

משום דאיפא סברא טובה ומתקבלת דבכה"ג שגשאר פחות פשעורה לכ"ע מותר לתפור, דהנה לכאו' נראה דספיקת הפמ"ג בגשאר פחות מפשעורה שיהי' מותר לתפור משום דמחנך במקצת עדיין מקרי קשירה תמה וכדברי השבו"י הנ"ל לגבי פטום של אתרוג המחנך במקצת וראי' מחולין י"א היכא דלייף לית לן בה, אבל י"ל דאין זה ענין לנ"ד דאחר שניתן שיעור לרצועה רוחב פשעורה א"כ נראה דבעינן שיהי' כל שיעור הזה ושלמה וכמו שאם לא יתפור מה שנקרע לא נאמר שפשר בלי תפירה ע"י שמחנך במקצת שיהי' מקרי תמה לגבי כל הרוחב א"כ מה פח יוסף תת לנו התפירה אם נאמר שאין התפירה עושה תמה פעור אחד, ובלאה"כ פתב בשו"ת ב"א או"ח סי' א' לדחות ראית השבו"י מהא דאמר בחולין היכא דלייף לית לן בה דשאני התם דכשפותחין את הבהמה מצד אחד ומצד השני כל האנרף מחנך לגמרי משא"כ באתרוג שפטמתו נפרד במקצת מרוחב האתרוג עיי"ש והכ"נ בנ"ד ברצועה שגפסקה ברוחב אבל נראה דספיקת הפמ"ג הוא מטעם אחר לפי המבואר בש"ע סי' כ"ז סעי' י"א דברצועה רוחב פשעורה הוא רק למצוה ולא לעכב דאם פחת משיעור זה ואינו מוצא אחרות מניחן כמות שהן א"כ פינו דבדיעבד פשר במחנך במקצת אפי' פחות מפשעורה שוב יש סברא טובה דעכ"פ מהני תפירה להתיר לכתחילה.

ולכאו' י"ל דרצועה שגפסקה רוב רחבה גרע מהיכי שלא הי' לה מתחילתה רוחב פשעורה דאמרי' בחולין (קכ"ג) טלית פינו שהתחיל בה לקורעה פינו שנקרע רובה שוב אינה חיבור וטהורה, והכ"נ פינו שנקרע רוב הרצועה הני פנקרע פולה ובטל חיבורה, אבל פבר העיר פן הט"ז יו"ד סי' רע"ח בס"ת שנקרע רוב התפירה שבין יריעה ליריעה ועדיין מחנך בחמש או שש תפירות המבואר בש"ע שם שפשר, ואמאי הלא זה דומה לטלית שנקרע רובה כו', אבל בנקה"כ פתב דלק"מ דשאני לענין טומאה דבעינן כלי פדמעיקרא וכינון שנקרע רובה לא חשיב פדמעיקרא משא"כ לגבי ס"ת, והכ"נ בנ"ד לגבי רצועות שנקרעו: ומצאתי בס' מ"פ יו"ד בהשמשות לאנרץ שפתב וז"ל נראה דלפי"ז הן בש"ר הן בש"י אם לא נפסק לגמרי רק נפחת מפשעורה מותר לתפור אפי' שלא בשעת הדחק דהא אין שיעור זה מעכב בדיעבד כמבואר לעיל סי' כ"ז ובש"ע הרב שם סעי' כ"א וצ"ע עכ"ל.

והנה לפלא שלא הביא שפבר נסתפק בדין זה הפמ"ג אבל עכ"פ ברור בכוננת הפמ"ג להקל בזה מפני ששיעור רוחב פשעורה אינו מעכב בדיעבד פנ"ל לכן שוב מה"ד שיעור תפירה לכתחילה ובנדאי שיש להקל בצירוף שי' הר"ת ז"ל ובפרט שעתה אחר המלחמה הוא שעת הדחק כמו שכותב פבודו במכתבו פי מחיר הרצועות עלה עד למעלה ומבואר בש"ע סי' ל"ג דבשעת הדחק יש לסמוך על המתירים כדי שלא יתבטל ממצות תפילין ואף שפתב בט"ז שם דעכ"פ לא יברך עליהם דברכות אינן מעכבות, אבל הנה לכאו' מצינו פן בש"ע או"ח סי' תרמ"ט לגבי אתרוג דבשעת הדחק שאין נמצא פשר כל הפסולין נטילין ואין מברכין ובכ"ז שי' התוס' והרא"ש הביאם הב"י והב"ח ז"ל דגם מברכין עליהם ובמג"א שם הביא מהרדב"ז שיש מקומות שמברכין וא"כ אולי י"ל פן גם בתפירת הרצועות: יב) ואם פי בשו"ת חומר בקודש פתב דבר חדש דבשעת היקור לא חשיב שעת הדחק וראיתו מסופה (ל"ד) דאמר ואזדא שמואל לטעמי' דאמר שמואל להני דמזבני אסא אשוני וזבוני ואי לא דרשנא לכו כר"ט דאפי' שלשה קטומין וקשה

דמאי ראי' דס"ל כר"ט דילמא הוא רק מצד ה'ינקר דהו"ל שעה"ד דמתירין כל הפסולים ועל פרחו דשעת ינקר לא חשיב שעה"ד, אבל בהגהות נכדו שם פתב לפקפק בראי' זו ולענ"ד נראה ראי' ד'ינקר מקרי שעה"ד דבנדה (ו') אמר פדאי הוא ר"א לסמוך עליו בשעה"ד וכתבו דשעה"ד היינו שהשואל הלה לו והי' טורח גדול לרדוף אחריו הרי דטרחת הגוף מקרי שעה"ד, והנה בפסחים (י') אמר בגופי' אטרחהו רבנן בממוני' לא אטרחהו רבנן, א"כ מפיון שהקלו בטרחת הגוף דמקרי שעה"ד מכש"כ דלא אטרחהו רבנן בממוני' היכא שהיא שעת הינקר שיש להקל משום שעה"ד ויש לעיין במ"ש המהרי"ק הביא הש"ך חו"מ סי' רמ"ג דבטרחה דגופא ליכא משום אמירה לגבוה ולא נעשה נדר בעני עיי"ש הרי דעדיפא טרחא דגופא מממונא ויש ליישב עפי"ד הת"ש סי' א' סק"ג ודוק: יג) גם בראיית בעל חנוך בקודש מסופה (ל"ד) דאמר שמואל אשוי ונבויי ואי לא דרישנא לכו כר"ט דשעת הינקר לא חשיב שעת הדחק י"ל דשמואל לשיטתו דבב"ק (צ"א) פריף ואין אדם רשאי לחבול בעצמו והתניא נשבע להרע לעצמו כו' אמר שמואל ביושב בתענית והנה תמוה בזה שי' ה"ר"ן שבעות (פ"ג) דלחבול בעצמו לא מקרי מושבע ועומד פיון שאינו מפורש ובלח"מ פ"ג מה' דעות תי' דשמואל יספור דלחבול בעצמו מפורש משום בל תשחית וכש"כ גופו ולית לי' דיקוי בש"ס שם ודילמא בגדים שאני דפסידא דלא הדרא הוא, לפי"ז שמואל לשיטתו דבל תשחית דגופא עדיף מממונא ה"ה טורח דגופא עדיף דמקרי שעה"ד ולא בממונא משא"כ לדין ודוק, פן י"ל בדרף הערה: אף בנ"ד א"צ לכ"ז פיון שיש צד גדול להקל בזה אפ"י שלא בשעה"ד מכש"כ דמהני שעת הדחק מפני הינקר להקל ולברך עליהו: יד) חוץ לענינו הנ"ל נ"ל לתרץ עוד באופן אחר קו' הטה"ק הנ"ל דאיף מסייע הש"ס במנחות (ל"ב) דמזוזה מצנה בסתומות הא י"ל דלעולם מצנה בפתיחות וטעם דאין מורידין הוא לגבי דיעבד פדמשני הש"ס פן לגבי קלף ודוקסוסטס, ונ"ל הנה לכאו' יש להעיר בתי' הש"ס בסמוך דדוקסוסטס למצנה נהרי פבר הקשה השאג"א סי' מ"ז בהאדס"ת ותפילין אין עושין מהן מזוזה לפי שאין מורידין ותפוק לי' דלא נכתב לשמה לשם מזוזה [ואין לומר דמייירי שבשעת פתיכה ועיבוד התנה שתהי' פתיכה זו לשם ס"ת או תפילין כ"ז שראוי למצותן וכשיבלה תהי' פתיכה למזוזה, דא"כ מאי פריף הש"ס והא מורידין עושין הא בעי שרשוט, ואי מייירי שנקתבו על תנאי לשם מזוזה פשיבלה, א"כ בע"כ שרטט נמי פדי שיהי' ראוי למזוזה] ותירץ דכיון שחלה על הפתיכה קדושה חמורה של ס"ת או תפילין גם קדושה קלה של מזוזה בכלל דיש בכלל מאתים מנה ולא דמי לקדשים דאפ"י לשם גבוה מהן פסולין דחשיב שלא לשמן ולא מהני מחשבה דגבוה לשם הקלה, משום דהתם שפבר הקדישן לשם קדשים קלים א"א עוד לקדושת הגבוה לחול על קרבן זה עיי"ש.

ובפשיטות יש לתרץ דאע"ג דלא מייירי הכא בהתנה בפירוש גם על קדושת מזוזה כמו שהוכיח מן הסוגי', מ"מ הכא גם בסתמא הוי פהתנה דיש בכלל מאתים מנה והוי זה פעין דאמרינן לב ב"ד מתנה עליהן אע"ג דלא התנו הוי פהתנו בפירוש וכה"ג שפכתבו התוס' בעירובין (י"ג) ל"מ"ד דמוחקין לסוטה מן התורה משום דסתמא פתובה, אע"ג דלהתלמד חשיב של"ש, ס"ת עדיפא מלהתלמד שפכתב סתם לדעת פן שאם יצטרכו ימחקו ממנה פ' סוטה והכ"נ בתו"מ שפכתב לדעת פן שאם יהי' צורך דהיינו פשיבלה יהי' למזוזה פיון שראוי לעשות מהם מזוזה למאי דמסיק דהאי תנא ס"ל דגם מזוזה א"צ שרטוט ומעטה

קִשָּׁה דְּהָא תִּינַח אַם בְּלֹא טַעְמָא דְּאִין מוֹרִידִין הִי רָאוּי לְכַתְּחִילָה לְמִזּוּנָה אַבְל מֵאַחַר דְּמִשְׁנֵי דְּמִזּוּנָה אֲדִנְכִסּוּסְטָס לְמִצְוָה א"כ פִּינּוּן שְׁאִין רָאוּי לְכַתְּחִילָה לְמִזּוּנָה מִמִּילָא הוּא גוֹרַר אַחֲרֵיו פְּסוּל דִּיעֵבַד מִשּׁוּם שְׂלֵא הִיְתָה הַפְּתִיבָה לְשִׁמָּה לְשֵׁם מִזּוּנָה דְּעַל פְּרָחוּ לֹא הִי פּוֹתֵב לְדַעַת פִּן שְׂיֵהֲנִי בְּכָלֵל מְאֵתִים מְנָה גַם קְדוּשַׁת מִזּוּנָה, פִּינּוּן שְׂיַדַע הַכּוֹתֵב שְׂלֵא יֵהִי רָאוּי עוֹד לְמִזּוּנָה לְכַתְּחִילָה מִשּׁוּם דְּמִזּוּנָה אֲדִנְכִסּוּסְטָס, וְדַמְיוֹן לְזֵה אֲמַרִי בְּשִׁבּוּעוֹת (י"א) בְּאַבּוּדִין דְּלֹא שְׂכִיחַ לֹא אֲמַרִי לֵב ב"ד מְתָנָה עֲלֵיהּ, וּבְתוֹס' חוֹלִין (כ"ט) פְּתָבוּ דְּהִיכִי דְּאָסוּר לְכַתְּחִילָה הִנּוּ מְלֵתָא דְּלֹא שְׂכִיחָא וּא"כ הַכ"נ פִּינּוּן שֵׁא"ר לְכַתְּחִילָה לְמִזּוּנָה הִנּוּ לֹא שְׂכִיחָא וּל"ש לֹא מְלֵתָא לֵב הַסּוֹפֵר מְתָנָה שְׂיֵהֲנִי בְּכָלֵל מְאֵתִים מְנָה וּא"כ מִמִּילָא הִנּוּ הַפְּתִיבָה שְׂלֵא לְשִׁמָּה: אָף בַּט"ג לְגִיטִין בְּסוֹף סְפָרוּ פְּתָב לְתַרְץ דְּלֹא אִיכְפַת לִן הַכָּא בְּכַתְּיבָה שְׂלֵא לְשֵׁם מִזּוּנָה אַחַר דְּמִשְׁנֵי הַש"ס דְּלֵמָא לְהַשְׁלִים דְּהִינּוּ אַם חָסַר שׁוּרָה אַחַת בְּמִזּוּנָה, א"כ פִּינּוּן שְׂפָל הַמִּזּוּנָה נְכַתְּבָה לְשִׁמָּה שׁוּרָה הָאֶחָת בְּטֵלָה לְגַבְהָ וְהִנּוּ פְּנִיבָתָה פְּלָה לְשִׁמָּה: וּלְפִי"ז מְתַנְרִץ הֵיטֵב קו' הַטָּה"ק הַנ"ל דְּהָא תִּינַח אַחַר דְּמִשְׁנֵי הַש"ס דְּלֵמָא לְהַשְׁלִים, אַבְל בַּס"ד דְּאָמַר לֵימָא מְסִינַע לִי דְּמִזּוּנָה מְצָנָה בְּסִתּוּמוֹת שֵׁהִי מְפָרֵשׁ הַבְּרִייתָא לְעַנְיָן לְחַבְרָ שְׁנֵי פְּרָשִׁיּוֹת שְׁלִימוֹת א"כ לֹא הִי יָכוֹל לְדַחֲוִי דְּלַעוּלָם מִזּוּנָה מְצָנָה בְּפִתּוּחוֹת וְטַעַם דְּאִין מוֹרִידִין הוּא לְעַנְיָן דִּיעֵבַד דּו"א דָּאָם עַכ"פּ לְכַתְּחִילָה אִינוּ רָאוּי לְמִזּוּנָה מִשּׁוּם פְּתוּחוֹת שׁוּב מִמִּילָא גוֹרַר אַחֲרֵיו שְׂיֵהֲנִי פְּסוּל גַם דִּיעֵבַד פִּינּוּן שְׂיֵהֲנִי הַפְּתִיבָה שְׂלֵא שְׁנֵי פְּרָשִׁיּוֹת שְׂלֵא לְשִׁמָּה שְׂלֵא מִזּוּנָה פְּנ"ל וְדוּק הֵיטֵב: טו) בְּדַבְרָ שְׂאֵלְתוּ עַל אֲנֹפֶן הַתְּפִירָה בְּרִצּוּעָה שְׂלֵא נְפִסְקָה רַק שְׁנַעֲשֶׂה בְּמִקּוּם אֶחָד תּוֹף הַקָּשֶׁר חֲלוּשָׁה מְאֹד אַם לְהַנִּיחַ מְטָלִית וּלְתַפְרָה לְחִזְקָא שְׂלֵא תִיפְסֵק: הִנֵּה לְכָאוּ הִי מְקוּם לֹא מְרַבֵּן דְּכִינּוּן דְּכָבֵר נְחַלֵּשׁ הַמְּקוּם וּבָאָם לֹא יִנְתֵן הַמְּטָלִית הַעֲשׂוּי לְחִזְקָא סוֹפּוֹ לִיפְסֵק לְגַמְרִי ל"ה עוֹד קְשִׁירָה תְּמָה, שְׂהֲרִי פְּזָה מְצִינּוּ בְּגִיטִין (כ') דְּבַעֲרִי ר' פֶּפְאָ בִּין שִׁיטָה לְשִׁיטָה בִּין תִּיבָה לְתִיבָה מְאִי וּפְרִיָּה וְתִיפּוּק לִי דְּסִפֵּר אֶחָד אָמַר רַחֲמֵנָא וְלֹא שְׁנִימִים וּשְׁלֵשָׁה סְפָרִים וּבִיָּאָר הַר"ן ו"ל אַע"ג דְּבִאָמַת הִיא חֲתִיכָה אַחַת מ"מ פִּינּוּן דְּעוֹמֵד לְקַצְנִץ פְּקַצוּץ דְּמִי.

מְבוֹאָר דְּמִשּׁוּם עוֹמֵד לְקַצְנִץ חֲשִׁיב כְּשִׁנֵּי סְפָרִים. וּבְזֵה אֲמִינָא לְתַרְץ מַה שְׂהַקְשָׁה בְּשׁו"ת ב"א או"ח עַל הַסּוֹבְרִים דְּתַפְרָה הִנּוּ חֲזִיבוּר מְסַנְהֶדְרִין (פ"ח) דְּקָאָמַר אַה"כ תְּפִילִין נְמִי אִי עֵבִיד אַרְבָּעָה וְאִי תִי אַחֲרֵינָא וְאַנְחָ גַבִּי הִיא לְחוּדָא קָאִי וְהִיא לְחוּדָי קָאִי וְאִי עֵבִיד חֲמִשָּׁה בְּתִי גְרוּעַ וְעוֹמֵד הוּא, וְהַשְׁמָא הִנּוּ מְשַׁכַּחַת לָהּ דְּאִי תִי אַחֲרֵינָא וְתַפְרָ לָהּ דְּהוּא חֲזִיבוּר גְּמוּר וְעוֹשָׂה עוֹר אֶחָד דְּלִש"ל הִיא לְחוּדָי קָאִי וּלְפִי הַש"ס דְּגִיטִין הַנ"ל נִיחָא שְׁפִיר דְּהִנּוּ מְבוֹאָר דְּמִשּׁוּם עוֹמֵד לְקַצְנִץ שׁוּב מְקַרִי שְׁנִימִים וּשְׁלֵשָׁה סְפָרִים א"כ הַכ"נ פִּינּוּן דְּהִדִּין הוּא שְׂיֵהֲנִי רַק אַרְבָּעָה בְּתִים וְהִנּוּ הַבֵּית הַחֲמִשׁ עוֹמֵד לְקַצְנִץ שׁוּב לֹא נוֹכַל לֹא מְרַבֵּן דְּהַתְּפִירָה עוֹשָׂה אוֹתָהּ עוֹר אֶחָד, וְכַה"ג פְּתָבוּ הַתּוֹס' חוֹלִין (דף ע"ג) דְּהִיכִי שְׂעוֹמֵד לְקַצְנִץ שְׂאֵבֵר אֶחָד אָסוּר וְהַשְׂאָר מוֹתֵר אֲמַרִי אֲנֹכְלִין כְּמֵאן דְּמַפְרֵתִי דְּמִי וְהַכ"נ הִיא לְחוּדָי קָאִי וְהִיא לְחוּדָי קָאִי: וּלְפִי"ז הַכ"נ בַּנ"ד שְׂהַרְצוּעָה בְּמִקּוּם אֶחָד חֲלוּשָׁה מְאֹד וּבְלֹא תִיָּקוּן שְׂלֵא תְּפִירָה סוֹפּוֹ לִיפְסֵק י"ל דְּלֹא מְקַרִי עוֹד קְשִׁירָה תְּמָה, אַבְל בְּאָמַת ז"א דְּהָכָא אֲדַרְבָּה פִּינּוּן שְׂמִצְנָה לְתַקּוּן וְעוֹמֵד לְכַף שׁוּב מִמִּילָא ל"ה עוֹמֵד לִיפְסֵק וְהִנּוּ שְׁפִיר קְשִׁירָה תְּמָה וְעִינּוּ תוֹס' סוּטָה (כ"ה) חֲזִילוּקִים בְּעַנְיָן כֹּל הַעוֹמֵד וְדוּק: אָף עַכ"ז לְתַפְרוּר בְּאֲנֹפֶן שְׂיֵהֲנִי הַתְּפִירוֹת נְרָאִים לְבַר תּוֹף הַקָּשֶׁר הַמְּקַיֵּף לֹא נִכּוֹן מִשּׁוּם זַ"ו כְּמוֹ שְׂהַבְּאֵתִי

לעיל לענין תפירת ס"ת שנקרעה, בשם הנמ"י ובפרט שזה אפשר בניהל לתפור מבפנים: סימן יא.

להג"ל. ע"ד השאלה בתפילין שהיא רגל היו"ד קצרה באופן אפשר והסופר ליתר שאת האריה הרגל, אבל אח"כ העביר בקולמס על גג היא ונתעפה שנקלל בהגג מרגל היו"ד כפי שהיא מתחילה ולא נשאר מן הרגל כ"א מה שהאריה אח"כ והביא מחת"ס חו"מ סי' קפ"ט וקסה"ס סי' ט' ומק"מ סי' ל"ב ס"ק ק"ה שפתבו לפסול בזה משום שלכ"ס אף בשו"ת חס"ל סי' ד' חולק ומכשיר וכן הביא מס' ארץ צבי ואינו תח"י, וכבודו יבקש לשמוע חו"ד יען שהוא שעת הדחק ויוקר גדול אם אפשר לסמוך על המקילין בזה, אמנם הקשה לשאל כי מה מני יתרון להכריע בפרט להקל נגד רבן של ישראל החת"ס ז"ל, ואמנם נתתי אל לבי כי בניהון שאלתינו הרבה יש לדון ולהקל: הנה בחת"ס העיר לזה ממתני' דכלים פ' כ"ו בסנדל שגפסק אחת מאזניו ותקנה טמא מדרס נפסקה שני ותקנה טהור מלטמא ואמרי' בעירובין (כ"ד) משום דפנים חדשות באו לכאן, והכ"נ אע"ג דכ"ז שצורת האות קנים וכשר וכל מה שמוסיף דיו אל האות הרי הוא מצונף ומתקדש בקדושתו ממש מ"מ אח"כ פשנתקלקל דיו הישן וההכשר יהי רק על דיו החדש מ'פסל משום שלא פסדון אבל בשו"ת חס"ל פתב ע"ז דמה לנו אם פנ"ח באו לכאן סוף סוף האות שאחר היא לא היא בשום פעם שלא פהווייתו דבשעת פתיבה היתה היו"ד שלפני' פתובה בהכשר וגם עתה אחר שנתעפה הגג הוא בהכשר הנוייתו, ולא דמי לנתקלקל אות אחת דעכ"פ קודם התיקון הני שעה אחת שלא פהווייתו לקריאה פסדון והביא ראי' מדברי תה"ד והוא בש"ע סי' ל"ב סעי' כ"ז באותיות שגמחקו ורישומן ניקר דמותר להעביר עליהן קולמס שלא יתמחקו יותר והטעם פיון דעכשיו פשר הפתב ל"ה שלכ"ס הרי אף שהפתב הראשון עומד להמחק ובזמן קצר לא ישאר רישום דיו הראשון מ"מ התפילין נשארו בהכשרן וליכא משום שלכ"ס: והנה סברת החס"ל אם פי נראית נכונה ומתקבלת אבל לא מכרעא ועל כמו זה אמרי' גיטין י"ט] וכי מפני שאנו מדמין בעשה מעשה, גם ראיתו אינה מספקת דאדרבה הלא הם דברי התה"ד דלכך ל"ה שלכ"ס שמה שמוסיף דיו הוא משמרו שלא יתמחק יותר, א"כ למה נחוש להיפוך שייתמחק הדיו התחתונה ושלא ישאר רישום ממנה: אמנם בעיקר דמיונו של החת"ס למתני' דכלים מצינו פמה ענינים שאין דומין לזה דבפמ"ג יו"ד סי' ל"ו פתב לענין שני קרומים דאם נתרפא הא' קודם שניקב הב' ל"ה טרפה וחוזר להכשירו, גם בסי' מ"ח במ"ש ס"ק י"ח פתב לגבי גורקבון פו וכ"ה בחת"ס יו"ד סי' נ"א עיי"ש, הרי דלא אמרי' בזה פנ"ח בא לכאן, ועיין בי"צ יו"ד סי' ס"ג שהביא לזה מדברי הלבוש או"ח סי' י"ב בנפסק חוט א' מקשרו ואח"כ נפסק צד הב' וקשרו פשר ובפ"ת יו"ד סי' רע"ט בשם בני יונה בנמצא טעות בס"ת ותיקנה ואח"כ נמצא עוד ב' טעותים דלא נפסל הס"ת משום ג' טעותים ובאלי' רבה חולק עליו ולא מיייתי ממתני' דכלים דאמרו פנ"ח בא לכאן רק דהתם שאני לענין טומאת פלי דתלי' בחשיבות ואין ללמוד מזה לענין דלא תלי' בחשיבות עיי"ש וא"כ צ"ע גם בדין שלכ"ס אם למדין ממתני' דכלים: אף בניהון שאלתינו ברגל היו"ד י"ל דגם החת"ס לא יחמיר בזה לחשבו שלכ"ס שהרי לפירש"י ז"ל במנחות (כ"ט) גבי לא נצרכא אלא לקוצו של יו"ד מקרי אות גם בלא רגל הימני א"כ אפי' הוסיף אח"כ פל הרגל של היו"ד ל"ה שלכ"ס, לפי"ז אף דהעיקר כר"ת וע"כ מבואר בב"י סי' ל"ו דחשיב

שלכ"ס אָבֶל עכ"פּ לשי' רש"י אינו פּוֹנֵד עַל הַלְבוּשׁ אוֹת י' וּמִקַּ"מ סק"ח: גַּם יֵשׁ לְצַרְף שׁי' בְּעַל הַעֲזִיטוֹר דַּס"ל וְשֶׁאִין בְּמַעֲשֵׂה הַפְּתִיבָה מְשׁוּם שֶׁלכ"ס כֹּל שְׁבִמְפְנִים סְדוּרָה פְּהִלְכֵתָה שֶׁהִבְעֵה ע"ט פֶּתֶב בַּח"ב כ"ד דְּמָה דְאַמְרֵי פֶתֶבֶן שֶׁלכ"ס יִגְנֹזוּ אֶסְדָּר הַנְּחֻתָן קְאָמֵר אָבֶל פֶּתֶבֶן שֶׁלכ"ס וְהַנִּיחֵן בְּפֶתֶב פֶּסְדָּרָן יֵצֵא וְעֵינָן שׁוֹ"ת אֲבָנֵי גִזָּר סִי י' בְּזָה א"כ אֵף דְאַנָּן לֹא קִי"ל פֶּן מ"מ חֲזִי לְאַיְצְטְרוּפֵי דְהוּי ס"ס שְׁמָא פֶרֶשׁ"י דְבִרְגֵל הַיּוֹ"ד לִיכָא מְשׁוּם שֶׁלכ"ס וְשְׁמָא כִבְעָה ע"ט דְּבִכְתִּיבָה אִין לְחוּשׁ פֶּלֶל מְשׁוּם שֶׁלכ"ס: וְאַף דִּהֲב"ח בְּסִי ר"פ פֶּתֶב לְעֵנָן נִקְרַע בֵּין דָּף לְדָף דְּמְשׁוּם קְדוּשַׁת ס"ת דְּחִמְרָא לֹא אֶמְרֵי סְד"ר לְקוּלָא י"ל דְּאִין רֵאִי מְזָה לְגַבֵּי ס"ס וְגַם הָרִי קְדוּשַׁת ס"ת חִמְרָא מִתְפִּילִין וּמְצִינוּ בְּכַמָּה דְּוֹכְתֵי שְׁדָנִין מְשׁוּם ס"ס בְּתִפְלִין וְדוּגְמָא עֵינָן מַג"א סִי ל"ג סק"ז וְדַג"מ שָׁם, וְאַף שְׁלֵטְעָם זֶה קָשָׁה לְהַקְל בְּכָל רֵגֶל יו"ד שְׁנֹכְתָב לְגַמְרֵי שֶׁלכ"ס עכ"פּ בַּנ"ד שְׁגָם מִתְחַלָּה הִי הַיּוֹ"ד בְּהַכְּשֵׁר בְּכַה"ג יֵשׁ לְסִמּוּף עַל סְבֵרַת הַחֶסֶל דְּבַכָּה"ג ל"ח שֶׁלכ"ס בְּפֶרֶט שְׁדָבְרֵי חַת"ס חו"מ סִי קַפ"ט הַנְּ"ל סִי תְרֵאִי לַמ"ש חַת"ס עֲצָמוּ בְּיוֹ"ד סִי רַנ"ו בַּד"ה וְהִנֵּה דִיּוֹ לְגַבֵּי דִינוֹ שֶׁל הַתְּה"ד וּמְהֵרֵי"ל בְּאוֹתִיּוֹת שְׁנִמְחָקוּ וְרִישׁוּמָן נִיכָר דְּמִן תְּרֵי לְהַעֲבִיר בְּקוּלְמוֹס בִּינָר חַת"ס וְנ"ל וּמ"מ מְצִטְרָפֵי אֶהְדָּדִי שְׁאָם שׁוּב בְּמִשְׁפָּה הַתְּחַתּוּנָה מְקוּלְקֵלַת מִתְפַּשְׁרַת בְּעֵלְיוּנָה א"כ שְׁבַע עֲצָמוּ לֹא פֶתֶב בְּהַחֲלֵט רְשׁוּת נְתוּנָה לְהַכְרִיעַ בַּנ"ד בְּשִׂאלַת אוֹת יו"ד בְּנִדְאֵי פֶשֶׁר וּל"ה שֶׁלכ"ס: יְדִידוּ.

סִימָן יב מַה שְׁלֵמְדֵתִי עִם בְּנֵי בְּכוֹרֵי פֶמֶר יֵעָקְלֵי יַחֲוִי בְּכַנִּיסָתוֹ לְבַר מְצִנָּה שֶׁל הַנְּחֻתָת תְּפִילִין [זְכוּרֹנוּ לְבִרְכָה נְפֻטָר בְּאַבִּיב חֲלָדוֹ בֶּן ל"ב שָׁנִים בְּעִיר אַנְטוּוֹעֵרפֶען כ"ח מֶרְחֻשָׁן תר"צ יוֹם הַמֶּר וְהַנְּמָהָר בּוֹ הַהִיפּוּף עָלֵי בְּלֵהוֹת וּמַחֲץ לְבִי לֹא יָכוֹל לְהִרְפֵּא שְׁנִלְקַח מִמֶּנִּי מַחְמַד עֵינַי בֶּן יָקִיר הָרַב הַחֲרִיף וּבְקִי אִישׁ חֲמוּדוֹת בַּתוֹרָה וְיִרְאֵת שְׁמִים וּמַדּוֹת טוֹבוֹת תְּרוּמִיּוֹת לְבִי לְבִי עַל חֲלָלֵיהֶם בְּנָיו יַחֲוִי שְׁנִשְׁאָרוֹ יְתוּמִים מֵאֵב הִיא שְׁעֵלְתָה לִי בַעוּה"ר ד' יִכְפֹּר.

תַּנְצַב"ה וִיהִי"ר לְגַדֵּל אֶת בְּנָיו נְכַדְיֵי הַיְקָרִים וּמְסוּלָאִים לְתוֹרָה וּגְדוּלָה וְיִהְיוּ לוֹ לְנַחַת בַּג"ע]: עִירוּבֵין (צ"ו) מִתְנַיִ הַמוֹצֵא תְּפִילִין מְכַנִּיסָן זוּג זוּג ר"ג אוֹמֵר שְׁנִים שְׁנִים וּבְגַמְ' בְּשַׁבַּת זְמַן תְּפִילִין קְמַפְלָגִי דַת"ק סְבֵר שַׁבַּת זְמַן תְּפִילִין הוּא וּר"ג סְבֵר שֶׁלז"ת הוּא כּו' וְאַבְע"א [דַּכ"ע שֶׁלז"ת] וְהָא בְּלַעֲבֹר שְׁלֵא בְּזַמְנֵו קְמַפְלָגִי ת"ק סְבֵר ל"ב פְּנוּנָה וּר"ג סְבֵר בְּעֵי פְּנוּנָה א"ה לר"מ זוּג אֶחָד נְמִי לֹא וְעוֹד הִישָׁן בְּשְׁמִינֵי בְּסוֹפָה יִלְקָה אֶלָּא מִחֲנוּרְתָא כְּדִשְׁנִינָן מַעֲיָקְרָא, וְהַרְמַב"ם ז"ל פֶּסֶק דְּמְכַנִּיסָן זוּג זוּג וְהַקָּשָׁה בַתוּ"ט פִּינוֹן דַּס"ל שַׁבַּת לז"ת א"כ יְכַנִּיס שְׁנִים שְׁנִים: א) וְהַנְּרָאָה לְתַרְץ הִנֵּה הַר"ן הִיא הַרְבִּינוּ יְהוֹנָתָן פֶּתֶב דְּאֵף אִי ס"ל לַת"ק שַׁבַּת לז"ת וְלִיכָא הַשְׁתָּא אִיסוּר ב"ת מ"מ אִיסוּר לְהַכְנִיס שְׁנִים שְׁנִים פִּינוֹן דְּבַחּוּל אִיסוּר לְלַבְּוֹשׁ ב' זוּגוֹת תְּפִילִין דִּיעֲבֹר עַל ב"ת שׁוּב ל"ה דְּרָף מְלַבּוּשׁ בַּחּוּל וְאִיסוּר אֵף בְּשַׁבַּת וּר"ג ס"ל פִּינוֹן דְּמָה דַל"ה דְּרָף מְלַבּוּשׁ בַּחּוּל הוּא רַק מְשׁוּם אִיסוּר ב"ת שׁוּב בְּשַׁבַּת דְּלֹא עֲבַר אַב"ת הוּי דְּרָף מְלַבּוּשׁ וּכְבָר פֶּתֶב הַמְהַרְשֵׁ"א פֶּן הִבִּיאוּ הַמַּג"א סִי ש"א לְתַרְץ בְּזָה שׁי' הַסּוֹבְרִים שֶׁלז"ת וּמ"מ אִיסוּר לְהַכְנִיס שְׁנִים שְׁנִים וְכַתֵּב הַמַּג"א דַּלְפִי"ז הָא דְמוּקִי הַש"ס טַעְמָא דַת"ק כַּמ"ד שַׁבַּת זְמַן תְּפִילִין דְּוִקָא מְשׁוּם דְּמִתְנַיִ ר"מ הוּא דַס"ל פֶּן: אָבֶל פֶּבֶר תְּמָהוּ בְּאַחֲרוֹנִים עַל שׁי' הַר' יְהוֹנָתָן מְדַבְּעֵי הַש"ס לְאוּקְמֵי פְּלֹגְמֵי בְּלַעֲבֹר שֶׁלכ"ז ל"ב פְּנוּנָה וְכ"ע ס"ל שֶׁלז"ת וְהַשְׁתָּא דְאַסִּיק אַדְעָתָי דַת"ק יְסַפֵּר שֶׁלז"ת א"כ אִמְאֵי הַנְּצָרָף לוֹמֵר דַּס"ל לַת"ק לְעֲבֹר שֶׁלכ"ז לְב"כ גִּימָא דַכ"ע סְבָרֵי בְּעֵי פְּנוּנָה וְטַעְמָא דַת"ק דַל"ה דְּרָף מְלַבּוּשׁ בַּחּוּל עֵינָן בִּישַׁע"י שְׁהַנִּיחַ בַּצ"ע: ב)

והנ"ל בנה הנה באמת יש סמך לסברת הר"י הנ"ל מסוגיין דקאמר אע"ג דס"ל לר"מ לובש פל מה שיכול ללבוש והכא אסור שנים שנים משום דדרה מלבושו בחול שוי רבנן אבל בעיקר סברת הר"י דאע"ג דבשבת הוי דרה מלבוש מ"מ פיון דבחול ל"ה דרה מלבוש אסור לצאת בו בשבת קשה לי מיומא (ע"ח) דקאמר דמותר לצאת בסנדל של שעם ביוה"כ דלאו מנעל הוא והקשה הר"ן דניהו דליכא למיחש בי' משום נעילת הסנדל אפתי היכי נפקי בי' רבנן לר"ה דכיון דל"ה מנעל משוי הוא ואסור לצאת בו וקיי"ל דיש עירוב והוצאה ליוה"כ ותירץ ו"ל דכי אמרינן דמידי דל"ה מנעל הוי משוי ואסור לצאת בו ה"מ בשבת דכיון דמנעל מותר בו פל מידי דל"ה מנעל הו"ל משוי ואסור לצאת בו אבל ביוה"כ שהמנעל אסור ודרפן של בני אדם לצאת באותן המינים ל"ה משוי אלא כמנעל הוי להאי יומא ולא דמי לקב הקטע משום דנהי דקטע דרפו לצאת בקב אינשי אחרני לאו אורחי בהכי אבל ביוה"כ דכולהו אורחי בהני סנדלי לאו משום משוי נינהו עכ"ד, הרי מבואר דאע"ג דסנדל של שעם ל"ה דרה מלבוש בחול מ"מ פיון דהוי נעל להאי יומא מותר לצאת בו לר"ה והוא היפוך סברת הרבנינו יהונתן הנ"ל שכתב דאע"ג דשלז"ת מ"מ פיון דל"ה דרה מלבוש בחול אסור להכניס בשבת והכא עוד כש"כ הוא מהתם דהכא גם בחול הוי שני זוגות דרה מלבוש רק דאיסור דבר אחר גרם לו הוא האיסור דב"ת בנדאי הסברא נותנת פיון דשלז"ת וליכא ב"ת יהי מקרי דרה מלבוש והיא הערה גדולה לדעת: ג) ונ"ל דבאמת מודה הר"י לסברת הר"ן ביומא הנ"ל שהיא מוכרחת מהגמ' שם והכא טעמא אחרניא איכא מה דהוי משוי ע"י שלא הוי דרה מלבוש בחול, דהנה בשאג"א סי' מ"א הקשה דאמאי יהי מותר להכניס אפי' זוג אחד למ"ד שבת לאו זמן תפילין הא איכא איסורא דאורייתא שלא להניח תפילין בשבת ויו"ט מקרא ושמרת את החוקה הזאת מימים ימימה ולא לילות מימים ולא פל ימים פרט לשבתות ויו"ט, רק למה דאר"א במנחות (ד' ל"ו) דאם לשמרון מותר ניחא דהכא אינו מכונן לצאת כ"א לשמרון [עיי"ש שהקשה בזה לשי' הר"מ דאפי' לשמרון אסור דלא כר"א]: אבל אפתי תקשי לפירש"י בטעמא דת"ק דס"ל שז"ת דאיסור שבת משוי להו עליו כמשוי וכתבו המפורשים בהסבר הדברים דמשום איסור ב"ת לחודא הי' אפשר שלא יכונן לצאת רק דכיון שיכול לבא לידי איסור ב"ת אם יכנין שוב ל"ה תכשיט דאיך יתקשט בזה שיכול לבא לידי איסור דאורייתא והוי משאוי וא"כ הכ"נ הדק"ו הנ"ל שלא יהי מותר להכניס אפי' זוג אחד דהוי עליו כמשאוי פיון שיכול לבא לידי איסור דאורייתא אם יכנין לצאת: אכן נ"ל דלק"מ דניהו דהוי עליו כמשאוי מחמת איסור שבת דאסור להניח תפילין מ"מ פיון דבחול זוג אחד הוי דרה מלבוש שוב מותר לצאת בו בשבת אע"ג דל"ה מלבוש ליומא דשבתא פיון שרק היום גורם לא מקרי אינו ראוי, וכה"ג שכתבו התוס' תגיגה (ב') דהיכי שהיום גורם לש"ל פל דלא חזי בראשון לא חזי בשני עיי"ש, והגע עצמה דכי נאמר דיוצא במנעל של עור ביוה"כ יהי חייב משום הוצאה וע"כ פיון דרק איסור היום גורם לא מקרי אינו ראוי, ונראה שלזה פונו התוס' בסוגיין (ד' צ"ו ע"ב) ד"ה אבל שכתבו דתפילין הוי מלבוש לאיש בשבת פיון דרגיל ללבוש בחול עיי"ש והינו אע"ג דאינו רגיל להניח תפילין בשבת משום איסור ושמרת מ"מ פיון דרגיל ללבוש בחול מקרי דרה מלבוש: ד) ומעתה שפיר כתב הרבנינו יהונתן דשנים שנים אסור לת"ק אפי' אי"ס"ל שלז"ת משום דל"ה דרה מלבוש בחול, ולא קשה

ממה דמוכח ביומא דסגי במה דהוי דרף מלבוש ליומא דהכא שאני דהרי אי דנין במה דחזי ליום השבת ל"ה אפי' זוג אחד דרף מלבוש דהוי עליו כמשאוי פנין שיכול לבא לידי איסור דאורייתא אם יכול לצאת רק דאמרי' שאנו דנין במה דהוי דרף מלבוש בחול וא"כ שנים שנים שפיר אסור להכניס דל"ה דרף מלבוש בחול משום ב"ת וממילא עי"ז ל"ה דרף מלבוש בין לחול בין לשבת ודוק: והנה בשאג"א סי' מ"ג הקשה אהא דאר"א ואם לשמרון מותר ומשמע דאפ"י רק אינו מכונן לשום מצוה מותר וא"כ אתי קרא ושמרת רק למכונן לצאת וקשה תיפוק לי' דמכונן לצאת עובר משום כל תוס' עיי"ש שהאריה, ובפשיטות י"ל דבאמת דוקא לשמרון מותר ולא בשאינו מתכונן לצאת דגרע, ואתי קרא ושמרת לאינו מכונן לצאת דליכא ב"ת, אף אפתי תיקשי למאי דבעי הש"ס הכא לאוקמי פלוגתא בלעבור שלב"ז אי בעי פנונה ות"ק ס"ל אפי' שלב"ז ל"ב פנונה הדרא הקו' דלמ"ל קרא ושמרת לאיסור הנחת תפילין בשבת אפי' באינו מכונן לצאת תיפוק לי' דעובר בכל תוס' פנין דס"ל אפי' שלב"ז ל"ב פנונה, רק עכצ"ל דלפי הס"ד דאוקימתא זו הי' ס"ל להש"ס דלא כריה"ג דיליף מקרא ושמרת רק כר"ע דיליף מוה"י לה לאות ולדידי' באמת ליכא איסור בהנחת תפילין בשבת וקרא אתי למעט מחיובא [ועיין בשאג"א שכתב ג"כ לשי' הר"מ דאפ"י לשמרון אסור עכצ"ל דלס"ד דאוקימתא זו דלכ"ע שלז"ת ע"כ לא שמייע לי' דריה"ג]: (ה) ולפי"ז מתורץ היטב דברי הרבנינו יהונתן ול"ק עליו מס"ד דאוקמי דפליגי בלעבור שלב"ז אי בעי פנונה וכ"ע ס"ל שלז"ת ולא בעי לאוקמי דכ"ע בעי פנונה וטעמא דת"ק משום דל"ה דרף מלבושו בחול ולהאמור ניחא מאוד פנין דלס"ד דאוקימתא זו ע"כ אפתי לא שמייע לי' הא דריה"ג לאיסור הנחת תפילין בשבת מקרא דושמרת דאל"כ איך עלה על דעתו דת"ק יספור דאפ"י שלב"ז לב"כ הא תיקשי למ"ל קרא ושמרת תיפוק לי' דעובר בב"ת פנ"ל וכיון שפן דאפתי לא שמייע לי' הא דריה"ג שוב ממילא ל"ה מצי לאוקמי טעמא דת"ק משום דל"ה דרף מלבושו בחול דהרי בדרף מלבושו ליום השבת סגי פדברי הר"ן ביומא הנ"ל והכא הוי דרף מלבושו ליום השבת פנין דשבת לז"ת וליכא ב"ת וגם ליכא איסור מקרא ושמרת פנין דאפתי לא שמייע לי' דריה"ג משא"כ הרבנינו יהונתן שפיר כתב אחר מסקנת הש"ס דאייתי הכא פלוגתא דריה"ג ור"ע וקיי"ל כריה"ג לאיסור הנחת תפילין בשבת מקרא ושמרת וא"כ ל"ה דרף מלבושו לשבת כ"א מחמת דראוי ללבוש בחול לכה שפיר כתב דשנים שנים אסור ממנ"פ דל"ה דרף מלבושו לחול פנין דבחול עובר בב"ת ודוק פי חריף: וכיון דאתיין לזה מתורץ ממילא דברי הרמב"ם הנ"ל ע"ד שכתב המג"א סי' ש"א והיינו דאפ"י יספור הר"מ ז"ל כר"א דלשמרון מותר מ"מ משני עלי' כמשאוי ונהוי רק דרף מלבוש עי"ז מה שראוי לחול וא"כ לכה שנים שנים אסור דל"ה דרף מלבוש פלל ממנ"פ ודוק: (ו) בסוגיין (צ"ו ע"ב) הוכיח הש"ס דר"מ ס"ל שז"ת מדאמר מכניסן זוג זוג אחד האיש וא' האשה ש"מ מ"ע שלא הזמן גרמא הוא דהא ס"ל לר"מ אין נשים סומכות רשות, והקשה המהרש"א דבפשיטות הי' להש"ס להוכיח דר"מ ס"ל שז"ת מדלא שרי להכניס שנים פדאוקמי הש"ס לעיל טעמא דת"ק משום דס"ל שז"ת הוא והמהרש"א תירץ די"ל דל"ה דרף מלבושו בחול וכבר הבאתי לעיל מה שי"ל בזה, ונ"ל לתרץ קו' המהרש"א דכבר הקשו על פירש"י דאיסור ב"ת משני עלי' כמשאוי ותיפוק לי' משום איסור ב"ת גופו אבל נ"ל בכוננתם דמשום איסור ב"ת י"ל דאינו מכונן לצאת ומ"מ משני עליו

כמשוי פינון דדרה הנחת תפילין הוא בכונה לשם מצנה ובכה"ג ל"ה דרה מלבוש בב' זוגות דעובר בב"ת נרק לאותו אדם ליכא איסורא ע"י שאינו מכונן לצאת שוב ל"מ דרה מלבוש דהוי פהא דשבת (ד' ס"ו) במתני' דר"מ ס"ל הקיטע יוצא בקב שלו ור"י אוסר וקיי"ל כר"י אע"ג דמנעל דידן' הוא מ"מ אסור פינון דל"ה מנעל לכל אדם עיין פירש"י שם והכ"נ פינון דל"ה דרה מלבוש לכל אדם פדרה הנחת תפילין בכוננת המצנה נרק מלבוש דידן' הוא על הנחת שלא בכוננת מצנה שוב הוי כמשאוי: ולפי"ז מתוך קו' המהרש"א דלא הי' יכול להש"ס להוכיח דר"מ ס"ל שז"ת מדמכניס רק זוג זוג ולא שנים שנים דז"א דאף אם ס"ל שז"ת קשה ה' גופא אמאי לא מכניס שנים שנים דב"ת ליכא דמכונן שלא לצאת וגם לש"ל לר"מ דב"ת משוי עליו כמשאוי פינון דס"ל לר"מ הקיטע יוצא בקב שלו פינון דמנעל דידן' הוא וע"כ מוכח דהוא לא ס"ל מקום יש בראש להניח שני תפילין דלא ס"ל כר' שמואל בר יצחק דרק לעיל בפסוג' דלא קאי אליבא דר"מ שפיר הנה ניחא לי' ל"מ ד שז"ת אפי' ס"ל מקום יש בראש כו' משא"כ ה'א אליבא דר"מ ל"ל ה'כי ודוק: ה'ארבתי עוד בפלפול הסוג' ו'העתקתי פאן רק מה שהשתמש בו בני ז"ל בדרשותו לפני קהל ועדה ויהי' לו לזכות ולמזכרת נצח ולנח"ר בעת י'הגו בפסוג' ו'הלכה זו כיה"ר: סימן יג.

ב"ה ה' בראשית תרצ"ג דאמברובה. שוכט"ס לכבוד ידנ"פ הרב ה"ג הקריף ו'בקי מעוז ומגדול מו"ה יחיאל מיכל הפהן האללענדער דומ"צ דק' טארנא: א) ע"ד שאלתו אם יש להתיר ל'הנות ממטפחת של ס"ת לצורה גדול וכגון לסגולה לאשה שלא תפיל, וכ"ת עשה חיל בעמקה של הלכה בדבר המסתעף לג' פרטים, א) אם אי' הנאה מתשמישי קדושה הוא דאו', ב) אם יש היתר הנאה מתשמישי קדושה ע"י פדיון, ג) אם עכ"פ יש היתר במקום סכנה ע"ד סגולה: ב) הנה בדין תשמישי קדושה אי' הוי דאו' או דרבנן שכתב בחת"ס או"ח סי' ל"ח שעפי"ד ה"ר"ן פ' בני העיר שחולק ארמב"ן במ"ש דביהכ"נ הוי רק תשמישי מצנה, אבל שי' ה"ר"ן פינון דביהכ"נ עיקרו לומר בו דבר שבקדושה הטילו בו חכמים קדושה מדבריהם והם אמרו שיחול הקדושה על המעות ומדאקלש שוב יכולים הצבור להפקיע וכמו הלקוח בכסף מעשר דנפדה, נמצא מדברי ה"ר"ן דס"ת ותשמישי קדושה הפל דרבנן שעשו ס"ת פעין קדושת מקדש ויוצאין לחולין ע"י פדיון וקדושה שחל על המעות מדרבנן מדאקלש מתחלל ע"י זטה"ע במעמד אנשי העיר כמו ביהכ"נ עכ"ד הח"ס וכ"ת בא להשיג אמהרש"ם ח"א סי' ו' במ"ש שאין להוכיח בקדושת ביהכ"נ שהוא דרבנן מדמנהי בהו תנאי כמבואר במגילה (נ"ח) דביהכ"נ שפבבל על תנאי הן עשויות ואס"ד שהוא דאו' לא יועיל תנאי כמו"ש התוס' שבת (כ"ב וכ"ד) לגבי עצי סופה שאמנם דהתוס' צ"ע דבאמת מצינו דגם בדאו' מהני תנאי כמו בארון ושאר תשמישי קדושה כמבואר באו"ח סי' קנ"ד אע"ג דתשמישי קדושה דאו' כמו"ש במ"ז רס"י קנ"ג עכ"ד וע"ז כתב שאינו רואה שום הוכחה ולא נמצא פלל בפמ"ג שם דאדרבה כתב שם דאע"ג דקדושת ביהכ"נ דרבנן מיהו קדושת ס"ת דאיכא ק"ו מפני לומדי' עומדין מפני' לא כש"כ וק"ו גמור הוא ו'הדרת פני זקן ד"ת הוא עכ"ל הרי שכתב רק לגבי קדושת ס"ת מק"ו אבל בתשמישי קדושה ודאי דהוי רק דרבנן והנה רואה דאשתמיטתי' למהרש"ם ד' החת"ס שכתב בפשיטות דתשמישי קדושה דרבנן כמו ביהכ"נ עכ"ד: ג) הלא כנראה מדבריו אלה שתפס דברי החת"ס דתשמישי קדושה דרבנן

להלכה פסוקה עד שחשב זה להשמטה מהגאון מהרש"ם ו"ל, ואמנם לא כן הדבר ומלתא דפשיטא לי מבעל טובא, תדא שהרי החת"ס ג"כ לא פתב זה כ"א בש"י ה"ר"ן דגם ביהכ"נ הוי תשמיישי קדושה נמצא דכלהו דרבנן אבל לשי' הרמב"ן דביהכ"נ הוי רק תשמיישי מצוה לקף יוצא לחולין ע"י פדיון פתב החת"ס שם דלא הועיל בזה לגבי תשמיישי קדושה וס"ת דהוי קדוה"ג עיי"ש א"כ לדידנ' תשמיישי קדושה הוי דאו' ועוד דעכ"פ מפנרש בד' הפמ"ג שהם היקף דברי החת"ס במה שהשוה ס"ת לת"ק דכולהו הוי רק דרבנן ואילו הפמ"ג פתב מפנרש דקדושת ס"ת דאו' מק"ו, ועיין ג"כ מגילה (כ"ח:): ודאשתמש בתגא חלף תנא ר"ל זה המשתמש במי ששונה הלכות פתרה של תורה, וא"כ שמעינן ג"כ אי' הנאה ותשמיש בס"ת מה"ת מק"ו, ועיין מח"א ה' צדקה סי' י"ב מ"ש בהבדל שי' הר"מ והרמב"ן ו"ל דהר"מ ס"ל בהא דמגילה (כ"ו) דאפ"י למשתי בי' שכרא שפיר דמי הוא דקאי על המקום שמותר להפקיע קדושתו עפ"י זטה"ע והדמים אינם יוצאין לחולין שלא כשי' הרא"ש ו"ל שגם הדמים חולין אבל שי' הרמב"ן מבואר דתשמיישי קדושה הם קדוה"ג ואינם נפדין כלל עיי"ש, וא"כ נראה ג"כ דקדושה דידהו מה"ת ונמצא לכאורה עפ"י דתליא בשי' הרמב"ן והר"ן ו"ל: ד) ובאמנה בשי' הר"ן ו"ל שנתנו חכמים לביה"כ דין תשמיישי קדושה שלדברי החת"ס הנ"ל עולה בשי' הר"ן ג"כ דדין תשמיישי קדושה דרבנן ג"כ יש להעיר ע"ד הפלפול לפמ"ש באו"ז ה' ביהכ"נ סי' שפ"ו דאם עשו אה"ק משן סלע שמחנךר מעיקרו בלאו ה"ט דלשמירה עביד אין בו קדושה דכל במחנךר לא נאסר דכמו שאין מעילה במחנךר ה"ה דאין בו משום תשמיישי קדושה וסייע ג"כ מדין עפ"י דבמחנךר לא נאסר ועיין מ"פ סי' קנ"ג מ"ש שהוא חידוש ולפי"ז תיקשי בשי' הר"ן דביהכ"נ יש לו דין תשמיישי קדושה לפמ"ש הש"ך חו"מ סי' צ"ה דבית הוי פקרקע ועיין מג"א סי' תרל"ז סק"ז א"כ לא יהי' לו לביהכ"נ דין תשמיישי קדושה ובב"ב (ס"ו) אמר שאני פשוטי כ"ע דרבנן דתלוש ולבסוף חיברו פקרקע הוי לגבי דרבנן ועיין פסחים (כ"ו) שאני היכל דלתוכו עשוי והק' המפורשים דהא גם שלכה"נ אסור מדרבנן וכתב בשו"ת משיב פהלכה יו"ד סי' ט"ו לתרץ עפ"י קו' המל"מ דבלא"ה הרי מחנךר אין בו מעילה רק דתלוש ולבסוף חיברו ל"ה פקרקע, ע"כ משני הש"ס שאני היכל דלתוכו עשוי דהוי שלכה"נ ואסור רק מדרבנן ובדרבנן תולבס"ח הוי פקרקע ודפח"ח, ולפי"ז הכ"נ אס"ד דדין תשמיישי קדושה הוי רק דרבנן תיקשי אמאי יהי' לביהכ"נ דין תשמיישי קדושה הא בדרבנן תולבס"ח פמחנךר שאין בו מעילה וה"ה דאין בו דין תשמיישי קדושה לאו"ז אלא עכצ"ל דתשמיישי קדושה עיקרון דאו' רק לביהכ"נ נתנו חכמים דין ת"ק ועשו פשל תורה ודו"ק: ה) אבל יותר נראה הדבר מפנרש בירושלמי דתשמיישי קדושה דאו' והוא בירו' סוטה פ"ז ה"ה דתני על אבני המלון נכתבו דברי ר"י ר' יוסי אומר על אבני המזבח נכתבו ומקשה מאן דמר על אבני המזבח נכתבו לא לשעה הוי ונגנזו ופי' ביפ"מ ופנ"מ דנדאי נגנזו אחר שהקריבו עליו ולא הניחום שם מפני שתשמיישי קדושה הן והאיך הוי יכולים להעתיק התורה בשעה מועטת כו' הנה הוא מקשה במה שפתוב בתורה מטעם תשמיישי קדושה הרי מפנרש דדין תשמיישי קדושה דאורייתא והוא ראי' נפלאה: וראיתי גם בשד"ח מערכת ב' בהכ"נ שהביא דברי האחרונים בדין תשמיישי קדושה אי הוי דאו' או דרבנן וכן בשו"ת טוטו"ד מהדו"ג ח"ב סי' מ"ז פתב מסבא דנפשי' דהוי רק דרבנן, ותמהני על כל הגדולים

במחכ"ת שלא העירו מהמפונרש בירושלמי דהוי מה"ת: [הרב השואל פתב ע"ז והדפיס בספרו דשאני אבני מזבח הר עיבל דהו פועין קדושת המקדש דכ"ז שלא נפדה איפא מעילה מה"ת, וזה טעות דקודם שבאו לארץ ואין מקדש אין מעילה באבנים אלו ומאחר דס"ל פאן שפותרו את האבנים ולא הביאום עמהם א"כ עכ"פ לא עדיפי מתשמיישי קדושה דס"ת ותדע דאפי' לר' יוסי בנבחים (ק"ח) דבמה פועי מזבח הכי יעלה על הדעת דבמתו שעושה בראש גגו יהי לו קדושת מקדש אתמהה ואדרבה בשי"ק חוכך גם בזה שיהי' להן אפי' דין תשמיישי קדושה והקשה ממה דלא מצינו במזבחות שעשו אבותינו שיהיו נגזזים וקושיתו יש לתרץ ואכמ"ל ומעכ"ת אגול בטר איפכא ולדחות בקש מה שיהיא ראי' עצומה]: (ו) פרט הב' אם יש פדיון לתשמיישי קדושה, הנה ביו"ד סי' רפ"ב סעי' ט"ז מבואר דתפוחי פסוף וזהב שעושין לס"ת לנוי תשמיישי קדושה הן ואסור להוציאם לחולין אם לא לקנות מהם ס"ת או חומש ובמג"א סי' קנ"ג סקי"ד פתב בפשיטות דתשמיישי קדושה אפי' במקירה ע"י זטה"ע אפתי בקדושתה' קנימי ועמד ע"ז בפמ"ג שמבואר ההיפך בש"ע יו"ד פנ"ל.

ובחת"ס או"ח סי' ל"ח העיר על הסתירה בדברי הר"מ פ"י מה' ס"ת שפתב ונ"ל תיק שיהוכן לס"ת והנזח בו וכן המטפחות כו' תשמיישי קדושה הן ואסור לזרקן אלא פשישברו או שיבלו נגזזין כו' ומינ' בי' פתב וכן רימוני פסוף וזהב כו' אסור להוציאן לחול אא"כ מכר אותן לקנות בדמיהן ס"ת או חומש ונהרי הסתירה גלוי' בדברי עצמו אם יש פדיון לתשמיישי קדושה ותי' החת"ס ע"פ קו' הרמב"ן הנ"ל הובא בר"ן מגילה דהא קדוה"ג א"י לחולין ע"י פדיון ולטעמ' אגול במלחמות בע"ז גבי מזבח ששקצו אבני יון דמזבח הוי ככ"ש ומייתי מתוספתא דאבני היכל ועזרות שנפגמו אין להם פדיון וה"ה אבני ביהכ"נ אבל הרנ"ה פליג שם וס"ל אפי' אבני מזבח יוצאין לחולין ע"י פדיון ומעילה ומכש"כ אבני היכל ועזרה, ואמנם כ"ז בבב"ן אבל בכלים אמת הר"מ והראב"ד פ"ו ממעילה ה"ד דלהר"מ פלי תשמיישי דמקדש אפי' אינם כ"ש יש בהם מועל אחר מועל ולהראב"ד דוקא כ"ש אשר ישרתו בהם בקודש, ולפ"ז להר"מ היינו פלי תשמיישי פגון תיק וכדומה ע"כ פתב שנגזזים אבל ברמונים שאינם אלא לנוי ס"ת לא יעלה על הדעת שיהי' כיו"ב במקדש מועל אחר מועל וממילא יוצאין לחולין ע"י פדיון עכתו"ד.

וכ"ת תמה ע"ד החת"ס שנהרי הר"מ בה' מעילה לא פתב שם רק שבכלי תשמיישי במקדש י"ב מועל אחר מועל אבל לענין פדיון מודה הר"מ שיש להן וכמבואר בכ"מ שגלמד ממתני' דקתני לה עם בהמה טמאה שאינה קדושה אלא קדו"ד עכ"ד: (ז) ובאמת לק"מ שנהרי לכאו' גם דברי הרמב"ן עצמו צ"ע במה דמדמה ביהכ"נ או מזבח לכ"ש וע"ז יסודו להקשות איך יוצא ע"י פדיון, ומה בכך דהוי כ"ש, הרי להתוס' מעילה (י"ט) אפי' למ"ד יש מועל אחר מועל בכ"ש מ"מ מהני פדיון שלא פדריהם בתוס' מנחות (ק'): עיי"ש רק משום דגם בהא דתוספתא דאבני היכל ועזרה שנפגמו אין להם פדיון פתב המל"מ פ"א מה' בה"ב שגלמד מגמ' ע"ז (נ"ב) גבי מזבח ששקצו אנשי יון דאע"ג דבאו פריצים וחללה פיון ששפתמש לגבוה לאו אורח ארעא לאשפתמי ביהו הדיוטא ומבואר דל"מ בהו גם פדיון וע"כ שפיר הביא הרמב"ן לגבי ביהכ"נ דאי הוי פאבני היכל ועזרות ויש להן קדושת כ"ש לא יועיל פדיון מה"ט דלאו אורח ארעא, ולפי"ז עולין יפה גם דברי

החת"ס דלהר"מ בכלי תשמישי מקדש דהוי לענן זה כקדוה"ג שיש להן מועל אחר מועל ממילא ג"כ אין להן פדיון מפנין דאשתמיש בהו לגבוה לאו אורח ארעא להשתמש בהו להקדוּט ומשא"כ בבהמה טמאה דל"ש האי טעמא לכן אף שי"ב מועל אחר מועל מ"מ יש להן פדיון ודוק, ומה שתמה אחת"ס שלא הזכיר ממ"ש המג"א סי' קנ"ג סקי"ד הג"ל ע' אַמרי ינשר ח"א סי' מ"ה וחת"ס סי' קס"ג בזה: ח) וכדברי החת"ס בשוב סתירת לשון הר"מ פתב ג"כ בשו"ת שי"צ סי' ז' לחלק בין תיק ומטפחת שהם תשמישי ס"ת ובין תפוחי זֶהב וְכֶסֶף שהם רק לבוּי, והיינו דגם הטור והר"מ לא פליגי ארמב"ן וכ"ע ס"ל דתשמישי קדושה בקדושתו קנימי ואין להן פדיון ושאני ברמוני פסר וזהב העשויין לבוּי דהוי כהתנה בתחילת עשייתו שיהיה לו רשות להוציאן לחולין דאם לא יוציאן לחולין לא ימצא לו קונים עליהן על דברים שאינם לצורך והכרח להס"ת כ"א לבוּי עיי"ש, ומעשה שאין לנו מוצא אחר בשוב לשון הר"מ ו"ל כ"א עפ"י חילוקו של החת"ס ושי"צ א"כ ממילא בנ"ד לגבי מטפחת של ס"ת אין לנו צד להתיר פלל ע"י פדיון, וגם הר"ן במגילה שכתב דביהכ"נ הוי תשמישי קדושה ובכ"ז מהני בהו פדיון במקרה ט"י זטה"ע, הַתם משום דגם להר"ן ל"ה ביהכ"נ תשמישי קדושה ממש רק שהטילו בה קדושה מדבריהם ע"י שעיקרו לדבר שבקדושה והם אמרו דמהני פדיון משא"כ בשאר תשמישי קדושה דהוי דאורייתא כמו שהבאתי לעיל מפורש בירושלמי: ט) ויש לסייע ע"ד הפלפול דתשמישי קדושה הוי קדוה"ג ואין להן פדיון דהש"ך יו"ד סי' רנ"ט סקי"א הביא מהמרדכי שכתב דרק בתשמישי קדושה אמרי' דמעלין ולא מורידין משא"כ בתשמישי מצוה, ולכאן י"ל בהספד זה עפמ"ש בט"א (מגילה ט') דדין מעלין בקודש ולא מורידין איתא בדין קדוה"ג לא פקעה בכדי דחד טעמא הוא עיי"ש, א"כ זה שייך בתשמישי קדושה ולא בתשמישי מצוה, ולפי"ז נמצא על פרחו דתשמישי קדושה אין להם פדיון דאל"כ הוי רק קדו"ד דפקעה בכדי וא"כ אמאי אמרי' דתיבה של ס"ת אסור לעשות ממנה פסא לס"ת כדאמר במגילה (כ"ו) ובש"ע יו"ד סי' רפ"ב משום דמעלין בקודש ולא מורידין ומאי שנא מתשמישי מצוה אלא ע"כ דשאני תשמישי קדושה דנגנזין ואין להן פדיון דהוי קדוה"ג: י) ואמנם בדברי המרדכי הג"ל דבתשמישי מצוה ליתא לדין מעלין בקודש ולא מורידין ובש"ך סי' רנ"ט שם הביא ממהרי"ק שכתב דלא יוכל שום פוסק לחלוק ע"ז, אַבְל הנה בפמ"ג מ"ז או"ח סוס"י קנ"ג פתב דהרמב"ן במגילה שכתב דביהכ"נ הוי רק תשמישי מצוה ועכ"ז מבואר דאמרי' לגבי ביהכ"נ דמעלין בקודש ולא מורידין בע"כ שחולק אַמרדכי ולפי"ז ממילא דלא ס"ל ג"כ טעם הט"א שהוא משום קדוה"ג לא פקעה בכדי, ועיין ג"כ שבת (כ"א) דאמר וכי נר קדושה יש בו ועכ"ז אמר' הַתם לגבי גרות חנוכה דמעלין בקודש ולא מורידין, איברא דל"ה הַתם תשמישי מצוה רק מצוה גופא, עכ"פ דמעלין בקודש ל"ה משום קדושה דלא פקעה בכדי וע"כ אין הכרח שתשמישי קדושה הוי קדוה"ג רק אפ"י שיש להן פדיון דהוי קדו"ד איתא בהו פללא דמעלין כו' ובפרט בשי' הראב"ד ו"ל בפט"ו ממעה"ק ה"ז דגם קדו"ד לא פקעה בכדי, ובמח"א ה' צדקה פתב לסייע בשי' רש"י פן בעירובין (ל"ו) גבי פכר זו היום קודש ולמחר חול שפרש"י על מעות שיש לו בבית דש"מ שבלא חלול גם קדו"ד לא פקעה בכדי א"כ שפיר י"ל דתשמישי קדושה אפ"י הוי רק קדו"ד איכא בהו משום מעלין בקודש ולא מורידין ודוק: יא) עוד יש להוכיח דתשמישי קדושה אין להן פדיון

מתוס' שבת (נ"ח) דכתבו לגבי פיפה שנתנו לספר שטהור מן המדרס דכיון שגאסר עי"ז בהנאה חשוב שינוי מעשה ועיין משנה אחרונה פליס פכ"ח מ"ה מ"ש בבבאורו דכיון שאסור להשתמש בו מפני קדושתו ודאי לא מימלקה למלאכתו הראשונה ועיין מ"ש בפכ"ו מ"ט דטעמא דמימלקה הוא פלוגתא דתנאי והשתא אס"ד דמהני פדיון בתשמישי קדושה אמאי טהור מן המדרס נחויש דלמא מימלקה ע"י פדיון אע"כ דקדוה"ג הוי ואין להו פדיון, אף י"ל דל"ח לדלמא מימלקה כמו"ש התוס' פסחים (מ"ו) דל"א הואיל א"ב פריק דהוי פהואיל א"ב קנה ובר"ן שם שפכת משום דהוי מחוסר קמון: יב) ואין להקשות ג"כ עפ"י ד המנ"ח בקומץ מנחה מ' שנ"ז דבתשמישי קדושה מהני שאלה על ההזמנה נאפי' אומין וצר בי' מפיון דנשאל על הזמנה הו"ל צר ולא אומיני' דמותר עיי"ש, א"כ אפתי אמאי הוי שינוי מעשה בכיפה שנתנו לספר דאפשר דמימלקה ע"י שאלה, ז"א דכבר פתבו התוס' (ב"ק ס"ז) דלא חשוב שינוי החוזר לברייתו ע"י שאלה פיון דלא שכיחא והכ"נ בזה שפיר הוי שינוי מעשה ודוק: באופן בנידון שאלתנו במטפחת של ס"ת מפני פתב הר"מ דהוי תשמישי קדושה שנגזזין ואין להו פדיון ורק ברימוני פספ ונהב שעשוין לנוי אע"פ דתשמישי קדושה יש להו פדיון כחילוק והסבר שכתבו החת"ס והשי"צ ה"ל: יג) איברא שיש להעיר קצת ממתני' דכלים פכ"ח מ"ד מטפחות ספרים בין מצויירות בין שאינם מצויירות טמאות פדברי ב"ש בה"א מצויירות טהורות שאינם מצויירות טמאות ופ"י הרע"ב דשאין מצויירות מיוחדים נמי לשאר תשמישין והוי משמישי אדם הלכך טמאות, וא"כ תיקשי דמטפחות ס"ת לא יהי' בכלל תשמישי קדושה פיון שמייוחדים ג"כ לאדם וכמו"ש הש"ך יו"ד סי' רנ"ט סקי"א מכתבי מהרי"א דהפחים של ס"ת אינם תשמישי קדושה פיון שלא נעשו אלא לסימנים בעלמא לצורך בנ"א שלא יטעו להוציא ס"ת שלא הזמנה לקריאה וכן נר ומנורה שלא נתנו בביהכ"נ אלא כדי להאיר למתפללים הוי רק תשמישי מצוה, הרי דאעפ"י שגור ומנורה הוי ג"כ לצורך פבוד ביהכ"נ והתפלה כמוש"נ פבדו את ה' באורים וכן פחים של ס"ת אפי' שהוא של פספ ונהב שהם לנוי ס"ת ג"כ מ"מ פיון שתכליתו לצורך האדם הוי רק תשמישי מצוה וא"כ הכ"נ במטפחת של ס"ת דמיוחדים נמי לתשמישי אדם כמפני ב"ש במשנה למה יהי' בכלל תשמישי קדושה, אבל באמת לק"מ דמה שמבואר במשנה דמטפחות ס"ת הוי נמי מיוחד לאדם עכצ"ל דאיירי בהזמנה בעלמא וכמו"ש בתוס' אנ"ש שם דאי בשכבר שמש בו לס"ת ל"ה עוד מיוחד לאדם שהרי אסור לתשמיש אחר ועוד דשאני בגר ומנורה או פחין לס"ת שעיקרן באין לצורך אדם אבל במטפחת אפי' אם הוא מיוחד ג"כ לאדם מ"מ עיקרו נעשה לכבוד ס"ת אבל האמת דמטפחות שפכר שימש לס"ת ל"ה צורך אדם פלל: יד) ויתכן ע"ד זה ב"שוב דברי הר"מ ה"ל לגבי רימוני פספ ונהב שאעפ"י שתשמישי קדושה הו יש להו פדיון ומ"ש במטפחות וכל תשמישי קדושה שאין להו פדיון פנ"ל, ורציתי לומר דאע"ג שהר"מ עצמו פכת דרימוני פספ ונהב שהם לנוי ס"ת מקרי תשמישי קדושה י"ל דל"ה לגמרי תשמישי קדושה ממש משום דנוי לס"ת מקרי ג"כ לצורך אדם למראה עיני, ולא דמי להא דמגילה (כ"ו): דקמטרי דספרי דמקרי תשמישי קדושה משום דלכבוד עבידי, דהתם היא לכבוד ס"ת ולא לנוי וינפי חיצוני, אבל ברימוני פספ ונהב אין זה צורך הס"ת עצמו דלי הפספ ולי הנהב אמר ד' רק שהוא יותר לצורך אדם להקסים עיניהם ולעוררם לכבוד הס"ת, וחיילי בזה מהמבואר ברמ"א או"ח סי' קמ"ז

ס"א שי"א שאם המעיל מצ"א משי צריף להפך המשוי לצד הספר ולגלול ולא נהגו פן והעיר בהג"א לסייע ממ"ש התוס' מנחות (ל"ב) דבתפילין ומזוזה שהן מכוסין א"צ שרטוט וליכא בהו משום נוי עיי"ש הרי דכל נוי ס"ת הוא עיקרו בעד האדם אשר למראה עינו, והלכך רימוני פסך ונהב ל"ה תשמישי קדושה ממש ודמי קצת לפחים של ס"ת דהוי רק תשמישי מצוה משום שעיקרן לצורך האדם וברימוני פסך ונהב נמי אפי' ל"ה עיקרן לצורך אדם מ"מ פיון שיש בהו ג"כ חלק לאדם לא אלים קדושתו' כשאר תשמישי קדושה ויש להו פדיון ושאני במטפחת שפכר שימש בו לס"ת שאין בו צורך אדם כלל (ודוק: טו) ולענגן אי מהני תנאי בתשמישי קדושה מבואר באו"ח סי' קנ"ד סעי' ח' דמהני תנאי להשתמש בו שאר תשמיש אפי' בחול, אבל יש עוד אופן תנאי אחר שיהי' קדוש רק לזמן ואח"כ יצא לחולין שכתב במח"א דלא דמי לתנאי להשתמש בו שאר תשמיש דלא הקצה אותו מתחילה לקודש וכהא דנוי סנפה באומר איני בודל מהם כל ביה"ש משא"כ בתנאי לזמן די"ל דלא פקעה בכדי ועיי"ש שתלה לי' במחלקת הראשונים דלהתוס' מגילה (כ"ח) דמה דאמרי' ביהכ"נ שפכבל על תנאי הו עשוין דוקא פשחרב מהני התנאי ודוקא לאותו שפכבל שהרי לעת בא גואל ב"ב תפקע קדושתו כו' נמצא דבתשמישי קדושה ל"מ תנאי ומשא"כ לשי' שאר הראשונים ז"ל: טז) וכת"הביא ממהרש"ם ח"א סי' י' שכתב דהתוס' שס"ל דבבנינם ל"מ תנאי הוא לטעמי' בתוס' שבת (כ"ב) לגבי עצי סנפה דלא מהני תנאי בדאו' רק שצ"ע מתשמישי קדושה דמהני תנאי אף שהוא מה"ת, והנה לדברי המח"א באמת להתוס' לשיטתם לא מהני תנאי בתשמישי קדושה, רק שהדבר צריף עיון ודקדוק עפ"י חילוקו של המח"א בין תנאי לתנאי ואין להאריף יותר: יז) ועיין רישלמי פ"ג דמע"ש ה"ה דבה"א הפל יפדה ויאכל בחוץ חוץ משנטמא בול"ה בפנים מה בין ול"ה בפנים או בחוץ זה וזה לא מדבריהם הוא ומשני פשהכניסו ע"מ שלא תתפשנו מחיצות אר"ז הדא אמרה מע"ש טהור ע"מ שלא תתפשנו מחיצות אין מחיצה תפשותו ר' יונה בעי טהור הוא דבר תורה ואת אמרת הכין אלא פני עבר ופדאו פדוי, והנה הר"מ פ"ב דמע"ש הי"ג פסק דמהני תנאי ע"מ שלא תתפשנו מחיצות שנפדין לכתחילה ולכאו' תיקשי קו' הירושלמי שהרי טהור הוא דבר תורה ואיך מהני תנאי, ויתכן עפ"י ד התוס' הג"ל לגבי עצי סנפה דל"מ תנאי בדאורייתא וע"כ קו' הירושלמי טהור הוא דבר תורה ואיך יועיל תנאי בדאו' שלא תתפשנו מחיצות אף א"כ תלוי זה בפלוגתא דב"מ (נ"ג) אי מחיצה לקלוט דאו' ולפי"ז הר"מ לשיטתו' בפ"ב דמע"ש ה"י דמחיצה לקלוט דרבנן שפיר מהני תנאי בטהור דבר תורה פן י"ל לפום ריהטא ועוד הדבר צריף ישוב בפלס העיון, ועיין זבחים (פ"ב:) דאמר רבא כל מיך דחשיב עלי' לפני ולפנים לא מיפסל בהיכל והוא כה"ג בירו' הג"ל דמהני תנאי ע"מ שלא תתפשנו מחיצות והכ"נ מהני מחשבה שלא תתפשנו מחיצות ההיכל ולא מפסיל עד דמטי לפנים: יח) ועפ"י האמור י"ל בהספר הרמ"א באו"ח סוס"י קנ"א דבית שיתדו לאחר שנבנה לביהכ"נ מותר לשפכ עליו ובמג"א סקי"ז דכיון שלא נבנה מתחלה לביהכ"נ מהני תנאי אפי' בישובו, ונראה עפ"י ד האו"ז שהבאתי לעיל דליכא דין תשמישי קדושה במחנך כמו דאין מעילה במחנך והערתי לעיל דבהכ"נ שהוא מחנך ולדברי הר"ן במגילה נתנו חכמים עליו דין תשמישי קדושה, אף י"ל עפ"י דאמר (מעילה י"ט) התם בשהקדישו ולבסוף בנאו דבכה"ג מודה רב דבית הוי כתלוש דמועלין בו ולפי"ז הכ"נ

בבהכ"נ דדמי לקדושת היכל ועזרה אם בנאו מתחלה לכה נתנו בו דין תשמיישי קדושה שעיקרו דאו' ולכה לא מהני תנאי בבנינו כמו"ש התוס' מגילה (כ"ח) ולטעמי' בתוס' שבת (כ"ב) הנ"ל דלא מהני תנאי בדאו' פנ"ל אבל הא תינח בבנאו מתחלה לביהכ"נ דהוי פהקדישו ולבסוף בנאו משא"כ בבית שייחדו אחר שנבנה לבהכ"נ דהוי בנאו ולבסוף הקדישו דל"ה עיקרו דאו' מטעם תשמיישי קדושה כמו דאין מועלין במחנפר וכיון דהוי דרבנן שפיר פתב הרמ"א דמהני תנאי אפי' בבנינו ודוק היטב, ועיין לעיל סי' א' עד"ז בביאור ירושלמי מגילה פ"ג: ג: יט) אף בלשון המהרי"ו שממנו נובע דין זה שפתב הרמ"א ונהיאו במחצה"ש ונ"ל דדוקא בית הבנוי לכה דדמיא להיכל וע"ז העיר כ"ת שיקרי בונין בחול ואח"כ מקדישין א"כ גם היכל לא הי' בנוי מתחלה לכה ולק"מ דיקרי מבואר בתוספתא ובר"מ פ"א מבה"ב ה' כ' דאין בונין מתחלה אלא לשם הקודש ואבנים וקורות שחצבן מתחלה לבהכ"נ אין בונין אותן להר הבית וכתב בשו"ת ב"א או"ח סי' י' שצריך לחלק הא דבונין בחול היינו שייבנה בסתם אבל לא יקרא עליו שם הדיוט משא"כ בהא דתוספתא אמר שלא ייחד אותם מתחלה להדיוט ואפי' לבהכ"נ: כ) ומה שרצה לחדש דרק עזרה הי' בונין בחול ולא ההיכל ומחשש שלא ימעלו בשעת בנין הי' אפשר בעצים דיומ' פדאמר במעילה (י"ד) וזה אין מתקבל כלל ומי יכריחנו לחידוש זה אשר לא שערום מעולם, וכבר הבאתי לעיל מ"ש במשיב פהלכה בפ"א הגמ' פסחים (כ"ו) שאני היכל דלתוכו עשוי דאע"ג דשילכד"ה אסור מדרבנן מ"מ הכא בדרבנן שוב תלוש ולבסוף חבירו הוי כמחנפר וליכא מעילה וא"כ ש"מ דגם היכל בונין בחול ואח"כ מקדישין דבהקדישו ולבסוף בנאו הרי מועלין במחנפר פדאמר במעילה כ': כא) ועוד נראה הדבר מבואר בירושלמי דגם ההיכל בונין בחול ואח"כ מקדישין והוא בסנהדרין פ"א ה"ג בירושלמי פליגו ר"י ור"ל חד אמר בונין ואח"כ מקדישין וחרבא אמר מקדישין ואח"כ בונין על היכל במה מוסיפין בשתהל"ח ומקשה ומקדישין ביו"ט אלא בלחה"פ כו' ובמה"פ שם דפי' הירושלמי מסכים לתלמודא דידן (שבועות ט"ו) דאמר שא"א לקדש עזרה בשתהל"ח דנבני' ביו"ט ונקדשי' ביו"ט אין בונין בהמ"ק דוחה יו"ט ואזלא כמ"ד בונין בחול ואח"כ מקדישין פדאמר התם בעינן קידוש בשעת בנין, ולכה קאמר הכא בירושלמי פן ג"כ לגביקידוש היכל בונין ואח"כ מקדישין ודוק היטב הרב השואל פתב ע"ז ונהיאו מס' ט"ת פ"א אחר בירושלמי ונהנה גם אני לעצמי זכיתי כבר בפ"א הירושלמי עד"ז עיין לעיל סי' ב' אבל לא מפני שאנו מדמין כו' ולהלכה אנו בעקבות הראשונים מפורשי הירושלמי גלף: כב) ועוד יותר מצינו דאפי' המזבח שבתוך מחיצות העזרה היו בונין בחול, דבתוס' סנפה (מ"ט) הק' דהיאך בנו את המזבח דלא אפשר דכל פלי ברזל לא נשמע בבית בהבנותו וכתבו דהיינו יכולים לחלק בין קודם שהקדישו אבנים למזבח דעודו חולין בין אחר שהקדישו כו' ולכאו' איה משפחת לה בנין המזבח באבנים קודם שהקדישו הרי מבואר בתוספתא ובר"מ פ"א מה"ב דתחלת חציבתו לשם הקודש אבל כבר הבאתי משו"ת ב"א או"ח סי' דמ"מ לא הקדישו את האבנים בפירוש לשמן דבונין בחול ואח"כ מקדישין וא"כ מבואר דאפי' מזבח לחוד שיותר הי' במציאות לבנותו באבנים ע"ד שאמר במעילה (י"ד) בעצים דיומ' מ"מ היו בונין בחול וא"כ מכש"כ בנין ההיכל ודוק: כג) אגב אעורר עוד בנוגע לראשי הדברים בדברי הח"ס או"ח סי' ל"ח שהבאתי לעיל מה שהשוה בהכ"נ לכל תשמיישי קדושה

ושיטתו דכל הני קדושתו דרבנן וס"ת בכלל, והערתי ממגילתה (כ"ח) ודאשתמש בתגא
חלף זה המשתמש במי ששונה הלכות פתרה של תורה דמשמע שהוא אי מה"ת שע"כ
עונשו מרובה וא"כ שמעינן מכש"כ אי הנאה ותשמיש בס"ת עצמו מק"ו וכמו"ש בפמ"ג
סי' קנ"ג דבקדושת ס"ת איכא ק"ו דמפני לומדי' עומדין כו': ויתכן אלא להעיר קצת
דק"ו זה דמפני לומדי' עומדין כו' לאו דברי הכל הוא, דהנה בקדושיין (ל"ג): בהא דאמר
ק"ו מפני לומדי' עומדין מפני' לא כש"כ הק' הר"ן ממכות (כ"ב) כמה טפשיאי הני אנשי
דקיימי מקמי ס"ת ולא קיימי מקמי גברא רבא כו' עיי"ש מה שתי' בזה, והי' נראה
להמציא דק"ו זה דמפני' עומדין הוא מספיק לק"ו דר' נחמני' (מעילה י"ט) דאמר שיש
מועל אחר מועל בכ"ש מק"ו אם אחרים מביא לקדושתו הוא עצמו לא כש"כ ורבנן
פליגי עלה והכ"נ בק"ו דאם מפני לומדי' עומדין הוא מסבא זו עצמה של ר' נחמני' דאם
הס"ת מביא את לומדי' לקדושה היא עצמה לא כש"כ, וכמ"ש האוה"ח פ' פנחס פסוק
כ"ג שמצא לחסידי ישראל שפכתבו פי פה של לומדי תורה דינו ככ"ש אשר ישרתו בה
בקודש פי אין קדושה פקדושת התורה וא"כ לרבנן דפליגו עלה דר' נחמני' לגבי כ"ש
לית להו סבא זו א"כ י"ל דהא דמכות (כ"ב) אתי' אליבא דרבנן: כד) ועיין זבחים
(מ"ג) דאמר עולא אם אחרים מביא לידי פיגול כו' י"ל דעולא לשיטתו דאזיל בסבא
זו בשבת (צ"ט) דאמר עולא ק"ו לאחרים עושה מחיצה לעצמו לא כש"כ ומצינו ג"כ
בנדה (ל"ה) דאמר רבא לאחרים גורם טומאה לעצמו לא כש"כ וכע"ז במנחות (ט"ו)
ומה האיסור אינו נאסר ומכות (ב') מה הסוקל אינו נסקל, ויש לחלק בענינים ורשמתי
זה ע"ד צחות להערה בעלמא חוץ לענין ההלכה: כה) העולה מכל האמורים הנתינים
למעלה מה שכתבתי להוכיח בתוקף הראיות דלאו דוקא קדושת ס"ת כ"א אפי' כל
קדושת שאר תשמישי קדושה הם מה"ת, וגם לענין שיצאו תשמישי קדושה לחולין ע"י
מכירה ופדיון הגם שהמח"א ה' צדקה הבין בשי' הר"מ דמשנה פל תשמישי קדושה
לתפוחי פסוף ונהב שהם לנוי דכלהו יש להן פדיון וחולק עם הרמב"ן בזה אבל נראה
מסתבר מ"ש הח"ס ושי"צ לחלק בין מטפחת שהוא תשמישי קדושה ובין רימוני פסוף
שהם לנוי: והגם שפסברת הח"ס דמה שהוא רק לנוי ס"ת ל"ה פלצורף ס"ת שפאמר
דהוי תשמישי מקדש שי"ב מועל אחר מועל צע"ק מתוס' שבת (כ"א): מ"ש דהואיל
ולכבוד קרבן הוי עושין צורף הקרבן חשוב לי', ועי' מג"א סי' תרמ"ט סק"ח מ"ש פיון
שהוא נוי למצנה חשוב פמצנה עצמה וע' ב"ב (ס"ט) מלבנות של חלונות מהו מי אמרי'
לנוי בעלמא עבידי מבואר דמבעי' אי לנוי הוי בכלל לצורכה וע' מ"ש בבאר שבע (תמיד
כ"ז) דלקף אמר התם דבשמירת המקדש לא מצי יתיב דל"ה צורף עבודה פיון שהוא רק
לכבוד, ובנמ"י ב"מ פ"ב מ"ש דלקף בזקן ואל"כ פטור מפריקה שהותר צעב"ח לתשמיש
בנ"א דלקף נמי לכבודם הרי לנו דוגמות שונות אי לנוי ולכבוד הוי כמו לצורף ודוק
בכל אלה, גם חוץ מטעמו של הח"ס פתב בשי"צ להסביר מטעם אחר משום דבנוי ס"ת
הוי כהתנה מעיקרא שיהי' להן פדיון כמו שהבאתי לעיל וג"א בעניויתי פתבתי הספר
מתקבל ולכן בנידון שאלתנו לגבי מטפחת ס"ת קשה להקל מצד פדיון: כו) ונפן אל פרט
הג' בהיתר משום חולי ונחשש סכנה ע"י רפואה מצד סגולה, הנה הביא מדברי הר"מ
פיה"מ ליומא פ"ח מ"ו בהא דמי שנשכו פלב שוטה אין מאכילין אותן מחצר פבד שלו
דלהתרפאות בדברים שהם מרפאים בסגולתן אסור ובברכ"י או"ח סי' ש"א פתב

דהפוסקים חולקים אדברי הרמז"ל וס"ל דגם רפואה בדרף סגולה הותר להנצל מחשש ספנה עכ"ד: כז) והנה משום הא לכא"ו הי נראה ראי להר"מ מסנהדרין (מ"ז) קברין דרב הא שקל' מינ' עפרא לאישתא בת יומא אתו א"ל לשמואל אל יאות עבדין קרקע עולם היא וקרקע עולם אינה נאסרת כו' והקשו באחרונים לשו"ת מהרשד"ם יו"ד סי' ר' דצרכי המת תכריכי וקברו אינם אסורים מד"ת כ"א מדרבנן וע' שו"ת רע"א סי' מ"ה בזה א"כ בלא הטעם דקרקע עולם מותר רפואה באי דרבנן לחשאב"ס עכ"ק: כח) והנה לכא"ו י"ל עפי"ד האו"ז בה' אבלות סי' תכ"ג שפתב בפי' הגמ' דסנהדרין ה"ל שנטלו מעפר קבר דרב ומשקין אותה לו וניצל וא"כ שניתן העפר לאכילה ושתי' מתורץ לפי המבואר ברמ"א יו"ד סי' קנ"ד סעי' ג' דאסד"ר מותר לרפואה לחשאב"ס ובלבד שלא יאכל וישתה האיסור ואע"ג דאפתי אכילת עפר הוי שלא כדה"נ לגבי אסורין מ"מ י"ל דאכילת עפר עצמו הוי איסורא מצד עצמו דאמר בשבת (קי"ג:) מהו שאכול אדמה בשבת א"ל וכי בחול מי הותרה וא"ר אמי כל האוכל מעפרה של בבל פאילו אוכל מבשר אבותיו וי"א פאלו אוכל שקצים ורמשים דכ' וימח את כל היקום כו' עד פיון דמלקו גזרי בי' רבנן, ונראה דלמ"ד פאלו אוכל מבשר אבותיו הוי אי' דאו' והא דשבועות (כ"ב) דבעי בשבועה שלא אוכל עפר בכמה ולא אמר דהוי נשבע לבטל את המצוה משום דלא אתי אלא מדרשא והוי כמו ח"ש דל"ה מןשבע ועומד והכ"נ באי' אכילת עפר בין לטעם שיהוא מלקה בין לטעם פאלו אוכל מבשר אבותיו ל"ה דבר המפורש וחלה שבועה עליו: כט' אבל הנה במ"ש האו"ז שנטלו מעפר קבר דרב ומשקין אותה לו לענ"ד לכא"ו משמעות הפשוט היא שלא הי לאכילה ושתי' וסמך לזה נראה מגמ' דע"ז (נ"ג) דאמר מאן יהיב לן מעפרא דרב ושמואל ומלאינן עיינן ומשמע דהיינו הך דסנהדרין דאומר קברין דרב הוי שקלו מינ' עפרא כו' שהי' זה למלינן עיינן ומפיון שלא הי לאכילה ושתי' הדק"ו דבלאה"כ הותר איד"ר של קבר לחשאב"ס ואמאי צריף לטעם דקרקע עולם, אלא ע"כ מפאן ראי להר"מ דכיון שעפרא דרב הרי הי' רק רפואה של סגולה שלא הותרה ודוק היטב בהערה זו, [ולא כביר נתעוררתי עפ"ד פיה"מ ה"ל מירושלמי שהביאו התוס' סוטה (י"ז) ראב"ש אומר אין כותבין על עורות בהמה טמאה כו' שמא תאמר איני שותה ונמצא השם גנוז על עור בהמה טמאה, ותיקשי לכא"ו מיומא (פ"ד) גיתי משפא דאפא ונקתב עלי' ו' צבאות כו' והרי אפא הוא טמא ואין לומר דהתם מותר משום ספנה שהרי לפיה"מ ה"ל אסור אפי' במקום ספנה רפואה סגוליית וי"ל: ל) ואמנם כ"ז בנוגע לשאר אי' אבל בנידון שאלתנו באי' הנאה מס"ת ותשמשי קדושה מפורש להיתר בש"ע יו"ד סי' קע"ט סעי' ט' תינוק שנופגע אין קורין עליו פסוק ואין מניחין עליו ס"ת ובש"ף ס"ק י"ב שהוא עפ"י דאמר בשבועות (ט"ו) דאסור להתרפאות בדברי תורה רק להגן שאני וע"כ בתינוק וה"ה גדול שפבר נחלה אסור להניח עליו ס"ת משא"כ להגן שלא יחלה וא"כ מכש"כ בנ"ד להניח עליו מטפחת ס"ת כדי שלא תפיל דהוי רק להגן מותר אע"ג שהוא רק רפואה סגוליית, וראיתי בשו"ת טוטו"ד מהדו"ג סי' מ"ז ששאל בענין זה וכתב להתיר מטעם זה ובצירוף הסברא דתשמשי קדושה הוי רק דרבנן שמותר לחשאב"ס ואין הס' פעת תח"י וכמזונה שלא הזכיר מזה דהוי רק רפואה סגוליית, והנה הגם שהוכחתי לעיל דתשמשי קדושה הוי אי' דאו' מ"מ יספיק טעם הראשון משום דלהגן שאני ומותר אפי' רפואה סגוליית כנ"ל: לא) ואסיים בדבר

אגדה במה שאמרתי כבר בפ' הכ' פ' בשלח ויאמר ה' אם שמוע תשמע וגו' כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליה פי אני ה' ורפאה ובעק"י שער מ' פתב ונ"ל רבים מקשים במקום שאין חולי רופא למה והיא קו' הגמ' סנהדרין (ק"א), אבל נראה ע"פ הגמ' שבועות ה"ל דאסור להתרפאות בד"ת רק להגן שאני וע"כ נמצא שבקיום התורה והמצוות יחוייב קישור שלמות הבריאות מבלי תעבור המחלה שיהי' צורך לרפואה דא"כ יהי' כמו מתרפא בד"ת ורק שיועיל שלא תבא המחלה להגן שאני וזה"כ אם שמוע תשמע וגו' כל המחלה וגו' לא אשים עליה ובא הפתוב לבאר למה זה פי אני ד' ורפאה, מפני שהוא פועל יוצא מקיום תורתו וא"כ הי' זה כמתרפא מד"ת ע"כ ההכרח שתהי' ע"ד להגן שאני והוא פי' נחמד, פן נפנינו ד' בחו"ש והבריאות בקישור קיום התורה"מ: והי' שלום ידו דו"ש.

סימן יד לה"ל. א) מ"ש ב'שוב קו' הכ"מ במג"א סי' קנ"ג סק"ה דאמאי אין משנין הא קי"ל דהזמנה לאו מלתא הוא וכתב עפ"ד הקצה"ח סי' י"ב דלא מהני מחשבה כ"א בקדוה"ג ולא בקבה"ב וע"כ בבהכ"נ מהני מחשבה ממילא הזמנה מלתא הוא משא"כ בתשמשי קדושה הנה נעלם ממנו מ"ש בשו"ת מהרי"ק שורש קס"א ענף ז' דבהכ"נ שיש עליו שם קודש ולפינו מתרומה וקדשים דמהני גמר בלבד, גם מה שהביא מקצה"ח סי' י"ב מפני שהיפוף בש"ע חו"מ סי' רי"ב דאפי' בקבה"ב מהני מחשבה ודברי הקצה"ח תמוהים ומן הפרכים במחכ"ת והא גופא ראי' מדמהני מחשבה בבהכ"נ בשו"ת מהרי"ק ה"ל אע"ג דבהכ"נ הני רק קדו"ד שהרי בהכ"נ של פכרים נמכר ולא כמו"ש כ"ת דבהכ"נ מהני מחשבה דהני קדוה"ג דז"א: עתה בנוגע לפלפולו בדברי הירושלמי ומה שרחש לבי בזה: ב) בירושלמי שקלים פ"ד אשה שעשאה פתונת לבנה פשרה ובלבד שימסרה לצבור כו' מה פליגון בגופו של קרבן אבל במכשירי קרבן כל עמא מודיי שהוא משתנה קרבן יחיד לק"צ, ותמה הרב המג"מ פ"ד משקלים ע"ד התוס' יומא (ל"ה) בהא דאמר התם אחר שפלתה עבודת ציבור פהו שעשתה לו אמו פתונת לובשה ועובד בה עבודת יחיד ובלבד שימסרנה לצבור מ"ד גיחוש דלמא לא ימסרנה יפה יפה קמ"ל והק' התוס' מב"מ (ק"ח) דלרבנן חיישינן שמא לא ימסרנה יפה ות' דהקא מודו דאנן סהדי דכ"ג מסר יפה שהוא גדול בתורה וידע שיש למסור יפה כו' ומאי קו' להירושלמי הרי במכשירי קרבן לא חיישינן לכ"ע: ג) ונראה ליישב דלכא' הדבר תלוי בפלוגתא בש"ס דילן גופא דבע"ז (מ"ו) בעי רמב"ח המשתתנה להר אבננו מהו למזבח מכשירי קרבן פקרבן דמי או לא וביומא (מ"ח) חשב בחתיית גחלים מהו מכשירי מצנה פמצנה כו' ופסחים (צ') פנין דהקשרו דפסח הוא פפסח דמי כו' והר"מ פ"ה מעביוה"כ הכ"ז פתב חתיית גחלים לקטורת נפסלת במחשבה שמכשירי קרבן פקרבן ובכ"מ הק' שהוא איבעי' דלא איפשטא, ולענ"ד י"ל דהר"מ סמך אסוגי' דע"ז ה"ל דרבא פשטה לה במשתתנה להר אבננו פסולין למזבח וכן פסק הרמז"ל בפ"ד מאס"מ והיינו משום דמכשירי קרבן פקרבן ולפי"ז י"ל ג"כ בהא דירושלמי שקלים ה"ל משום דמכשירי קרבן לאו פקרבן דמי וממילא אליבא דרבא בע"ז (מ"ו) אפי' במכשירי קרבן צריך למסרו לצבור: ד) עוד נראה לתרץ דבאמת ליכא פלוגתא בשיטת הירושלמי וש"ס דילן ובחז"ל שיטה קיימי דבמכשירי קרבן א"צ מסירה לצבור רק שהחילוק הוא בענין הנושא, דאיתא בתוספתא דכלאים הביאו התוס' מנחות (מ"א) בגדי פהונה ובגדי כ"ג

א"ב משום פלאים בגדי כ"ג שציצא במדינה חייב במקדש בין לשרת בין שלא לשרת פטור והתוס' מנחות שם הביאו מפאן ראי' דבגד"כ שרי אף שלא בשעת עבודה אבל בשו"ת עט"ח יו"ד סי' כ"ג פתב דאדרבה התוספתא מסייע לשי' הר"מ דבגד"כ אסור שלא בשעת עבודה שהרי בתוספתא פתח בתרתוי בגד"כ ובגדי כ"ג ומסיים בתדא בגדי כ"ג והוא הדבר משום דבכהן הדיוט לבישת בגדי פהונה הוי רק לצורך עבודה במקדש אבל שלא בשעת עבודה אין מצנה על הפהנים שיהיו מלובשים בבג"כ וע"כ חייב על האבנט אף במקדש שלא בשעת עבודה כשי' הר"מ משא"כ בכ"ג עליו מ"ע דלבישת שמינה בגדים בעת שהיא במקדש אף שאינו עובד כלל וע"כ אינו חייב כ"א פשוטא ביהן חוץ למקדש וכן מורה לשון הר"מ בסה"מ אחר שמזכיר מצנות כ"ג ו"ל ויכבר בא בספרי שלבישת בגדים אף היא מ"ע והוא אמרם מנין שאין אהרן לובש בגדים אלו לגדלותו אלא כמו מקינים גזרת המלך שנ' ויעש כפאשר צוה ד' את משה כלומר לבישת הבגדים כו' עיי"ש: ה) נמצא מבואר שיש חילוק בין בגדי פהן הדיוט לבגדי כ"ג דבכהן הדיוט הוי לבישת בגד"כ רק הקשר מצנה לצורך עבודה משא"כ בכ"ג הוי לבישת הבגדים מ"ע אף אם אינו עובד כלל והוי הלבישה גופא מצנה כמשמעות לשון הספרי הנ"ל, ולפי"ז י"ל דמה דבירושלמי פ"ד דשקלים ותענית דבמכשירי קרבן פגון בגדי פהונה לא בעי מסירה לצבור היינו דוקא משום דבגדי פהונה הוי רק מכשירי קרבן וגם דהוי רק מכשירי מצנה כמו שאמרנו דבגדי פהן הדיוט הוי רק מכשירי מצנה שאין הלבישה מצנה כ"א לצורך עבודה אבל באופן שהלבישה לא הי' מכשירי מצנה רק היא גופא מצנה הי' הדין שנה כמו בגוף הקרבן דבעי מסירה לצבור משום דמצנה של מקדש הוי בכלל קרבן ודמיון לזה בירושלמי בפורים פ"א ה"ב דאיבעי' אי יש דיוחוי אצל מצות אמר מצות פגבוסה הו או אינו פגבוסה והיינו אם מצנה פקרבן דיש בו דין דיוחוי אבל מצנה של מקדש פשיטא דהוי בכלל קרבן ועיין תוס' זבחים (ס"א:) ד"ה אע"פ דבאכילת קדשים איפא דין דיוחוי והוא סותר לתוס' ב"מ (נ"ג) ונראה דשי' התוס' זבחים הוא מה"ט דאע"ג דאמרי אין דיוחוי אצל מצות מ"מ מצנה שבמקדש דהיינו אכילת קדשים הוא בכלל קרבן נדוק ולפי"ז מתורץ היטב קו' המגיה במל"מ מהא דיומא ל"ה הנ"ל דהתם הרי איירי בבגדי כ"ג בעבודה דיוה"כ כפירש"י שם ד"ה עבודת יחיד דהיינו הוצאת פה ומחמתה ביוה"כ בבגדי כ"ג דלבישתו הו גופי' מצנה פתוספתא והספריה"ל והוי פגופו של קרבן דאמר גם בירושלמי דבעי מסירה לצבור ודו"ק פי נכון מאוד: ו) והנה כ"ת פתח בישוב קו' המגיה במל"מ הנ"ל ע"פ דרפו בדברי הקצה"ח סי' הנ"ל דבקב"ה לא מהני מחשבה ונה טעם הירושלמי דמכשירי קרבן ל"ח שפא לא ימסרנה יפה והיינו בבגדי פהן הדיוט דהוי קדו"ד להריטב"א קידושין (נ"ד) פיון דהחשש שפא לא ימסרנה יפה הוא רק מטעם שפא הי' לו מחשבה ליחיד כמו"ש הח"ס עה"ת פ' משפטים ובקבה"ב ל"ש זה ומשא"כ בבגדי כ"ג דהוי קדוה"ג כמו שיש להוכיח מקו' המל"מ פ"ח מהכה"מ מ'ימא (י"ב) דילפינו מקרא והניחם שם דטעונוין גניזה, עכ"ד, אבל הנה מלבד שלא נתן טעם והסבר לחילוקו דבגדי כ"ג יהי' להם יותר קדוה"ג מבגדי כה"ד והמל"מ באמת הק' מבגדי כ"ג לכל בגדי פהונה גם בעיקר סבתו צ"ע דכמו דחיישינו שפא הי' לו מחשבה בתחלה ליחיד הכ"נ נחוש שפא חישב וגם אמר ליחיד קודם שימסרנה לצבור, אבל יותר מזה

כָּבֵר פְּתַבְתִּי שְׁמָה שְׁפֹתַי עַפ"ד הַקְצָה"ח הוּא יְסוּד רְעוּעַ שְׁמִפְנֵי שֶׁבִּש"ע הַהִיפּוּהָ וְאַנָּה
בְּתִירוּצֵי לְקו' הַמַּל"מ אֲשֶׁכְחֵנָּה בַע"ה מְרַגְנִיתָא טָבָא: יְדִידוֹ.

סִימָן טו. פְּלִפּוּל הַלְכָה הַנוֹגַע בְּעֵינֵינִים הַקּוֹדְמִים תּוֹס' יוֹמָא (י"ב) ד"ה הָא דְכָרְפִים תְּמָהוּ
דְמַאי פְּרִיָה מַר' יְהוּדָה דְאָמַר אֲנִי לֹא שְׁמַעְתִּי אֶלְא מְקוּם מְקַדָּשׁ בְּלִבְד דְלָמָא כַר"מ ס"ל
דְבַהכ"נ חֲזִיב בְּמִזוּזָה אַפִּי דְכָרְפִים: הַנְרָאָה לְתַרְזַן דְהִנְהָ מַה דְפְלִיגִי ר"מ וְרַבְּנָן בְּבַהכ"נ
לְעֵנָן מִזוּזָה וְטַעְמֵי דְרַבְּנָן דְפְטָרִי מְמִזוּזָה מְשׁוּם שְׂאִין לְבַהכ"נ בְּעָלִים מְיֻחָדִים כַּפִּירִיש"י
וְכַמוּ דְמַמְעֻטִי רַבְּנָן בַּהכ"נ מְנַגְעִים דִּינְצָאוּ אֵלּוּ שְׂאִין מְיֻחָד לּוֹ, וְצָרִיף לְהַבִּין דַּא"כ מ"ט
דַּר"מ דְמַחְזִיב בְּמִזוּזָה, וְנִרְאָה דְפְלִיגִי בְּחֻקֵּי הַמְפֻרָּשִׁים בְּדָבָר שֶׁל צִיבּוּר אִם פִּקְעָה שֶׁם
הַיְחִיד וְנִעְשָׂה שֶׁם הַכּוֹלֵל "שֶׁל צִיבּוּר" אוּ שְׁנֵשְׂאָר עֲדִינָן שֶׁם כָּל אֶחָד וְאֶחָד רַק שְׁנֹכְלִין
בְּצִיבּוּר, וּבַט"ז או"ח ס'י שַׁצ"ה סַק"ב לְגַבֵּי עִירוּב הַשְּׁוֹתְפִין פְּתַב דְכִינּוּן שְׁנִתְעַרְבַּ הַפֶּל
בְּיַחַד נִעְשָׂה הַפֶּל שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מְבֹאָר שִׁיטְתוֹ דְעֲדִינָן שֶׁם כָּל יְחִיד וְיְחִיד עוֹמֵד וְלֹא
פִקְעָה וְלַעֲנוּמַת זֶה פְּתַבּוּ הַתּוֹס' מְנַחֲוֹת (ע"ח) בְּהָא דְהַשׁוּחַט פֶּסַח עַל הַחֲמִץ עוֹבֵר בַּל"ת ר'
יְהוּדָה אוֹמַר אִף הַתְּמִיד וְאִר"ל לְעוֹלָם אֵינּוּ חֲזִיב עַד שְׂיָהָא אוּ לְשׁוּחַט אוּ לְזוֹרֵק אוּ לְאֶחָד
מִבְּנֵי חֲבוּרָה עִמּוֹ בְּעִזְרָה וְהַקְשׁוּ בַּתּוֹס' דְנֹדָאֵי זֶה רַק אֶפְסַח קָאֵי אֲבָל אֶתְמִיד פְּשִׁיטָא דְלֹא
מְחִיב מְשׁוּם אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל עַכ"ד מְבֹאָר שִׁיטְתָם דְבַק"צ פִּקְעָה שֶׁם הַיְחִיד וְכַאוּ פְּנִים
חֲדָשׁוֹת שֶׁם צִיבּוּר הַכּוֹלֵל וְהַדְּבָרִים עֵתִיקִים: וְלִפִּי"ז נִרְאָה דַּר"מ וְרַבְּנָן דְפְלִיגִי בְּבַהכ"נ
לְעֵנָן נִגְעִים וּמִזוּזָה בְּהָא פְּלִיגִי דְרַבְּנָן דְפְטָרִי ס"ל דְלֹא פִקְעָה שֶׁם כָּל יְחִיד וְיְחִיד וְאִ"כ
ל"ה בֵּית הַמְיֻחָד לּוֹ וְר"מ דְמַחְזִיב ס"ל דְמַקְרִי בְּעָלִים מְיֻחָד דְהִינּוּ הַצִּיבּוּר פִּינּוּ דְפִקְעָה
שֶׁם יְחִיד וְיְחִיד וְנִעְשָׂה לְצִיבּוּר אֶחָד, וְע"כ אִף בְּבַהכ"נ שֶׁל כְּרַפִּים דְסַתְמָא לִי בֵּית
דִּירָה כְּמוֹ"ש הָרִי"ף וּבַכ"מ ה' מִזוּזָה וְהִינּוּ טַעְמָא דְרַבְּנָן דְפְטָרִי בְּשֶׁל כְּרַפִּים מ"מ לַר"מ
מְחִיב אִף בְּשֶׁל כְּרַפִּים דְהוּי מְיֻחָד לְבְּעָלִים כְּלִילִית הַצִּיבּוּר: וְאַמְנָם בְּעִיָקָר חֻקֵּי זֶה אִם
בַּק"צ בְּטַל שֶׁם הַיְחִיד נִרְאָה שֶׁהוּא פְּלִגְתָא דְחֻקֵּי וְר' יְהוּדָה בְּיִרוּשְׁלַיִם שְׁקָלִים פ"א
ה"ג גְּבִי דַּר"י כָּל פֶּהָן שְׁשׁוּקֵל אֵינּוּ חוּטָא כּו' מְשִׁיבִין חֻקֵּי לַר"י אֵין חֻטָּאת צִיבּוּר
מִתָּה וְאֵין מְנַחַת צִיבּוּר קְרִיבָה כְּלִיל כּו' הוּא מוֹתִיבִין לִי לֹא נִדְבַת יְחִיד הוּא וְאֵינּוּ
מוֹתִיבִין לִי כָּל שְׁנִמְסָרָה לְצִיבּוּר כְּמוֹ שֶׁהוּא נִדְבַת צִיבּוּר וְהִינּוּ פְּלִגְתָּם אֵי בַּק"צ פִּקְעָה
שֶׁם הַיְחִיד דַּר"י אָמַר לֹא נִדְבַת יְחִיד הוּא דַּע"פ שֶׁהוּא ק"צ לֹא פִקְעָה מְנַחַת שֶׁם הַיְחִיד
וּמְנַחַת כְּהֵן כְּלִיל אֲבָל חֻקֵּי מוֹתִיבִין לִי פִינּוּ שְׁנִמְסָרָה לְצִיבּוּר כְּמוֹ שֶׁהוּא נִדְבַת צִיבּוּר
דַּס"ל דְפִקְעָה שֶׁם הַיְחִיד וְאֵין מְנַחַת צִיבּוּר כְּלִיל: וְעַפִּי"ז מְיֻשָּׁב מַה שְׁדַקְדְּקוּ הַתּוֹס' מְנַחֲוֹת
(ע"ח) הַנְּ"ל דְאִיף יְתַחְזִיב בְּתְמִיד אִם יֵשׁ לְאֶחָד חֲמִץ מִבְּנֵי חֲבוּרָה אֲלִיבָא דַּר' יְהוּדָה
וְלְהָאִמּוֹר שְׁפִיר אַתִּי אֲלִיבָא דַּר' יְהוּדָה לְשִׁיטְתוֹ גַּם בְּתְמִיד מְחִיב בְּכַה"ג אִם יֵשׁ לְאֶחָד
מִבְּנֵי חֲבוּרָה בְּעִזְרָה דְהָרִי לְדִידִי ס"ל דְלֹא פִקְעָה שֶׁם הַיְחִיד ג"כ בַּק"צ: וְלִפִּי"ז מְתוּרָן
קו' הַתּוֹס' יוֹמָא הַנְּ"ל דְלֹא יִתְכֵן לֹמַר דַּר' יְהוּדָה יְסַבּוֹר כַּר"מ דְמַחְזִיב בְּבַהכ"נ שֶׁל כְּרַפִּים
בְּמִזוּזָה, שְׁהָרִי טַעְמָא דַּר"מ רַק מְשׁוּם דְמַקְרִי בֵּית הַמְיֻחָד לְבְּעָלִים וְהוּא שֶׁם הַכּוֹלֵל שֶׁל
צִיבּוּר אֲבָל לַר' יְהוּדָה הָרִי מְפֻרָּשׁ ס"ל דְלֹא פִקְעָה שֶׁם הַיְחִיד דְמַה"ט אָמַר דְכְּהֵן אֵינּוּ
שׁוּקֵל מְשׁוּם דְהוּי מְנַחַת כְּהֵן כְּלִיל א"כ עַכְס"ל כְּרַבְּנָן דְהָכָא דְבַהכ"נ שֶׁל כְּרַפִּים פְּטוּר
מְמִזוּזָה דוּק וְהַבֵּן: סִימָן טז.

ב"ה טו"ב שְׁבֵט תְּרַצ"ו. שׁוֹכְט"ס לְכַבּוּד יְדִנ"פ הָרַב הַגָּאוֹן הַחֲסִיד מְעוֹז וּמַגְדוֹל כַּש"ת
מו"ה שְׁמוּאֵל אֶהְרֵן מִיְלְעָר נ"י אַבְד"ק לַאֲבָאוּא: הַיּוֹם פִּי אֶקַח מוֹעֵד לְהַשְׁתַּעֲשֵׂעַ

באמרות טהורות יקרת כת"ה ערבו לי, אודות השאלה שהוצעה לפניו בגידן טעות בקריאת התורה ב' דתנופה שאחר סיום הפהן שקראו ללוי ובין גברא לגברא נגלל הס"ת על יום הששי והלוי בירך ברכה ראשונה וקראו לפניו עד זה קרבן אליסף בן רעואל וקודם ברכה אחרונה ראו שטעו בדרך הספר וסדר של יום השני הי' מכוסה לגמרי מה שהי' על עמוד שלפניו: א) והנה דברת השואל ע"פ הש"ע או"ח סי' ק"מ ב' דעות בזה ובשערי אפרים פלל י"ד סעי' י"ז שאם הראו לו בעמוד אחר צריף לחזור ולברך ואע"פ שבדרך החיים מיכל היינו אם הי' מגולה משא"כ במקושה עמוד הקודם ואע"ג דאמר במגילה (כ"ט): שאין משגיחין בתנופה היינו אם קראו פל הסדר אפי' של יום אחר אבל לתצאין לא שמענו, ואמנם דעת כת"ה שקשה לעשות מעשה לברך שנית והאריף בפלפול רחב ויפה ויסודו ע"פ המג"א שהביא משו"ת המבי"ט וכפי שפי' בלבו"ש בכוננתו דרך בטעות שלא מחובת היום דעת הפוסק שצריף לברך ובש"ע שהביא ב' הדעות אבל בטעות חובת היום פהאי דהרד"א ב"ב, שקראו ראשונה בשל חנופה בר"ח טבת א"צ לברך והמחבר ע"כ לא העתיק עובדא דהרד"א רק סתם, והוסיף כת"ה לחזק אשיות בעיון ההלכה: ב) נאשר אהנה לענ"ד הנה בא"ר פאן הביא ג"כ לשו"ת המבי"ט סי' רכ"ד הנ"ל דאם הראו לו בפנייה שהיא חובת היום דא"צ לברך ולא דמי לתורמס שנפל מידו דצריף לחזור ולברך דהתם מה שברך עליו לית' אבל הכא דמי למי שהי' לפניו סל של תפוחים ונתן עיניו בא' לאכילה וברך ואח"כ נדמה לו אחרת יותר טובה ולקחה דא"צ לברך והק' הא"ר שלא הזכיר המהרי"ט מדברי אבודרה"ם דתלי דין דתורמסא בדין ס"ת, פן הקשה גם במג"א דלמה פתב הרד"א בעובדא שקראו של חנופה תחלה בר"ח טבת שצריף לברך שנית הא שניהם חובת היום: והנ"ל בזה הנה מה דהמבי"ט ז"ל פתב דהיכי שהראו לו בחובת היום א"צ לברך ומדמה לה לסל של תפוחים ונראה לו אחר שברך אחרת יותר טובה שא"צ לברך הלא הוא הדין באו"ח סי' רי"א סעי' ה' בהג"ה ומבואר שם ובלבד שיהא דעתו עליו ג"כ בברכתו עכ"ל ובמג"א סקי"א שאינו בדין דאינו חשוב פטור את החשוב אגב גררא אלא דרך פנונה, וא"כ בגידון דהמבי"ט שהראו לו בחובת היום אף בטעות א"כ הרי לא נתפנוין בברכתו אלא על המקום שהראו לו בטעות ולמה א"כ יפטור בברכתו הראשונה את הקריאה השני' ובמחצה"ש הרגיש בזה וכתב לתרץ דבקריאת התורה שהוא חובת היום זה פולם מקרי חשובים אף שצריף לקרות למעלה והראוהו למטה דגם מה שא"צ לקרות חשוב כמו צריף לקרות פי פולם אהובים ונחביבים עיי"ש: ג) ואמנם הנה במנחות (מ"ט) דקאמר אילימא תמידין דיומין' ומוספין דיומין' פשיטא תמידין עדיפי דהווי להו תדיר ומקודש ופירש"י דאותו שזמנו עכשיו מקרי מקודש ובתוס' שם בהא דמסיק אלא תמידין דלמחר ומוספין דהאינדנא, משמע דתמיד של בין הערבים קודם למוסף והא לא מקודש הוא התם מטעמא אחרנינא דה"ק רחמנא פל היכי דאיפא אחד בפוקר עשה שני בין הערבים, מבואר דמה דזמנו עכשיו מקרי מקודש לעומת השני שזמנו אח"כ ועיין ג"כ קצה"ח סי' ק"ד שלמד מזה שאין הלנה יכול לעבב התשלומין לבע"ח הראשון התובעו למען לחלק לכל הבע"ח משום דזה שתובעו וזמ"פ היום מקרי מקודש דעדיף: ד) ולפי"ז נראה דהכ"נ בעובדא דהרד"א שקראו לו תחלה בשל חנופה בר"ח טבת, מאחר שהדין לקרות תחלה בשל ר"ח שהוא תדיר ממילא מקרי מקודש לגבי חנופה משום דשל ר"ח זמנו עכשיו

משא"כ של חנוכה זמנו אח"כ ומחוסר קריאת ר"ח תחלה, ואע"ג דכה"ג אמר ביומא (ס"ב) בשעירי יוה"כ דלשעיר הנעשה בחוץ לא חזי דמחוסרי עבודת היום מ"מ אין מחו"ז לבו ביום, והכ"נ נאמר דגם של חנוכה מקרי מקודש פנין דחזי אחר קריאת ר"ח ואין מחו"ז לבו ביום, ז"א דכבר פתבו התוס' מנחות (ה') ד"ה אלא שאין לדמות שאר דברים לענין שחוטי חוץ דלזה אמרי' ביומא שם דאין מחו"ז לבו ביום דחשוב ראוי לפאה"מ פנין דחזי בו ביום משא"כ לשאר דברים, וא"כ ה"א שפיר מקרי של ר"ח דזמנו עכשיו מקודש לגבי של חנוכה דאין זמנו עכשיו טרם שקרא של ר"ח, ולפי"ז מתורץ היטב קו' המג"א והא"ר דעובדא זו שקראו בפל חנוכה תחלה בר"ח טבת שפיר קאמר הרד"א דצריך לברך אע"ג דשניהן חובת היום דמזמנה לה המבי"ט ו"ל לסל של תפוחים, ז"א דהרי גם התם אמרי' שאין פוטר האיגו חשוב את החשוב אנב גררא כ"א בכנונה וה"א הרי של ר"ח מקודש נגד של חנוכה והוא לא נתפנון רק למקום שהראו לו אינו בדין שיפטור של חנוכה את של ר"ח שהוא חשוב לפי שזמנו עכשיו דמקרי מקודש, ועוד שהרי במגילה (כ"ט) אמרי' והלכתא אין משגיחין בחנוכה ור"ח עיקר וכ"פ בש"ע סי' תרפ"ד סעי' ג' ובתוס' מגילה (כ"ג).

(הביאו גי' ילמדנו אין משגיחין בחנוכה כל עיקר עיין שו"ת עט"ח או"ח סי' ט' מה דנפ"מ מזה א"כ ממילא דשל ר"ח מקרי חשוב יותר לגבי חנוכה ולכך שפיר קאמר הרד"א שאין פוטר ר"ח את של חנוכה: ה) ויש להוסיף עוד טעם לשבח דהרד"א לשיטתו הביאו ברמ"א סי' תרפ"ד סעי' ג' דאם טעה והתחיל בשל חנוכה צריך להפסיק לקרות בשל ר"ח דתדיר מעכב אפי' דיעבד כמו בתפילין דקתני מעכב דאם הקדים תשר"ל לא יצא וצריך לסלקו ומה שתמה ע"ז בט"ז דלא נמצא זה כלל בגמ' והביא פן ג"כ מתשו' הגאון מהר"ן פ"ץ ו"ל, אבל בשו"ת ב"א סי' י"ח ובהגהות יא"פ הראה שהוא בירושלמי פ"ה דמע"ש ועשו"ת בש"ר וכסדה"ס סי' פ"ד א"כ דס"ל להרד"א ו"ל דכל כך עדיף חשיבותי' דשל ר"ח להקדימו אפי' לענין דיעבד משוה"כ מקרי מקודש הרבה דזמנו עכשיו לכך ס"ל ג"כ שאין ברכתו פוטר לשל חנוכה בלא פנונה, רק שבא לדון פנין שס"ת מנחי קמי' דעת' עלוני' ואיפא פנונה, והמבי"ט בסי' רכ"ד שכתב דבשניהן חובת היום א"צ לברך התם בקריאה של אותו סדר עצמו שהראו לו בטעות למעלה או למטה ע"כ כתב פנין שמשה תיקן להם לישראל שיהיו קורין בתורה בשבת וב' וה' [ב"ק פ"ב:] ופירש"י חובת היום בכל שבת כו' ומנן הקורים הוי תיקון חכמים כו' וא"כ אין פאן טעות פי כל הפרשה הוא חובת היום ואפי' לכתחלה יכול לחזור ולקרות מה שקרא הא' כו' עיי"ש כל התשו' דמייירי בקריאה שהראו לו בטעות באותו סדר דהוי חובת היום אהד דהוי רק תיקון חכמים במנן הקורים וכל הסדר הוי חובת היום שאין מקום אהד מקודש מחבירו, ומשא"כ בעובדא דהרד"א דאיירי בשני סדרים של ר"ח וחנוכה ושל ר"ח מקודש דזמנו עכשיו גם להמבי"ט נראה שאין פוטר זא"ז אם לא הי' דעת' עלוני' וכדברי הרד"א ו"ל, והמחבר בש"ע סי' ק"מ שלא העתיק עובדא דהרד"א רק סתם שהראו מקום שצריך לקרות וברך והזכירוהו שפרשה אחרת צריך לקרות כו' שהביא ב' דעות אי צריך לחזור ולברך ע"ז יפה הראה המג"א לשו"ת המבי"ט הנ"ל דכה"ג שהפל בסדר אהד חובת אותו היום לכ"ע א"צ לחזור ולברך ומתורץ היטב קו' הא"ר מה שהמבי"ט לא הזכיר פלל מדברי הרד"א והוא משום שהוא ענין אחר לגמרי

נדוק היטב ולענ"ד מקום הניחו לי בזה בס"ד: נמצא ע"פ האמור שלא כפי הפמ"ג והלבוש במחכ"ת לתלות עונבך דהרד"א בהוראת שו"ת המבי"ט ולענ"ד הענינים נפרדים ואדרבה בעונבך דהרד"א בפ"ל ר"ח נחנפה ל"ה פחובת יום אחד משום דש"ל ר"ח מקודש שאינו פוטר של חנפה בלא דעתך עילוני להרד"א ו"ל: ו) ומעתה נחנה בנידון שאלתינו שהראו לו בחנפה הקריאה ביום הששי וברך ואח"כ הפירושה שצריך לקרות ולגמור מן ביום השני י"ל פניו דאמרי דאין משגיחין בחנפה ובפמ"ג סי' ק"מ הביא משו"ת משאת משה דאם קראו ביום א' בחנפה היום הרביעי וכדומה דעולה בדיעבד א"כ י"ל דזה דומה שפיר לדין של המבי"ט דשניהם חובת היום ופוטר הא' את חבירו לכ"ע, דלא דמי לדין הרד"א בפ"ל ר"ח נחנפה משום דהרד"א לשיטתו דר"ח קודם ואפי' לענין דיעבד כמו שפכתתי לעיל אבל הכא דאפי' בטעות זה עולה דיעבד שפיר מקרי חובת היום וכתוס' פסחים (ה') דכיון דדיעבד אם שחט פסח קודם התמיד פשר חשיב זמן שחיטה מחצות ואילך וע"כ צדקה הוראת כת"ה שלא לברך שנית זה הנלענ"ד נכון: ז) ובדבר הסתייה בש"ס דבברכות (ס') אמרי דכוחא דהתיירא עדיף בספק ברכה שלא יברך ואילו בפסחים (ק"ב) משמע דהוי כוחא דהתיירא שמיקל לברך ול"ח לברכה לבטלה ע' מהרש"ל שם ובמהרש"א שכתב לחלק בין ברפת הנחנין וע' מ"ש הח"י לאו"ח סי' תע"ג וכת"ה הביא גם לדברי הב"י או"ח סי' ר"ו בשם ר"מ גאון גם כתב כת"ה לתלות בפלוגתא דר"מ ור"י במגילה (ל"ב) אי פותח וגולל ומברך והוא דרך פלפול יפה אבל רחוק, אבל מכאן ראי' גדולה להב"ח או"ח סי' כ"ח וסי' תל"ב שיש לחלק בין ברפת שהחנינו לשאר ברכות דברפת שהחנינו יכול לברך אפי' מספק וכדאמר בפ' בפל מערבין אקרא חזקא, ולפי"ז מתורץ דשאני בברכות (ס') דאירי לענין ברפת שהחנינו ונכון, שוב נזכרתי מ"ש פן בא"ר או"ח סי' כ"ב ובח"ס או"ח סי' נ"ה: והנני בזה ידידושת"ה בלונ"תסימן יז.

ב"ה כ"ט מנ"א תרפ"ו שוכט"ס לכבוד הרב הגדול החרף ובקי כש"ת מו"ה משה וואלפנאנג נ"י דומ"צ בק' דעמביץ: לתשובת שאלתו בדבר הבהכ"נ אם מותר לדש ולסוד אותו גם במקום שנמצא ציורים בצבע שמות שאינם נחקקים שהרבה אותיות פבר נשחתות מאורח הזמן וכמו עכשיו א"א להתקיים: א) הנה בשו"ת פמ"א סי' מ"ה ומע"צ סי' כ"ד דנו בדבר הנה שלכאוי' יש ללמוד מסוטה (ל"ה) שכתבו ישראל את התורה על האבנים בע' לשון וסדו בסיד ואיך עברו על אי' מחיקת שם וש"מ שאין אי' בהעברת סיד, וכתבו לדחות זה דהתם הי' הסיד טוח על האבנים דבקי יכול להסיר וישאר הפתב תחתיו שלם כו' והביא זה בפ"ת יו"ד סי' רע"ו, וכ"ת כתב דבלא זה י"ל דשאני התם שכתבו בע' לשון לא בלה"ק עיין מהרש"א שם והש"ך יו"ד סי' קע"ט כתב דשם שנקתב בלשון חול מותר למחקו, כנראה לא שם כ"ת עיון בגוף התשו' במע"צ סי' כ"ג שהעיר פן והביא ממג"א סי' של"ד ס"ק י"ז בשם הש"ג שגם האזכרות בלשונם יש לחוש שלא למחוק אותן וכתב ע"ז פי נעלם ממנו שיטת הש"ס הנ"ל שכתבו ישראל את התורה בע' לשון וסדו אותם בסיד כו' עיי"ש ובפנים יפות פ' תבא מ"ש בזה: ב) והנה מלבד שהם כתבו דאין ראי' מהש"ס הנ"ל להסיר, לענ"ד יש להוסיף דאדרבה משם ראי' עוד לאיסור, דהרי בירושלמי הביאו התוס' סוטה (ל"ה) דפליגי תנאי אי על אבני המזבח נכתבו או על אבני החלון נכתבו ומקשה מ"ד על אבני החלון נכתבו ניחא וסדת אותם

בסיד אלא למ"ד על אבני מזבח נכתבו מאי וסדת אותם בסיד ומשני בין כל אבן ואבן ופי' הירו' צ"ב דלמה לא ניחא גם למ"ד על אבני מזבח ועמד בזה בפנ"י פ' תבא ופי' הק"ע ופנ"מ דחוק למעיין, והנ"ל בבבאורו עפ"י קו' הפמ"א הנ"ל דאיך סדו בסיד הא איפא משום מוחק את השם וכתב במע"צ דנדאי א"א לומר שהי' נכתב ע"ג האבנים בדיו כי דיו ע"ג אבנים לא מקרי כתב והתורה אמרה וכתבתם על האבנים [פנונתו לגמ' מנחות (ל"ד) דאמר אי לאו גז"ש הו"א למכתבין אאבניא ופירש"י יחקקם בספין ע"ג אבנים אבל בדיו על האבנים ל"ה פתיבה תמה] רק ע"כ שהי' הכתב חקוק וכן מפורש בתרגום יונתן ולא הי' הסיד כ"א מחסה ומסתור להכתב ולא מחיקה עיי"ש, ואמנם מ"ש בתרגום יונתן שהי' הכתב חקוק אתי שפיר רק למ"ד בירו' על אבני המלון נכתבו משא"כ למ"ד על אבני מזבח נכתבו דא"א ע"י חקיקה שגפסל בחגירת צפון וכ"כ בפנ"י, ומעתה מה ימתק פי' הירו' הנ"ל דהי' קשה לי' קו' הפמ"א דאיפא משום מוחק והיינו דמקשה דבשלמא למ"ד על אבני המלון נכתבו ניחא וסדת אותם בסיד ומשום דלדידן י"ל כפי' התרגום שהי' הכתב חקוק ול"ה מוחק פתרוצו של המע"צ אלא למ"ד על אבני מזבח נכתבו מאי וסדת בסיד פלומר דלדידן ע"כ שונכתבו בדיו א"כ איפא משום מוחק ולכך תי' שהסיד הי' רק בין אבן לאבן ודוק פי' נכון ונחמד בס"ד, וא"כ לפי"ז אדרבה ראי' מכאן דהיכי שאין הכתב חקוק כ"א שונכתב על האבנים בדיו אסור להעביר עליהן סיד דאיפא משום מוחק, שוב מצאתי פי' הירושלמי פנ"ל בפסחים חדשים שגפסו אחר פתיבי זה: ג) וכ"ת הביא משו"ת ברפת רצ"ה בגידון פזה ובהגהת מלחמת ארי' שהעיר די"ל דשמות שונכתבו על הפתלים בצבע אין בהם אי' מחיקת שם וראי' לזה משבת (ק"כ) הרי שהי' שם כתוב על בשרו דפריה חציצה תיפוק לי' משום דיו ומשני בדיו לחה ולמה לא משני דמירי בצבע שאינו חוצץ כמבואר בש"ע סי' קצ"ח סעי' י"ז אלא נדאי מוכח דגם אי' מחיקת השם ליכא עכ"ד, וזה דבר בטל במחכ"ת מלבד שהוא נגד דברי פל הפוסקים וכמבואר בב"י סי' רע"ו בשם הא"ח דאפי' בכתבת משקה או אפי' פתיבת נכרים או מצונירים במש ע"י תפירה אסור למחוק, ובשו"ת מ"ב סי' צ"ט הביאו הט"ז סי' רע"א לענין חקיקה ושו"ת חו"י סי' ק"ו וכמו חקיקה דלוחות העדות דכ' חרות על הלוחות עיי"ש, ובתשב"ץ סי' קכ"ז הביא גמ' מפורשת בשבת (ק"ג) דכתב האזכרות בזהב ונגזו, עכ"פ אפי' שלא בדיו אף שאין פשר לס"ת מ"מ איפא משום מוחק לכ"ע: אך גם ראיתו ליתא פלל מלבד דבש"ע יו"ד סי' קצ"ח איתא רק דמי שהוא צובע כו' ולמד מזה בס"ט דבאדם אחר שאינו צובע חוצץ ואי' דלישני הש"ס דמירי באדם צובע ז"א דכה"ג הי' יכול לשנויי גם בדיו דמירי בסופר ולבלר דאין דיו חוצץ כמבואר בש"ע או"ח סי' קס"א סעי' ב' וכבר העיר פן בסדר למשנה לרמ"ה יסוה"ת עיי"ש מ"ש בזה, רק אפילו לדברי הפוסקים דבצבע אינו חוצץ אפי' באדם אחר ומטעם הראשונים ז"ל משום דלית בצבע מששא, הנה הלא פה דברי הראשונים ז"ל דלא דמי לכהן שפועין ודיו שחוצצין יבשים, משום שהן יש בהן ממש אבל בצבע אין פאן אלא מראה וחזותא בעלמא וכתבו באחרונים דלפי"ז בצבע שי"ב ממש חוצץ א"כ ה"א בשם כתוב על בשרו דל"ה חזותא בעלמא רק כתב שי"ב ממש גם בצבע חוצץ: ד) ואמנם יש להעיר ולחדש בנ"ד דכבר נשחתו כמה אותיות מהשמות שהם כתובים בצבע בכה"ג לכ"ע לא יהי' אי' מחיקה, דהנה בשו"ת רח"כ סי' מ"ג העלה דליכא אי' מחיקה אלא היכי שהשם שלם

אָבֵל אִם אוֹת אֶחָד נִמְחָק שׁוֹב אֵין אִסּוּר בְּהַנְשֵׂאָרִים כִּינּוּ דְמִחּוּק וְעוֹמֵד, וְעֵינַי ג"כ בַּמַּנ"ח מ' תל"ז שֶׁהֵבִיא מִש"ג בְּדִין מוֹחֵק אַחַר מוֹחֵק, וְאָמְנָם דַּעַת הַפּוֹסְקִים לֹא כֵן הוּא וּמִשְׁמַעוֹת הַש"ע ס' רע"ו וְהַטַּעַם דְּנִהֵי דָאִין הַשֵּׁם שְׁלָם וְלִיפָא מִשׁוּם קְלִקוּל הַקְרִיאָה כַּבּוּד שְׁמוֹ ית' מ"מ יֵשׁ בְּזֶה מִשׁוּם חִלּוֹת הַקְדוּשָׁה בְּשִׁמּוֹת דְּקִדּוּשִׁים קְדוּה"ג שְׁקִנְהָ לֹא כָּל אוֹת קְדוּשָׁה לַעֲצָמוֹ שְׁעַל יָדוֹ בְּצִירוּפֵן יִפְעַל קְדוּשַׁת ס"ת וְלַעֲמֹת זֶה יֵשׁ סְבָרָא בְּשִׁמּוֹת הַנִּכְתָּבִים שְׁלֹא בְּדִיו דָּאִינוּ כָּשֵׁר לִס"ת לֹא יֵהִי בְּזֶה אִי מְחִיקָה וּמ"מ אָמְרִי דְּנִהֵי דְלִגְבֵי קְדוּשַׁת ס"ת לֹא מְהֵי מ"מ אִיפָא מִשׁוּם כַּבּוּד שְׁמוֹ ית' וְעֵינַי בַּמַּשְׁנ"ח בְּשֵׁם הַשֵּׁב יַעֲקֹב וְהַגָּאוֹן מוֹהֲרָא"ב ז"ל שְׁמַחְנוּלְקִים לִגְבֵי חֵק תּוֹכוֹת אוֹ מְרוֹקִים דָּאִינוּ פֶתֶב לִגְבֵי ס"ת אִי אִיפָא מִשׁוּם מוֹחֵק דַּתְלֵי בְּזֶה, וּלְפִי"ז בַּנ"ד דָּאִיפָא תְּרַתֵּי לְרִיעוּתָא שְׁאִינוּ כְּתוּב בְּדִיו וְגַם כְּבָר נִשְׁחַתּוּ אֵיזָה אוֹתִיּוֹת י"ל דַּמַּמַּנ"פ לִיפָא מִשׁוּם אִי מְחִיקָה דָּאִי אֲזִלִּית בְּתַר קְדוּשַׁת הָאוֹתִיּוֹת לִס"ת הָרִי אִינוּ כְּתוּב בְּדִיו רַק בְּצַבֵּעַ דָּאִין פּוֹעֵל לְקְדוּשַׁת ס"ת וְאִי אֲזִלִּית בְּתַר הַקְרִיאָה כַּבּוּד שְׁמוֹ ית' הָרִי כְּבָר אֵין הַשֵּׁם שְׁלָם ע"י שְׁנַמְחָקוֹ מֵאֲלִיו כְּמָה אוֹתִיּוֹת מִהַשְׁמוֹת וְנִמְצָא דְבְּזֶה לְכָל הַפּוֹסְקִים לֹא יֵהִי אִי מְחִיקָה מַמַּנ"פ: ה) וַיֵּשׁ לְהַטְעִים הַדְּבָרִים עַפ"י מ"ש בְּשׁו"ת חו"י ס' ק"ט דְּקְדוּשַׁת הַשֵּׁם לַעֲנִין אִי מְחִיקָה יֵשׁ לְכַחֲנוּ מִצַּד אַרְבָּעָה דְּבָרִים שְׁהֵם יְסוּד כָּל מַעֲשֵׂה וּפְעוּלָה וְהֵם הַפּוֹעֵל הַחֹמֶר הַצּוּרָה וְהַתְּכָלִית, וְהֵנָּה הַחֹמֶר הוּא הַקְלָר וְהַדִּיו וְהַצּוּרָה הֵם צוּרַת הָאוֹתִיּוֹת שְׁיֵשׁ בְּתַמוּנָתָן סוּדֵי סוּדוֹת וְסִתְרֵי סִתְרֵים כּו' עֵי"ש, וּלְפִי"ז י"ל דְּנִהֵי דָאִפִּי בְּכַתָּב שְׁלֹא בְּדִיו פְּשִׁטָא לְהַפּוֹסְקִים ז"ל דָּאִיפָא אִי מְחִיקָה י"ל שֶׁהוּא מִשׁוּם דָּאִיפָא רַק חֶסְרוֹן הַחֹמֶר, מ"מ כִּינּוּ שְׁנַשְׂאָר בְּהוֹן שְׁלִמּוֹת הַצּוּרָה בְּקְדוּשַׁתּוֹ הוֹ עוֹמְדִין דְּנִגְמַת הַלּוּחֹת שְׁנַשְׂתַּבְּרוּ דָאִמְרִי (פְּסָחִים פ"ז:) לּוּחֹת שְׁבָרוּ וְאוֹתִיּוֹת פּוֹרְחוֹת וּמִשָּׂא"כ בַּנ"ד שְׁאִין כְּתוּבִים בְּדִיו, וְגַם כְּבָר נִשְׁחַתּוּ אוֹתִיּוֹת מִהַשֵּׁם דְּלִיפָא עוֹד גַּם שְׁלִמּוֹת הַצּוּרָה בְּכַה"ג לְכ"ע לִיפָא מִשׁוּם אִי מְחִיקָה בְּחֶסְרוֹן חֹמֶר וְגַם צוּרָה וְדוּק כִּי הִיא עֲצָה נְכוֹנָה: ו) אָבֵל לֹא מְפַנֵּי שְׁאֵנוּ מְדַמִּין נַעֲשֵׂה מַעֲשֵׂה בְּדָבָר שְׁנוֹגֵעַ לְקְדוּשַׁת הַשֵּׁם וְלִכְאוֹ יֵשׁ לְהֵבִיא סְמָךְ רֵאִי לְהַחְמִיר דְּגַם בְּכַה"ג יֵשׁ אִי מְחִיקָה דְּבִירוֹ סוּטָה פ"ב ה"ד אָמַר כְּמָה אוֹתִיּוֹת יֵהִי כְּתוּב בְּהַ וְיֵהִי שְׁלֹא לְצוּרָה וְיֵהִי חֲזִיב עָלָיו ב"ש אוֹמְרִים אוֹת אַחַת וּבְכַה"א שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת וּבַפַּנ"מ פִּי דְּפִלִּיגוּ בְּכַתָּב בְּמַגְלַת סוּטָה מְכַתִּיבָה פְּסוּלָה כְּגוֹן מְקוּמוֹס וְקַנְקַנְתוּם וְתֵהָא הַמְּגַלָּה שְׁלֹא לְצוּרָה וְיֵהָא חֲזִיב עַל שְׁמַחֵק הַשֵּׁם שְׁלֹא לְצוּרָה דְּבַה"א שְׁתֵּים כְּדִי לְכַתּוּב י"ק, הֵנָּה מְדַנְתָּן הַשְּׁיַעוֹר כְּדִי לְכַתּוּב י"ק ע"כ הַפִּי הוּא בְּאִנְפֵּן שְׁמַחֵק מְאוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם וְע"ז אָמְרוּ ב"ה דָּאִינוּ חֲזִיב כ"א עַל שְׁתֵּים דָּאִינוּ חֲזִיב בְּמַחִיקַת אוֹת אַחַת וְהוּא תְּמוּהַ וּבְשׁו"ת אַנ"ז יו"ד תְּמָה כֵּן מְדַבְּרֵי הַר"מ פ"ו מַה יְסוּה"ת דְּמוֹחֵק אוֹת אַחַת מִשָּׂה"ק לּוֹקָה וְעֵינַי סַפ' כ"ת פ' רָאָה שֶׁהֵבִיא, אִף הַנ"ל לִיִּשְׁב פִּי הַפַּנ"מ בְּצִירוּף פִּי הַק"ע דְּבַאֲמַת פְּלִיגֵי בְּמוֹחֵק מְאוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם רַק שְׁהִי מְכַתִּיבָה פְּסוּלָה בְּקוּמוֹס אוֹ קַנְקַנְתוּם דַּתְנָן בְּמַתְנֵי שֵׁם וּבְכַה"ג דְּנוֹקָא ס"ל לְב"ה דַּא"ח כ"א בְּמוֹחֵק שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת, דְּהֵנָּה מַה שְׁכַתְּבֵי עַפ"י"ד הַחוּ"י דְּבְמוֹחֵק אוֹת אֶחָד מִהַשֵּׁם כְּבָר נַעֲשֵׂה הַשְׁחַתַּת צוּרָה מְכָל הַשֵּׁם אֵין הֶכְרַח וְי"ל כִּינּוּ דְּכָל אוֹת קוֹנָה קְדוּשַׁתּוֹ לַעֲצָמוֹ א"כ צוּרָתוֹ עוֹמְדַת לְבַדוֹ וְע"כ הִי מְקוּם לֹמַר דְּבְמוֹחֵק אוֹת אֶחָד לֹא יֵהָא חֲזִיב מִשׁוּם זֶה לְבַדוֹ וְחִיּוּבָא דִּידָן הוּא רַק מִשׁוּם דַּעִ"ז אִיפָא אֶפְחוּשֵׁי מְצוּנָה גַּם לְאוֹת הַשְּׁנֵי לְהַמְבַּאָר בְּעַרְכֵּין (ו') דָּשֵׁם שְׁלֹא בְּמְקוּמוֹ לֹא קְדוּשׁ וּפִירֵשׁ"י דַּל"ה מְקוּמוֹ אֵלָא עַל הַגְּבִיר וְשִׁכְתוּב הַמְקַרָא עִם הַשֵּׁם כְּנִתְיַנְתּוֹ אָבֵל שֵׁם לְבַדוֹ הֵי שְׁלֹא בְּמְקוּמוֹ וְלֹא קְדוּשׁ וְעֵינַי חַת"ס יו"ד ס' רס"ד מְטַעַם זֶה שְׁלֹא לְקַדְוֹר אֵת

השם בלא איזה תיבות עמו משום דהשם לבדו הוי שלא במקומו, א"כ מכש"כ לגבי השם הקודש עצמו אם מחק אות אחד ממנו ממילא עשה את אות הב' מהשם שלא במקומו משום שעומד לבדו בלא צירופו, ואף למ"ש במשנ"ח דגם לפי' הב' שפירש"י ערכין הנ"ל אין הפנונה לגבי השם עצמו, דאיהו קדיש גם שלא במקומו כדמוכח בהא דשבת (ק"כ) בהי' שם פתוב על בשרו שהביא בש"ג פ' שה"ע רק הפנונה דלא קדיש את הגליון עיי"ש ובבי"צ או"ח סי' י' הק' לפירש"י מהא דסו"ה (נ"ג) דדוד פתב שם אחספא וצריף לק"ו להיתר השלכה למענין, ולהנ"ל ל"ק, מ"מ אף דהשם גופי' קדוש גם שלא במקומו עכ"פ פיון דקילא קדושתו שלא מקדש את הגליון א"כ שוב ע"י שמחק אות א' איכא אפחוישי מצוה גם לאות הב' דקילא קדושתו דנעשה שלא במקומו ועיין בט"ז ונש"ף יו"ד סי' רע"ד, מ"ש לענין אפחוישי מצוה בשם, ולפי"ז י"ל דה"ט דחייב גם במוחק אות אחד משום דאיכא אפחוישי מצוה גם לאות הב' דהוי שלא במקומו, ואמנם מה דקילא קדושת השם שלא במקומו אף דהשם שלם בצורתו, יובן עפ"י דעת החו"י הנ"ל מבחי' חנוך וצורה דהקלף והדיו הוא חנוך הנדרש לצורתו וע"כ אם השם או אות מהשם הוא שלא במקומו הראוי יורגש בו חסרון החנוך ואף ששלם בצורתו מ"מ קילא קדושתו בחסרון פרט אחד: ז) ומעתה יבא על נכון דברי הירו' פ"ב דסוטה הנ"ל דבה"א דאינו חייב במוחק כ"א בשתי אותיות והיינו משום דשם מייירי שמחק ממה שנקתב בכתיבה פסולה מן הקומוס ונקנתום דהוי שלא בדיו א"כ הרי מתחלה נכתב שלא כמצנתו ונגרע לו ערוך החנוך שהרי הדיו הוא יסוד חנוכו ולכך בזה שפיר דאמרי ב"ה דאינו חייב במחק אות אחד דמשום מה יחייב דאי משום גרעון צורתו ליכא כל זמן שלא מחק לגמרי שעדיין נשאר אות הב' וצורתו עמו ופעולתו בגרעון צורה לאותו אות שמחק לא הי' רק לחצי שם שאינו חייב דהוי רק ח"ש ואי משום אפחוישי מצוה לכל השם דנעשה שלא במקומו, הנה הרי מה שהמקום גורם הוא רק לשאלת חנוכו והכא הרי גם קודם המחיקה כבר הי' לו גרעון מצד חנוכו ע"י שנקתב שלא בדיו, ומשום דגרעון צורה לא נעשה קלקול רק באות אחד לכך ס"ל לב"ה בזה דאינו חייב כ"א בשתי אותיות אבל היכי שנקתב השם כמצנתו בדיו ובמקומו שפירפסק הרמז"ל דחייב אפי' במוחק אות א' משבעה שמות הקדושים והוא דבר מתקבל לחנוך הנושא: ח) באופן שיש מקום לדברינו אלה ממילא יש ללמוד לענין מה שרצייתי לעיל לחדש דבנקתב שלא בדיו ליכא אי' מחיקה עוד אחר שפבר נמחק אות ראשון ולהנ"ל לפי' הירו' אדרבה פיון דבנקתב שלא בדיו ליכא אי' במחיקת אות אחד כ"א בשתי אותיות א"כ ממילא דאסור למחוק אות הב' אחר שנמחק הראשון: והנה הגם שאין הכרח לפירושו בירו', מ"מ גם מה שכתבתי חידוש להקל דשלא בדיו ליכא אי' מחיקה אם כבר נמחק אות אחד ג"כ אינו כ"א מלתא דאתי' מסברא, ולכן יראתי להתיר בנ"ד בפרט שאפשר בלא מחיקה ע"י עצה שכתב בשו"ת פמ"א לדבק נזיר על השם, ובענייני לא אדע למה צריף לכ"ז הרי יש עצה בפשיטות לצייר שנית הבהכ"נ באופן זה לחדש פתב השמות בצבע או בזהב וכמו"ש בנוב"ת סי' קפ"א לגבי שם שחצבוהו על אה"ק ואפשר בניקל לדקדק שלא יבא למחיקה ואת כל בהכ"נ וגם סביב השם יסוד בסיד או ימשח בששור ועכ"פ שיש עצה בקל אין לנו ליפנס בדחוקים להקל פי גדול קידוש השם, ועיין מ"ש בפסקי מהרי"א סי' קע"א הביאו הרמ"א יו"ד סי' קע"ו לגבי ב' יודין הנרשמים בסדורים

ותפילות דאע"ג דמטעם גמטרי' או משום ש'הוא רמז לשם אין איסור ובתוס' שבועות (ל"ה) שכתבו דא"ד אינו נמחק משום דהוא משם המינוחד התם הוא שתי אותיות מהשם משא"כ בנה דאין פאן אלא התחלת אות אחת מ"מ אם אין צורך גדול למה נתיר למוחקו עכתו"ד לפי"ז הכ"נ בנ"ד פאשר יש עצה אחרת למה נתיר למחקו: ט) בש"ה, יותר נכון נ"ל ב'שוב הירו' דבה"א שאינו חייב במגלת סוטה כ"א במוחק שתי אותיות לפי הפנ"מ ש'הוא תמוה מאוד פנ"ל וכן בירו' שם פ"ג ה"ג דפליגי ב"ש וב"ה פמה ימחקו לענין שמערערין אותה וקשה פנ"ל וכן הק' במנחת קנאות לסוטה כ' דהרי במוחק אות א' חייב ודרי גרמה לשם למחק ולמה בעי ב"ה שתיים והנ"ל דכבר פתבתי דמה דפסק הר"מ דחייב גם במוחק אות אחת אף דלכאורה בלא מחק שם שלם הוי רק ח"ש, רק משום דאיכא אפחוישי מצנה גם לאות השם שניטל זיווגו וצירופו הוי במוחק כל השם, ואמנם אפתי יש לעורר כיון שלא עשה מעשה המחיקה כ"א באות הראשון אף דממילא נכחש גם אות הב' מהשם זה הוי רק גרמא ובשבת (ק"כ) אמרי' לא תעשון עשני' הוא דאסור גרמא שרי, וכה"ג כתב בשו"ת קול אלי' בשומר שאבד אחד מן הנזמי זהב אי יהי מחויב לשלם גם הפחת מהנזם הב' הנשאר ע"י שחסר לו זיווגו וכדאמר בב"מ (נ"ח) לר"י בבהמה ומרגליות שאין להם אונאה משום דאדם רוצה לזנוגם וכתב דהוי רק גרמא בנזקין ע"י חסרון הזיווג והכ"נ מה שנפחת אות הב' מהשם בחסרון הצירוף הוי רק גרמא דשרי במוחק ועיין שבת (צ"ד) בתלש אחת מסימני טומאה ר"נ אמר חייב אהני מעשיו דאי משתקלא חדא אחריתי אזלא לה טומאה ור"ש אמר פטור השתא מיהא איתא לטומאה והר"מ פסק כר"ש וכתב הה"מ משום דהלקה כר"נ כ"א בדיני ולהנ"ל גם בלא זה י"ל הטעם משום דבכה"ג הוי רק גרמא דמותר בקציצת נגע פדאמר בשבת (קל"ג) אבל אתה עושה בסיב ודוק, ולפי"ז הכ"נ לגבי מוחק אות אחד אין לומר ג"כ דיחייב משום סברא דר"נ דאי משתקלא אות אחריתי הוי נמחק שם שלם, ז"א דהרי קי"ל כר"ש וג"כ מטעם גרמא והכ"נ גרמא במחיקה מותר, אף הנה בהא דאמר הש"ס דגרמא שרי במוחק הק' בשו"ת ב"ש מהא דסוכה (נ"ג) דדוד כתב שם אחספא והי' צריך ללימוד הק"ו להשליף למעיין ותפוק לי' דהוי רק גרמא כמו בשם כתוב על בשורו דירד וטובל, גם בשו"ת ב"א יו"ד סי"א הק' משבת (קט"ו) באחד בצידון שנטל טימוס של ברכות ושקעו בספל של מים וא"ל ר' ישמעאל גדול עונש האחרון כו' וקשה דהוי רק גרמא: אף הנה בשו"ת התשב"ץ ח"א סי' ב' העלה דזה שמבואר דגרמא שרי הוא רק במקום שהוא עומד להמחק פגון דהי' שם כתוב על בשורו, ובשו"ת ב"א הק' דא"כ מאי פריף הש"ס שם דר"י אדר"י דאסר גרם פיבוי והתם שרי גרם מחיקה דלמא שאני התם דבלאה"כ עומד להמחק, ועיין שד"ח הביא בשם הגאון מבאדי לתרץ דרק לגבי מחיקת שם צריך לטעם התשב"ץ דעומד להמחק משום דמלבד הלאו דלא תעשון איכא עשה דאת ה' אלקיך תירא כמו במוציא שם לבטלה כמו"ש המנ"ח מ' תל"ח ואצל העשה לא נזכר בקרא עשני' והי' גם גרמא אסור לכף צריך לטעם דעמד להמחק משא"כ לגבי הלאו דלא תעשון, והכ"נ לגבי הלאו דלא תעשה מלאכה באופן דעפי"ד התשב"ץ גרמא אסור במחיקה היכי שאין עומד להמחק וניחא שפיר פסק הרמז"ל דחייב במוחק אות אחד משום דאיכא אפחוישי מצנה לאות הב' או משום סברא דר"נ דאי משתקלא חדא אחריתי כו', והנה בירו' סוטה יפ"ב אמר דמגלת סוטה אינה מטמאה את הידים הואיל

ומעקרא נִיטן ע"ד למוחקא וכן אָמר שָׁם דְּכוּתְבִין עַל עוֹרוֹת בְּהֵמָה טְמֵאָה הוּאִיל
דְּלִמְחִיקָה נִיטְנָה הִבִּיאוּ הַתּוֹס' סוּטָה (י"ז) עיי"ש וּבְמַהֲרֵשׁ"א שָׁם הִבִּיאוּ הַק"ע שְׁפֹתָב
בְּפִי הַיְרו' דָּאָף שְׂאִינָה נְמַחֵק מְפָנִי שְׁהוּדִית מ"מ הוּאִיל וְנִכְתָּב מְעִיקְרָא ע"ד לְמוֹחֵקָה,
וּמְעַתָּה מַה יָּפָה עוֹלָה דְּבָרֵי הַיְרו' דְּאַחַר דְּתַנִּי הֵתָם דְּמַגְלֵלַת סוּטָה נִיטְנָה לְמְחִיקָה סְמִיךְ
לָהּ הָא דְּבַה"א שְׂאִינוּ חֲזִיב כ"א בְּמוֹחֵק שְׁתִּי אוֹתִיּוֹת שְׁהוּא שָׁם וְשָׁלַם, מְשׁוּם דָּא ע"ג
דְּבַכ"מ בְּמוֹחֵק אוֹת אָחַד לוֹקָה כְּמוֹ"ש הַר"מ מ"מ הֵכָא בְּמַגְלֵלַת סוּטָה דְּלִמְחִיקָה קִינְמָא
א"כ גְּרָמָא שְׂרִי שׁוּב אֵין לוֹקָה בְּמוֹחֵק אוֹת א' דְּהוּי רַק ח"ש וְאָף שְׁגוּרָם אֶפְחוּשִׁי מְצָנָה
גַּם לְאוֹת הַב' הוּי רַק גְּרָמָא בְּמְחִיקָה דְּמוֹתָר הִיכִי דְּלִמְחִיקָה קִינְמָא וְדוּק פִּי נְפִלָא בַס"ד:
יְדִידוּ.

סימן יח. ב"ה.

שוכט"ס לְכַבּוּד יְדִידֵי הָרַב הַה"ג הֶחֱרִיף וּבָקִי מְעוֹז וּמַגְדוֹל מו"ה גְּרִשׁוֹן גְּרִינְבוּיִם נ"י:
א) כ"ת הָעִיר בְּיוֹמָא (נ"ה) דכ"ע מִיֵּהַת הַזָּאָה רֵאשׁוּנָה צְרִיכָה מְנַן עַכְאוּ"א מ"ט ר"א
אָמַר וְשֵׁלָא יְטַעָה בַּהֲזָאוֹת ר' יוֹחָנָן אָמַר א"ק וְלִפְנֵי הַכַּפְּוֹרֶת יֵזֶה שְׂאִין ת"ל יֵזֶה כו' א"ב
דְּלֵא מְנָה וְלֵא טַעָה, וְהַרְמַז"ל בַּפ"ג מַעֲבִיּוּה"כ פְּתַב שְׂמָא יִשְׁפַח וְיִמְנָה הַזָּאָה רֵאשׁוּנָה
מְפֻלָּל הַשְּׁבַע, וְהַק' בַּלח"מ דְּלָמָּה לֵא פֶסֶק כַּר' יוֹחָנָן דְּקִי"ל כְּנוֹתִי' וְאָפִי' בְּדִיעְבַד מְעַכְב
וְתִי' פִּינּוֹן דְּבִירו' אָמַר הָךְ טַעְמָא דְּשְׂמָא יִשְׁפַח אֶלְיָבָא דַר' יוֹחָנָן א"כ דְּפִלְיָגִי בַגְמ' דִּינָן
וּבִירו' בְּסִבְרַת ר' יוֹחָנָן וְכִינּוֹן דַר"א אֵית לִי בְּבִירוֹר שְׂמָא יְטַעָה לֵא שְׂבָקִינוּ וְדַאי דַר"א
מְשׁוּם סְפִיקָא דַר"י, וְדְבָרֵיו תְּמוּוֹהִין כְּמוֹ"ש בַּמַּה"פ דַא"כ נֵאמַר כֵּן בְּכָל סוּגְיוֹת הַש"ס
הַהֲפוּכוֹת כַּה"ג וְעֵינֵין ש"ף יו"ד ס' קמ"ה סק"א [וְעֵינֵין תּוֹס' כְּתוּבוֹת (ק"ב ע"א) ד"ה
אֶלְיָבָא דְּבַכְמָה דְּוֹכְתִי פְּלִיג בִּירו' אַגְמ' שְׁלָבוּ בְּדְבָרֵי ר' יוֹחָנָן אַדְר' יוֹחָנָן] וְשֵׁיכֵל כ"ת אַת
יְדִיו לְתַרְזַן דְּלִטְעַם הַיְרו' פְּדִי שְׂיַגְמוֹר הַזְיוֹתִיו מִתּוֹךְ שְׁבַע וְהֵינּוּ שְׂיַטְעָה לְמַנּוֹת שְׂמָנָה
שְׂלֵא בְּהַפְסֵק הָאֲחַת, תִּיקְשִׁי לְכָאוּ' לְפִי חִידוּשׁ הַמַּה"פ דְּכָל הַמְנִין הוּא רַק מְצָנָה לְכַתְּחֵלָה
דְּלֵא נֵאמַר חוֹקָה אֶלָּא בְּדְבָרִים הַנְּעֻשִׂים בְּבַגְדֵי לְבָן בְּפָנִים מְשַׁמַּע דְּוִקָא הַהֲזָאוֹת עֲצָמוֹן
אַבְל הַמְנִין ל"ה עֲבוּדָה וְל"ה בְּכָלֵל דְּבָרִים, א"כ דְּבְדִיעְבַד פֶּשֶׁר לֵא חִיְשִׁינוּ שְׂמָא יִשְׁפַח
רַק שְׂיַשׁ סְתִירוֹת בְּתוֹס' אִי שְׂנוּי גְּרַע מְלֵא נַעֲשֵׂה פְּלָל וְהוּא בְּתוֹס' גִּיטִין פ' וּמְנַחוֹת ט'
וּמַגְלִלָה ט' דְּגַרְעָה שְׁפֹתְבָה תַּרְגוּם מְלֵא נִכְתָּב פְּלָל וּבְזַבְחִים (פ"א) א"ר יוֹחָנָן וְאִיתִימָא
ר"א עֲדִינּוּ הוּא מְחַלּוֹקָת בְּתַחֲלַת עוֹלָה וְסוּף חֲטָאת וּלְפִי"ד הַתּוֹס' שָׁם (פ') ד"ה כְּגוֹן
דְּסִבְרַתוֹ שְׂיַשׁ לְפִסּוֹל מְשׁוּם מְקוֹם שִׁירִיִּים שְׂלֵא כְּעִיקָר מְצָנָתוֹ אַע"ג דְּלֵא מְעַכְב וְעַכ"פ
שְׁנַסְתַּפֵּק הַש"ס מִי בַעַל הַמִּמְרָא הַזֹּאת ר"א או ר' יוֹחָנָן, וְע"כ יִתְכַן שְׁהַש"ס דִּילָן בְּיוֹמָא
שְׂמִיחָס לְטַעַם שְׂמָא יְטַעָה אֶלְיָבָא דַר"א הוּא לְהָךְ צַד דַר"א הוּא בַעַל הַמִּמְרָא בְּזַבְחִים
דְּעֲדִינּוּ הוּא מְחַלּוֹקָת וְהַיְרו' דְּמִיחָס הַטַעַם שְׂמָא יְטַעָה אֶלְיָבָא דַר' יוֹחָנָן הוּא לְצַד דַר'
יוֹחָנָן הוּא בַעַל הַמִּמְרָא בְּזַבְחִים זֶה טַעַם חִילּוּף הַשִּׁיטוֹת בְּבִלִי וִירו' עַכְתוּ"ד, הִנֵּה זֶה
סְקִירָה חֲדָה וְהַעֲרָה יָפָה: ב) אָמְנָם מַה שְׁהוֹסִיף כ"ת ע"פ דְּבָרֵיו הַנְּ"ל בְּיִשׁוּב דְּבָרֵי הַלח"מ
הָא לִיתָא שְׁהָרִי מְפִינּוֹן שְׁנַחֲתִית לְחִידוּשׁוֹ שְׁל הַמַּה"פ דְּמְנִין לֵא מְעַכְב פְּלָל וְאִיךְ יִפְרַנְס
הַגְמ' כָּאֵן א"ב דְּלֵא מְנָה וְלֵא טַעָה דְּלַחַד מ"ד מְעַכְב וְע"כ צְרִיךְ לְבֵא לְפִי הַמַּה"פ דְּאַדְרָבָה
רַק לְמ"ד שְׂמָא יְטַעָה מְנִין הַזָּאָה רֵאשׁוּנָה לְמְצָנָה בְּפָנִי עֲצָמָה וּלְפִיכֵךְ הִבִּיא הַר"מ לְטַעַם
שְׂמָא יְטַעָה לְלִמְדִינוּ דְּעִיקָר מְנִין אִינוּ מְעַכְב לַכ"ע עֵינֵין ש"א"כ לְפִי"ז לְמוֹתָר הֵם הַדְּבָרִים
שְׁפֹתָב בְּיִשׁוּב הַלח"מ, אָךְ דְּבָרֵי הַמַּה"פ דְּחוּקִים לְמַעֲיִין גַּם יָפָה הִבִּיא בְּשֵׁם הָרַב הַגָּאוֹן

מ'לוקאטש ש'השיג על המה"פ ממה ש'הביא בתוי"ט מתו"כ ד'שבע פעמים ולא ש'בע טיפין
והיינו ד'צריף מ'נן ד'וקא, איב'רא ש'יש ל'דון לענ"ד בפ'י החו"כ אי א'תי ל'מנן ד'וקא ש'הרי
כה"ג א'יתא ב'ספרי ז'וטא פ' ש'לח נ'סך אל יהי מ'טיף ובירוש'למי פ' הב'ונה ופ"ב ד'גיטין
נ'כתב ולא ח'וקק ולא מ'טיף כו' ו'ענין ג"פ סי' קכ"ו סק"ג ב'דברי ה'ירוש'למי נ'אפ'שר לפי"ז
ד'גם פ'י התו"כ ה'נ"ל אינו ל'קפידת ה'מנן ד'וקא ומ'דברי הספ"ז ד'אל יהי מ'טיף ר'איתי א'חר
ז'מן ב'הג'הת אמבד"ס ש'העיר בפירש"י ז'בחים (צ"א) מ"ש דל"ה פס"ר ד'אפ'שר ד'מזלף
ל'י ב'טיפין ד'קות שצ"ע ד'הרי ז'ה ב'כלל ד'אל יהי מ'טיף וי"ל ד'במ'נחות (ט"ז): פ'ליגי
ב'הקטיר ש'משום אי ה'וי הקט'רה ור'איתי בס' יבין ד'עת סי' פ"ז ש'העיר בפיר"ש ה'נ"ל
ד'אפ'שר ל'זלף ב'טיפין ד'קות ו'הרי ה'וי ז'ה ב'הקטיר ש'משום רק ד'ניחא ל'מ"ד שמי' הקט'רה
ולפי"ז י"ל ד'לדידנ' פ'שר ג"כ טיפין ו'טיפין ולית ל'י ד'רשא ד'ספרי להכי ודוק, ור'אה מה
ש'כתבתי ב'חיבורי מ'שמרת להבית סי' ה' ודו"ק:] ג) וב'נוגע ב'סתירת ד'ברי התוס' ה'נ"ל
אי ש'ינוי ג'רע מ'חסר נ'ראה לי ד'תלנ' ב'פלוגתא (ר"ה ל') מה ק'לקול ק'לקלו ה'לוי'ם ב'שיר
הכי ת'רגומו לא א'מרו ש'ירה כ'ל ע'יקר ר"ז א'מר ש'אמרו ש'ירה ש'ל חול וב'גמ' אי א'מרת
לא א'מור כ'לל מאי ש'יבוש איכא פ'יון ד'לא א'מור כ'לל אין לה ש'יבוש ג'דול מ'זה והי'ינו
ד'ת'רגומו ד'הכא ס"ל ד'חסר ה'וי פ'שינוי ד'כיון ד'לא א'מור כ'לל ה'וי ש'יבוש כ'מו ב'שינוי א'בל
ר"ז ש'יטתנ' ד'חסר ל"ה פ'שינוי ולכ'ה ה'נוכ'ח ל'ומר ש'אמרו ש'ירה ש'ל חול ועפי"ז יש
ל'סייע לה'נ"ל ב'טעמא דר"ז ב'ירוש'למי ש'לא יט'עה מ'שום ד'שינוי ג'רע מ'חסר והוא דר"ז
ל'שיטתו (ד'וק: ד) ונ'אשר א'חזה לענ"ד ב'ישוב ד'ברי הרמז"ל ד'הנה בגמ' לעיל ב'סמוך תנא
כ'שהוא מ'זה אינו מ'זה על ה'פ'ורת א'לא כ'נגד ע'וכנ' ש'ל כ'פ'ורת כו' מנה"מ אראב"י א"ר
ז'ירא א"ק ו'הזה א'ותו על ה'פ'ורת ול'פני ה'פ'ורת כו' ל'אקושי על ל'פני מה ל'פני ד'לאו על
א'ף על ד'לאו על ו'פריף א'דרב'ה לא י'אמר ל'מעלה ב'פר ל'מה נ'אמר ל'אקושי ל'פני לעל מה
על מ'מש א'ף ל'פני על מ'מש, ו'דחי לה ל'מעלה ד'פר מ'יבענ' ל'י ל'כדתנא ראב"י כ"מ שנ'
פ'ר אינו א'לא ק'דים ה'נה מ'סיק ה'ש"ס כ'אן ד'הז'אה ש'על ה'פ'ורת אינו על מ'מש וא"צ
ג'יע'ה, ול'קמן נ"ז תנא כ'שהוא מ'זה אינו מ'זה על ה'פ'רוכת א'לא כ'נגד ה'פ'רוכת אר"א בר'
יוסי א'ני ר'איתי ב'רומי והי' עלי' כ'מה טיפ'י ד'מים ש'ל פ'ר ו'שעיר ד'יוה"כ מ'בןא'ר ד'פליגי
ב'זה אי צ'ריף ג'יע'ה ב'פ'רוכת וכמו"ש בתו"י ומ'מילא ד'פליגי נ'מי ל'גבי כ'פ'ורת לעיל, ו'ענין
מ"ש במהר"מ ש'יף ג'יטין (נ"ו) ג'בי טיטוס ש'גיד'ר א'ת ה'פ'רוכת ו'נע'שה נ'ס והי' ד'ם מ'בצ'בן,
ו'הנה בר"מ בפ"ג מעביוה"כ ה"ה כ'תב ש'מ'זה על ה'פ'רוכת כו' שנ' על ה'פ'ורת ול'פני
ה'פ'ורת וכ"פ בפ"ה מ'מעה"ק, מ'בןא'ר ד'פסק כר"א בר' יוסי וס"ל צ'ריף ג'יע'ה כ'כולהו
ו'ענין מל"מ ש'ם מה ש'חקר ב'שי' הר"מ אי ד'יעבד מ'עכב ב'לא נ'גע, וב'טעם ה'דבר ד'פסק
כר"א בר' יוסי ד'לא כ'ת"ק נ'ראה ש'הוא מ'שום קו' ה'ש"ס ה'נ"ל א'דרב'ה לא י'אמר ל'מעלה
ב'פר א'לא ל'אקושי ל'פני לעל ד'על מ'מש ומה ד'משנ'י ה'ש"ס ע"ז ס"ל להר"מ ש'הוא ד'חינ'
ב'עלמא ומ'שום ד'מצינו ב'ירו' פ"ה ה"ג ר' ז'עירא א'מר צ'ריף ש'יהא נ'וגע ר'שבר"י א'מר
א"צ ש'יהא נ'וגע ה'רי דר' ז'ירא ג'ופנ' ד'אמר ב'ש"ס ד'ילן שא"צ ל'יגע פי ס'ליק ר"ז ל'מע'רבא
ה'דר ב'י ו'אמר ד'צריף ל'יגע ד'הא ר"ז ב'ש"ס ד'ילן הוא ר' ז'עירא ב'ירו' ע' סה"ד וע"כ
ש'קבל ל'אתקפ'תא ד'גמ' א'דרב'ה כו', ו'הנה בגבו"א כ'אן כ'תב ד'קו' ה'ש"ס א'דרב'ה לא י'אמר
ל'מעלה ב'פר ל'יתא לר"י ד'אמר ל'קמן ד'הז'אה רא'שונה עכאו"א מדכ' ז'ה ג'בי מ'עלה ד'פר,
ד'הרי אי לא כ'תיב ל'מעלה ב'פר ו'הזה לא הי' י'זה ד'סיפא מ'יותר כ'לל א'לא ע"כ האי קו'

ליתא אלא לר"א דס"ל מנין הנזאה ראשונה משום שמא יטעה עיי"ש, ומעתה מתורץ היטב שי' הרמז"ל דפסק לטעם שמא יטעה דלשיטתו אגזיל דס"ל דהנזאה צריכה ליגע וסמך לזה גמ' דגיטין (נ"ו) הנ"ל שהי' הפרוכת מבצבץ דם דמ"ש המהר"מ שייף דאף למ"ד שא"צ ליגע ממילא הי' נתונה הנה בתוס' יומא הנ"ל כתבו דא"ל פן משום דכהנים זריזים הם] וא"כ דס"ל צריף ליגע ומקרח קו' הש"ס לא יאמר למעלה בפר כו' ממילא דא"א למידרש מנין הנזאה ראשונה מינה דסיפא ועכס"ל הטעם שמא יטעה וזה נכון ודוק: ה) ובזה אתי לי שפיר חילוף הסוגי' בש"ס דילן והירו', דכאן בש"ס אמר ר"א שלא יטעה בהזאות ואילו בירו' דא"ר יוחנן פדי שלא יטעה א"ר זעירא פדי שיגמור הזיותיו מתוך שבע הנה שבא ר' זעירא לפרש החשש שמא יטעה מה שלא פירש בש"ס דילן: ונ"ל דיש להעיר בטעם שמא יטעה בהזאות ופירש"י שיהא לו שהות לתת לבו שלא יטעה ונהרי למ"ד דהזאות צריכין ליגע והנזאה ראשונה הינה נוגע למעלה והשבע הזאות למטה הרי הי' ניכר פל הנזאה לעצמה על הפפורת ועל הפרוכת וקשה לטעות בהזאות לחסור בהם אף הרי סוגית הש"ס דילן פאן בסמוך כדאר"ז דא"צ ליגע ונופלים בהזאות למטה על הארץ שאינם ניכרים לעצמן משא"כ בסוגי' הירו' בא ר' זעירא להוסיף על הטעם שמא יטעה פדי שיגמור הזיותיו מתוך שבע משום דר' זעירא לשיטתו דאמר בסמוך בירו' דצריף שיהא נוגע ע"כ לא יחא לי' לומר כפירש"י שמא יטעה בהזאות עצמן שיבא לחסור בהן שהרי היו ניכרין על הפפורת ופרוכת לקח אמר דהחשש שמא יטעה אינו בהזאות כלשון הש"ס בבלי רק פדי שיגמור הזיותיו מתוך שבע שלא יטעה במנין למנות שמנה כפי' הק"ע ודוק: ו) ועפ"י"מ שכתבתי לעיל ביישוב שי' הרמז"ל דר' יוחנן דאמר בש"ס דילן דמנין הנזאה ראשונה עכאו"א ילפינן מקרא דינה שהיא רק לסוגי' הש"ס פאן דהנזאה א"צ ליגע אבל שיטתו בירו' דצריף ליגע י"ל ביישוב קו' רש"י ותוס' זבחים (ט"ו) דאתמר הולכה שלא ברגל מחלוקת ר"ש ורבנן כו' ופליגי בהולכה זוטרתי מחכו עלי' במערבא אלא חטה"ע דפסולה בה מחשבה המ"ל אי דחשיב מקמי דליפוק דם לאו פלום הוא ואי בתר דנפק דם איתעבידא לי' מצותו, ודחי הש"ס מאי קושץ' דלמא מדמפריש ועד דמטי למזבח דהא בעא מינן ר' ירמ' מר' זירא הי' מזה ונקטעה ידו של מזה עד שלא הגיע דם לאויר מזבח מהו וא"ל פסולה מ"ט והנה ונתן בעינו, והק' בפירש"י בהא דמחכו עלה במערבא דהו"ל למפרך פן אדר' יוחנן דאמר לעיל הולכה שלא ברגל לא שמה הולכה ולא פסול בה מחשבה ונראה לתרץ דהתוס' שם כתבו מה דמחכו עלה במערבא אי בתר דנפק דם איתעביד לי' מצותו משום דס"ד בהנזאה דל"צ מזבח מידי דהנה אהזאת דפרוכת ובין הבדים דהוי הנזאה שלא נגע, וק"ל דאפתי מה בעא ר' ירמ' מר' זירא בהי' מזה ונקטעה ידו של מזה עד שלא הגיע דם לאויר מזבח הרי לר"ז שהוא ר' זעירא בירו' ס"ל בפירוש דצריף ליגע בהזאת הפרוכת ובין הבדים וא"כ פשיטא לדידן דפשיטא גם בלא קרא דהנה ונתן אף באמת ר"ז פאן הוא קודם דסליק למערבא [ע' פתובות ק"י] וס"ל דהזאות א"צ ליגע וכן מה דמחכו במערבא במאי דאתמר לר"ש אי בתר דנפק דם כו' וסד"א דא"צ ליגע אע"ג דלשי' תלמודא דמערבא עצמו ס"ל לר"ז דהנזאה צריכה ליגע מ"מ הרי רב שמואל בר' יצחק פליג שם בירו' וס"ל דא"צ ליגע וגם סוגי' הש"ס בבלי יומא (נ"ה) ס"ל בסתמא דא"צ ליגע ושפיר אתי מה דמחכו בסד"א דא"צ ליגע פדברי התוס' הנ"ל, ומעתה מתורץ היטב

קו' פירש"י ז"ל דאדר' יוחנן הו"ל למיפדך פו, ולהאמור הנה בני מערבא לשיטתם לא הנה מצי מחפו על דר' יוחנן משום דלשי' תלמודא דמערבא עצמו הרי ר' יוחנן הדר בי' ואמר בטעם מנין הנאה ראשונה עכאו"א משום פדי שלא יטעה ולא מקרא דינה והינינו משום דס"ל לר' יוחנן דהנאה צריכה ליגע א"כ לא מיתר קרא דינה פנ"ל וע"כ בא ר' זעירא שם לפרש דברי ר' יוחנן פדי שיגמור הזיותיו מתוך שבע ולא משום שמה יטעה בהנאות פינו דס"ל צריכין ליגע נפרין ההנאות לעצמן פנ"ל, א"כ אליבא דר' יוחנן לשיטתו ל"ק אי מדנפק דם אתעביד לי מצותו, שהרי באמת לא אתעביד מצותו עד דנגע במזבח ואתנ' שפיר לשון הש"ס מחכו עלה במערבא משום שיטת תלמודא דמערבא ודוק היטב: ידידו.

סימן יט. להנ"ל.

א) ערבו לי דברי תורתו בהשכל ומזימה, ובמה שקתב והביא סערת הפליאה בפירש"י בקמות (ע"א) בהא דאמר ערל מקבל הנאה שפן מצינו באבותינו שקבלו הנאה בימי יהושע וכתב רש"י בשם י"מ שהיו צריכין הנאה משום דכל הפורש מן הערלה כפורש מן הקבר ורש"י הק' ע"ז דמבואר בפסחים (צ"ב) דבערל ישראל ד"ה טובל ואוכל לערב והיא תימה רבתא: וזה שעלה בדעתי פעת בישוב קו' כמין חומר דהנה לכאו' ק"ל דאיהו למד הש"ס ביבמות דערל מקבל הנאה שפן מצינו באבותינו שקבלו הנאה כשהו ערלים דבעשרה לא מהיל הנאה אימת עביד להו לאו כשהו ערלים ופירש"י הנאה אימת עביד לטומאות מת שעליהו שרוב ציבור ט"מ היו שנטמאו מאבותיהו שכל יוצאי מצרים מתו במדבר כו' וקשה דהרי בגזיר (ס"א) אמר דכותי אין לו טומאה דכתיב והנה הטהור על הטמא כל שיש לו טהרה יש לו טומאה וכל שאין לו טהרה אין לו טומאה ופירש"י דמה דאמר ביבמות ערל מקבל הנאה כגון ערל ישראל שלא נימול שמתו אחיו מחמת מילה אבל ערל נכרי לא דכיון שאין מקבל הנאה לפיכך אין לו טומאה, ולפי"ז קשה דאדרבה מנלן דערל מקבל הנאה שפן מצינו באבותינו דלמא באמת אין מקבל הנאה וע"כ באבותינו שלא הי' אפשר להם בשום אופן למול במדבר משום שלא נשכה להם רוח צפונית היו ישראל במדבר כאדם שאין לו טהרה לעולם אי נימא שערל אין מקבל הנאה כה"ג דאמר בירושלמי פ' פלל גדול דבמדבר פינון שהיו חונים ונוסעים ע"פ הדיבור פלעולם דמי דל"ה בגין לשעה והכ"נ שהיו בזמן המדבר פלעולם לאו בני הנאה נינהו וממילא מעיקרא לאובר קבולי טומאה נינהו דכל שאין לו טהרה אין לו טומאה והיא הערה עצומה, אבל נראה דזה שבאו הי"מ לומר דישאל במדבר היו צריכין הנאה משום דכל הפורש מן הערלה כפורש מן הקבר משום שהי' קשה להו קו' הנ"ל דאדרבה משום שנאמר שאין ערל מקבל הנאה ע"כ לא היו מקבלין טומאה פלל רק דא"כ הדר אדרבה שוב צריכין הנאה משום פורש מן הערלה שהרי הטעם דערל נכרי שנתגייר ומל צריף הנאה משום שיאמר אשתקד מי לא טבלתי ואכלתי ולא ידע דאשתקד נכרי הנה ולא מקבל טומאה ובישראל דליכא גזירה דאשתקד שהרי גם קודם שפול מקב"ט ע"כ טובל ואוכל פסחו לערב, אבל השתא בדין שנאמר דערל אין מקבל הנאה וממילא שלא מקב"ט בעודו ערל שוב ממילא דינו ממש כדיון נכרי הפורש מן הערלה ולא משום דגזרינו ערל ישראל אטו נכרי רק דבישראל גופי' איכא גזירה דאשתקד בערלי ישראל במדבר שיאמרו אשתקד טבלנו ואכלנו ולא ידעו דאשתקד ערלי מדבר הוו שלא היו בני

קבולי טונמאה דכל שאין לו טהרה אין לו טונמאה והשתא שאפשר למול הרי מקבלי טונמאת מת וצריכים הנאה ומשוה"כ גם ערלי מדבר צריכים הנאה משום דכל הפורש מן הערלה פפורש מן הקבר וכיון דבעשרה לא מהול אימת עביד להו הנאה ש"מ דערל מקבל הנאה ומינשב שפיר דברי הי"מ שפרש"י פפתור נפרח: ב) ואנהרינהו משמיא עוד על מרגניתא אחריתא בישוב הר"מ פ"ו מה' ק"פ בחידוש דין דאין שוחטין וזרקין על ט"מ אחר שטבל דקרא ויהי אנשים טמאים לנפש אדם מעשה הכי הנה שחל שביעי שלקו בע"פ והזו וטבלו ונדחו לפ"ש והקשה באו"ח פסחים (צ') קו' גדולה דא"כ ביבמות (ע"א) דיליף דערל מקבל הנאה שכן מצינו באבותינו בימי יהושע דבעשרה לא מהול משום חולשא דאורחא כו' ולשי' הר"מ הרי אפי' אי הנה מהול בעשרה והזו ביום הנאה הרי הי' שביעי שלקו בע"פ שאין שו"ז עליהן א"כ ש"מ דערל מקבל הנאה עכ"ק, ולהאמור מתנרץ היטב דהר"מ ס"ל כפי' הי"מ דמה שאבותינו בימי יהושע היו צריכין הנאה הוא משום פורש מן הערלה פפורש מן הקבר וכמו שהוסבר דבזמן המדבר הי' דין ערלי ישראל כדין ערלי נכרי שצריך הנאה פפורש מן הערלה פפורש מן הקבר, והנה דעת הכ"מ פ"ו מנזירות ה' ה' דבר חידוש בשי' הר"מ דרק בטונמאת מת הנזיר מגלח עלי' אבל בטונמאת קבר אין הנזיר מגלח ועיין מנ"ח מ' רס"ג בזה גם מפורש פתב הר"מ בפ"ו מק"פ הנ"ל דמה שאין שו"ז בט"מ אפי' אחר שטבל הוא רק בטונמאה שהנזיר מגלח עלי' עיי"ש, ולפי"ז מינשב היטב שי' הר"מ ואדרבה סוגי' דיבמות מסייע לי' דבדיוק קאמר הש"ס פל הפורש מן הערלה פפורש מן הקבר ולא אמר פפורש מן המת הלא דבר הוא רק דבא לומר שטונמאתו רק מדין פורש מן הקבר שאין הנזיר מגלח עלי' ובכגון זו הרי שפיר שו"ז על ט"מ שטבל ולקב' הנכרח הש"ס לומר דבעשרה לא מהול משוה"כ שמעינן דערל מקבל הנאה והוא ענין יקר מאוד בס"ד: ג) מה שהק' בדברי הי"מ שאין להן ביאור דאיהו יתכן שהיו צריכין הנאה משום פורש מן הערלה ולמד מזה דערל מקבל הנאה דא"כ איהו הועילה ההנאה קודם שפלו ונהרי הטונמאה נתנה אחר שפלו משום פורש מן הערלה, לא עיין כ"ת במקומו שתמה בזה במהרש"ל וכתב ע"ז שצריך לתרץ בדוחק דכולי האי לא גזרו שיהא פקבר ממש שימנה ז' ימים אחר הפרישה אלא אפי' נתחילו למנות מקודם ויעשו הנאה בעשירי ובי"ד בע"פ ודיו עכ"ל: והנה המהרש"ל פתב בעצמו שהוא דוחק ולענ"ד נראה דיתכן ליישב ברווחא לפי שהביאו התוס' יבמות שם מפרקי דר"א דגם ישראל במדבר מלו רק שלא פרעו ואמרי' ג"כ התם דלא ניתנה פריעה לא"א שנ' בעת ההוא אמר ד' אל יהושע עשה לה חרבות צנרים כו' א"כ מאי שוב אלא לאו לפריעה ומ"מ מדקדק דערל מקבל הנאה משום דפריעה נצטוו עלי' הלמ"מ ויהושע אסמכי' אקרא כמו"ש התוס' שם ד"ה לא וד"ה מ"ט רק עכ"פ נהי דפריעה הלמ"מ מ"מ אפתי לא נצטוו עד שעמדו על הר סיני ולפי שי' הרמב"ן בחי' לא ניתנה פריעה גם למשה בסיני רק בערבות מואב א"נ שע"פ הדבור נצטוו עלי' לעשותה בכניסתו לארץ, א"כ דיוצאי מצרים מלו ולא פרעו דעוד לא נצטוו אז על הפריעה ממילא משום המילה לחוד הו' אז עליהן דין פורש מן הערלה שצריכין הנאה וכשבאו לטהר בימי יהושע איהו קבלו הנאה כשהן ערלים משום הפריעה שלא עשו וכבר נצטוו עלי' וש"מ דערל מקבל הנאה אבל משום הפריעה שעשו אחר ההנאה לא היו צריכין הנאה מחדש אע"ג דמל ולא פרע כאילו לא מל מ"מ לענין הנאה לא מצינו רק פורש מן הערלה

אָבֵל הָכָא שְׂכָבָר מְלוּ וְנִיטְלָה הָעֵרְלָה וְנִחְשָׁבוּ כְּמִוְלִים לְגַמְרֵי בְּנֵי דַאי שְׁמִשׁוּם מִצְנוֹת פְּרִיעָה שְׁנַצְטוּוּ מִחֻדָּשׁ בְּעֵרְבוֹת מוֹאָב עַל זְמַן כְּנִיסַתָּן לְאַרְצָא שְׁלֵא הָיִטְלָה עֲלֵיהֶן יוֹתֵר טְוּמָאָה מִשׁוּם פּוֹרְשׁ מִן הָעֵרְלָה מִכִּיּוֹן שְׁגָם מִתְחַלָּה כְּבָר נִחְשָׁבוּ כְּמִוְלִים וְזֶה הוּא לֹא ע"פ הַדְרָךְ שְׂכַתְבִּיתִי לְמַעַלְה בְּדַבְרֵי הַי"מ שִׁיְהִי לָהֶם דִּין פּוֹרְשׁ מִן הָעֵרְלָה עִי"ז שְׂבָאוּ לְמוֹל עֲכָשְׁוֹן בִּימֵי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁהוּא ע"פ סוּגְיָא הַש"ס שְׁלֵא מְלוּ כְּלָל בְּמַדְבָּר מִשָּׂא"כ ע"פ פְּרָקֵי דַר"א שְׂמְלוּ וְלֹא פָּרְעוּ נִיתָן עֲלֵיהֶם דִּין פּוֹרְשׁ מִן הָעֵרְלָה מַעַת שְׂמְלוּ בְּמַדְבָּר וְכַעֲיִן שְׁפִירֵשׁ"י שְׁנַצְטָמָאוּ בְּמַדְבָּר מֵאַבוֹתֵיהֶן וְדוּק: ד) מ"ש לְתַרְצָא מַה שֶׁהֵעֲרַתִּי בַּהַג"ה לְכוּכָב מִיַּעֲקֹב סִי' מ"ד בְּהָא דְאַמְרֵי הָכָא בְּפִסְחִים (צ"ב) דְלֹא גָזַר עָרַל יִשְׂרָאֵל מִשׁוּם עָרַל נְכָרִי וְלַעֲנוּמַת זֶה אָמְרֵי בְּעִירוּבִין (מ"ז) דְחֻפְצֵי נְכָרִים קוֹנִין שְׁבִיתָה גְזִירָה בְּעֵלִים דְנְכָרִי אִטּוּ בְּעֵלִים דְיִשְׂרָאֵל וְכַתֵּב עַפ"ד הַצ"ח פְּסֻחִים דְלִקְמָן דְגַם הָכָא בְּעָרַל יִשְׂרָאֵל שְׁטוּבָל וְאוּכַל לְעָרֵב הוּא גְזִירָה מִשׁוּם עָרַל נְכָרִי רַק דְטֻנְמַאת ז' לֹא גָזַרוּ שְׁלֵא הָעֵמִידוּ דְבְרֵיהֶם בְּמָקוֹם פְּרַת, דְבְרֵיו מִתְקַבְּלִים וַיֵּשׁ לְהַעִיר עוֹד דְמַצִּינוּ ג"כ בְּכּוֹרוֹת (ל"ה) אָבֵל נְכָרִי דְאַתִּי לְאַחֲלוּפֵי גַם בְּשַׁבַּת (קל"ט).

(וְלִיתָן לִי לְגִדּוֹל עַפּו"ם אֲתִי לְאַיְחְלוּפֵי בְּיִשְׂרָאֵל רַק שִׁי"ל דְהֵתָם לֹא אָמַר מִשׁוּם גְזִירָה עִי"ש: ה) עֵתָה בְּמַה שְׂכַתֵּב כ"ת לְתַרְצָא קו' רַש"י עַל הַי"מ הַנ"ל עַפ"ד הַצ"ח פְּסֻחִים שְׁם בְּקו' הַתּוֹס' אֵהָא דְיִשְׂרָאֵל טוּבָל בִּי שְׁתִּימָא לְרִיבָא דְלֹא מַצִּינוּ בְּשׁוּם מָקוֹם טְבִילָה בְּיִשְׂרָאֵל שְׂמָל אִפִּי מְדַרְבְּנָן וְתִי הַצ"ח דְמַה דְלֹא גָזַרוּ בְּיִשְׂרָאֵל אִטּוּ דְנְכָרִי הוּא עַפ"ד הַר"מ שְׂכַתֵּב דְבְנְכָרִי שְׁנַתְגַּיִיר הָעֵמִידוּ דְבְרֵיהֶם בְּמָקוֹם פְּרַת מִפְּנֵי שֶׁהִגֵּר אִינוּ חַיִּיב בְּמִצְוֹת עַד שְׁיִמּוֹל וְיִטְבּוֹל וְהָרִי בִידּוֹ שְׁלֵא לְטַבּוֹל וְלֹא יָבֵא לִידֵי חַיִּיב וְא"כ בְּעָרַל יִשְׂרָאֵל דְלֹא שְׁיִיךְ סְבָרָא זֹו שְׁפִיר לֹא הָיוּ יְכוּלִים לְגָזֹר כְּדֵי שְׁלֵא לְדַחֲוֹתוֹ מִפְּסַחוֹ וְכ"ז הוּא רַק לְעַנְיָן טְוּמַאת ז' אָבֵל לְטֻנְמַאת עָרֵב שְׁפִיר גָזַרוּ שְׂצָרִיף טְבִילָה דְבִזָּה לֹא נִדְחָה מִפְּסַחוֹ כִּיּוֹן דְשׁו"ז מִט"ש עַכ"ד וְעַפ"ז חִידָשׁ כ"ת דְהָכָא בִּימֵי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁהָיוּ רַוְבָן לֹא נְמוּלִים בְּכַה"ג גָזַרוּ אִפִּי לְטֻנְמַאת ז' כִּיּוֹן שְׁעִי"ז לֹא יְדַחוּ מִפְּסַח דְטֻנְמַאת הַתְּרָה בְּצִיבּוֹר רַק שְׂבָאוּ לְעִשׂוֹת פְּסַח בְּטְהָרָה כְּדָאֵמַר בְּגַמ' א"כ שְׁפִיר הָיוּ צָרִיכִין הַזָּאָה כְּדַבְרֵי הַי"מ מִשׁוּם הַפּוֹרְשׁ מִן הָעֵרְלָה כְּפּוֹרְשׁ מִן הַקְּבָר זְתו"ד, וְאַמְנָם הָגַם שֶׁהַדְּבָרִים מְוַשְׁפְּלִים אִית לְהוּ פִּירְכָא דְלְדַבְרֵיו נְמַצָּא דְצִיבּוֹר חֲמִירִי מִיְחִיד, דְיִשְׂרָאֵל יְחִיד שְׂמָל א"צ הַזָּאָה וְצִבּוֹר שְׂמָלוּ צָרִיכִים הַזָּאָה מַה שְׂאִין מִתְקַבְּל כְּלָל, גַּם לֹא יִתְכַן לְגָזֹר בְּצִבּוֹר יִשְׂרָאֵל אִטּוּ נְכָרִי מִשׁוּם שְׁיִאֵמַר הַנְּכָרִי אֲשַׁתְּקַד מִי לֹא טְבִילָתִי וְאֲכַלְתִּי עֲכָשְׁוֹן נְמִי אֲטַבּוֹל וְאִיכּוֹל וְלֹא יְדַע דְאַשְׁתְּקַד נְכָרִי הֵנָּה וְלֹא מְקַבֵּל טְוּמַאת כְּדָאֵמַר בְּפִסְחִים (צ"ב) דַּז"א דְמִשׁוּם צִבּוֹר שְׂטַבְּלוּ וְאַכְלוּ לֹא יֵאמַר אֲשַׁתְּקַד טְבִלוּ וְאַכְלוּ שְׁהָרִי אָכְלוּ מִן הַדִּין דְטֻנְמַאת הַתְּרָה בְּצִיבּוֹר וְא"כ ל"ש לְגָזֹר ג"כ רַוְב יִשְׂרָאֵל אִטּוּ נְכָרִי מַה שְׂאִין לְהֵן עַנְיָן וְדַמִּיוֹן, אָבֵל כ"ת דְלֹא לִי חֻסְפָּא וְאַנָּא אֲשַׁכַּח מְרַגְנִיתָא תוּתִיל בְּיִשׁוּב כְּמִין חוּמָר כְּנ"ל וְהִי שְׁלוֹם: יְדִידוּ.

סִימָן כ' דְרוּשׁ לְשַׁה"ג הַנּוֹגַע בְּעַנְיָן תְּשׁוּ הַנ"ל. הַרְמַב"ם בַּפ"ו מַה' ק"פ פְּסַק שְׁשׁוּחֲטִין וְזוֹרְקִין עַל טְבוּל יוֹם דְשָׂרְץ אָבֵל טְמֵא מִת שְׁחַל שְׁבִיעֵי שְׁלוּ בַע"פ אַף שְׁטַבֵּל וְהוֹנָה וְהוּא רַק טְבוּל יוֹם מ"מ אִין שׁוּחֲטִין וְזוֹרְקִין עֲלֵיו וְנִדְחָה לַפ"ש: א) הַקְּשָׁה הַלַּח"מ מִמְתַּנְי' דְפְּסֻחִים (ד' ס"ט) דְהַשִּׁיב ר"ע לַר"א דְאִין שְׁבוֹת נִדְחָה בְּשַׁבַּת מִפְּנֵי פְּסַח דְהַזָּאת ט"מ יוֹכִיחַ שְׁחַל שְׁבִיעֵי שְׁלוּ בַע"פ בְּשַׁבַּת שֶׁהוּא מִצְוָה וְהוּא מִשׁוּם שְׁבוֹת וְאִינָּה דוּחָה אֵת הַשַּׁבַּת וְלִדְעַת הַרְמַב"ם מַאי תְּשׁוּבָה הוּא זֹו דְשְׁפִיר אִין הַזָּאָה דוּחָה שַׁבַּת דְהֵאִי הַזָּאָה אִין

מועיל לו דאף אם יגה עליו היום אין שוחטין עליו דהא הוי טבול"י: (ב) הביא באור חדש קושן' על הרמב"ם מיבמות (ד' ע"א) דא"ר יוחנן משום ר' בנאה ערל מקבל הזאה כאבותינו שקבלו הזאה פשהו ערלים שני' והעם עלו מן הירדן בעשור לחודש בעשור לא מהול משום חולשא דאורחא הזאה אימת עביד לא פשהו ערלים ודילמא לא עביד פסח כלל לא ס"ד דכתיב ויעשו את הפסח.

והנה לדעת הרמב"ם למ"ל להקדים שבעשור לא מהול הרי אפ"י מהלו בעשור עדיין לא הי' פסח בטרה אם לא שקבלו הזאה פשהו ערלים דאל"כ הי' שלישי שלהם בעשור והי' חל שביעי שלהם בע"פ ואפתי טמאים הם לדעת הרמב"ם ומדעשו פסח בטרה מוכח דערל מקבל הזאה עכ"ל: (ג) והנ"ל לתרץ קו' אלו בחדא מחתא הנה הרמב"ם פ"ב מה' ביאת מקדש ה' י"ב פסק דטמא שרץ וכיוצא בו והערל משלחים קרבנותיהם ומקריבים עליהן חוץ מפסח שאין שוחטין אותו עט"ש ואין שוחטין על הערל פסח אבל טמא מת אין מקריבין עליו קרבן כלל עד שיטהר.

ובכ"מ פתב דבכלל זה לומר דאפ"י לאחר טבילה אין מקריבין עליו דאפ"י טבול יום של טמא מת אין משלח קרבנותיו: והנה נראה מבואר דשיטת התוס' אינו כן רק דס"ל דאפ"י טמא מת משלח קרבנותיו דהרי בפסחים (ד' פ') גבי היו ישראל מחצה טהורין ומחצה טמאין דקאמר עולא משלחין אחד מהן לדרף רחוקה ויטמאנו בשרץ קסבר שו"ז עט"ש ויטמאנו במת מדחהו אפה מחגיגתו והקשו בתוס' דהא קי"ל ערל וטמא משלחין קרבנותיהם עי"ש ולפי שיטת הרמב"ם ז"ל ליכא קושיא כלל דהרי הכא דמייירי שטמא בטומאת מת וטמא מת אין משלח קרבנותיו וע"כ דשיטת התוס' אינו כן וגם מתוס' במ"ק (ד' ט"ו) ד"ה אחר מבואר דס"ל דאף טמא מת משלח קרבנותיו עי"ש: והנ"ל בטעם מחלוקת הרמב"ם והתוס' ז"ל הנה הכ"מ בפ"ב מה' ב"מ פתב דמקור שיטת הרמב"ם הוא (זבחים ד' כ"ב) דאר"ל דטמא שרץ משלח קרבנותיו וטמא מת אינו משלח קרבנותיו וקשה לי דאפתי משם אין ראי' רק על טמא מת ולא על טבול יום דמת ואיך פתב הרמב"ם דאין מקריבין עליו כלל אפ"י אחר טבילה וגם ר"ל גופי' מהיכן הוציא חידוש דין זה דטמא דמת חלוק דינו מדין שאר טמאים: אבל הנ"ל ברור דבאמת הרמב"ם ז"ל לשיטתו בפ"ו מה' ק"פ הנ"ל דבפסח בטבול יום דשאר טמאין שוחטין וזורקין עליהן אבל על טבול"י דמת אין שו"ז עליו דכתיב ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם וכו' והלכך גליף הרמב"ם שאר קרבנות מפסח כמו בפסח פנין שאינו יכול ליכנס בעצמו אין שוחטין וזורקין עליו אפ"י לאחר טבילה בטומאת מת כמו כן בשאר קרבנות אין מקריבין עליו קרבן כלל אפ"י לאחר טבילה, ואע"ג דבפסח גם על טמא שרץ עכ"פ קודם טבילה אין שו"ז עליו ועכ"ז בשאר קרבנות טמא שרץ משלח קרבנותיו אפ"י קודם טבילה היינו משום דהא דבפסח אין שו"ז על טמא שרץ משום דכתיב איש לפי אכלו דבעינן ראוי לאכילה והכי שהוא טמא שרץ דמחוסר מעשה הטבילה מקרי אינו ראוי לאכילה ועיין בכ"מ פ"ב מה' ב"מ הנ"ל ובצל"ח פסחים (ד' צ') דטעם דמדאורייתא אשו"ז עט"ש משום דמחוסר מעשה ולכך אחר טבילה דאין מחוסר מעשה עוד שו"ז עליו, וא"כ לא יוכל למילף טמא שרץ בשאר קרבנות מטמא שרץ בקרבן פסח דשאני פסח דבעינן ראוי לאכילה ובשאר קרבנות לא בעינן ראוי לאכילה, אבל בטמא מת דידעינן מקרא ויהי אנשים דאפ"י אחר טבילה דאין מחוסר מעשה עוד אין שוחטין וזורקין עליו וליכא בזה

טעם בפסח שאינו בשאר קרבנות ולכך שפיר יליף הרמב"ם ו"ל דטמא מת אפי' לאחר טבילה גם בשאר קרבנות אין משלח קרבנותיו פינו דאינו משלח את הפסח אפי' אחר טבילה וי"ל דגם פנונת הכ"מ פן הוא דיליף שאר קרבנות מפסח רק דהכ"מ פתב דהרמב"ם הוציא זאת מהא דנבחים דאר"ל דטמא מת אין משלח קרבנותיו ור"ל גופי' למד שאר קרבנות מפסח וממילא ידעינו גם אחר טבילה דאין משלח קרבנותיו כמו בפסח וזה ברור ואמת לענ"ד: ד) וע"כ ניחא מחלוקת הרמב"ם והתוס' בזה, דהרמב"ם לשיטתו דבפסח אשו"ז על טבו"י דמת מקרא ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם וגו' ומדלא אמר להם מרע"ה שישטבלו ש"מ דאפי' אחר טבילה אשו"ז וע"כ יליף שאר קרבנות מפסח משא"כ התוס' לשיטתו בפסחים (ד' צ') שהקשו פן דלמא לא טבלו ותירצו דשמא פן עשו ובשעה ששאלו לא טבלו עדיין וא"ל משה אם לא תטבלו היום תדחו לפ"ש עיי"ש הרי מבואר דהתוס' ס"ל דבפסח גופי' שו"ז על טבו"י דמת כמו"ש דהאנשים אשר היו טמאים לנפש אדם באמת טבלו ועשו פסח ראשון.

וכיון דבפסח גופי' טבו"י דמת משלח פסחו א"כ מכש"כ בשאר קרבנות טמא מת משלח קרבנותיו אפי' קודם טבילה דמה דאין שו"ז על טמא מת ושרץ קודם טבילה הוא רק משום דבעינו ראוי לאכילה ומשא"כ בשאר קרבנות ודו"ק: ונמצא לנו לפי"ז דדין זה אי טבו"י דמת משלח קרבנותיו תלוי בזה אי שו"ז על טבו"י דמת וממילא ג"כ אי הוי מצינו מבואר דטבו"י דמת משלח קרבנותיו ע"כ היינו מוכרחין ג"כ לומר דגם בפסח שו"ז על טבו"י דמת דאל"כ למה לא יליף שאר קרבנות לענין זה מפסח: ה) והנה חזות קשה לי בדברי הרמב"ם הנ"ל שחידש דטמא מת אינו משלח קרבנותיו, דהרי בחגיגה (ד' ד') אמרי' אהא דתנא ערל וטמא פטורין מן הראי' דה"מ ר"ע הוא דמרבי לערל כטמא דתנא ר"ע אומר איש איש לרבות את הערל.

והנה הרמב"ם פסק בפ"ב מה' חגיגה דערל פטור מן הראי' דכתב שם וכן הערל מאוס כטמא עיי"ש לכאורה נראה מבואר דהרמב"ם פסק כר"ע דערל פי טמא וכן פתב הכ"מ מפורש בפ"ג מה' מע"ש במ"ש הרמב"ם הערל כטמא ואם אכל מע"ש לוקה פתב ע"ז הכ"מ דהרמב"ם פסק כר"ע, והנה התוס' (בחגיגה ד') הקשו לר"ע דס"ל ערל כטמא אמאי איצטריך קרא לערל בפסח תיפוק לי' מטמא ותירצו בתי' הא' דהתם ממעטינו ערל שמתו אחיו מחמת מילה דלאו כטמא ובסוף דבריהם פתבו אבל אין לומר דאי ליפא קרא אלא דערל כטמא הייתי אומר דפסח בא בערלות אי הוי רובן ערלים כמו בטומאה דהא מנא ידעינו לרבות ערל פי טמא מאיש איש פי יהי צרוע או זב והתם לא פתיב רק טומאת צרעת וזיבות ואנו אמרי' בריש פ' אלו דברים דלא דחי רק טומאת מת בלבד עיי"ש, והנה לשונם לכא' אינו מדוקדק במ"ש דלא פתיב התם רק טומאת צרעת וזיבות דהא כתיב בקרא דשם נמי והנוגע בכל טמא נפש וע"כ פנונת התוס' דבאמת הוי ערל כטמא גם בטומאת מת רק פינו דעכ"פ הוי ג"כ כטמא בטומאת צרעת וזיבה וא"כ אי רובן בערלות לא אתי בטומאה [וכן ראיתי בס' ישרש יעקב ליבמות ד' ע"א שכ"כ] ומעתה ק"ל דאיך נפרנס הא דאמרי' בש"ס בכ"ד דערל וטמא משלחין קרבנותיהו והרמב"ם פסק פן בפ"ב מה' ט"מ הנ"ל פינו דהרמב"ם גופי' פסק דערל כטמא וממילא הוי גם כטמא טומאת מת פנ"ל ונהרי טמא מת אינו משלח קרבנותיו, ולכא' י"ל עפימ"ש התוס' במנחות (ד' ס"ב) וכ"ד אהא דערל וטמא משלחין קרבנותיהו הרי בעי סמיכה

ותימצו דערל וטמא מיירי בדלית להו תקנתא ערל שמתו אחיו מחמת מילה טמא זב ומצורע שאין רפואתו תלוי ב'עצמו, וכבר הבאתי דברי התוס' תגיגה (ד') שחידשו דאף לר"ע דס"ל ערל פטמא מ"מ ערל שמתו אחיו מחמת מילה ל"ה פטמא, וא"כ לא קשה דאיהו ערל משלח קרבנותיו הרי ערל פטמא בטומאת מת דז"א פינו דהא דערל משלח קרבנותיו ע"כ מיירי רק בערל שמתו אחיו מחמת מילה וערל כזה ל"ה פטמא: ו) אבל אפתי קשה לפי התוס' ביבמות (ד' ע"א) דר' יוחנן מייתי ראי' דערל מקבל הזאה מערלי מדבר והקשו דמה ראי' צריה למה לא יקבל הזאה אפי' לר"ע דמרב' ערל פטמא מ"מ מי חטאת שנטמאו מטהרין, מבואר מדבריהם דאע"ג דערל שמתו אחיו מחמת מילה ל"ה פטמא פינו שלא מל מחמת אונס מ"מ ערל מערלי מדבר הני פטמא והטעם נראה בערלי מדבר פינו דהוי תחלתו בפשיעה שגרמו בחטאתם דמה שלא נשבה להם רוח צפונית הוא מפני חטא מרגלים או חטא העגל כמו"ש התוס' קידושין (ד' ל"ו) ורש"י יבמות (ד' ע"א), וראי' לחילוק זה ממ"ש התוס' קידושין (ד' ל"ו) דה"ט שלא עשו במדבר אלא פסח אחד לפי שהיו רובן ערלים וכתב המהרי"ט בחי' שם דכוננתם ז"ל רובן ערלים על מילת זכריו דמעפכת ותמה עליהם בשעה"מ ה' ק"פ דהרי התוס' בעצמם פתבו ביבמות (ד' ע"ב) דאי אפשר לומר משום מילת זכריו הא פינו דלא אפשר לא היתה מעפכת עיי"ש שהביאו ראי' מהא דתלצתו חמה דאמרי' בגמרא דאינו מעפכ וא"כ מלבד שדבריהם בקידושין סותרים למ"ש ביבמות קשה טובא דמה יענו להא דתלצתו חמה וכן הביא השעה"מ והמהרש"א שתמה בזה על הרא"ם פ' בהעלותה ולמ"ש ניחא דבתלצתו חמה פינו שהוא מחמת אונס אינו מעפכ אבל בערלי מדבר שהי' תחילתו בפשיעה ל"ה אונס כ"כ ומעפכ, והכ"נ י"ל דזה סברתם לענין ערל פטמא דערל מדבר הוי פטמא ודוק]: והנה מצינו דגם ערל מערלי מדבר משלח קרבנותיו דהרי במ"ק (ד' ט"ו) בעי מנודה מהו שישלח קרבנותיו ופשיט מדתניא פל אותן שנים שהיו ישראל במדבר מנודין היו ושלחו קרבנותיהן וא"כ ממילא נשמע מזה ג"כ דערל מדבר משלח קרבנותיו שהרי אמרי' ביבמות (ד' ע"א) דלא ניתנה פריעה לא"א ובתוס' שם ד"ה לא פתבו דהלכה למשה מסיני ניתנה וא"כ ממילא ישראל במדבר אף יוצאי מצרים שפלו מ"מ לא פרעו במדבר מפני שלא נשבה להם רוח צפונית כלל במדבר אף קודם חטא מרגלים להו לישנא ביבמות פי הכי דלא נידדור ענני כבוד, ואף שבתוס' שם ד"ה מ"ט פתבו דיוצאי מצרים מלו ופרעו, כבר כתב במקנה (קידושין ל"ו) דכתבו זאת רק עפ"י פירקי דר"א שגם הנולדים במדבר מלו אלא שלא פרעו עכצ"ל דיוצאי מצרים מלו ופרעו וגם צ"ל לדבריהם שנטפונו על הפריעה קודם יציאת מצרים אבל לדבריהם הנ"ל דהלמ"מ הוא עכצ"ל דיוצאי מצרים אף שפלו מ"מ לא פרעו ובמקנה פירש בזה דברי התוס' שכתבו דבמדבר היו רובן ערלים דכוננתם ז"ל לומר על מילת עצמן עיי"ש וא"כ פינו דישאל במדבר ע"כ היו ערלים דמל ולא פרע כאילו לא מל א"כ קשה כל אותן שנים שהיו ישראל במדבר איהו שלחו קרבנותיהן וע"כ שמעינן בזה דגם ערל מערלי מדבר משלח קרבנותיו אע"ג דערל כזה הוי פטמא לר"ע וא"כ להרמב"ם דפסק דערל פטמא הדרא קושיתו לדוכתא איהו משפכת אליב' הא דערל כזה דהוי פטמא משלח קרבנותיו הרי ערל הוי פטמא טומאת מת דאיתרבי מקרא דאיש איש דכתיב בי' והנגע בכל טמא נפש וטמא מת אינו משלח קרבנותיו, ולכאורה עוד מצינו לתרץ עפ"י התוס' במנחות (ד'

ס"ב) הַנ"ל בְּמֵה שֶׁהִקְשׁוּ דְאִיךְ עָרַל וְטָמֵא מְשַׁלְּחִים קְרִבְנוּתִיהֶן הָרִי בְּעֵי סְמִיכָה וְתִנְרָצוּ אִיכָּא לְאוּקְמֵי בְּדִלִית לִי תַקְנִתָּא עָרַל שְׁמֵתוּ אֲחִיו מִחֲמַת מִילָה טָמֵא זָב וּמְצוּרַע שְׂאִין רְפוּאָתוֹ תְּלוּי' בְּעֶצְמוֹ א"נ בְּקִרְבָּן הַקְּבוּעַ לוֹ זְמַן כְּגוֹן עוֹלַת רְאִי' וְחִגִּיגָה וְכַגּוֹן שֶׁהִי עוֹבֵר עָלֶיהֶן בְּבֵל תְּאַחֵר, וְא"כ לְפִי תִי אַחֲרוֹן זֶה דְּהָא דְעָרַל מְשַׁלַּח קְרִבְנוּתִיו מִיָּרִי רַק בְּקִרְבָּן הַקְּבוּעַ לוֹ זְמַן לֹא קָשָׁה ג"כ מִמִּילָא אִיךְ מְשַׁלַּח קְרִבְנוּתִיו הָעָרַל דְּהוּי כְּטָמֵא, זֶה אֵינוֹ דְּהָרִי קְרִבָּן הַקְּבוּעַ לוֹ זְמַן דּוֹחָה אֶת הַטְּוִמָאָה וְא"כ מִמֵּנ"פ עָרַל מְשַׁלַּח קְרִבְנוּתִיו אַע"ג דְּהוּי כְּטָמֵא טְוִמָאָת זָב וְטְוִמָאָת מַת, דְּאִי מִחֲמַת טְוִמָאָת מַת הָרִי דְּחוּי' הוּא בְּקִרְבָּן הַקְּבוּעַ לוֹ זְמַן וּמִתְרִין הַבְּעָלִים עֶצְמָן לִיְפָנִס לְעֶזְרָה [ואַע"ג דְּרַק בְּפִסְחָה הַתְּרָה פְּנִיסַת בְּעָלִים לְעֶזְרָה בְּרוֹב צִיבוּר טָמֵאִין אֲבָל בְּשַׁאֲרַ קְרִבְנוּת צִיבוּר אוֹ קְבוּעַ לָהֶן זְמַן לֹא הִתְרִי רַק כְּהֵנִים לִיְפָנִס בְּטְוִמָאָה זֶה רַק מִפְּנֵי שְׁבִשְׁאֲרַ קְרִבְנוּת אֵין הַבְּעָלִים צְרִיכִים לְהִיּוֹת בְּעֶצְמָם בְּעֶזְרָה וִיכוּלִים לְשַׁלֹּחַ קְרִבְנוּתִיהֶן, אֲבָל אִם תֵּאמֵר שְׁמִפְּנֵי שְׂאִין הַבְּעָלִים רְאוּיָם לִיְפָנִס לְעֶזְרָה לֹא יִהְיוּ יְכוּלִים גַּם לְשַׁלֹּחַ קְרִבְנוּתִיהֶם בְּטְוִמָאָת מַת מְשׁוּם דְּבְטְוִמָאָת מַת בְּעֵינָן שְׂיִהְיוּ הַבְּעָלִים רְאוּיָם לְבוֹא לְעֶזְרָה אִף בְּשַׁאֲרַ קְרִבְנוּת כְּמוֹ בְּפִסְחָה אֲזַ שׁוּב נֹאמֵר דְּגַם עֶצְמָם רְאוּיָם לְבוֹא לְעֶזְרָה דְּטְוִמָאָת מַת דְּחוּי' בְּצִיבוּר אוֹ בְּקִרְבָּן הַקְּבוּעַ לָהֶן זְמַן וְכִיּוֹן דְּרְאוּיָין לְבֹא בְּעֶצְמָם שׁוּב יְכוּלִים לְשַׁלֹּחַ קְרִבְנוּתִיהֶן וּמִמִּילָא אֲסוּרִין בְּעֶצְמָם לִיְפָנִס לְעֶזְרָה פִּינּוּ דְּטְוִמָאָה דְּחוּי' בְּקִרְבָּן הַקְּבוּעַ לוֹ זְמַן וְגַם בְּכ"צ לְשִׁי הַרְמַב"ם ז"ל דְּפִסְק דְּטְוִמָאָה דְּחוּי' [בְּצִיבוּר], וְאִי מְשׁוּם דְּעָרַל הוּי כְּטָמֵא טְוִמָאָת זָב דְּלֹא הִתְרָה וְלֹא דְּחוּי' אִף בְּצִיבוּר מ"מ הָרִי טָמֵא זָב בְּלֹא הַ מְשַׁלַּח קְרִבְנוּתִיו וּמִמֵּנ"פ אֲתִי שְׁפִיר הָא דְּעָרַל מְשַׁלַּח קְרִבְנוּתִיו בְּקִרְבְּנוּת הַקְּבוּעַ לָהֶן זְמַן: אֲבָל כ"ז דְּחֻק לְאוּקְמֵי הָא דְּמַצִּינוּ בְּכ"מ דְּעָרַל וְטָמֵא מְשַׁלְּחִין קְרִבְנוּתִיהֶן וְגַם הָא דְּכָל אוֹתָן שְׁנַיִם שְׁהִיו יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר וְשַׁלְּחוּ קְרִבְנוּתִיהֶן דְּלֹא מִיָּרִי רַק בְּקִרְבְּנוּת הַקְּבוּעַ לָהֶן זְמַן וְכְמוֹ שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר עֲרִלִים הָיוּ לְאוּקְמֵי רַק בְּעוֹף דְּלֹא בְּעֵי סְמִיכָה עֵי"ש וְא"כ הִדְרָא קוֹשְׁיָתִי לְהַרְמַב"ם דְּפִסְק דְּט"מ אֵינוֹ מְשַׁלַּח קְרִבְנוּתִיו אִיךְ יְפָנִס הָא דְּעָרַל וְטָמֵא מְשַׁלְּחִין קְרִבְנוּתִיהֶן וּבִיּוֹתֵר הָא דְּכָל אוֹתָן שְׁנַיִם שְׁהִיו יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר וְשַׁלְּחוּ קְרִבְנוּתִיהֶן פִּינּוּ דִּישְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר עֲרִלִים הָיוּ אַע"ג שְׁהִיו לָהֶם ע"י מִי לְשַׁלֹּחַ דְּהִינּוּ ע"י שְׁבִט לֹוי שְׁמֵלוֹ א"ע כְּמוֹ שֶׁרַש"י בְּחֻקְמֵשׁ ע"פ כִּי שְׁמָרוּ אֲמִרְתָּהּ וּבְרִיתָהּ יִנְצֹרוּ מ"מ פִּינּוּ שִׁישְׂרָאֵל הָיוּ עֲרִלִים הָיוּ כְּטָמֵא מַת דְּאִין מְשַׁלַּח קְרִבְנוּתִיו, וְהוּא הָעֶרְה גְּדוּלָה וְנִפְלְאָה לְעַנ"ד: ז) וְלָכֵן נִרְאָה לִי מְזֵה רֵאִי עֲצוּמָה לְדַבְרֵי הַלַּח מ"פ ב' דְּחִגִּיגָה שְׁדַחָה דְּבָרֵי הַכ"מ בַּה' מַע"ש הַנ"ל וְהַעֲלָה דְּהַרְמַב"ם ס"ל לְהַלְכָה דְּעָרַל אֵינוֹ כְּטָמֵא דְּלֹא כַר"ע וְהָא דְּפִסְק הַרְמַב"ם כְּהָא בְּרִייתָא דְּהָעָרַל וְהַטָּמֵא פְּטוּרִין מִן הָרֵאִי' דְּמוֹקְמִינּוּ לָהּ בְּש"ס חִגִּיגָה אֲלִיבָא דְּר"ע, הִנֵּה הַרְמַב"ם ז"ל סוֹבֵר דְּסוּגִיָּא דְּחִגִּיגָה פְּלִיגָא אֲסוּגִיָּא דְּפָרַק הָעָרַל (ד' ע"ב) דְּאָמַר שְׁם אָמַר רַבָּא הָוֵה יְתִיבְנָא קַמִּי דְּרַב יוֹסֵף וְקָשְׂיָא לִי אִיךְ לֹא לִישְׁתְּמִיט תְּנָא וְלִיתְנֵי הָעָרַל וְהַטָּמֵא וְלִימָא ר"ע הוּא וְלֹא יִהְיֵה קְתָנִי הָעָרַל וְהַטָּמֵא פְּטוּרִין מִן הָרֵאִי' הֵתָם מְשׁוּם דְּמֵאִיס, וְרַבִּינוּ ז"ל לֹא מְפָרֵשׁ כְּפִירוּשׁ בְּתַרָּא שְׁפָתְבוּ הַתּוֹס' שְׁם וּבְחִגִּיגָה דְּר"ע גּוֹפֵי' לֹא אָמַר הֵתָם אֲלֵא לְעַנְיָן רֵאִי' מְשׁוּם דְּמֵאִיס וְרַבְּנָן פְּלִיגֵי גַם בְּזֵה רַק מְפָרֵשׁ כְּפִירוּשׁ קַמָּא דַּאֲע"ג דְּר"ע מְרַבֵּי עָרַל כְּטָמֵא לְכָל מִילֵי וְרַבְּנָן פְּלִיגֵי מ"מ גַּם רַבְּנָן לֹא פְּלִיגֵי וּמִזְדוּ לְעַנְיָן רֵאִי' מְשׁוּם דְּמֵאִיס וְא"כ בְּרִייתָא דְּהָעָרַל וְהַטָּמֵא אֲתִי כַכ"ע וְכֵן מ"ש רַבִּינוּ ז"ל בַּה' מַע"ש הָעָרַל כְּטָמֵא וְאִם אֲכַל מַע"ש לֹקְהָ אֲפִי לְרַבְּנָן הָוֵי הָאִי דִּינָא מַג"ש דַּא"ר יְצַחֵק הֵתָם מְנִין לְעָרַל שְׂאִסוּר וְכו'

וכן הוא דפסק רבינו ז"ל דערל משלח קרבנותיו ואינו ראוי בעצמו להביאו משום דמאיס עיי"ש: וא"כ לפי"ז עולים לנכון דברי רבינו ז"ל דאע"ג שפסק טמא מת אינו משלח קרבנותיו מ"מ ערל שפיר משלח קרבנותיו משום דערל ל"ה פטמא ורק דאינו ראוי לבא לעזרה משום דמאיס לכה משלח קרבנותיו: (ח) אף מעתה תיקשי לר"ע דמרבין מקרא דאיש איש ערל פטמא לכל מילי א"כ איה משפחת לדידן? הא דערל נטמא משלחין קרבנותיהו וכן הוא דכל אותן שנים שהיו ישראל במדבר שלחו קרבנותיהו הרי ישראל במדבר לבד שבט לוי היו ערלים וערל הוי פטמא מת דאינו משלח קרבנותיו: ולכא' אליבא דר"ע מצינו לתרץ פנ"ל פיון דע"כ הא דערל משלח קרבנותיו מייירי רק בערל שמתו אהיו מחמת מילה כמ"ש התוס' הנ"ל במנחות וכ"ד דאל"כ קשה הא בעי סמיכה וא"כ לא קשה ג"כ מהא דהוי פטמא דהרי ערל שמתו אהיו מחמת מילה ל"ה פטמא פתוס' דחגיגה הנ"ל, ומה שהקשיתי מפל אותן שנים שהיו ישראל במדבר שלחו קרבנותיהו י"ל דג"כ ל"ק אליבא דר"ע לפי ש"ס חגיגה (ד' ו'): דתניא עולת תמיד העשוני' ביהר סיני ר"א אומר מעשי' נאמרה בסיני והיא עצמה לא קרבה ר"ע אומר קרבה ושוב לא פסקה אלא מה אני מקיים הנבחים ומנחה הגשתם לי במדבר ארבעים שנה בית ישראל שבטו של לוי שלא עבדו ע"א הן הקריבו אותה, וכבר נודע מה שהקשה בזה המל"מ מש"ס מ"ק הנ"ל דכל אותן שנים שהיו ישראל במדבר שלחו קרבנותיהו והכא אומר דרק שבטו של לוי הקריבו ועיין בט"א מ"ש בזה דבאמת ר"ע לא ס"ל דשלחו קרבנותיהו וא"כ אליבא דר"ע ל"ק פלל גם מערלי מדבר דהרי לשיטתו באמת לא שלחו קרבנותיהו אבל אפתי לא נפלה קושני' הראשונה וכן נאמרה נצבה מהא דמצינו בכ"מ דערל נטמא משלחין קרבנותיהו דאף לתוס' שפכתו דמייירי רק בערל שמתו אהיו מחמת מילה מ"מ גם ערל כזה הוי פטמא דמה שפכתו התוס' בחגיגה דערל שמתו אהיו מחמת מילה ל"ה פטמא ותירצו בזה הא דאיצטריף מיעוט לערל גבי פסח משום דהתם ממעטינו ערל שמתו אהיו מחמת מילה דל"ה פטמא והוא לפי פירש"י בנבחים (ד' כ"ב) עכ"ד, הנה דבריהם תמוהים דרש"י ז"ל בחגיגה שם פירשו בעצמם בהא דערל פטור מן הראויני' דמייירי בערל שמתו אהיו מחמת מילה וזה מוקמינו שם רק אליבא דר"ע דערל פטמא וגם ביבמות במתני' דערל לא יאכל בתרומה פירש"י שם דמייירי בערל שמתו אהיו מחמת מילה והתוס' בעצמם שם קיימו פירש"י ואמתני' שם אומר ר"ע דה"ט משום דערל פטמא הרי דהתוס' בעצמם ע"כ ס"ל דגם ערל שמתו אהיו מחמת מילה הוי פטמא וכבר דובר מזה בט"א שם וא"כ הקו' אליבא דר"ע דס"ל ערל פטמא איה משפחת לה הא דערל משלח קרבנותיו ועל פרוחו מזה ראי' דר"ע ס"ל דגם טמא מת משלח קרבנותיו דהרי ערל הוי ג"כ פטמא מת ומשלח קרבנותיו: (ט) ולפי"ז שפיר מתורץ קו' הלח"מ שהקשה להרמב"ם ז"ל דפסק דאין שו"ז את הפסח גם על טבוי"י דמת א"כ מאי אומר ר"ע לר"א הזאת ט"מ יוכיח ומאי תשובה הוא זו הרי אפ"ל אחר הזאה לא ישחטו עליו הפסח ולכה אינו דוחה את השבת, ולפימ"ש מתורץ דהרמב"ם שפיר ס"ל דאין שו"ז על טבוי"י דמת אע"ג דמקרי ראוי לאכילה דאינו מחוסר מעשה עוד מ"מ גלי קרא דטמא מת חמיר מפל טומאות ואינו משלח קרבנותיו אפ"ל אחר טבילה והא דערל משלח קרבנותיו משום דלא לכל מילי מרבין ערל פטמא משא"כ ר"ע לשיטתו דס"ל ערל פטמא לכל מילי ועכ"ז ערל משלח קרבנותיו א"כ מוכח דגם טמא מת משלח קרבנותיו וממילא יכול

לשלוח גם פסחו לעזרה עכ"פ אחר טבילה דרך קודם טבילה אינו משלח פסחו משום דמחוסר מעשה ומקרי אינו ראוי לאכילה ובפסח בעיניו ראוי לאכילה אבל עכ"פ אחר טבילה דליכא טעם זה גם פסחו משלח אחר דחזינו בשאר קרבנות דגם קודם טבילה ט"מ משלח קרבנותיו וא"כ ר"ע לשיטתו שפיר אמר הזאת ט"מ יוכיח ודוק: י) ובזה מתורץ גם קו' הב' שהביא האו"ח מיבמות דא"ר יוחנן ערל מקבל הזאה כו' שכן מצינו באבותינו בעשור לא מלו משום חולשא דאורחא כו' ולהרמב"ם ו"ל אפי' אי מלו בעשור ש"מ דערל מקבל הזאה דאל"כ היו טבולי יום בע"פ ואשו"ז על טבו"י דמת, ונ"ל הנה התוס' ביבמות שם תמהו דמאי ראי' צריך דלמא לא יקבל ערל הזאה אפי' לר"ע דמרבא ערל כטמא דהא טמא מקבל הזאה דמי חטאת שנטמאו מטהרין: והנה תמיהתם יש לתרץ עפ"מ"ש בתוס' חגיגה (ד' כ"ג) דהא דמי חטאת שנטמאו מטהרין היינו רק בשאר טומאות אבל בטומאת מת נפסלו וא"כ הכ"נ לר"ע דערל כטמא בכל טומאות דכתיב בקרא דאיש איש וה"ה טומאת מת דכתב בהאי קרא והנזגע בכל טמא נפש לכו צריך קרא דערל מקבל הזאה.

וראיתי בישר"י שם שכ"כ, ולפי"ז מתורץ היטב קו' הנ"ל דשפיר אמר הש"ס ביבמות דאין ראוי דערל מקבל הזאה כ"א דנאמר דבעשרה לא מהיל משום חולשא דאורחא ולא קשה דהרי אפי' בעשרה מהיל ע"כ היו טבו"י בע"פ ואשו"ז על טבו"י דמת וע"כ דערל מקבל הזאה זה אינו דאדרבה אי הנה אמרי' דערל אינו מקבל הזאה, אז ממילא הנה אמרי' באמת דשו"ז סל טבו"י דמת והיינו דאילו היו יכולים למול בעשרה אז הנה אמרי' דערל אינו מקבל הזאה ומטעם דערל כטמא מת ובטומאת מת אין מי חטאת שנטמאו מטהרין, ואע"ג דלרבנן דפליגי עם ר"ע ס"ל דלא מרבין ערל כטמא לכל מילי רק לענין ראוי' משום דמא"מ לילא קרא ויעשו את הפסח דמינ' ילפינן דערל מקבל הזאה הרי הנה אמרי' דמרבין ערל כטמא לכל מילי כר"ע, וכיון דערל כטמא מת א"כ קשה איך ערל משלח קרבנותיו הרי הני כטמא מת, וע"כ דהנה אמרי' ג"כ דטמא מת משלח קרבנותיו וממילא דגם שו"ז על טבו"י דמת וא"כ הי' אפשר להזות עליהם בעשור אחר דמהילי ובע"פ הי' הזאת שביעי ואע"ג שהיו טבו"י שו"ז עליהם ולכו הנכרח לומר דבעשור לא מהיל משום חולשא דאורחא וש"מ דערל מקבל הזאה ואחר דידעין מקרא דערל מקבל הזאה שוב אמרי' דלא לכל מילי מרבין ערל כטמא כמו"ש הלח"מ הנ"ל בשיטת הרמב"ם ולכו שפיר אמרי' דאשו"ז על טבו"י דמת ודוק פי חריף: יא) ולביאור ותוספת נזכר דלכא"א אפתי תקשה במה שכתבתי למ"ד ערל כטמא לדידן שו"ז על טבו"י דמת, א"כ איך יתישב לדידן קרא ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא דמקרא זה הוכיח הרמב"ם ו"ל דאשו"ז גם על טבו"י דמת, ונ"ל דאדרבה למ"ד ערל כטמא אתי' שפיר פירושא דקרא, דהנה הוכחת הרמב"ם ו"ל הוא מקרא זה מדכתיב ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא וקשה למה לא אמר להם משה שיתבלו כקו' התוס' פסחים הנ"ל, ומ"ש הרמב"ם דמעשה פי הנה הכי הנה ששחטו ונרקו עליהן קודם טבילה והי' סברו שיעלה להם ולא שאלו עוד עד אחר זמן שחיטה ונדחו, הנה כבר תמה ע"ז בכ"מ נכתב דברי תימה הם למה לא שאלו קודם מעשה וכי בטר דעבדינו מתמלקין, ומזה הוכיח הרמב"ם דבאמת שאלו אחר טבילה ונדחו משום שאשו"ז על טבו"י דמת, גם הוכיח הרמב"ם ו"ל מקרא דכתיב ששאלו אנחנו טמאים

לנפש אדם למה נגרע וגו', וכבר תמהו הראשונים ו"ל דתשובתם בצידם לפי שהם טמאים ומזה הי' להרמב"ם ו"ל הוכחה דשו"ז על טבו"י דשרץ ואשו"ז על טבו"י דמת וא"כ לכה פאשר ראו שטמאי שרץ טבלו ושחטו וזרקו עליהן והם שהיו טמאי מת וטבלו ג"כ ונדחו שאלו שפיר למה נגרע אבל אי פשיטת הראב"ד ו"ל דהמעשה הי' קודם טבילה א"כ למה שאלו למה נגרע הרי גם על טמאי שרץ אשו"ז עליהן קודם טבילה: וא"כ מתוך היטב דלמ"ד ערל פטמא אתיא קראי שפיר אף אי אמרי' דשו"ז על טבו"י דמת ומעשה הי' קודם טבילה, דהרי כבר כתבתי לעיל דלהך לישנא ביבמות דלא נשבה רוח צפונית פי הכי דלא נבדור ענני כבוד היו ישראל במדבר ערלים אף בשנה שני' קודם חטא מרגלים משום דפריעה נאמרה בסיני ובמדבר לא פרעו מפני הספנה ובמקנה מפרש כן דברי התוס' בקידושין מ"ש דבמדבר שלא עשו כ"א פסח אחד בשנה שני' משום שהיו ערלים היינו דכוננתם על מילת עצמן שלא פרעו ומה שעשו פסח בשנה שני' פשהם ערלים הי' עפ"י הדיבור כמו"ש התוס' קידושין שם לתי' הראשון וכמו"ש הרא"ם פ' בהעלותך שהפסח נעשה אז עפ"י הדיבור וא"כ ממילא ניחא למ"ד ערל פטמא מה שנדחו אז בשנה שני' טמאי מת מלעשות הפסח אע"ג דגם הטהורים היו ערלים וערל פטמא מת, מ"מ הערלות הותרה אז עפ"י הדיבור, וא"כ לפי"ז למ"ד ערל פטמא שפיר ס"ל דשו"ז על טבו"י דמת ומעשה הי' קודם טבילה ולא קשה קו' הכ"מ למה לא שאלו קודם שחיטת הפסח משום דלמ"ד ערל פטמא א"כ גם הטהורים הי' עליהם טומאת מת מחמת ערלות רק דערלות הותרה עפ"י הדיבור לכה הטמאים לנפש אדם סברו דכמו ששחטו את הפסח הטהורים שיש עליהם ג"כ טומאת מת מערלות כמו כן גם הם שטמאים לנפש אדם לא יגרעו ומותרים לשחוט הפסח, וע"כ לא שאלו קודם שחיטת הפסח: וגם ניחא לדידי' מה ששאלו למה נגרע אף שתשובתם בצידם לפי שהם טמאים משום דיפה שאלו פינון דכל ישראל במדבר הם ערלים שהם פטמאי מת א"כ גם אנחנו למה נגרע אף קודם טבילה ומרע"ה, אמר להם שידחו דרק טומאת ערלות הותרה עפ"י הדיבור ולא טומאת מת קודם טבילה, אבל אחר טבילה באמת שו"ז בטמאי מת אם נאמר דערל פטמא והרא"י מדערל משלח קרבנותיו וכל אותן שנים שהיו ישראל במדבר שהיו ערלים ושלוהו קרבנותיהן ודוק היטב: סימן כא ב"ה ח' סיון תרצ"ה.

שוכט"ס לכבוד ידנ"פ מחו' הרב הגאון מפורסם חריף ובקי שלשלת היוחסין כש"ת מו"ה אלי' תאומים פרענקל האבד"ק נ"י פשעווארסק: למרבה עונג הי' לי יקרתו מעולפת ספירים להשתעשע בדברי תורתו הנחמדים וטרדות הימים קודם החג וגם שעמדתי באמצע ענני בתשו' על דבר נחוצ' לשעתו הפה שמנעוני מלהשיב על אתר ועתה באיתי: ע"ד בהמ"ד הוא הקלוז' מהה"ק ר' אברהם משה זצ"ל שהיתה זה פתמשה שנים לשריפת אש וע"פ חק הממשלה נלקח רוב המקום לדרך הרבים ולא נשאר מקום להעמיד בית תפלה כפי הצורך רק שהי' אופן לקנות מקומות משכנים ולצרף אבל הגה נמצא בשוק עוד מגרש מבית הנשרף הנקרא "נשמה הויז" מה שהשאיר אחד קרונימית לטובת נשמתו כפי הרשום בפנקס הקהל משנת תקס"ב מהגאון מאוה"ג ר' סענדר זצ"ל מסאטנוב בהיותו לאב"ד בעירו והמקום הזה שהוא בשוק יש לחוש בו שאם לא יבנה מפר ע"י הממשלה ויבאו זרים בנחלה וע"כ רבים יאמרו שטוב לבנות הבית נשמה ולעשות הקלוז' בעלי' ובזה תקיימו שניהם ויש חוששים שיותר החיוב לבנות הקלוז'.

על מקומו הראשון דחזי לאצטרופי ע"י קנן מקומות מהשכנים לפי שפבר קנה מקומו בקדושת בהמ"ד והוא מקום שהתפללו בו אבותינו: א) כת"ה חתר חתירה למצא מקור נפתח להתרת הספיקות בתוס' נופך דברי חן חפש ומצא בשו"ת פנ"י סי' ד' מ"ש דאין חפש לבנות בהכ"נ במקום אחר והביא רא"י מגמ' דאמר לא לסתור אינש בי כנישתא עד דבגי בי כנישתא אחריתי כו' מבואר דאחר הבנין מותר לסתורו אע"פ שישאאר מקום הראשון פנוי וכתב דמעשים בכל יום שבונים הבהכ"נ במקום אחר ואין פוצה פה וכן עשה בעצמו במקומו ק"ק הורדנא והיא העובדא בשו"ת פנ"י שם סי' ז' ושוב מצא בשו"ת ב"ש או"ח סי' כ"ה שהביא לשו"ת פנ"י אבל יותר מצא מפני בר"מ פי"א מה' תפלה הי"ב ונ"ל אין סותרין בהכ"נ כדי לבנות אחר במקומו או במקום אחר אבל בונין אחר ואח"כ סותרין זה עכ"ל הרי מפני דבנין אפי' במקום אחר, והנה אין הס' שו"ת ב"ש אפי' גם הס' שו"ת בר לואי מהדו"ת או"ח סי' ה' שהביא בזה לא נמצא אפי': אבל הנה מה שהביא מפני שאין קפידא לבנות במקום אחר המעיין בשו"ת מהר"ם לובלין סי' נ"ט ששאל על מקום בהכ"נ אם מותר להוציא מקדושתו ע"י מכירה ע"ז שמצד השורה והפזרים עכבו בידם באמרם שהוא קרוב לבית תפלות שלהם כו' עד שלסבה זו הוכרחו להניח מקומם הראשון ולבנות במקום אחר ונשאאר המקום הראשון חרב ופנוי כו' שמנה נראה שאם לא מהכרח הסבה הי' חייב קדימה למקום הראשון ושו"ת מהרמ"ל הנ"ל הביאה במג"א סי' קנ"ג ס"ק ל"ז: ב' ואמנם נראה שיש לדון בזה משני ענינים חובת המקום וחובת גברא, הנה מצד חובת המקום לקדושתו לבלי להניח אותו שם וחרב לומר שתהי' קדושת המקום מושכת החיוב לבנות עליו מחדש המקום קדוש נראה ודאי דליתא משום דבהכ"נ שחרב י"ל דאין בקרקע קדושה יותר מן הדין, ולכאורה הדבר תלוי במחלוקת הכ"מ והראב"ד ו"ל דלשי' הר"מ פ"ו מבה"ב הט"ז דאע"ג דקדושה ראשונה קדשה לשעתה ולא קדשה לע"ל הוא רק בשאר א"י אבל קדושת מקדש וירושלים קדשה לע"ל שהרי הוא אומר והשמותי את מקדשיכם ואמרו חכמים אע"פ ששוממין בקדושתו הן עומדים כו' לפי"ז ה"ה לגבי מקדש מעט מתני' היא במגלה (כ"ח) ועוד א"ר יהודה בהכ"נ שחרב אין מספידין בתוכו כו' ואין עושין אותו קפנדריא שנ' והשמותי את מקדשיכם קדושתו אף פשהו שוממין ובש"ע או"ח סי' קנ"א סעי' י' דאפי' לאחר שחרבו בקדושתו הן עומדין, ובסעי' י"א דאסור בחרבנו לתשמיש מגונה פגון זריעה וחסבונות של רבים א"כ לשי' הר"מ הנ"ל הוא מן הדין שלא בטלה קדושתו פמו בבהמ"ק אחר שחרב שקדשה לע"ל מהד' קרא גופי' אבל לשי' הראב"ד דאין חילוק בין מקדש וירושלם לשאר א"י דבכולהו לא קלע"ל א"כ כש"כ בהכ"נ שחרב דאין קדושה בקרקע, ומה דבמתני' במגלה כ"ח דא"ר יהודה בבה"כ שחרב דקדושתו פשהו שוממין י"ל משום דיספור ר' יהודה דקדשה לע"ל ראה מה שכתבתי בחיבורי "משמרת להבית" בחלק תוס"ש דמ"ד אין קנן לעכו"ם בא"י להפקיע מיד מעשר ה"ה דס"ל קלע"ל שלא הי' פח בכיבוש מלחמה להפקיע מקדושה וא"כ ר"י לשיטתו במנחות ס"ז דס"ל אין קנן אבל למה דקיי"ל לא קלע"ל בקרקע המקדש א"כ מכש"כ בקרקע בהכ"נ לאחר שחרב, ומה דמבואר בש"ע דאסור בחרבנו לתשמיש מגונה היינו אע"פ שבטלה קדושתו מ"מ דבר בזיון אסור וכמו שיבואר וכה ראיתי בא"א מהדו"ת לאו"ח סי' קנ"ג שכתב ונ"ל קרקע עולם שבבהכ"נ אולי אין חל עלי' קדושה עכ"ל משמע דר"ל אפי'

בבנינו וא"כ מכש"כ בחורבנו: ובהגהת הג' מטארנא ז"ל שם פתב בכוננתו דאין בקרקע קדושה שהיא ע"פ האו"ז ה' בהכ"נ דאם עשו אה"ק משן סלע המחנפר מעיקרו, אין קדושה חלה עליו כמו דאין מעילה במחנפר לקרקע עיי"ש ויש להעיר דא"כ אפי' בהכ"נ גופי' איך יהי' בו דין תשמיישי קדושה להר"ן במגלה לפמ"ש הש"ך חו"מ סי' צ"ה דבית הוי בקרקע ועיין מג"א סי' תרל"ז סק"ז ובב"ב ס"ו אמר שאני פשוטי כ"ע דרבנן דתלוש ולבסוף חברו בקרקע הוי לגבי דרבנן ועיין פסחים כ"ו שאני היכל דלתוכו עשוי והק' המפורשים דהרי גם שלכדה"נ אסור מדרבנן וכתב בשו"ת משיב פהלכה יו"ד סי' ט"ז לתרץ ע"פ קו' המל"מ דבלאה"כ הרי מחנפר אע"ב מעילה רק דתלוש ולבסוף חברו ל"ה בקרקע ע"כ משגי שפיר הש"ס שאני היכל דלתוכו עשוי דהוי שלכדה"נ ואסור רק מדרבנן ובדרבנן תלובס"ח הוי בקרקע ודפח"ת, ולפי"ז הכ"נ אי נאמר דתשמיישי קדושה הוי רק דרבנן וכמו"ש בח"ס או"ח סי' ל"ח תיקשי דלא יהי' לבהכ"נ אפי' דין תשמיישי קדושה מדרבנן פיון דרבנן תלובס"ח בקרקע ובמחנפר ליכא דין תשמיישי קדושה להאו"ז ודע"ק הג"ל והיא הערה נכונה, (ראה מה שפכתתי בזה לעיל סי' י"ג, עכ"פ מבואר בנדעת האו"ז ודע"ק דקרקע בהכ"נ אין לו קדושה אפי' בבנינו וא"כ מכש"כ בחורבנו: ואמנם לא כן מבואר במג"א סי' קנ"ג סקט"ז שכתב דלכך מותר לסתור בהכ"נ בבנאו אחרת משום דעדיין בקדושתה שאין בינן להפקיע קדושתו והעצים והאבנים והקרקע בקדושתו קיימי ואסור להשתמש בהן וגם למכרו כו' אבל יותר נראה עיקר שהדבר מבואר בר"ן מגלה פ"ג והוא תלוי במחלוקת שי' הרמב"ן והר"ן ז"ל שם דשי' הרמב"ן הוא דקדושת בהכ"נ עשו אותו תשמיישי מצוה פסופה ולולב שגזרין לאחר מצותו ובזמן מצוה יש בהו קדושה של פבוד וכתב וז"ל ולפיכך בהכ"נ כל זמן שפני העיר רוצים בו נוהגין בו קדושה אפי' בחורבנו שהרי עדיין לא עבר זמן מצותו וראוי לחזור ולבנותו הלכך פשמכרוהו זטה"ע שלא במעמד אנשי העיר אין בני העיר מרוצים מן הסתם שתכחש מצותם לגמרי כו' אבל פשנמלכו בני העיר למכרו ולשתות בו אפי' שכר שרי לפי שעבר זמן מצותו ונפקעת קדושתו ממנו פסופה וכלולב לאחר זמן עכ"ל, הרי פתב מפורש דאפי' בחורבנו כ"ז שלא נמפר פדינו לא עבר זמן מצותו לפי שראוי לחזור ולבנותו וא"כ אפי' הקרקע לא נפקע מקדושתו, כ"ז לדברי הרמב"ן אבל שי' הר"ן הוא דבהכ"נ לא משום תשמיישי מצוה רק פיון שעיקרו עשוי לומר דבר שבקדושה הטילו בו חכמים קדושה מדבריהם כו' לפי"ז י"ל דהיינו דוקא בבנינו לפי שראוי לומר דבר שבקדושה אבל בחורבנו פקע קדושתו וכמו שפכתתי לעיל דלא עדיף מקרקע המקדש דלא קלע"ל ורק שאסור להשתמש בו דבר מגונה או אפי' שאר תשמיישים של הדיוט פמבואר בסי' קנ"ג סעי' י"א ומצאתי בשו"ת רשמי שאלה סי' א' שכתב שהוא מה"ט דלאו אורח להשתמש בו להדיוט פגמר' ע"ז נ"ב: ד ולפי"ז פנוגע לחקירה הג"ל אם יש חיוב פבנין בהכ"נ מחדש לבנותו דוקא על מקום הראשון י"ל דתל' פשיטות הג"ל דלפי שי' הר"ן שגראה דאין בקרקע של בהכ"נ בחורבנו קדושה יותר מכש"כ להדע"ק דאפי' בבנינו פו.

ודאי שאין חיוב וקדימה לאותו המקום לבנות עליו משום דרק דבר מגונה אסור להשתמש בו אבל לש"ל דקנה מקומו בקדושה משא"כ לשי' הרמב"ן שכתב מפורש דאפי' בחורבנו לא נפקי קדושתו כ"א אחר שמכרו פדין שנמלכו שלא לבנותו ולהפקיע

קדושתו וכמו"ש גם במג"א סקט"ז הנ"ל דהעצמים והאבנים והקרקע יש בהן קדושה וכן נראה מש"ע סי' קנ"א סעי' י"א דבהכ"נ שבח"ל ג"כ צריף תנאי להשתמש בקורבנו אפי' שלא לתשמיש מגונה יתכן שפיר שהחיוב לבנות על מקום הראשון שקנה מקומו בקדושה, שאם יבנה במקום אחר הרי הוא עושה המלכה שלא לחזור ולבנות במקום הראשון נמצא שעושה בזה הפקעת הקדושה ושלא ע"ד מכירה שיכנסו הדמים תחתיו בקדושה, וגם א"כ משה"כ יהי החיוב לבנות במקום הראשון ועם אותן העצמים ואבנים לפי מה דאמר (סנפ"ה כ"ז) ושונין שאם נפלה שחזור ובונה בחוש"מ מהו דתימא האי אחריתא הוא ואינה לשבעה קמ"ל, ובתוס' שם דקמ"ל פנין דבדידן קעביד איהו הוא משמע לפי שבונה אותה באותן עצים ובס' עין אלי' על ע"י במס' זבחים קפשיט מינה באמר בית זה ינפל ואח"כ בנה באותן עצים הבית הזה אסור, ולפי"ז לפי שארז"ל מי שלא נבנה בהמ"ק בימיו פאלו חרב בימיו א"כ הכ"נ החיוב לחזור ולבנות הבהכ"נ מקדש מעט על מקום הראשון ובאותן עצים ואבנים דאז הוי פאלו לא חרב מתחלה רק אפי' נאמר דבמה שבונה במקום אחר ל"ה עדיין המלכה שלא לחזור ולבנותו משום דאפשר לבנות פאן ופאן ואין פאן יאוש לגמרי מלחזור ולבנות במקום הראשון, מ"מ משום דא לחודא יהי החיוב לבנות על מקום הראשון משום שפכר קנה לו קדושה מתחלה פן י"ל לכאו', אבל באמת נראה דאפי' אם נאמר דקרקע בהכ"נ קדוש גם בקורבנה מ"מ היינו רק שאסור להפקיע קדושתו אבל לא מצינו שיוטל החיוב על האדם להוסיף עליו בקדושה לבנות עליו ונהרי אי בעי לא הי' בונה פלל א"כ אפי' פשבונה יוכל לבנות במקום שירצה וכשו"ת פנ"י הנ"ל, ובפרט אם נתמעט המקום שיהי' החיוב להוסיף לבנות במקום אחר ולצרף בנדאי שלא מצינו: ה) וראי' לזה שהרי אפי' לגבי קרבן אמרי' בתמורה י"א באומר רגלה של זו עולה תמכר לצרכי עולות ונדמי' חולין חוץ מדמי אבר שפה וכ"פ הרמז"ל פט"ו ממעה"ק ה"ב ותיקשי לפימ"ש הר"מ שם ה"ד בבחמת השותפין שהקדיש א' מהן חצי וחזר ולקח חצי שקדושה וקרבה משום דבע"ח אין נדחים א"כ הכ"נ באומר רגלה של זו עולה יהי' החיוב עליו לחזור ולהקדיש המותר שתהי' פל הבהמה קדושה וקרבה ולמה אמר שתמכר לצרכי עולות, אע"כ דאפי' בשלל אין חיוב עליו להוסיף בנדר וקדושה בכה"ג שעדיין אינו ראוי להקרבה שהקדיש מתחלה רק אבר אחד, והכ"נ בקרקע בהכ"נ שחרב מכש"כ שאין החיוב לקנות במקום אחר ולצרף להוסיף בקדושה ואפי' משלל ליפא חיוב פמו בהקדש אבר והיא ראי' נכונה: ו) איברא דלכאו' הרי ביומא ס"ד במפריש פסחו ואבד והפריש אחר תחתיו ואח"כ נמצא הראשון ונהרי שניהם עומדין איזה מהן שירצה יקרב דברי חכמים ר' יוסי אומר מצנה בראשון ואם הי' השני מוכתר ממנו יביאנו הרי דפליגי אי מצנה בראשון ולאו דוקא בקרבן פן אלא ה"ה בכל המצות פמו שלמד מצנה בשו"ת פמ"א ח"ב סי' קכ"ה מובא בשע"ת סי' תקפ"א לענין ש"צ ובעל תוקע שהי' חולה ביום ר"ה ואח"כ נתחזק ונתרפא ושני הש"צ שוונים במעלה דתלי' בפלוגתא זו אי מצנה בראשון וקיי"ל פכחמים דאיזה שירצה יקריב אבל זה בנמצא הראשון אחר הפרשה ושניהם עומדים אבל בנמצא קודם הפרשה גם חכמים מודו שמצנה בראשון ואין להפריש אחר תחתיו וא"כ נדון שאלתינו הוא ממש דין דפסח שאבד דכה"ג מצנה בראשון הוא המקום הנבחר מתחלה שפכר ראינו בפנינו, גם הרי בתמורה כ"ג אמרי' בבא לימלך דרבי סבר לא עשו תקנה בקדשים

ואמרי' לי התפטר בשאינה אבודה ואבודה ממה ורננו סברי עשו תקנה בקדשים כו' וקי"ל פתחמים דאמרי' התפטר באבודה משום תקנה שלא תהי' מטה וא"כ הכ"נ אם נאמר דקרקע בהכ"נ נשאר בקדושה אפי' בחורפנו פדברי הרמב"ן והמג"א הנ"ל הול"ל עשו תקנה בקדשים מקדש מעט שאם לא יבנה עליו סופו שילך לאיבוד ברוב הימים וע"כ נאמר לו שייבנה במקום הראשון, אבל באמת נראה דהתם שאני משום דראוי הראשון להקרה פמות שהוא אמרי' דמזנה פראשון לדברי ר' יוסי וגם שעשו תקנה בקדשים אבל בכה"ג שאינו ראוי להקרה שיהי' צריף להוסיף דמים בכה"ג לש"ל מזנה פראשון וגם לש"ל עשו תקנה בקדשים פינון שאין הראשון ראוי עתה להקרה עוד והכ"נ הרי המקום בחורפנו אינו ראוי לכהכ"נ עד שייבנו עליו לש"ל מזנה פראשון וצ"ע עוד: ואמנם ג"כ אפי' לדעת האו"ז והדע"ק וכפי שהבאתי לעיל בש"י הר"ן דעכ"פ בחורפנו אין הקרקע קדוש דלדידהו ודאי פשיטא דאפי' המקום רחב ומספיק לבנין ליפא מזנה פראשון.

כ"ז מצד חובת קרקע אמרי' דליפא שאין הקרקע מושף עלי' חיוב קדימה לבנות עליו, אבל אפתי יש בזה משום חובת גברא מזנה מן המוכח לבנות על מקום הראשון למען חיבת הקודש ושמירתו שלא יבא המקום לבזיון או לאיבוד וכן לבנות עם אותן העצים ואבנים מבנין הראשון ומפורש בזה בט"ז סי' קנ"ב סק"ג מ"ש וז"ל ודאי מזנה מן המוכח ליקח האבנים ולבנות החדשה כו' ומבואר במג"א סי' קנ"ג סקט"ז דעצים ואבנים והקרקע חדא קדושה הו': הינצא מזה דלהפוסקים שגם בבנינו הקרקע קדוש פמבואר שי' הרמב"ן וכמו"ש במג"א סקט"ז הנ"ל אפשר שיש חיוב מדינא לבנות על מקום הראשון כמו דס"ל לר' יוסי מזנה פראשון וקודם הפרשה גם לחכמים פן.

ונראה עפי"ז מ"ש בשו"ת פנ"י הנ"ל שאין החיוב לבנות על מקום הראשון הוא משום שפנדאי מצאו מקום השני יותר מוכח ומכשר ונהרי גם בפסח שאבד דס"ל לר' יוסי מזנה פראשון מ"מ אמר דאם הי' השני מוכח הימנו ביאנו, אבל בשני המקומות שוין אפשר שמזנה לבנות על מקום הראשון מן הדין ומכש"כ דאיפא מזנה מן המוכח וכמו שמשמע משו"ת מהרמ"ל הנ"ל ובט"ז הנ"ל מפורש, רק בנ"ד שהמקום הראשון אינו ראוי לעצמו לבנין בלי הוצאות לקנות מהשכנים ולצרף בכה"ג ליפא שום חיוב מדינא ולא משום מזנה מן המוכח כמו דעשיר בשורו ועני בשיו אע"ג דמזנה מן המוכח בגדול עיין ב"ק (ע"ח) אנא מזנה מן המוכח בעינא למיעבד והכ"נ בכה"ג דידן שטוב יותר להציבור בדררא דמזנה לבנות על מקום אחר והתורה חסה על ממון ישראל אין חיוב עליהם להוציא ממון ולקנות כדי לצרף למקום הראשון: ח) והנה כת"ה העיר פדמות ראי' שלא יהי' החיוב על הצבור בהוצאת ממון יותר ממ"ש התוס' פסחים (מ"ו) ובר"ן שם דלא אמרי' הואיל א"ב פריק דבמחוסר ממון ל"א הואיל, אבל פתב שי"ל דבמקום מזנה אפי' במחוסר ממון אמרי' הואיל ומצא פן במהר"ם שי"ק על המצות מ' כ"ב ועוד העיר בראי' מכתובות (נ"ט) באומר שדה זו משכנתי לה לכשאפדנה ממך תקדש כו' מי דמי התם בידו לפדותה וקשה הרי במחוסר ממון ל"א הואיל ועכצ"ל פיון דהוי מזנה לפדותה ולהקדישה שפיר אמרי' הואיל א"ב פריק ובזה צ"ע בנוב"ת או"ח סי' ט"ל לענין אם יכולין לסמוך על ע"ח הסגור בכהכ"נ שנתתם ע"י חיוב תשלומי מס למלך שדן עפ"ד הר"ן הנ"ל דבמחוסר ממון ל"א הואיל וראי' ג"כ ממתני' דעירובין

(ל"ב) דאין מערבין בהקדש שלא נפדו ונהרי בידו לפדותה רק דבמחוסר ממון ל"א הואיל וקשה דהרי הכא הוי מקום מצנה וצנין ג"כ לתוס' חולין (פ"ד) ד"ה ולפרקינהו דה"פ כיון שסופו לפדות משום הפסד קדשים הו"ל למפרע שחיטה ראוי' א"כ לכסינהו אפי' קודם פדי' עכ"ל, ועוד העיר דברבים נראה דלש"ל עפ"י משום מחוסר ממון כה"ג שכתב המרדכי והוא ברמ"א חו"מ סי' ר"ד דברבים אפי' מתנה מרובה א"י לתזור דמרובה הוי פמועט משום דלכל אחד מגיע רק מועט כמו"ש הסמ"ע עכתו"ד היקרים.

אבל לענ"ד עירוב דברים שונים יש בזה, דאין לדמות הואיל ובידו לענן עירוב לשאר דברים, דנדאי חלילה לא נעלם מהנו"ב ו"ל מה דאמרי' בכמה דוכתי בש"ס בידו לפדותה כמו בכחובות (נ"ט) ה"ל דל"ה דשלב"ל משום דבידו לפדותה וביבמות (פ"ח) דע"א נאמן בהקדש דמים משום דבידו לפדותו, רק לגבי עירוב דבעינן סעודה הראוי' מבעו"י ובתוס' יומא (פ"א:) פתבו דלגבי עירוב בעינן דחזני' בשעת קניית עירוב ולא מהני מה דחזי ע"י תקון, א"כ ה"ה דלא מהני מה דחזני' ע"י שמשחוסר ממון: והנה לסברת המהר"ם שיק דבמקום מצנה אף במחוסר ממון אמרי' הואיל יש להביא סמך מהספר הש"ס מנחות (ק"א:) בשלמא פרה עומדת לפדות שאם מצא אחרת נאה הימנה מצנה לפדותה אלא הני מנחות מצנה לפדותו וההסבר פנ"ל דבפרה דמצנה לפדותה אף במחוסר ממון אמרי' הואיל מקרי הי' לה שעה"כ אבל משא"כ במנחות דאין מצנה לפדותו: ובהא דאמרי' בכמה דוכתי שבידו לפדותה פנ"ל אין לו ענין להא דבמחוסר ממון ל"א הואיל, דשאני הואיל מבידו שהרי אפי' במלתא דלא שכיח פתבו התוס' פסחים (מ"ו) דל"א הואיל, אבל בידו מקרי, ובלאה"כ י"ל דמקרי בידו לפדותה ואין זה מחוסר ממון משום דבהקדש שנה מנה שחללו על ש"פ מחולל אבל בפסחים (מ"ו) מ"ש התוס' ונה"ן דל"א הואיל א"ב פריק לש"ל פן משום דכבר פתבו התוס' דלש"ל הואיל א"ב מיתשל דאיירי באתי ליד גזבר וכבר נודע מ"ש הט"א בהקדש שנה מנה שחללו על ש"פ מחולל שפתבו התוס' תמורה (כ"ז) שהוא רק ע"י הבעלים דהטעם משום דיכולים הבעלים למיתשל וא"כ באתי ליד גזבר דל"מ שאלה לא יועיל חלול על ש"פ ונשפיר מקרי מחוסר ממון, פן אמרתי כבר פד הוינא טליא כמנדמה שנמצא כזה בישע"י באיזה מקום והדברים עתיקים, אבל בכל אופן רחוק הדמיון שהעיר כת"ה דמשום דבמחוסר ממון ל"א הואיל לא יהי ג"כ חיוב על הצבור להוסיף ממון לבגן בה"כ להעמידו במקום הראשון וזולת מאשר בארתי לעיל בעיקר חיוב מן הדין ומצנה מן המוכח דליכא בכה"ג דנ"ד: ט) גם מ"ש כת"ה דברבים לא חיישינן למחוסר ממון והוצאה דידהו דמרובה פמועט נחשב להם, הנה בר"ה (כ"ז) דפרי' לגבי שופר של מקדש נעביד דכסף ומשני משום התורה חסה על ממונם של ישראל וביומא (מ"ד) בכל יום חותה בשל פסח משום התורה חסה כו' ועוד בכ"ד עיין במסורת הש"ס הרי דאפי' בצבור חיישינן להוצאת ממון ואע"ג דבמנחות (פ"ט) לגבי שמן המנורה פליגי מ"ד ממטה למעלה שיערו התורה חסה על ממונם של ישראל מ"ד מלמעלה למטה שיערו אין עניות במקום עצירות התם דהוא משום מצנת הקרבן של מקדש וכמו הדלקת הנרות ס"ל לחז מ"ד דלא שייך לומר התורה חסה כו' רק דאין עניות במקום עצירות אבל בשאר דברים נאפי' במכשירי קרבן לא גוף הקרבן שוב אמרי' התורה חסה ועתו"ס שבועות (ט"ו) ד"ה מ"מ לחז תי' דלא אמרי' אין עניות במקום עצירות כ"א בכ"ש ולפי"ז ה"ה דאמרי' זה דוקא בגוף הקרבן ולא במכשירי

קָרָבָן: וּמִפְּכָר הָעֲרֵמִי בָּהֵא דְאִמְרֵי בְיוֹמָא (מ"ד) הַנָּ"ל וּבַכ"ד הַתּוֹרָה חֲסָה דְקִשָּׁה מִחֻלִּין (מ"ט) לְגַבֵּי חֵלֶב טָמֵא סוּתָם אִיסוּרָא דְאוּ' וְאֵת אוֹמֵר הַתּוֹרָה חֲסָה כּו' א"כ הַכ"נ דְבַעֵי הַיְדוּר מִשׁוּם זֶה אֵלֵי וְאִנְהוּ שְׁהוּכִיחַ בְּשֵׁאג"א ס' נ' שֶׁהוּא מֵה"ת לְמָה נֹאמֵר הַתּוֹרָה חֲסָה, וְשׁוֹב בָּא לְיַדֵּי בְּשֵׁאלָה ס' מִשְׁפָּט הַהוֹרָאָה לְהַג' הַרצ"ת ז"ל רְאִיתִי שֶׁהָעִיר כַּעֲי"ז וְתִי' ע"פ הַמְּבֹאָר בְּאו"ח ס' תִּרְנ"ו לְחֻלְק דְּבַל"ת צְרִיף לְבַזְזֵי כָּל מְמוֹנֵי וּבַמ"ע רַק עַד שְׁלִישׁ הָאַרְבָּתִּי קֶצֶת בְּמַהֲשֶׁהוּא חוּץ מֵעֵינֵי שְׁאֵלְתֵינוּ ע"ד הָעֵרָה וּפְלִפּוּל לְמַעַן חִיבַת דְּבָרֵינוּ מֵעֵינֵינוּ, וּבְנִדּוֹן דִּינָן כְּבָר נִתְבָּאָר דְּאִין חִיבֵי בְּהוֹצָאָה יִתְיָרָה לְקִנּוּת וּלְבָנוּת עַל מְקוֹם הָרֵאוּשׁוֹן דְּהַתּוֹרָה חֲסָה: סִימָן כַּב לְהַנָּ"ל.

ע"ד הַשְּׁאֵלָה הַב' אוֹדוֹת מְקוֹם בֵּית גִּשְׁמָה הַנָּ"ל שֶׁהוֹנַח לְקָרוֹ קִיּוּמָת הַנְּעֻשָׁה בְּתַקְנָה ע"פ הַפְּתוּב בְּפִנְקָס ע"י הַגָּאוֹן מוהר"ס מִסְאַטְנוּב וְאַחֲרָיו זְקֵנוּ הַגָּאוֹן אַב"ד דְּשֵׁם בְּאִיוּמִים שְׁל אֲלוֹת וְנִזְיֻפּוֹת אֲשֶׁר תִּסְמַר שְׁעֵרוֹת רֵאשׁ קוֹרְאֵיהֶם שְׁחֲלִילָה לְשׁוּם אִישׁ מִיִּשְׂרָאֵל לְמַכְרוֹ וּלְקִנּוּתוֹ כָּל יְמֵי עוֹלָם זֹלַת שְׁיִהְיֶה הַבֵּית לְעוֹלָם בְּחֻזְקַת הַקִּדּוּשׁ הַקָּרוֹן קִיּוּם וְהַפְּיּוּרֹת לְצַדִּיקָה וְאַחַר זֶמַן שֶׁהִיָּתָה הָעִיר לְשִׁרְפֵת אִישׁ נְעֻשָׁה ע"י הַמַּאֲגִּיסְטְרָאט חִילּוּף בְּזֶה הָאֲנָפֵן מִפְּנֵי שֶׁהַמְּקוֹם בֵּית גִּשְׁמָה הִ' לֹ' י"ב מֵעֵטָר נִחְצִי וְלְהַשְׁכֵּנִים מִשְׁנֵי הַצְּדָדִים יַחַד רַק י"א מֵעֵטָר נִחְצִי וְע"פ הַחֻק אִין רְשׁוּת לְבָנוּת עַל מְגַרְשׁ פְּחוֹת מִי"ב מֵעֵטָר ע"כ נְעֻשָׁה ע"פ הַמַּאֲגִּיסְטְרָאט חִילּוּף שֶׁנִּתְּנוּ חֻצֵי מֵעֵטָר מִמְּקוֹם בֵּית גִּשְׁמָה לְהַשְׁכֵּנִים וְגַם נִיתֵן לְהֵם חֻלְקָם י"ב מֵעֵטָר בְּיַחַד וְאֵת מְקוֹם בֵּית גִּשְׁמָה הִרְחִיקוּ עַפ"י לְצַד מִזְרַח מְשֻׁף שְׁנֵשָׁה מֵעֵטָר: וְהֵנָּה פָּתַח כַּת"ה דְּמְקוֹר הַדְּבָר נִפְתַּח בְּמֶרְדְּכִי פ' הַמְּקַבֵּל ס' שַׁצ"ה שְׁפָסַק דְּחֲלִיפִין פְּמֶכָר וּמוּבָא בְּשׁו"ת שְׁעַר אֲפָרִים ס' ב' וַכ"ה בַּס' הָאֲגוּדָה לְהַלְכָה תְּמִינָה שֶׁהִבִּיא מִמְּרַחֵק וְהֵלֵא דְבָרֵי הַמֶּרְדְּכִי הֵם לְפָסַק הַלְכָה בְּרַמ"א יו"ד ס' רי"ז סַע"י ל"א, וְעֵינֵי שׁו"ת עַה"ג ס' ק"ה וּבְנִחְלַת צְבִי לְחו"מ ס' רכ"ז אֲרִיכוֹת בְּזֶה, וְיָמָה שְׁתַּמָּה כַּת"ה עַל תְּשׁו" הַגָּאוֹן מו"ה שְׁאוּל ז"ל בְּסוּף שׁו"ת הַרְמ"א לְעֵינֵי סָפֵק בְּתַקְנָה שֶׁהִבִּיא לְדְבָרֵי הַמֶּרְדְּכִי הַנָּ"ל דְּחֲלִיפִין לֹא מְקָרִי זְבִינֵי וְהוּא הַיְפוּף מֵהַמְּבֹאָר בְּמֶרְדְּכִי וְע"כ דְּחַק כַּת"ה בְּדְבָרֵי הַתְּשׁו" בְּגִמְגוּם הַלְשׁוֹן, בְּנִרְאָה שֶׁנִּזְדַּמֵּן לַכַּת"ה ס' שׁו"ת הַרְמ"א מִדְּפּוּס מְטַעֵה פִי בְּשׁו"ת הַרְמ"א אֲשֶׁר לְפָנֵי דְפּוּס וּוְאֲרֵשָׁא פְּתוּב וְז"ל וְכֵן מוֹכַח מִשִּׁי מְהָר"ם בַּפ' הַתְּקַבֵּל גְּבִי מְעֻשָׂה שֶׁגִּזְרוּ עַל הַקְּהָל כּו' עַכ"ל וְלֹא נִמְצָאוּ פְּלֵל הַדְּבָרִים יוֹתֵר מֵעֵינֵי חֲלִיפִין כְּזִבְיָנֵי: גַּם מ"ש כַּת"ה מִשׁוּם דְּבַנ"ד שְׁנָה מְקוֹם זֶה פָּמוּ זֶה אִין בֵּית מִיחּוּשׁ מִצַּד הַחִילּוּף וְצִיּוֹן לְחו"מ ס' ר"ג וְס' רכ"ז סַע"י כ' אֲבָל מְקוֹר הַדְּבָר הוּא בַּש"ע חו"מ ס' רנ"ט סַע"י ב' דִּישׁ מִי שְׁאוּמֵר שֶׁיִּכּוֹל לְעֻשׂוֹת חִילּוּף בְּדְבָר שֶׁיִּפְּהָ מֵהַדְּבָר שְׁלֹקֵחַ וּבְש"ף פְּתַח דְּוָקָא שֶׁיִּדּוּעַ שְׁזֻכוֹת הוּא לֹ' שֶׁהוּא דְבָר הָעוֹמֵד לְיָמְכָר וְיִדּוּעַ ג"כ מ"ש הָרֵא"ש בַּב"ק (ס') מַהוּ לְיָקֻחַ גְּדִישִׁין שְׁל שְׁעוֹרִין דִּישְׁרָאֵל כּו' וּבְשׁו"ת ב"א ס' מ"ט מוּבָא בַּפ"ת שֶׁפְּתַח דְּבָמִין אֲחָד אִפִּי אִין זֶה יִפְּהָ יוֹתֵר רַק שְׁשׁוּהָ עִם הַדְּבָר שְׁלֹקֵחַ הָיִי ז"נ וְזֶה לֹא חֲסָר וְרָא' מַב"ב (צ"ט) אֲמַאי שְׁלוֹ' לֹא הִגִּיעוּ לְיָנְקוּט פְּנָרָא וְלוֹתִיב וּפִי רִשְׁב"ם מִשׁוּם דְּהָיִי ז"נ וְזַל"ח.

וְהַלּוֹם רְאִיתִי בְּשׁו"ת רִשְׁמֵי שְׁאֵלָה ס' בְּאו"ח שֶׁפְּתַח דְּהָא דַּש"ע פָּאן ס' שַׁנ"ט הוּא רַק בְּמִטְלִטְלִין אֲבָל בְּקַרְקַע אֲסוּר לְהַחֲלִיף מִשׁוּם דְּקַרְקַע אִינָה נִגְזַלְתָּ וּבְרִשׁוּתָא דְּמָרָא קִיּוּמָא, אֲבָל הֵנָּה רְאִיתִי הַב"א מוֹכַחַת שְׁלֵא פְּדְבָרֵינוּ דְּהָא בַּב"ב (צ"ט) אִינְרֵי בְּקַרְקַע וְעֵינֵי מַג"א ס' קנ"ג סַק"טז לְגַבֵּי עֲצִים וְאַבְנִים שְׁל בַּהַכ"נ שֶׁנִּפְּלָ שְׁפָתַב דַּא"א לְמַפְּוֹר שְׁל אַחֲרִים בְּלֵא דְעֵתָן כְּמו"ש בְּחו"מ ס' שַׁנ"ט הַנָּ"ל וְע' פִּירִש"י חוֹלִין מִפְּנֵי שֶׁחֲשׁוּדָה מִחֻלְקַת שְׁיִישׁ

בְּזֶה מִשׁוּם גְּזֵל רַק הֵתֵם בְּנֹדָאֵי מִחֻלָּת טוֹב בְּרַע לְהִנְאָתָהּ וְעַ' סוּפָה (מ"ב) בְּמִתְנֵי וּמְלַמְדֵינ אֹתוֹ לֹא מִי שְׁמַגִּיעַ לִוְלָבוֹ בְּיָדוֹ ה"ה לֹא בְּמִתְנֵה וְדוּק: (ב) וְעַכ"פּ שְׂיֵשׁ לְדוֹן בְּדָבָר, אָבָל גַּם אִם נִיָּקֵל וְנִסְמוּךְ פֶּן בְּהִיָּתֵר הַחִילּוֹף, אָבָל ע"ז שְׁנִיָּתֵן לֹא מִהֶמְאָגִיסְטְרָאט מִמְקוֹם בֵּית גִּשְׁמָה חֲצִי מְעֻטָר לְחֻלְקוֹ לֹא אֲדַע צַד הִיָּתֵר וְכַת"ה פֶּתַח שְׂיֵתֵן בְּעַד זֶה זְכוּת לְבֵית גִּשְׁמָה לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּפִתּוֹל שְׁלֹו הִנֵּה חִילּוֹף זֶה שׁוֹב הָנִי בְּאִינוּ מִינֹו שְׂיֵשׁ בְּזֶה צ"ע עַפ"ד הַש"ע וְהַש"ף סִי' שֵׁנִיָּט הַנ"ל, וְעַשׂוֹ"ת הַרְדָּב"ז סִי' תִּשְׁל"ח שְׁפֶתַח בְּזֶה דָּאִם הַמְכִירָה אִו הַחִלּוֹף יֵשׁ בָּהּ תּוֹעֵלַת לְעֵנִיִּים לְפִי רְאוּת ב"ד הַדְּבָר בְּרוּר שְׁהֵם רִשְׁאִים לְמַכְרוֹ אִו לְהַחֲלִיפוֹ דְכִינּוֹן שְׁמַגִּיעַ תּוֹעֵלַת לְעֵנִיִּים מֵאִי אִיָּכַפַּת לִי לְמַכְחִישׁ וְאִי מִשׁוּם שְׂיִקְרָא שְׁמוֹ עַל הַקְּדִישׁוֹ הָרִי יְכוּלִים לְפָרְסֵם ע"י הַכְּרִזוֹת וְשִׁטְרוֹת שְׁזֶה הַקְּדִישׁ שֶׁל פְּלוּנִי שְׁהַחֲלִיפוּהוּ אִו שְׁמַכְרוּהוּ וְקִנּוּ בְּדָמָיו אֵת זֶה וּמְעַשִּׂים בְּכָל יוֹם בְּמַצְרִים וְאִין מוֹחָה בְּיָדָם כּו' אָבָל אִם הַמְכִירָה אִו הַחִלּוֹף הוּא לְצִוְרָה הַקְּהֵל נִמְצָא גּוֹזְלִים אֵת הָעֵנִיִּים כּו' עֵי"ש וְכֵן בִּנ"ד פְּנִירָא שְׁהַחִלּוֹף הוּא לְטוֹבַת הַשְּׂכָנִים שְׂיִהִיו יְכוּלִים לְבָנוֹת מִשְׁא"כ לְהַבִּית גִּשְׁמָה רַק לְתוֹעֵלַת מְעַט לִימִים רְחוּקִים אִם יִרְצוּ לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּפִתּוֹל רַק אִפִּי אִם ע"פ שׁוּמַת שְׁמָאִים יֵהִי בְּזֶה טוֹבַת הַבֵּית גִּשְׁמָה וְיִהְיֶה הִיָּתֵר מְצַד הַדִּין אִו מְצַד הַמְּנַהֵג פְּדָבְרֵי שׁו"ת הַרְדָּב"ז הַנ"ל.

הִנֵּה כְּפִי הַהֶעֱתָקָה מְגִזְרֵת הַגְּאוּנִים ו"ל בְּעֵלֵי הַתְּקֵנָה נִכְתָּב שְׁפָאִם אָמְנָם יֵהִי אִינָה צִוְרָה גְּדוּל לְמַכְרוֹ הַבֵּית אִו מְקַצְתוֹ יוֹפְסֵק הַדְּבָר ע"פ שְׁלִשָּׁה רַבָּנִים שְׂיִהִיו מְפָרְסְמִים בְּיוֹתֵר בְּמִדְיָנְתָנוּ יוֹדְעִים בְּטִיב הוֹרָאָה וּמְפָרְסְמִים לְצַדִּיקִים וִיר"ש כּו' הִנֵּה בַעוּה"ר לֹא בִי הוּא וְע"כ אִפִּי בְּכָל אֹפֶן הַהִיָּתֵר שְׂיִהִי נִמְנָע מִמֶּנִּי לְהַזְדַּק לָזֶה: וּבְזֶה הַנְּנִי יְדִידוֹ מַחו' דוֹשַׁת"ה בְּלוֹנֶפ"ח.

סִימָן כ.ג. לְהַרְה"ג הַנ"ל.

בְּבֹאֵי לְבֵיתִי מִמְרַחֵץ קְרַעְנִיץ מְצָאֵתִי לְפָנַי יָקָר מְכַתְּבוֹ בֵּין הַמּוֹן מְכַתְּבִים שׁו"ת וְהַלְכָה וּפְנִיָּתִי עִמָּה לְהַשְׁתַּעֲשֵׂעַ בְּדָבְרֵי יָדַיִם שְׁנִיּוֹת לְתוֹרָה, הִנֵּה מֵה שְׁהֶאֱרִיף בְּקוֹנְטְרָסוֹ מִן אֹת א' עַד ח' אִין לִי מֵה לְהוֹסִיף אַחַר שְׁכַת"ה הַזֶּה לְדָבְרֵי תְּשׁוּבָתִי וְדָבְרֵי הֵם רַק דְּרָה פְּלִפּוֹל דְּבָרֵי חֵן ע"כ אָבָא רַק עַל פְּרִט א': א) מ"ש בָּאוֹת ת' בְּנוֹגַע לְרִאֲיָתִי שְׂאִין חִיּוֹב לְקִנּוֹת מְקוֹם אֲצֵל הַשְּׂכָנִים לְצַרְף אֶל מְקוֹם הַנְּשָׂאָר מְקוֹלוֹזִי הִיָּשִׁינָה וְלְבִנּוֹתָהּ מְחַדֵּשׁ וְחִילֵי מַר"מ פִּט"ו מִמְעַה"ק ה"ב דְּבָאוּמֵר רְגֵלָה שֶׁל זֹו עוֹלָה תִּמְכַּר לְצַרְכֵי עוֹלָה וְדָמִי חוֹלִין חוּץ מֵאוֹתוֹ אָבָר וְקִשָּׁה לַמ"ש הַר"מ שֶׁם ה"ד בְּבִהְמַת שׁוֹתְפִין שְׁהַקְּדִישׁ א' מִהֵן חֲצִי וְחִזּוֹר וְלִקַּח חֲצִי דְקִדּוּשָׁה וְקִרְבָּה דְבַע"ח אִין גְּדָחִין א"כ הַכ"נ בְּאֵמֵר רְגֵלָה שֶׁל זֹו עוֹלָה שְׂאִין עֲצָה רַק שְׁתַּמְכַּר לְצַרְכֵי עוֹלָה וְלָמָּה לֹא נֹאמֵר שְׂיִהִי יוֹתֵר הַחִיּוֹב עֲלֵי לְחִזּוֹר וְלְהַקְּדִישׁ בְּעֲצָמוֹ הַפּוֹתֵר הוּא חֲצִי הַשְּׁנִיָּי כְּדִי שְׁתֵּהָא כָּל הַבְּהֵמָה קְדוּשָׁה וְקִרְבָּה אֲצֵלוֹ שְׁהוּא הַמְּקִדִּישׁ רִאשׁוֹן אַע"כ דְּאִפִּי בְּשֵׁלוֹ אִין חִיּוֹב עֲלֵי לְהוֹסִיף בְּגִדָר וּקְדוּשָׁה בְּכַה"ג שְׁעַתָּה אִין רְאוּי לְהַקְּרָבָה וְהַכ"נ בְּקִרְקַע שְׁחָרַב וּמְכַש"כ שְׂאִין חִיּוֹב לְקִנּוֹת בְּמַק"א וּלְצַרְף בְּקְדוּשָׁה ע"ז הָעִיר כ"ת שְׂיֵשׁ לְחֻלְקָה בֵּין קְדוּ"ד לְקְדוּה"ג וְשְׂאִנִּי בְּרְגֵלָה שֶׁל זֹו עוֹלָה דְּהָנִי רַק קְדוּ"ד מִשְׁא"כ בְּבַה"כ"נ דְּהָנִי קְדוּה"ג אֲפֻשֵׁר שְׂיִצְטָרַף לְקִנּוֹת עוֹד מְקוֹם וּלְצַרְף עַכ"ד.

וּבְמַחֲכ"ת דְּבָרֵי תְּמוּהִים לִי דְּאֲדָרְבָּה בְּרְגֵלָה שֶׁל זֹו עוֹלָה הָרִי קָרָא פְּתִיב בּוֹ וְהִי קוֹדֵשׁ שְׂאִינוֹ יוֹצֵא לְחוּלִין ע"י פְּדִיוֹן רַק שְׁתַּמְכַּר לְצַרְכֵי עוֹלָה כְּמִבּוֹאָר בְּתַמּוּרָה (י"א) וּלְעֻמַּת

זה בהכ"נ יש לו פדיון שגמפר ע"י זטה"ע ונהוי רק קדו"ד, וזה שהוקשה להרמב"ן הביאו
הר"ן פ' ב' העיר במה דבהכ"נ נמפר דמאי שגא מאבני היכל ונערוות שגפגמו שאין להן
פדיון וע"כ הוכיח דבהכ"נ הוי רק תשמישי מצוה והר"ן פתב שהטילו בו חכמים קדושה
מדבריהם וא"כ אדרבה ראיתי נחמקה מפח כש"כדאם ברגלה של זו עולה דגלי קרא
שאין לו פדיון ונהוי כקדוה"ג אין חיוב עליו להוסיף בקדושה להקדיש המותר מכש"כ
בהכ"נ שיש לה פדיון: ב) זולת שלכאו' הי' לפקפק בראייתי מטעם אחר דשאני ברגלה
של זו עולה שקדם חסרונו להקדישו פלומר שתחלת קדושה נעשה רק באבר אחד
ומעולם לא הי' אבר זה נכלל בקדושת פל הבהמה משא"כ בהכ"נ שחבר שמתחלה חלה
עליו קדושה שלמה בבנינו א"כ גם עתה שגשגלל ונחסר מן המקום אפשר יותר החיוב
לקנות מקום לצרף ולהשלים קדושה, אבל באמת ז"א דסברא זו תתפן רק לענן קדושת
אותו המקום שלא תפקע ע"י החסרון מפנין שהי' שלם בתחלה וכעין שמצינו לגבי
טומאת אוכלין דאע"פ דפחות מפביצה אין מקב"ט מ"מ בהי' תחלה בפביצה ונחסר לא
פקע טומאתו פדאיתא בתו"כ הביאו התוס' פסחים (ל"ג) אותו אתה שובר לטהרתו ואי
אתה שובר אוכלין לטהרתו והכ"נ לעומתו בקדושה דאפי' בנחסר משיעורו אלם
קדושתו ע"י שיעור השלם שהי' תחלתו בקדושה וכה"ג שפתיבו התוס' מנחות (כ"ד).

(ד"ה שאין דבשיברי מנחה שהי' פבר צריף לכלי מצרף פלי מדרבנו שלא יצא מקדושתו
ולא דמי להיכי דלא הי' צריף מעולם לפלי עכ"ל, וכ"ז לענן קדושת עצמו שיעיל לו
הצירוף שפבר עמו, אבל שיהי' עליו החיוב לרדוף אחר הצירוף להשלים החסרון משום
זה שהי' לו שיעור בתחלה הוא נגד הסברא, ומה דמצינו במנחות (ט').

(במנחה שחסרה קודם קמיצה רי"א יביא מתוך ביתו וימלאנה, התם לא משום חובת
קדושת המנחה רק משום לצאת חובת נדרו בהבאת מנחה, אבל היכי שאין עליו אחריות
נדר רק משום קדושת הקרבן עצמו להשלים קדושתו כבתחלה ע"ז איננו אחראי פלל:
ג) עוד נראה ראי' לזה ממ"ש התוס' בכורות (ל"ח:) ד"ה וסי' ברקא, לחד תי' דהיכי
דאין מתרפא מאליו חשיב מום קבוע לפדות עליו דרפואה גמורה יכולה להעביר מום
קבוע, ותקשי לכאו' דאיף מהני פדיון בזה לפמ"ש התוס' ב"ק (ע"ו) דפגול אין לו פדיון
משום שמצוה לשוןרפו וכ"כ בחו"י יומא (נ"ה) דלא מהני פדיון לחטאות המתות משום
דמצוה לקיים הכנסה לכיפה.

ואס"ד דרובין על האדם חיוב להוסיף בקדושת הקרבן להשלימו ולהביאו לקדושתו
הראשונה א"כ איף יועיל פדיון במום קבוע שסמיא בידו להעביר המום ע"י רפואה
גמורה ולהחזירו לקדושתו הראשונה שיהי' ראוי להקרבה ואם יש עליו מצוה בזה לא
יועיל פדיון במקום מצוה פדברי התוס' הנ"ל.

אע"כ דאין זה מצוה לרבות בקדושה נוספת רק ההקדש לפי מקומו ושעתו ודוק עוד
ראי' מזבחים (פ"ח) פלי קודש שניקבו אין מתיבין אותן כו' ספין מטרפת הי' במקדש
ונמנו עלי' פהנים ונגזוה ונהטעם דאין עניות במקום עשירות ובמל"מ פ"א מכה"מ פתב
דזה רק בכלים שאין עושין מעין מלאכתם אבל הביא מתו' שבועות י"א דאפי' עושין
מעין מלאכתו אין מתקנין וקשה דאדרבה יהי' החיוב לתקנו להחזירו לקדושתו הראשונה
אע"כ דאין זה מן החיוב והמצוה ודוק: ד) וכת"ה ע"פ חילוקו הנ"ל דבקדוה"ג אפשר

יהי החיוב להוסיף בקדושה העיר בְּחִכְמָה בְּיָשׁוּב הַר"מ הַנ"ל בְּבִהְמַת הַשְּׁוֹתְפִין שֶׁהַקְדִישׁ חָצִי וְחֹר וְלִקְחָ חָצִי לֹא נִדְחָה שְׁסִיִּים וְאֵע"פ שֶׁהוּא קְדו"ד מ"מ בַּע"ח אֵין נִדְחִין שְׁתַּמָּה הַלַּח"מ דְּהָרִי אֲדַרְבֵּה כְּשֶׁהוּא רַק קְדו"ד יוֹתֵר הוּל"ל שְׁלֹא יִדְחָה, וְלִהַנ"ל א"ש דָּאֵם הִי קְדוּהָ"ג יוֹתֵר יֵשׁ לָנוּ לֹמַר שְׁלֹא נִדְחָה מְעוֹלָם כִּינּוּן שְׁמֻחֻיב לִקְנוֹת חֲצִי הַשְּׁנִי וְלִהַקְדִישָׁה א"כ לֹא נִדְחָה מְעוֹלָם מִשָּׂא"כ בַּקְדו"ד, וְהוּא נִחְמַד בְּאַפְּן שֶׁהִי יָסוּד לְחִילּוּקוֹ אֲבָל כָּבֵר כְּתַבְתִּי רֵאִי לְהִיפּוֹף: גַּם מ"ש מִשּׁוּם שְׁמֻחָה עָלָיו לִקְנוֹת חֲצִי הַשְּׁנִי לֹא נִדְחָה מְעוֹלָם צ"ע שֶׁהָרִי בְּכַתְּבוֹת (נ"ט) מְבַנְּאָר בְּאוֹמֵר לְחַבְרֹו שְׂדֵה זֹו שְׁמֻכְרְתִי לָךְ לְכַשְׂאֲקַחְנָה מִמֶּךָ תְּקַדֵּשׁ לֹא קִדְשָׁה דְהוּי דְשִׁלְב"ל וְלֹא מְקַרֵי זֶה בְּיָדוֹ לִקְנוֹת דְשָׂמָא לֹא יִתְרַצָּה חַבְרֹו לְמַפְנֵי וְהַכ"נ אֲמַרִי בְּקִדְוִישִׁין (ס"ב) נְהִי דְבִיָּדוֹ לְגַרְשָׁה בְּיָדוֹ לְקִדְשָׁה בְּתַמִּי וְאֵע"ג שֶׁתּוֹסֵ' ב"מ (ע"ג) כְּתָבוּ גְבִי אוֹבִיר וְלֹא אֲעַבְדוּ דְלִקְנוֹת בְּיוֹקֵר הוּי בְּיָדוֹ הֵתָם דְנוֹקָא לְעַנְנֵי דַל"ה אֲסַמְכְּתָא אֲבָל לְעַנְנֵי דְשִׁלְב"ל הָרִי מְפּוֹרֵשׁ בְּש"ס הַנ"ל דַּל"ה בְּיָדוֹ וְה"ה לְעַנְנֵי דִיחֻוּי, וְהַגַּם שְׁבַתּוֹסֵ' סוֹפָה (ל"ב), כְּתָבוּ דַל"א דִיחֻוּי עִי"ז שְׂאֵינּוּ שְׁלוֹ אֲבָל אֵין זֶה מִטַּעַם הוֹאִיל א"ב קָנָה דְזֶה וְדֹאִי ל"ה בְּיָדוֹ רַק דְהֵתָם לְגַבִּי מִצְנוֹת לְוֹלָב מֵה שְׂאֵינּוּ שְׁלוֹ ל"ה בְּכִלְלֵי דִיחֻוּי כָּלָל עִי"ש.

וא"כ הָכָא בְּבִהְמָה שֶׁל שְׁוֹתְפִין לַש"ל שְׁלֹא יִדְחָה מִטַּעַם הוֹאִיל א"ב קָנָה דְמֻחָה לִקְנוֹת דַּמ"מ הָרִי אֵין בְּיָדוֹ לִקְנוֹת, רַק שְׂיֵשׁ לְקִיָּים דְבְּרִיו דְאֲפַתִי הַר"מ ז"ל מִשְׁמִיעֵנוּ לְרַבּוֹתָא דַּעכ"פ קְדו"ד יוֹתֵר אֲפֻשֵׁר לְתַמְנֵן הַדִּיחֻוּי מִשּׁוּם שְׁמֻחָה לִקְנוֹת הַחֲצִי הַשְּׁנִי לְסַכְּרַת כַּת"ה אֲפִי דַל"ה בְּיָדוֹ וְכָבֵר כְּתָבוּ הַתּוֹסֵ' עֲצָמָם בְּזַבְּחִים (י"ב) בְּחִידוּשָׁא דַר' יוֹחֲנָן ד"ה אַע"ג דְבִיָּדוֹ לְתַמְנֵן וְלִקְחָ חָצִי הַשְּׁנִי וְכַתְּבוּ דְמִיָּהוּ אֵין בְּיָדוֹ כָּל כָּף: ה) וְלַעֲנַד יִתְכַּן בְּיָשׁוּב קו' הַלַּח"מ בְּלִשׁוֹן הַר"מ וְאֵע"פ שֶׁהִיא קְדו"ד, דְכַוְנָה אַחֲרַת יֵשׁ בְּזֶה, דְהֵנָּה בְּתוֹסֵ' יוֹמָא (ס"ד) מְבַנְּאָר דְדִיחֻוּי בְּעוֹדוֹ חֻלִּין ל"ח דִיחֻוּי וְע"כ מַחו"ז ל"ה דִיחֻוּי מִשּׁוּם דְהִדִּיחֻוּי הוּא מְקוֹדֵם שֶׁהוּקְדָשָׁה וְלָכֵן זֶה שְׁדִיִּיק הַר"מ וְכַתֵּב אַע"פ שֶׁהִיא קְדו"ד כְּלוֹמֵר שְׂאֵל תֹּאמֵר מִכִּינּוּן דְלֹא חָל עַל הַבְּהִמָּה שֶׁהַקְדִישׁ חֲצִי קְדוּהָ"ג הוּי כְּמוֹ דִיחֻוּי קוֹדֵם שֶׁהוּקְדָשָׁה לְכָף ל"ה דִיחֻוּי לְכָף אֲמַר הַרְמַז"ל וְאֵע"פ שֶׁהִיא קְדו"ד וְהוּי דִיחֻוּי אַחַר הַהַקְדָּשׁ קְדו"ד דַּכָּה"ג הוּי דִיחֻוּי מ"מ בַּע"ח אֵין נִדְחִין וְדוּק.

שוב מְצַאֲתִי בְּשׁוֹת ד"ח ח"ב בְּהַשְׁמָטוֹת סִי' כ"ז שְׁכַתֵּב עַד"ז בְּיָשׁוּב הַר"מ וּב"ה שְׁכַוְנָתִי: בְּנוֹגַע לְמָה שְׁכַתֵּבְתִי לְעַנְנֵי בְּיָדוֹ לְפָדוּתָה גְבִי הַקְדָּשׁ דַּל"ה מְחַנְּסֵר מְמוֹן מִשּׁוּם דְחַלְלוֹ עַל ש"פ מְחַוְלָל, כְּתַב כַּת"ה מְתוֹסֵ' בְּכּוֹרוֹת (ל').

(מ"ש דְלַפְעָמִים שְׂאֵין לוֹ פְּרוּטָה מְזוּמְנָת לְחַלְלֵל, בְּשִׁכְּבֵר הַיָּמִים רֵאִיתִי לְהַגְאֹן מֵהַרְש"ם ז"ל בְּהַסְפָּמָה שֶׁהָעִיר בְּדַבְּרֵי הַתּוֹסֵ' הַנ"ל מְעִירוּבִין (מ"ט) מַע"ה בַּע"ש לֹא שְׁכִיחַ מִשְׁמַע דְּבַחוּל שְׁכִיחַ וְעֵינֵין ב"מ (מ"ו) וְהִבִּיא מְהֵרָא"ש הוּבָא בְּמַזְבֵּחַ פְּפָרָה דְהַתּוֹסֵ' הַנ"ל ר"ל רַק מִשּׁוּם צִירוּף טְרַחָה דְהַפְּרָשַׁת מַעֲשֵׂר: וְהֵנָּה בְּעֵיקַר הַגְּדוּן אִם הַחִיּוּב לְבָנוֹת עַל מְקוֹם הָרֵאשׁוֹן כָּבֵר הַבְּאֲתִי בְּתִשׁוּבָתִי מְפּוֹרֵשׁ מִט"ז סִי' קנ"ב סק"ג דְאִיכָּא מֻצָּה מִן הַמְּוִבְחָר, זוֹלַת בְּנ"ד מִשּׁוּם דְחֻסַּק הוֹצָאָה לְקִנְיָן אֵין קְפִידָא, וְהַדְּבָר מְבַנְּאָר מֵה שְׂאֵין לְהַשִּׁיב ע"ז: אֲשֶׁר שְׂאֵל עַל ב"ג נְכָדִי אֲבִלִי נ"י ב"ה הוּא טוֹב עָלָם יָקָר, הוּלָךְ וְטוֹב בְּלִמּוּד לְהוֹעִיל וְאֲשַׁמְעֵשֶׁע בּוֹ, ד' יִתֵּן לְרֵאוּתוֹ עוֹלָה בְּתוּי"ש וְיִהְיֵ' לְנַח"ר לְנִשְׁמַת אָבִיו ז"ל בַּג"ע: יְדִידוֹ ש"ת.

סימן כד. ב"ה עש"ק תרצ"ג.

כבוד הרב המאוה"ג החו"ב מו"ה אברהם קאזמער נ"י דומ"צ דק' דזיאלאשיץ. ע"ד השאלה שבאיזה מנגן סמוך לבהמ"ד אינרע טעות בקריאת ס"ת בשבת פ' בלק שבמקום הן עם וגו' פתוב הן העם והצבור גמרו כל ז' קרואים וגם מפטיר עם כל הברכות מחמת שלא הי' להם ס"ת אחרת עוד בבית התפלה ואח"ז באו ושאלו את כ"ת אם פדין עשו והשיב להם בשלילה: א) הנה פדין ס"ת שיש בו טעות הביא הב"י או"ח סי' קמ"ג ויו"ד סי' רע"ט מ"ש הר"מ בתשו' דקורין בו ובה' ס"ת פתב להיפוך והרמב"ם פוסל ורא' ממנחות (כ"ח) דתפילין ומזוזות אפי' אות אחד מעכב ואפי' קוצו של י' ותנן (מגילה ח') אין בין ספרים לתפילין ומזוזות כו' והר"ן התייך דברי התוס' דזה רק למ"ע דכתיבת ס"ת אבל לצאת בקריאתן שהוא מתקנת נביאים ועזרא אין ללמוד ס"ת מתפילין ומזוזות, וברמ"א או"ח סי' קמ"ג סעי' ד' פתב דבשעת הדחק שאין לצבור רק ס"ת פסול ואין שם מי שיכול לתקנו י"א דיש לקרות בו בצבור ולברך עליו ויש פוסלין ובמג"א ס"ק ס' משו"ת מהר"ם לובלין דאם נמצא טעות בס"ת ואין שם אחרת ישלים ז' קרואים בס"ת זו ולא יוסיף עליהם ועי' דג"מ ונוב"ת סי' י"ג ושבו"י ח"א סי' י': וכ"ת נסתפק בפ"י דברי הרמ"א במ"ש דבשעה"ד שאין לצבור רק ס"ת פסול כו' אם דוקא כה"ג שאין להם ס"ת אחרת פלל או אפי' רק שאין להם בבית תפלה זה ס"ת אחר, ונפ"מ לנ"ד שהי' סמוך לבהמ"ד שיש שם ספרים הרבה, ולכאו' יש ללמוד שהפוננה שאין להם ס"ת אחר פלל, דיגיד עליו ריעו בש"ע סי' קמ"ד סעי' ג' אין גוללין ס"ת בצבור מפני כבוד הצבור ואם אין להם אלא ס"ת אחד כו' יגלו וידחה כבוד הצבור והוא מדברי המרדכי והריטב"א הביאם בב"י ועיין מג"א סק"ז דלא תיקשי מהא דיומא (ע') שלא התירו לגלול משום כבוד הצבור דשאני במקדש שהיו שם כל ישראל לא מחלו משא"כ בבהכ"נ שהם מתי מספר מסתמא מחלו, והעיר על הסתירה שבסי' קמ"ג משמע דמהני מחילת הצבור ובסי' נ"ג סעי' ו' מבואר דמשום כבוד הצבור לא מהני מחילת הצבור עיי"ש.

והנה בכע"ז מציינו ג"כ כמו סתירה קצת בש"ס דילן לענין מחילת צבור בדבר שבממון דבב"ב (כ"ג) אמר פינן דיהיד הוא אימא פיוסי פייס א"נ אחולי אחיל גבי' אבל רבים מאן פייס ומאן שביק אימא לא צריכא, מבואר דאמרי' צבור מחלו ואילו בב"ב (ס') אמר דידי בני מבואה מחלין גבאי דינך לרה"ר מאן מחיל גבך מבואר דצבור לא מחלו וכבר עמד בסתירה זו בשו"ת הרשב"א מובא בב"י חו"מ סי' תי"ז וע' שו"ת לח"ר סי' קל"ו: אבל עכ"פ אפי' לחילוק זה של המג"א דבהכ"נ הצבור מחלו מ"מ זה דוקא באופן שאין להם ס"ת אחר פלשון המרדכי והש"ע והפוננה דוקא שאין להם ס"ת אפי' בסמוך שהרי הב"י בסי' קמ"ג הביא ג"כ בשם הר"י רנוחם מ"ש לחלק דבזמן הש"ס דאמרי' שאין גוללין בצבור זה הי' רק בימיהם שהי' עומד ס"ת חוץ מהבית שמתפללין בו פדאמרי' בסוטה (מ"א) אבל בזה"ז אין חשש והב"י דחה זה דגם בזה"ז איכא כבוד הצבור שיהיו מצפין ודוממין כפירש"י וכ"נ דעת הפוסקים שלא חילקו בין זמן לזמן עכ"ל ומהשתא שבאו המרדכי והריטב"א ז"ל לחלק בין אין להם ס"ת אחר על פרחו שאין הפוננה בכה"ג שאינו בביהכ"נ כ"א בבית הסמוך, שהרי גם בזמן הש"ס הי' עומד הס"ת חוץ מהבית שמתפללין בו ומ"מ מקרי יש להם ס"ת אחר אע"כ הפוננה בחילוק המרדכי כה"ג שאין להם ס"ת אחר פלל, ולפי"ז גם מ"ש הרמ"א דבשעה"ד שאין לצבור כ"א ספר

פסויל דיש לקרות בו ולברך עליו לדעה הראשונה הפנונה ג"כ שאין להם ס"ת פשר פלל
אבל כה"ג שיש להם ס"ת פשר בסמוך לבית שמתפללין אין לקרות בס"ת הפסויל: (ב)
ובמ"ש הב"י הנ"ל שבימייהם הי' עומד הס"ת חוץ מהבית שמתפללין בו לכאן יש להעיר
דברי ביומא (ס"ח) פירש"י דהס"ת הי' עומד בבהכ"נ שהי' סמוך לעזרה בהר הבית
ובגמ' שם ובסוטה (מ"א) תניא היכן קורין בו בעזרה ראב"י אומר בהה"ב וא"כ לראב"י
שנימוקו עמו הרי הי' הס"ת באותו מקום שהי' כ"ג קורא דהיינו בהה"ב.

אבל נראה שדברי הב"י הם לדברי הת"ק שהי' קורא בעזרה והס"ת הי' בהה"ב, אף מה
שפירש"י ביומא שהס"ת הי' בהה"ב לכאן צ"ע מדתנן במס' סופרים (פ"ו) שלשה
ספרים נמצאו בעזרה ועשו"ת ב"ש או"ח סי' ל"ד בזה: אבל חוץ לזה הנה בנדה (ו') גבי
הא דכדאי הוא ר"א לסמוך עליו בשעה"ד כתבו התוס' די"ל שעה"ד ששואל ה"ל ל'
והי' טורח גדול לרדוף אחריו פדאמר בפ' אע"פ ס' רהט אבתרי' תלתא מילי בתלא ולא
אדרכי' עכ"ל הרי מבואר דאף לחידוש התוס' דטרחה מקרי שעה"ד הוא רק בטרחה
מרובה לרדוף פעין תלתי מילין אבל לילך ולהביא ס"ת מבית הסמוך נדאי דלא מקרי
שעה"ד ועתו"ס ב"מ נ"ג.

(ד"ה ליהדר לחלק פן דרחוק מירושלים ל"ה דשיל"מ משא"כ ביצא מעט, וכוונת
הרמ"א שבשעה"ד שאין להם כ"א ס"ת פסויל רצוני לומר דוקא כה"ג שלא נמצא להם
ס"ת אחר פלל, ומצינו עוד בשבת (מ"ה) פדאי הוא ר"ש לסמוך עליו בשעה"ד ופירש"י
בשעת הדחק ספנה כו' הרי דכל מקום שהוזכר שעת הדחק הוא דוקא בדחק גדול עכ"פ.

ניש להעיר בסנהדרין (פ"ג.) אפי' תימא מומחין פגון ב"ד דר"ה ור"ח דקאמר לי' מי
קא מטרחנא לך ובתוס' שם שהיו סמוכים זל"ז חוץ מג' פרסאות וע' תומים סי' י"ד
במחלוקת הסמ"ג והטור בזה אי' ג' פרסאות מקרי טרחה וקשה מתוס' נדה הנ"ל דשעה"ד
הוי לרדוף אחריו תלתא פרסי וא"כ איך קאמר הכא מי קא מטרחנא לך וצ"ע וי"ל: (ג)
ובמק"א הערתי בהא דברכות (ל"ו) אבנה דשמואל ולוי, פי הווי בעי למיפק לאורחא הווי
מקדמי ומצלי שופר ותוקע לולב ומנענע מגילה וקורא בה פירש"י קודם עה"ש והתוס'
הק' ע"ז וראיתי בס' חסדי דוד לאו"ח סי' תרפ"ז לסייע מפירש"י לשי' הא"ח בשם
הראב"ד ז"ל הובא בב"י שם דנהוג לקרות המגילה קודם צה"כ פדי להקל על המעונרות
שלא להתענות יותר מדאי דהוי שעה"ד אבל העיר אפירש"י מתוספתא דמגילה (פ"ב)
קראה בלילה לא יצא י"ח אר"י מעשה בריב"ן שקראה בצפורי בלילה א"ל אין שעת
הספנה ראי' הרי דדוקא בשעת הספנה יוצא ואלא מהני שעת הדחק ותי' דלפירש"י שעת
הדחק וספנה נדא מלתא הוא עיי"ש.

והנה להנ"ל פירש"י דשבת (מ"ה) מסייע לה דפירש"י שעת הדחק ספנה הרי דשיטתו
דשעה"ד וספנה נדא מלתא הוא ודוק בזה, ועיין ג"כ בקמות (קכ"ב) בשעת הספנה
פותבין ונותנין אע"פ שאין מכירין פירש"י והכ"נ בשעת הספנה דמיא שאם לא תאמין
לזה לא תמצא אחר ותשב עגונה עכ"ל הרי דקרי ג"כ ספנה לשעת הדחק, ובירושלמי
שבת (פ"ז) ויחוש לכל הימים פהדא דאסור בכל הנשים דמבואר דעגון אפי' באיש מקרי
פקונ"פ.

ועכ"פ דלא מקרי שעהד"ח כ"א בְּדוֹחַק גְּדוֹל שֶׁהוּא כְּמוֹ אֲנוֹס שֶׁל סִכְנָה: וְהִנֵּה הֵגַם שְׁבָשׁוּ"ת הַמְיֻחָסֵת לְרַמְבַּ"ן ס"י רל"ט פְּתַח דְּאִין מְקוֹם בְּרַכָּה לְבַטְלָהּ בְּקִרְיָאָה בְּסִפְרָא פְּסוּל וְכַתְּבֵי שְׁלֵא הִרְגִישׁוּ בְּדָבָר זֶה רַוּב חֲכָמֵי הַמְזוּרָח וּמְבִיא רַא"י מְחֻמְּשִׁין דְּאִין קוֹרִין בְּהֵן מְפָנֵי כְּבוֹד הַצִּיבּוֹר וְלֹא אֲמָרֵי מְשׁוּם בְּרַכָּה לְבַטְלָהּ וּמַצָּא שֵׁם הַרְבֵּה גְּאוּנֵי עוֹלָם מְסִפִּימִין וּבְשׁוּ"ת הַיְכָלֵי שֵׁן ס"י פ"ה פְּתַח ע"ז שְׁאֵל תַּטְעָה דְתִשׁוּ' זֹה הוּא דְהַרְשָׁב"א שְׁאֲחַר כֶּף חֲזוֹר בּוֹ כְּמוֹ"ש בְּב"י או"ח ס"י קמ"ג, ז"א דְשׁוּ"ת זֹה נִרְשָׁמַת לַהֲר"מ ז"ל וְתַמּוּהָ שְׁהִיְתָה תִשׁוּ' זֹה בְּהַעֲלָם עֵין עכ"ד מ"מ אָנוּ אֵין לָנוּ אֲלֵא דְבָרֵי הַרְמ"א וּמַרמ"ל, וְהַכ"נ בְּנ"ד מ"ש הַרְמ"א בְּשַׁע"ד שְׁאִין לָהֶם כ"א סִפְרָא פְּסוּל הַפְּנוּנָה שְׁאִין לָהֶם ס"ת פְּלֵל שֶׁהוּא שַׁע"ד ח גָּמוֹר וְדוּק: ד) וְעִינֵן מ"ש הַשֵּׁף יו"ד ס"י רמ"ב לְעִנְיֵן דְּאֲמָרֵי פְּדָאֵי הוּא לְסַמּוּךְ עָלָיו בְּשַׁע"ד דְּהוּא רַק בְּמַלְתָּא דְרַבְּנָן וְלֹא בְּדָאוּ' וּבְשׁוּ"ת רע"א ס"י קכ"ב דְּבָרִים נֶגְד רַבִּים אֶף הַשֵּׁף מוֹדָה דְמַהֲנֵי אִפִּי בְּדָאוּ' וּלְפִי"ז בְּנ"ד אֶף דְּנוֹגַע לֵא"י דָּאוּ' מְשׁוּם לֹא תִשָּׂא אִם לְבָרַךְ עַל ס"ת הַפְּסוּל מ"מ פִּינֵן דְּאִיכָּא רַבִּים נֶגְד רַבִּים כְּמַבְנוֹאֵר בְּב"י שְׁפִיר כְּתַבְהָרְמ"א דְּבַשַׁע"ד יֵשׁ לְקָרוֹת וּלְבָרַךְ וּבַפּמ"ג ס"י קמ"ג סק"ח דְּסִמְכִינֵן ע"ז בְּדִיעְבַד דַּעכ"פ דְּוָקָא בְּשַׁע"ד גָּמוֹר שְׁאִין לָהֶן ס"ת אַחַר פְּלֵל: סִימָן כַּה.

לכ' יְדִידֵי הָרַב הַה"ג חו"ב טוֹבָא מו"ה מִיכַל הַאֲלַעֲנֻדְעָר נ"י דוּמ"צ בַּק' טְאָרְנָא: ע"ד שְׁאֲלָתוֹ חוֹקֵר לְדַעַת בְּמָה דְקִי"ל בְּש"ע או"ח ס"י פ"ה סְעִי ב' דְּאִפִּי לְהַרְהַר בְּדָבָרֵי תוֹרָה אָסוּר בְּבַה"ס וּבֵית הַמְּרַחֵץ וּבְמַקוֹם הַטְּיַנְנֹפֶת וְהוּא הַמְּקוֹם שִׁי"ב צוֹאָה וּמ"ר עכ"ל, הִיאֵף הַדִּין כְּנֶגְד מֵי רַגְלִים לְחוּד אִם מוֹתֵר לְהַרְהַר בְּד"ת אוֹ אָסוּר כְּמוֹ בְּצוֹאָה וְרִאִיתִי דְבָרָיו בְּטו"ט פְּדַת שְׁל תוֹרָה, וְנִחְזִי אָנוּ: הִנֵּה בְּבִרְכוֹת (כ"ו) כְּמָה יִרְחִיק מִהֵן וּמֵן הַצוֹאָה ד' אֲמוֹת דְּאֲמַר רַבָּא אר"ס אר"ה ל"ש אֲלֵא לְאַחֲזִרְיוּ אָבֵל לְפָנָיו מְרַחֵיק מְלֵא עֵינָיו מְבָנוֹאֵר מְלִשׁוֹן הַמְּשַׁנָּה כְּמָה יִרְחִיק מִהֵן וּמֵן הַצוֹאָה דְּאִפִּי מֵן מ"ר שֶׁהוּא דְרַבְּנָן דְּלֹא אָסְרָה תוֹרָה אֲלֵא כְּנֶגְד הַעֲמוּד מ"מ צָרִיף לְהַרְחִיק מְלֵא עֵינָיו כְּמוֹ בְּצוֹאָה וּמְבָנוֹאֵר לְהַדְיָא בְּר"מ ה' ק"ש פ"ג ה"ח כְּמָה יִרְחִיק אָדָם מִצוֹאָה וּמ"ר כו': וְאֲמַנְם לְעִנְיֵן הַרְהוּר אֵי אָסוּר כְּמֵלֵא עֵינָיו אִפִּי בְּצוֹאָה הוּא בְּמַחְלֻקָת הָרָא"ש וְהַרְשָׁב"א ז"ל דְּלֵהֲרָא"ש קָרָא דְלֹא יִרְאָה בְּהַ עֲרוֹת דְּבָר קָאֵי רַק אַעֲרֹנָה וּבְצוֹאָה לִיכָּא כ"א מְשׁוּם וְהִי מַחְנִיף קְדוּשׁ כְּסוּגֵי דְשִׁבְתָּ (ק"ו) וְלְהַרְשָׁב"א לֹא יִרְאָה קָאֵי נְמִי אֲצוֹאָה וְאִפִּי בְּחֻדָּר אַחַר כָּל שְׁרוּאָה אָסוּר מַה"ת, וּבְשִׁיטַת הָרָא"ש מַה שְׁצָרִיף לְהַרְחִיק מְלִפְנָיו כְּמֵלֵא עֵינָיו י"ל שֶׁהוּא מַה"ת דְּכָל שְׁרוּאָה מְלִפְנָיו הוּא בְּכָלֵל מַחְנִיף אוֹ דְהוּי רַק דְרַבְּנָן, וְיֵשׁ נַפ"מ דְּלֵהֲרָא"ש גַּם הַרְהוּר אָסוּר כְּמֵלֵא עֵינָיו עכ"פ מְדַרְבְּנָן אָבֵל לְהַרְשָׁב"א דְּאֶף חוּץ לְד"א כְּמֵלֵא עֵינָיו דְהוּי כְּרִשׁוֹת אַחַר וְאִסוּרָא רַק מְשׁוּם לֹא יִרְאָה שׁוּב מוֹתֵר הַרְהוּר כְּגַמ' דְשִׁבְתָּ (ק"ו) דְּכַתִּיב עֲרוֹת דְּבָר דְּהִיבּוֹ דְּיָבוּר דְּוָקָא הוּא הַמַּתְבָּאֵר מַרְא"י בְּרְכוֹת וּפּמ"ג ס"י ע"ט: ב) וְהִנֵּה לְכָאוּ' תִּיקְשִׁי בְשִׁי הָרָא"ש דְּהַרְהוּר אָסוּר כְּמֵלֵא עֵינָיו מִירוּשְׁלָמֵי דְבְּרְכוֹת (פ"ג) הוּבָא בְּט"ז ס"י ע"ט ר' אֵילֵי וְחִבְרִיּוֹ הוּי יִתְבִּין קַמִּי פּוֹנְדֵק בְּרַמְשָׂא אָמַר מַהוּ לְמִימַר פָּאן מִיְלֵי דְאוֹרֵייתָא א"ל פִּינֵן דְּאֵלוּ הוּי יְמָמָא הוּי חוּזִי מַה קָמֵן בְּרַם פְּדִין אָסוּר, וְנִרְאָה דְנֵהִי שִׁי"ל דְמַה שְׁהִי פּוֹסֵק הוֹרָאָה בְּנִתְיַנַּת טַעַם בְּדָבָרֵי תוֹרָה לֹא אָמַר זֶה בְּמַקוֹמוֹ רַק כְּשֶׁהִלֵּךְ מְשֵׁם אָמַר הַטַּעַם, אָבֵל אֲכַתִּי מְדִיְתָבֵי רַבְּנָן הָתָם הָא ת"ח אַל יִהְיֶה בְּמַבּוֹאוֹת הַמְּטוֹנְפוֹת ש"מ חוּץ לְד"א הַרְהוּר שְׁרִי כֵּן הוֹכַחַת הַפּמ"ג בְּסִי ע"ט וּא"כ לְכָאוּ' תְּהִי תִיּוּבָתָא בְּשִׁי הָרָא"ש ז"ל דְּגַם כְּמֵלֵא עֵינָיו הַרְהוּר אָסוּר דְּאִיף יִתְרַץ מַה דְּיִתְבִי הָתָם רַבְּנָן: ג) וְהִנֵּה ל'

בְּזֶה בְּיָשׁוּב הִירוּשָׁלַיִם דְּהֵנָּה בְּמַחְלֻקַת הָרָא"שׁ וְהַרְשָׁב"א אִי לֹא יִרְאֶה בָּהּ עֲרֹנוֹת דְּבַר קָאִי גַם אֲצוּאָה י"ל דְּהוּא בְּפִלּוּגָא בִּירוּשָׁלַיִם פְּסָחִים פ"ז הִי"ב דר' אִימִי בְּשֵׁם ר"ל מִיִּיתִי רֵאִי דְּמַחְלֵלוֹת שְׁתַּחַת הַהֵיכָל חוֹל מִתְנַיְתָא אֲמַרְהַ פֶּן מְדוּרָה הֵיִתָּה שָׁם וּבַהֲכ"ס שֶׁל כְּבוֹד כּו' א"ר יוֹסֵה וְכִי צוּאָה טְנֻמָּא וְהֵלֵא אֵינָה אֶלָּא נְקִיּוֹת, מְבֻנָּאָר שְׂיֵשׁ מְקוּם סְבָרָא דְּגַם צוּאָה יֵשׁ בָּהּ מְגָדָר טְנֻמָּא אוֹ תִיעוּב וּע"כ לְמַד מְזֵה שֶׁהִי בַהֲכ"ס בְּמַחְלֵלוֹת דְּלֹא נִתְקַדְּשׁוּ וּר' יוֹסֵה פְּלִיג דְּצוּאָה אֵינָה טְנֻמָּא אֶלָּא נְקִיּוֹת, וְנִרְאֶה לִפְי"ז דְּפְלִיגִי בְּסִבְרַת הָרָא"שׁ וְהַרְשָׁב"א הַנֵּ"ל דְּלִשְׁי' הַרְשָׁב"א דְּלֹא יִרְאֶה בָּהּ עֲרֹנוֹת דְּבַר קָאִי גַם אֲצוּאָה הָרִי שְׂיֵשׁ בָּהּ סְרָף וְגַדָר טְנֻמָּא הוּא דְּבַרִי ר' אִימִי אֶבְל ר' יוֹסֵי ס"ל דְּצוּאָה אֵין בָּהּ אֶלָּא מְשׁוּם נְקִיּוֹת וּמְשׁוּם דְּלֹא יִרְאֶה רַק אֲעֲרֹנָה וְלֹא אֲצוּאָה: וְנִרְאֶה כּוֹזְרִי מְאָמַר ב' פְּרָק ס"א מֵה שְׁכַתָּב בְּהִתְרַת הַסְּפֵק שְׁתַּסְתַּפֵּק הַנֶּפֶשׁ לְמָה זֶה הַמְּוֹתָר הָעֲצָמִי וְהוּא ש"ז עִם הַיּוֹתוֹ כְּלוֹ רֹחַ מְטַמָּא, מֵה שְׁהִשְׁתַּן וְהַצוּאָה עִם כִּיעוּר בֵּיתוֹ אֵינוֹ מְטַמָּא עֵי"ש בְּאַנְפֶּן דְּבִזְזָה פְּלִיגִי בִירוּשָׁלַיִם אִם יֵשׁ בָּהֶם עַכ"פּ גְּדָר סְרָף טְנֻמָּא אוֹ שֶׁהוּא לְגַמְרִי רַק מְשׁוּם נְקִיּוֹת וּדו"ק, שׁו"ר כְּמוֹ מְפֻרָשׁ בְּרַמְבַּ"ן פ' תֵּצֵא וְז"ל וְטַעַם כִּיִּסוּ הַצוּאָה כְּטְנֻמָּא שְׁמַטְמָא אֶת מְקוּמָהּ וְתִהְיֶה בּוֹקְעַת וְעוֹלָה אֶבְל אֲסוּר לְרֵאוּתָהּ בְּעַת הַתְּפִלָּה כּו' הָרִי פְּדַבְרֵי הַרְשָׁב"א דְּקָאִי לֹא יִרְאֶה אֲצוּאָה וְהוּא מְטַעַם סְרָף טְנֻמָּא, וְלִדְבַרִי הַרְמַבַּ"ן הַעֲיֵרֵנִי ב"א הֶרֶב הַג' הַחוּ"ב עֲצוּם מו"ה יַעֲקֹבִי טוֹרְקֵל נ": וְנִרְאֶה עוֹד עִפְי"ז דְּהִירוּשָׁלַיִם בְּרִכּוֹת פ"ג הַנֵּ"ל אֲזִיל בְּשִׁיטַת ר' אִימִי דִירוּשָׁלַיִם פְּסָחִים הָאֲמוּר, וְהוּא דִירוּשָׁלַיִם בְּרִכּוֹת שָׁם ה"ה בְּעוֹן קוּמִי רַבִּי אַבְנָה מְפָנִי מֵה פּוֹרְשִׁים מְצוּאָתָן וּמִימֵי רַגְלֵי אַרְבַּע אַמּוֹת א"ל מְפָנִי שְׁמַחְשִׁבוּתִי רַעוֹת א"ל וְלֹא קָטָן הוּא א"ל וְלֹא כְּתִיב כִּי יֵצֵר לֵב הָאָדָם רַע מְנַעֲרֵיו כּו' וְהֵינּוּ דַס"ל שְׁצוּנָא וּמ"ר אֵין בָּהֶם מְשׁוּם נְקִיּוֹת לְחוּד רַק שִׁי"ב מְגָדָר טְנֻמָּא אוֹ תִיעוּב מְפָנִי שְׁמַחְשִׁבוּתִי רַעוֹת וְהוּא כְּסִבְרַת הַרְשָׁב"א דְּקָאִי עֲלִי ג"כ קָרָא דְּלֹא יִרְאֶה דְּקָרִי לְהוֹ עֲרֹנוֹת דְּבַר: ד) וּלְפִי"ז מְתוּרָץ הֵיטֵב מֵה דְּלֹא תִיקְשִׁי בְּשִׁי הָרָא"שׁ מִירוּשָׁלַיִם דְּבַרְכּוֹת שָׁם דְּמְבֻנָּאָר דְּהִרְהוּר מְוֹתָר חוּץ מִד"א, וְלִהַנֵּ"ל יִתְכּוֹן דְּשִׁפִּיר סְמָךְ הִירוּשָׁלַיִם עֲוֹבָדָא דְּהֵנָּה תִיבִי רַבְּנָן קָמִי פְּוֹנְדֵק בְּרַמְשָׁא לְדְבַרִי ר' אַבְנָה דְּלַעִיל דְּמַרְחִיקִים מְצוּאָה אֲמַר מְטַעַם דְּמַחְשִׁבוּתִי רַעוֹת, וְהוּא בְּשִׁיטַת ר"א בִירוּשָׁלַיִם פְּסָחִים וְסִבְרַת הַרְשָׁב"א דְּמֵלֵא עֵינָיו הוּא מְשׁוּם לֹא יִרְאֶה בָּהּ עֲרֹנוֹת דְּבַר מְפִילָא לֹא נִחְתִּינָן שְׂיִהְיֶה מְלֵא עֵינָיו בְּכֻלָּל מַחְנִיף וּש"מ דְּהִרְהוּר מְוֹתָר וְשִׁפִּיר יִתְבִי רַבְּנָן הֵתָם, אֶבְל שִׁיטַת הָרָא"שׁ הוּא דְּלִמְאִי דְּמַסִּיק ר' יוֹסֵה בִירוּשָׁלַיִם דְּפְסָחִים דְּצוּאָה אֵינָה אֶלָּא מְשׁוּם נְקִיּוֹת יוֹצֵא מְזֵה חוּמְרָא דְּגַם הִרְהוּר אֲסוּר דְּהוּי בְּכֻלָּל מַחְנִיף עַכ"פּ מְדַרְבְּנָן וְדוּק: ה) וְלִכְאוּ יֵשׁ לְהַעִיר דְּאֲדַרְבָּה מִדְּבַרִי הִירוּשָׁלַיִם בְּרִכּוֹת יֵשׁ הוֹכְחָה לְשִׁי הָרָא"שׁ מְדַקְאָמַר שָׁם מְפִינָן דְּאִילוּ הָיִי יִמָּא חֲזִי לִי בְּרַם כְּדִין אֲסוּר, וְאִי כְּשִׁי הַרְשָׁב"א דְּהֵאִיסוּר בְּמֵלֵא עֵינָיו הוּא רַק מְשׁוּם לֹא יִרְאֶה בָּהּ עֲרֹנוֹת דְּבַר הָרִי מְבֻנָּאָר בְּש"ע ס' ע"ה סע' ו' דְּכִנְגָד עֲרֹנָה מְוֹתָר לְקָרוֹת בְּלִילָה דְּבַרְאָנִי תְּלָה רַחֲמָנָא וְהָא לֹא חֲזִי לִי וְהָא דְּבַצוּאָה אֲסוּר אִפִּי בְּלִילָה כְּמְבֻנָּאָר בְּס' ע"ט מְשׁוּם וְהִי מַחְנִיף קְדוּשָׁה, וְא"כ תִּיקְשִׁי לְהַרְשָׁב"א מִירוּשָׁלַיִם דְּמְבֻנָּאָר דְּגַם חוּץ לַד"א אֲסוּר בְּלִילָה, אִף י"ל לַמ"שׁ בְּרֵאשׁ יוֹסֵף בְּרִכּוֹת (כ"ד) שְׁכַתָּב דְּעַל כְּרַחוּ גַם לְהַרְשָׁב"א אֲסוּר בְּמֵלֵא עֵינָיו אִפִּי בְּלִילָה פְּדַבְרֵי הִירוּשָׁלַיִם וּמְטַעַם דְּלִפְנָיו כָּל מְקוּם שְׁאֲפָשֵׁר לְרֵאוּת מַחְנִיף קָרִינָן בִּי וּמְשׁוּה"כ לֹא מְהִנִּי עֲצִימַת עֵין אוֹ לִילָה וְצ"ל דְּחֲזַר בּוֹ הַרְשָׁב"א לְבִסּוּף מַמ"שׁ תְּחִלָּה דְּחוּץ לַד"א הָיִי רְשׁוֹת אַחֲרַת דְּזֵה לְאֲחֲרֵיו וְלֹא לְפָנָיו עֵי"ש: אֲמַנָּם לִפְי"ז

שוב תיזהדר הקו' בירושלמי דאיך הנה יתבי רבנן התם הרי ת"ח לא יתלה במבואות המטונפות דאין לתרץ פנ"ל דחויז לד"א דהוא משום לא יראה מותר הרהור שקהרי לפי מה שחזר הרשב"א גם חויז לד"א איכא משום מתניה קדוש וצע"ג: ו) אבל הנלע"ד שיש ליישב דברי הירושלמי בין להרא"ש והרשב"א ו"ל, דהנה בהא דמבואר בשבת (ק"ו) דמשום מתניה קדוש אפי' הרהור אסור והיננו אע"ג דקיי"ל דהרהור לאו פדבור דמי מ"מ הך לא פתיב דבור, מ"מ טעמא בעי דאמאי יהי הרהור אסור פינו דלא עביד פלום ואפי' דיבורא לא עבדי ובאמת אמרי' בזבחים (ק"ב:): דלאונסו שאני דלא עביד איסורא בהרהור אבל אפי' שלא באונס מה טעם איסור בהרהור ונראה דהרהור דאסור הוא רק משום הואיל דדבור כה"ג דאמר בעירובין (ל"ח:): עכל"פ רבנן עלי דריב"נ אלא בישודלא מצי אמר אבל בניעור דאי בעי למימר מצי אמר דלא אמר פאמר דמי, וע"כ גם פאן כל איסורא דהרהור הוא משום הואיל דאי בעי מצי אמר ולפי"ז נראה דבלילה דהאיסור בדבור הוא ג"כ רק משום הואיל פדאמר הירו' פינו דאלו הני יממא הני חזי ברם פדין אסור ממילא בלילה לא יהי איסור הרהור עוד דשוב הני כמו תרי הואיל דלא אמרי' כפירש"י ותוס' פסחים (מ"ו) ועיין תמורה (י"א) דבעי אי חד מגו אמרי' תרי מגו לא אמרי' וב"מ (ט':): רבנן סברי תרי מגו לא אמרי' ותוס' שם (ח').

(ד"ה ומאי וא"כ הכ"נ בזה שיהי' אסור בלילה משום הואיל דיממא, והרהור משום הואיל דדבור הני תרי מגו או תרי הואיל דלא אמרינן, וקצת דמיון למ"ש התוס' זבחים (כ"ז) דר' יהודה לא עביד מחשבה פמעשה אלא היכי דמעשה פסול גמור ודוק, ויצא לנו דבר חדש מאד דבלילה יהי מותר הרהור אפי' בתוך ד"א, אבל להלכה מסתפינא להקל בדבר שלא שערום בפוסקים וצ"ע: ז) ובבב"ב (כ"ד) פאן בעומד פאן במהלך שצ"ב דלמה במהלך מותר להרהר בד"ת ובחז' הרשב"א דבמהלך ליכא משום מתניה קדוש הביא ע"ז כ"ת מס' גה"ש מהגאון רי"ע ו"ל שפתיב להסביר דאיסור צואה בתוך ד"א משום דהוא רשותו של אדם וכמו דד"א קונין לו בכל מקום וא"כ לפי המבואר בש"ע חו"מ רס"ח ובסמ"ע סק"ג דעת הרמב"ם ו"ל דד"א של אדם דקונין לו הוא רק בעומד ולא במהלך הכ"נ לענין צואה במהלך הו"ל פאלו היתה חויז לד' אמותיו: והנה אע"ג דד"א דרבנן קונין, אבל כה"ג בבעה"מ שבת ר"פ הזורק בטעם דמעביר ד"א בר"ה חייב משום שד"א קונין לו והני כרה"י, והשו"מ מהדו"ג ח"ג סי' ע"ט הרגיש ג"כ דהא דד"א קונין הוא רק דרבנן, אף העיר בדברי גה"ש דמה בכך דליכא במהלך רשות ד"א הרי מלפניו מרחיק פמלא עיניו אפי' רחוק מד"א.

ותי' עפי"ד הפמ"ג בשי' הרשב"א דחויז לד"א דהוא רק משום לא יראה הרהור מותר עכ"ד, ולכא' אפתי לשי' הרא"ש דחויז לד"א הוא משום מתניה קדוש מה קולא דמהלך, אף י"ל דממנ"פ דלשי' הרא"ש בנדאי ל"ק משום דאם תוך ד"א ל"ה מתניה במהלך כש"כ חויז לד"א וז"פ: ח) ואמנם לענ"ד בלאה"כ ניחא לשי' הרשב"א, דהנה מה דפליגי פאן דר"ה מחלק פאן בעומד פאן במהלך ור"ח פליג עליה, פמו כן לקמן (כ"ה) פליגי אביי ורבא בצואה עוברת דאביי אמר מותר לקרות ויליף לה ממצורע דטהור עומד תחת האילן וטמא עובר טהור וכן באבן המנוגעת ורבא אמר דהכא שאני דבעי והי' מתניה קדוש, ובשני הדינים באדם המהלך או בצואה עוברת קיי"ל בש"ע סי' ע"ו סעי' ג' וסי' פ"ה סעי' א' דאסור ועכ"ז אף דבצואה עוברת אסור לקרות פנגדו שי' הרמז"ל ובש"ע

סי' ע"ו דחויז לד"א מותר דלענין זה שפיר איכא קולא דעוברת, וא"כ מתורץ שפיר מה דלר"ה ס"ל שמוותר במהלך לקרות פנגדו וכמו"ש הרשב"א דבמהלך ליפא רשות ד"א ואי דתיקשי דגם חויז לד"א איכא איסורא פמלא עיניו דז"א דכמו דחויז לד"א יש קולא דצואה עוברת הכ"נ באדם המהלך לכ"ע ליפא הרחקה דמלא עיניו: ט ובהסבר הענין יותר אגיד חדשות דבמתני' דטהרות פ"ד מ"ה דספק טומאה צפה ע"פ המים טהור ואלויבא דר' יוסי יש חידוש יותר דאפי' נדאי טומאה צפה טהור ושם מ"ג השרץ בפי החולדה ונבלה בפי הפלב ועברו בין הטהורים או שעברו טהורים ביניהם ספיקון טהור מפני שאין לטומאה מקום ובגזיר ס"ד דכל הנזרקין ספיקון טהור מבואר דרק ספיקון טהור אבל נדאי טמא לדין בצפה ובנזרקין: י) ואמנם בדין מצורע במתני' דנגעים פי"ג ובגמ' קידושין (ל"ג) וברכות (כ"ה) דטמא עובר וטהור יושב טהור מבואר דאפי' בנדאי טומאה טהור, עכ"פ שיש ענין וערה במצורע עובר עם נזרקין דשאר טומאות רק חילוק זה יש ביניהם דבמצורע עובר אפי' בנדאי טומאה טהור ובנזרקין בשאר טומאות או טומאה צפה רק ספק טהור ואלויבא דר' יוסי אפי' בנדאי טומאה צפה טהור, ועפי"ז נראה בהא דברכות (כ"ה) לגבי צואה עוברת לאביי מותר לקרות ק"ש ומדמי לה להא דטמא עובר טהור ורבא דחי לה דהתם בקביעותא תלי' מלתא דכתיב ב"ד יושב וגו' ולכאז' יפלא מאי סברא דאביי לדמות צואה עוברת לטמא עובר שהנושאים נראים רחוקים בקצה הריחוק, אבל נראה לפי שפיראיתי לעיל בשי' הרא"ש והרשב"א דפליגי בירושלמי פסחים אי צואה נכנס בגדר הטומאה וכמו שהבאתי ג"כ סמוך מדברי הרמב"ן והפוזרי וא"כ הרי מצינו בכל הטמאות קולא בנזרקין מפני שאין לה מקום לנוח ואלויבא דר' יוסי אפי' נדאי טומאה צפה טהור ובתוס' נזיר (ס"ג) נסתפקו אי דוקא צפה ע"פ המים או אפי' באויר, ולכך היתה סברת אביי ג"כ בצואה עוברת שהוא רק בגדר סרף טומאה שיש לדמות לטומאת מצורע או אבן המנוגעת דטמא עובר טהור והכ"נ צואה עוברת שיהי' מותר לקרות ק"ש: ויתכן עפי"ז ג"כ ביישוב לשון הר"מ פ"ג מה' ק"ש הי"ג שהעתיק לשון הגמ' דצואה עוברת וז"ל צואה עוברת פגון שהיתה שטה ע"פ המים אסור לקרות פנגדה שהיא תמוה דלמה נקט ע"פ המים מה שלא נמצא בגמרא ועיין מ"ש בט"ז סי' ע"ו בזה, ולהאמור מתורץ פינן דסברת אביי הוא לדמות צואה עוברת לטמא עובר משום דמצינו ספק צפה טהור ואלויבא דר' יוסי אפי' בנדאי טומאה טהור וכבר הבאתי שנסתפקו התוס' נזיר (ס"ג) או דוקא טומאה צפה ע"פ המים או אפי' באויר אבל הרמז"ל בפ"ד מה' אה"ט ה"ג דצפה ע"פ המים דוקא ובכ"מ שם ה"ו דאפי' לא ע"פ היין רק ע"פ המים דוקא ועיין תפא"י פ"ד דטהרות שהוכיח בשי' הר"מ דע"פ המים דוקא וכבר נתעוררתי בזה דגם לגבי ע"ע (בסוטה מ"ה) תני במתני' צף ע"פ המים ובכ"מ פ"ט מה' רוצח בשי' הר"מ דע"פ המים דוקא ועיין מנ"ח מתק"ל ובמק"א פתבתי אריכות בזה, ולכן הרמז"ל פאן שבא להשמיענו דהלכה פריבא דצואה עוברת אסור לקרות ק"ש דלא דמי לטמא עובר דהתם בקביעותא תלי' כו' השמיענו הר"מ רבותא דאפי' צואה עוברת שטה ע"פ המים שיותר יש לה דמיון לטומאה צפה ע"פ המים מ"מ אסור לקרות פנגדה דהתם בקביעותא תלי' מלתא דכתיב ב"ד יושב כו' והיא הערה נחמדה: יא' ולפי"ז האמור דכל קולא שיש בצואה עוברת הוא משום דמיון טומאה צפה ונזרקין לפי שהם בגדר אחד נכון היטב מה שפתבתי לעיל במה דר"ה מחלק פאן בעומד פאן במהלך דאותה

קולא שײש לגבי צואה עוברת דאיתא באדם המהלך שְהרי גם בטומאת גזרין מְבואר
במתני' דטהרות דאין חילוק בין שהטומאה עוברת או טהרה עוברת דכל גזרין טהור
ועיין תוס' נזיר (ס"ד) ד"ה והמאהיל, וע"כ פמו שבצנא עוברת שי' הר"מ דא"צ הרחקה
חוץ לד"א הכ"נ באדם המהלך פיון דבמהלך ליפא רשות ד"א ממילא ליפא ג"כ דין
הרחקה חוץ לד"א דלזה מהני קולא דצואה עוברת או אדם המהלך: יב' והשתא בנידון
שאלתינו אי' במ"ר שלא פנגד העמוד דהוי רק דרבנן אי הרהור מותר לכאו' מְבואר
עפי"ד הפמ"ג הנ"ל בשי' הרא"ש דאפי' חוץ לד"א פמלא פניו דהוי דרבנן לדידן' מ"מ
הרהור אסור אבל כפר עמדותי עפי"ז בדברי הירושלמי דברכות דהוה יתבי רבנן דמשמע
דמותר הרהור חוץ לד"א ומה שתי' הפמ"ג עפ"י שי' הרשב"א דחוץ לד"א האי' משום
יראה לכה מותר הרהור הקשיתי ע"ז שְהרי הרשב"א חזר בו לפי"ד הרא"י רק דגםחוץ
לד"א הוי בכלל מחניף בדברי הרא"ש והדרא הקו' בירושלמי רק דמזה אפשר להוכיח
בשיטת הירוי' דכיון דמלא פניו חוץ לד"א הוא רק דרבנן שוב בדרבנן הרהור מותר
ובאופן זה יתכן דגם במ"ר שלא פנגד העמוד דעיקרו דרבנן יהי' ג"כ הרהור מותר: יג'
נראיתי בקובץ פ"ג מה' ק"ש בהא דפליגי ר"ה ור"ח בריח רע שײש לו עיקר אי מרחיק
ד"א או מרחיק ד"א ממקום שפסק הריח, וכתב דכיון דד"א ממקום שפלה הריח הוי רק
דרבנן לפי זה אפשר לומר דגבי מ"ר כ"ע מודים דא"צ אלא ד"א ממקום מ"ר פיון דלא
אסרה תורה אלא פנגד העמוד וסייע לזה מש"ע סי' ע"ח עיי"ש, וצ"ע לענ"ד שְהרי גם
במ"ר דרבנן צריף להרחיק מלא עיניו כמפורש בר"מ פ"ג ה"ח אע"ג דהוי דרבנן
בדרבנן, ולמה א"כ ר"ח דמצריף הרחקה ממקום שפסק הריח בצואה מודה במ"ר משום
דהוי דרבנן בדרבנן לדברי הקובץ ומאי שנא, ואפשר דס"ל להקובץ בשי' הרשב"א
דמלא עיניו מה"ת כמו"ש הרשב"א דאיכא בה משום לא יראה או אפי' לשי' הרא"ש הוי
בכלל מחניף מה"ת משא"כ לאחריי רק דליכא ד"א ממקום שפסק הריח הוי דרבנן וצ"ע
ועיין רא"י ברכות (כ"ד) שנסתפק בזה: עכ"פ לדברי הקובץ שײש קולא במ"ר לענין
הרחקה משום דלא אסרה תורה אלא פנגד העמוד יתכן שײש קולא במ"ר גם לענין
הרהור, ולפי מה שפכתתי לעיל יש פן להוכיח מירושלמי ומצאתי ג"כ בראש יוסף
ברכות (כ"ד) בד"ה נהוי יודע פתב וז"ל ומיהו נגד העמוד אסור אף הרהור דלא פתיב
בי' דבור כ"א ויד תהי' לה' כו' ויצאת שמה חוץ עכ"ל, מְבואר מדבריו דשלא פנגד העמוד
ס"ל דמותר הרהור: יד) סוף דבר שמפל הנ"ל יש ללמוד היתר בהרהור לגבי מ"ר שלא
פנגד העמוד, והר"מ שפכתב בפ"ג מה' ק"ש והוא בש"ע או"ח סי' פ"ה סעי' ב' דאסור
להרהר במקום הטונפת הוא המקום שי"ב צואה ומ"ר עכ"ל, י"ל דוקא בשנייהם יחד
אבל במי רגלים לחוד אין קפידא בהרהור ועוד שײש לחלק דהכא דוקא במקום הקביעות
למ"ר משום דאתי לידי סרחון ונהוי פמו עביט של מ"ר וזה ג"כ (מ"ש) מ"ש ברמ"א סי'
פ"ג סעי' ד' דאם משתינים בהם לפעמים אסור להרהר בהם ד"ת כו' והיינו דוקא משום
שהוא קבוע, וכעת נזדמן לידי ספר שו"ת לבושי מרדכי נראיתי במהדו"ת סי' קס"ה
שצדד להקל משום האי חילוקא וכתב ג"כ בכוננת הקש"ע פן וכבר הבאתי לו מהראש
יוסף ומשמעות דבריו להקל והי' לבאר בסוגי' הש"ס והפוסקים מה שנלע"ד לצדד
להיתרא: טו) מה שתמה ע"ד הצל"ח ברכות (כ') שהקשה על הסתירה בש"ע סי' ס"ב
סעי' ד' דפסק פרבינא דהרהור פדבור דמי ובסי' קפ"ה סעי' ב' וסי' ר"ו סעי' ג' פסק

כר"ח, והוא פּלָא שְׁאִין פְּאן שׁוּם סְתִירָה דבש"ע סי' ס"ב הָרִי פְּתַב רַק דָּאָם מְחַמַּת חוּלִי אוֹ אֲנָס קָרָא ק"ש בְּלַבּוֹ יֵצֵא וְהֵינּוּ דְבִמְקוֹם אֲנָס יוֹצֵא בְּהֶרְהוּר עֲכַתוּ"ד, וְלֹא אֲדַע מָה חֻשָּׁב עַל הַצַּל"ח וְכִי ח"ו לֹא יָדַע הַצַּל"ח מָה דְקָאָמַר וְהֶעֱתִיק בְּעֵצְמוֹ ש"ע סי' ס"ב סַעִי ד' אִם מְחַמַּת חוּלִי אוֹ אֲנָס אַחַר כּו' אֲבָל הָא גּוּפָא דְיוֹצֵא בְּהֶרְהוּר מְחַמַּת חוּלִי אוֹ אֲנָס הוּא מְשׁוּם דְרַבִּינָא דְבַעַל קָרִי מְהַרְהַר וְקוֹרָא וְכַמוּ"ש הַמַּג"א סי' קפ"ה, וְהַצַּל"ח בְּאַמְתָּ לֹא הִקְשָׁה פְּלִל דְרָךְ סְתִירָה פְּמוֹ שְׁהֶעֱתִיק כ"ת רַק פְּתַב דְרָךְ פִּירוּשׁ דְבַק"ש יוֹצֵא בְּהֶרְהוּר מַה"ת מְשׁוּם דְכַתִּיב עַל לְבָבָךְ וְזֶה שְׁהִבִּיא מִש"ע סי' ס"ב, וְהֵינּוּ טַעְמָא דְרַבִּינָא בְּבַעַל קָרִי דְמְהַרְהַר בְּלַבּוֹ מְשׁוּם אֲנָס, וְעַפִּי"ז הוֹלֵךְ וּמְבַאָר ע"פ חִילּוּקוֹ דְמִשָּׂא"כ בְּסִי' קפ"ה וְסִי' ר"ו מַה שָּׂא"י בְּהֶרְהוּר הוּא מְדִין הַתּוֹרָה דְבְּכָל עֲנִינִים חוּץ מִק"ש הֶרְהוּר לָאוּ דְפְדוּר מַה"ת וּמ"ש הַמַּג"א בְּסִי' קפ"ה דְגַם שָׁם יֵצֵא בְּהֶרְהוּר מְחַמַּת חוּלִי אוֹ אֲנָס בְּאַמְתָּ לֹא אֲתִי לְפִי פִי הַצַּל"ח וְהוּא כְּמוּ"ש הַמַּג"א עֵצְמוֹ סִי' ק"א סַק"ב דְמ"ש בְּסִי' צ"ד דְחוּלָה יְהִרְהַר בְּלַבּוֹ הוּא רַק לְרַוּוּחָא דְמַלְתָּא אֲבָל אֵינּוּ יוֹצֵא יָדֵי תְּפִלָּה בְּזָה וּבִש"ע הָרַב סִי' ס"ב ע"פ הַגָּר"א דְגַם הֵתָם לְגַבִּי ק"ש הוּא רַק לְרַוּוּחָא דְמַלְתָּא לְקַבֵּל שְׁכָר אֲבָל הַצַּל"ח ע"פ דְרַכּוֹ מְפָרֵשׁ שֶׁהוּא לְדִינָא אֲלִיבָא דְרַבִּינָא וּז"פ: יְדִידוֹ.

סִימָן כּו. א בְּשָׂאלַת בְּרַפְתָּ קְלִיפַת מְרַאנְצִין שְׁפַתְבַּת הַמַּג"א סִי' ר"ב שְׁפַרְכְּתוּ בַפּה"ע דְרַק בְּקַפְרִיסִין אָמַר בְּגַמ' דְאַפִּי שְׁקִלְתָּ לְקִלִּיפַת לֹא פְרִי מִשָּׂא"כ בְּקִלִּיפַת מְרַאנְצִין דְהֵנּוּ שׁוּמַר לְפָרִי וְכַמוּ"ש הַתּוֹס' לְגַבִּי גְרַעִינּוּ דְמְבַרְכִין בַּפּה"ע מְשׁוּם דְלְגַבִּי עָרְלָה פְרִי הִיא וְהַט"ז בְּסִי' ר"ב פְּתַב דְרַק לְגַבִּי גְרַעִינּוּ יְלַפִּינוּ מְעָרְלָה דְהֵנּוּ גּוּף הַפְּרִי מִשָּׂא"כ לְגַבִּי שׁוּמַר דְגַם לְעָרְלָה לֹא אֵינְתִּירָבִי רַק מְקָרָא דְאַתָּ פְרִי הַטְּפִל לְפָרִי אֲבָל ל"ה פְרִי בַפ"ע וְא"כ לְעַנְיָן בְּרַכָּה אֵין לְבָרָךְ בַּפּה"ע פִּינּוֹן דְל"ה פְרִי רַק שׁוּמַר לְפָרִי דְלְכָאוּ אֲפָשֶׁר דְהַמַּג"א לְשִׁיטְתוֹ בְּסִי' ר"ו סַק"א דְבַפְרִי שְׁלֹא נְגַמַר אוֹ שְׁאִינוּ עֵיקַר הַפְּרִי אִם בִּירָךְ בַּפּה"ע בְּדִיעֵבַד יֵצֵא וְעַפִּימ"ש בְּמַעַד"י וְשַׁג"א סִי' כ"ג בְּיָשׁוּב גִּי הַבַּה"ג וְהָרִי"ף ו'ל בְּבִרְכּוֹת (ל"ו) מְדַלְגִּי עָרְלָה לָאוּ פְרִי הִיא וְכו' שֶׁהִק' הַתּוֹס' דְלְגַבִּי עָרְלָה הַטְּעַם רַק מְשׁוּם דְכָל הַמִּיקַל בְּאַרְץ הַלְכָה כְּמוֹתוֹ בַּח"ל וּבְבִרְכָה לִיפָא חִילּוּק בֵּין אֲרֶץ לַח"ל, וְתִי בְּמַעַד"י וְשַׁג"א דְמ"מ בְּאַרְץ אֵין לְבָרָךְ בַּפּה"ע מְשׁוּם דְלֹא יְכוּל לְבָרָךְ כֵּן בַּח"ל דְהֵנּוּ תְרִתִּי דְסְתָרִי דְלֹא חֻשִּׁיב לִי פְרִי לְעַנְיָן עָרְלָה, וְלְדַבְרֵיהֶם מְעִיקַר הַדִּין גַּם קַפְרִיסִין מְקָרִי גּוּף הַפְּרִי וְא"כ בְּקִלִּיפַת מְרַאנְצִין דְחִיבִין בְּעָרְלָה גַם בַּח"ל מְשׁוּם שׁוּמַר הֵנּוּ פְגוּף הַפְּרִי, כְּדַבְרֵים הָאֵלֶּה רְאִיתִי בִישַׁע"י שָׁם וְאֵינוּ פְּעַת בְּבִית, גַּם בְּרֵאֵיט הַנִּשְׂאָא דְקִלִּיפַת הַפְּרִי הֵנּוּ כְּפִירִי עֵצְמָה מְסוּפָה (ל"ה) מְפַנִּי שְׁמַפְסִידָה כּו' הָרִי דְחָל תְּרוּמָה עַל הַקִּלִּיפָה.

פְּתַבְתָּ שְׁאִין רֵאִי מְאַתְרוּג דְעֵצוֹ וּפְרִיּוֹ שְׁנָה מְשׁוּם דְעֵיקְרוֹ הִיא הַקִּלִּיפָה וְכַמוּ"ש בַּכַּפ"ת שָׁם וְקִלְסִי בַחַת"ס או"ח סִי' ר"ז, כֵּן פְּתַב ג"כ בְּמ"פ לְסִי' ר"ב, וּמ"ש שְׁהַדְבָר מְפוֹרָשׁ בְּתוֹסְפָתָא וְר"מ פִּי"א מַה תְּרוּמוֹת וְקִלִּיפַת אֲבִטִיחַ וְאַתְרוּג וּמְלַפְפוֹן אַע"פ שָׂא"ב אֲנֹכֶל כּו' הָרִי אֵלוֹ אֲסוּרִין לְזָרִים קִלִּיפֵי פוֹלִין וְשְׁמִשְׁמִין אִם י"ב אֲנֹכֶל אֲסוּרִין כּו' וּבַט"ז או"ח תְּרַמ"ח סַק"ו מ"ש בְּזָה, הָרִי מְפוֹרָשׁ שְׁחָל קַדְוִשַׁת תְּרוּמָה עַל קִלִּיפַת הָאֲתְרוּג יֵשׁ בְּזָה לְהַעִיר עַל הַנִּשְׂאָא מַה שְׁלֹא הִבִּיא מְפָאוּ, אֲבָל יוֹמַר עוֹד נִתְחַזְקָה רְאֵיט הַנִּשְׂאָא מְפָאוּ שְׁאִין לְדַחוּת כְּנ"ל דְשָׂאנִי אֲתְרוּג כְּדַבְרֵי הַכַּפ"ת, שְׁהָרִי בְּתוֹסְפָתָא תְּנִי ג"כ קִלִּיפַת אֲבִטִיחַ דְשְׁנָה לְאַתְרוּג שְׁחָל עֲלֵי קַדְוִשַׁת תְּרוּמָה וְקִלִּיפַת מְרַאנְצִין וְדֹאֵי לֹא גָרַע מְקִלִּיפַת אֲבִטִיחַ שֶׁהִיא פִּירִי הַנְּקָרָא מִיְלוֹן וְכֵן פְּתַב בְּשַׁבְּלֵי דְדוּד:ב) וּבְעֵיקַר הַדִּין שְׁפַתְבוֹ הָאֲתְרוּגִים לְבָרָךְ

בפה"א כמו"ש בחיי"א וש"ע הרב והיא משום ספיקא בשי' הפוסקים אי כמג"א או כט"ז
ובג"ר על פה"ע בפה"א יצא, ויש מאחרונים שפיתבו לברך שיהכל משום דלא נטעי
אדעתא דהכי כמו"ש הא"ר לענ"ד נראה לקיים דבריהם לא רק משום ספיקות הפוסקים
כ"א משום ספק בשי' הש"ס גופי' והוא: ג) הנה בברכות (ל"ו) בהא דרבינא אשפתי'
למר בר רב אשי דקאי זריק אביונות ואכיל קפריסין דמקשה הש"ס ותפוק לי' דנעשה
שומר לפירי ותמה בצל"ח דלמה המתין להקשות אמר בר רב אשי ולא הקשה פן לעיל
אדרב דאמר זורק את האביונות ואוכל את הקפריסין: ובראשית ההשקפה חשבתתי לתרץ
דכבר הק' בצל"ח שם דמאי קשה ותפוק לי' דנעשה שומר לפירי הרי קרא את פרי'
דדרשינו מינ' הטפל לפרי' בארץ הוא דכתיב וכל איסור ערלה בח"ל הוא מן ההלכה
ועד פאן לא שמענו מההלכה אלא ערלה ולא שומר של ערלה, ונראה דהו אמת שפיתבו
התוס' נזיר (ס"א) דאין סברא דאמי קרא למעוטי דבר שאינו אלא הלמ"מ פבר נודע
שהדבר תלוי בפלוגתא דר"י ור"מ (מכות י"א) בספר שתפרו בפשתן דח"א פסול
דאתקש כה"ת לתפילין דהוי הלמ"מ לתפרו בגידין ואינד' פי איתקש למותר בפיו'
להלכותיו לא אתקש, וא"כ למאי דקיי"ל להלכה דס"ת שתפרו בפשתן פסול הרי דקיי"ל
דגם להלכותיו אתקש דקאי היקש דקרא על הלמ"מ וא"כ הכ"נ קרא דאת פרי' לרבות
הטפל לפרי' אתי גם לערלת ח"ל מהלמ"מ, ואמנם במכות שם אמר רב חזינן לספרי דבי
חביבי דתפירי בכתנא ולית הלכתא פנותי', ולכאו' נראה בפשט הגמ' דהש"ס היא דאמר
ולית הלכתא פנותי' אבל רב לנפשי' ס"ל פדחזי בי חביבי דס"ת שתפרו בפשתן פשר
וכ"כ בבי"צ יו"ד ח"א סי' פ"ג, וא"כ מתורץ היטב מה דלא מקשה הש"ס לעיל אדרב
לשי' דס"ל להלכותיו לא אתקש והכ"נ לא אתי ריבוי דאת פרי' לערלת ח"ל מהלמ"מ:
ד) אבל שפתי ונחמתי שז"א דבאמת מה דאמר במכות (י"א) ולית הלכתא פנותי' הם
דברי רב עצמו מדע שהרי רב גופי' אמר במגילה (י"ט) דמגילה שתפרה בפשתן פסולה
משום דאיקרי ספר והגאון בי"צ במח"כ שגה בפשט הגמ' ואשתמיטתי' לפי שעה ש"ס
דמגילה הנ"ל.

שוב ראיתי בט"א מגילה (י"ט) שכתב מפח גמ' דמגילה דגם במכות (י"א) דאמר ולית
הלכתא פנותי' הם דברי רב עצמו רק שכתב בלשון שפא צ"ע ואפשר דרב דאמר במגילה
דאיקרי ספר היא רק אליבא דהו תנא במכות דפסול בס"ת ולא אליבא דנפשי' ומתורץ
לפי"ז קו' הצל"ח על נכון: ה) אמנם הנראה עוד באופן אחר ביישוב קו' הצל"ח מה
דהמתין הש"ס להקשות אדברי מר בר רב אשי נ"ל דהקנ' היא לשי' דנקא דלקמן (ברכות
ל"ח) אמר מר בר רב אשי האי דנבשא דתמרי מברכין עליו שהנ"ב מ"ט זיעה בעלמא
היא פמאן פי האי תנא דתנן דבש תמרים וכו' ושאר מי פירות של תרומה ר"א מחייב
קו"ח ור"י פוטר, ויש להעיר דלמה לי' למר בר ר"א לאסוקי טעמא משום דזיעה בעלמא
מלתא דלא פסיקא ותלי' בפלוגתא שהרי בפסחים (כ"ד) אר"ז הטעם דאין סופגין בערלה
אלא על' הינצא מזיתים וענבים משום דהוי שלכדה"נ ואפיי דחי לי' היתם משום דזיעה
בעלמא היא וכן היא סוגי' דחולין (ק"כ) כמו"ש התוס' שם, ובלח"מ פ"י ממא"ס פתב
דאידיחי סוגי' דחולין מקמי סוגי' דפסחים דהטעם משום שהיא שלכדה"נ ועיין שו"ת
ח"צ סי' כ' ופנ"י בפסק חדש וא"כ מה הכריחו למר בר ר"א לסתום הקא פסוגי' דחולין
משום זיעה בעלמא: והנראה בזה הנה התוס' ב"ק (ק"א) חדשו לתי' א' דפירי הערלה

דְּנוּקָא גַּמַר פִּירֵי פִירֵי מִבְּפוּרִים בְּחֻלְיִן (ק"כ) וּלְהִכִי אִמְעִיט מִשְׁקָה דִּידְהוּ אֶבֶל שׁוּמַר
לְפִירֵי דְאַתְרַבִּי מֵאֵת פְּרִיּוֹ הַטָּפֵל לְפִירֵי לֹא אִמְעִיט מִשְׁקָה דִּידְהוּ דְּבִכּוּרִים לִיתְנָהוּ בְּשׁוּמַר
לְפִירֵי כָּל וְהָט' דְּלֹא יִצְבַּע וְלֹא יִדְלַק דְּהֵינּוּ בִּיּוּצָא בְּקִלְפֵי עֶרְלָה, אִמְנָם תְּמוּהִים לִי
דְּבְרֵיהֶם וְשׁוֹתְרִים לְתוֹס' פְּסָחִים (כ"ד) שְׁפָתְבוּ דְמָה דְצָרִיף לִג"ש דְּפִירֵי פִירֵי מִבְּפוּרִים
הִיא רַק אִיּוּצָא דְזִיתִים וְעֵנְבִים דְּלֹא נִימָא דְהוּי זִיעָה בְּעֶלְמָא, וְא"כ בְּקִלְפֵת עֶרְלָה דְלִיפָא
בְּהוּ לִימוּד דְּפִירֵי פִירֵי שׁוּב אֲדַרְבָּה בְּלֵא"כ לִיפָא אִי מִשׁוּם דְּהוּי זִיעָה בְּעֶלְמָא, אִי
בִּפְנֵי פְּסָחִים (כ"ד) כְּתִב פְּחִידוּשׁ הַתּוֹס' ב"ק הַנ"ל רַק מִטְעַם אַחַר לְפִי הַסּוּגָל שֶׁם דָּאִין
סוּפְגִין עַל הַיּוּצָא מִשְׁאָר פִּירוֹת מִשׁוּם דְּהוּי שְׁלֹכְדָה"נ א"כ זֶה דְּנוּקָא בְּפִירֵי דְעֶרְלָה שְׁעוּמַד
לְאַכִּילָה הוּי הַמִּשְׁקָה הַיּוּצָא שְׁלֹכְדָה"נ מִשָּׂא"כ בְּקִלְפֵת הַפְּרִי הוּי הַמִּשְׁקָה כְּדָה"נ, עַכ"פ
לְפִי חִידוּשׁ הַתּוֹס' הַנ"ל ק"ל מֵאִי דְאָמַר הֵכָא מַר בַּר ר"א בְּדִבְשׁ תְּמָרִים מְבָרְכִין שְׁהַנ"ב
וְכָתְבוּ הַתּוֹס' דַּה"ה בְּמִשְׁקָה דְשְׁאָר פִּירוֹת כְּמוֹ בְּעֶרְלָה וְהָרִי בְּעֶרְלָה גּוּפִי מְצִינּוּ דְלוּקָה
עַל הַיּוּצָא דְהֵינּוּ מְקִלְפֵת הַפִּירוֹת א"כ גַּם בְּבִרְכַת הַפִּירוֹת נִמְצָא דְמְבָרַךְ עַל מִשְׁקָה
דְּפִירוֹת בִּפְהֵ"ע כְּגוֹן בְּמִשְׁקָה דְקִלְפֵת הַפִּירוֹת וְכִמוֹ דְאָמְרִי בְּבִרְכּוֹת (ל"ו) מְדַלְעֵנּוּ
עֶרְלָה לֹא פִירֵי הַכ"נ אִמְרִי מְדַלְעֵנּוּ עֶרְלָה פִירֵי לְעֵנּוּ בְּרַכָּה נְמִי הוּי פִירֵי וְכִמוֹ"ש
בִּמְג"א ס' ר"ב הַנ"ל לְעֵנּוּ קִלְפֵת מְרֻאָנְצִין, וְא"כ אִיף סָתָם מַר בַּר רַב אֲשִׁי בְּמִשְׁקָה
דְשְׁאָר פִּירוֹת דְמְבָרְכִין שְׁהַנ"ב וְהָרִי בְּמִשְׁקָה דְקִלְפֵת הַפִּירוֹת הִי צָרִיף לְבָרַךְ בִּפְהֵ"ע
דְּהוּי ג"כ כְּדָה"נ כְּדָבְרֵי הַפְּנֵי הַנ"ל: ז) אִיף י"ל דְבִצְאָמַת מִשׁוּה"כ דְקָדַק מַר בַּר ר"א וְאָמַר
הַטְעַם דְמְבָרְכִין שְׁהַנ"ב מִשׁוּם דְזִיעָה בְּעֶלְמָא הוּא נֶגֶד סוּגְיָא דְפְּסָחִים שְׁהוּא מִשׁוּם
שְׁלֹכְדָה"נ כְּמוֹ שְׁהַעֲרַתִּי לְעֵיל אֶבֶל הוּא הַדְּבָר שְׁפָא לְפָרֵשׁ דְמִשׁוּה"כ גַּם בְּמִשְׁקָה דְקִלְפֵת
הַפִּירוֹת מְבָרְכִין שְׁהַנ"ב שְׁהָרִי גַם לְעֵנּוּ עֶרְלָה לְהַיְדוּ טַעְמָא דְזִיעָה בְּעֶלְמָא לִיפָא חִילוּק
בֵּין מִשְׁקָה דְפִירוֹת גּוּפִי אוּ מִשְׁקָה דְקִלְפֵת הַפִּירוֹת דָּאִין לֹמַר דְבְּקִלְפֵת הַפִּירוֹת יְהִי
בִּיּוּצָא שְׁלֵהוּ דִין עֶרְלָה דְלִיפָא בְּהוּ ג"ש דְּפִירֵי פִירֵי שְׁהָרִי בְּלֵא"כ לִיפָא דִין עֶרְלָה בְּהוּ
מִשׁוּם דְזִיעָה בְּעֶלְמָא כְּמוֹ שְׁהַעֲרַתִּי לְעֵיל אַתּוֹס' ב"ק הַנ"ל וְדוּק הֵיטֵב: ח) אִיף כ"ז אֲתִי
שְׁפִיר לְשִׁי הַמְּג"א הַנ"ל דְקִלְפֵת הַפִּירֵי דְאַתְרַבִּי מֵאֵת פְּרִיּוֹ הַטָּפֵל לְפִירֵי ה"ה דְּהוּי פִירֵי
דְהָרִיבּוּי אֲתִי לְזָה שְׁיָהֵי פִירֵי וְכִמוֹ"ש הַמְּחַצָּה"ש מְדָבְרֵי הָרֵא"ש בַּה' עֶרְלָה מִשָּׂא"כ לְשִׁי
הַט"ז דָּאֵת אֲתִי לְרַבּוֹת רַק דְּהוּי שׁוּמַר לְפִירֵי וְל"ה פְּרִי וְאִין מְבָרְכִין עַל קִלְפֵתָן בִּפְהֵ"ע
ל"ה מַר בַּר רַב אֲשִׁי צָרִיף לֹמַר הַטְעַם דְזִיעָה בְּעֶלְמָא שְׁהָרִי אִפִּי לְפִי הַטְעַם דְשְׁלֹכְדָה"נ
לֹא תִיקָשִׁי שְׁיִבְרַךְ עַל מִשְׁקָה דְקִלְפֵת הַפִּירוֹת בִּפְהֵ"ע שְׁהָרִי לֹא עֲדִיפִי הַמִּשְׁקָה מִהַקִּלְפָּה
גּוּפִי דָּאִין מְבָרְכִין בִּפְהֵ"ע לְשִׁי הַט"ז מִשׁוּם דַּל"ה פִירֵי רַק מְדַדְיִיק מַר בַּר ר"א בְּטַעְמָא
דְזִיעָה בְּעֶלְמָא ש"מ דַּס"ל דְקִלְפֵת הַפִּירוֹת נִתְרַבּוּ מֵאֵת פְּרִיּוֹ דְמִקְרִי פְּרִי לְגַבִּי עֶרְלָה וְכִן
לְעֵנּוּ בְּרַכַת בִּפְהֵ"ע כְּשִׁי הַמְּג"א: ט) וְהִנֵּה כְּבָר הַבְּאֵתִי קוּ הַצֵּל"ח בַּד' ל"ו בְּקוּ הַש"ס
וְת"ל דְּהוּי שׁוּמַר לְפִירֵי וְהָרִי עֶרְלָה בַח"ל הַלַּמ"מ וְקָרָא דָּאֵת פְּרִיּוֹ לְרַבּוֹת הַטָּפֵל לְפִירֵי
אֲתִי רַק לְעֶרְלַת א"י, אִיף לְשִׁי הַמְּג"א הַנ"ל אֲתִי שְׁפִיר דְכִינּוּ דַעַכ"פ אִיתְרַבִּי לְעֶרְלַת א"י
דְמִקְרִי פִירֵי שׁוּב מִמִּילָא יְדַעִינּוּ גַם לְעֶרְלַת ח"ל דִין שׁוּמַר לְפִירֵי דְקָרָא דָּאֵת פְּרִיּוֹ הוּי רַק
גִּילּוּי מְלֵתָא דְשׁוּמַר לְפִירֵי מְקָרִי פְּרִי, וְכִינּוּ דְאַתְמָאן לְזָה מְתוּרַץ הֵיטֵב קוּ הַצֵּל"ח הָרֵאשׁוּנָה
מִה דְהַמְתִּין הַש"ס לְהַקְשׁוֹת עַל מַר בַּר ר"א וְלֹא הַקְשָׁה כִּן לְעֵיל אַרְב, וְלַהַנ"ל קוּ הַש"ס
אֲתִי שְׁפִיר דְנוּקָא לְמַר בַּר ר"א לְשִׁי לְקַמְן ל"ח דְאָמַר בְּדִבְשׁ תְּמָרִים דְמְבָרְכִין שְׁהַנ"ב
מִשׁוּם דְזִיעָה בְּעֶלְמָא וּמִזָּה ש"מ דַּס"ל דְשׁוּמַר לְפִירֵי אִיתְרַבִּי דְמִקְרִי פְּרִי כְּנ"ל מִשָּׂא"כ

אליבא דרב ל"ה הש"ס יכול להקשות ות"ל דהוי שומר לפירי משום דהו"מ לתרוצי
דשומר לפיריילא מקרי פרי כשי' הט"ז א"כ ממילא לא שמעינן דין שומר לפירי לגבי
ערלת ח"ל מהלמ"מ והדבר נפלא בס"ד: הדרן לדינא במ"ש האחרונים בקליפת מראנצין
דהוי ספק אם לברך בפה"ע או בפה"א משום חילוף השיטה של הגמ"א והט"ז, ולהנ"ל
הוי ספיקא מדין הש"ס אי קמר בר ר"א דס"ל ע"כ דשומר איתרבי דמקרי פרי או כמו
דהמ"ל אליבא דרב דלא מקרי פרי ולכן יפה שהכריעו באחרונים בא"ר והגהת חת"ס
לברך שהנ"ב: ועפי"ד התוס' ב"ק (ק"א) דבשומר לפרי אסור גם היוצא פתבתי מפבר
ליישב שי' הר"מ בה' מא"ס שהק' עלי' בתוי"ט פ"א דערלה שהיא נגד הש"ס (נדה ח')
דקטפו זה פרו' ונדפס בקונטרסי משמרת להבית פ"ח ה' י"ט עינין שם דבר יקר בס"ד:
סימן כז בסוג' ה"ל (ברכות ל"ו) דהקשה למר בר רב אשי מאי דעתך כר"ע דמיקל
ולעבד מר כב"ש דהו"ל ספק ערלה בח"ל, הק' ג"כ בצ"ח מאי דלא הקשה הש"ס פן
בתחלה אליבא דרב: ונ"ל דלקאו' יש להעיר בדבר גם בדמר בר ר"א דאכלי קפריסין
משום דר"ע דאמר אין מתעשר אלא אביונות וכל המיקל בארץ הלכה פמותו בח"ל
וכפירש"י בערלה בח"ל מד"ס הוא, והרי התוס' במסקנא הק' על הבה"ג וס"ל דאע"ג
דלעגנן ערלה לאו פרי הוא מ"מ מברכין בפה"ע דבברכות ליכא חילוק בין ארץ לח"ל
א"כ תיקשי דשוב ממילא גם לעגנן ערלה איך נוכל להקל בח"ל דכיון שפא לאכול
ומברך בפה"ע ומשום דהוי פרי לערלה בא"י דהוי ספיקא דאו' א"כ איך יאכלם בח"ל
משום סד"ר הא הוי זלוול לדרבנן וכמו"ש במג"א סי' קפ"ד סעי' ז' בספק בירך בהמ"ז
מברך גם ברפת הטוב והמטיב דלא לזולולי בדרבנן: אף י"ל לפי"מ שחידש המג"א סי'
ר"ו סק"א דבלא נגמר הפרי או שאינו עיקר הפירי אם בירך בפה"ע יצא, א"כ אין זה
זלוול בדרבנן ע"י שמברך בפה"ע דליכא הוכחה במה שמברך בפה"ע דחשיב לי' פרי
לערלה בא"י, דאפשר מה שמברך בפה"ע על הקפריסין אף דלא חשיב פרי רק משום
דגם על מה שאינו עיקר הפרי בירך בפה"ע יצא: אלא אי קשיא הא קשיא דמאי פרי
ולעבד כב"ש דס"ל דהוי ספק ירק, הרי אדרבה משום זה הספק דהו"ל צלף ספק ירק
א"א להקל בח"ל משום דהוי זלוול בדרבנן ע"י שמברך בפה"ע עי"ז דהוי פרי בא"י
דבזה לש"ל פנ"ל לגבי קפריסין דמה שמברך בפה"ע הוא משום דאפי' באינו עיקר
הפירי בירך בפה"ע יצא דהא תינח למאי דאמרי' דהאביונות הוי פרי ודאי משה"כ גם
על הקפריסין יצא בברפת פה"ע, משא"כ משום ספיקא דב"ש דצלף הוי לגמרי ירק אפי'
האביונות והיא הערה נפלאה: אף י"ל דבדין זלוול לדרבנן שפכת המג"א בס' קפ"ד
הנ"ל בשם הר"ש חיון וכן נודע מדברי ה"רדב"ז בספק קרא ק"ש דצריף לקרות עם
ברכותיו מטעם זה עינין ש"ע סי' ס"ז בזה, הנה בשו"ת תה"ד סי' ל"ט שפכת ג"כ סכרא
זו לגבי ברפת הטוב והמטיב העיר לזה מקורו בגמ' ברכות (מ"ה:): אפי' עני לי' בקלא
פי היכי דלשמעו פועלים וליקומו דהטוב והמטיב לאו דאו' רב אשי עני לי' בלחישא פי
היכי דלא נזלוול בהטוב והמטיב, ובתה"ד הי' לו הגי' בגמ' רב עני לי' בלחישא עיי"ש
ולקאו' צ"ע דהכא משמע דאפי' לית לי' חששא דזלוול לדרבנן, ואילו בשבת (כ"ג) אמר
אפי' גופי' ביוט"ב דספק דדבריהם הוא ובעי' ברכה התם פי היכי דלא לזולולי בזה ויש
לחלק: והנה באמת דוגמת פלוגתא זו בחשש זלוול לדרבנן מצינו גם במק"א בחולין
(צ"ח) בההיא פלגא דזיתא דתרבא דנפל בדיקולא דבשרא סבר מר בר רב אשי לשעורי

בתלתיין פלגי דזיתא א"ל אבוה לאו אמינא לך לא תולזל בשיעורין דרבנן, וראיתי בס' ברית שלום פ' עקב העיר דרב אשי פאן לשיטתו בברכות (מ"ה) הנ"ל דחייש לזלזול בדרבנן מבואר מאן דמר בר רב אשי לא חייש לזלזול דרבנן.

ומעתה מה נעים עולה בשוב קו' הצל"ח הנ"ל מה דהק' הש"ס וליעבד כב"ש אליבא דמר בר רב אשי ולא הק' פן לרב, ולהאמור הקו' רק למר בר רב אשי לשיטתו בחולין דלא חייש לזלזול דרבנן, משא"כ לרב ל"ק דאפשר דס"ל פרב אשי בברכות (מ"ה) וחולין (צ"ח) דחיישינן לזלזול דרבנן ובפרט לגי' התה"ד ס"ל לרב הכי בפירוש בברכות שם, א"כ הכ"נ א"א למיעבד כב"ש משום ספק ערלה בח"ל פיון דמברך בפה"ע מספק ערלה בא"י דאו' ממילא גם בח"ל א"א להקל מטעם ספק ערלה בח"ל דהוי זלזול לדרבנן ולכך המתין הש"ס להקשות רק אמר בר רב אשי לשיטתו והיא דבר נחמד בס"ד: סימן כח.

ב"ה ה' ברכה תר"צ. שוכט"ס לכבוד הרב החו"ב בוצ"ק מו"ה חיים מענדיל הורוויץ שליט"א האבד"ק דזיקוב: לעומת יקרתו עם שאלתו באחד שקיבל מהפירמא "לימאנאווא" הסטאציע למכירת בענין בקאמיסיאן ומחויב הוא שתהי' הסטאציע פתוחה גם ביום השבת שאל"כ יקחו ממנו העסק אם יש היתר להושיב עפוי"ם לימי השבת ושיהי' פל הרינח שלו, וכת"ה פתב למענייתו בצדדי ההיתר להלכה בטוב טעם ודעת ערבו לי דבריו: לענ"ד נראה שיש בזה פמה צדדים להתיר, הא' דכיון דהאי' רק מחשש מ"ע שיהי' החשד שהנכרי הוא שכיר יום לישראל הוי זה פדין מקס המבואר בס' רמ"ד דבמקום פסידא ל"ח למ"ע, ומה שחשש כ"ת בזה דהוי רק מניעת הרינח הנה בשו"ת מהר"ם שיק סי' ק"ו הוכיח ממג"א סי' רמ"ה סק"ח דאין חילוק, וגם מ"ש המג"א סי' רמ"ד טעם ההיתר במקס משום דהוי מציל מידם, אפשר דכיון דעיי"ז יאבד חירות שלו ואומנתו ויבא העסק לידי נכרים הוי כמציל מידם עיי"ש.

ויש לסייע לזה שהרי גם במקס מציינו שהתירו כעין מניעת הרינח מה ששקנה המקס לכתחלה על תנאי היתר זה כמו"ש הב"י סי' רמ"ד דאפי' לקנות המקס להדיא משום הרינחה מותר פיון דבשעת הקנין לא עביד איסורא ולכי מטי שבת פיון דכבר קנוי הוא שרי להשפיר עפוי"ם בקפולת לקבל לו המקס משום פסידא עכ"ל א"כ דשרינן במקס אף שמביא עצמו לידי פסידא ואונס: ולכאורה תיקשי פיון דההיתר הוא רק מטעם אונס פסידא א"כ בכה"ג שקונה לכתחיל הרי מבואר בשו"ת מהרי"ט סי' כ"א דאונס לא מיקרי אלא כשהוא אונס הבא מאיליו אבל היכי שהוא עצמו סבב לו האונס לא מיקרי אונס ובשו"ת הרמב"ן הביאו הח"מ אהע"ז סי' נ' סקט"ז ונ"ל אני אומר דרך פלל שאונס פשמו כו' ומסבב אונס לעצמו אין זה אונס אלא רצון ומבואר בש"ע יו"ד סי' רל"ב סעי' י"ז ובס' ישועת ישראל לחו"מ הביא לזה מירו' פ"ט דנזיר בעבד שנזר בנזיר ורבו פפיהו לשתות יין דאם מה שכופה הוא דרבנן לוקה אף שהוא אונס משום דמסבב לו האונס מעצמו ואם מה שכופה הוא הלמ"מ אינו לוקה דהויכמו הפרת האב בנזרי בתו עיי"ש ועי' תב"ש סי' י"ז לגבי בהמה מסופנת של עפוי"ם דלקנות לכתחילה לא שרינן, ועכצ"ל דהקא שאני פיון שהאיסור רק משום מ"ע התירו אף בכה"ג שקונה לכתחילה וברמ"א יו"ד סי' ק"ח ס"א לענין דבר שמוותר בדיעבד אסור לקנות אצל עפוי"ם דהקנ' מיקרי

לכתחלה ובש"ת הרדב"ז ח"ג סי' תתקע"ח לגבי אי' שנתבטל בס' שאסור לקנות מן העפומים דהוי כמבטל אי' לכתחלה, מ"מ בדין המכס התירו לקנות לכתחלה פיון שאין האיסור רק משום מ"ע.

וסמך לזה נראה מירו' פ"ב דכלאים ה"א פל סאה שי"ב רובע ממין אחר ימעט ומקשה הירו' דהא אין מבטלין אי' לכתחלה ומשני תמן את מרבה לבטל אי' תורה ברם ה"א את מרבה לבטל מראית עין, מבואר דאיסור שהוא משום מ"ע מותר לבטל לכתחלה וע' שו"ת רע"א סי' רי"ח ובציר"ש מה שהעיר מש"ף יו"ד סי' ס"ו סדק י"א לפ"ז הכ"נ במקס מותר לקנות לכתחלה אף דקנ"ה הוי כעין מבטל אי' לכתחלה לשו"ת הרדב"ז מ"מ באי' משום מ"ע ליפא אי' מבטל לכתחלה הכ"נ מותר לכתחלה ליפנס לאונס פסידא שמוותר בדיעבד ודו"ק בהערה זו: ולפי"ז נראה דשפיר שרינו ג"כ כעין מכס אף במניעת הרינוח, דאחר שפבר עשה העסק שהרינוח ברור, הוא לו פהפסד ומותר לו ג"כ ליפנס בזה לכתחלה פנ"ל פיון שנוגע רק לאי' מ"ע דבזה הוי קונה להריוח כמו הפסד ועיין ב"י או"ח סי' תקל"ט ב' דעות בדין רינוח ברור אי' הוי פהפסד וע' דע"ת סי' י"ז שהעיר מזה לדברי התב"ש ה"ל, ויש להעיר קצת מהא דמ"ק (י"ד) דפליגי בלהריוח מר מדמי לי פלשוט ומר מדמי לי פלמזונות וע' נה"מ סי' ש"ו מ"ש מהשמ"ק ונהראב"ד מהא דב"מ (ע"ב) מאן דיהיב לי זוזא לחבר'י ופשע ולא זבין לי משלם כדקא אזיל אפרונותא דזיל שפט דאע"ג דהוי רק מניעת הרינוח פיון שפמה ע"ז ונהרינוח ברור הוי פהפסד באופן דגם בנ"ד אף שהוא מניעת הרינוח פיון שהוא רינוח ברור הוי פסידא דמכס שהתירו באי' משום מ"ע: ולכא' הרי גם בדין מכס שהתירו הוא מטעם דאי לא שרית לי אתי לידי אי' דאו' דבסתם מקבלי מכס צריכים לכתוב כמו"ש הב"י וע"כ כתב באמת בטו"ז סי' רמ"ד סק"ו דחוקרא דאתי לידי קולא הוא דבמכס של אוכלין שא"צ לכתוב יהי אסור.

אבל לענ"ד י"ל בזה דכבר נודע מ"ש הרמב"ן פ' אמור בפסוק שפתון זכרון תרועה שנגטוינו מן התורה להיות לנו מנוחה ביו"ט אפ"י מדברים שאינן מלאכה כו' ובח"ס בהשמשות לחו"מ סי' קצ"ה שביאר דנושא ונותן בחנות הוא מחלל שבת באי' המפורש פנ"ל והוא מפורש בקרא דנחמ' (י"ג) ומ"ש בכ"מ דאי' מקח וממכר בשבת הוי דרבנן היינו באקראי אבל הקובע מו"מ ופוחח חנותו בשבת איפא אי' מה"ת עיי"ש: ואמנם נראה ברור דכ"ז רק בישראל הפותח חנותו בשבת עביד אי' תורה אבל במושיב עפומים בחנותו בנדאי ליפא בזה כ"א דין אמירה של שבות בעלמא היכא דליפא כתיבה דמשום הטורח בשבת ליפא אי' כ"א בישראל עצמו אבל ליפא בזה משום אמירה לעפומים כ"א על המלאכה היכי דאיתא או על השבות אבל לא על הטורח של עפומים תדע דהרי הסמ"ק ל"ת ע"ה הביא ממכילתא דאמירה לעפומים אסור מה"ת מקרא דלא יעשה דכתיב ביו"ט פלומר אפ"י ע"י אחרים עיין טו"ז סי' רמ"ג סק"ג רק דאנן ס"ל דהוא אסמכתא בעלמא, א"כ כ"ז במלאכה עצמה דכ' בה לא יעשה אבל היכי דליפא לא מלאכה ולא שבות רק על הטורח עצמו שאין הגוף שובת ליפא משום אי' באמירה לעפומים, ונראה ממילא דה"ה לטעם פרש"י שבת (קנ"ג) דאי' אמירה לעפומים הוא מדין שליחות עיין ב"מ אהע"ז סי' ה' או לפרש"י ע"ז (ט"ו) שהוא משום ונדבר דבר (ובש"ת תו"י סי' נ"ג העיר שיהי' האי' משום ונדבר דבר ובאמת מבואר פן בפרש"י ועשו"ת רע"א סי' י"ז בפירש"י ביצה ל"ז), עכ"פ לכל הטעמים ליפא דין אמירה לעפומים שבות כ"א על המלאכה בהיוב

ולא על השלילה מה שאינו שובת וז"פ, ולפ"ז מתוך קו' הט"ז הנ"ל דגם במקס דליפא פתיבה שפיר התירו משום דליפא מלאכה דאו' לגבי הנכרי וגם שינוי לומר לגבי הישראל דאי לא שרית לי' אתי לידי אי' דאו' דאע"ג דליפא פתיבה מ"מ לגבי הישראל יהי' אי' דאו' משום דפותח חנותו כדברי הרמב"ן ואיפא שפיר תרתי לטיבותא ע"ד שכ' החת"ס סי' נ"ח שאינו מצנה לעכו"ם לעשות עבורו אלא שבות בעלמא ואי לא שרית לי' אתי ישראל לידי אי' דאו' ודו"ק: ובלא"ה פתב המג"א סי' רמ"ד סקי"ז דאפי' במקס של אוכלין שאין פותבין מ"מ מותר משום דהוי כמציל מידם וכבר הבאתי משו"ת מהר"ם שיק דבכה"ג בנ"ד הוי ג"כ כמציל מידם, עוד נ"ל בנ"ד דהפמ"ג סי' רמ"ד בא"א סק"ח פתב לענין פתיחת המקולין בשבת ע"י נכרי די"ל דלא חיישינן לחשדא של אמירה לעכו"ם במו"מ שהוא שבות ולא רצה להתיר בפרסום וקצתם אמרו שמנהג להתיר עיי"ש וע' בי"צ יו"ד ח"ב בק"א סי' ו', ובאמת בשו"ת מהר"ם שיק סי' ק"ו הביא מס' תורת השלמים דנהגו בטבחי ישראל שלוקחין בשו"ט נער עכו"ם בקבולת בפני זקני ת"ח למפור במוקולין שלקהם ולית מאן דחשש לאי' עכ"ל, אף כבר העיר בנוב"ת או"ח סי' כ"ט בסבא הנ"ל שי"ל דלא חיישינן לחשדא של שבות דשבות אבל הרי חזינן גבי מקס דהוי ג"כ חשדא של שבות דשבות מ"מ הי' אסור בקבולת משום מ"ע לולא הטעם של הפסד גדול כמו"ש המג"א סי' רמ"ד סקי"ח ועכ"ז פתב הנו"ב להתיר שם בעסק החנות באופן שישפור לנכרי החנות עם החירות (עיי' ח"ס סי' נ"ח) והנכרי ישב לבדו בחנות ואפי' בימות החול לא ישב שם יהודי עמו לסייע לו במקירה עכ"ז וכ"כ בח"ס חו"מ סי' קצ"ה אות ג' דאם כל השבוע אין זכר להעכו"ם עם הישראל רק ביום השבת ישב שם העכו"ם הרי הערמה ניכר שהעכו"ם הוא הפועל ושוכר שלו וזה אסור עכ"ל ועיי' ח"ס סי' נ"ח דאם השותפות נעשה רק משום היתר שבת קשה לסמוך דודאי איפא מ"ע, אף במהר"ם שיק סי' ק"ז פתב דהיכי דהנכרי מכניס ומוציא גם בימי החול שוב אין קפיידא עיי"ש, ולפי"ז נראה דבנ"ד שהוא ג"כ רק חשדא של שבות דשבות דבעסק הסטאציע ליפא פתיבה פלל שחשבו' הנמכר גלוי ע"י המורה (זייגער) יש להקל ואפי' שהנכרי לא ימפור כ"א ביום השבת ג"כ מותר דרק בנדון של הנו"ב שהישראל נוטל רינח בתורת שותף צריך להיות היכר מימי החול שגם הנכרי שותף משא"כ בנ"ד שלוקח הנכרי פל הרינח מיום השבת וליום הזה הוא עסק שלו א"כ א"צ היכר כ"א למה שהוא ליום הזה, ואף שמבואר בשו"ת אחרונים שאין זה מספיק להתיר מה שפל הרינח של יום השבת הוא של הנכרי עיי' אר"ח סי' רמ"ג משו"ת כ"ס ומהרי"א ואין הספרים תח"י נראה דשאני התם לגבי בית אופה בבית של ישראל משא"כ בנ"ד שהסטאציע הוא של הנכרי המשפיר לישראל וכמו שהוא השוכר מהפירמא פן הישראל משפיר לנכרי על יום השבת שיהי' שלו ליפא ג"כ משום מ"ע כמו בשותף המבואר בסי' רמ"ה במג"א דליפא משום מ"ע: ובאמת מטעם זה לחוד מפני שהסטאציע הוא של הפירמא יש לדון להתיר עפ"י המבואר ברמ"א סי' רמ"ג ס"ב דאם אין המרחץ או התנור של ישראל רק שוכרם מעכו"ם וחסור והשפירם לעכו"ם שרי דאין שם הישראל נקרא עליו ובש"ע הרב ז"ל סעי' ט"ו באופן שלא התעסק בהם פלל אלא חסור והשפירו מיד לעכו"ם אחר, רק דשאני הכא שאינו משפיר לעכו"ם פל העסק כ"א לימי השבת ויו"ט ובימי החול שם הישראל נקרא עליו, מ"מ יש צד קולא באופן שיהי' התחלת פתיחת החנות ביומו של

נְכָרִי עַל יְדוּדָאָז כְּמוֹ שִׁיהִי נִקְרָא שֵׁם הַיִּשְׂרָאֵל אֲחִ"כ עַל יָמֵי הַחֹל פֶּן נִקְרָא שֵׁם הַנְּכָרִי הַשּׁוֹכֵר לַיּוֹם הַשַּׁבָּת, וְגַם פְּאֶשֶׁר הַפְּיֻרְמָא עַל הַסְטָאָצִיעַ בְּנֻדָּאֵי אֵינּוּ שֶׁל יִשְׂרָאֵל כִּי אֵל שֶׁל הַגְּעֻזָּעֵלְשֶׁאֶפֶט "לִימָאנָאוּוּא נָאֲבַעֵל" לֹא נִקְרָא עָלָיו שֵׁם יִשְׂרָאֵל כָּלֵל, ע"כ נִלְעַנְדֵּי שֵׁישׁ לְהִתִּיר עִי שֵׁט"מ דְּמִשְׁפִּיר לֹו הַזְּכוּת וְהַרְשִׁינָן לִימֵי שׁוֹי"ט ע"ד שְׁפַתְבַּהֲמַג"א סִי רַמ"ד סִקִּי"ח שְׁמוּכֵר לֹו הַרְמָנָא בְּעֻלְמָא שֵׁישׁ לֹו מִהַמְלָךְ, וְעֵינָן שׁוֹי"ט חֲס"ל מִהַדוּ"ת או"ח סִי כ"ז בְּנִידוּן כַּעִי"ז לְעַנְנָן לְהַעֲמִיד אֲבָנִים שֶׁל הַמְּשַׁלָּה אִם מְוֹתֵר לְיִשְׂרָאֵל לְמַכּוֹר בְּקַבְלָנוֹת לְנְכָרֵי שֵׁיחָי בְּמַקוֹמוֹ בְּעֶסֶק זֶה, וְכַתֵּב דֹּאֲע"ג דְּמְלָאֲכַת תְּלוּשׁ בְּפִרְהָסִיָּא הוּא בְּמְלָאֲכַת מְחַנְפֵּר דְּאֶסוּר בְּקַבְלָנוֹת, מ"מ פִּינּוּן שְׁאִין הָאֲבָנִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל רַק שֶׁהִתְחַיֵּיב א"ע בְּקִיפּוֹלָת וְכִינּוּן שֶׁהוּא שׁוֹכֵר לְנְכָרֵי בְּמַקוֹמוֹ אֶפֶר שְׁאֵינְנוּ מְמַחֵה אֶת הַנְּכָרֵי אֲצֵל הַמְּשַׁלָּה לְהַפִּירוֹ בְּמַקוֹמוֹ מְוֹתֵר וְרָאָי מַמ"ק (י"א) הָאָרִיסִין וְהַחֲכִירִין וְהַקַּבְלָנִים יַעֲשׂוּ אַחֲרֵים בְּשִׁבְלָן וּפִירִשׁ"י כְּשֶׁהָאֲבָל אָרִיס וְחוֹכֵר אֲצֵל אַחֵר שְׁרִי לְשִׁפּוֹר פּוֹעֵל אַחֵר בְּמַקוֹמוֹ וְלִפִּי הַמְּבֹנָאָר בְּתוֹס' שַׁבָּת (י"ז) ד"ה וְאִין וּבִירוּשְׁלָמֵי מְדַמֵּי אִי מְלָאֲכַת שַׁבָּת בְּקַבְלָתָא לֹאִי מְלָאֲכַת אֲבָל ע"י אַחֵר וְכִינּוּן דְּבִאֲבָל הִתִּירוּ בְּכַה"ג ה"ה בְּשַׁבָּת וְעֵינָן מ"ש בְּשׁוֹי"ט אֲמָרֵי יוֹשֵׁר סִי מ"א בְּעַנְנָן טְרַאפִּיק צַד הִתִּיר מִשׁוּם שֶׁהַסְחָרָה אֵינְנוּ שֶׁל יִשְׂרָאֵל גַּם דְּהוּי פְּדִין מְכֹס, וְכַתֵּב לְחַדֵּשׁ דְּבְמְכֹס שֶׁהַצְּרִיכוֹ קַבְלָתָא הוּא רַק הֵיכִי דְּאֶפְשֵׁר אֲבָל אִם א"א מְוֹתֵר בְּשִׁכִּיר יוֹם וְה"ה בְּטְרַאפִּיק א"כ בַּנ"ד מְכַש"כ בְּכַה"ג שְׁכָל הַרְיוּחַ לְשַׁבָּת הוּא שֶׁל הַנְּכָרֵי, וְאֲמַנְם בְּעֵיקֵר דְּבָרֵי הָאֲמָרֵי יוֹשֵׁר לְעַנְדֵּי לֹא צְדָקוֹ דְּבָרֵינוּ בְּמַחֲכ"ג עַפ"י שְׁבִאֲרֵתִי לְעֵיל הַטַּעַם דְּמְוֹתֵר בְּמְכֹס אֶפֶר שְׁמַסְבֵּב הָאֲוֹנָס לְעַצְמוֹ מִשׁוּם דְּהָאָי רַק מִשׁוּם מ"ע וְסַמָּה מִירוֹ פ"ב דְּכִלְאִים פַּנ"ל וְא"כ הָא תִּינַח בְּקַבְלָנוֹת מִשְׁא"כ בְּשִׁכִּיר יוֹם לִיכָא הִתִּירוּ דְּהַפְסֵד מִשׁוּם דְּמַסְבֵּב לְעַצְמוֹ: אֲמַנְם לְדַעַת דְּכ"ז הוּא רַק בְּאֲוֹנָן הַנְּזַפֵּר שֶׁהַסְטָאָצִיעַ עִם הַרְשִׁינָן הוּא שֶׁל הַנְּכָרֵי הַמְּשַׁפִּיר אֲבָל לֹא הֵיכִי שֶׁהוּא שֶׁל יִשְׂרָאֵל עַצְמוֹ וּבְכָאן יֵשׁ יִשְׂרָאֵל הַמְּשַׁתְּדֵל לְפַתּוּחַ לֹו סְטָאָצִיעַ שֶׁלֹו גְּלִיתִי לֹו שְׁמִשׁוּם זֶה יֵהִי הַהִתִּיר קִשָּׁה לְשַׁבָּת, וּבְיָמִים אֵלּוּ גִשְׁאֲלֵתִי ע"כ מְרַב א' בְּנִידוּן הַסְטָאָצִיעַ וְכַתֵּב שְׁבַעִיר בְּאֲכִינְעַ הוּא פְּתוּחַ בְּשַׁבָּת ע"י שֵׁט"מ, בְּנֻדָּאֵי נַעֲשֶׂה עַפ"י הִתִּיר בִּי"ד וּבְנֻדָּאֵי אֵין הַסְטָאָצִיעַ קִנְיָנוּ שֶׁל יִשְׂרָאֵל אוֹ אֶפְשֵׁר עַפ"י אֲוֹנָן הַהִתִּיר שֶׁל הַנוֹב"ת סִי כ"ט הַנְּל ע"כ פְּשׁוּט בַּנ"ד שֶׁהַפְּיֻרְמָא הוּא שֶׁל הַגְּעֻזָּעֵלְשֶׁאֶפֶט נִרְאֶה שֵׁישׁ לְהִתִּיר ע"י שֵׁט"מ: וְהַנְּנִי בְּזֶה יְדִידוֹ דוּש"ת.

סִימָן כַּט ב"ה ל"ב לְמַב"י תַּרְצ"ז. שׁוֹכֵט"ס לְכ' יַדנ"פ הָרַב הַגָּאוֹן הַחֲסִיד כַּש"ת מוֹהֲרֵשׁ"א מִלְּלַעַר נ"י אַבְד"ק לֹאֲבָאוּוּ: שְׁמַחֲתִי עִם מְכַתְּבוֹ בְּדְבָרֵי תוֹרָתוֹ מִמְתְּקִים וּמְחַמְדִּים, וְאֶשֶׁר יִשְׁאֵל בְּעַצְתִּי בְּעַנְנָן שֵׁט"מ לְשַׁבָּת עַל טְרַאטֵשׁ לְחַתִּיכַת עֲצִים זַעֲמָאֲשִׁין, כְּפָר פְּתַב כַּת"ה בְּבִיאוֹר יָפָה לְעַנְנָן זֶה, וְאֶשֶׁר אָנִי אֲחֻזָּה בְּזֶה: א) בְּנוֹגַע לְאִיסוּר מְדִינָא בְּאֲמָנָה שֶׁהַמַּג"א סִי רַמ"ג סִק"ב הַשִּׁיג אַב"ח וְקִיָּים דְּבָרֵי הַב"י בְּלִשׁוֹן הַטּוֹר הַלְכָף מְוֹתֵר בְּקַבְלָנוֹת שַׁצ"ל בְּהַבְלָעָה תַּחַת בְּקַבְלָנוֹת, וּמִשׁוּם דְּבְמַרְחֵץ שֶׁהַיִּשְׂרָאֵל מְרוּיַח אֶסוּר קַבְלָנוֹת מְדִינָא וְעֵינָן ט"ז סִק"ב, וּבִש"ע הָרַב פֶּסֶק ג"כ כַּהַמַּג"א אֲבָל בְּהַג"ה פְּתַב דְּבַקוּ"א חֲזַר בּוֹ דְּלִיכָא אִיסוּרָא רַק מִשׁוּם מ"ע, וּבְתוֹס' שַׁבָּת עֲשֶׂה פְּשָׁרָה לְחֻלּוֹק דְּהֵיכִי שֶׁהַעֲכוּ"ם נוֹטֵל מִכָּל הַסִּיק שְׁכָר בְּזֶה הַדִּין כַּהַב"ח דֹּאֲע"ג שֶׁהַיִּשְׂרָאֵל נִהְיָה מ"מ גַּם הַעֲכוּ"ם נִהְיָה וְעַד"ז פְּתַב ג"כ בַּח"ס סִי נ"ט, וּבִיא"פ הַק' עַל הַתוֹס"ש בְּלִשׁוֹן הַב"ח אֲבָל בְּגוֹף הַדִּין אֵינּוּ חוֹלֵק וְעַנּוּב"ת סִי ל"ח, אֶפֶר בַּח"ס שֵׁם הוֹסִיף לְקִיָּים ב' הַגִּירָסוֹת בְּקַבְלָנוֹת וּבְהַבְלָעָה דְּשִׁנְיָהֶם מְעַכְבִּים וְהִינּוּ שִׁיטְוֹל הַנְּכָרֵי מִכָּל עֲשָׂרָה בְּיָשׁוּלִים כו"כ בְּעַבּוּדָה דִּידֵי' כְּדֵי שֶׁלֹא

יִרְבֶּה תוֹס' מְרוֹבָה עַל הָעֵינָקָר בְּשִׁבִיל הַיִּשְׂרָאֵל, וּבְשׁוֹ"ת מְהֵרָם שִׁיק סִי' צ"ו פָּתַב דְּבִלְאָה"כ נִצְרָף שְׁיָהְי' בְּהַבְלָעָה מְשׁוּם דְּמָה שְׁפָאִין הָאֲנָשִׁים וּמְשִׁלְמִין בְּעַד פֶּל עֲבוּדָה הַשְׂכָּר הוּא לְבַעֲלִים וְהוּי שְׂכָר שְׁבַת וְשֵׁלָא בְּהַבְלָעָה דְּמָה שְׁעַפּוּ"ם מְעַרְב אַח"כ הַמְעוֹת יַחַד וְנוֹתֵן לְבַע"ב מְשׁוּם זֶה לֹא מְקַרֵי בְּהַבְלָעָה פְּמִבְּנָאָר בַּאוּ"ח סִי' ש"ו וְא"כ הַהֲכַרְח כְּמוֹ"ש הַח"ס לְשַׁפּוֹר אֶת הַנְּכָרִי בְּקַבְלָנוֹת בְּהַבְלָעָה עַל עֶשֶׂר אוֹ מֵאָה כּוֹר וְיָהְי' רְשׁוֹת לוֹ לְשִׁבוֹת וְלַעֲשׂוֹת בְּכָל עֵת: ב) וּבְעֵינֵין הַקַּבְלָנוֹת מַה שְׁאֲוֹמֵן הָרְאִישִׁי יֵשׁ לוֹ ג"כ פּוֹעֲלִים שְׂכִירֵי יוֹם פָּתַב בַּח"ס סִי' ס' דְּלֹא אִיְכַפֵּת לָן בְּהִכִי מְשׁוּם דְּהַפּוֹעֲלִים אֲדַעְתָּא דְּהָאֲוֹמֵן אֲדוּוּיָהֶם עֲבִידִי וְלֹא אֲדַעְתָּא דְּיִשְׂרָאֵל וְכ"כ בְּמְהֵרָם שִׁיק סִי' צ"ח לְגַבֵי מְלֹאכְתָּ טְחִינַת רְחִימִים אֲבָל הִנֵּה בַש"ע הָרַב פָּתַב דְּלֹא מְהַיְי מַה שְׁהָאֲדַרְיָכָל לְבַדּוֹ הוּא בְּקַבְלָתָ וּשְׁאָר הָאֲוֹמְנִים שְׂכִירֵי יוֹם וּבְאֲמָרֵי יוֹשֵׁר ח"ב סִי' קנ"ז פָּתַב לְהַחְמִיר כְּדַבְּרֵיו, וּלְפִי"ז מְאוּד קָשָׁה דִּין קַבְלָתָ בְּזַמְנֵינוּ, וְעֵינֵין ט"ז סִי' רמ"ד סק"ב שֶׁהָק' אַמ"ש בְּתוֹס' דְּבִית רְגִילִים בְּשְׂכִירֵי יוֹם וְעֵינֵינוּ רוֹאוֹת שְׂרָגִילִין בְּקַבְלָנוֹת וְרִאִיתִי בַס' לְקַט מְהַרִי"ט לְה' שְׁבַת הִבִּיא מַס' לְחֲמֵי תוֹדָה שְׁפָתַב ע"ז דְּאֲמַת שְׁהָאֲדַרְיָכָל הוּא בְּקַבְלָנוֹת אֲבָל הַפּוֹעֲלִים שְׂכִירֵי יוֹם הִמָּה עֵינֵינוּ מ"ש בְּזָה אֲבָל לְדַבְּרֵי ש"ע הָרַב הַנְּ"ל פֶּן הוּא דְּבַכָּה"ג לֹא מְקַרֵי קַבְלָנוֹת: ג) רַק בְּאֲוֹמֵן שְׁיֵשׁ הֵיטֵר מְדִינָא בְּקַבְלָנוֹת נִשְׁאָר עוֹד אִיסוּרָא מְשׁוּם מְרִאִית עֵין וְגַם מְשׁוּם חַה"ש כְּמַג"א סִי' רמ"ד סק"ח, וְהִנֵּה מְצַד אִיסוּרָא דְּמְרִאִית עֵין מְבִנְיָא בַש"ע סִי' רמ"ג סְעִי' ב' דָּאֵם מְנַהֵג רוֹב אֲנָשִׁי אוֹתוֹ הַמְקוּם לְהַשְׁפִּיר אוֹ לִיתֵן בְּאַרְיִסוֹת לִיכָּא מְשׁוּם מ"ע, וּבְלִבּוֹ"ש עַל הַט"ז סק"ב פָּתַב דַּה"ה בְּאֵם הַמְנַהֵג בְּקַבְלָנוֹת אֲבָל בְּלִבּוֹ"ש לְקַמֵּן סִי' רמ"ד עַל הַט"ז סק"ב חֲזוֹר בּוֹ בְּשִׁי' הַט"ז רַק דְּגַם בְּמְנַהֵג בְּקַבְלָנוֹת אֲסוּר, וּבַמ"ז סִי' רמ"ג סק"א וְסִי' רמ"ד סק"ב פָּתַב דְּלִטְעַם הַתוֹס' דְּהַמְרִאִית עֵין הוּא שְׁמָא יֵאמְרוּ שְׁהוּא שְׂכִיר יוֹם וְכְמוֹ"ש בַּמַּג"א סִי' רמ"ד סק"ה מְוֹתֵר בְּנַתְפָּרְסָם בְּקַבְלָנוֹת דְּשׁוּב לֹא יַחְשְׁדוּהוּ בְּשְׂכִיר יוֹם מְשִׂא"כ לְטַעַם הָר"ן דְּמַחְזִי כְּשְׂכִיר יוֹם שְׁאִין יוֹדְעִים לְחַלֵּק בֵּין קַבְלָן לְשְׂכִיר יוֹם אֲסוּר אִפִּי' בְּנַתְפָּרְסָם רַק שֶׁהַפְּמ"ג פָּתַב דְּדַעַת הָר"מ דְּלֹא כְּהָר"ן רַק שְׁהַחֲשֵׁשׁ שְׁמָא יֵאמְרוּ וְצ"ע דְּמַפְנִרְשׁ בַּר"מ פ"ז מְהִיו"ט ה' כ"ה פָּתַב שְׁאִין הַפֶּל יוֹדְעִים הַהֲפָרֵשׁ שְׁיֵשׁ בֵּין הַשְׂכִּיר וּבֵין הַקַּבְלָן וּלְפִיכֵן אֲסוּר עַכ"ל, הָרִי אֲדַרְבָּה ס"ל לְהָר"מ כְּטַעַם הָר"ן דְּמַחְזִי כְּשְׂכִיר יוֹם וְעֵינֵין מְהַרְש"ם ח"ב סִי' קע"ב שְׁלֹא הִבִּיא מְדַבְּרֵי הַמ"ז אֲבָל כְּנִרְאָה שְׁנַתְפּוֹן לָזָה וְעֵינֵינוּ שְׁהִבִּיא מַס' מְשִׁנָּה בְּרוּרָה דְּדַעַת כְּמָה רֵאשׁוּנִים דְּאִפִּי' דְּרָפֵן שֶׁל בַּנ"א בְּקַבְלָתָ מַחְזִי כְּשְׂכִיר יוֹם פִּינּוֹן שְׁהַבְעֲלִים נוֹטְלִים כָּל הָרִינוּח וְלֹא שְׂרִי אֲלֵא בְּדַרְפֵן בְּאַרְיִסוֹת: ד) גַּם מְלַבֵּד הָאִיסוּר דְּמְרִאִית עֵין אִיכָּא מְצַד חַה"ש בְּמְלֹאכְתָּ פְּרַהֲסִיא כְּמוֹ"ש בַּמַּג"א סִי' רמ"ד סק"ח דְּבִזְזָה"ז אֵין הַעַפּוּ"ם מְנִיחִים לְשׁוּם אָדָם לַעֲשׂוֹת מְלֹאכְתָּ פְּרַהֲסִיא בְּיוֹם חֲגָם וְאֵם נְבִיחַ אֲנַחְנוּ לַעֲשׂוֹת אִיכָּא תַה"ש וְרַק בְּאַרְיִסוֹת שְׁיֵשׁ לְהַנְכָרִי חֵלֵק בְּעַסְק לִיכָּא תַה"ש מְשִׂא"כ בְּקַבְלָתָ, וְהַחֲשֵׁשׁ תַה"ש שְׁפָתַב הַמַּג"א מְבִנְיָא בְּפִיהַמ"ש לְהָר"מ סוּפ"ק דַּע"ז וְעֵינֵין הַמְהָרָם שִׁי"ק סִי' ק' מ"ש עַל הַסְתִּירָה שְׁבַח"ס סִי' ס"א שְׁפָתַב שְׁהַחֲשֵׁשׁ תַה"ש בְּזָה הוּא חֲנוּמְרַת הַמַּג"א שְׁהַמְצִיא מְדַעְתָּי וּבְסִי' נ"ט הִבִּיא מְהַר"מ בְּפִיהַמ"ש כ", וְהִנֵּה הִגַּם שְׂבָסִי' נ"ט פָּתַב חַה"ס דְּבַזְמַנֵינוּ שְׁנַפּוּצִי יִשְׂרָאֵל בְּאַרְצוֹת הַצִּפּוֹן הַקָּרִים בִּימֵי הַקּוֹר וְהַנְּצָרְכוּ לְהַחֲסֵם הַתַּנּוּר בֵּית הַחוּרְף ע"י נְכָרִים סוּבְרִים שְׁפֵן הוּא שְׁמִירַת שְׁבַת יִשְׂרָאֵל לֹא יַעֲשֶׂה אֲבָל אוֹמֵר לְנְכָרִי וְעוֹשֶׂה, וְא"כ אֵין כָּאֵן חַה"ש שְׁיֵאמְרוּ בְּמְלֹאכָה ע"י נְכָרִי כְּגוֹן בְּבִישׁוּל שְׂכָר בְּשְׁבַת דְּלֹא מְנַטְרֵי יִשְׂרָאֵל שְׁבַתָּא טְפִי עֵי"ז, אֲבָל

הח"ס לא פתב זה רק לגבי מלאכה בצניעה כמו בישול שְכַר בְּשֶׁבֶת ולא לגבי מלאכת פְּרֻהֲסָא וכ"כ מְהַר"ם שיק סי' צ"ו דמה"ט הַחֲמִיר הַח"ס בְּזֶה בְּסִי' ס"א עיי"ש: ה) וּבִטְעַם הַח"ס דְּמִשּׁוּם שְׂרֹאֵין הַעֲפוּ"ם שְׁמִסִּיקִין ע"י נְכָרִים שׁוּב לִיכָא חַה"ש לְכָאוּ' יֵשׁ לְהַעִיר בְּעֵיקָר חוּמְרָא דַּחַה"ש שְׁהָרִי בַע"ז (ט) אָמַר רַבָּא אָמַר לִי אִיסוּר גְּיוּרָא פִי הַגְּיוֹנִין בְּאַרְמְיוּתָא אָמְרִינִן יְהוּדָאֵי לָא מִינְטְרִי שְׁבִתָּא דְּאִי מִינְטְרִי שְׁבִתָּא פְּמָה פִּיִּסי מְשַׁתְּכְּחִי בְּשׁוּקָא וְלָא יִדְעֵנָא דַּס"ל כַּר"י דְּאָמַר הַמוֹצָא פִּיס בְּשֶׁבֶת מוֹלִיכּוֹ פְּחוֹת פְּחוֹת מַד"א, א"כ תִּקְשִׁי דְּלָמָּה נְחוּשׁ הַיּוֹם בְּמִלְאַכְתָּ בְּשֶׁבֶת ע"י נְכָרִי שְׂיֵאמְרוּ דִּישְׂרָאֵל לָא מְנַטְרִי שְׁבִתָּא הָרִי לָא הוֹעֲלֵנוּ בְּזֶה דְּבִלְאָה"כ אֹמְרִים כֵּן דְּאִי מִינְטְרִי שְׁבִתָּא פְּמָה פִּיִּסי מְשַׁתְּכְּחִי בְּשׁוּקָא, רַק עַכְצ"ל דַּמ"מ אֵין לָנוּ לְהַנִּיחַ לְהַחְזִיק דְּבְרִיהֶם עוֹד יוֹתֵר ע"י שְׂיֵרָאוּ יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂים מְלָאכָה ע"י נְכָרִי, וּלְפִי"ז גַּם עַכְשָׁיו שְׂרֹאֵים בְּאַרְצוֹת הַקְּרוֹת מְסִיקִים תַּנּוּרִים ע"י נְכָרִי לָמָּה נֹאמַר שְׂסוּבְרִים שְׁכֵן הוּא שְׁמִירַת שְׁבִתָּא אֹמַר לְנְכָרִי וְעוֹשֶׂה לָא מִשּׁוּם דְּלָא מִינְטְרִי שְׁבִתָּא, נְהָרִי בִלְאָה"כ אָמְרִי דִּישְׂרָאֵל לָא מְנַטְרִי שְׁבִתָּא דַּא"ל"כ פְּמָה פִּיִּסי מְשַׁתְּכְּחִי בְּשׁוּקָא וְאִיף א"כ יְדוּנוּ יִשְׂרָאֵל לְזִכּוֹת שְׁכֵף הוּא שְׁמִירַת שְׁבִתָּא נֶגְדַּ סְבָרְתָּם מְאֹז, וְאַדְרָבָּה נֹאמַר שְׁלָא לְהַנִּיחַ לְחֻזַּק דְּבְרִיהֶם דְּלָא מִינְטְרִי שְׁבִתָּא מְדָלָא מְשַׁתְּכְּחִי פִּיִּסי בְּשׁוּקָא, וְגַם מְמָה שְׁמִסִּיקִים ע"י נְכָרִי יֵשׁ לְעֵינֵי בַע"ז (כ"ו) דְּאָמְרִינִן לְהוּ דִּינִן דְּמִנְטְרִי שְׁבִתָּא מְחַלְלִינִן עֲלֵי' וְצַע"ק וְיֵשׁ לְחַלֵּק, וְעַכ"פ דְּמִלְאַכְתָּ פְּרֻהֲסָא כְּתַב הַח"ס עֲצָמוּ דְּאִיכָּא גַם בְּזֶה"ז חֲשֵׁשׁ חַה"ש, וְעֵינֵי מִהֲרַש"ם ח"א סי' י"ב בְּמָה שְׁמַצִּינוּ עֲנִינֵי חַה"ש שְׁהֵם רַק מְדַרְבְּנִן וּמַצִּינוּ ג"כ שְׁהוּא מַה"ת וּלְפִי פִיָּה"מ לְהַר"מ סוֹפ"ק דַּע"ז הַנְּ"ל הַחֲשֵׁשׁ חַה"ש הוּא מַה"ת: ו) וְהִנֵּה מַה שְׁהַזְכִּיר כַּת"ה מְשׁו"ת ד"ת ח"א סי' ו' דְּאֵם הַעֲפוּ"ם עוֹשֶׂה תִּיקוּן יֵשׁ בְּזֶה מִשּׁוּם אֲנוּמֵן קוּנָה בְּשִׁבְחַת כְּלִי וְכ"כ בְּזֶה בְּשׁו"ת פְּנֵף רַנְנָה סי' כ"ב הִנֵּה בְּמַהֲרַש"ם ח"ב סי' קע"ב הִבִּיא כֵּן מַס' הַחַיִּים לְהַג' מִהֲרַש"ק ז"ל שְׁחִידֵשׁ דְּבִמְטִלְטִין שְׁעוֹשֶׂה הַנְּכָרִי תִיקוּן אֲנוּמֵן קוּנָה בְּשִׁבְחַת כְּלִי וְהוּי כְּעוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּשָׁלוּ, וְכַתֵּב לְפִלְפֵל דְּלִפִּי"ז גַּם בְּקַרְקַע כֵּן לְהַנֵּה"מ סִי' ש"ו סק"ד דְּגַם בְּקַרְקַע אֲנוּמֵן קוּנָה בְּשִׁבְחַת כְּלִי רַק דְּבְשׁו"ת תוּע"ר א"ח סי' ו' לָא ס"ל כֵּן עֵי"ש: וְלְכָאוּ' יֵשׁ לְהַעִיר לְפַמ"ש הַחִיד"א בְּעֵיר אֲזוֹן דְּאֲנוּמֵן קוּנָה בְּשִׁבְחַת כְּלִי הִיא רַק דְּרַבְּנֵן א"כ אֶפְשָׁר שְׁלָא נֹאמַר זֶה בְּעַפְּו"ם כְּדָאמַר בַּב"ק (צ"ו) הַשְּׁבִיחַ נְכָרִי מַהוּ כו' תִּקְנֵתָא לְנְכָרִי נִיקוּ וְנִיעֵבַד וְכַמו"ש הַקְּצוּה"ח סִי' ס"ו סק"ב לְגַבִּי מְכִירַת שְׁטָרוֹת דְּרַבְּנֵן בְּעַפְּו"ם וְקְצוּה"ח סִי' קנ"ד וּמְקו"ח סִי' תמ"ח לְגַבִּי סְטוּמְתָא בְּעַפְּו"ם וְכַבֵּר נְתַעֲוֹרְרִיתִי ע"ד הַיְעִיר אֲנוּמֵן מְהָא דַּב"מ (ק"י"ב) בְּהָא דְּהַנּוֹתֵן טְלִיתוֹ לְאֲנוּמֵן כו' דְּמִקְשָׁה וְאִי אָמַרְתָּ אֲנוּמֵן קוּנָה אֲמַאי עוֹבֵר הָרִי דְּמָה שְׂאֲנוּמֵן קוּנָה הִיא מַה"ת, אָבֵל י"ל דְּכַמוֹ שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' ב"מ (ד') ד"ה אֵין דַּאע"ג דְּשַׁעֲבוּדָא דַּאוּ' מ"מ פִּינֵן שְׁהַפְּקִיעוּ חֲכָמִים הַשַּׁעֲבוּד בַּמַּע"פ חֲשִׁיב כְּאִילוּ מְחַל לוֹ הַשַּׁעֲבוּד מְדַאוּ' הַכ"נ י"ל פִּינֵן דְּאֲנוּמֵן קוּנָה בְּשִׁבְחַת כְּלִי מְדַרְבְּנֵן חֲשִׁיב כְּמַחַל לוֹ חוֹבוֹ מַה"ת וְשִׁפִּיר יִקְשָׁה אֲמַאי עוֹבֵר עָלָיו וְאַכְתִּי אֶפְשָׁר דְּאֲנוּמֵן קוּנָה הִיא רַק דְּרַבְּנֵן שְׁלָא יוֹעִיל בְּעַפְּו"ם, אָבֵל הָרִי בְּתוֹס' ע"ז (ע"ה) מְבוֹאֵר דְּאֶפְי' בְּעַפְּו"ם אָמְרִי אֲנוּמֵן קוּנָה בְּשִׁבְחַת כְּלִי, כְּתַבְתִּי זֶה אִף לְהַעִיר וְלִדְנָא כְּבָר כְּתַבְתִּי מַה שְׁיֵשׁ לְדוֹן וְכַת"ה הִבִּיא מְשׁו"ת כְּנֵפִי רַנְנָה סִי' כ"ב לְהַתִּיר בַּשַּׁט"מ לְהַשְׁפִּיר הַמְּגִירָה וְלְמַפּוֹר הַעֵץ: וְהִנֵּה בַּד"ת או"ח סִי' ז' הַעֲלָה דְּגַם בְּמְכִירָה אִיכָּא מִשּׁוּם מ"ע וְסִינֵעַ מְתוֹס' פְּסָחִים (כ"א) אָבֵל בְּשׁו"ת הַר"ב ח"ב סִי' כ"ד הִבִּיא מְפָמָה שׁו"ת שְׁהַזְכִּירָם בַּשַּׁע"ת דְּאֵין לְחוּשׁ בְּמְכִירָה לַמ"ע גַּם הִבִּיא פְּמָה הוֹכַחוֹת לְזֶה וּבְמַהֲרַש"ם ח"ב סִי' קע"ב הִבִּיא מְדַבְּרִי הַב"י רס"י

רמ"ג דבהשפירן לשנים מרובות דמי למקר דאית לי קלא ליפא למיחש למ"ע, והנה הרוצה להקל בשט"מ יש לו פמה תשו' מאחרונים לסמך עליהם אבל אני לעצמי נמנע לכתוב שט"מ בכמו אלה וכת"ה פדעתו דעת תורה יעשה: ז) ואין בהמ"ד בלא חידוש בהעלותי על לפי סוגי' דע"ז כ"א דלא ישפיר אדם מרחץ לעכו"ם שהיא קנוטב גדון שאלתינו רחש לפי בישוב קו' התוס' ב"מ (צ') למאי דבעי התם דלא נאמר אמירה לעכו"ם שבות רק לענגן שבת דאסור סקילה ולא באסור לאו והקשו התוס' ממ"ק (י"ד) דבשביעית וחיה"מ אסור אמירה לנכרי ותי' משום דשבת ויו"ט חזא מלתא היא: ונלע"ד לתרץ ג"כ ע"ד הפלפול קצת הנה מה שפכתו שביעית וחיה"מ פכת במהרש"ל שהיא ט"ס דבמו"ק (י"ב) לא מצינו רק במועד דאסור אמירה לעכו"ם נרק שהג' בתוס' דבשבת וחיה"מ אסור אמירה לעכו"ם, וכבר נתעוררתי ג"כ מאז למ"ש הט"ז יו"ד סי' רצ"ו סק"א דבחובת קרקע שנוהג רק באי' פינו דל"ה חובת הגוף ליפא בזה משום אמירה לעכו"ם וע"כ פכת בש"ע שם שמונתר לזרוע פלאי זרעים ע"י עכו"ם ע"כ הכ"נ בשביעית דהוי חובת קרקע ג"כ ליפא בי' דין אמירה לעכו"ם רק דאסור ע"י עכו"ם מטעם דאדם מצווה על שביעית שיהו בשביעית כדאמר בע"ז (ט"ו), אע"כ גי' המהרש"ל מןכרח דקו' התוס' משבת וחיה"מ, ומעתה הא דקיי"ל אמירה לעכו"ם שבות הרי דעת הסמ"ג דהוי אי' דאו' והיא מדברי המכילתא כל מלאכה לא יעשה בהם שלא יעשה העכו"ם מלאכתו ובב"י סי' רמ"ד הביאו וכתב שהיא אסמכתא בעלמא אף דלשון הפתוב מוכיח שהיא דרשה גמורה עיי"ש והטעם דחשבינן קרא לאסמכתא הוא משום דקרא גבי יו"ט פתיב אבל בשבת נאמר לא תעשה כל מלאכה וא"כ דבשבת לא שמעין מקרא שהוא אי' תורה דאמירה לעכו"ם ממילא גם ביו"ט אי' אפשר דאתי' קרא לאסור מה"ת דא"כ הול"ל דיו"ט חמיר משבת לענגן זה וזה לא יתכן כדאמר בבב"ב (י"ח) מי אפא מידי דבשבת שרי וביו"ט אלא הואיל דבשבת שרי יוה"כ נמי שרי, נמצא דמה דביו"ט ל"ה אי' אמירה לעכו"ם מה"ת היא רק משום מגו דשבת דל"ד אמירה לעכו"ם כ"א דרבנן: ולפי"ז מתורץ היטב קו' התוס' הנ"ל דלא יתכן לומר שביו"ט וחיה"מ דהוא בכלל יו"ט דקרא כגמ' דתגיגה (י"ח) שיהי' מותר בהם אמירה לעכו"ם עיי"ז דהוי רק אי' לאו, דז"א דהרי אדרבה הנה לן למימר דביו"ט דכתיב כל מלאכה לא יעשה בהם שיהי' אסור אמירה לעכו"ם מה"ת רק משום שלא יהי' יו"ט חמיר משבת אבל מאחר דשבת אסור אמירה לעכו"ם משום שבות א"כ ממילא ההכרח דעכ"פ ביו"ט ודאי דאסור משום שבות מאסמכתא דכל מלאכה לא יעשה דכתיב בגופי' דעכ"פ לא קיל בזה משבת, והוא נכון לפענ"ד: סימן ל.

ב"ה י"ג למב"י תרצ"ו. שוכט"ס לכ' ידידי הרב הה"ג החר"ף ובקי כש"ת מו"ה מרדכי וואגשאל נ"י ראבד"ק בייטש: לתשובת יקרתו ע"ד השאלה אם להתיר הדלקת מאור האלקטרי ביו"ט, וכ"ת הביא משו"ת בי"צ יו"ד ח"ב סי' ל"א ופלפל בדבריו: א) הדבר פשוט שיש בפתיחת השאלטער של האלקטרי ענגן הוצאת ומוליד אש פמתני' דביצה (ל"ג) שאין מוציאין את האור כו' ובגמ' מ"ט משום דקא מוליד ביו"ט ובט"ז סי' תק"ב שלא התירה התורה אןכל נפש אלא לתקן מה שפכר יש בעולם אבל לא התירה להמציא ולהוליד אונ"פ, ובביצה (כ"ג) סחופי פסא אשיראי ביומא טבא אסור משום דקמוליד ריחא ובב"י צ"ז יו"ד ח"ב סי' ל"א דבר מזה לענגן אסור לדבר בשוי"ט ע"י טעלעפאן

דאיכא משום מוליד פח האלקטרי שדומה להא דסחופי פסא אשיראי הנ"ל, וכ"ת פקפק דשאני התם שעושה פעולה המתקיימת שנושאר הריח בהבגד משא"כ פאן שאם יסיר חבורי החוטין הוא חוזר כבראשונה שפטל מציאת האש, אבל הנה הרי גם במתני' דאין מוציאין את האור כו' שהוא ע"י חפוף האבנים זב"ז שמוציאין אש כמו"ש בתוי"ט בשם הר"מ אע"ג שמיד נכפה מ"מ אסור, ועיין שו"ת מהרש"ם ח"א סי' ק"מ הביא משו"ת גו"ר הספרדי שהתיר לרחוץ בבורית בשפת אע"פ שהוא מוליד פינן שאינו אלא לשעה לא חשיב נולד והשיג עליו משו"ת ח"צ סי' צ"ב וממתני' הנ"ל דאין מוציאין את האור דאפי' שהוא רק לשעה אסור וכירושלמי פ"ז דשבת דגם בונה לשעה אסור ובע"כ דלא כגו"ר עיי"ש, וכע"ז עיין תו"ח שבת פ"א מ"א בישוב קו' התוס' דמתני' אשמיענו דאפי' הנחה לשעה חשיב הנחה: ב) ובס' יבין דעת בקונט' גרם המעלות מנכד המספר כתב להסביר ענין האלקטרי שהבערת האש תסובב עי"ז שזרמים הדינאמע מאשין עוברים דרך חוטי אינסטאלאצ'י ובאים אל חוטים הקבועים בעששית של זכוכית ושם המה פוגעים פח מתנגדו לבלתי לתת להם לעבור וע"י התנגדות והתנגשות הללו נולדה החמימות כמו שדריך ע"י שפשוף חזק באיזה חומר נתחמם ומחזימום הנה נולד האש שבווער, וא"כ היינו ממש דינא דמתני' דאין מוציאין את האור ופשוט מאוד שאין שום צד היתר להדליק את האלקטרי ביו"ט: ג) ובעיקר דינא דמתני' דאין מוציאין את האור ובגמ' מ"ט משום דקא מוליד הנה הר"מ בפ"ד מה' יו"ט ה"א הרפיב הדבר בתרי טעמי שכתב ע"ז שלא הותר ביו"ט אלא להבעיר מאש מצוי' אבל להמציא אסור שהרי אפשר להמציא אותה מבערב, עכ"ל דנראה, דתתי קאמר שלא הותר להמציא והוא טעם הגמ' משום מוליד, ועוד טעמא אחרת מפני שאפשר להמציא אותה מבערב, וכבר השיג הראב"ד ז"ל עליו מה שלא הספיק להר"מ ז"ל טעמא דגמ' מפני שהוא מוליד: עוד תקשי מירושלמי מגילה פ"א ה"ו דתנו בשם ר' יהודה אף מכשירי אנוכל התירו מה ביניהון ר"ח אמר לחדד ראשו של שפוד ביניהון ר"ת ברי' דר"א הוציא אש מהאבנים ביניהון ובציר"ש דמפאן ראי' לשי' הר"מ דהוציא אש מן האבנים הטעם משום מכשירי אונ"פ עיי"ש, ואמנם קשה דהרי בהירושלמי לא הזכיר כלל טעמא דמוליד רק מטעם דהוי מכשירי אונ"פ.

וראיתי בבינה לעתים פ"ד מהיו"ט שהק' ע"ד הר"מ שכתב מפני שאפשר להמציאו מבערב דא"כ מאי אמר בירושלמי הוציא אש מן האבנים ביניהון דהרי במכשירין שאפשר לעשותן מעיו"ט אף לר"י אסור עכ"ל, אבל זה יש לתרץ דהירושלמי נקט דאיכא ביניהון בכה"ג שלא אפשר לעשותו מעיו"ט אבל הא קשיא מה דלא נקט הירושלמי רק טעמא דמכשירי אונ"פ והר"מ נקט מתרי טעמא פנ"ל: והנ"ל בזה דבאמת הה"מ מפרש טעמו של הר"א משום דהוי מכשירין שאפשר לעשותן מעיו"ט וביאר שהרי אין זה כביצה שנולדה שאסורה לפי שאין דבר זה ראוי בעצמו אלא לבשל או לאפות בו ולא אסרוהו אלא מפני שלא הי' לו להוליד פינן שאפשר לו מבערב והטעם הזה פתב ג"כ הרשב"א ז"ל עכ"ל, ואמנם הרשב"א ז"ל בעבודת הקודש כתב אין מוציאין את האור כו' מפני שהוא מוליד ואפשר לו מבערב יו"ט וכל שאפשר לו מבעיו"ט ואינו אונ"פ אסור עכ"ל, משמע מלשונו שאין זה טעם אחד רק דתרי טעמי איתנהו בה ותקשי ג"כ מירושלמי הנ"ל שלא הזכיר כלל טעמא דנולד שהרי אמר דהוציא אש איכא

ביניהון דאליקא דר' יהודה מוטר ואס"ד דאיפא משום נולד גם לר"י אסור: ד ונראה
בישוב זה עפ"מ שביאר הלח"מ את דברי הה"מ ה"ל מ"ש שאין זה כביצה שנולדה לפי
שאין ראוי לאסור משום שנולד ולא הוכן אלא כשאנו מסתפקים מהדבר בעצמו אבל
כשאין אנו צריכים לאותו דבר אלא לתקן האפי' והבישול אין לנו לאסרו משום זה
עיי"ש, ולפי"ז נראה דאיפא תרי גוני הוצאת אש דאם מוציא האש כדי לבשל או לאפות
בו שצורך האש הוא רק לתקון הבישול ואפי' ואין נהנה מן האש עצמו שפיר עולה מה
דלא הוי כביצה שנולדה ואתי עלה רק מטעמא דהוי מכשירין שאפשר מעיו"ט משא"כ
במוציא אש להחם גופו או כדי להאיר שנהנה מהאש עצמו בכה"ג איפא טעם מוליד
דהוי כביצה שנולדה, והנה ה"ן פתב בהא דביצה ל"א בהא דמוטר לבקוע עצים ע"י
שינוי ביו"ט אע"ג דאפשר מעיו"ט רק משום דעצים שנהנה מהם בעצמם שעושה מדורה
ומתחם פנגדו הוי פאנכל נפש ומוטר אפי' באפשר מעיו"ט עיין ט"ז סי' תק"א סק"ב
וסו"י תק"ב פאן ומג"א סק"ג נמצא דבכה"ג שמוציא אש להתחם או למאור שנהנה
מן האש עצמו דהוי אונ"פ דליפא טעמא לאיסורא ע"י שאפשר מעיו"ט שוב איפא טעמא
דמוליד עפ"ד הלח"מ ה"ל כמו"ש הט"ז פאן בסי' תק"ב דאפי' שהוא אונ"פ לא הותר
אלא לתקן מה שיש בעולם אבל לא להמציא ולהוליד, ובאופן שמוציא אש לבשל או
לאפות בו דל"ה נולד פיון שלא נהנה מן האש עצמו כדברי הה"מ, שוב איפא טעם השני
דאפשר מעיו"ט פיון דבכה"ג ל"ה אונ"פ רק מכשירי אונ"פ, ואתנ' לפי"ז שפיר מה
שהר"מ בלשונו ויותר מפנרש בלשון הרשב"א בעבוה"ק דנקטי תרתי טעמי נולד ואפשר
מעיו"ט משום שיכלול תרתי גווני הוצאת אש להחם ולהאיר, וגם לבשל ולאפות,
ומתורץ פמין חומר: ה) והנה בחידושו של הר"ן דלהחם ע"י מדורה שנהנה מהעצים
עצמן הוי כאונ"פ מצינו דתלנ' בשי' בבלי וירושלמי, דבש"ס דילן (ביצה כ"א) אמתני'
דבש"א לא יחם אדם חמין לרגליו אלא א"כ ראויין לשתי' וב"ה מתירין עושה אדם
מדורה ומתחם פנגדה ע"ז מסיק בגמ' דהאי מדורה ב"ה קתני לה אכל ב"ש לא שני
להו בין הנאת כל גופו לאבר אחד, אבל עכ"פ מבואר דלב"ה שני להו ומוטר לעשות
מדורה אפי' בלא ע"ד שתי', ולפי"ז יתכן סברת הר"ן משום דמדורה להחם הוי כאונ"פ,
אבל בירושלמי פ"ב ה"ג אמר דמתני' פתר לה תרין פתרין דלפני' הא' הא דמדורה דברי
הפל והוא שיהא קומקום נגד המדורה דאגב שמוטר להחם כדי לשותות מוטר ג"כ להחם
נגד המדורה ולפני' הב' רק לב"ש דלית להו מתוך צריף שיהא קומקום נגד המדורה
ולב"ה דאית להו מתוך מוטר אפי' באין קומקום עיין פנ"מ, מבואר להדיא בשי'
הירושלמי דלהחם פנגד המדורה ל"ה כאונ"פ ומוטר רק מטעם מתוך וע"כ לפי' הא' אף
לב"ה בעי שיהא קומקום נגד המדורה, וראיתי בגליון הירושלמי של כ"ג אאמו"ר זצ"ל
שהעיר בזה: ו) ולפי"ז מתורץ היטב שינוי הסוגיות מה דבש"ס דילן במתני' דאין
מוציאין את האור קאמר מטעם מוליד ובירושלמי אמר רק מטעם דאפשר מעיו"ט,
ולקאמור אזלי לשיטתנ' דש"ס דילן דאית לי' דלחם גופו הוי כאונ"פ א"כ לא שייך
הטעם דאפשר מעיו"ט פיון דכאונ"פ אפי' אפשר מעיו"ט מוטר לקח צריף לבא לטעמא
דמוליד לאסור אפי' מוציא אש להחם גופו ומשום דאפי' באונ"פ אסור להמציא ולהוליד
פנ"ל, אבל הירושלמי לשיטתו דגם להתחם ל"ה כאונ"פ רק מכשירי אונ"פ [וממילא
דה"ה אפשר דליפאבזה ג"כ טעמא דמוליד פיון שאין דומין לביצה שנולדה שנהנה מן

הנולד עצמו באוכל נפש וכדברי הלח"מ הנ"ל דל"ה נולד כ"א בדמיון ביצה שנוולדה], ע"כ נקט הירושלמי רק בטעם דאין מוציאין משום דאפשר מעיו"ט דטעם זה איתא לשי' הירושלמי בכל גונו הוצאת אש ואפי' בלהתם פינו דהוי רק מכשירי אונ"פ, דאפי' אם נאמר דגם להירושלמי איכא משום מוליד להתם, מ"מ שפיר קאמר דנפ"מ דמותר לר' יהודה דהינו בע"מ לבשל ודו"ק כפיתור ופרח: ז) פן ראיתי בירחון קול תורה יוצא לאור בירושלים שהעיר ח"א בפסחים (מ"ז) בהא דמבשל גה"נ בקלב ביו"ט לוקה חמש כו' ואי אמרי' הואיל אהבערה לא ליחייב כו' ולהט"ז סי' תק"ב הנ"ל דהמצאת אש לא הותר אף באונ"פ א"כ מאי קושל' נימא דהך ברייתא מיירי שהבערה היתה בהמצאת אש חדש דליכא משום הואיל פינו דאסור אפי' באונ"פ, ולהאמור מתנרץ דהתם שהבערה הוא שלא להתם או למאור רק כדי לבשל גיד בקלב א"כ אפי' אם הבערה בהמצאת אש ל"ה מוליד דל"ה דמיון ביצה שנוולדה ומה דאמר בגמ' משום מוליד הוא רק במוציא כדי להתם או להאיר דכה"ג הוי כהא דסחופי פסא אשיראי בביצה (כ"ג) דהוי מוליד משום שנהנה מדבר הנולד עצמו: מעתה בנידון שאלתינו להדליק האלקטרי להאיר אפי' לשי' הה"מ בטעם הר"מ באי' הוצאת אש רק מטעם שאפשר מעיו"ט, דלכאו' שעפי"ז הי' מן הסברא דלהדליק למאור שהוא כאונ"פ להר"ן יהי' מותר אפי' באפשר מעיו"ט דבאונ"פ אפי' באפשר מעיו"ט מותר רק שאנו דנין לאסור עפ"ד הט"ז שהק' על הה"מ פנ"ל, אבל ע"פ האמור גם לה"מ אסור ממנ"פ דמוציא אש להאיר אם נאמר דהוי כאונ"פ ממילא מודה הה"מ דאיכא טעמא דמוליד שאסור אפי' באונ"פ דמה שכתב הר"מ טעמא דאפשר מעיו"ט צריך רק בכה"ג שמוציא לבישול ואפיה, אבל מוציא להאיר פשיטא דאסור משום מוליד: פן ראיתי נדפס העתק מודעה תשו' הגאון מהר"ם אראק אבד"ק טארנא ז"ל מה שהשיב לח"א בפשיטות לאסור הדלקת האלקטרי ביו"ט ע"פ הט"ז סי' תק"ב הנ"ל וכתב שהרבנים הגדולים שהיו אתו בנוין בזמן המלחמה פולם הספימו שאין היתר פלל בזה: ידידו סימן לא.

ב"ה ט"ו סיון תרצ"ז פבז הרב הגדול החו"ב מו"ה אלימלך שפירא נ"י בק' בענדין: לתשובת מכתבו עם שאלתו מרוב טרדתי הנני בקצרה, אודות אלה שעליהם לעמוד לבחינת הצבא ביום השבת אם יש היתר בעדם לעשות טביעת האצבע ברושם על הביקל (פנדרש: א) הנראה דרך עצה לצדד בזה, הנה בשבת (ק"ד) בשלמא אומן ליחייב משום דדרך פתיכה בכה אלא אשמאל אמאי הא אין דרך פתיכה בכה כו' הא מני ר' יוסי הוא דאמר לא חייבו שתי אותיות אלא משום רושם, ויש להקשות לפימ"ש הר"מ בפיה"מ דגם רבנן ס"ל דרושם חייב ופולגנתם רק בזה דרבנן ס"ל דרושם הוי תולדה דכותב ור' יוסי ס"ל דרושם הוי אב לעצמו, א"כ מאי קאמר הקא ה"מ ר' יוסי הוא נהלא אף לרבנן אתי דמודי רבנן דרושם חייב וכבר עמדו בזה באחרונים ובמנ"ח וכן תקשי בסוגי' הירושלמי פאן פי"ב ה"ג דקאמר מאן תנא סימניות ר' יוסי הוא ונהרי אפי' פרבנן אתי פנ"ל וסקן' עצומה: ב) ונראה לתרץ דבחז' מהרא"ל ריש שבת פתב לחדש דאע"ג דאיתרבי תולדות במלאכת שבת מ"מ תולדות לתולדות לא מצינו ותירץ בזה קו' התוס' שם דלמ"ל בהכנסה הסברא דמה לי אפוקי מה לי עיולי מפיון דבלאה"כ הכנסה היתה במשפן רק דאי לאו סברא הו"א דהכנסה ע"י זריקה מקרי תולדה לתולדה ולא מתייב, רק משום הסברא ל"ה תולדה לתולדה עכ"ד ועיין ג"כ שו"ת אנ"ז או"ח סי' צ"ו בזה,

והנה דעת היראים דסתם פתיבה הוא רק בקלף ובדיו אבל בסם או בסיקרא הוא תולדה ועיין שו"ת אנ"ז או"ח סי' ר"ז, גמ'א לפי"ז לפיה"מ דגם רבנן ס"ל דרושם חייב דהנה תולדה מ"מ זה דוקא ברושם בדיו אבל בסם או בסיקרא פטור משום דהוי תולדה לתולדה ומשא"כ אליבא דר' יוסי דרושם הוי אב: ולפי"ז מ'ושב סג' הירושלמי פ'מין חומר דשפיר קאמר מאן תנא סימניות ר' יוסי, דהרשב"א פ'תב פי' הרב האי גאון ז"ל משגי סימניות שאינו אותיות ידועות אלא סימנין בעלמא אבל רש"י פי' משגי סימניות האחד בדיו והאחת בסיקרא לפי"ז ממילא א"א לומר דאתי' פרבנן שיחייב משום רושם דהוי תולדה, דז"א דרבנן לא מיחייבי רושם כ"א בדיו אבל הכא שפ'תב אחת בסיקרא מה תאמר דהוי רושם מ"מ הרי רושם בסיקרא הוי תולדה לתולדה דלא מצינו, וכן מתורץ סג' ש"ס דילן דקאמר אמתני' דהפ'תב שפ'תב אותיות בין בימינו בין בשמאלו בין משם אחד בין משפ'תב שמות בין משפ'תב סמניות דמה דמחייב בשמאל הא מני ר' יוסי הוא ולא קאמר אפי' לרבנן מטעם דרושם הוי תולדה, ז"א דהרי במתני' מסיים בין משפ'תב סמניות דאפי' בזה מחייב בשמאל ונהרי בכה"ג שפ'תב בשמאל בשפ'תב סמניות באמת פטור לרבנן דהוי תולדה לתולדה, תולדה אחת משום שמאל דהוי רושם ותולדה שני' משום אחת בסיקרא לכה קאמר ה"מ ר' יוסי הוא דרושם הוי אב ודוק פי' נכון: ולפי"ז בנוגע לשאלתינו י"ל כיון שעושין רושם האצבע לא בדיו רק בצבע נהי דקיי"ל דגם רושם חייב משום תולדה מ"מ בכה"ג שאינו בדיו הוי תולדה לתולדה דליכא אי' דאו' והיא עצה מתקבלת: (ג) עוד יותר נראה מדברי הר"מ דלא צריף לבא למה שפ'תבנו דכותב בשמאל שהוא פ'רושם פטור בסיקרא דוקא מטעם דהוי תולדה לתולדה, רק אפי' כותב בשמאל בדיו הוי פ'עין תולדה לתולדה דמשום שמאל הוי רק פ'רושם וממילא הוי פ'רושם בשמאל שהוא פ'עין תולדה לתולדה וכן הבין במנ"ח אות ל"ד דרושם בשמאל פטור, שעפי"ז אתי' שפיר שי' הר"מ פי"א הי"ד דכותב בשמאל פטור אע"פ שבהי"ז פסק דרושם תולדה דכותב הוא ורו"מ העיר בזה ועיין משנה ברורה שהק' פ'ן אבל פ'נראה ש'הרגיש בזה המנ"ח והסביר דבשמאל הוי פ'רושם בשמאל דפטור לרבנן: ולפי"ז יתכן דה"ה באצבע פטור דסתם רושם דחייב הוא שאוחז המכתב או הקולמוס בידו ורושם.

אבל ברושם באצבעו אע"ג דבאצבעו עדיף משמאל שהרי במתני' (ק"ד): פ'תב באבן דרכים שפירש"י באצבעו ופטור רק מטעם שאינו מתקיים מ"מ לגבי רושם אפ'שר דהוי פ'רושם בשמאל דפטור וטעמא איכא משום דרושם הוי תולדה דכותב והיינו מסתם כותב דשכיח שהיא ביד וכעין מ"ש התוס' שבת (ע"ג): דאפי' ל'מ"ד משאצ"ל חייב מ"מ בקוצר אינו חייב כ"א בצריף לקצירה, ובירושלמי שם וקה"ש שפי' עפ"ד ה"ר"ן סופי"ד לגבי סחיטה דבתולדה לכ"ע פטור משאצ"ל ונראה הסברא דכיון שהוא רק תולדה דאב א"כ דוקא של אב דשכיח דצריף לו, והכא נמי רושם דהוי תולדה דכותב בידו דשכיח אבל רושם באצבעו אפ'שר דפטור, ומה דמבאר בש"ע סי' ש"מ סעי' ה' דבדבר המתקיים אפי' לרשום בצפון אסור מ"מ חייבא י"ל דליכא פ'נון דרושם שלא בדיו ושלא בידו כולו: וע' שבת (פ"א) דאמר רבא אסור למשמש בצרור בשבת כדריף שממשמש בחול ומסיק דמותר כלאח"י ופירש"י כגון אוחז צרור בין ב' אצבעותיו שפיר דמי ובש"ע או"ח סי' שי"ב וא"כ לכאו' כותב באצבעו יהי מקרי ג"כ כלאח"י רק משום דאצבעו נעשה לקולמוס והוי דרכו בכף בסיוע כל היד אבל במושיט אצבעו לחוד ומניחו לרושם

אֶפְשָׁר שְׁפִיר דְּמַקְרִי כְּלֹאחֵי וצ"ע עוֹד: גַּם הָעִיר רו"מ דבנ"ד שְׁעוֹשָׂה הָרוֹשֶׁם שְׁלֹא מֵרְצוֹן רַק מִיִּרְאַת הָעוֹנֵשׁ דְּהוּי מִשְׁאַצֵּ"ל ע"פ שו"ת הַמַּהְרִי"ק ס' קל"ז ופנ"י שְׁבַת (ד') וּמַהְרֵשֶׁ"א ב"ב (ק"ט) וְהַדְּבָרִים עֲתִיקִים, וְלַהֲנַ"ל יֵשׁ לְהוֹסִיף ע"פ הַיְרוּשְׁלָמִי וְהַר"ן הַנַּ"ל דְּבִתּוּלָה לִכ"ע פֶּטוּר מִשְׁאַצֵּ"ל וְכֵן בנ"ד דְּרוֹשֶׁם הוּי רַק תּוֹלְדָה דְּכוֹתֵב: ג) וּעֲפִי"ד הַר"ן וְהַיְרוּשְׁלָמִי י"ל בְּיִשׁוּב קו' הַתּוֹס' בְּכוֹרוֹת (כ"ה) ד"ה וְאֵר"ל שְׁתַּמְּהוּ דֹאע"ג דְּתוֹלֵשׁ לָאוּ הֵינּוּ גוֹזֵז מ"מ בְּשִׁבְתָּ יֵשׁ לְחַיִּיב מִשׁוּם תּוֹלְדָה דְּגוֹזֵז, וְלַהֲנַ"ל י"ל דְּהֵתֵם לְגַבֵּי דְּתַנְיָא הַתּוֹלֵשׁ אֶת הַכְּנָף וְהַקּוֹטְמוֹ וְהַמּוֹרְטוֹ דְּחַיִּיב ג' טְטָאוֹת דְּסִתְמָא קְתַנִּי אֲפִי שֶׁא"צ מִן הַסֵּתֵם לְקַטְיַמַת הַנוֹצָה וְמָה שְׁפִירש"י שְׁבַת (ע"ד): בְּקוֹטְמוֹ בְּכַה"ג דְּצָרִיף לְהָא הוּא רַק לְפָרֵשׁ גַּם אֲלִיבָא דַּמ"ד מִשְׁאַצֵּ"ל פֶּטוּר, אָבֵל לְמ"ד מִשְׁאַצֵּ"ל חַיִּיב סִתְמָא קְתַנִּי פּוֹלְהוּ אֲפִי בֵּא"צ לְגוֹף הַנִּתְלָשׁ וְהַנִּקְטָם וְא"כ אִס"ד דְּאֲתָנִי עֲלָה רַק מִשׁוּם תּוֹלְדָה דְּגוֹזֵז אִיף יִחַיִּיב בֵּא"צ לְגוֹפָה אֲע"כ ש"מ דְּתוֹלֵשׁ הֵינּוּ גוֹזֵז וְהֵגֵם דְּשִׁי הָרִיב"ש הֵבִיאוּ הַמַּג"א ס' ש"ג דְּבַגּוֹזֵז חַיִּיב אֲפִי מִשְׁאַצֵּ"ל אָבֵל הָרִי שִׁי רִש"י וְהַתּוֹס' אֵינּוּ כֵּן עֵי"ש וְעַתּוֹ"ס שְׁבַת (צ"ד): ד"ה אָבֵל וּמִיָּנֹשֵׁב לְפִי"ז קו' הַתּוֹס' לְנִכּוֹן: וּלְפִי"ז אַחַר שְׁאַמְרֵנוּ דְּבַנ"ד מְכַמָּה טְעָמִים י"ל דְּלִיכָא אִי תוֹרָה בְּרוֹשֶׁם יֵשׁ לְצָרֵף שִׁי הָרַע"ב בְּמַתְנִי דֹא"ר יוֹסִי אֶף הָרוֹשֶׁם חַיִּיב דַּמ"מ ת"ק פְּלִיג וְלֹא קִי"ל כַּר' יוֹסִי וְכַמּו"ש הֹא"ר ס' שְׁנ"ו סְקִי"ג, וְלִכְאוֹ' שְׁכֵן הוּא ג"כ שִׁי הֹאוֹ"ז בְּרַמ"א ס' ש"ו סְעִי י"א דְּכֻתָּב שְׁלֵהֵם הוּא רַק דְּרַבְּנָן אֲע"ג דַּעֲכ"פ לֹא גָרַע מְרוֹשֶׁם וּבְאַמַּת עָמֵד בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה שֶׁם עַל הַסְּתִירָה בֵּאוֹ"ז וּבְפִי' הַיְרוּשְׁלָמִי עֵי"ש, וְלִשְׁי' הָרַע"ב נִיחָא דְּלֹא קִי"ל כַּר' יוֹסִי, וְרו"מ הָעִיר ג"כ דֹּאע"ג דַּר' יוֹסִי נִימּוֹקוּ עָמוּ לֹא בְּיַחֲזִיד נֶגֶד רַבִּים וְעֵינָן ר"ן נְדָרִים (פ"א) ד"ה אֶלָּא וּבְגַמ' בְּכוֹרוֹת (ל"ז) פְּשִׁטָּא יַחֲזִיד וְרַבִּים הִלְכָה כְּרַבִּים מֵהוּ דְּתִימָא ר' יוֹסִי נִימּוֹקוּ עָמוּ, חוּץ מִזֶּה כְּתַב הֹא"ר שֶׁם בְּדַעַת הַלְבוּשׁ דְּרוֹשֶׁם מִיָּרִי דְּנֹקָא בְּכַעֲיֵן אוֹתִיּוֹת אָבֵל לְסִמָּן בְּעֵלְמָא שְׁעוֹשָׂה רֹשֶׁם עַל טְעוֹת שְׁנַמְצָא בְּסִפְרֵי שְׁרִי וְכ"מ בַּנ"צ עֵי"ש, וְלִכְאוֹ' שְׁיֵשׁ לְתַלּוֹת זֹאת בְּשִׁי הָרַע"מ וְהַיְרוּשְׁלָמִי דְּבַמַּתְנִי דְּשְׁבַת (ק"ג) דְּאָמַר ר' יוֹסִי לֹא חַיִּיבוּ שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת אֶלָּא מִשׁוּם רוֹשֶׁם שְׁכָף כּוֹתְבִין עַל קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן לִידַע אֵיזָה בֵּן זוּגוּ שְׁפִירוּשְׁלָמִי אָמַר כְּמִין קוּלְמוֹסִין הֵן עֲשׂוּיִין הָרִי שְׁלֹא הִי רִשְׁיַמַת אוֹתִיּוֹת אֶף הָרַע"מ בְּפִי"ה מְכַתֵּב שְׁהִי כּוֹתְבִין אוֹתִיּוֹת רַק שְׁמָאוֹת י"א עַד י"ט נִחְשָׁב לְרוֹשֶׁם עֵי"ש וְא"כ לְפִי הָרַע"מ י"ל כְּהַלְבוּשׁ דְּלִיכָא אִי רוֹשֶׁם כ"א בְּאוֹתִיּוֹת, גַּם פִּי הָרַבְּנָנוּ הָאִי כֵּן הוּא דְּשְׁנֵי סְמָנִיּוֹת אֵינָם אוֹתִיּוֹת יְדוּעוֹת אֶלָּא סִמָּנִין בְּעֵלְמָא וְכֵן הוּא שִׁי הָרַשְׁבָּ"א שְׁהֵבִיָּאֵם הָרַע"מ פִּי"א: ו) וְהֵנָּה בַּנ"ד בְּאֹפֶן שְׁהַעֲפוּ"ם אוֹחַז בְּיָדוֹ וְעוֹשָׂה הָרַשְׁיָמָה בְּאַצְבָּעוֹ מְבֹנָאָר בְּתוֹסְפָתָא הוּבָאָה בַּר"מ פִּי"א וּמַג"א ס' ש"מ דְּגָדוּל אוֹחַז בְּקוּלְמוֹס וְקָטָן אוֹחַז בְּיָדוֹ פֶּטוּר וְרו"מ כְּתַב דְּאֶפְשָׁר הָכֹא שְׁיָדוּ הוּא הַקּוּלְמוֹס יְגַרַע, אָבֵל הֵנָּה הַתּוֹס' יוֹמָא (מ"ג) ד"ה אִשָּׁה מְסַעֲדָתוֹ הֵבִיאוּ מִתּוֹסְפָתָא וְכָתְבוּ דְּהָא דְּפִסְלִינָן הִיכִי דְּהָאִשָּׁה אֲחֻזָּה בְּיָדָהּ מִשׁוּם דְּהוּי כְּאִילוּ הָאִשָּׁה עֲשֵׂתָה עַכ"ל וְע' תַּב"ש ס' ב' תַּקְנָב וְא"כ ה"ה בַּנ"ד, סוּף דְּבַר שְׁיֵשׁ צְדָדִים לְהַקְל, וּבִפְה"ק נִתְמַי' דִּיעָה לְשַׁר הַמַּחֲזוּז מֵהָאִן חֲלוּל שְׁבַת בְּזָה וְהוֹנַח לְהֵם בְּקַל לְקַבֵּל הַבִּיכְלִיף וְלִתַּת הָרוֹשֶׁם בְּיוֹם ב' שְׁלֹאֲחַר הַשְּׁבַת שֶׁל בְּחִינָה: בְּבִרְכַת הַתּוֹרָה סִמָּן לַב ב"ה דּוּמְבְרוּבָה ה' וַיִּשָּׁב תַּרְפ"ו.

שְׁלוּכְט"ס לְכַבּוּד יְדִידֵי הָרַב הָה"ג חָרִיף וּבְקִי מְפֹרָסֵם כַּש"ת מו"ה יַעֲקֹב קוֹרְץ נ"י רַאבֵּד"ק פִּשְׁעֲצִלִּיב כְּעַת דּוּמ"ץ בְּק' טְאַרְנָא: אֶת כַּת"ה הַסְּלִיחָה עַל אֵיחָזוֹר תְּשׁוּבָתִי כִּי לֹא הֵייתִי בְּבִיתִי אֵיזָה יָמִים וְהַמּוֹן הַטְּרָדוֹת הַקִּיפּוּנִי, וְגַם הַיּוֹם אֵינְנִי חֲפָשִׁי מֵהֵם בַּכ"ז

פניתי זמן קט למען כת"ה ולמען דבריו החביבים עלי: כת"ה הביא מה שנשאל אם אפשר לצאת יד"ח קידוש על תנאי שיכונן השומע לצאת באופן שלא יביאו לו זין לקדש בעצמו, ועי"ז בנה דין בבואור הלכה ע"ד פלפול נחמד ושכל ישר, ואשר רחש לפי בנה בהשקפה ראשונה הנה לכאורה הדבר מפורש במג"א סי' תפ"ט סק"ז לגבי מתפלל מבעו"י שסופר עם הציבור שכתב המג"א דהמחבר אגיל לשי' דמצ"כ וא"כ יכונן בלבו אם אפןר בליגה אין אני מכונן לצאת בספירה זו, הרי מבואר דאפשר לכונן לצאת על תנאי, וזכור אפןר זה פחמשה שנים שעלתה תקירה זו על שלחני במסבת ת"ח והעיר חתני הנגיד התריף ירו"ש מו"ה משה לנדא נ"י מדברי המג"א הנ"ל והוא ברור ונכון, שוב הראו לי בשו"מ מהדו"ד סי' קכ"ז שהעיר בספק הנ"ל מפאן, ואמנם למה שנחית כ"ת דדין זה יש לו ענין יש ברירה ואין ברירה, י"ל דאין ראי' מספה"ע משום דדעת רוב פוסקים דספה"ע בזה"ז דרבנן ועיין תוס' מגילה (כ') דאחר שפירא על הספירה אומר יה"ר שיבנה ביהמ"ק מבואר ג"כ בשיטתם דספה"ע בזה"ז דרבנן זכר למקדש עיין שו"ת שע"צ יו"ד סי' קס"ב בזה, א"כ לכו מהני בזה לצאת יד"ח בתנאי משום דרבנן י"ב, משא"כ לגבי חובת קידוש דאו' היכי שלא יצא בתפלה אפתי י"ל דלא מהני תנאי משום דבדאו' א"ב, ואמנם להמבואר בש"ע דמצוה על כ"א לספור לעצמו משום דכ' וספרתם לכם שתהא ספירה לכל א' וא' וכתב בח"י אע"ג דספה"ע בזה"ז דרבנן מ"מ פועין דאו' תקוה, א"כ הכ"נ הול"ל לענין ספה"ע דאין ברירה פמו דאו' וכה"ג שכתבו התוס' עירובין (ל"ז) לגבי מעשר ירק דא"ב פינן דעיקרו דאו', וא"כ הכ"נ בספה"ע בזה"ז דהוי עיקרו דאו' פמו מעשר בזה"ז, ויש ללמוד מפי' ק"ו דאם בספה"ע דבעי ספירה לכל א' שאינו יוצא בספירת הש"צ והוא מצוה שפגופו דליתא ע"י שלים מהני תנאי לצאת יד"ח מכש"כ לגבי קידוש דיוצא בשמיעה: ובזה נמצא ביאור לדברי הש"ס פסחים (ק"א) ואף רבה סבר אין קידוש אלא במקום סעודה דאמר אפיי פי הוינא פי מר פי הנה מקדש אמר לן טעימו מידי דילמא אדאזליתו לאושפינא מתעקרא לכו שרגא כו' ובקידושא דהכאלא נפקיתו דאין קידוש אלא במקום סעודה והעיר בנתיב חיים לאו"ח סי' רע"ג דע"כ התלמידים פנונו תחלה לצאת בקידוש של רבה דהא בעינן דעת שומע ומשמיע אלא שדעתם הי' לאכול בביתם דסברו פרב דל"ב במקום סעודה א"כ מה זה שא"ל רבה דילמא אדאזליתו כו' הרי בלאה"כ פבר פנונו לצאת ורק שהי' לו לומר להם טעימו מידי פדי שיהי' הקידוש במקום סעודה עכ"ק, ומזה רצה להוכיח דרבה הוא שאמר להם זאת קודם קידוש, אבל להט"ז שם בפירושו שא"ל אחר הקידוש וכמשמעות הש"ס הנה מקדשי אמר לן כו' א"כ הדרא קו' לדנקתא, אבל עפ"י האמור א"ש דבאמת התלמידים פנונו לצאת בקידוש של רבה משום שחששו בעצמם דלמא אדאזלו אתעקרו להו שרגא ולא יהי' להם זין לקדש וכתוס' שם ד"ה ובקידושא, לכו פנונו לצאת בתנאי באופן דאתעקרו להו שרגא ובאופן הזילת יקדשו שנית בביתם שלא יצאו בתנאי זה בקידוש הראשון ששמעו, ועי"ז יפה א"ל רבה דילמא אדאזליתו אתעקרו לכו שרגא ובקידושא דהכא לא נפקיתו ולכו טעימו מידי פדי שיועיל התנאי ודו"ק: ובמה שהעיר דאיף יועיל קידוש על תנאי הא בדאו' א"ב יותר תיקשי זאת על דין ספה"ע דמהני בתנאי אם לא אפןר לספור בליגה פדברי המג"א הנ"ל ונהרי פינן דעיקרו דאו' נימא א"ב, אבל הרי ידוע דברי הרמב"ן הביאו ה"ר גיטין (כ"ה) בפלוגתא דברירה הוא רק במתנה על שני

דְּבָרִים כְּמוֹ אִם בָּא חֶכֶם לְמִזְרַח עָרוּבִי לְמִזְרַח לְמַעְרָב עָרוּבִי לְמַעְרָב אָבֵל בְּמִתְנָה עַל
דְּבָר אֶחָד כְּגוֹן אִם בָּא חֶכֶם לְמִזְרַח עָרוּבִי לְמִזְרַח וְאִם לְאוֹ יִהְיֶה בְּטֹל לִכ"ע אֲמַרְי בְּזֶה
י"ב, וּא"כ הִכ"נ בִּסְפָה"ע וְקִדְוִישׁ עַל תְּנַאי דָּאֵם לֹא יִזְכָּר בְּלִילָה לְסִפּוּר אוֹ לֹא יִהְיֶה לוֹ
זֵין לְקִדְשׁ דְּהוּי מִתְנָה בְּדָבָר אֶחָד וְהִרְבֵּה פְּלָלִים נֶאֱמָרוּ בְּרֵאשׁוֹנִים וּבִישׁ"ש בְּדִינֵי בְּרִירָה
שְׂיִישׁ לְדוֹן בְּהֵם לְזֶה, וּבְאִנְפֹן זֶה שֶׁהִי הַתְּנַאי פְּאָמּוֹר בְּשִׁלְיָה אִם לֹא יִזְכָּר אוֹ לֹא יִהְיֶה לוֹ
זֵין בְּלֵא"כ י"ל דְּלִכ"ע י"ב, עִפִּי"ד הֶרְמֵב"ן הִנְ"ל דֹּאע"ג דְּבְדָבָר הַמְּסוּר לְלֵב כְּגוֹן בִּע"מ
שְׂיִרְצָה אָבֵא אֲמַרְי דֹּא"ב אִף שְׂמִתְנָה עַל דְּבָר אֶחָד מ"מ בִּע"מ שְׂלֵא יְמַחֵה אֲמַרְי י"ב
מְשׁוּם שֶׁהוּא תְּנַאי בְּשִׁלְיָה בְּלֵא הַתְּחַדְשׁוֹת מַעֲשֵׂה וְאוֹקְמָה אַחְזָקָה כְּמוֹ שְׂלֵא מִיְחָה עַד
עִכְשָׁיו כֵּן לֹא יְמַחֵה לְהֵבֵא וְאִיגְלַאי מְלִתָּא לְמַפְרַע, וְכֵן פְּתָבוּ הַתּוֹס' מִכּוֹת (ט"ו) דְּלִמְ"ד
קִינִימוּ וְלֹא קִינִימוּ ל"ה הַתְּר"ס דְּאוֹקְמִינֵן אַחְזָקָה שְׂלֵא יְקִינִים וּבִישׁוֹ"ת מְשִׁיב כְּהִלְכָה אִע"ז
סִי' א' תִּזְרַץ בְּזֶה קוֹ' הַמִּל"מ בְּדָבָרֵי הַתּוֹס' יְבָמוֹת (פ') בְּהָא דְּנַעֲשֵׂה סָרִיס לְמַפְרַע דְּל"ה
הַתְּר"ס מְשׁוּם דְּאִיגְלַאי מְלִתָּא לְמַפְרַע וְהֵם סוֹתְרִים לְתוֹס' נְדָה (מ"ו) לְגַבֵּי מַהִס"ל
שְׁהַקְדִּישׁ שֶׁהִק' בְּתוֹס' דְּהוּי הַתְּר"ס וְהָרִי לְכַשְׂיָבִיא ב' שְׁעָרוֹת אִיגְלַאי מְלִתָּא לְמַפְרַע, רַק
דְּשִׂאנֵי הֵכָא דְּבַעֲי הַתְּחַדְשׁוֹת מַעֲשֵׂה שְׂיָבִיא שְׂתִי שְׁעָרוֹת מִשִּׁא"כ לְגַבֵּי סָרִיס דְּהוּא
בְּשִׁלְיָה שְׂלֵא יָבִיא ב' שְׁעָרוֹת דְּאֲמַרְי אִיגְלַאי מְלִתָּא לְמַפְרַע וְדו"ק, וְעִינֵן שִׁאג"א סִי'
צ"ג מ"ש עִפִּי"ד הֶרְמֵב"ן: וּמִתְנַרְץ בְּזֶה קוֹ' הַמִּנ"ח מ' י' בְּהָא דְּפִסְחִים (ל"ח) בְּחִלּוֹת
תּוֹדָה שְׁעֵשְׂאָן לְמַכְּוֹר בְּשׁוּק יוֹצְאִין בְּהֵם דְּכָל לְשׁוּק אִימְלוּכֵי מִימְלִיךָ אִי לֹא מְזַדְּבִין אִיפּוֹק
בִּי אָנָּה וְתִיקְשִׁי דְּבִדְאוֹ' א"ב, וְלֵהֲנַ"ל מִתְנַרְץ מְשׁוּם שֶׁהוּא תְּנַאי בְּשִׁלְיָה אִי לֹא מְזַדְּבִין
שְׂפִיר אֲמַרְינֵן אִיגְלַאי מְלִתָּא לְמַפְרַע, וּמַה שְׁהַעִיר כ"ת לְפִי"ד הֵרֵא"ם בְּב"י סִי' תִּק"צ
שִׁא"א לְתַקּוּעַ בְּתַנַּאי שְׂתַעֲלָה לוֹ הַתְּקִיעָה אִם לְאַחְרוֹנָה אוֹ לְרֵאשׁוֹנָה דְּבַתְּנַאי לֹא מִיְקָרִי
מְכּוּוֹן א"כ בְּלַחְמֵי תּוֹדָה שְׁעֵשְׂאָן לְמַכְּוֹר בְּשׁוּק אֲמַאי יָצָא וְנִימָא דְּל"ה לְשִׁמָּה מְשׁוּם דְּהוּי
עַל תְּנַאי שְׁל תּוֹדָה וּמַצָּה, הִנֵּה טַעַם הֵרֵא"ם וְדֹאֵי דֹאִין זֶה תְּלוּי בְּדִין בְּרִירָה רַק דְּלֹא
מְקָרִי כְּוֹנָה עַל תְּנַאי ב' דְּבָרִים וּכְמוֹ"ש הֶרֵאבְ"ד פ"ז מְפָרָה ה"ג דְּכָלְלוּ שְׁל דְּבָר אִין
אָדָם יְכוּל לְכוּוֹן דַּעְתּוֹ לְב' דְּבָרִים כֹּא' אוֹ לְשַׁנֵּי בְּנ"א כֹּא' נְפָרְדִים בְּמַעֲשֵׂיהֶם וּא"א בְּלֵא
הִיסָה"ד עִכ"ל, וְכֵה"ג בִּאִס"ז פְּתוּבּוֹת (ל"א) לְגַבֵּי מְפָנָה חֲפָצִים דָּאֵם פִּינָה אוֹתָם עַל
תְּנַאי לְהוֹצִיאָם אִם יְרָצָה ל"ח כְּוֹנָה, וְאָמְנָם בְּרִישׁלְמֵי בְּרַכּוֹת פ"ב ה"ה דְּמִקְשָׁה בְּהָא
דְּמִי שֶׁהִי מִי חֲטָאת עַל כְּתוּפּוֹ קוּרָא ק"ש וּמִתְפַּלֵּל ש"מ דִּק"ש וְתַפְלָה א"צ כְּוֹנָה, מְבֹנָאָר
דְּמַה דְּלֹא מְהַנִּי מְכּוּוֹן עַל שְׁנֵי דְּבָרִים הוּא רַק בְּמַקּוֹם דְּשִׁנְיָהֶם צְרִיכִים כְּוֹנָה וּא"כ הֵכָא
בְּלַחְמֵי תּוֹדָה דְּזַבְּחִים סְתָמָא לְשָׁמֵן עוֹמְדִין וּל"צ בְּפִירוּשׁ כְּוֹנָה לְשִׁמָּה לֹא מִיְקָרִי מְכּוּוֹן
לְשַׁנֵּי דְּבָרִים, וּבְפִרְט לְדָבָרֵי הַמִּנ"ח מ' י' עִפִּי"ד הִרְוִי' בְּתוֹס' סוֹכְפָה (ט') מַצָּה יְשִׁינָה פְּלוּגְתָּא
דְּב"ש וּב"ה וְנִמְצָא דְּתוֹדָה ל' יוֹם הֵנִי סְתָמָא פְּלִשְׁמָה וּמַה דְּאָמַר בְּתוֹסְפָתָא דְּמַצָּה יְשִׁינָה
ב"ה מְכַשְׂרִים דְּהוּא דְּנִקָּא בְּעֵשְׂאָה לְשֵׁם פְּסַח הִינְנוּ רַק קוּדָם ל' א"כ וְדֹאֵי נִיחָא הָא
דְּלַחְמֵי תּוֹדָה: וּמַה שְׁהַעִיר בְּדָבָרֵי הֵרֵא"ם מ"ש הַטּוֹר או"ח סִי' ל"ד דִּיר"ש יָצָא יָדוּ
שְׁנִינָהֶם וּיְכוּוֹן לְצִאת בְּאוֹתָן שְׁהֵם כְּתִיקוּוֹן וּמַעֲנִין נְתִינָת ב' גִּיטִין וְסוּגְנִי דְּגִיטִין (פ"ו) גַּבֵּי
שְׁנִינִים שְׁשִׁלְחוּ ב' גִּיטִין וְנִתְעָרְבוּ, עִינֵן בְּג"פ אֵה"ע סִי' קכ"ח שְׁהַרְחִיב הַדְּבֹר כְּזֶה, וּכְבָר
כְּתַבְתִּי בְּמִק"א בְּתִישׁוֹ בְּהַסְבָּר הַתּוֹס' גִּיטִין (כ"ג) דְּגַבֵּי לְאִיזָה שְׂאָרְצָה אֲגַרְשׁ פְּסוּל דְּאִפִּי
לְמִ"ד י"ב מוֹדָה הֵכָא מְשׁוּם דְּכ' לָה לְשִׁמָּה מְשִׁמַּע שְׂיָהָא מְבֹנָרָר בְּשַׁעַת כְּתִיבָה וְהוּא
עִפִּי"ד הֵרֵא"ם הִנְ"ל דְּהִיכָא שְׂמַגְרִישׁ עַל תְּנַאי שְׁל ב' דְּבָרִים שְׂיָהָנִי לְזוֹ אוֹ לְזוֹ כֵה"ג שׁוּב

ל"מ מכוון לשמה, ובזה אמרתי דבר מן הפלפל בשוב קו' התוס' פסחים (פ"ט) כתוב במק"א: זה אשר ראיתי לכתוב למען כת"ה וקצרתי במקום שראוי להאריך כי עמוס הטרד אנכי היום מענינים שונים ולוא זאת היא נעים להשתעשע עמו בדברי פלפול אשר בהשקפה ראשונה מצאתים טובים ונכוחים והיא בזה שלום: ידו דוש"ת בלונפ"ח.

סימן לג ב"ה ה' חיי תרצ"ה שוכט"ס לכ' הרב הגדול החו"ב מו"ה אליעזר ליבר נ"י דומ"צ בק' קשאנוב: ע"ד השאלה בהנדמנות בק' שנקרי המוביל סחורת מאניפאקטור מעיר לודו בעד הסותרים אחר לבא ע"י אננס קלוקל האויטא בדרה ובא בע"ש פלילה ושאל השפעדיטער אם מותר לו לתת להנקרי להניח הסחורה בהלאגער אשר משם תתחלק הסחורה אחר שבת לכל אחד מהסותרים כאשר נוגע להפסד רב ע"י שהי הגשם שוטף ונחשש גנבה אם יעמוד האויטא פה כל יום השבת והתיר כ"ת עפ"י הרמ"א סוס"י ש"ז: א) יפה הורה כ"ת פהלקה, ולכא' היא פאן להתיר גם מטעם אחר ע"פ המבואר בסי' רע"ו סעי' ג' ברמ"א דמותר לומר לעפ"י ליתול נר דלוק הואיל ואינו עושה רק טלטול הנר בעלמא ובמג"א שם הטעם פיון דאי בעי הישראל היא מטלטל בהיתר ע"י טלטול מן הצד אי שקיל לה עפ"י לית לן בה והכ"נ בנתינת הסחורה לבית האוצר דהוי ג"כ רק טלטול מוקצה י"ל דשרי ע"י עפ"י, וראיתי בשו"ת ב"א או"ח סי' כ' בשאלת טלטול הדגים מן המצודה בשבת שדן אם להתיר ע"י עפ"י פ"ד המבואר בסי' רע"ו הנ"ל דמותר טלטול מוקצה ע"י עפ"י, רק שי"ל דבנ"ד חמיר יותר דתתיכות בגדים לסחורה דהוי מוקצה מחמת חסרון פיס ועוד שהסחורה באה מחוץ לתחום דבמוקצה מחוץ לתחום אפי' ר"ש מודה במבואר בסי' תצ"ח ועיין מג"א סי' ש"ז סק"כ ולפמ"ש בפמ"ג מ"ז רס"י ש"ח דבמוקצה מחמת ח"פ אסור אפי' טלטול מן הצד ואף ע"י גענוע בגופו עיי"ש, א"כ ליתא להיתר הנ"ל דאי בעי מטלטל ע"י טלטול מן הצד, ובשו"ת ב"א הנ"ל להעיר בדין הרמ"א סוס"י ש"ז בעפ"י המביאין תבואה שההיתר טלטול הוא רק מפני שאינה של ישראל עד אחר המדידה ותפוק לי דמשה"כ מותר ע"י נקרי פיון דאי בעי מטלטל מן הצד כבסי' רע"ו הנ"ל, ותי' משום דהתם הוי הטלטול לצורך דבר המוקצה דכה"ג אסור ג"כ טלטול ע"י עפ"י וכמו"ש המג"א סי' רע"ט סק"ט, וצ"ע דבלאה"כ הרי בתבואה שנתנן באוצר איכא דין מוקצה מחמת ח"פ וכמו"ש במג"א סי' ש"ח סק"ג דמ"ש בש"ע סי' ש"י סעי' ב' דפירות העומדים לסחורה ל"ה מוקצה הוא רק מפני שאין מקפיד עליהן וא"כ דהוי מוקצה מחמת ח"פ אסור אפי' טלטול מן הצד: ב' ואפתי י"ל דנהי דבמוקצה מחמת ח"פ אסור אפי' טלטול מן הצד מ"מ למ"ש הפמ"ג סי' ש"ח א"א סק"ז דמ"מ מותר לטלטל ברגליו להמג"א שם דזה קיל יותר מטלטול מן הצד כמבואר בסי' ש"א סעי' ח' א"כ יהי היתר טלטול מוקצה ע"י עפ"י אפי' במוקצה מחמת ח"פ דאי בעי מטלטל לה ברגלו.

וראיתי בסי' א"ח סי' רע"ו הביא מס' חקר הלכה לחקור בזה שיהי' מותר אמירה לעפ"י לטלטל ביד אפי' מוקצה מחמת ח"פ משום דאי בעי מטלטל ברגלו וסיים בצ"ע לדניא. והנה למ"ש ט"ז סי' רס"ג דלא מהני גפי שמור לי פירות שבתחומה הטעם שבידו לעשות בהיתר ע"י בורגניו רק התם דבידו בהיתר עכשיו אבל משום שהי' בידו למפרע בהיתר כגון מי שקבל עליו שבת מבעו"י שיאמר לחבירו לעשות לו מלאכה מטעם שבידו בהיתר אם לא הי' מקבל עליו שבת מבעו"י זה לא אמרי', לפי"ז י"ל דהכ"נ לא אמרי' דמותר

ע"י עכו"ם רק אם בידו ההיתר באותו האופן עצמו שעושה העכו"ם ולא שיעשה העכו"ם טלטול ביד ע"י מה שבידו לעשות טלטול ברגלו, אבל נראה דלא דמי דרק מה שהי' בידו למפרע אם לא הי' מקבל שבת לא מהני וכה"ג שפתיבו התוס' (ב"ב ל') דמגו למפרע לא אמרי' משא"כ היכי דבידו גם עכשיו בהיתר, ועיין ט"ז סי' ש"ח סק"ז לענין לטלטל העץ שאינו כלי לתקוע אותו במקום בריח לדלת אף שאסור בו הטלטול אפי' לצורך גופו מ"מ ע"י עכו"ם שרי, בכל "אסור טלטול מוקצה" מפורש דאין חילוק בין מוקצה למוקצה ושרי ע"י עכו"ם בכל אי' טלטול מוקצה, ובאמת מה שהביא בס' א"ח בשם ס' ח"ה שהניח בצ"ע פשיטא לי' להרב ז"ל בש"ע סי' רע"ו בדין הג"ל דמותר לומר לעכו"ם לטלטל גר הדלוק ע"י שהי' הישראל יכול לטלטל בהיתר בטלטול מן הצד פתב הרב ונ"ל פגון באחורי ידיו או בין אצילי ידיו וכיוצא בזה פשמביאו הנכרי באיסור טלטול גמור אין בכך פלוג' עכ"ל, הרי איפשט אסתפקתא הג"ל דמפורש פתוב דמותר ע"י עכו"ם טלטול גמור ביד ע"י שיש היתר לישראל ע"י טלטול עם אחורי היד או בין אצילי ידיו וממילא שאין חילוק ואפי' במוקצה מחמת ח"פ, ולפי"ז גם בנ"ד לכאן שיש היתר טלטול הסחורה ע"י עכו"ם מה"ט פינו שיש בידו בהיתר בטלטול אחורי ידו או ברגלו ודוחק לחלק בין משא קלה או כבידה דנראה בכל גונוי אפשר הטלטול באחורי היד ועוד יותר לדחוף הסחורה ברגל ומשוה"כ יהי' היתר ע"י עכו"ם הטלטול ביד ובדמיון שפירש"י זבחים (צ"א) דכיון דאפשר בטפין דקות דליכא פיבוי לכך מותר גם בטפין גסות ול"ה פס"ר: ג) ובאמנה מ"ש בש"ע הרב הג"ל דמותר לטלטל מוקצה בין אצילי ידיו לכאן הוא נגד המפורש בירושלמי שבת פ"כ ה"ה אמתני' דאבל מנענעו בגופו בעי מהו שיענעו דרך אצילי ידיו ופשטא לאיסורא לפי' הק"ע עיין ס' ט"ת שם שתמה פן: ונראה ליישב דבשבת (צ"ב), המוציא בתוך חיקו על פתכו חייב פלאחר ידו ברגלו בפיו ובמרפק ופטור ובתוס' שם דלא כפירש"י דמרפק הוא תחת הכתף שהוא בית השחי רק דמרפק הוא למטה מהזרוע אבל נראה לכאן בשיתת הירושלמי כפירש"י דמרפק שפטור לאו היינו זרוע שהרי בירושלמי שבת (פ"ו) אמתני' דהמוציא על פתכו חייב קאמר מפני שהן משא בני קהת דכ' ופקודת אלעזר בן אהרן הפהן כו' שמן המאור בימינו קטורת בשמאלו ומנחת התמיד של יום תלוני' בזרועו כו' מפורש שמלאכת המשכן הי' טלטול בזרוע וא"כ אי אפשר לומר דמוציא במרפקו שפטור היינו בזרוע כפי' התוס' פינו דהוי מלאכת המשכן ועכצ"ל בשי' הירושלמי דמרפק לאו היינו אצילי ידיו, והנה בביצה (ל"ז) אמרי' אטו טלטול לאו צורך הוצאה היא ופירש"י דמה שגזרו טלטול מוקצה אינה אלא משום הוצאה, [ובר"מ וסמ"ג מל"ת ס"ח פתבו בטעם מוקצה שלא יהי' פחול אצלו ויבטל מ"ע דשבת עיין ב"י סי' ש"ח], ולפי"ז מתורץ קו' הג"ל דהירושלמי שפיר פשיט לה לאיסורא דאסור לנענע בין אצילי ידיו לשיטתו דמרפק לאו היינו אצילי ידיו ויש בזה אי' הוצאה דכן הוא ממלאכת המשכן ומשא"כ לשי' ש"ס דילן ופי' התוס' צדקו דברי הש"ע מהר"ז ז"ל דבין אצילי ידיו ליכא אי' טלטול מוקצה ודו"ק: ואי דתקשי ע"ד ש"ע הרב הג"ל מהמבואר בש"ע סי' ש"ח סעי' מ"ו אסור לשאת תחת אציליו זרע התולעים שעושין המשי מפני שהוא אסור בטלטול ועוד שהוא מוליד בחנומו הרי דטלטול מוקצה תחת אציליו אסור ומאי שנא מפני אצילי ידיו שמוותר ונהרי מבואר בש"ע סי' שי"א סעי' ח' ובמג"א סי' ש"ה סק"ט דלאו דוקא מנענע בגופו דמותר כמתני'.

שבת (קמ"א) רק אפי' טלטול בגופו מותר ועכ"ז אסור בין אציליו אף דהוי יותר בגופו וא"כ כש"כ שיהי' אסור בין אצילי ידיו, וח"א רצה לומר דשאני בנרע התולעים הנ"ל דהוי פמוקצה דבע"ח דאפי' ר"ש מודה ודעו פמוקצה מחמת ח"כ דאסור טלטול מן הצד להפמ"ג שהבאתי לעיל וזה אינו לדברי הפמ"ג בא"א הנ"ל דטלטול בגופו מותר אפי' פמוקצה מחמת ח"כ והיינו דרק טלטול מן הצד דלא הותר כ"א לצורך דבר המותר ע"כ פמוקצה מחמת ח"כ דאסור לצורך גופו ומקומו לא שייך היתר זה משא"כ טלטול בגופו דמותר אפי' לצורך דבר האסור כש"ע סי' שי"א סעי' ח' א"כ מותר אפי' פמוקצה מחמת ח"כ: והנה למה שפתיבתי ביישוב דברי הרב והירושלמי מתורץ גם זה דהרי הטעם דמותר בין אצילי ידיו הוא ע"פ התוס' שבת (צ"א) דמרפק דפטור לאו היינו תחת הכתף שהוא בית השחי רק דמרפק הוא למטה מהזרוע וא"כ הא תינח בין אצילי ידיו שהוא המרפק משא"כ בין אציליו שהוא בית השחי תחת הכתף, אף בלא כל הנ"ל מנושב בפשיטות דשאני הכא בין אציליו שהוא דרך אחיזה יותר מה שאינו פן בבין אצילי ידיו: ד) ואמנם בגוף הדבר לנ"ד שיהי' היתר פמוקצה מחמת ח"כ לטלטל ע"י עפ"ם ע"י שבידו לטלטל באחורי ידו או רגלו צ"ע דא"כ הדר תקשי בדין הרמ"א סוס"י ש"ז הנ"ל בעפ"ם המביאין תבואה שאין היתר רק מטעם שאינה של ישראל עד אחר המדידה ועיין ג"כ בסי' של"ג סעי' ג' ברמ"א חבית של יין כו' ומה שתי' בשו"ת בא"א הנ"ל משום דהוי הטלטול לצורך המוקצה עצמה זה ניקח לפי קושיתו משום דבידו ע"י טלטול מן הצד אבל השתא שאנו דנין משום דבידו ע"י טלטול בגופו או ברגלו הרי בזה מותר אפי' לצורך דבר האסור כנ"ל, ונראה שמה שסיוע למ"ש בתוס"ש סי' ש"ז ס"ק כ"ב דלא שייך ההיתר בסי' רע"ו כ"א בטלטול הדר שהוא לצורך שבת וכנראה שחולק על הט"ז בסי' ש"ח סק"ז הנ"ל [פמ"ד שראיתי בתוס"ש באיזה מקום שחולק בפירוש על הט"ז וא"י פעת מקומו אבל הדבר מוכן מעצמו], ולפי"ז גם בנ"ד אין היתר מה"ט פיון שהטלטול הוא לצורך המוקצה שלא תגנב ול"ה צורך שבת: רק שנשארה ההיתר של הרמ"א סוס"י ש"ז מטעם דעדיין הוא של הנכרי ואדעתא דנפשי' עביד וגם הכא הוא באחריות הנכרי עד שתחלק הסחורה, ונהגם דבשאר דוכתי משום קבלת האחריות לחוד ל"ה פשלו דגול"מ לאו פמ"ד דמי וקא דש"ע או"ח סי' רמ"ו סעי' ד' בישאל שהשכיר שוורים לעפ"ם לתרוש בהם יש מתירים אם קבל עליו העפ"ם אחריות כתבו באחרונים דאין זה אלא לענין שיעיל ההפקר בינו לבין עצמו דנדאי מפקירו בלב שלם פיון שאינו באחריותו וכ"ת הביא מס' ישועות מלכו דאין ראי' ממתני' דתרומות פי"א בכהן ששכר פרה מישאל יאכילנה פרשיני תרומה דהתם דוקא פרשיני תרומה דרבנן אף לדבריו גם הכא לגבי טלטול מוקצה דרבנן ועוד ע"י אמירה לעפ"ם שבות לכאן דתסגי בקבלת אחריות של הנכרי דהוי פשלו ועיין מג"א סי' תקפ"ו סק"ה בע"ז שקבל עליו אחריות דהוי פשלו ובשו"ת פמ"א סי' ק"ס הק' ע"ז מסנהדרין (קי"ב) דאמר מהו דתימא פיון דקביל עליו אחריות כדידי' דמי קמ"ל ובס' מעשה רוקח כתב דבר נכון ליישב זה דהתם גבי עה"נ לא שייך קבלת אחריות כלל מאחר שגם נכסיהם אוהדים ובמק"א פתיבתי בזה עכ"פ לנ"ד יתכן דסגי בקבלת אחריות של הנכרי לומר אדעתא דנפשי' קעביד: ה) אבל בלאה"כ יש להתיר בנ"ד דהגם דבש"ע סי' של"ד כתב יש מי שאוסר לומר לעפ"ם לטלטל סחורה הנפסדת מחמת גשמים כתב במג"א סי' ש"ז דבמקום הפסד גדול יש

להתיר נְשׁוֹת ע"י עפ"ם ועיין בשו"ת ב"א או"ח סי' כ' ה"ל בקה"ת טלטול הדגים מן המצודה מה"ט דהוי הפסד גדול מחשש גנבה ונהיבא ראי' מב"מ (ל"ב) דמקשה וטענינה אין בה חסרון פיס מי לא עסקינן אדהכי והכי בטיל משוקנ' א"נ אתו גנבי ונשקלי פל מה דאיכא בקה"ל אלמא דכה"ג מקרי חסרון פיס ועיין רמ"א או"ח סי' תקי"ח סעי' א' שמתנירא שלא יגנבו או שאר פסידא וא"כ כש"כ בנ"ד דאיכא הפסד גדול ע"י שהי' הגשם טורד ונחשש גנבה ושינוי הסחורה עולה לסכום גדול הדבר פשוט להיתר בכה"ג שהוא מקרה בודד מחמת אונס שאיחרה העגלה לבא ע"י קלקול הדרך ורק שאריכין להזהר על להבא שלא יכוננו לבא בפנות היום ועיין מהרש"ם ח"ג ב"ד האחרון בשם שו"ת שמש צדקה יו"ד סי' י"א בכה"ג אע"ג שהסחורה של ישראל מ"מ פיון שלא פיון מתחלה לקד ולא ציונה להעפ"ם שיביאם בשבת אם הישראל מוסר לו המפתח כדי להניחם שם הוי כמציל מידו שמוותר ובשו"ת ב"ש או"ח סי' ל"ה פתב דאף שמלשון הרמ"א משמע דאם הישראל נותן לו המפתח לפתוח אוצרו הוי כאומר לו מ"מ אם בע"ג הוא בקפולת אף דלבית ישראל גם זה אסור ככסי' רמ"ד סעי' ה' ורנ"ב סעי' ב' אבל הקא שרוב בקפולת ליכא מ"ע בכה"ג שהמנהג שבע"ג עצמו הוא הפורק והישראל אומר לו פלום עיי"ש וא"כ בנ"ד ההיתר מניסד מפל הני צדדים: ו) מ"ש ב"שוב קו' התוס' שבת (ס"ט) ד"ה א"ק אשר לא תעשינה שהק' דמנ"ל לר"ל דרבנן בעי שגגת לאו וכרת הא איהו ס"ל כמובז דשגגת קרבן לחוד שמה שגגה וכתב לתרץ ע"פ הירושלמי ר"פ שבועות שפתיים דלר' יוחנן אפי' התרו בו ולקה חשוב שגגת פרת שמה שגגה לקרבן וקשה דהרי ח"פ שלקו נפטרו מידי פרייתתן ועל מה יביא עוד קרבן רק ר' יוחנן לשיטתו במכות (כ"ג) דאמר חלוקין עליו חביריו על רשב"ג דלא נפטרו מידי פרייתתן, אבל ר"ל מסתברא לי' דבעו רבנן שגגת לאו דלא יכול לומר כר"י אפי' הזיד בלאו ושגג בקרת שהמשמעות אפי' התרו בו ולקה דהרי קיי"ל דח"פ שלקו נפטרו מידי פרייתתן עכ"ד, ולכאו' יפה העיר, אבל אין מוכרח דאם יאמר ר"ל אפי' הזיד בלאו שיהי' משמעותו אפי' הותרו בו ולקה כמו דס"ל לר' יוחנן שהרי בשבועות (ל"ז) גבי הזיד בשבועת הפקדון איבעי' להו פיון דבמזיד מחייב קרבן ל"ש אתרו בו ל"ש לא אתרו בו או דלמא היכי דאתרו בו מלקי לקי קרבן לא מחייב וא"כ הכ"נ לר"ל אליבא דרבנן אף אם יסבור דאפי' בהזיד בלאו מ"מ ה"מ היכי דלא אתרו בו, ובעיקר הערתו מהא דח"פ שלקו שיפטור מקרבן קדמו בבי"צ יו"ד ח"א סי' קנ"ח שהעיר פן בדברי הירושלמי ה"ל ונדחה זה דלא צדיף מחייבי חטאות שעבר עליהן יוה"כ דחייבין עיי"ש.

איברא דלכאו' י"ל דשאני התם דיליף בכריתות (כ"ה) חטאים דומי' דפושעים דעל קרבן לא מכפר יוה"כ משא"כ בח"פ שלקו, אבל שם (ריש דף כ"ו) אמר התם ממונא הוא ופירש"י דבתשלומי ממון לא שייך פפירה א"כ הכ"נ אין במלקות פפירה לתשלומי ממון דחטאת אע"פ שמכפר על הפרת עצמו, גם יש חילוקים בדין ח"פ שלקו נפטרו מידי פרייתתן שהר"מ בפיה"מ מכות (פ"ג) פתב דדוקא בשעשה תשובה ובמל"מ פי"ז דסנהדרין פתב דדוקא בשאינו מחוייב מלקות ולקה אז נפטר מכרת ועיין ת"ס או"ח סי' קע"ה ובי"צ יו"ד סי' מ"א: וב"שוב קו' התוס' שבת (ס"ט) ה"ל לתכן דמה דאמר רבא הקא מ"ט דר"ל א"ק אשר לא תעשינה ואשם עד שישגוג בלאו וכרת שבה י"ל דרבא לשיטתו בכריתות (כ"ה) דתני ר"ח קמי' דרבא אשם תלוי בא על הגבילה והא מני ר"א

דאָמרו לױ כױ אָמר רבא מ״ט דאָמרו לױ א״ק אָשר לא תעשינה בשגגה ואָשם וא״כ לדידן על פּרְחו קרא דאָשר לא תעשינה פּירושו דוקא ששגג בלאו שְהרי בא״ת שפּא על הַגְבִּילָה ליפּא כ״א לאו לחוד ואיך מִיִּתִי קרְבֵן אָם לא ששגג בלאו וע״כ רבא לשיטתו אָמר פּאן בְּשַׁבַּת (ס״ט) בְּטַעֲמָא דר״ל מֵהָה קרא גופין דְּבַעֵי שְׁגָגָת לָאו ודו״ק: סִימָן לַד שׁוֹכְט״ס לְכַבוֹד יְדִידֵי הַרְבְּנֵי הַנְּגִיד הַמְּנַפְלֵג הַחֲסִיד מו״ה מִשֶּׁה לַעֲזֹר נ״י: מְכַתְּבוֹ עִם שְׂאֵלְתוֹ הַגִּיעֵנִי וְהַגֵּם שְׂאֵין מְשִׁיבִין בְּאו״ה זולת לרב מְרָא דְאַתְרָא, אָבֵל אָבְטַח בְּמִידַת יִשְׂרוֹ שְׁלֵא יִשְׁתַּמֵּשׁ בְּזָה לְהַתְעַבֵּר עַל רֵיב, גַּם שְׂאֵין הָעֲנִין סוֹבֵל וְיִכּוּחַ וְתַעֲצוּמוֹת כְּמוֹ שְׂיִבְנָאָר לְכֹן נִמְצְאֵתִי לְתַשׁוּבָתוֹ: ע״ד הַשְּׂאֵלָה אָם יֵשׁ אֲנֹפֵן הִיתֵר לַעֲשִׂיַת גְּבִינָה בְּיו״ט הִיכִי שְׁלֵא הִי אָפְשֵׁר מַעִי״ט שְׁהַחֲלֵב לֹא הִי קְפוּי וְרו״מ הִבִּיא מ״ש הַמְּג״א בְּסִי תְק״י מְפִנֵי שְׂדֵרָה לַעֲשׂוֹתוֹ לִימִים רַבִּים הָיִ עוֹבְדָא דְחוֹל וְכַתְּבֵי הַפְּמ״ג דְּלַטְעַם הַט״ז מוֹתֵר בְּלֹא אָפְשֵׁר מַעִי״ט מִשֵּׂא״כ לְטַעַם הַמְּג״א וְרו״מ הָאָרִיךְ בְּזָה: א) וְהַנְּלַע״ד הֵנָּה מַה שְׁהַכְרִיחַ לְהַמְּג״א לְהוֹסִיף טַעַם מְשׁוּם עוֹבְדָא דְחוֹל נִרְאֶה שֶׁהוּא עַל יְסוֹד דְּבָרֵי הַתּוֹס׳ שַׁבַּת (צ״ה) שְׁהַקְּשׁוּ דְנִפְל בֵּיתוֹ בְּיו״ט יְהִי מוֹתֵר לְבָנוֹתוֹ בְּיו״ט מְשׁוּם מִתּוֹךְ דְּמַגְבֵּן שֶׁהִיא תּוֹלְדָה דְּבוּנָה וְתִי דְאָסוּר מְדַרְבְּנֵן מְשׁוּם עוֹבְדָא דְחוֹל כִּי הִיכִי דְאָסוּר טְחִינָה וְהַרְקָדָה וְלִכְאוּ אִפְתִּי תִיקְשָׁה מֵהַמְּבִנָאָר בְּר״מ פ״א מֵה׳ יו״ט ה״ב דְּבָנָה בְּיו״ט לֹקְהָ וְכָבֵר עֲמָדוֹ בְּזָה הַמְּפִנְרִשִׁים גַּם מֵהָא דְבִיּעָה (ל״ב) בְּנִין קְבַע אָסְרָה תּוֹרָה כו׳ עוֹד הָעִירוּ מְשׁוּבוּעוֹת (ט״ו) דֹּא״א לְקַדֵּשׁ מְזַבַּח בְּשַׁתְּהַלְּחֵי בְּעֶצְרַת מְשׁוּם דְאֵין בְּנִין בַּהֲמ״ק דּוֹחָה יו״ט הָרִי שְׁבִנֵּן בְּיו״ט אָסוּר מֵה״ת: אָבֵל פְּנוּנַת הַתּוֹס׳ שְׁהָרִי בְּלִשׁוֹן קוֹשְׁיָתֵם שְׁכַתְּבוּ וְז״ל דְאָפִי לֹא יְהִי מוֹתֵר מְדַרְבְּנֵן אֲלֵא בְּלֹא אָפְשֵׁר א״כ נִפְל בֵּיתוֹ בְּיו״ט יְהִי מוֹתֵר לְבָנוֹתוֹ כו׳ מְפִנְרִשׁ שִׁיטְתֵם דְאֵי הִי אָסוּר עַכ״פ מְדַרְבְּנֵן גַּם בְּלֹא אָפְשֵׁר שׁוּב מִמִּילָא לַשׁ״ל מִתּוֹךְ וְאָסוּר שְׁלֵא לְצוּרָה מֵה״ת וְכַתְּבִירַת הַפְּמ״ג בְּפִתְיָה לֵה׳ יו״ט וְט״א מְגִילָה וְכַתְּבִירַת שְׁפִיר תִּינְרָצוּ דְאָסוּר מְדַרְבְּנֵן מְשׁוּם עוֹבְדָא דְחוֹל וְרָצוּנֵם לומר דְּגַם מַגְבֵּן אָסוּר מְדַרְבְּנֵן אִפִּי בְּלֹא אָפְשֵׁר מִמִּילָא שׁוּב אָסוּר בְּנִין בְּיו״ט מֵה״ת וְהַדְּבָרִים עֲתִיקִים, וְלִפִּי״ז דְּבָרֵי הַמְּג״א לִכְאוּ הֵם נוֹבְעִים מִמְּקוֹם דְּבָרֵי הַתּוֹס׳ הַנֶּ״ל דְּמַגְבֵּן אִפִּי בְּלֹא אָפְשֵׁר מַעִי״ט אָסוּר מְשׁוּם עוֹבְדָא דְחוֹל: עוֹד תְּמַךְ הַמְּג״א יְסוּדוֹ מִשַּׁבַּת (קל״ד) דֹּא״ל אֲבִי לְרַב יוֹסֵף מֵהוּ לְגַבֵּן א״ל אָסוּר מ״ש מְלִישָׁה א״ל הֵתֵם לֹא אָפְשֵׁר הֵכָא אָפְשֵׁר כו׳ וּמְדַפְרִיף מ״ש מְלִישָׁה וְלֹא פְרִיף מִבִּישׁוּל וְשִׂאָר מְלֵאכָת או״נ אֲלֵא מְפִנֵי שְׁלִישָׁה נְמִי דְרַף לַעֲשׂוֹת פֶּת לִימִים רַבִּים, וּמְשַׁנֵּי דְגְבִינָה אָפְשֵׁר דִּישִׁינָה מְעַלִּי וְהָיִ עוֹבְדָא דְחוֹל, זֶה שְׁהַכְרִיחַ אֶת הַמְּג״א וְז״ל לְחִידוּשׁ סְבָרְתוֹ עֵינִי״ש: ב) וְנִחְזִי אֲנִי הֵנָּה בְּקוֹ הַמְּג״א מֵה דְפְרִיף אֲבִי מ״ש מְלִישָׁה וְלֹא מְשִׂאָר מְלֵאכָת או״נ, עוֹד הוֹסִיף בְּנ״א ה׳ יו״ט לְהַקְּשׁוֹת דְּמֵה פְרִיף מ״ש מְלִישָׁה הו״ל לְתַרְץ דְשִׂאָנִי לִישָׁה שֶׁהִיא מְלֵאכָה הַמְּנוֹתֵרַת בְּיו״ט מִשֵּׂא״כ מַגְבֵּן שֶׁהִיא מְלֵאכָת בּוּנָה כְּדָאָמַר בַּגְמ׳ (ד׳ צ״ה) מַגְבֵּן חֲיִיב מְשׁוּם בּוּנָה, וְהַנְּלַע״ד לְתַרְץ דְקִשָּׁה עוֹד מֵה שְׁבִישׁ״ס דִּילֵן אָמַר דְּמַגְבֵּן חֲיִיב מְשׁוּם בּוּנָה וְאֵילוֹ בִּירוּשְׁלָמִי פ׳ פֶּלֶל גְּדוֹל אָמַר הַמְּגַבֵּן וְהַמְּחַבֵּץ חֲיִיב מְשׁוּם לֵשׁ וְצָרִיף בִּיאוּר הַסְּפָר פְּלוּגְתָתֵם, וְנִרְאֶה דְכָבֵר הַבֵּאתִי מֵה שְׁהַקְּשָׁה בְּתוֹס׳ כִּינֵן דְּמַגְבֵּן תּוֹלְדָה דְּבוּנָה א״כ יְהִי מוֹתֵר בְּנִין בְּיו״ט מְשׁוּם מִתּוֹךְ, וְרִיאִיתִי בְּמַגֵּן אֲבוֹת וְנ״א רִישׁ ה׳ יו״ט גַּם בְּשׁו״ת ח״ב ס׳ ס׳ וְאֲבִי נִזְר שְׁפִנּוּנוֹ לְדְבָר אֶחָד לְתַרְץ קוֹ הַתּוֹס׳ דְּמִתּוֹלְדָה לְאָב לֹא אָמְרִי מִתּוֹךְ וְע״כ כִּינֵן דְּמַגְבֵּן הָיִ רַק תּוֹלְדָה דְּבוּנָה לַשׁ״ל מִתּוֹךְ לְהַתִּיר אָב דְּבוּנָה וְהוּא דְבָר מִתְּקַבֵּל בְּסְבָרָא: ג) אָבֵל לִי יֵשׁ לְהָעִיר בְּזָה מִפְתּוּבוֹת (ז) גְּבִי לְמִיבַעַל

בתחלה בשבת דר"פ משמין דרבא אמר ביו"ט שרי בשבת אסור א"ל רב פפי לר"פ מאי דעתך מתוך שהותרה חבורה לצונרף [פירש"י אוקל נפש פגון שחיטה] הותרה נמי שלא לצונרף כו' וקשה שהרי בירושלמי שבת פ"ב ה"ה אמר אתפלגין ר"א ור' יוחנן חד אמר שחיטה עיקר וחבורה תולדה וחורנא מחליף, ואמר בירושלמי שם דמ"ד מקלקל בחבורה חייב ס"ל דחבורה אב ושחיטה תולדה דאל"כ לא יתכן דאב שלא לצונרף וחבורה תולדה יהי חייב אף שלא לצונרף עיי"ש, והנה בש"ס דילן (שבת קמ"א) אמר דרבא כר"ש ס"ל דמשאצ"ל פטור גם מבואר בפירש"י שבת (ק"ו) דמאן דס"ל משאצ"ל פטור עכס"ל מקלקל בחבורה חייב, ממילא יוצא לשי' הירו' ה"ל דרבא דס"ל מקלקל בחבורה חייב עכס"ל ג"כ דחבורה אב ושחיטה תולדה וא"כ תקשה איך אמר משמין דרבא דשרי למיבעל ביו"ט שהותרה חבורה משום מתוך דשחיטה ונהרי מתולדה לאב לא אמרי' מתוך והיא הערה נפלאה מאוד, ועל פרחו דלא פסברת הגדולים ה"ל רק דאפי' מתולדה לאב אמרי' מתוך והדק"ו התוס' שיהי' מותר בגין ביו"ט משום מתוך דמגבן: ד) אף בפנ"י ביצה (י"ב) כתב לתרץ קו' התוס' דמגבן דחייב משום בונה היינו דוקא במגבן לאוצר למען יעמוד ימים רבים משא"כ מגבן שהותר ביו"ט לאכול לאלתר לית בי' משום בונה דבגין לשעה ל"ש בגין וא"כ בגין גמור לא הותר לצונרף, ולכא' דברי הפנ"י ו"ל הם נגד הירושלמי פ' פלל גדול דקאמר מה בגין הי' במשפן ולא לשעה היתה א"ר יוסי פיון שהיו חונים ונוסעים עפ"י הדיבור כמי שהוא לעולם אר"י בר"ב מפיון שהבטיחון הקב"ה שמכניסן לארץ כמי שהוא לשעה הדין אמרה בגין לשעה בגין, א"כ הרי מבואר דגם בגין לשעה הוי בגין, אף פבר כתב בשו"ת חת"ס או"ח סי' ע"ב דתלמודא דידן חולק אמסקנת הירו' רק דס"ל פיון שהיו חונים ונוסעים עפ"י הדיבור פלעולם דמי דהרי בשבת (ל"א) אמר גבי סותר ע"מ לבנות במקומו פיון דכתיב עפ"י ה' יחנו במקומו דמי וכן בעירובין (נ"ה) אמר רבא דגלי מדבר קאמרת פיון דכתיב עפ"י ה' יחנו פמאן דקביעי דמי ואילו בירו' עירובין (פ"א) דחי בזה ג"כ מפיון שהבטיחון הקב"ה כו' פלשעה דמי, וא"כ תירוץ הפנ"י עולה יפה ומתקן בשי' ש"ס דילן דבגין לשעה ל"ה בגין א"כ ניחא מה דמגבן תולדה דבונה ועכ"ז לא שרי לבנות ביו"ט משום מתוך דמגבן לאכילה פיון דבכה"ג הוי רק בגין לשעה דל"ש בגין: ולפי"ז מתורץ היטב הספר פלוגתת ש"ס דילן והירו' מה דלדידן מגבן חייב משום בונה ואילו בירו' אמר דחייב משום לש', והיינו דאזלי לשיטתיהו, דש"ס דילן לשי' דבגין לשעה ל"ש בגין לכה ניחא לי שפיר דמגבן תולדה דבונה ועכ"ז לא הותר בגין ביו"ט משום מתוך, פיון דמגבן לאכילה הוי רק בגין לשעה דל"ש בגין, משא"כ הירו' לשיטתו דאמר הדין אמרה בגין לשעה בגין לכה לא יתכן שיהי' במגבן תולדה דבונה דא"כ תיקשי שיהי' מותר בגין ביו"ט משום מתוך לכה מוכרח בשי' הירו' דמגבן חייב משום לש' ולא משום בונה דאין בגין לאוכלים כמו שאין עבוד באוכלים וכמו שאין בגין בכלים עיין שו"ת עט"ח או"ח סי' ו' ודו"ק: ה) ולפי"ז מתורץ היטב קו' המג"א וקו' הנ"ל במה דפריף אפיי במגבן ביו"ט מ"ש מלש, דהנה אף שהעלינו בשי' ש"ס דילן דבגין דמשפן הוי פלעולם מ"מ נראה מבואר דשי' אפיי אינו כן רק דס"ל כשי' הירו' דהוי פלשעה שהרי בשבת (ע"ד) גבי קשירה במשפן היכא הוא אמר רבא שפן קושרין ביתידות אנהלים א"ל אפיי ההוא קושר ע"מ להתיר הוא אלא אמר אפיי שפן אורגי יריעות שנפסקה להן נימא קושרין אותה כו' עד אלא אמר רבא

שָׁפוּ צָדִי חֲלִזוֹן קוֹשְׁרִין וּמַתִּירִין, וְלִכְאוֹ' מֵה מְקֻשָּׁה אֲבִי דְבַמְשָׁפוֹן ע"מ לְהַתִּיר הוּא הָרִי לְש"ס דִּילָן כִּינּוֹן דְּכַתִּיב עַפ"י ה' יַחֲנוּ פְּלִעוּלָם דְּמִי וְלִמָּה צָרִיף לְמִילָף מְאוּרְגִי יְרִיעוֹת, וְעַל פְּרָחוּ מְוֹכְרָח וּמְפֹרָשׁ דְּאֲבִי ס"ל כְּשִׁי הִירוּשְׁלָמִי, פְּאֲשֶׁר בְּאַמַּת בִּירוּשְׁלָמִי פ' אֱלוֹ קוֹשְׁרִים נִשְׁנָה סוּגְיָ' זֹו דְּמָה קוֹשְׁרָה הִיָּתָה בְּמִשְׁפָּן וּמְתַרְץ כִּינּוֹן שְׁהִי חוֹנִים וְנוֹסְעִים עַפ"י הַדְּבִיבּוֹר פְּלִעוּלָם דְּמִי וְהַדְּר דְּחִי לִי מְכִינּוֹן שְׁהַבְּטִיחֵן הַקַּב"ה כו' עַד דְּמִשְׁנֵי מִתּוֹפְרֵי יְרִיעוֹת לְמָדוֹ וְהוּא כְּדַבְּרֵי אֲבִי בְּש"ס דִּילָן א"כ הָרִי הַדְּבָר מְבֹאָר וּמָה דְּרָבָא הַדְּר וּמִשְׁנֵי דְּגִלְיָף מִחֲלִזוֹן אַע"ג דְּרָבָא גּוֹפִי' אָמַר בְּעִירוּבִין (נ"ה) כְּמָאן דְּקַבֵּיעִי דְּמִי מְשׁוּם דְּעַדִּיפָא מְשֻׁנֵי גַם לְטַעְמֵי דְּאֲבִי]: וּלְפִי"ז מְתַרְץ שְׁפִיר קו' הַמַּג"א מָה דְּפָרִיף אֲבִי מ"ש מְלִישָׁה וְלֹא מְקֻשָּׁה מְשָׁאָר מְלֹאכֶת או"נ מְשׁוּם דְּאֲבִי לְשִׁי דְּבִנְיָן לְשַׁעָה הָיִי בְּנִין א"כ עַכְדָּס"ל כְּשִׁי הִירוּשְׁלָמִי גַם בְּזָה דְּאִין בְּמַגְבָּן מְשׁוּם בּוֹנָה כ"א דְּחִיָּב מְשׁוּם לְשׁ לְכָף מְדוּקְדָק הֵיטֵב דְּפָרִיף לְשִׁיטָתוֹ מ"ש מְלֵשׁ וּמְתַרְץ ג"כ מְמִילָא קו' הַנַּ"א דְּהוּ"ל לְתַרְץ דְּשֹׁאֲנֵי מַגְבָּן דְּאִיפָא בִּי מְשׁוּם בּוֹנָה דו"א לְאֲבִי לְשִׁיטָתוֹ וּמִינְשׁוּב הַפֶּל פְּפֹתוֹר וְפָרַח: ו) מַעֲתָה אַחַר שְׁזִכְנֵנו לְתַרְץ קו' הַמַּג"א שְׁעַל זֶה בְּנָה יְסוּד חִידוּשׁוֹ, וְגַם מְקוֹ הַתּוֹס' דְּנִימָא בְּבִנְיָן יו"ט מִתּוֹף אִין הַכְּרַח לֹמַר דְּמַגְבָּן הָיִי עוֹבְדָא דְּחֹל דִּי"ל פְּנ"ל דְּל"ש מִתּוֹף מְשׁוּם בְּנִין לְשַׁעָה דְּל"ש בְּנִין לְדִידוֹ, וְכַבֵּר כְּתַב בַּא"ר דְּלִפִּירִשׁ"י בַּא"א מַעֲיו"ט מְוֹתָר וְאִין לְהַחְמִיר מְטַעַם הַבַּעַה"מ דְּכָל הַפּוֹסְקִים פִּירְשׁוּ כַפִּירִשׁ"י עֵי"ש וְגַם בְּנ"א כְּתַב שְׁהִי אֲפִשֶׁר לְהַתִּיר לְעֵשׂוֹת גְּבִינָה צְוֹנָרָף בְּלִי תְמוּנָה בְּלֹא הִי אֲפִשֶׁר מַעֲיו"ט אִף שְׁמִשְׁמַע מַמַּג"א דְּהַפֶּל אָסוּר וּמִי יִיקַל רֵאשׁוֹ, עַכ"פ בְּאִנְפֹן זֶה וְגַם ע"י שְׁיִנּוּי אִם כְּפָר הוֹרָה חֲכָם לְהַתִּיר אִין מְזַנְיָחִין אוֹתוֹ: סִימָן לֵה.

ב"ה ד' דְּבָרִים תִּרְצ"ד דְּאֲמַרְאָנוּא שׁוֹכְט"ס לְכַבּוֹד יְדִידֵי הָרַב הַגְּדוֹל הַחֲרִיף וּבְקִי מו"ה יוֹסֵף אֲפִפְעַל נ"י דוּמ"צ דְּק' רְעָדִים וְכַעַת יוֹשֵׁב בְּעִיר בְּעַרְלִין: לְתַשׁוּבַת יַקְרָתוֹ ע"ד הַשְּׁאֵלָה בְּרוּפָא בְּהַמּוֹת [טִיעֵרָאֲרַצְט] יְהוּדִי בְּעַל תְּשׁוּבָה שׁוֹמֵר שְׁבֵת אִם יֵשׁ הִיָּתֵר בְּעַדוֹ בְּבִיקוֹר הַחֹלִים לְמִשְׁמַשׁ בְּבַע"ח הַחֹלִים בְּשְׁבֵת כְּדִי לְיַדַע הַחֹלִי וְלֹמַר לְהַמְשַׁרְתָּת עַפּו"ם לְכַתּוּב סְמֵי הַרְפּוּאָה: א) הִבִּיא כ"ת מְש"ע או"ח סִי ש"ה סַעִי ח' מְוֹתָר לְיָתֵן מְרַדַּעַת עַל הַחֲמוֹר מְפִנֵי הַצִּינָה וּבְלִבְד וְשִׁלָּא יְקַשְׁרֵנוּ וּבְסִי שִׁל"ב סַעִי ב' אִין מְפָרְכִין לְבַהֲמָה גְּלָדִי הַמְּפָה וְלֹא סָכִין אוֹתָהּ בְּשִׁמּוֹן אֲבָל בְּתַחֲלַת הַמְּפָה דְּאִיפָא צְעָרָא שְׁרִי וְשְׁמַעֲיָנוּ דְּהַתִּירוּ טְרַחָה בְּשְׁבֵת מְשׁוּם צַעַב"ח, אֲבָל לְטַלְטַל הַבַּע"ח לֹא שְׁמַעֲיָנוּ לְהַתִּיר וְאֲדַרְבָּה מְבֹאָר בְּסִי ש"ח סַעִי מ' כָּל בְּהֵמָה חִי וְעוֹף מְדַדִּין אוֹתָן בְּחֻצֵר כו' מְשׁוּם צַעַב"ח וּבְלִבְד וְשִׁלָּא יִגְבִּיהֶם דְּמוֹקְצִים הֵם וְאָסוּר לְטַלְטַל הָרִי דְּאִפִּי בְּמִקּוּם צַעַב"ח אָסוּר טְלַטוּל מְוֹקְצָה אִף שְׁבַס' ח"א כָּלָל נ"ט כְּתַב דְּבַמְקוּם צַעַב"ח יֵשׁ לְסַמְנָף עַל הַש"ג לְהַתִּיר טְלַטוּל גְּמוֹר מְשׁוּם דְּמוֹקְצָה אִין לֵה שְׁוֹרֵשׁ מַה"ת אֲבָל אִיף יְפָרְנָס הַש"ג הַש"ס שְׁבֵת (קכ"ח) וּש"ע סִי ש"ח הַנַּ"ל עַכְתּוֹ"ד: ב) אֲבָל הִנֵּה בְּדַבְּרֵי קו' עַל הַש"ג קְדַמוּ בְּב"ח סִי ש"ח שְׁהִבִּיא לְדַבְּרֵי הַש"ג פ' מְפִנִין לְגַבֵּי בְּהֵמָה שְׁנַפְלָה לְאַמַּת הַמַּיִם דְּמַבִּיא פְּרִים וּכְסָתוֹת שְׁכַתַּב הַש"ג דָּאִם א"א ע"י פְּרִים וּכְסָתוֹת מְוֹתָר לְהַעֲלוֹתָהּ בִּידֵים מְשׁוּם צַעַב"ח וּמֵאִי שְׁנָא כָּאֵן דְּמַדְדִּין שְׁאָסוּר לְעַקּוֹר וְתִי דְּשֹׁאֲנֵי הָתָם דְּאִיפָא צַעַב"ח דָּאוּ, אֲבָל כָּאֵן מְשׁוּם הַפְּסָד מְמוֹן גְּרִידָא הִיכָא דְּלִיפָא צַעַב"ח לְכ"ע אָסוּר לְעוֹקְרָה עַכ"ד וְהִיָּנוּ דְּמְפָרֵשׁ הָא דְּמַדְדִּין וּבְלִבְד וְשִׁלָּא יִגְבִּיהֶם כו' דְּאִיָּרִי דְּנֹקָא בְּדִלִיפָא צַעַב"ח, אֲבָל בְּמִקּוּם צַעַב"ח בְּאַמַּת מְוֹתָר גַּם לְהַגְבִּיהֶם דְּלִיפָא אִי טְלַטוּל בְּכַה"ג, וְלִכְאוֹ' דְּצ"ע בְּתִי הַב"ח מְדַבְּרֵי הַר"ן הִבִּיאוּ בְּב"י

דאיה מדין הרי מוקצה פמו שאין מטלטלין פולו פה אין מטלטלין מקצתו ותי משום צעב"ח א"כ הרי מפנרש דאיירי גם פאן במקום צעב"ח ואפשר הב"ח רוצה לומר דל"ה קא צעב"ח גמור, ובאמת כתב גם במג"א סי' ש"ה ס"ק י"ב משו"ת הרמ"א דמותר להמרות האנזות פעם אחת ביום משום צעב"ח ע"י עפ"י"ם וא"א ע"י עפ"י"ם שרי ע"י ישראל משום צעב"ח ובהגהת רע"א הק' דלפי"ז למה בבהמה שנפלה לאמת המים מביא פרים וכסותות ואסור להעלותה בינדים ומ"ש הקא דשרי דהוי ג"כ טלטול מוקצה ותי דאולי י"ל דאיירי היכי שא"צ ליקח האנזא ולטלטלה רק שמנחת האנזא במקומה והוא מכניס האוכלין לפיהן עכ"ד, והנה לשי' הש"ג אחי שפיר בפשיטות דגם בבהמה שנפלה לאמת המים מותר להעלותה בינדים היכי שא"א בכרים וכסותות: ולכא"ו תיקשי בהא גופא המבואר בסי' ש"ה שאסור להעלותה בינדים ומאי שנא דמותר ע"י פרים וכסותות אע"ג דאיכא משום מבטל פלי מהיכנו רק שהותר משום דצעב"ח דאו' פדאמר בשבת (קכ"ח) א"כ הכ"נ גם טלטול מוקצה בינדים יהי נדחה משום צעב"ח, וכבר הרגיש המג"א עצמו בסי' ש"ה סקי"א ותי דאין לדמות גזירות חכמים זל"ז עיי"ש: (ג) ויתכן לתרץ קו' המג"א דהנה בר"ה (ל"ב) אמרו שופר של ר"ה אין מעבירין עליו את התחום ואין מפקחין עליו את הגל ולא עולין באילן מ"ט שופר עשה ויו"ט ל"ת ועשה מבואר דאפי' עשה דאו' אין דוחה לתו"ע דרבנן ולפי"ז תיקשי בהא דשבת (קכ"ח) ה"ל דצעב"ח דאו' דוחה אי' מבטל פלי מהיכנו בשבת דהוי ל"ת ועשה דרבנן, ונזכרתי לעיין בס' אגלי טל בפתיחה וראיתי שהעיר בזה, ותי דאי' מבטל פלי מהיכנו שפירש"י דהוי פבונה ומחברו בטיט או דהוי פסותר שלא יוכל להשתמש בו, והרי הוא אינו מכנין לזה שלא יוכל ליטלו או שלא יוכל להשתמש בו וע"כ שבות זה דאין מתפנין קיל טובא שנדחה משום אי' צעב"ח עכ"ד, ולפי"ז מתורץ שפיר קו' המג"א דבשקלא אי' מבטל פלי מהיכנו נדחה מפני צעב"ח דאו' מפני דהוי אי' בונה או סותר באינו מכנין, משא"כ אי' טלטול מוקצה בינדים לא נדחה משום צעב"ח דאו' משום דאין עדול"ת ועשה דרבנן: ויש להטעים יותר מה שהותר אי' מבטל פלי מהיכנו דאין מתפנין משום צעב"ח דאו' עפ"ד התוס' פסחים (כ"ב) בהא דב"מ (ל"ב) אם היתה טעונה יי"נ אין זקוק לה ומקשה הש"ס אי אמרת צעב"ח דאו' אמאי אין זקוק לה וכתבו התוס' אע"ג דמשתפר באיה"נ מ"מ פנין דאין מתפנין שיחזיק לו טובה ומשום צעב"ח הוי פמו לא אפשר ולא קמכנין דשרי, ולפי"ז הכ"נ שפיר קאמר הש"ס דליכא משום מבטל פלי מהיכנו לגבי צעב"ח דאו', והיינו דמשום צעב"ח הוי לא אפשר ולא קמכנין שהרי מבטל פלי מהיכנו אינו מכנין לבנין וסתירה פנ"ל, והא תינח לגבי אי' מבטל פלי מהיכנו אבל לגבי אי' טלטול מוקצה בינדים דקמכנין י"ל דלא נדחה משום צעב"ח דאו' פמו דשופר של ר"ה אין עולין עליו באילן משום דאין עדול"ת ועשה דרבנן ודו"ק: ואמנם הש"ג שיטתו דבנפלה לאמת המים מותר ג"כ להעלותה בינדים היכי שא"א בכרים וכסותות דס"ל שגם טלטול מוקצה בינדים נדחה במקום צעב"ח ונראה דמזמה דין מוקצה לדין מבטל פלי מהיכנו שנדחה מפני צעב"ח דאו' כגמ' דשבת (קכ"ח) ועיין במג"א סי' רס"ו סקי"ד שהוכיח משבת (קנ"ד) דאפי' בנטול פלי מהיכנו לכל השבת הותר במקום צעב"ח והביא שם מהמ"מ שכתב לגבי מי שהחשיף לו בדרך דהר"מ הוסיף להתיר הפריקה בנחת אע"ג דע"י פריקה בנחת איכא טלטול קצת אפיה"כ הותר משום צעב"ח ובמ"מ כתב ג"כ דפריקה

בנחת עדיף מביטול כלי מהיכנו עיי"ש במג"א א"כ יש ללמוד מק"ו דאם הותר ביטול כלי מהיכנו במקום צעב"ח כש"כ דהותר טלטול מוקצה ואע"ג די"ל דשאני פריקה בנחת דאיפא רק טלטול קצת מ"מ פבר פתב הר"ן דטלטול מקצתו אסור כמו טלטול פולו: ד) איברא דלדברי הר"ן עצמו ע"כ דבמקום צעב"ח שפיר יש חילוק בין טלטול מקצתו לטלטול פולו שפיר פן הוא קו' הר"ן ברהא דמדדין בהמה חי' ועוף, שפיר כמו שאין מטלטלין פולו פה אין מטלטלין מקצתו, ותי' דהכא משום צעב"ח, וא"כ תיקשי לפי"ז אפתי הרי איתא התם דרק מדדין ובלבד שלא יגביהם ואמאי הא מפינן דהותר כה"ג טלטול מקצתו ע"י המדדה הכ"נ יהי' מותר טלטול פולו ועכצ"ל בשי' הר"ן דרק בסתם אי' מוקצה לחומרא מדמינן טלטול מקצתו לטלטול פולו אבל להתיר במקום צעב"ח שפיר יש חילוק דלא שרינן כ"א טלטול מקצתו וא"כ אין הוכחה לדברי הש"ג ג"כ ממה שיהותר פריקה בנחת במקום צעב"ח דשאני פריקה בנחת דהוי רק טלטול קצת: אבל פבר הבאתי מדברי הפ"ח דבהא דמדדין גופא יפרש הש"ג דלא איירי בצעב"ח גמור וע"כ סברתו דמשא"כ בצעב"ח גמור כה"ג דמי שהחשיף לו בדרך דשרינן ביטול כלי מהיכנו ומכש"כ פריקה בנחת דאיפא טלטול קצת א"כ ה"ה דשרינן אפי' טלטול פולו דאין חילוק בין טלטול מקצתו לטלטול פולו ועיינן ג"כ בש"ע סי' של"ד סעי' ב' במחלוקת הפוסקים אם הותר טלטול מוקצה במקום הפסד אבל במקום אי' צעב"ח י"ל דלכ"ע מותר ועיינן תוס' פסחים (י"א) ד"ה אבל דמשום מצות ביעור יש להתיר כמו פסידא, ואע"ג דטלטול מוקצה לא הותר במקום שאר מצנה ועיינן תוס' גיטין (ח') אם להתיר שבות דאמירה לעכו"ם במקום מצנה ובש"ע או"ח סי' רע"ו אע"ג דשבות דאמירה לעכו"ם קיל משאר שבות כדאמר בעירובין (ס"ח) שאני שבות דלית בי' מעשה מ"מ במקום הצלת עבירה אי' צעב"ח יתכן שיהותר פל שבות וכגון טלטול מוקצה בידיים, ועיינן ש"ע או"ח סי' שכ"ח סעי' י' וסי' ש"ו סעי' י"ד אם מותר לחלל שבת להציל את בתו מעבירה ובא"ר שם פתב להקל באי' דרבנן אע"ג דהתם הוי חטא בשביל שיזכה חבירו ומכש"כ ה"א דהוי להצלת עבירה של עצמו דרובץ על האדם החיוב למנוע צעב"ח דאו' מדכתיב עזוב תעזוב כפירש"י (שבת קכ"ח) פן נראה בספרת הש"ג, ובאעו"ז או"ח סי' רס"ו העתיק מדברי המג"א שם דכמו שפתב הה"מ דהותר ביטול כלי מהיכנו במקום הפ"מ ה"ה דמותר טלטול מוקצה בה"מ ודחה זה, והנה להתיר טלטול מוקצה עכ"פ במקום צעב"ח כשי' הש"ג לכאו' משמעות להתיר בדברי הר"מ פכ"א מהל' שבת סוף ה"י וז"ל ומ"מ לא יניחן ע"ג בהמה משום צעב"ח דלשון ומ"מ היינו דעל פל אופן ואופן לא יניחן כו' אפי' ע"י טלטול מוקצה ועיינן משנה ברורה או"ח שם בזה, אבל משום הפ"מ שיהי' מותר טלטול מוקצה לא מצאתי גם במג"א ורק טלטול קצת פגון פריקה בנחת: ה) ובהיותו בזה רחש לבי בהא דשבת (קנ"ד) גבי חמורו של ר"ג טעונה דבש ולא רצה לפורקה ולא להביא פרים וכסותות משום דקמבטל כלי מהיכנו ומקשה הש"ס והאיפא צעב"ח ומשני צעב"ח דרבנן, וראיתי בס' ט"ת שהעיר להפ"מ ג"כ או"ח סי' ש"ח ס"ק ס"ה דאפי' למ"ד צעב"ח דרבנן מ"מ בשבת דכתיב למען יניח הוי צעב"ח דאו' ותיקשי דא"כ אזיל לה תי' הש"ס ה"א דצעב"ח דרבנן פינן דשבת לכ"ע דאו' דכתיב למען ינוח ועיינן תוס' שבת (קכ"ב) ד"ה מעמיד מדרשא דמכילתא יכול לא יניחנו תולש כו' ת"ל למען ינוח אין זה נוח אלא צער: והנ"ל לתרץ דכבר הבאתי להקשות בהא דלעיל

(קכ"ח) לגבי בהמה שנפלה לאמת המים דמביא פרים וכסותות דאמר דמבטל כלי מהיכנו צעב"ח דאו' ודחי דרבנן והק' באג"ט מהא דר"ה (ל"ב) בשופר של ר"ה אין מעבירין עליו את התחום משום דלא אחי עשה דאו' ודחי ל"ת ועשה דרבנן והכ"נ דמבטל כלי מהיכנו בשבת הוי ל"ת ועשה דרבנן וכתבתי לתרץ, וכעת נ"ל ליישב באופן אחר והוא עפ"ד הפמ"ג הנ"ל דאפי' למ"ד צעב"ח דרבנן מ"מ בשבת הוי צעב"ח דאו' מדכתיב למען ינוח, ולפי"ז נראה דה"ה למ"ד צעב"ח דאו' אפילו בחול א"כ בשבת הוי דאו' מתרי טעמי ואיפא בה תרי עשה חדא משום דכתיב עזוב תעזוב שהוא אפילו בחול וחדא מדכתיב למען ינוח שהוא רק בשבת, ולפי"ז שפיר קאמר הש"ס דהותר מבטל כלי מהיכנו בשבת משום צעב"ח ואי דשבת הוי עשה ול"ת דרבנן הרי לעומת זה הוי צעב"ח תרי עשה דאו' ואחי ודחי ל"ת ועשה דרבנן ואע"ג דאין עשה דוחה עשה הוא משום דמאי אולמין' האי עשה מהאי עשה אבל הכא דמבטל כלי מהיכנו הוי רק ל"ת ועשה דרבנן שפיר אחי עשה דצעב"ח בשבת ודחי להו: ולפי"ז מתורץ היטב הסוגיא דשבת (קנ"ד) הנ"ל דמשני קסבר צעב"ח דרבנן ולא תיקשי להפמ"ג דצעב"ח בשבת דאו', דז"א דכיין דעכ"פ צעב"ח בחול דרבנן אף דבשבת הוי דאו' מ"מ שוב ליפא אלא חד עשה דלמען ינוח ואין עשה דוחה ל"ת ועשה דרבנן דמבטל כלי מהיכנו ואע"ג דצעב"ח בשבת מלבד העשה דלמען ינוח איפא ג"כ אי' דרבנן מצד צער הבהמה שאסור גם בחול ע"ז קאמר הש"ס דצעב"ח דרבנן לא דחי אף לאי' ל"ת דרבנן לחוד דמבטל כלי מהיכנו ואי משום העשה דלמען ינוח ביום השבת לא אחי חד עשה ודחי לתו"ע דרבנן כמו לגבי שופר של ר"ה הנ"ל ומינשב נכון מאוד: ו) ועפ"י האמור אחי שפיר שי' הש"ג שלמד דהותר טלטול מוקצה בימים במקום צעב"ח כמו שהותר מבטל כלי מהיכנו משום דאין לחלק פנ"ל דרק אי' ביטול כלי מהיכנו הותר דהוי לא אפשר ולא קמכוין רק משום דצעב"ח הוי תרי עשה עזוב תעזוב ולמען ינוח ואחי ודחי לתו"ע דמוקצה דרבנן: והנה בח"א פל"ג נ"ט הנ"ל כתב בבהמה שנפלה לגומא שבחצר ונרא שפא תמות שם אפשר יש לסמוך על הש"ג להתיר טלטול מוקצה דאין לה שורש מה"ת משום צעב"ח, ולכא' שיש לדון דאמת שכתבו התוס' (ביצה ד') דמוקצה הוי עיקרו דרבנן אבל הם סותרים למ"ש בתו"י (ביצה ג'): דלטעם מוקצה לא תיקשי קו' הש"ס התם דהוי סד"ר משום דמוקצה תמורה והוי כעין דאו' וכבר עמד ע"ז בפנ"י שם, וראיתי בשו"ת מהרי"א או"ח סי' קע"ד הק' השואל ג"כ אתו"י הנ"ל (מביצה י') לגבי מזה וזה אני נוטל דמקשה הש"ס מדין טומאה דרבנן דאמרינן יש ברירה והרי שאני מוקצה דהוי כעין דאו' וכתב בשו"ת הנ"ל לתרץ דטעם התו"י דמוקצה הוי אסמכתא מקרא והכינו את אשר יביאו שהרי רבה ס"ל מקרא זה דהכנה דאו' וילפינן יו"ט משבת עכ"פ לדין בשבת דאיירי בי' קרא הוי אסמכתא דלא אמרינן בה סד"ר לקולא פתוס' שבת (ל"ד) לגבי עירובי תחומין, וע"כ התו"י פאן דקתני אי' שבת ואי' יו"ט יפה כתבו דלא תיקשי הא דספיקה אסורה דקאי לגבי שבת דהוי מוקצה כעין דאו' מאסמכתא, ומ"ש התוס' לקמן ד' דמוקצה הוי עיקרו דרבנן איירי במוקצה דיו"ט שאין לו עיקר בדאו', ולפי"ז מ"ש הח"א דיש לסמוך על הש"ג לגבי מוקצה שאין לה שורש מה"ת הרי אנו עסקינן לגבי מוקצה דשבת והיא יש לה עיקר בדאו', אף הנה הפוסקים לא חלקו בין שבת ליו"ט ואדרבה אמרינן בריש ביצה גבי שבת דתמירא סתם לן תנא כר"ש דלית לי' מוקצה יו"ט דקיל ואחי לזלזולי בה סתם

לן כר"י, א"כ נראה דמכש"כ שאין לומר דמוקצה דשבת יהי חמור עוד ממוקצה דיו"ט לגבי ספק ומדלא מצינו להפוסקים לחלק בזה ש"מ דגם מוקצה בשבת מקרי אין לו עיקר בדאו' ונשפיר פתב הח"א דאפשר יש לסמוך על הש"ג להתיר טלטול מוקצה במקום צעב"ח וא"כ מכש"כ בנדון פמו שאלתנו להתיר למשמש בבהמה לצורך רפואתה להקל צעב"ח דהוי בזה רק טלטול מקצת דלכ"ע מותר במקום צעב"ח כמבואר בש"ע סי' ח' דמדדין משום דהוי טלטול מקצתו וכמו"ש הה"מ ובמג"א סי' רס"ו סקי"ד הנ"ל דהותר פריקה בנחת דאיכא טלטול מקצת ושרי משום צעב"ח ועיין שו"ת מהרי"א או"ח סי' ס' להתיר ליטול הגרעין חטה מתוך גרון האונא המסוכנת ומשום דהוי טלטול מקצת דשרי במקום צעב"ח ובשו"ת ב"ש יו"ד ח"ב סי' י"ב דמותר לישראל לאחוז הפרה בקרני' בשעה שחולב הנקרי אם א"א בענין אחר ומטעם צעב"ח: ז) ומ"מ בנ"ד נראה שאין ללמוד מהנ"ל להתיר להרופא טלטול מוקצה בבהמה של אחרים, ועיין מ"ש הא"ר או"ח סי' של"ד להסתפק בזה שהתירו להציל מפני הדליקה משום דאין אדם מעמיד על ממונו אי שרי גם להציל בשל אחרים, ובשו"ת מהר"ם שיק סי' קנ"ד פתב דמשום דכל אדם מישאל מצווה עלי' להציל את חבירו מהפסד מקרא והשבנתו לו דהוי בכלל השבת אבידה א"כ פיון דבמקום פסידא לא אסרו הי' ראוי ע"כ להיות יותר מותר לאחרים ועכ"פ כל שמוותר לבעלים מותר גם לאחר עיי"ש וא"כ כ"ז בבהמת ישראל דוקא מה שאין זה בנ"ד: מלבד מה שפתבתי לעיל להסביר מה שהותר במקום צעב"ח משום דבשבת איכא בצעב"ח גם עשה דלמען ינוח א"כ כ"ז בבהמה שלו דמצווה על שביבת בהמתו ולא בבהמת אחרים ומכש"כ בבהמת נקרי, ובפרט שאין הדבר מוטל דוקא על הרופא ישראל ואפשר ברופאים שלא מישאל ועכ"פ שאפשר גם לרופא ישראל להוליך עמו משרת עכו"ם להפוך הבהמה לעת הצורך שלא יהי הטלטול ע"י ישראל, ועוד דמשום צעב"ח שהותר הוא רק בהצלה ודאית נכאן אפי' דאמתחי גברא שהרופא מןמחה לא אתמחי קמיע דאינו יודע אם ימצא סם המועיל לה ואפשר לא יעלה לו להציל מצעב"ח ועיין גם במג"א סוס"י ש"ה לענין להציל מעבירה שיש חילוק בין ודאי הצלה לספק הצלה וע"כ בנ"ד לא מצאתי און להתיר והשומר שבת פהלקתו נותנים לו משאלות לבו ורינוח והצלה יעמד לו ממק"א: ידידו דוש"ת.

סימן לו. ב"ה ח' טבת תרפ"ז.

שוכט"ס לכבוד ידידי ש"ב הרב הגדול בנש"ק מו"ה ישכר בעריש היילפערן נ"י אבד"ק בייטש ועמו הרב המאוה"ג מוהר"י וואגשאל נ"י דומ"ץ: א) ע"ד השאלה אודות תיקון עירובין בעירכם שמצד אחד יש הר המתלקט י' מתוך ארבע וילצד אחר הפתוח צריך להעמיד צוה"פ אם להעמידו קודם שינגבה התל י"ט או לאחר גובה של הי"ט, והבאתם מח"א הרב מוהר"מ ניימאן שהראה לשו"ת אדב"ע סי' ד' שחוכה השואל בב' הצדדים פמו שיבואר: ב) והנה מה שהערתם לפקפק מחמת שמצד אחד צריך להעמיד הצוה"פ סמוך להר המתלקט ולומר גוד אחית מחיצתא פאילו הדר זקוף כמחיצה, ולעומת זה מחיצת הר המתלקט עצמו מצד הב' דמהני היא מטעם גוד אסיק והוי כעין תרתי דסתרי, ולזה הבאתם מה שהעיר כ' ידידי הרב הגאון אבד"ק קראס נ"י על אתר מעירובין כ"ב בהא דא"י א"ח עלי' משום ר"ה דמקשה אילימא משום דמקיף לה סולמא דצור מהך גיסא ומחנתא דגדר מהך גיסא כו' אף דג"כ הוי כשתי הפכים בנושא אחד הר ובקעה

גוד אחית וגוד אסיק, וטובה הערתו על אתר בשיחה של ת"ח אכל באמת לא אדע מקום
שתי הפכים הם, שהרי כמו בקצה י' ה"ה הר המתלקט י' דהוי רה"י בשניהם הטעם
רק משום אסיק מחיצתא וליכא משום גוד אחית כלל עיין פירש"י שבת (ו':) ד"ה קמ"ל
ופירש"י עירובין (פ"ט) ד"ה כ"ע, גם בשו"ת מהרי"א הלוי ח"ב סי' צ"ד רוצה להוכיח
דבקצה י' הוי רה"י גם בלא טעם גוד אסיק כלל רק משום דמחיצה עשרה מהני בכ"מ
בגובה או בעומק עיי"ש, ובאמת גם בתל המתלקט אף דשי' רש"י ה"ל שהוא משום
גוד אסיק אכל הריטב"א ר"פ כל גגות כתב דאין זה מטעם ה"ל רק משום שהוא מונבדל
מר"ה י' וכ"כ המהרש"א אשם בגג במקום שאין בולט דהוי ר"ה, אף שאינו ניכר ול"א
גוד אסיק וכן היא שי' הרשב"א ו"ל ר"פ הזורק עיין בס' נפ"ח וס' אבני נזר סי' רע"ב
ור"צ ואם לענין דהוי ר"ה אמרו מכש"כ לענין שיהי' מחיצה אף רק בגובה עשרה א"צ
לבא לגוד אסיק לדבריהם: ג) גם בעיקר החקירה שלכם מי אמר דלענין שיהי' זקוף
כמחיצה צריף לבא שוב לטעם גוד אחית וז"א דלפירש"י ותוס' דתל הוי ר"ה משום גוד
אסיק ה"ה דמטעם זה הוי פאילו זקוף כולו עיין פירש"י שבת (ק"י) ד"ה תל, ובענין זה
אי אמרינן גוד אסיק וגוד אחית בהדדי עיין חגיגה (י"ט) בג' גממיות דר"מ אומר מטביל
בעליונה וכש"כ בתחתונה שהיא משום גוד אסיק ואחית ובעירובין (ט') מ"ד לבוד וחיביט
ל"א קמ"ל ובר"ן סנפה שכתב דלבוד ודופן עקומה וכן גוד אסיק ודופן עקומה לא אמרי'
עיין שו"ת רע"א סי' י"ב דבאמת גם להר"ן אמרי' ב' הלכות ביחוד רק דהתם שאני
דא"א לדון על הא' כ"א מפת אידך עיי"ש דבר נחמד בישוב קו' התוס' ומהרש"א עירובין
(ט') ה"ל, ועיין עירובין (צ"ג) דאר"ח גידוד חמשה ומחיצה חמשה אין מצטרפין
ועשו"ת ח"צ סי' ה' דהטעם משום דתרי מילי ניהו דגידוד הוא משום גוד אסיק והמחיצה
כפשוטה משום מחיצה ומסקינן בגמ' הלכה דמצטרפין אע"ג דתרי מילי ניהו ומבואר
פן בסוגי' דגיטין (ט"ו: ד) והנה מה שיש לדון בנ"ד במחיצת הר המתלקט משום דבני
העיר עוברים בין המחיצות וההר הוי מחיצה שאינה עשויה ביד"א דכתבו התוס' עירובין
(כ"ב) דאפ' רבנן מודו דאתי רבים ומבטלי מחיצה ועיין מג"א סי' שס"ג סק"ל וסק"מ,
אמנם בשו"ת ב"ש סי' מ"ט וסי' נ"א תמה בזה על המבואר בש"ע הרב ו"ל וחת"ס סי'
פ"ט דמה שרבים דורסים בתוך המבוי מבטלים המחיצה וז"א דרק ברבים דורסים על
המחיצה או בין המחיצות הדין פן, וראיתי בשו"ת נפ"ח סי' ל' שכתב מדעת עצמו כדברי
הרב והחת"ס ו"ל והוכיח מהא דעירובין (כ"ב) לגבי פסי ביראות דג"כ אין מהלכים על
מקום הד' מחיצות אפה"כ למ"ד אתי רבים ומבטלים מחיצה הי' בטל, אכל גם בב"ש
הרגיש בזה וכתב דהתם משום שדורף הרבים מפסיק בין הפסין וכמו"ש הרמב"ן
במלחמות והוכיח פן מתוס' עירובין (כ"ב) ד"ה קשיא ומהרש"א בתד"ה חייבין עיי"ש,
וא"כ גם בנ"ד שפיר מחיצת הר המתלקט ואפ' בהרים בשתי הרוחות דהוי הוקף ולבסוף
ישב מהני עשיית הצ"פ שיהי' מוקף לדירה כמו"ש המג"א סי' שנ"ח סק"ה ובשו"ת ב"ש
סי' מ"ט: ה) זולת בנוגע למה שהועמד קנה א' של הצוה"פ בגובה שיפוע י"ט של ההר
המתלקט שרק באופן זה הורשה מהמשלה וכתבתם שלפי שהקנה היא בחפירה יותר
בעומק מתחתית התל לא נשאר בזה לדון רק מצד ספקות השואל בשו"ת אדב"ע ה"ל
מה שבה"ט שלמטה לא ניכר הקנה של הצוה"פ וכמו בהעמיד אחורי הגדר שהחמיר
התב"ש ובחת"ס או"ח סי' צ"ו וחלק ו' סי' ל"ד מיקל, ולא אדע פירוש דבריכם פי השואל

באדב"ע לא הזכיר פלל מטעם שאינו נזכר רק משום דגובה י"ט לא יהי' לו שקפי ויהי' כפתחי שמאי (בעירובין י"א), ולומר דכמו מטעם אינו נזכר פתב בחת"ס סי' ל"ד דסגי במה שניזכר למעלה מעשרה בתוך עשרים ליוצאים ונכנסים הכ"נ לעונן זה מה שיש לו שקפי למעלה מעשרה צ"ע דהרי כפתחי שמאי הטעם משום דבכה"ג לא עבדי אינשי א"כ נראה דצריך שיהי' לו שקפי בתוך עשרה: ו) ובדין צוה"פ אי בעי הפירא פתב הפמ"א ראי' מעירובין (י"א) דמיתי ראי' דא"צ ליגע מהא דכפה ופירש"י שם ד"ה חייבת דקשה מנ"ל דלמא צריכים ליגע והכא הא איפא פתחא גבוה י' ורוחב ד' ונהי דלא נימא חוקקין סתימה העליונה להשלים מ"מ מזוזות הפתח שגבוהים עשרה נמשכים מעלה מעלה עד שיגיעו אל המשקוף העליון ומה הפסד יש בבנין האבנים ברוחב הכפה אע"כ משום שלמעלה המזוזות הם מכוסים ברוחב החומה לא נחשב מזוזה כ"א עד הבנין ששם אין המשקוף מונח עליהם ושפיר מוכח דא"צ ליגע וא"כ ראי' דמזוזות שאינם נראים ל"מ מזוזה עיין חת"ס או"ח סי' צ"ו בפניאור זה: ז) והנה עפ"י"ז י"ל פרפרת אחת שתיישר לנו המסלה בישוב קו' התו"ש סי' ס"ג וש"ת בר"א סי' ט"ז על הט"ז דצריך שלא יהי' גג מפסיק בין החבל להקנים דתיקשי מהא דכפה דנהי דא"צ ליגע מ"מ הרי הכפה מפסיק ובפמ"ג מ"ז סקי"ט תי' בשי' הר"מ דעיקום גופא יש לחשוב כמשקוף ורק באין רגלי גבוהים י' הטעם דא"א לחשוב העיקום לשני דברים למשקוף ומזוזה, אף הקשה דאפתי א"כ מאי ראי' מהא דכפה דא"צ ליגע כולן דהעיקום גופי' הוי משקוף והוא נוגע בהקנים עיי"ש: ח) ולהנ"ל י"ל דל"ק להט"ז מהא דכפה שהעיקום מפסיק משום דבאמת לדברי הפמ"א הנ"ל מזוזות הפתח נמשכים בתוך העיקום עד המשקוף רק ריעותא דידהו משום שאינם נזכרים, והנה בשו"ת רע"א סי' ל"ה חקר לגבי נפל הלחי בשבת ויש לחי אחר שלא סמכו עליו דמשום שאינו נזכר ל"ה פליתנהו למחיצות ונאמר הואיל והותרה הותרה והעיר מתוס' עירובין (ט"ו) ד"ה לא עיי"ש, אבל בישע"י הביא מהמפניש בתוס' עירובין (י"ב) ד"ה הבמ"ע דבאין המחיצות נזכרות הוי איתנהו למייל למחיצות דאמרי' הואיל והותרה עיי"ש וא"כ מתורץ שפיר מה דהעיקום ל"ה הפסק בין המחיצות פנין דבאמת המחיצות מגיעים עד למעלה ומשום שאינם נזכרים למעלה אפתי יש עליהם שם מחיצות שוב אין חוצצים וכה"ג דאמרי' מב"מ אינו חוצץ ועיין עירובין (ט) מצא מין את מינו ונייעור, ובפרט דהכא שאפשר להכשיר גם המחיצות למעלה שיהיו נזכרים ע"י חוקקין להשלים שפיר את העקום הוי כמב"מ דא"ח אבל הש"ס שפיר מיתי ראי' דא"צ ליגע דהרי כבר נודע מ"ש הגאון מהרש"ק ז"ל ותפ"י זבחים פי"ג דלש"ל מב"מ א"ח כ"א היכי שאין פוסל האויר דלא עדיף מב"מ מאויר, ובאמת כבר מבואר פן ברמב"ן בכורות (פ"ג) דלש"ל בבכור מב"מ א"ח פנין דבעינו נגיעה דכתיב פטר רחם והארבתי בזה במק"א, א"כ שפיר אתי ראית הש"ס דא"צ ליגע דאס"ד דצריך ליגע א"כ הכא העקום דל"ה משקוף הרי מפסיק דלש"ל מב"מ א"ח והוי פנוגע דהרי אי צריך ליגע ופוסל אויר גם מב"מ חוצץ ודו"ק: ט) אף בנידון שאלתנו אין הריעותא משום שאין נזכרין לבד רק העיקר משום דאם מעמיד הצוה"פ למעלה מי"ט ליפא שקפי למטה מעשרה והוי כפתחי שמאי דפירש"י אבן נכנס ואבן יוצא, והכ"נ מחיצות הדר המתלקט נראה דהוי כמו אבן נכנס ואבן יוצא פנין דאמרי' (שבת צ"ז) שא"א לר"ה שתלקט במלקט ורהיטני ופריף אה"כ אפי' גבוה שלשה נמי עיי"ש, ואפ"י

למה שחקר במג"א סי' שס"ג ס"ק כ"ח דְּכוּתְלֵי הַמְּבֹוּי נְחֻשְׁבִים בְּמִקּוּם קְנִים וְשֹׁאֲנֵי קָרְקַע
הָהָר שֶׁאֵל שִׁתְּלֶקֶט בְּמִלְקֵט וְרַהֲיִטְנִי: י) וּכְבָר פְּתַבְתִּי בְּמִקּוּם שֶׁבַת שְׁבַת
(פ') דְּחֻשְׁבִּינָן ג' טְפָחִים מִהַגְרוּגְרוֹת אֶף דַּל"ה ג' מִהַקְרַע וְהַק' בְּבִי"צ או"ח סי' מ"ט
מִשְׁבַּת (צ"ט) דְּאָמַר בְּדְבִילָה שְׁמִינָה דְלָא מְבַטֵּל לִי ל"ח כַּר"ה דַּל"ב לְגַבֵּי אַרְעָא, וְאָמַרְתִּי
דְשֹׁאֲנֵי פּוֹתֵל מִקְרַע דַּר"ה שֶׁאֵל שִׁתְּלֶקֶט בְּמִלְקֵט וְרַהֲיִטְנִי וְהַלְפָה גְבֻשׁוּשִׁית נְמִי הָוֵי
ר"ה כְּפִירֶשׁ"י שְׁם לְכָף גַּם הַגְרוּגְרוֹת חָשִׁיב כְּאַרְעָא סְמִיקְתָּא מִשֶׁאֵל כ' גַּבֵּי דְבִילָה בְּפּוֹתֵל
לָא בְטִיל לְגַבֵּי, וְהַכ"נ לַנ"ד אֶף שְׁנַאָמַר דְּכוּתְלֵי הַמְּבֹוּי נְחֻשְׁבִים בְּמִקּוּם הַקְנִים לָא כּוֹן
קָרְקַע הָהָר דְּהָוֵי כְּמוֹ אֶבֶן נִכְנָס כּוֹ דְּמִקְרֵי פְתַחֵי שְׁמַאי, גַּם הָרִי בְשׁוּ"ת הֵרָא"ם סי' כ"ו
הֵבִיאוּ בְשׁוּ"ת בַּר"א סי' ט"ז שְׁדָן הַשּׁוֹאֵל לְפִסְוֹל בְּאֵם קָנָה אַחַת גְּדוּלָה וְאַחַת קֶצֶרָה
דְּצִידוֹ אֶחָד שֶׁל הַקּוֹרָה בְּשָׁמִים וְצִידוֹ הַשְּׁנִי עַד הָאָרְץ וּפְתַחָא כְּהָא לָא עֲבָדֵי אֵינְשֵׁי וְהָוֵי
פְתַחֵי שְׁמַאי וְהֵרָא"ם הַשִּׁיב רַק מִשּׁוּם דַּל"א שֶׁהַקּוֹרָה יוֹרֵד לְמַטָּה לִיגַע בְּקְנִים רַק מִשְׁעָרִים
קְנִים הַקְצָרִים כְּאֵילוֹ הֵם עוֹלִים וְנוֹגְעִים לְמַעְלָה וּמְנוּחָה הַקּוֹרָה בְּשָׁנָה עֵי"ש וְרַמְזוּ בְּמַג"א
סִי' שֶׁס"ב ס"ק ח"י וְע' מִהַר"ם שִׁיק סִי' קס"ז שֶׁהָעִיר מִירוֹ פ"ק דְּעִירוּבֵין ה"א בְּקוֹרָה
שֶׁהוּא בְּצַד אֶחָד לְמַעְלָה מִעֲשָׂרִים וּבְצַד א' לְמַטָּה כ', אֲבָל בְּאַמַּת בְּאֵם הַקּוֹרָה מְנוּחָה
בְּשִׁפּוּעַ רַב הָוֵי כְּפְתַחֵי שְׁמַאי וְא"כ הַכ"נ מְחִיצוֹת הָהָר הַמְתַּלְקֵט י' מִתּוֹךְ אַרְבַּע דְּהָוֵי
בְּשִׁפּוּעַ לָא עֲבָדֵי אֵינְשֵׁי הָכִי וְהָוֵי כְּפְתַחֵי שְׁמַאי וּכְבָר פְּתַבְתִּי דְּאֶף לַהַחַת"ס דְּמִכְשִׁיר
בְּמִחְצוֹת נִיפְרִים לְמַעְלָה מִעֲשָׂרָה מ"מ לְגַבֵּי פְתַחֵי שְׁמַאי לָא נִרְאָה כּוֹן וּבְלֵא"כ שִׁי' הָאֶבֶן
עוֹזֵר סִי' שֶׁס"ב לְעַנְיָן עוֹמֵד מְרוּבָה עַל הַפְּרוּץ דְלָא סָגִי בְּמָה שֶׁהוּא לְמַעְלָה מִעֲשָׂרָה וְא"כ
ה"ה לְעַנְיָן מְחִיצוֹת נִיפְרִים, אֶף בְּאַבְנֵי נֵזֶר סִי' רצ"א הָעִיר מְעִירוּבֵין (כ"ה) דְּפִלְגִי
בְּמִחְצָה ע"ג מְחִיצָה אֵי הוֹעִיל שִׁיְהִי מִקְרָף לְדִירָה וְלְעַנְיָן מְחִיצָה נְדָאֵי הוֹעִיל אֶף שְׁאִינוּ
מִתִּיר רַק בְּמָה שֶׁלְּמַעְלָה מִעֲשָׂרָה, וּמַעְתָּה לְגַבֵּי פְתַחֵי שְׁמַאי שֶׁהִטְעַם מִשּׁוּם דְּפְתַחָא כְּהָא
לָא עֲבָדֵי אֵינְשֵׁי נִרְאָה נְדָאֵי דְלָא מְהַיֵּי מָה שִׁישׁ לוֹ שְׁקָפִי לְמַעְלָה מִעֲשָׂרָה לְכוֹן לְעַנְ"ד
בַּנ"ד נִרְאָה לְתַקֵּן לְהַעֲמִיד עוֹד קָנָה שֶׁל י"ט בְּמִקּוּם שְׁאִין שְׁם יוֹתֵר מִמֶּנְשֶׁה ג' טְפָחִים
לְמִקּוּם הַגְּבוּהַ שְׁמִתְלֶקֶט י' שְׁשֵׁם הִיא הַמְחִיצָה בְּמִקּוּם הַגְּבוּהַ כְּפִירֶשׁ"י (שְׁבַת ק') דְּבַכָּה"ג
יְצָאנוּ מִכָּל הַחֲשֻׁשׁוֹת שֶׁהַקְנָה זֶה יְהִי סְמוּךְ לְמְחִיצָה הַיְיָנוּ מִקּוּם הַגְּבוּהַ י' וְגַם יְהִי מִקְרֵי
לָה שְׁקָפִי בְּתוֹךְ עֲשָׂרָה וְכַמוֹ"ש בַּכָּה"ג בַּב"ש מ"ט וּבְנְדָאֵי לָא יְהִי קַפִּידָא מִהַמְּשָׁלָה עַל
הַעֲמִידָת הַקְנָה עוֹד אֶחָד גְּבוּהַ י' מְכַוֵּן תַּחַת הַחֶבֶל עַל הָהָר בַּנ"ל וְיִהְיֶה הַתִּיקוֹן פְּדָת: סִימָן
לְזוֹ לְהַנְ"ל א) מָה שֶׁהַעֲרָתָם עַל מָה שְׁכַתְבְתִּי בְּתִשְׁבּוּתִי לְהַעֲמִיד עוֹד קָנָה שֶׁל י"ט בְּמִקּוּם
הַנְּמוּךְ פְּחוֹת מִי"ט דְלָא פְּלִטִינָן מִחֲשֵׁשׁ מ"ע שְׁכַתְבַּת הַמַּג"א סִי' שֶׁס"ב ס"ק כ' שִׁישׁ לְשָׁלוֹף
אֶת קָנָה הַפְּסוּל מִפְּנֵי הָרֹאִים וּבַחַת"ס או"ח צ"א וּבַח"ו סִי' ל"ד חוֹשֵׁשׁ לְדְבָרָיו: אֲמַנָּם
כּוֹמוֹ"ש כָּה"ג בְּמַג"א סוֹס"י רַמ"ג סַק"ה דְּמִשּׁוּם חֲשֵׁשׁ מ"ע בְּדִיעֵבַד שְׁכָרוּ מוֹתֵר וּכְר"ן
נְדָרִים (ז) דְּהִתִּירוּ שְׁלָא בְּפִנְיָו לְהִטְעֵם מִשּׁוּם חֲשֵׁשׁ מוֹתֵר בְּדִיעֵבַד וּבְקוֹנְטֵרְסִי הַנְּדָפְס
מִשְׁמֶרֶת לְהַבִּית סִי' ב' הָעֵרְתִי מַט"ז יו"ד י"ג דְּבַחֲשֵׁשׁ דְּאֵתִי לְאַחְלוּפִי לָא הָחֵמִירוּ בְּדִיעֵבַד
וְרָא' מִרִישׁ גִּיטִין לְגַבֵּי בַפ"נ מִשּׁוּם חֲשֵׁשׁ אִיחְלוּפִי עֵי"ש גַּם מִירוּשְׁלָמִי שְׁבִיעִית פ"ב
ה"ד אֵין נוֹטְעִין כּוֹ עֶרֶב שְׁבִיעִית וְאֵם נִטְעַע יַעֲקוֹר לָא יַעֲקוֹר פִּירוּתִיו מָה הֵן אֵין מְחַדְשִׁין
עַל הַגְּזִירָה כּוֹ וְהֵרַמְזוּ"ל פ"ג מָה שְׁמִטָּה כְּתַב דְּמָה דָּאֵין נוֹטְעִין כּוֹ הָאִיסוּר מִפְּנֵי מְרֵאִית
עֵין וְדוּק: וְעוֹד דְּבַנ"ד אִפִּי בְּלֵא הוֹסַפְתָּ הַקְנָה שֶׁל י"ט לָא פְּשִׁטָּא לָן לְפִסְוֹל אֶת הַצּוּה"פ

על הָהָר שֵׁישׁ לְדוֹן בְּזֶה הַרְבֵּה א"כ בכה"ג אין לחוש לחשש מ"ע כה"ג שפכת הט"ז יו"ד
סי' א' וסי' צ"א דְּכָל הֵיכִי דְּבַדִּיעַבְד פֶּשֶׁר ל"ח לְשִׁמָּא יִשְׁפַח וְלָכֵן אִם יֵשׁ אֲנֹפֶן תִּקְנָה ע"י
הוֹסֶפֶת קִנְיָה שֶׁל י"ט פנ"ל בְּנֻדָּאֵי כֹּן נִכּוֹן לְהַשְׁתַּדֵּל וּלְתַקּוֹן: אַף בְּאֲנֹפֶן שִׁפְתֵיכֶם שִׁאִין
שׁוּם מְצִיאוֹת וְאֲנֹפֶן לְמַצָּא ע"ז רְשִׁיוֹן הַמְּמַשְׁלָה, לַעֲנִי"ד שֵׁישׁ לְדוֹן בְּהַכְּשֵׁר הַצּוּה"פ שֶׁעַל
הַגְּבוּהָ י"ט וְהַקְנָה בּוֹלְטָת שֵׁישׁ הַיִּפְרַר עַל הָהָר בְּתוֹךְ הָעֵשָׂרִים טְפָחִים, דָּאָף לַמ"ש
בַּאֲדָב"ע דְּבַכָּה"ג יֵשׁ בָּהּ מְשׁוּם פְּתַחַי שְׁמָאֵי וּכְמוֹ שֶׁבְּאַרְתֵי דְּהוּי זֶה מְמַשׁ אֲכֹן נִכְנָס וְאֲכֹן
יִנְצָא מ"מ פְּתַחַי בְּצ"ע דְּכְמוֹ שֶׁפְּתַח הַחַת"ס בַּח"ו סי' ל"ד לְגַבֵּי קִנְיָה הָעוֹמֵד אַחֲרָי הַגְּדָר
שִׁאִינוּ נִיְכָר דְּכִשֵׁר בְּאֲנֹפֶן שֶׁבּוֹלֵט וְנִיְכָר לְמַעְלָה בְּתוֹךְ הָעֵשָׂרִים וּכְבָר הַבְּאֲתֵי דַה"ה לְעַנְיָן
עוֹמֵד מְרוּבָה עַה"פ בְּתוֹךְ עֵשָׂרִים וּכְהָא דְּעִירוּבִין (כ"ה) בְּמַחֲצָה ע"ג מְחִיצָה לְפִי"ז הַכ"נ
לְגַבֵּי פְּתַחַי שְׁמָאֵי י"ל דְּהַעֲיָקָר תְּלִי' בְּמָה שֶׁהוּא בְּתוֹךְ עֵשָׂרִים אַע"ג דְּלִמְטָה מִי' הוּי פְּתַחַי
שְׁמָאֵי לֹא אֵיכְפַת לָן כִּינֹן שַׁעַכ"פ בְּתוֹךְ עֵשָׂרִים הוּי צוּה"פ כְּדַעְבְּדֵי אֵינְשֵׁי: וּבִלְאָה"כ יֵשׁ
לָנוּ עַמּוּד גָּדוֹל לְסַמּוֹךְ עָלָיו בַּעַל הַמְּקוֹ"ח בְּתִיקוֹן עִירוּבִין שְׁלוֹ שֶׁהַעֲלָה דְּפְתַחַי שְׁמָאֵי
דְּפִסְלִינֵן בְּעִירוּבִין (י"א) נִרְאָה דְּנֹקָא בְּכַתְלִים מְפָאן וּמְפָאן דְּכָה"ג לֹא פְּתַח אֵיכָּא וְלֹא
צוּה"פ אֵיכָּא כִּינֹן דְּלֹא לְחֵי הוּא מְשֵׁא"כ הֵיכִי דְּשֵׁם לְחֵי עָלָיו אֵינְתַחֲזִי צוּה"פ אֵפִי' בְּדִלְיָכָא
שְׁקִפֵי וּכ"כ הָרִיטְבָ"א ז"ל מַה דְּמַהֲנֵי קִנְיָה וְקִנְיָה מְפָאן מְשׁוּם דְּאֵיכָּא עָלָה שֵׁם צוּה"פ מְהַנֵּי
אַף בְּלֹא שְׁקִפֵי עֵי"ש וּמְשֵׁא"כ בְּמִזְוָה דְּפִטְרִינֵן פְּתַחַי שְׁמָאֵי בְּמַנְחֹת (ל"ג) מְשׁוּם
דְּבְּמִזְוָה בְּעִינֵן פְּתַח דְּנֹקָא וַא"כ הַכ"נ בַּנ"ד אַף בְּעוֹמֵד הַצּוּה"פ עַל הָהָר כִּינֹן שַׁעַכ"פ יֵשׁ
עָלָיו שֵׁם צוּה"פ בְּתוֹךְ עֵשָׂרִים לֵיכָּא בְּזֶה מְשׁוּם פְּתַחַי שְׁמָאֵי: (ב) וְעוֹד דְּהָרֵי הַתּוֹס' עִירוּבִין
(ו').

(ד"ה דְּפְתַחַי פְּתַחוּ דָּאֵע"ג דְּאֶמְרֵי דְּפְתַחַי בְּקֶרֶן זְוִית לֹא עָבְדֵי אֵינְשֵׁי מִיְהוּ אִם עֲשָׂאָה
כְּעִין פְּתַח בְּמִזְוֹת וּמְשָׁקוּף שְׁפִיר הוּי פְּתַח כְּדָאֵמֵר לְעִיל (ה) דְּפְתַח לִי בְּקֶרֶן זְוִית וּלְפִי"ז
לְכָאוּ' יֵשׁ לְהַבִּינְאֵמָאֵי דְּפִטְרִין מְמִזְוָה פְּתַחַי שְׁמָאֵי שֶׁהִיא ג"כ מְשׁוּם דְּכָה"ג לֹא עָבְדֵי
אֵינְשֵׁי וְהָרֵי עֲשָׂאָה כְּעִין פְּתַח בְּמִזְוֹת וּמְשָׁקוּף, רַק הָאֵמֵת דְּבְּאֲנֹפֶן זֶה שֶׁנַּעֲשָׂה פְּתַחַי
שְׁמָאֵי אֲכֹן נִכְנָס וְאֲכֹן יִנְצָא מִמִּילָא ל"ה עָלָיו שֵׁם פְּתַח וְשׁוֹב שְׁפִיר אֶמְרֵי דְּפְתַחַי כִּי הֵאֵי
לֹא עָבְדֵי אֵינְשֵׁי וְשִׁאֲנֵי קֶרֶן זְוִית דָּאִין הַחֲסָרוֹן רַק בְּהַמְּקוֹם וְלֹא בְּהַפְּתַח גּוּפֵי', וַא"כ הֵא
תִּינַח לְגַבֵּי מִזְוָה דְּבְּעִינֵן פְּתַח דְּנֹקָא וּבַכָּה"ג ל"ה עָלָיו שֵׁם פְּתַח מְשֵׁא"כ לְגַבֵּי עִירוּבִין דְּלֹא
בְּעִי פְּתַח רַק דְּצוּה"פ סְגִי, מִמִּילָא לַש"ל דְּכָה"ג לֹא עָבְדֵי אֵינְשֵׁי כְּמוֹ דְּמַהֲנֵי צוּה"פ אַף
בְּקֶרֶן זְוִית וְיֵשׁ לְפִי"ז טַעַם לְשִׁבַח לְהָאֵמֵר לְמַעְלָה דְּבְּאֵיכָּא עָלָה שֵׁם צוּה"פ לֵיכָּא מְשׁוּם
פְּתַחַי שְׁמָאֵי: ג) אֵיכָּרָא דְּבִשְׁי' הַתּוֹס' הַנ"ל דְּבַצוּה"פ מְהַנֵּי אַף בְּקֶרֶן זְוִית וּבַתּוֹ"ש הַבִּיאוּ
הַפְּמ"ג סִי' שִׁס"א כְּתַב דְּלִכְּף לֹא הִזְפִּירוּ הַפּוֹסְקִים סְבֵרַת הַתּוֹס' מְשׁוּם שֶׁהוּא דְּבָר פְּשׁוּט,
לֹא כֹן שִׁי' הָרַב הֵאֵי וְהַרְמְב"ם ז"ל וְכַמוֹ"ש בְּשׁוֹ"ת בַּר"א י"ט סַק"ד דְּסְבֵרַת הַתּוֹס' תְּלִי'
בְּפִלּוּגְמָא רַבְתָּא זֹו דְּהֵם פִּינְרְשׁוּ הֵא דַר"ח עִירוּבִין (י"א) צוּה"פ שֶׁעֲשָׂאָה מִן הַצַּד לֹא עֲשָׂה
וְלֹא כְּלוּם דְּהִינְנוּ שֶׁעֲשָׂאָה מְצַד הַכּוֹתֵל דְּפְתַחַי בַּק"ז לֹא עָבְדֵי אֵינְשֵׁי רַק דְּאֲנֵן קִי"ל
כְּפִירֵש"י, וּכְבָר הַעִירוּ בְּאַחֲרוֹנֵים אַמ"ש בַּחַת"ס סִי' פ"ז לְעַנְיָן צוּה"פ שֶׁלֹּא יוֹעִיל בְּמִים
מְשׁוּם דַּל"מ בַּק"ז וְהָרֵי לְשִׁי' הַתּוֹס' צוּה"פ מְהַנֵּי אַף בַּק"ז, אֲמַנְם אַף לְשִׁי' הָרַב הֵאֵי
וְהַרְמַז"ל הָרֵי צְרִיכִין לְתַרְץ שֶׁלֹּא יִקְשֶׁה עָלֵיהֶם קוֹ' הַתּוֹס' מְעִירוּבִין (ה) דְּפִרְיָךְ לְרַב
יוֹסֵף דְּאֶמֶר מְשָׁף מְבוּי בַּד"ט דְּהֵיכִי מְשַׁכַּחַת לֵה בְּאֲנֹרָךְ בְּתִים וְחֲצִירוֹת פְּתוּחִין לְתוֹכוֹ
וּמְשַׁנֵּי דְּפְתַח לֵה בַּק"ז: וְלַעֲד"נ בְּזֶה דְּהַתּוֹס' שַׁבַּת (צ"ב) פְּתַחוּ בְּהָא דְּאֶמֶר מִי דְּמִי עֲרַבְיָא

אתרא דלא אמרי' בטלה דעתו אצל כל אדם היא משום דלכל העולם נמי אם הי' להם רוב גמלים הוו נמי מקימי קוצים לכה לא בטלה דעתו אצל כ"א, והנה אף שהתוס' פתבו זה רק לגבי אתרא דוקא מ"מ מצינו לפעמים סברא זו גם בחד גברא והיא בתוס' ביצה (כ"ג) דרבא דשרי ע"ג גחלת משום דחשיב ליי השנה לכל נפש דאם היו עשירין צריכין הו' לכה, הרי דגם לגבי חד גברא סברא זו תלי' בפלוגתא ואלקבא דרבא גם בכה"ג לא בטלה דעתו, ולפי"ז נראה דהטעם של הרב האי והרמז"ל דאפי' בצוה"פ לא מהני בק"ז משום דכיון דפתחא בק"ז לא עבדי אינשי א"כ אף שהוא עבדי פתח במזוזות ומשקוף בטלה דעתו אצל כ"א דפתחא בק"ז לא עבדי ומתורץ שפיר דל"ק מדף (ה) דמשני דפתח בק"ז דהתם דמייגרי במשך מבווי ד' דלא משפחת לעבד הפתח כ"א בהקדוה זוית שוב לש"ל בטלה דעתו שגרי כל העולם באופן הדוחק זה הא עבדי פתחא בק"ז וכדאמר הש"ס דהיכי משפחת לה אם לא בק"ז ובכה"ג מודו הרב האי והרמז"ל דבעשאה בצוה"פ מהני אף בק"ז משום דלש"ל בטלה דעתו אצל כ"א ומתורץ היטב שי' הראשונים הנ"ל כפתור נפרח: ולפי"ז בנדון שאלתינו שגמשהו הדר מצד אחד של העיר וא"א בשום עצה רק להעמיד הקנה בגובה הי"ט י"ל דמהני לכ"ע צוה"פ כמו דמהני צוה"פ בק"ז היכי שא"א בלאה"כ כנ"ל: ועוד י"ל דלגבי פתחי שמאי ודאי מהני לכ"ע צוה"פ כיון דלא בעי פתח ממש רק שם צוה"פ כנ"ל ולש"ל בטלה דעתו אצל כ"א דלא עבדי הכי משום דהתוס' עירובין (י"א) פירשו בשם הר"ח ז"ל פתחי שמאי פתחי ארץ ישראל שהיא ארץ בני שם הרי מפורש דבא"י עבדי אינשי שפיר פתחי שמאי עיין בלשון ז"הב מ"ש דבא"י יהי' דין אחר שיועיל פתחי שמאי וא"כ אף בח"ל שוב לש"ל בטלה דעתו אצל כ"א כדאמר בשבת (צ"ג) מי דמי ערבא אתרא כיון דהקא איפא נמי אתרא כל א"י דעבדי פתחא הכי, וא"כ אף דלגבי מזוזה לא מהני משום דהתם בעינן פתח ממש ולנו בני ח"ל אין לו שם פתח כלל אע"ג דלא בטלה דעתו משא"כ בעירוב דסגי בצוה"פ מהני אף כעין פתחי שמאי דלש"ל בטלה דעתו כדאמר מי דמי ערבא אתרא ודו"ק, [ראה לקמן בתשו' לדיסבורג ענין נחמד בענין צוה"פ מן הצד בישוב ש"ס בבלי וירושלמי בזה]: אף מאי דאסקינן שיועיל צוה"פ בגובה י"ט שלא יהי' זה נגד דברי האדב"ע ז"ל דפשיטא לי' בהצעת השואל דפסול בכה"ג וכנראה שהספיק לו, גם ראיתי בס' האלף לך שלמה להגאון מהרש"ק ז"ל סי' קל"ב שפוסל להעמיד את הקנים על שני הקנים מטעם דהוי פתחי שמאי וכותב ג"כ דרף עצה להעמיד עוד קנה נמוך וכמו שכתבתי אני בענ"ד טרם הי' זה למראה עיני: ונראה דהאדב"ע לשי' שם וגם המהרש"ק בעובדא דידן שאני שהיו הרים משני הצדדים משא"כ בנ"ד שקהר הוא רק מצ"א, דהנה מלבד הטעם משום פתחי שמאי בהעמיד הקנה על הקר י"ל עוד טעם מה שלא הזכירו בעלי שו"ת והיא, שהרי לפי"ד רבינו התב"ש ז"ל שכתב לפסול בצוה"פ רחוק מן הפותל ג"ט כמו בלחי המבואר בש"ע סי' שס"ג ובשו"ת ב"א סי' כ"ח כתב הטעם בלחי כיון דהכי גמירי שיהי' הלחי מחובר להג' מחיצות וכאן א"י להתחבר, ומשום זה שי' המק"ח ג"כ דאם רחוק רק מפותל אחת שפיר מהני כיון שעכ"פ יכול להתחבר בצד הב' ועכ"פ באופן שאין להלחי התחברות מאיזה צד לא מהני דהכי גמירי שיהי' הלחי מחובר אל המחיצות וא"כ אף אפשר שיועיל צוה"פ על הקר הרי אין להקנה חיבור כלל עם שום מחיצה דאע"ג דאמרי' בעירובין (כ"ה) במחיצה ע"ג מחיצה שיועיל למ"ד, התם מייגרי

שְׁלוֹם לְהַרְבֵּה הַתְּרִיף וּבְקִי מו"ה צָבִי זְאֵנְעִנְשִׁין מְפֹאֲדְגוֹרְזֵע: הַגִּיעֲנִי מִכְּתָבְךָ עִם ח"ת טוֹבִים וּמִתְקַבְּלִים וּמְפֹנֵי טְרַדְת הַיָּמִים הַקְּדוּשִׁים הַבַּע"ל תְּשׁוּבָתִי בְּקִיצוֹר נְמָרְץ: כְּתָבְךָ לְחַקוֹר עַפ"י הַנוֹב"ת סִי' מ"ז דְּבִמְקוֹם גְּדוּדֵי חַיּוֹת ל"ה מְוָקֵף לְדִירָה דְּלֹא דִיִּירֵי אֵינְשֵׁי שְׁמָה כְּמוֹ"ש דָּאִין אָדָם דָּר עִם נְחָשׁ בְּכַפִּיפָה, דְּלִפִּי"ז יֵשׁ לְעֵינֵין לְעֵנִין בֵּית הַחַיִּים אִפִּי בְּגָדֵר וַיֵּשׁ שָׁם בֵּית דִּירָה לְמַתְעַסֵּק לֹא יוֹעִיל ע"כ יְהִי אָסוּר לְטַלְטֵל אִם יֵשׁ שָׁם ב"ס: א) הִנֵּה לְכָאוּ' יֵשׁ לְהַעִיר וּלְסַיֵּעַ דְּלֹא מְבַטְלֵי הַקְּבָרִים לְדִירָה שְׁהָרֵי לְגַבֵּי גְדוּדֵי חַיּוֹת כ' הַנו"ב הַטַּעַם דְּלֹא דִיִּירֵי אֵינְשֵׁי וְהוּי פְּהָא דְּעִירוּבִין (כ"ג) דְּנִזְרַע רְבּוּב הָרֵי הוּא פְּגִינָה דְּבַטְלֵי דִירָתוֹ מִשָּׂא"כ בְּבִיה"ח יֵשׁ רֵא"י דְּל"ה פְּזָרְעִים דְּמְבַטְלֵי דִירָה וְהוּא מְמַפּוֹת (י"ב) דֵּא"ר אַבְוֵה עָרֵי מְקַלֵּט לֹא נִיחָנוּ לְקַבּוּרָה דְּכַתִּיב וּמְגַרְשִׁיהֶם יִהְיוּ לְבַהֲמֹתָם וְלִרְכוּשָׁם וּלְכָל חַיִּיתָם לְחַיִּים נִיחָנוּ וְלֹא לְקַבּוּרָה וְקָשָׁה דְּלִמ"ל קְרָא דְּמַמְיֵלָא יְדַעֲנִין לָהּ לִפ"מ דְּאָמַר בְּב"ב (כ"ד:): דְּלִרְבִּנָן דְּאָרְף בְּעָרֵי יִשְׂרָאֵל אֵין עוֹשֶׂה שְׂדֵה מְגַרֵּשׁ וְלֹא מְגַרֵּשׁ שְׂדֵה ה"מ זָרְעִים אָבֵל אֵילָנוֹת עֲבָדִין וּמְנָא תִּמְרָא דְּשָׂאֲנֵי בֵּין זָרְעִים לְאֵילָנוֹת דְּתַנְיָא קַרְפָּף יוֹתֵר מִב"ס נִזְרַע רְבּוּב הָרֵי הוּא פְּגִינָה נְטַע רְבּוּב הָרֵי הוּא פְּחָצֵר וּבִשְׁטַמ"ק בְּשֵׁם הַר"י מִיגֵשׁ ז"ל הִפִּי דְּמִשׁו"ה אֵין עוֹשִׂין מְגַרֵּשׁ שְׂדֵה דְּכָמוֹ זָרְעִים מְבַטְלֵי דִירָה הַכ"נ אִם יִזְרַע בּוֹ יֵצֵא מְפָלֵל מְגַרֵּשׁ וְנַעֲשֶׂה שְׂדֵה כו' וְהַשְׁתָּא אִס"ד דְּבִיה"ק ג"כ מְבַטֵּל דִירָה דְּהוּי פְּזָרְעִים הָרֵי מְמִילָא יְדַעֲנִין שְׂאִין עוֹשִׂין בְּעָרֵי מְקַלֵּט בִּיה"ק רַק חוּץ לְתַחוּם עָרֵיהֶם וְכֵן אִפִּי בְּכָל עָרֵי יִשְׂרָאֵל יְהִי אָסוּר אֲלִיבָא דְּרַבִּנָן דִּס"ל דְּאָרְף בְּעָרֵי יִשְׂרָאֵל אֵין עוֹשִׂין מְגַרֵּשׁ שְׂדֵה וּמִטַּעַם דְּזָרְעִים מְבַטְלֵי דִירָה וְהַכ"נ בִּיה"ק מְבַטְלֵי דִירָה וְהוּי פְּשְׂדָה וּבְעָרְכִין (ל"ג) יִלְפִי לָהּ מְקַרָּא דָּאִין עוֹשִׂין שְׂדֵה מְגַרֵּשׁ וְלֹא מְגַרֵּשׁ שְׂדֵה מְדַכְתִּיב לֹא יִמְכֹּר לֹא יִשְׁנֶה וְלְכָאוּרָה הִיא הַעֲרָה גְּדוּלָה: אָבֵל נִרְאָה דִּי"ל בֵּינָן דְּכָל מַה שְׂאִין עוֹשִׂין שְׂדֵה מְגַרֵּשׁ וְלֹא מְגַרֵּשׁ שְׂדֵה הוּא רַק מְשׁוּם שְׂאִסוּר לְשִׁנּוֹת דְּכַתִּיב לֹא יִמְכֹּר לֹא יִשְׁנֶה א"כ אֵי לָאו קְרָא דְּכָל חַיִּיתָם הו"א דְּמוֹתֵר מְשׁוּם דְּלֹא מְקַרֵּי זֶה שְׁנוּי מַה שֶּׁהוּא צְנוּרָה אָדָם וְהִי מוֹתֵר לְעִשׂוֹת בִּיה"ק אַע"ג דְּמְבַטֵּל דִירָה דְּמ"מ לֹא מְקַרֵּי זֶה מְשֻׁנָּה וּלְכַף פְּתִיב וּלְכָל חַיִּיתָם וְלֹא לְקַבּוּרָה וְנוֹתְנִים לָהֶם בִּיה"ק חוּץ מִתַּחוּם עָרֵיהֶם כְּמוֹ"ש הַר"מ בְּפִי"ג מַה' שְׁמִיטָה יוֹבֵל ה"ג אָרְף גַּם לִמ"ש בְּשׁו"ת ח"ס יו"ד סִי' שֵׁל"א בְּהָא דְּב"ב (ק"י"ב) פְּנַחֵס דְּזַבִּין מִיזְבָּן לֹא מְצִית אֲמַרְתָּ דְּשְׂדֵה חוֹזֵרָת בִּיּוֹבֵל וְנִמְצָא צְדִיק קְבוּר בְּקִבְרָא שְׂאִינוּ שְׁלוֹ וְקָשָׁה דְּלָמָּא קְנָה בֵּית בְּעָרֵי חוּמָה וְחֵרֵב הַבֵּית שֶׁהִנְחַלֵּט לוֹ וְעֵשָׂה מְמַנּוּ קְבֹר וְלֹא יִחְזוֹר בִּיּוֹבֵל וְכַתֵּב דְּמַכָּאן רֵא"י לְשִׁי' פְּרַש"י שְׁבוּעוֹת (י"ז) דְּכַתִּי ע"ח אֵין עוֹשִׂין מְגַרֵּשׁ מְדָאוּ' וְדָלָא כְּמַל"מ פִּי"ג מְשֻׁמְטָה וְיּוֹבֵל, הָרֵי דְּגַם לְצוּרָה קַבּוּרָה הוּא בְּכָלֵל הָאֵי דָּאִין עוֹשִׂין עִיר מְגַרֵּשׁ מ"מ נִיחָא כָּאֵן דְּהָרֵי לְהַמְל"מ הוּא רַק אֵי דְּרַבִּנָן רַק דְּלִשְׁי' רַש"י שְׁבוּעוֹת הוּא מַה"ת אָבֵל מ"מ רַק בְּעָרֵי חוּמָה מִשָּׂא"כ בְּשָׂאָר עָרֵי יִשְׂרָאֵל הָנִי רַק דְּרַבִּנָן וְשִׁפִּיר צְרִיף קְרָא לְגַבֵּי עָרֵי מְקַלֵּט וְדו"ק: ב) וּמִן הַסְּבָרָא נִרְאָה וְדָאֵי דְּבִיה"ח ל"ה מְוָקֵף לְדִירָה וְאָרְף דְּמַה שָּׂא"א לְדוּר בְּבִיה"ק הוּא רַק מְחַמַּת אֵי וּבְעִירוּבִין (ע"ח) אֵיבְעֵי' לִי לְגַבֵּי עֵשָׂאוּ לְאֵילָן סוּלָם מַהוּ כו' אוֹ דְּלָמָּא אִפִּי' לְרַבִּנָן פְּתַחַא הוּא וְאֲרִיָּא הוּא דְּרַבִּיעַ עֲלֵי', מ"מ הָרֵי מְצִינוּ בְּעִירוּבִין (ע"ז) דְּדָבָר הַנִּיטֵל בְּשִׁבְתָּ אֵינוּ מְמַעֵט וְדָבָר שְׂאִינוּ נִיטֵל בְּשִׁבְתָּ מְמַעֵט וּבְתוֹס' סוּפָה (ד':): ד"ה וְאֵע"ג שְׁכ' וְלֹא דְּמִי לְאֲרִנְקֵי דְּאֵיכָּא לְמ"ד דְּאֵפִי' אֲרִנְקֵי מְבַטֵּל אֵינְשׁ, וּבְמַהֲרַמ"ל שָׁם מְשׁוּם דְּאֲרִנְקֵי הָנִי דְּבָר שְׂאִינוּ נִיטֵל בְּשִׁבְתָּ וְהִגַּם דְּבְעִירוּבִין (ע"ח) שָׁם מְחַלֵּק דְּאֵילָן שָׂאֵי שְׁבַת גְּרַם לוֹ אָסוּר דְּהוּי לְגַבֵּי דִין עִירוּבִין שֶׁהוּא ג"כ אֵי שְׁבַת אֵי מְחַמַּת עֲצָמוּ אָבֵל

אֲשׁוּרָה לַגְּבִי שֶׁבֶת הָיָה אִי ד"א גָּרָם לוֹ וּמִן הַיָּמִים, וְאִי כֹה הַכֹּהֵן יִלְל דְּלִכְדָּה דְּבַר שְׁאֵינוֹ נִיטָל בְּשֶׁבֶת מִמַּעַט מִשּׁוּם דְּלִגְבִי עִירוֹב וְהוֹצָאָה הָיָה אִי מִחֲמַת עֲצָמוֹ, אַבְל הָרִי מְבֹאָר מִתּוֹס' סוֹפָה הַגָּ' לְדָא פִי לְדִין סוֹפָה דְּבַר שְׁאֵינוֹ נִיטָל בְּשֶׁבֶת מִמַּעַט אַע"ג דְּלִגְבִי סוֹפָה הָיָה אִי ד"א גָּרָם לוֹ, וְאִי כֹה הַכֹּהֵן בְּבִיה"ק לַגְּבִי אִי הוֹצָאָה דְּשֶׁבֶת אַע"י דְּהָיָה אִי דְּבַר אַחַר גָּרָם לוֹ מְבֹטָל לְדִירָה: וּבִלְאֵה"כ נִרְאָה לְעַנְיָן שְׁמִבְטָל לְדִירָה אִין נַפ"מ אִי מִחֲמַת ד"א גָּרָם לוֹ, פִּינָן דְּלַעֲנָן מְוָקָף לְדִירָה בְּעִי דְּדִינֵי אִינְשֵׁי א"כ יְהִי אִפִּי הָעִיפּוֹב מִשּׁוּם אִי ד"א עַכ"פּ פִּינָן דְּלֹא דִינֵי בֵּה אִינְשֵׁי ל"ה מְוָקָף לְדִירָה וְכֹה"ג כ' הַתּוֹס' פְּסָחִים (כ"ט) ד"ה אִין פּוֹדִין דְּאִין נַפ"מ בְּחֻשְׁאָא דְּרַבָּנָן דְּכִינּוֹן שְׁאֲמָרוּ רַבָּנָן אִין פּוֹדִין לֹא שׁוּי' מִיָּד וְעִינָן עִירוֹבִין ע"ג מֵה מְקוֹם דִּירָה רַב אָמַר מְקוֹם פִּתְאָא וּשְׁמוּאֵל אָמַר מְקוֹם לִינְה, וּבְעִירוֹבִין (כ"ו) גְּבִי מְחִיצַת הָאֲדָרְכָּלִין שְׁמִבְנוֹאָר בְּרִיטְב"א דְּאָף שְׁמִשְׁתַּמֵּשׁ בְּקַרְפָּף וְאוֹכֵל שָׁם לְפָרְקִים ל"ה מְוָקָף לְדִירָה רַק בְּמִשְׁתַּמֵּשׁ בְּקַבִּיעוֹת, וּלְפִי"ז בְּבִיה"ק שְׁמִבְנוֹאָר בְּר"מ ה' אַבְל פִּי"ד הִי"ג שְׁאִין אוֹכְלִין בְּהוֹן וְאִין שׁוֹתִין בְּהוֹן וְכ"ה בְּרַמ"א יו"ד ס' ש"ח א"כ ל"ה מְוָקָף לְדִירָה.

אִיבְרָא דְּלִכְאוֹ' צ"ע בִּיבְמוֹת (פ"ו) דַּאֲר"ע מַעֲשֵׂר לְפָנֵינִים לֹא מְצִית אֲמַרְת דְּכ' וְאֲכַלְתֶּם אֹתוֹ בְּכָל מְקוֹם שְׁיָכוֹל לְאָכְלוֹ בְּכָל מְקוֹם יֵצֵא פָּהֵן שֶׁאִי לְאָכְלוֹ בְּבִיה"ק וּבִירוֹ' פ"ב דַּמַּע"ש וְהָא כְּתִיב וְאֲכַלְתֶּם אֹתוֹ בְּכָל מְקוֹם בָּא וְאֲכַלוּ עִמּוֹ בְּקִבְרָה וְקִשָּׁה הָרִי אִפִּי שְׁאֵינוֹ פָּהֵן אָסוּר לְאָכְלוֹ בְּבִיה"ק כְּד' הַר"מ הַגָּ' ל, י"ל כְּמוֹ"ש הַתּוֹס' יְבָמוֹת שָׁם דְּלַעֲנָן טוֹה"ג שְׁאֲסוּר לְאָכְלוֹ לְזָרִים גְּזַה"כ הוּא וְאֲכַלְתֶּם אֹתוֹ בְּכ"מ וְאִי כֹה הַכֹּהֵן יִלְל לַגְּבִי אִיסָה"נ דְּבִיה"ק, אַבְל אֲפִתִי תִיקְשִׁי מִמִּתְנִי דַר"פ בְּכָל מְעַרְבִין דַר"י אוֹמַר אִפִּי בִיה"ק מְפָנִי שְׁיָכוֹל לְחוּץ וְלְאָכְלוֹ, וְלַהַר"מ הַגָּ' ל אִפִּי לְיִשְׂרָאֵל אָסוּר לְאָכְלוֹ בְּבִיה"ק וְצ"ע: אָף י"ל דְּהִנֵּה מְדַבְּרֵי הַר"מ הַגָּ' ל מְבֹאָר דְּאִי אֲכִילָה בְּבִיה"ק הוּא מִשּׁוּם אִיסָה"נ אַבְל בְּש"ע ס' ש"ח שְׁהוּא מִשּׁוּם אִי קָלוֹת רֵאשׁ, א"כ אֲפִשֵׁר דְּרַק סְעוּדָה קְבוּעָה אָסוּר אַבְל בְּדַרְדָּר אַרְעִי לִיכָא אִי דַל"ה קָלוֹת רֵאשׁ, עַכ"פּ בְּנ"ד שְׁפָכְר הַבְּאִתִּי מְהִרִיטְב"א דְּמָה שְׁאוֹכֵל לְפָרְקִים ל"ה מְוָקָף לְדִירָה כ"א שְׁמִשְׁתַּמֵּשׁ בְּקַבִּיעוֹת ע"כ אָף שְׁהִבִּית לְעַצְמוֹ בֵּית דִּירָה הוּא וְעִפִּירִש"י עִירוֹבִין (נ"ה) דְּבִנְיָן שֶׁל הַקִּבְרָה סְתָמִי לְדַעַת שׁוֹמֵר הַקִּבְרָה עֲבִיד וְאֵע"ג דְּלֹא דִינֵי בִי בֵּית דִּירָה הוּא עַכ"ל, אַבְל הַבִּיה"ק דְּלִאֲכֹל בְּקַבִּיעוֹת וְדִאִי אָסוּר כְּנ"ל וְלִיכָא מְקוֹם פִּתְאָא וְגַם לִיכָא מְקוֹם לִינְה דְּזֵה אֲחַד מְסִימְנֵי שׁוֹטָה הַמְבֹאָרִים בְּחִגְיָה (ב) הֵלָן בְּבִיה"ק וְחוּץ בְּזֵה אִינְה שְׁיָכוֹת לְבִיה"ק אֵל הַדִּירָה לְכֹן פְּשׁוּט דַל"ה מְוָקָף לְדִירָה, וְלַמַּעֲשָׂה אִין נַפ"מ מֵאַחַר שְׁפָל בִּיה"ק הוּא מְלֵא דְשָׂאִים א"כ זְרָעִים מְבֹטָלִי דִירָה, וּבְשׁוֹ"ת מַהֲרִי"א הַלּוּי כ' לְחַדֵּשׁ דְּדְשָׂאִים לֹא מְבֹטָלִי דְכ' בְּנֵאוֹת דְשָׂא יִרְבִּיצְנֵי אַבְל בְּשׁוֹ"ת ד"ח פְּתַב דְּגַם דְשָׂאִין מְבֹטָלִין וְכַדְמוּכַח לֵה הָתָם בְּח"ב או"ח ס' כ"ח מַגְמ' דְּב"ב ס"ח וְהַרְשָׁב"ם שָׁם א"כ ל"ה מְוָקָף לְדִירָה מִשּׁוּם הַדְשָׂאִים: ג) חֲקִרְתָּ לְשֵׁאוֹל בֹּא' שְׁנִטְע אֵילָן בְּשֶׁבֶת וּמְבֹאָר בְּמִתְנִי' פ"ב דְּתֵרוּמוֹת דְּהַבּוֹטֵעַ בְּשֶׁבֶת בְּמִזִּיד יַעֲקוֹר וְהוּא לֹא עֲקָרוֹ עַד שְׁנֵשָׂא פִירוֹת, מֵה יַעֲשֶׂה כְּעַת אִם יַעֲקוֹר הָאֵילָן יַעֲבֹר עַל בַּל תִּשְׁחִית, הִנֵּה מִמִּתְנִי' דֹּא דְּבוֹטֵעַ בְּמִזִּיד יַעֲקוֹר מְמִילָא שְׁמַעֲיָנָן דְּמִשּׁוּם הַחִיּוֹב לְעֲקוֹר לִיכָא אִי ב"ת, וּבְשׁוֹ"ת בִּישׁ יו"ד ח"ב ס' קַע"ו דְּאִפִּי מִשּׁוּם חִיּוֹב דְּרַבָּנָן מְקָרִי תִיקוֹן וְל"ה הַשְׁחָתָה וְחִילָלִי מִמִּתְנִי' פ"ב דְּשְׁבִיעִית וּמַפ"ק דַר"ה אִין נוֹטְעִין כּו' עָרַב שְׁבִיעִית פְּחוֹת מַל' יוֹם קוֹדֵם ר"ה וְאִם נִטְע יַעֲקוֹר וּבְגִיטִין (נ"ד) מְפָרֵשׁ טַעְמָא מִשּׁוּם מְרֵאִית עִין שְׁיִאֲמָרוּ שְׁמוֹתָ לִישְׁטַע בְּשִׁבּוּעוֹת כּו' וְא"כ אִיךָ אֲמָרוּ חֲכָמִים לְעֲקוֹר הָאֵסוּר מֵה"ת לִיקְצֵץ אֵילָנֵי מֵאֲכָל וּפְשִׁיטָא

דאף לעקור אסור נאפן קונדעם שהוציא פירות רק פל שהוא אילן מאכל שראוי להוציא פירות אסור להשחית אלא ע"כ דמשום חיוב דרבנן לא מקרי השחיתה עיי"ש, ונהנה מה שפכת מסבא דלאו דוקא להשחית אלא אפי' לעקור אסור צ"ע שלא הביא ממל"מ פ"ז מאס"מ שכ' דאדרבה רק בעוקר עם השורש איכא לא תשחית ע' שו"ת חו"י סי' קצ"ה ומה שהק' ע"ז מתוס' ברכות (ל"ו) וע' שו"ת חס"ל מהדו"ת סי' ל"ה: ונהנה ממתני' פ"ב דתרומות דנוטע בשבת או בשביעית יעקור י"ל דאין ראי' דל"ה השחיתה משום חיוב קנס דרבנן, והיא דבירו' פ"ב דשביעית ה"ד אמתני' דאין נוטעין פירות ל' יום קונדעם ר"ה בעי' לה לא עקר פירותי' מה הן ופשיט דאין מחדשין על הגזירה ואין מוסיפין על הגזירה נמצא דכ"ז בנוטע תוף ל' יום שהוא רק דרבנן מותרין הפירות אבל בנוטע בשביעית עצמה שהוא אי' דאו' הפירות אסורין וע' ר"מ שביעית פ"ג ה"ז דבצלים שייצאו משביעית למו"ש אסורין בכדי שיעשו שהק' הראב"ד ז"ל בפ"ד הט"ו דהא תנינן בנוטע בשביעית יעקור ותי' המהרי"ק עפ"י הירו' הג"ל דלא עקר פירותיו מותרין, ולהג"ל הדבר תמוה דרק בנוטע תוף ל' מותרים הפירות ולא בשביעית עצמה שהוא דאו' וכבר הק' פן בבית רידב"ז הנספח לס' פאת השלחן, איכא שאלני בענייני בקונטרסי משמרת להבית פתבתי דל"ק דהמהרי"ק נראה דאזיל בשי' הרמז"ל דגם נוטע ל"ה רק דרבנן וכמו"ש מפורש בפ"א ה"ב דנוטע מפין אותו מ"מ מדבריהם והארבתי שם בפלפול נכון ואכמ"ל, עכ"פ מבואר דבא' דאו' כגון בנוטע לש"ס דילן בגיטין (נ"ג) דאמר מפדי הא דאו' ונהא דאו', ובקונטרסי פתבתי שלא יוקשה מכאן לשי' הר"מ] הנה לדידן דהוי דאו' ודאי דגם הפירות אסורין וא"כ ל"ק דאיהו יעקור ע"י קנס דרבנן והוא עובר אלאו דלא תשחית, דז"א דכיון דעכ"פ הפירות אסורין באכילה לא שוי' מידי וכמו שהבאתי לעיל מתוס' פסחים (כ"ט) א"כ ל"ה השחיתה פלל, אבל טובה הראי' של הב"ש מהא דאין נוטעין פחות מל' יום ואם נטע יעקור והכא דאי' נטיעה הוי רק דרבנן ואמר בירושלמי דפירותיו מותרין שפיר תיקשי האיהו מותר לעקור הא איכא לאו דבל תשחית וע"כ מזה ראי' דבמקום חיוב דרבנן לא מקרי השחיתה ודו"ק: ועפ"י האמור יתכן בישוב קו' המשנ"ח סי' ג' בהא דגיטין (נ"ד) דאמר אנפרות לא פתבתי לשמן ולעבור עליו קולמוס ולקדשי ונהרי שם איירי שכ' רק סתמא מדלא נקט לא פתבתי לשמן כמו"ש התוס' במנחות ואי סתמא בס"ת ל"ה רק דרבנן איהו יעבור בקולמוס הרי בכתב השני הוא מוחק פתב הראשון ואיכא משום מחיקת השם עכ"ק, ולהג"ל י"ל פיון דסתמא פסול עכ"פ דרבנן ע"כ משום קיום מצוה וחיוב דרבנן שפיר מקרי מתקן וליכא אסור דלא תעשון ודו"ק: סימן לט ב"ה כ"א טבת תרצ"ג.

שוכט"ס לכבוד הרב הגאון מוה"ר מרדכי יעקב בערייש נ"י אבד"ק דיסבורג יע"א: הגיעני יקרתו ועליה לתרופה בדבר גדול ומועיל לעדתו ויבא יעקב שלם לתקן להן שונקים בתיקון עירובין עצה ותושפי' בכחא דהיתרא עדיף: א ונהנה מה שהעיר באות ד' במה שנוגע לעיקר שיש במק"א שתי פרצות כ"א יותר מי' רק שיש בשם עמודי טל"ג ואודות חשש מן הצד ומהא דתוס' עירובין (ב') מהא דכלונסות, הנה ברש"י חנומש סוף תרומה משמע ציור הפלונסות דלא כתוס', גם באחרונים הביאו מס' הישר לר"ת כתי' הב' של התוס' א"כ משמע דזה לא הוי מן הצד, גם הביאו ירושלמי עירובין פ"א ה"ט תימר מן הצד כו' דמבואר שי"ל דמן הצד עוד מעלה יתירא להקשר, גם דעת הרי"ף

הר"מ והר"ח שִׁמְפָרְשִׁים פּי' אַחַר בְּהָא דְמֵן הִצֵּד א"כ לְפִירוּשָׁם אֵין הַבְּבֵלִי חוֹלֵק עַל הִירוּשְׁלָמִי, וּנ"ד שִׁמְנִיקָף חוּמָה מְכַל צֵד וְגַם מְחִיצוֹת פְּרָאוּי א"כ יֵשׁ צְדָדִין לְהַתִּיר אַף מִן הִצֵּד מִמֶּשׁ וּמִכַּשׁ"כ בַּטַּל"ג שִׁי"ל דַּל"ה מִן הִצֵּד ע"כ תו"ד: וּבְאַמְנָה גַם בְּשׁוֹ"ת חַס"ל מַהֲדוֹ"ת ס' ג' פְּתַב שְׁעָלָה בְּמַחְשָׁבָה לְפָנָיו דְּבִאִפָּא ג' מְחִיצוֹת דַּמַּה"ת הֵנִי רַה"י וְאֵין בּוֹ אִיסוּר אֱלֵא מְדַרְבְּנֵן לָא חֲמִיר מְכַלְאִים דְּמַהֲנֵי צוּה"פ מִן הִצֵּד, אֲבָל פְּתַב דְּמַדְבְּרֵי הַפּוֹסְקִים שְׁסַתְמוּ דַּצוּה"פ לֹא מְהַנִּי וְלֹא חִילְקוּ בְּזָה, וְכֵן נִרְאָה מְר"ן רִישׁ סְנִפָּה שְׁדֵן שְׁם דַּל"מ צוּה"פ מִן הִצֵּד בְּסִנְפָּה מְדִין שַׁבַּת אַף דְּשַׁבַּת חֲמוּר מְסִנְפָּה, הֲרִי דְלֵא נְפִיק מְכַלְל זֶה רַק כְּלֵאִים בַּלְבַּד רַק דְּמַסִּיק ג"כ דַּבְטַל"ג דְּהֵנִי סְפַק מִן הִצֵּד יֵשׁ לְסַמּוּךְ לְהַקְלִי וְלִיתֵר שְׂאֵת לְהַעֲמִיד עוֹד לְחֵי מְכָאן תַּחַת הַחוּט שֶׁל טַל"ג עֵי"ש: ב) וּבְשִׁיטַת הִירוּשְׁלָמִי דְּמַהֲנֵי צוּה"פ מִן הִצֵּד שֶׁהוּא נִגְדַּד ש"ס דִּילֵן עָלָה בְּדַעֲתֵי לְהַעֲרִיר חֲדָשׁוֹת דְּאֵין בְּזָה חִילּוּק וּמַחְלֻקַּת כְּלָל רַק מְר פִי אַתְרֵי' וּמְר פִי אַתְרֵי' וְהוּא לְמֵאֵי דְאַמְר בְּעִירוּבֵין (י"א) פִי תַנְיָא הֵהִיא בְּפִתְחֵי שְׂמֵאֵי מֵאֵי פִתְחֵי שְׂמֵאֵי פְּלִיגִי בְּהַר"ח וְר"י חַד אֲמַר דְּלִית לֵהּ שְׁקִפֵי וְחַד אֲמַר דְּלִית לֵהּ תַקְרָה פִרְש"י שְׂאֵין כְּלוּם בְּנִזְוִלְמַעְלָה מִן הַפְּתַח אֱלֵא כָּל הַכּוֹתֵל חִלּוּק כְּפִתְחַ עַד רֵאשׁוֹ וְצוּה"פ שְׂאֲמָרוּ קְנָה מְכָאן וְקְנָה עַל גְּבִיְהֵן עַכ"ל, מְזָה יֵשׁ לְלַמּוּד דְּכָל צוּה"פ שְׂאֵין קְנָה עַל גְּבִיְהֵן וְכַגּוֹן צוּה"פ מִן הִצֵּד הֵנִי בְּכָלֵל פִּתְחֵי שְׂמֵאֵי, וּבַמְקוֹ"ח בְּתַקּוֹן עִירוּבֵין כְּתַב לְעַנְיֵן פִּתְחֵי שְׂמֵאֵי לְחַלֵּק בֵּין מְזוּזָה לְשַׁבַּת דַּבְּצוּה"פ מְהַנִּי גַם פִּתְחֵי שְׂמֵאֵי, וְלִכְאוּ מִפִּירְש"י הַנְּ"ל מְשַׁמְעוֹתָיו דְּגַם בַּצוּה"פ כֵּן וְעֵינֵן מְנַחֲוֹת (ל"ג) וְרֵא"ש בַּה' מְזוּזָה דְּהֵא דְמַשְׁנֵי הֵכָא בְּפִתְחֵי שְׂמֵאֵי לְעַנְיֵן סְנִפָּה מַתְנֵי: וְהִנֵּה בְּתוּס' פֵּאן ד"ה פִּתְחֵי שְׂמֵאֵי פִר"ח פִּתְחֵי אֲרִץ יִשְׂרָאֵל שֶׁהוּא אֲרִץ בְּנֵי שֵׁם, וְעֵינֵן ס' לְשׁוֹן זָהָב מ"ש דַּבְּא"י יְהִי דִין אַחַר שְׁמוּעִיל פִּתְחֵי שְׂמֵאֵי, דַּבַּח"ל לָאו אֲוֹרְחָא בְּהֵכִי וְלֹא יִלְפִינֵן ח"ל מֵא"י, וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְהַעֲרִיר מִירוּשְׁלָמִי עִירוּבֵין פ"א ה"א שְׂמוּאֵל שְׂאֵל לְרַב כְּמָה יְהִי אֲרַפּוֹ יוֹתֵר עַל רַחְבּוֹ א"ל כ"ש הֵהִין בְּרִיָּא דְאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל וּפִי' בַּק"ע דִּילִיף מְדַרִי א"י שְׁקִפָּה הֵיו עוֹשִׂין הָאֲנֹרָךְ יוֹתֵר עַל הָרוֹחַב בַּכ"ש, הֲרִי מְצִינּוּ דִּילִיף אֲנֹרַח דִּירָה בַּח"ל מְדִירָה בַּא"י, אֲבָל נִרְאָה דְאֵין כָּל הַדְּבָרִים שְׁוִוִין, דְּמְבוּי בְּשִׁיעוּר אֲרַכּוֹ וְרַחְבּוֹ שְׁפִיר יִלְפִינֵן מֵא"י אֲבָל לְמַשׁוּי פְּתַח לֹא יִלְפִינֵן דְּכָל אֶחָד לְפִי מְנַהֵג מְקוּמוֹ: וּמַעֲתָה מַתְיַשְׁבַּב שְׁפִיר חִילּוּק דְּבָרֵי שְׁנֵי הַתְּלַמוּדִים, דְּש"ס דִּילֵן אֲמַר בַּצוּה"פ מִן הִצֵּד לֹא עָשָׂה וְלֹא כְלוּם וּבִירוּשְׁלָמִי אֲמַר דְּמַהֲנֵי צוּה"פ מִן הִצֵּד מְשׁוּם דְּלִפִי הָאֲמוּר דַּצוּה"פ מִן הִצֵּד הֵנִי בְּכָלֵל פִּתְחֵי שְׂמֵאֵי א"כ הִירוּשְׁלָמִי כִּי אַתְרֵי' בְּאַרְץ בְּנֵי שֵׁם דְּעַבְדֵי פִתְחֵי שְׂמֵאֵי לְכָף מְהַנִּי גַם צוּה"פ מִן הִצֵּד וּמַשֵּׁא"כ בְּש"ס בְּבֵלִי לְפִי מְקוּמוֹ בְּבֵבֵלִי, וְהוּא פְּלִפְלֵת יָפָה וְהַעֲרָה חֲדַתָּא: ג) וְאַמְנָם לְהַלְכָה יָפָה כְּתַב כַּת"ה דְּמְשׁוּם צִירוּף דְּבָרֵי הִירוּשְׁלָמִי וּבִיוֹתֵר נְשִׁיטַת הֲרִי"ף הַר"מ וְהַר"ח וּבְמְקוּם ג' מְחִיצוֹת דְּאוּרִייתָא שְׁיֵשׁ צְדָדִים לְהַתִּיר עַכ"פ בַּכַּה"ג בַּטַּל"ג דְּהֵנִי רַק סְפַק מִן הִצֵּד וּכְמוֹ"ש בְּשׁוֹ"ת חַס"ל הַנְּ"ל, גַם מַה שְׁיֵשׁ לְדוֹן בַּטַּל"ג דְּלֵא נַעֲשֶׂה לְשֵׁם צוּה"פ וּכְמוֹ"ש בַּמַּג"א ס' תַר"ל ס"ק ב' מִירוּשְׁלָמִי דְאֵין סוּף סְכָף מַצְלֵת מְשׁוּם שְׂלֵא נַעֲשֶׂה לְשֵׁם כָּף, וּבְמַשְׁכְּנוֹת יַעֲקֹב הַעֲרִיר מְמַנְחוֹת (ל"ג) לְגַבֵי אַכְסַדְרָה שְׁפִטוּרָה מְמַזוּזָה אַף שְׁיֵשׁ לֵהּ פְּצָמִין מְשׁוּם דְּלַתוּף תַקְרָה הִיא דְּעַבְדֵי אַ וְעוֹד דְּכַתְבוּ הַרְשָׁפ"א וְהֵרָא"ש ז"ל שְׁקוּרָה הָעוֹמְדַת מֵאֲלִי לֹא מְהַנִּי מְשׁוּם דְּקִי"ל קוּרָה מְשׁוּם הִיכְר, עֵינֵן מ"ש הַה"מ פִי"ז מַה"ל שַׁבַּת הַל"כ"ב, אֲבָל בְּשׁוֹ"ת שְׁבוּ"י ח"ב ס' ח' כְּתַב דַּצוּה"פ ל"ה מְשׁוּם הִיכְר אֱלֵא מְשׁוּם מְחִיצָה וְאַפְּלִי נַעֲשֶׂה מֵאֲלִיו כְּשֵׁר, וּבְשׁוֹ"ת חַס"ל הַנְּ"ל הִבִּיא כֵּן מִדְּבָרֵי הַרְבִּינוּ יְהוֹנָתָן בְּמָה דְּפִלִּיגוּ בְּקוּרָה אֵי בְּעֵינֵן

רְחֵבָה וּבְרִיאָה דַּמ"ד אַע"פ שְׁאִינָה בְּרִיאָה לְשִׁי דְקֶסֶבֶר קוֹרָה אֵינָה אֶלָּא מְשׁוּם מְחִיצָה
וּא"כ בְּצוּה"פ דְסָגִי שְׁתַּקְבֵּל דְלֵת שְׁל קֵש ע"כ מְשׁוּם דְצוּה"פ מְשׁוּם מְחִיצָה וְלֹא בְּעֵי
הַפִּירָא: וּבְשׁו"ת פּמ"א הִבִּיאוּ הַח"ס ס' צ"ג הוֹכִיחַ דְצוּה"פ בְּעֵי הַפִּירָא מְהָא דְעִירוּבִין
(י"א) דְמִינְתֵי רֵאִי מְהָא דְכִיפָה דְצוּה"פ אִי"צ לִיגַע וּמַנ"ל שְׁהָרִי מְזוּזוֹת הַפֶּתַח מְגִיעִים
עַד הַמְשָׁקוּף אַע"כ מְשׁוּם דְבְּעֵי הַפִּירָא, וּנ"ל לְתַרְזַן דְבִתְשׁוּבַת בְּרִית אַבְרָהָם ס' ט"ז הַק'
דַּמ"ט דַּמ"ד דְצָרִיף לִיגַע נִמָּא חֲבִיט רְמִי אוּ גוּד אֶסִיק, וְרֵאִיתִי בְשׁו"ת אַבְנֵי נִזְר ס'י
רַס"ח שְׁהַעִיר כֵּן וְתִי עַפ"י פִירֵשׁ"י עִירוּבִין (פ"ט) ד"ה חֲדָא דְמְשׁוּם גוּד אֶסִיק לֹא הָוִי
פִיתְחָא דְמִינְכֵר דְלִיכָא גְפוּפָא לְשׁוֹנִי פִתְחָא לְגַבִּי וְהַכ"נ א"א לְעֵשׂוֹת פֶּתַח ע"י גוּד אֶסִיק
שְׁל הַקְנִים עֵי"ש, אֶבְל תִּירוּצוֹ בְּאִנְפֵּן שְׁנַאֲמַר דְצוּה"פ בְּעֵי הַפִּירָא מְשׁוּם כ"ל שְׁו"ת שְׁבו"י
הַנְּ"ל דְצוּה"פ מְשׁוּם מְחִיצָה וְל"ב הַיִּכְר, וְלִפִּי"ז מִתְנַרְץ הֵיטֵב קו' הַפּמ"א דְחֲדָא בְּאִידִף
תְּלִי וְשִׁפִיר הוֹכִיחַ דְצוּה"פ א"צ לִיגַע דְאֵם נֹאמַר דְצָרִיף לִיגַע ע"כ דַּס"ל דְצוּה"פ מְשׁוּם
הַיִּכְרָא דַּא"ל"כ לְמָה צָרִיף לִיגַע נִמָּא גוּד אֶסִיק וּא"כ דִּינְדְעִינָן מְצַד הַסְּבָרָא שְׁהוּא מְשׁוּם
הַפִּירָא הֵדֵר שׁוֹב יֵשׁ רֵאִי מְהָא דְכִיפָה שְׁאִי"צ לִיגַע וּמְמִילָא שׁוֹב י"ל דְצוּה"פ אִי"צ הַיִּכְר
דְהַטְעַם שְׁאִי"צ לִיגַע הוּא מְשׁוּם גוּד אֶסִיק כְּמו"ש בְשׁו"ת הַר"א מְזַרְחֵי הִבִּיאוּ בְשׁו"ת
בַּר"א הַנְּ"ל וְדוּק כִּי חֲרִיף: ד) וּבַמִּק"א הַעֲרַתִּי בַּפִּירֵשׁ"י עִירוּבִין (פ"ט) הַנְּ"ל דְמְשׁוּם גוּד
אֶסִיק ל"ה פִתְחָא דְמִינְכֵרִי דְכַעֲיָן זֶה מְצִינּוּ בַר"מ ה' נְשׁוּבוֹת פ"ה הַכ"ב בְּנִשְׁבַע שְׁהַשְׁמַשׁ
גְדוּלָה מִן הָאֲרִץ אֵין לוֹקָה מְשׁוּם שְׁבוּעַת שְׁוֹא שְׁאֵע"פ שְׁהַדְבָר כֵּן אֵין זֶה דְבָר גְלוּי וְיָדוּעַ
לְכָל הָעוֹלָם אֶלָּא לְגְדוּלֵי חֲכָמִים בְּלִבְד וְאֵין זֶה בְּכָלֵל מָה שְׁאֲמָרוּ דְבְּעֵי נִיכְר לִג' בְּנֵי אָדָם
עֵי"ש, וְהַכ"נ לֹא מְקַרִי פִתְחָא דְמִינְכֵר מְשׁוּם גוּד אֶסִיק שְׁאִינּוּ יָדוּעַ רַק לְגְדוּלֵי חֲכָמִים,
וְע' שׁו"ת הַרִי"ם יו"ד ס' ח"י מ"ש בַּפִּי הַגַּמ' עֲבוּדָה זָרָה (י"ג) גַּבִּי מְקַדִּישׁ בּוּזָה"ז נִרְאָה
כְּמִטִּיל מוּם מְשׁוּם שְׁאֲמָרוּ חֲכָמִים תַּעֲקֹר אֵין זֶה דְבָר הַנִּיכְר לְכָף קֹאמַר רַק דְנִרְאָה כְּמִטִּיל
מוּם וְאֲתָנִי שְׁפִיר סוּגְנִי הַש"ס עֵי"ש דַּפְח"ח, וְהוּא פְּסָבָרָא הַנְּ"ל דְמְשׁוּם דְבָרֵי חֲכָמִים
לֹא מְקַרִי נִיכְר, וְעַפ"י"ז יֵשׁ לְעַמּוּד ג"כ בְּהָא דְעִירוּבִין (י"א) דְאֲמַר בְּיֵשׁ בְּרַגְלֵי ג' וְגִבּוּת
עֲשָׂרָה דַּר"מ אֲמַר חוֹקֵקִין לְהַשְׁלִים דְמָה בְּכָף דְרוֹאִין כְּאִילוּ הֵן חֲקוּקִין מ"מ הָרִי בְּעִינָן
נִיכְרִין הַמְחִיצוֹת וְהָכָא דְמְשׁוּם דְאֲמָרוּ חֲכָמִים דִּין רוֹאִין עֵי"ז עֲדִינָן לֹא מְקַרִי נִיכְרִין כִּינּוּן
שְׁאִינּוּ יָדוּעַ רַק לְגְדוּלֵי חֲכָמִים וּבַפֶּרֶט דְרַבְּנָן פְּלִיגֵי עִם ר"מ וּמְבַנְּאָר בְּתוֹס' ב"מ (ט"ו)
דְלֹא שְׁיִיף לֹאמַר אָדָם יוֹדַע הֵיכִי דְאִיכָּא מ"ד דְפְּלִיג אַע"כ מְכָאן רֵאִי דַּל"ב בְּצוּה"פ
מְחִיצוֹת נִיכְרִים: וְאוּלַי י"ל דְשְׁאִנִי לְגַבִּי צוּה"פ כִּינּוּן דְקִי"ל דְנִרְאָה מְבַחוּץ וְשׁוֹנֵה מְבַפְּנִים
נִינְדוֹן מְשׁוּם לְחִי ה"נ מָה שְׁיָדוּעַ אִפִּי רַק לְחֲכָמִים מְהִנִי דְמְקַרִי מְחִיצוֹת נִיכְרִים דִּידְעִיעַת
חֲכָמִים הָוִי עַכ"פ כְּנִרְאָה מְבַחוּץ, וְעַתּוּ"ס עִירוּבִין (ה') ד"ה אַרְבַּע דְגַם ע"י קוּל הָוִי
הַיִּכְרָא וּבַגְּמ' עִירוּבִין (ג') בְּהַיִּכְרָא פְּלִיגוּ כו' עַד אֶלָּא כִּינּוּן דְחֲשׁוּב אֵית לִי קְלָא וְדו"ק:
ה) וְאוּלַם בַּנ"ד בְּשִׂאלַת תִּיקוּן עִירוּ שְׁיֵשׁ עוֹד חֲשֵׁשׁ זָרְעִים דְמְבַטְלִין אֵת הַדִּירָה וְכַתְּב
כַּת"ה לְדוֹן מְשׁוּם ס"ס סְפַק שְׁמָא זָרְעִים אֵינָם אוֹסְרִים בְּחֲצָר אוּ בְּעִיר כְּשִׂיטַת הַדֵּב"ש
וְחַכ"צ וְשְׁמָא הֵם מְוַקְפִים מְחִיצוֹת שְׁלֹא יִדְרְסוּ רַבִּים בְּהֵם כִּי הֵם בְּתוּף הָעִיר וּמְהִנִי ס"ס
אַף דְאִיכָּא לְבָרוּרֵי בַּהַפ"מ כְּמְבַנְּאָר בְּש"ף דִּינֵי ס"ס זַתו"ד, אֶבְל אֲנִי כְּתַבְתִּי בַּמִּק"א
לְהַעִיר דְאִפִּי לְהַדֵּב"ש דְבְּעִיר אֵין זָרְעִים מְבַטְלִין יִתְכֵן דַּכ"ז בְּעִיר שְׁמַעוֹנְרַבַּת בְּצוּה"פ
הַנְּעֻשָׂה לְשֵׁם כְּף מְשׁוּם כ"כ בְּצוּה"פ שְׁל ט"ל ג' מוֹדָה דְלֹא מְהִנִי כְּזֶה, דְבְּעִיקַר סְבֵרַת הַדֵּב"ש
דְאָף אִי"נ דְזָרְעִים מְבַטְלִין אַף דִּירַת חֲצָר מ"מ א"י לְבַטֵּל גְּוַדֵּל חֲשִׁיבַת הַיִּקְרָה דִּירַת הָעִיר,

הנה לא נמצא טעם מספיק בדבריו של עדיפת עיר מחצר והמחברים נדחקו לה להסביר דבחקר לאו אורחא ובעיר אורחא ונה דחוק דמאן מפיס, ועלה בדעתי שיש למצא סמך מדאמר (שבת קמ"ד מידי איריא ערבא אתרא הכא בטלה דעתו אצל כל אדם, והוא דמה דזרעים מבטלי דירה פרש"י דבזרעים לא דיירי אינשי מבואר אף שזרע האדם בכוננה למען הסתופף בנאות דשא מ"מ כיון דלאו אורחא דמן הסתם בזרעים לא דיירי אינשי, ועישו"ת ד"ח ח"ב סי' כ"ח שהביא מהריטב"א דאפי' בזרעים לשם נוי לטייל סביבם ג"כ לא מהני, וע"כ ה"ט משום דבטלה דעתו אצל כ"א, ולפי"ז הא תינח חצר דייחיד משא"כ עיר של רבים שהקיפו את העיר סביב עם מגרש הזרעים שישובו ולבסוף הוקפו לדירה הרי אחשבי' את העיר למקום דירה עם הזרעים שבתוכה ובעיר ל"ש בטלה דעתו אצל כל אדם דמידי איריא ערבא אתרא, ואי"ל דא"כ גם בחצר דייחיד לא נאמר בטלה דעתו משום הא דבעיר עושין כן וכהא דשבת (קמ"ד) שכן בערבא מקיימין קוצים בפרם דא בורכא שהרי הכא אין עושין כן כ"א בעיר ולא בחצר ובטלה דעתו ומשא"כ בהקוף העיר ממש עם הזרעים מחשבתם משוי להם מקום דירה ולא בטלה דעתם והוא דבר המתקבל לענ"ד, ולפי"ז תתכן שפיר דעכ"פ לא יועיל כ"א מחיצות או צוה"פ ותכן הנטלין בשבת ולא בההיא דלעיל פגה הטמונה בתכן דהא אמר בגמ' דאפי' ארנקי מבטל אינש עכ"ל הרי שפכתבו פאן גם לענין ביטול מחיצה דאפי' עתיד לפנותו בטיל ומדמי להו להא דפגה הטמונה בתכן דאיירי למעט גובה עשירה והם פדברי הריטב"א סופה ה"ל וא"כ בנ"ד ג"כ בטילה מחיצת החריץ בסתימת העפר אע"ג שעתיד לפנותו, והרי לה פדברי הט"ז או"ח סי' שס"ג דעובדא דק' שטייניץ שכתב דלא מהני מחיצת הנקה משום דעתיד לקרוש המים בימי החורף ומבטל הכפור למחיצה ובשו"ת ח"ס סי' פ"ט כתב עפ"ד הריטב"א ה"ל דבאינו ניטל בשבת לא בעי ביטול לעולם והכ"נ בכפור למ"ש במג"א סי' ש"כ דבנהר או באר אסור ליטלו בשבת עיי"ש ולפי"ז מכש"כ בעפר אפי' עתיד לפנותו: ג) ובאמנה הרמ"א או"ח סי' שנ"ח סעי' ד' שהביא דעת הי"א דבעי ביטול לעולם, ע"כ שלא נחית לשי' הריטב"א ותוס' עירובין (ע"ח) ה"ל דלענין שבת עפר אפי' עתיד לפנותו בטיל, והלום ראיתי בשו"ת אבני גזר או"ח סי' רצ"א בגידון הט"ז ה"ל סי' שס"ג בעובדא דק' שטייניץ שבאבן עוזר שם חולק על הט"ז דלא מיבעי' לשי' ר"ח וראבי' דבעי ביטול לעולם א"כ הכפור שעתיד להפשיר ולימס לא בטיל כו' וכתב באנ"ז שהשיג עליו מדברי הריטב"א דבאינו ניטל בשבת הוי כביטול לעולם, והנה אמר שפדבריו כבר כתב כן בח"ס, אבל מ"ש באנ"ז דרף השגה על האעו"ז צ"ע אחר שהרמ"א בסי' שנ"ח מפירש דלא אזיל בשי' הריטב"א שהרי כתב שם דלעשות מוקף לדירה יכול להניח עפר אצל הפותל הרי פאילו פרץ שם הפותל ואף אם חוזר ולוקח משם העפר הואיל ובטלו שבת אחת ויש חולקים דעפר ל"ה ביטול א"כ אין עתיד לפנותו לעולם, הרי אע"ג דאיירי שביטלו לשבת אחת והוי אינו ניטל מ"מ ס"ל דיש חולקים גם בזה דבעי ביטול לעולם, וכבר הבאתי דגם התוס' עירובין (פ"ד) אזלי בשי' זו וא"כ אין פאן השגה על האעו"ז, אבל עכ"פ לדינא צדקו הח"ס והאנ"ז דעפ"י שי' הריטב"א וכפי שהבאתי גם שי' התוס' עירובין (ע"ח) כן דאינו ניטל בשבת הוי כביטול לעולם וה"נ בגידון שאלתנו: ד) עוד נראה לדון בדבר החדש דכמו בנ"ד דאף שרגילין בכל שנה ושנה להפנות העפר מהחריץ מ"מ אין זה בכלל עפר עתיד להפנותו כיון שאחר

הפינוי והנקיון הוא חוזר ונתמלא במשך הימים מאליו א"כ ממנ"פ הרי השתא הקריין
נתמעט עמקו ע"י עפר מה תאמר דאזלינן בטר סופו שעתיד לפנותו, א"כ הדר ניזול
בטר סופו שעתיד לחזור ולהתמעט בעפר ודמיון זה מציינו דעת המרדכי ביו"ד סי' ק"ב
דחמץ לא מקרי דשיל"מ פיון שחזור לאיסורו לשנה הבאה: וראיתי בשו"ת אנ"ז או"ח
סי' רצ"ג לדון בדבר הגשך על הנהר אי אמרי' שמבטל למחיצה של גדות הנהר, אע"פ
שהגשך עשוי לפתוח כמה פעמים ביום ולא מבטל לי' אפי' שבת אחת מ"מ הרי שוב
עמיד לחזור ולנעול ע"כ שורת הדין שניזול בטר השעה שהוא נעול ומבואר כן בסופה
(כ"ח) שמחלק בין סדין לפקק החלון דסדין לא מבטל לי' פקק מבטל לי' והיינו דפקק
אף שעשוי ג"כ לפתוח רק משום שיחזור וינעול מקרי מבטל לי', אבל כתב שיש להביא
דוגמא מב"ב (י"ט) דשם משמע בהא דדבר שאינו מבטל אינו ממעט בחלון דה"ה אפי'
עמיד לחזור ולסותמו אינו ממעט שהרי התוס' הק' בהא דשבת (קנ"ז) שפקקו את המאור
בטפיח פי פקקו מאי הני הא לא מבטל לי' ואמאי חוצץ וליפא למימר דביטלו הטפיח
דא"כ הו"ל בונה בשבת, ומאי קו' הרי י"ל שפקקו ע"מ להוציאו ולחזור ולהכניסו דכה"ג
מותר בשבת כמו בפקק החלון וממעט בחלון פיון שעשוי לחזור ולנעול אחר הפתיחה,
אלא ודאי פשיטא להו להתוס' שאין לחלק בכך רק פיון שפעם פתוח פעם נעול וחוזר
חלילה לא מבטל לי' זתו"ד פח"ח ועיין שו"ת אמרי יושר ח"א סי' כ"ב ששיבח להערה
זו: ה) ולעד"נ ליישב דבמתני' דעירובין (ק"א:) נגר שיש בו גליסטרא ר' אליעזר אוסר
ור' יוסי מתיר, וכתב הריטב"א דה"ט דר' יוסי דס"ל גליסטרא משוי לי' פלי ובכלים לא
מחזי כבונה שאין אדם מבטל פליו ואף ר"א מודה בכלי גמור, ובאמת מציינו כן מפורש
לענין טנומאה דאין פלי חוצץ דמסתמא אין אדם מבטל פליו שהרי כן אמרי' במתני'
דאהלות פ"ו ובגמ' ב"ב (י"ט) קנפה מלא תבן ורחבת מלא גרוגרות המונחים בחלון רואין
פל שאילו נטלו ויכולין תבן וגרוגרות לעמוד בפ"ע חוצצין כו' ובתוס' שם דבפיה"מ
מצא ר"י דאפי' במפתח שאין מקב"ט ל"ח אנהל לחוץ בפני הטנומאה פיון שעמד ע"י
פלי, אבל בכ"מ פי"ג מה' טו"מ כתב הטעם משום דכלי לא מבטל לי' ובמבטלו בפירוש
חוצץ, ולפי"ז מתורץ קו' האנ"ז דלעולם י"ל דדבר העמיד לפנותו ולחזור ולסותמו הני
כביטול לעולם רק בהא דפקקו את המאור בטפיח שהוא כ"ח דסתמא אין אדם מבטל
פליו ורק דביטלו בפירוש מהני שיצא מתורת פלי ואף נעשה אנהל כמו"ש בנוב"ק סי'
צ"ד עיי"ש אז חוצץ בפני הטנומאה, אבל כ"ז רק בביטלו לגמרי משא"כ בביטלו ע"מ
להוציאו ולחזור ולהכניסו דעכ"פ לא יצא מתורת פלי שוב אין חוצץ בפני הטנומאה
משום דכלי כמו שלא נעשה אנהל כן אינו חוצץ ולכך לא הי' יכולים התוס' ז"ל לתרץ
לגבי פקקו בטפיח דאיירי שבטלו ע"מ להוציאו ולחזור ולהכניסו משום דבטפיח שהוא
פלי בכה"ג אינו חוצץ בפני הטנומאה אבל בשאר דבר כמו עפר ועמיד לפנותו שפיר יתכן
דבאם עמיד לפנותו ולחזור ולסותמו דמקרי ביטול לעולם ודו"ק, וע"כ גם בנ"ד אף
שמפנים העפר מהקריין מדי שנה ושנה מ"מ פיון שעתיד לחזור ולהתמלא בעפר הני
ביטול לעולם ולכ"ע מבטל למחיצות גדותי הקריין: ו) ויש לדון לפי"ז גם בדין הט"ז סי'
שס"ג הנ"ל בנהר הנקרא דהני מה"ט כביטול לעולם דאף שעתיד הקרח ליפטר מ"מ
עמיד ג"כ לחזור ולקרח, אף י"ל ולחלק כה"ג דעירובין (כ"ד) דבעי פרץ אמה וגדר
אמה כו' עד שהשלימו יותר מעשר ופשיט לה מסנדל שנסקה אחת מאזניו ותיקנה טמא

מְדָרְס נְפֹסְקָה שְׁנֵי טְהוּר מִן הַמְדָרְס מִשׁוּם דְּפָנִים חֲדָשׁוֹת בָּאוּ לְכָאן וּלְפִי"ז הַכ"נ י"ל
בְּשִׁלְמָא אִם עֵתִיד הִחְרִיץ לְהַתְמַלְא בְּאוֹתוֹ עֶפֶר אוֹ הִנְהָרָה בְּאוֹתוֹ קָרַח אֶפְשָׁר דְּל"ה פְּעֵתִיד
לְפָנָיו פְּלִל וּמְקָרִי בִיטוּל לְעוֹלָם, מִשָּׂא"כ הֵכָא דְלֹא עֵתִיד לְהַתְמַלְא בְּאוֹתוֹ סְתִימַת עֶפֶר
עֲצָמוּ א"כ פְּנִים חֲדָשׁוֹת בָּאוּ לְכָאן וּצ"ע, רַק בְּנִדּוֹן הַגֶּשֶׁר אִי מְבַטֵּל מְחִיצַת הִנְהָרָה יִשׁ
לְדוֹן בִּינּוֹן דְּאוֹתוֹ גֶּשֶׁר עֲצָמוּ שְׁעוּמָד לְהַפְתִּיחַ עֵתִיד ג"כ לְחִזּוֹר וּלְנַעֲוֹל י"ל דְּלֹא מְקָרִי פְּנִים
חֲדָשׁוֹת וּכְבָר פְּתַב בְּאִנ"ז שָׁם ג"כ דְּל"ה פְּנִים חֲדָשׁוֹת מִשׁוּם שְׁהַגֶּשֶׁר עֲשׂוּי עַל צִירִים
לְפָתוֹחַ וּלְנַעֲוֹל עֵי"ש אֲבָל חוּץ מִסְבָּרְתוֹ י"ל דְּכִינּוֹן שְׁהַפְתִּיחָה וְנַעֲוִילָה הוּא בְּאוֹתוֹ גֶּשֶׁר
עֲצָמוּ ל"ה פְּנ"ח וּכְתוּס' סִנְפָה (כ"ז) שְׂבוּנָה הַסִּנְפָה בְּאוֹתוֹן עֲצִים מְהוּ דְתִימָא אַחְרִיתָא
הִיא וְאִינָה לְשִׁבְעָה קַמ"ל וְהַכ"נ הָיִי פְּלֹא נִפְתַּח וְהָיִי בִיטוּל לְעוֹלָם וְדו"ק וְאִין לְהֶאָרִיךְ
בְּדָבָר שֶׁהוּא חוּץ מִעֵינֵינוּ: ז) וּבְעֵינֵינוּ הַנְּ"ל בְּהָא בְּשַׁבַּת (קנ"ז) מַעֲשֶׂה בִימֵי אָבִיו שֶׁל ר'
צְדוּק נֶאֱבִי שְׂאוּל ב"ב שְׁפָקְקוּ אֶת הַמְּאֹר בְּטָפִיחַ כ' וּמְדַבְּרִיהֶם לְמַדִּין שְׁפּוֹקְקִין פִּי רְאִיתִי
בְּשׁו"ת מְהָרָא"ש ס' ב' שֶׁהָק' לְפִי"ד הָרִיטְב"א עִירוּבִין (ק"א) לְגַבֵּי נֶגֶר שִׁי"ב גְּלוֹסְטְרָא
דְּטַעֲמָא דר' יוֹסִי שְׂאִין אָדָם מְבַטֵּל כְּלִי לְכַף לֹא מְחִזִּי כְּבוֹנָה, א"כ הֵכָא מַה לְמַדְנּוּ שְׁפּוֹקְקִין
כְּרַבְּנָן הָא בְּכָלִי גְּמוּר כְּטָפִיחַ גַּם ר"א מוֹדָה דְלֹא מְחִזִּי כְּבוֹנָה וְלֹא פְּלִיג ר"א אֲלֵא בְּפַקֵּק
הַחֲלוֹן דְּמְבַטֵּיל לִי וּמְחִזִּי כְּבִנְיָן פִּש"ס סִנְפָה (כ"ח), וְכַתֵּב לְתַרְץ ע"פ גַּמ' דְּעִירוּבִין (ע"ט)
טוֹמְאָה אֲשַׁבַּת קְרָמִית הַנַּח לֵא"י שְׁבַת דְּאֶפְ"י אַרְנָקִי מְבַטֵּל אִינְשׁ וּלְפִי"ז הַכ"נ אַע"ג דְּמִן
הַסֶּתֶם אִין אָדָם מְבַטֵּל כְּלִי מ"מ הֵכָא שְׁפָקֵק הַמְּאֹר לְהַנְצִיל מִטוֹמְאָה וּלְהַצִּיל אוֹכְלֵי קוֹדֶשׁ
מֵא"י טוֹמְאָה בְּזָה אֶפְ"י אַרְנָקִי מְבַטֵּל אִינְשׁ עַכ"ד, וּבְמַחֲכ"ג דְּבָרֵינוּ תְּמוּהִים לְדַעֲתֵי דְמַה
שְׁתִּי דְהֵכָא מְבַטְלוּ מִשׁוּם אִיסוּרָא וּכְמוֹ אַרְנָקִי דְּמְבַטֵּל אִינְשׁ, כְּמוֹ אֲשַׁתְּמִיטְתִּי דְּבָרֵי
הַתּוֹס' ב"ב (כ') הַנְּ"ל דֵּא"א לְאוּקְמִי הָא דְּפָקְקוּ אֶת הַמְּאֹר בְּטָפִיחַ דְּאִינְרִי בְּבַטְלוּ לְטָפִיחַ
דֵּא"כ הו"ל בּוֹנָה בְּשַׁבַּת א"כ א"א לּוֹמֵר דְּבַטְלוּ מִשׁוּם אִי טוֹמְאָה, אֲבָל בְּעֵיקָר קוֹשְׁיֵיתוֹ
דְּשִׁאֲנֵי טָפִיחַ דְּלֹא מְבַטֵּל לִי ג"כ אֲשַׁתְּמִיטְתִּי בְּמַחֲכ"ג שֶׁהוּא קו' הַתּוֹס' שְׁבַת (קכ"ו) ד"ה
וּמְדַבְּרִיהֶן וְנ"ל וְאַע"ג דְּטָפִיחַ לֹא מְבַטֵּל לִי כְּמוֹ פָּקֵק פְּדֹאֵמֵר בְּסִנְפָה (כ"ח) גַּבֵּי סְדִין
אִיכָא לְמִימֵר דְּמְבַטֵּל לִי טָפִי מְסָדִין עַכ"ל: ח) הַדְרָן לְדִינָא שְׂאִין לְהַתִּיר בְּנ"ד ע"י מְחִיצַת
גִּידוּדֵי הִחְרִיץ מִשׁוּם דְּנִתְמַעֵט ע"י הָעֶפֶר מְעוּמָק, וּבְשַׁבַּת אֶפְ"י אַרְנָקִי מְבַטֵּל אִינְשׁ,
וּמְמִילָא נִרְאָה דְּאֶפְ"י בְּזִמְן שְׁפִינּוּ הָעֶפֶר וְנַעֲשֶׂה הִחְרִיץ עֲמוּק י' לֹא מְהַנִּי כְּלוּם דְּרָגִיל
וְעֵתִיד הִחְרִיץ לְהַתְמַלְא בְּכ"פ ע"י הַמַּיִם וְצִירוּתוֹ א"כ הָיִי כְּהָא דְּעִירוּבִין (ח') דְּחִיּוּשֵׁינוּ
שְׂמָא יַעֲלֶה הַיָּם שְׁיִרְטוֹן וּמַכְש"כ כָּאן דְּנֹדָאֵי עֵתִיד לְעֲלוֹת הִחְרִיץ שְׁרִטוֹן: וּלְפִי"ז ג"כ אִין
כָּאן מְקוּם לְצַרְף מ"ש כ"ת עַפ"ד הַדְע"ת דְּעֶשְׂרֵה טְפָחִים הֵם שְׁיַעוּר שְׂמוּנִים צ"מ מְלַבֵּד
שֶׁהַדְע"ת חֲזַר בּוֹ בְּעֲצָמוּ בְּקו"א וְשֶׁהוּא דְּבָר הַנִּרְאָה בְּחוּשׁ וְעוֹלָה בְּעַרְףָּה מְאָה צ"מ א"כ
אִין לְצַרְפוֹ לְסַפֵּק, אֲבָל בְּלֵאָה"כ כְּבָר כְּתִבְתִּי שְׂאֶפְ"י יִשׁ בְּחִרְיָן הִנְהָ עוֹנָמֵק מִי טְפָחִים לֹא
נִחְשָׁב לְמְחִיצָה מִשׁוּם דְּחִיּוּשֵׁינוּ שְׂמָא יַעֲלֶה שְׁרִטוֹן וְיִתְמַעֵט מִי טְפָחִים ע"כ אִין לְהַתִּיר
מִשׁוּם זֶה וְהַנְּלַע"ד כְּתִבְתִּי: יְדִידוֹ דּוּש"ה.

סִימָן מֵא לְהַנְּ"ל מְכַתְּבוֹ קַבְלִיתִי וְלֹא מְצִאתִי בּוֹ מַה שְׁיַכְרִיעֵנִי לְנִטוֹת מְדַעֲתִי שְׂאִין הִתִּיר
לְסַמְּוֵךְ עַל מְחִיצַת הִחְרִיץ שְׁנִתְמַעֵט ע"י הָעֶפֶר מְעוּמָק עֲשָׂרָה וְלֹא מְהַנִּי בְּזָה מַה שְׁעֵתִיד
לְפָנָיו כְּמוֹ שְׂבִאֲרֵתִי, וְהִגַּע עֲצָמָה דָּאֵם נֹאמֵר לְהַתִּיר מִטַּעֵם זֶה א"כ תֹּאמֵר שְׂגַם בְּנִתְמַלְא
כְּלוּל וְהַשְׁנָה אוֹתוֹ עִם הַקְּרָקַע שְׁלִמְעֵלָה דַעכ"ז מְקָרִי מְחִיצָה מִשׁוּם שְׁעֵתִיד לְפָנָיו, שְׁנָה
דְּבָר מְגוּחָה לְשִׁפּוֹט עַל קְרָקַע חֲלָקָה לּוֹמֵר שְׂנַמְצָא בְּעוֹמָק תּוֹכָה מְחִיצָה וְעַכ"פ דְּהָיִי

מחיצה שאינה ניכרת ומחיצה נדרסת ואפי' בור עמוק י' לא מהני רק ברוחב ד' דאל"כ אפשר לפסוע משפתו לשפתו כפירש"י עירובין (ע"ח) במתני' דחריץ שפין ב' חצרות עמוק י' ורוחב ד' מערבין שנים כו', ובשו"ת ח"צ סי' ה' שהביא מירושלמי רפ"ק דעירובין, ובשו"ת האחרונים לגבי גשר שע"פ המים דמבטל מחיצה משום דהוי מחיצה נדרסת עיניו נפש חי' אריכות ושו"ת אגמרי ינושר ח"א סי' ק"ב וא"כ כמו שא"א להתיר בנתמלא החריץ לגמרי הכ"נ בנתמלא פדי שמתמעט מעומק י"ט אפי' נאמר דהוי כמחיצה ע"י שעתידי לפנותו דא"כ נתת דבריך לשיעורין, ומה שכתב כ"ת שהספימו אתו רבנים גדולים להתיר רק מפני שלא דברו מחששות שהזפרתי ע"כ לא רצה לסמוך עליהם עצמם, תמה אני שאם לא הזכירו ממה שיש לחוש ולדון א"כ מה התירו ומה כתבו בכלל, ומה שכתבתי הדברים? תנו עיניך ויחדקו: ידידו.

סימן מב ב"ה עש"ק י"א תמוז תרצ"ב. שוכט"ס לכבוד הרב הה"ג החו"ב בנש"ק מו"ה יצחק הורוויץ נ"י אבד"ק טעשון: א) ע"ד שאלתו בעירו שרוצה לתקן תקון עירובין אבל פאשר נמצא בעיר מפלגות לשטון פדי להקעים ימאנו לזכות בפת העירוב שישנה להם ע"י אחר ונהביא כ"ת מפמ"ג סי' שס"ז א"א סק"ג שצ"ע אי מועיל להם הזיכוי בכה"ג שמוחים בפירוש שאין רוצים לזכות ולסמוך אדעת הרשב"א קידושין (כ"ג) דאפי' העבד עומד וצונח יכול לזכות לו ג"ש שכתב בשו"ת מחז"א סי' ע"ג שאין בזה פדי סמיכה משום דביו"ד סי' רס"ז סעי' מ"א פסק דלא פהרשב"א רק דמבואר בש"ע או"ח סי' שס"ז בשי' הר"מ דב"ד פופין אותו בע"כ לערב עמהם או ב"ד יורדים לנכסיו וע"כ עצתו לקבץ מהם נדבות בלא הודע לתכלית זה ולקנות אח"כ מזה פת לעירוב שיהי' זה מדין יורדין ב"ד לנכסיו ע"י שנתקבל מטה"ע ורוב מנגן ובנגן, גם ציין משו"ת מהר"ם שיק סי' קפ"א עפ"י ד האעו"ז לחלוק על הח"צ ונהביאם בפ"ת עכתו"ד: ב) והנה באופן שלא הי' מחאה משום צד בכלל העירוב רק שיש ממאנים לזכות בפת שמוצה להם ורוצים להיות הם המזופים את פת העירוב ולהניח בבהכ"נ שלהם הי' הדבר תלוי במחלוקת שו"ת הח"צ והאעו"ז ושו"ת מהר"ם שיק הג"ל דלדברי הח"צ הוי זה בכלל מה שאמרו דחולק עירובו אינו עירוב ולשו"ת מהר"ם שיק עפ"י ד האו"ז דחולק עירוב שאינו עירוב הוא רק באינו רוצה שיערב אחד בבקירו אבל אם כ"א מוצה לכולן רק שחולק את הפת שמניחו במקום אחר מהני העירוב ובבי"צ יו"ד ח"ב בקו"א סי' ז' הביא פן שיטת רבינו יהונתן דכה"ג שאין מקפידין זע"ז בזכ"י בפת העירוב אין בזה משום חולק עירובו: ג) ובבי"צ שם תמה על שי' הר' יהונתן מש"ס עירובין (מ"ט) לגבי חולק עירובו דאינו עירוב דעד כאן לא קאמרו בה אלא דמליא מנא ואיתור וילעיל (מ"ח) אגמרי עד כאן לא קאמרו בה אלא בשני פלים בבית אחד אבל בשני בתים לא, נמצא דבב' בתים ל"ה עירוב אפי' כה"ג דמליא מנא ואיתור דכה"ג אין מקפידין וכ"כ בס' גאון יעקב שם בשם הרשב"א ובהה"מ פ"א מעירובין הי"ח אבל שי' הירושלמי דגם בב' בתים הוי עירוב אם אינן מקפידין והוא בירו' פ' הדר ה"ז ר' יסא בשם ב"י בגי' המבוי שנתנו את עירובן בב' מקומות אם מבלי מקום הר"ז מותר אם בשביל לחלוק עירובן אסור הנה מלשון ב' מקומות משמע אפי' ב' בתים עכ"ד הגאון יעקב ונהביאו בבי"צ נכתב דלפי"ז י"ל שהרבנו יהונתן סמוך אירושלמי: ד) אמנם לענ"ד אין הכרח שיחלוק הירושלמי עם ש"ס דילן בזה דאפשר מה דאמר בירושלמי דב' מקומות במליא ואיתור הר"ז עירוב אין

הפי' דב' מקומות ב' בתים רק דבב' פלים קרי לה ב' מקומות ויש להעיר דמצינו כה"ג ג"כ בלשון המקרא דקרי לכלים בלשון מקומות והוא בע"ז (נ"א:) דאמר בקרא דאבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו וגו' בכלים שנושפתמשו בהם לע"א הפתוב מדבר ומקשה הא מקומות פתיב ומשני אם אינו ענין למקומות דלא מיתסרו כו' תנהו ענין לכלים כו' הרי דלמסקנא פירושא דמקומות היינו פלים ואע"ג דאתג' רק באם אינו ענין מ"מ יהי' מה שיהי' אפתי לבסוף פירושא דמקומות היינו פלים ונהגם שאין ראי' מזה לפרש בלשון הירושלמי הבאתי דרף הערה זכר לדבר דאפשר למשמע פלים בלשון מקומות ודו"ק: ה) אמנם בעיקר הקו' על רבינו יהונתן ובחלוף שי' שניהתלמודים בבלי וירושלמי י"ל דבלאה"כ יש להבין במ"ש הרשב"א הנ"ל דבב' בתים אפי' במליא ואיתור ל"ה עירוב ומוכח לה מגמ' דעירובין (מ"ט) גבי שלש חצירות שעירבו החיצונות עם האמצעית דשתי החיצונות אסורות זע"ז דמוקי לה רב ששית שנתנו עירובן בב' בתים דעד פאן לא קאמרו ב"ה אלא בב' פלים אבל בב' בתים לא ומאי ראי' דלמא דוקא התם דהוי תרתי לריעותא שהם ב' חצירות שלא עירבו זע"ז וגם את עירובן עם האמצעית לא נתנו בבית אחד משא"כ היכי שרוצין לערב זע"ז וזוכין יחד בפת רק שחלקו בב' בתים דמליא ואיתור מנ"ל דל"ה עירוב וכבר העיר פן בס' גאון יעקב ותי' דהרשב"א דייק לה רק מלשון הגמ' אבל בב' בתים לא עיי"ש דמשמע דבכל גונוי כה"ג ל"ה עירוב עיי"ש, והשתא לפי"ז דלא מפורש רק דאתג' מדיוקא יתכן לומר דהדבר תלי' בפלוגתא והוא דבנזיר (מ"ה) ת"ר וגילח הנזיר פאה"מ בשלמים הפתוב מדבר ר' יצחק אומר א"צ הרי הוא אומר ולקח שער ראש נזרו ונתן כו' יצא זה שמחוסר לקיחה הבאה ונתנה פירש"י שאם יגלח בפתח ההיכל יהא מחוסר הבאה לעזרה הלכך אינו מגלח אלא בצד הדוד הנה מצינו פאן דמחוסר קריבה כמחוסר מעשה דמי אבל לעומת זה בשבת (ק"ד) א"ר אמי פתב אות אחת בטבריא ואות אחת בציפורי חייב דמחוסר קריבה לאו כמחוסר מעשה דמי ומשום סתירה זו פתב בהקדמת ס' גט מקנשר דבאמת פליגי בזה ר' יצחק ור' אמי וקיי"ל כר' אמי דמחוסר קריבה לאו כמחוסר מעשה דמי (ויש להעיר בזה עפ"י מ"ש התוס' שבת (פ') ד"ה בהעלם שיש חילוק בין פתיבה להוצאה דלגבי הוצאה מודה דמחוסר קריבה כמחוסר מעשה דמי אבל נראה דרק לגבי הוצאה יש לחלק הכי אבל לגבי שאר דברים הדין כמו לגבי פתיבה דלאו כמחוסר מעשה דמי: ו) ולפי"ז נראה דה"ה לגבי חולק ערובו כה"ג שאין מקפידין רק שנתנו בב' בתים דמליא ואיתור דאמר רב ששית (עירובין מ"ח) דל"ה עירוב על פרחו דס"ל לרב ששית כר' יצחק (בנזיר מ"ה) דמחוסר קריבה כמחוסר מעשה דמי כמחוסר הבאה מהיכל לעזרה והכ"נ במרוחקין בשתי בתים משא"כ לדידן דקיי"ל להלכה (בשבת ק"ד) דמחוסר קריבה לאו דמחוסר מעשה דמי הכ"נ לא איכפת לן מה שנותן העירוב בב' בתים פיון שאין מקפידין וזוכין כל אחד בפת העירוב וכשיטת רבינו יהונתן ודו"ק: ז) ויש להסביר עוד מה שפתיבתי דרב ששית יסבור דמחוסר קריבה כמחוסר מעשה דמי די"ל דרב ששית אגיל בזה לשיטתו בפסחים (צ"ב) דאמר הי' בדרף רחוקה ושחטו וזרקו עליו דר"נ אמר הורצה מיחס הוא דחס רחמנא עליו ואי עביד תע"ב נרב ששית אמר לא הורצה מידחה דחי' רחמנא פטמא ונראה דפליגי בזה משום דבטמא גופא אמר לעיל (פסחים צ') דאשו"ז על ט"ש משום דמחוסר טבילה אבל שו"ז על טבו"י דלא מחוסר מעשה דשמשא ממילא ערבה

ולכן לגבי דָרָךְ רְחוּקָה שֶׁהוּא מְחַסֵּר קְרִיבָה לְעֲזָרָה תְּלִי בְּנֵה אִי מְקַרֵי מְחַסֵּר מַעֲשֵׂה וְאֵנִי קִיִּ"ל דְּמְחַסֵּר קְרִיבָה לְאוּ כְּמִתְחַסֵּר מַעֲשֵׂה דְּמִי וּבְתוֹס' יְבָמוֹת (צ"ג) ד"ה מִיִּתִי פְתָבוּ דְּמְקַרֵי בְּיָדוֹ אִפִּי בְּדָרָךְ רְחוּקָה ע"כ ס"ל לר"נ דְּשׁו"ז עַל דְּרָךְ רְחוּקָה דְּלֹא דְּמִיָּא לְטָמָא דְּמְחַסֵּר מַעֲשֵׂה הַטְּבִילָה אֲבָל רַב שְׁשֵׁת ס"ל דְּמְחַסֵּר קְרִיבָה מְחַסֵּר מַעֲשֵׂה דְּמִי ע"כ ס"ל דְּאִשׁוּ"ז דְּרַחֲמָנָא דְּחִינִי פְטָמָא וְהִינּוּ דְּמְקַרֵי מְחַסֵּר מַעֲשֵׂה כְּמוֹ טָמָא וְנִמְצָא יָפָה עוֹלָה דְּרַב שְׁשֵׁת לְשִׁיטָתוֹ בְּעִירוּבֵין (מ"ח) דְּבַב' בְּתִים אִפִּי בְּמִלְיָא וְאִיתּוֹר ל"ה עִירוּב דְּמְקַרֵי חוֹלָק עִירוּבוֹ מִשׁוּם דְּמְחַסֵּר קְרִיבָה מְחַסֵּר מַעֲשֵׂה דְּמִי וּמִשָּׂא"כ לְדִידָן וְהִיא הָעֲרָה יְקָרָה בַּס"ד: ח) וּבִלְאֵה"כ פְּתַב בְּמִהְרָ"ם שִׁיק דְּמָה שְׁמַנִּיחִין הָעִירוּב בְּשִׁתִּי בַּהֲכ"נ ל"ה זֶה חוֹלָק עִירוּבוֹ שְׁהָרִי הַהֲנָחָה בַּבְּהֲכ"נ הוּא לְתַכְלִית שְׁלֹא יֵאָסְרוּ אֲנָשֵׁי הַפְּפָרִים שְׂיֵשׁ לָהֶם חֶלֶק בַּבְּהֲכ"נ וְאִין לָהֶם חֶלֶק בְּעִירוּב ע"כ הַהֲכָרַח לְהַנִּיחַ הָעִירוּב בְּכָל בַּהֲכ"נ שְׂיֵשׁ לְכֻלָּם חֶלֶק בְּהֵם דְּהוּי בֵּית שְׁמַנִּיחִין בּוֹ הָעִירוּב דָּא"צ לִיתָן חֶלֶק בְּפֶת אַף בְּגִדוֹן שְׂאֵלְתִּינּוּ כְּנִרְאָה שְׂאִין מְחַצֵּת הַצַּד הַשְּׂנִי עַל מְקוֹם הַנְּחַת הָעִירוּב אוֹ אוֹדוֹת הָאִישׁ מִי שְׂיִזְכָּה לָהֶם הָעִירוּב אֲבָל מְחַצֵּתָם הוּא עַל עֵיקַר הָעִירוּב בְּכָלל וְע"כ לְדוֹן אִם אֶפְשָׁר לְעָרַב לָהֶם בְּעַל פְּרָחִים: ט) וְהִנֵּה בַּש"ע או"ח ס' ש"ס"ז לְדַעַה הָרֵאשׁוֹנָה רַק אֲשֵׁתוֹ שָׁל אָדָם מְעָרְבֵת שְׁלֹא מִדַּעַתוֹ בְּחֻדָּא לְמַעֲלִיּוֹתָא בְּרַגִּיל לְהַשְׁתַּמֵּךְ אוֹ בַּכָּה"ג שְׂאוּסֵר עַלֵּיהֶם וְאִפִּי לְדַעַה הַשְּׂנִי שֶׁהוּא שִׁי הַר"מ דְּבַנִּי בֵּיתוֹ עֲדִיפִי לְעָרַב בַּע"כ אֲבָל רַק בְּרַגִּיל לְהַשְׁתַּמֵּךְ מֵה דְּלִיתָא בַּנ"ד וְלֹא נִשְׂאָר רַק עַפ"י הַמְּבֹאָר בַּש"ע שָׁם דְּב"ד כּוֹפִין אוֹתוֹ בַּע"כ לְעָרַב עִמָּהֶם אוֹ ב"ד יוֹרְדִין לְנִכְסֵי וְטוֹבָה עֲצַת כ"ת לְעֲשׂוֹת קִיבוּץ כְּסָף מְכָל בְּנֵי הָעִיר שְׂיִהְיִי זֶה בְּכָלל ב"ד יוֹרְדִין לְנִכְסֵי רַק שְׂצָרִיף לְזַהַר עַפ"י"ז שְׁלֹא לְשַׁיֵּר אַף אֶחָד מִבְּע"ב שָׁל הָעִיר שְׂיִהְיִי הַקְּבוּץ מִכָּאוּ"א וְיִהְיִי כְּוָלָם מְשֻׁתְּפִים בְּפֶת הָעִירוּב: י) וּמ"ש מְדִין פֶּת ב"ד בְּרַב שְׁנִתְמַנָּה מִטָּה"ע לְעַנ"ד נִרְאָה דְּוָדָא א"צ בְּזָה ב"ד קְבוּעַ דְּוָקָא רַק כָּל ב"ד שָׁל שְׁלֵשָׁה שְׁהָרִי מ"ש בַּר"מ וּש"ע דְּב"ד כּוֹפִין אוֹתוֹ לְעָרַב אוֹ יוֹרְדִין לְנִכְסֵי פְתַב הַגְּרָ"א ז"ל שְׁמִקּוּרוֹ מִש"ס עִירוּבֵין (פ') דְּקָאֵר לִימָא מְסִייעַ לִי כּוֹפִין אוֹתוֹ לְעֲשׂוֹת לְחִי וְקוֹרָה לְמַבּוּי שְׂאִין הֵתָם דְּלִיכָא מְחִיצוֹת ל"א מְצַד שְׂאִין שְׂגִירְסַת הַר"מ ב"ד שְׂאִין וְא"כ הוּי זֶה פְּדִין כּוֹפִין אוֹתוֹ לְעֲשׂוֹת לְחִי וְקוֹרָה וּמְבֹאָר בַּש"ע חו"מ ס' קס"ב דְּכּוֹפִין בְּנֵי הָעִיר זֶה אֵת זֶה לְעֲשׂוֹת חוֹמָה דְּלִתִּים וּבְרִיחַ לְעִיר וּלְבָנוֹת לָהֶם בַּהֲכ"נ וּמְבֹאָר שָׁם וּבְרַמ"א ס' ב' וְשׁו"ת הַפּוֹסְקִים דִּישׁ כַּח בְּיַד טוֹבֵי הָעִיר אִפִּי בְּאִיכָא רוּחָא לְהָאִי וּפְסִידָא לְהָאִי הִיכִי שֶׁהוּא לְמִיגְדֵר מְלִתָּא וּבַש"ע או"ח ס' קנ"ג בְּרַמ"א דְּזַטָּה"ע דִּינָם פְּחָבֵר הָעִיר וּבַמַּג"א שָׁם סַקל"ז בְּשֵׁם הַמ"ב דְּהָאִיִּדְנָא זַטָּה"ע יְכוּלִים לְמַפְּוֹר אַף בַּהֲכ"נ שָׁל כְּרָפִים וְא"כ בַּכָּה"ג שְׁלִפִי דַעַת ת"ח שְׁבָעִיר וּמַכְש"כ הַמְּמוֹנָה לְרַב עִמָּהֶם רוּאִים שְׂיֵשׁ בְּזָה צְוֹרָךְ לְתִיקוֹן הָעִיר וּשְׁמִירַת שְׁבֵת יֵשׁ כַּח לָהֶם לְעָרַב שְׁלֹא מִדַּעַתָּם בְּעַל פְּרָחִים: יא) וְעוֹד נִרְאָה דְּכָל מַה שְׁכָתַב בַּש"ע ס' ש"ס"ז דְּצָרִיף ב"ד דְּוָקָא יִתְכַן מִשׁוּם דְּכָבֵר נִחְלְקוּ הָרֵאשׁוֹנִים בְּכָל מִיָּדִי דְּכָפִי אִי צָרִיף ב"ד וְעִינֵין קְצָה"ח ס' ג' מֵה שְׁהוֹכִיחַ מִתּוֹס' רִישׁ סְנֵהֲדֵרִין דְּבְמִיָּדִי דְּכָפִי צָרִיף מְוַמְחִין דְּוָקָא וְאֵנִי שְׁלִיחוֹתִי דְּקִמְאִי עֲבָדִינוּ וּכְדָאֵר בְּגִיטִין פ' הַמְּגָרֵשׁ מִיָּדִי דְּהוּהוּ אֵהוּדָאוֹת וְהִלְנָאוֹת, וְהִנֵּה בַּמַּנ"ח מ' תְּקַנ"ח פְּתַב דְּכָפִי שְׁלֹא לְעֵבֹר אֲלָאוּ וְדָאִי ל"צ ב"ד שְׁהָרִי אִפִּי מ"ע שְׁשֻׁכְרָה בְּצִידָה שְׂאִין כּוֹפִין מ"מ בַּל"ת כּוֹפִין, וּבַח"ס חו"מ ס' קע"ז פְּתַב לְחֶלֶק דְּבַעֲנִינֵי קִיּוּם הַמְּצוֹת א"צ ב"ד לְכָפִי כְּמוֹ בְּלוּלָב וְסוּפָה רַק כָּל אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל מְחַוֵּיב לְהִקִּים אֵת הַתּוֹרָה בְּקִיּוּם הַמְּצוֹת אוֹ לְהַפְרִישׁ מְאִיסוּרִין

וכמו"ש הרמב"ן פ' תבא ורק בחלק המשפטים בד"מ בין אדם לחבירו צריך ב"ד דוקא לכפ"י, ועיי"ש שהוסיף עוד לחדש דלאחר שיצא פס"ד מהב"ד והוא מסרב שוב נכנס הדבר בכלל החוקים והמצוות שיכול כל אחד מיישראל לכוף וא"צ ב"ד, והנה לפי חילוק הח"ס לכאן יש לעיין בדבר שיש בו משניהם חוקים ומשפטים פגון בצדקה או כה"ג דנ"ד לערב עם בני העיר שיש בזה מצוה וגם הוצאות ממון אי צריך ב"ד בכפ"י, ונראה דכינן דעכ"פ איכא בזה דררא דממונא אף שיש בו מצוה מ"מ א"א לכפ"י בלא ב"ד וכה"ג ב"ר"ן נדרים (ז) שנגחלקו הראשונים ז"ל דאיבעי' אי יש יד לצדקה דאיסורא דאית בה ממונא אי הוי כממונא, ועיין ג"כ מה שפירש"י (חולין קל"ב) דאין ב"ד כופין אלא במצ"ע שאין בה חסרון פיס דמפין אותו עד שת"נ ובתוס' פתבו בכ"ד מה דכופין בצדקה דמתן שקרה בצידה הוא רק משום הלוא דלא תקפון, ועכ"פ במצוה שיי"ב חסרון פיס בודאי דצריך ב"ד בכפ"י כמו בחלק המשפטים לחילוק הח"ס הנ"ל: יב) ולפי"ז נראה דמה שמבואר בסי' שס"ז דצריך ב"ד דדוקא שכופין אותו לערב עמהן או ב"ד יורדין לנכסיו שהוא משום שיש בזה דררא דממונא להשתתף בפת לעירוב שהוא נוגע לחלק המשפטים דצריך ב"ד לכפ"י כדברי הח"ס: ומעתה יצא לנו בנ"ד דכל מה דצריך ב"ד היינו רק בעיקר הגבי' של הסיוע בפת העירוב, אבל כמו בנ"ד שהגבי' יהי בטוב מנדבת לבם בסתם בלי לפרט להם הנדבה לאיזה תכלית ומפיון שפבר הוציאו הפמון מרשותם ואסחו דעת' מינ' ורק מה שנושאר עוד לעשות בלא דעתם בעל פרחם מן המקובץ פת לעירוב זה שוב נכנס בכלל החוקים לבד שהוא לתיקון הדת דא"צ ב"ד כלל לכפ"י ודו"ק, ונראה עוד שאין הכרח ג"כ לקבץ מפל אחד רק שינתן מפיו הקהל לצורך פת העירוב דכל העיר שנותפים הם בכיס הקהל ועכ"פ דמהני וחזי לאצטרופי עם מה שיקובץ ביחוד מכל או"א פנ"ל, והנה יש צד קולא בנ"ד שיועיל לזכות להם פת העירוב בעל פרחם ע"פ המח"א בה' זכי שהעלה דבזכות גמור זכין לאדם אפי' עומד וצונח ועיין ריט"א (דף ו') בזה, ומה שבש"ע סי' שס"ז אתי עלה רק מדין ב"ד יורדין לנכסי התם בשנותפים בחצר ובית אפשר דל"ה זכות גמור שאולי יש קצת חוב לחבירו ע"י שיהי' שכנו רגיל להכניס ולהוציא אתו, משא"כ ככה"ג בעירובי חצרות של כל העיר דליכא קצת חוב רק זכות גמור זכות הרבים שלא יהיו נכשלים בחלול שבת א"כ י"ל דמהני לזכות להם בע"כ ובשו"ת מחז"א הנ"ל בנגידון שלו כתב דל"ה זכות גמור משום שהם רוצים ג"כ בעירוב רק שיהיו הם המזכים או שינתן בבהכ"נ שלקהם משא"כ בנ"ד שאין רוצים כלל בעירוב הוי זיכוי העירוב זכות גמור, ועכ"פ בצירוף תלתא לגבות מכל אחד, ושינתן ע"ז מפיו הקהל וגם לזכות ע"י אחר בעד כל אנשי העיר ודאי דמהני זה הנלע"ד: ידידו.

סימן מג. ב"ה י"ג שבט תר"צ.

שוכת"ס לכבוד ידידי הרב הגדול החריף ובקי מעוזו ומגדול מו"ה גרשון גרינבוים נ"י דומ"צ בק' זאבנא יע"א: א) ע"ד השאלה בדין צוה"פ שעומד למשל לרוחב ממנו נמשך חוט של צוה"פ השני שהוא לאורך המבוי אם אין בזה חשש ביטול מחיצה שצוה"פ אחת מבטל חבירתה והעיר כ"ת משו"ת חס"ל מה"ת סי' מ' בצוה"פ שעשו באמצע גובה עוד קנה אחת למטה מעשרה וכתב שאין זה ריעותא פיון שצוה"פ משום מחיצה וכי זה שהוסיף בעשיית מחיצה מיגרע גרע וכמו דאמר' בעירובין (צ"ב) לא מצינו מחיצה

לאיסור, וכ"ת פתב לפקפק בסבא וגם בעירובין שם איפא מ"ד דפליגי וס"ל דמצינו מחיצה לאיסור: (ב) הנה גם במקו"ח בתקון עירובין פתב בנידון דידן לענון חשש מבו עקום העלה להתיר עפ"י סברת הש"ס הנ"ל דלא מצינו מחיצה לאיסור עיי"ש אף בנ"ד החשש משום ביטול מחיצה דלא שייך סבא זו ומשום דסילוק מחיצה היא כמו דאמר הש"ס שם לגבי בית שחציו מקורה כו' דאילו השנה את קרויו אסור לזרוע דלא קשה דהוי מחיצה לאיסור משום דסילוק מחיצה היא והכ"נ בנ"ד: (ג) אף צע"ק עוד בדברי החס"ל מאחר שנתחית לסבא דמשום שהוסיף בעשיית מחיצה לא מגרע גרע למה לא הביא לזה מתוס' עירובין (ה'): לגבי לחי של ד"א שהקבע לשם לחי דכשר דכתבו ממש לשון זה של החס"ל וז"ל דאילו עבדי' לשם לחי כשר בכל ענין דמשום דרובה בסתימתא לא גרע עכ"ל: ובאמת שאלת החס"ל מבואר בלקוטי דינים שבסוף ס' מהרי"ל שהשיב דהפסקת העץ אינו מבטל דהא אשכחן שהרשב"א אסר קורת מבו שגבהה מקצתה למעלה מעשרה ומקצתה למטה מעשרה ומדמי לה להא דעירובין (י"ד) הניח קורה ע"ג מבו ופרס מחצלת עליה קורה אין פאן מחיצה אין פאן וקרא"ש דוחה דכש"כ דהוי סתימה טפי וכן קיי"ל בש"ע סי' שס"ג סעי' כ"ד וה"נ לא איכפת לן בעץ הקשור ומפסיק דכש"כ דהוי סתימה טפי, ובשו"ת אבני גזר או"ח סי' רצ"ה נשאל בשאלת כ"ת שבאמצעי של החוט מצוה"פ משוף חוט אחד או שתיים וכתב להתיר עפ"י המהרי"ל הנ"ל, גם בס' פת"ז סי' שס"ג העתיק בזה לשון המהרי"ל שהביאו בשו"ת ב"ש או"ח סי' מ"ד: (ד) פן ראיתי בתשובת הרב הגאון מלוקאטש נ"י לכ"ת שהביא לנ"ד מהרי"ל הנ"ל אבל פתב לתמוה ע"ד המהרי"ל דיש ראי' בשי' התוס' דלא מהני צוה"פ כה"ג והוא בתוס' עירובין (י"א) ד"ה אילימא שהקשו דלמה הצריכו גבי שיורא שלשה חבלים זו למעלה מזו יעשו צוה"פ מד' רוחות ותירצו לפי שלא הי' מתקנים כו' ואפתי קשיא למה הצריכו שלא יהא בין חבל לחבל ג"ט וקרי פיון שעכ"פ יש ג' חבלים והיא דבר המתקנים א"כ סגי בעליון לחוד שיעמוד כדינו מתורת צוה"פ אלא ע"כ דחבל התחתון מבטל לעליון מתורת צוה"פ עכ"ק וראיתו וציינו שמצא אח"כ הערה זו בס' פת"ז וכן פתובה שמה בס' שס"ג ומכח ראי' זו העלה שם בשאלת מהרי"ל בצ"ע עיי"ש: (ה) ואמנם לפענ"ד נראה דאף שבדין קורה הנמשכת למטה מי' נחלקו הרשב"א וקרא"ש ז"ל כנ"ל מ"מ בצוה"פ כה"ג ודאי דכשר לכ"ע כפי שיבואר וליפא סתירה פלל מתוס' עירובין (י"א) פלל: הנה זה לשון המחבר בס' שס"ג סעי' כ"ד אבל אם הניח קורה רחבה ונמשכת קצת למטה מי' פשרה עכ"ל והיא ג"כ לשון הטור שם רק שהמחבר הוסיף תיבת קצת שלא נמצא בדברי הטור וכבר דקדק בזה הט"ז: גם תמה הב"ח על גוף הדין של המחבר שהוא סותר לדברי הב"י עצמו במקומו שכתב במחלוקת הרשב"א וקרא"ש ז"ל דנראה בשקורה מונחת למעלה מי' מיירי דאי מונחת למטה מי' אפי' אין רחבה יותר מהראוי פסולה כו' וא"כ איך שינה הב"י ז"ל את טעמו בש"ע לפסוק דנמשכת קצת למטה מי' פשרה אבל הנראה לענ"ד דקו' נדא מתרצת בתבירתה ותיבת קצת שהוסיף בש"ע היא הימד שההלכה תלוי' בו והב"י ז"ל הודה בכה"ג להכשר: (ו) דהנה בדין הנ"ל שנמשכת הקורה למטה מי' מצינו כה"ג בגמ' עירובין (ג') מקצת קורה בתוף כ' ומקצת למעלה מכ' כו' מ"ש במבו דכשר דאמרי' קלוש סוכה נמי לימא קלוש, אי קלשת הו"ל חמתה מרובה מצילתה הכ"נ אי קלשת הו"ל קורה הנשילת ברוח אלא ע"כ נעשה צילתה

מְרוֹנָה מִחֲמַתָּה הַכ"נ ע"כ נַעֲשׂוּ כְּשִׁפּוּדֵינִי שֶׁל מִתְּכֶת כּו' וּפִירִש"י הַכ"נ חָשׁוּב אוֹתָהּ כְּשִׁפּוּדֵינִי כְּבָדֵינִי דָּאֵי נְמִי קְלוּשִׁי לֹא שְׂדֵי לְהוּ זִיקָא דְהָא לֹא מִיָּדִי שְׁקִלְתָּ אֵינּוּ אֶלָּא רוֹאִין הוּא דְקָאֵמֵר עַכ"ל: ז) וְנִרְאֶה דְמָה שֶׁהִכְרִיחוּ לְרִש"י ז"ל לְסַבְּרָא זוּ מְשׁוּם דַּאֲל"כ תִּיקְשִׁי לְכָאוּ' בְּמָה דְאָמֵר אֶלָּא ע"כ נַעֲשׂוּ כְּשִׁפּוּדֵינִי שֶׁל מִתְּכֶת, שְׁהָרִי לְקַמְן (דָּף י"ד) בְּמַתְנֵי ס"ל לר' יְהוּדָה סַבְּרָא זוּ דְאָמֵר הֵיטָהּ שֶׁל קֵשׁ וְשֶׁל קְנִים רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאֵילוּ הִיא שֶׁל מִתְּכֶת וְרַבְּנָן פְּלִיגוּ עָלֶיהָ וְאִיךָ א"כ אָמֵר כָּאֵן נַעֲשׂוּ כְּשִׁפּוּדֵינִי שֶׁל מִתְּכֶת מָה שֶׁהוּא בְּפִלּוּגְתָּא וְהִלְכָה כְּרַבְּנָן דְלֹא אָמְרִי רוֹאִין לְכָךְ פִּירִש"י מְשׁוּם דְלֹא מִיָּדִי שְׁקִלְתָּ אֶלָּא רוֹאִין הוּא דְקָאֵמֵר, וְהֵינּוּ דַּכָּה"ג שֶׁכְּפֹעֵל אֵינְנוּ שֶׁל קִשּׁוּנֵינִי נִיטְלַת בְּרוּחַ, רַק דְרוֹאִין הוּא דְקָאֵמֵר כְּאֵילוּ נִיטְלַת בְּכַח וְלֹא בְּכֹעֵל בְּזָה אִפִּי רַבְּנָן מוֹדֵי דְאָמְרִי נַעֲשׂוּ כְּשִׁפּוּדֵינִי שֶׁל מִתְּכֶת, אֵיבְרָא שִׁי"ל מְטַעַם אַחַר מוֹדוּ הֵכָא רַבְּנָן מְשׁוּם דַּל"ה פְּסוּל בְּגוּפּוֹ כ"א מִחֲמַת הַמְּקוֹם שְׁמִקְצַת הַקּוֹרָה לְמַעְלָה מִכ' בַּכָּה"ג שֶׁפִּיר אָמְרִי נַעֲשׂוּ כְּשִׁפּוּדֵינִי שֶׁל מִתְּכֶת וְכַמּו"ש הַב"י סִי"ג שֶׁס"ג בְּדִין הַמְּחַבֵּר סֵעִי כ"ג שֶׁהֵיטָהּ קוֹרָה אַחַת לְמַעְלָה וְאַחַת לְמַטָּה בְּשִׁי הַרְמַזוּ"ל שְׁמִכְשֵׁר אִפִּי בְּמִרְחָק יוֹתֵר מִג"ט דַּאֲע"ג דְאָמֵר אַבְיִי רִיבֵר"י ס"ל כְּאֵבוּהָ דְאִית לִי רוֹאִין וְלֹא קִי"ל כְּאֵבוּהָ שְׁאֵנִי הֵתָם שֶׁהִקּוֹרָה פְּסוּלָה מִחֲמַת עֲצָמָה שֶׁהִיא שֶׁל קֵשׁ אוֹ קְנִים אֶבֶל בְּדִרְיבֵר"י שְׁאֵין פְּסוּלָה אֶלָּא מִחֲמַת מְקוֹמָהּ אֶפְשֵׁר דְאָמְרִי בָּהּ רוֹאִין עֵי"ש, וְעֵינֵי כַּה"ג בְּתוֹס' סוּפָה (ט'): ד"ה הָא דְפְּסוּל מִחֲמַת הַמְּקוֹם לֹא מִיְקָרִי סְכָךְ פְּסוּל וְכֵן בְּסוּפָה (ל"ה) מִחֲלֻקַּת רִש"י וְתוֹס' שְׁפוּתֵרִים לְתוֹס' קִידוּשֵׁין (נ"ג) אוֹ בְּחוּץ לִירוּשָׁלַיִם שֶׁא"ר מִחֲמַת הַמְּקוֹם אֵי מְקָרִי הֵיטָר אֶכִּילָה עֵי"ש: ח) עַכ"פ לְפִירִש"י כָּאֵן מְצִינוּ דְמַהֲפָךְ כָּאֵן הַש"ס בְּחִקְיָה גְדוּלָה דְהֵינּוּ בְּמְקוֹם דְאָמְרִי רוֹאִין כְּאֵילוּ נִיטְלַת אֵי הֵנִי זֶה רַק בְּכַח לְעֵנֵן שֶׁלֹּא יִגְרַע מָה שֶׁחֲלַק הַקּוֹרָה הִיא לְמַעְלָה מִכ' אֶבֶל אֵין זֶה גּוֹרֵר לְהִיּוֹת כְּמוֹ בְּכֹעֵל שֶׁנִּיטְלַת חֲלַק הַקּוֹרָה שֶׁעִי"ז הֵנִי קוֹרָה הַנִּיטְלַת בְּרוּחַ אוֹ דְאָמְרִי רוֹאִין בְּכַח וּפְּוֹעֵל יַחַד: ט) אֶבֶל בְּשׁו"ת בֵּר"א או"ח סִי"י ט"ס ס"ג הָעִיר דְלְכָאוּ' סַבְּרָא זוּ דְאָמְרִי רוֹאִין בְּכַח וְלֹא בְּפִנְעֵל מְצִינוּ ג"כ לְקַמְן (עִירוּבֵין נ"ז) אֵימּוֹר דְאָמְרִי חֲזִינוּ כְּמָאן דְמַרְבַּעָא רַבִּיעִי וְדָאֵי מִי מַרְבַּעָא, מ"מ מָה שֶׁפִּירִש"י דְלֹא שְׁקִילְנָא מִיָּדִי דְרַק רוֹאִין הוּא דְקָאֵמֵר הֵינּוּ מְשׁוּם שֶׁהִיא לְהוֹעִיל לְהַמְקִצַת שְׁבִתוֹךְ כ' שֶׁלֹּא יִטְלַפוּ הָרוּחַ עֵי"ש: י) וּמַעְתָּה בְּמִחֲלֻקַּת הַרְשָׁב"א וְהָרָא"ש ז"ל לְגַבֵּי קוֹרָה שֶׁנִּמְשַׁכְתָּ לְמַטָּה מַעֲשָׂרָה הֵנָּה מְסַתְּפֵרִים דְבָרֵי הַט"ז ס"ק י"ג דִּישׁ לְהַכְשִׁיר שְׁאֵין זֶה דוּמָה לְקוֹרָה עֲקוּמָה שֶׁהִבִּיא הַב"י דְכָאֵן א"צ לִיטְוֹל שׁוּם דְבָר כְּמוֹ בְּעַקְמִימוֹת אֶלָּא רוֹאִין מָה שֶׁתְּחַתִּי כְּאֵילוּ אֵינּוּ עֵי"ש וּבְאָמַת כְּמוֹ הָא דַּגְמ' עִירוּבֵין (ג') בְּמִקְצַת קוֹרָה לְמַעְלָה מִכ' לְמ"ד בְּמַבּוּי כְּשֵׁר דְאָמְרִי קְלוּשׁ, הַכ"נ בְּמִקְצַת קוֹרָה לְמַטָּה מִי נֹאמֵר קְלוּשׁ כְּאֵילוּ אֵינּוּ רַק בְּאֶנְפֵן שֶׁהִקּוֹרָה אֵינָה רְחֻבָה יוֹתֵר מִשְׁעִיעוֹר טַפַּח תְּלִי בְּחִקְיָה הַמְּבֹאָר בְּגַמ' שֶׁם אֵי אָמְרִי רוֹאִין גַּם בְּפִנְעֵל וְאֵי קְלִשְׁתָּ לָהּ הו"ל קוֹרָה הַנִּיטְלַת בְּרוּחַ, וּבב"י כָּאֵן סִי"ג שֶׁס"ג כְּתִב וְז"ל וְנִרְאֶה שֶׁהִקּוֹרָה מְוַנַּחַת לְמַעְלָה מִי אֵינִירִי דָּאֵי בְּמְוַנַּחַת לְמַטָּה מִי אִפִּי אֵינָה רְחֻבָה יוֹתֵר מִהָרָאוּי פְּסוּלָה כּו' וּלְפִי הַנֶּ"ל לְכָאוּ' צ"ע דְאֵדְרָבָה דוֹקָא בְּאֵינָה רְחֻבָה יוֹתֵר י"ל דְפְּסוּלָה מְשׁוּם דְהו"ל קוֹרָה הַנִּיטְלַת בְּרוּחַ מִשֶׁא"כ בְּקוֹרָה רְחֻבָה דְאִפִּי אַחַר שֶׁנֹּאמֵר רוֹאִין מָה שֶׁלְמַטָּה מִי כְּאֵילוּ אֵינּוּ אִפְתִּי נִשְׂאָר שְׁעִיעוֹר קוֹרָה לְמַעְלָה, אֶבֶל נִרְאֶה דְכְּוֹנֵנַת הַב"י ז"ל דְכַש"כ בְּקוֹרָה רְחֻבָה י' לְמַטָּה י' שֶׁפְּסוּלָה הֵינּוּ בְּאֶנְפֵן שֶׁהוּא לְמַטָּה מִי בְּלִי הַמְשָׁכָה כְּלָל לְמַעְלָה וְכַמּו"ש הַט"ז, אוֹ אִפִּי בְּנִמְשָׁכָה ג"כ לְמַעְלָה מִי מ"מ עֵיקְרָהּ שֶׁל קוֹרָה לְמַטָּה מִי וְאֵינָה נִמְשַׁכְתָּ לְמַעְלָה שְׁעִיעוֹר טַפַּח כ"א

מקצת לכה כתב הב"י דפסולה משום דאי קלשפת לה הו"ל קורה הנטלת ברוח דאמרי רואין בכת וה"ה בפועל, וכמו שנראה מסקנת הש"ס עירובין (ג') ה"ל דמסיק רבא אמר זה נזה פשר חלל מבוי תנו, ולא אמר מטעם דאמרי קלוש כדאמר לעיל והיינו משום דא"כ נאמר ג"כ קלוש בפועל והו"ל קורה הנטלת ברוח, ומעתה מתוך שפיר קו' הב"ח ז"ל מה שהב"י ז"ל סותר משנתו ופסק בש"ע בקורה נמשכת קצת למטה מי דכשר היפוף מ"ש בב"י ולה"ל אתי שפיר עפ"י דקדוק הט"ז בשינוי לשון המחבר שכתב נמשכת קצת למטה מי, ולה"ל היא הדבר דרק בקורה רחבה ונמשכת הרבה למטה מי כתב הב"י דפסול משום דאי נאמר קלוש הו"ל קורה הנטלת ברוח אבל בש"ע בדקדוק יפה נקט נמשכת קצת למטה מי בכה"ג שפיר כתב להכשיר דאמר קלוש ולא יהי קורה הנטלת ברוח שהרי הקורה רחבה יותר משיעור טפח למעלה מי ודו"ק: יא) וכיון דאתא לזה נמצא דכל מה שנחלקו הרשב"א והרא"ש ז"ל הוא רק לגבי קורה הנמשכת למטה מי משום דבקורה בעינו שיעור טפח דאל"כ הו"ל קורה הנטלת ברוח, משא"כ בצוה"פ שיש בו דבר נמשך למטה מי כמו בשאלת המהרי"ל ז"ל שפיר פשר לכ"ע משום דאמרי רואין את מה שלמטה פאילו אינו שהרי בצוה"פ סגי בקנה שע"ג בכ"ש ואפי' גמי כמבואר בסו"ס"י ש"ב ולש"ל דהו"ל נטל ברוח: ומתוך לפי"ז מה שהקשה בספר פא"ז ה"ל מתוס' עירובין (י"א) דהצריכו גבי שפירא ג' חבלים סמוכים ולא סגי ברחוקים ג"ט זמ"ז ויהי העליון בתורת צוה"פ וחבלים התחתונים יהי רק פדי שיהי ראוי להתקיים רק ע"כ דגם בצוה"פ שנמשך ממנו למטה מי פסול עכ"ד, ולה"ל אתא פמין חומר דהקא שהקדימו התוס' לומר דבלא הג' חבלים אינו ראוי להתקיים שפיר עולה מה שהחבלים התחתונים מבטלין לצוה"פ פינו שנמשכין למטה מי וכדין קורה דהקא לש"ל רואין את התחתונים פאילו אינם, ז"א שהרי אי אמרי רואין בכת וגם בפועל פאילו נוטלו ממש שוב אין הצוה"פ ראוי להתקיים בלא שאר החבלים כמו"ש התוס' לכה לא מהני הקא מדין צוה"פ, אבל בדין בפלצוה"פ דסגי בחוט העליון כל שהוא שוב אינו מגרע ג"כ אם יש דבר נמשך למטה מי משום דאמרי רואין, והיא כפתור ופרח, בשמעתא אליבא דהלכתא בס"ד: יב) ראיתי מ"ש הרב הגאון מלוקאטש נ"י בשאלת העירוב שהקנים עומדים אצל פותלי הבתים תחת שיפועי הגגות שהב"ש סי' נ"ה רוצה לאסור משום דאמרי פי תקרה יורד וסותם ומדברי הט"ז סי' שס"ג סקי"ט שצריך שיהי נקבים בגג שלא יהי הפסק בין החבל להקנים משמע דאם גם החבל עם הקנים תחת הגג לא חיישינו ופילפל בזה רק שכתב לחדש להכשיר מטעם כמו דלא אמרי לבוד להחמיר הכ"נ לא אמרי גוד אחית ופי תקרה יו"ס להחמיר שהרי גוד ולבוד ודפון עקומה בהל"מ נאמרו, וח"א העיר עליו מפירש"י סנפה (כ"ב) שכתב דחבנט רמי היינו גוד אחית וא"כ הרי ברמ"א יו"ד סי' שע"א כתב אע"ג דלא אמרי לבוד להחמיר מ"מ אם הגגין זעג"ז אמרי חבנט רמי והשיב ע"ז דחבנט רמי ע"כ ל"ה כגוד אחית ממש, שהרי חבנט רמי אמרי אפי' בטפח וגם דוקא עד כ' כמבואר בסנפה (כ"ב) ואילו גוד אחית היינו פתיו"ס לא אמרי רק בד"ט לתוס' ורא"ש עירובין (פ"ו) ואיתא אפי' למעלה מכ' כמו"ש בב"י סי' שס"א בשם הסמ"ג נגד שי' רש"י עירובין (ה') ד"ה ומ"ד, גם פתיו"ס לא אמרי במשופע פי ארזילא משא"כ חבנט רמי.

ומ"ש רש"י ו"ל דחבנט רמי היינו גוד אחית הוא לשיטתו בעירוובין (פ"ו) דאפי' בטפח
אמרי' פתיו"ס עכ"ד הנחמדים: אמנם במ"ש בענין החילוקים שבין פתיו"ס ובין חבוט
רמי הוא שפנון למ"ש בשו"ת בר"א או"ח סי' ט"ז אות ב' עיי"ש שהביא מעירוובין (ט)
דאמרי' חבוט רמי גם באלקסון גם בבניאור פירש"י דסופה הנ"ל פתב שם בסי' י"ט אות
ג' דרש"י לא פי' כ"א דזו מענין גוד אחית כו' עיי"ש, גם מה שהביא הרה"ג הנ"ל בשם
האחרונים בענין קנה א' קצר מחבירו שהחוט אינו נוגע ואם יניח יהי' באלקסון דא"צ
לומר שהחוט יורד למטה רק אדברה הקנים עולים למעלה, הנה כ"ז הוא משו"ת הר"א
מזרחי ח"ב סי' כ"ו הביאו הבר"א סי' ט"ז שם: (יד) ואמנם בעיקר דבריו דכמו דלא
אמרי' לבוד להחמיר ה"ה דלא אמרי' פתיו"ס דהיינו גוד אחית להחמיר צ"ע, דהן אמת
לענין גוד אחית או גוד אסיק שלא נאמר להחמיר יפה פתב פיון דאמר בסופה (ו') דאמי
הלקתא לגוד ולבוד ולפון עקומה ועיין שו"ת אנ"ז או"ח סי' רצ"א מה"ט דלא אמרי' גוד
אסיק להחמיר, אבל מה ענין לו להא דפתיו"ס דנדאי אין זה מטעם גוד אחית דאף
שהבר"א בסי' ס"ט אות ג' פתב בלשונו דגוד נאמר לענין מחיצה כגון פתיו"ס, מ"מ צ"ע
דענין גוד הוא אפי' פחות מטפח וגוד אמרי' רק במחיצות עיין שבת (ק"א) ופירש"י
עירוובין (פ"ו) במתני' דלכ"ע אמרי' גוד אחית אבל פתיו"ס שהוא רק בטפח או בד"ט
להפוסקים, אין זה בכלל גוד אחית או אסיק ובעירוובין (צ') פליגי אמוראי בכלל אי
אמרי' פתיו"ס, זולת מה שי"ל דאף שאין זה בכלל ההלכה דגוד, מ"מ הלמ"מ היא שלא
נאמרה להחמיר וכמו"ש הרא"ש פ"ב דב"ק דסתם הלמ"מ לגרוע ולהקל אתי' כמו בדופן
סופה דאמי הלקתא וגרעתי' ואוקמי' על טפח, אבל לומר דפתיו"ס הוא היינו גוד אחית
לא יתכן לענ"ד: ידידו סימן מד להנ"ל בדבר השאלה שנמצא חטים בתבשיל בע"פ ולא
הי' ס' אבל החטים היו קשים מפלי שום ריפוף פלל: א) הביא מ"ש הפרמ"ג במ"ז סי'
תס"ז סק"י דאם אין ס' בתבשיל נגד החטה אפי' לא נתרככה אסור משום טכ"ע ד"ת
והוי פאוכל החטה בעין וע"ז פתב לחקור דאפשר כ"ז רק בפסח עצמו אבל בע"פ לא
עבדינן הרחקה כ"כ בתוספת חומרא זו וכמו שהפמ"ג בהנהגת השואל א' אות ל"א מצדד
לענין חטה שלא נתבקעה דבע"פ או ביו"ט אחרון, דאפשר רק בפסח מחמירין מחומר
פרת והכ"נ לענין זה ועמד במשמעות שו"ת מהרש"ם ח"א סי' קס"ו דאפי' בע"פ מחמיר,
גם העיר מסי' תס"ב בט"ז ומג"א סק"ז בשם הב"ח דבמלח שי"ב חטה קשה אפי' יש בה
בנו"ט שרי ופמ"ג במ"ז סק"ג דאפי' לח מותר עכתו"ד הנכונים: ואמנם הנה מה שהעיר
מדברי הב"ח סי' תס"ב פן העיר ג"כ בס' א"ח בהגהת סי' תס"ז ס"ק כ"ה ורמז ג"כ
לשו"ת חפ"צ או"ח סי' כ"ב בזה, ומ"ש כ"ת דאפשר אין להוסיף חומרא זו בע"פ, הנה
לכאז' נראה דאין זה מצד חומרא כ"א מן הדין פלשון הפמ"ג משום דטכ"ע מה"ת הוי
פאוכל החטה בעין: ב) אף נראה דהנה פל דין זה דבפחות מס' אסור אפי' בלא נתרכף
לכאז' נפל ברבנותא לפמ"ש הח"י סי' תס"ז סק"ז במ"ש המחבר בדגן שנטבע בנהר פיון
דמינח ניחוי אפי' לא נתבקע אתי' לידי חמוץ דלהטור והרא"ש שפסקו כמר עוקבא
דלמיכל חטה בעיני' אפי' לא נתבקעו ממש אלא קרובים להתבקע אסורות עכצ"ל
דבמינח ניחוי אפי' לא נתרככה אסור, אבל להפוסקים כשמואל דבעינין נתבקע ממש
בלחותה א"כ גם במינח ניחוי חמור רק בחד צד דאסור אפי' קרובות להתבקע אבל בלא
נתרככו מותרות אפי' בעיניהו עיי"ש וא"כ מכש"כ בחטים בתבשיל אפי' ליכא ס' מה

בְּכָף דַּטְכ"ע דַּאו' פִּינֵן דַּאָפִי לְאַנְכְלָם בְּעֵינֵן מְוֹתָר בְּלֹא נְתַרְכְּכוּ לְהַפּוֹסְקִים כְּשִׁמוּאֵל: אָף אִפִּי לְמֵאֵי דַס"ל לְהַטּוּר וְהֵרָא"ש הָרִי מַה דַּאִיכָא אִיסוּרָא אִפִּי בְּלֹא נְתַרְכְּכָה לְאַכְלָה בְּעֵינָא הוּא רַב הֵיכִי דְמִינַח נִיחָו וּבִמְג"א סְקִי"ב הֵק' דְלָמָּה נִיְקַל בְּתַבְשִׁיל הָא הָוִי ג"כ מִינַח נִיחָו וּבַח"י סְק"ז תִּי פִּינֵן שִׁי"ל בְּתַבְשִׁיל רוּחַמְּ דְהָוִי פְּחֻלוּט שְׁאִינוּ מְחַמְזִין לְדַעַת הַטּוּר בַּסִּי תַס"א לְכֹן לֹא מְחַמְרִינֵן פְּוֹלִי הָאִי וְעוֹד תִּי כְמוֹ"ש הַמְג"א דְבְתַעֲרוֹנְכָת מְשִׁהוּ לֹא מְחַמְרִינֵן כ"כ א"כ לְתִי הָא אִפִּי שְׁלֹא בְתַעֲרוֹנְכָת מְשִׁהוּ לֹא מְחַמְרִינֵן בְּתַבְשִׁיל חוּמְרָא דְמִינַח נִיחָו א"כ אִפִּי בְּאִין ס' הִי מְוֹתָר בְּלֹא נְתַרְכְּכָה רַב אִפִּי לְחִי הַב' דְרַב לְגַבִּי תַעֲרוֹנְכָת מְשִׁהוּ לֹא מְחַמְרִינֵן מ"מ י"ל דְזָה רַב בְּפִסְחָא עֲצָמוּ אָבֵל בַּע"פ י"ל דְוִדָּאִי לִיכָא אִיסוּרָא אִפִּי בְּפִחוֹת מַס' בְּלֹא נְתַרְכְּכָה שְׁהָרִי פְתַב הַר"מ בַּה' חו"מ פ"ה ה"ה שְׁאִין הַדְגָן שְׁנַבְלָל וְלֹא נְתַבְקַע חֲמִץ גְּמוּר שְׁל תוֹרָה וְאִינוּ אֲלֵא מַד"ס וְהִינֵנו דַס"ל דַל"ה רַב חֲמִץ גְּנוּקְשָׁה דַל"ה רַב דְרַבְּנָן לַהַר"מ, נְמַצָּא דַה"ה אִפִּי לְהַפּוֹסְקִים דְחֲמִץ גְּנוּקְשָׁה בְּלֹאוּ עַכ"פ דְגָן שְׁלֹא נְתַבְקַע לֹא חֲמִיר מְנוּקְשָׁה.

וְהִנֵּה הַתּוֹס' רִישׁ פְּסָחִים פְּתַבוּ דְלֹא אָסַר ר' יְהוּדָה אַחַר הַפְּסַח אֲלֵא בְחֲמִץ גְּמוּר דַּאִיכָא ג' קְרָאִי אָבֵל בְּנוּקְשָׁה דְלִיכָא אֲלֵא חַד קְרָא אִפִּי ר' יְהוּדָה מוֹדָה וּבְרָא"ש ר"פ כ"ש פְּתַב דַה"ה בַּע"פ לִיכָא אִיסוּרָא דְנוּקְשָׁה מַה"ת וַע' צַל"ח פְּסָחִים (י"ג) שְׁפָתַב כֹּן מְדַעַתְנִי דְנִפְשִׁי וְלִפְלֹא שְׁלֹא הִבִּיא מְהֵרָא"ש וַעֲיִי"ש בַצַל"ח שְׁחַקֵּר אִם לֹא יֵהִי אִפִּי אִי דְרַבְּנָן בְּנוּקְשָׁה בַע"פ וּלְפִי"ז נִרְאָה דַה"ה חֲטָה אִפִּי נְתַרְכְּכָה אִם לֹא נְתַבְקַע לִיכָא אִיסוּרָא אִפִּי בְּעֵינָא בַע"פ מְשׁוּם דַל"ה כ"א גְּנוּקְשָׁה דְמוֹדָה ר' יְהוּדָה דְלִיכָא אִיסוּרָא וַע"כ"פ אִי תוֹרָה נִדָּאִי לִיכָא וְהוּא דְבַר חֲדָשׁ: ג) וְא"כ לְנִדּוֹן שְׁאֲלַתְיֵנוּ דַמְכַש"כ בְּלֹא נְתַרְכְּכָה הַחֲטָה דְלִיכָא אִיסוּרָא בַע"פ: עוֹד יֵשׁ סְבָרָא דַּאָפִי בְחֲמִץ גְּמוּר שְׁאִינוּ בְּעֵינֵן רַב דַּאִיכָא נוֹתֵן טַעַם אַע"ג דַּטְכ"ע דַּאו' לֹא יֵהִי אָסוּר בַּע"פ לְהַפּוֹסְקִים כַּר"ש דְלַפְנֵי זְמַנּוּ אִינוּ עוֹבְרֵי בְּלֹא פְלוּם לֹא מְבַעֲרִי לְשִׁי הַבַּעַה"מ דַּלְר"ש מְוֹתָר אִפִּי בְּאַכִּילָה בַע"פ מְשׁוּם דְבְּאַכִּילָתוּ הוּא מְשַׁבִּיתוּ א"כ מְוֹתָר לְאַכְלוּ אִפִּי בְּעֵינֵן רַב אִפִּי לְהַתּוֹס' פְּסָחִים (כ"ח) דַּאָפִי לְר"ש אָסוּר בְּאַכִּילָה בַע"פ מְשׁוּם תַשְׁבִּיתוּ דְמִשְׁמַע שְׁלֹא פְּדָרָף הַנְּאָה הָא תִינַח בְּחֲמִץ בְּעֵינֵן אָבֵל בַּטְכ"ע בְּלֹא מְשִׁוּ דְלִיכָא תַשְׁבִּיתוּ וְכַמוֹ"ש בַּש"ע הָרַב סִי תַמ"ב ע"פ הַמְג"א רַס"י תַנ"א בְּשֵׁם הַרְאָב"ן שְׁאִין חַיִּיב לְבַעֲרוּ דְכְתִיב לֹא יִרְאֶה וְטַעַם הַמְּוֹבְלַע אִינוּ נִרְאָה א"כ מְמִילָא מְוֹתָר בְּאַכִּילָה מַה"ת: וּלְפִי"ז גַּם בַּנ"ד אַע"ג דְלִיכָא ס' נִגְדַּת הַחֲטָה וַטְכ"ע דַּאו' מ"מ בַּע"פ אִיכָא ס"ס דְשְׁמָא כַשִׁי הַפּוֹסְקִים כְּשִׁמוּאֵל דְבְּעֵינֵן נְתַבְקַע מְשִׁא א"כ אִפִּי בְּמִינַח נִיחָו עַכ"פ בְּלֹא נְתַרְכְּכָה מְוֹתָר אִפִּי בְּעֵינֵי וְסַפְקָא שְׁמָא כְּהַרְאָב"ד וּבַע"מ שְׁפָסְקוּ כַר"ש דְלַפְנֵי זְמַנּוּ בְּלֹא כְלוּם א"כ בַּטְכ"ע מְוֹתָר מַה"ת וְאַף שְׁיֵהִי אַכְתִּי אָסוּר מְדַרְבְּנָן הָרִי לְגַבִּי דְרַבְּנָן סְגִי בְּסַפְקָא אַחַד דְשְׁמָא בְּעֵינֵן נְתַבְקַע מְשִׁא וְכַעֲיִן שְׁפָתַב בַּש"ף סִי ק"י לְגַבִּי ס"ס בְּצִיר דְגִים וְדו"ק: סִימָן מַה.

ב"ה י"ג נִסְחָן תַרְצ"ה. כְּבוֹד יְדִידֵי הָרַב הַגָּאוֹן הַחו"ב חו"ס כַּש"ת מו"ה מְרַדְכִי רוּטְנֵבְרַג נ"י רַב וְאָב"ד דְקוּה"י אֲנְטוּוֹעֲרִפֶּען: יְקַרְתּוּ הַגִּיעֵנִי אַחַר שְׁנַתְעַכַּב בְּדָרָף וְסַבֵּב הַלֵּף לְעִיר אַחֲרַת ג"כ בְּשֵׁם דַּאֲמַבְרָאוּנָא עַד שְׁבָא לְכָאן וַע"כ אִיחֹר תַשׁוּבְתִי לֹא עֲזוֹן עַכּוּבִי יְסוּבְנִי: ע"ד אֲפִיטַת הַמַּצּוֹת בְּעֵדְתוּ שְׁהַמְכוּנָה שְׁעַל יְדָה עֵיסַת הַמַּצָּה מְתַגְלַגְלַת הִיא מְחַוְבָּרַת עִם הַתַּנּוּר, זֹאת אוֹמְרַת שְׁהַמַּצָּה נְכַנְסַת מְעַצְמָה אֶל הַתַּנּוּר בְּאֹפֶן אוֹטְמֵטִי וּבְכָל עַת רְדִידַת הַעֵיסָה הִיא מְחַוְבָּרַת עִם הַמַּצּוֹת הַנְּאָפוֹת בַּתַּנּוּר וְרַב אַחַר יְצִיאַתּוֹן מִן הַתַּנּוּר הַמַּצּוֹת

גפרכות לתטיבות מְנוּחָדוֹת וכת"ה אָסַר הַמְצוֹת וְנִימוּקוֹ עִמּוֹ שֶׁאֵל שֶׁהַעֵיטָה שֶׁע"ג
 הַמְכוּנָה לֹא תִקְבַּל חוֹם ע"י חִיבוּרָה עִם הַמְצוֹת שֶׁעַל הָאֵשׁ וְרַבִּים קָמִים מִהַרְהָרִים עַל
 פְּסָקוֹ וּפּוֹרְצִים גְּדַר ע"כ תַּפִּיץ כַּת"ה לְשִׁמּוֹעַ דַּעֲתִי בְּזֶה: הַנִּה לְפִי הַצָּעַת הָעֵנָן הַדְּבָר פְּשׁוּט
 מְאוֹד אֲחָרֵי שְׁקַל הַעֵיטָה מְחַוְּבֶרֶת עִם הַעֵיטָה הַנֶּאֱפָת הָרִי מְקַבֵּלֶת חוֹם לְעִצְמָה לֹא זֶה
 שְׂיֵשׁ לְחַוֵּשׁ עַל הַעֵיטָה בְּמָקוֹם הַחִיבוּר רַק גַּם עַל כָּל אֲנָרָה הַעֵיטָה וּמ"ש כַּת"ה מְסַבֶּרֶת
 עִצְמוֹ מְבוֹאֵר בַּחו"ד יו"ד סי' ק"ה סק"ט דְּבִאֲנָכָל אֲמָרִי חֵם מְקַצְתוֹ חֵם פְּלוֹו וּבִפְרָט בְּחֵם
 שֶׁעַל הָאוּר בְּיוֹתֵר אֲמָרִי חֵם פְּלוֹו כְּמוֹ"ש בְּש"ף סי' קכ"א סק"ז דַּע"י הָאוּר חֵם פְּלוֹו
 וְאִפִּי מוֹלִיךְ בְּלִיעָתוֹ בְּכּוֹלוֹ וּבְדַבְרֵי הַחו"ד הַנֶּ"ל דְּבִאֲנָכָל חֵם מְקַצְתוֹ חֵם פְּלוֹו עֵינָן נְדָרֵי
 זְרִיזִין לְנִדְרִים ח"ב בְּקוּנְט' יוֹסִיף דַּעַת ס' ל"ג מ"ש בְּזֶה וּבְשׁוֹ"ת ב"צ יו"ד ח"א סי' ק"ד
 הַקֶּשֶׁה עַל הַחו"ד מְפָסְחִים (ע"ד) דָּאֲמַר דְּלֶהֱכִי לֹא צָלוּ הַפְּסַח עַל שְׁפוּד שָׁל מִתְּכַת מְשׁוּם
 דְּחֵם מְקַצְתוֹ חֵם פְּלוֹו וְהָיָה צָלִי מְחַמַּת דְּבָר אַחַר וּלְפִי"ז בְּהָא דְּנִטְרָף מְרֻנְטָבוּ עַל הַחֶרֶס
 (פְּסָחִים ע"ו) דָּאֲמַר בְּשִׁלְמָא לְרַב דָּאֲמַר עֵילָאֵי גְּבַר מְשׁוּה"כ בְּעֵי נְטִילָה דְּרֻנְטָב מְרַתַּח
 לְחֶרֶס וְהָדַר חֶרֶס מְרַתַּח לְרֻנְטָב וְכִי הָדַר רֻנְטָב אֲפָסַח מְטוּנֵי פָּסַח מְחַמַּת חִמְיּוּתָא דְּחֶרֶס
 וְהָיָה צָלִי מְחַמַּת דְּבָר אַחַר וְקֶשֶׁה מַה מוֹעִיל נְטִילָה פִּינּוֹן דְּהַנְטִילָה מְטוּנֵי מְחַמַּת חֶרֶס נִימָא
 חֵם מְקַצְתוֹ חֵם פְּלוֹו וְהָיָה פְּלוֹו צָלִי מְחַמַּת דְּבָר אַחַר אַע"כ מוֹכַח דֵּלָא אֲמָרִי בְּאֲנָכָל חֵם
 מְקַצְתוֹ חֵם פְּלוֹו עַכ"ד: וְנִרְאֶה לְתַרְץ דְּהַתּוֹס' שָׁם (ע"ד) ד"ה כְּבוֹלְעוֹ פְּתָבוּ אַע"ג דְּנוֹתָן
 אֵת פְּרָעִיו וְאֵת בְּנֵי מַעֲיו לְתוֹכוֹ וְאִיפָא מֵאֵן דָּאֲסַר כְּפָדָא עֵילוֹנִי בִישְׂרָא ל"ק לִי מַתְנִי
 דְּמַדְרַבְּנָן אָסַר בְּפָסַח לֹא הִתְמִירוּ וְהִינּוּ כְּמוֹ"ש הַתּוֹס' לְעֵיל בְּסָמוּךְ מְשׁוּם דְּמַפְרָשׁ בְּקֶרָא
 לְהִתְרָא דְּכַתִּיב רֵאשׁוֹ עַל פְּרָעִיו וְעַל קֶרְבּוֹ וְהוּא כְּעֵין סְבֵרַת הַט"ז יו"ד סי' קי"ז וּבִאֲו"ח
 ס' תַּקִּפ"ח וְתוֹס' ב"מ ע' ד"ה תְּשִׁיף, שו"ר בס' ט"ת שְׁכַתָּב לְפָרֵשׁ כֵּן דַּל"כ וְדַאי
 חִיּוּשֵׁינָן אִפִּי בְּפָסַח לְאִסּוּר דְּרַבְּנָן כְּמוֹ"ש הַכ"מ בְּשִׁי הַר"מ דְּצָרִיף נִיקּוּר אִפִּי לְחַלֵּב
 דְּרַבְּנָן עֵי"ש.

וְהִנֵּה בְּתוֹס' רִי"ד פְּסָחִים כָּאֵן כְּתָב אֵהָא דְּנוֹתָן פְּרָעִיו לְתוֹכוֹ דַּאִין זֶה צָלִי מְחַמַּת דְּבָר אַחַר
 שֶׁהַבְּשָׂר נִצְלָה מְחַמַּת הָאֵשׁ וְחוֹזְרִין הַב"מ וְנִצְלִין מְחַמַּת הַבְּשָׂר שֶׁאִין לוֹמַר גְּבִי בְּשָׂר צָלִי
 מְחַמַּת דְּבָר אַחַר שֶׁא"כ אִין לְדַבְרֵי סוּף שְׂצַד חִיצוֹן מְמַהַר בִּישְׁוֹלוֹ קוֹנְדָם צַד הַפְּנִימִי וְנִאֲמַר
 שְׂצַד הַפְּנִימִי יִצְלָה מְחַמַּת ד"א אֶלָּא וְדַאי אִין לוֹמַר גְּבִי בְּשָׂר צָלִי מְחַמַּת ד"א עֵינָן בִּישְׂרָא
 שֶׁהִבִּיאוּ, וְלִכְאוּ מֵאִי הוֹכְחָה הִיא זֶה מְזֶה שְׂצַד חִיצוֹן מְמַהַר בִּישְׁוֹלוֹ דְּהָרִי יֵשׁ לְחַלֵּק דְּשֶׁאֲנִי
 הֵתָם שֶׁהוּא בְּחִתִּיקָה אַחַת לֹא אֲמָרִי דְּהָיָה צָלִי מְחַמַּת דְּבָר אַחַר וּמִשֶּׁא"כ בְּנוֹתָן פְּרָעִיו
 וּב"מ לְתוֹכוֹ וְכִשְׂר אִפִּי חֲתָכוֹ כְּמוֹ"ש הַתּוֹס' אָף גַּם בִּירוּשְׁלָמִי כָּאֵן אֲמַר בְּטַעְמָא דְּרִיה"ג
 דְּנוֹתָן אֵת פְּרָעִיו וּב"מ לְתוֹכוֹ וְלֹא חָשׁ לְדַר"ע דָּאֲמַר כְּמִין בִּישְׁוֹל הוּא זֶה אֲמַר בִּירוּ' מַה
 עֵבִיד לִי רִיה"ג פְּיָרָף עֵבֵה עֵבִיד לִי אוֹ קֶרָא דְּרִישׁ וְא"כ הַכ"נ לְעֵנָן צָלִי מְחַמַּת ד"א
 שְׁפִיר כְּתָב הַתּוֹרִי"ד פִּינּוֹן דְּבְּפָסַח גּוֹפִי' צַד חִיצוֹן מְמַהַר בִּישְׁוֹלוֹ ש"מ דְּלִיכָא בְּבְשָׂר
 מְשׁוּם צָלִי מְחַמַּת ד"א מְמִילָא ג"כ נִיחָא שְׁנוֹתָן פְּרָעִיו וּב"מ לְתוֹכוֹ אִי מְשׁוּם דְּכִרְרָף עֵבֵה
 עֵבִיד לִי דְּכִבְר שְׁמַעִינָן דְּלִיכָא בִי מְשׁוּם צָלִי מְחַמַּת ד"א אוֹ מְשׁוּם דְּקֶרָא כְּתִיב עַל פְּרָעִיו
 וְעַל קֶרְבּוֹ וְגַלִּי קֶרָא דְּכִשְׂר, וּלְפִי"ז נִרְאֶה שֶׁאִין מְדַבְרֵי הַתּוֹרִי"ד תִּיּוּבָתָא לְהַחו"ד מְשׁוּם
 דְּגַם הַחו"ד אִין רְצוּנוֹ לֹמַר דְּבִאֲנָכָל חֵם מְקַצְתוֹ חֵם פְּלוֹו מַה"ת רַק מְדַרְבְּנָן וְאֲתִינָן לְפִי"ז
 דְּבָרֵי הַתּוֹרִי"ד שְׁפִיר לְגַבִּי פָּסַח דַּע"כ"פ פִּינּוֹן דְּמַה"ת לִיכָא אִיסּוּרָא גַם מְדַרְבְּנָן לֹא הִתְמִירוּ
 בְּפָסַח כְּמוֹ"ש הַתּוֹס' הַנֶּ"ל לְגַבִּי כְּפָדָא עֵילוֹנִי בִישְׂרָא וּמִתְנַרְץ לְפִי"ז ג"כ קו' הַבִּישְׂרָא לְגַבִּי

נטף מרובו על התרס אע"ג דהקא אין בזה מצוה של פסח דוקא בכה"ג עכ"פ פיון דגם בפסח כמצותו איכא מדרבנן משום צלי מחמת ד"א עי"ז שממהר צד החיצון בישולו רק דלא תקמירו בפסח מה דמפונש קרא להתיירא ממילא אין פאן תוספת איסור יותר עי"מ שנטף מרובו דלא חיישינו בזה משום צלי מחמת ד"א ודוק, ובסגנון האמור י"ל במה דאמר בירושלמי דריה"ג פירך עבה עביד לי' או קרא דריש וקשה להך טעמא דקרא דריש והיינו דמפונש קרא על פרעיו א"כ מ"ט דר"ע דהקשה פמין בישול הוא זה הרי קרא פתיב, ונראה עפי"ד המבי"ט בק"ס פ"ח מק"פ דבאמת בנתון בתוכו ל"ה בישול מה"ת ור"ע דמקשה הוא משום דמדרבנן אסור דמחזי פעין בישול אבל הנה אפתי מאי קושלי' הא י"ל דמשום דרבנן בפסח לא תקמירו פתוס' ע"ד הנ"ל רק שכתבתי שדהחור"ס הם ע"פ הט"ז דא"א לתקמים לגזור במקום שהתורה התיירה בפירוש.

והנה בפסחים (ס"ו) במתני' דאר"ע מה הזאה שהיא שבות אינה דוחה את השבת שחיטה שהיא משום מלאכה אינו דין שלא תדחה את השבת וא"ל ר"א עקיבא עקרת מה שפתוב בתורה וכתב בצ"ח דפליגי בסברת הט"ז הנ"ל ור"ע ס"ל דאפ"י היכי שהתיירה תורה בפירוש איכא גזירת חכמים עיי"ש, ולפי"ז הכ"נ ר"ע לשיטתו פמין בישול הוא זה והיינו בישול דרבנן פדברי הק"ס והיא הערה יפה].

איכא דבשבת (מ') גבי טול בכ"ש ותן שהקשו בתו"י מה שלא אמר שיטן במקום שאין היד סולדת דהיינו במקום שרחץ כו' עיי"ש מבואר דמשפחת שיהי' להמים שבכלי אחד מקצתו דין פלי ראשון ומקצתו דין פלי שני שהוא חידוש נהרי לפי"ד החור"ד לא משפחת זה באוכל, אמנם מסתבר שיש חילוק בין אוכל למשקה וכמו"ש החור"ד עצמו בסי' צ"א סק"ו דדבר לח לא מקרי חיבור דמשה"כ דבר לח רותם שנגע באיסור רותם המונח אצלו א"צ ס' רק נגד מה שנגע והביא פן מפסקי מהרי"א סי' ק"ג ובהספמה לס' ברפת שלום הבאתי מרא"ש ע"ז פ' ר"י דהוי חיבור גם ממתני' דאהלות וגמ' מעילה (י"ז) איהל על מקצתו טהור ובתוס' עירובין (מ"ה) ד"ה לקני שכתבו דכיון שכל המים מחוברים חשיבי כאלו מונחים בארץ ובש"ע יו"ד סי' ר"א מבואר דאין הנזחלין מערבין ובבבאור הגר"א מ"ש בזה ועיין פירש"י ע"ז (ע"ה): ד"ה לא מפסיק ממקומות אלו נראה שיש פמו קצת סתירות בענין זה אי דבר לח הוי חיבור אבל לענין שנאמר חם מקצתו חם כולו ודאי דאין לה בו אלא חידושו לגבי אוכל ולא בלח.

בדברי התו"י שבת (מ') הנ"ל הקשה לי בני הרב הה"ג מו"ה אברהם נ"י דמאי ראי' פתבו דבמקום שרחץ ל"ה יד סולדת הרי שיעור יד סולדת הוא פל שפריסו של תנוק נכנית כדאמר בשבת (מ') שם ובתב"ש חולין (ק"ג) הביאו הפ"ת יו"ד סי' ק"ה שאין לשער בכניסת יד לתוכו לפי שבמקום שפריסו של תנוק נכנית אין גדול נכונה בחום כזה א"כ גם הקא אפשר שגם במקום שהי' רבי רוחץ מ"מ פריסו של תנוק הי' נכונה ומקרי יד סולדת וא"כ מאי הקשו התוס' ואפשר ע"כ למשמע מדברי התוס' שאפשר באמת לשער בכניסת יד ולצדד בזה במקום צורה ויפה העיר] ועכ"פ פיון דבאוכל אמרי' חם מקצתו חם כולו א"כ אין להכשיר מצה הנאפית באופן זה שיהי' להעיסה חבור עם מצה הנאפה ויפה הורה כת"ה ולפלא שימצאו אנשים בעירו להרהר על הוראתו וסודתה קודש דתה"ק ולא אאריף בדברים על שמסופקני אם ישיג מכתבי במועד הנדרש אבל

למותר פל אריכות בדבר הפשוט וברור: זכורני מהיותי בנזון בזמן המלקמה ראיתי בהעברה בעיר פלוריןסדרף הסמוכה לשם אפיית מצות ע"י מכונה כמו זו הנזכרת ולא הספיק לי לבא עד חקר תכונתה אף זאת ראיתי שעומד איש עם ספינו וחותר העיסות מצות במשך מרוצתם קודם שיגיע לתנור וע"כ יפלא מה שלא יעשו פן בעירו שהוא נקל לעשותו ולא די להם מה שמקילים להם בעירו לאכול מצות של מאשין שהגדולים בדור שלפנינו גזרו עליהם איסור ובמדינתנו נזקרים מהם עכ"פ יזקרו הם בחשש חמץ המפנרש ויה"ר לתג פשר וש"מ: ידידו.

סימן מו ב"ה מ' למטמונים תרצ"ג. פבוד הרב הג' הקריף ובקי חו"ס כש"ת מו"ה צבי הירשקארן נ"י אבד"ק יאווארזנא: לתשובת מכתבו עם שאלתו אם יש היתר למפנר בפסח מיני שרק פחל ופירכוס הנקרא פערפומען שיש בהן תערובת חמץ וכבודו בקהל עדתו התיר להם על סמך המבואר בש"ע סי' תמ"ב סעי' ד' דדבר שנתערב בו חמץ ואינו מאכל אדם פלל או שאינו מאכל פל אדם פגון התריאקה מותר לקיימו בפסח ודעת הראב"ד ובעה"ט ז"ל ברמ"א שם שמותר אף באכילה והאריף בבואור הדברים ולדחות דברי המערערים על הוראתו זו: א) הנה במיני פערפומען שיש בהם מיני משקה בתערובת י"ש חמץ לכאו' שיש לדון הגם שאינם ראויים לאדם ואפי' לשתיית פלב מ"מ אפשר שיש מציאות ע"פ אמצעים החקיים [חעמיא] להוציא את הרעל שבהם ויהיו ראויים לשתי' ובאופן זה יתכן שאין זה בכלל תערובת חמץ שאין ראוי' לאדם פגון התריאקה ואע"ג דעכשיו אינם ראויים לשתי' מ"מ הרי כתב בחו"ד סי' ק"ג דלא מקרי נפסל מאכילה כ"א בשגוף האיסור נפגם דכה"ג הוי גבלה שאינה ראוי' לגר ואף פשחור ותקנו פבר פקע האיסור משא"כ בשאינו ראוי לאכילה ע"י שעירב בו דבר מר כתב הר"מ בהמא"ס דנה הוי שלכד"א אבל אין נוט"ל וממילא אם חזר ותקנו או שנטל הדבר מר מתוכו חזר לאיסורו עיי"ש ולפי' י"ל דהכ"נ גם עכשיו פבר מקרי ראוי לאכילה כה"ג דאמר בעירובין (כ"ח:) לגבי שקדים המרים למ"ד זה נזה לחיוב דא"ר יוחנן הואיל וראוי למתקן ע"י האור עיי"ש דמה"ט מקרי ראוי לאכילה לענין מעשר ולענין טו"א והכ"נ י"ל הואיל וראוי למתקן ע"י האור בהמצאת החימי יש בהן חיוב ביעור חמץ: ב) אבל נראה דכה"ג דאמר בשבת (נ"ח) ניטלו ענבליהן עדיין טומאתן עליהן ולא בניי משום דהדיוט יכול להחזירו ולפירש"י מהני האי טעמא רק לענין שלא תפרח הטומאה שהיתה עליהן אבל לא שיקבל טומאה מכאן ולהבא ועיין תוס' שם, ולפי"ז נראה דהכ"נ שנאמר דהוי ראוי לאכילה לענין ביעור חמץ מטעמא שייכול להחזירו לטעמו ע"י הפרדת והוצאת הרעל זה יתכן רק באם נעשה התערובות בתוך הפסח שפיר אמרי' פיון דכבר חל עליו חיוב ביעור שוב לא פקע ג"כ אחר שנפגם מאכילה מטעם הואיל וראוי לאכילה ע"י הפרדת משא"כ בנעשה התערובות קודם הפסח שנאמר דו שו מחדש חיוב ביעור מטעם הואיל כמו דלא אמרי' שיקרא טומאה מכאן ולהבא מטעם הואיל הדיוט יכול להחזירה או מטעם הואיל וראוי להקישו ע"ג כ"ח ע"ש ודו"ק: ג) ובתוס' פסחים (מ"ו) הקשו בהא דאתה רואה של אחרים ושל גבוה אפי' אתי ליד גזבר דל"מ שאלה נימא הואיל א"ב פריק, ויתכן ליישב עפ"י סברא הנ"ל דלכאו' יש להעיר בהא דחלה שנטמאת דלר"א עובר בב"י משום הואיל א"ב מיתשל ונהרי פיון שנתחמץ אחר שנעשה תרומה ולא התחיל לאו דב"י פלל שוב מן הסברא דלא מהני טעמא דהואיל א"ב מתשל כמו דלא

מהני הואיל שהדיוט יכול להחזיר לענין טומאה מכאן ולהבא רק שי"ל שאני הואיל א"ב מתשל כיון דחכם עוקר הגדר מעיקרו א"כ אם יתשל לא הי' תרומה כלל למפרע בכה"ג שוב אמרי' ג"כ הואיל דלא דמי להא דהדיוט יכול להחזירה דלא מהני לקבלת טומאה מכאן ולהבא משום דהתם אף לאחר דאמרי' הואיל אפתי קבלת הטומאה היא מכאן ולהבא אחר שניטל הענבל אבל הכא אחר דאמרי' הואיל א"ב מיתשל הוי חלות הלאו דב"י למפרע קודם שנעשה תרומה שהרי חכם עוקר למפרע, ולפי"ז מתנרץ קו' התוס' דהואיל א"ב פריק לא אמרי' משום דהפדיון היא רק מהשתא ולמפרע הי' הקדש וכדאמר במנחות (מ"ח) חולין ממילא הוויין שוב ל"א הואיל דתיחול לאו דב"י מכאן ולהבא וכמו דלא מהני הואיל ויכול להחזירו לקבל טומאה מכאן ולהבא ודו"ק: ד) באופן דבנ"ד בתערובת חמץ שאינו ראוי לשתף אע"ג דאיכא אפשריית להוציא את הרעל שבתוכן מ"מ כיון דהשתא אין ראויין לא מהני הואיל שייחול עליהן אי' ב"י מאחר שפבר נעשו אין ראויין לשתף עוד קודם הפסח ולא חל עליהן אי' מעיקרא, ולכאן י"ל ולדמות זה לחמץ שנפלה עליו מפולת דלשי' רש"י ור"ן צריף ביטול מדרבנן וידעת הסמ"ק הביטול הוא מה"ת והיינו כיון דהחמץ ראוי מחמת עצמו לאכילה רק דדבר אחר מעכב והכ"נ בתערובות זה שהחמץ עצמו ראוי לשתף זולת עירוב הרעל וזה אפשר להפריד באמצעות החימי, אבל נראה דשאני התם דלא נעשה שינוי ומעשה כלל בגוף החמץ רק שנפלה עליו מפולת שאפשר להסירו במקרא ונחצינא משא"כ ברעל שניתן בתוך המשקה עצמה הרי זה דומה להא דכיפת שאור שייחודה לשיבה וטחאה בטיט דמותר לקיימו בפסח כמבואר בגמ' ובש"ע סי' תמ"ב סי"ט וכ"כ בשד"ח חומ"צ סי' ה' בשם ס' אבן שתי' בקמח מעורב עם רעל ומים דאין עובר עליו בב"י מטעם הנ"ל: ומה שכתב מדברי המערערים בהוראתו זו מטעם די"ש עביד לטעמא אם שכ"כ בבאה"ט סי' תמ"ב ס"ק כ"ז אבל זה רק בנותן י"ש לגבינה כדי להעמידה משא"כ בי"ש לתוך המים או שאר דברים הפוגמים ועיין שו"ת מהרש"ם ח"א סי' קל"א שהביא לזה משו"ת פנ"י סי' ח' די"ש במים או בשאר משקים הפוגמים בטל בס' דל"ה עבידא לטעמא ועוד דלא שייף עבידא לטעמא כ"א בנעשה לאכילה ושתף ולא בכה"ג שנעשה לרחיצה, ונהרי בלאה"כ פתב הרשב"א הביאו המג"א סי' תמ"ב דבתערובת שלא בדרך מקרה רק עיקרו נעשה לתקן הוי פדבר המעמיד ובמחה"ש שם דהוי פדבר דעביד לטעמא ועכ"ז מבואר בש"ע שם דתריאקה מותר לקיים בפסח ובש"ע הרב סעי' כ"ב פתב דאסור לאכילה מטעם הרשב"א הנ"ל אבל שלא לאכילה רק לקיימו מותר: ה) וכה ראיתי בקונטרס הגאון ר"צ חריף על שקול הדעת שם נמצא בסופו תשו' מהרב הגאון אבד"ק אשפיצין ובעל גזר ישראל ז"ל בענין הלאקין המעורבין בשפירטוס אם צריף למוכרן קוה"פ שהראשון פתב עפ"ד החו"ד סי' ק"ג הנ"ל וע"פ המג"א סי' תמ"ב בשם הרמ"ד לענין ביטול ברוב דאף שמוותר לאכלו בא"ב כא"פ מ"מ עובר בב"י וכש"כ פאן דאין בו כדי ביטול וצריף ע"כ לדעת אם השפירטוס עצמו נפסל מאכילה ע"י הצבע או שראוי לאכילה ע"י הפרדת הצבע ונהרי בעל גזר ישראל פתב להתיר מטעם תערובות שא"ר לאכילה ונהביא משו"ת שו"מ מהדו"ג ח"ב סי' קמ"ח לענין זניף להתיר מה"ט רק שפסיק דאולי הלאקין הם כולו שפירטוס רק שמעורב בהם לאם הוי כמו חמץ בעין בלא תערובות שאין בו שום היסור: ונהנה מ"ש די"ש הוי חמץ בעין, ז"א די"ש עצמו יש בו תערובת שאר מינים לא

חמץ ועינין מהרש"ם ח"א סי' קנ"ה שְהֵבִיא מֵהַדַּע"ק ז"ל מ"ש שְאִין בִּישׁ כ"א חֶלֶק אֶחָד מְשֻׁלָּשִׁים וְלַעֲגֹן מ"ש מִשּׁוּם שְׁאֵפְשֵׁר בְּהַפְרָדַת הַצֵּבֶע כְּבֵר הַבֹּאֲתִי דְלַעֲגֹן בְּיַעוּר בְּתֵר הַשְּׂתֵא אֲזֵלִינֵן מֵה שְׁאִינֵנו רְאוּי עֲכָשְׁיוּ וְכִמּוּ בְשֵׁאוֹר שְׁיִחְדּוּ לִישִׁיבָה וְטַחְאוּ בְטִיט דג"כ אֶפְשֵׁר בְּהַפְרָדָה וּמ"מ מוֹתֵר לְקַיְיִמוֹ, וְעוֹד דְמִשּׁוּם שְׁאֵפְשֵׁר בְּהַפְרָדָה לֹא עֲדִיף מִטַּעַם דְאֶפְשֵׁר לְחַמֵּעַ בָּה עֵיסוֹת אַחֲרוֹת בְּפִסְחִים (מ"ה) גְּבִי פֶת שְׁאֵפָה דְחֵיב לְבַעַר מ"מ הוּא רַק בְּנִפְסֵל מְאָכִילַת אֲדָם וְלֹא בְנִפְסֵל מְאָכִילַת פֶּלֶב וְכִמּוּ"ש בְּנוּב"ת יו"ד סי' נ"ז וְלִכּוֹן בִּנְ"ד נִרְאֶה שְׁמַצַּד הַדִּין אֵין עַל הַפְּעֵר פּוֹמְעֵן חֵיב בְּיַעוּר, רַק שְׁמַנְהֵג לְמוֹכְרָם קוּוֹה"פ וְכוּן הַעִידוּ הַרְבָּנִים הַנְּ"ל אוֹדוֹת הַלְאָקֵן שְׁהַמְנֵהֵג לְמוֹכְרָם וּבִכ"ז אִם פְּבֵר הוֹרָה כ"ת לְהִתֵּר אֵין מְזַנְיָחִין אוֹתָן מֵאַחַר שְׁיֵשׁ הִתֵּר מַצַּד הַדִּין, זֶה הַנִּלְע"ד: סִימָן מו.

שְׁלוֹם לְהַרְבֵּה הַחֲרִיף וּבְקִי מְצוּיָן בְּחֻדוֹד וְעִיּוֹן כּו' כ' אֲבָרְהֵם יִצְחָק נ"י בְּהַגְאוֹן הַצַּדִּיק אֲבֹד"ק אֶסְטְרָאוֹנְצִי שְׁלִיט"א: א) הַגִּיעֵנִי מִכְּתָבְךָ עִם ח"ת טוֹבִים וְנִחְמְדִים כּו', א) הַבֹּאֲתֵ ד' הַר"מ פ"ז מֵהַל' תו"מ הִי"ב דְעוֹנָמֵר קוֹדֵם לְכָבֵשׁ הַבָּא עִמּוֹ וּמְקוּרוֹ מִגַּמ' הוֹרִיּוֹת (י"ג) וּבִלְח"מ הֵבִיא מִס' קַרְיַת סֶפֶר דְכָבֵשׁ קוֹדֵם לְעוֹנָמֵר וְעִיּוֹן מִנ"ח מ' ש"ב וּמ' ש"ז בְּזֵה וְהַעֲבַר מְעַרְכִין (י"א) ת"ש וַיֵּאמֶר חֲזַקְנִי לְהַעֲלוֹת הָעוֹלָה וְגו' פְּכֵשׁ הַבָּא עִם הָעוֹנָמֵר קַמְבַּעֲנִי לִי מִי קִבַּע ר"ח בְּזַמְנוֹ דְלִקְרַב מִתְקַיֵּן לֵה רַב אֲוִיָא וְלַחְזִי פֶסַח הֵיכִי עֲבִיד מַצָּה הֵיכִי אֶכֶיל וְק' אִמְאִי לֹא פְרִיף עוֹנָמֵר הֵיכִי קָרַב אֶלָּא וְדַאי דְקָרַב הַפְּכָשׁ וְאַח"כ הָעוֹנָמֵר כַּד הַקְרִית סֶפֶר עַכ"ד וְהִיא הָעֵרָה גְדוּלָה וּמְצִאֲתִי בַחִי ח"ס לְסוּגְנִי זֹו שְׁעַמַּד בְּזֵה: ב) וְאַמְנָם אִם לְדִין יֵשׁ תְּשׁוּבָה דְהַתּוֹס' שְׁם פְּתַבּוּ וְנ"ל טוֹבָא תִימָא מֵאִי ס"ד דְהָא אֶתְמוּל הַקְרִיבּוּ תְמִידִין וּמוֹסְפִין אִמְאִי לֹא אֵימְלֵף אֶלָּא בְמוֹסָף ט"ז בְּנִיטָן וּמֵאֵד תְּמִי לִי עַל תְּמִיחָתָם הָרִי מְקַרָא כ' [דַּה"ב כ"ט] וַיִּקְדְּשׁוּ אֶת בֵּית ד' לְיָמִים שְׁמֵנָה וּמִיּוֹם וְשִׁשָּׁה עֶשֶׂר לַחֲדָשׁ הָרֵאשׁוֹן פְּלוּ וְכוּן לְהֵלֵן גְּאָמֵר וַיּוֹעֵץ הַמֶּלֶךְ וְשָׂרָיו וְגו' לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח בַּחֲדָשׁ הַשְּׁנִי פִי לֹא יָכֻלוּ לַעֲשׂוֹתוֹ בְּעַת הַהוּא פִי הַפְּהֵגִים לֹא הִתְקַדְּשׁוּ לְמַדִּי וְגו' מְבֹאֵר שְׁעַד ט"ז לַחֲדָשׁ בְּאַמַּת לֹא הַקְרִיבּוּ שׁוּם קָרְבָן מְפִנִי שְׁטָרָם טִיְהָרוּ וְקִיְדְּשׁוּ הַפְּהֵגִים וְהִמְקַדְּשׁוּ וּמֵאִי תְמָהוּ הַתּוֹס' ז"ל: ג) וְנִרְאֶה שְׁהַתּוֹס' סְמִכּוֹ אֵהָא דִמְק' בַּגַּמ' וְלַחְזִי פֶסַח הֵיכִי עֲבִיד הָרִי דְפְשִׁיטָא לְהַש"ס דְגַם מְקוֹדֵם ט"ז הַקְרִיבּוּ, וּבְאַמַּת הַתּוֹס' שְׁם הֵבִיאוּ מֵה דִק' לְרַש"י זְבֻד"ה פְּתִיב הַאי קָרָא מְקַמִּי וַיּוֹעֵץ הַמֶּלֶךְ לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח בַּחֲדָשׁ הַשְּׁנִי וּפִי בְבַה"ז דְקו' אֲזֵלָא אִמְאִי דְמִקְשָׁה פֶסַח הֵיכִי עֲבִיד שְׁהָרִי לֹא עָשׂוּ פֶסַח רֵאשׁוֹן בְּמוֹעֵדוֹ ע"י שְׁלֹא הִטְהָרוּ עַד ט"ז, רַק אֵי מִשּׁוּם הָא לְכֹאוּ י"ל דְבְאַמַּת עָשׂוּ פֶסַח רֵאשׁוֹן בְּמוֹעֵדוֹ מְפִנִי שְׁטוּמָאָה הַוְתֵרָה בְּצִיבּוֹר וּמֵה שְׁנֵאָמֵר וַיּוֹעֵץ לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח בַּחֲדָשׁ הַשְּׁנִי הוּא עַל שְׁעֵבֵר גִּיסָן בְּנִיטָן וְכַדָּאֵמֵר בְּסִנְהֶדְרִין (י"ב: ד) וּלְפִי"ז בְּדָבָר הָעֲרַתָּה דְלֹא פְרִיף עוֹנָמֵר הֵיכִי קָרַב הִנֵּה פִינּוֹן שְׁלֹא טִיְהָרוּ עַד ט"ז ל"ה אֶפְשֵׁר לָהֶם מִן הַמוֹכֵן לְהַקְרִיב מְנַחַת הָעוֹנָמֵר, דְשְׁאָר מְנַחֲחוֹת וְדַאי ל"ה אֶפְשֵׁר לְהַכִּין בְּעוֹדָם טְמֵאִין דְאִמְרִי בְּמְנַחֲחוֹת (ע"ו) וְלִקְחָתָּ סֶלֶת וְנֹאפִית מְלַמֵּד שְׁנִיִּקְחָתָּ סֶלֶת וּמִנִּין שְׁאֵפִי חֲטִינ ת"ל וְלִקְחָתָּ מ"מ יְכוּל אַף בְּשְׁאָר מְנַחֲחוֹת כֹּן ת"ל אוֹתָהּ, מְבֹאֵר דְנִקְחָתָּ סֶלֶת רַק אִפִּי בְּמִנְחָה"ע שְׁהִיוּ קוֹצְרִין בְּמוֹצִי"ט אִפְתִּי הַשְּׁמֹן הִי צְרִיף הַכְּנָה רַבָּה כְּמַתְנִי דְמְנַחֲחוֹת (פ"ו) שְׁלִשָּׁה זֵיתִים הֵם וּבְהֵן שְׁלִשָּׁה שְׁלִשָּׁה שְׁמָנִים וְכִינּוֹן שְׁלֹא טִיְהָרוּ ל"ה לָהֶם בְּנֵדַאי מְזוּמָן הַשְּׁמֹן לְמְנַחֲחוֹת וּל"ה קָרַב הָעוֹנָמֵר גַּם בִּט"ז וּמְבֹאֵר בְּתו"כ דְהָעוֹנָמֵר וְהַפְּכָשׁ א"מ זא"ז לְכַף הַקְרִיבּוּ אֶת הַפְּכָשׁ בְּלֹא הָעוֹנָמֵר וְזֵה שְׁאָמֵר פְּכָשׁ הַבָּא עִם הָעוֹנָמֵר קַמְבַּעֲנִי לִי וְעִיּוֹן מִנ"ח מִש"כ דְבִש"ס לֹא נִמְצָא מְקוּר לְזֵה דְעוֹנָמֵר א"מ אֶת הַפְּכָשׁ

וְלִהְיוֹת לְמִכְאֵן רֹאֵי לְהַתּוֹכֵם מִדְּלָא קְמַבְעֵי לִי עֲוֹנֵי הַיָּמִים עֲבִיד וְדוּ"ק: ה) וּבִקְרָא דְמִנְחָה
(ע"ו) הַגָּ' לְמִנּוּן שְׁאֵפֵי חֲטִי'ן ת"ל וְלִקְחַתְּ מ"מ, יֵשׁ לְהַעִיר מִמִּתְנֵי פ"ב דְּפָרָה בְּפִלּוּגְתָּא
דַּר"א וְחֻכְמִים בְּפָרָה מְעַנְבְּרַת שְׁפָתָבוּ הַתּוֹס' בַּב"מ דְּפִלְיָגִי לְגַבֵּי בִתְהָ דְחֻכְמִים ס"ל מִדְּכ'
וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ פָּרָה בְּעֵי' בְּשִׁעַת לְקִיחָה פָּרָה א"כ ה"נ אֲדַרְבֵּה מִדְּכ' וְלִקְחַתְּ סֵלֶת נִימָא דְבַעֲי'
בְּשִׁעַת לְקִיחָה סֵלֶת וְעֵי' יוֹמָא (מ"א) דְּשָׁנִי שְׁעִירֵי יוֹה"כ לְקִיחַתְּן פְּאָחַד כ' בְּתוּיו"ט מִדְּכ'
יִקַּח שְׁנֵי שְׁעִירִין מִשְׁמַע דְּבִשְׁעַת לְקִיחַתְּן יִהְיֶה שְׁנַיִם וְזֶה ג"כ צ"ע דַּא"כ יִהְיֶה תְּלוּי בְּפִלּוּגְתָּא
דַּר"א וְחֻכְמִים הַגָּ' לְגַבֵּי פָּרָה וְעֵי' מִתְנֵי בְּכּוּרִים (פ"ג) דַּרְש"א אַעפ"כ חוּזַר וְקוּרָא כו'
מִדְּכ' וְלִקְחַתְּ מִרְאשִׁית כַּמ"ש בְּפִי הַרְע"ב וְאִכְמ"ל וְעַפ"י הַגָּ' לְיֵשׁ לְעֵינָן גַּם בְּשִׁמּוֹן
לְמִנּוּחָה דְּכ' וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ שְׁמֹן זֵית נְבָעֵי בְּשִׁעַת לְקִיחָה שְׁמֹן: ו) וְיִתְּכוּ עוֹד מַה דְּלָא אָמַר
עֲוֹנֵי הַיָּמִים קָרַב לְהַמְבֹּאֵר בְּגִי' פִּירְש"י בְּרִכּוֹת (כ"ו) דְּעֵבֶר יוֹמוֹ בְּטַל קָרְבָּנוֹ כְּגוֹן מוֹסְפִין
דְּבִתְמוּרָה (י"ד) אָמַרְי' דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ מְלַמֵּד שְׁכָל הַיּוֹם כְּשֶׁר לְמוֹסְפִין בְּיוֹמוֹ מְלַמֵּד שְׁאֵם
עֵבֶר הַיּוֹם וְלֹא הִבִּיאֵם אֵינוֹ חַיִּיב בְּאַחֲרֵיּוֹתוֹ, מְצִינּוּ דְמַה דְּאָמַרְי' עֵבֶר יוֹמוֹ בְּטַל קָרְבָּנוֹ
אֵין לְנוּ מִקְרָא פְּתוּב אֱלָא לְגַבֵּי מוֹסְפִין וּבְשָׂאֵר קָרְבָּנוֹת לֹא מְצִינּוּ וּבְתוֹס' יוֹמָא (מ"ו) ד"ה
אָבֵל כ' דְּעוֹלֵת שְׁבֵת בְּשִׁבְתוֹ הֵוָה דְּרָשִׁי' אִם נֶאֱמַר וְלֹא שְׁחָטוּ תָּמִיד שָׁל שְׁבֵת וְשְׁחָטוּ
אוֹתוֹ בִּיּוֹה"כ כו' וּבְמַל"מ פ"ד מִמַּעַה"ק הַק' דְּהָא עֵבֶר יוֹמוֹ בְּטַל קָרְבָּנוֹ, וְרִאשִׁיתִי בַס' טל
תוֹרָה שֶׁכ' לִיִּישֵׁב דְּשִׁי' הַתּוֹס' דַּל"ש זֶה כ"א בְּמוֹסְפִין וְסִייעַ מִפִּירְש"י בְּרִכּוֹת (כ"ו) הַגָּ' ל'
בְּהָא דְּעֵבֶר יוֹמוֹ בְּטַל קָרְבָּנוֹ שְׁפִירְש"י כְּגוֹן מוֹסְפִין, וְלִפִּי"ז נִיחָא שְׁפִיר דְּאִבְעֵי לְהוּ
בְּכַבְשׁ הַבָּא עִם הַעֲוֹנֵי שְׁהוּא נִמְשָׁךְ עִם מוֹסְפָא שָׁל ט"ז דְּלִמָּא לֹא אִיִּקְבַּע ר"ח בְּזַמְנוֹ וּכְבַר
עֵבֶר ט"ז וְכִינּוֹן שְׁעֵבֶר יוֹמוֹ בְּטַל קָרְבָּנוֹ דְּדִין הַכַּבְשׁ הַבָּא עִם הַעֲוֹנֵי שְׁפָתָבוּ הַר"מ פ"ז מַה'
תו"מ ה"ג מְקַרְיָבִין יִתַּר עַל מוֹסְפָא כְּכַשׁ לְעוֹלָה עִם עֲוֹנֵי הַתְּנוּפָה נִרְאָה שְׁהוּא כְּדִין הַמוֹסְפָא
וּמַה שְׁאֵין כֹּן לְגַבֵּי שְׂאֵר קָרְבָּנוֹת דְּלִיכָא בְּהוּ מְשׁוּם עֵבֶר יוֹמוֹ וְעַכ"פ לֹא מְפֹרָשׁ וְדוּ"ק,
וְהַתּוֹס' שְׁתַּמְהוּ דְּאִמָּאי לֹא אִיִּמְלֵךְ אֲתַמּוּל שְׁהַקְרִיבוּ תְּמִידִין וּמוֹסְפִין מַה שְׁכ' תְּמִידִין הִיא
רַק אֲגַב גְּרָרָא דְּמוֹסְפִין דְּבִלְאָה"כ הֵרִי הַקְרִבַת תְּמִידִין בְּכָל יוֹם וְיוֹם וְאֵינוֹ תְּלוּי בְּקַבִּיעוּת
הַחֻדְשׁ: ז) וְאֲגַב צ"ע לִי בְּגַמ' בְּרִכּוֹת (כ"ו) הַגָּ' לְדַאֲבַעֲי' לְהוּ טְעָה וְלֹא הַתְּפַלֵּל מִנְחָה
מַה שְׁיִתְּפַלֵּל עֲרַבִית ב' כו' אָבֵל הֵכָא תְּפִלָּה בְּמִקּוּם קָרְבָּן הוּא וְכִינּוֹן דְּעֵבֶר יוֹמוֹ בְּטַל קָרְבָּנוֹ
וּק"ל דְּאֲדַרְבֵּה פִּינּוֹן דְּבְמִקּוּם קָרְבָּן הוּא לִיכָא בְּזֶה מְשׁוּם עֵבֶר יוֹמוֹ שְׁהֵרִי בְּקַדְשִׁים הַלִּילָה
הוּלָךְ אַחַר הַיּוֹם כְּדִאֵי בְּחֻלִּין פ"ג וּבְתוּי"ט פ"ד דְּפִסְחִים (מ"ה) דְּתַעֲנִית וְקָרְבָּן שְׁנִיָּהּ
שְׁוִין שְׁהֵם לְכַפֵּרָה וְע"כ גַּם בְּתַעֲנִית הַלִּילָה הוּלָךְ אַחַר הַיּוֹם וְעֵי' ג"כ בַּט"ז או"ח תַּקְס"ב
סַק"ח דְּתַעֲנִית הוּי פְּקָרְבָּן לְעַנְיָן מִחֻשְׁבָּה וְהַכ"נ בְּתַפְלָה דְּהוּי בְּמִקּוּם קָרְבָּן לֹא יִהְיֶה מְקַרֵי
בְּלִילָה עֵבֶר יוֹמוֹ: ח) וּבְעַנְיָן זֶה פְּתַבְתִּי מְקָרֹב בְּפִי הַיְרֹוּשְׁלָמִי בְּכּוּרִים (פ"ג ה"ד) תְּנִי
חַד סַב קוּמֵי ר"ז חוּזַר לְהַגְדַּתִּי הַיּוֹם וְכִי יֵשׁ אָדָם מַגִּיד וְחוּזַר וּמַגִּיד קִיָּמוּנָה כְּבַר הַגְּדַתִּי
הַיּוֹם ר"ה בְּעֵי הַנְּחָה מַה שְׁתַּתִּיר לְמַח"ז ר"י בְּעֵי הַנִּיחָן בְּלִילָה כו' וּבַפ"מ הַק' דְּמָאי מְבַעֲי'
הַנִּיחָן בְּלִילָה דְּלִכְאוּ' הִיָּנוּ בְּעֵי דַמַּח"ז עֵי"ש שְׁדַחַק הַרְבֵּה גַם י"ל דְּמָאי הַמְשָׁךְ לְאִבְעֵי
לְדַאֲמַר בְּסִמּוּךְ כְּבַר הַגְּדַתִּי: וּנ"ל דְּיָדוּעַ שִׁי' הֵרִי"ף בְּמִתְנֵי' מְגִילָה (כ) דְּגָרִיס וְלוֹיָדוּי
בְּכּוּרִים שְׁאֵינוֹ אֱלָא בְּיוֹם, וְלִפ"ז נִמְשָׁךְ הַאֲבַעֲי' לְדַאֲמַר בְּסִמּוּךְ כְּבַר הַגְּדַתִּי וְהִיָּנוּ דְּחוּזַר
וּמַגִּיד אַחַר הַנְּחָה וְאוּמַר כְּבַר הַגְּדַתִּי הַיּוֹם קוֹדֵם הַנְּחָה, וְהִנֵּה לְהֵרִי"ף ז"ל ע"כ שְׁהִי
הַגְּדָה בְּעוֹד יוֹם לְכַף בְּעֵי הַנְּחָה בְּלִילָה וְהִיא מְשׁוּם דְּבִירוּשְׁלָמִי פ"א דְּבְכּוּרִים ס"ל ל'ר"י
דְּבְכּוּרִים הַקְּשׁוֹ לְקַדְשֵׁי הַגְּבוּל וְרַבָּן ס"ל דְּהוֹקְשׁוֹ לְקַדְשֵׁי מְקַדְשֵׁי וְכֹן בִּירוּשְׁלָמִי תְּרוּמוֹת

(פ"א) פליגי בזה אי מהני מהס"ל בבכורים כמו בקדשים ומכות (י"ח) דבכורים בעי שינה הפתוב לעכב ובמנחות (ס"ח) במתני' דאיפא בבכורים משום ממשקה ישאל כמו בקדשים לפ"ז אי הו"א דבכורים ל"ה בקדשים יותר הי' פסול ההנחה בלילה משום דאיף חזר ומגיד פבר הגדתי היום והיא שקר דכבר עבר יומו דבחולין היום הולף אחר הלילה ומצינו פן דבכורים ל"ה בקדשים לענין חובת הקודש פתוס' פסחים (כ') ד"ה אלא, לקף בעי דאפשר הוי לענין הלילה הולף אחר היום פקדשים ול"ה עבר יומו והוא פירוש נחמד והארכתי בזה ואכ"מ: ט) ואם לחדודי קבעית אמינא לה בישוב הערתה ע"ד הפלפול ואקדים מה שפתבתי בישוב קו' התוס' פסחים (פ"ט) ד"ה ה"מ דיעבד וכי בשביל אי' לכתחילה יפנס לספק פרת, ונ"ל דלכאוו' יש להעיר דאיף משפחת לה הכא דמייתי פסח בתנאי דשלמים להמבואר בר"מ פ"ב מפהמ"ק ה"י וכן משמע מרש"י עירובין (ל"ז) דפסח ונטטאת דפסולין במחשבת של"ש גם סתמא פסול בהו שלא כשי' רש"י נ"ל (זבחים קט"ו) ד"ה ור"א ובב"י או"ח תק"צ הביא שי' הרא"ם דל"מ תנאי שפעלה לו התקיעה אם לאחרונה או לראשונה דלא מקרי מכוון ובב"י השיגו אבל גם באס"ז פתובות (ל"ח) מבואר כה"ג לגבי מפנה חפצים דאפי' פינה אותם ע"ת ל"ח פונה ועי' ירושלמי ברכות ה"ה דמקשה אהא דמי שהוא נושא מ"ח על פתיפו קורא ק"ש ומתפלל שיהי נפסלה בהיסה"ד ע"י שקורא ומתפלל דצריכים ג"כ פונה ולפ"ז תיקשי איף יוכל להביא פסח ע"ת דשלמים פיון דפסח סתמא פסול ובתנאי על ב' דברים חשיב פסתמא אף י"ל דבאמת תלוי בזה דא"נ כשי' הרא"ם דתנאי ל"מ מכוון עכצ"ל באמת דגם בחטאת סתמא פשר פכל הזבחים דסתמא לשמן עומדין וכשי' רש"י זבחים (קט"ו) הנ"ל ועוד דבירו' ברכות הנ"ל מבואר דל"מ מחריב כ"א בב' דברים דשניהן בעי פונה משא"כ הכא בשלמים דסתמא לשמן עומדין: י) והנה הא דכל הזבחים סתמא לשמן עומדין היא רק משום המצוה וכמ"ש התוס' זבחים ב' לגבי גט שאין מצוה לגרש אפי' אם זינתה, ובאיגרא רמא (יומא ס"ה) כ' דגם פכל הזבחים היכי דלכתחילה א"ר להקרבה ל"ה סתמא לשמה דאז בעי' בפ"י לשמה וזה יהי' סברת רבא זבחים (ע"ג) דהשתא דאמרו רבנו לא נקריב אי אקריב ל"מ עיי"ש, ולפ"ז ניחא שפיר בסוגיין דקאמר שא"א להביא פסח בתנאי דשלמים דאע"ג דהנתיבין בזריקה שנתנו בשפיקה יצא לכתחילה מי אמר וה"פ פיון דעכ"פ לכתחילה אין זה דרוך הקרבה א"כ בסתמא לאו לשמן עומדין שוב א"א להקריב השלמים בתנאי דפסח פיון דתנאי ל"מ מכוון והוי סתמא כמו חשב בפ"י של"ש ואיפא לאו דלא יחשב ומתורץ קו' התוס' הנ"ל והוא חריף ועוד הארכתי בזה בישוב שי' הר"מ ואכ"מ: יא) הדרן לסוגי' דערכין דכבש הבא עם העומר קמבעי' לי' דלמא לא איקבע ר"ח בזמנו דלכאוו' מה חששא איפא דמקריב שלא בזמנו א"נ דחשב"ע ל"ד רק י"ל דחש על הכשר ומצות הקרבן פתיקונו למ"ש הר"מ בפיה"מ זבחים (מ"ו) לשם ו' דברים הזבח נזבח דאע"ג דסתמא לשמה קאי מ"מ מצות הקרבן לכתחילה שיחשוב העובד בפירוש לשמה לכן גם כאן שאל חזקי' על הכשר מצותו שיהי' לשמה והכא דמספ"ל אי איקבע ר"ח בזמנו והוי ההקרבה על הספק ל"ת פונה וכעין שי' הרא"ם בב"י הנ"ל: ולפי"ז א"ש מה שלא שאל על העומר גופי' משום דבמנחות (ה' ע"ב) אמר שאין מחשבה מועלת אלא בדבר הראוי לעבודה לאפוקי מנחה"ע א"כ לא

בְּעֵי אֶף לְמַצּוֹה מַחְשָׁבָה לְשִׁמָּה פִּינּוֹן דְּלֹא מַחְרִיב בְּהַ מַחְשָׁבַת שֶׁל"ש וְדוּק הֵיטֵב: וְהִי בְּזוֹה
שְׁלוֹם בְּבִרְכַת הַתּוֹרָה.

סִימָן מַח. יִגְדֵל יְרוֹם וְגָבַהּ מְאוֹד הוּד פֶּתֶר תּוֹרָה רִישָׁא דְדִהֲבָא וְגִבְרָא רַבָּא הָרַב הַגָּאוֹן
הַמְצִינֵן הַצְדִּיק הַמְפֹרָסִים סוּע"ה כַּקִּש"ת מו"ה יְחִזְקָאֵל שְׁלִיט"א הַאֲבֵד"ק נִמְשַׁעֲלֶסֶק
[הוּא הָאֲדָמוֹ"ר מְאַסְטְרָאָנוֹצֶע יע"א]: אֲחֻד"ש כַּג"ת נִתְמַלְאָה בֵּיתִי אֲוֶרָה וְאֲוֶרוֹ עֵינֵי בְּאוֹר
תּוֹרָתוֹ כִּי זָרַח עִם קְוִנְטֶרְסוֹ הִיקָר מְלֹא זִיו וּמְפֹזֵק נִגְהַ הַחֲרִיפּוֹת וְהַבְּקִיאוֹת וְתִיקָר אֲצִלִּי
לְטִיָּיל עִם כ"ג בְּגוֹן עֵדוֹן הַהֲלָכָה וְאֲמָנָם שְׁאֲנִי מְוָקָף פְּעֻת בַּחֲבִילֵי טְרָדוֹן וּמְנִיעוֹת שׁוֹנוֹת
נִקְטִינָא בְּקִצְרָה וְעוֹד חֲזוֹן לְמוֹעֵד אַחַר בְּרַצָּה"ש: א) כ"ג צִלֵּל בְּמִים אֲדִירִים שְׁטַף וְעֵבֶר
לְסוֹגְלֵי דְסוֹפָה (מ"א) הַתְקִין רִיב"ז שְׁיֵהָא יוֹם הַגָּף פְּלוֹ אֲסוֹר מ"ט מְהֵרָה יִבְנֶה בַּהֲמ"ק
כו' ל"צ דְּאִיבְנֵי בְּלִילָה א"נ סְמוּךְ לְשִׁקִיעָה"ח וְהַק' בְּתוֹס' עַל י"מ שְׁפִי דְּאִיבְנֵי סְמוּךְ
לְשִׁקִיעָה"ח דְּעִי"ט דְּאִי שִׁקִיעָה"ח דְּחֲמִיסָר הָא אֵין בְּנִין בַּהֲמ"ק דּוֹחָה יו"ט שְׁהָרִי
בְּאוֹקִימָתָא דְּאִיבְנֵי בְּלִילָה ג"כ תִּיקְשִׁי הָא אֵין בְּנִין בַּהֲמ"ק בְּלִילָה וְעַכְצ"ל דְּבִנְיָן דְּלַעֲתִיד
שְׁהוּא בִיד"ש אֲפִשָׁר בְּלִילָה א"כ הַה"ד שְׁיִבְנֶה בִּי"ט וְכ"ג הַעֲלָה בְּזוֹה פְּנִינִים יְקָרִים: ב)
וְזוֹ שְׁרַחֲשׁ לְבִי בְּהַשְׁקָפָה רֵאשׁוֹנָה בְּיִשׁוּב קו' הַתּוֹס' הִנֵּה לְכָאו' קִשָּׁה מ"ש הַתּוֹס' דְּמִקְדָּשׁ
הַעֲתִיד יָבֵא בְּנוֹי וּמְשׁוֹכְלָל מִן הַשָּׁמַיִם שְׁפוֹתֵר לְמַתְנֵי דְּתַמִּיד פ"ז מ"ג יו"ר שְׁיִבְנֶה ב"ב
אָמֵן, וְלִקְמוֹן סוֹפָה (נ"ב) דְּחֲשִׁיב אַרְבָּעָה חֲרָשִׁים שְׁיִבְנוּ בַּהֲמ"ק וְרֵאִיתִי כְּבָר מִי שְׁהִבִּיא
לְהַעִיר זֶה בְּשֵׁם ס' הַעֲלִי"נ וְאִיבְנוּ תַח"י: וְאֲמָנָם אִי מְהָא ל"ק דְּכֹן מְצִינּוּ בְּמַעֲשֵׂה הַמְּנוֹרָה
דְּכ' כֹן עֲשֵׂה אֶת הַמְּנוֹרָה אֶף שְׁאָמַר בַּמַּד' הִבִּיאוּ פִירֵשׁ"ישַׁע"י הַקַּב"ה נַעֲשִׂית מְאֵלִי
וְהַכ"נ בְּבִנְיָן הַמְּקַדָּשׁ י"ל שְׁנִקְרָא מַעֲשֵׂה אַרְבָּעָה חֲרָשִׁים ע"י שְׁיִבְנֶה בְּזוֹכֹתָם ע"ד שְׁנ'
א"ת בְּנִיף אֶלָּא בּוֹנֵיף כַּעֲי"ז עֵינֵן תּוֹס' מְנַחֲוֹת (כ"א) בְּהָא דְּסַפְרֵי שְׁאֵרִיב"ז מַה שְׁעֲשׂוּ
וְשִׁרְתוּ יְדֵי שְׁכַחְתִּי לָאו דְּהוּא עֲצָמוֹ קְאָמַר דְּלֹא הִי כְּהֵן אֶלָּא פְּלוֹמֵר ע"פ הוֹרְאָתוֹ וּבְתוֹס'
ב"ב (פ"א) בְּשִׁי הַרְשָׁבָ"ם דְּכָצָרָן שְׁלִיחַ יְכוֹל הַבְּעָלִים לְקִרוֹת הִנֵּה הַבְּאֲתִי וְדו"ק: ג)
אֲבָל גְּרָאָה דְּעִיקָר דְּכָר זֶה אִי בְּנִין דְּלַעֲתִיד יְהִי בִיד"ש תְּלוּי' בְּפִלּוֹגְתָא דְּבִירוּשְׁלָמִי פ"ה
דְּמַע"ש אָמַר זֹאת אוֹמְרַת שְׁבַהֲמ"ק עֲתִיד לְהַבְּנוֹת קוֹדֵם לְמַלְכוּת ב"ד, אֶף בַּר"מ פִּי"א
מַה מְלָכִים כְּתַב דְּמִלְךָ הַמְּשִׁיחַ עֲתִיד לְעַמּוֹד וְלְהַחְזִיר מַלְכוּת דְּוֹד לְיוֹשְׁנָה וּבּוֹנָה הַמְּקַדָּשׁ
וּמְקַבֵּץ גְּדַחֵי יִשְׂרָאֵל כו' מְבֹאָר דְּלֹא שְׁמִיעָא לִי פְּלוֹמֵר לֹא ס"ל שִׁי הִירוּ, וְרֵאִיתִי בַּס'
וַיִּקֶן יוֹסֵף שְׁכֶתֶב דְּהַרְמֹז"ל וְדָאִי דְּרַב חֵילֵי דְּדַחָה הִירוּשְׁלָמִי מְאִיזָה בְּרֵייתָא אַחֲרַת
הִידוּעָה לוֹ עֵי"ש, וְהִנֵּה יְדוּעָה גַם לְנוֹ שְׁהַר"ם סְמוּךְ אַבְרֵייתָא דְּסוֹפָה (נ"ב) דְּקַחֲשִׁיב
מְשִׁיחַ ב"ד בֵּין אַרְבָּעָה חֲרָשִׁים: בְּאִנְפּוֹן דְּמ"ש הַתּוֹס' שְׁיֵהָי' בַּהֲמ"ק לְעֲתִיד בִּיד"ש תְּלוּי'
בְּפִלּוֹגְתָא דְּלִשְׁי' הִירוּ שְׁיִבְנֶה קוֹדֵם לְמַלְכוּת ב"ד וְקִיבּוּץ גְּדַחִים בְּנִדָּאִי יְהִי גְּבֻנָה בִּיד"א
מִשָּׂא"כ לְפִי ש"ס דִּילֵן שְׁתוּלָה בְּנִין בַּהֲמ"ק בְּבִיאַת הַמְּשִׁיחַ לֹא יְהִי בִיד"א כ"א בְּרוּחַ
שְׁיִתְגַּלָּה בְּנוֹי וּמְשׁוֹכְלָל מִן הַשָּׁמַיִם: ד) וְלְכָאו' תִּיקְשִׁי לְפִי"ז בְּהָא דְּמִשְׁנֵי דְּאִיבְנֵי בְּלִילָה
וְהִינּוּ בִיד"ש בְּבִיאַת הַמְּשִׁיחַ וְהָרִי אֲמָרִי בְּעִירוּבִין (מ"ג) כְּבָר מְוָבְטַח לְהֵן לְיִשְׂרָאֵל
שְׁאֵין אֵלֵי בָּא לֹא בַע"ש וְלֹא בַעֲי"ט מְפָנִי הַטְּוֹרַח וּמִשׁוּה"כ בְּמִי שְׁנִדָּר וְאָמַר הַרִינִי גְּזִיר
בְּיוֹם שְׁפָן דְּוֹד בָּא מְוָתֵר לְשִׁתּוֹת יֵין בְּשִׁבְתוֹת וִי"ט מְדָאֵלִי לֹא אֲתָא בַע"ש וְעִי"ט מְשִׁיחַ
לֹא אֲתָא בְּשִׁבְת וִי"ט וּפְרִיף הַש"ס דְּבַחַד דְּשָׁבָא לְיִשְׁתְּרִי אִי יֵשׁ תְּחוּמִין לְמַעְלָה מַעֲשָׂרָה
דְּלֹא אֲתָא אֵלֵי בְּשִׁבְת א"כ אִיף חִיִּישִׁינּוּ שְׁיִבְנֶה בְּלִיל ט"ז ע"י מְשִׁיחַ הָרִי לֹא אֲתָא אֵלֵי
בִּי"ט אִי יֵשׁ תְּחוּמִין לְמַעְלָה מִי אֶף הָרִי בְּעִירוּבִין שְׁם מְשִׁנֵי דְּלִקְוָה בְּחַד בְּשָׁבָא אֲסוֹר

משום דהאי תנא ספוקי מספקא לי' אי יש תחומין ולחומרא א"כ הכ"נ אסור יום הנהף
משום חשש דאיבגני בליילה דשפא אין תחומין למעלה מי' ואתא אלי' בט"ו ומשיח בט"ז:
ואמנם בשינוי' דאיבגני סמוף לשקעה"ח לפי התוס' שהוא שקיעה"ח דחמיסר וקרי אלי'
לא אתא בארביסר דאין אלי' בא לא בע"ש ולא בעיו"ט, וא"כ משיח לא בא בחמיסר,
רק שיתכן עפ' שי' הירו' הנה"ל דבגין בהמ"ק עתיד להפנות קודם למלכות ב"ד ואינו
תלוי בביאת אלי' ומלף המשיח: ה) ומעשה מנישב קו' התוס' הנה"ל פמין חומר דרק להף
שינוי' דמשני דאיבגני בליילה יתכן שפיר דאיבגני ביד"ש בליילה משא"כ למאי דמשני
דאיבגני סמוף לשקעה"ח ממנ"פ לא משפחת לה בשקעה"ח דחמיסר דאי איבגני ביד"א
כשי' הירו' קרי אין בגין בהמ"ק דוחה יו"ט ואי דאיבגני ביד"ש בביאת המשיח קרי לא
אפשר שיהי' בשקעה"ח דחמיסר דקרי אלי' לא בא בע"ש ועיו"ט ועכצ"ל כפי הי"מ
דאיבגני סמוף לשקעה"ח דעיו"ט ודו"ק: ו) ואפתי פש גבן לנישב פלי התוס' דאיבגני סמוף
לשקעה"ח דחמיסר וביד"ש שהקשיתי שקרי אין אלי' בא לא בע"ש ולא בעיו"ט, וי"ל
עפי"ד הר"מ פ"ד דנזירות הי"א דהרניני נזיר ביום שפן דוד בא דמותר בשבת ויו"ט
משום דספק אם יבא בשבת או ביו"ט דשפא יש תחומין למעלה מי' וספק נזירות להקל
וכתב בכ"מ דשי' הר"מ הוא דרק למ"ד ספק נזירות להחמיר הוכרח הש"ס לטעם דאין
אלי' בא בע"ש ועיו"ט אבל למאי דקיי"ל ס' נזירות להקל ל"ל להאי טעמא, ובלח"מ
כתב דלא תיקשי לפי"ז גם בחד בשבא לשפרי משום ס' נזירות להקל דשפא יש תחומין
ולא אתא אלי' בשבת משום דלמסקנא בחד בשבת אסור דלמא יבא אלי' ביום א' או
ביום ה' דאע"ג דכ' הנני שולח לכם את אלי' הנביא לפני בא יום ה' הגדול לא לפני סמוף
ממש ליום רק אפשר יום או יומים מקודם וא"כ גם הקא ניחא שפיר דחישינו דאיבגני
סמוף לשקעה"ח דחמיסר ואי דאין אלי' בא בע"ש ועיו"ט מ"מ אפשר דאתא מקודם
עיו"ט ובהמ"ק איבגני בחמיסר בביאת המשיח דשפא אין תחומין וכדאמר בגמ' דתנא
ספוקי מספקא לי': ז) ועפי"ז יתכן בישוב קו' התוס' מנחות (ה' וס"ח) בהא דפרף הש"ס
אי ס"ד עד הביאכם למצוה משום מצוה ליקו ולגזור והק' דאמאי לא נגזור משום עשה
דאפי' באי' הכנה דרבנן אנשפחן בפ"ק דביצה דגזרינן שפא יבנה בהמ"ק עכ"ק: ולהאמור
מתורץ היטב פיון דכל עיקר תקנת ריב"ז היא רק משום ספיקא דשפא אין תחומין
למעלה מי' דתנא ספוקא מספקא לי' ולחומרא א"כ פמו דלגבי נזירות מותר בשבת ויו"ט
דמשום ס' נזירות להקל אמרי' שפא יש תחומין א"כ הכ"נ אס"ד דעד הביאכם למצוה
משום מצוה ליקו ולגזור בספיקא דמשום מצוה לחודא הול"ל ספק להקל כה"ג דנזירות
ושפא יש תחומין ולא משפחת דאיבגני ביו"ט משא"כ בפ"ק דביצה דהתם גזרינן שפא
יבנה בהמ"ק בשאר ימוה"ש לא בשבת ויו"ט לכה"ל גבי הכנה דרבנן גזרינן ודו"ק:
ח) כ"נ העיר פלאות בשינוי הסוגיות, דבסופה (מ"א) אמר מ"ט מהרה יבנה בהמ"ק
ואינהו לא ידעי דאשפחד דל"ה בהמ"ק האיר המזרח מתיר השפא דאיכא בהמ"ק עומר
מתיר קרי דתלי טעמא בהנויית בהמ"ק גם משני דאיבגני סמוף לשקעה"ח ולא מפרש
דאיבגני בחמיסר וע"ז סובב פלי הי"מ ונתוס' הנה"ל ואילו בר"ה (ל') אמר מ"ט מהרה
יבנה בהמ"ק ולא ידעי דאשפחד ל"ה עומר האי"מ מתיר כו' וכו' ומשני להדיא דאיבגני
בחמיסר סמוף לשקעה"ח, וכ"ג כתב בזה דברים נחמדים: ט) והנה ע"ד שינוי הסוגיות
דאמר בר"ה בהדיא דאיבגני בחמיסר סמוף לשקעה"ח לפי האמור י"ל דשני הסוגיות

פליגי בשי' הירו' וש"ס דילן אי בנן בהמ"ק קודם למלכות ב"ד דהש"ס בסופה אגיל
בשי' הירו' א"כ דלעתיד יהי ביד"א לכה אא"ל דאיבני בתמיסר דהא אין בנן בהמ"ק
דוחה יו"ט ועכצ"ל דאיבני סמוך לשקעה"ח עיו"ט כפי' הי"מ משא"כ הש"ס בר"ה אגיל
לשם ש"ס דילן (סופה נ"ב) דמלך המשיח בונה בהמ"ק והיא ביד"ש פנ"ל לכה נאמר
דאיבני בתמיסר, אף בנה אפתי לא מנישב שינוי הסוגיות במאי דתלי בבהמ"ק או בעומר
לחוד פנ"ל: י) אף י"ל ע"ד הפלפול קצת דחדא בתברתה מישה שינה הנה בקו' רש"י
ותוס' דאיבני בתמיסר הא אין בנן בהמ"ק דוחה יו"ט פבר העלה בשו"ת מהר"א הלוי
סי' פ"ח דבנן מנבט יהי דוחה שבת ויו"ט דכמו דאמר בריש יבמות מה לתמיד שכן
ישנו לפני הדיבור דכ' ויעלו עולות הכ"נ הרי בקרא זה פתיב ג"ז ויבן מנבט א"כ י"ל
דאיבני מנבט בתמיסר והדברים עתיקים בספרי המבשרים: גם כתבתי בתשו' לחדוד
התלמידים דאף א"נ דנשים אין סייבים בבנן בהמ"ק משום דהוי מעשהז"ג ובר"מ פ"א
מה' בה"ב דנשים סייבים לבנות לסעד פבר הקשו עליו בנה מ"מ בבנן מנבט י"ל בנדאי
נשים סייבין עפי"ד השואל שהביא משם המבשרים בישוב דברי החינוך דנשים סייבין
במצות ספור יצ"מ שהק' עליו דהרי הוא מעשהז"ג ותי' משום דהוי מ"ע דלפני הדיבור
לא דמי לתפילין דל"ה בפועל לפה"ד לפי"ז להאמור דבנן מנבט הוי מ"ע שלפני הדיבור
בפועל שפיר דנשים סייבין א"כ מנישב קו' התוס' די"ל דאפשר דאיבני מנבט בתמיסר
ע"י נשים דליתנהו בעשה דשבתון ובבנן מנבט סייבין ומה דאמר דאין בנן בהמ"ק
דוחה יו"טול"ה אפשר ע"י נשים משום דבבנן בהמ"ק אין נשים סייבין ולש"ל עדול"ת
אבל ה"כ דכבר כתבו התוס' בסופה דלמ"ד קדושה ראשונה קלע"ל דמקריבין אע"פ
שאין בית מ"מ מנבט בעי (והוא נגד דהתוס' זבחים (נ"ט) דבמנחה ל"ב מנבט אבל שי'
רש"י מנחות (ה') מבואר כשי' תוס' סופה הנ"ל) וא"כ ה"כ דלא בעי כ"א מנבט וזה
אפשר גם ביו"ט פנ"ל: יא) ומעתה מנישב שינוי הסוגיות דבר"ה דתלי טעמא בעומר
ולא בבהמ"ק עכס"ל ק"ר קלע"ל ול"צ כ"א מנבט שפיר קאמר ג"כ דאיבני בתמיסר
משום דבנן מנבט דוחה יו"ט משא"כ בסופה דתלי באשתקד דל"ה בהמ"ק דס"ל ק"ר
לא קלע"ל ובעי ג"כ בנן בהמ"ק לכה לא קאמר דאיבני בתמיסר משום קו' התוס' דאין
בנן בהמ"ק דוחה יו"ט: יב) ובמק"א כתבתי בישוב הר"מ דנשים סייבין בבנן בהמ"ק
אף דהוי מעשהז"ג עפי"ד המעה"ת בישוב קו' התוס' קידושין (ל"ו) לגבי סמיכה שחידש
דבקדשים מעשהז"ג נשים סייבות דלא ילפינן מת"ת דדבר הלמד בהיקש א"ח ומלמד
בהיקש תפילין מת"ת וכה"ת איתקש לתפילין, והנה בתוס' יומא (כ"ג) לחד תי' דבגדי
כהונה לא מקרי קדשים לענן זה דחוזר ומלמד בהיקש ונ"ל דב' התי' בתוס' תלי'
במתלוקת התוס' קידושין (נ"ד) והריטב"א אי בג"כ הוי ככ"ש דיש בהן מועל אחר מועל
ויותר י"ל דגם לשי' התוס' דיש בהן מא"מ מ"מ הדבר תלוי בסתירת שי' התוס' מעילה
(י"ט) ומנחות (ק'): אי כ"ש אף דיש בהן מא"מ מ"מ יועיל בהו פדיון ותי' הא' שבתוס'
יומא הנ"ל דבג"כ ל"ה פקדשים וחוזר ומלמד בהיקש אתי' עפ"י שיטתם במעילה דכ"ש
יש להן פדיון ומעתה למאי דאיתא בתוספתא ור"מ פ"א מה"ב דאבני היכל ועזרות
שנפגמו אין להן פדיון ועיין מלחמות ע"ז (נ"ב) לענן באו פריצים ונחלוה בנה א"כ
פשיטא דמקרי קדשים לענן זה דא"ח ומלמד בהיקש וניחא שפיר פסק הרמז"ל דנשים
סייבים בבנן בהמ"ק אף דהוי מעשהז"ג: יג) ונחות קשה לי בסוגיין דמשני דאיבני

בלילה לפי"מ דאמר בתענית (י"ז) דכהנים אסורים בשתיית היין מ"ט מהרה יבנה בהמ"ק ובעינין פהנים הראויים לעבודה והק' בתוס' דבלאה"כ אסורין בעבודה דט"מ יבנהו וצריכי הזאה ות' דמ"מ מותרין בעבודת ציבור דטומאה הותרה בציבור והק' המפ' דהרי טמאין ג"כ משום טומאת זיבה דלא הותרה בציבור ות' עפי"ד זבחים (ל"ב) בטמאי מתים ונעשו זבין הואיל והותרו לטומאתן הותרו לזיבתן ואפי' אמר התם הואיל ואשתרי אשתרי אמרי' הואיל ואידידי אידידי לא אמרי' ואע"ג דרבא ס"ל להיפוך משום דרבא לשי' בתוס' יבמות (ח') דלית לי' הואיל ואשתרי אשתרי משא"כ לדין ולפי"ז איך משני הקא דאיבני בלילה הרי לגבי מנחת העומר דאמר ביומא (ז') דלכ"ע דחוי' בציבור משום דאיכא שירים לאכילה א"כ אף אי איבני בהמ"ק בשקיעה"ח א"נ דאיבני בלילה לא יהי' אפ"ש להקריב העומר משום דט"מ הן הפהנים וגם טומאת זיבה יש להם ולש"ל הואיל ואשתרי אשתרי פיון דבעומר טומאה דחוי' בציבור וכיון דלא יהי' אפ"ש להקריב העומר שוב יהי' האיר המזרח מתיר: וי"ל למאי דאמר בנדה (ו') תבריא מדכן בגלילא והר"ש פ"ג דפ"ה הביא התוספתא דכשעלו מן הגולה הי' להם אפר פרה ועפירש"י שבת (ל"ד) ד"ה תורמס ותוס' מנחות (כ"א) ד"ה שהפהנים וירושלמי ברכות ר"פ כ"מ ר"ח ור"י סלקין לבי חנוותא וגירסת מהרש"ס למי חטאתא א"כ שפיר התקין ריב"ז שיהי' יום הנ"ל אסור משום גזירת אשתקד דאיבני בשקעה"ח או בלילה בעת הזאת שיהי' להם מזון אפר הפרה ותבריא מדכן בגלילא דאז יהי' עומר מתיר ויאמרו אשתקד וכו': יד) ובה מתורץ גם קו' כ"ג בהא דמקשה אי דאיבני בתמיסר מחצות היום ולהלן תשתרי כו' ונהרי התוס' ברכות (כ"ח) הק' בפסחים (נ"ח) אומר דמוספין בשש וביומא (ג') מבואר שהיו נשחטין עם התמיד של שחר ות' דהתם מיירי בשבת וכפי שביאר הצ"ח שם דבר"ח הי' צריף להקדים המוסף אחר תמיד ש"ש פדי שיהי' שהות להקריב גזונ"ד וכן ביו"ט קרבנות היום משא"כ בשבת היו מאחרין התמיד עד סוף זמנו פדי לקיים דבר יום ביומו הנאמר במוספין ויהיו סמוכים לתמיד ומעתה אי איבני בתמיסר ע"כ שיקרב ק"צ בטומאה פתוס' תענית (י"ז) הנ"ל ממילא לא יקריבו ע"ר ושלמי חגיגה א"כ מוספין בשש ואחריו העומר א"כ מאי מקשה מחצות היום תשתרי הרי אז בחצות לא יהי' עוד נקרב העומר והיא הערה נפלאה: ולהנ"ל מתורץ דכל עיקר מה שהתקין ריב"ז הוא משום היכי דאיבני בעת שהי' להם אפר פרה וא"כ ממנ"פ מחצות היום תשתרי: טו) כ"ג פתב בישוב קו' התוס' סנפה (מ"א) הנ"ל על פי"מ הי"מ דאיבני בתמיסר עיו"ט ונהרי י"ל דאיבני ביד"ש פמו לשינוי דאיבני בלילה ות' עפ"י הערת האחרונים לפמ"ש הכו"פ סי' ק"ב דכשיבנה המקדש יהיו פל התבואות שבעלי' אסורים דהאיר המזרח שמקודם בנזן בהמ"ק א"י להתיר וכמו שהי' בעת ביאתן לא"י כדברי הירו' בתוס' ר"ה י"ג) א"כ איך יהי' אפ"ש לקדש אז העזרה בשיירי מנחה דיהי' אסור להקריב שום מנחה מן החדש משום ממשקה ישראל כמבואר במנחות (ס"ח) רק דאי איבני בהמ"ק ביד"א יש עצה להקדיש התבואה קודם גמר הבגין ולא יחול אי' חדש דאאתע"א וכמו שתי' הטה"ק לקו' התוס' מנחות (ס"ו) וכל זה אי איבני ביד"א משא"כ אי איבני ביד"ש הלא נסתם פל חזון מתי יבנה וליכא עצה זו א"כ יהי' חסר הקידוש למ"ד ק"ר לקלע"ל שכתב המעה"ח שיהי' צריף קידוש מחדש לעתיד ורק לשינוי דאיבני בלילה אפ"ש לקדש במנחת העומר של מחרת למקרי קידוש בשעת בגין דאין מחו"ז לבו ביום וכ"כ

הריטב"א שבועות, ובזה אתי שפיר שינוי הסוגיות דר"ה וסופה הנ"ל דתלמי' בדין ק"ר אי קדשה לע"ל עכתו"ד פח"ח: טז) והנה מלבד דלמ"ד ק"ר לקלע"ל אמרי' בשבועות דא' מכל אלו תנן א"כ אפשר לקדש גם בלא מנחה, אבל עוד יש לפלפל דבזבחים (נ"ט) אמר רב מנזב שפגם פל הקדשים ששחטו שם פסולין ור' יוחנן אמר אפי' קדשים שהיו שם, מיתבי פל הקדשים שהיו עד שלא נבנה המנזב ואח"כ נבנה המנזב פסולים נבנה דחויין מעיקרא ניהווכו' ובתוס' הק' דהרי ר"י גופי' ס"ל בבהמה של שני שותפין דדיחוי מעיקרו הני דחוי ותי' הלח"מ בשי' הרמז"ל דהכא דהני קדוה"ג עדפא דלא אמרי' בי' דחוי מעיקרו משא"כ בבהמה של שני שותפין דהני קדו"ד, א"כ לא יהי' אפשר להקריב העומר אחר שבינה המנזב דבקדושת דמים אף דחוי מעיקרו הני דחוי: יז) ובתשובה לח"א ז'ה פמה שנים פתבתי בישוב הערתו לשו"ת מהרי"א הלוי סי' פ"ח דבגנן מנזב דוחה יו"ט משום דהני מ"ע שלפה"ד א"כ בשבועות (ט"ו) דארמב"ח אין העזרה מתקדשת אלא בשירי מנחה ולא אפשר בשתהל"ח דאי נבני' מאתמול ונקדשי' באתמול שתהל"ח בשחיטת פכשים הוא דקדשי נבני' ביו"ט ונקדשי' ביו"ט אין בגנן בהמ"ק דוחה יו"ט להנ"ל אפתי תיקשי דנשייר המנזב ונבני' ביו"ט ונקדשי' בשתהל"ח: ולהנ"ל מתורץ דהרי במנחות (ק') תנינן דשתהל"ח נאפות מעיו"ט לפי שאין דוחה את השבת ולא את היו"ט וא"כ עכצ"ל שיהי' המנזב ככר נבנה מעיו"ט דאי לא נבנה עד היו"ט הרי ככר נפסלו השתהל"ח מעיו"ט דקדשים שהיו עד שלא נבנה המנזב ונבנה פסולין משום דחוי מעיקרו בקדושת דמים והכא דאמרי' שתהל"ח בשחיטת פכשים הוא דקדשי א"כ מעיו"ט שלא נשחטו הכפשים עדיין אין להן קדוה"ג וא"כ א"א לשייר במנזב דנבני' ביו"ט: ובזה מתורץ קו' התוס' שם דמאי קאמר בשחיטת פכשים הוא דקדשי ה'א איפא מ"ד דתנור מקדש ומה שתירצו דגם אליב' לא מצי אפי' מאתמול משום פסול לינה אפתי תיקשי למה מיאן הש"ס לפרש כן, ולהאמור ניקח שפיר דהרי במנחות (צ"ה) אמרי' דמאן דס"ל תנור מקדש עכדס"ל דשתהל"ח דוחה יו"ט דאל"כ איפסלא בלינה א"כ הרי מוכרח דרמב"ח דאמר אין העזרה מתקדשת אלא בשירי מנחה ולא בשתהל"ח דס"ל אין תנור מקדש דאל"כ הרי שתהל"ח נאפות ביו"ט ושוב אפשר דנשייר המנזב ונבני' ביו"ט וגם השתהל"ח יהי' נאפה ביו"ט אחר שפכר נבנה המנזב ועכדס"ל דאין תנור מקדש: יח) ובזה אתי לי שפיר סוגי' דזבחים (צ"ה) דבעי רמב"ח תלאו באויר תנור מהו ת"ש תנור של מקדש של מתכת הי' ואס"ד בישול בלא בלוע לא קפיד נעביד של חרס ומשני פינן דאיפא שירי מנחות דאיפא בישול ובלוע כו' והק' בצ"ק דמאי מקשה נעביד של חרס ה'א למ"ד תנור מקדש הני כ"ש ואין עושין כ"ש של חרס: ולהנ"ל עולה כמין חומר דשפיר מקשה לרמב"ח לשיטתו בשבועות הנ"ל דעכס"ל אין תנור מקדש, ומתורץ ג"כ קו' המפן על הר"מ דפסק דרק בתטאת כ"ח צריף שבירה א"כ מאי משני פינן דאיפא שירי מנחות דאיפא בישול ובלוע הרי מנחת חוטא אינה צריכה שמן ולהנ"ל הרמז"ל לשיטתו דס"ל תנור מקדש א"כ ל"ק לדידי' נעביד של חרס דאין עושין כ"ש של חרס והדברים משמחים: יט) עתה אפנה לדברי כ"ג בנוגע לתשובתי בסי' הקודם לבנו הרב נ"י על ההערה הגדולה בערכין (י"א) שפתבתי דהעומר לא היו יכולים לעשות שלא הי' להם שמן למנחות מזמן שלא הכינו בטומאתם, ע"ז העיר כ"ג שהרי מנחת העומר קרב בטומאה ונטמאת מנחה"ע אומרים לו הני פקח ושתוק, גם דבסופה מ"א דקאמר דאיבני

בלילה מבואר דאפשר לעשות מנחה"ע בזמן מועט, הנה פוננתי פשוטה דאף שמנחה"ע קרב בטומאה מ"מ ודאי לא באו להקדיש לכתחילה שמן טמא ע"מ להקריב בטומאה דחוי' שלא יהיו שירי' נאכלים, והלום ראיתי בבי"צ יו"ד ח"ב סי' קכ"ג שכ"כ בביאור התוס' סנפה (מ"א) דגם למ"ד קלע"ל בעי מזבח דאף להתוס' זבחים (נ"ט) דמעלה מנחה בלא מזבח מ"מ פיון דשירי' אין נאכלין אסור להקדיש לכתחילה לאבוד כה"ג דמנחות (פ"א) וכי מפרישין תחלה למותרות: מלבד זה י"ל דהרי נטמאו אז בטו"מ גם בטומאת ע"ז פתוס' סנהדרין (י"ב) רק אף שכתב הפר"ח לה' חנופה דטומאת ע"ז לא הותרה בצייבור מ"מ אמרי' הואיל ואשתי אשתי פהא דזבחים (ל"ב) בטמאי מתים ונעשו זבין משא"כ לגבי מנחה"ע הואיל דאיכא שירים לאכילה דדחוי' בצייבור, וא"כ לא היו יכולים להקריב מנחה"ע שנגלושה בשמן טמא ובנדאי היכא דאיבני בלילה או בשקעה"ח לא הי' אפשר להכין שמו טהור דצריך הכנה דרבה כדאמר בגדה (ו') חכמיא מדכן בגלילא ופירש"י חברים מטרהים יינם לנסכים ושמן למנחות שפא יבנה בהמ"ק בימיהם: (כ) כ"ג כתב להצדיק דברי דא"א להקריב עומר בטומאה ע"פ המבואר בפסחים (ע"ז) בהא דעומר ושתה"ח באים בטומאה מתני' דלא כר' הושע דבעי תרתי בשך נדם ומשני הא ביחיד הא בצייבור ופירש"י דטומאה הותרה בצייבור, מבואר דלמ"ד טו"ד אין מנחה"ע קרבה לכתחילה פשנטמאת כולה דהוי נאבדו שירים ובסנהדרין (י"ב) איתא דחוקי' הי' ס"ל דטו"ד בצייבור, יישר פח כ"ג שמהפך בזכותי, אמנם פירש"י צ"ע לי שהרי התם לגבי מנחה"ע ליכא למ"ד טומאה הותרה בצייבור כדאמר ביומא (ז) משום דאיכא שירים לאכילה ומצאתי בס' ויקן יוסף שהעיר פו והעלה עפי"ז דגם מנחה"ע הותרה רק דלענן זה דחוי' דמהדרין אטהרה שיהיו השירים נאכלין, ובחבורי משמרת להבית סי' ג' הערתי בירושלמי פ"ד דשקלים הוה עומר מהו שיזרע בתחלה לא נמצא פקומץ על שירים שאינן נאכלים א"ל נעשה כחמשה דברים הבאים בטומאה והקשיתי דהרי בפסחים (ע"ז) אמרי' אע"ג דמודה ר"י שאם זרק הורצה ה"מ בנטמא אבל לא באבוד ושרוף ולכא' היא קו' עצומה, אבל הגאון האבד"ק טארנא שליט"א [ז"ל] כתב לי לתרץ ע"פ התוס' מנחות (ט') דבפסול דל"ש בזבח ל"ה כאבוד ושרוף: (כא) כ"ג כתב לתרץ קו' הנ"ל בערכין (י"א) מה דאמר כבש הבא עם העומר קמבעי' לי ולא אימלך על העומר גופי' דקדים לי לשי' הר"מ, משום דלכא' אמאי יהי' העומר קדום הרי בזבחים (פ"ט) אמרי' דכל מיני דמים קודמים למנחות גם דאיברי עולה קודמין לאימורי חטאת משום דכליל קודם א"כ הרי כבש הוא מין דמים וכליל, רק דעומר יש לו מעלה שמתיר את החדש וכהא דזבחים (צ"א) דאשם מצורע קודם לחטאת משום דמכשיר עדיף ממכפר וה"ה דעדיף מפליל, פיון דמכפר וכליל שניהם שקולים כר"מ פ"ט מתו"מ ה"ה, משא"כ בימי חזקת' שפלו לטהר המקדש ובשעת האיר המזרח לא ידעו הפהגים אם תגמר היום הטהרה להקרבת העומר ממילא דהאיר המזרח מתיר פהא דסנפה (מ"א) דאיבני בחמיסר ובשאג"א החדשות דהיכי שלא הי' מוכן בשעת האי"מ להקרבת העומר האי"מ מתיר וממילא הי' אז הבאת העומר רק לקיים מ"ע דהביאכם, ושוב באותו הזמן הי' הדין דכבש קודם לעומר פיון שלא הי' להעומר מעלת המתיר עכ"ד הנחמדים, אבל צ"ע בנה דהרי במנחות (ס"ח) פריף למ"ד אפי' בזמן שבהמ"ק קיים האי"מ מתיר מדתנו העומר הי' מתיר במדינה ושתה"ח במקדש ומשני למצוה, הרי מפורש דאפי' היכי שפא העומר

רק למצוה קרי לי' מתיר ועתו"ס זבחים (מ"ג) ד"ה והלבונה דאימורין ל"ח מתיר פיון דלא מעפבי ובאמת פן מוכח מש"ס מנחות (כ'): אדרבה דם הול"ל שפן מתיר פמותה אבל בתוס' מנחות (מ"ט): ד"ה כפשי לתי' הא' לחם איקרי מתיר אע"ג דקנדם לשתהל"ח אם הביא פשר: כב) מה שהעיר כ"ג לסיניע להמעה"ח (דף ק"י) נגד הפנ"י ר"ה ל' דבכל המועדות עולה קודם לחטאת משום דשעירי ר"ח ורגלים הם על הספק דטומאת מקדש וקדשיו וראוי שתוקדם העולה דמכפרת על ח"ע שהוא נדאי וכמו"ש במג"א ס"י לענין אמירתנו עולה קודם לחטאת, לכאו' י"ל לפי"מ דאמר בר"ה (ל"ד) ל"צ אע"ג דהא נדאי והא ספק מבואר דספק דאו' חמיר מנדאי דרפנו ובשאג"א סי' ב' נחלק עם הפר"ח לענין אי דאו' קדים לדרבנו והשאג"א הוכיח שאין קדימה וראי' מברפת הינו קדמה לברפת קידוש היום דאו' וא"כ אפשר לפי"ז ג"כ שאין קדימה לנדאי על הספק אף י"ל דשאני הקא שתלוי בכפרה קיל מעלת הפא עה"ס שאינו מכפר בנדאי: כג) מ"ש לענין פסול משום דל"ה ממשקה ישאל אם מותר להעלות לשם עצים פיון דגם בחולין אסור להעלות אם אינו ממ"י והביא מק"א נזיר (כ"ט), יש להעיר חדשות בהא דלשם עצים עפ"מ דפליגי ר' יוסי ורבנו בסופה (מ') אי מוסרין פי"ש למשרה וכביסה ובתוס' שם דרבנו ס"ל סתם פירות לאכילה קיימי ול"מ מחשבה למיהוי פעלי קנים שלקטו לעצים ולר' יוסי מהני מחשבה, לפי"ז יתכן דרבנו מה שמותר העלאת פסולין ע"ג המזבח לשם עצים אינו למשוי האימורין עצמן פעצים דמחשבה כזו לא מועלת, רק דמחשבת ההקרה לחוד היא לשם עצים ע"כ הסברא דבפסול הנוהג גם בחולין לא מהני לשם עצים משא"כ אליבא דר' יוסי דאלים מחשבה לאימורים גופי' למשוי פעצים ודוק, רשמתי זה אף להעיר: כד) מה שהעיר כ"ג במה שכתבתי דכבש העומר יהי בכלל המוספין לדין עבר יומו בטל קרבנו ואיף יהי בכלל המוספין הרי בהוריות (י"ג) אמרי' שפא בגלל העומר, הנה אי משום הא הלא איתא בתו"כ דעומר וכבש אין מעפבין זא"ז א"כ מקרי פא בגלל עצמו כה"ג דמנחות (מ"ה): וגם הבאתי מלשון הר"מ פ"ז מתו"מ מקריבין יתר על מוסף כבש לעולה עם עומר התנופה א"כ יתכן שהוא בכלל המוספין לענין זה דעבר יומו בטל קרבנו: כה) כ"ג הביא מס' הקנה ח"ב דף כ"ד שכתב ולא לאכול פרמל מתבואה חדשה עד הביאכם את קרבן אליכם הוא הכבש הבא עם העומר, ובאמת קיי"ל דרק העומר הוא המתיר את החדש ולא הכבש ומבואר להדיא בתו"כ פ' אמור יכול זה הכבש כו' והוא פלא, אבל אולי מזה להוכיח שיטתו דכבש ועומר מעפבין זא"ז ותו"כ לשיטתו דאין מעפבין וכמו שהק' המנ"ח שלא נמצא מקור לדברי התו"כ הנה"ל: ידידו דו"ש כנ"ק בכבוד והוקרה.

סימן מט. ב"ה ג' ראה תר"צ דאמבראנוא להחריף כמ' ישראל שרייפער נ"י בלבוב: הגיעני מכתבך עם ח"ת הנעימים ועל תלונתך שמאז נשאר מכתבך מבלי מענה באמנה רגיל אני להשיב לכל שואל פענין זולת אם יבא בדברים עתיקים דשו בהם רבים שאין הזמן גורם: א) העיר ביומא (ז') מיתבי הי' מקריב מנחת פרים ואילים וכבשים ונטמאת בידו אומר ומביאין אחרת תחתיה כו' מאי לאו פרים אילים וכבשים דחג א"ל ר"נ לאו פרים פר ע"ז אע"ג דציבור הוא פיון דלא קביע זמן מהדרין אילים באילו של אהרן אע"ג דקביע לי' זמן פיון דייחיד הוא מהדרין וקשה להתוס' לקמן ד"ה מפלל דבאיפא תרתי ריצוי ציץ וק"צ לא מיייתי אחריתי והש"ס דמקשה הקא מאי לאו דחג אלמא למ"ד

דחוי' בצייבור אומר לו הבא אחרת תחסי היינו בנשבר הציץ עכ"ד וא"כ הא תינח בפנירכת הש"ס משא"כ לבתר דמשני פרים פר דע"ז ע"כ איירי בדאיפא ציץ כמו"ש התוס' ד"ה פרים דאל"כ אינו דוחה כל שאין זמנו קבוע וא"כ הדר תיקשי לגבי אילים באילו של אהרן אמאי מביא אחרת תחסי כיון דאיפא תרתי ק"צ וריצוי ציץ עכ"ק, ויפה הערת לכאו' והנה בפשיטות י"ל דאטו בחדא מחתא מחיתנהו וי"ל דלצדדין קתני דפרים פר ע"ז מייירי דאיפא ציץ ואילים באילו של אהרן בדליפא ציץ, שו"ר בשעה"מ ה' ב"מ שהעיר בכ"ז: ב) ואמנם ע"ד הפלפול י"ל דכבר נודע מ"ש הכ"מ פ"א מפהמ"ק דבטומאה דרבנן לא שינה ריצוי ציץ ובאמת איבע' לי הכי בירושלמי פ"ב דיומא ציץ מהו שיירצה על טומאת ידים ובק"ע פי' דבעי' אי חמירי ד"ס מד"ת אבל יתכן בסברא משום דבדרבנן לא אלים למיתפס עלה ריצוי ציץ וכה"ג דאמר בכריתות (י"ח:): פי מכפר יוה"כ על פולג' שיעורא על פלגא דשיעורא לא מכפר דלא אלים למיתפס פפרה אח"ש וכה"ג אמרי' ג"כ בבכורות (ט"ו:): בנלדות בע"מ דלא אלים למיתפס פדיונו ופירש"י כיון דמדאו' פקעה קדושתו בפדיון אמם רק מדרבנן אסורין לא אלים למיתפס הפדיון בדרבנן עיי"ש והכ"נ זה שפכת הכ"מ והירושלמי דבדרבנן ל"ש ריצוי ציץ דלא אלים בדרבנן למיתפס ודו"ק: והנה התוס' יומא (ז) ד"ה כיון כתבו לגבי אילו של אהרן דיחיד הוא מהדרין דלעולם למ"ד טומאה הותרה בצייבור בכולהו הותר טומאה מדאו' אלא מדרבנן גזרו אהיא דהני קרבן יחיד ולפי"ז מתורץ הערתה יפה דהתוס' שפיר כתבו למ"ד דחוי' היא בצייבור דבאיפא תרתי דהיינו גם ריצוי ציץ לא אמרי' הבא אחרת ומשום דלמ"ד דחוי' בצייבור מדאו' היא דחוי' לקה מהני ריצוי ציץ שלא ליהדר אטהרה משא"כ הכא לגבי אילו של אהרן לשינוי' דש"ס דטומאה הותרה בצייבור וגם באילו של אהרן הותרה מדאו' כדברי התוס' הג"ל ורק מדרבנן דחוי' לכן גרע יותר דלא מהני ריצוי ציץ דלא לימי אחרת תחסי כיון דבדרבנן לא אלים למיתפס ריצוי ציץ, ויוצא לפי"ז דבר מחודש דלמ"ד דחוי' בצייבור אין אומרים לו הבא אחרת ולמ"ד הותרה בצייבור אומרים לו הבא אחרת ודוק היטב: סימן נ דרוש לשה"ג בסוג' הג"ל.

א) ביומא (ד"ז) א"ל ר"ש כה"ג ביוה"כ יוכיח הק' כאמו"ר הגאון רשכבה"ג זצלה"ה דהרי לר"ש לשיטתו בתוספתא הביאו התוס' ב"ק (ע"ב) פרים הנשפרים אין מטמאין טו"א רק דמשפחת טומאה באימורין לר"ש פתוס' מנחות (ק"א) משום דאכילת מזבח שמה אכילה ואע"ג בנטמא החלב והבשר קיים זורק את הדם מ"מ אמר בירושלמי יומא פ' ב' שעירים דפרים הנשפרים אבדו אימורים לא יזרק את הדם דל"ה אכילת מזבח, אבל אפתי תקשי איך הנוקשרו האימורים דבפסחים (כ') אמרי' בפרה שלזבחי שלמים והעבירה בנהר דע"י העור הנוקשר הבשר משום יד ושומר להקשר אבל הרי בחולין (קכ"ח) בעי' ר' ירמ' המשתמנה לחצי זלעת אסרה מהו שתעשה יד לחבירתה והיא אליפא דר"ש דאנכל שא"י להאכילו לאחרים אינו אוכל דל"ד לשאר ידות דהכא אנכל גמור הוא אבל דבר אחר גרם לו שא"ר להאכילו לאחרים עיי"ש בתוס' וא"כ הכ"נ רק העור נעשה יד ושומר משום דהעור מצד עצמו ל"ה אנכל אבל הכא דגם הבשר אמקב"ט לר"ש משום שא"י להאכילו לאחרים א"כ איך הנוקשר הבשר ומה מקשה ר"ש לשיטתו עכתו"ק בתשו' פוכב מיעקב סי' ס"ג נשגבה נפלאה: ב) ולענד"נ לתרץ הנה בכריתות (כ"א) גבי ונבלת בהמה א"צ הקשר כגון דאיפא פחות מפזית נבלה וצירפה לפחות

מפביצה אוכלי' כו' דמבואר דמשום הנבלה שסופו לטמא ט"ח גם הבצק שעמו א"צ
הכשר וכ"כ הר"מ מפנרש בפ"ג מטו"א שאין הפל צריך הכשר ועיני' חי' הרמ"ל עוקצין
שהסביר עפ"י תוס' ב"ק (ע"ב) דסופו לטמא ט"ח שא"צ הכשר היינו דחשבין פאילו
הוכשר במים וכאילו נגע בשרץ ממילא גם שאר האוכלין המחוברים לו מוכשרין ונטמאין
עמו: ולפי"ז מתנרץ קו' הנ"ל דר"ש מקשה כה"ג ביוה"כ יוכיח ולא תקשי האיך הוכשרו
האימורין, משום דהכא בפרים הנשרפין דהבשר סופו לטמא ט"ח ממילא גם האימורין
א"צ הכשר דהו"ל פאילו הוכשר במים וכמו שהוכשר הבצק אע"פ שלא בא עלי' מים.

ואע"ג דבזבחים (ק"ה) אמרי' דפרים הנשרפין אין מטמאין בפנים דעדיין אין סופן לטמא
ט"ח דמחוסר יציאה כמחוסר מעשה דמי מ"מ פתב בפנים מאירות לזבחים שם דאליבא
דר"ש דכל העומד לזרוק פזרוק דמי מקרי גם בפנים סופן לטמא ט"ח וא"כ מקשה הכא
שפיר ר"ש לשיטתו: (ג) ואמנם חזות ק"ל הנה בזבחים (ק"ד) דבעי אי לינה מועלת
בפרים הנשרפין ופשיט מהא דשלא כמצוותו נשרפין חוץ לג' מחנות מאי לאו בפסול
לינה לא בפסול יוצא וטמא וקשה אמאי בטמא מקרי שלא כמצוותו כיון דפרים הנשרפין
א"צ הכשר שרץ ומים והוי פאילו נגע בו שרץ א"כ גלי לן דפסול טומאה לית בהו, ועוד
דהתוס' נדה (נ"ה) כתבו דמשום שטמא אחרים הוי כטומאת עצמו פאילו טמא במגע
א"כ לא יקבל טומאה עוד דשבע לה טומאה: (ד) אף יתכן דמ"ש התוס' דמשום דא"צ
הכשר הוי פאילו בא עלי' ממש הכשר מים ונגיעת שרץ בפועל לאו מלתא דפסיקא הוא
שהרי בעירובין (ג') אמרי' הכ"נ נעשו כשפודין של מתכת ופירש"י דהא לא מידי שקלת
אלא רואין הוא דקאמר עכ"ל, מבואר דמשום הסברא דרואין פאילו ניקלש וניטל ל"ה
כניטל בפועל ועי' שו"ת בר"א או"ח סי' י"ט דסברא זו נמצא ג"כ בעירובין (נ"ד) אימור
דאמרי' רואין כמאן דמרבצא רביע ודאי מי מרבצנא, ולעיל בסי' מ"ג הערתי דלכאוו'
חקירה זו תליא באיבעיא הש"ס חולין (ל') החליד במיעוט סימנים מהו ופיר"ת במיעוט
קמא שתחב הספין במיעוט הסי' כיון דא"צ לשחוט אלא הרוב המיעוט שעל הספין הוי
פאילו נחתך ול"ה חלדה הרי מצינו חידוש גדול דאף שבפועל לא נחתך מיעוט קמא
ומחליד בחוש מכ"מ איבעי' לי' אי אמרי' פאילו נחתך גם בפועל ול"ה חלדה, גם בחולין
(קכ"ח) בעי במשתנה לחצי דלעת מהו שתעשה יד לחברתה ובהי' הר"ן דאיבעיא לי'
כיון שעומד לתלש שוב ל"ה יד והיינו דאמרי' פאילו נתלש בפועל, וצ"ע לפי"ז בתוס'
חולין (ע"ג) ד"ה הוכשרו דאפי' עושה האבר נפול הוכשרו משום בהמה נעשית יד לאבר
ולכאוו' הרי הוא בעי הש"ס חולין (קכ"ח) אי במקום דחשבין כנפול אי הוי יד והארכתי
עוד בזה ואכ"מ, לפי"ז הכ"נ לגבי סופן לטמא ט"ח דא"צ הכשר שפתבו התוס' ב"ק דהוי
כנגעו בהו מים ושרץ בפועל י"ל דתלי' בחקירה הנ"ל וי"ל ג"כ לתלות זה באיבעיא
הש"ס זבחים (צ"ב) אי חטאת העוף צנארה ככ"ש דמי כיון דלא אצרכה כ"ש והיינו כיון
דלא צריך כ"ש הוי פאילו הוי בכ"ש והכ"נ כיון דלא צריך הכשר מים הוי פאילו בא
עליו מים ושרץ: (ה) ובאמת בירושלמי יומא בעי לה אי פסול טומאה בפרים הנשרפין
הוי שלא כמצוותו ואמר דקודם זריקה הוי שלא כמצוותו ואחר זריקה לא, ומפורשי
הירושלמי הק' ע"ז והגיהו להקפוד דאחר זריקה הוא שלא כמצוותו משום דליכא עוד
ריצוי ציץ ולהנ"ל יש לקיים הגי' משום דבעי הירושלמי הוא כעין האיבעיא בש"ס זבחים
הנ"ל לגבי צנאר עוף אי ככ"ש דמי דמה דלא צריך אי הוי כמאן דעביד וכעין דפליגי

בירושלמי גיטין אי אונסא פמאן דעביד עי' ש"ף חו"מ סי' כ"א וממ"א גם ה"כא דל"צ
ה"כשר ש"רץ הוי פמאן דנגע בו ש"רץ, א"בל הלא אמר הש"ס זבחים (ק"ה) דקונדם זריקה
לא מקרי סופו לטמא ט"ח דמחוסר יציאה פמחוסר מעשה דמי א"כ זה שאמר הירו'
דקונדם זריקה הוי שלא פמחוסר משום דאז ל"ה עדיין סופו לטמא ט"ח ול"ה פנגע בו
ש"רץ מש"ה מזיק ב"הו פסול טומאה משא"כ אחר זריקה, ומעתה בסוגיין תקשי מאי
קאמר כה"ג ביוה"כ יוכיח ה"א י"ל דבפריה הנש"רפין לא איכפת לן בפסול טומאה פ"ל
פ"ינן דבלא"ה הוי פנגע ב"הו ש"רץ משום שסופו לטמא ט"ח וה"כא לר"ש לשיטתו דס"ל
פ"ל העומד גם קונדם זריקה מקרי סופו לטמא ט"ח פדברי הפמ"א הג"ל ו"אף שפתי
דס"ב"א זו אי משום דל"צ ה"כשר ש"רץ הוי פנוגע בו ש"רץ בפועל תלי' באיבע"ל הש"ס
מ"מ תקשי ממנ"פ דכ"ב הבאתי קו' כ' גאון אאמו"ר זצ"ל"ה דלא מהני ה"כשר הב"ש
לאימורין רק שאמרת ל"ת"ר עפ"י גמר' דכריתות דגם הב"צ א"צ ה"כשר ומשום דהוי
פ"אילו נגע בו מים בפועל פ"תוס' ב"ק הג"ל א"כ שוב אד"ר"ב תקשי דלא איכפת לן פ"ל
פ"סול טומאה בפריה הנש"רפין פ"ינן דבלא"ה הוי פ"אילו נגע ב"הו ש"רץ ואם אין ב"ש
א"ימורין בנש"רפין פ"ירו' ד"ומא הג"ל: ו) א"בל י"ל דב"אמת היינו דמקשה ר"ש כה"ג
ביוה"כ יוכיח דל"כאו' דקדקו המפורשים דמאי פסקא ה"א אפ"ש דלא א"רע טומאה פ"ל,
א"בל להג"ל ב"אמת הקו' ל"ה על פ"סול טומאה ממק"א כ"א על פ"סול טומאה ע"צמו דהוי
פנגע ב"הו ש"רץ ומפ"ינן ש"מטמאין אחרים פ"ר יש ב"הו ט"ע פ"תוס' נ"ד (נ"ה) הג"ל, גם
פ"ר הק' פ"ירו' הביאו פ"תוס' זבחים (ק"ה) דפריה הנש"רפין מעתה י"טמאו את הא"ימורין
וב"תוס' ת"י דמחוסר חתיכה ודאי הוי פמחוסר מעשה וא"כ ה"כא ר"ש לשיטתו דס"ל פ"ל
העומד לדידן' א"ף קונדם זריקה ו"אף מחוסר מעשה מקרי סופו לטמא ט"ח פ"ל א"כ
מ"טמאין את הא"ימורין ב"טומאה נגיעה מ"ש רק דב"ל הנש"רפין ב"שאר ימוה"ש י"ל
דמקרי פמחוסר משום הר"צאת ה"צ"י וכמו שפ"י מפו' ה"ירו' ב"ימא הג"ל דקונדם זריקה
מקרי פמחוסר ו"הינו דמקשה ה"כא כה"ג ביוה"כ יוכיח שא"ינן ה"צ"י על מ"צחו ומ"ר"צה: ז)
ומ"תור"ץ עפ"י"ז קו' השעה"מ את"י הש"ס ה"נח לכה"ג ביוה"כ ש"טומאה הוב"צ דאפתי
תקשי מש"עיר הח"צון דאי"כא ש"יריים לא"כילה ול"הג"ל הקו' הוא רק מ"פריה הנש"רפין
א"בל זה אפ"ש שלא א"רע בו טומאה פ"ל ביוה"כ, ומ"תור"ץ לפי"ז הר"מ ש"פסק ד"טומאה
דחוי' ב"ציבור ו"צ"י שאע"מ א"מ ול"ק לדידן' הקו' דכה"ג ביוה"כ יוכיח משום דהר"מ
לשיטתו ב"פ"ג מאה"ט דפריה הנש"רפין ל"מ סופו לטמא ט"ח א"כ אפ"ש דלא א"רע
טומאה פ"ל ביוה"כ ודוק היטב פי נפ"לא בס"ד: הוא ה"דרוש ש"ערכתי ו"רשמי בק"צור
לשנת תרע"ה ו"בהחפ"זי מפ"ני הג"רוש ברע"ש המ"לחמה.

סימן נא ב"ה יום ג' ח' ניסן תרס"ט דאמבראווא. שוכט"ס לכ' הא"ב"ר ה"חריף ו"בקי חו"ש
מו"ה ה"ושע לעו"קאו"יץ נ"י בק' ק"שאנוב: מ"כת"ב ע"ם ח"ת הגיעני ע"ת המון ה"טירדות
ה"שת"דרגועלו על צו"ארי ולמען ח"ביבותה ג"פן פ"ייתי לע"ינן מע"ט ב"ד"ב"ר"ה ומ"צאתים טובים
ונ"כוחים והפעם א"שיב ל"ה בק"צרה מ"אפס פ"נאי: ע"ד קו' ב"פ"סחים (ד' פ"ג) דע"צמות ב"פסח
י"ש"רפו דמוקי ל"ה רנב"י ב"מ"צאן ח"לוצין ול"כאו"רה תקשי מ"מתני' דת"רומות פי"א ג"רע"ני
ת"רומה ו"כן ע"צמות הק"דשים ב"זמן ש"הוא מ"כניסן א"סורין וב"זמן ש"הוא מ"שליכן מ"ת"רין
א"כ ה"כא ד"מ"צאן ח"לוצין אמאי י"ש"רפו רק די"ל ד"שאני ב"מתני' דת"רומות ד"משליכן קונדם
ש"ש"מ"שו נ"ותר משא"כ ה"כא ש"פ"בר ש"מ"שו נ"ותר ו"כ"ר נ"זק"ו לש"ר"פה א"בל אפתי תקשי

בטעם החינוך מ' קמ"ו דעצמות הפסח ישרפו משום דנשאר עליהם בשר מאימת שבירה ובה שפיר תקשי למ"ש התוס' זבחים (פ"ו) דמתני' דתרומות מיירי שנשאר עליהם מעט בשר ואפיה"כ משליכן מותרין א"כ הכ"נ בעצמות שא"ב מוח אף שנשאר עליהם בשר מאימת שבירה יהיו מותרין דבטל מינייהו שם אונקל, ע"כ הערתה הנחמדה: והנ"ל אשר עפ"ז יתורץ לי דברי הרמב"ם ז"ל פ"ט מפסה"מ שכתב שם כל עצמות הקדשים שא"ב מוח אין טעונין שריפה חוץ מעצמות הפסח ותמה המל"מ דלפי סוגי' דפסחים דמוקי לה רנב"י במצאן חלוצין לא מצא מקום לחלק בין עצמות קדשים לעצמות הפסח כ"א אליבא דר"ש דאית לי אפי' בהי' לו שעה"כ ונפסל א"ב משום שבירת עצם כפירש"י ז"ל והרמב"ם שפסק בפ"י מה' ק"פ דלא פ"ש לא הי' לו לחלק בין מוקדשים לפסח: ונ"ל בישבו דכבר הבאתי דברי החינוך שכתב טעם חדש דעצמות הפסח ישרפו מפני שנשאר בהם ברוב מעט בשר מאימת השבירה וכתב המל"מ בה' ק"פ דדבריו תמוהים ואינם עולים לפי סוגי' הגמ' דר' נחמן ב"י דחיק לאוקמי פגון שמצאן חלוצין ועצמות הפסח דיש בהן משום ש"ע לבתר דנייהו נותר הוא דחלוצינהו והו"ל שימוש נותר ולשי' החינוך יתיר אפי' בעצמות שא"ב מוח וצריכים שריפה משום דנשאר עליהם ברוב מעט בשר: ונ"ל עפ"י הערתה הנ"ל בד' החינוך דמה בקד' דנשאר עליהם בשר פניו דמשליכן מותרין ועיין בר"ש פ"ה דתרומות מ' ט' ויש לתרץ עפ"י הש"ס ברכות (נ"ב) דא"ר יוחנן פירורין שא"ב פזית מותרין לאבדן ביד, גם בפסחים (ד' ו') פריף הש"ס אהא דהבודק צריף שייבטל מ"ט אי נימא משום פירורין הא לא חשיבי מבואר בפחות מפזית בקל בטל מתורת אונקל, לקד' שפיר כתבו התוס' בזבחים דמתני' דתרומות מיירי בעצמות שיש עליהם מעט בשר ונהינן פחות מפזית לקד' משליכן מותרין דבטלין מתורת אונקל משא"כ החינוך דכתב דברוב נשאר עליהם מעט בשר ע"כ פוןנתו דנשאר פזית בשר דאל"כ לא מקרי שימוש נותר לגבי העצמות וכמו"ש רש"י ז"ל בחולין (ד' קכ"ה) ד"ה במקדשין אמאי טמאים הרי לא שמשו נותר דאין נותר פחות מפזית עכ"ל, ובכזית בשר שע"ג העצמות אפי' משליכן אסורין דלא בטיל מתורת אונקל, והא דחולין (ד' קכ"ד) דאפי' פזית אי פלטתו ספין בטיל הרי הש"ס שם פריף עלה ומשני במרודד [ראה מה שכתבתי בזה בחיבורי משמרת להבית סי' ג' סעי' י"ג]: אבל נראה הא דאמינא דבכזית לא מהני לבטולי מתורת אונקל דתל' בפלוגתא דפסחים (ד' מ"ה) דאיכא תרי לישני אי גם בכזית בצק במקום שעשוי לחזק שלא יהי' חייב לבער וא"ר יוסף תנאי היא דתנאי הפת שעופשה חייב לבער כו' רשב"א אומר בד"א במקומות לאכילה אבל פפת שאור שישנה לשיבה בטלה מדאמר רשב"א בטלה מפלל דת"ק ס"ל לא בטלה אלמא קסבר כל פזית אע"ג דמבטלו לא בטלה כו' ואמרי' שם א"ר נחמן אמר רב הלכה פרשב"א ופריף אינו והאמר רב יצחק בר אשי אמר רב אם טח פני' בטיט בטלה טח אין לא טח לא ומשני מאן דמתני' הא לא מתני' הא, מבואר דפליגי בזה תנאי ור"נ ס"ל פרשב"א דאפי' בכזית מהני לבטולי, ואפי' לאיכא דאמרי' ה"ת דאר"נ אמר רב אין הלכה פרשב"א היינו רק משמ' דרב ס"ל דאמר הכי שלא תקשי ממה דאמר רב יצחק בר אשי אמר רב אבל רב נחמן לנפשי' נראה דס"ל פרשב"א כמו דבסמוך שם א"ר נחמן אמר שמואל שני תנאי זיתים וחוט של בצק ביניהם רואין כל שאלו תיבטל החוט וניטלין עמו חייב לבער ומדלא קאמר רבותא דאפי' בעשוי לחזק פ"נ ע"כ דר"נ ס"ל דבעשוי לחזק

גם פזיזת אינו חייב לבער וכן פירש"י דר"נ בדפנות קאי וא"כ מתוך שפיר דברי החינוך שלא יהיו תמוהין מסוגל הגמ' כקו' המל"מ משום דהש"ס פריה שם אי דלית בהו מוח למ"ל שריפה, דאלקבא דרשב"א דאפי' בכזית מהני לבטולי מתורת אנכל אין לומר פסברת החינוך שברוב נשאר עליהם פזיזת בשר דהא אפי' בכזית אם משליכן מותרין ורב נחמן ב"י מתוך שפיר פגון שמצאן חלוצין דבגיטין (ל"א) פירש"י דרנב"י הוא סתם ר' נחמן וא"כ אגיל לשיטתו דאמר הלכה פרשב"א בכזית שאור שיחדה לשיבה בטלה דאפי' פזיזת מהני לבטולי לי' לכה לא הי' יכול לתרץ פסברת החינוך ו"ל דהא אם משליכן מותרין וכן אח"כ נמשך רב ופיד אחר ר"נ ומתוך פגון שמצאן צבורין, אבל לדין דקיי"ל כת"ק דרשב"א דבכזית לא מהני לבטולי מתורת אנכל שפיר אפי' דברי החינוך, ולפי"ז מתוך ג"כ דברי הרמב"ם ו"ל דלשי' אגיל בפ"ב מה' חמץ ה' ט"ו דפסק בכזית שאור דבעינו טח בטיט כת"ק דרשב"א לכה שפיר דיין בלשוננו וכתב כל עצמות קדשים שא"ב מוח אין טעונין שריפה חוץ מעצמות הפסח והינו דעצמות הפסח אפי' אין בהם מוח טעונין שריפה מטעם דעל הרוב נשאר עליהם מעט בשר וכסברת החינוך ו"ל ודוק היטב.

עוד הארכתי בזה בפלפול וקצתתי פאן בנדפס: דו"ש בברכת התורה. סימן נב ב"ה עש"ק י' אדר תרע"א.

שוכט"ס לכבוד הרב הגאון הגדול סוע"ה מפורסים לתהלה כקש"ת מו"ה מאיר דן שליט"א אבד"ק דווארהאט יצ"ו: לנכון קבלתי מנחת ספרו היקר "שאלו שלום ירושלים" ומצאתי בו רב עונג פלול הדר הוא בחריפות ובקיאיות ובקנרת יפה בטוב הירושלמי קדשים חדשים מקרוב באו אשר ערפל חתולתו וכל אוהבי אמת דורשי תושבי' תנו פבוד לשמו ויחזיקו לו טובה ע"ז כי דבר גדול עשה לכבוד תוה"ק לבלי תהי' האמת נעדרת ועכ"פ ידעו העולם כי היא ספר הצריף בדיקה ולא יגררו אבתר'י, ואמנם לא אכחד כי אף שכ"ג מצא להעמיד את המו"ל בצביונו להפשיט את אדרתו מעליו והוא עומד לפנינו משחת מתנאר מראהו, בכ"ז עוד לא יצאנו מידי ספק על גוף הירושלמי כי טרם באנו עד תכליתו ואולי נתקיים בהמו"ל מרז"ל כף עונשו של בדאי כו' כי יהא כף או כף המו"ל בנדאי לא זיפו, ובשנת תרס"ח פאשר זכיתי ע"פ הבחירה באסיפת הרבנים לעלות לאה"ק אודות תיקון הפולל רמבעה"נ הי' לי דברים בזה עם הגאון תנא ירושלמי הרידב"ז שליט"א ואמר לי ג"כ שברור אצלו מכל ספק שהמו"ל לא זיפו ופירושו יוכיח עליו שאינו בר הכי רק שאפשר מצא דבר מזונו ממים קדמונים, ואם שכ"ג מצאה ידו לעורר על כמה מקומות בירושלמי שמטילים חשד בכ"ז אין לדון מהם על בטח כי לעומתם מצא כ"ג ג"כ בו מקורים לפסקן של ראשונים והרמב"ם ו"ל ולכן עצתי אמונה שיאבו מגדולי וצדיקי מדינתו לבא בבירת מכתבים בזה את הרב הגאון מברעזאן שליט"א לבקשו שהוא יחקור וידרוש אצל המו"ל למוצאו ומובאו של הירושלמי כי פנראה המו"ל לא ישא פני יתר הגדולים ואת מי יגור אפס מאותו שע"י הספמתו מצא הירושלמי מהלכים במדינות וע"כ בטח לא יעלים ממנו ויאליץ לגלות לו כל תעלומה ובל"ס הגאון מברעזאן שליט"א לא ימנע טוב מלבדוק עד מקום שידו מגעת ואז יקניים ע"י כ"ג שאלו שלום ירושלים ישליו אנהביה אין פרץ ואין צנחה ושלום על ישראל: ואגב אציגה בזה איזה הערות אשר עוררו רעיוני בעיוני מעט בירושלמי ובספרו היקר, בחולין (דף י')

ריב"ש בעי קומי דר"י מלך בסכין לא יהא אלא שחיטה ונפקא לחולין א"ל מליקתו זו
הוא שחיטתו וכל היכי דלא עבדין רעוונתא דרתמנא נבלה הוי ודברי המפרש שם דאפי'
שחטה פדרפה דכן צנתה רתמנא בקרפון עוף מליקה ואם שחט נבלה, ובעיני יפלא דהא
בתו"כ מובא בפ"ס זבחים (דף ס"ט) ממעט בהדיא מקרא דשחיטת עוף קדשים בפנים
מטהר מידי נבלה הואיל ולא שני בפנים כבחיוץ וזה נדאי מעורר תשד גדול: אמנם אח"ז
בא לידי הירושלמי זבחים הנדמ"ח ונפלאתי לראות כי בדף ל"ז מביא כל הענין הנזכר
ושנינו' ה"ל כל היכי דלא עבדין רעוונתא דרתמנא נבלה הוי ובדף מ' מביא התו"כ ה"ל
דשחיטת עוף בפנים ל"ה נבלה ואיך יתכן הסתירה מיני' ובי' ולכן זה מוכיח על חסרון
ידיעת המפרש שע"כ פי' בירושלמי חולין בשביבוש וטעות, ובאמת הפי' בירושלמי חולין
כפשוטו דא"ל מליקתו זו היא שחיטתו בתמי' והוא הקו' בפ"ס בבלי חולין (כ') אהא
דמלך בסכין מטמא בביה"ב ואי אמרת טרפה הוי מליקתה זו היא שחיטתה תהני לה סכין
לטהר מידי נבלה ומשני התם משום דלאו שחיטה היא כלל ר"ה אמר מפני שהוא מחליד
רבא אמר מפני שהוא דורס עיי"ש והיינו דמשני גם הכא בירושלמי כל היכי דלא עבדין
רעוונתא דרתמנא נבלה הוי פלומר מפני שהוא מחליד או דורס וקאי רק אמלק בסכין
דאיירי בי' ולא כמו"ש המפרש דאפי' שחטה פדרפה וז"ב: ובמה שהעיר כ"ג בדברי
המקשה לא יהא אלא שחיטה ונפקא לחולין דקשה דאיך נעשה חולין ע"י השחיטה ורחוק
מכמה טעמים לומר דהוי פקדשים שמתו שיצאו מידי מעילה, וכ"ג גם הגה"ק
מאסטרואווי שליט"א האריכו לפלפל בזה, ע"כ ג"א אענה חלקי דנ"ל דאע"ג דלגבי
בהמה ש"ח ל"ה פקדשים שמתו מ"מ בעוף שאני, עפ"י התוס' קידושין (נ"ז) שהקשו
דש"ח יהי' מותר באכילה דהוי פקדשים שמתו, אף במעילה (ט"ו) מבואר דה"ט דקדשים
שמתו יצאו מידי מעילה ול"ד לאשפה בה"ב דראוי' לפדות, והנה בתוס' ב"ק (ע"ו) הקשו
דש"ח אמאי הוי שחיטה שא"ר הא ראוי' לפדותה דמפרסת ה"ה כחי' ותי' דהיכי
ששחטה פתיקונה ל"א ה"ה כחי', ותו הקשו לר"ל דאמר קמ"ז ל"ה בכלל הוה"ע ותי'
דמום שלאחר שחיטה ל"ח מום לפדות עליו, אבל הנה בחולין (ל') מבואר דחשיב מום
בתחלת שחיטה והדברים עתיקין (ועיין שו"ת פוכב מיצקב סי' כ"ד מ"ש בזה) גם הנה
שי' רש"י בתמורה (ל"ג) בהך דמתו יקברו מבואר דס"ל שמום דלאחר שחיטה חשיב
מום לפדות עליו כמו"ש בשעה"מ ה' ערכין רק דהדרין לת' קמא של התוס' ה"ל דהיכי
ששחטה פתיקונה ל"ה מפרסת כחי' ואנן ס"ל דקמ"ז הוי בכלל הוה"ע, והנה אף למ"ש
השעה"מ ה' בפורים דרק לכתחלה בעי הוה"ע וכבר ראיתי דמטו לה משמ' דתוס' ר'
אלחנן דבדיעבד פדוי בלא הוה"ע מטעם דהקדש שחללו על ש"פ מחולל, מ"מ מקרי
עי"ז שחיטה שא"ר פיון דלכתחלה א"ר לפדות וכמתני' דכריתות (ז) שאמרו ב"ה והלוא
המפלת יום פ"א שחל להיות בשבת תוכיח שלא יצא שעה שהיא ראוי' להביא קרבן הרי
אע"ג דדיעבד אם נרק הורצה מ"מ מקרי אינו ראוי, ומה שהתוס' חולין (מ) לגבי השוחט
חטאת בשבת בחוץ פתבו פיון דאם נרק הורצה חייב עליו בחוץ כפר הק' ע"ז בט"א
חגיגה (ט) ממתני' דכריתות ה"ל רק דשאני לגבי ש"ח דגלי קרא לא יביאנו לרבות
היכי דאם עלו לא ירדו דחייב בחוץ ומשא"כ לענין שחיטה שא"ר משום דלכתחלה עכ"פ
בעי הוה"ע ל"ה שחיטה ראוי' ומינושב שפיר דברי התוס' ב"ק ה"ל, ואמנם לענין שלא
יצא מידי מעילה פיון דדיעבד פדוי בלא הוה"ע ל"ה פקדשים שמתו פמו שפירש"י

חוליו (ד') דהיכי שיש לו דמים דיעבד מקרי בר דמים וכ"כ התוס' פרייתות (כ"ג)
דמועלין בנותר פיון שאם עלה לא ירד, ונראה עוד שהדבר מפורש בגמ' מעילה (י"ט)
לגבי קדשי מזבח תמימין ונעשו בע"מ ועבר וישחטון רבי אומר יקברו ופירש"י משום
דלא אפשר בהוה"ע דהא מתו הלכה יש בהן מועל אחר מועל הרי דלא אמרי' דאדרבה
פיון דליתנהו בהוה"ע הווי פקדשים שמתו דנצאו מידי מעילה רק פיון דבדיעבד מהני
פדיון בלא ההו"ע ל"ה פקדשים שמתו, ומה דקשה מש"ס הנ"ל אתוס' מעילה (ט"ו)
שכתבו דמשום דליתא בהוה"ע הוי קדשים שמתו כתבתי במק"א לנישב ולחלק בין קמ"ז
לקבה"ב (ראה לקמן בדרוש לסוגי' דשופר של עולה) וניחא שפיר מה דש"ח אסורין
באכילה ול"ה פקדשים שמתו ומינשב קו' התוס' קידושין הנ"ל, אבל הא תינח לגבי
בהמה אבל לגבי עוף דאין תמות וזכרות בעוף ולשי' התוס' זבחים (ל"ה) אפוי' במום
מגונה שלא כשי' רש"י שם (נ"ה פ"ה) ע"כ שפיר הוי פקדשים שמתו רק מה דאסור
באכילה בש"ח אפי' בעוף י"ל דאדרבה בעוף אסור באכילה משום ל"ת כל תועבה פתוס'
חוליו קט"ו ד"ה חורש דעוף לא ילפינו מבהמה ואסור אפי' בבע"ח וכמו"ש המקנה פאן
ומשא"כ ה"א בשוחט בפנים דלא עביד איסורא שפיר עולה קו' הירושלמי דנפקא לחולין
ודוק: ובאמנה חוץ מ"ש כ"ג הוכחות ע"פ הפלפול הלכה המורים על זיוף הירושלמי,
יותר נראה לי שיש הוכחה לזה ממה שנגראה בכמה דוכתי שמתברר בלשון הראשונים
ובכל מקום שמצא חידוש דין בראשונים והנראה פתמוה קבע לו יתד בירושלמי, והחקוי
בסגנון ובלשון זה עצמו הוא מראה על המרמה, ולמשל חידוש שהביאו התוס' ריש חולין
מהלכות א"י דנשים לא ישחטו והקשו מפת ק"ו מה דאפי' בקדשים שוחטות, מצאנו
שקבע לזה בירושלמי חולין (פ"א) וזבחים (פ"ג) ובלשון התוס' דא"ל קדשים היא
שוחטת חולין מבע"ל לה, וכמו כן במה שכתב הר"מ בשחיטת עפוי"ם שאסורה מקרא
וקרא לה ואכלת מזבח שהק' הרא"ש דא"כ דוקא כששחט בתוך ביתו, והרי לה לשון
זה ממש בירושלמי פאן סופ"א דחולין הוין אמרין עפוי"ם שזבח בגו ביתו הא בביתו
דישראל לא [לעיל סי' ט' הזכרתי מזה וגם מה שהעתיק בירושלמי מה שהביא הה"מ
פ"א מה' שחיטה ה"ט מירושלמי בשנינו לשון משם והמונכר בזוהר חדש בראשית
עיי"ש]: אבל אחר כל זה לא אדון יחידי דרוה החלט על זיוף הירושלמי רק מראה מקום
אני מה שמעורר חשד ואניח הדבר לגדולים לבדוק ולברר ולהוציא משפט ברור: ואגב
אעורר בירושלמי חולין (נ"ה י"ב) אר"י דברי הפל שפן אפי' מי מלח נקחין בכסף מעשר,
כן הוא גם בירושלמי מעשרות פ"ה ובפנ"מ הראה פאן מקור להרמז"ל שפסק דרמי
תלתא ומצא פחות מארבעה ניקח בכסף מעשר ועיין בלב ארי' חולין (כ"ו) שהק' על
הר"מ שהוא נגד הש"ס חולין דמדמי לה לחיוב מעשר ותי' דהר"מ ס"ל דלענין ניקח
בכסף מעשר שאני משום דבש"ס עירובין מרבה תמד משהחמיץ אפי' בכה"ג, ובאמת
הדבר מבואר בירושלמי: ועפי"ז אמינא בישוב קו' התוס' שבועות (כ"ג) שהקשו לר'
יהודה דמחייב באכל דבילה קעלית ונכנס למקדש ולא גמר שכר שכר מנזיר מנ"ל
דשתי' באכילה, ונראה לתרץ דהרי התוס' שם ד"ה שכר הקשו למ"ל ה"א גז"ש שכר
שכר תיפוק לי' דשתי' באכילה מדמרבי שנקח בכסף מעשר תמד משהחמיץ ואמר רחמנא
ואכלת, ותירצו פיון דמריבוי דביתין נפקא מצינו למימר דאכיל לי' ע"י אנגרון דלא
בעינו מידי דמשפר כו', והנה תירוצם צ"ב דלמה נאמר דריבוי בי"ת דבשכר מרבה שלא

מענין משמעות שְׂכָר גופי' מידי דמשכר וכה"ג דמקשה הש"ס ביבמות (פ"ז) מהיכא קא מתרבי מובת מי עדיפא לה מינה, אבל הנראה בבבאור דבריהם דבמתני' דמעשרות פ"ה במתמד ונתן מים במדה ומצא כדי מדתו ת"ק פוטר ור' יהודה מחייב ובב"ב (צ"ו): דפליגי ברמא תלתא ואתא תלתא ופלגא רבנן סברי תלתא עייל תלתא נפיק פש לי פלגא ופלגא בשיתא פלגי מיא ולא כלום הוא ור' יהודה סבר תלתא עייל תרין ופלגא נפיק חמרא מעליא הוא, ולפי"מ דמבואר בכריתות (י"ג) דאר"א יין ושכר אל תשת אם נתן לתוכו מים כ"ש פטור דשכר מידי דהוא משכר והש"ס מחלק דזה רק בשתה רביעית אבל ביותר מרביעית אע"פ שנתן בו מים הוא משכר, נשמע לפי"ז לגבי תמד בכדי מדתו אי מקרי מידי דמשכר תלי' בפלוגתא דר' יהודה ורבנן דאליבא דר' יהודה דמחייב במעשר דתרין ופלגא נפיק וחסמרא מעליא הוי ועיין פי' הרע"ב במתני' דמעשרות ממילא הוא מידי דמשכר היכא דאיכא יותר מרביעית משא"כ לרבנן, ולפי"ז מה יפה עולה מ"ש התוס' דמה דמרבית תמד מריבוי דבשכר מיירי ע"י אנגרון ולא במידי דמשכר אע"ג דמן הסברא הול"ל דמרבית בכעין גופא דקרא רק דהכא יש לו הוכחה דריבוי דבשכר לא אתי למידי דמשכר משום דלפי סוגי' דעירובין הרי מרבין תמד משהחמיץ אפי' רמא תלתא ואתא תלתא ופלגא פדברי הרמב"ם ומקורו מדברי הירושלמי פאמור, ולמאי דקיי"ל פרבנן דכה"ג לאו חמרא מקרי הרי ל"ה מידי דמשכר ועכ"ז אמרי' דנחש בכסף מעשר משום ריבוי דקרא א"כ על פרחו שמעינן דב' דבשכר מרבי אפי' מידי דלא משכר ולכך פתבו התוס' דמצו מיירי ע"י אנגרון פיון דאפי' אי מיירי בלא אנגרון משמעותו אפי' מידי דלא משכר, ולפי"ז מתורץ היטב קו' התוס' הנ"ל דלר' יהודה דלא גמר שכר שכר מנזיר מנ"ל דשת' פאכילה ולהאמור ניחא דלר' יהודה לשיטתו במתני' דמעשרות דתמד חייב במעשר והוי מידי דמשכר ממילא ידעינן דשת' פאכילה מדמרבית תמד משהחמיץ דלא מיירי ע"י אנגרון רק דמרבית כעין גופא דקרא ודוק פפתור ופרח, ובתשו' לב"ד תלמידיי' החריפים כ' שמעון ראפאפארט ואחיו כ' שפתי נ"י פתבתי אריכות פלפול עוד בזה ואכמ"ל: בירושלמי חולין (דף נ"ג) המיצר אסור לשחוט אף צער מטריף דעת' דב"נ כו' ובהגהת מהרש"ם הביא לזה משו"ת בי"ע דאבל לא ישחוט ובפ"ת יו"ד סי' א' הק' דא"כ טבעה ספינתו נמי לא ישחוט עיי"ש שהניח דברי הירושלמי בצ"ע וכתב דאי בנטרפה דעתו לגמרי למ"ל קרא דשכורת ולא מיין מי לא ידע דנטרפה דעתו ה"ה שוטה ושחיטתו פסולה עכתו"ד, ולענ"ד יש להביא מפאן סמו' למ"ש בשו"ת אור הישר וח"ס סי' ב' בפלוגתא דחגיגה ג' בא' מסימני שוטה השנויים דר' יוחנן ס"ל אפי' בחד מהנה הוי שוטה ולא תלינן בגונדרפס, דמשא"כ בינדעינן בי' שהוא מוכה בחולי אגונדרפס כפירש"י חולי האוחז מתוך דאגה בודאי לא נפיק מחזקת פקח בשאר דברים אם דעתו מיושבת בהם, ובח"ס פתב דבהא מיירי שו"ת הרא"ש שבטור סי' קנ"ד עיי"ש, ונראה דמסייע לזה ג"כ הר"ן גיטין פ' מ"ש שהביא ירושלמי דבגשמתק מחמת חליו לא בעי בדיקה ג"פ דל"ח שמא נשתטה דתלינן מחמת חליו, ולפי"ז הכ"נ שפיר אמר בירושלמי אף צער מטריף דעת' דב"נ רק מפני שניכר שהוא מן המיצר ועצבון רוח לא מקרי שוטה לשאר דברים פדברי הפוסקים הנ"ל אבל לשחוט אסור מקרא דשכורת ולא מיין דלגבי שחיטה לא עדיף משיכור: ובמק"א בתשו' פתבתי עפי"ז בשוב קו' תוס' גיטין (ע) בהא דאמר פתבו גט לאשתו ואחזו קורדיקוס וחזר ואמר אל תכתבו אין בדבריו

האחרונים פלום אר"ל פותבים ונותנים גט לאלתר ור' יוחנן אמר אין פותבין אלא
לכשישתפה כו' ומי אר"י הכי והאר"י א"ש שחט בו שנים או רוב שנים ורמזו ואמר פתבו
גט לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו כו' ומשני התם דעתא צילותא הוא וכחישותא הוא
דאתחילה בי' והק' בתוס' לר"ל נמי תקשי דהיכי דאין סמא בידן מודה ר"ל כדאמר
בגמ', ונראה ע"פ האמור קו' הש"ס פאן הוא דוקא אליבא דר' יוחנן לשיטתו בחגיגה
(ג') דאפי' בחד מהנה הוי שוטה ולא תלינו בגונדריפס ע"כ ס"ד דמקשה דהכ"נ לא תלינו
שנשתתק מחמת חולי וכחישותא ואמאי פותבין ונותנין אפי' בלא בדיקה ולא חיישינו
לנשתתה משא"כ לר"ל לא תקשי משום דאפשר דס"ל כר"ה בחגיגה דבחד מהנה סימנים
ל"ה שוטה דתלינו באמור גונדריפס נקטי' וא"כ מכש"כ הכא בשחט בו רוב שנים
דראינו החולי לפנינו ודאי דתלינו באמור כחישותא דאתחילה בי' ול"ח לנשתתה במה
שא"י לדבר רק דמקשה אליבא דר' יוחנן לשיטתו דס"ל התם בחגיגה דלא תלינו
באמור, עד דמשני הש"ס דהתם דעתא צילותא הוא וכחישותא הוא דאתחילה בי' והיינו
כחילוק המפורשים שהביא הר"ן הנ"ל דבנשתתק מחמת חולי שאני דתלינו בחולי ול"ב
בדיקה וכה"ג גם התם בחגיגה היכי דינעינו מאגנדרפס שאחזו חולי של מרה שחורה
לא נפיק מחזקת פקח כמו"ש הר"ן והוא מדברי הירושלמי התם והכא ועיין ב"ש אע"ז
סי' קכ"א סק"ה ודוק פי נפלא בס"ד: הוא מה שרחש לבי בנוגע להירושלמי הנה ונעים
לי לטייל עם כ"ג שליט"א בשדה ההלכה והפלפול, כן התענגתי להקשיב מאשר התענגו
לתת עינו בקונטרסי "תוס' שביעית" ואשר כבדני בעלים לתרופה מספרו חמדת ישראל
מ' קל"ד ושבעתי רצון מאמרותיו הטהורים הנוגעים בענינים שפקונטרסי: ידיו דו"ש
כגת"ה בכבוד והוקרה רבה.

סימן נג ב"ה ב' אד"ש תרפ"ט פבוד הרב הה"ג החו"ב כש"ת מו"ה נתן הלוי נ"י האבד"ק
קולוקיב: לתשובת שאלתו ע"ד השו"ב שהגיע בנדאי לשמונים פחות שנה אחת ואפשר
עוד ליותר משמונים לפי"ד אנשים, וזה איזה חידשים שנפל למשכב במחלה כבידה ועתה
אנשי הקהלה נפשם בשאלתם אם פדאי הוא להיות עוד לשו"ב פאשר שב לבריא: (א)
וכ"ת הביא משמ"ח סי' א' מ"ש בשם האגור שפן פ' לא ישחוט וכתב התב"ש דהחוש
יזכיר וכש"כ בדורות הללו שגבר החולשה ואפי' בפחות מכן פ' ולכך צריך דקדוק לפי
ראות המורה עכ"ד, ובהגהות רז"מ ליו"ד בפיפה לבדיקה ונוב"ת סי' א' ופ"ת סי' סק"י
משו"ת מאיר נתיבים בזה, אמנם העיר כ"ת דמדינא לא ישחוט עפ"י המבואר בחולין
(כ"ד) דינהיב גבול לזקנה עד שיעמך על רגל אחת כו' אמרו עליו על ר"ח שהי' בן
שמונים שנה והי' עומד על רגלו אחת כו' נשמע דסתם בן שמונים נחלשו כוחותיו שע"כ
נקט הש"ס בן שמונים לחידוש והביא מפירש"י גיטין (כ"ח) ד"ה אפילג דלא חשיב בן
שמונים כ"א פשהוא בן שמונים ואחת, אבל לגבי שו"ב שצריך הרגשה הנסיון מעיד
שאין כחוח אז ואפי' בחסר שנה אחת לשמונים לא ישחוט פיון דמן הסתם נחלשו כוחותיו
עכ"ד, ויפלא שלא הביא גמ' בשבת (קנ"ב) ואף ברזילי הגלעדי אמר לדוד בן שמונים
שנה אנכי היום האדע בין טוב לרע מפאן שדעתן של זקנים נשתנות מפאן ששפתותיהן
של זקנים מתרפטות מפאן שאזניהם של זקנים מתכפדות, אמר רב ברזילי שקרא הוי
דהיא אמתא דנההבית רבי בת צ"ב שנין והיה טעמא קידרא רבא אמר ברזילי שטוף
בזימה הי' וכו' הרי מפורש במסקנא דאפי' ממש בן שמונים מסתמא לא אמרי' שאבד

חוש ההרגשה כדמייני מאמתא דרבי שהיתה בת צ"ב ועוד הי' לה טוב הרגשה דטעמא קדרא, רק דהפל לפי מה שהוא אדם, וע' יבמות (ע"ו) אטו כ"ע ברזילי הגלעדי הוא: (ב) גם מה שרצה לומר דבשו"ב זקן מןפלא מסתמא חיישינן למרתת ומ"ש בד"ח ח"ב סי' ג' אופן לבדקו אם אינו מרתת הוא רק בצעיר לימים, וראל' מתוס' ב"ק (ק"י) ד"ה דכי שפתבו דנתנו חכמים שיעור עד שירתת ופ'י בכוננתם דאי הי' מרתת פסול מה"ת בעבודה והוא דחיישינן לה מסתמא בזמן שאין יכול לאכול אלא ע"י הדחק ומקרי לא מצי עביד וא"כ בשו"ב דמרתת שיש חשש שהי' ודקסה מה"ת חיישינן למרתת בסתם שהגיע לזקנה, הנה זה לא ניתן להאמר דקרא פתיב באהרן ושחט את פרה החטאת אשר לו אף שהי' אהרן בן פ"ג ביצ"מ וש"מ דליכא אפ'י חשש מרתת מדרבנן דאל"כ הרי ידוע מ"ש בט"ז יו"ד סי' קי"ז דאין פח ביד חכמים לגזור מה שמפניך בתורה להיתר: (ג) ובשו"ת ד"ח ה"ל סי' ג' כתב לגבי מרתת אם פשר לשחטה בשעה שאינו מרתת והביא מדמש"א לגבי פהו לעבודה שהוא רותת דכתב הר"מ בפ"ז מד"מ שהוא מום וכתב שהיינו דוקא ברותת תמיד וראל' מב"ק (ק"י) ה"ל דכהו זקן או חולה נותנה לכל פהו שירצה דמצי עביד דעבודה ע"י הדחק עבודה היא משמע דהא דרותת הוי מום קבוע ככה"ג הוא שא"י לעבוד אפ'י ע"י הדחק וכתב הד"ח זצ"ל הנה נראה מזה דאם יכול לעשות עבודה בשעה שאינו מרתת פשר ומשה"כ מקרי ראוי לעבודה אף לא ידעתי מי הכריחו לזה הלא י"ל בב"ק איירי בזמן וחולה שאינו מרתת אף כ"ז בכהו אכל בשו"ב בנדאי אם מוצא שעה שהוא ככל אדם ואינו מרתת בנדאי פשר לשחוט לכתחלה עכ"ד, ובענייני לא זכיתי להבין כ"ז, בראשון מה שהק' על הדמש"א דמי הכריחו לאוקמי הא דב"ק במרתת לענ"ד נראה דמעולם לא עלה על דעת הדמש"א לאוקמי במרתת וכמו משמעות של התוס' שם ה"ל דנתנו חכמים שיעור עד שירתת משמע דהא מייירי באינו מרתת, והוכחת הדמש"א היא רק מדקאמר דעבודה ע"י הדחק עבודה א"כ תיקשי אמאי מקרי מרתת מום כר"מ פ"ז מה' בי"מ מפנין שאין חסרון בגופו כלל רק משום שאינו ראוי אז לעבודה והרי אפתי ראוי בשעה שאינו מרתת ומה שצריף לחפש ולדקדק על שעה זו דהוי ע"י הדחק הרי אמרי' דעבודה ע"י הדחק עבודה היא ועל פרוחו דל"ה מום רק באופן שאין לו שעה שאינו מרתת וא"כ נסתלקה השגת הד"ח ונתחזקה הוכחת הדמש"א: (ד) ואמנם בעיקר הדין נלענ"ד שיש להצדיק דברי הד"ח עפ"י"מ דאמר בירו' יומא פ"ב ה"א מעתה פהו שאין ידו מחזקת כשני זיתים פסול מן העבודה והיינו פינן שאין ראוי לעבודה אחת לקמיצה ממילא פסול לכל העבודות כמו"ש במל"מ פי"ג ממעה"ק ושי"ק, וא"כ הכ"נ וכש"כ היא דאם אינו פשר לכל הימים דהיינו בשעה שרותת ממילא פסול גם לשעה שאינו רותת דבעינן פשר לכל הימים כמו דבעינן פשר לכל עבודות ואינו דומה לחולה שכשר אחר שעומד מחליו שהוא מקרה אצלו ומפינן שנתרפא הרי הוא ככל אדם, משא"כ במרתת שנעשה לו לטבע של עתים חלים עתים מרתת ואינו שנה בזרעו של אהרן הכהנים לכל הימים ולשעות: וכה ראיתי פנה בס' ט"ת לזבחים (נ"ט) בהא דאמר קטן מהכיל פאדם אומר לחבירו פלוני ננס הוא ופסול לעבודה ובשטמ"ק פתוב שכן מזבח של משה ננס לפי שלא הי' ראוי לרוב עולות של אותו יום, וכוננתו דמשה"כ פסול גם לשאר הימים, כמו בננס כגון הא דירו' שאין ידו מחזיק כשני זיתים דממילא פסול לכל עבודות כמו כן פסול מזבח זה פינן שאינו פשר לכל הימים עיי"ש ודו"ק, ולפי"ז

נראה דהכ"נ בכהן המרתת פסול לעבודה אפ"ל בפעם שאינו מרתת כיון שאינו פשוט לכל הימים: ה) ולכא"ו יש להעיר עפ"י הירו' הג"ל ב"ק דב"ק (ק"י) בכהן זקן או חולה דמקרי מצי עביד אע"פ שאינו יכול לאכול ונימא כיון שאינו ראוי לאכילה דאיקרי עבודה כדאמר בפסחים (ע"ב) דאכילת תרומה איקרי עבודה ממילא פסול גם למזבח דבעינו פשוט לכל עבודות ושוב ל"ה מצי עביד ולכא"ו היא הערה הראוי לעורר בה.

אבל י"ל דבאמת לענין זה תרומה עדיף מקדשים דגבי תרומה אמר בפסחים דאיקרי עבודה אבל לגבי קדשים אמר ביומא (ס"ח:) שאני אכילה דצורף עבודה הוא וכ"כ כתב התוס' יומא (כ"ה) דמותר ישיבה בעזרה לאכילת קדשים דצורף עבודה הוא וע' תוס' תענית (י"ז:) דחלל אף שאוכל בתרומה אינו אוכל בקדשים ואפה"כ פשוט לעבודה ודוק: ועפ"י הירו' הג"ל י"ל במה שפירש"י ונהרמב"ן ז"ל בפ' בהעלותה דפירש"י לגבי לוי שגפסל בשנים דאע"פ שגפסל מעבודת משא בכסף מ"מ פשוט לשיר ונהרמב"ן הק' מחולין (כ"ד) דמשמע דפסולין גם לשיר ומשום דלא היו פשרין לשיר כ"א בראויין לעבודה כן עיי"ש ולענ"ד הירו' הג"ל מסייע לשיטת הרמב"ן כמו דמצינו בכהן שאם אינו פשוט לעבודה אחת שוב פסול לכל העבודות הכ"נ בלוי אם אינו פשוט לשיר ממילא פסול לעבודת כולם: ו) ועיי' ח"ס אע"ז ח"ב סי' צ"ב הביא שהקשו התוס' סוטה (י"ב) ב"ק דאמר א"כ עשיתו למשה בע"מ שפירש"י לשיר הק' התוס' דתי"ל שגפסל בשנים שהי' למשה פ' שנים ביצ"מ, ולפלא שהביא הקו' בשם התוס' ולא נמצא בתוס', אבל היא קו' העולם, ועיי' בבבלי אריאל מ"ש בזה אף בעיקר הקו' י"ל דרש"י לשי' בפ' עה"ת דלא נפסל בשיר: ח) נחזור לתשו' הד"ח הג"ל שיש להצדיק דינו לגבי פהן המרתת דפסול אף בפעם שאינו מרתת רק מה דסיים מסב"א דנפשי' דכ"ז בכהן אבל בשו"ב נראה שפשוט בודאי לשעשה שאינו מרתת נראה דמזמנה זאת למה דמפני' בש"ע סי' א ובתב"ש סי' כ"ג ב"מ שרגיל להתעלף אם אמר ברי לי שלא נתעלפתי בשחיטה זו כשרה ואף שכתב התב"ש דלכתחלה לא ישחוט כולל התם רק משום שרגיל להתעלף וש"מ יקלקל, אבל ה"ק במרתת שאינו רגיל בכל שעשה דא"כ דאיכא למיחוש לשעת שחיטה בודאי ג"כ אסור לכתחלה ועיי' ח"ס יו"ד סי' ז' לגבי חולה נכפה ר"ל אם פשוט לשחיטה בשעת חלימותו ובנידון זה עדיף יותר מדין רגיל להתעלף כמו"ש בשו"ת חס"ל מהדו"ת סי' ג' משום דריתות ידים הוא מקרה יוצא מכלל רוב אדם ולכן כתב בלחה"פ בשם הסמ"ג דמי שידיו מרתתין בטבע שחיטתו אסורה ואין נאמן לומר לא דרסתי מפני שעלול לכה ומשא"כ במרתת רק לפעמים ודאי כשרה שחיטתו בשעשה שאינו מרתת: ט) אף בנ"ד שהשו"ב הוא פ"ב כ"ב שמונים אף למותר הוא להוכיח מהש"ס בדבר שהחוש מוכיח בדברי התב"ש הג"ל, וכאשר השו"ב הוא בודאי יר"ש, ראוי ומחויב שמעצמו יביח עתה את מלאכת השו"ב באשר הגיע קרוב לשמונים, וע"ד צחות וקמ"ץ בזה שאלת הגמ' חולין (כ"ז) עד כמה לשחוט וליזול, וכבר כתבו האחרונים בנידון זה דאע"פ שהוא מרגיש בעצמו שלא נחלשו כוחותיו והוא בהרגשותו לא ישחוט משום לא פלוג עיי' מנח"י סי' א' וביפ"ה לבדיקה כתב שאם השו"ב מעמיד על עצמו בזה עתיד ליתן את הדין אף שהאמת אתו שלא הגיע זמנו לדחות למען הפיס דעת רבים שלא יהא לבם נוקפם הדין נותן הטוב והישיר שייחם דעתם כמאמרם פל' שרוח הבריות נוחה כו' עכ"ל, גם צריך לדעת דבמרתת החשש ל"ה משום השחיטה לבד רק גם החשש שאינו מרגיש

הַרְגֵשָׁה הַנְדַרְשֵׁת לְבְדִיקַת סָכִין פְּמַבְנֹאֵר בְּדַבְרֵי הַה"מ ר"מ פ"א מַה' שְׁחִיטָה הַכ"ג דְּבִמְרַתַּת בְּיָדוֹ אֲסוּר לְבְדוֹק הַסְּפִין שְׁמָא חֶסֶר לוֹ פֶּחַ הַהַרְגֵשָׁה עַכ"ל: נְעוּד נִרְאָה דְּבְדִין יְכוּלִים הַקְהָל וְהָרַב מְרָא דְאַתְרָא לְמַחֲוֹת בּוֹ פְּאַשֶׁר יִסְפִּיקוּ לוֹ מְחִינֵיתוֹ מִקְּנוֹת הַקְהָל כְּמוֹ"ש בִּיש"ש חֲוָלִין פ' גה"נ סי' י"ז וּבִישׁוּ"ת מְהַרְש"ל דְּבַכָּל שׁו"ב אִפִּי' אִם רַק יְחִידִים אֵינָם רוֹצִים בּוֹ וּמְשַׁלְּמִין לוֹ שְׁכָרוֹ אֵין בְּיָדוֹ לְכוּפֶם, וְעַיִן עֲקָרֵי ד"ט או"ח סי' ל' שֶׁהֲר"ח אֲבִילְעֵפִיָּא פֶּתַב בְּכַוְנַת הַכ' (שְׁמוּאֵל י"ב) וְאַנִּי זִקְנָתִי וְשַׁבְתִּי וְאַנִּי הִתְהַלַּכְתִּי לְפָנֶיכֶם מִנְעֻרֵי לָכוּ אֵינוֹ בְּדִין לְהַעֲבִירָנִי וְכַתֵּב הָעֵינִיקָרֵי ד"ט ע"ז שֶׁהוּא נֶחְמָד וְנֵעִים, אָבָל הוּא נֶגֶד שׁו"ת הַרְשֵׁב"א שֶׁהִבִּיא דְּגַבֵּי סְנֵהֲדָרִין מְעַבְרִין אִפִּי' הוֹשִׁיבוּהוּ קוֹדֵם שְׁנֻדְנָן אוֹ נִסְתָּרְס וְע' שׁו"ת שְׁבו"י בְּזֶה הִבִּיאוּ הַח"ס יו"ד סי' ז' הַנ"ל, וְא"כ כַּש"כ בְּשׁו"ב שֶׁהֲזָקִין אִפִּי' לֹא הִגִיעַ זְמַנּוֹ לְדַחֲוֹת אִם נוֹתְנִים לוֹ הַסְּפִיקָה פְּפִי הָרְאוּי וְהָאֶפְשָׁר לֹא יְכוּל לְכוּפֶם, וְתַקְוָתִי שֶׁהַשׁו"ב עֲצָמוֹ יִתֵּן אֶל לְבוֹ עֲצָתִי אֲמוּנָה לְטוֹב לוֹ: סִימָן נד ב"ה מ"ה לַמַּב"י תַּרצ"ג.

שׁוֹכֵט"ס לַכ' יְדִידֵי הָרַב הַגָּאוֹן הַחַו"ב כַּש"ת מו"ה מְעַנְדֵּל קִירְשֵׁבוּיָם נ"י רַב בַּק' פְּרַאנְקֹפּוּרְט: בְּדַבְרֵי הַשְּׁאֵלָה פּוֹלְלֵת מְדִינַת אֲשְׁכַנְזוֹ שִׁיבְצָאָה בֵּה הַגְזִירָה שֶׁל אֲסוּר שְׁחִיטַת בְּהֵמוֹת וְעוֹפוֹת רַק שְׁרִשׁוֹת בְּעוֹפוֹת לְחֲתוּף אִפִּי' בְּהוֹלְכָה וְהוֹבָאָה עַד שִׁפְרַד הָרְאֵשׁ לְגַמְרֵי וְח"א רוֹצֶה לְהַתִּיר בְּאֵן זֶה בְּעַד בְּתֵי חוֹלִים וְאַפִּי' לְחִשָּׁב"ס אֵי יְאוֹת לְמִיַּעֲבַד הַכִּי וְכַת"ה עֲרָף בְּזֶה קוֹנְטָרַס גְּדוֹל נִכְבְּדוֹת מְדוּבָר בּוֹ וְרַצוֹנוֹ לְשִׁמּוּעַ חו"ד: א) הַגָּה מְקוּר הַדְּבָר בְּחֻלּוֹי (כ"ז) דָּרַב פְּהֵנָא יְלִיף מִקְרָא וְשַׁחַט אֶת בֶּן הַבְּקָר דְּמַסִּיק הַש"ס דְּקָרָא לְמַאי אֲתָא דְלֹא לְשׁוֹנֵי גִיסְטָרָא פִּירִש"י שֶׁלֹּא יִחְתָּנוּף כָּל הַמְּפָרְקַת לְשָׁנִים דְּהַכִּי מִשְׁמַע חֲטָהוּ לְהוֹצִיא אֶת דָּמוֹ וְתוֹ לֹא וְלֹא יִדְּוּ לְשִׁנָּא הַכָּשֶׁר אֲכִילְתוּ דֵּהֵינּוּ הַסִּימָנִים וְתוֹ לֹא לְשִׁנָּא אַחֲרִינָא דְלֹא לְשׁוֹנֵי גִיסְטָרָא שֶׁלֹּא יִדְרוֹס אַע"ג דֵּהִלְכוּת שְׁחִיטָה הַלַּמ"מ יֵשׁ מֵהֶם שְׁנִכְתָּבוּ פָּגוּן דְרָסָה דְּמִפְקִינּוּ לְקַמּוֹ מִן שַׁחַט אֵין וְשַׁחַט אֲלֵא לְשׁוֹן וּמִשָּׁף כּו' וְרַב אָמַר יְלִיף מִקְרָא וְנִבְחַתָּ וְקָרָא לְמַאי אֲתָא דְלֹא לְשׁוֹנֵי גִיסְטָרָא פִּירִש"י וְלֹא יִדְרוֹס דְּהַכִּי מִשְׁמַע חֲטָהוּ עַד שְׁיִזוּב וְתוֹ לֹא אָבָל דוֹרַס אֵין בְּיָדוֹ לְמַנּוּעַ וּלְמִשׁוּף יְדוֹ וּבְלִישְׁנָא אַחֲרִינָא כְּדַפְרֵישִׁית חֲטָהוּ עַד מְקוּם שְׁזָב וְתוֹ לֹא מַר יְלִיף מֵהֵאֵי קָרָא וּמַר יְלִיף מֵהֵאֵי קָרָא עַכ"ל: ב) וִיל"ד בְּפִירִש"י דְּבִילְפוּתָא דָּרַב פְּהֵנָא הַקְדִּים רִש"י הַפִּי' גִיסְטָרָא שֶׁלֹּא יִחְתָּנוּף הַמְּפָרְקַת לְשָׁנִים דְּחֲטָהוּ וְלְהוֹצִיא אֶת דָּמוֹ וְתוֹ לֹא, וְהַפִּי' שֶׁל גִיסְטָרָא שֶׁלֹּא יִדְרוֹס פֶּתַב בְּלִישְׁנָא אַחֲרִינָא, וְאֵלוֹ בִּילְפוּתָא דָּרַב יֵימַר הַקְדִּים רִש"י ז"ל הַפִּי' גִיסְטָרָא שֶׁלֹּא יִדְרוֹס וְאֵת הַפִּי' גִיסְטָרָא שֶׁלֹּא יִחְתָּנוּף הַמְּפָרְקַת בְּלִישְׁנָא אַחֲרִינָא, וּבִיּוֹתֵר מַה דְּבַתְחִלָּה בִּילְפוּתָא דָּרַב פְּהֵנָא יֵשׁ שְׁיִזוּבֵי דְבַפִּי' גִיסְטָרָא שֶׁלֹּא יִדְרוֹס לֹא פֶּתַב חֲטָהוּ וְתוֹ לֹא כְּמוֹ שֶׁכַּתֵּב לְפִי' שֶׁלֹּא יִחְתָּנוּף הַמְּפָרְקַת, וְאֵילוֹ בִּילְפוּתָא דָּרַב יֵימַר פִּירִש"י גַּם בְּפִי' גִיסְטָרָא שֶׁלֹּא יִדְרוֹס דְּחֲטָהוּ עַד שְׁיִזוּב וְתוֹ לֹא כְּמוֹ שֶׁכַּתֵּב זֶה לְפִי' שֶׁלֹּא יִחְתָּנוּף הַמְּפָרְקַת: ג) וְיִתְכַּן דֵּהֵגָה הַמְרָדְכֵי פֶּתַב בְּפִירִש"י שֶׁלֹּא יִחְתָּנוּף הַמְּפָרְקַת לְשָׁנִים כּו' דְלֹא נִהִירָא דְכִינּוֹן דְשַׁחַט הַסִּימָנִים אִם יִחְתָּנוּף אַח"כ גַּם הַמְּפָרְקַת אוֹ בְּבִשְׁר הַבְּהֵמָה לֹא אֵיכְפַת לָן וְעַיִן בְּתוֹסְפָתָא תַּנִּי הִי' שׁוֹחַט אֶת הָרְאֵשׁ בְּבַת אַחַת אִם נִתְכַּוֵּן לְכָף שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה וְאִם לֹא שְׁחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָה רַבִּינוּ בְּרוּךְ וְאוּמַר לָנָא רַבִּינוּ מְאִיר שְׁמַעְשָׂה הִי' שֶׁשַׁחַט אֶחָד כָּל הַמְּפָרְקַת וְדַקְדַּק רַאבִּי' מִפִּירִש"י וְאַסֵּר וְלֹא נִהִירָא לְמוֹרֵי רַבִּינוּ מְאִיר וּמְפָרֵשׁ כְּפֵי פִירִש"י חֲטָהוּ הוֹצִיא אֶת דָּמוֹ וְתוֹ לֹא א"צ יוֹתֵר עַכ"ל הַמְרָדְכֵי, נִמְצָא לְפִי"ז דְּלְפִי"ד הֶרְבִּינוּ מְאִיר דְּפִירִש"י בַּמ"ש וְתוֹ לֹא

דהיננו שא"צ יותר ולא שיהי' אסור, א"כ לכאז' שיש חילוק בין ותו לא לפי ג'סטר א
שלא יחתוך המפרקת ובין ותו לא שלא ידרוס, דחטהו עד שיזוב ותו לא זה הוי לאיסורא
של דרסה ולפי"ז לא ותו לא דראשון עם ותו לא השני שוין בפירושא שנה צ"ע וכ"ת
העיר פן בקונטרסו, אבל הנראה בזה דגם לדברי הרבנו מאיר אין חילוק משמעות
בפירושו של ותו לא הראשון גם השני כמו שיבואר: ד) הנה בשי' הראבי' שהביא
המרדכי דאסור לחתוך המפרקת למר מקרא ושחט ולמר מקרא וזבחה לכאז' תיקשי לפי
גמ' דנבחים (כ"ה) אר"ז א"ר הצורם און הפך ואח"כ קיבל דמו פסול כו' אמר רבא
תניא שנה תמים זכר פן שנה כו' ת"ל יהי' כל הנוניתות לא יהיו אלא תם וכן שנה ואותבי'
אביי ומסיק דלא בעי תם כ"א בשחיטה וקבלה עד שעת זריקה ועתו"ס יומא (מ"ט)
וירושלמי פסחים (פ"ה ה"י), ולפי"ז תיקשי בילפותא דרב פהנא מקרא ושחט את בן
הבקר דאיירי בקדשים דאתא לזה שלא יחתוך המפרקת דחטהו להוציא את דמו ותו לא
לאיסורא, והרי בלאה"כ ידעינן דאסור בקדשים לחתוך המפרקת בשעת שחיטה דא"כ
נעשה בע"מ קודם קבלה דפסול כדיליף ר"ז מקרא ולקח מדם הפך שהי' פכר ולדברי
הירושלמי פסחים (פ"ה) הנ"ל אפי' בשעת זריקה צריף שיהי' תם שצ"ע ועמד ע"ז
בגה"ש ועיין שטמ"ק ב"ק קי"א], אלא ע"כ מה דיליף הכא רב פהנא מקרא ושחט ל"ה
לאיסורא כ"א אהתיירא קאי מהדר חטהו להוציא את דמו ותו לא שא"צ יותר כדברי
הרבנו מאיר ז"ל, דסד"א שצריף להכשר שחיטה וממילא דל"ה מום והיא הערה עצומה,
ואחר החפוש מצאתי בבי"צ יו"ד ח"א סי' כ"ז שהביא בשם הגאון מקונטא ז"ל שאמר
בפי' דברי הרשב"א דלא לשונו' ג'סטר א בקדשים משום דלדם הוא צריף והפוננה
דמשה"כ אסור לשפור המפרקת קודם קבלת הדם דשוני' בע"מ והקשה שנה אינו
במשמעות הש"ס עיי"ש, וא"כ לפי"ז הקו' עצומה דמותר קרא ושחט דתיפוק לי' דהוי
בע"מ ואפי' אם עלה ירד בע"מ כמו בטרפה לדין דלא קיי"ל כר"ע דבע"מ א"ע לא
ירד: אף נראה דבנדאי מודה הראבי' דמילפותא דרב פהנא מקרא ושחט דאיירי בקדשים
דל"ה לאיסורא רק דאין צריף, כפי' הרבנו מאיר ושיטת הראב"י הוא רק משום ילפותא
דרב יימר מקרא וזבחה דאיירי בחולין לא בקדשים בזה יתכן הפי' לאיסורא שלא יחתוך
המפרקת דחטהו עד שיזוב ותו לא לאיסורא: ה) ולפי"ז מה נחמד עולה פירש"י בדקדוק
הלשון וסרו כל הדקדוקים דגבי ילפותא דרב פהנא מקרא ושחט הקדים הפי' ג'סטר א
שלא יחתוך המפרקת דחטהו להוציא את דמו ותו לא להתיירא כמו שכתבתי דבנה מודה
הראבי' ז"ל פינו דאיירי קרא בקדשים לכה בלישנא אחרינא דג'סטר א שלא ידרוס לא
נקט פירש"י ותו לא פדי שלא יהי' חילוק וסתירה בין ותו לא הראשון להתיירא בין ותו
לא השני לאיסורא שלא ידרוס, ומשא"כ בילפותא דרב יימר דאיירי בחולין דגם בפי'
ג'סטר א שלא יחתוך המפרקת דהוי ותו לא לאיסורא כדברי הראבי' ע"כ יפה הקדים
רש"י ללשון ג'סטר א שלא ידרוס ונקט ע"ז ג"כ לשון ותו לא פדי ללמוד מן המוקדם אל
המאוחר ללישנא אחרינא דג'סטר א שלא יחתוך המפרקת דחטהו להוציא את דמו ותו
לא דהוי ג"כ לאיסורא דילמד תחתון מעליון ודו"ק, ולא תיקשי לה דהרי בפירש"י דלא
גריס בגמ' ולטעמיה כו' שפתיבו התוס' שם דלפירש"י הש"ס קאמר לה ילפותא דרב
פהנא וילפותא דרב יימר וא"כ איף אפשר שיהי' נפ"מ לדינא בילפותא חדא ואידך, אבל
פכר הק' התוס' עצמם דלפירש"י תרי קראי למ"ל ותי' בלא דרש"י תיקון זה במ"ש דמר

זְלִיף מֵהַי קָרָא וּמַר זְלִיף מֵהַי קָרָא וְהִינֵנוּ דַּע"ג דְּהַש"ס קָאָמַר לֵהּ הוּא לְמַר מִן לְפִוּתָא
דְּיִשְׁחַט וּלְמַר מִן לְפִוּתָא וְנִבְחַתְתָּ: (ו) וְעַפ"י ז' מִן יוֹשֵׁב ג"כ פִּירֵשׁ י"י בְּמָה שֶׁהִקְשׁוּ הַתּוֹס'
דְּאִמַּי ס"ד שִׁיחַתְתֶּךָ הַמְפָּרְקַת אַחַר הַסִּמְנִים עַכ"ל, וְהִנֵּה מִבְּנֵי אֶרֶץ דְּהַתּוֹס' ס"ל הַפְּנוּנָה
כַּפִּירֵשׁ י"י וְתוֹ לֹא לְהַתִּירָא דַּא"צ שִׁיחַתְתֶּךָ הַמְפָּרְקַת וּכְפִי' הַרְבִּינוּ מְאִיר בְּמִרְדְּכֵי הַנָּ"ל,
וּבַל"א תִּי לְקוֹ הַתּוֹס' מִשּׁוּם דְּבִסְמוּךְ מִצְרִיף קָרָא דָּאֵת רֵאשִׁי לְרַבּוֹת אֵת הָרֵאשִׁי שֶׁכָּבַר
הַתּוֹס' וְהִינֵנוּ שֶׁכָּבַר הַתּוֹס' בְּשַׁחֲטָה וְאִינוּ מְחַנְּבֵר לְנִתְחִים הַנְּפִשְׁטִים לְפִי"ז הִי מְקוֹם לְטַעוֹת
דְּהַחִיּוּב הוּא לְחַתְתֶּךָ כֹּל הַמְפָּרְקַת לְכֹף צְרִיף קָרָא דְּנִשְׁחַט דְּלֹא לְשׁוֹנ' גִּיסְטָרָא דַּא"צ
עִי"ש, וְלִכְאוּ' אִפְתִּי תִּיקְשִׁי דְּהֵא תִּינַח בְּיַלְפּוּתָא דְּרַב פְּהֵנָא מְקָרָא וְשַׁחַט לְגַבִּי קִדְּשִׁים
אֲבָל לְרַב יִימַר דְּיִלְיָף מִנּוֹבַחַת לְגַבִּי חֻלִּין לֹא מְסַתְפֵר שִׁי צְרִיף קָרָא בְּחֻלִּין דַּא"צ, ע"י
מַה דַּס"ד מְקָרָא דָּאֵת רֵאשִׁי דְּכַתִּיב בְּקִדְּשִׁים, וְעוֹד דְּאִפְתִּי אֲפִשֵׁר לְטַעוֹת דְּנֵהִי דְּבַחְתֶּךָ
א"צ לְחַתְתֶּךָ הַמְפָּרְקַת מ"מ בְּקִדְּשִׁים אֲפִשֵׁר דְּצְרִיף כַּה"ג דְּאָמַר בְּחֻלִּין (כ"ט) דְּבַקְדְּשִׁים
דְּלָדָם הוּא צְרִיף אִימָא לֹא תִסְגִי לִי בְּרַבָּא עַד דְּאִיכָא בְּוִלְי'.

(ז) אָמְנָם עַפ"י הָאָמּוּר מְתוּרַץ הֵיטֵב דְּבִילְפּוּתָא דְּרַב יִימַר מְקָרָא וְנִבְחַתְתָּ אִין סָפַק כֹּלֵל
דְּקַמְהָדַר קָרָא לְאִיסוּרָא רַק בְּיַלְפּוּתָא דְּרַב פְּהֵנָא מְקָרָא וְשַׁחַט דְּאִיירִי בְּקִדְּשִׁים אֲמַרִי
דְּאֵתְל' לְהַתִּירָא דַּא"צ וַא"כ מְתוּרַץ שְׁפִיר דְּצְרִיף קָרָא בְּקִדְּשִׁים דַּא"צ שְׁלֵא לְמַטְעִי מְקָרָא
דָּאֵת רֵאשִׁי דְּאִיירִי ג"כ בְּקִדְּשִׁים וְדו"ק: (ח) וְעַפ"י ז' מְתוּרַץ ג"כ קוֹ הַפְּרִישָׁה בִּיּו"ד ס' ג'
הוּבָא בַט"ז שְׁם דְּלַפִּי"מ דְּקִי"ל שְׁחִיטַת חֻלִּין א"צ כְּפִוּנָה מְדַגְלִי קָרָא בְּקִדְּשִׁים דְּמַתְעַסַּק
פְּסוּל מְוַשְׁחַט אֵת בְּוֹ הַבְּקָר מִכֹּל דְּבַחְתֶּךָ שְׁרִי א"כ הַכ"נ מַה דְּדַרְשִׁינוּ מְקָרָא זֶה דְּלֹא
לְשׁוֹנ' גִּיסְטָרָא גִּימָא דְּבַחְתֶּךָ שְׁרִי, וְלִמ"ש גִּיחָא שְׁפִיר דְּלִמָּאן דְּיִלְיָף מֵהָדָף קָרָא וְשַׁחַט
דְּאִיירִי בְּקִדְּשִׁים הָרִי לֹא אֵתִי כֹּלֵל לְאִיסוּרָא כ"א לְהַתִּירָא דַּא"צ וּמַה דְּאֲמַרִי דְּאִיסוּר
לְחַתְתֶּךָ הַמְפָּרְקַת הוּא רַק מִן לְפִוּתָא דְּקָרָא וְנִבְחַתְתָּ דְּאִיירִי בְּחֻלִּין, וְעוֹלָה הַפֵּל נְכוּן כְּמִין
חֻמְרָא: (ט) וְהִנֵּה הַר"מ פ"ב מַה"ש ה"ט הוֹלִיף וְהִבִּיא עַד שְׁחַתְתֶּךָ הָרֵאשִׁי וְהַתִּיזוּ שְׁחִיטְתוֹ
כְּשֶׁרָה, הָרִי מְפֹרָשׁ שִׁיטְתוֹ דְּלֹא לְשׁוֹנ' גִּיסְטָרָא ל"ה לְאִיסוּרָא כ"א לְהַתִּירָא דַּא"צ
וּמְחֻלְקָא עִם שִׁי פִירֵשׁ י"י דְּהוּי לְאִיסוּרָא, וּבְהַסְפֵר מְחַלְקֶתְם נִרְאָה דְּלְטַעְמִי אֲזִלוּ דְּלִכְאוּ'
מְשָׁנָה מְפֹרָשֶׁת לְהַתִּירָא בְּחֻלִּין (ל) הִי שׁוֹחַט וְהַתִּיז אֵת הָרֵאשִׁי בַב"א אִם יֵשׁ בְּסָפִין
מְלֵא צִנּוּרָא כְּשֶׁרָה: אֲבָל כְּבָר נְחַלְקוּ הָרֵאשִׁינִים בְּפִירוּשָׁא דְּמַתְנִי, דְּהַר"ן הִבִּיא בְּשֵׁם
הַרְמְב"ן דְּדוֹקָא בְּהַתִּיז אֵת הָרֵאשִׁי בְּעֵי הַי שִׁיעוּרָא אֲבָל בְּחַתִּיכַת סִמְנִים לְחַדָּא לֹא
בְּעִינֵן כְּפִי הַי דְּבַכ"ש הוּן נְחַתְכִין וְהַר"ן פְּתַב דְּלֹא מִיחַנּוּר רַק דְּלְחַתִּיכַת הַסִּמְנִים קָרִי
הַתִּיז אֵת הָרֵאשִׁי, וּמִשּׁוּם זֶה פְּתַב בַּפ"ח דְּבַהַתִּיזָאֵת הָרֵאשִׁי מְמַשׁ לֹא סְגִי בְּהַי שִׁיעוּרָא
וּכ"פ הַת"ש סוּס"י ח', אֲבָל הַר"מ בַּפ"ד מַה"ש פְּסַק כְּהַרְמְב"ן עִינֵן כ"מ וְלַח"מ שְׁם,
וַא"כ מוּבָן שְׁפִיר מְחַלְקַת רַש"י וְהַרְמְב"ם ז"ל דְּשִׁי רַש"י דְּגִיסְטָרָא לְאִיסוּרָא הוּא ע"פ
סְבַרְתְּ הַר"ן דְּמַתְנִי דְּהִי שׁוֹחַט וְהַתִּיז אֵת הָרֵאשִׁי הִפִּי דְּלְחַתִּיכַת סִמְנִים קָרָא הַתִּיז אֲבָל
הַר"מ לְשִׁיטְתוֹ דְּהַתִּיז אֵת הָרֵאשִׁי מְמַשׁ א"כ מְפֹרָשׁ בְּמִשְׁנָה לְהַתִּירָא: וְרֵאִיתִי לַכ"ת
בְּקוֹנְטְרַסוֹ שְׁכַתֵּב לְהַפְּלִיא שְׁלֵא הִבִּיאוּ הַפּוֹסְקִים לְהַתִּיר מְמַשְׁנָה מְפֹרָשֶׁת דְּהִי שׁוֹחַט
וְהַתִּיז אֵת הָרֵאשִׁי בַב"א, וְהִנֵּה כ"ת שְׁטַרְח וְעַסַּק בְּשִׁמְעָתָא בְּעִינָא רַבָּא אִיף לֹא הִרְגִישׁ
מַה דְּאֵתְל' שְׁפִיר לְפִי הַר"ן הַנָּ"ל וּכ"כ בְּשׁוֹ"ת הַשֵּׁיב מִשָּׁה ס' כ"ג עִי"ש: (י) גַּם בְּזָה י"ל
דְּרַש"י וְהַרְמְב"ם לְטַעְמִי אֲזִלִי עַפ"מ שֶׁהַעִיר בְּשׁוֹ"ת הַשֵּׁיב מִשָּׁה שְׁם שִׁישׁ רַאִי בְּרוּרָה
פְּסוּקָה וְחַלוּטָה מְפֹרָשֶׁת דְּגִיסְטָרָא לֹא פְּסוּל דְּבַחְתֶּךָ (כ) דְּבְּעֵי לְאִתּוּי סִיעָתָא לְזַעֲרִי

דְּנִשְׁבְּרָה הַמְּפָרֶקֶת וְרוֹב בְּשָׁר עֲמָה נִבְלָה מֵהָא דְתַנּוּ מְלַק בְּסַפִּין מְטָמָא בְּבִיה"ב וְא"א טֻרְפָּה תַּהֲנִי לַה סַפִּין לְטַהַר מִיַּד נִבְלָה וְקָשָׁה אֲמַאי הֲלֵא גִיְסְטְרָא הוּא אַע"כ דְּכָשָׁר וְכַתְּב שְׁהִיא רְאִי שְׁאִין עֲלִי תְּשׁוּבָה מְלָבֵד קו' הַשְּׁ"ף בְּסִי כ"ד מְחֻלִּין י"ט בְּקו' הַשְּׁ"ס מְאִי אִיְרָא מוֹלֵק אֲפִי שׁוֹחֵט נְמִי כו', וּמִהַכְּרַח הַקּו' הַגְּדוּלָּה פְּדִי לְלַמּוֹד זְכוּת עַל חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל בְּרֵאשִׁים הֲרֵאבִי ז"ל פְּתַב לְחַדֵּשׁ דְּאַף לְהֲרֵאבִי דְּבִבְהֵמָה פְּסוּל הִיָּינוּ דְּוָקָא בְּבִהֵמָה אֲבָל בְּעוֹף וְדַאי דְּלֵא פְּסוּל דְּכָל קְרָאִי דְּמִיָּתִי לְפָסוּל גִּיְסְטְרָא בְּבִהֵמָה אִיְרִי דְּוָנְבַחְתָּ מִבְּקָרָךְ וּמִצְאָנְךָ פְּתִיב וְכוּ וְשָׁחַט אֶת בֶּן הַבְּקָר וְא"כ עוֹף מֵהִיכִי תִּיתִי לְפָסוּל בּוּ גִיְסְטְרָא וְא"כ מִמִּילָא סְרוּ כָּל הַקְּנֻשִׁיּוֹת מִדָּף י"ט וְדָף כ' דְּאִיְרִי בְּמִלִּיקַת עוֹף דְּבִזְזָה מוֹדָה הֲרֵאב"י דְּכָשָׁר עֵי"ש שְׁעֵשָׂה זֶה לִיסוּד מוֹצֵק וְהִכְרִיעַ בְּזֶה לְהִלְכָה: (יא) נֶאֱמַר אִם שְׁאִינִי פְּדַאי אֲבָל תוֹרָה הִיא וְלַלְמוֹד אֲנִי צָרִיךְ מַה שְׁלַענ"ד דְּבָרֵינוּ בְּמַחכ"ג צַע"ג וְאִית לְהוּ פְּרָכָא דְּמ"ש דְּלֵא יִלְפִינּוּ עוֹף מִשׁוּם דְּכַתִּיב וְנִבְחַתָּ מִבְּקָרָךְ וּמִצְאָנְךָ הֵן אֲמַת דְּכוּן מְצִינוּ בְּחֻלִּין (ק"ב) דְּר"מ ס"ל דְּאִין אִמַּה"ח נוֹהֵג בְּעוֹף מִשׁוּם הַךְ טַעְמָא דְּכַתִּיב וְנִבְחַתָּ מִבְּקָרָךְ וּמִצְאָנְךָ וְגו', אֲבָל מ"ש דְּגַם לְעַנְיֵן אִיסוּר גִּיְסְטְרָא פֶּן פְּמִדוּמָה דְּבַמַּחכ"ג אַחַר גְּשִׁיקוֹת עֲפָרוֹת זָהָב לֹו אֲשַׁתְּמִיטְתִּי לְפִי שְׁעָה דְּבָרֵי הַט"ז יו"ד סִי' ג' הַנְּ"ל שְׁהַק' ג"כ דְּאִיךָ יִלְפִינּוּ אִיסוּר גִּיְסְטְרָא בְּחֻלִּין דְּקָרָא וְשָׁחַט בְּקַדְשִׁים פְּתִיב וְכַמוֹ לְעַנְיֵן מִתְּעַסֵּק דִּילְפִינּוּ רַק לְקַדְשִׁים מֵהַךְ קָרָא וְשָׁחַט אֶת בֶּן הַבְּקָר וְתִי דְּשְׁאִינִי לְעַנְיֵן מִתְּעַסֵּק דְּהִילְפוּתָא מִן בֶּן הַבְּקָר שְׁתַּהֲא הַשְּׁחִיטָה לְשֵׁם בֶּן הַבְּקָר מִשָּׂא"כ לְגַבִּי אִיסוּר גִּיְסְטְרָא דִּילְפוּתָא הֲוִי מְוָשְׁחַט וְכָל דְּנִתְמַעַט דְּל"ה שְׁחִיטָה בְּקַדְשִׁים מִמִּילָא ל"ה שְׁחִיטָה גַם בְּחֻלִּין עַכ"ד, וּלְפִי"ז אִין נַפ"מ לְמֵאן דְּיִלְיָף מְוָשְׁחַט אוֹ לְמֵאן דְּיִלְיָף מִזְנַבְחַת דְּאִמְרִי דְּגִיְסְטְרָא לָא מְקָרִי שְׁחִיטָה א"כ מִמִּילָא אִין לְחַלֵּק ג"כ וְלוֹמַר דְּלֵא יִלְפִינּוּ עוֹף מִשׁוּם דְּכַתִּיב מִבְּקָרָךְ שְׁהָרִי הִילְפוּתָא הוּא מִתִּיבַת וְנִבְחַתָּ וְלֵא מִתִּיבַת מִבְּקָרָךְ וְכִינוּ דִּידְעִינוּ דְּגִיְסְטְרָא ל"ה שְׁחִיטָה בְּבִהֵמָה ה"ה בְּעוֹף פֶּן אֲתַמְהָה, וְחִידוּשׁ בְּעִינֵי שְׁגַם בַּדְּע"ת סִי' כ"ד הֵבִיא לְדְּבָרֵי הַהֲשִׁיב מִשָּׁה לְהִלְכָה וְלֵא הַרְגִּישׁ שְׁצַע"ג: וּמַעַתָּה אַחַר שְׁרֵאֲנִית הַהֲשִׁיב מִשָּׁה מְחֻלִּין (כ') הִיא רְאִי מְוָכַרְחַת וְכַמוֹ שְׁכַתְּב בְּעַצְמוֹ שְׁהִיא רְאִי שְׁאִין עֲלִי תְּשׁוּבָה מִמִּילָא שְׁהִיא מְסַפְקַת לְהַתִּיר גַם בְּבִהֵמָה מֵאַחַר שְׁאִין סְבָרָא לְחַלֵּק בֵּין עוֹף לְבִהֵמָה פֶּן י"ל לְכָאוּ: (יב) אַף הַנְּלַענ"ד שְׁיֵשׁ סְבָרָא אַחֲרַת לְהַכְשִׁיר יוֹתֵר גִּיְסְטְרָא בְּעוֹף שְׁהָרִי הַמְרָדְכִי הַקָּשָׁה בְּטַעַם הָאוּסֵר דְּמֵאִי אִיְכַפַּת לָן שְׁיַחְתְּוּ הַמְּפָרֶקֶת אַחַר שְׁכָבֵר שְׁחַט הַסִּמְנִים, וּבְשׁו"ת הַש"מ שָׁם הֵבִיא מֵהַגְּהוֹת מֵהַר"י וְז"ל וְשָׁחַט מִשְׁמַע שְׁחִיטָה אַחַת וְלֵא שְׁתֵּי שְׁחִיטוֹת מִתָּה אַחַת וְלֵא שְׁתֵּי מִיתוֹת דְּחִיּוֹת אֶחָד תְּלוּי בְּסִמְנִים וְחִיּוֹת אֶחָד תְּלוּי בְּמִפְרָקֶת וּמִנָּא לָן דְּחִיּוֹת תְּלוּי בְּמִפְרָקֶת דְּכַתִּיב בְּעֲלִי וְתִשְׁבֵּר מִפְּרָקְתוֹ וְיָמַת עַכ"ל, וְהִנֵּה הַתּוֹס' חֻלִּין (פ"ד) פְּתַבוּ שְׁדוּחַק לְחַלֵּק דְּבְּעוֹף דְּחִיּוֹתוֹ קָלוּשׁ דְּסִי בְּסִי א' לֵא נֶאֱמַר מִפְּרָקֶת הָרִי הִיא כַּח', אֲבָל בְּשׁו"ת בְּר"א יו"ד סִי' כ"ה הוֹכִיחַ מִפִּירֵש"י דְּס"ל פֶּן וְהוּא בְּחֻלִּין (כ') דְּפָרִיךְ לְזַעֲרִי וְכִי מֵתָה עוֹמֵד וּמוֹלֵק וּמִשְׁנִי אֲבִי וְלִטְעָמִיךָ עוֹלָת הָעוֹף דְּבְּעִי ב' סִמְנִים וְכִי מֵתָה עוֹמֵד וּמוֹלֵק וּפִירֵש"י דְּהָא וְדַאי עוֹף בְּחַד סִמְן מֵתָה וְאֲמַאי מְעַכְבֵּ שְׁנֵי עֵי"ש, א"כ חֻזִּינוּ דְּס"ל בְּפִשְׁיטוֹת דְּשְׁחִיטַת עוֹף הֲוִי פְּמֵתָה מְשִׁי וְהִיָּינוּ פְּדוּחַק לֹוּמַר שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' הַנְּ"ל עַכ"ד: (יג) וְהִנֵּה עוֹד בְּמִקוֹם אַחַר מְצִינוּ שִׁי רַש"י פֶּן דְּשְׁחִיטַת סִמְן בְּעוֹף הֲוִי מֵתָה וְהוּא בְּחֻלִּין (י"ט): לְמָד מְחֻזֵּר סִמְנִים אַחֲרֵי הָעוֹרָף פִּירֵש"י ד"ה מְחֻזֵּר סִמְנִים וְז"ל וְחֻתְּוּ הַסִּמְנִים לְבָדוּ, וְכַתְּב בְּשׁו"ת הַש"מ שָׁם מִשׁוּם דְּהִי קָשָׁה לְרַש"י אִם מְפָרְשִׁינוּ הַסִּמְנִים וְאַח"כ עוֹרָף א"כ

תיקשי בכאן קו' הגמ' (צף כ') וכי מתה עומד ומולק אפי' לאחר סימן אַחַד ומכש"כ בשני סימנים ומה דמשני הש"ס פדי לקינים מצנות הבדלה ליתא פאן דאמר מצנות מליקה מחזיר סימנים לכך פירש"י דמצנות מליקה רק בסימנים לבד וחטה"ע פדינו בסימן אַחַד משום לא יבדיל ועולת העוף בשני סימנים עכ"ד נמצא גם מכאן מסתייע שי' רש"י דבעוף שחיותו קלוש לא אמרי' מפּרַקַּת כחי' וְהיא כמתה ממש: ולפי"ז נראה דלפירש"י לשיטתו שפיר יש סבא לגבי איסור גיסטרא לחלק דמותר בעוף מטעם קו' המרדכי דמאי איכפת לן שחיותה במפרקת אחר שפבר נשחטו הסימנים דבשלמא בבהמה גם אחר שחיטה מפּרַקַּת כחי' ואיפא ג"כ סברת המהרי"ו דמיתה אחת ולא שתי מיתות משום דחיות אַחַד איפא גם במפרקת ומשא"כ בעוף דאחר שחיטה הוי כמתה ממש לא נשאר עוד חיות במפרקת וליכא שתי מיתות ומאי איכפת לן בכתובת המפרקת: ולפי"ז הדר מתורצין כל התמיהות שיש בשי' רש"י ממה דמבואר בשחיטת עוף דליכא איסור גיסטרא כנ"ל משום דלרש"י לשיטתו אין סתירה פלל מפל הגי דוכתי הנ"ל משום דבעוף שאני דאחר שחיטה הוי כמתה לכך מותר גיסטרא ומשא"כ בבהמה: יד) ולפי"ז נראה דגם הר"מ לשיטתו דגם בעוף אחר שחיטת הסימנים ל"ה כמתה והוא דבשוי"ת בית יעקב סי' קס"ב כתב בשי' רש"י הנ"ל דהיכי דמחזיר הסימנים אינו חותם המפרקת פלל דא"כ מה דתנן בחולין (כ"א) פיצד מולקים חטה"ע חותם שדורה ומפרקת בלא רוב בשר כו' איירי דוקא בשלא החזיר הסימנים והקשה דלמ"ד בחולין (כ') דמליקה הוא הקטרת הראש בעצמו והגוף בעצמו עכ"ד"ל דמצנות מליקה לא סגי כ"א בכתובת המפרקת, ולפי"ז למה שפסק הר"מ פ"ז ממעה"ק ה"ו דאיסור של לא יבדיל בחטה"ע הוא רק שלא יבדיל הראש מן הגוף ובלח"מ שם דמסייע לו ברייתא דחולין (כ"א) הנ"ל מה הקטרה הראש בעצמו והגוף בעצמו אף מליקה כו', א"כ דס"ל להר"מ דאפי' מחזיר סימנים בעי ג"כ חתיכת מפרקת דלא אמרי' וכי מתה עומד ומולק משום דבכתובת סימנים ל"ה כמתה נמצא ממילא ג"כ לענן איסור גיסטרא דאין סבא פלל לחלק ולהכשיר יותר גיסטרא בעוף מבהמה: ומעתה עולה שפיר מחלוקת רש"י והר"מ בדין גיסטרא כ"א לשיטתו דהר"מ הי' לו פל הגי הוכחות להתיירא מתני' דחולין (ל') הי' שוחט והתיירא את הראש בב"א וגמ' חולין (י"ט) שהביא הש"מ לרא' שאין עלי' תשובה ומגמ' דחולין (כ') שהביא הש"מ, דאין לתרץ דהתם בעוף שאני שהרי להר"מ לשיטתו אין סבא לחלק ודוק היטב דבר נפלא בס"ד: טו) הינצא להלכה שיש יסוד גדול להתייר בישחט וחתם גם המפרקת עפ"מ שהוכחתי לשי' רש"י ופי' הראב"י דגיסטרא לאיסורא הוא רק אליבא דרב יימר דיליף מקרא ונבחת דכתיב בחולין אבל אליבא דרב פהנא דיליף מןשחט דכתיב בקדשים עכצ"ל דהוי להתיירא דחטהו את דמו ותו לא פלומר דא"צ יותר, חוץ מזה רוב הפוסקים שפנה אותם הש"מ ז"ל ובתוכם הרמב"ן והרמב"ם ז"ל שמתירין וכפימה שפנתתי הרמב"ן והר"מ לשיטתו דמפרשי הכי מתני' דחולין (ל') שחט והתיירא את הראש בב"א דבהתנות הראש ממש איירי ורמז לזה הש"מ בסימן כ"ד, ועוד דלהר"ם מסייע לי' ראית הש"מ ז"ל ומתני' וגמ' חולין (י"ט) וגם ראית ה"ה שם מדף כ' שכתב עלי' שהוא רא' שאין עליו תשובה ואם לחלק בין בהמה לעוף לא יתכן להר"מ לשיטתו א"כ ממילא הרא' מקרעת להכשיר בבהמה: אף עכ"פ בעוף ממנ"פ שמוותר לכ"ע מהכרח הראיות הנ"ל וע"כ אע"ג דקבילו עלי' בני אשכנז להחמיר כמבואר בפוסקים הוא רק בבהמה

אָבֵל בְּעוֹף פֶּתַח בְּשׁוֹ"ת הַש"מ דָּאָף אַם הֶקְבַּע הַמְנֵהֵג א"צ לְחַוֵּשׁ לוֹ כָּלֵל דְּהוּי מְנֵהֵג בְּטַעוֹת מֵאַחַר שְׁטַעוֹ בְּדַבֵּר מְשֻׁנָּה דַּע"כ"פ בְּעוֹף מְפֹרָשׁ לְהַתִּירָא: טז) וְהִנֵּה לְפִי"ז אֵין הֶכְרַח לְאַסֵּךְ אִפִּי בְּמַתְּכוֹן וְכִמּוֹ שֶׁהֵבִיא בְּאַמַּת הַש"ה בְּאַרְוֶה רֵאִי לְהַתִּיר אִפִּי בְּמַתְּכוֹן וְגַם אִם נִנְקוּט כְּמִבְּנֵי בְּתוֹסְפָתָא דְּאִם נִתְּפֹן לְכַף שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה עֲדִינן י"ל בְּפִירוּשׁ נִתְּפֹן שְׁחֵשֵׁב שְׂאִין הַשְּׁחִיטָה מִתְּרַת רַק עִם חֲתִיכַת הַמְּפָרְקַת וְכִמּוֹ שֶׁהַעִיר הַפּמ"ג בּמ"ז סק"ה, אֵיבְרָא דְּלְכָאוֹ הָרִי כַּעֲי"ז מְצִינוּ בְּשִׁבְתָּ (י"ד) לְגַבִּי בְּאֵ רֵאשׁוֹ וְרַבּוֹ בְּמִים שְׂאוּבִין דְּאָמַר אֲבִי שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים אֵלּוֹ וְאֵלּוֹ מִטְּהָרִין וְאֶקְשִׁי לִי רַבָּא מֵאֵי נַפ"מ הָא קָא טְבִילִי בְּהַנְדָּה אֶלָּא שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים לֹא אֵלּוֹ מִטְּהָרִין אֶלָּא אֵלּוֹ מִטְּהָרִין, וְא"כ לְגַבִּי דִּין גִּיסְטְרָא מַה בְּכַף דְּנִתְּפֹן וְאָמַר דְּלֹא סָגִי בְּשְׁחִיטַת הַסִּימָנִים בְּלִי מְפָרְקַת אֶלָּא אֵלּוֹ וְאֵלּוֹ מְכַשִּׁירִין מֵאֵי נַפ"מ הָא שְׁחַט הַסִּימָנִים וְשְׁחִיטַת חוֹלִין א"צ כְּפִינָה, וְי"ל דְּבְשְׁחִיטָה הָיוּ זֶה כְּמוֹ פִּנוֹן בְּפִירוּשׁ שְׁלֹא לַעֲשׂוֹת שְׁחִיטָה הַמְּכַשֶּׁרֶת דַּכָּה"ג דַּעַת הַרש"ל וְתב"ש ס' ג' דְּגָרַע מִסְתָּם בְּלֹא כְּפִינָה וְצ"ע, וְאָמַנְס יִתְּכוּ ג"כ דְּמַתְּכוֹן דְּתוֹסְפָתָא הִפִּי מַתְּכוֹן לְחֲתִיכָה בְּעֶלְמָא פְּסוּל וַע"כ"פ דְּאָסוּר כַּה"ג מְשׁוּם הַמְנֵהֵג דְּבִאֲרָן שְׁמַתְּכוֹן ל"ה הַמְנֵהֵג טוֹעָה בְּדַבֵּר מְשֻׁנָּה וְכִמּוֹ"ש הַהש"מ, גַּם פֶּתַח דְּאָפִי בְּסַתְמָא צְרִיף שְׂיֵאמַר הַשׁו"ב בְּרִי לִי שְׁלֹא דְרַסְתִּי גַם שְׂאָסוּר לְכַתְּחֵלָה מְשׁוּם חֲשֵׁשׁ מְבִלִיעַ דָּם, חוּץ לְזֶה פֶּתַח הַתב"ש דְּבְעִינוּ תְּפִס הַסִּימָנִים בְּאֲרָן שְׂיִודַע שְׁשַׁחַט הַסִּימָנִים קוֹדֵם הַמְּפָרְקַת עֵינן תב"ש ס' כ' סַעִי ז' דַּאל"כ אֵיכָּא חֲשֵׁשׁ שְׁהֵי: יז) וַע"כ בנ"ד לְמַעֲשֵׂה הַגַּם שְׂיֵשׁ לְדוֹן דְּהַשְּׁחִיטָה עִם חֲתִיכַת הַמְּפָרְקַת בְּכַה"ג לֹא מְקַרִי מַתְּכוֹן פִּינוֹן שְׁעוֹשֵׂה זֶה מִחוּק וְכַפִּיַת הַמְּשַׁלָּה וְכִמּוֹ דְּהַש"ס (ר"ה כ"ח) לְמַד מְכַפָּאוֹ וְאֶכַל מְצָה בְּכַפָּאוֹהוּ פְּרָסִיִים דְּמַצּוֹת א"צ כְּפִינָה, מ"מ אִם נֵאמַר דִּפִּי הַתוֹסְפָתָא בְּמַתְּכוֹן הֵינּוּ לְחֲתִיכָה בְּעֶלְמָא הַכ"נ שְׂפִיר מְקַרִי מַתְּכוֹן, חוּץ לְזֶה דְּאָפִי בְּלֹא מַתְּכוֹן תְּלוּי הַהִיתֵר בְּכַמָּה תְּנָאִים מוֹכְרָחִים הַנ"ל שֶׁהִי זֶה אֶפְשָׁרִי רַק בְּמַקְרָה בּוֹדָד וְלֹא אִם יִתִּירוּ לְקַבּוֹעַ שְׁחִיטָה זֹו בְּעַד בֵּית הַחוֹלִים וְכְדוּמָה מְלַבֵּד שְׁקֵרוּב לְמַכְשׁוּלוֹת קַלְקוּל הַסִּפְיָנִים ע"י חֲתִיכַת הַמְּפָרְקַת ע"כ חֲלִילָה לְהַתִּיר שְׁחִיטָה כְּזוֹ בְּשׁוּם אֲנָפִן בְּעוֹלָם: זֶה הַנְּלַעֲנָד מַה שְׁעָרוּ רַעֲיוֹנֵי בְּהַחֲפְזֵי כִּי לֹא הַרְשִׁנִי הַזְּמַן לַעֲיוֹן הַרְאוּי וּבְהַשְׁקָפָה רֵאשׁוֹנָה נִרְאִים הַדְּבָרִים טוֹבִים וּמַתְאִימִים לְמַרְכְּזוֹ הַהֶלְכָה וְד' יִצְיָלְנוּ מְשַׁגִּיאוֹת וְנִרְאִינוּ בְּתוֹרְתוֹ נְפִלְאוֹת: יְדִידוֹ דוּש"ת.

סִימָן נה. שׁוֹכְט"ס לְכַבּוֹד יְדִידֵי הַרַב הַגְּדוֹל הַחֲרִיף וּבְקִי כַּש"ת מו"ה אֶלְקָנָה זְאֲבַעְרָמָן נ"י אַב ד"ק יֵאֵרְדָּאנוּב: הַגִּיעַנִי מְכַתְּבוֹ עִם ח"ת הַנְּחַמְדִים שְׁנֵה עֵתָה מְצֵאִי נוֹפֵשׁ לַעֲמוֹד עֲלֵיהֶם וְנַעֲמּוֹ לִי הַרְבֵּה כִּי נֵאמְרִים בְּהַשְׁפֵּל וּמְזִימָה וְזֶה שְׂמַצָּאִי בְּהַחֲפְזֵי לְהַעִיר קֶצֶת בְּנוֹגַע לְדְבָרָיו: א) הֵבִיא מַה שֶׁהַעִיר בַּחוּ"ד ס' ק"י ע"ד הַכּו"פ דַּס"ל דְּסַפֵּק נְקִיבַת הַנְּשֻׁט הָיוּ סַפֵּק בְּשְׁחִיטָה וּמֵיִשְׁבַּב בְּזֶה דְּבָרֵי הַרַמ"א שֶׁהֵבִיא רֵאִי דְּמַהֲנֵי ס"ס בְּאַתְחִזֵּק אֵי מַהָּ דְּמַהֲנֵי ס"ס בְּדְרוּסָה שֶׁהַעִיר עָלָיו הַחוּ"ד מַהָּ דְּחוֹלִין (ע"ג) בְּיִשְׁבַּב לוֹ קוּץ בְּנֻשְׁט אֵין חוֹשְׁשִׁין שְׂמָא הַבְּרִיא וּמ"ש מְשַׁתִּי חֲתִיכוֹת אַחַת שֶׁל חֶלֶב וְאַחַת שְׁנוֹמֵן הֵתָם אַתְחִזֵּק אֵי וְלַהַכּו"פ קֶשֶׁה דְּהָרִי גַם בַּס' נְקוּבַת הַנְּשֻׁט הָיוּ אַתְחִזֵּק אֵיִסוּרָא וְכַתֵּב כ"ת לְתַרְץ דְּהַתוֹס' לַעֲלִי (כ"ח) דְּלְגַבִּי נָקַב יֵשׁ לְנֻשְׁט בְּדִיקָה מְבַחוּץ א"כ הַכָּא לַעֲנִין שְׁנִיחוּשׁ שְׂמָא הַבְּרִיא אֵין זֶה מְשׁוּם חֲשֵׁשׁ נָקַב רַק שְׂמָא נָקַב הִי וְהַבְּרִיא וְהָיוּ קְרוּם שְׁעֵלָה מְחַמַּת מְכָה כַּפִּי הָא שְׂפִירש"י, וְנוֹדַע בְּהָא דְּקְרוּם מְחַמַּת מְכָה יֵשׁ ב' פִּירוּשִׁים אוֹ מְשׁוּם דְּסוֹפּוֹ לִיִּסְתֵר אוֹ מְשׁוּם דְּאֵין טְרִיפָה חוּזֵר לְהַכְּשִׁירוֹ וְלִפִּי טַעַם הָאֲחֵרוֹן זֶה י"ל לְפִי הַנְּשֻׁמַע מִתּוֹס' לַעֲלִי

(ל"ג) ד"ה ורמינהו דנקובת הנשט הוי רק טריפה מחיים רק לאחר שחיטה חל עלי שם נבלה ועל תב"ש סי' ל"ג א"כ היכי דניקב הנשט מחיים ועלה בו קרום מ"מ נהי דאיסור טריפה שפבר הי' מחיים אין חוזר להכשירו אבל לא יכול לחול איסור נבלה פשישחט שיהרי פבר נסתם הנקב וע"כ ל"ה זה ספק בשחיטה ונהי שהקשה ג"כ בתוס' יבמות (ל"א) דנימא בזה נשחטה הותרה להתוס' לשיטתם עכ"ד: ב) ואמנם הגם שהפלפול יפה ונעים אית לי פירכא, שהרי מה דבנקובת הנשט נעשה נבלה בשחיטתו אין זה מצד התחדשות ריעותא רק משום דאין שם שחיטה בנושט הנטרף והוי פחותה בפשר א"כ מאי פכח דלא חל על הנשט אי' מחדש אחר שפבר נסתם דמ"מ פינו שגשאר אי' טרפה גורר אחריו אי' נבלה משום שאין עלי שם שחיטה וכמתה מאלי דמי וכמו"ש הש"ך סי' ל"ג ועיין לב"ש חי' דינים סקי"ב מ"ש לענין טרפות גרגרת בתסרון פאיסר אע"ג דהוא רק על שם סופו ועכשיו עדיין הגרגרת בריא מ"מ פינו שהקלוקול הוא במקום שחיטה אין השחיטה מטהרתו ולשי' הר"מ דנקובת הנשט הוי נבלה מחיים משום זה גם בתסרון גרגרת פו הוא, וא"כ מכש"כ בנושט שעלה בו קרום מ"מ דהוי עוד טרפה מחיים לא ע"ש סופו דלא מהני בי' שחיטה והוי נבלה וז"פ: חוץ לזה נראה דגבי נשט בקרום מ"מ אף לטעם דאין טרפה חוזר להכשירו מ"מ איתא בי' גם לטעם האחר דסופו ליסתר שהרי דעת הרמב"ן דמה שאמרו דקרום מ"מ אינו קרום הוא רק בנושט משום דאכלה בי' ופעל' בי' ולא בשאר דברים דבהו אין סופו ליסתר, א"כ נראה דגם להפוסקים דבשאר איברים ג"כ קרום מ"מ אינו קרום ומשום דאין טרפה חוזר להכשירו מ"מ בנושט דאכלה ופעל' בי' לכ"ע איתא לטעם דסופו ליסתר: ג) וכעת רחש לפי בישוב קו' החו"ד להעיר בדבר חדש דאע"ג דאמרי' בהמה בסי' בחזק"א עומדת וספק בשחיטה הוי נבלה מ"מ בנקובת הנשט דהוי נבלה מחיים להר"מ יותר לא מוקמינן בחזק"א: דהנה בהא דבהמה בסי' בחזק"א עומדת פירש"י בביצה (כ"ה) דהוא משום אי' אמה"ח ובשו"ת מהרי"ט ח"א סי' פ"ב האריה להוכיח משום דקיי"ל מחזיקין מאי' לאי' וכתב דמתני' הוא בסוף גזיר ירד לטבול במערה ונמצא מת בקרקע המערה ירד להקר טהור ליטהר מטומאת מת טמא שחזקת טמא טמא כו' והיינו משום שמחזיקין מאי' אמה"ח לאי' נבלה: והנה ידוע מ"ש התב"ש סי' ל"ג בשי' הר"מ לחלק בין אי' נבלות לטומאת נבלות דאע"ג דנקובת הנשט הוי נבלה מחיים מ"מ אינה מטמאה מחיים כמו"ש הר"מ גופי' בפ"ב שאה"ט דנפסלה בשחיטה ומפרסת אינה מטמאה טומאת נבלת רק בעשאה גיסטרא דהוי פמתה ממש, ונמצא לפי"ז דנקובת הנשט אע"ג דהוי נבלה מחיים מ"מ בעודה בחיים איכא בה עדיין דין אמה"ח ואפ' אחר שחיטה בעודה מפרסת עיין תב"ש סי' כ"ז מה שדחה דברי התו"ח דאפ' בעשאה גיסטרא ס"ל דמפרסת כחי' והק' עליו פינו דמטמא מחיים והוי פמתה ל"ה עוד אמה"ח, עכ"פ דבנקובת הנשט איכא מחיים אי' נבלה וגם אי' אמה"ח, ולפי"ז נראה דסברא דמחזיקין מאי' לאי' הוא רק באופן זה דאחר שחל האי' השני פבר נסתלק האי' הראשון לכך בספק מוקמינן אחרות אי' הראשון דמחזיקין מאי' לאי' כגון כל ספק בשחיטה אמרי' פינו שעד עתה הי' לו חזקת אי' אמה"ח אמרי' שלא יצא מאיסורא רק שנימק מאי' אחד לחברו מאי' אמה"ח לאי' נבלה, וכה"ג דמתני' דגזיר דירד ליטהר מט"מ טמא פינו דעד השתא הי' טמא ובא ליטהר בטבילתו אמרי' דנימק מטומאה ראשונה לטומאה אחריתא שנסתלק הראשון ובא אחר מקומו ועיין ש"ש ש"ה פ"א בזה, אבל

באופן דאפי' או מתתינן לה לטומאה השני' או לאיסור השני עדיין לא פקע הטומאה או האי' שמקודם בכה"ג לש"ל מחזיקין מאי' לאי' שהרי לא ניתק האי' הראשון שעדיין רובץ וקיים ואיזה שזכות לו עם האי' השני שיגדר אתריו, ואם פנים הדברים מתורץ לפי"ז שפיר קו' החו"ד לגבי ישוב לו קוץ בנושט משום דבנקובת הנושט אדרבה פיון דחמיר דהו"ל גבלה מחיים בעוד שיש עלי' אי' אמה"ח לש"ל דהוי חזק"א דמחזיקין מאי' אמה"ח לאי' גבלה פיון דבשעה שנולד הספק בשחיטה אם תאמר שמה הבריא הרי הוי גבלה מחיים וזה א"א להחזיק מאי' לאי' שהרי גם אחר דמתתינן לי' לאי' גבלה מחיים האי' אמה"ח עדיין במקומו עומד כמו שאינה מטמאה מחיים ולש"ל מחזיקין מאי' לאי' רק בכל ספק פסול בשחיטה דל"ה גבלה מחיים רק אחר מיתה דאזלא אז אי' אמה"ח דאפי' מפרקסת אישתרי לישראל דבשחיטה תלי' מלתא ודו"ק והיא מלתא סדתא נחמדה בס"ד: ד) מה שהעיר במ"ש החו"ד שם דבספק בשחיטה אפי' רוב לא יועיל והוא פוננת הרשב"א ביבמות (ל"א) שהק' עליו הש"ך ז"ל והא דרוב מצויין אצל שחיטה מןמחין הן פתב הרשב"א בתוה"א דלאו דוקא רוב רק כל עכ"ד והקשה ר"מ מנדה (י"ח) בנמצא הלה אחר הרוב והתוס' פתבו דאיכא חזקה נגד הרוב דבהמה בסי' בחזק"א עומדת והשתא הרי הוי ספק בשחיטה דל"מ רוב וסיים שהוא פלא על החו"ד שלא העיר מכאן, ואני לא אבין פלל נהי דבתשע חנויות הוי חזקת אי' להתוס' מ"מ ספק בשחיטה ל"ה לענין שלא יועיל רוב להתיר דרק אם הספק במעשה השחיטה עצמה הוי גבלה כמו שהביא החו"ד שם מהרשב"א דכל שאמה אומר שנעשה מעשה המכשיר עליה הריא' ול"מ רוב ושאי בתשע חנויות דהרוב הוי משום התערובת, וראה מ"ש ביד שאול לסי' ק"י להקשות על הנו"ב אע"ז סי' מ"ג מ"ש דבאי' א"א מהני ג' ספקות להש"ך דג' ספקות מהני במקום חזק"א, ותמה ע"ז דהתם בא"א שהספקות פולם בגוף המעשה אם הפעל חי אפי' אמה מרבה ספקות כל היום לא מהני והש"ך לא פתב כ"א בס' ע"י תערובת שמה לא זה הוא אפי' ס' בשחיטה א"כ כל שבס' אחד איתרע חזקת אי' שוב מועיל ס"ס להתיר עכ"ד וא"כ אותה סברא עצמה איתא ג"כ לענין רוב אע"ג דל"מ בכל ס' בשחיטה מ"מ ברוב ע"י תערובת שפיר יועיל דאיכלש החזקה שלא נעשה מעשה המכשיר ע"י שמה לא זה הוא: והעיקר מה שכתבתי שלא אבין פלל קו' הוא משום דאמרי' בחולין (י"א) רובא דאיתא קמן פגון ט' חנויות לא קמבעי' לן כו' והכ"נ מאי קמדתית רוב עצם פוגם או רוב מצויין דלא מהני בס' בשחיטה משום דהוי רובא דליתא קמן משא"כ רוב דתשע חנויות, ובלאה"כ הנה פל קו' הוא להחו"ד אליבא דהרשב"א ובש"ש שמעתתא ד' פ"ב פתב דהרשב"א ושאר פוסקים בש"ע סי' ק"ו לית להו סברת התוס' נדה (י"ח) דבתערובות יהי על פל א' חזק"א עיי"ש וא"כ לק"מ קו', זה שמצאתי להעיר בהשקפה ראשונה: סימן נו ב"ה ג' שבת תרצ"ו.

שוכט"ס לכבוד הרב הגביר העריף עמית בתורה פאר היחס והמעלה איש חמודות כש"ת מו"ה יוסף יצחק פ"ץ קאהן נ"י בק' קאטאוויץ: הגיעני יקרתו עם ח"ת ושאלתו וערבו לי דבריו דברי חן בחכמה נדעת ובאמנה לא מוזר לי שמו כאשר יאמר במכתבו, כי אמנם נדעתיו לשבח מפי השמועה גם הכרתיו במחזה פמזונה במרחץ מאריענבאד, אבל עכשיו ביותר אשר הראני לדעת את נכאתו חילו לאורייתא מה טוב ומה נעים שבת אחים תורה וגדולה גם יחד ב"ה.

ואבא על סדר דבריו: א) התעורר ר"מ באשר ראה איש ישר הולך סוחר בהמות וקצב שלפעמים קונה עגל שהוא פחות מח' ימים ונותנו לשחוט ומוכר הבשר לעפ"ם מה שיש לדון בזה מאי סחורה ביו"ד סי' קי"ז והביא דברי הנוב"ת סי' ס"ב מ"ש שלא מצא לשום א' מהפוסקים הראשונים שיהי' מפנרש בו אי' סחורה מה"ת, ובאמת הרבה הראשונים ז"ל פתבו מפנרש דהוי מה"ת, גם במה שצדדו באחרונים בנגידון זה להתיר ע"י שגאמר דאי' סחורה דרבנן והכא בספק שפא פלו לו חדשיו הוי סד"ר להקל דיש לשדות נרנא בזה דהא אין עושין סד"ר לכתחלה עכתו"ד בקיצור: ואמנם הנה צד היתר זה משום אי' סחורה דרבנן והוי סד"ר לקולא הוא רק סניף אחד מצדדי ההתירים שהונזרו בשו"ת גאות דשא סי' כ"ה ומתם שזכר בקיצור בלב"ש ח"ד סי' א' עיי"ש, ואפי' מטעם זה לחוד דהוי סד"ר וקו' ר"מ דאין עושין סד"ר לכתחלה אי משום הא לא איריא, אמת שכ"כ במג"א סי' ו' סק"א דאין עושין סד"ר לכתחלה וענוב"ק יו"ד סי' מ"ג ושו"ת שמן רקח ח"ג שהעיר מש"ע או"ח סי' רמ"ח סעי' ב' ומכ"ד ובא"ר הק' מש"ע או"ח סי' ע"ו סעי' ז' גם פתב בהגהת חי' א"א לאו"ח סי' ו' דבמקום שצריך טרחה מותר אפי' לכתחלה דהוי כהפסד ממון עיי"ש וא"כ מכש"כ הכא דהוי הפסד ממון ממש ואע"ג שהקצב קונה להרויח ואיפא רק מניעת הרינח, הנה בב"י או"ח סי' קל"ט הביא ב' דעות בדין רינח ברור אי הוי כהפסד וע' מ"ק י"ד מר מדמי להרויח פלמזונות רק דבלאה"כ בנ"ד אין זה בכלל עושה סד"ר לכתחלה פיון דבשעת קנין לא עביד איסורא ובדע"ת סוס"י י"ז העיר דמצינו כזה באו"ח סי' רמ"ד לגבי קנין מקס ובר"ן נדרים (מ"ז): ד"ה מ"ט בע"ח באין ונפרעין עיו"ש: ב) אכל עיקר ההיתר בנ"ד לא משום אי' סחורה דרבנן פיון דבאמת שי' רוב פוסקים שאסור מה"ת רק מטעם דעגל קודם ח' ימים החפש נפל הוא רק דרבנן דרק לכתחלה חיישינן לדבש"ג ובדבר האסור מדבריהם מותר לעשות בו סחורה כמבואר בסוס"י קי"ז דמשמע אפי' בדבר שיש לו עיקר מדאו' שרי וכ"מ ברע"ב פ"ד דשביעית עכ"ל הל"ש בח"ד, וראיתי בס' אמרי יושר ח"ב סי' ק"ט שהביא ראי' לזה מב"מ (נ"ו) דאחד הסיטון ואחד בע"ד מוכר ושולח לחבירו דמאי, והרי סיטון הוא שקונה תבואה מאחרים ויש בזה חשש דאו' לשי' הריב"א בתוס' ב"מ פ"ח דלקוח אחר מירוח חייב מה"ת, אע"כ משום דדמאי דרבנן אף שעיקרו דאו' שרי בסחורה כדברי הלב"ש וכתב ע"ז שהיא ראי' מפנרש: ולענ"ד במחכ"ג אין ראי' פלל דבדמאי לש"ל שיהי' אי' סחורה פיון דמאכילין את העניים והאכסנאים דמאי ומבואר בפר"ח אודות דג ברביט"א שבכמה מקומות נוהגים בו איסור מ"מ מותר לסחור בו משום דאינהו מיכל אכלי כו' ועשו"ת חיים שאל ח"א סי' ל"ב ודוק: ג) ולי נראה לסייע לדברי הלב"ש מהמבואר בספרי בגזיר (ד"כ) מ"יין ושכר יזיר מותר הוא בסחורתו ובקה"י אות סחורה שביאר פיון דאי' סחורה ילפינן משרצים דהוי אי' הפא מאליו ולא ילפינן מינ' אי' הפא ע"י אדם פדאמר בחולין (ק"כ), ולפי"ז להמבואר בר"ן נדרים (י"ט) לגבי ספק גזירות להקל דלא עדיפא טומאה דרבנן שהיא מאל' מגזירות דאו' שבאה בידי אדם, וכסברא זו פתב גם בסמ"ע חו"מ סי' ר"ח סק"ג דאחר דגם בדרבנן אעל"מ ממילא גם בדאו' אפי' בדה מלבד דלא גרע כו' עיי"ש, ולפי"ז הכ"נ מאחר דמבואר בספרי דבגזירות דאו' מותר סחורה פיון שפא בידי אדם א"כ ממילא דמותר ג"כ באי' דרבנן שיש לו עיקר מה"ת ובא האי' מאליו דלא גרע אי' דרבנן מאליו מאי' תורה הפא ע"י אדם דמותר בסחורה

וליפא אפי' אי' דרבנן, והא דב"מ (צ"ב) דנזיר אסור להשפיר עצמו לענבים משום לך
 לך כו' אינו לפי המסקנא דמשל שמים הוא אוכל וכמו"ש בס' א"י הנ"ל מר"מ פי"ב מה'
 שכירות הי"ג ולא דמי לתרומה דאסור בסחורה דרבנן משום תקלה דשאני התם דכתיב
 לאכלה וכמו גבי שביעית דכ' לאכלה ולא לסחורה עיי"ש וא"כ מאחר דרבנן ליפא אי'
 סחורה אפי' מדרבנן ממילא ה"ה באי' דרבנן אפי' ביש לו עיקר בידאו' דלא גרע כו'
 פדברי הר"ן נדרים הנ"ל, ודוק פי' היא הערה עצומה: ד) ובעיקר הדין אי' עגל פחות מח'
 ימים אסור רק מדרבנן הקשה בט"א מר"ה ו' בהא דבע"מ מונין שנה בבכור לנתינתו
 לפהו דכ' תאכלנו שנה בשנה מקשה הש"ס בע"מ מי מצוי אכיל לי' ומשני דקים לו שכלו
 חדשיו ואס"ד דפחות מח' ימים הוא רק דרבנן מאי מקשה בע"מ מי מצוי אכיל הרי שפיר
 אכיל מה"ת ולכך מונין משעה שנולד לענין לאכול בתוך שנתו דהוא מה"ת והיא קו'
 עצומה, ונ"ל לתרץ דכבר העיר בדג"מ ובנוב"ת אע"ז סי' י"ט דהול"ל דפחות מח' ימים
 אסור מה"ת אע"ג דרוב אינם נפלים מ"מ סמוך מיעוטא לחזק"א דבהמה בפי' בחזקת
 אי' עומדת, ונ"ל דהדבר תלי' בפירש"י ותוס' ביצה (כ"ה) אי' בהמה בפי' בחזק"א
 עומדת מטעם אי' אמה"ח או מטעם אי' שאינה נבוחה דלדברי התוס' שהוא משום אי'
 שא"ז י"ל דלש"ל סמוך מיעוטא שיהי אף לר"מ דחייש למיעוטא ומה"ט ס"ל בקידושין
 (פ') דאמרי' סמוך מיעוטא לחזקה ונהי פתב בהגהת מל"מ פ"א מה' יו"ט דבלאו שא"ב
 מלקות וכן באיסור עשה גם לר"מ לא חייש למיעוטא, ולפי"ז מכש"כ לרבנן דל"ח
 למיעוטא רק היכי דמסייע חזקה מודו דאמרי' סמוך מיעוטא אבל באי' עשה דאפי' ר"מ
 ל"ח למיעוטא ממילא דלש"ל סמוך מיעוטא לחזקה.

ולפי"ז אם בהמה בפי' בחזק"א עומדת משום אי' שא"ז שהוא מעשה דנזבחת נמצא
 שלא יהי' הבשר רק באי' עשה פינן שנצמח איסורו רק מחזק"א של עשה דנזבחת וכה"ג
 שפיתבו התוס' יבמות (ע"ז): דחללה הבאה מחייבי עשה ליפא לאו אלא עשה וכע"ז גם
 בר"מ פט"ז מטו"א ה"י דמטמא עצמו ברגל אינו לוקה וכתב בט"א ר"ה ט"ז משום
 דהלאו פא רק מפח עשה דמבטל עשה דחובת הרגל עיי"ש וקצ"ע מ"ש פן בשי' הר"מ
 שיהי' הר"מ פי"ט מא"ב לא אגיל בשי' התוס' יבמות (ע"ז) הנ"ל לגבי חללה הבאה
 מחייבי עשה] והכ"נ כגון בס' בשחיטה שאסור רק מטעם בהמה בפי' בחזק"א מעשה
 שא"ז גם אי' הבשר ל"ה יותר מאי' עשה וכדאמרי' כה"ג בחולין (ט') מ"ס בחזקת אי'
 אמרי' בחזקת טומאה לא אמרי' אבל כ"ז אי' בחזק"א עומדת רק מעשה דשא"ז ממילא
 לש"ל ג"כ סמוך מיעוטא לחזקה פינן דבאי' עשה לכ"ע ל"ח למיעוטא, משא"כ לפירש"י
 דבהמה בפי' בחזק"א עומדת מאי' אמה"ח דהוי אי' לאו רק שהתוס' הק' על פירש"י
 דמשנשחט כבר אגיל אי' אמה"ח ואין מחזיקין מאיסור לאיסור, והנה בש"ך יו"ד סי' נ'
 פתב ע"ד הד"מ שהוכיח מתוס' יבמות ל' דבריעותא מחיים לא אמרי' נשחטה הותרה
 ובשו"ת מהרמ"ל הק' ע"ז דאדרבה מסקנת התוס' דאפי' בכה"ג אוקמה אחזקת היתר
 כדאמרי' אשה זו בחזקת היתר לשוק עומדת וע"ז פתב הש"ך דבאמת תלי' בפלוגתא ורק
 רבה ס"ל התם דאשה זו בחזקת היתר לשוק עומדת אבל אפי' אקשי לי' מהך דנפל עליו
 הפית כו' אלא דלא מוקמינן בחזקת היתר לשוק בעודה א"א, וא"כ פלוגתתם, דרבה ס"ל
 אפי' בנולד ריעותא מחיים דאיפא עוד אי' אמה"ח מ"מ כשנשחטה והלך אי' הראשון לא
 מחזיקין מאיסור לאיסור ואפי' ס"ל דמחזיקין מאיסור לאיסור וכמו"ש בשו"ת בש"א

יו"ד סי' כ' עיי"ש: ולפי"ז מתוך היטב קו' הט"א הנ"ל בר"ה (ו') בקא דאמר אב"י דבכור מונין לו שנה משעה שנולד ומקשה בע"מ מי מצי אכיל, ול"ק הא עגל פחות מח' ימים הוא רק דרבנן דז"א דלאב"י לשיטתו דאית לי מחזיקין מאי לאי ואמרי' בהמה בחי' בחזק"א אמה"ח עומדת שפיר הוי פחות מח' ימים אי דאו' משום סמוך מיעוטא דנפלים לחזקת אי אמה"ח ודוק פי נכון: סוף דבר שיש פמה צדדים להתיירא בנ"ד וכמו"ש ג"כ בס' מנח"י יו"ד סי' ט"ו משו"ת נאו"ד דא"כ נאסור ג"כ לקנות בהמה דאיתילד בה ריעותא מה שלא שמענו וכן בעגל קודם ח' ימים מותר לשחוט וא"צ לברך על שחיטתו עיי"ש ולכן הגם שלא אומר להתיר לכתחלה אבל אין למחות ב"י שמי שקל ש"ל על מי לסמוך: מה שהעיר כרו"מ בט"ז יו"ד סי' א' סק"ז בענין הפרשת תרומה דעיקר הברכה היא על מצות הפרשה אפי' אינו רוצה לאכול שהוא נגד פירש"י גיטין (מ"ז): פבר עמדו בזה האחרונים והביאו ג"כ מתוס' ר"ה (ד') דבתו"מ כל זמן שלא הפריש אינו עובר בבל תאחר ובע"כ שאין חיוב עליו ב"אם אין רוצה לאכול אבל דבריהם הם נגד הירושלמי פ"ג דמעשרות ה"א דאמר המשהה טבלו עובר בב"ת ועיין בהערותי לס' שלחן העזר ח"ב שפתבתי בזה ישוב נחמד: מה שהעיר בט"ז יו"ד סי' ה' סק"ז דלא מצינו בשום מקום שיהי' אסור משום מראית עין חמיר טפי מאיסור מצד עצמו וקשה מחולין (פ"ה): בשוחט את הטורפה כו' ר"ש מתיר בהנאה א"ל ר"פ לאב"י וסבר ר"ש חשנב"ע דאו' ופירש"י דאו' מונחת ובע"י שחיטה ראוי' דאי רבנן וטעמא דאסורי משום דמאן דחזי דנשחט בעזרה סבר קדשים ניהו ואתי למישרי קדשים בחוץ מה לי ראוי' מה לי אינה ראוי' כו' הרי דחשיב מאן דחזי דאיכא מ"ע מחמרין יותר מאי גופא, לכאו' יפה העיר, אבל באמת י"ל דשאני בהא דיו"ד סי' ה' דבין משום אי דאו' ובין משום אי מ"ע (הוי משם אחד מדין קדשים בחוץ שפיר פתב הט"ז דאין סברא דשוחט קדשים בשאינו שלו ליכא אי קדשים בחוץ ובשוחט בזה"ז לשם קדשים דהוי רק אי מ"ע יהי' אי קדשים בחוץ אפי' בשאינו שלו, אבל התם בחולין (פ"ה) אם האי מה"ת הוא מקרא ונבחת דאיכא אי חשנב"ע ולא נזכר פלל מענין קדשים בחוץ לכו' בטרפה דהוי שא"ר ליכא איסורא ומשא"כ אם האי דרבנן משום מ"ע הוא משם אחר מדין מחזי פקדשים בחוץ ואין הנושאים דומין זל"ז וז"פ: ובדבר הדו"ד שעשה פשרה עם הלנה בערפאות ע"פ החוק פפי רוב דעות הבע"ח בהספקה ועתה הרחיב ד' את גבול הלנה, אם יכול לתבוע ממנו עכשיו המותר מטעם מחילה בטעות והביא משו"ת התשב"ץ חוט המשולש סי' כ"ז ב"י שפיר בפקדון ומתוך כך נתרצה בעל הפקדון לקבל החצי גם במהרי"ק שורש קי"א בפשרה עם האחים על שהי' סבור שלא היו הנכסים מרובים וכן אמרו לו אחיו, וכתבו דהוי מחילה באונס או בטעות פפי מהות העובדא עיי"ש, והנה לא ירשני הזמן לעיון אבל פשוט דלא דמי נ"ד להתם דהוי בטעות משעת פשרה מה שהי' סבור ע"פ דברי האחים שאין בנכסים מרובים וכו' דכתובות (צ"ז) דאמר התם גמי זביני בטעות הו' דאיגלאי מלתא דארבי בעקולי הו' קימי אבל הכא נולד הטעות אח"כ מה שהרחיב ד' את גבולו ואין פותחין בנולד, וראיתי בד"ג פלל פ"א הביא משו"ת אבני צדק לענין פשר שנעשה ע"י קאנקורז ואח"כ תפס הנושה על מותר החוב דמהני תפיסתו שיכול לומר שלא מחל לו אבל כ"ז בתפס שאין מוציאין מידו וגם דוקא בקאנקורז שעשה הלנה עצמו אבל לא בקאנקורז הנעשה ע"י רוב הבע"ח שהרי פתב בגליון

הגרע"א הביאו הפ"ת חו"מ סי' י"ב סקי"ט ב"שם תשו' מהרש"ך דבע"ח נ"ה ספימו ה"רוב
להתפטר עם הלנה כופין גם את המיעוט להתפטר פן וכה"ג פ"ש"א א"צ קנ"ג פ"ג דנהיגי
בלא קנ"ג עיי"ש, ועפי"ז ג"כ ס"ר פקפוק מה שיש לדון בכח פ"ש"ה הנעשה בערפאות
ע"פ המבואר בסמ"ע סי' ס"ח סקי"ג דפ"ש"ה בערפאות לא מהני אפי' בקנ"ג רק בכה"ג
דנ"ד ש"אני לפי שנעשה בהסכמת רוב הבע"ח דהוי ג"כ מדינא דידין וע"כ נראה דאפי'
להפוסקים דלא מהני מחילה בדנקט שטר"א מ"מ כה"ג מהני לכ"ע פ"ג דמנהגא דה"ה
ומהני מדין סטומתא וז"ב לענ"ד: יד"ו.

סימן נז. ב"ה ה' נארא תרצ"ה שוכט"ס לכבוד הרב המאוה"ג החו"ב מו"ה אלי' יהושע
נ"י דומ"צ בק' סלאמניק: ע"ד השאלה בעופות שיש להן חמשה אצבעות דהיינו שבמקום
אצבע היתירה באחורי הרגל נמצא שני אצבעות ולפעמים כמו ג' אצבעות: (א) הנה
בחולין (ס"ב) אמר אפי' תרנגולא דאגמא חד מח' ספיקות הוא והיינו מרדו דרש מרימר
תרנגולתא דאגמא אסירא חזיה דדרסא ואכלה והיינו גירותא ובפירש"י ומתוך שאין
אנו בקיאים בהם נראה לי דעוף הבא לפנינו י"ל ש"מא ידרוס דהא הו' תרנגולתא דאגמא
היו מחזיקין בטורה ולאח"ז ראוה שדרסה ואין עוף נאכל לנו אלא במסורת כו' ועל
יסוד זה הם דברי הש"ע יו"ד סי' פ"ב דאע"פ שיש להן ג' סימנים אלו אין לאכלם לפי
שאנו חוששים ש"מא הוא דורס אא"כ יש לו מסורת והרמ"א הוסיף דאפי' בחרטומו רחב
וכפ רגלו רחבה אין לסמוך ע"ז ואין לאכול שום עוף אלא במסורה, ובפ"י דברי המחבר
בש"ע נתנפחו בשו"ת האחרונים אם זה מה שאין לאכול עוף אפי' בג' סימנים הוא רק
מחומרא וכמו דברי הרמ"א שאין לסמוך אפי' בחרטום רחב שהוא רק מחומרא ומנהג
או שדין המחבר הוא מהלכה משום ספיקא דדינא וכבר הי' לעולמים בדור שלפנינו אשר
נבוכו אודות העופות החדשים הנקראים וואליכישע הינער שהם משתנים בגדלם בקולם
ובתוארם ורגליהם מכוסות מעט בנוצות שהגאון ר' אברהם יענעווער ראבד"ק קראקא
ז"ל בא להתירם כמו"ש בספרו צלותא דאברהם וכן בשו"ת חסל"א מהדו"ת פתב להתיר
ובשו"ת ד"ח ח"ב סי' מ"ח חולק עליהם עיי"ש: (ב) אמנם נראה שחילוק גדול יש בין
הנושאים ובנ"ד בעופות שלפנינו אין בהן לפקפק לא מדינא ואפי' לא מצד חומרא דהרי
יש לנו מסורה בתרנגולים השונים להן לגמרי בתוארם בגדלם וקולם וכל ענין בלי שום
שינוי זולת מה שנמצא באלו האצבע היתירה שנתפצל לשנים או לשלשה ומשום זה לא
יצאו מן המסורה המקובלת וכש"כ הוא ממ"ש בשו"ת צ"צ סי' פ"ט לגבי אנזות הבר
שהביא מב"ק (נ"ה) אילימא משום דהאי אריף קועי' והאי זוטר קועי' כו' והכא בנ"ד
יותר פשוט מן הסברא דמשום חילוק האצבע דהוי מינו ממש של שאר עופות הפשרים,
ועיין בתוס' ב"ק פ' ד"ה דקטיני דבחולדות הסנאים בפ"א דאהלות משוה"כ ב"ש מטמא
דכיון שרגלי' גבוהין ודקין מספקא לן ש"מא לאו היינו חולדה דקרא ויש לה תורת נבילה
א"כ לכא' מצינו ראי' דמשום שינוי הרגלים מקרי מין אחר אבל בשו"ת מהרי"א הלוי
ח"א סי' קכ"ח פתב ע"ז דשאני התם דהספק ש"מא הוא שרץ והוא מלשון רוחש ונד על
הארץ וכיון שרגלי' גבוהים אינה ממין שרץ וכ"כ בדע"ת בשו"ת סי' ט"ז וסייע מתוס'
נדה (כ"ג) ד"ה ליתני עיי"ש, ועכ"פ בעופות דידן שגם שנוין בגדלם ואין רגליהן גבוהין
יותר בנדאי ל"ה שינוי ע"י חילוק האצבע, ואף אמנם מצינו בתו"כ וב"ש"י פ' שמיני
פסוק כ"ג אשר לו ארבע רגלים הא חמש טהור א"כ לכא' אפ"ש דה"ה להיפוך בנוגע

לחומרא שע"י היתר חשיב שינוי, אבל באמת ז"א דהתם לא מטעם שינוי רק דבפירוש
אמר קרא אשר לו ארבע ולמעוטי חמש ועוד דאפי' ננקוט דיתר רגל חשיב שינוי וכמו
בבכור דבעל חמש רגלים הוי מום מ"מ יתר אצבע מה שאינו נזכר על הרוב להדיא כ"א
אחר שימת עין לבדיקה בנדאי ל"ח שינוי, ודמיון לזה בבכורות (מ"ד) במתני' יתר בידי
וברגליו שש ושש ר"י מכשיר וחקמים פוסלין וקיי"ל פחקמים מ"מ דוקא ביתר אצבע
בידו אבל יתר אצבע ברגלו לכ"ע ל"ה מום ומקרי אפי' שנה בזרעו של אהרן כמו שדקדק
הר"מ פ"ח מבי"מ הי"א מי שיש בידו אצבע יתירה באצבעות ידיו כו' הרי דמשא"כ
אצבע יתירה ברגלו מקרי שנה בזש"א ומה דנקט במתני' יתר בידי וברגליו פירש"י
דמתני' לישנא דקרא נקט ועוד שהוא לרביתא דאף שהיתר שנה בידי וברגליו וכמו"ש
הר"מ לרביתא אפי' שש ושש עיי"ש, ועיין מ"ש בדרכ"ת יו"ד סי' מ"ו סקמ"ח בשם ס'
שלחן גבוה שאפשר להפיר בעוף אם פבר עבר עליו יב"ח שידוע לכל שפל תרגול זכר
אפי' מסנרת לאחר יב"ח יוצא לו אצבע יתירה ברגל סמוך לאצבעו יתירה שיש לכל
עופות הטוהרים, והנה הגם שאפשר הפנונה רק אצבע בלא צפון אבל עכ"פ משום
תוספת הצפון בנדאי שאין לחוש שיצא מן המסנרת ואפי' בתרגולת: ג) ולכא"ו הי'
לדון קצת בנ"ד ע"פ המבואר במתני' חולין (נ"ט) ראב"צ אומר פל עוף החולק את רגליו
טמא ובגמ' שם (ס"ה) ראבצ"א מותחין לו חוט של משיחה אם חולק את רגליו שתיים
לכאן ושתיים לכאן טמא שלש לכאן ואחת לכאן טהור א"כ בכה"ג דנ"ד שיש להן ב'
אצבעות למעלה לא משפחת אחת לכאן ובאופן שיש להן ג' אצבעות למעלה נמצא חולק
שלש לכאן ושלש לכאן שהוא סימן טומאה, ועפי"ז הי' להוסיף חומרא שלא יועיל אפי'
מסנרת בעופות הללו כמו"ש הש"ך סי' פ"ב סק"ו דבחולק את רגליו אין לסמוך על
המסנרת וקבלה בטעות הוא: אבל באמת דא בורכא דכללא דחולק את רגליו טמא לא
שייך רק באופן שהי' במציאות שיהי' העוף חולק את רגליו שלש לכאן ואחת לכאן
משום שהאצבעות עומדין בשורה ועכשיו שהעוף מטבע יצירתו והרגלו הוא חולק שתיים
לכאן ושתיים לכאן זה סימן טומאה, משא"כ בנ"ד שבמקום אצבע היתירה נמצאו ב' או
ג' אצבעות חלוקים אבל לא נפרדים בשיעור הזה שיהי' להעוף מציאות ואפשר לחלוק
אותן לכאן ולכאן לפי שהן בשורש אחד אין לזה ענין לזראב"צ דאמר בפירוש מותחין
לו חוט של משיחה שהוא ענין בדיקה ע"י חוט של משיחה על טבעו והרגלו של העוף
אבל לא אם פן גידול הרפכות האצבעות שא"א בענין אחר וז"פ, ועפי"ז נפל גם החשש
ששמעתי מהרהרין להחמיר מטעם יתר פנטול והוי פחסר אצבע היתירה שהוא אחד
מסימני טהרה, דז"א דל"ה יתר כלל רק פיצול אצבעות והם בשורש אחד: ד) חוץ
מהאמור יש ביתר שאת לנ"ד צירופי ההתירים שנשנו מכבר בספרי השו"ת הנ"ל אודות
העופות החזשים שפיתבו המתירים מטעם שפן ונדמה לפי שרבו בהדי הדדי עם
התרגולים הישנים ומזדונוגים יחד ומבואר בחי' הרמב"ן והר"ן ומהרי"ו ושו"ת הרדב"ז
ללשונו' הר"מ דכמו שאומרי' שפן ונדמה לאיסור פן אומרים להתיר, ובשו"ת ד"ח ע"ב
סי' מ"ח דחה בשתי ידים דברי אחד מהרבנים שרצה לומר דאין אומרים שפן ונדמה
להתיר שהוא נגד המבואר בראשונים רק דהתם פתבו לפקפק דלא מקרי נדמה לפי שאין
דומה לא בגדלם וקולם ושינוי הנוצות שעל רגליהם ולשי' רש"י נדמה היינו במראיתן
וכתב הר"ן דהיינו בפרצופו ומנהגו וכתב דלכך עוף שנקרא אשטורני לא נקרא נדמה

לְעוֹרֵב מִחֶמֶת שְׂאִין פְּרָצוּפוֹ דוֹמָה לְעוֹרֵב לְפִי שֶׁהוּא קָטָן וְגַם לֹא כְּמִנְהֶגּוֹ שֶׁהוּא מְזוּמָר
תָּמִיד עַכ"ל, מִשְׁמַע שֶׁע"כ לֹא נִקְרָא נִדְמָה לְפִי שֶׁבִב' עֲנִינִים אֵינּוּ דוֹמָה, וְכֵּן עֵינֵי תוֹס'
בְּכוֹרוֹת י' ד"ה גְּבִילַת שִׁישׁ חִילּוּק לְדִינָא בֵּין דִּיחֻי אֶחָד לְשֵׁנֵי דְחֻיִין וְא"כ בְּעוֹפּוֹת
הַחֲדָשִׁים שְׂמָאז, יָפָה כְּתָבוּ לְפַקְפַק בְּטַעַם הַיִּתֵּר דְשִׁכּוֹ וְנִדְמָה כִּינּוֹן שְׂאִין דוֹמִין בִּב' עֲנִינִים
בְּגִדְלָם וּבְקוֹלָם וְכִדּוּמָה וְכִמו"ש בְּשׁו"ת בִּי"צ יו"ד ח"א ס' ק"ז אָבֵל בִּנ"ד הָרִי דוֹמִין
מִמֶּשׁ בְּכָל עֲנָן וְאֶפְי' הַבְּדֵל הָאֶחָד שְׂנַמְצָא עִם פִּיצוּל הָאֶצְבַּע לֹא תִשָּׁיב הַבְּדֵל וְשִׁנּוּי
כְּאִמּוֹר: ה) שׁוּב נִדְפַס בִּינְתִים שׁו"ת דוֹבֵב מִיִּשְׂרָאֵל מֵאֲחֵי הַגָּאוֹן הַגְּדוֹל אֲבִד"ק טְשֶׁעְבִּין
שְׁלִיט"א רְאִיתִי בְּסִי' פ"ט כְּתָב בְּעֲנָן זֶה תִּשׁוּ' נִחְמָדָה וְשֵׁם הַעִיר ג"כ לְדַמּוֹת רִאִי מִש"ס
בְּכוֹרוֹת (מ"ד) הַנָּ"ל דְּמִשׁוּם יִתֵּר אֶצְבַּע ל"ח שִׁנּוּי מִדְּמִכְשִׁיר ר"י שֵׁם יִתֵּר בְּיָדוֹ
וּבְרִגְלָיו הָרִי דְמִקְרִי שְׁנָה בְּזִרְעוֹ שֶׁל אֶהְרֹן, וְלִכְאוֹ' אֵין הַכֶּרֶחַ שֶׁהָרִי בְּאֶמֶת חֲכָמִים פּוֹסְלִין
דְּמִקְרִי אֵינּוּ שְׁנָה בּוֹזש"א, אָבֵל כְּבָר הִבְאֵתִי דְהָרִי הוֹכְחָה גַם מִדְּבָרֵי חֲכָמִים דְּמָה שֶׁהֵם
פּוֹסְלִין הוּא רַק בְּיִתֵּר בְּיָדוֹ פְּלִשׁוֹן הַרְמָז"ל אֶצְבַּע יִתֵּרָה בְּאֶצְבָּעוֹת יָדוֹ כו' אָבֵל
בְּאֶצְבָּעוֹת רִגְלָיו לִכ"ע מִקְרִי שְׁנָה בּוֹזש"א וְמָה דְבַעַל חֲמֵשׁ רִגְלִים הָרִי מוֹם גַּם בְּבִהְמָה
בְּמִתְנִי' בְּבְכוֹרוֹת (מ') הֵינּוּ יִתֵּר רִגְלָן וְלֹא אֶצְבַּע וְכֵן רִגְלָיו קְלוּטוֹת כְּשֶׁל חֲמוֹר מִשׁוּם
שְׂנַשְׂתָּנָה לְדָבָר הַטָּמֵא, רְאִיתִי ג"כ בְּסִיּוֹם תְּשׁוּבָתוֹ שְׂנַטָּה לְהַחְמִיר מִטַּעַם הַנִּזְכָּר דְּיִתֵּר
כְּנֻטוֹל וְהִבִּיא בְּקִיאוֹת יָפָה שְׂמַצִּינוּ יִתֵּר כְּנֻטוֹל אֶפְי' בְּדָבָר שְׂאִין תְּלוּי בְּחִיּוֹת וְצִיָּין לְמַג"א
סִי' ל"ב סִקְל"ג בְּדָבָרֵי הַרְאָב"ד לְעֲנָן תְּפִילִין שְׂנַמְצָא בְּהוֹן תִּיבּוֹת כְּפּוֹלוֹת וְנו"ב יו"ד סִי'
ע"ד וּמִדְּבָרֵי הַר"מ סוֹפ"ז מֵה' ס"ת וּב"י סִי' רַפ"ג וְשׁו"ת אֲנ"ז סִי' שֶׁע"א וְלִפִּי מָה שֶׁכְּתָבוּ
בְּאַחֲרוֹנִים לְחִלּוּק עַל שׁו"ת מֵהַרִּי"ט סִי' נ"א מָה שֶׁכְּתָב דְּהַסִּימָנִים אֵינָם גּוֹרְמִין הַטְּוִמָאָה
וְא"כ דְּהַסִּימָנִים עֲצָמָן הֵן הַגּוֹרְמִים לֹא לְסִימָן בְּעִלְמָא ע"כ שִׁינָה לֹאמֵר יִתֵּר כְּנֻטוֹל עֵי"ש
דְּפַח"ח, וְהֵנָּה בְּאֶמֶת מְפֹרָשׁ כֵּן בְּתוֹס' נִדָּה (נ') שִׁיטְתָם דְּהַסִּימָנִים עֲצָמָן הֵם הַגּוֹרְמִין
טְוִמָאָה כְּמו"ש בְּד"ה תְּרַנְגוּלְתָא דְּאֶגְמָא וְנ"ל וְהַאֲפֹרֹחַ מֵעַפְרָא קָא גְדִיל וְנֶאֱסַר מִמִּילָא
ע"י סִימְנֵי טְוִמָאָה כו' אָבֵל בְּכ"ז מ"ש דְּאֶמְרִי' יִתֵּר כְּנֻטוֹל בְּדָבָר שְׂאִינוֹ תְּלוּי בְּחִיּוֹת אֵינּוּ
מְוַקְרָח וְעֵינֵי זְבָחִים (י"ח) עַל אַרְבַּע כְּנֻפּוֹת כְּסוּתָהּ אַרְבַּע וְלֹא חֲמֵשׁ כו' מ"ס יִתֵּר כְּמֵאן
דְּאִיתָא דְּמִי וּמ"ס כְּמֵאן דְּלִיתָא דְּמִי לֹא דְכ"ע כְּמֵאן דְּאִיתָא דְּמִי כו' וּבְמִנְחוֹת (פ"ח) וּמ"ד
אָבֵל יִתֵּר מְלָאִים קְרִינָא בִי עֲשׂו"ת אֲנ"ז הַנָּ"ל בְּזָה וּבְגַמ' סוֹפָה (מ"ט) דָּאֵם יֵשׁ שִׁיעוֹר
לְמִים אִם גִּתֵּן יוֹתֵר מְפִשְׁיעוֹר אֵין הַכ"ש מְקַדָּשׁ אָף אֵת הַרְאִי וְעִתּוֹ"ס מְנַחֲחוֹת (מ"ו) ד"ה
וְאִיזוֹ תוֹס' זְבָחִים (ע"ז) ד"ה וְאִי, שִׁישׁ בְּזָה סְתִירָה מִש"ס מְעִילָה (י"ג) דָּאֲר"ל אֵין
מוֹעֲלִין בְּכּוֹלָן אָבֵל מוֹעֲלִין בְּג' לְוָגִין לְמִמְרָא דְּקֶסֶבֶר ר"ל יֵשׁ שִׁיעוֹר לְמִים כו' הָרִי אֵע"פ
שִׁישׁ יוֹתֵר מִהַשִּׁיעוֹר מ"מ הַג' לְוָגִין גִּתְקַדָּשׁוֹ רַק דְּהַדְּבָר תְּלִי' בְּפִלּוּגְתָא הַנָּ"ל אֵין יִתֵּר
כְּחֶסֶר אוֹ דְּיִתֵּר גְּמִי מְלָאִים קְרִינָא לִי וְהַדְּבָרִים עֵתִיקִים בְּסִפְרֵי הָאֲחֲרוֹנִים, וְעַכ"פ דְּלֹא
בְּרִירָא מִלְתָּא לֹאמֵר בְּכָל דְּבָר וְעֲנָן דִּין יִתֵּר כְּנֻטוֹל וְעֵינֵי שׁו"ת חֲס"ל מֵהַדו"ת יו"ד סִי'
ט"ז: ו) עוֹד י"ל כָּאֵן מִמִּנְפ"פ לְהַתִּירָא שְׁהָרִי בְּוִכּוּחַ הַמְדוּבָר אִוְדוֹת הַעוֹפּוֹת הַחֲדָשִׁים
שְׂמָאז, כְּתָב הַג' הַר"א יַעֲנֵעוּעֵר ז"ל לְדוֹן לְהַיִּתֵּר מִשׁוּם דְּבַחְוִלִין (ס"ד) קְאָמֵר לְגַבִּי
שְׂמִנָה סְפִיקוֹת לְבִדּוּק בְּבִיצִים דִּידְהוֹ אֶלָּא ש"מ סִימְנִין לֹאוֹ דָּאוֹ דְּאִיכָּא דְּעוֹרְבָא דְּדְמִיָּא
לְיוֹנָה וְעַכ"פ דְּהָרִי סְפִיקָא כְּמִבְּנָאָר בְּמִשְׁמֶרֶת הַבַּיִת, וְא"כ בְּעוֹפּוֹת שִׁישׁ לְהוֹן ג' סִימְנִים
אִיכָּא ס"ס שְׂמָא סִימְנֵי בִיצִים הָרִי סִימָן וְאֵת"ל ל"ה סִימָן שְׂמָא עוֹפּוֹת טְהוֹרִין מְרוֹבִין
מִטְמָאִים עִתּוֹ"ס שְׂמָא ס"ד ד"ה וְדִלְמָא וְשִׁאֲנֵי בַח' סְפִיקוֹת דִּישׁ לְהוֹן רִיעוּתָא דָּאֵין קְרִיבְוִבְנָן

נקלף אלא בספין, רק דבבי"צ סי' ק"ז הביא לזה שו"ת המהרי"ט סי' נ"א הנ"ל דכיון דאין הסימנים עצמן גורמין טומאה הוי כל ס"ס בסימנים ס"ס משם אקוד עיי"ש, וא"כ קבא בנ"ד יש היתר להעופות ממנ"פ דאם תאמר לדון לאיסור מטעם יתר פנטויל והיגנו משום הסבךא דהסימנים עצמן גורמין טומאה וכשי' התוס' נדה הנ"ל, א"כ אדרבה ממילא יהיו מותרין העופות משום סימני ביצים שהן טהורין דשוב ל"ה ס"ס משם אקוד ודוק, ובאמת פתב בשו"ת אנ"ז יו"ד ח"א סי' ע"ו לגבי אנוזות הבר שאם יתברר שא"א להפיר כלל בין הביצים מאנוזות שלנו לאנוזות אלו זה היתר טוב עיי"ש א"כ משה"כ בעופות דין א"צ לבא מטעם ס"ס רק דבלאה"כ יש היתר בהן ע"י הביצים שדומין בלי שינוי כלל לביצים של שאר עופות: ז) ובאמנה ידוע משו"ת הריב"ש סי' קצ"א דלגבי סימני עופות לא מהני רוב משום שאמרה תורה והבדלתם בעינן שיהי' נדאי דאלה"כ לא מקרי הבדלה, אבל הנה דברי הריב"ש הם נגד דהתו"ס חולין (ס"ג) ד"ה ודלמא שהקשו פיון דעופות טהורים הוי רבא גיזל בתר רבא כו', [ויש לי להעיר ג"כ עפ"ד הריב"ש במ"ש הפר"ח דאסור לעשות מלאכה בשבת ביה"ש דמקרי איקבע איסורא ועתו"ס פרייתות (י"ז) דזה דוקא בה"ש דמוצ"ש והלח"מ הל' שגגות פ"ח דאפי' ביה"ש דע"ש ועיין חו"ד סי' ק"י בבית הספק סק"כ, ולכא' בלאה"כ פיון דכתיב להבדיל בין הקודש ובין החול ובשבעות (י"ח) אמר דכתיב להבדיל בין הקודש ובין החול וכתיב התם להבדיל בין הטמא ובין הטהור כו' ובר"מ פכ"ט מה' שבת שיטתו שהבדלה במוצ"ש הוא מה"ת ובהה"מ דילפינן לי' מדכתיב ולהבדיל ועיין ג"כ מ"ש בחי' תפארת שמואל בגליון הרא"ש ברכות (פ"ו) בשם מהרי"ו שנהגו לעמוד בהבדלה דכתיב אשר הבדלתי לכם לגבי עופות טמאים (ויקרא כ' וילפינן מספה"ע דכתיב לכם דהוי בעמידה משום בקמה עיי"ש א"כ מדמדמינן הבדלה דשבת להבדלה דעופות א"כ להריב"ש דלא מהני בעופות רוב וס"ס משום דכתיב הבדלה הכ"נ לענין הבדלה שבין קודש לחול לא יועיל רוב וס"ס והיא הערה חדשה].

אף כפר כתבתי דהתוס' לא אזלו בסברת הריב"ש וע"כ בעופות דין יש היתר ס"ס ממנ"פ כנ"ל, אבל העיקר דא"צ פאן לבא לטעם ס"ס או היתר מסימני הביצים או מטעם שכן ונדמה שגזכרו למעלה רק שפשוט היתרון שלא יצאו מכלל המסורה של שאר עופות הטהורים ולמותר להאריך בזה: ואף משום פבוד אחי הגאון שליט"א בספרו שחוכה בהן קצת להקמיר ע"כ פאשר באים לפני בשאלות עופות אלו קודם שחיטה אני מורה דרף עצה טובה שלא לשחטן לכתחלה, אבל אם כבר נשחטו אני מורה בהן להיתר, וכן השבתי להרב מו"ה בנציון בלעף שו"ב בצירוף והוא השמיעני אח"כ שכן התירם הגאון ר"ח עוזר מוילנא שליט"א ועוד כמה גדולים מפורסמים והג' הנ"ל כתב שעוד לפני ארבעים שנה היתה שאלה זו והספיקו זקני ההוראה פן ובא בעצמו עם הג' ר"ש שלמה הפהן בעל חשק שלמה ז"ל בדברים ועלתה ההספמה להיתר והוא הנלע"ד פשוט להלכה ולמעשה: ידידו דוש"ת.

סימן נח ב"ה י"ז מנ"א תרפ"ז. להאברף החו"ב מו"ה ליבוש גרינבוים בטארנא: א) הבאת דברי הט"ז יו"ד סי' צ"ח סקי"א לענין שומן בחלב דליכא בב"ח משום עבידא לטעמא פיון שאין האי' כ"א מצד התערוכת וכיון שי"ב ס' אין פאן תערוכת ובפמ"ג פיון דדרף בישויל אסרה תורה בעינן טעם גמור אבל בגליון מהרש"א סי' פ"ז פתב דגם בב"ח

עבידא לטעמא לא בטיל, וְהַעֲרַת דַּלְפִּי"ד הַט"ז גַּם בְּהַמְבֹאֵר בְּסִי' צ"ח בְּב"י וְש"ף סק"ד
בְּטַעַם קַפִּילָא וְאָמַר דְּבִאִית בִּי טַעַם אָסוּר אִפִּי בְּיוֹתֵר מִס' וְהִי זֶה רַק בְּשֵׁאֵר אִי וְלֹא
בְּב"ח מְשׁוּם דְּיוֹתֵר מִס' אִין פֶּאן תַּעֲרוֹנְבַת וְאִילוּ בְּב"י שְׁם בְּשִׁי הַרְמִז"ל לֹא נִרְאָה פֶּן: ב)
הִנֵּה בְּאַמַּת הַמִּנִּי הַק' עַל הַט"ז מְדַבְּרֵי הָאו"ה פֶּלֶל כ"ה וּבִפְמ"ג בְּשַׁע"ת פ"א עֲמַד ע"ד
הַמִּנִּי דַמ"ש מִמְעַמִּיד דְּלֹא שִׁינְיָה בְּב"ח שְׁהֵרִי תַרְנוּיָהוּ דְרַבָּנָן א"כ כָּל שְׂאִין טַעַם גָּמוּר
דְּהֵינּוּ לְמַעֲלָה מִס' לֹא גָזְרוּ כָּל שְׂאִין אִי בַפ"ע וְתִי דְשִׂאֲנִי מְעַמִּיד דְלִית בִּי טַעַם פֶּלֶל
אַלָּא דְנִיכָר פֶּעֻלְתּוֹ מִשֵּׂא"כ בְּדָבָר דְעֵבִיד לְטַעְמָא דְאָסוּר מְדַרְבָּנָן מִחֲמַת טַעַם קְלוּשׁ דְאִית
בִּי עַכ"ד וְא"כ לְפִי"ד הַחוּ"ד סִי' צ"ח שְׁהִבִּיא מִפִּיה"מ לַהֲר"מ פ"ב דְעֲרָלָה דְתַבְלִין ל"ה
טַעַם גָּמוּר רַק פֶּרְסוּם הַפֶּעֻלָּה מוּבָן הַחִילּוּק דְרַק בְּעֵבִידָא לְטַעְמָא כְּתַב הַט"ז מְשׁוּם דְלֹא
עֲדִיף מִמְעַמִּיד כְּקו' הַפְּמ"ג מִשֵּׂא"כ בְּנִתְיִנַת טַעַם גָּמוּר בְּיוֹתֵר מִס', אָמְנָם בְּקו' הַפְּמ"ג
הַנְּ"ל דַמ"ש מִמְעַמִּיד פִּינָן דְשִׁנְיָהֶם מְדַרְבָּנָן לְכֹאֵו' י"ל עֲפִימ"ש בֹּאֲעוּ"ז סִי' תַמ"ז בְּטַעַם
הָאו"ה בְּש"ף סִי' צ"ח ס"ק כ"ט דְאַחַר ס' אַע"פ שְׁהַטַּעַם נִרְגָּשׁ אָסוּר רַק מְדַרְבָּנָן מְשׁוּם
דְּטַכ"ע לֹא יִלְפִינָן כ"א מַגַּע"נ וְהֵתָם ע"כ אִין בּו' ס' דְאִין לָהּ פְּלִי שְׁיָהֵן ס' תוֹדָה הַפְּלִי נִגְד
הַפְּלִי אָבֵל בְּיַשׁ ס' הַטַּעַם מְוֹתֵר מַה"ת, וְלִפִּי"ז י"ל דְהָא תִינַח בְּשֵׁאֵר אִי דִילְפִינָן טַכ"ע
מַגַּע"נ אָבֵל בְּב"ח דְבַגּוּפִי כְּתִיב טַעַם פְּעִיקָר אִפִּי בְּיוֹתֵר מִס' י"ל דְאָסוּר הַטַּעַם מְדֹאֵו'
וּלְכָה גַם בְּעֵבִידָא לְטַעְמָא חָמוּר מִמְעַמִּיד דְאָסוּר גַּם בְּב"ח לַהֲאו"ה פִּינָן שַׁע"כ פ' בְּטַעַם
גָּמוּר אִיכָּא אִי דֹאו', אָבֵל בְּאַמַּת ז"א דְבַב"ח בְּלֹא"כ לִיכָּא בְּיוֹתֵר מִס' אִי מַה"ת מְשׁוּם
דַל"ה דְרָף בִּישׁוּל רַק שְׁפַתְבַּת הָאו"ה דְאִיכָּא אִי דְרַבָּנָן ע"ז שְׁפִיר הַק' הַפְּמ"ג דַמ"ש
מִמְעַמִּיד דְאַפִּי אִי דְרַבָּנָן לִיכָּא בְּב"ח וְנֵה שְׁתִּירָץ דְשִׂאֲנִי מְעַמִּיד דַל"ה טַעַם רַק הֵיכָר
הַפֶּעֻלָּה פְּנ"ל: ג) וּבְחֻלְיִין (צ"ז) בְּקַדְרָה שְׁבִשְׁל בָּהּ בְּשֵׁר לֹא יְבִשְׁל בָּהּ חֵלֵב וְאִם יְבִשְׁל
בְּנו"ט, דְרַבָּא מְקַשָּׁה בְּב"ח מֵאן טַעִים לִי הַשְׁתָּא דֹאר"י סְמִכִינָן אַקְפִּילָא אַרְמָאָה ה"נ כו'
הַק' בְּתוֹס' מַה דְלֹא פְרִיף בְּמַתְנֵי דְרָף שְׁנַתְבִּשְׁל בָּהּ גַה"נ מֵאן טַעַם לִי, וְלַהֲאָמוּר יַש
לְתַרְץ מְשׁוּם דְהֵתָם יַשׁ לְפָרֵשׁ הָאִי דְבְנו"ט הֵינּוּ בְס' וְכַמוּ"ש בְּשׁו"ת רַע"א סִי' ר"ז אָבֵל
מַה דְלִשׁוֹן בְּנו"ט סוּבֵל בְּיִטוּל בְּס' מְשׁוּם דְגַם הַבְּיִטוּל בְּס' הוּא רַק לְבַטֵּל נְתִינַת טַעַם
שְׁהֵרִי בְּאַמַּת אִם יַשׁ בּו' נְתִינַת טַעַם אִפִּי בְּיוֹתֵר מִס' אָסוּר מִשֵּׂא"כ בְּקַדְרָה שְׁבִשְׁל בָּהּ
בְּשֵׁר לֹא יְבִשְׁל בָּהּ חֵלֵב שְׁפִיר מְקַשָּׁה מֵאן טַעִים לִי דְהֵכָא לִיכָּא לְפָרֵשׁ הָאִי בְּנו"ט הֵינּוּ
בְּס' שְׁהֵרִי בְּב"ח הַבְּיִטוּל בְּס' אִינוּ מְשׁוּם נְתִינַת טַעַם דְאַפִּי י"ב טַעַם מְוֹתֵר בְּיוֹתֵר מִס'
פְּדַבְּרֵי הַט"ז הַנְּ"ל דְכִינָן שִׁי"ב ס' אִין פֶּאן תַּעֲרוֹנְבַת וְלִיכָּא אַף אִי דְרַבָּנָן וְכַמוּ שְׁיְבוֹאֵר
אַע"כ דְבְנו"ט הֵינּוּ ע"י טַעִמָּא וְלְכָה שְׁפִיר מְקַשָּׁה מֵאן טַעִים לִי: ד) וְיִתְכֵן עֲפִי"ז ג"כ
בְּיָשׁוּב קו' הַב' שְׁל הַתוֹס' שְׁם דְהוּ"מ לְמִיכְרָף אַמְתְּנִי דְטַפַּת חֵלֵב שְׁנַפְלָה עַל חֲתִיכַת בְּשֵׁר
אִם י"ב בְּנו"ט כו' וְלַהֲנָ"ל י"ל דְגַם הֵתָם אִיכָּא לְפָרוּשֵׁי דְבְנו"ט הֵינּוּ בְס' וְאִף שְׁפַתְבְּתִי
דְבַב"ח לַש"ל הֵכִי מְשׁוּם דְאַפִּי בְנו"ט יוֹתֵר מִס' לִיכָּא אִיִּסוּרָא פְּמוּ בְּמַעֲמִיד דְלִיכָּא
בְּב"ח מ"מ פְּכָר הַבְּאֲתִי שִׁי הָאו"ה דְבְנו"ט אָסוּר מְשׁוּם דְלֹא דְמִי לְמַעֲמִיד דְהָנִי רַק
דְרַבָּנָן מִשֵּׂא"כ נו"ט אִפִּי בְּיוֹתֵר מִס' בְּב"ח וְא"כ דְתִלִּי רַק בְּנו"ט שְׁפִיר יַשׁ לְפָרֵשׁ
דְבְנו"ט הֵינּוּ בְס' מִשֵּׂא"כ בְּהָא דְקַדְרָה שְׁבִשְׁל בָּהּ בְּשֵׁר לֹא יְבִשְׁל בָּהּ חֵלֵב דְהֵתָם וְדֹאִי
גַם הֵיכִי שְׁנו"ט הָנִי רַק דְרַבָּנָן כְּמוּ"ש הַכו"פ סִי' צ"ח סק"ב דְאַפִּי בְּב"ח דַמ"ש דַּלְפִּי
מ"מ טַעַם הַיִּנְצָא מְפִלִי וּבְפֶרֶט הֵיכִי דְהֵתִירָא פֶּלַע לַכ"ע דְרַבָּנָן וְעִינָן בְּפַמ"ג בְּפִתְיָחָה
לְבַב"ח בְּזָה וְא"כ עַכ"פ הֵיכִי שְׁנו"ט יוֹתֵר מִס' שׁוּב דְמִי לְמַעֲמִיד דְרַבָּנָן דְלִיכָּא אִי בְּב"ח

ממילא הקא דביטול בס' לא תלי בנתינת טעם ליפא לפרושי דבנו"ט היינו בס' ולקף שפיר מקשה מאן טעים לי' ודו"ק, ולכאו' הי' מקום לתרץ בפשיטות דבקדירה שביישל בה פשר כו' ליפא לפרש דנו"ט היינו בס' שגרי אין לה קדירה שיהי' בתוכה ס' נגד הקדירה אבל כפר פתב הש"ך בסי' צ"ג בשם הב"י דמשפחת לפעמים בנחושטה דק ורחבה גדול: ה) אבל יש לתרץ עוד עד"ז דהנה חדשות יש להעיר לכאורה דביישל חלב בקדירה של פשר לעולם יהי' מותר אפי' מדרבנן לפי המבואר בכנה"ג בשם הרדב"ז שרמז עליו בפמ"ג סי' צ"ד מ"ז סק"א דעפ"י רוב יש ס' בתוך הקדירה נגד מה דנפיק מינה, והנה במג"א סי' תנ"א סק"מ מבואר דבהתיירא בלע א"צ לשער רק נגד מה דנפיק מיני' ועיין שע"ת סי' תמ"ז ס"ק ט"ז מלבד זה פתב בפלתי סי' כ"ב סק"ד ראי' מתוס' חולין (צ"ז) דבאי' דרבנן לשער במה דנפיק מיני' ועיין ל"א שם מ"ש בזה וא"כ בקדירה שביישל בה פשר או להיפוך דתרתמי איתנהו בה דהוי טכ"ע דרבנן לדברי הפלתי סי' צ"ח הנ"ל וגם דהוי התיירא בלע ודאי סגי לדידהו לשער במה דנפיק מינה ולפי"ד הכנה"ג הנ"ל על הרוב יש ס' בקדירה נגד מה דנפיק מינה ועיין פמ"ג בהגהת השואל סק"ה דעכ"פ שלשים יש אפי' נגד פל הקדירה וא"כ הדבר מתקבל דכנגד מה דנפיק מיני' יש אפי' ס', א"כ לעולם יהי' פשר אם בשל בה אח"כ חלב, ולפי"ז תיקשי בגמ' בהא דקדירה שביישל בה פשר לא יביישל בה חלב ואם בשל בנו"ט הרי לעולם יש ס' וכשר והוא חידוש דין דלכאו' בביישל חלב בקדירה של פשר לעולם יהי' מותר דלא שמענו: ו) אף י"ל לפי"ד האו"ה הנ"ל דגם בב"ח אסור בנו"ט אפי' ביותר מס' ואפי' להט"ז בס"ק י"א היינו רק לגבי עבידא לטעמא דאיפא רק פרוסום הפעולה משא"כ בנו"ט גמור, והנה מה דמשערין בס' מבואר בב"י משום דלא שכיח שימתן טעם יותר מס' לפי"ז נראה דהא תינח ביני' ס' נגד פולו אבל בס' רק נגד מה דנפיק מינה שפיר שכיח שנו"ט ולקף באמת לדינא לא סגי לשער בקדירה של פשר לשער במה דנפיק מינה דשמא נו"ט, וזה יהי' באמת טעם הפוסקים דגם בהתיירא בלע לא סגי לשער במה דנפיק מינה עיין ח"י סי' תנ"א, וגם באי' דרבנן שפתב בל"א חולין (צ"ז) פן היינו משום דשמא נו"ט, ולפי"ז מתורץ היטב קו' התוס' הנ"ל דבהא דירך של גה"נ ובהא דט"ח איפא לפרושי דבנו"ט היינו בס' משא"כ הקא בקדירה דלעולם יש ס' רק משום דשכיח שימתן טעם צריך טעמייה דוקא לקף שפיר מקשה מאן טעים לי' ומשני דטעים לי' קפילא ודו"ק, ויש לעיין עפי"ז במ"ש הש"ך בסי' צ"ח ס"ק כ"ט דביותר מס' גם עתה סמכינן אמסל"ת.

העולה מהנ"ל דעכ"פ בנו"ט גמור אף ביותר מס' מודה הט"ז, וזה אשר רחש לבי לפום רהיטא: בברפת התורה. סימן נט ב"ה ב' נארא תרצ"ד.

שוכט"ס לכ' ידידי הרב הג"ח חו"ב מו"ה חיים צוקער נ"י דומ"צ בק' שינאווי: לתשובת מכתבו ע"ד השאלה בחלב מג' פרות שנגחלבה בג' קדירות מיוחדות ואח"כ לעת ערב נשחטה פרה אחת ונמצאת טרפה שהי' נקב בהמסס והוגלד פי המפה: א) הנה יש לדעת באיזה אופן שהי' הנקב מנוסה והוגלד פי המפה אם הי' קלקול בשר במה שאין אנו בקיאים בפשר שהרופא גוררו כמבואר ברמ"א סי' מ"ח סעי' וסו"י נ' או אם הי' הפשר נסמסמס, דבאופן שהי' הנקב מנוסה בפשר רק מפני שאין אנו בקיאים בפשר שהרופא גוררו הרי הוי רק ספק טרפה דהוא ספק לכל העולם ולא מקרי ספק חסרון ידיעה וכ"כ בס' גי"ד סי' מ"ו ס"ק ל"ה דהיכי דמטריפין הבועות מספק שמא הוי בשר שהרופא

גוֹרְרוּ וְנִסְמָסְמָס פִּינּוֹן דְּבֹזָה"ז אֵין אָנוּ בְּקִיאִין הָנוּי רַק סָפֵק טְרַפָּה וּא"כ בְּכַה"ג בְּג' קְדִירֹת
שֶׁל חֶלֶב דְּאִיכָא רֹב פְּשָׁרוֹת אִפִּי אִם יְהִי לָהֶם דִּין לַח בְּלַח מ"מ עכ"פ מה"ת מב"מ
בְּרִנְיָא בְּטִיל וּבס"ט שְׁנוּדַע אַחַר שְׁנִתְעָרַב כָּתַב הַמַּהְרִיב"ל לְהַתִּיר בַּהֲפ"מ כְּמוֹ"ש בַּפּמ"ג
דִּינֵי ס"ס: רַק אִפִּי בְּאִנּוֹן שֶׁהִי הַבְּשָׂר נִסְמָסְמָס בְּמִשְׁמוּשׁ הַיָּד דְּהָנוּי וְדַאי טְרַפָּה אִפְתִּי יֵשׁ
מְקוֹם לְהַכְשִׁיר מִטַּעַם אַחַר מִשׁוּם דִּישׁ לְתַלוּת שְׁהַמְסָמוֹס נַעֲשֶׂה בְּמִשְׁפָּה כָּל הַיּוֹם שֶׁל
שְׁחִיטַת הַפָּרָה שֶׁהִיטָה לַעַת עָרַב הֵגַם דְּמִבְּנָאָר בִּש"ע ס'י פ"א דְּהַגְלָד פִּי הַמֶּכָּה בְּיָדוּעַ
שֶׁג' יָמִים קוֹדֵם הַשְׁחִיטָה הִי וְאִסוּר הַחֶלֶב שֶׁל תוֹף ג"י מ"מ כָּתַב בְּשׁו"ת שְׁדָה יִצְחָק ס'י
נ"ז דכ"ז דוֹקָא בְּהַגְלָד דָּם הַמֶּכָּה אֲבָל בְּנִסְמָסְמָס י"ל שְׁנַעֲשֶׂה הַמְסָמוֹס בְּשַׁעֲהַ הַסְּמוּף
לְשְׁחִיטָה וְהִבִּיא סְמָף מִשְׁ"ף ס'י נ"ה סק"ד מ"ש דָּאָם נְתַעֲפֵל וְדַאי קוֹדֵם שְׁחִיטָה דְּבִשְׁעָה
מוֹעֲטָת כְּזוֹ וְדַאי לֹא נְתַעֲפֵל מִשְׁמַע דְּיוֹתֵר מִשְׁעָה קֶלֶה חִיְיָשִׁינּוּ וְעִי"ש שְׁפַתְב ג"כ
דְּבִקְרוּם מְחַמַּת מְכָה י"ל דְּנַעֲשֶׂה קוֹדֵם שְׁחִיטָה שְׁהָרִי דַעַת הַרְשֵׁב"א בְּתַה"א גַּם בְּסִינְכָא
דְּתוּלִין שְׁקוֹדֵם שְׁחִיטָה נְגַמְרַת וְעִינּוּ פּר"ח ס'י פ"א וְהַחֹלְקִים קֶבֶלָה בְּיָדוּ שְׁאִינָה פְּחוֹת
מג"י אֲבָל בְּשִׂאָר דְּבָרִים י"ל קוֹדֵם שְׁחִיטָה נַעֲשֶׂה עִי"ש אָף לֹא הִבִּיא מ"ש הַלְבוּ"ש ס'י
ל"ו סק"ט וּבְפָנִים סְעִי"מ א"א וּפּמ"ג בְּפִתִּיחָה ס'י ל"ט וּבכ"ד דְּקָרוּם מ"מ הָנוּי פְּהַגְלָד פִּי
הַמֶּכָּה שְׁבִידוּעַ שֶׁג"י קוֹדֵם שְׁחִיטָה נַעֲשֶׂה: ב) וּמַעֲתָה אִם נִנְקֻט כְּדַבְרֵי הַשְּׁדָה יִצְחָק א"כ
גַּם בּנ"ד אִם הִי הַבְּשָׂר נִסְמָסְמָס אוֹ קְרוּם מ"מ אֲפָשָׁר לְהַתִּיר הַחֶלֶב וְלְתַלוּת שְׁקוֹדֵם
שְׁחִיטָה נַעֲשֶׂה, וּבְקָרוּם מ"מ חֲזִי לְאַצְטְרוּפִי דַעַת הָרֵאשׁוֹנִים הָרֵא"ה בְּכַה"ב וּבַה"ג
וְהָרֵא"ש פ' בְּהֵמָה הַמִּקְשָׁה דְּטְרַפָּה חוּזַר לְהַכְשִׁירוֹ וְדוֹקָא בְּרִיאָה וּבִנְשֻׁט אִיתְמַר דְּקָרוּם
שְׁעָלָה מִחֲמ"כ אִינוּ קָרוּם הָא בְּכָל דְּוֹכְתֵי הָנוּי קָרוּם עִינּוּ לְבוּ"ש ס'י ל"ט ס"ק ל"ח וְחִי'
דִּינָם סק"י"ז וּס' גי"ד בְּפִתִּיחָה אוֹת ל"ב וְשׁו"ת בֵּית יַעֲקֹב ס'י פ"ו וּא"כ בּנ"ד שֶׁהִי נִקְב
בְּהִמָּסָס וְעָלָה קָרוּם מִחֲמ"כ הֵגַם שְׁקִי"ל לְהַלְכָה דְּבָכָל מְקוֹם קָרוּם מִחֲמ"כ ל"ה קָרוּם
וְכְמוֹ"ש הַתּוֹס' חוּלִין (נ') ד"ה מַחֲט לְגַבֵּי הַמַּסָּס גּוּפָא דְּנִיקְב וְהַבְּרִיא טְרַפָּה, עכ"פ יֵשׁ
לְצַרְף שִׁי הָרֵאשׁוֹנִים הַנְּ"ל לְעַנְיָן הַחֶלֶב לְהַתִּיר אִפִּי תוֹף ג"י וְעִינּוּ ס' גי"ד בְּפִתִּיחָה אוֹת
ל"ב שִׁישׁ לְצַרְף שִׁי הָרֵא"ה הִיכִי דְּכָשָׁר בְּלֵא"כ בַּהֲפ"מ לְהַכְשִׁיר עִי"ז אִפִּי בְּלֵא
הַפּס"מ [ג] אָף גַּם זוּלַת הַצְּדָדִים דְּלַעֲלֵל לְהַתִּירָא יֵשׁ בּנ"ד מִטַּעַם אַחַר דְּהַקְדִּירָה עִם
הַחֶלֶב טְרַפָּה בְּטִילָה בְּרוֹב קְדִירֹת חֶלֶב הַפְּשִׁירוֹת פִּינּוֹן שְׁהַחֶלֶב בְּקְדִירֹת מְיֻחָדוֹת הָנוּי
פְּיָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ מְב"מ דְּבְטִיל בְּרוֹב וּמִוֹתֵר אִפִּי מְדַרְבְּנֵן וּמִבְּנָאָר זֶה בְּרַמ"א יו"ד ס'י קל"ד
סְעִי"ב וּבַפּמ"ג ס'י פ"א מ"ז סק"ד וּש"ד ס'י ק"א סק"ב וְעִינּוּ בִי"צ יו"ד ס'י ק"י שְׁפַתְב
כֹּן לְהַלְכָה עַפ"ד הָרַמ"א ס'י קל"ד הַנְּ"ל: ד) אִיבְרָא שִׁישׁ לְהַעִיר ע"ז לְכָאוֹ מְמַתְנִי
דַּמַּע"ש פ"ג מ' י"ב וּר"מ ה' תְּרוּמוֹת פ"ג הִי"ח שְׁקִי תְּבוּאָה כו' תוֹרַם מֵאַחַת עַל הַפֶּל
חֲבִיּוֹת שֶׁל יֵין עַד שֶׁלֹּא סָתַם אֶת פִּיהֶן תוֹרַם מֵא' עַל הַפֶּל מִשְׁסָתַם תוֹרַם מְפָל אַחַת וּבְפִי'
הַרְדָּב"ז שָׁם מִשׁוּם דְּהַשְׁקִים אֵין עוֹשִׂים חֲלֻקָּה בֵּין הַתְּבוּאָה שְׁבִתוּכֵן וְכֹן בְּחֲבִיּוֹת פְּתוּחוֹת
הָנוּי הַפֶּל מְעוֹרֵב עכ"ד וּא"כ דְּמַצִּינוּ בְּחֲבִיּוֹת יֵין דְּהוּוּ כְּמַעוֹרְבִין גַּם הָכָא לְגַבֵּי בְּטוּל נֵאמַר
דְּהָנוּי כְּמַעוֹרְבִים וּל"ה יָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ וְהִיא הָעֵרָה נְכוּנָה, וּבְפָרַט דְּתִיקְשִׁי מַתְנִי דַּמַּע"ש
וְהַר"מ הַנְּ"ל לְשִׁי פִירש"י עִירוּבִין (ל'): ד"ה שֶׁלֹּא מִן הַמְּנוּקָף דְּצָרִיף מְנוּקָף בְּאוֹתוֹ פְּלִי
וְע' פִירש"י וְתוֹס' מְנַחוֹת (ע"ז): לְגַבֵּי תְּרוּמָה בְּתוּדָה, וְעַכְצ"ל כְּדַבְרֵי הַרְדָּב"ז בְּלִשׁוֹנוֹ
דְּחֲבִיּוֹת פְּתוּחוֹת הָנוּי כְּמַעוֹרֵב הַפֶּל: אָף י"ל דְּשָׂאֲנִי לְעַנְיָן תְּרוּמָה כְּמוֹ"ש בְּפִי הַרְדָּב"ז
שָׁם מִשׁוּם שֶׁהוּא עֲתִיד לְפָרְקֵם מִן הַשֶּׁק וְיִתְעָרַב הַפֶּל וְכֹן בְּחֲבִיּוֹת פְּתוּחוֹת מִשְׁא"כ הָכָא

לענן ביטול איסור מקרי יבש ביבש פשהו בקדירות וממילא אינו עתיד להתערב שלא יאסר משום לח בלח וכה"ג בתוס' חולין (ע"ז) דמשום האיסור אמרי' חבורי אןכלין כמאן דמפרתי דמי, ואף דלשי' הרא"ש ברמ"א סי' ק"ט ביבש מותר לבשלן אח"כ וטע"כ לא יאסר ע"י התערובת מ"מ הרי הטעם שם משום ששכבר נהפך איסור להיתר אבל הכא אם תאמר דעתיד להתערב לא יהי' האי' בטיל אפי' בעודם בחבית ממילא עי"ז מקרי אינו עומד להתערב, דאל"כ נפל כל דין ביטול מב"מ יבש ברוב פיון דמותר לבשל אח"כ להרא"ש ועומד להתערב אע"כ שהיא דבר החוזר דאם תאמר דמקרי עתיד להתערב ולא בטיל ממילא שוב אינו עומד להתערב וכעין שכתבו התוס' עירובין (ל"א:) ד"ה ונתן ויותר מפנרש בש"ף יו"ד סי' קי"א ס"ק י"ח דמשום איסורא הוי אינו עתיד להתערב ודו"ק: ה) וראיתי בבי"צ אע"ז סי' קמ"ג העיר עפ"ד הרמ"א סי' קל"ד הג"ל דחבית בחבית מקרי יבש בקשה מנבחים (פ"א) דמוקי האי דמתן א' שנתערב במתן ד' דבבולול לא פליגי פיון דאין בילה ודלמא מהאי קאי מזה ומהאי לא קאי מזה אלא כי פליגי בכוסות ואמרי' ג"כ התם קודש הם שאם נתערב בדם קדשים אחרים יקרבו והיגו רק משום דאין עולין מבטלין זא"ז א"כ במתן א' שנתערב במתן ד' דסתמא קתני אפי' המתן ד' הוא בארבע כוסות, ואיף יקרבו נהרי נתבטל אחד בחבירו פיון דכוס בכוסות הו"ל יבש ביבש ולתוס' נבחים (ע"ז) ביבש ביבש גם מב"מ וכן עולין מבטלין זא"ז והיא הערה גדולה, ותירץ דנהי דמעיקרא בטל מ"מ אח"כ מערב מקצת דם מכוס א' ומקצת דם מכוס ב' ומזה ביחד דהו"ל לח בלח וחוזר וניער דלא להוי ביטול מטעם עולין אין מבטלין זא"ז ומותר להזות וכמו"ש התוס' יבמות (פ"ב) בהא דמנחות (כ"ג) במנחות שנתערבו דמקשה פיון דקמיץ מחדא אינדף הו"ל שירים וליבטלי שירים לטיבלא ומשני לר"י מב"מ לא בטיל אע"ג דיבש ביבש בטל משום דכשיאפה אותן יתנו טעם זב"ז, אבל הקשה שם ובבי"צ סי' א' על דברי התוס' יבמות שסותרים לתוס' נבחים (ע"ז:) ד"ה רואין דזה עיקר הוכחה דר"י דמב"מ ל"ב ולרבנן מטעם עולין דאל"כ פשמערה טיפה הראשונה הו"ל בטל ואפי' פשמתרבה אח"כ כבר נדחה עיי"ש והיא הערה עצומה, אבל לפ"מ שכתבתי מתורץ שהרי כבר הערתי מה דבכל ביטול מב"מ ביבש לא אמרי' דמשום שעתידי להתערב הוי פאילו כבר מעורב ע"י שעתידי להתערב וכמבואר בש"ע סי' קי"א דעתיד להתערב הוי פאילו כבר מעורב, רק שתירצתי עפ"ד הש"ף שם דמשום איסורא הוי אינו עתיד להתערב והכ"נ משום שהתערובות גורם האיסור ממילא א"א לומר שיהי' כמו כבר מעורב ע"י שעתידי להתערב, ולפי"ז משא"כ הכא לגבי מנחות שנתערבו דלא בטל לר"י שפיר כתבו התוס' הטעם דכשיאפם יתנו טעם זב"ז ואין פנונתם משום חוזר וניער רק דמשום דעתיד לאפותם יחד שוב ל"ה יבש ביבש ולא התחיל הביטול מעיקרא שהרי הכא במנחות שנתערבו אדרבה התערובות טעמים גורם ההיתר דמב"מ ל"ב בלח שוב אמרי' דהו"ל פאילו כבר מעורב וכמבואר בש"ע יו"ד סי' קי"א סעי' ז' דעתיד להתערב הוי פאילו כבר מעורב, ומשא"כ בנוגע להתוס' נבחים (ע"ז:) דתלמי' בשיעור הביטול אין לנו אלא מקומו ושעתו, דעכשיו שיש שיעור לבטל הוא בטל ולא איכפת לן כמה שיתוסף אח"כ על המועט ואפי' עתיד ודאי להתוסף מ"מ עכשיו שהוא מועט בטל רק שנאמר דאח"כ שנתוסף חוזר וניער שפיר כתבו התוס' דבקדשים לא אמרי' זה משום דנראה ונדחה ודוק היטב בזה: ו) עוד נ"ל בישוב הקו' הג"ל בדהתו"ס יבמות מה

דמנחות שנתעברו לא בטילי ולא אמרי דנראה ונדחה כתוס' זבחים (ע"ז), דהנה במנחות (כ"ג) לגבי מנחות שנתעברו דמקשה פנין דקמיין לי מחדא אינדי הו"ל שירים ולא קא מבטלי שירים לטיבלא פירש"י והו"ל מנחה שחסרה קודם קמיצה ומשני לר"י מב"מ לא בטיל מבואר דאי הנה אמרי דבטיל הי' הפסול משום חסרה המנחה, ולפי"ז נ"ל דבר חדש דבפסול מנחה שחסרה לש"ל נראה ונדחה פלל לפי"מ דאמרי במנחות (ט:): אראבא"ה זאת אומרת חסרון כבע"מ דמי ואין בע"מ בצניבור ובתמורה (י"ז) לאפוקי בע"מ דפסול חסרון הוא וע' מנחות (פ"ה:): בחדים שיהתליעו מה שילקה עליו משום בע"מ פנין דפסול כבע"מ דמי או דלמא אין בע"מ אלא בבקמה ועתו"ס יומא (ס"ג:): ד"ה זריקת מבואר דפסול חסרון במנחה הוי בגדר בע"מ א"כ למאי דאמרי בזבחים (ע"ז) לגבי בע"מ מום בם הוא דלא ירצו הא עבר מומן ירצו דגלי קרא בפסול בע"מ דל"ה דיהוי לפי"ז י"ל דה"ה בפסול חסרון במנחה לש"ל נראה ונדחה וע"כ שפיר כתבו התוס' ביבמות דבמנחות שנתעברו פשיאפותן יחד יתנו טעם זב"ז אע"ג דקודם שנגאפו פבר בטלן והוי מנחה שחסרה מ"מ אח"כ שגאפו אותן דהוי לח בלח חוזר ונגיעור ולש"ל דנראה ונדחה משום דגלי קרא דעבר מומן ירצו וה"ה בפסול חסרון דלא אמרי דיהוי והא דמנחות (ט) דפליגי במנחה שחסרה קודם קמיצה כ"ע ס"ל שלא יבא מתוך ביתו וימלאנה התם אין הטעם משום דיהוי רק פדאמר בגמ' דקמיצה קבעה אבל הכא מהני מה שנותנים טעם זב"ז באפי' אף שהוא פבר אחר קמיצה משום דהכא אין צריף שייביא מתוך ביתו וימלא רק דפסולו השתא משום נראה ונדחה ובפסול חסרון לא שייף דיהוי ודוק והדברים נחמדים בס"ד: ידידו.

סימן ס.

לכבוד הרב הגדול החו"ב מו"ה צבי לוסטיג נ"י אבד"ק טארפא במדינת אוגאן: בהמשך תשובתי אליו ותשו' הג"ל. וע"ד הקו' שהביא משו"ת בי"צ ולק"ט בהא דמנחות (ו') הג"ל דפריף למ"ל מן הבקר להוציא את הטורפה תיפוק לי מק"ו דבע"מ, וקשה להתוס' זבחים (ע"ד) דלר"א דאמר מום בם הוא דלא ירצה אבל ע"י תערוכת ירצה אתי אפי' לתערוכת חד בחד, ולהתוס' שם (ע"ז) דמדאו' מזדו רבנן לר"א דמרצה א"כ הכ"נ מק"ו דבע"מ הו"א דגם טורפה בטל חד בחד עכ"ק ועיין שו"ת פוכב מעקב סי' קי"ח בזה: הג"ל פעת לתרץ אקדים סוגי' דזבחים (ע"ג) דמקשה ולבטלי ברובא ומשני בע"ח חשיבי ולא בטלי ונשאלתי מדברי הצ"ח (ביצה ג') שפכת לחדש דבבבלה מחיים וה"ה בטורפה למ"ד טורפה אינה חי' ל"ה בכלל בע"ח דלא בטלי א"כ הכא במתני' דכה"ז שנתעברו בטורפה הדרא הקו' דליבטלי ברובא, עשו"ת מהרש"ם ח"ג סי' קס"ט שהק' פו: ונראה דיש להעיר לפימ"ש בשו"ת הרי"ם בחי' לזבחים לחדש דלא יועיל בטול בקדשים משום דהוי נראה ונדחה דקודם שנתבטל הי' פסול וא"א שהבטול ברוב יעשהו פשר למפרע עוד קודם הבטול ולש"ל דגם פסול דיהוי לא גרע משאר פסולים וגם פסול דדיחוי עצמו בטל דמ"מ א"א לומר שע"י הבטול פקע שם נדחה ממנו עיי"ש ולפי"ז לכאו' מאי מקשה הש"ס הכא דליבטלי ברובא הרי אפתי הוי דיהוי בקדשים אף י"ל דאעפ"י שנגאמר דבקדשים לא מהני בטול מטעם דיהוי הוא רק בשחוטין אבל הכא בכה"ז שנתעברו בפסולין הרי קיי"ל דבע"ח אינו נדחין, ולפי"ז מתורץ היטב קו' הג"ל דשפיר משני הש"ס דבע"ח חשיבי ולא בטלי ואי דקשה למ"ד טורפה אינה חי' ולא מקרי

בע"ח ז"א דממנ"פ מתורץ דאי לא מקרי בע"ח א"כ לא בטלי מטעם נראה ונדחה דלש"ל בע"ח אין נדחין פנין דטרפה א"ח לא חשיבי בע"ח ואי מקרי בע"ח הרי בע"ח חשיבי ולא בטלי ודוק: אף לפי"ז תקשה בהא דאמר לגבי איברי בע"מ דכתיב מום בם הוא דלא ירצו הא ע"י תערובת ירצו, ואיך הוא בטל בתערובת הא הוי נראה נדחה, ולכא"ו י"ל דהכא לגבי פסול דבע"מ הרי בזבחים (ע"ז) אמרי' ג"כ דמום בם הוא דלא ירצו הא עבר מומן ירצו דגלי קרא דל"ש דיהוי בבע"מ אבל צ"ע דהרי ביומא (ס"ד) דס"ל לרב בע"ח אין נדחין גליף לה מבע"מ דאם עבר מומן ירצו הרי דקרא אתי רק לבע"מ דבע"ח משא"כ בהא דע"י תערובת ירצו דאיברי באיברי בע"מ שנתערבו ושחוטין לכ"ע נדחין וא"כ איך יהי בטל בתערובת הא הו"ל נראה ונדחה, ועיין זבחים (ע"ד) דמקשה הש"ס לרבא דאמר השתא דאמרי רבנו לא נקריב אי אקריב לא מרצה, ונהרי שחוטין דלכ"ע נדחין ותנו רא"א אם קירב הראש של א' מהן יקרבו כל הראשין והק' בק"א דהרי מקרא גליף דע"י תערובת ירצו אע"ג דקודם התערובת נדחו עכ"ק, וילהאמור מתורץ דקרא דע"י תערובת ירצו הרי אפשר דאתי רק לתערובת בע"ח משום דבע"ח אין נדחין אבל לא בשחוטין כמו דדריש מהו קרא דבהם גופא לאם עבר מומן ירצו דהוא רק בבע"ח א"כ באמת תקשי דאיך ירצו בתערובת הא הו"ל דיהוי, ולכא"ו י"ל דע"י בטיול פקע גם הדיחוי לפי שי' הרא"ש ובש"ע סי' ק"ח דבבטיול נהפך איסור להיתר א"כ הוי פנים חדשות והתוס' זבחים (צ"ו) כתבו דבפנים חדשות לא שייך דיהוי אבל אפתי קשה דהא תינח בתערובת בטיול ברוב אבל הכא בבע"מ דגלי קרא דע"י תערובת ירצו אפ"י חד בחד דליכא בטיול ברוב לש"ל דנהפך איסור להיתר הדר תיקשי דהוי דיהוי, אף י"ל דכינן דבע"ח גלי קרא דבטל חד בחד הוי תערובת זה של חד בחד כמו תערובת רוב בשאר איסורים דנהפך איסור להיתר והוי פנים חדשות דל"ה דיהוי, ולפי"ז מתורץ היטב קו' הבי"צ הנ"ל דאי מק"ו דבע"מ הו"א דטרפה בטל חד בחד, דז"א דרק בבע"מ מרצה בתערובת אפ"י חד בחד משום דנהפך איסור להיתר והוי חד בחד בבע"מ כמו בטיול ברוב בשאר איסורין אבל בטרפה לש"ל אצל חד בחד שנהפך איסור להיתר שיהי טרפה אסורה בחולין דלא מהני כ"א בטיול ברוב א"כ גם בקדשים לא מצינו למימר בבטיול חד בחד שנתהפך איסור להיתר שיהי חזינן שנשתמר באיסורו לאכילה משום אי' טרפה דאסור אם לא נתבטל ברוב וכינן דעל פרחו דבחד בחד לא נהפך איסור להיתר ממילא גם להקרבה פסול מטעם דיהוי ודוק פי חריף זה שהערתי בהתפזי ולקחתי לי מועד למען טוב לימודו, יותר אין הזמן גורם פעת: והנני בברכת התורה.

סימן סא. ב"ה עש"ק וינא תרצ"ו.

שוכט"ס לכבוד ידנ"פ ח"ג הרב הה"ג החרף ובקי מזה בן מזה כש"ת מו"ה שמואל שמעלקא קארניטצער נ"י ראבד"ק קראקא: התענגתי עם יקרתו ושמע שלומו הטוב פה לחי: וע"ד השאלה הבאה לפניו אודות הדקים המלאכותיים קונסטדארמע] שנעשים מנייר אם אפשר להשתמש בהם לווארשט פשר לכתחלה ואנפן תיקונם הוא ע"י טישלער ליים הנעשה מעצמות בע"ח ואפ"י שיש בהם מוח שאחר שמבשלין אותן ומוציאין המיץ ולחלוחית שבתוכן ובשימת תערובת שאר דברים הוא מתקשה ונעשה טיט יבש וקשה, והוא הטישלער-ליים שמשמשין בו הנגרין, ולעשיית הדקים הטישלער-ליים נמחה במים אח"כ מטבילין בו את הנייר למען הקשותו שלא יקרע

כְּשִׁיתְמַלְא וַיִּתְבַּשֵּׁל עִם הַבֶּשֶׂר הַחַי הַנֶּתּוּן בְּתוֹכוֹ] וְאַחֲכַי מְעַבְדִּין אֶת הַנִּינִיר מִקְּדָם עִם מִשְׁקָה חֶזֶק וְחֵרִיף הַרְבֵּה הַנִּקְרָא פֶּאֶרְמַאֲלִין-שְׁפִירטוּס לְשִׁלּוֹל פֶּח הַהִמָּסָה שֶׁל הַלְיִים וְגַם לְאַבֵּד וּלְשִׁרוֹף טַעְמוֹ וְרִיחוֹ הַפְּגוּמִים שֶׁלֹּא יִקְלַקְלוּ וַיִּפְגְּמוּ אֶת הַבֶּשֶׂר אֲשֶׁר יָבֵא בְּתוֹכוֹ, וְכִּי תֵּהְיֶה לְמַעֲנִיתוֹ בְּפִרְטֵי הַהֶלְכָה בְּדַבְרֵי חֵן וְטַעַם: א) וְאַשֶׁר אֶחָזֶה אֲנִיכִי בְּזֶה לְעַנֵּד הַגֵּה הַדְּבָר נוֹגַע בְּזֶה לֹא רַק מִשׁוּם טַח"ע שְׁיִתּוּן הַלְיִים שֶׁבַּנִּינִיר טַעַם בְּבֶשֶׂר הַנֶּתּוּן בְּתוֹכוֹ וְנִתְבַּשֵּׁל עִמוֹ שְׁאֲפֶשֶׂר בְּכָר נֶאֱבֵד וְנִפְגַּם טַעַם הַלְיִים לְגַמְרֵי ע"י הַפֶּאֶרְמַאֲלִין שְׁפִירטוּס מְלַבֵּד שֶׁבּוֹדַי יֵשׁ בְּהַבֶּשֶׂר יוֹתֵר מִס' נֶגֶד הַטַּעַם, אֲבָל עֲלִינוּ לְדוֹן גַּם מִשׁוּם מִמְשׁוֹ שֶׁל אִיסוּר שְׁהֶרְבָּה מִבְּנֵי אֲשִׁאוּכְלִים וּוְאִישׁט וְאִינָם קוֹלְפִים אֶת הַמַּעֲטָפָה רַק אוֹכְלִים הַפֶּל הַעוֹר וְהַבֶּשֶׂר יַחַד וְנִמְצָא שְׁאוֹכְלִים גַּם הַלְיִים הַנִּבְלָע בַּנִּינִיר, וְכִּי תִּפְתַּח שְׁגַם בְּזֶה אֵין בֵּית מִיחֻוֹשׁ ע"י שְׁהַלְיִים בְּכָר נִפְסָל מְאֻכְלִית פֶּלֶב וּמְבוֹנָאָר בַּחוּ"ד רַס"י ק"ג דְּאֶפִּי' בַּב"ח וְכֵּה"כ שְׁאִיסוּרִין שְׁלַכְדָּה"נ מ"מ אִם נִפְגְּמוּ לְגַמְרֵי מוֹתְרִין דְּנִבְלָה שֶׁא"ר לְגַר אֵינָה קְרוּי' נִבְלָה וְאֶפִּי' חֲזוּר וְתִקְנוּ בְּדַבְרֵים הַמְתַּבְּלִין שְׁרֵי דְכָבֵר פֶּרַח הָאִיסוּר מִינְיָ' וְנִעֲשֶׂה כְּעַפְרָא וְאֵינוּ חוֹזֵר לְאִיסוּרוֹ: ב) אֲמָנָם מְלַמָּא דָּא צְרִיכָא עֵיוֹנָא רַבָּה דַּמ"ש הַחוּ"ד דְּנִבְלָה שֶׁא"ר לְגַר פֶּקַע אִי' וְאֵף שְׁתִּיקָנָה בְּתַבְּלִין אֵינָה חוֹזֵרֵת לֵאמֹר רְאִיתִי בַּחֲק"י יו"ד ס' י"א שְׁהַקְשָׁה ע"ז דְּהָא קִי"ל בְּמַנְחוֹת (נ"ד) דְּאֵין דִּיחֻוֵי בְּאִיסוּרִין וְהַרְמַב"ן הִבִּיאוּ הַרִיטְב"א ע"ז ע' פֶּתַח בְּטַעַם חוֹזֵר וְנִיָּעֵר מִשׁוּם דְּאֵין דִּיחֻוֵי בְּאִיסוּרִין וְאֵף דְּאֶמְרֵי בְּתַמּוּרָה (ל"א) בְּבִיצַת טְרֵפָה אֵימַת קָא גְבִיל לְכִי מִסְרַח, הִינְנוּ בּוֹנֵעֵשֶׂה עַפְרָא שְׁנִפְסָל גַּם מִפֶּלֶב אֲבָל לֹא בְּנִפְסָל רַק מֵאֲדָם דְּעַדִּין שֶׁם נִבְלָה עֲלֵי' כְּמִבּוֹנָאָר בְּשִׁבּוּעוֹת (כ"ד) עֵי"ש.

וְהַגֵּה בְּאֲמַת פֶּתַח בְּפִלְתֵי סוּס"י צ"ט דְּחוֹזֵר וְנִיָּעֵר הוּא רַק דְּרַבְּנָן אֲבָל דְּבָרֵינוּ הֵם נֶגֶד הַתּוֹס' בְּכּוֹרוֹת (נ"ו) שֶׁפְּתָבוּ כֵּן לְגַבֵּי הַטְּמֵאִים לְנִפְשׁ אָדָם בִּימֵי מִשָּׁה דְּעַדִּין לֹא גְזוּר הָרֵי דְּחוֹזֵר וְנִיָּעֵר הוּא מַה"ת וּמִטַּעַם אֵין דִּיחֻוֵי בְּאִיסוּרִין כְּדַבְרֵי הַרְמַב"ן וְכָבֵר דְּבָרוֹ בְּזֶה בְּסִפְרֵי הָאֶחָרוֹנִים וְא"כ הַקו' עֲצוּמָה ע"ד הַחוּ"ד: ג) וְלִכְאוּרָה י"ל דְּבַנ"ד אַחֵר שֶׁנִּעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה בְּבִישׁוּל דְּבָרִים אַחֵרִים עִם מִיץ הַיֵּצֵא מִהַעֲצָמוֹת שְׁנִפְסָל ע"ז מְאוּכָל אָדָם בַּכֵּה"ג שְׁפִיר אֵין חוֹזֵר וְנִיָּעֵר הָאִיסוּר אֶפִּי' אַחֵר שֶׁתִּקְנוּ לְהוֹצִיא טַעַם הַפְּגוּם, עַפ"מ שְׁהַעֲרֵתִי עוֹד בִּימֵי חוֹרְפֵי בְּהָא דְקִי"ל אֵין דִּיחֻוֵי בְּאִיסוּרִין דְּאֲפֶשֶׂר יֵשׁ חִילּוּק בְּדַבְרֵי שְׁהָרֵי מַה דְּאֵין דִּיחֻוֵי בְּאִי' הָרֵי כֵּה"ג דְּאֶמְרֵי בְּסוּפָה (ל"ג) דְּאֵין דִּיחֻוֵי אֲצֵל מְצוֹת דְּבִשְׁנֵיהֶם הַטַּעַם מִשׁוּם דְּלֹא פְקַרְבָּן הֵן וּלְפִי"מ שְׁחִידֵשׁ בַּל"א חוֹלִין (פ"ו) דְּבִדְיָחֻוֵי בְּנִדָּם יֵשׁ דִּיחֻוֵי אֲצֵל מְצוֹת כְּמוֹ"ש הַתּוֹס' פְּסָחִים (צ"ו) דְּבַכֵּה"ג גַּם בַּע"ח נְדָחִים לְפִי"ז י"ל דֵּה"ה דִּישׁ דִּיחֻוֵי בְּאִיסוּרִין וְבִדְיָחֻוֵי בְּנִדָּם וְיֵשׁ לְהַעֲרִיר א"כ בְּגַמ' דַּע"ז (ע"ג) דְּכִי אֲתָא רַב דִּימֵי אַר"י הַמְּעַרָה יי"נ מְחַבֵּית לְבוֹר אֶפִּי' כָּל הַיּוֹם כְּלוֹל רַאשׁוֹן רַאשׁוֹן בְּטֵל וּמְקַשָּׁה הַש"ס מְדַתְּנָן יי"נ אִיסוּר וְאוֹסֵר בַּכ"ש מֵאֵי לָאו דְּנִפְיָל אִיסוּרָא לְגוֹ הַתִּירָא כו' וְלִהְיָמוּר מֵאֵי קו' דְּשִׁאֲנֵי בֵי"נ דְּנִפְיָל אִיסוּרָא דְּהָרֵי נִפְיָלָה מִמִּילָא לְכַד לֹא אֶמְרֵי קָמָא קָמָא בְּטֵל דְּחוֹזֵר וְנִיָּעֵר כְּמוֹ"ש הַתּוֹס' (בְּכּוֹרוֹת כ"ב) וְכִי"ד וְהִינְנוּ טַעְמָא דְּאֵין דִּיחֻוֵי בְּאִיסוּרִין כְּדַבְרֵי הַרִיטְב"א בַּע"ז הַנְּ"ל מִשֶּׁא"כ בְּהָא דְּרַב דִּימֵי אַר"י הַמְּעַרָה יי"נ מְחַבֵּית לְבוֹר שֶׁהוּא מְעַרְבַּ בְּנִדָּם בַּכֵּה"ג יֵשׁ דִּיחֻוֵי בְּאִיסוּרִין כִּינּוּן דְּדַחֲנֵי בְּנִדָּם וְהִיא הַעֲרָה נְכוּנָה, וְאַמְרֵתִי לְתַרְזַן דְּבַפּמ"ג יו"ד ס' ס"ד הַקְשָׁה לְהַפּוֹסְקִים דְּאֵין מְבַטְלִין אִיסוּר לְכַתְחִלָּה דְּאוּ' לְמָה בְּדִיעֵבַד בְּטֵל וּמוֹתֵר נִימָא שְׁיִאֶסֶר מִשׁוּם לֹא תֹאכַל כָּל תּוֹעֵבָה וְתִי' דַּלְש"ל כָּאֵן מִשׁוּם ל"ת כ"ת כִּינּוּן דְּאֶפִּי' נִתְעַרְבַּ מִמִּילָא מוֹתֵר וְכְמוֹ"ש הַתּוֹס' (תְּמוּרָה ד') לְגַבֵּי צוּרֵם אוֹנוֹן בְּכוֹר דְּלִיכָא מִשׁוּם ל"ת כָּל

תועבה דלא גרע מאילו נעשה המום מעצמו לפי"ז מתורץ קושיתי דאין לומר דביטול
בינדים יהי עדיף שלא יהי חוזר וניער שְהרי פל דמהני ביטול בינדים הוא רק משום
דאפי' ביטול ממילא מהני והכא דביטול ממילא לא מהני משום דחוזר וניער שוב גם
ביטול בינדים לא יעדיף פחו וע"כ חו"נ פמו בממילא, אבל מפיו דאתאן להא י"ל דהא
תינח בביטול ע"י תערובת דאיכא משום אין מבטלין אי' לכתחלה משא"כ בכה"ג דנ"ד
שביטול איסורו בינדים ע"י דבר הפוגם שכתב בשו"ת ח"צ סי' ק"א ובחי' יד אפרים סי'
צ"ט דאין זה מבטל איסור ומדאו' שרי לפגמו א"כ דליכא תועבה ול"צ לבא לטעם הפמ"ג
דמהני מכת ביטול מאילו שוב שפיר י"ל דכיון דפגמו וביטלו בינדים שוב אין חוזר וניער
אם תקנו אח"כ פיון דבדיחוי בינדים יש דיחוי באיסורין ולא תיקשי מהא (דבכורות כ"ב)
בלוקח ציר מע"ה משיקו במים והוא טהור דאי רבא ציר לאו בר קבולי טומאה הוא
ומיעוטא דמיא בטלו להו ברבא ואר"י ל"ש אלא לטבול בהו פתו אבל לקדירה מצא מין
את מינו וניערורי הרי אע"ג שנתן הע"ה את המים בינדים מ"מ חוזר וניער ואע"ג דגם הכא
ליכא משום ל"ת כל תועבה שְהרי בנתינת המים לציר שהמים היתר אין פאן ביטול
איסור, לק"מ דהכא גם דיחוי בינדים ליכא שְהרי לא נתן המים בציר בכוננה לבטל המים
רק פדי למזוג את הציר ואדרבה כוננתו שיהי' הציר ממוזג ויהי' נרגש בו גם פח המים
א"כ מה שעשה בלא כוננת הביטול אין זה הביטול בינדים וכמו"ש במקו"ח ריש בדיקה
וביטול לגבי לאו דב"י דדבר הנעשה בלא כוננה הוי פאילו איתעביד ממילא ומשא"כ
כה"ג דנ"ד שנתן תערובת מינים אחרים בינדים לפגום ולשרוף את טעם הליים שוב אפי'
חזר ותיקנו ומתאפל ע"י הבשר שנתן לתוכו וביטלו עמו אינו חוזר וניער משום דבדיחוי
בינדים יש דיחוי באי' ודו"ק, ולפימ"ש התוס' (בכורות כ"ב) דהא דמיערה מחבית לבור
מירי בשלא נתכונן לבטל את האיסור בלאה"כ מתורץ קושיתי דלעיל דהתם ל"ה דיחוי
בינדים פיון שנעשה בלא כוננה וכדברי המקו"ח הג"ל וזו עצמה מתקבלת: ד) אבל כ"ז
דרך פלפול ולהלכה צ"ע ובפרט דבנ"ד ג"כ מה שנותנים תערובת שאר מינים בביטול
המייץ ולחלוחית העצמות ג"כ אין זה במתכוון לבטל טעם המייץ רק פדי להקשותו וגם
אח"כ שנותנים את הפארמאלין שפיריטוס אם שהוא לבטל הרגש טעם הליים אבל
אפשר שאינו מוציא לגמרי ונשאר עוד טעם בהלחלוחית ומי יוכל לשער אם גם אח"ז
נפסל מאכילת פלב וא"כ אח"כ שמשלשין הנזיר עם הבשר הוי פחזר ותקנו שחוזר וניער:
ועוד דהרי גם החו"ד עצמו בסי' ק"ג כתב דבכה"ג שהוא שלא כדה"נ שעירב בו דבר
מר שהזכיר הר"מ בפ"ד ממא"ס אם חזר ותקנו שהוציא את הדבר מר מתוכו חוזר
לאיסורו וא"כ הכ"נ דכל מה שנפגם ונתקשה המייץ ולחלוחית הינצא מן העצמות הוא
רק ע"י תערובת מינים אחרים שנותנו בביטול ובכה"ג י"ל דחוזר לאיסורו ע"י שתקנו
להוציא טעמם ע"י הפארמאלין ואח"כ בביטול הנזיר עם הבשר ובשו"ת חק"י הג"ל
כתב שמודה הוא להחז"ד שאינו חוזר לאיסורו היכי שמתחלה נפסל מאכילת פלב דפקע
איסורו לגמרי וכהא דתמורה (ל"א) אימת כי גביל לכי מסרח אבל כ"ז בנסרח ונפגם
מחמת עצמו שאחר לאכילת פלב אבל הכא נעשה אינו ראוי רק מתערובת שאר מינים
בכה"ג נראה דלא מהני אפי' נפסל מאכילת פלב שְהרי הר"מ שצייר שלכדה"נ בעירב
דבר מר ובכה"ג ודאי שא"ר גם לאכילת פלב ע"י המרירות ועכ"ז כתב החו"ד דאם חזר
ותקנו שהוציא את הדבר המר חוזר לאיסורו וכן הוא משמעות הר"מ פי"ד מיסי"ס

היא מה שדייק בלשונו ואכלן פשהו מרים פטור עיי"ש: ה) אמנם בשו"ת הרדב"ז ח"ג סי' תע"א בשאלת המוסק בחריא"ק פתב דכל שנפסל מאכילת פלב בין מצד עצמו בין מצד שנתערב בדברים אחרים יצא מתורת אונקל ומזה הטעם פתב הר"מ בה' חו"מ הקילור והאספלגית הרטי' והטריאק שנתן לתוכן חמץ מותר לקיימן בפסח ואסור לאונקלן שהן איסה"ג נמצא נהנה מן החמץ אבל שאר אי' פיון שנפסדה צורתו או שנפסל מלאכול לפלב מותר עוד שהרי אין פאן לא טעמו ולא ממשו שהרי אין בו חלק אקוד מששים בשור אסור שהרי אין נותנין בו אלא פל דהו כו' ועוד שהרי מערבין בו דברים מרים ואין זה דרף הנאתו וכ"כ הרמז"ל פ"ה מה' יסה"ת כו' עכ"ל הנצרך לענינינו, הרי פתב מפנרש דאפי' נפסל מאכילת פלב לא מחמת עצמו רק ע"י תערובת פבר פקע אסורו ומותר אפי' אחר שנתקנו וערבו בדבר הראוי לאכילה פעובדא דהתם בתריא"ק המעורב בו המוסק שהוא דם חי' טמאה שהתירו משום שפבר נפסל מאכילת פלב ע"י שמערבין בו שאר חריפות ודברים אחרים ועיי"ש שפכת דאע"ג שעירבו בו קודם שנפסל מאכילת פלב הותר אחר שנפסל, ומעתה לפי"ז עכצ"ל דשאני בעירב בו דבר מר שכתב הר"מ דפטור דוקא באכלן פשהו מרים וכתב החו"ד דאם חזר ונתקנו חוזר לאסורו משום דבעירב בו דבר מר אפי' שאינו ראוי גם לפלב אין זה משום שנפגם או נסרח רק משום טעם הפריחות שבו וכיון שנתקנו ונחלף מרירותו אנדא לי' נמי התירו משא"כ בכה"ג שנפסל מאכילת פלב ע"י תערובות תרופות דברים הפוגמים שנעשה הפל קלקולו בתוכו פקע אסורו לגמרי ולא הדר רכבא עלה אסורא אפי' אחר שנתקנו דהוי פנים חדשות ולש"ל פאן אין דיחוי באסורין פיון שפבר נפסל ונתבטל לגמרי דין אונקל מתחלה: ו) ויש בזה ג"כ מן הסברא דהיכי שפבר נפסל מאכילת פלב ע"י פגמו וקלקולו לא ישוב עוד הפגם לדין אונקל גמור עיי' נוב"ק יו"ד סי' כ"ו במ"ש הר"מ פ"ב מטו"א הי"ח יבש פחרס טהור ולא התנה שאם יוכל לחזור ולשרות שהוא טמא כמו"ש בדין טומאות חמורות בר"מ פ"א מאה"ט הי"ג משום דבטומאת אוכלין מפל האונקל פתיב וזה לא ישוב לעולם לאוכל אדם אף שיחזור ע"י שרי' שיהי' ראוי לקלב עכ"פ פיון דמתחלה פבר נפסלו מאכילת פלב פרח תורת אונקל מהם לא מהני מה שיכולים לחזור ולשרות פיון שאפי' ע"י שרי' לא ישוב להיות אוכל אדם ואע"ג דכל זמן שלא נפסלו מאכילת פלב אף שאינם ראויים לאדם אם פבר נטמאו נשארו בטומאתם מ"מ אם נפסלו מאכילת פלב קודם שננטמאו לא מקב"ט אף אחר שנעשו ראויים לקלב ע"י שרי' פיון שא"ר עוד לאדם ע"ש: ולפי"ז הכ"נ לגבי אסורי אכילה דנבלה שאינה ראוי' לגר אינה קרוי' נבלה אע"ג דבבכורות כ"ג אמרי' לר"י דאתי למעוטי דוקא סרוחה מעיקרא הרי פתבו התוס' שם דלענין אסור סרוחה מעיקרא ל"צ קרא דעפרא בעלמא הואוא"כ מותר אפי' בא"ר לגר רק דכה"ג מהני חזר ונתקנו שאם נעשה ראוי לאדם הדר אסורו אבל היכי שפבר נפסל מאכילת פלב שאז אין אופן שישוב עוד לכלל אוכל אדם שוב אין חזר לאסורו וכן בנ"ד הגם שיש בנ"א שאוכלין הונארשט עם העור יחד מ"מ העור לעצמו אינו מאכל אדם שהרי הוא נייר בעלמא רק שאוכלין אותו ע"י שנשתנה מראיתו ע"י הבשר הממולא בו ועכ"פ שגם טעם הטישלקער ליים באופן שנשארו עוד ממנו בהנייר לא שב להיות מאכל אדם פי דבר שפבר נפסל מאכילת פלב אין לו תקנה לאדם עוד פדברי הר"מ הנ"ל ממילא שאין חזר לאסורו וכבר פתב ג"כ בנוב"ת יו"ד סי' נ"ז לגבי הא דפסחים (מ"ה)

בפת שעפשה ונפסלה מלאכול לאדם חייב לבער והוא בש"ע סי' תמ"ב סעי' ט' ומשום דראוי לחמץ ביה עיסות אחרות מ"מ אם פבר נפסלה מפלב לא מהני מה דיכול לחמץ וא"צ ביעור והוכיח פן בשיטת הש"ס ומדברי הר"ן שם ואף לדעת הרמב"ד בפ"ד הי"א בפת שעפשה שהביא ירושלמי דוקא נסרחה ולבסוף נתחמצה זהו במלוגמא שהיא לא נפסלה לפלב אבל בנפסל לפלב אין חילוק ואע"ג דגם שאור א"ר לאכילה ואפה"כ אסרו רחמנא מטעם דראוי לחמץ כמו"ש הר"ן הוא משום דשאור עצמו לא נפסל לפלב עיי"ש, ונוראות נפלאתי במה שהעלה פן גם בשי' הרמב"ד ו"ל ולא הזכיר מדברי הרמב"ד פ"א ה' חמץ ה"ב על מה שפכת הר"מ דאי' חמץ ושאור אחד הוא ושי' הרמב"ד דחלוק דין שאור מפת דבשאור אפי' נפסל מאכילת פלב חייב לבער מטעמא דראוי לחמץ דלא שנייה זה בפת ובסמ"ג מביא ראי' לזה מתוספתא מאימתי איקרי שאור משיפסל מאכילת פלב והוא כשי' הרמב"ד ו"ל, הרי מפירש שי' הרמב"ד ו"ל להיפוך דכל מה דאמר בגמ' הטעם דראוי לחמץ איתא רק לגבי שאור דנפסל מאכילת פלב דאי בפת אינו ראוי לחמץ בו עיסות אחרות לסברתו ולפלא לי שלא העירו בזה אחד מהמתבררים: ז) רק להלכה קיי"ל כהר"מ וכמו"ש במג"א סי' תמ"ב סקי"ד דאין חילוק בין חמץ ושאור כהר"מ ומ"מ דלא פהרמב"ד עכ"ל ונמצא מתקיים סברת הנו"ב דבנפסל מאכילת פלב לא מהני מה דראוי לחמץ רק דשאור לא נפסל מפלב ולפי"ז נראה דהכ"נ לענין זה דמהני חזר ותקנו לאוכל אחר שנפגם שהוא רק באינו ראוי לאדם אבל בנפסל מפלב לא מהני חזר ותקנו דלא עדיף חזר ותקנו מסברת הואיל וראוי לחמץ בו עיסות אחרות דלא מהני בנפסל מאכילת פלב והכ"נ לא מהני חזר ותקנו כיון שפבר פרח ממנו תורת אונקל, ולפי"ז ממילא בנ"ד אחר שנתבשל מיץ העצמות בתערובת דברים אחרים שנפגם עיי"ז ונפסל מאכילת פלב א"כ גם אח"כ ששמעבדין את הגייר בפארמאלין שפיריטוס אפי' נאמר שמוציא זה את הטעם לפגם שמתחלה וכן אפי' אח"כ ששממלאין בשור בדקין של הגייר ולא נרגש טעם לפגם מ"מ כיון שמתחלה פבר נפסל מאכילת פלב שוב לא מהני חזר ותקנו דכבר פקע איסורו ולא הדר רכבא עלה, ועוד דממנ"פ שהרי אדרבה אית לן למימר שע"י העיבוד בהפארמאלין שפיריטוס יצא פל טעם הטישילער-ליים מהגייר שפן טבעו ותכונתו של הפארמאלין ולתכלית זה נתון בזה למען לשרוף ולאבד טעמו וריחו של הליים כדי שלא יפגום את הבשר הנחתן בהדקין ומשום זה לחוד הי' לנו להתיר, ויש לדמות זה להא דע"ז (ל"ג) בנודות העכו"ם שריבבן ופירש"י שבעוד הגזפת הם נותנין יין ליטול טעם מרירותו של זפת שרי דנעשה כזורק מים לטיט ואר"פ ש"מ שהוא נכרי דשדא חמרא לבי מלחי דישראל שרי, ופי' התוס' שהוא מקום עשיית המלח ומותר מפני שהאור שורפו וכלה שם כזורק מים לטיט ורב אנשי פריה דמ"מ לא אגיל לאיבוד כמו נודות דזוהמת העור מבטל היין עכ"ד, ולפי"ז מכש"כ בנ"ד בפארמאלין שנותן לתכלית זה לבטל הטעם דעדיף עוד מדין הנודות רק אפי' נימא דזה לא מספיק לסמוך ע"ז משום דאין ליבון באונקלין ועיין פמ"ג יו"ד סי' ס"ט מ"ז סקכ"א וקיי"ל אפשר לסוחטו אסור, הגם שאפשר לחלק כחילוק התוס' ע"ז הנ"ל דמשום ליבון האש שפיר כתב הפמ"ג שאין להתיר כמו בבי מלחא אע"ג דהאש שורפו משא"כ בנ"ד דעכ"פ לא גרע מזוהמת העור דמבטל היין, רק דאפי' אם באנו לחוש דשמא נשאר מעט שלא יצא כולו אבל לפי"ז הרי שוב איכא התיירא מטעם דנפסל מאכילה תחלה אפי' לפלב ואפי' אם הי' רק נפסל

מאכילת אדם ונחוש שיחזור לאיסורו אחר ההפרדה ע"י הפארמאלין שהוציא את הטעם לפגם א"כ ממנ"פ מותר דאם מהני ההפרדה להוציא פל הטעם הרי הועיל הליבון וליתא לאיסורא ואם תאמר דלא מהני ההפרדה להוציא הכל רק שישאר עוד מעט א"כ לא אפשר בהפרדה ולא מקרי חזר ותיקנו, רק דא"צ לזה הממנ"פ אחר דמתחלה פבר נפסל מאכילת פלב וכבר נתברר דבכה"ג לא מהני חזר ותיקנו דכבר פקע איסורו לגמרי ונעשה היתר גמור שמוותר להשתמש בו גם לכתחלה ועיין שו"ת שבוי"י ח"ב סי' ע' בקמה שמששתמשין בבלאז מטופות ונבלות לקשור על פלי שתי מפני שנתבש פבר פל הלחלוזחית ואין בו טעם פלל, גם בש"ע יו"ד סוס"י פ"ד בשרץ שרוף שמוותר לאכלו משום רפואה דעפרא בעלמא הוא וכתב במים חיים להפר"ח דבנשרף לגמרי אף לבריא מותר וע' פר"ח או"ח סי' תמ"ה סק"א והכ"נ בנ"ד שגפסל לגמרי מאכילת פלב דהוי כעפרא בעלמא מותר אפי' לכתחלה, זה הנלע"ד להלכה ולמעשה ומ"ש הש"ך יו"ד סי' פ"ז ס"ק ל"ג בדינו של השבולי לקט בעור הקיבה שנתבש שמוותר דמ"מ אין לעשות כן לכתחלה פבר פתב בשו"ת רע"א סי' ר"ז שהוא משום דחיישינן שפא לא נתיבש לגמרי אבל בנתיבש לגמרי נדאי שגפסל מאכילת פלב מותר אפי' לכתחלה] ועכ"ז מפני שהדבר נוגע למעשה להנהיג זה בקביעות לצורך הרבים ע"כ רצוני שלא לסמוך ע"ז רק באופן שייסכים אתנו עוד רב מובהק ומנ"י ומנן תסתיים שמעתא: ח) דרף אגב אעורר בדברי התוספתא שהבאתי מאימתי קרוי שאור משפסל מאכילת פלב, ראיתי בשו"ת אגרי יושר ח"ב סי' קצ"ח שכתב בפ"י התוספתא שגמשה על שאמר בתוספתא מקודם איזה חמץ שנתחמץ מאחרים משום דשיטת התוספתא הוא דנתחמץ מאליו ל"ה חמץ א"כ נמצא דשאור הוא הגורם האחד להחמיץ אחרים לכך אפי' בגפסל לפלב חייב לבער וע"כ זה הטעם שדחאו הפוסקים התוספתא מהלכה שהוא משום שי' הש"ס דילן (פסחים מ"ג) אין לי אלא שנתחמץ מאליו כו' דאדרבה טפי קרוי חמץ בנתחמץ מאליו א"כ ל"ה שאור גורם האחד להחמיץ עכתו"ד, ומאד אתמה פה קדוש יאמר פן בשי' התוספתא דנתחמץ מאליו ל"ה חמץ מה שהפתוב מכחישו וישא העם את בציקו טרם חמץ וכמה משניות כמו (בפסחים מ"ה) בצק שבסדקי ערבה כו' וישם (מ"ו) מנתתה עד הערב אם התמיצה התמיצה אתמהה, ועל פרחו דגם בתוספתא דקאמר איזהו חמץ שנתחמץ מאחרים הוא לרבותא דאפי' נתחמץ מאחרים וכסוגי' דפסחים (מ"ג) הנ"ל: ט) ובדברי התוס' (בכורות כ"ג) שהבאתי דלטומאה איירי קרא דלא תאכלו כל גבילה בסרוחה מעיקרא ולאסור מיירי בגסרחה אח"כ שמתה ע"ז בנוב"ק יו"ד סי' כ"ו דאיך יתכן דקרא חזא ומפסק בתרי עניני, ונראה שיתכן עפ"ד הש"ך יו"ד סי' ל"ג ראי' (מחולין ל"ב) קתני גבילה דלא מטמאה מחיים ש"מ דנקובת הנשט ל"ה גבילה מחיים אבל בתב"ש פתב שיש חילוק בין אי' לטומאה דאפי' מפרקסת אינה מטמאה דחשיבה כחי' ולפי"ז יתכן שפיר דקרא לא תאכלו כל גבילה מיירי בחד גוונא שגסרחה כפירש"י (ע"ז ס"ח) במנפה שחין בנקיבת הנשט או במפרקסת דלגבי טומאה הוי סרוחה מעיקרא דעדיין ל"ה גבילה לטומאה ולאסור ל"ה סרוחה מעיקרא דכבר הוי גבילה מחיים ודו"ק ויש הרבה לפלפל עוד בזה וכעת אין להאריך יותר: ידידו דוש"ת.

סימן סב. ב"ה ג' פנחס תרצ"ד.

שוכט"ס לכבוד ידידי הרב הה"ג הררי ויבקי כש"ת מו"ה זאב אביגדור פינק נ"י דומ"צ דק"ק טארנא: הגיעני יקרתו עם שאלתו במועדו ועל שאני עמוס בענינים הרבה חשבתני להניח לעת פנות פי אקח מועד לתת עיוני בדבר שיש בו עיון לענות בו, אבל בראותי התחדשות הטורות מאין פנות אל המנוחה אמרתי לא אעכב יותר ואשיבו מפני הכבוד אף ע"ד רישומי דברים בהתפזי: ע"ד השאלה בשדה של ירושה שיש לאח ואחיות שדוחקים אליהם הפומרים והמאגיסטראט למפור להם על בית אלילים ואם לא יתנו ברצון יקחו בע"כ והאחיות בנדאי יחזמו על המכירה ושאל האח אם מותר לו ג"כ לחתום על השט"מ וכ"ת פתב למעניתו דברים של טעם והערות נכונות: א) והנה בהא דגיטין (מ"ד) המוכר ביתו לעפו"ם דמי' אסורין שפירש"י במוכר באי' והאי' משום לא תחנם אבל הרמז"ל בפ"מ מע"ז הי"ג מפרש במוכר ביתו לע"ז ובאמת מפורש הוא בתוספתא דע"ז פ"ז המוכר ביתו לעבודה זרה דמיו אסורין ויליף הנאה לים המלח כו' ובט"ז יו"ד סי' קמ"ג סק"ד הביא דין זה מהב"י בבדה"ק בשם א"ח דמי שמוכר ביתו ברצון לאליל הדמים אסורין כו' והוא מפורש בר"מ ובתוספתא והדברים עתיקים, והנה לפי דברי הב"ח בסי' קמ"ג דאם לא הי' הבית עצמו נעבד אלא שהעמידו בו עפו"ם לא הי' נקרא מתנה לעפו"ם בבנין הפותל כמו שבונה הטרקלין שיש בה פופה לע"ז וא"כ לש"י י"ל דה"ה מוכר ביתו לע"ז שאסור הוא ג"כ בבית הנעבד לע"ז דוקא אבל לא בית שמעמידין בה ע"ז דלא חמיר מוכר מבונה, אבל הרי הש"ך דחה לדברי הב"ח ו"ל והוכיח דאפי' אין הבית עצמו נעבד לע"ז אסור לבנותו ומהא דטרקלין אדרבה משם ראי' לאיסור דדוקא בטרקלין שהוא תשמיש דתשמיש שרי: ב) וב"שוב פירש"י דגיטין (מ"ד) הנ"ל שמפרש במוכר סתם בית בא"י ומשום לא תחנם ולא פ"י כהר"ם והמפורש בתוספתא דהיגנו במוכר לע"ז, יתכן ליישב דרש"י ו"ל לשיטתו דהנה בע"ז (י"ג) פליגי ר"י ור"ל במהנה לע"ז דר"ל ס"ל נהנה הוא דאסור אבל מהנה שרי ור"י אמר נהנה אסור מהנה לכש"כ, ובתוס' הקשה לר"ל מהא דלקמן (מ"ז) מי שהי' פותלו סמוך לע"ז ונפל אסור לבנותו אלא כונס בתוך שלו, ופריף וקא שביק רוחא לע"א, ותי' דהתם איכא הנאה? תירה ונראה פנותן מקום לע"ז, ור"ת פ"י בנדאי פל מהנה אסור לבד מהכא מפני שיש בזיון לע"א באותה הנאה שפורע המקס שלא לתת העטרה בראשו: ונחזי אנו לפי"ז בבונה או מוכר בית לע"ז שהאסור משום מהנה איך הדין אליבא דר"ל דס"ל מהנה מותר הנה מ"ש התוס' הנ"ל לגבי כונס בתוך שלו דאסור גם לר"ל משום דאיכא הנאה? תירה נראה דזה אין לו ענין גבי מוכר ביתו בדמים או בונה בית בשכר שהרי היכי שעושה זה בשכר שוב ליכא הנאה? תירה שהרי הרב אומר פן הוא רבינו הר"ן ו"ל במתני' דע"ז (נ"א) עפו"ם שהי' לה גינה או מרחץ כו' ואין נהנין ממנה בטובה הי' שלה ושל אחרים נהנין ממנה בין בטובה בין שלא בטובה והק' הר"ן לפירש"י דבטובה היגנו בשכר א"כ פי איכא לאחרים חלק בהדה מאי הוי הא מרויח לע"א ותי' פיון דשקיל מינ' פירות לא מהנה הוא, והוא מחי' הרמב"ן ו"ל ועיין במל"מ פ"ז מע"ז דכוננתו לומר דלא מהנה גמור הוא ומשוה"כ לא החמירו בהו שלה ושל אחרים עכ"ד, וא"כ מבואר דה"ה מוכר ביתו שלוקח דמים מהם בנדאי ל"ה הנאה גמירא מה שמנהנה לע"ז ובכה"ג ס"ל לר"ל דמהנה מותר זולת מה ששאר בטעמא שיהי' מוכר ביתו לע"ז אסור אפי' לר"ל הוא מדברי הר"ת בתוס' ע"א (י"ג) הנ"ל דגם ר"ל לא אמר דמהנה מותר רק התם דאיכא

ע"י הנאה זו בזיון לע"ז, ולפי"ז אתי שפיר דין התוספתא דמוכר ביתו לע"ז אסור גם אליבא דר"ל דכה"ג דליכא בזיון מודה ר"ל דמהנה אסור: ואמנם בשי"ר ש"י ז"ל מבואר דאליבא דר"ל דמהנה מותר הוא אפי' היכי דליכא בזיון לע"א כמו"ש במל"מ פ"ז והוכיח זה שקהרי בע"ז (י"ג) פירש"י בהא דלר"ל מהנה מותר דלא איירי דוקא לגבי מקס שיש בו בזיון כמו"ש התוס' רק דשרי בכל מהנה ולכך הק' התוס' ג"כ בע"ז (מ"ד) דבטובה היינו בשכר א"כ יהי מותר לר"ל לפירש"י דר"ל ס"ל בכל מהנה דמותר עיי"ש במל"מ, והשתא דמיייתנו להא מתורץ היטב פירש"י בגיטין (מ"ד) במוכר ביתו לעכו"ם שהוא משום אי' לא תחנם ולא פי' ע"פ התוספתא משום מוכר לע"ז וכמו"ש הר"מ משום דרש"י ז"ל לשיטתו דאליבא דר"ל מהנה מותר בכל גונוי אפי' היכי דליכא בזיון וא"כ גם מוכר ביתו לע"ז שלוקח דמים וליכא הנאה יתירה למה יהי אסור לר"ל וע"כ הוא שיהביא לפירש"י לפירש שיהא' משום לא תחנם ואתי' אליבא דכ"ע, ודוק היטב פי נכון (מאוד: ג) ולדינא בנ"ד לכאו' אין נפ"מ אם לא יהי' איסור אליבא דר"ל פינן דקיי"ל כר"י לגבי ר"ל דמהנה אסור ואפי' במקס דאיכא בזיון לע"א, ואמנם יתכן לפי"מ שהבאתי לעיל דשי"הב"ח ז"ל דאם לא הי' הבית עצמו נעבד לע"ז ליכא משום מהנה והש"ך ז"ל הוכיח דרק בכמו טרקלין שהוא תשמישי תשמיש מותר משא"כ בתשמישי עכו"ם, אבל אפתי י"ל דכ"ז במהנה סתם שאינו לוקח שכר בכה"ג איכא הנאה יתירה פתוס' ע"ז (י"ג) הנ"ל משא"כ כה"ג שמוכר וישקיל מהם דמי מכירה דכה"ג לדברי הרמב"ן הנ"ל ל"ה עוד הנאה גמירא ושרי בשלה ושל אחרים א"כ הכ"נ היכי שמוכר בית לע"א והבית עצמו לא יהי' נעבד רק שיהי' תשמיש לע"ז שוב אפשר דהוי כמו שילה ושל אחרים שמוכר במהנה הנאה מועטת כזו שלוקח חליפיו פינן שהוא בתערוכת שילה ושל אחרים והכ"נ בבית שהוא לתשמישי ע"ז פינן דהבית עצמו לא נעבד רק משום שיש בה תשמיש ע"ז הוי כמו תערוכת שילה ושל אחרים שיהי' חזינו דתשמישי תשמיש כמו טרקלין מותר ולא חשבינו התשמיש לע"ז כמו ע"ז עצמה ולא אמרינו ג"כ שיהי' איסור מהנה גם לתשמיש דתשמיש מפני שעכ"פ נצמח הנאה גם להע"ז עצמה רק דלא חשבינו תשמיש ע"ז כע"ז עצמה כ"א כמו שני גורמים דהיתר ואיסור ולכך הותר לעשות תשמיש לתשמיש, (ואפשר שהוא ג"כ מאותה סברא עצמה פינן דהוי תשמיש ע"ז כמו שילה ושל אחרים שהותר מהנה הנאה שאינה גמירא לכך מותר גם תשמיש לתשמיש משום דתשמיש ג"כ ל"ה הנאה גמירא) וא"כ ממילא הכ"נ שמוכר אפי' חד תשמיש ע"ז בכה"ג שלוקח שכר חליפיו משום דל"ה הנאה גמירא כדברי הרמב"ן ומותר בשלה ושל אחרים ודו"ק, ואל תתמה על חידוש דין זה שקהרי יותר מזה שי"הב"ח הנ"ל דליכא אי' מהנה בבנין משמשי ע"ז, ואני באתי לומר דעכ"פ בשכר לא יהי' איסור מהנה בזה, אבל כ"ז דרף הערה וקשה להעמיד הלכה ע"ז שיהי' מותר לבנות בית משמשי ע"ז אם יקבל שכר ורק תשמישי תשמיש מצינו שמוכר כמו טרקלין אבל לעשות תשמישי ע"ז עצמה לא מצינו ומבואר במשנה סנהדרין (ס') דהמלביש ומהנעיל עובר בל"ת וא"כ ה"נ בעושה תשמיש ומכש"כ שעושה בית לע"ז שהוא כמלביש ומנעיל לה: ד) ובאמת צ"ע בשי"הב"ח הנ"ל דאם אין הבית עצמו נעבד רק שמעמידו בה ע"ז ליכא אי' מהנה ולמה יגרע בית להעמיד ע"ז ממלביש ומנעיל, ועיין חולין (קכ"ט) דבכ"ז בהשתתנה לתצי דלעת יש יד לאיסור והראב"ד ז"ל השיג דלא אמרו יד אלא לענין טומאה ולא לענין איסור וכתבתי

במק"א דְּכֹהֵן מְצִינֵנוּ בְּחֻלִּין (ק"ח) דְּפְלִיגֵי אִי יֵשׁ יָד לְהַכְשֵׁר דַּמ"ד יֵשׁ יָד מִשׁוּם דְּהַכְשֵׁר תְּחִלַּת טְנוּמְאָה הוּא וּכ"פ הַר"מ ז"ל בְּפ"ה מִטו"א דְּיֵשׁ יָד לְהַכְשֵׁר וּלְפִי"ז י"ל דַּהַכ"נ לְגַבֵּי ע"ז דְּכָל טְנוּמְאָת ע"ז נִצְמַח מִן הָאִיסוּר דְּאִי לֹא שְׁנֹאֶסֶר מְדִין ע"ז לִיכָא טְנוּמְאָת ע"ז ע"כ הָאִיסוּר תְּחִלַּת טְנוּמְאָה הוּא, וְדַמְיוֹן זֶה יִתְכּוֹן לְעֵינֵי אִיסוּר עֲשִׂיית תְּשֻׁמִּישֵׁי ע"ז דְּהֵם כְּמוֹ יָד לַע"ז וּבִפְרָט לְעֲשׂוֹת בֵּית לְהַעֲמִיד בּוֹ ע"ז שֶׁהֵבִית שׁוֹמֵר לוֹ וּכְדוֹנְגָמָא שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' פְּסָחִים (כ') דְּאָפִי' לְמ"ד אִין יָד לְהַכְשֵׁר אָבֵל לַכ"ע יֵשׁ שׁוֹמֵר לְהַכְשֵׁר: ה) וּבְמָה שֶׁהֶעֱרַתִּי דְמִשְׁמָשֵׁי ע"ז הֵם בְּגֵדֵר יָד לַע"ז יְבוֹאֵר ג"כ מִתְּנִי' דַּע"ז מ"ז וּבַר"מ פ"ח ה"ד דְּמַכְנִיס ע"ז לְבֵית וְהוֹצִיאֵו הוֹתֵר הַבֵּית וְכֵן אָבֵן שֶׁהַעֲמִיד עָלָי' ע"ז וְסִילְקָה הוֹתֵר הָאָבֵן וּבִינְאָר בַּמְרַכָּה מ"פ"ז דְּמִשְׁמָשֵׁי ע"ז חֲלוּקִין מְדִין ע"ז דְּתְשֻׁמִּישֵׁי ע"ז אִין אִיסוּרִין אֶלָּא בְּשַׁעַת תְּשֻׁמִּישָׁן עֵי"ש, וְלַהֲנַ"ל דְּתְשֻׁמִּישֵׁי ע"ז הֵם בְּגֵדֵר יָד לַע"ז הִנֵּה מְצִינֵנוּ כְּזֶה לְגַבֵּי יָד לְטְנוּמְאָה בַּגַּמ' דְּסוּפָה (י"ד) דִּידוֹת שְׁפָסָסֵן טְהוּרִין וּמוֹתֵר לְסַפָּה בְּהוֹן וְהִינֵנוּ אַע"ג דְּכָל הַפְּלִים אִין עוֹלִין מִטְנוּמְאָתוֹן אֶלָּא בְּשִׁינוּי מַעֲשֵׂה אָבֵל יְדוֹת כֵּינֵן שְׂאִין רְאִינֵן לְקַב"ט מַחְמַת עֲצָמֵן רַק מִשׁוּם יָד לְאִוְכָל וּמִכֵּינֵן שְׁפָסָסֵן שֶׁהִתִּיר אֲגָדוֹן טְהוּרוֹת וְעֵינֵן שׁו"ת אַנ"ז ס' תַּע"א בְּזֶה, וּלְפִי"ז הַכ"נ לְגַבֵּי יְדוֹת ע"ז מִכֵּינֵן שְׁפָסָסֵן מִמִּילָא הוֹתֵרוּ כְּמוֹ יְדוֹת שְׁפָסָסֵן וְכַתְּבֵתִי זֶה אָף לְהַעִיר הַגַּם שְׂאִינוּ נֹוגַע כ"כ לְעֵינֵינוּ: ו) וְאָמַנְם לַנ"ד מְלַבֵּד מַה שְׁכַתְּבֵתִי לְהַעִיר שְׁלֵא יְהִי אִיסוּר עֲשִׂיית מִשְׁמָשֵׁי ע"ז אִם עוֹשֵׂה זֹאת בְּשִׁכְרוֹ וְאִין סְתִירָה לְזֶה מְדַבְּרֵי הַר"ן בְּרַמ"א ס' ק"ע"ג סַע"י א' בְּכֹתֵל שְׁלוֹ וְשֵׁל אֲלִילִים דְּמַחְצָה שֵׁל אֲלִילִים אִיסוּר וּמִיָּהוּ מוֹתֵר לְמַפּוֹר לְהֵם חֲלָקוֹ בְּכָל מְקוֹם שֶׁהוּא עַכ"ל דְּמַבְּנָאֵר דְּבְּכֹתֵל שֶׁהוּא כְּלוֹ שֵׁל יִשְׂרָאֵל אִיסוּר לְמַכְרוֹ אֶף שְׁמַקְבֵּל שְׁכָר דְּמִי הַמְּכִירָה, הַתֵּם לֹא מִיִּירֵי בְּכֹתֵל מִשְׁמַשׁ ע"ז רַק שֶׁהַכֹּתֵל עֲצָמוֹ נִעֲבָד וְכַדְמוּקֵי לֶה בִּירוּשָׁלַיִם שֶׁהַשְׁתַּחֲוָה לְכָל אָבֵן וְאָבֵן הַבִּיאוּ הַתּוֹס' וּבַט"ז ס' קמ"ג סק"א: ז) אָף אִפִּי' לְמָה שְׁכַתְּבֵתִי שְׁקָשָׁה לְקַבֵּל זֶה לְהַלְכָה בְּהִיתֵר מִשְׁמָשֵׁי ע"ז בְּשִׁכְרָה מ"מ לְכָאוֹ שֵׁיִשׁ לְהוֹסִיף צִידוֹד הִיתֵר בַּנ"ד עַפְמ"ש בְּשׁו"ת מַהֲרַש"ם ח"ג ס' ע"ב לְחַדֵּשׁ דָּאֵם הַפְּסִילִים עוֹמְדִים עַל כִּיפָה מְיוֹחֶדֶת גְּבוּהָ י' וְרַחֵב ד' הוּי כְּוֹתְלֵי הַבֵּית רַק תְּשֻׁמִּישֵׁי דְתְשֻׁמִּישׁ וּבְאִוְכָן זֶה לֹא יְהִי אִיסוּר בְּמַכִּירַת אוֹ עֲשִׂיית בְּנִין בֵּית לְהַעֲמִיד ע"א: אָבֵל גַּם זֶה אִינוּ לַנ"ד מְלַבֵּד שְׂדִין הַמַּהֲרַש"ם ז"ל עֲצָמוֹ צ"ע, וְהִי לְפִי דְבָרֵיו מְקוֹם לְדוֹן בְּהִיתֵר לְכַנּוֹת כְּוֹתְלֵי הַבֵּית לומר שֶׁהֵם בְּכָלֵל מִשְׁמָשֵׁי מִשְׁמָשִׁין, אָבֵל לְמַפּוֹר הַקְּרָקַע שֶׁיַּעֲמִידוּ ע"ז בְּבֵית שְׁעָלָי' וְדַאי דְּהַקְּרָקַע הוּי תְשֻׁמִּישֵׁי ע"ז עֲצָמָה דְּמָה בְּכָף שֶׁהַפְּסִילִים עוֹמְדִים עַל גַּבֵּי כִיפָה גְּבוּהָ י' וְרַחֵב ד' מ"מ הַכִּיפָה אַחַת הִיא עִם הַקְּרָקַע שֶׁהוּא יְסוּדָתָהּ וְכַמְתְּנִי' דְּאֵהֲלוֹת פַּט"ו מ"ה שְׂאֲרָצוֹ שֵׁל בֵּית כְּמוֹהוּ עַד הַתְּהוּם רַק שְׂבָאֵנוּ לְצַדֵּד דְּאָפִי' תְשֻׁמִּישֵׁי ע"ז עֲצָמָה לֹא יְהִי אִיסוּר בְּעוֹשֵׂה בְּשִׁכְרָה כְּבָר כְּתַבְתִּי שְׁקָשָׁה לְהַעֲמִיד לְהַלְכָה מַה שְׁלֵא שְׁעָרוֹם הַפּוֹסְקִים בְּדָבָר הַחֲדָשׁ, זוֹלַת אֶפְשָׁר שֵׁיִשׁ לְצַרֵּף זֶה לְסִנִּיף אִם יִמְצָאוּ צִדִּים אַחֲרֵי: ח) וְהִנֵּה עוֹד יֵשׁ לְצַדֵּד בַּנ"ד שֶׁבַעֵל הַשְּׂדָה הוּא שְׁוֹתֵף עִם אַחוֹתָיו וְהֵם כְּבָר מְכָרוּ חֲלָקֵם לְהַפּוֹמְרִים וְעַתָּה הַיִּשְׂרָאֵל הָאֵחָ שְׁלָהֵם הוּא שְׁוֹתֵף עִם הָעַפְכוֹ"ם בְּשְׂדָה שֶׁא"א בְּחֻלְוָה א"כ י"ל דְּלִיכָא אִיסוּרָא לְמַפּוֹר לְהֵם חֲלָקוֹ כְּדַבְּרֵי הַר"ן בְּרַמ"א הַנ"ל בְּכֹתֵל שֶׁהוּא שְׁלוֹ וְשֵׁל אֲלִילִים דְּמוֹתֵר לְמַפּוֹר לְהֵם חֲלָקוֹ: ט) עוֹד יֵשׁ לְכָאוֹ לְצַדֵּד בְּאִוְכָן שְׁכָר מְכָרוּ אַחוֹתָיו חֲלָקֵם וּכְבָר נִמְצָא בְּיַד הָעַפְכוֹ"ם רֹב הַשְּׂדָה א"כ הוֹל"ל דְּבַטֵּל חֲלָק הַמוֹעֵט שֵׁל יִשְׂרָאֵל בְּרוֹב שֵׁל עַפְכוֹ"ם שֶׁא"א בְּחֻלְוָה בְּדִינֵיהֶם, וְכַמוֹ שֶׁהַקְּשָׁה בַּח"ס בְּנִדְרִים פ' הַשְׁוֹתֵפוֹן שִׁיָּהִי בְּטֵל חֲלָקוֹ שֵׁל הַמְּדִיר בְּרוֹב הַחֲלָקִים שֵׁל אוֹתָהּ הַעִיר

בביהכ"נ, רק משום דקרקע לא בטיל כפירש"י (גיטין נ"ד) ועיין חו"ד סי' ק"י ובהגהת אמ"ב דרק מדרבנן ל"ב משום דבר חשיב וא"כ בנ"ד אם יהי' איסור דרבנן שוב הרי בדרבנן מתירין בכל מקום משום איבה אבל גם זה אינו דהכא לא בטיל חלק הישראל משום דממונא לא בטיל פדאמר בביצה (ל"ח) והח"ס שם יפה הק' בנוגע לאי' נדר משום דאמר בגמ' ה"תם נהי דממונא ל"ב איסורא בטיל אבל הכא שנוגע רק לממון אם נקרא ממון ישראל ממונא לא בטיל: י) סוף דבר הגם שהעלתי כמה צדדים וסניפים להתיירא מ"מ אינם מספיקים להלכה ולמעשה ומיראי הוראה אני להורות היתר בזה ומשום הטעם שאם לא ימכור ברצון יקחו בע"כ עיין שו"ת שי"צ סי' ס"ג לענין למכור להם ביה"ק באונס פנה פתב דמוטב שיקחו בחזקה בע"כ ולא יתן ברצון ודומה זה למתני' דתרומות פ"ח מי"א ר"א א"א יטמא את פולן ואל ימסור לא את אחת מהן והכ"נ בנ"ד: יא) פן ראיתי בשו"ת אמרי יושר ח"א סי' נ' הצריכים עיון לדעתי מה שכתב שם שנוראה מהריטב"א ע"ז (י"ג) דכל איסור מהנה לע"א הוא משום רוצה בקיומו, ובזה יש קצת להעיר לכמ"ש הפר"ח או"ח סי' ת"נ דרוצה בקיומו הוא רק אי' דרבנן וכגמ' ע"ז (ס"ד) שאני ירושת הגר דאקילו רבנן שפא יחזור לקלקילו א"כ לפי"ז כל אי' מהנה לע"א יהי' רק דרבנן ובאמת איסורו מה"ת פדאמר בע"ז (י"ג) נהנה אסור מהנה לכש"כ נהרי נהנה איסורו מקרא דלא ידבק בידיה מאומה וגו' וכמו"ש בעצמו שם, עוד כתב שם שנוראה דלא שייך אי' מהנה רק פשיש שם כבר ע"א ונותן לה מקס לצורכי ע"א אבל פשוטן מעות לבנות ע"א אוילי ל"ש מהנה פיון דבשעה שנותן אין שם ע"א עדיין, ולא אבין איך פירוש דברי הר"מ פ"ז הנ"ל ע"פ התוספתא וגמ' גיטין (מ"ד) דמוכר ביתו לע"א דמיו אסורין וברמ"א סי' קמ"ג ובט"ז דאסור למכור בית לע"א ואפ"ל באין הבית עצמו נעבד, והאיסור מבואר שהוא משום מהנה לע"א אף שעדיין אין שם ע"א, גם מה שכתב לחדש דלא שייך מהנה ורוצה בקיומו היכי שע"ז ממעט תפלה שיתן ברצון פחות ממה שיתן בע"כ, תמיהני מתוס' ע"ז (י"ג) דר"ל דס"ל דמהנה מותר הוא רק בכה"ג שיש ע"ז בזיון לע"א נמצא לפי"ז דלר"י אפי' בכה"ג אסור ואין לה למעוטי תפלה יותר מזו שגורם לה בזיון, ע"כ לענ"ד כל דבריו שם צ"ע במחכג"ת: מה שהזכיר כ"ת בדבריו בשם היש"ש ב"ק פ"ב דמה דאמר בנדרים פ' השנותפין שהדירו זא"ז דמותרין בחצר שא"ב דין חלוקה דהוא דוקא בשנותפין שקנו ולא באחין היורשין לא מצאתי זה ביש"ש ונהיפך ידעתי משו"ת פנ"י ח"ב חו"מ סי' צ"ה שהביא משו"ת הר"ן סי' ל"ה שאין חילוק ואם לא כתב כ"ת בטעות ונמצא ביש"ש אלא יודיעני מקומו בדיוק (שוב חזר וכתב השואל שמקומו ביש"ש ב"ק פ"ה אות ל"ב (דף מ"ה) אבל חפשי לא מצאתי גם כתב שבס' ערך שי' חו"מ סי' קפ"ח הביא יש"ש הנ"ל ואין הס' אתי) כבר נמשכתי להאריך קצת הגם שבראש מכתבי גליתי שאכתוב בקיצור הוא מפני שרוב הדברים רחש לבי בשעת כתיבה: והנני ידידו דושהטוש"ת.

סימן סג. ב"ה טו"ב סינן תרצ"ב שוכט"ס לכבוד ידידי הרב הגדול החרוף ובקי זה השכל והרעיון מו"ה משה ציממעטבוים נ"י מק' בייטש: הגיעני קונטרסו הנחמד וראיתי משנתו סדורה וערוכה בעיון יפה ואסוקי שמעתתא ויאתה לו תהלה בכפלים לתושבי' ידו האחת בעסק ומסחר והשגית תלמודו בידו יהי ד' עמו וינקה לשתי שלחנות תורה וגדולה: א) ע"ד השאלה בנוגע להפאבריק אשר אתו שהביא לו נכרי המשמש בבית תפלתם שק

מלא פסולת מן הגרות שהיו דולקות שמה, למען להחליף לו וליתן לו גרות בעדם, אם אין חשש אי הגנאה בהפסולת משום תקרובת ע"ז ואם מותר לעשות מהם גר מצנה, וע"ז סובב הולך בקונטרסו לבאר כל דבר על אפנו, למרפז ההלכה ורצונו לשמוע חו"ד בזה: (ב) הנה בש"ע יו"ד סי' קל"ט סעי' ט' גרות של שפחה שמדליקין לפני' נול' הם ואסורים ואם משפנם או מכרן לישראל מותרים דכיון שפנין לצורף עצמן זה ביטולן, ויש חילוק בזה בין כיון הפומר שהוא ע"מ שלא לחזור ולהדליק דהוי ביטול, ובין פבו מעצמן דאז הקיטר רק מטעם מכרן או משפנו דתלני בפלוגתא בש"ע סעי' י"ב אי הוי ביטול, ואע"ג דהרמ"א סי' קמ"ו פתב דקיי"ל דהוי ביטול במכרן או משפנו לגבי משפשי עפוי"ם וגם המחבר עצמו סעי' י"ב הביא דעה זו פראשונה וכבר הק' פן בש"ף פאן דברי המחבר אהדדי מה דסתם פאן דרק בכיון לצורף עצמן זה ביטולן, אבל בכבו ממילא אסורין דלא מהני הקיטר במכרן או משפנו, ובמק"ח בשם התפל"מ ומשנ"ח תירצו שפן דרפז של המחבר למשנה אחר רוב דעות והקא גרות של ע"ז מכריע המשקל להחמיר משום דעת הר"מ שהביא הש"ף סק"ג דהני גרות יש להן דין תקרובת ואין להם ביטול כלל ע"כ לא סמך פאן המחבר להתיר מטעם מכרן או משפנו לחוד: (ג) ובאמת לכא' עפ"י דעת הר"מ סגר בעדניו הש"ף ו"ל דרף הקיטר לכתחלה בהנהו גרות של עפוי"ם, שכתב הש"ף בסק"ג דלשי' הר"מ בפ"כ מעפוי"ם דאפי' דבר שאינו קרב ע"ג מנבח אסור אם נמצא במקום עבודתן א"כ הנהו גרות אם הכניסום במקום עבודתן תקרובת ניהו ואין להם ביטול והב"ח פתב ע"ז ודבריו נכונים וכל בעל נפש יש לו להחמיר כו' אבל הנה מקורו של הר"מ ו"ל הוא מגמ' דע"ז (נ"א): דאר"א ב"ח כל שהוא לפני' מן הקלקליו אפי' מים ומלח אסור ושי' המחבר פאן סעי' ה' דדוקא דבר שפיוצא בה קרב לגבי מנבח פגון מים ומלח אמרי' דלפני' מן הקלקליו הוי תקרובת ע"ז, אבל שי' הר"מ דמים ומלח מקרי אינו קרב למנבח מפני שאין דרף להביאם לבדם בלי דבר אחר כמו"ש הכ"מ: ולכא' שיש לתלות דבר זה בפלוגתא אי משום דקרב ע"י דבר אחר מקרי הקרבה דכה"ג פליגי בפסחים (נ"ו): דאמר במכניסו לקיום ע"י ד"א קמיפליגי מ"ס שמי' קיום ומ"ס לא שמי' קיום, וע' פסחים (ו'): וכ"ת פיון דמינטר אגב ביתי' חשיבי והתנן כו' ותוס' חגיגה (כ"ו): ד"ה פלי דטלטול ע"י ד"א ל"ה טלטול ומקרי עשוי לנחת וע' ע"ז (ל"ב) דפליגי ר"א ור"י ברוצה בקיומו ע"י ד"א: אף בשי' הר"מ תיקשי מהא דע"ז (נ"א) דזרק מקל לפני' פטור ואינה נאסרת משום דל"ה פועין פנים זריקה משתפרת וכ"פ הר"מ פ"ג ודחוק לומר שזה שלא במקום עבודתה וראיתי בשבילי דוד ליו"ד שעמד בזה ות' דדוקא בדבר שאין דרכו לשמש ואמרי' לדורן הובא שם מקרי תקרובת וכמו שהוציא זה הר"מ ממתני' דבשר היוצא אסור אף דלא שחטו שם משא"כ במקל וכה"ג שעושה בו איזה עבודה של שימוש, ולפי"ז ה"ה במ"ש הב"י פאן דלשי' הר"מ הנהו גרות נמי אם הכניסום במקום עבודתם תקרובת ניהו ולית להו ביטול, ולהנ"ל יתכן דשאני גרות שבאים לשמש להאיר ולא לשם דורן אפשר שיועיל ביטול גם לשי' הר"מ, ומ"מ צ"ע די"ל דזו עצמו שבאים להאיר לפני' ע"ז מקרי דורן עכ"פ שהרי בלאה"כ שי' הריא"ז שהובא בש"ג דגרות ע"ז הוי תקרובת דהדלקה הוי כמו הקטרה ועיין שעה"מ ה' לולב בזה: (ד) אמנם בשעה"מ שם פתב לחדש דאף בנמצא במקום עבודתה לפני' מן הקלקליו אפי' לשיטת הר"מ דלא בעי בזה כע"פ והוי תקרובת ע"ז גם שאינו ראוי למנבח, מ"מ מודה הר"מ בכה"ג שיש

לו בִּיטוּל פִּינֵן דְּדִין זֶה דְּתִקְוֹנָת ע"ז אֵין לָהּ בִּיטוּל נְפָקָא לֵן מְקָרָא וַיֵּאָכְלוּ זְבָחֵי מַתִּים אֵין לָהּ בּוֹ אֶלָּא חִידוּשׁוֹ וַדּוּקָא בְּתִקְוֹנָת כַּע"פ דְּאִיירֵי בִי קָרָא דְהֵינּוּ זְבַח אֲמָרֵי דְאֵין לּוֹ בִּיטוּל, וְהַכ"נ בְּהִנְהוּ גֵרוּת שֶׁל עֲפו"ם שְׁחוּשׁ בָּהֶם בְּב"י מְשׁוּם דְּהָיִי בְּמָקוֹם עֲבוּדָתָם וְלִהְיָא מוֹר מ"מ בִּיטוּל יֵשׁ לָהֶם וְכַרְו"מ הֵבִיא עוֹד מְהֵרִיטְב"א ז"ל שֶׁפְּתַב דְּמָה שְׁאָסוּר בְּנִמְצָא לְפָנִים מִן הַקְּלָקְלוֹן הוּא רַק מְשׁוּם נוֹי וּמְשִׁמְשֵׁי ע"ז וְכ"כ מְפָרֵשׁ בְּקִרְיַת סְפָר לַהֲמַבִּי"ט ז"ל דְּכִנּוּנַת הַר"מ ז"ל לְאַסּוֹר בְּזָה הוּא רַק מִדִּין מְשִׁמְשֵׁי ע"ז א"כ בְּהִנְהוּ גֵרוּת נְמִי לַכ"ע יֵשׁ לָהֶם בִּיטוּל: (ה) אֲמָנָם מְפִינֵן שְׁפָאֲנוּ לְזָה נ"ל לְדוֹן בְּדָבָר חֲדָשׁ דְּבִהִנְהוּ גֵרוּת שֶׁל עֲפו"ם הַנְּקַחֵין בְּפֶאֶרִיק י"ל דְּאָפִי בִּיטוּל לֹא צָרִיף בְּהוּ, וְהוּא שְׁהָרֵי יֵשׁ הַפָּרֵשׁ בֵּין תִּקְוֹנָת לְמְשִׁמְשֵׁין דְּבִתְקִוּנָת פִּינֵן שְׁהַקְּרִיבָה נְאֻסְרָה עוֹלָמִית כְּמַתְנִי דַּע"ז (כ"ט) דְּבִשְׁר הַיֵּצֵא אָסוּר, מִשָּׂא"כ בְּתִשְׁמִישֵׁי ע"ז אֵין אִיסוּרֵן אֶלָּא בְּשַׁעַת תְּשִׁמִּישׁוֹן וְכַמוֹ שְׁבִיָּאָר זֶה בַּמְרַכָּה"מ פ"ז מְדַבְּרֵי הַר"מ פ"א ה"ד וְה"ה דְּמַכְנִיס ע"ז לְבֵית וְהוֹצִיאֵו הַתֵּרַת הַבֵּית וְכֵן אָבֵן שְׁהַעֲמִיד עָלָיו ע"ז וְסִילְקָה הַתֵּרַת הָאָבֵן כְּמַתְנִי דַּע"ז (מ"ז) אַא"כ שְׁנַעֲשֵׂה מִתְחִלָּה לְתִשְׁמִישׁ ע"ז הַר"ז עוֹמֵד בְּאִיסוּרוֹ אַע"פ שֶׁסְּלָקוּ וְכַמוֹ"ש הַר"מ פ"ז ה"ד וּמְשַׁמְעוֹת הַש"ס דְּדוּקָא עֲשָׂאוּ לַע"ז דַּא"כ לֹא נְאֻסְרוּ אֶלָּא בְּעוֹדֵן מְשִׁמְשֵׁין מִשָּׂה"כ כְּתַב רַבֵּינוּ פ"ז ה"ב וְכָל הַנַּעֲשֵׂה בְּשִׁבְלָה דְּאֵז נְאֻסֵר עוֹלָמִית, וְכֵן יְפָרֵשׁ הַר"מ ז"ל סוּגְיָה גַּמְ' ע"ז (נ"א) לְגַבִּי פְּרַכִּילֵי עֲנָבִים דְּמַקְשָׁה הָא ל"ה כַּע"פ וְלֹא כְּעִין זְרִיקָה מְשַׁתְּבֵּרַת וְל"ה תִּקְוֹנָת ע"ז וּמְשִׁמְשֵׁי כְּגוֹן שְׁבִצְרֵן מִתְחִלָּה לְכַף וְהֵינּוּ דְהוּ"ל פְּרַכִּילֵין וְשִׁבְלִים דְּבָרִים שֶׁל נוֹי נְאֻסוּרֵין לְעוֹלָם כְּדִין תְּשִׁמִּישֵׁי ע"ז שְׁנַעֲשֵׂו מִתְחִלָּה לְשֵׁם תְּשִׁמִּישׁ וְהֵינּוּ דְאָמַר בִּירוּשְׁלַמִי לֹא סוּף דְּבָר עֲטוּרוֹת שִׁבְלִים אֶלָּא אֶפֶי עֲטוּרוֹת שֶׁל נֶרֶד וְהַטַּעַם מְשׁוּם תְּשִׁמִּישֵׁי ע"ז וְהָא דְתַנּוּן אָסוּר דְּמְשַׁמְעָה לְעוֹלָם מְשׁוּם דְּחוּשֵׁין שְׁנַתְּלִישׁוּ וְנַעֲשֵׂו לְכַתְּחִלָּה לְשֵׁם ע"ז וּמִיָּנֻשׁב קו' הַר"מ דְּמָה שֶׁפְּתַם רַבֵּינוּ וְהַשְּׁמִיט אוֹקִימָתָא דְגַמ' שְׁבִצְרֵן מִתְחִלָּה לְכַף מְשׁוּם דַּע"ז פֶּל תְּשִׁמִּישֵׁי נוֹי אָסוּר שְׁמָא נַעֲשֵׂה לְשֵׁם ע"ז דְּאָסוּר עוֹלָמִית, עַכ"ד הַמְרַכָּה"מ הַנְּחַמְדִּים: ו) וַעֲפִי"ד הַמְרַכָּה"מ מְתוּרְץ לִי מָה שְׁהַקְּשָׁה בְּשַׁע"מ ה' לוֹלָב בַּמ"שׁ הַכְּנֵה"ג בְּהִגָּתָה ב"י בְּדַעַתְהָרְמ"ק שֶׁהֵבִיא הַכ"מ פ"ט ה"ט"ז דְּהָא דְבַעֲי כַּע"פ הוּא רַק לְעַנְגֵין שֶׁהוּא נְאֻסֵר אֶפֶי ע"י בִּיטוּל, אֲבָל אִיתְסוּרֵי מִתְסַר אֶפֶי שְׁלֹא כַּע"פ וּבְבִיטוּל סְגִי וּמִשָּׂה"כ אָמַר בַּגְמ' ע"ז (נ'): דְמֵאן דְּלֹא פְּרִישׁ סִבָּר בְּעֵינֵן כַּע"פ וְלִיפָא וּמִתְרִים בְּבִיטוּל פִּינֵן שְׁחִיפּוּ בְּהֵן דְּרָכִים וְהַק' הַשַּׁע"מ מִמָּה דְּמַקְשָׁה הַש"ס מְפָרִכִילֵי עֲנָבִים דַּל"ה כַּע"פ וְלֹא זְרִיקָה מְשַׁתְּבֵּרַת וּמֵאֵי קו' הָא אַע"ג דַּל"ה כַּע"פ אִיסוּרָא אִיפָּא: וְלִהְיָא מוֹר מִיָּנֻשׁב שְׁהָרֵי סְבַרְת הַכְּנֵה"ג דְּבִשְׁלֹא כַּע"פ אִיסוּרָא מִיָּהָא אִיפָּא הֵינּוּ מְשׁוּם תְּשִׁמִּישֵׁי ע"ז וְעֵינֵן אַגְוֹדַת אַזּוּב סוּגְיָה דַּכְתָּמ"ש הֵבִיא מְהֵרִיטְב"א ע"ז (נ').

(שְׁפְתַב בְּשִׁי הָרָאב"ד כֵּן דְּבֵאִינוּ כַּע"פ אִיסוּרָא אִיפָּא וְהֵרִיטְב"א הַק' דְּמַהֲכִי תִימִי פִּינֵן שְׂאֵין זֶה בְּכָלל אֲשֶׁר חָלַב זְבָחִימוּ יֵאָכְלוּ וְתִי בַּס' הַנְּל דְּטַעַם הָרָאב"ד ז"ל פִּינֵן שְׁעֲבוּדָתָהּ בְּכַף לֹא גָרַע מְשִׁמְשֵׁי ע"ז שְׁנַאָסֵר וְצָרִיף בִּיטוּל, וַא"כ מְתוּרְץ שְׁפִיר קו' הַשַּׁע"מ דְּבִאָמַת הֵינּוּ דְּמְשִׁמְשֵׁי הַש"ס כְּגוֹן שְׁבִצְרֵן מִתְחִלָּה לְכַף שַׁע"כ נְאֻסְרוּ מִטַּעַם מְשִׁמְשֵׁי ע"ז כְּסְבַרְת הָרָאב"ד וְהַכְּנֵה"ג מְשׁוּם דְּאֵי לֹא בְּצָרֵן מִתְחִלָּה לֹא הָיוּ נְאֻסְרֵין כ"א שְׁעַת תְּשִׁמִּישׁוֹן וְרַק בַּכְּה"ג שְׁבִצְרֵן מִתְחִלָּה לְכַף נְאֻסְרוּ עוֹלָמִית וְצָרִיכֵין בִּיטוּל וְדוּק נְכוּן: ז) בְּאִנְפֵן דְּבִתְשִׁמִּישֵׁי ע"ז לֹא נְאֻסְרוּ אַחַר שֶׁסְּלָקוּן כ"א מְסַפֵּק דְּשְׁמָא תְּחִלַּת עֲשִׂיָתוֹן לְשֵׁם ע"ז לְפִי"ז י"ל לְגַבִּי גֵרוּת שֶׁל עֲפו"ם הַמְּבֹאָר בַּש"ע דְּאִיירֵי בְּגֵרוּת שֶׁל שַׁעֲנָה שְׁעוּשִׁים

מתחלה לכה ועכ"פ ספק נעשו לכה משא"כ בנרות דידן הנעשים בפאבריק הרי ודאי שאין תחלת עשייתם לשם ע"ז ונקא ואפ"י אם נעשו בהפאבריק בכנונה לכל דבר שיש בזה גם מחשבה לע"ז הרי מבואר בתוספתא פ"ח דכלים ובר"מ פ"ח דכלים הי"ג דאמן שעושה ומניח זוגין לבהמה ולדלתות דאם רוב העשוי לדבר שאין מקבל טומאה הפל טהור עד שיפריש מקצתו לדבר המקב"ט וע' ירושלמי גטין פ"ג ה"א ובש"ע או"ח סי' תרכ"ט ברמ"א דאזלינו במחצלת בטר רוב העושין לסיפוף וא"כ הכ"נ פינו שידעינו שגרות הפאבריק הרוב אינם לע"ז וא"כ הפל טהור דמקרי ודאי לא נעשו לשם כה וע"כ אפי' אותן גרות שנשתמשו לע"ז מ"מ אחר שסילקו מותרים אפי' בלא ביטול משום דתשמשי ע"ז אין איסורם אלא בשעת תשמישן ודוק, ועכ"פ דאחר שכיבן או אפי' כבו מעצמו דמהני בהו ביטול דמכרן או משכנן דאף לשי' הר"מ דבמקום עבודתם ל"ב כע"פ מ"מ ל"ה יותר משמשי ע"ז פנ"ל ומנהי ביטול פנ"ל: ח) ובשעה"מ ה' לולב מותיב לנפשי דאס"ד להר"מ בלפנים מן הקלקלין שלא כע"פ מהני ביטול א"כ תקשי מה דמקשה הש"ס ע"ז (נ"א) אלא מעתה אבני מרקוליס במה יאסרו ומאי קו' הא פעור ומרקוליס נאסר אפי' שלא כע"פ דומיא דלפנים מן הקלקלין משום דחויז כפנים דמו כדאר"י ב"ח וליכא למימר דהכי פריה במה יאסרו אפי' בביתול דא"כ מאי משני נעשה כמגדל ע"ז הא ע"ז גופא יש לו ביטול: עוד הק' השעה"מ כן על שי' הכנה"ג הג"ל דאפי' שלא כע"פ מ"מ איסורא איכא דא"כ מאי מקשה אבני מרקוליס במה יאסרו: והג"ל לתרץ דבע"ז (מ"ב) מותיב לר"ל דאמר ע"ז שנשתברה מאלי' מותרת מהא דעפ"ם שהביא אבנים כו' אסורות אמאי תהוי כעפ"ם שנשתברה מאלי' ומשני כדבא גזרה דלמא מגבה לה וחדר מבטל לה, ובתוס' לקמן (ס"ד): ד"ה מסתברא ומל"מ פ"ח מע"ז הי"א דמה דאמר גזרה דלמא מגבה לה הוא רק אליכא דר"ל דצריכין לזה אבל לר' יוחנן דקיי"ל פנותי דע"ז שנשתברה מאלי' אסורה לא באנו לגזרה זו רק דישאל אינו מבטל ע"ז שלא כעפ"ם מן הדין שאין העפ"ם מבטל בשביל ששברה ישראל דהוי כנשתברה מאלי' ולפי"ז במשמשי ע"ז דלכ"ע בנשתברה מאלי' מותרת כדאמר בירושלמי ע"ז פ"ד ה"א מאן דאמר שברי ע"ז אין להם ביטול הא משמשין לא גם בס' ט"ת לירושלמי שם הראה לש"ס דילן (ע"ז נ"ג) דר"י ור"ל דאמרו תרנו' בימוס שנפגם מותר ואפ"ל למ"ד עובדין לשברים ה"מ עפ"ם דזילא בי' מלתא לבטולה אבל הני שקלו להאי ומייתי בימוס אחרינא, והיינו נפגם ונשבר מאליו, ומבואר בש"ע סי' קמ"ו סעי' ב' דמשמשי ע"ז אפי' אחר שבאו ליד ישראל יכול העפ"ם לבטל ובר"ן ע"ז פ"ד הביא מה שנסתפק הרמב"ן ז"ל דבמשמשי ע"ז דישאל שיועיל ביטול רק דהר"ן מסיק דלא מהני בשל ישראל אבל עכ"פ נראה דהישאל יכול לבטל משמשי של עפ"ם דלא גרע מנשתברה מאלי' דמותר לכ"ע במשמשי וא"כ שפיר מתורץ קו' השעה"מ דהש"ס הקשה אלא מעתה אבני מרקוליס במה יאסרו כלומר פינו דליכא כע"פ וזריקה משתברת ליכא משום תקרובת ע"ז ואי משום דלפנים מן הקלקולין אסור אפי' שלא כע"פ הרי איסורו רק מדין משמשי עפ"ם ושוב הדרא קו' הש"ס בד' מ"ב דאמאי אבני מרקוליס שהביא ישראל אסורות להוי כע"ז שנשתברה מאלי' שהרי במשמשי ע"ז לכ"ע בנשתברה מאלי' מותרת ולכה משני נעשה כמגדל לע"ז דהוי גוף ע"ז דקיי"ל נשתברה מאלי' אסורה

נדוק: ט) ועפי"ד הרמב"ם דבמקום עבודתם אפי' דבר שאינו ראוי למזבח אסור מאז הערתי בישוב קו' התוס' חולין (מ) בהא דאר"ה היתה בהמת חבירו רבוצה לפני ע"ז כיון ששחט בה סימן אחד אסרה והקשו דלמה נקט דוקא לפני ע"ז דבכל דוכתי דאיירי בשוחט לא נקט לפני ע"ז ועוד דאמאי פריה בסמוך אש"ח לא לחייב דמחמה בעפר הוא ונהרי התם בשלא שחט לפני ע"ז ולא מתסרא ומ"מ חייב העובד מידי דהנהו אעובד להר, ונ"ל הנה בב"ק (ע"א) דפריה הש"ס בשוחט לע"ז כיון ששחט בה פורתא אסרה פירש"י דהקנ' הוא משום דס"ד דישנו לשחיטה מתחלה ועד סוף אבל התוס' הק' דאפי' למ"ד אין לשחיטה אלא לבסוף נאסרת בפורתא קמא שהאסור תלוי במעשה ולא בשחיטה כדאמר בחולין (מ) אע"ג שאמר המשתחנה לבהמת חבירו לא אסרה עשה בה מעשה אסרה: י) ונ"ל דרש"י לשיתו (סנהדרין ס"ב.

ד"ה תיפוק שכתב דלכך שחט סימן אחד לעכו"ם חייב משום דעשה מעשה חטה"ע בפנים, והנה בחולין (כ"ט) מבואר דעשה מעשה חטה"ע לא שייך רק בשחט סימן אחד אבל בשחט מיעוט סימנים בחוץ תלי' בדין אי ישנו לשחיטה מוע"ס נמצא דשחט מיעוט סימן לע"ז ל"ה כעין פנים למ"ד אין לשחיטה אלא לבסוף והוי כשוחט בהמה בע"מ לע"ז דאמר בע"ז (נ"א) דפטור דלא אסרה תורה אלא כעין פנים, וא"כ מאוד צודק פירש"י בב"ק כן דפריה כיון ששחט בה פורתא אסרה שהוא רק למ"ד ישנו לשחיטה מוע"ס אף אפי' בשחט סימן אחד לע"ז הרי לפירש"י חולין (מ) ותוס' חולין (כ"ט) דמקרי גתלקלה בשחיטה לש"ל עשה מעשה חטה"ע וא"כ למ"ד אין לשחיטה אלא לבסוף ל"ה שחיטה לע"ז דל"ה כע"פ אבל למה דאמרי' בע"ז (נ"א) דלפנים מן הקלקלן אפי' מים ומלח אסור ושי' הר"מ דאפי' דבר שא"ר למזבח נמצא דבמקום עבודתה אפי' בפורתא קמא גהי דל"ה כע"פ מ"מ נאסרת: יא) ולפי"ז מתורץ קו' התוס' ב"ק ה"ג"ל דהנה ממה דאמר המשתחנה לבהמת חבירו עשה בה מעשה אסרה משם ל"ק כ"כ דהתם לא משום תקרובת ע"ז רק משום ע"ז עצמה נאסרת וכונת התוס' בקושיתם ע"כ הוא רק ממה דאמר שם היתה בהמת חבירו רבוצה לפני ע"ז כיון ששחט בה סימן אחד אסרה הרי דמשום תקרובת נאסרת בסי' אחד אבל להג"ל י"ל דהתם שפיר קאמר ברבוצה לפני ע"ז דוקא והיינו מקום עבודתה דשם לא בעיכע"פ לכה נאסרת שפיר בפורתא קמא: ומתורץ עפי"ז קו' התוס' חולין ה"ג"ל דלמה נקט רבוצה לפני ע"ז כיון דאפי' שלא בפני ע"ז נאסרת ולהג"ל ניקח דבכל מקום שהוא שחיטה כע"פ בב' סימנים ל"ב בפני ע"ז אבל ה"כ דקאמר כיון ששחט בה סימן א' אסרה בעי דוקא רבוצה לפני ע"ז והיינו במקום עבודתה: יב) ומתורץ ג"כ קו' השג"ל של התוס' ממה דפריה מהשוחט בשבת בחוץ לע"ז אש"ח לא לחייב דמחמה בעפר הוא ונהרי התם בשלא שחט לפני ע"ז, ונראה דהרי בפסחים (ע"ג) מקשה הש"ס בהא דהשוחט חטאת כו' מאי תיקון והק' בתוס' שהרי תיקון להוציא מידי טומאה דאו' רק אליבא דריב"ב דס"ל תקרובת ע"ז מטמא באוהל ליכא תיקון והול"ל לריב"ב מה תיקון ותי' דהו"מ לשנויי הכי דתיקון להוציא מידי טומאה אלא אין רוצה לזקוק מפאן שיהא טומאת תקרובת לאו דאו' לפי שהגמ' רוצה לזקוק כן בהעור והרוטב ודחו לה עכ"ד, נמצא עכ"פ דקו' הש"ס מאי תיקון הוא רק באופן דתיקום מתני' אפי' בשית ריב"ב דתקרובת ע"ז מטמא מדאו': והנה התוס' (ע"ז ל"ב): ד"ה והוציא פתבו דלריב"ב דאמר תקרובת ע"ז מטמא דיליף ממת ס"ל דאפי' תקרובת

שאינה פעין פנים אסור וא"כ שפיר מתורץ קו' התוס' פיון דבעי הש"ס לאוקמי הא
דהשוחט חטאת כו' גם בש"י ריב"ב שפיר פריד פיון ששחט בה פורתא אסרה ולא מצי
לשנויי בששחט שלא בפני ע"ז שהרי כל מה דבעי לפני ע"ז הוא משום דל"ה כע"פ
ולש"י ריב"ב ל"צ כע"פ פלל ודו"ק: יג) ומתורץ בזה גם קו' המס"ל בחי' לע"ז במה
דמשני הקא באומר בגמר זביחה הוא עובדה והק' דממנ"פ אי בתחלת שחיטה אומר פן
הרי מפי שחט פורתא פבר נעשה מוקצה לע"ז וא"ר לפאה"מ ואי שאמר בסוף שחיטה
דבגמר זביחה עובדה הרי פבר נעשה בע"מ בשעשה ששחט בה רוב שנים וקיי"ל בש"ס
ע"ז (נ"א) דשוחט בהמת בע"מ לע"א פטור ומוקי לה במתוסר אבר דל"ה כע"פ והכ"נ
בגמר זביחה דאמר לעיל (ל"ב) דריאה פמאן דמנחא בדיקולא הוי מחו"א, ולהנ"ל
מתורץ שפיר ממנ"פ דלמ"ד השוחט בע"מ פטור הרי בלאה"כ ל"ק קו' הש"ס די"ל כקו'
התוס' דמיירי דלא שחט לפני ע"ז ורק דהש"ס מקשה אליבא דריב"ב דלא בעי כע"פ
ול"ב ג"כ לפני ע"א א"כ לדידן גם השוחט בע"מ חייב ושפיר משני הש"ס, ודוק כי
חריף: יד) מה שהעיר רו"מ בקונטרסו להוכיח פדברי הקרית ספר דלפנים מן הקלקליו
לש"י הר"מ באינו ראוי למזבח האיסור רק מטעם משמשי ע"ז שיש להן ביטול פנ"ל
מלשון הר"מ פ"ז הט"ו בשר יין או פירות כו' הקריבם לפני נעשו תקרובת ואע"פ
שחזרו והוציאו הרי אלו אסורין לעולם כו' המוצא פסות וכלים כו' במד"א בזמן שמצאן
חויץ למקום עבודתו אבל אם מצאו בפנים כו' הרי שכתב לגבי בשר יין ופירות ואסורין
לעולם הנינו דלא מהני בהו ביטול משא"כ באינה פתב רק דאסור בהנאה ולא נקט לעולם
משום דמהני ביטול, הנה הי' יכול לסייע פן מש"ס תמורה (ל"ד) גבי כל הנשרפים אפרם
מותר חויץ מאפר אשירה ואפר הקדש לעולם אסור ומיערב הוא דלא קעריב ותני משום
דאשירה יש לו ביטול בעפ"ם הקדש אין לו בטילה עולמית הרי דמדייק מלשון ואסורין
לעולם שאין להן ביטול ובאינה דלא קתני לעולם המשמעות שיש להן ביטול, ואמנם
מצינו דיוק זה בגמ' לגבי דאו' ודרבנן ביבמות (קי"ג): דייקא נמי דקתני גבי דידה
נשתטית לא יוציא וגבי דידן' לא יוציא עולמית מאי שנא כו' אלא ש"מ הא דאו' הא
דרבנן, והנה אמנם שדיוקים אלו יש להם ענין בפרייתא ובגמ' ולא בלשון הפוסקים מ"מ
אם אין ראי' לדבר זכר לדבר יש בדברי הרמז"ל ודבריו מתקבלים ע"ד סמך לדברי
הק"ס: טו) ומה שהעיר רו"מ בדברי הט"ז סי' קל"ט סק"ד דהא דהניח בשר לפני ע"ז
הוי תקרובת דהנינו דוקא בשר בהמה ולא בשר עוף דלא סגי במין הקרב למזבח ונהרי
בגמ' ע"ז (נ"א) מקשה לגבי שוחט בע"מ דפטור אילימא בדוקין שפעין השתא בב"נ חזי'
לגבוה בבמה דידהו והכ"נ הרי חי' ועוף פשרים בבמה דידהו פמבואר בזבחים (קט"ו)
ועתו"ס חולין (כ"ב) ובמנ"ח מ' כ"ו כ"כ לענין שחייב בשוחט חי' ועוף לע"ז מה"ט וא"כ
הכ"נ בהניח בשר עוף עכ"ק פבר קדמו בזה בשו"ת מהרי"א הלוי ח"א סי' ל"ד ותני'
בפשיטות דרק בשוחט שעשה מעשה פעין פנים נאסר אף בדברים דלא חזי אלא לב"נ
בבמה דידהו משא"כ בהניח דעת הט"ז דלא נאסר רק אם אותו דבר ממש ראוי לגבוה
ועיי"ש שכתב לסייע להט"ז מתוס' ע"ז (נ"ב): לגבי פפרות דהוי כע"פ דדמיא למנחת
מאפה אבל משום מנחת סולת לא הי' נאסר דבעינן אותו דבר ממש שיהי' קרב בפנים
באפי' וגם רו"מ הביא מדרכ"ת בשם ס' חקר הלכה ממה דשוחט בע"מ מחו"א פטור
דל"ה כע"פ הרי פדברי הט"ז דלא סגי במין הקרב, ובדעת הפרישה דסגי במין, יפה פתב

בְּשֵׁם הָרֵב הַגָּדוֹל מו"ה מִנְשֵׁה נִימָאן נ"י שֶׁהוּא כה"ג דְּאָמַר בְּמִנְחוֹת (כ"א) הִלְכָה דָם
חֲמוֹר שְׁקָרֵשׁ וְאָכְלוּ חֵיב הוֹאִיל וּכְנֻגְדוֹ רָאוּי בְּחֻטְאוֹת הַחִיצוֹנִיּוֹת הָרִי דְאָפִי בְּבִהְמָה
טְמֵאָה שְׁלֹא קָרַב פְּלִל בְּפָנִים אֲמָרִי הוֹאִיל וּכְנֻגְדוֹ רָאוּי וְה"ה בְּבִשְׂר עוֹף רַק דְּמַהֲשִׁ"ס
דַּע"ז וְתוֹס' הַגָּ"ל מוֹכַח כַּהֲט"ז.

וּבְדוּמָה לָזֶה מְצִינּוּ פְּלוּגְתָא דְתַנְאֵי בְּמִנְחוֹת (נ"ח) ר"א אֹמַר פֶּל שְׁמַמְנוּ לְאִישִׁים ר"ע
אֹמַר פֶּל שְׁשִׁמוּ קְרָבֵן אר"ח בְּשֵׁר חֻטְאֵת הָעוֹף אִיפָא בִּינְיָהוּוֹע' תְּמוּרָה (י"א): בְּעֵי רְבָא
בְּעוֹף מַהוּ בְּהֵמָה א"ר וְהָא לָאוּ בְּהֵמָה הוּא אוּ דְלִמָּא קְרָבֵן א"ר וְהָא נִמִּי קְרָבֵן הוּא
וּבִזְבָּחִים פ"ג בְּעוֹף מָר מִיִּתִּי לֵה מַעֲוֵלָה וּמָר מִיִּתִּי לֵה מְכַבְּשִׁים רַק הָתָם תְּלִי פְּלוּגְתָתָם
בְּלִישְׁנָא דְקָרָא אִי בְּשֵׁר עוֹף בְּכָלֵל בְּשֵׁר בְּהֵמָה שְׂאִין לוֹ עֲנִין פֶּאן: טז) וְלִי יֵשׁ כְּעַת הָעֵרָה
חֲדָשָׁה בְּהָא דְאֲמָרִי הָכָא (בַּע"ז נ"ג) דְּזָרְק מִקַּל לְפָנֵי פְטוֹר מְשׁוּם דַּל"ה כַּע"פ זְרִיקָה
מִשְׁתַּבְּרָת וְהָרִי בְּדָבָר הָרָאוּי לְמַזְבֵּחַ ל"ב כַּע"פ כְּמַתְנִי דְבְּשֵׁר הַיִּנְצָא אֲסוּר וְכַמְבּוֹאֵר
בַּש"ע ס' קל"ט דְּדָבָר שְׁפִיּוּצָא בּוֹ קָרַב לְמַזְבֵּחַ פְּגוֹן בְּשֵׁר מִים וּמְלַח אִם הִנְיָחוּ לְפָנֵי
אֲסוּר מִיָּד א"כ ה"כ"נ בְּזָרְק מִקַּל לְפָנֵי לְמָאֵי דְאָמַר בְּמִנְחוֹת (ק"ו) קְרָבֵן מְלַמֵּד שְׁמַתְנֻדְבִּין
עֲצִים וְרַבִּי אֹמַר עֲצִים קְרָבֵן הֵן טְעוּנִין מְלַח כו' א"כ גַּם מִקַּל שֶׁל עֵץ הָיִי כִּי"ב קָרַב
לְמַזְבֵּחַ וצ"ע, וְיִתְכֵן עֲפִימ"ש הַב"ח בְּסִי' קל"ט בְּמָה שְׁנִסְתַּפְּקוּ הַתוֹס' לְגַבֵּי גְרוֹת עֲפו"ם
דְּאִי הָיִי תְּקוּרָבָת א"צ בְּיִטוּל פִּינּוֹן דַּל"ה פְּעִין פָּנִים רַק אִי הָיִי נוֹי צְרִיף בְּיִטוּל וְהָרִי הָיִי
פְּעִין פָּנִים שְׁהָרִי הַפְּהֵן הִי מְדַלִּיק הַגְּרוֹת לְפָנִים בְּכָל יוֹם, וְתִי דְלַעֲנִין בְּיִטוּל בְּעֵינֵי דוֹקָא
דְּבַר מְאָקֵל בְּדַכְתִּיב וַיֵּאכְלוּ זְבָחֵי מִתִּים וְדוֹקָא בְּתְּקוּרָבָת פְּעִין זְבִיחָה, וְלִפִּי"ז י"ל דַּה"ה
בְּעֲצִים פִּינּוֹן דַּל"ה דְּבַר מְאָקֵל בְּעֵינֵי דוֹקָא פְּעִין זְבִיחָה זְרִיקָה מִשְׁתַּבְּרָת: יז) ר"מ הָעִיר
דְּאֲמָאֵי בְּזָרְק מִקַּל פְּטוֹר וְאִינוּ נְאָסֵר דְּבַעֲיֵנֵי זְרִיקָה מִשְׁתַּבְּרָת וּפִירֵשׁ"י פְּעִין זְרִיקָת דָּם
שְׁבַפָּנִים שְׂאִינָה מְחֻנְבָּרָת אֲלָא מִשְׁתַּבְּרָת וְנוֹפֵל טִיפִּים טִיפִּים וְהָרִי בְּמִנְחוֹת (כ"א) אֲמָרִי
דָּדָם שְׁקָרֵשׁ בְּחֻטְאוֹת הַחִיצוֹנִיּוֹת כְּשֵׁר דַּכ' וְלִקַּח וְהָאֵי בַר לְקִיחָה וְנִתְיָנָה הוּא א"כ הָרִי
מְצִינּוּ גַם בְּפָנִים זְרִיקָה שְׂאִינָה מִשְׁתַּבְּרָת וְאֵע"ג דְּלַכְתַּחְלָה מְבּוֹאֵר בְּגַמ' שֶׁם דְּצְרִיף לְמָרֵס
דָּם הַחֻטְאֵת שְׁלֹא יִקְרוֹשׁ וְכַמוֹ"ש בַּס' ק"א שֶׁם וְרו"מ כָּתַב לְהַמְתִּיק מְשׁוּם לֹא יֵהָא טָפֵל
חֲמוֹר מִן הָעֵיִקֵר דְּשִׁירֵי הָדָם דַּכ' בְּהוּ שְׁפִיכָה וְאֵת פֶּל דְּמָה יִשְׁפּוֹף בְּנוֹדָאֵי לָאוּ סָגִי בְּדָם
שְׁקָרֵשׁ וְכַמוֹ"ש בַּק"א לְעֲנִין פֶּסַח דַּכ' בִּי שְׁפִיכָה רַק מְשׁוּם דְּשִׁירִים גּוֹפִי' לֹא מְעַכְבִּי ע"כ
כְּשֵׁר בְּדִיעְבַּד בְּדָם שְׁקָרֵשׁ אֲבָל עַכ"פ מְשׁוּם שְׁכָשֵׁר בְּדִיעְבַּד אֲמָאֵי לֹא מְקָרִי פְּעִין פָּנִים
וְכַה"ג שְׁכַתְּבַב בְּשׁו"ת שְׁבו"י ח"ב ס' י"ח בַּמ"ש הַר"מ דִּינִין מְזוּג נְאָסֵר מְשׁוּם יי"נ אַע"ג
שְׁכַתְּבַב הַר"מ דְּאִין נִתְנַסָּף אֲלָא יִין הָרָאוּי לְמַזְבֵּחַ רַק מְשׁוּם דַּהֲר"מ לְשִׁי בַּפ"ו מַה' תו"מ
דְּבַחַג אִם עֵרָה הַמִּים לְתוֹף הִינּוּ כו' יֵצֵא וְא"כ הַכ"נ מְשׁוּם שְׁכָשֵׁר דִּיעְבַּד בְּדָם שְׁקָרֵשׁ
יְהִי מְקָרִי כַּע"פ, ע"כ הָעֵרָתוֹ וְהִיא נִחְמָדָה: יח) וְיִתְכֵן כַּה"ג דְּאָמַר בְּתְּמוּרָה (י"א) בְּעֵי
רְבָא הַקְּדִישׁ אֲבָר לְדָמִיו כו' אוּ דְלִמָּא חַד מְגוֹ אֲמָרִי תְּרִי מְגוֹ לֹא אֲמָרִי, וּבַב"מ (ט':)
רַבֵּן סָבְרִי חַד מְגוֹ אֲמָרִי תְּרִי מְגוֹ לֹא אֲמָרִי וְתוֹס' בִּיצָה (ל':) ד"ה עַד לְעֲנִין מְגוֹ
דְּאֲתַקְצָאֵי דְתְּרִי מְגוֹ ל"א וְתוֹס' פְּסָחִים (מ"ו) דְּתְּרִי הוֹאִיל ל"א, לִפִּי"ז גַּם הָכָא מַה דְּנְאָסֵר
בַּע"ז בְּעַבּוּדָה פְּעִין פָּנִים שֶׁהוּא הוֹאִיל דְּהָיִי עַבּוּדָה בְּפָנִים וְגַם בְּפָנִים גּוֹפָא בְּדָם שְׁקָרֵשׁ
דְּכָשֵׁר דְּמְקָרִי רָאוּי לְכַפֵּרָה מְשׁוּם הוֹאִיל דְּהִדְרָא לְקַמְיִתָּא כְּמוֹת שְׁהִי צְלוּל הו"ל פְּתָרִי
הוֹאִיל וְתְּרִי מְגוֹ דְלֹא אֲמָרִינּוּ וְל"ה מְשׁוּה"כ פְּעִין פָּנִים: יט) מַה שְׁכַתְּבַב לְתַרְץ פִּירֵשׁ"י
בְּמוֹת (ק"ג) שְׁפִי סַנְדָּל שֶׁל תְּקוּרָבָת ע"ז שְׁתַּמָּה בַּכַּפ"ת וְשַׁע"מ הָא ל"ה כַּע"פ וְזְרִיקָה

משפּתּבּרַת וְהעִיר עפ"י הַמְבּוֹאֵר בְּזַבְחִים (פ"ה) וְנִתְחַ אֹתָהּ א"ר כְּשֶׁרָה וְלֹא פְסוּלָה דְהִיכִי שְׂאֵם עָלֶיהָ לֹא יֵרֵד מִן הַמִּזְבֵּחַ לֹא בְּעֵי הַפֶּשֶׁט וְנִקְרַב עִם עוֹרָהּ א"כ מְצִינוּ דְעוֹר קָרַב לְגִבֵי מִזְבֵּחַ גַּם דְקָרַב לְכַתְחֻלָּהּ בְּבִמָּה לִב"נ כְּמוֹ"ש הַתּוֹסֵף חוֹלִין (כ"ב) מִירוּשְׁלַיִם מְגִילָה דְבִבְמַת ב"נ עוֹלָה א"צ הַפֶּשֶׁט וְרַש"י לְשִׁיטְתוֹ בְּתוֹסֵף ע"ז (נ'): דְבִקְרַב לְמִזְבֵּחַ ל"ב זְרִיקָה מִשְׁתַּבְּרַת, הִנֵּה לְדַבְּרֵיו לֹא הִי צָרִיף לְזֶה רַק דְבִלֵּאָה"כ מְצִינוּ עוֹר קָרַב לְמִזְבֵּחַ שֶׁהִיא מִשְׁנֵה עֲרוּכָה (זְבָחִים פ"ה) הַצָּמֵר שֶׁבְּרֵאשֵׁי כְּבָשִׂים כּו' בְּזִמְנֵן שֶׁהוּן מְחַוְּבִים יַעֲלוּ וּבְגִמ' חוֹלִין (כ"ז) שֶׁהָרֵאשׁ אֵינוֹ בְּהַפֶּשֶׁטָה אֲבָל בְּאַמֶּת ז"א דְמִשׁוּם שְׂאֵינוֹ בְּהַפֶּשֶׁט עֲדִין לֹא מִקְרִי עוֹר קָרַב לְמִזְבֵּחַ דֹּא"כ עֲדִיפָא מְזָה גַם בְּזֶרֶק מִקָּל יְהִי מִקְרִי עֵץ קָרַב לְמִזְבֵּחַ בְּעֵצֵי הַמְעַרְכָּה רַק מִשׁוּם שְׂאֵין קָרְבָן לְעֲצָמוֹ וְהוּי הַעֲצִים וְאִפְּי' הָעוֹר רַק כְּמוֹ מְכַשִּׁירֵי קָרְבָן וְכָבֵר הָעֲרִיתִי לְעֵיל דְאִפְּי' אֲלִיפָא דְרַבִּי דְעֲצִים קָרְבָן הוּ לֹא מִקְרִי עֲצִים הַקָּרַב לְמִזְבֵּחַ מִשׁוּם שְׂאֵינוֹ אוֹכֵל וְא"כ מְכַש"כ לְגִבֵי עוֹר דְלֹא הוּי קָרְבָן, כֵּן שְׁמַעְתִּי מִקְשִׁים בְּמַתְנֵי דְזַבְחִים (ק"ג) אֵין הַמִּזְבֵּחַ מוֹכִיחַ שְׂאֵין לוֹ עוֹר בְּכ"מ, וְקִשָּׁה מִשְׁבֶּת (ק"ח) בְּכַנְפֵיו לְהַכְשִׁיר אֶת הָעוֹר דֹּא"ג דְעוֹר הוּא רַבִּי קָרָא הָרִי דְעוֹר קָרַב לְמִזְבֵּחַ וְכֵן בְּחוֹלִין (כ"ז) דְרֵאשׁ הָעוֹלָה א"צ הַפֶּשֶׁט וְהָעִירוֹנִי לְתַרְץ ע"פ הַתּוֹסֵף מְנַחֹת (ו') ד"ה מַה בְּמָה שְׂאֵין לוֹ הָיִתֵר אֲלֵא ע"י חֲבוּר כְּגוֹן גַּה"נ ל"ש לְמִיעֶבֶד יוֹכִיחַ, וְזֶה ג"כ כְּנ"ל דְהוּי רַק מְכַשִּׁירֵי קָרְבָן: כ) הָדָר נִידוֹן בְּדָבָר שֶׁאֲלֵתִינוּ בְּנֵרוֹת שֶׁל עֲפוּ"ם הַנִּקְחִים בְּפִאֲבָרִיק שֶׁיֵּשׁ סְבָרָא דְאִפְּי' בִּיטוּל א"צ מִשׁוּם דְבִפִּאֲבָרִיק לֹא נַעֲשׂוּ בְּנֵדָאֵי לְשֵׁם ע"ז וְאִפְּי' אִם הִי סִפֵּק בְּזֶה עַכ"פ שֶׁיֵּשׁ לְהַתִּיר בְּמִקְרָה אוֹ מִשְׁכָּנָה מִשׁוּם ס"ס דְשִׁמָּא אִפְּי' בִּיטוּל א"צ בְּאִנְפֵן שֶׁלֹּא נַעֲשׂוּ לְשֵׁם ע"ז וְסִפֵּק דְלִמָּא דְבְּמִשְׁמָשִׁים מִקְרָה אוֹ מִשְׁכָּנָה הוּי בִּיטוּל וְכַה"ג דְס"ס בְּגַמ' ע"ז (מ"א:) בְּשִׁבְרֵי צְלָמִים אֵימּוֹר לֹא עֲבָדוּם וְאֵת"ל עֲבָדוּם אֵימּוֹר בְּטָלוּם וְעִיִּין ש"ף יו"ד ס' ק"י סְקִנָּה בְּדַבְּרֵי הַר"מ לְגִבֵי כּוֹס וְטַבְעַת שֶׁל ע"ז לְחֻלְק דְרַק בְּאִי אֲכִילָה לֹא שְׂרִינֵן ס' אֲחַד בְּגוּף וְס' א' בְּתַעֲרוּכַת מִשְׂא"כ בַּע"ז לְגִבֵי הַנָּאָה וְעִשׂוֹת פִּרְ"ת ס' נ"ב בְּזֶה: וְטוֹבִים ג"כ צְדָדֵי הָיִתֵר שֶׁהַזְפִּיר דִּישׁ לְהַתִּיר כְּאֵן הַנֵּרוֹת אִפְּי' כְּבוּ מַעֲצָמֵן מִשׁוּם שֶׁהַחֲתִיכוֹת אֵינָם רְאוּיִים יוֹתֵר לְהַדְלִיק וְכַהָא דַּע"ז (מ"ט) דְאִפְּי' שֶׁפִּאָה לְצוֹרְכָה שֶׁלֹּא נִתְבַּטְּלָה מ"מ הַשְּׁפָאִים מוֹתָרִים מִשׁוּם דְמִזְרִיק וְזִרִיק לְהוּי וְלֹא פִלַח לְהוּי, וְאִף שִׁ"ל דְכִיּוֹן שֶׁכֵּן דְרַכְּוֹן שֶׁל נֵרוֹת שְׁנוּטָף מִהֵן בִּשְׁעַת הַדְּלָקָה וְשִׁישְׂאָר מִהֵם קֶצֶת לְמִטָּה ע"כ לֹא נִתְבַּטְּלוּ וְכַדְמַחֲלֵק הַש"ס ע"ז (מ"ב) בֵּין שְׁיִפוּיִין לְנָבִי שֶׁכֵּן דְרַכְּוֹן שֶׁל אֲשִׁירָה לְנִשְׂר עָלִין שֶׁלֹּא אֲבָל הֵתֵם רַק מִשׁוּם דְעִיקָר ע"ז קִיָּמַת אֵין בְּטִילָה דְרַף גְּדִילְתָהּ וְעוֹד דְהִקָּא בְּמִשְׁמָשִׁי ע"ז בִּלְאָה"כ הוּי בִּיטוּל דְבְּמִשְׁמָשִׁין לְכ"ע בְּנִשְׁתַּבְּרָה מֵאֲלִי מוֹתָרַת כְּדֹאֵמֵר לְגִבֵי בְּיָמּוֹס שְׁנַפְגָּם וִירוֹ דַּע"ז פ"ג דְאֵמּוֹר לְעֵיל: כֹּא) אִף מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ ג"כ נֵרוֹת שְׁנַעֲשִׂין מִתַּעֲרוּכַת סְטַעֲרִין שְׁנַעֲשִׂה חֵלֵב מְזוּכָּר וְהָרִי הַתּוֹסֵף ע"ז (נ"א) שֶׁכְּתוּבוּ לְהַתִּיר בְּנֵרוֹת שֶׁל שְׁעוּהָ דְאֵי מִשׁוּם תְּקוּרְכַת אִפְּי' בִּיטוּל א"צ דְל"ה כַּע"פ וְכַתְּבַת בְּפִלְפֵלָא חֲרִיפְתָּא שְׁעַל הָרֵא"ש מִשׁוּם דְשְׁעוּהָ לֹא הִקְרִיבוּ ע"ג הַמִּזְבֵּחַ אֲבָל בְּנֵרוֹת שֶׁל חֵלֵב י"ל דְהוּי תְּקוּרְכַת דְבְּדָבָר הַקָּרַב ע"ג הַמִּזְבֵּחַ אִפְּי' בְּהִנְיָחוֹ לְפָנָי ע"ז נְאֻסֵר, וְכַתְּבַת רו"מ לְחֻקוֹר בְּמ"ש הַתּוֹסֵף דְנֵרוֹת ל"ה כַּע"פ אִם הַכְּנוּנָה מִשׁוּם הַעֲצָם שֶׁל שְׁעוּהָ דְלֹא מְצִינוּ הַקְּטָרָה בְּשְׁעוּהָ כְּמוֹ"ש בְּפִלְפֵלָא חֲרִיפְתָּא אֲבָל מַעֲיִן ד' עֲבוּדוֹת אֵיפָא דְהַדְּלָקָה הוּי כְּהַקְּטָרָה אוֹ כְּנוֹנְתָם דְל"ה כַּע"פ מִשׁוּם דְמַדְלִיקִין לְהָאִיר וְאֵינוֹ דוּמָה לְקִיטֵר וְכַלְשׁוֹן הַש"ג מַה שֶׁחֲלַק עַל הָרֵא"ש שֶׁר"ל דְהַדְּלָקָה הוּי כְּהַקְּטָרָה יֵשׁ לְצַדֵּד לְהַתִּיר גַּם בְּחֵלֵב מִפְּנֵי שְׁנַשְׁתַּנְּהָ שְׂמוֹ וְנִקְרָא סְטַעֲרִין גַּם שַׁע"י

התערוכת א"ר עוד למזבח כמו בדם שנתערב במים (מנחות כ"ב) ועוד פיון שנתבשל
החלב א"ר עוד למזבח כמו דאמר במנחות (כ"א) איברים שצלאן והעלן אין בהם משום
ריח נחוח ויש לפלפל דמקרי ראוי משום אם עלו לא ירדו דאיברים שצלאן פשר בבמה
כפירש"י (זבחים קי"ג) במתני' דר"י אומר אין מנחה בבמה כו' וריח נחוח, הנה בלאה"כ
אינו מפנרש באיברים שצלאן אם אינם ראויים להקרבה אע"ג שא"ב משום ריח נחוח
וכן פתבו התוס' ריש זבחים דקשרים ומרצים ועלו לשם חובה ועיין לח"מ פ"ד ממעה"ק
הי"א מ"ש במשמעות הר"מ דלא עלה לשם חובה שהוא היפוך דהתוס' זבחים הנ"ל,
ובזבחים (מ"ו) במתני' לשם ששה דברים הזבח נזבח כו' לשם ריח נחוח ובגמ' לאפוקי
איברים שצלאן כו' ובמל"מ פ"ד ממעה"ק דאם חישב בד' עבודות שלא לשם ריח נחוח
הזבח פשר ועלה לבעלים ולא הנצרכו אלו הפוננות אלא למצנה ועיין ח"ס יו"ד סי' רל"ו
וסי' ש"ו במ"ש בס' פפתור ופרח שהר"ח מפריז עלה לירושלם ורצה להקריב ק"פ,
ובשו"ת מהרי"א הלוי סי' הביא מה שגשאל דאיך אפשר להקריב בזה"ז דכתיב ולא
אריח בריח נחוחכם ותי' דבהדי כפשי דרממנא למ"ל ואין זה מעכב מצדידנו, ובשו"ת
משיב דבר סי' נ"ו פא לחדש דבפסח לא כתיב ריח נחוח לא שייך בי' ובסי' כ"ח פ' תבא
כתב לפלפל בזה, ויש להעיר בכריתות (י"ד) במתני' דיש אוכל ובפירש"י שם (כ"ג)
ד"ה בגסה דמועלין משום אם עלו לא ירדו וקשה שהרי אכל חלב חי פטור וע"כ שפכר
נתבשל או נצלה א"כ א"ב משום ריח נחוח, וכמדומה שפכר שמעתי בשם הגה"צ אבד"ק
זאבנא זצ"ל שהעיר פן אכל להנ"ל מתורץ דאפי' באברים שצלאן א"ע לא ירדו וכשר:
כב) אמנם חוץ מהנ"ל י"ל דבר חדש דגם גרות של חלב לא מקרי ראוי למזבח לפי"מ
דאמר (תענית ל') בשר מליח עד כמה ארחב"ר משמ' דשמואל כל זמן שהוא כשלים
ופירש"י דבזמן אכילת שלמים אשפחן דאיקרי בשר טפי לא אשפחן דמקרי בשר
שהטעם נפסל אחר ב' וג' ימים עכ"ל, ובשו"ת מהרא"ש מדו"ז הגאון מלכות ז"ל בסי'
ב' כתב בשוב הטהרש"א קידושין (נ"ו) דנותר פקע קדושה ממנו שתמוה ממתני'
דכריתות (י"ד) וכתב משום דהקא בקידושין לגבי המקדש בחלקו של בעלים שהוא
נותר אחר ב' ימים יצא מפלל בשר שפיר נפקע קדושתו עיי"ש ולפי"ז ה"ה חלב אחר
ב' וג' ימים יצא מפלל חלב בעצם אע"ג דאיסורא דאכילת חלב לא פקע וכבר הק' בגב"א
תענית שם דבאמת לא יהי אי' אמה"ח וטרפה בבשר אחר ג' ימים אבל דשאני אפוקי
מעוילי כדאמר (כריתות כ"א) ההוא לאסוקי טומאה מינ' פיון דמעיקרא חזי לאדם עד
שיפסל מאכילת פלב או למ"ד נוט"ל מותר משום שא"ר לגר אבל כ"ז לענין האיסור
דלא פקע משא"כ עצמיותו של בשר נתבטל שאין עליו שם בשר וה"ה בחלב פן אחר ב'
וג' ימים, ולכאוי' יש לחלק בין בשר לחלב כדאמר בב"מ (פ"ג) פל תרבא לא סריח אבל
הש"ס משני התם משום שוריקו סומקי מסריח, ועיין גזיר (נ') לגבי המחזה לחלב
בחמה דפריף אימת מחי לבתר דמסרח וא"כ נראה בחלב אחר ב' וג' ימים יצא מפלל
חלב וא"ר עוד למזבח וממילא בהנהו גרות של עפ"ם שפכר עברו עליהם ימים הרבה
ונפסלו מאכילת פלב ג"כ שיצא מפלל חלב ולא מקרי יותר ראוי למזבח ול"ה כע"פ
לענין תקרובת: כג) ולכאוי' עפ"י האמור דנותר של אימורין אחר ב' וג' ימים יצא מפלל
חלב יש להעיר דא"כ בנותר כזה נאמר שאם עלו ירדו מה שלא מצינו חידוש זה בש"ס,
והנה מבואר בתוס' זבחים (פ"ד): דאפי' לן הדם שתי לינות אם עלה לא ירד אבל לא כן

הוא פירש"י מנחות (כ"ג:) ד"ה לעולם מ"ש בדם פשילין לילה אחת יצא מקדושתו פחולין והיינו משום דדם נפסל בשקה"ח וכשילין לילה אחת הו"ל לן שתי לינות ונראה בש"י רש"י ו"ל דכה"ג אם עלו ירדו, אבל נראה דאפי' להתוס' ו"ל דגם בכה"ג א"ע לא ירדו מ"מ אחר שלן ב' וג' ימים שיצא מפלל בשר וחלב עכ"פ לענין מה דאמרי' בפסולין שא"ע לא ירדו דבמשלה בהן האור אפי' אם ירדו יעלו משום דנעשו לחמו של מזבח ודאי דליתא לזה בכה"ג הנ"ל שיצא מפלל בשר וכמו דאמר (זבחים פ"ה) לגבי גידין ונעצמות מאן דמתני ארישא אבל אסיפא לאו בני הקטרה נינהו ופירש"י דכתיב ועשית עולותיה הבשר והדם הלכה לא שיהיה בהו משלה אור לקדשינהו עכ"ל והינו משום דלא מקרי בשר: כד) ובה אמנא לתרץ סוגי' דפסחים (נ"ט) ואין לה דבר שמתעכב אחר תמיד של בה"ע אלא קטורת ונרות ופסח ומחו"כ בע"פ ר"י בנו של ר"י בן ברנקה אומר אף מחו"כ בשאר ימוה"ש ואר"פ מעלה ומלינה בראשה של מזבח והק' הט"א בר"ה דא"כ מ"ט דת"ק במחו"כ בע"פ משום דיבא עשה דפסח שיב"כ וינדחה עשה דהשלמה שאב"כ הרי אלק"ש ע"י מעלה ומלינה בראשו של מזבח: ונ"ל דהנה בטעם דמעלה ומלינה הק' במל"מ פ"א מתו"מ דמה בכה"ג שאם עלו לא ירדו כפירש"י דאפתי איך יתכן דמשום מ"ע דאכילת קדשים יעבור אלאו דלא יליו רק דיתכן בכוננת פירש"י פיון דעכ"פ א"ע ל"י הרי סופו שיבא לידי הקרבה ומשלה בו האור לכה"ג ליכא אי' לאו דלא יליו כה"ג שהוא על המזבח פיון שיפקע איסורו לגמרי שיעשה לחמו של מזבח, ולפי"ז מתורץ שפיר קו' הט"א דבמחו"כ בע"פ ליכא תקנה דמעלה ומלינה שהרי ביום וגם בלילה שלאחריו לא יוכל להקטיר האמורין משום לא עולת חול ביו"ט ושוב איכא לינה שני ימים ועוד דאפי' בלילה שלאחריו לא יכול להקריב משום עשה דהשלמה ויהי' נותר של שני ימים ויותר דאז יצא מפלל בשר ולא נעשה לחמו של מזבח וא"כ אין זו תקנה לעבור בלאו דלא יליו ודוק והוא דבר נפלא בס"ד: כה) ולכן גם בנידון שאלתינו בנרות של חלב מפיון שפבר נשתהה החלב אחר שחיסת הבהמה זמן הרבה יצא מפלל חלב שאינו ראוי עוד למזבח לעשות לחמו של מזבח לא מקרי עוד קרב למזבח שיאסר משום תערובת ע"ז כ"א בכעין פנים דליכא בנרות, גם מפני שבטל החלב בשאר המינים דתקרובת ע"ז שאסור בכ"ש הוא רק במינו וכמו"ש מבואר בש"י יו"ד סי' צ"ח סק"ו ואף לדברי הרשב"א ביו"ד סי' קל"ד לגבי משקה הנעשה מחומץ יין ודבש שכתב דכל שעיקרו כה נעשה לתקון לא בטיל ונהיאו במג"א סי' תמ"ב אבל בנוב"ת יו"ד סי' נ"ו הוכיח שזה רק מדרבנן שפפוןש פן בדברי הראב"ד והרשב"א עצמו לא כמו"ש המג"א מסברא דנפש' וע"כ פדאי הם הרי"ן מגא"ש והרמב"ם לסמוך עליהם להקל בזה עיי"ש: והנה כ"ז לענין שיהיו הנרות מותרים להשתמש בהם להדיוט אבל גם לנר של מצנה אף שמבואר בש"ע סי' קל"ט דאפי' פיון השמש דמותרין להדיוט מ"מ אסורין לנר של מצנה משום דמאיס הביא ר"מ משו"ת ח"ס או"ח סי' מ"ב ומהרש"ם ח"ד סי' מ"ה דהכא גם למצנה שע"י ההיתוף לנרות נעשה פנים חדשות וליכא משום מאיס אף שצ"ע על המהרש"ם שלא הרגיש מה שיש לחלק לגבי נדון שאלתו בנרות של חלב ש"ל שהוא דבר הקרב למזבח דאיכא משום תקרובת דלא מהני ביטול אפי' להדיוט והגם שיש לדון בזה פאמור למעלה מ"מ צ"ע שלא דיבר מזה פלום: כו) ומ"ש ר"מ להקשות על דברי הח"ס מדברי הב"ח בסי' קל"ט שפנים ומשה"כ פתב המהרש"ל שאסור לעשות נרות של

מַצְנָה מְשַׁעֲנָה הַנוֹטֵף מְנֻרֹת בְּבֵית עַפּוֹ"ם עכ"ל, הָרִי דְמִבְּנֹאֵר לְהִבְיָא לְהִיפּוּד מִדְּבָרֵי
הַח"ס שֶׁהָרִי הִמְהַרְשֵׁ"ל אֵינְרִי בְּעֵשִׂית גְּרוֹת מְשַׁעֲנָה הַנוֹטֵף שֶׁהוּא בְּנֻדָּאֵי ע"י הַתְּכָה עכ"ד
וְלֹא אֲדַע מֵהוּ דְמָה מְצָא דְדְבָרֵי הִמְהַרְשֵׁ"ל יוֹתֵר מִדְּבָרֵי הַש"ע שֶׁפֶתַח דְּגֻרֹת וְשַׁעֲנָה שֶׁל
אַלִּילִים אֲסוּרִים לְגַר מְצָנָה וְיִשְׁאֵל גַּם ע"ז דְּמְשַׁעֲנָה עוֹשִׂין הַגְּרוֹת בְּנֻדָּאֵי ע"י הַתְּכָה, אָמְנָם
הַח"ס לְמַד שֶׁאֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת גְּרוֹת מְשַׁעֲנָה בְּלֹא הַתְּכָה רַק ע"י שְׂמִמְחִין הַחֶלֶב בְּיָדֵים
וְכוֹרְכִין פְּתִילָה בְּתוֹכָהּ וּע"כ פֶּתַח דְּאֵינָם אֲסוּרִין אֲלָא בְּעֵין וְלֹא ע"י הַתְּכָה א"כ זֶה עֲצָמוֹ
יֵשׁ לְפָרֵשׁ בְּדְבָרֵי הִמְהַרְשֵׁ"ל לְגַבֵּי שַׁעֲנָה הַנוֹטֵף: (כז) גַּם שִׁי"ל בִּנ"ד דְּאַחַר שֶׁמְעַרְבִין אֶת
חֶלֶב הַגְּרוֹת עִם שְׂאֵר מֵינִים וּמְתִיכִין אוֹתָן בְּיַחַד לִיפָּא עוֹד מִשּׁוּם מְאִיס לְמַצְנָה כֹּה"ג
דְּחֻלּוֹן (ס"ז) דֹּא"ל רְבִינָא לֹא"מ אֲבָלַע לִי וְנֹאנָא אֵיכּוֹל דְּמִשּׁוּם שְׂאִינוּ נִיכָר ל"ה מְאִיס,
וּבִפְרָט דְּכָל הַמְּבֹאֵר בַּש"ע דְּאֲסוּר לְגַר שֶׁל מְצָנָה מִשּׁוּם דְּמְאִיס הוּא בְּמַחְלֻקָּת
הָרֵאשׁוֹנִים וּבב' תְּקוּצֵי הַתּוֹס' בַּע"ז (מ"ז) וְסוּפָה (ל"ב) בְּבַעְי' דַּר"ל מְשַׁתְּחָנָה לְדַקֵּל
לְוֹלְבוֹ מֵהוּ לְמַצְנָה אֵי הָאֵיבַעְי' הוּא אִפִּי לְאַחַר בְּיִטוּל מִי מְאִיס לְכַתְחֻלָּה אוֹ הָאֵיבַעְי' הוּא
אִפִּי לְדִיעְבַּד וְנִחְלָקוּ בְּזֵה הָרֵאב"ד וְהֶרְמַב"ן ו"ל בְּר"ן פ' כָּל הַצְּלָמִים דְּשִׁי הָרֵאב"ד
דְּבַעְי' דַּר"ל לְעַנְנֵי לְכַתְחֻלָּה וְנִמְצָא דְרַבָּא מוֹדָה לוֹ בְּזֵה אֲבָל שִׁי הֶרְמַב"ן מְדַאֲמֵרִי לְעַנְנֵי
מְצָנָה כְּגִבּוּהָ הֵן וְדָאֵי אִפִּי בְּדִיעְבַּד פְּסוּל וְכִינּוֹן שְׁפָן לִית לִי דְרַבָּא וְלְעַנְנֵי הֶלְכָה קִי"ל
כְּרַבָּא דְּבַתְרָא הוּא עֵי"ש, נִמְצָא דְדִין הַמְּבֹאֵר בַּש"ע או"ח סי' קנ"ז וּבִי"ד סי' קל"ט
דְּגֻרֹת שֶׁל עַפּוֹ"ם אִפִּי אַחַר בְּיִטוּל אֲסוּרִים לְגַר שֶׁל מְצָנָה שֶׁהוּא מִדְּבָרֵי הַרִי"ו ו"ל שֶׁלְמַד
מִזֵּה מְאֵבַעְי' דַּר"ל וְהוּא רַק לִפְי' הָרֵאב"ד ו"ל דְּהָאֵיבַעְי' הוּא לְעַנְנֵי לְכַתְחֻלָּה מִשְׁא"כ
לְשִׁי הֶרְמַב"ן ו"ל דְּהָאֵיבַעְי' הוּא גַם לְעַנְנֵי דִיעְבַּד מִמִּילָא לִית לָן דִּין מְאִיס לְמַצְנָה כָּלֵל
דְּקִי"ל כְּרַבָּא דְּבַתְרָא הוּא לְכֹן בְּצִירוּף טְעָמִים הַנ"ל נִלְע"ד שְׂאִין לְהַחְמִיר מְדִינָא כָּלֵל
זוּלַת שֶׁהַחְמִיר תַּע"ב כְּמוֹ"ש הַח"ס בְּעֲצָמוֹ שֶׁם, חוּץ לְזֵה מֵה שְׂמִבְקָשׁ הַעַפּוֹ"ם לְהַחְלִיפָם
לוֹ בְּגֻרֹת שֶׁלִּמּוֹת שִׁישׁ בְּהַ מִשּׁוּם לִפ"ע בֹּא"א לִיקַח בְּמִק"א כְּמִבְּנֹאֵר בַּש"ע סי' קנ"א:
(כח) לְמָה שֶׁהִבְיָא דְבָרֵי הַר"מ פ"ז מְעַפּוֹ"ם ה"ז בְּהִמָּה שֶׁהַקְּרִיבָה כְּנֹלָה לְעַפּוֹ"ם אֲסוּרָה
בְּהִנָּאָה אִפִּי פְרָשָׁה וְעֲצָמוֹתֵי שְׂמִדִּיק הַכ"מ בְּמ"ש שֶׁהַקְּרִיבָה כְּנֹלָה שְׂפָא לֹאמֵר שְׂאֵם
הַקְּרִיבָה וּפִירֵשׁ וְאָמַר חוּץ מִפְּרָשָׁה כּו' אוֹתָם דְּבָרִים שֶׁשִׁייר לֹא נֶאֱסְרוּ וְהִבְיָא מִצ"פ עַל
הַר"מ שֶׁהָעִיר מְחֻלּוֹן (ל"ט) הִנְהוּ טִייעֵי דְאֵתִי לְצִיּוּנָא יְהִיב דְּכָרִי לְטַבְחֵי יִשְׂרָאֵל א"ל
דְּמָא וְתַרְבָּא לְדִידָן מְשַׁפָּא וּבְשָׂרָא לְדִידָכוּ דְּמִבְּנֹאֵר דַּלְר"מ דְּאָמַר זֶה מְחַשֵּׁב וְזֵה עוֹבֵד
אֲסוּר הַבְּשָׂר גַּם בְּמִתְנֵי שֶׁם אִפִּי שְׁחִטָּה לְאַכּוֹל לְעַפּוֹ"ם מְחַצֵּר כְּבֵד שְׂלָה פְּסוּלָה וְכֹן
תִּיקְשִׁי מֵהָא דְּעוֹרוֹת לְבוּבִין בַּע"ז (כ"ט) דְּמִבְּנֹאֵר בִּירוֹ דְּרַק הֶלֶב לְחוּד הִי מְקַרִּיבִין
וּמ"מ אֲסוּרָה כְּנֹלָה: וְלַעֲנ"ד הִנֵּה מֵהָא דְּחֻלּוֹן (ל"ט) דְּאָמְרֵי דְּמָא וְתַרְבָּא לְדִידָן לְכָאוּ
י"ל דְּלִכְךָ אֲסוּר גַּם הַבְּשָׂר כְּמוֹ דְּאָמְרֵי בְּפִסְחִים (פ"ג) דַּר' יוֹחָנָן סָבַר דָּם וּבְשָׂר חֲדָא
מְלֵתָא הוּא וּפִירֵשׁ"י וְהוּ"ל פְּסוּלוֹ בְּגוּפוֹ כְּאֵילוֹ נְטֻמָּא בְּשָׂר עֲצָמוֹ וְעֵינֵין זְבָחִים (ס':) דָּם
וּבְשָׂר חֲדָא מְלֵתָא הוּא לְעַנְנֵי דְּבָר הַלְמַד בְּהִיקָשׁ כּו' וְתוֹס' פְּסָחִים (כ"ב) וְסִנְהֶדְרִין (ד')
אֵי דָם בְּכָלֵל בְּשָׂר וְיוֹמָא (נ') דְּפִלְיָגִי אֵי בְּפִר וְאִפִּי בְּדָמוֹ שֶׁל פֶּר.

וּא"כ הַכ"נ פִּינּוֹן שְׂאָמְרֵי דְּמָא וְתַרְבָּא דִּידָן מִמִּילָא נֶאֱסָר גַּם הַבְּשָׂר דָּם וּבְשָׂר חֲדָא מְלֵתָא
הוּא: (כט) אִף בְּפִשְׁטוֹת לֹא אֲדַע הַתְּחֻלַּת קוֹ' דַּהַר"מ ו"ל לֹא פֶתַח דְּבַעְי' הַקְּרִיבָה כְּנֹלָה
רַק בְּכֹה"ג שֶׁהַקְּרִיב הַבְּשָׂר אַחַר שְׁחִיטָה שְׂלֵא הוֹקְפָעוּ כָּל חֲלָקֵי הַבְּהִמָּה יַחַד מִשְׁא"כ
בְּשְׁחִיטָה לַע"ז אִפִּי חִיָּשֵׁב לְהַקְּרִיב רַק מְקַצְתָּה מ"מ פִּינּוֹן דֹּא"א לְכוּזִית בְּשָׂר בְּלֹא שְׁחִיטָה

הרי שחיטה קובעת לכל הבהמה וכע"ז דאמר במנחות (ט"ו:) הוקבעו בשחיטה, וע"כ בהנהו טייעו ל"מ ד זה מחשב וזה עובד הוי פאליו חישב העכו"ם בשחיטה וכן בעורות לבובין ששחט ע"מ להקריב הלב נעשה כל הבהמה תקרובת ע"ז ול"ה זה פהקריבו מקצתה: ל) ובדברי הר"מ פ"ח מעכו"ם בהשתתנה לחצי דלעת וחצי האחר מעורה בו הר"ז אסור מספק שמה זה כמו יד לחצי הנעבד והראב"ד השיג עליו דלא אמרי יד אלא לענגן טומאה ולא לענגן איסור, הנלע"ד דהדבר תלי בפלוגתא דחולין (קי"ח) אי יש יד להקשר דמ"ד יש יד משום דהקשר תחלת טומאה היא, ולפי"ז הכ"נ לגבי ע"ז דכל טומאת ע"ז נצמח מן האיסור דאי לאו שפאסר מדין ע"ז ליכא ענגן טומאה פלל כמו דאמר בע"ז (נ"ב) עכו"ם גופא לא מיבעי' לי פיון דאיסורא בטיל טומאה נמי בטלה ע"כ האיסור תחלת טומאה הוא והר"מ לשיטתו בפ"ה מטו"א דיש יד להקשר ע"כ פסק ג"כ דיש יד לאיסור של ע"ז שהוא אי תורה והוא דאיבעי' להש"ס בהשתתנה לחצי דלעת אי יש יד לאיסור וכתב הר"מ שהר"ז אסור מספק: [ונראה לכאן דר' יוחנן דאמר בחולין (קי"ח) יש יד להקשר ומשום דהקשר תחלת טומאה הוא לשיטתו אגיל בסנהדרין (פ"ו) דאמר גנבה אתחלתא דמכירה הוא והיינו פיון שא"א זה בלא זה וכה"ג דכתובות (ל"א) פיון שא"א להנחה בלא עקירה ובתו"י שם דאז התחלת האי' וע' סוטה ב' לר"א דסתירה אתחלתא דטומאה ובב"ק ע"ד ס"ל ג"כ לר' יוחנן דהקשה תחלת הזמה והוא מתאים לשיטתו דהקשר תחלת טומאה כנ"ל]: (לא) ויש לתרץ עפי"ז דברי הרמב"ם פ"ד מאס"מ ה"ז במשתתנה למעיין הנובע בארצו הרי מימיו פסולין לנסף וכתב הכ"מ משום דבגמ' ע"ז (מ"ז) הוא בעי' דלא איפשטא וספיקא לחומרא אבל הלח"מ הק' דא"כ הל"ל ואם הביא הורצה כמו"ש לגבי שאר ספיקות: ונראה דהנה במה דאיבעי' בגמ' במשתתנה למעיין אי למיא דקמא סגיד וקמאי קמאי אזלי כו' הק' בצ"פ לר"מ פ"ח דלשי' הר"מ שיש יד לאיסור א"כ גם המים הוי יד קמאי לתמאי, אף י"ל עפימ"ש דיש יד לאיסור ע"ז תלי בפלוגתא דיש יד להקשר וא"כ הרי בחולין (קי"ח): פליגי בזה רב ור' יוחנן וס"ל לרב דאין יד להקשר, ובשפת (מ).

(אמר דרבה במילי דרב ודאי עביד פנותי' דאמר אפני כל מילי דמר עביד פרב כו' וא"כ ניקח שפיר דרבה בעל האיבעי' דמשתתנה למעיין לשיטתו דאין יד להקשר, וא"כ מתורץ היטב דברי הר"מ לשיטתו דיש יד להקשר ובפירוש פסק דיש יד לאיסור ע"ז וא"כ איפשטא האיבעי' דמשתתנה למעיין ונדאי מימיו פסולין לנסכים משום דאפי' קמאי קמאי אגיל מ"מ נעשה האחד יד לחבירו ואף שנשאר בעי' דלא איפשטא במשתתנה לחצי דלעת וכ"כ הר"מ דספיקא הוי אי יש יד מ"מ במשתתנה למעיין דג"כ איבעי' לי אי למיא קמאי קא סגיד וקמאי קמאי אזל אז דלמא לדברונא דמיא קסגיד שוב הוי ס"ס לאיסורא ולקף לא כתב שאם הביא הורצה ודוק פי נכון: והנני בזה ידידך דו"ש בברכת התורה.

סימן סד ב"ה ח"י אדר עם שוכט"ס לכ' ידנ"פ הרב הגאון החסיד מובהק ומפורסם כש"ת מו"ה שמואל אהרן מיללער נ"י אבד"ק לאבאווא: הגיעני יקרתו שמתתי בשלומי ושלומו תורתו דברי חזן, ולמען רצונו היקר לי למרות הטרדות העמוסים עלי לרוב בנמים אלו אפנה מעט בעיון לכתוב על אתר יורני ד': בדבר המשפט שראובן לנה ברבית מאיש חפשי בלי היתר עסקא ושמעון הי' ערב שאח"כ הוכרח לשלם הרבית כל הודש אחר שהעני ראובן וקצת תובע מראובן חזרה הרבית לשלם בעדו והלנה מעכב משום אי

רבית ומה שְלֹנָה אֶז בְּרַבִּית הִי אֶז סַפְנַת נְפִשׁוֹת וְכַת"ה פְּתַב דַּעַת תּוֹרָה בְּחֻקָּמָה וְטוֹב טַעַם וְדָרַשׁ לְשִׁמּוֹעַ חו"ד בְּזֶה: א) הִנֵּה בְּטוֹר סִי ק"ע הִבִּיא דַּעַת הַר"י קַרְקוֹזָא דְהִיכִי שְׁלֵא קוֹיֵבֵל הַנְּכָרִי עָלָיו שְׁלֵא לְתַבְנֹעַ לְעַרְב תַּחְלָה וְנַעֲשֶׂה לּו עַרְב וּפּוֹרַע בְּשִׁבִּילוֹ צָרִיף לְשֵׁלֶם לּו כֹּל הַהֶפְסֵד דְּדוֹנָקָא לְכַתְחַלָּה הוּא דְאֶסוּר אֲבָל דִּיעֲבַד יִשְׁלַם לּו כֹּל הַהֶפְסֵד פִּינּוֹ דְמַחְמַתְּנִי הוּא פְּסִיד וְכַתְב הַטּוֹר ע"ז וְאִינוּ נִרְאֶה דְכִינּוֹן דִּישׁ צַד אִיסוּר לְמָה נְחִיבִינוּ לְפָרְוַע בְּאִיסוּר וְדַאי כֹּל הַהֶפְסֵד שְׁיָבֵא לּו מִפְּחוּ כְּמוֹ מְאוֹנְסוֹ אוֹ כִּי"ב צָרִיף לְשֵׁלֶם אֲבָל לֹא נֶאֱמַר לּו תֵּן רַבִּית עַכ"ל, וְבַט"ז הַקְּשָׁה דְצָרִיף לְהַבִּין דַּעַת הַר"י קַרְקוֹזָא לְמָה הַקּוֹל פִּינּוֹ דְבַגְמָ' אֲמָרוּ אִיהוּ דְקָא שְׁקִיל מִינֵי רַבִּיתָא מִי יֹאמַר דְעַל לְכַתְחַלָּה קָאִי לְשׁוֹן זֶה, וְתִי' הַט"ז דַּס"ל דְהֶכָא ל"ה רַק אֲבַק רַבִּית מְשׁוּם דְהָיִ צַד אֶחָד בְּרַבִּית דְאֶפְשָׁר שְׁהִלְוָה עֲצָמוּ יִפְרַע לְעַפּו"ם וְהֶכָא דְקָא פְּסִיד מַחְמַתְּנִי הָיִ כְּאֵלוּ בְעֵלְמָא כְּבָר נִתְּן לּו הָאֲבַק רַבִּית דְלֹא מְפָקִינוּ, אֲמַנְם בַּט"ז עֲצָמוּ סַק"א הַק' ע"ז וְגַם בְּמָה שְׁפַתְב הַרְמ"א פָּאן דְהָיִ רַק אֲבַק רַבִּית וְהָרִי הִכִּי אִיתָא בַב"מ ע"א ת"ר אֵל תַּקַּח מֵאִתּוֹ נְשִׂיף וְתַרְבִּית אֲבָל אִתָּה נַעֲשֶׂה לּו עַרְב וּפְרִיף עַרְב דְמֵאן אִילִימָא עַרְב לִישְׁרָאֵל וְהָא תְּנָא אֵלּוּ עוֹבְרִין בַּל"ת כּו' אֵלּא לְנִכְרִי וְכִינּוֹן דְּדִינָא דְנִכְרִי דְאִזְוִיל בְּתַר עַרְב אִיהוּ נִיהוּ דְשְׁקִיל מִינֵי רַבִּיתָא כּו' וּמֵאִי פְרִיף הָרִי לֹא הִתִּירָה בְּרִייתָא לְהִיּוֹת עַרְב אֵלּא מַד"ת שְׁהָרִי יִלִּיף לָהּ מִפְּסוּק וַא"ר אִינוּ אֵלּא דְרַבְּנָן וְכֵן הַק' בְּשׁו"ת מ"ב וְהָרִיב"ש סוֹס"י ש"ה: ב) וְהַנְּ"ל לְחֻזְמֵר הַנּוֹשֵׂא בִּישׁוּב קו' זֶה הִנֵּה בְּמָה דַּס"ל לְהַר"י קַרְקוֹזָא וְהַרְמ"א ו"ל דַּל"ה כְּאֵן אֵלּא אֲבַק רַבִּית מ"ש הַט"ז בְּטַעְמוֹ שֶׁל דְּבָר מְשׁוּם דְהָיִ צַד אֶחָד בְּרַבִּית דְאֶפְשָׁר שְׁהִלְוָה עֲצָמוּ יִפְרַע לְהַעֲפּו"ם וְלֹא יִהִי שׁוּם אִיסוּר מִן לְוָה לְעַרְב יֵשׁ לְעֵינֵי קֶצֶת לְפַמ"ש הַתּוֹס' ב"מ ס"ג דְלֹא חָשִׁיב צַד אֶחָד בְּרַבִּית אֵלּא דְבָר שְׁיֵשׁ בְּיַד מַלְוָה אוֹ לְוָה לְעַשׂוֹת צַד א' שְׁלֵא יִהִי רַבִּית וְלֹא דְמִי לְסָאָה בְּסָאָה שְׁתַּלּוּי בְּשַׁעַר לְפִי"ז הֶכָא ל"ה כ"כ בְּיַדוֹ שֶׁל עַרְב דְשָׁמָּא לֹא יִהִי בְּיַד הַלְוָה לְשֵׁלֶם וְלֹא דְמִי לְהָא דַּב"מ (ס"ג) דַּא"ל לְכַשְׁתַּרְצָה לְמִוְכָרָם לֹא תַמְפּוֹר אֵלּא לִי דְהָיִ צַד א' בְּרַבִּית דְּבִיד הַלְוָה שְׁלֵא יִרְצָה לְמוֹכְרָה לְעוֹלָם כְּפִירֵש"י מִשָּׂא"כ בְּזֶה ל"ה בְּיַדוֹ וְכַת"ה הִבִּיא ג"כ מַס' חֻדְרֵי תּוֹרָה שְׁתַּמָּה עַל הַט"ז וְכַתְב דְּאִין זֶה צַד א' בְּרַבִּית וְאִין הַס' תַּח"י וְאֶפְשָׁר כְּתַב שָׁם מְטַעַם הַנְּ"ל וַי"ל עַפ"ד הַתּוֹס' ב"מ (ס"ט) ד"ה אֲמַר דְּבִשְׁכִּיחַ טוֹבָא אֲקִילוּ רַבְּנָן בְּצַד אֶחָד בְּרַבִּית אִפִּי בְּמָקוֹם שְׂאִין בְּיַדוֹ וְצ"ע: אֲבָל בִּירוּרָן שֶׁל דְּבָרִים נִרְאִים דַּמָּה"ט הָיִ פָּאן רַק אֲבַק רַבִּית דְּרַבְּנָן מְשׁוּם הַמְּפֹרָשׁ בְּדַבְרֵי הַר"י קַרְקוֹזָא עֲצָמוֹן דְעַל הַלְוָה לְשֵׁלֶם לְעַרְב מַה שְׁפָרַע בְּשִׁבִּילוֹ דְמַחְמַתְּנִי הוּא פְּסִיד וַא"כ הָרִי כֹּל אִיסוּר רַבִּית דְשְׁיִיף בְּעַרְב הוּא רַק מְשׁוּם דְנִכְרִי אִזְוִיל בְּתַר עַרְב אִיהוּ דְשְׁקִיל מִינֵי רַבִּיתָא כַּגַּמ' דַּב"מ הַנְּ"ל וְהִינּוּ מְשׁוּם דְהַלְוָה שְׁמִשְׁלַם אַח"כ לְעַרְב מַה שְׁפָרַע רַבִּית הוּא דְמִשְׁלַם אֲבָל מִפִּינּוֹ דְאֲמָרִי דַּמָּה שְׁמִשְׁלַם הַלְוָה לְהַעֲרַב הוּא רַק מַה דְפְּסִיד מַחְמַתְּנִי מְאוֹנְסוֹ מִמִּילָא לִיכָּא פָּאן רַבִּית דַּאו' וּמ"מ לְכַתְחַלָּה אֶסוּר לְהִיּוֹת עַרְב פִּינּוֹ שְׁנַצְמַח מַחְמַת הַלְוָאָה שְׁנַתְחַיֵּיב הַלְוָה וְנִפְסַד, וְנִרְאִיתִי בַּאנ"ז ה' רַבִּית שְׁפַתְב כַּעִי"ז וְסַמָּה לְזֶה מְשׁו"ת הַרְשֵׁב"א סִי תַרנ"א בְּעַנְיַן רַבִּית דְּבִי ר' חֲזִיָא וְרַבִּית מְאֻנְתְּרַת אַע"ג דַּל"ה אֲגַר נְטַר מ"מ פִּינּוֹ דְמַחְמַת הַלְוָאָה נִתְחַיֵּיב אֶסוּר לְכַתְחַלָּה וְזֶה ג"כ טַעְמוֹ שֶׁל הַר"י קַרְקוֹזָא דְלְכַתְחַלָּה אֶסוּר לְהִיּוֹת עַרְב אֲבָל אִם פְּרַע הַעַרְב צָרִיף הַלְוָה לְשֵׁלֶם לּו דַּמָּה שְׁפָסִיד מַחְמַתּוֹ הוּא מְשֵׁלֶם וְכַאן דַּל"ה רַק רַבִּית דְּרַבְּנָן הָיִ פָּאן כְּאֵילוּ כְּבָר שְׁלַם הַלְוָה לְהַעֲרַב הָאֲבַק רַבִּית דְלֹא מְפָקִינוּ וְכַדְבְּרֵי הַט"ז הַנְּ"ל, הוּא הַנְּרָאָה בְּטַעְמוֹ שֶׁל הַר"י קַרְקוֹזָא וְהַרְמ"א מַה דַּל"ה רַק אֲבַק רַבִּית: וְאֲמַנְם מַה

שנאמר דמה ש'הלנה משלם לערב ל"ה רבית רק דמשלם מה דמתמתן קפסיד, נראה דיתכן רק באופן שיש על הלנה חיוב מן הדין לשלם הפסדו דכה"ג דאמר בע"ז (נ"ט) בנכרי דנספי לתמרא דישראל בכונה שרי לי למשקל דמי מהאי נכרי מ"ט מיקלא קלין' והיינו דשקיל רק דמי הפסידו ובש"ה סי' קל"ב סק"ב הביא מהרשב"א דאפי' בשוגג דפטור מלשלם מותר ליקח דמיו דמ"מ הזיקו אבל בריטב"א ע"ז שם מבואר דדוקא היכי שחיב מן הדין איפא היתרא דדמי הזיקו קשקיל ולא היכי דפטור מן הדין ועיין בישע"י ש'הביאו לפי"ז הכ"נ לש"ל דמשלם הלנה לערב מה דמתמתן קפסיד רק היכי שיש על הלנה חיוב מן הדין לשלם הפסידו: והנה כל חיוב התשלומין משום הפסידו דערב נראה ש'הוא רק מדינא דגרמי (דמטעם אחר ליכא לחייבו דאי משום שנהנה הלנה שהצילו מן ההפסד כמו בפורע חובו לעכו"ם שלא מדעתו המבואר בחו"מ סי' קכ"ח או משום שאמר לו ערבני המבואר בסי' קכ"ט אין לחייבו פאן דאסור לשלם לו דהוי רבית ורק דחיוב התשלומין הוא רק משום פסידא שגפסד הערב על ידו חיוב זה הוא רק מדינא דגרמי] כמו במראה דינר לשלחני בסי' ש"ו ועיין נה"מ סי' קכ"ט סק"ב וכ"כ בס' המדע פאן, וידוע ג"כ דעת הרמב"ן דדינא דגרמי הוא דאו' אבל הש"ה סי' שפ"ו הוכיח בראיות דדינא דגרמי הוא דרבנן: היצא מהאמור דמה דבערב ל"ה רק אבק רבית עי"ז דהלנה משלם לערב רק מה דמתמתן קפסיד הוא רק לאחר שדנו רבנן דינא דגרמי ומחויב לשלם לו הפסידו דאז שייך לומר דמשלם רק הפסידו כה"ג דגמ' ע"ז (נ"ט) ה"ל דדמי הפסידו קשקיל, ומעתה לפי"ז מיושב היטב קו' המ"ב הט"ז והריב"ש ה"ל דמאי פריף בגמ' דב"מ ע"א איהו דשקיל מינן רביתא ונהרי התם אקרא קאי ומה"ת ל"ה רבית, ולהאמור ניתא שפיר דאדרבה פינן דאקרא קאי הרי קודם שדנו רבנן דינא דגרמי נדאי הוי רבית דאו' פינן דלש"ל דמשלם לו מה דמתמתן קפסיד שהרי פטור מה"ת על הפסידו ורק אחר דדנו דינא דגרמי דרבנן יצא מאי רבית דאו' ונעשה אבק רבית דמה שמשלם הוא רק דמתמתן קפסיד ומיושב דברי הר"י קורקוזא והרמ"א ז"ל כפתור נפרח: ג) וכה ראיתי בבית מאיר ליו"ד סי' ק"ע ע"ד קו' המ"ב והט"ז ה"ל פתב שאינו יודע מה הרעש הגדול הזה דהא בלא זה אף אי נימא דלא כהרמ"א רק דהוי ר"ק אפתי מה מקשה הש"ס וכיון דדינא בעכו"ם דאזיל בתר ערבא כו', ומאי הקושן? על התורה מן דינא דעכו"ם דנשתנה בכל זמן אע"כ דעיקר הקו' על לשון הברייתא דקתני אבל אתה נעשה לו ערב דמשמע דדינא אתי לאשמעינן בזמן ההוא וע"ז קאי הקושן דהא עכ"פ אסור הוא מדרבנן בזמן הברייתא מכח דיניהם ומסולק קו' האחרונים מעל הרמ"א עכתו"ד, וגם בס' המדע פתב עד"ז עיי"ש: ד) איברא דמה שפתב מהכרח הקו' דאיף מותיב הש"ס אדין תורה מדינא דעכו"ם לכאו' י"ל שאין הכרח שהרי דינא דעכו"ם דאזיל בתר ערבא לא נתחדש בזמן מן הזמנים שהרי הוא סברא וסוגי' דעלמא דבערב רצה מזה גובה רצה מזה גובה ואדרבה שע"י התורה נתחדשה הלכה שאין נפרעין מן הערב תחלה וא"כ שפיר אתי קו' הש"ס גם אדין תורה שאמרה אבל אתה נעשה לו ערב ונהרי דינא דנכרי דאזיל בתר ערב איהו ניהו דשקיל מינן רביתא והיינו דפריף מדינא דנכרי שלא נשתנה מימי קדם עד היום רק ש"ל דזה ניתא לשי' רש"י דאפי' ב'כול לגבות מן הלנה כמו מן הערב אסור אבל לשי' הרשב"א דאסור רק בשלוח דוץ וא"כ קו' הש"ס הוא דדינא דנכרי דאזיל בתר

עָרְבָא דְנוֹקָא שְׂאִינוּ יְכוּל לְגַבּוֹת מְלִנְהָ פְּלִל וְזֵה ל"ה סוּגְיָ דְעֵלְמָא רַק חִידוּשׁ שְׁנַתְחַדַּשׁ מְדִינָא דְנִכְרִי בְזִמְנָן מִן הַזְמַנִּים א"כ הִדְרָא הַקּוּ דְאִיף מוֹתִיב מְדִינֵיהֶם אַדִּין תּוֹרָה.

אָבֵל חוּץ לְזֵה הָרִי מְצִינוּ ג"כ לְפַעְמִים שְׁהַפְתּוּב נִסְמָךְ עַל מְנַהֵג וַיִּדְעַת בְּנֵי נַח מִקְדָּם כְּדִרְרִישׁ בְּשַׁבַּת (פ"ה) מֵאֵי דְכְתִיב לֹא תִסֵּיג גְּבוּל רְעֵף אֲשֶׁר גָּבְלוּ רַאשׁוֹנִים מֵאֵי גָבְלוּ רַאשׁוֹנִים אָמַר שְׂמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אַר"י דְכְתִיב אֵלֶּה בְנֵי שְׁעִיר הַחֹרֵי יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ שְׁהִיוּ בְקִיָּאִין בְּיִשׁוּבָה שֶׁל אָרֶץ וּפִירִש"י וּמִי הֵם רַאשׁוֹנִים אַמּוֹרִיִּים וְחַוִּיִּים שְׁהִיוּ בְקִיָּאִין בְּכַף כְּדֹאשְׁפָחִין בְּבְנֵי שְׁעִיר עֵי"ש, וְא"כ הַכ"נ אֵין תִּמְיָה מַה דְאַקְשֵׁי הַש"ס אַדִּין תּוֹרָה מְאֲשֶׁר גָּבְלוּ רַאשׁוֹנִים מְבַנֵּי נַח וְלֹא נִשְׁתַּנָּה דִּינָם דְאַזִּיל בְּתַר עָרְבָא וְעֵינָן ג"כ תּוֹס' זְבָחִים (ו':) ד"ה וְלִיקוּ בְמָה דְלֹא מִקְשָׁה הַש"ס הֵתָם דְאַטוּ מִי לִימָא לִי לְקַרָא דְמִשְׁתַּעֵי ע"י לַב ב"ד מִתְנָה וְהַכ"נ אֵין פְּלִא דְמִשְׁתַּעֵי קְרָא ע"י מְנַהֵג וְדִינָא דְבְנֵי נַח מִקְדָּם דְמִשׁוּם דִּינֵיהֶם דְאַזִּיל בְּתַר עָרְבָא אֵי אֲפֻשֶׁר שְׁהַפְתּוּב יִתִּיר לְהִיּוֹת עָרַב לְנִכְרִי וְדוּק: רַק אִפִּי בְּלֹא הֶכְרַח קוּ הַנְּ"ל שְׁפִיר אֵיתָא לְתִירוּצוֹ שֶׁל הַב"מ דִּי"ל דְהַש"ס מִקְשָׁה רַק עַל לְשׁוֹן הַפְּרִיטָא בְזִמְנָן הַהוּא וּבְאַמַּת ל"ה בְּעָרַב כ"א רַבִּית דְרַבְּנָן כְּדָבְרֵי הַרְמ"א וּמְהַר"י קַרְקוּזָא וְא"כ אַחַר שֶׁהַב"ח הִבִּיאוּ בַט"ז פְּסֻק כַּהֲר"י קַרְקוּזָא וְכַת"ה הִבִּיאוּ בְּשֵׁם ס' שְׁעַר הַרְנוּחָה [לֹא אֲדַע מִי מְחַבְּרוֹ] שְׁהַכְרִיעַ כֵּן דְלֹא פְהַרְמ"א וְהַט"ז א"כ גַּם בַּנ"ד אַחַר שְׁפָכַר פְּרַע הָעָרַב לְהַמְלִינָה מֵאוּנָס חַיִּיב הַלְוָה לְשַׁלֵּם לוֹ מַה דְמִחְמַתְנִי קַא פְּסִיד, וְאַף דַּהֲר"י קַרְקוּזָא אֵינְרִי רַק בְּלִנְהָ מַעֲפוּ"ם וְלֹא בְלִנְהָ מִיִּשְׂרָאֵל וְרֵאִיתִי ג"כ בַּס' דְרַכִּי תְשׁוּבָה לְסִי' ק"ע שְׁהִבִּיאוּ מַס' פְּנֵי יוֹסֵף בְּשְׁעַר הַרְנוּחָה שְׁנִסְתַּפַּק כֵּן בְּשִׁיטַת הַר"י קַרְקוּזָא אִם הוּא ג"כ בְּלִנְהָ יִשְׂרָאֵל מִיִּשְׂרָאֵל, וְאַמְנָם לְפִי מַה שְׁבַבִּית מֵאִיר הַנְּ"ל כְּתַב רֵאִי לְהַרְמ"א דְהַגִּי רַק א"ר מְדַאֲמַר בַּגַּמ' ב"מ (ע"ה:) דְעָרַב וְעַדִּים אֵין עוֹבְרִין אֵלֶּה מִשׁוּם לֹא תִשְׁמִיּוּן וְתִקְשֵׁי קוּ הַרְשָׁב"א שְׁהִבִּיאוּ בַאס"ז מְדוּעַ לֹא חָשַׁב ג"כ לָאו דְלֹא תִקַּח לְגַבִּי קַבְלָן הִיכִי שְׁבָא לִידֵי גוֹבִינָא אַע"כ דַּל"ה בְּעָרַב ר"ק כ"א א"ר וְאַפְּ"י בַע"ק יִשְׂרָאֵל עֵי"ש וְא"כ כְּמוֹ דְבְרֵי הַרְמ"א כְּמוֹ כֵּן דְבְרֵי הַר"י קַרְקוּזָא אֵתְנִין שְׁפִיר גַּם אִפִּי בְּעָרַב יִשְׂרָאֵל מִיִּשְׂרָאֵל: וְעַכ"ז צ"ע לְפַמ"ש בַּב"מ שֵׁם דְבַתוֹס' ב"מ (ס"ב) ס"ל דְלִמְסַקְנָא הָעָרַב הוּא מְלִנְהָ גְמוּר לְגַבִּי הַלְוָה וְאַפְּ"י דְלֹא חָשִׁיב לְגַבִּי הָעָרַב כ"א לָאו דְלֹא תִשְׁמִיּוּן הֵינּוּ דְלֹא דִיבַר כ"א מִשְׁעַת הַהַלְוָאָה אָבֵל אַחַר שְׁבָא לִידֵי גַבִּי מִהָעָרַב בְּאַמַּת אֵיכָא ג"כ לָאו דְלֹא תִקַּח וְא"כ לְדְבָרֵיהֶם בְּעָרַב יִשְׂרָאֵל מִיִּשְׂרָאֵל אֲפֻשֶׁר דְמוּדָה הַרִי"ק וְהַרְמ"א דְהַגִּי ר"ק: ד) גַּם מַה שֶׁהִי לְדוּן בְּעִיקָר מִחְלֻקַּת רַש"י וְהַרְשָׁב"א בַּש"ע כָּאֵן בְּיִשְׂרָאֵל שְׁלִנְהָ מַעֲפוּ"ם דְשִׁי הַרְשָׁב"א שְׂאִינוּ אֲסוּר אֵלֶּה בְּעָרַב דְשְׁלֹף דוּץ אַף אִם נֹאמַר לְהַכְרִיעַ פְּהַרְשָׁב"א כְּמוֹ שְׂרֵאִיתִי בַאנ"ז כָּאֵן שְׁפַתְבּ דְלַעֲגוֹן הַלְכָה הַמּוֹרָה לְהַקְל בְּקַבְלָן סְתָם לֹא הִפְסִיד מֵאַחַר שְׁהַרְשָׁב"א וְהַר"ן מְקִילִים לְהַדְיָא וְמַה שְׁפַתְבוּ בְּשֵׁם רַש"י לְאַסוּר לְפִי גִירְסַת רַש"י שְׁלַפְנִינוּ אֵין רֵאִי כְמוֹ"ש הַרְאֵנָח וְאַף שֶׁהַ"מ כְּתַב שְׁכֵן דַּעַת שְׁאָר מְפֹרְשִׁים וְנֶאֱמָן בְּעִדּוֹתוֹ מ"מ כֵּינּוּן שְׁגָדוּלִים הַנְּ"ל וּבַתוֹכֶם גַּם הַר"מ וְהַרְאָב"ד וּבַעֲה"ת ס"ל הִכִּי לְפִי הוֹכַחְתוּ מְצֹרֵף לְזֵה דַּעַת הָעֵטוּר שְׁהִבִּיאוּ בַּש"ף דַּס"ל דְהַש"ס אֵינְרִי דְנוֹקָא בְּעַפּוּ"ם שְׁלִנְהָ מִיִּשְׂרָאֵל עַכ"ד, מ"מ אֵין זֵה מְסִייעַ לְהַקְל בַּנ"ד שְׁהַלְוָה וְהַמְלִינְהָ עִם הָעָרַב הֵם יִשְׂרָאֵל וּכְבָר כְּתַב הַש"ף סק"ג דְאַף לְהַרְשָׁב"א אֵין הִתֵּר כ"א בְּלִנְהָ יִשְׂרָאֵל מַעֲפוּ"ם אָבֵל בְּעַפּוּ"ם שְׁלִנְהָ מִיִּשְׂרָאֵל מוּדָה הַרְשָׁב"א דְאַסוּר אִפִּי בְּעָרַב קַבְלָן כֵּינּוּן דְיִשְׂרָאֵל מִיִּשְׂרָאֵל שְׁקִיל רַבִּיתָא, וְאַף שְׁבַשְׁעַר מְשַׁפֵּט שְׁעַר דַּעָה תְמָה שְׁלֹא הִבִּיאוּ הַש"ף מַמ"ש הַב"י מִתְשׁוּ' הַרְמַב"ן דְמְפֹרְשׁ דְאַף

בַּעֲפֹ"ם שְׁלֹנָה מִיִּשְׂרָאֵל אֵין אִיסוּר אֶלָּא בְּשִׁלּוּף דְּוִיץ וְגַם לְפִי מַה שֶּׁהִבְאֵתִי לְעֵיל מַהב"מ הֵלָא רְאֵינִי הַרְשָׁבָ"א הוּא מַגְמ' דְּאִינְרִי אִפִּי בְּלֹנָה יִשְׂרָאֵל מִיִּשְׂרָאֵל מ"מ הָרִי פְתַב דְּלִדְבְּרֵי הַתּוֹס' ב"מ (ס"ב) אֵין רֵאִי פִנ"ל: ה) וְכַת"ה פְתַב לְצַדֵּד בְּזָה לְזַפּוֹת הָעֶרְב מְשׁוּם הוֹדָעַת בַּע"ד אַחַר שְׁאֵמַר הֵלֹנָה בְּהַתְנַצְלוֹת הַהִלְוָאָה בֵּאִי רַבִּית שְׁהִי אֶצְלוֹ סִפְנַת נְפִשׁוֹת וְהָרִי מְבֹנָאָר בְּסִי' ק"ס דְּמוֹתֵר לְהִלוּת בְּרַבִּית בְּמִקּוּם פִּקוּנ"פ וְהָאֵרִיף בְּזָה, לַעֲנִ"ד צ"ע שְׁאֵין לְדוּן ע"פ דִּיבּוּרוֹ שְׁהִי סִפְנַת נְפִשׁוֹת דְּסוּגְלִי דְּעֵלְמָא וּלְשׁוֹן בְּנִי אָדָם לֹמַר סִפְנַת נְפִשׁוֹת אִפִּי בְּמִקּוּם דַּל"ה פִּיקוּנ"פ וּמְצִינּוּ פִן ג"כ בְּלְשׁוֹן חֲזוֹ"ל בְּשַׁבַּת (מ"ה) פְּדָאִי הוּא ר"ש לְסִמְנָה עֲלֵיו בְּשַׁעַת הַדְּחָק וּפִירַשׁ"י בְּשַׁעַת הַדְּחָק סִפְנָה כו', הָרִי דְשַׁעַת הַדְּחָק וְסִפְנָה כַּחֲדָא חֲשִׁיבִי נְרָאָה לְעֵיל סִי' כ"ד מ"ש הָעֵרוֹת נְכוֹנוֹת בְּזָה], וּלְפִי"ז הַכ"נ לַנ"ד מַה שְׁאֵמַר הֵלֹנָה שְׁהִי סִפְנַת נְפִשׁוֹת הוּא ג"כ לְשׁוֹן בְּנִי אָדָם עַל שַׁעַת"ד לֹמַר פִּן מַה שְׁאֵין הָיִתֵר לְגַבִּי הִלְוָאָה בְּרַבִּית בַּשַּׁעַת"ד לְחוּד, וְעֵינִן ג"כ תּוֹס' שְׁבוּעוֹת (מ"א) בְּהָא דְכָל הָאוּמַר לֹא לְוִיִּתִי שְׁהִק' אַמְאִי לֹא מְתַרְצִינּוּ דִּיבּוּרֵי' פְּלוּמַר לֹא עֲמַדְתִּי בְּהִלְוָאָתִי אֶלָּא פְּרַעֲתִי כְּמוֹ גַבִּי לֹא נְטַמְאֵתִי דְמְתַרְצִינּוּ דִּיבּוּרֵי' וְתִי' בְּתִי' הַב' דְּהִכָּא כְּשִׁטּוּעֵנִן עֲלֵיו בְּב"ד יֵשׁ לוֹ לְהִשְׁיב בְּעֵנִן שְׁיִפְטֵר וְאֵין לְנוֹ לְתַרְץ דְּבְרִיּוֹ, וְהִנֵּה לְכָאוּ' שְׁזָה מְסִייעַ לַמ"ש בְּהַפְּלָאָה פְּתוּבוֹת (כ"ב) דְּבַטְעֵנָה לְפָנֵי ב"ד לֹא מַהֲנִי אֶמְתְּלָא וְעִשׂוֹת רַע"א סִי' פ"ה וְסִי' ק"י וְאִכְמ"ל, וְעַפ"ז י"ל דַּה"ה הִכָּא שְׁטַעַן הֵלֹנָה בְּב"ד שְׁהִי סִפְנַת נְפִשׁוֹת אֵין לְנוֹ לְתַרְץ דִּיבּוּרֵי' שְׁפִנוּנְתוֹ לְשַׁעַת הַדְּחָק אֶבְל בְּאַמַּת ז"א דְּהִכָּא הָרִי לֹא בָּא לְפִטוֹר בְּטַעֲנָתוֹ זֹו שְׁנֵאֵמַר שְׁיֵשׁ לוֹ לְהִשְׁיב בְּפָנֵי ב"ד פְּרָאוּי רַק שְׁבָא לְהַתְנַצֵּל עַל שְׁעֵבֵר לְלוּוֹת בְּרַבִּית וּבְפִרְט שְׁלַחְתִּי הָא' בְּתוֹס' שָׁם אֵין לְחַלֵּק בֵּין הוֹדָעָה לְפָנֵי ב"ד עֵי"ש, וְא"כ שְׁפִיר מְתַרְצִינּוּ דִּיבּוּרֵי' שְׁמָה שְׁאֵמַר שְׁהִי סַכְנ"פ פְּנוּנְתוֹ שַׁעַת"ד בְּפִרְט דְּסוּגְלִי דְּעֵלְמָא בְּשִׁיחַת בְּנִי אָדָם פִּן, וְאַף לַמ"ש בְּס' הַמְדַע בְּלְשׁוֹן הַמְחַבֵּר סִי' ק"ס מוֹתֵר לְלוּוֹת בְּרַבִּית מְפָנִי פִקוּנ"פ וְלֹא פְתַב לְצוּרָה פִּקוּנ"פ דְּהַשְׁמִיעֵנוּ דְּלָאוּ פִּקוּנ"פ מְמַשׁ אֶלָּא אִפִּי' רַק לְהַסִּיר וּלְמַנּוּעַ שְׁלֹא יְבֵא לְפִקוּנ"פ וְכְמוֹ בְּעוֹבְדֵיהָ גּוֹפִי' שְׁלֹא הִי' פִּקוּנ"פ גָּמוּר שְׁהָרִי הָיִו יְכוּלִין לְבָרוּחַ, מ"מ הִכָּא אֶפְשָׁר שְׁלֹא הִי' נוֹגַע פְּלֵל אִפִּי' לְמַנִּיעַת פִּקוּנ"פ רַק שַׁעַת הַדְּחָק בְּעֵלְמָא, זוּלַת מ"ש כַּת"ה מְדַרְכֵי"ת בִּיּוֹ"ד סִי' ק"ע בְּשֵׁם ס' בֵּית הַלֵּל בְּדִין הַנָּ"ל אִי צְרִיף הֵלֹנָה לְשַׁלֵּם לְהָעֶרְב מַה שְׁפָרַע וּפְסִיד מִחֲמַתִּי' שְׁכַתְבִּי דְּעַכְשָׁיו בְּדוֹרוֹת הֵלְלוּ הַמְנַהֵג בְּדִינֵי אַרְצוֹת לְפִסְנוֹק פְּסִידָא דְשׁוּקָא וְאֵין פּוֹצֵה פֶּה וּמְצַפְצַף בְּדִין הַפְּקָר ב"ד הַפְּקָר וְזָה פְּשׁוּט עַכ"ל, נְרָאָה שְׁבַצִּירוּף פֶּל צְדָדִי קוּלָא הָאֵמוּרִים לְמַעְלָה שְׁיֵשׁ לְסִמְנָה ע"ז לְמַעֲשֵׂה בָּאֵם פִּן יִמְצָא כַּת"ה לְדַעַתוֹ דַּעַת תּוֹרָה, הַגַּם דַּעַ"ק לְפִי"ד הַמְרַדְכִי וְהַמְל"מ פ"ד מַה' מְלֹנָה הִי"ד דְּהַפְּקָר ב"ד לֹא שְׁיִיף כ"א בְּרַבִּית דְּרַבְּנָן וְלֹא בְּדָאוּ', וְעַכ"פ רַק בְּלַמִּיגְדֵר מְלַתָּא פְּגוֹן פְּרוּזְבֵּל וְא"כ הָדָר צְרִיכִין לְבֵא לְדַבְּרֵי הַרְמ"א דְּבַעֲרַב הָנִי רַבִּית דְּרַבְּנָן אֶבְל י"ל דְּהִכָּא מְשׁוּם דְּלִדְבְּרֵי הַבֵּית הַלֵּל הָנִי מְנַהֵג אַרְבַּע אַרְצוֹת שְׁאֵנִי: וְאוֹדוֹת מַה שְׁמַבְקֵשׁ הָעֶרְב מִן הֵלֹנָה שְׁיִפְטֵרְנוּ מְעַרְבוֹת יְפָה פְתַב כַּת"ה דְּחוּץ מִהַמְחַלְוֹקַת הַרְמְב"ן וְהָרִי"ו בַּחוּ"מ סִי' קל"א סַעִי' ד', לְפָנֵינוּ מ"ש הַב"ח שָׁם דָּאֵם הֵלֹנָה יָרַד קֶצֶת מְנַכְסִיו גַּם הַרְמְב"ן מוֹדָה דְּהֵדִין עִם הָעֶרְב כּו' דְּבַהֲגִיעַ הַזְּמַן יְכוּל לְכוּף לְלוֹנָה שְׁיִפְטֵרְנוּ מִהָעֶרְבוֹת, וְלַעֲנִ"ד לְכָאוּ' לָאוּ דוּקָא בְּהִגִּיעַ זְמַן רַק אִפִּי' תו"ז לְהַמְבֹּאָר בְּסִי' קל"א סַעִי' ג' דָּאֵם רוֹאִים שְׁהֵלֹנָה מְבַזְּבֵז נְכָסִיו יְכוּלִים לְתַבְּעוֹ לְהוֹצִיאֻוּ מִהָעֶרְבוֹת אַף תּוֹף הַזְּמַן וְא"כ לַמ"ש בְּהִגְהוֹת אַמ"ב סִי' ע"ג מְהֵרָא"ש פ"ק דְּגִישִׁין דְּאִפִּי' בְּאֵינּוּ מְבַזְּבֵז אֵם נְרָאָה שְׁלֹא יְבֵא לִידֵי גַבִּי בַּזְמ"פ יְכוּלִים לְתַפְּסוֹם גַּם תו"ז

וכ"כ בְּשֵׁעַר מִשְׁפֵּט בְּסִי' ק"ה עַל דְּבָרֵי הַמְּחַבֵּר סְעִי' ד' דָּאִין לֹו נְכֻסִים אֱלָא כְּדִי חֻבּוֹ
אֶפְשָׁר דְּגָרַע טְפִי וּמְצִי לְתַנְבְּעוֹאֵפִי תו"ז א"כ הַכ"נ בְּעָרְב כה"ג שְׂיִכּוֹל לְתַנְבְּעוֹ לְהוֹצִיאֹ
מְעַרְבוֹת אֵפִי תו"ז וצ"ע עוֹד: וְע"ד הַשְּׂאֵלָה בְּמִשְׁכַּנְתָּא שְׁנַעְשֶׂה עֲצָה"ע לְזִמְן וּנְמַשֶּׁף גַּם
אֲח"כ וְחֻזְרַ בּוֹ הַלְנָה מְלִשְׁלָם הַרְבִּית וְע"כ יִנְוֶה שְׂכָר דִּירָה כְּפִי הַשׁוּמָא וְכַתְּב כַּת"ה
שְׁמַלְבַּד מַה שְׁנַחְלִקוּ הַט"ז בְּסִי' קע"ז וְהַבָּאִים אֲחָרֵי הַלְבו"ש וְס' מִים קְדוּשִׁים שְׁהַנִּיחוּ
בְּסַד"ד אִם הַה"ע יוֹעִיל גַּם עַל אֲחַר הַזְּמַן בְּלֵא"כ כִּינּוּן שְׁחֻזְרַ בּוֹ הַלְכָה פְּסוּקָה בְּסִי'
קע"ז סְעִי' ל"ו דִּיכּוֹל לְחֻזְרַ, אֲבָל הֵנָּה בְּשִׁבוּ"י ח"ב ס' קפ"ד כְּתַב דְּבִשְׁטַר עֶסְקָא דִּידֵן
אִין יְכוֹל לְחֻזְרַ וְעַפ"ת חו"מ ס' ש"ל"ג סק"ג וְהַגְּהוֹת חכ"ש שְׁם דְּבִקְנִין וְדָבָר הָאָבוּד
יִחַד אֵפִי בְּמָקוֹם שְׁדָבָר הָאָבוּד לְחֻזְרַ לֹא מְהִי מ"מ בְּצִירוּף שְׁנִיָּהֶם יוֹתֵר מוֹעִיל וְא"כ גַּם
הָכָא אִם אִין לֹו לְהַלְנָה לְשִׁלְּם חֻבּוֹ אֶף דְּלֵהַש"ך שְׁם סִקט"ו לֹא מְקָרִי דְבָר הָאָבוּד מ"מ
בְּשֵׁטַר עֶסְקָא דִּידֵן כַּש"כ הוּא מְדָבְרֵי הַשְּׁבוּ"י שְׂאִין יְכוֹל לְחֻזְרַ, גַּם מ"ש כַּת"ה דְּבִשְׁטַר
עֶסְקָא זֶה שְׁנַעְשֶׂה פְּתִיקוֹן מְהָר"ם ז"ל פְּתַב בְּשׁו"ת מְהָר"ם אִשׁ דְּבִתִּיקוֹן מְהָר"ם לֹא יִתְּכֵן
הַהִיתֵר שְׁבִט"ז שְׂיִהְיָ נְמַשֶּׁף עַל אֲחַר הַזְּמַן דְּכִינּוּן שְׁתִּיקוֹן מְהָר"ם הוּא שְׁבִתְחִלָּה הַמְּעוֹת
פְּקֻדוֹן וְהַרְיִיחַ לְמַלְנָה וְאֲח"כ נַעְשֶׂה מַלְנָה וְהַרְיִיחַ לְלִנְה א"כ אֲחַר הַזְּמַן שְׁפָכָר נַעְשֶׂה
מַלְנָה אִיף יִחְזוֹר לְהִיּוֹת פְּקֻדוֹן: הֵנָּה כֵּן הִבִּיא בְּשֵׁה"ג הַחֲדָשׁ אוֹת מ תְּשׁו' הַגָּאוֹן מֵהֵרָא"ז
ז"ל וּבְכ"ז מְסִיִּים שְׁם שְׁלִפִי הַמְּנַהֵג שְׁנַתְּפִשֵׁט לְפִסְנֵק רוּיָחִים גַּם אֲחַר עֲבוּר הַזְּמַן וְהִינּוּ
שְׁתּוֹפְסִין הָעֶסְקָא ע"ד פְּלִגָּא מַלְנָה וְא"כ לֹא עָלָה עַל דַּעַת הַלְנָה לְהַתְּעַסֵּק לְטוֹבַת הַמַּלְנָה
בְּלִבָּד וּלְפִי"ז אֶפְשָׁר שְׁשִׁפִיר פּוֹסְקִים הַדִּינִיגִים לְתַת עֶסְקָא גַּם אֲחַר כְּלוֹת הַזְּמַן כִּינּוּן שְׁהֵם
דַּעַתָּם עַל עֶסְקָא זֹו רַק שְׁפִסְבוּרִים שְׁזֶה מְתִיקוֹן מְהָר"ם ז"ל עַכ"ד וּבְכִי"צ יו"ד ח"ב ס' ז'
כְּתַב דְּלַדְעָתוֹ גַּם תִּקְנַת מְהָר"ם עֲצָמוֹ הִי בְּאִנְפֵן זֶה עֵי"ש, ע"כ לַעֲנִ"ד בְּאִם הַלְנָה אִין
מְשַׁלְּם הַחֻב אִין בְּחֻזְרָתוֹ כְּלוּם: וְהֵנָּה כַּת"ה הָאָרִיף בְּתוֹסְפַת נֻפָּף וּבִיאוּר יָפָה שְׂאִין
הַזְּמַן גּוֹרֵם כְּעַת לְהָאָרִיף וּלְפִלְפֵל וְהַנְּלַע"ד כְּתַבְתִּי: וְהַנְּנִי לֹו בְּכַרְפַּת חַג כְּשֵׁר וְשִׁמְחָה:
יְדִידוּשַׁת"ה.

סִימָן סה. ב"ה כ"א נִיֶּסֶן תְּרַס"ח שׁוֹכְט"ס לְכַבוֹד יַדְנ"פ הֶרֶב הַגָּאוֹן הַגְּדוֹל פָּאָר הַדוֹר
כַּקְש"ת מוֹהַר"ש עֲנַגִּיל שְׁלִיט"א אַבְד"ק רְאָדִימִישְׁלָא: אוּרוֹ עֵינֵי לְקִרְאָת מַחְזָה נְפִלְאָה
סְפְרוֹ הִיקָר שׁו"ת מְהָר"ש וְנִתְמַלְא בֵּיתִי אוֹרָה זֹו תוֹרָה לְמַשִּׁיב נֶפֶשׁ הִי לֹו דְּבָרֵי הַיְקָרִים
הַמְּלֵאִים תְּרִיפוֹת וּבִקִּיאוֹת נְפִלְאָ אִין חִקָר בְּרַפְת אוֹהֵב עָלָיו תְּבֵאָ כִי יֵאָרִיף ד' יָמָיו וּשְׁנוּתָיו
בְּנַעֲמִים יִחְזָקוּ לְשִׁלְיֵמוֹת הַבְּרִיאוֹת וְחֻדוֹת רוּחַ וּבְרַף חִילוֹ גַּם הִלְאָה לְהַפִּיק מְעִינוּתָיו
חוּצָה לְהַגְדִּיל תוֹרָה וּלְהַאֲדִירָה שְׁיִתְעַנְּגוּ מְטוּבוֹ שׁוֹחֲרֵי תוֹשִׁי' עַד בִּיאַת יַנּוֹן כִּיה"ר: א)
וְהָאֲמַנָּם אִין עֲתוּמֵי כְּעַת בְּיָדֵי לַעֲיִין הַרְבֵּה וּלְפִלְפֵל בְּנוֹגַע לְסְפְרוֹ לֹא אֲמַנְעַ לְהַצִּיעַ לְפָנֵי
כ"ג אֶשֶׁר עוֹרְרוּ רַעֲיוֹנֵי בְּהַעֲבַרְת עֵינַי בְּתוֹשׁוֹ ב' מ"ש לְפִלְפֵל בְּקוֹ הַגֵּר"ז אֶלְסֶקָר עַל
הַרְמ"א יו"ד ס' קפ"ה דָּאֵם שְׁמַשֶּׁה שְׁלֹא בְּשַׁעַת וְסִתָּה וּמְצָאָה דָּם אַע"פ שְׁלֹא בְּדָקָה קוֹדֵם
תְּשִׁמִּישׁ א"צ כְּפָרָה מְקוּרוֹ מְש"ס שְׁבוּעוֹת (ד' י"ח) דְּקָאֵמַר אִי שְׁלֹא בְּשַׁעַת וְסִתָּה אַתְנִיָּסָה
אֲנִים הִיא, וְהַקְשָׁה הַגֵּר"ז מְנַדָּה (י"ב) דְּבַעֲרֵי ר"ה אִשָּׁה מַהוּ שְׁתַּבְּדַק כְּדִי לְחַיִּיב אֶת בְּעָלָהּ
חֻטָּאת: וְעָלָה בְּלִבִּי לִישֵׁב דְּכָבֵר הַקְשָׁה בְּנוֹב"ת ס' צ"ו בְּהָא דַּא"ד שְׁם דְּהָרִי בְּעֵי מִינְי'
אִשָּׁה מַהוּ שְׁתַּבְּדַק לְחַיִּיב בְּעָלָהּ אִשָּׁם תְּלוּי וְהָרִי בְּמִתְנִי' (ד' י"ב) לֹא תְנִי אִשָּׁם תְּלוּי
מְשׁוּם דְּבַעֲיָנָן חֲתִיכָה אַחַת מְשִׁתִּי חֲתִיכוֹת כְּדָאֵמְרִי בְּגַמ' שְׁם וְא"כ לֹא מְשַׁכַּחַת א"ת כְּלָל:
אֶף הֵנָּה בְּכַרְיִיתָא תְּנָא וְסִיבִים אִשָּׁם תְּלוּי וְאֵמְרִי בְּכַרְיִיתוֹת (י"ז) דַּאֲתִי כַר' אֱלִיעֶזֶר

דל"ב חתיכה אחת מב' חתיכות, וא"כ אַתְּיָא בְּעֵינֵי דר"א מר"ה אַלְיָבָא דר' אַלְיַעֲזָר וְכֵן אפ"י לְלִישְׁנָא קַמָּא דְבַעֲי דר"א בר"ה הוא שְׁתַּבְּדַק לְחַיִּיב בְּעֵלָה חֲטָאת נִרְאָה דְהוּא רַק אַלְיָבָא דר"א דְכַבֵּר הַקְּשָׁה בַסַּד"ט לְפִי"ד הֶרְמֵב"ם ו"ל בה' שְׁגָגוֹת דְּבָא עַל אִשְׁתּוּ נְהָרִי הִיא נִדָּה חַיִּיב חֲטָאת מְשׁוּם דְהו"ל לְשִׂאֲלָה וְכַתְּבַהּ הַלַּח"מ דַּס"ל לְהֶרְמֵב"ם דְּלוּלָא טַעְמָא דְהו"ל לְשִׂאֲלָה הִי פְטוּר לְכַאוּרָה מְשׁוּם דַּס"ל דְּאַף בְּאַשְׁתּוּ נִדָּה מְקַרִי עֲשֵׂה מְצוּהָ, וְגַם ס"ל דְּהִיכִי דַל"ה לְשִׂאֲלָה הִנֵּה כְּזַמְנֵוּ בְּהוּל, לְפִי"ז מֵאֵי מְבַעְיָ לִי לר"א מר"ה מְהוּ שְׁתַּבְּדַק לְחַיִּיב בְּעֵלָה חֲטָאת הָא בְּאַשְׁתּוּ נִדָּה הִנֵּה תְּמִיד טַבְד"מ וּפְטוּר עַכ"ל, אַבְל הוּא הַדְּבָר דְּכָל הָאֵיבַעְיָ הוּא אַלְיָבָא דר"א ור"א ס"ל טַבְד"מ חַיִּיב, וּמִשָּׂא"כ בְּש"ס שְׁבוּעוֹת דְּפָרִיף אַפְיִסָּה אָנוּס הוּא וְלֹא פָרִיף מְטַעַם דְּהוּי טְעָה בַד"מ מְשׁוּם דְּטַעַם טַב"מ דְּפְטוּר הוּא ג"כ מְשׁוּם דְּאָנוּס הוּא א"כ עַדִּיפָא מְקַשָּׁה דְּאָנוּס הוּא: וְהִנֵּה בְּמַרְפְּכַת הַמְּשֻׁנָה לְהֶרְמֵב"ם ה' שְׁגָגוֹת הַעִיר דְּבָר חֲדָשׁ דר"א דַּס"ל בְּמַתְנֵי דְתַרּוּמוֹת (פ"ח) בְּהֶאֱשָׁה שְׁהִיתָה אוֹכֶלֶת בַּחֲבוּרָה וּבָאוּ וְאָמְרוּ לָהּ מַת בְּעַלְיָה אוּ גִרְשָׁה דְחַיִּיבַת קָרְנָן וְחֻמְשׁ ע"כ דַּס"ל דְּגַם בְּאָנוּס אִיפָא חַיִּיב קָרְבָן וְתִירֵץ בְּזָה קִנְיַת הַתּוֹס' פְּסָחִים (ע"ג) בְּהָא דְאָמַר הַש"ס אֵי לר"א חֲטָאת נְמִי מְחַיִּיב נְהָרִי הוּא אָנוּס, אַף ר"א ע"כ ס"ל דְּבָאָנוּס נְמִי מְחַיִּיב קָרְבָן, וּלְפִי"ז מְתוּרָץ הֵיטֵב קִנְיַת הַגֵּר"ז עַל הֶרְמֵב"א וְש"ס שְׁבוּעוֹת מְשׁוּם דְּבַעֲי דר"א מר"ה ע"כ דְּאֲתֵי אַלְיָבָא דר"א פְּנ"ל דַּאֲל"כ בְּלֹא"כ פְטוּר מְשׁוּם טַבְד"מ וּמְשׁוּם דְּבַעֲיֵנּוּ חֲתִיכָה א' מב' חתיכות ולר"א לְשִׁיטְתוּ גַם בְּאָנוּס אִיפָא חַיִּיב קָרְבָן וּמְתוּרָץ הֵיטֵב, וְהִיא הַעֲרָה גְדוּלָה (לְפַעַנ"ד: ב) עוֹד י"ל דְּהִנֵּה בַמ"ש הֶרְמֵב"ם וְהָרָא"ש אֵי הַצְּנוּעוֹת בּוֹדְקוֹת א"ע נִרְאָה דְכַבֵּר נוֹדַע מ"ש הַש"ס בְּחֻלְיִין (קל"ד) דְּבָאִיסוּר פָּרַת לֹא אֲזַלִּינּוּ בְּתַר חֲזָקָה, וּמְבוֹאָר כֵּן בְּיְרוּשְׁלַמֵי פְּסָחִים הֵבִיאוּ הַפְּרַמ"ג לַה' טְרִיפוֹת אַבְל הִנֵּה הַמְּפִרְשִׁים הַקְּשׁוּ עַל זֶה מְהָא דְנִדָּה (ט"ו) דְּהַבָּאִים מַמְדָּה"י נְשׁוּמִיתֵיהֶם הֵם בְּחֲזָקַת טְהָרָה וּמְהָא דְאָמְרִי דְכָל לְבַעֲלָה ל"צ בְּדִיקָה הָרִי דְאָפִי בְּאֵי פָרַת אֲזַלִּינּוּ בְּתַר חֲזָקָה וּמְהָא דִּיבְמוֹת (ק"ט) דְאָמַר רַבָּא מ"ל אִיסוּר לָאו מ"ל אִיסוּר פָּרַת, עַכ"פ מְבוֹאָר דָּאם נְאָמַר דְבָאֵי פָרַת לֹא אֲזַלִּינּוּ בְּתַר חֲזָקָה בְּנוֹדָי מְחַוִּיבוֹת לְבָדוּק א"ע וְאָפִי אֵי אֲזַלִּינּוּ בְּתַר חֲזָקָה גַם בְּאֵי פָרַת מ"מ אֵי רַק מְחַלְקִינּוּ בֵּין אֵי לָאו לְאֵי פָרַת, שׁוּב י"ל דְּלִגְבֵי אִיסוּר נִדָּה שְׁהִיא בְּכַרְת עַכ"פ הִיא מְדַת צְנִיעוּת לְבָדוּק א"ע וְאִינוּ דוּמָה לְכָל אִיסוּר לָאו דְמוֹקְמִינּוּ אַחֲזָקָה וְלִיפָא גַם זְהִירוֹת וְצְנִיעוּת, וְהִנֵּה בִּיבְמוֹת (פ"ב) אָמַר רַבָּה רִישָׁא אֵי לָאו סִיפָא אֵי פָרַת וּמְקַשָּׁה וְהָא רַבָּא הוּא דְאָמַר מַה לִי אֵי לָאו מַה לִי אֵי פָרַת, עֵינִין נוֹב"ק או"ח ס' פ"א בְּגִי הַש"ס כּוּ, וְא"כ מְתוּרָץ קוּ' הֶרְזֵנָה דְשִׁפִיר אַתִּי בַעֲי דר"א לר"ה דַּס"ל פְּרָבָה בְּרִי דְמַחְלַק בֵּין אֵי לָאו לְאֵי פָרַת דְלִדְיָנִי הַצְּנוּעוֹת בּוֹדְקוֹת א"כ ל"ה אָנוּס וְדוּק: יְדִידוּ דוּשְׁכַגַת"ה בְּכַבּוּד וְהוֹקְרָה רַבָּה.

סִימָן סו ב"ה א' ויק"פ תרפ"ח. שְׁלוּם לְהַרְבֵּי הַחֲרִיף וּבְקֵי טוֹבָא מו"ה יוֹסֵף מְרַדְכֵי בְלוּם נ"י כְּעַת הָרַב הַה"ג אַבְד"ק גַּאֲלִיגוֹרִי: רְאִיתִי דְבְרִיף טוֹבִים לְהַשְׁפִּיל בְּפִלּוּל הַלְכָה, בְּדַבֵּר הַשִּׂאֲלָה בְּנוֹגַע לַה' נִדָּה בְּנָשִׁים שְׁנַבְּדָקוּ ע"י הַרּוֹפֵא בְּכִלֵי הַבְּטָה וְאַח"כּ בְּדָקוּ א"ע וּמְצָאוּ מְרָאָה טְהוּרָה מַה דִּינָם אִם צְרִיכוֹת לִישׁב ז"נ מְשׁוּם א"א לְפַה"ק בְּלֹא דָם: (א) הִנֵּה הִבְאֵת מְשׁוּ"ת רַע"א ס' קנ"ח דְלַמ"ש הֶרְאָב"ד בַּס' בַּעַה"נ רִאֵי דְרוּב דְמִים בְּאַשָּׁה טְמֵאִים דְאִשְׁפָּחוּ דְסַמִּיף רַבָּנּוּ עֲלֵי לְקוּלָא, דְבַנְדָּה (כ"א) תְּנִיָא קִשְׁתָּה שְׁנִים וְלְשִׁלְיָשִׁי הַפִּילָה כו' ר' יְהוֹשֻׁעַ אוֹמַר מְבִיאָה קָרְבָן וְנִנְאָכֵל שֵׁא"א לְפַה"ק בְּלֹא דָם, וְאַמַּאי לֹא חַיִּיִּשִׁינּוּ

לדמ טהור אע"כ דרוכ דמים טמאים, ונהרז"ה השיג ע"ז די"ל דכך הקבלה דא"א לפה"ק
בלא דם טמא וכתב הגרע"א ו"ל דנפ"מ גדול לדינא בנפתח הקבר ורצתה דם טהור
דלהראב"ד טהורה פינו דהדם טהור לפנינו מהכ"ת נחוש דרצתה עוד דם טמא כו',
ולפי"ז בנ"ד שרצתה האשה אחר הבדיקה בפופרת מראה טהורה תלי' בש"י הראב"ד
והרז"ה ו"ל, ונהגה שם מייתי ראי' לשי' הראב"ד מהא דב"ק (י"א) דאמר רבא לחוש
חוששות מראשון ונהרי רבא גופי' ס"ל בנדה (ס"ו) דא"א לפה"ק בלא דם, א"כ בלאה"כ
בראשון טמאה רק דנפ"מ אם רצתה עם השליא דם טהור ומצאתי גם בב"מ ליו"ד שתי'
פן: ב) ואמנם לענ"ד צ"ע טובא בשיטת הפוסקים שנהרי כמו קו' זו בש"י רבא פבר מצינו
בתוס' נדה (ל"ז) דאמר רבא לידה אינה סותרת ועולה הקשו בתוס' הא רבא גופי' אית
לי' לקמן (ס"ו) דא"א לפה"ק בלא דם, ותי' דהכא אליבא דר' מרינוס קאמר וסבר
דאפשר לפה"ק בלא דם, והשתא עדיפא הו"ל לתרץ דהכא מיירי שרצתה דם טהור עם
הלידה, גם הר"ן והרמב"ן ו"ל תירצו לקו' התוס' כשי' הרמז"ל דכל יולדת אפ"ל ילדה
בלא קישוי, הדם שהיא רואה דם קישוי מקרי ושיטתם ג"כ דדם קישוי לא די דמיקסתר
לא סתר אבל הוא ג"כ עולה שלא כשי' רש"י עיין ס"ט ס"י קצ"ד סק"ב וסק"ד באריכות,
עכ"פ לא עלה על דעת אחד מהראשונים ו"ל לתרץ בפשיטות דהכא מיירי שרצתה דם
טהור, וע"כ דס"ל דגם בכה"ג אמרי' א"א לפה"ק בלא דם טמא: ג) וחזן לדברייהם רחש
לפי בישוב קו' התוס' אלו גם בישוב קו' הגרע"א הנ"ל מב"ק (י"א) דנהגה באמת מצינו
סתירה בגמ' בשיטת רבא, דבנדה (ס"ו) אמרי' דאדברי' רבא לרב שמואל ודרש קשתה
שני ימים ולשלישי הפילה תשב שבועה נקיים קסבר אין קישוי לנפלים וא"א לפה"ק
בלא דם, ואילו בכריתות (י') אמר רב אשי רבא מתרץ לה ביום מ' ליצירת זכר וביום
שמונים ליצירת נקבה וקמ"ל דאפשר בפה"ק בלא דם, ועיין תוס' שם בשם השאלות
ובב"י יו"ד סי' קפ"ח שהשאלות מחלק משום זה דבלא נגמר הנלד אפשר לפה"ק בלא
דם: ונלע"ד ע"ד הפלפול הנה במ"ש הראב"ד ו"ל בהא דא"א לפה"ק בלא דם דלא
חיישינו לדם טהור משום דרוכ דמים טמאים פנ"ל לכאו' יש להעיר ממ"ש בחי' הר"ן
בהא דנדה (נ"ח) בבשרה עד שתרגיש בבשרה ואכתי מבעי' לי' בבשרה ולא בשפיר ולא
בחתיכה ומשני תרתי ש"מ, דר"ל דכיון שידעו עד שתרגיש בבשרה ממילא שמעונו
למעט בשפיר או בחתיכה משום דאין זה הרגשת דם אלא הרגשת שפיר או חתיכה,
ובשו"ת ש"ב יעקב כתב ג"כ באשה שרצתה ע"י ליחה לבינה מרובה זה מקרי שלא
בהרגשה דתלינו בהרגשה בליחה, ובס"ט סי' ק"צ השיג על הר"ן והשב"י דכולה חדא
הרגשה היא, ועיין בב"מ סי' קפ"ח וחת"ס סי' קע"א פתבו להצדיק דברייהם, ובשו"ת
מהר"י אשכנזי סי' ל"ז פתב לתלות זאת בשיטת הפוסקים במהות ההרגשה דאם נאמר
דהרגשה היא פתיחת המקור א"כ מאי בכך שיצא ממנה חתיכה או ליחה עכ"פ הרי נפתח
מקורה הרי יצא הדם בפתיחת המקור ודאי דטמאה מדאו', אכן אי נימא דהרגשה היא
זיבת דבר לח אז יש מקום לומר דמה שהרגשה היא ממה שיצא ממנה מן הטהור כמו
החתיכה או הליחה ושמה האדם יצא שלא בהרגשה עיי"ש שהאריה, אף הנה הר"מ
רפ"ט מה' א"ב פתב ואם לא הרגשה ומצאה דם לפנינו בפרוזה הר"ז בחזקת שפא
בהרגשה, ובשו"ת זכרון יוסף הביאו הס"ט סי' ק"צ פתב דהיינו לפי שרוב דם הבא מן
המקור בהרגשה אתיא, א"כ ממילא בדינו של השב"י אין לתלות בהרגשה בליחה לחודא

או בהתחייבה משום דגם הדם נדאי בא בהרגשה דאזלינן בתר רובא, אף לפי"ז תיקושי בדברי הראב"ד בהא דא"א לפה"ק בלא דם שהוא משום רוב דמים טמאים, וקשה שהרי איכא תרי מיעוטי, מיעוט דם טהור ומיעוט שפא הדם שלא בהרגשה ותלינן ההרגשה במה שהפילה בפה"ק ונודע מ"ש הר"ן חולין (ס"ד) לגבי ביצים הנקחים מעפוי"ם דמצרפינן תרי מיעוטי, ועיין ברכות (נ"ג) מיעוטא לכשפים ומיעוטא לגמר את הפלים אשתכח רובא דלאו לריחא עביד, וא"כ הכ"נ דאיכא תרי מיעוטי ובצירוף חזקת פשרות, אף שי שאר פוסקים דלא פה"ק ונ"א מצרפינן תרי מיעוטי לרוב, ועיין ס"ט סי' קצ"ד ס"ק כ"ו בסוג' דש"ס ב"ק (י"א) שהוכיח פו, ועיין א"ר או"ח סי' רי"ז סק"ח ואבני זכרון בשו"ת אדב"ע יו"ד סי' ה' א"כ אתי שפיר הא דא"א לפה"ק בלא דם כשי הראב"ד ז"ל: ד) וכינון דאמתא לזה מתורץ היטב סתירת הש"ס בשיטת רבא, דמה דבכריתות (י) אמר רבא דאפשר לפה"ק בלא דם, י"ל דהיינו משום דאיהו ס"ל דמצטרפינן תרי מיעוטי לרוב והכא איכא מיעוט שהי' דם טהור ומיעוט שפא הדם שלא בהרגשה, משא"כ בנדה (ס"ו) גבי קשתה שנים שפיר אמר רבא גופי' דא"א לפה"ק בלא דם, דהרי בנדה (נ"ב): אמר ב' ימים וחלוק א' מהו דתימא כה"ג מביאה קרבן ונאכל, ופירש"י דנדאי זבה היא וכתב בס"ט סי' ק"צ סק"צ דשי' רש"י היא דדוקא ראי' ראשונה בעי' בהרגשה ואח"כ אפי' חזי שאר ראיות שלא בהרגשה מצטרפינן ונעשית זבה גדולה דהא עיקר קרא בבשרה דבעי' שתרגיש בנדה פתיב רק דילפינן זבה מזוכה ודרשינן דומיא דנדה ראי' ראשונה דוקא עיי"ש, ולפי"ז גם הכא בנדה (ס"ו) גבי קשתה שני ימים ולשלישית הפילה דס"ל אין קישוי לנפלים ממילא שפיר קאמר ג"כ דא"א לפה"ק בלא דם פיון דליכא צירוף מיעוטא דבא שלא בהרגשה פיון דכבר ראתה שני פעמים הראשונים בהרגשה ודוק, ומתורץ ג"כ קו' הגרע"א הנ"ל בב"ק (י"א) דהתם ס"ל לרבא שפיר דאפשר לפה"ק בלא דם פשיטתי' בכריתות פיון דאיכא תרי מיעוטי: ה) ובזה יש לתרץ ג"כ קו' התוס' נדה (י"ח): ד"ה למיעוטי רוב דר' יהודה שהק' הניחא ללישנא דמפרש טעמא דר"י משום דרוב חתיכות של ד' מיני דמים הן אלא ללישנא אחרת דטעמא דר"י משום דא"א לפה"ק בלא דם ואמר התם לר' יהושע דאמר א"א לפה"ק בלא דם מביאה קרבן ונאכל, א"כ טמא נדאי ושורפין עליו את התרומה, א"כ מאי אתי ר' יוחנן למיעוטי בג' דברים שהלכו בו חכמים אחה"ר ועשאו פנדאי עכ"ל, ומה"ל י"ל דאמת היא דמה דא"א לפה"ק בלא דמים הוי פנדאי אף לשי' הראב"ד דהוא רק משום דרוב דמים טמאים מ"מ רוב זה הוי פנדאי וכמו שהוכיח הראב"ד מדברי ר' יהושע דאמר דמביאה קרבן ונאכל, אבל הרי בהא דא"א לפה"ק בלא דם הרי אנו צריכין לבא עוד לרוב אחר דרוב דמים באין בהרגשה, ורוב זה ל"ה פנדאי ואין שורפין עליו את התרומה, והא דאמר ר' יהושע לקמן (ד' כ"א) דמשום א"א לפה"ק בלא דם מביאה קרבן ונאכל התם הא אמר זה לגבי קשתה שנים ולשלישי הפילה, ובכה"ג ליתא עוד למיעוט דשלא בהרגשה דסגי בראי' ראשונה בהרגשה פנ"ל, משא"כ היכי דאיכא מיעוט שלא בהרגשה לא מהני הא דא"א לפה"ק בלא דם שיהי' הקרבן נאכל ושפיר אמר הש"ס למיעוטי דר' יהודה, אבל הראב"ד ז"ל יפה הוכיח דרוב דמים טמאים הוי נדאי מהא דא"ר' יהושע דמביאה קרבן ונאכל אע"ג דהתם שאני שקשתה שנים הנה זה אהני רק לגבי מיעוט דשלא בהרגשה ולא לגבי מיעוט דדם טהור ושפיר הוכיח הראב"ד ז"ל דרוב דמים טמאים הוי נדאי ודוק

היטב: ו) וְרֵאִיתִי בְּבִי"צ ח"ב סי' י"ד שֶׁהַקְּשָׁה לְדַבְּרֵי הַרְאֵב"ד דְּאֵמְאֵי אָמַר ר' יְהוֹשֻׁעַ מְבִיאָה קֶרְפֶּן וְנֹאכָל אַף דְּרוּב דְּמִים טְמֵאִים, מ"מ הָא ר' יְהוֹשֻׁעַ ס"ל בְּבַכּוּרוֹת (כ') וּבְתוֹס' שָׁם דְּאָמְרֵי סְמִיךְ מִיעוּטָא לְחֻזְקָה וְהַכ"נ אֵיפֹא חֻזְקַת פְּשָׁרוֹת וְכַתֵּב שְׁהִיא קו' גְּדוּלָּה וְהֶאָרִיךְ בְּפִלְפוּל ע"ז, וְלַעֲנֵנ"ד הַקּו' מְעִיקְרָא לִיתָא שְׁהַרֵי תוֹס' נְדָה (י"ז) ד"ה אַחַה"ר פְּתַבּוּ דג' דְּבָרִים שְׁהִלְכוּ בּוּ אַחַה"ר הִינּוּ אִפִּי הִיכִי דְּאֵיפֹא חֻזְקָה פְּנִגְדַּת הָרוּב וּמְפֹרְשׁ ג"כ בַּגְמ' לְמַעוּטֵי אֵינְךָ רְנֹבָא דְּאֵיפֹא חֻזְקָה בְּהֵדָה, וְכַבֵּר הַבְּאִתִּי דְּבָרֵי תוֹס' שָׁם ד"ה לְמַעוּטֵי דְּהָא דַּא"א לִפְה"ק בְּלֹא דָם לֹא נִתְמַעַט מִהֶנְךָ ג' דְּבָרִים, גַּם הֶרְזִינָהּ הַקְּשָׁה עַל הַרְאֵב"ד הַנֶּזְ"ל דַּא"כ לִיחְשֹׁב זֶה בְּדִין הַג' דְּבָרִים שְׁהִלְכוּ אַחַה"ר וְתִי בַס"ט סוֹס"י קַפ"ח מִשׁוּם דְּרוּב זֶה עֲדִיפָא יוֹתֵר, א"כ מַכְש"כ דְּלֹא מְהַנִּי בְּזֶה חֻזְקָה נִגְדַת הָרוּב, וַא"כ מַה זֶה שְׁהַקְּשָׁה הַבִּי"צ דְּנִימָא סְמִיךְ מִיעוּטָא לְחֻזְקָה בְּהָא, גַּם מַה שְׁתִּי הַבִּי"צ דַּר' יְהוֹשֻׁעַ יִסְבְּרוּ מְקוּר מְקוּמוֹ טְמֵא וְאֵיפֹא חֻזְקַת טְוִמָאָה דְּאִפִּי בְּדָם טְהוֹר טְמֵאָה טְוִמָאָת עֵרֵב מְטוּמָאָת מְקוּר, צ"ע דַּהַחוּ"ד סִי' קצ"ו פְּתַב דְּבָדָם טְהוֹר לֵיפֹא טְוִמָאָת מְקוּר דַּא"כ דָּם טְהוֹר יִסְתָּרוּ בְּזִיבָה, וּמְפֹרְשׁ בַּר"מ פ"א מַה מו"מ דָּדָם יְרוּק טְהוֹר וּבַא"מ תְּשׁוּ כ"ג הַק' עַל דְּבָרֵי הַר"מ מְנַדָּה (מ"א) בְּמְקוּר שְׁהַזִּיעַ שְׁנֵי טִיפֵי מְרַגְלִיּוֹת, אֲבָל בְּשׁו"ת ב"א יו"ד סִי' נ' פְּתַב לְחֻלְק דְּשִׁאנֵי בְּזִיעָה שְׁמַתְעַגְל וְיוֹצֵא וְאֵיפֹא מִשׁוּם מְשָׁקָה דְּזַב וְזָבָה, אֲבָל דָּם טְהוֹר לִית בִּי טְוִמָאָת מְקוּר וְלֹא דְמִי לְדָם מְכָה דְּהוּי דָּם חֲלָלִים: ז) פְּתַבְתָּ לְהַעִיר בְּשִׁי הַרְאֵב"ד בְּהָא דַּא"ר יְהוֹשֻׁעַ מְבִיאָה קֶרְפֶּן וְנֹאכָל הַקְּשָׁה הַרְשָׁ"ש שָׁם (ד' י"ח) דַּר"י גּוֹפְנִי סְבַר בְּכַרִּיתוֹת (י"ט) דְּבַעֲיִנּוּ שְׂיַדַע בְּמֵאֵי חֻטָּא וְהָכָא אֵינְהָ יוֹדַעַת אֵי מִשׁוּם לִידָה אוֹ מִשׁוּם זִיבָה, וְתִי פִינּוּ דְּנִדְאֵי רֵאֲתָה לֹא אֲתִי סְפַק לִידָה וּמוֹצֵיא מְדִי וְדַאי זִיבָה, וְהֶשְׁתָּא לְדַבְּרֵי הַרְאֵב"ד דְּמִשְׁפַּחַת לִפְה"ק בְּדָם טְהוֹר א"כ סְמוּךְ מִיעוּטָא דָּדָם טְהוֹר לְסְפַק לִידָה שׁוּב הָוֵי פִלְגָא וּפִלְגָא וְהַדְק"ו הַרְשָׁ"ש אֵמְאֵי נֹאכָל עַכ"ד, אֲבָל לְהֶאֱמֹר ז"א מִשׁוּם דְּהָרוּב דְּמִים טְמֵאִים הָוֵי פְּנִדְאֵי פְּמוֹ שְׁפַתֵּי הַרְאֵב"ד עֲצָמוֹ וְהוּא בְּכָלֵל הַג' דְּבָרִים שְׁהִלְכוּ אַחַר הָרוּב דְּלֹא אָמְרֵי סְמוּךְ מִיעוּטָא לְפִלְגָא, וְעוֹד דְּהַמְיַעוּט שֶׁל דְּמִים טְהוֹרִים אֵינּוּ מְסִייעַ פְּלֵל לְפִלְגָא דְּלִידָה וּבַכַּה"ג ל"א סְמוּךְ מִיעוּטָא: ח) גַּם מַה שְׁהַבְּאִתִּי מַס' טַל תּוֹרָה בְּנְדָה שָׁם שְׁתִּי לְקו' הַרְשָׁ"ש וְכַתֵּב דַּלְק"מ שְׁהַרֵי טַעְמָא דַּר"י הוּא מְקַרָא אֲשֶׁר חֻטָּא בְּהָ עַד שְׂיַדַע בְּמֵאֵי חֻטָּא וְנַהֲרֵי מְהֵאֵי קַרָא יִלְפִינּוּ נְמִי דְּמַתְעַסֵּק פְּטוֹר, וּלְפִימ"ש בְּשׁו"ת רַע"א וּבַתוֹר"ע מְשַׁנְּיֹת פ"ב דְּשַׁבּוּעוֹת דְּבַקְרָבָן עוֹלָה וְיִוֵּרֵד מִתְעַסֵּק חֲטִיב מְדַחֲיֵיב בְּבִיאַת מְקַדָּשׁ עַל הַעֲלָם מְקַדָּשׁ, ה"ה דַּל"ב בַּעו"י שְׂיַדַע בְּמֵאֵי חֻטָּא, וְהַעֲרַת דְּבַכְרִיתוֹת (ז') מְבֹאָר דַּאֲף בְּקַרְבָּן עו"י בַּעֲי' יְדִיעָה, לֹא יִדְעָנָא מֵאֵי קְאָמְרַת דְּרַק שְׂיַדַע בְּמֵאֵי חֻטָּא חִידָשׁ דַּל"ב בְּקַרְבָּן עו"י, אֲבָל יְדִיעָה שְׁחֻטָּא אֵינּוּ לוֹ עֲנִין לְזֶה, אֲמַנָּם אֲנִי תָמָה עַל הַגָּאוֹן ז"ל בְּחִידוּשׁ הַנֶּזְ"ל שְׁפַתֵּי לְדַבֵּר פְּשׁוּט וְכַמְדוּמָה דְּבַמַּחְכָּ"ג אֵי שְׁתַּמִּיטְתִּי דְּבָרֵי הַר"מ בְּפִי"א מַה שְׁגָגוֹת ה"ב שְׁפַתֵּי וְז"ל וְאַח"כּ נִכְנַס לְמַקְדָּשׁ אוֹ אֲכַל קוֹדֶשׁ וְנוֹדַע לוֹ בְּאִיזָה אָב נְטֵמָא כּו' מְפֹרְשׁ כְּמוֹ שׁ הַלַּח"מ שָׁם דַּאֲע"ג דִּידִיעָה בְּתַחֲלָה לֹא בְּעִינּוּ בְּאִיזָה אָב נְטֵמָא מ"מ בִּידִיעָה בְּסוּף בְּעִינּוּ שְׂיַדַע בְּאִיזָה אָב נְטֵמָא פְּדַאֲמַר בְּכַרִּיתוֹת (י"ט) לְגַבֵּי חֲלָב וְנוֹתֵר, וְעֵינֵי ח"ס שְׁבֻעוֹת (י"ח) מַה שְׁתִּירֵץ לְקו' הַלַּח"מ מְנַדָּה (כ"ח) דְּאָמַר עוֹלָא דַּלְר"ע דַּל"ב יְדִיעָה בְּתַחֲלָה הַכ"נ בְּטוּמָאוֹת שְׁרָאוּ לִנְבִין וְאוֹנָדָם פְּאָחַד חֲטִיב עַל בִּיאַת מְקַדָּשׁ עֵינֵי"ש, וּבַלֵּא"כ יֵשׁ לְתַרְצַע ע"פ הַמְבֹאָר בִּירוּשְׁלָמִי פ"ב דְּשַׁבּוּעוֹת דְּאוֹקִימָתָא דְּעוֹלָא נְדַחָה וּבַמַּה"פ פְּתַב דְּגַם הַש"ס ס"ל הִכִּי לְפִי הֶאֱמַת עֵינֵי"ש, וְלִפְלֵא לִי עַל הַגָּאוֹן בַּעַל ט"ת בְּגוֹדֵל בְּקִיאוֹתוֹ

שלא הרגיש בכל זה: ט) ולהלכה כבר כתבו באחרונים להתיר אפי' בספק אם יצא דם טהור, משום דל"ה ודאי אם נפתח הקבר ע"י פלי ההבטה ואיכא פמה ספיקות שמה לא נפתח ושמה כשי' הר"מ דאפשר לפה"ק בלא דם ושמה יצא דם טהור ושמה כשי' התוס' והר"מ דמה דאמרי' שאין דרכה של אשה לראות בשפופרת אין זה כשי' הטור משום שאין דרך לראות בזה הענין שהשפופרת בתוך מקור דמי' רק הטעם משום הפסק השפופרת בין הדם לבשר החיצון א"כ בכה"ג שהי' פה"ק ע"י השפופרת ג"כ אין טומאה, עיין בס' ברפת משה אריכות בזה, ושם בס"י כ"ד תשובה מכ"ג אאמו"ר רשכב"ה זצ"ל שהסכים עמו להתיר גם בב"צ יו"ד סי' י"ד ובס' גי"ד בקו"א להתיר ויצאו הדברים בטורה: בברפת התורה.

סימן סז ב"ה י"ד טבת תר"ץ. להנ"ל.

מכתבה עם שאלתה הגיעני במועדו אחרתי עד פה ממבוכת צערי שנענשתי בעוה"ר באבל העדר בני בכורי ז"ל [נפטר כ"ח מרחשון תר"צ תנצב"ה] ד' ינחמני וע"כ גם עתה עוד לבי בל עמי לבא בעיון הנדרש ופניתי מעט לתשובתך למען חזיבתך וחיבת דבריך היקרים הערות משמחות בדברי תורה, ע"ד השאלה באשה שנשפתר בב מקור שלה וקבע לה הרופא טבעת באותו מקום להחזיק המקור מה דינה לענין טבילה ובדיקת ז' נקיים: וכבר דנו בזה בשו"ת גדולי האחרונים בנוב"ת סי' קל"ה ורע"א סי' ס' זכרון יוסף סי' ו' ובס"ט סי' קצ"ו וסי' קצ"ח ס"ק כ"ג ועוד פמה ספרי שו"ת מאחרונים ולא הניחו מקום בזה כ"א מה שהורשה לנו לפלפל קצת בדבריהם פ"ד ד' הטובה עלינו: א) הנה מדין טבילה שלא יהי' הטבעת חוצץ שי"ל פיון שהאשה צריכה לו לרפואתה הרי אינה מקפדת בו ואע"ג דקיי"ל דלא אזלינן בתר קפידת דידה כ"א בתר רובא דעלמא ומ"ש הב"י בשי' הרמז"ל דבתר דידה אזלינן בין לקולא בין לתומרא הקשה ע"ז בס"ט סי' קצ"ח סק"ה מ"מ בכה"ג שניתן לה הטבעת מחמת חולי פיון שגם כל הנשים אם הי' להם חולי זו לא היו מקפידין בכה"ג שפיר אזלי בתר דידה שאינה מקפדת וכ"כ הס"ט ס"ק י"ט בענין הקליעות שערות פיון דאיכא סכנה להסיר הקליעה ואף נשים דעלמא שיש להם קליעות שער אין מקפידות על חוטין שבתוך הקליעה בכה"ג אזלינן בתר נשים שיש להם קליעות פזו דומיא להא דסעי' י"ז במי שאומנתו בכף דלא אזלינן בתר רוב העולם אלא בתר אותן בעלי אומנות עיי"ש: וראיתי בס' חק"י סי' ל' כתב לפקפק בסברא זו דהרי מבואר בסוף מקנאות דרטי' חוצצת וע"כ צ"ל דהחילוק פיון שהיא רק מחמת הכרח החולי וברצונה שלא תהי' חולה ע"כ מקרי מקפדת ומוכח פן לכאו' מש"ס שבת (ק"כ) בשם פתוב על בשרו דפרי' ת"ל דהוי חציצה משום דיו ואף דאינו מקפיד מחמת מחיקת השם וע"כ דכל מחמת הכרח מקרי מקפיד עכ"ד וע' בהגהות מהרש"כ על המחזה"ש שהעיר מהא דשבת (ק"כ) הנ"ל ובס' אמרי יושר ח"ב סי' פ"ב מ"ש בזה: ולענ"ד מ"ש פיון שברצונה שלא תהי' חולה מקרי מקפדת אמנם שמצינו בסברא זו בפירש"י (שבת צ"ג:): לגבי מוציא את המת דמקרי משאצ"ל לר"ש פיון דברצונו שלא בא לו ולא הי' צרי' לו אבל זה אין לו ענין לגבי טבילה שמשום זה יהי' מקרי מקפיד וגם לענין משאצ"ל גופי' הקשו התוס' שם ובחגיגה י' אפרש"י הנ"ל: ב) ומה שהעיר דא"כ בהא דשם פתוב על בשרו יהי' מקרי אינו מקפיד מחמת אי' מחיקת שם י"ל דלא מקרי אינו מקפיד רק במה שצרי' לו לגופו אבל מה שנצטרף לחפצי שמים שלא יבא לידי איסור משום זה ל"ה

בכלל אינו מקפיד, ולכאוף יש ללמוד דגם משום איסורא שאינו מקפיד ל"ה תציצה פיון דדין תציצה תלוי בבטול דכל שמבטל הדבר לגבי אינו חוצץ וכדאמר (ביומא נ"ח) שאני רגל דלא מבטל לי ובחולין (פ"ג): לא ליבטל קא הוי תציצה א"כ למאי דאמרי (בעירובין מ"ט) הנח אי שבת דאפי' ארנקי מבטל אינש ופירש"י פגון מתני' פיון דעפר אינו נישל בשבת סתמי' בטיל ועיין תוס' (סנפה ד') ד"ה ואע"ג מ"ש דלא דמי להא דאפי' ארנקי מבטלי אינשי עיין גליון הש"ס ולפירש"י הנ"ל מפירש החילוק דהתם משום דאפי' איסורא מבטל לי ולפי"ז י"ל דה"ה לגבי תציצה בטבילה דהיכי שאינו רוצה בהסרת הדבר משום איסורא מקרי אינו מקפיד משום דמבטל לי: מ"מ י"ל דאין זה מוכרח דאפשר רק לגבי עפר שיין לומר דמשום איסורא מבטל לי לקרקע אבל לא מבטל משום איסורא אל גופו דבר שהוא חוץ לגופו מה שהוא נגד טבעו של אדם וע"כ י"ל דמשום רפואתו של אדם שצריך לו שפיר מקרי אינו מקפיד ומבטל לי וכה"ג שפירש"י (שבת קמ"א): לגבי תנוק מת וכיס תלוי בצונארו פטור דאגב ממרי' מבטל לי לגבי תנוק ולא חשיב לי האי שעתא עכ"ל והכ"נ י"ל דאגב ממרי' של חולי שצריך לו זה לרפואתו מבטל לי ואינו מקפיד משא"כ משום איסורא יותר מקרי מקפיד, ודומה לזה כתב הר"ן פתובות הביאו הב"ש אע"ז סי' קט"ז סק"ג דיותר אדם מתפייס באיסור מבמומין שאין אדם נתפייס ודו"ק: ג) ומה שהקשה מהא דרטי' חוצצת וע"כ הטעם משום שהיא מהקרח החולי כנ"ל הנה פבר העיר בזה בס"ט עצמו סי' קצ"ח סקי"ט וכתב לחלק לגבי הקליעות דשאני בזה שיש סכנה להסירו ואפי' אם אין הסכנה ידועה מ"מ פיון שהיא דואגת שלא תשוב לחולי אפ"ר י"ל דהוי אינו מקפיד עיי"ש, וע"כ בנידון הטבעת שעושים לנשים להגביה את המקור שנופל בנדי' י"ל כחילוקו של הס"ט ונוסבר יותר דשאני ברטי' דסעי' ו' וקשקשים שע"ג השבר דסעי' כ"ג אפי' באופן שנותנו על המפה שהרי אם תבא הרפואה פתאומי קודם לזמן שאמד הרופא אז יקדם ג"כ הסרת הרטי' משא"כ לגבי טבעת שהיא להרגיל את המקור הגביה למעלה שאף אם יקדם המקור להגביה חוק וזמן ניתן להטבעת שלא יסור זמן ארוך קבוע למען הרגיל ולהטביע את המקור במקומו שלא ישוב ליפול לקו יותר מבטל לו ואינה מקפדת ודמיון לחילוק זה כתבו התוס' ב"ב (כ"ז) בקונה אילן אחד שמביא אינו קורא אף למ"ד ק"פ כקה"ג דמי דשאני התם שהקרקע קנוי לו עד זמן קבוע אבל הכא אם יתייבש מיד האילן אין לו בקרקע כלום עכ"ל ודוק: ומלבד זה גם בדין רטי' עצמה כתב בשו"ת ד"ח ח"ב סי' ס"ה באופן שיש כמעט סכנה להסירה אינה חוצצת עיי"ש וא"כ בנידון שאלתינו טובה הסברא דמקרי אינו מקפיד פיון שגם כל הנשים אם הי' להם חולי זו לא היו מקפידין: ד) ולכאורה יש להעיר דסברא זו הרי מצינו בתוס' (שבת צ"ב) בהא דאמר מי דמי ערבאי אתאי דלא אמרי' בטלה דעתם אצל כל אדם משום דלכל העולם נמי אם הי' להם רוב גמלים היו ג"כ מקיימי קוצים כו' הרי מבואר כתבו סברא זו ומ"מ בעי' לזה צירוף של ערבאי אתרא שלא לומר דבטלה דעתם אצל כ"א ולפי"ז בנוגע ליחיד בנידון שאלתינו לא יועיל סברא זו מה שכל הנשים אם הי' להם חולי זו היו עושין כן משום דאפתי ביחיד בטלה דעתו אצל כ"א שאינם חולים: ואמנם נראה דבאמת מצינו סברא זו גם לגבי יחיד והיא בתוס' ביצה (כ"ג), דרבי דשרי ע"ג גחלת משום דחשיב לי' השנה לכל נפש דאם היו עשירים היו צריכים לקו עכ"ד הרי דאמרי' סברא זו גם בחד גברא דמשה"כ מקרי

לצורך או"נ והכ"נ בנ"ד הוי לצורך שמקרי אינו מקפיד ודוק [ענין לעיל סי' ל"ז מה שכתבתי בזה] ודומה שפירלהמבואר בש"ע סעי' י"ז דמי שאומנתו בכך דהוי אינו מקפיד וכדברי הס"ט הנ"ל: ה) וראיתי בח"ס סי' קצ"ב פתב בנ"ד דל"ה תציצה פיון שיש ספנה להסירה וכמו"ש הר"ש סוף מקנאות לגבי חץ של ברזל, ועוד דהכא עדיף שהושם שם בכוננה וניחא לה בהכי והיגו רביתה וכדאמר ביבמות (ע"ח:) שאני עובר דהיגו רביתי' וכמו"ש המרדכי טעם זה לגבי שערות קאלטנש עיי"ש: אבל הנה גם בשו"ת פמ"א פתב טעם זה בשאלות השערות קשורות ע"י פיזור הסמים של הרופא דכיון דלא מצי לגלחון משום ספנה הוי רביתה והס"ט סי' קצ"ח ס"ק י"ט פקפק בזה דלש"ל פן כ"א בדבר הנעשה ממילא מתולדה ולא בנעשה ע"י אדם במתכוון עיי"ש וא"כ גם בנידון הטבעת צ"ע פיון שהיא נעשה בידי אדם, ולענ"ד צ"ע עוד מטעם אחר בטעם הח"ס וגם בדברי הס"ט עצמו דנראה לכא' דלש"ל היגו רביתי' כ"א בכה"ג דאמר בגמרא דעובר היגו רביתי' משום שהעובר חי וגדל עם האם אבל בדבר שאין לו חיות וניקה מן האדם לש"ל פן, וסמך ראי' נ"ל מגמ' זבחים (י"ט) דבעי פנונה מהו שתחויץ מתה לא תבעי לך בנדאי חייצא חי' מהו פיון דאזלא ואתא רביתה היא ולא חייצא כו' מבואר דבמתה לש"ל היגו רביתי' פיון שאינה רבה וגדל עם האדם וא"כ בנידון של הפמ"א בשערות שנסתפכו ע"י סמים שהסם החוצץ אינו יונק ורבה ובפרט בנידון הח"ס לגבי טבעת ברחם לכא' דלש"ל היגו רביתי' פיון שאינו חי ורבה עם האדם וצ"ע לענ"ד על הני תקיפי קדמאי שלא נחתו להרגיש בחילוק זה במחכגת"ה: ו) ובמק"א הערתי בנוגע לזה בזבחים (פ"ה) וכולן שעלו חיינו ירדו הא שחוטין לא ירדו כו' וקשה הרי בזבחים (ק"י) בהא דמקריב קדשים ואימורין בחויץ חייב מקשה הש"ס והאיכא תציצה ומשני רב מב"מ אינו חוצץ וא"כ הא תינח באימורין ובשר דהוי מב"מ ועיין בס' הארן ל"ש"ה שהמגייה העיר מפאן לסייע לשי' הפוסקים בחלב ובשר הוי מב"מ ועיין ש"ה יו"ד סי' צ"ח במ"ש דבשר שמן נדאי הוי מב"מ א"כ י"ל דאין ראי' משום דסתם קרבן היא שמן דאמרין לו הבא שמניה לכתחלה ע' מנחות (ס"ד) עכ"פ זה רק לגבי חלב דל"ה תציצה משא"כ בשחוטין שעלו עם עורן ע"ג מזבח איך נעשו לחמו של מזבח שלא ירדו נהי דפסולה א"צ הפשט מ"מ מב"מ ל"ה וחוצץ העור דלאו בר הקרבה והיא קו' גדולה, ועכצ"ל דפשיטת הש"ס שגם העור אינו חוצץ דהוי רביתי' דבהמה וכגמ' דיבמות הנ"ל דעובר היגו רביתי' ומאז פתב לי הגאון מהרש"ם ז"ל לתרץ פן הקו' הנ"ל שהקשיתי לו בילדותי אבל לפי האמור צ"ע דנראה דבשחוטין לש"ל היגו רביתי' ועיין חולין (ע"ג) לענין שחיטה עושה גיפול והכ"נ ל"ה העור יותר רביתי' דבהמה וא"כ כש"כ בנוגע לנ"ד בטבעת הנחתן באותו מקום שהיא דבר זר שאין לו שייכות אל הגוף פלל נדאי צ"ע הרבה אם שייך לומר סברת היגו רביתי': ז) עוד פתב בנו"ב סי' ס"ד בנידון זה להקל עפי"מ שחידש דדוקא גבי בהס"ת היא דבעינן ראוי לביאת מים אבל בבלוע לא בעינן ראוי לב"מ והביא ראי' מריטב"א קדושין (כ"ה) שמה שביהס"ת צריך ראוי לביאת מים היגו מדרבנן בעלמא הואיל לענין טומאה דינו כגלוי וא"כ בלוע שלא מקרי גלוי לענין שום טומאה אפי' לטומאת משא א"צ ראוי לב"מ וכ"כ בנוב"ת סי' קל"ה ובשו"ת תשובה מאהבה בזה עיי"ש: ובאמת מצינו בכ"ד דלענין טומאה הוי יותר כגלוי מלענין טבילה כדאמר בקדושין (כ"ה) הפל מודים בלשון לענין טומאה דגלוי היא דהאי נמי בר גייעה

הוא לענן טבילה כטמון דמי כו' ועיין שו"ת זכרון יוסף סי' ט' מזה, ולי יש להעיר ג"כ מתוספתא בכ"מ פ"ב דמקנאות ה"ח דבין אצבעות מקרי ביהס"ת ואילו לענן נגעים הביא המל"מ פ"ו מטומ"צ מתו"כ את פל בשרו להביא את בין אצבעות ידים ורגלים דמקרי גלוי לטומאה ועיין יומא (מ"ז:) בין הבינים של מלא קומץ מהו ומתני' דפאה פ"ד ה"ו ראש היד כו': ח) ובשו"ת זכרון יוסף שם העיר לסברות הנו"ב מהא דנדה (מ"ב) דמבעי לי' אותו מקום של אשה בלוע הוי או ביהס"ת הוי למאי נפ"מ פגון שתחבה לה חבירתה פניית גבלה כו' ואמאי לא אמר דנפ"מ לענן חציצה דבבלוע ל"ב ראוי לב"מ: והנה משום הא לא אינראי מה דלא חשיב הש"ס נפ"מ זו דעדיפא מזו הקשו באחרונים מה דלא אמר נפ"מ שהזנפרה בגמ' לעיל (מ"ב) ביולדת שירדה לטבול מטומאה וטהרה ונצער ממנה דם בירידה טמאה כו' ומוקי לה בשיצא לחוץ דאלה"כ טומאה בלועה היא א"כ נפ"מ לכה"ג אי בלוע הוי בלא יצא מביה"ח לחוץ והאחרונים הניחו זה בקו' ועכ"פ דהש"ס לא חשיב פרוכלא פל נפ"מ שנמצא ויתכן לנישב בפשיטות משום דהסוגי' בחולין (ע"א) לגבי בלוע דלמטה שטהור איירי בכה"ג שתחב לו גבלה כפירש"י שם ע"כ סמך הש"ס הכא ע"ז ונקט נפ"מ זו וא"כ ל"ק גם קו' הז"י מה דלא נקט הש"ס נפ"מ לענן חציצה בטבילה וז"פ: ט) וראיתי מה שכתבתי במכתבך בשוב קו' זו ע"ד פלפול יפה עפ"י מתני' דמקנאות פ"ח האשה ששימשה ולא פיבדה את ביתה ירדה וטבלה כאילו לא טבלה ובר"ש הקשה על י"מ שהיא מטעם חציצה מנדה (מ"א) דמשגי כשטבלה לשימושה דמהני טבילה באינה מתהפכת ותירצת דמתני' דמקנאות איירי שהש"ס בבית החיצון וכמו"ש הרמב"ן נדה (מ"א) משא"כ בנדה (מ"א) שהש"ס במקור דהוי בלוע ל"ה חציצה להנו"ב פנ"ל ולא תיקשי במתני' דמקנאות דאם הש"ס בביה"ח תיפוק לי' מטעם פולטת, ז"א למ"ש התוס' נדה (מ"א:) ד"ה וסבר דהיכי שלא הי' הש"ס בבית הפנימי אלא בביה"ח ליכא משום פולטת ועוד דאפי' פולטת מפנימי לחיצון מבואר בפירש"י שם (מ"ב) בהא דפריה והא טומאה בלועה הוי דלא שייך לטמא בפנים כבחוץ אלא בשעת עקירת דם ממקור ואח"כ אינו מטמא אלא מפח מגע ומשא וא"כ בש"ז דליכא טומאת משא ליכא עכוב לטבילה כ"א מטעם חציצה כדברי הי"מ וע"כ כתבת בשוב קו' הנ"ל דלא ביי דס"ל דאותו מקום בלוע עכדס"ל ג"כ דאפי' בלוע חוצץ ממתני' דמקנאות הנ"ל דהוי פלא טבילה דאפי' שהיא בביה"ח מקרי בלוע לאב"י וע"כ לא אמר הש"ס נפ"מ זו דאיירי התם בפלוגתא דאב"י ור"ב עכתו"ד הנעמיים ומושפלים, אבל לדבריך תיקשי בנדה שם (מ"ב) דפריה בירידה אמאי טמאה טומאה בלועה היא והיינו דאי משום טומאת מגע טומאת ערב היא ומהני בטבילה כפירש"י והשתא מאי קו' הרי י"ל דלכך בירידה טמאה דלא מהני הטבילה משום חציצה פניו דכל קו' הש"ס הוא רק לאב"י דס"ל דאותו מקום בלוע הוי כמו"ש שם והרי אליבא דאב"י אף בלוע חוצץ בש"ז וה"ה בדם ועכצ"ל הטעם דמהני טבילה לשימושה דל"ה הש"ס חציצה אין זה מטעם בלוע לחוד כ"א ג"כ מטעם דלח אינו חוצץ וזה שהקשה הר"ש במתני' דמקנאות פ"ח הנ"ל על הי"מ מכאן דמהני טבילה לשימושה והיינו משום דלח אינו חוצץ ולכך שפיר מקשה הש"ס (בד' מ"ב) בירידה אמאי טמאה דגם בביה"ח ל"ה חציצה משום דהוא לח ודוק: ואפתי יש להעיר קצת עפ"י רמ"א סי' קצ"ח סעי' י"ד דמקפדת אפי' לח חוצץ א"כ מאי מקשה הש"ס הא י"ל דבירידה שהדם בביה"ח מקפדת וגם לח חוצץ וי"ל: י) ואמנם בשוב

קו' הזכרון יוסף הנ"ל בסגנון זה דהנה בב"י הק' על הסמ"ג שמביא ראיה מהא דתנונאלו חוצצין ביהס"ת באשה והא מסקינן דלא בעינן ביאת מים אע"כ שיש חילוק בין לטהרות בין לבעלה והק' הב"י דהא מ"מ בעינן ראוי לבי"מ ובס"ט סי' קצ"ח סקכ"ג פתב דקו' זו קשה גם על התוס' נדה (ס"ז), ותי' הס"ט דכוננת התוס' לפי ס"ד דהמקשה דלא אסיק אדעתיה דבעינן ראוי לבי"מ עיי"ש, נמצא לפי"ז דמתני' דמקנאות פ"ט דביהס"ת שבאשה חוצץ הטעם לפי המסקנא משום דבעינן ראוי לבי"מ, וא"כ תיקשי ממתני' לאבני דס"ל דאותו מקום בלוע הוי ובבלוע לא בעינן אפי' ראוי לבי"מ לסברת הנו"ב ועל פרחו דלאבני דס"ל אותו מקום בלוע הוי ה"ה דס"ל דבבלוע בעינן ראוי לבי"מ וא"כ מתורץ קו' הז"י מה דלא אמר הש"ס נפ"מ בפלוגתא דאבני ורבא לענין אי חוצץ באותו מקום משום דלאבני אפי' בלוע חוצץ דבעינן ראוי לבי"מ: (יא) ואמנם בעיקר סברת הנו"ב דבאותו מקום ל"ב ראוי לבי"מ אם הוא בענין במקום דהוי בלוע פנ"ל, לענ"ד יש לדון בזה: הנה לכאור' בעיקר הסברא של הנו"ב דבלוע ל"ב ראוי לבי"מ פבר קדמו הר"ש סוף מקנאות לגבי חץ ביריכו וקדם עליו עור מלמעלה דמבואר בתוספתא הפל מודים שאינו חוצץ שכל הבלועים טהורים דר"ל דכי היכי דלענין טומאה הוי בלוע ובטל אגב גופו לענין חציצה בטל נמי אגב גופו עיי"ש, וכבר העיר בזה בס"ט סי' קצ"ח, אכל לענ"ד חידוש גדול מצינו בדברי הנו"ב מה שלא נמצא בדברי הר"ש ז"ל משום דאף שלמדו אנו מדברי הר"ש לגבי חץ התחוב ביריכו מ"מ אפתי מיבעי טובא באותו מקום אפי' בענין הבלוע שלא יהי' חוצץ, והוא שהרי עיקר הסמיכה וראי' היא מדברי הריטב"א ז"ל דמדמי חציצה לטומאה ובלוע דל"ה גלוי לענין טומאה הוי טמון ג"כ לענין חציצה, לפי"ז י"ל דהיינו דוקא בבלוע בשאר מקומות שבגוף משא"כ באותו מקום שבאשה למאי דפליגי בנדה (ט"ז) אי מקור מקומו טמא נכתבו התוס' אע"ג דטומאת ביהס"ת הוי ורצונם לומר דבלוע הוי במקור וכמו"ש בס"ט] מ"מ הלמ"מ היא וא"כ שמצינו דאותו מקום אפי' במקור שהוא בלוע לכ"ע מ"מ הלמ"מ דמטמא לדם א"כ י"ל דלא שייך בזה סברת הריטב"א שלא יהי' חוצץ באותו מקום בטבילה משום דל"ה גלוי לענין טומאה שהרי באמת הלמ"מ היא דהוי מקור גלוי לענין טומאת מקור והיא הערה חדשה: וניחא ע"כ עפי"ז מה דלא נקט הש"ס בד' מ"ב הנ"ל נפ"מ אי בלוע אי ביהס"ת הוי לענין חציצה כקו' הז"י הנ"ל משום דמה שאינו חוצץ באותו מקום נראה דתלוי בפלוגתא דמקור מקומו טמא ודוק: ובשו"ת זכרון יוסף הוכיח ג"כ דבלוע אינו חוצץ ממתני' דמקנאות ומייתי לה בחולין (ע"א) בלע טבעת טמאה כו', והרי התם מסתמא מקפיד עליו שיצא מגופו וה"ל מיעוט המקפיד ואפה"כ עלתה לו טבילה הרי דבלוע ל"ה חציצה עיי"ש, ולפי האמור אפתי אין ראוי לבלוע באותו מקום פנין דהוי פגלוי לטומאת מקור: (יב) ובח"ס סי' קצ"ב פתב דטבעת באותו מקום אינו חוצץ עפי"ד הר"ש במתני' דאלו חוצצין אותו מקום באשה דהוא רק בנשואה דמקפדת שלא תתגנה על בעלה, א"כ ה"א אדרבה שניהם רוצים ויודעים הבעל והאשה ואין מקפידים, ומ"ש בנו"ב דאיכא הקפדה שצריכה להסיר בשעת לידה י"ל פנין שאין ההקפדה על הטבעת אלא לפנות מקום לולד ואפשר שמעצמו נופל כשבר נבל יוצרים מחמת יציאת הולד אין זה מקרי הקפדה לחציצה וראי' מטבעת של איש שאין בו אבן שאינו חוצץ לנט"י אע"ג שמסירו להנחת תפילין ונטילת לולב, וע"כ משום שהסרה ההיא אינה משום קפידא אלא משום מקום

לפנות לתפילין ולולב עכ"ד: הנה מ"ש שלפנות מקום לולד ל"ה קפידא דאפשר שמעצמו
נופל לכאו' מבואר פן בפירש"י שבת (ט"ו:) גבי אלו חוצצין בכלי זכוכית הנפת כו'
דדבר אחר הוי אינו מקפיד לפי שנופל מאליו כו' ויצא מזה דבר חידוש בדין אינו מקפיד
דלאו דוקא היכי שלא איכפת לי' שהוא עליו רק מה שסופו ליפול ג"כ חשיב אינו מקפיד
אבל בב"י יו"ד סי' ר"ב הביא מהסמ"ק שפכת דלהר"י אינו נראה פן עיי"ש: ומ"ש הח"ס
דמקפיד בהסרה משום דבר אחר לא מקרי מקפיד דוגמא לזה מציינו בפסחים (נ"ו):
דפליגי במכניסו לקיום ע"י דבר אחר אי שמי' קיום ועיין ג"כ פסחים (ו'): וכ"ת דמנטרי
אגב ביתי' חשיבי והתניא סופי תאנים ומשמר שדהו משום ענבים כו' פטורים משום
מעשר כו' וכע"ז בתוס' חגיגה (כ"ו:) ד"ה פלי דהיכי שהטלטול כ"א ע"י שאר הפלים
עדיין מקרי עשוי לנחת לפי"ז כמו דלא חשיבי השימור או הקיום ע"י דבר אחר רק
דבעינו קפידת הקיום שיהי' מחמת עצמו הכ"נ להיפוך בקפידת ההסרה, דהיינו העדר
הקיום בעינו שיהי' מחמת עצמו ולא מחמת דבר אחר דאל"כ לא מקרי מקפיד גם כתב
בנו"ב במקום שאין דרכו להתגלות לעולם א"צ אפי' ראוי' לבי"מ וכ"כ בבינת אדם בשם
הרמ"ע ובשו"ת רע"א מסיק פן להקל באופן שיש סכנה להסירו משום ס"ס דשמא
בכה"ג שהוא סתר לעולם ל"ב ראוי לבי"מ ושמא בסכנה לא מקרי מקפדת וכן פסק
בח"ס סי' קצ"ב, ועיין שו"ת מהרש"ם ח"א סי' ז' וסי' א' ושו"ת הר"ב ח"ב סי' קכ"ז:
באופן שיש כמה צדדים להקל שלא יהי' הטבעת חוצץ בטבילה בפרט במקום שיש סכנה
להסירו, וכבר כתב בשו"ת רע"א שפדאי הם הפוסקים המקילים לסמוך עליהם בשעה"ד
בכה"ג דהוי תרי דרבנן לשי' הריטב"א הנ"ל דראוי לבי"מ דבעינו בביה"ס"ת דרבנן וגם
מיעוט המקפיד דרבנן: יג) ואודות הפסק טהרה ובדיקת ז' נקיים האריף ג"כ בשו"ת
זכרון יוסף והעלה להלכה דבכה"ג שמשים המוך במקום או קרוב למקום שהשמש דש
ומניחהו שם כל ביה"ש וכן תעשה גם באחד מימי הספירה שחרית וערבית שוב אין כאן
בית מיחוש: ואי דשמא יצא קודם הבדיקה ועיכבה הטבעת לצאת משום דהוי כמוך דחוק
דמודה רבא בריש מס' נדה, ז"א דמעידנא דנפיק לביה"ח הו"ל רואה ומהני לה טבילה
שאינה טמאה אלא טומאת ערב לטהרות במשא כפירש"י נדה (מ"ב) ובס"ט הקשה ע"ז
אבל הנה בח"ס סי' קצ"ב מסיק דאם אי אפשר בשום אופן להסיר הטבעת ע"כ צריכין
להקל לה לבדוק עצמה בענומק שאפשר לה לסמוך על כמה קולות וכתב שפן העלה
בס"ט סי' קצ"ו, והנה הגם מה שהביא פן מהס"ט תמוה שאדרבה הס"ט החמיר בדבר
אבל כבר העיר בזה בתשו' הגאון בעהמח"ס נפש חיה נדפסת בס' שי למורא סי' ט"ז
וכתב דאעפ"כ פינון שייצא מפיו הקדוש להקל נוכל לסמוך עיי"ש, ובשו"ת רע"א סי' ס'
כתב לבדוק ע"י שפופרת ובבי"צ סי' כ' לדעתו טוב יותר פלי שפופרת רק בצמר גפן
תוף מטלית פשתן עב קצת להכניסו דרף חלל הטבעת עד נגד פי המקור ויהי' אצלה כל
ביה"ש וגם ביום הראשון תעשה פן וכ"ז אם נותן הטבעת מחמת פאב ומחלה והמיקל
גם באופן שנעשה לצורך הריון, יש לו אילן גדול הרב מ"ע לסמוך עליו לענין שאינו
חוצץ בטבילה עיי"ש, ובבש"ר בכסדה"ס סי' קנ"ו החמיר הרבה בדבר ובשו"ת
מהרש"ם ח"א סי' מ"ו הביאו ועכ"ז כתב לחקור מהאשה ואם תאמר שיכולה לבדוק
מפל צד אפשר להקל: יד) והנה כתבת לחדש לפימ"ש הס"ט סי' קצ"ד דדם שלא
בהרגשה סותר בזיבה ממילא נמצא דבו' ימי נקיים אין מטמא בפנים כבחוצץ עפי"ד הגאון

מו"ה גבריאאל ז"ל בתש"ו שב יעקב הביאו בבר"א סי' מ' שפכת דכיון דמטמא בפנים
כבחויז ע"כ דבעינו הרגשה דאל"כ אינוה דרכי נועם דפעמים שיהי' הדם בביה"ח והיא
לא ידעה ואתי' לידי תקלה לפי"ז בז' ימי נקיים דל"ב הרגשה ע"כ דאין מטמא כ"א בחויז
אבל עכ"ז אף למה שהוכיח בשו"ת בר"א סי' מ"ב מפירש"י נדה (מ"ב) הנה"ל וכו"ד דאין
שום טומאה נוספת ביציאת דם מבה"ח ולחויז אבל בז' ימי נקיים דאין מטמא בפנים שוב
מטמא בחויז רק משום יציאת דם לחויז סגי בקנוח ואתי' שפיר שי' הרמב"ן ז"ל דדוקא
בבדיקת הפס"ט בעינו בבדיקת חו"ס ולא בבדיקת זו נקיים שהק' עליו הרשב"א ז"ל
ולנה"ל עולה שפיר לפי שבז' נקיים אין מטמא בפנים עכתו"ד, הנה בודאי פנונתה למ"ש
הב"י אפשר שטמא שאריכה לבדוק כל ביה"ח כו' משום דקיי"ל כל הנשים מטמאות
ביה"ח כו' ואמנם בעיקר דבריה דבז' ימי נקיים פינו שפותר בלא הרגשה לא יטמא
בפנים כבחויז משום דל"ה דרכי נועם אינו מתקבל שיהי' מה שפותר בלא הרגשה אין
זה משום שטמא בלא הרגשה רק משום דאפ"ל בלא הרגשה ל"ה ספורין לפנינו כמו"ש
בס"ט וחז"ל באריכות ואפ"ל בדם מכה פתבו מה"ט שלא לתלות תוה"ג ימים משום דל"ה
ספורין לפנינו אבל מדין ראי' גם בז' ימי נקיים אין מטמא בלא הרגשה והוא מקרא
בבשרה עד שתרגיש בבשרה א"כ ממילא דמטמא בפנים כבחויז דילפינו ג"כ מקרא
דבבשרה בנדה (נ"ז: וז"ב: טו) גם מה שפכתת לפי פירש"י נדה (נ"ג) ד"ה מ"ד שפכת
הס"ט סי' ק"צ ס"ק צ"ג בכוננתם דמה דבעינו גבי זבה הרגשה היא רק בראי' ראשונה
אבל שאר ראיות אפ"ל שלא בהרגשה מצטרפין לעשות זבה גדולה ראה לעיל סי' ס"ו
אות ד' א"כ עפ"י האמור ממילא דבשאר ראיות ה"ה שאין מטמאין בפנים כבחויז
דאל"כ אין זה דרכי נועם, ותיבצת בזה פירש"י נדה (מ"ב) הנדה והזבה ושומ"י פולן
מטמאות בחויז שפירש"י בראי' ראשונה ובתוס' הרא"ש הק' ע"ז עיי"ש, ולנה"ל אתי
שפיר לשיטתו דבשאר ראיות אין מטמאין בפנים דבריה טובים אבל לא נצרכת לבוא
בזה לסברת השב יעקב משום דרכי נועם רק בפשיטות למ"ש בס"ט סי' ק"צ שם בהסבר
פירש"י דשאר ראיות בנדה מצטרפין שלא בהרגשה משום דעיקר קרא בבשרה דדרשינו
מינו' דבעינו הרגשה בנדה פתיב אלא דמרבינו נמי לזבה ודרשינו זבה דומיא דנדה
דבהרגשה אחת סגי וא"כ כמו דלא נאמר קרא בבשרה לשאר ראיות לגבי הרגשה ה"ה
דלא נאמר בבשרה בזה לענין שיטמאו בפנים כבחויז ואתי' שפיר פירש"י לשיטתו
כדבריה: טז) ובעיקר סברת השב יעקב הנה"ל דטומאה בפנים תלוי בדין הרגשה יש
להעיר מנדה (מ"א:): דפליגי רבנן ור"ש אי פולטת מטמאה בפנים דמקשה לר"ש דאמר
דיו כבעלה מקרא ורחצו דגזה"כ שטמא בפנים ומשני פאן במשמשת והכא בטבלה
לשימושה ונהדר מקשה מדרבא דאמר משמשת כל שלשה ימים אסורה לאכול בתרומה
שא"א לה שלא תפלוט כו' וקשה לכאן דמאי בכך שא"א שלא תפלוט מ"מ הרי יהי'
שלא בהרגשה רק דאפ"ל שלא בהרגשה נהי דרואה ל"ה מ"מ פשתפלוט לחויז טמאה
מטעם נגיעה, ולפי"ז מתורץ מה שהק' בס"ט פאן דמאי מקשה הש"ס דדלמא רבא אזיל
אליבא דחכמים שטמאין בפנים כבחויז ובהא אמר רבא שלא תפלוט אבל אפשר שלא
תפלוט לחויז ול"ק לר"ש גם הרמב"ן ז"ל הקשה פאן דלמה מקשה דוקא לר"ש הרי
קשה מדרבא גם אליבא דרבנן: ולדברי השב יעקב מתורץ שפיר דע"כ ידע הש"ס דדברי
רבא שא"א שלא תפלוט הם רק אליבא דר"ש דאמר דיו כבעלה דאי אליבא דרבנן

שְׁמַטָּא בְּפָנִים לַש"ל שֶׁא"א שְׁלֵא תִפְלֹט פִּינָן שְׁהוּא בְּלֵא הַרְגָּשָׁה וּמִפִּינָן דְּמַטָּא בְּפָנִים
ע"כ א"א לְטָמֵא כ"א בְּהַרְגָּשָׁה מְשׁוּם דְּרָכִי דְרָכִי נֹעֵם וְדוּק: יז) וּבְעֵנָן בֵּית הַסְּתָרִים
דְּמַרְבִּינָן מְכַל בְּשָׂרוֹ שְׁיִהְיֶה רָאוּי לְבִיאת מִים אַע"ג דְּמִיעוּט הַמְּקַפֵּיד הִיא רַק דְּרַבְּנָן פְּתַב
בְּשׁו"ת ז"י לְהַסְבִּיר דְּרָאוּי לְבִי"מ לְחֹד וְחֻצִיצָה לְחֹד דְּמִיעוּט הַמְּקַפֵּיד מֵה שְׁאִינוֹ חוּצָץ
מֵה"ת מְשׁוּם דְּאוֹתוֹ דְּבַר הַחוּצָץ בְּטַל לְגַבֵּי גּוֹפּוֹ וְחָשִׁיב כְּגוֹפּוֹ מִמֶּשׁ וְהָרִי יֵשׁ פְּאָן בִּי"מ
עַל גּוֹפּוֹ מִמֶּשׁ מִשְׁא"כ בְּקַרְצָה שְׁפָתֵי אוֹ קַפְצָה יָדָה דְּלֵאוֹ מְשׁוּם חֻצִיצָה אֲמִינָן לֵה אֲלֵא
שְׁאִין הַמִּים רָאוּי לְבֵא לְתוֹכָן וְלִש"ל דְּמִיחֻשָׁב כְּגוֹפּוֹ שְׁהָרִי פְּנִימִית פִּי וְלִשְׁוֹנָה וְדֵאִי גּוֹפָה
הָרִי וְאִין הַמִּים יְכוּלִים לְבֵא עֲלֵיהֶן וְהָרִי כְּמוֹ שְׁהוֹשִׁיטָה יָדָה חוּץ לְמִים וְכ"כ בְּנַח"א ה'
מְקַנְאוֹת וּבִס"ט ס"ק כ"ג הַקְּשָׁה עַל הַז"י עֵי"ש, וְלַעֲנ"ד יֵשׁ לְהַעִיר קֶצֶת בְּמַתְנֵי דְּמַקְנָאוֹת
פ"ח מֵה' קַפְצָה יָדָה קַרְצָה שְׁפָתֵי פְּאֵלוֹ לֹא טְבֵלָה הָאוֹחֹז בְּאֶדָם וּבְכָלִים וּמִטְבִּילָן טְמֵאִין
שִׁיל"ד בְּשִׁינוּי לְשׁוֹן רִישָׁא וְנִרְאָה מְבֹנָאָר מְשׁוּם דְּבְרִישָׁא שְׁקַרְצָה שְׁפָתֵי שְׁהַטְעַם
מְשׁוּם שְׁאִינוֹ רָאוּי לְבִי"מ דְּהָרִי מֵה"ת דְּלִש"ל דְּבְטָלִי הַשְּׁפָתִים וְגוֹפָה שְׁהָרִי בְּלֵא"כ
הַשְּׁפָתִים וְגַם תוֹף פִּי הָאִשָּׁה גּוֹפָה הָרִי וְאִנָּן בְּעֵינָן בִּיאת מִים בְּשִׁנְיָהֶם וְכִסְבַּרְתָּ הַז"י הַנְּל
וַע"כ לְשׁוֹן הַמְּשָׁנָה בְּזָה פְּאֵלוֹ לֹא טְבֵלָה וְל"ק מֵה שְׁדַקְדַק בְּמ"א שֶׁם מֵה דְּנִקְט פְּאֵלוֹ לֹא
טְבֵלָה הָא מֵה"ת מְהַנִּי הַטְּבִילָה דְּהָרִי רַק מִיעוּט הַמְּקַפֵּיד דו"א דְּבִאָמַת הָרִי פְּאֵלוֹ לֹא טְבֵלָה
מֵה"ת מְשׁוּם דְּבְעֵינָן רָאוּי לְב"מ מִשְׁא"כ בְּסִיפָא שְׁאֲחֻזָה חֲבַרְתָּה בִּינְדָה הָרִי יָד חֲבַרְתָּה
כְּמוֹ שְׁאָר דְּבַר הַחוּצָץ בְּמִיעוּט הַמְּקַפֵּיד שְׁהוּא רַק דְּרַבְּנָן וְכִמוֹ"ש בִּט"ז ס' קצ"ח ס"ק
כ"ז לְכַף תְּנִי בְּמַתְנֵי דְּמַטָּאִין וְכְלוֹמַר מְדַרְבְּנָן וּמְסִייעַ לְדַבְרֵי הַז"י: וְאָמַנְם אֲפַתִּי צ"ע
לְפִי הַמְּבֹנָאָר בְּתוֹס' ב"ב (פ"ה) דֹּאע"ג דְּכָלִי בְּטַל לְגַבֵּי הַרְשׁוֹת אֲבָל בְּהֵמָה לֹא עַכ"ל,
וּבְר"ן גִּיטִין (פ"ב) בְּמַתְנֵי דְּהַפַּל כּוֹתְבִין עַל קַרְן שֶׁל פְּרָה דְּלִש"ל בְּזָה אֲוִירָא דְּמַגִּילְתָּא
הִיא דְּעָבַד וּפְרָה פִּינָן שְׁיֵשׁ לָהֶם חַיּוֹת אֵינָם טְפִלִים לְקַרְן וְלֹא לִיד עַכ"ל וְהִינּוּ הַסְּבָרָא
דְּבַע"ח לֹא בְטִיל וְכ"כ הַתוֹס' סוּפָה (ל"ז) דְּלְכַף ע"ג רְגַל חֲבִירוֹ פְּסוּל אַע"ג שְׁהוּא מְב"מ
מְשׁוּם דְּהָרִי מִיָּדִי דְּלֵאוֹ אֲוֹרְחָא וְהוּא מְסַבְרָא הַנְּל דְּרַגְלָה אֲדָם לֹא בְטִיל לְחֲבִירוֹ וְא"כ
גַּם בְּסִיפָא דְּמַתְנֵי הַנְּל בְּאוֹחֹז בְּאֶדָם לֹא יַעֲלָה לֵה הַטְּבִילָה מֵה"ת אַע"ג שְׁהוּא רַק מִיעוּט
הַמְּקַפֵּיד שְׁהָרִי לֹא שְׁיִיף בְּזָה סְבַרְתָּ הַז"י דְּבְטַל הַחוּצָץ וְהָרִי כְּגוֹפָה דְּהָא אִין אֲדָם בְּטִיל
לְחֲבִירוֹ וְצ"ע: יח) וַע"ד הַהַעֲרָה שְׁהַבָּאָת בְּשֵׁם חוֹתְנָה הִרָה"ג נ"י לְחִילּוּקוֹ שֶׁל הַז"י א"כ
לְמָה בְּנִימָא אַחַת קְשׁוּרָה שְׁחוּצָצָת וְהִיא רַק דְּרַבְּנָן עֵינָן ר"מ פ"ב דְּמַקְנָאוֹת שְׁהִבִיא שִׁי
הַגְּאוּנִים בְּרֹב שְׁעָרוֹת שְׁיִהְיֶה מֵה"ת וְשִׁי הַר"מ דְּהָרִי רַק מִיעוּטוֹ הַמְּקַפֵּיד וְהָרִי בְּנִימָא
אַחַת קְשׁוּרָה וְדֵאִי אִין הַמִּים בָּאִים לְשֵׁם וְלְמָה אֵינּוּ חוּצָץ מֵה"ת וְכַתְּבַתָּ לְתַרְץ דְּשִׁאֲנִי
בְּשְׁעָרוֹת דְּיַלְפִינָן מֵאֵת בְּשָׂרוֹ הַטְּפַל לְבְּשָׂרוֹ כו' וְתִירוּצָה אֵינּוּ מְוַסְבֵּר כ"כ: וְיִתְכּוֹן שְׁהָרִי
הַסְּבָר דְּבָרֵי הַז"י הִיא דְּלִש"ל בְּזָה דְּבְטַל לְגוֹפָה שְׁהָרִי בְּלֵא"כ גּוֹפָה הֵם וּלְפִי"ז י"ל
דְּשִׁאֲנִי הֵכָא לְגַבֵּי שְׁעָר אַף שְׁהַר"מ בְּלִשׁוֹנוֹ בְּפ"ב דְּמַקְנָאוֹת הַט"ו פְּתַב וְיִרְאָה לִי שְׁשְׁעָרוֹ
שֶׁל אֲדָם כְּגוֹפּוֹ הוּא חָשִׁיב כו' מ"מ מְצִינָן דְּלֹא לְכָל דְּבַר הוּא כְּגוֹפּוֹ, דְּבִזְבָּחִים (י"ט) בְּעִי
יָצָא שְׁעָרוֹ בְּכַבְדּוֹ מֵהוּ שְׁעָרוֹ כְּגוֹפּוֹ דְּמִי אוֹ לֵאוֹ כְּגוֹפּוֹ דְּמִי נְאֻף לְפִי הַמְּבֹנָאָר בְּשְׁאָר דְּוִכְתִּי
דְּפִשִׁיטָא לְהַש"ס דְּשְׁעָרוֹ כְּגוֹפּוֹ ע' עֶרְכִין (ז'): מ"מ הָרִי בְּגִיטִין (ל"ט) פְּלִיגוּ בְּשְׁעָרוֹ
הַעוֹמֵד לְגִזּוֹ אִי כְּגוֹזוֹ דְּמִי וּבְנִזִיר (נ"א) מְבַעֲנִי לִי בְּשְׁעָרוֹ הַעוֹמֵד לְגַלְחָת אִי כְּגוֹפּוֹ הָרִי לְגַבֵּי
טוֹמְאָת מֵת וְלַעֲנָן גְּלַגְלִין, וְהִנֵּה בְּמִנְחוֹת (ק"א) מְחַלֵּק הַש"ס לְגַבֵּי כָּל הַעוֹמֵד לְפָדוֹת אִי
מְצוּהָ לְפָדוֹתָהּ כו' לְפִי"ז מִיְנוּשְׁבַת הַעֲרָתוֹ הַנְּל דֹּא"א לוֹמַר דְּגַבֵּי נִימָא קְשׁוּרָה שְׁיַעֲפֵב

הטבילה מה"ת דא"כ הרי השער עומד לגלח מפני שהיא קשורה וגם מלבד זה מפני מצות טבילה ובמקום מצוה פגזוז דמי ול"ה פגופה והני רק פשאר דברהחוצץ במיעוט המקפיד שהיא רק דרבנן דבטל לגבי גופה והיא דרף פלפול: יט) וכעת עלה ברעיונו ראי' גדולה לדברי הנו"ב ונדון שאלתינו דבבלוע לא בעינן אפי' ראוני' לביאת מים, מוזבחים (ע"ט) לגבי דלי שהיא מלא מ"ח עד שיירבו המים על המ"ח דאמר רבא בדלי שתוכו טהור וגבו טמא עסקינן דמדינא סגי להו בכל דהו כו' ופירש"י דהא תוכו א"צ טבילה הרי מפניך דלאו דוקא ביהס"ת דכלי שא"צ בי"מ פסברת הר"ש ה"ל רק אפי' גלוי דכלי פגון תוכו באופן שנטמא גבו ולא נטמא תוכו אין התוף הטהור צריף אפי' ראוי לבי"מ כמו התם במלא מ"ח וכפירש"י דאין תוכו צריף טבילה כלל ולפי"ז ה"ה בבלוע בתוף האדם למ"ש התוס' חולין (ע"א:): ד"ה אטו באדם תוכו טהור ומה"ט ילפינן דטהרה בלוע אינה מטמאה א"כ ממילא נשמע דתוכו של אדם במקום הבלוע א"צ טבילה כלל ואפי' ראוי לבי"מ א"צ כמו בכלי שתוכו טהור והיא ראי' נפלאה, שוב מצאתי בס' שי"ט לאהלות פ"ז שהעיר בזה: כ) ולולא דמיסתפינא הוה אמינא לחדש דגם ביהס"ת דאדם שצריף ראוי לבי"מ מה"ת היינו דוקא כמו בקמטים שמצד חוץ אבל ביהס"ת שמצד תוכו פגון ביהס"ת שבאשה באותו מקום במתני' דמקנאות פ"ח וחי' התחוב באדם במתני' פ"ו דמבואר דבעינן ראוי לבי"מ זה אינו מה"ת דכיון שתוכו טהור א"צ טבילה כלל ורק מדרבנן צריף טבילה כמו דאמר בזבחים (ע"ט) לגבי כלי שתוכו טהור דמדרבנן גזרו בהו דלמא חייס עלי' ולא מטביל לשפת הפלי כמו כן ביהס"ת דאדם צריף טבילה מדרבנן מגזרה דלמא לא מטביל שפתו והוא דבר חדש מאד: כא) ואם הי' מקום לחידוש זה יתורץ קו' הז"ל מה דלא אמר בנדה (מ"ב) נפ"מ לענין חציצה באותו מקום דלאפיי דאמר בלוע הני ל"צ ראוי לבי"מ ולרבא דביהס"ת הני צריף, ולה"ל לרבא לשיטתו בזבחים (ע"ט) ה"ל גם ביהס"ת דאותו מקום א"צ ראוי לבי"מ מה"ת כיון שתוכו טהור ואף למ"ד מקור מקומו טמא אין זה מצד טומאת המת או נדחה שמשום זה יהי' תוכה צריף טבילה וא"כ לא משפחת הנפ"מ לגבי דאו' ועכ"פ במקום הבלוע שבאשה כמו בנדון השאלה בטבעת באותו מקום בעומק דלא שייף הגזירה דלמא חייס ולא מטבילה לשפתה שפיר א"צ ראוי לבי"מ אפי' מדרבנן: כב) ודרף אגב יש להעיר בזבחים (ע"ט) דאמר גזירה דלמא חייס הרי התם בכלי שנטמא במשקין טומאה דרבנן ואמרו בחולין (קכ"ג:): דברבנן לא גזרינן דלמא חייס וצ"ע: ולכאו' גם בפסחים (ל') דקדירות בפסח ישברו ולא מהני הסקה מבפנים דלמא חייס, והרי אחר שנעשה אב"י דהני רק דרבנן לא נגזור דלמא חייס ועיין ח"ס יו"ד קי"ג לענין כלי ברזל המצופים בהתוף שלא יועיל לבין דלמא חייס וי"ל דהתם תחלתו דאו' רק שנעשה ע"י גלגול דרבנן אבל בזבחים (ע"ט) קשה ועיין מרכה"מ פי"ב דכלים ה"ט הק' בע"ז (נ"ב) דבעי בטומאה דרבנן אי גזרו טומאה ישנה והרי בזה ל"ש טעם הגמ' שמא לא יקבנו בכדי טהרתו כיון דברבנן ל"ג דלמא חייס עיי"ש ולא העיר מוזבחים פנ"ל: הנה פבר נמשכתי להאריף יותר ממה שחשבתי בתחלה ובזה אסיים בשלום: סימן סח.

ב"ה ל"ה למב"י תרצ"ג. שוכט"ס לכבוד ידידי הרב הגאון החו"ב בנש"ק מו"ה אליעזר יהושע הלוי עפשטיין נ"י אבד"ק ראקוב: ע"ד השאלה באשה שהי' לה אפעראצי' באונן ופקודת הרופאים שלא יבא מים לאזנה וע"כ גם בעת שהאוויר לח צריכה לתת מוכין

לְאַזְנָה מֵה לַעֲשׂוֹת לְעֵנָן טְבִילָה שֶׁל מְצוּה אִם לֹא יִהְיֶה חֲצִיצָה הַסְּפּוֹג בְּאַזְנָה: א) הִנֵּה כָּבֵר
 הַעֲתִקְתִּי לוֹ תִּכְוֶן הַתְּשׁוּ בְּקִיצוֹר מִמָּה שֶׁכְּתַבְתִּי בַתְּשׁוּ הַקּוֹדֶמֶת לְעֵנָן טַבַּעַת הַנִּיטָן בְּאוֹתוֹ
 מְקוֹם לְהַחְזִיק הַמְּקוֹר וְכָל הַדְּבָרִים בְּזֶה יֵשׁ לָהֶם עֵנָן לִנ"ד, וְאוֹסִיף בְּמָה שֶׁרְאִיתִי בְּאִמְרֵי
 יוֹשֵׁר ח"ב סי' פ"ב הֵבִיא מִשׁוֹ"ת מֵהֶרֶש"ם ח"א סי' ז' שֶׁהַשּׁוֹאֵל צִיָּדָד לְהַקְל מִטַּעֵם
 דְּבִאֲנֹפֶן זֶה שָׂאִין תִּקְנָה לְהֵאֲשֶׁה לֹא הִחְמִירוּ לְהוֹצִיאָהּ מִבְּעֵלָה בְּמְקוֹם שָׂאִינוֹ מִקְפִּיד דְּהוּי
 רַק מִדְּרַבְּנָן וְהֵמֶהֱרַשׁ"ם דְּחָה דְּבָרָיו דְּלֹא אֲשַׁפְּתָן כֵּן וְע"ז כְּתַב הָא"י דְּתַמְהֵנִי עָלָיו שֶׁלֹּא
 הִזְכִּיר שֶׁר מִדְּבָרֵי הֶר"א ו"ל הוּבָא בִּפְמ"ג סי' ק"י לְעֵנָן ס"ס שָׂאִינוֹ מִתְהַפֵּךְ דְּהוּי רַק
 דְּרַבְּנָן לֹא הִחְמִירוּ לְהוֹצִיא אִשָּׁה מִבְּעֵלָה וְכֵה"ג בְּתוֹס' פְּתוּבוֹת (נ"ב) ד"ה אֲנֹס דְּאִי
 מִדְּרַבְּנָן ל"ה מוֹצִיאִין אִשָּׁה מִבְּעֵלָה גַם כְּתַב לְהוֹכִיחַ מִמָּה שֶׁתְּמוּהָ הַדְּבָר שֶׁלֹּא הוּבָא
 בְּפוֹסְקִים בְּאִשָּׁה שְׁשֵׁם כְּתוּב עַל בְּשָׂרָה וְנִתְיַבֵּשׁ דְּלִכְאוּ' אִין לָהּ תִּקְנָה כָּלֵל דְּחוֹצֵץ הַדִּין
 וְא"א לְמוֹחֲקוֹ וְכִדְאָמַר בְּשַׁבַּת (ק"כ) וְכֵה"ג פ"ו מִיִּסְה"ת וְה' מְקַנְאוֹת רַק דְּלִהֲנָ"ל יִתְכּוֹן
 דְּאִדְרַבְּהָ פִּינּוֹ דְּאִין לָהּ תִּקְנָה וְהוּי רַק מִיַּעוּט לֹא הִחְמִירוּ לְהוֹצִיא אִשָּׁה מִבְּעֵלָה עֲכָתוֹ"ד:
 וְלִי צ"ע בְּדְבָרָיו דִּמ"ש בְּשֵׁם כְּתוּב עַל בְּשָׂרָה שָׂאִין לָהּ תִּקְנָה, הִנֵּה בְּמֵאוּרֵי שַׁבַּת (ק"כ)
 כְּתַב שְׁיֵשׁ עֲצָה לְהַעֲבִיר בְּקוֹלְמוֹס דִּין שְׁיִהְיֶה לַח, גַּם מ"ש מִדְּבָרֵי הֶר"א"ה דְּמִשׁוֹם דְּרַבְּנָן
 לֹא הִחְמִירוּ שֶׁתִּצָּא אִשָּׁה מִבְּעֵלָה לֹא אֲדַע הֲרֵי בִּמְהֶרֶשׁ"ם שֵׁם הֵבִיא מִמְחַלְקַת הֶר"א
 וְהֶרֶמְבִּין ו"ל בְּכִסּוּל דְּרַבְּנָן אִם אִמְרֵי דְּתִצָּא הָאִשָּׁה מִבְּעֵלָה עֵינֵן ב"ש אַע"ז סי' קל"א
 סק"ב בְּזֶה וּמ"מ מְצִינּוֹ ג"כ בִּרְמ"ת דְּנוֹסְתוֹת דְּרַבְּנָן וְהִחְמִירוּ לְהוֹצִיאָהּ מִבְּעֵלָה עֵינֵי"ש, גַּם
 צ"ע עַל הַגְּאוֹן הֵמֶהֱרַשׁ"ם עֲצָמוֹ דְּלֹא הֵבִיא מְהֵא דִּיבְמוֹת (ל"ו) דְּאִם מֵת הַנֶּלֶד תוֹף ל' אִם
 אִשָּׁת פֶּהֶן הִיא אֵינָה חוֹלְצַת מִשׁוֹם דְּהוּי דְּרַבְּנָן וְכֵה"ג רַע"א סי' קכ"א הֵבִיא מִשׁוֹ"ת
 מֵהֶרֶי"ו שֶׁלְמַד מִכָּאן לְעֵנָן יְבָם מוֹמֵר לְסִמּוֹף עַל הַגְּאוֹנִים וְאִם נִשְׂאֵת לֹא תִצָּא וְכַתֵּב ע"ז
 דצ"ע אִם יֵשׁ לְדַמּוֹת הַכֵּל לָהּ דִּיבְמוֹת הַנֶּלֶד דֹּא"כ גִּיקוֹ וְנִצְמַר דְּבְכָל עֲרִיּוֹת דְּרַבְּנָן
 בְּמְקוֹם פְּלִגְמַת הַפּוֹסְקִים אִפִּי' בְּרוּב נֶגֶד מִיַּעוּט שְׁיִהְיֶה הַדִּין אִם נִשְׂאֵת לֹא תִצָּא עֵינֵי"ש,
 וְעכ"פ הֵיכִי דל"ה פְּלִגְמַת הַפּוֹסְקִים דְּלכ"ע אִיכָּא אִי' דְּרַבְּנָן בְּנִדְאִי דְּלֹא פְּלִלָּא הִיא לּוֹמֵר
 דְּבִאִי' דְּרַבְּנָן לֹא תִצָּא וְלִגְבֵי מִשְׁאֵל"ס בַּאֲע"ז סי' י"ז דְּלֹא תִצָּא הוּא רַק בְּנִישְׂאֵת ע"פ
 בְּעֵלֵי הַהוֹרָאָה וְכֵה"ג ג"כ לְגַבֵּי אִשָּׁת חֲמִיו כְּמוֹ"ש הַצ"צ הוּבָא בְּב"ש סי' ט"ו הוּא
 בְּנִישְׂאֵת ע"פ בְּעֵלֵי הַהוֹרָאָה דְּנִקָּא כְּמוֹ"ש בְּשׁוֹ"ת רַע"א עֵינֵי"ש, רַק בִּמְהֶרֶשׁ"ם ח"ג
 בְּהַשְׁמָטוֹת לַח"א סי' ז' הֵבִיא מִשׁוֹ"ת שִׁי"צ סי' ל"ו דְּבִתְרֵי דְּרַבְּנָן אִין לְהוֹצִיא אִשָּׁה
 מִבְּעֵלָה וְע"כ יֵשׁ צַד לְהַקְל גַּם בְּנ"ד דְּהוּי תְּרֵי דְּרַבְּנָן בְּהַס"ת וּמִיַּעוּט הַמְּקַפִּיד וְכְמוֹ"ש
 בְּשׁוֹ"ת רַע"א סי' ס' וְח"ס סי' קצ"ב: ב) אֲמַנְם בְּאֲנֹפֶן זֶה אֲכַתִּי הִי צָרִיף הַשְּׁגָחָה גְּדוּלָּה
 שְׁיִהְיֶה הַסְּפּוֹג תְּחֻב בְּעוֹמֵק קֶצֶת שֶׁלֹּא יִגַּע בְּשַׁפְּתֵי הָאֲנּוֹן שְׁיִהְיֶה עכ"פ בְּהַס"ת, וְלִפִּי"ז
 לְכָאוּ' שְׁיֵשׁ לְדוֹן שֶׁלֹּא לְהִתִּיר אִפִּי' בְּכֵה"ג דְּוִמְיָא דְּגַמ' דְּזִבְחִים (ע"ט) הַנֶּלֶד בְּכָלִי שְׁתוּכּוֹ
 טְהוֹר דְּמִדְּרַבְּנָן גְּזָרוּ עֲלָהּ דְּלִמָּא חֲיִים עֲלָהּ וְלֹא מִטְּבִיל לְשַׁפְּתֵי הַכֵּלִי, הַכ"נ בְּזֶה יֵשׁ לְגִזּוֹר
 דְּלִמָּא חֲיִים מִלְתַּחֲנוּב בְּעוֹמֵק מִשְׁפְּתֵי הָאֲנּוֹן וְאִז לֹא יִהְיֶה בְּהַס"ת וְכָבֵר כְּתַבְתִּי לְצַדֵּד לְעֵיל
 לְגַבֵּי בְּהַס"ת שֶׁל תוּכּוֹ שֶׁלֹּא הִי צָרִיף רְאוּי לְבִי"מ פִּינּוֹ שְׁתוּכּוֹ טְהוֹר וְרַק מִדְּרַבְּנָן דְּלִמָּא
 לֹא מִטְּבִיל שְׁפָתוֹ.

וְהַכ"נ בְּזֶה נֹאמֵר לְחֻוֹשׁ דְּלִמָּא יִהְיֶה הַחֲצִיצָה בְּשַׁפְּתֵי הָאֲנּוֹן: ג) וְאֲמַנְם הִנֵּה גַם בְּהֵא דְּזִבְחִים
 (ע"ט) הַעֲרַתִּי [לְעֵיל סי' ס"ז] בְּמָה דְּגִזְרִינוּ דְּלִמָּא חֲיִים וְהֵרִי אִיגְרִי בְּכָלִי שְׁנִטְמָא בְּמִשְׁקִין
 וְאִמְרֵי בְּחֻלּוֹן (קכ"ג) דְּבִדְרַבְּנָן לֹא גְזָרִינוּ דְּלִמָּא חֲיִים וְצ"ע וְעֵינֵן מִרְכָּה"מ פִּי"ב דְּכָלִים

ה"ט הק' כה"ג בע"ז (נ"ב) דבְעֵי בְטוֹמְאָה דְרַבְבִּנּוּ אַם גְזָרוּ טוֹמְאָה יִשְׁיֵנָה וְהָרִי בְזָה ל"ש טעם הגמ' שְׁמָא לֹא יִקְבְּנוּ בְכַדֵי טְהָרְתוֹ כִּינּוּ דְבַדְרַבְבִּנּוּ לֹא גְזָרִינוּ דְלָמָּא חֲזִינְס.

וצ"ע שלא העיר מְזַבְחִים (מ"ט). וַיֵּשׁ לְהַעִיר ג"כ בְּפִסְחִים (ל') דְקָדְרוֹת בְּפִסַּח יִשְׁבְּרוּ וְלֹא מְהִי הַסְקָה מְבַפְּנִים דְלָמָּא חֲזִינְס וְהָרִי אַחַר שְׁנַעְשֵׂה ב"י דְהָוִי רַק דְרַבְבִּנּוּ לֹא נִגְזָרוּ דְלָמָּא חֲזִינְס וְעִינּוּ ח"ס יו"ד קי"ג לְעַנְנּוּ פְּלִי בְרַזְל הַמְצַנְרְפִין מְבַפְּנִים בְּהַתוּף שְׁלֹא יוֹעִיל לִיבּוֹן דְלָמָּא חֲזִינְס וְקָשָׁה פְּנ"ל וי"ל, וּבְהָא דְזַבְחִים (ע"ט) י"ל דְשִׁאֲנֵי הֵתָם מְשׁוּם שְׁרוּצָה לְטַבּוֹל וְגַם אֵין רוּצָה שְׁיִתְעַרְבוּ מִי הַחֲטָאָת עִם מִי הַמְקַנָּה הוּא קְרוּב יוֹתֵר חֲשֵׁשׁ דְלָמָּא חֲזִינְס וְלֹא מְטַבִּיל לְשִׁפְתַּת הַכְּלִי וְחֲזִינְשִׁינּוּ לְזָה אִפִּי' בְּדְרַבְבִּנּוּ מְשׁוּם שֶׁהוּא חֲשֵׁשׁ יוֹתֵר קְרוּב.

ולפי"ז בנ"ד דְבְּכָל אֲנָפֹן הָוִי רַק דְרַבְבִּנּוּ מְשׁוּם מִיְעוּט הַמְקַפִּיד י"ל דְאֵין לָנוּ לְחוּשׁ וְלִגְזוֹר בְּדַמְיוֹן הַגְּזוּרָה דְזַבְחִים (ע"ט) דְלָמָּא חֲזִינְס מְלַתְחֹב בְּעוֹמֵק מְשִׁפְתֵי הָאֲנָפֹן דְבַדְרַבְבִּנּוּ לֹא גְזָרִינוּ וצ"ע הַרְבֵּה: הֵנָּה כְּפִי הָאֲמוּר אַם שְׁבַנ"ד בְּאַרְתֵי צְדָדִי קוֹלָא וַיֵּשׁ לוֹ אֵילָן גְּדוֹל בְּעַל אֲמָרִי יוֹשֵׁר לְסִמְנוּף עָלָיו, אֲבָל מְפָנִי שֶׁהַדְּבָר מְסוּר לְנִשְׁיָם וְנִצְרָף עֵינּוּ וְהַשְׁגָּחָה שְׁלֹא יִגַע קֶצֶת מִהַסְפּוּג בְּשִׁפְתֵי הָאֲנָפֹן לְכֹן אֵין רְצוֹנִי שְׁיִסְמְנוּף עָלֵי אִף לְצַרְף דַּעְתִּי וְכַת"ה לְמַרְאֵה עֵינָיו וְחו"ד דַּעַת תּוֹרָה יִשְׁפּוּט בְּהַלְכָּה: יְדִידוּ.

סימן סט. ב"ה בדר"ח תמוז תרצ"ב.

שוכט"ס לְכַכּוֹד יִדְנ"פ הֶרֶפּ הַגָּאוֹן הַחו"ב מְפַנְרָסִם כַּש"ת מו"ה שְׁמוּאֵל אֶהְרֹן מִלְלַעַר נ"י אַבְד"ק לֹאֲבֵאוּוּא. הַיּוֹם נִתְתִּי לְבִי בְשַׁעְשׁוּעֵי דְאוֹרֵיִיתָא מַח"ת הַיְקָרִים וְנִחְמְדִים לְמַעַן רְצוֹנוֹ הַיְקָר וְלְהוֹדִיעֵנו אֲשֶׁר עָלָה בְּמַצִּידֵי בְזָה: א) ע"ד הַשְּׁאֵלָה בְּמַקְנָה שְׁיֵשׁ עָלֵי חֲשֵׁשׁ זוֹחְלִין דְהֵינּוּ שְׁנֻחַל לָהּ מַחוּץ לְפָנִים וְלְפִי מַה שֶׁהַחֲלִיט הִגִּה"ק בְּעַל ד"ח ה' מְקַנְאוֹת סַק"ה דְגַם בְּכַה"ג שְׁנֻחַל מַחוּץ לְפָנִים וְעוֹמֵד בְּתוֹכּוֹ וְאֵינוּ יוֹצֵא לְחוּץ מְקַרִי זוֹחֵלָה בְּשַׁעַה שְׁנֻחַל וְהִבִּיא כַת"ה מַס' לְחַם וְשִׁמְלָה מ"ש בַּח"מ ס"ק ט"ו בְּשֵׁם ס' מִי הַשְּׁלוּחַ דְבַכַּה"ג לֹא מְקַרִי זוֹחֵלָה וְשִׁיְהֵי' גַם דַּעַת הַתְּשֵׁב"ץ פֶּן וְכַת"ה יְנוֹפֵף יְדוֹ תַעֲזוֹ לְמַצָּא סְמוּכִין לְכָל הַצְּדָדִים, דְבְּרִיו דְבְּרִי חֹן וְנוֹפֶת צוּפִים: ב) וְהֵנָּה הוֹכַחַת הַד"ח יוֹצֵא מִתְּשׁוֹ' הַרִיב"ש ס' רַצ"ב בְּמַה שֶׁהַעֲלָה דְכַה"ג שֶׁהַזוֹחְלִין מִן הַמְקַנָּה בָּאוּ וְאֵלָיו הֵם שְׁבִים וְהוּא מְפַח הַמְכַרִיחַ שֶׁל הָאֲדָם שְׁבַתוּף הַמְקַנָּה ל"ה זוֹחְלִין שֶׁהָרִי בְּמַתְנֵי דְמַקְנְאוֹת פ"ז עַד כָּאֵן לֹא פְּלִיגֵי רַבְבִּנּוּ עָלֵי דר' יְהוּדָה בְּהָא דְאֵם רַגְלֵיו שֶׁל רֹאשׁוֹן נוֹגְעוֹת בְּמִים אֲלָא מְשׁוּם דַּס"ל טוֹפֵחַ לְהַטְפִּיחַ ל"ה חִיבוּר וְלֹא מְטַעַם זוֹחְלִין כִּינּוּן שְׁמֵשׁ יְצֵאוּ וְאֵלָיו הֵם שְׁבִים מְבֹנָר דְלוּלָא זָה שְׁיוּצָאִים וְחוֹזְרִים רַק מְשׁוּם שְׁנַעְשֵׂאוֹ הַמִּים בְּמַקְנָה אִפְתִּי הֵנָּה מְקַרִי זוֹחְלִים: ג) גַם כַת"ה הַעִיר שְׁיֵשׁ לְהוֹכִיחַ פֶּן מְמַתְנֵי דְמַקְנְאוֹת פ"ה דר' יְהוּדָה אוֹמֵר יֵם הַגְּדוֹל כְּמַקְנָה אִף שְׁדָרָף לְהִיּוֹת הַנְּחָלִים זוֹחְלִין אֲלֵיו כְּפִירִש"י (שְׁבַת ק"ט) וּמְקַרָּא פְּתוּב פֶּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם הָרִי דְאִפִּי' בְּכַה"ג הָוִי זוֹחְלִין וְכַתֵּב דִּיִּתְכּוֹן דְבִאֲמַת הֵינּוּ פְּלוּגְתָתָם בְּמַשְׁנֵה דר"מ דַּס"ל דְכָל הַיָּמִים כְּמַקְנָה וְכֹן ר' יְהוּדָה דְאָמַר יֵם הַגְּדוֹל כְּמַקְנָה ע"כ דַּס"ל דְגַם כַה"ג שְׁנֻחַל מַחוּץ לְפָנִים כְּמוֹ בַיָּם הַגְּדוֹל מְקַרִי זוֹחְלִין אֲבָל ר' יוֹסִי דְאָמַר פֶּל הַיָּמִים מְטַהֲרִים בְּזוֹחְלִים ס"ל דְכַה"ג שְׁנֻחַל לְפָנִים כַה"ג דִּיֵם הַגְּדוֹל ל"ה זוֹחְלִין, הֵנָּה בְּכָלֵל דְבְּרִיו טוֹבִים אֲבָל פָּרַט זָה לֹא מְתִינְשֵׁב שְׁפִיר דְאֵי ס"ל לר' יוֹסִי דְבְּזוֹחְלִין לְפָנִים ל"מ זוֹחְלִין א"כ אֲדַרְבֵּה לֹא יִטְהַר יֵם הַגְּדוֹל בְּזוֹחְלִין כ"א בְּכַה"ג שְׁבַטְבַּע הַיְלוּכּוֹ מַחוּץ לְפָנִים וְלֹא בְּאֲנָפֹן אַחַר אַם הַמְשִׁיף הַמִּים לְמַקּוֹם אַחַר, וּמְצִינוּ הַהִיפּוּף דְאֵלִיבָא דר' יוֹסִי יֵם הַגְּדוֹל כְּמַעֲיָנוּ לְכָל

דָּבָר שְׁמֹטְהָר בְּזוּחְלִין בְּכָל אִפְסָן וְלֹא נִפְסָל בְּשִׁנּוּי מַרְאֵה כְּמַעֲיָיִן כְּמִבְּנֹאֵר בְּב"י וְאִדְרָבָה
יֵשׁ סְבָרָא לְהִיפּוּף דְּאֵלִיבָא דְר' יוֹסִי גַם בְּזוּחַל מַחוּץ לְפָנִים מְקַרֵי זוּחְלִין ע"כ גַּם יָם הַגְּדוֹל
הָיָה דְרָף הִילּוּכּוּ בְּזוּחְלִין לְכַף מְטָהר בְּכָל גְּוֹנֵי בְּזוּחְלִין כְּמוֹ כָּל מַעֲיָיִן מִשּׁוּם שְׁטַבְעֵי הִילּוּכּוּ
בְּזוּחְלִין: ד) וְהַנְּלַע"ד בְּעִינֵי רְאִינֵי הַד"ח וּבְהֶעֱרַת כַּת"ה דְּבִאֲמֻנָה דְּבָר זֶה אֵי בְּזוּחַל
לְפָנִים וְנִשְׁאָר עוֹמֵד שֵׁם אֵי מְקַרֵי זוּחְלִין בְּשַׁעֲה שְׁזוּחַל נִרְאָה דְּתַלְתָּל בְּטַעְמוֹ שֶׁל דְּבָר מֵה
דְּמַקְנָה אֵין מְטָהר אֲלָא בְּאֲשְׁפּוֹרָן דְּלִפִּי דְרִשְׁתָּ הַתו"כ מְקַרֵי דְאָף מַעֲיָיִן וְגו' דְרַק מַעֲיָיִן
מְטָהר בְּזוּחְלִין אֲבָל מְקַנָּה בְּאֲשְׁפּוֹרָן בְּלִי שְׁנִדְרוֹשׁ טַעְמָא דְקַרָא אֲזִי בְּנִדְאֵי אֵין חִילּוּק
וְאִמְרֵי דְאָפִי בְּזוּחַל לְפָנִים אֵין מְקַנָּה מְטָהר דְמָה לִי אִם זוּחַל מְפָנִים לְחוּץ אוֹ מַחוּץ
לְפָנִים מ"מ אֲשְׁפּוֹרָן דְקוּוֹ וְקִינֵימָא לֹא הָיָה דְבְשַׁעֲה שְׁזוּחַל לֹא קִינֵימָא אֲבָל לְמֵאֵי דְדְרִשְׁיָנּוּ
טַעְמָא דְקַרָא כְּמוֹ"ש הַגְּר"א ו"ל בְּסִי ר"א ס"ק ו' ו"ס"ק צ"א בְּטַעַם דְּמַקְנָה אֵינוֹ מְטָהר
אֲלָא בְּאֲשְׁפּוֹרָן מִשּׁוּם דְּכָל זוּחְלִין ל"ה חִיבּוּר כְּמוֹ קְטַפְרָס וּמְבֹנָאֵר בְּש"ע סְעִי' ס' שְׁאֵין
הַנְּזוּחְלִין מְעַרְבִין א"כ לִיפָא צִירוּף מ"ס וּמַעֲיָיִן דְכָשֵׁר בְּזוּחְלִין מִשּׁוּם דְּמַעֲיָיִן מְטָהר בְּכ"ש
וּא"צ צִירוּף ע"ש וְהוּא עִפִּי"ד הַרִיב"ש סִי רצ"ב דְמָה שְׁנִזְחְלִין אֵין מְעַרְבִין הוּא אִפִּי
בְּלֹא קְטַפְרָס אֵין עוֹשִׂין עָרוּב ע' ח"ס סִי ר"ט וּמְהַר"ם שִׁי"ק סִי ק"צ, לְפִי"ז הַטַּעַם שְׁפִיר
יֵשׁ סְבָרָא לְחַלֵּק דְרַק בְּזוּחַל מְפָנִים לְחוּץ אֵין מְקַנָּה מְטָהר דְכִינּוּן שְׁזוּחַל וְהוּלָף מֵהַמְקַנָּה
דְלִרְחוּקָה קָאֵי אֵין עוֹשֶׂה חִבּוּר וְצִירוּף עִם הַמְקַנָּה, כְּעִי"ז שְׁפַתְבוּ הַתּוֹס' (קִידוּשֵׁין ה')

ד"ה מֵה דְלִיפָא לְמִימַר מֵה הוּי' בְּבִיאָה אָף יְצִיאָתָהּ בְּבִיאָה שְׁלֵהֲתַרְחַק מְמָנָה הוּא מְגַרְשָׁה
וְהוּא כְּסְבָרָא הַנ"ל שְׁלֹא יִתְכַן בְּמַעֲשֵׂה הַרִיחּוּק שְׁיַעֲשֶׂה פְעוּלַת הַקִּירוּב וְחִיבּוּר וּמִשְׁא"כ
בְּאֵינוֹ זוּחַל מְפָנִים לְחוּץ רַק בְּהִיפּוּף מַחוּץ לְפָנִים שְׁדָרָף הִילּוּכּוּ לְקִירוּב שְׁפִיר מְהִי מְקַנָּה
לְטָהר אִפִּי בְּשַׁעֲה שְׁזוּחַל דְעוֹשֶׂה חִיבּוּר וְזֶה יְהִי סְבָרַת הַתּוֹשֵׁב"ץ ו"ס' מִי הַשְּׁלוּחַ דְּבְזוּחַל
לְפָנִים מְקַנָּה מְטָהר: ה) וְאִמְנָם יֵשׁ לְהַעִיר בְּסְבָרַת הַגְּר"א ו"ל דְּמַעֲיָיִן שְׁמֹטְהָר בְּזוּחְלִין
מִשּׁוּם דְּסָגִי בְּכ"ש, שְׁהָרִי מְצִינּוּ מְטָהר בְּזוּחְלִין אִפִּי הֵיכִי דְבָעֵי מ"ס שְׁפֵן בְּמַתְנֵי
דְּמַקְנָאוֹת פ"ה דַּא"ר יְהוּדָה יָם הַגְּדוֹל כְּמַקְנָה אֲבָל שְׁאָר הַיָּמִים כְּמַעֲיָיִן וּר' יוֹסִי אָמַר דְּכָל
הַיָּמִים וְאִפִּי יְה"ג מְטָהרִין בְּזוּחְלִין, וְהַגְּהַב"ח בְּסִי ר"א לְגַבִּי גַל שְׁנַתְלֵשׁ חֲדִית לָן דְּלֹא
אָמְרוּ חֲכָמִים דְּכָל הַיָּמִים יֵשׁ לָהֶם דִּין מַעֲיָיִן אֲלָא לְטָהר בְּזוּחְלִין אֲבָל לֹא לְטָהר בְּכ"ש
וְע"כ בְּגַל שְׁנַתְלֵשׁ דְּצָרִיף מ"ס אֵין הַרִיעוּתָא מִשּׁוּם שְׁנַתְלֵשׁ רַק בַּיָּם גּוּפִי אֵינוֹ מְטָהר
בְּכ"ש אֲבָל הַש"ף ס"ק קכ"ג חוּלֵק דְּהַרִיעוּתָא בְּמָה שְׁנַתְלֵשׁ וְאִפִּי כְּמַעֲיָיִן גְּמוּר הַדִּין כֵּן
וּבְאֲמַת מְצִינּוּ מְפּוֹרָשׁ בְּב"י [דָּף ק'] שְׁפַתְבּוּ דַּיָּם כְּמַעֲיָיִן אָף לְטָהר בְּכ"ש עֵי"ש עכ"פ
לְדַבְרֵי הַב"ח לֹא מְתַקְנִים סְבָרַת הַגְּר"א שְׁהָרִי מְצִינּוּ בַּיָּם שְׁמֹטְהָר בְּזוּחְלִין אָף דְּצָרִיף
מ"ס: ו) וּבְאֲמֻנָה שִׁיטַת הַב"ח מְסִייעַ לָהּ הַתּוֹסְפָתָא הַבִּיאָה הַב"י הַנ"ל לְעַנְנֵן טוֹבֵל כְּלִי
בְּתוֹף כְּלִי דְאָמַר בְּתוֹסְפָתָא עֲרִיבָה שְׁהִיא מְלֵאָה כְּלִים וְהַשִּׁיקָה לְמַקְנָה צָרִיבָה כְּשֶׁפ"ה
וּבְמַעֲיָיִן כ"ש וּבְב"י כְּתַב ע"ז דְּהֵאֵי תּוֹסְפָתָא לִיתָא דְּפִלִּיגָא אִמְתַּנִּי דְּקַתְנֵי סְתָמָא הַשִּׁינֵיה
וְהַתִּיבָה שְׁבִיָּם אֵין מְטַבִּילִין בְּהֶם אִא"כ הָיוּ נְקוּבִים כְּשֶׁפ"ה וְיָם הָרִי מְטָהר בְּכ"ש כְּמוֹ
שְׁמֹטְהָר בְּזוּחְלִין וְעכ"ז צָרִיף נִקְבַּ כְּשֶׁפ"ה עֵי"ש וּא"כ מְמִילָא הַתּוֹסְפָתָא מְסִייעַ לְהַב"ח
דְּבִאֲמַת לֹא פְלִיגָא תּוֹסְפָתָא אִמְתַּנִּי וְמָה דַּיָּם צָרִיף כְּשֶׁפ"ה מִשּׁוּם דַּיָּם ל"ה כְּמַעֲיָיִן לְטָהר
בְּכ"ש וְדוּק: ז) וְרִאִיתִי בְּס' לו"ש ס"ק כ' ע"ד קו' הַב"י מֵה שְׁהַר"מ וְהַרָא"ש ו"ל לֹא
חִילְקוּ בֵּין מְקַנָּה לְמַעֲיָיִן כְּדַבְרֵי הַתּוֹסְפָתָא מִשּׁוּם דְּתוֹסְפָתָא זֶה הוּא רַק דְּבָרֵי ב"ש
וְכַדְמוּכַח מְדַבְרֵי ר' יְהוּדָה שֵׁם בְּשִׁיטַת ב"ש, דְּזֶה לְשׁוֹן הַתּוֹסְפָתָא עֲרִיבָה שְׁהִיא מְלֵאָה

פלים והשיקן למקנה צריכה פשפ"ה ובמענין כ"ש ר' יהודה אומר משום ב"ש בכלי גדול ד"ט ובקטן ברובו והיגו דר"י בא לחלוק את"ק בשיטת ב"ש לגבי מקנה דלא סגי בפשפ"ה עכ"פ דר' יהודה אגיל בשיטת ב"ש בתוספתא דה"ה דבמענין סגי בכ"ש ונמצא עפ"י האמור בשיטת ר' יהודה ג"כ דעל פרחו ים ל"ה פמענין רק לזוחליו ולא לטהר בכ"ש וא"כ הדר תיקשי אסברת הגר"א דמה שפענין מטהר בזוחליו משום דסגי בכ"ש וקרי מצינו אליבא דר' יהודה דאמר יה"ג פמקנה אבל שאר הימים מטהרין בזוחליו אע"ג דר' יהודה גופי' ס"ל דים ל"ה פמענין לטהר בכ"ש: ח) אף נראה דמ"ר' יהודה לא תיקשי מה דים מטהר בזוחליו אע"ג דצריף מ"ס וזוחליו אין מערבין ומצטרפין דז"א דר' יהודה לשיטתו דס"ל נזחליו מערבין והוא בחגיגה (י"ט) במתני' דשליש גוממיות דאמר מטביל בתחתונה ושם אמר דאם היו רגליו של ראשון נוגעות במים אף השני טהור, ובגיטין (י"ז) דר' יהודה ס"ל טופח להטפוח חיבור.

ומהרי"ק שןרש קנ"ו מייתי לה בשי' הרב"ד ז"ל דזוחליו מצטרפין לשיעור מ"ס וענין ח"ס סי' ר"ט מ"ש דבאמת אנו קיי"ל דאין נזחליו מערבין ורק הכא ר' יהודה לשיטתו איהו ס"ל דנזחליו מערבין וא"כ מתנרץ שפיר קושיתי הג"ל מה דלר' יהודה שאר הימים חוץ יה"ג דמטהרי בזוחליו אע"ג דס"ל דים צריף מ"ס משום דר' יהודה לשיטתו דאפי' זוחליו מערבין ומצטרפין ולדידן מה דמקנה אינו מטהר בזוחליו לא דרשינו טעמא דקרא רק מגזה"כ דאף מענין אבל לדידן דקיי"ל אין נזחליו מערבין דרשינו טעמא דקרא פסברת הריב"ש והגר"א ז"ל: ט) ומעתה ע"ד הוכחת הד"ח דאפי' בזוחל לפנים מקרי זוחליו וראייתו מהוכחת הריב"ש דבבאין ושבים המים ל"ה זוחליו מדלא פליגי רבנן ברגליו נוגעות במים רק מטעם דטופח להטפוח ל"ה חיבור ולא מטעם זוחליו מזה המציא הד"ח דאפי' בזוחל לפנים הוי זוחליו דאל"כ הרי משוה"כ לא אמרו רבנן טעמא דזוחליו פיון שזוחליו לפנים, אבל לפי האמור באמת חזא באידך תלי' ושפיר קאמר הריב"ש דע"כ לא פליגי רבנן כ"א מטעם טופח להטפוח וקרי אפי' טופח להטפוח חיבור יאמרו מטעם זוחליו וע"ז אין לתרץ משום דזוחליו לא מקרי בזוחליו לפנים דז"א דאם נאמר דטופח להטפוח חיבור באופן זה הרי ליתא לסברת הגר"א ז"ל בטעמא דמקנה באשפוןן לפי שאין הנזחליו מערבין שהרי השתא אזלינן בס"ד דאפי' טופח להטפוח וגם נזחליו מערבין בשיטת ר' יהודה.

א"כ דמקנה באשפוןן הוא רק מגזה"כ ממילא אין חילוק בין זוחל מחוץ לפנים דמ"מ בשעה שזוחל אשפוןן ל"ה, כ"ז לפי הס"ד אי ל"ה פליגי רבנן מטעם טופח להטפוח, אבל לפי האמת דקיי"ל טופח להטפוח ל"ה חיבור לענין מקנאות והא דמקנה אינו מטהר בזוחליו הוא רק משום דזוחליו ל"ה חיבור שפיר יתכן דכה"ג שזוחל מחוץ לפנים ונשאך שם ל"ה זוחליו פיון שפון דרוך הגליוכו להתקרב ולהתחבר, וענין תוס' עירובין (מ"ה) ד"ה ליקני שביטה באוקיניוס דאע"פ שהעבין שותין מאותן של מעלה שגבוה י"ט פיון שפול המים מחוברין יחד חשיבי פאלו מונחין בארץ עכ"ל וע' שבת (ח') מים ע"ג מים היגו הנחתו, הרי דאפי' המים הזוחליו לאוקיניוס ובשעה שעומד זוחל חשיבי מחוברין מפיון שפול הנחלים הולכים לים היגו הנחתו להכ"נ משוה"כ בזוחל מחוץ לפנים י"ל ל"ה זוחליו וכדברי התשב"ץ ח"ג סי' ד' הג"ל דזוחל לתוף הבית וקוחלי הבית מערבין

לא מקרי זוחליו ומתורץ ג"כ הערת כת"ה מהא דאר"י ים הגדול כמקנה שאין מטהר בזוחליו אע"ג שזוחל לפנים.

ולמה שכתבתי ר' יהודה לשיטתו דטופח להטפית חבור ול"ה טעמא דמקנה באשפון משום דל"ה חבור, אבל לדין שפיר יתכן דבזוחליו מחוץ לפנים דהוי חבור לא מקרי זוחליו לגבי מקנה טהרה ודוק פי חריף: י) בכ"ז לא מפני שאנו מדמין נבא לחלוך על אמרי קודש של הד"ח ז"ל, וכבר פתב פן בשו"ת מהר"ם שי"ק סי' ר"ה דכלל נאמר דמקנה אינו מטהר אלא באשפון וכתב הר"מ בפ"א מ"ז דמקנאות אשפון היינו מקום מקושט וניחו בו המים ונעמדו ובפ"ח דטהרות מ"ט פתב אשפון הוא מקום המקושט שינוחו בו דבר הנוזל א"כ אפי' זוחל לאשפון אחר או לבית לא מקרי אשפון וכן נראה מדברי הריב"ש סי' רצ"ב וכמו שביאר מרן ז"ל בח"ס סי' ר"ט שלכך אם מחיצות החיצונות מעפבין הזחילה לא תשיב זוחל הואיל והמים שבים למקומם, וכן נראה מדברי הר"ש פ"ד דמקנאות מ"ז מ"ש שם בזוחליו לבית וכן מסתבר וזה דלא כתשב"ץ עכ"ל מהר"ם שי"ק ז"ל.

והנה הגם מה שהביא מהריב"ש סי' רצ"ב לפי מה שכתבתי אינו מוכרח כ"כ, בכ"ז שאר ההוכחות עם דברים המסתברים מקריעים: יא) ובהא דאין הנחלים מערבין שכתב הש"ך ס"ק קכ"ט דרק במי גשמים פן אבל במעייני גם נחלים מערבין וכ"כ בד"מ רס"י ר"א בשם הראב"ה דבמעייני גם קטפרס הוי חיבור וע' ח"ס סי' רט"ו ובג"ט הביאו בנח"א סי' נ"ג הק' על הש"ך מירושלמי שקלים פ"ו ה"ג רמ"א מפאן ומפאן קטפרי הן ופסולין אף לנדה מבואר דשי"ך קטפרס אף בנדה.

אבל לפי האמור שפיר י"ל דבמעייני קטפרס הוי חבור לטהר משום דגדול חיותו של מעייני שמשטהר בכ"ש וכמ"ש התוס' (בכורות נ"ה:): הסברא דחיותו מתברר, ומשא"כ בירושלמי לגבי ים ונהר דאע"ג דהוי פמעייני לטהר בזוחליו מ"מ ל"ה פמעייני לטהר בכ"ש עפ"י דהפ"ח והתוספתא הנ"ל דמסייע לו ע"כ גם לענין קטפרס ל"ה פמעייני ועתו"ס חגיגה (י"ט) ד"ה נגזור: יב) ובדברי הש"ך ס"ק ק"ח שהקשה על הרמ"א במה שהעתיק ממהרי"ק דאם בא ממעייני אינו פוסל בזחילה דאי מיירי בנפסק ממעייני דס"ל למהרי"ק דהוי פמעייני כבר נתקשו דברי המהרי"ק בש"ך ס"ק ל"ע ז"ל העיר כת"ה דנראה להדיא שלא התיר הרמ"א רק בזה שאינו זוחל רק למעלה ממ"ס דאל"כ למה הביא ד"ז פאן ולא בעיקר דין זחילה בסעי' ב' והן דברי המהרי"ק שורש קנ"ו דממנ"פ אם נחשב לזוחליו פל המים העליונים והתחתונים פאלו כבר פסקו לגמרי מן המעייני א"כ ל"ה זוחליו בטובל למטה עכתו"ד היקרים: ואמנם הממנ"פ של המהרי"ק אין לו ענין לכאן דמהרי"ק לא קאמר רק אחר החלט שיטתו דהנפסק ממעייני יש לו עדיין דין מעייני קודם שפחו מחיותו, ע"ז פתב דלא מיבעי' למעלה מן הסדק שלא נחו המים רק אפי' מה שלמטה מן הסדק דאפשר לומר דמקרי נחו מחיותו א"כ ממנ"פ לא מקרי זוחליו אם לא ננערו המים התחתונים לצאת.

אבל כ"ז רק אחר הנחת יסודו של המהרי"ק דנפסק ממעייני יש לו דין מעייני, אבל השתא לפי"מ שהקשה הש"ך לסתור דברי המהרי"ק ממילא ליתא לממנ"פ דאפשר דאפי' בלמעלה ממ"ס יש דין זוחליו משום דהתחתונים ננערו לצאת ואי דא"כ עדיין לא נחו

מחיותו ויש להן פח חיותה של מעיין מה בכך אחר שהש"ד פָּכַר דָּחָה לְדַבְרֵי הַמַּהְרִי"ק
לְגַמְרֵי וְאִין עוֹשֶׂה מְזַה סַפֵּק פֶּלֶל שִׁיחֵי חֲזִי לְאַצְטְרוּפִי לִס"ס בְּלִמְעָלָה מִמ"ס וְעוֹד אֲדַרְבֶּה
לְפִי שִׁי הָרָא"ש דְּלִמְעָלָה מִמ"ס אִין פּוֹסֵל זוֹחֲלִין אִין מְקוֹם לְחִידוּשׁ הַמַּהְרִי"ק כְּמוֹ"ש
בְּשׁוֹרֵשׁ קִנ"ו דְּהָרָאב"ד דִּס"ל בְּנִפְסֵק הַמְעֵינִין הָיִי בְּמִקְוֵה יִתְרַץ הַמְשָׁנָה דִּג' מְקַנְאוֹת עִפ"י
שִׁי הָרָא"ש ע"כ לֹא אֲדַע מַה קָּשָׁה לוֹ בְּדַבְרֵי הַשֵּׁ"ד ו"ל שְׂצוֹדְקִים מְאוּד לְפִי שִׁיטְתוֹ: יג)
וְעִפ"י סְבֵרַת הַמַּהְרִי"ק מְצַד מִמְנ"פ כְּעִי"ז פְּתַבְתִּי בִּמְק"א בְּתִשׁוֹ בְּנוֹגַע לְשׁוֹ"ת מַהְרִי"ט
וְשׁוֹ"ת ב"ש ס' פ"ו לְעַנְּנִי אִי מְהֵנִי זוֹחֲלִין לְטַהַר שְׂאוּבִין וְהַעֲלֵתִי דְלִמְעָלָה מִמ"ס בְּנִדְאִי
מְטַהַר מְצַד מִמְנ"פ כְּמוֹ שְׂבָאוֹ הַדְּבָרִים בְּאַרְבָּעָה וְקָשָׁה לְהַעֲתִיק וּמְקַצֵּת מְזַה נְדַפֵּס מְאֵתִי
בְּהַסְכָּמָה לִס' בְּרַפְתִּי שְׁלוֹם לְהַרְה"ג הַמּו"צ מְאַנְטוֹוְעֵרְפֵּעֵן: יד) וְהִנֵּה בְּדַבְרֵי הַמַּהְרִי"ק
הַנְּ"ל דְּמִים שְׂבָאִים מִמְעֵינִין וְהוֹפְסֵקוֹ וְעִדְיִין לֹא נָחוּ מִזְחִילְתָּן לִכ"ע עִדְיִין תּוֹרַת מְעֵינִין
עֲלֵיהֶם לְטַהַר בְּזוֹחֲלֵה לְכָאוֹ מְפֹרָשׁ בְּשִׁיטַת הַתּוֹס' לְהִיפּוֹף וְהוּא בְּתוֹס' בְּכוֹרוֹת (נ"ה)
לְעַנְּנִי מַה שְׂחַקְרוֹ לְגַבִּי מְעֵינִין דְּמְטַהַר בְּזוֹחֲלִין אִי דוֹקָא בְּזוֹחֲלִין וְלֹא בְּאַשְׁבְּרוֹן וְכַתְּבוּ
וְנ"ל וְמִיָּהוּ דְּבָר פְּשוּט דְּמִי מְעֵינִין שְׂנִפְסֵקוֹ מִן הַמְעֵינִין שְׂמְטַהְרִין בְּאַשְׁבְּרוֹן מִמְנ"פ שְׂהָרִי
נְעִשׂוּ מְקַנְהָ מְאַחַר שְׂנִפְסֵקוֹ מִן הַמְעֵינִין שְׂמְטַהְרִין וּבְהִדְיָא תָּנִן בִּמְס' מְקַנְאוֹת מְעֵינִין
שְׂהַעֲבִירוּ ע"ג בְּרִיכָה הַפְּסִיקוֹ הָרִי הוּא כְּמִקְוֵה כּו' הָרִי שְׂפָתָם בְּרוּר מְלָלוּ שְׂלֹא כְּמַהְרִי"ק
דְּמוּקִי לְמַתְנִי דְּמְעֵינִין שְׂהַעֲבִירוּ ע"ג בְּרִיכָה דְּאַיְרִי שֶׁהִי שָׁם בְּרִיכָה מִי גְּשָׁמִים לְכַף אִם
הַפְּסִיקוֹ הָרִי הֵן כְּמִקְוֵה: טו) אֲמַנְם לְעַנְ"ד יֵשׁ מְקוֹם לוֹמַר שְׂאִין כָּאִין חִילוּף שִׁיטוֹת בֵּין
הַתּוֹס' וְהַמַּהְרִי"ק וְנ"ל, דְּהִנֵּה כָּל חִילוֹ וְסִמִּיכְתוֹ שֶׁל הַמַּהְרִי"ק הוּא מִמַּתְנִי פ"ו דְּמְקַנְאוֹת
מ"ג וְש"ע ס' ע"ג נ"ה בְּג' מְקַנְאוֹת בְּזַה כ' סָאָה וּבְזַה כ' סָאָה וְהַשְׂאוּב מִן הַצַּד הַמְקַנְאוֹת
טְהוּרִין וְהַטּוֹבְלִין טְהוּרִין וְהָרִי הָיִי זוֹחֲלִין ע"י הַטּוֹבְלִין וְלֹא אֲיִרִי כָּאִן בְּמְעֵינִין דְּקַתְּנִי
מְקַנְאוֹת דְּקוּוֹ וְקִיָּמִי אֲלֵא ע"כ דְּאַיְרִי בְּהוֹפְסֵקוֹ מִמְעֵינִין שִׁישׁ לְהֵן דִּין מְעֵינִין וְלְהָרָאב"ד
דִּס"ל בְּמְעֵינִין שְׂנִפְסֵק דְּנִפְסֵל בְּזוֹחֲלִין י"ל דִּס"ל פְּהָרָא"ש דְּאַחַר הַשְׂעִיּוֹר לְמַעְלָה מִמ"ס
אִין זְחִילָה פּוֹסֵל מִשָּׂא"כ לְדִידוֹן: טז) וְהִנֵּה אֲפַתִּי תִּיקְשִׁי עִפ"י דְּהָרָא"ה הוּבָא בְּבִד"ה
לְהַב"י ס' ר"א וְנ"ל שְׂלֹא אֲמָרוּ שְׂהַמִּים שְׂאוּבִים נְטִהְרוּ כְּשִׁפ"ה אֲלֵא כְּשִׁהֵם בְּתוֹף מְקַנְהָ
אוּ הִים שְׂמְטַהְרִין בְּאַשְׁבְּרוֹן דוֹקָא כְּמוֹתָן דְּהוּ"ל כְּמִין אֲחַד כּו' דְּמְבֹאָר שִׁיטְתוֹ הַנְּפִלְאָה
דְּמִים שְׂאוּבִין אִין נְטִהְרִים לְעוֹלָם ע"י מְעֵינִין שְׂמְטַהַר בְּזוֹחֲלִין מְשׁוּם דְּהוּ"ל מְבַשָּׂא"מ
וּמְתַרְץ בְּזַה מַתְנִי דְּמְקַנְאוֹת פ"ג בּוֹר שְׂהוּא מְלֵא שְׂאוּבִין וְהָאֵמָה נְכַנְסֵת לוֹ הָרִי הִיא
בְּפִיִּסוּלוֹ עִי"ש, וְלִפִּי"ז הִדְרָא קו' הַמַּהְרִי"ק בְּמַתְנִי דִּג' מְקַנְאוֹת דְּהָיִי זוֹחֲלִין וְאִי דְּאַיְרִי
בְּנִפְסֵק מִמְעֵינִין שִׁיחֵי הִדִּין דְּמְטַהַר בְּזוֹחֲלִין א"כ שׁוּב תִּיקְשִׁי אִיף מְטַהַר אֵת הַשְׂאוּב
בְּאַמְצַע הָא מַה שְׂמְטַהַר בְּזוֹחֲלִין אִין מְטַהַר אֵת הַשְׂאוּבִין דְּהָיִי מְבַשָּׂא"מ: יז) אִיף בְּאַמְתִּי
הָרִי בְּשִׁטְמ"ק בִּיצָה (י"ח) כְּתִב בְּשֵׁם הָרָא"ה וְנ"ל דְּלֵא הַתִּירוּ בְּשִׁפ"ה אֲלֵא כְּשִׁעוֹשָׁה
עִירוּב מְקַנְהָ עִם מְקַנְהָ שְׂזָה וְזָה מְטַהְרִין בְּאַשְׁבְּרוֹן וְהֵם מְמִין אֲחַד אֲבָל בְּשָׂא"מ כְּגוֹן
שְׂנִתְעָרַב בְּמְעֵינִין שְׂאִין מְטַהַר אֲלֵא בְּזוֹחֲלִין אִינְן עוֹשִׂין עִירוּב לְהוֹצִיא מִיָּדִי שְׂאִיבָה עַכ"ל
וְהַעֲתִיקוּ בַח"ס ס' ר"א, מְבֹאָר דְּלְכַף ס"ל לְהָרָא"ה דְּמְעֵינִין אִין מְטַהַר לְשְׂאוּבִין שְׂהוּא
רַק עִפ"י שִׁיטְתוֹ עֲצָמוֹ דְּמְעֵינִין אִין מְטַהַר אֲלֵא בְּזוֹחֲלִין וְלֹא בְּאַשְׁבְּרוֹן וְהוּ"ל מְבַשָּׂא"מ
וְא"כ לְפִי מַה דְּקִי"ל אֲנִן דְּמְעֵינִין מְטַהַר אִיף בְּאַשְׁבְּרוֹן מְמִילָא לֹא קִי"ל פְּהָרָא"ה רַק דְּגַם
מְעֵינִין מְטַהַר לְשְׂאוּבִין עִינִין שִׁי"ט לְמְקַנְאוֹת פ"ו מ"ה שְׂכ"כ: יח) וְכִינֵן דְּאַתָּאן לְהָא מְמִילָא
מַתְנִישְׁבִּין שְׂפִיר דְּבָרֵי הַתּוֹס' בְּכוֹרוֹת הַנְּ"ל שְׂלֹא יִסְתְּרוּ לְשִׁי הַמַּהְרִי"ק דְּהַתּוֹס' דְּבָרֵיהֶם

מזקקים מ"ש דאפי' אי מעיין אין מטהר באשפון מ"מ מעיין שגפסק מטהר ודאי באשפון ממנ"פ שהרי נעשו מקנה מאחר שגפסקו מן המעיין והיגו דכל מ"ש המהרי"ק מפת מתני' דג' מקנאות הוא רק אחר הנחת היסוד דמעין מטהר גם באשפון אפשר לאוקמי מתני' דג' מקנאות בהגפסקו ממעיין ועכ"ז מטהרי לשאובין דל"ה מבשא"מ פיון דמעין מטהר גם באשפון אבל התוס' השתא בס"ד שגאמר דמעין אין מטהר אלא בזחלין דלא מתנישב מתני' דג' מקנאות בכה"ג שהגפסק ממעיין דא"כ לא מטהר לשאובין משום מבשא"מ רק דההכרח לתרץ כמו שתי' הר"ב ד"ד עפ"י שי' הרא"ש דיותר משיעור מ"ס אין פוסל זחילה ממילא באופן זה ליפא הוכחה לשי' המהרי"ק ונהו אמרי' דמעין שגפסק אין לו דין מעיין ומתני' דמעין שהעבירו ע"ג בריכה לא מיירי בבריכה של מי גשמים כמו"ש המהרי"ק רק אפי' בבריכה ריקנית ומ"מ אין לו דין מעיין פיון שגפסק ומשא"כ לפי המסקנא של התוס' דמעין מטהר גם באשפון מודי התוס' דמעין שהגפסק יש דין מעיין לטהר בזחלין ומתורץ כפתור נפרח: יט) מה שהעיר כת"ה בפ"א ס"ק קכ"ג הנ"ל מ"ש להוכיח דגל שנתלש אפי' ממעיין צריף מ"ס והוכיח דהדין שכתב הרמ"א שם שלקוח מהרא"ש דמיירי במעיין דאל"כ הוי זחלין יעין כת"ה בס"ב מ"ש שם ימצא פועין דקדוקיו והערותיו ומה שהק' על הש"א דמאי מהני דאיירי במעיין פיון שנתלש לשי' הש"א עצמו בס"ק ל' שחולק אמהרי"ק וס"ל דגפסק ממעיין אין מטהר בזחלין ובאמת הפרישה פי' דל"ה זחלין פיון דמיירי באופן שחזרו למקנה וא"כ הרא"ש איירי במקנה לא במעיין עכ"ד: כ) מה שהעיר בדברי הכ"מ פ"י מאה"ט הט"ז בדעת הר"מ שאין הטמא נטהר עד שיעלה מן המקנה שיש ראי' מחגיגה (י"ט) עודהו רגלו אחת במים אע"פ שהחזיק מחזיק אף שקשה ע"ז מתני' דג' מקנאות בש"ע סעי' נ"ה ראיתי פבר בס' תשו' יהודה אריכות גדול בענין זה ואין הס' פעת תח"י וג"א הארכתי בדברי הכ"מ בכמה תשו' ואין הזמן גורם להעתיק וכתבתי רק מן החדש במה שהתענגתי לטייל עמו בשדה פלפול הלכה והי' בזה שלום: מאת ידידו דושת"ה בלונפ"ח.

סימן ע.

ב"ה ב' דברים תרצ"ד לפ"ק. שוכט"ס לכבוד ידידי הרב הה"ג החריף ובקי בנש"ק מו"ה בנגימין הלברשטאם נ"י אבד"ק רודניק ועמו הרב המאוה"ג החו"ב מו"ה שלום רז"ב נ"י דומ"צ דשם: יקרתם הגיעני וע"ד שאלתכם אודות המקנה שקם אחד ומערער לפוסלה ע"פ דברי הבלן הישן שנדחה ממשמרתו שמעיד שהמקנה חסירה במשך מעל"ע 15 צ"מ אבל כ"ת בדקו כ"פ ונוכחו שלא נחסר רק 4 או 5 צ"מ מן המים העליונים שעל הנסרים אחר ששופכין לשם מים פדי שיהי' שיעור טבילה למעלה ומן המים שתחת הנסרים שיש שם יותר ממ"ס לא חסר פלום: א) והנה מקור דבר זה בש"ע סי' ר"א סעי' נ"א והוא מהרשב"א בשער המים דניקב המקנה ומימיו נוטפים מעט מעט או נבלעים בקרקע מעט מעט פשר לפי שאין זחילתו ניפרת, ובשו"ת תשב"ץ ח"א סי' י"ז הביא ראית הרשב"א ז"ל מהא דמקנה שנמדד ונמצא חסר כו' דמשמע רק משום שחסר משיעור מ"ס אבל לא מטעם זחילה והיגו משום דלא ניפר הזחילה ועוד ראי' מחגיגה (כ"ב) בהאדארעא כולה חלחולי מחלחלא עיי"ש וחידיש שבשו"ת מהרי"א הלני ח"א סי' נ"ד הביא שתי ראיות הללו משמין דנפשין אבל פנראה משמעות הח"ס יו"ד סי' רי"א שפינון ג"כ לראי' הראשונה ולא הביא שהוא ראית הרשב"א ואמנם באופן שניפר החסרון בהמקנה ע"י

שְׁנֵי מַעֲטֵי הַמַּיִם לְאֵט לְאֵט רַק שְׁלֹא נִיפְרֵר הַזְּחִילָה עֲצָמָה לְעֵין הַרְוָאָה הַבְּאֵתָם מְשׁוֹי"ת ח"ס
ס"א ר"א וכמו"ש הַרְשָׁב"א דְּמָה שְׁנִבְלַע בְּקַרְקַע לֹא מְקַרֵי זְחִילָה דַּל"כ אֵין לָהּ מְקַנָּה
כְּשֶׁרָה בְּעוֹלָם וְכ"כ בְּשׁו"מ מֵהַדו"ב ח"ד ס"א קע"ח וְשֵׁם אַרְי' ס"א ע' וּמֵהַרש"ם ח"ג ס"א
רל"ט וְס"א ש"ס"ז דָּאֵם אֵין הַזְּחִילָה נִיפְרֵר לְעֵין הַרְוָאָה ל"מ זְחִילָה וְכ"ה בְּמֵהַרש"ם ח"ב
ס"א נ"ט וְאָמְנָם בְּד"ח ח"ב ס"א צ"ט כְּתִב דְּהִיכִי שְׁנוּטָף טִיף אַחַר טִיף הִנֵּי זֹחֲלִין וְמָה שְׁאֵין
נִרְאָה לְעֵין הוּא מְחַמַּת שְׁהַמַּיִם אוֹ אֵיזָהוּ דְּבַר מְכֻסָּהוּ, וּבְשׁו"ת אֲמַרֵי יוֹשֵׁר ח"א ס"א קכ"ז
כְּתִב ג"כ דְּדַבְרֵי הַמֵּהַרש"ם הַנֶּ"ל לֹא בְּרִירָא לִי שִׁיְהִי הַבְּדֵל בֵּין רוּאָה אֶת הַזְּחִילָה אוֹ
לֹא רַק שְׁתַּלּוּי בְּכַמּוֹת הַזְּחִילָה שְׁאֵם זֹחֵל מִמָּשׁ אַף שְׁאֵין נִיפְרֵר לְעֵין רַק שְׁנִיפְרֵר הַחֲסָרוֹן
ע"י הַמְדִידָה מְקַרֵי זְחִילָה: ב) וְלִכְאוּ' שִׁישׁ לְהַעִיר בְּזֶה דְּנִיפְרֵר הַזְּחִילָה שְׁכַתֵּב הַרְשָׁב"א
ש"ל דְּבַעֲיָנוּ נִרְאָה לְעֵין וְלֹא סָגִי הַנִּיפְרֵר בְּמַדִּידָה וְהוּא מַגְמ' חוֹלִין (כ"ט) דְּבַעֲיָנוּ שְׁחִיטַת
רוֹב סִימָנִים רוֹב הַנִּרְאָה לְעֵינִים וּפִירש"י וְנ"ל כְּלוּמַר רוֹב גָּמוּר שֶׁהוּא נִיפְרֵר וּבִט"ז יו"ד
ס"א כ"א סק"ב לְמַד מִלְשׁוֹן פִּירש"י דְּבַעֲיָנוּ רוֹב הַנִּיפְרֵר בְּרִירָא' וְלֹא בְּמַדִּידָה מְדַנְקֵט רוֹב
הַנִּיפְרֵר וְעֵינֵין דַּע"ת שֵׁם שְׁסִינֵעַ לְזֶה מִמְתְּנִי' דְּבַכּוּרוֹת (מ') אֲזָנוּ אַחַת גְּדוֹלָה בְּמַרְאָה וְלֹא
בְּמַדָּה דְּמִשְׁמַע ג"כ דְּמַרְאִית עֵין הִינּוּ בְּלֹא מְדִידָה, וּלְפִי"ז הַכ"נ לְדִין זֹחֲלִין בְּמַקְנָה דְּנִקֵּט
הַרְשָׁב"א ז"ל לְשׁוֹן נִיפְרֵר הַזְּחִילָה א"כ תִּלִּי' בְּנִיפְרֵר לְעֵין וְלֹא בְּמַדִּידָה מְשׁוּם דְּמָה שְׁאֵין
נִיפְרֵר רַק ע"י מְדִידָה לֹא מְקַרֵי נִיפְרֵר כְּדַבְרֵי הַט"ז הַנֶּ"ל: אָף י"ל לְפִי מָה דְּאָמַר בְּשַׁבַּת
(קל"ז) דְּאָמַר שְׁמוּאֵל כ"ז שְׁמַתְקַשָּׁה וְנִרְאָה מְהוּל א"צ לְמוּל בְּמַתְנִיתָא תְּנָא כ"ז
שְׁמַתְקַשָּׁה וְאֵינוּ נִרְאָה מְהוּל צְרִיף לְמוּל כו' אֵיפָא בִּינֵינְהוּ נִרְאָה וְאֵינוּ נִרְאָה דְּלִשְׁמוּאֵל
דְּנִקֵּט נִרְאָה מְהוּל א"צ לְמוּל הָא נִרְאָה וְאֵינוּ נִרְאָה צְרִיף וְלִמְתְּנִיתָא דְּנִקֵּט אֵינוּ נִרְאָה
צְרִיף הָא נִרְאָה וְאֵינוּ נִרְאָה א"צ, וְעֵינֵין ח"צ ס"א שְׁלֵמַד מְזָה לְעֵינֵין לְשׁוֹן הַשְּׁטֵר וְעֵינֵין
בִּש"ר בְּכֻסְדַּהֲר"ס ס"א כ"ט, וּלְפִי"ז נִרְאָה דַּהַכ"נ בַּגְמ' דְּחוֹלִין (כ"ט) דְּנִקֵּט בְּלִשׁוֹן חִיּוּב
דְּבַעֲיָנוּ רוֹב הַנִּיפְרֵר שְׁפִיר אֲמַרֵינוּ דְּבַעֲיָנוּ רוֹב הַנִּיפְרֵר לְעֵינִים וְלֹא סָגִי נִיפְרֵר בְּמַדִּידָה מְשׁוּם
דְּמַקְרֵי נִרְאָה וְאֵינוּ נִרְאָה שְׁאֵינוּ בְּכָלֵל אֲבָל הַרְשָׁב"א ז"ל דְּנִקֵּט בְּלִשׁוֹן שְׁלִילָה דְּבָאֵין
נִיפְרֵר הַזְּחִילָה ל"ה זֹחֲלִין מְמִילָא דְּנִרְאָה וְאֵינוּ נִרְאָה דְּהֵינּוּ שְׁנִיפְרֵר בְּמַדִּידָה שְׁפִיר מְקַרֵי
זְחִילָה וְדוּק הֵיטֵב: ג) וּבְאֵמַת מְדַבְרֵי הַרְשָׁב"א עֲצָמוּ מְשַׁתְּמַע הִכִּי בְּרִירָתוֹ מְהָא דְּחִגִּיגָה
(כ"ב) דְּהָא כָּל אַרְעָא חֲלָחוּלִי מְחֻלְחָלָא כו' וְתִקְשִׁי דְּהֵנִי זֹחֲלִין אַע"כ דְּאֵינוּ נִיפְרֵר הַזְּחִילָה
לֹא מְקַרֵי זֹחֲלִין עַכ"ד א"כ לֹא שְׁמַעִי מְזָה רַק בְּכַה"ג דְּהֵתָם דְּלֹא נִיפְרֵר הַזְּחִילָה כָּלֵל אִפִּי
בְּמַדִּידָה וְאַע"ג דְּהֵתָם ג"כ הַחֲלָחוּל וְהַבְּלִיעָה הוּא בְּקַרְקַע מ"מ בְּעֵינֵין ג"כ שְׁלֹא יֵהִי נִיפְרֵר
הַזְּחִילָה דְּנִקֵּט וְכִלְשׁוֹן הַש"ע בְּסַעִי נ"א, וּבְפִרְט לְפִימ"ש בְּבִיאוֹר הַגְּר"א ס"א ר"א סק"ו
וְס"ק צ"א בְּטַעֲמָא דְּקַרָא דְּמַקְנָה אֵין מְטַהַר אֲלֹא בְּאֲשַׁבְּרוֹן מְשׁוּם דְּכָל זֹחֲלִין ל"ה חִיבוּר
וּמְבוּאָר בִּש"ע סַעִי ס' שְׁאֵין הַנְּזַחֲלִין מְעַרְבִין א"כ לִיפָא צִירוּף מ"ס וּמְעֵינֵין דְּכָשֵׁר
בְּזֹחֲלִין מְשׁוּם דְּמְעֵינֵין מְטַהַר בְּכ"ש וְא"צ צִירוּף, וּלְפִי"ז בְּשַׁלְמָא בְּכַה"ג שְׁלֹא נִיפְרֵר
הַזְּחִילָה דְּהֵינּוּ שְׁזַחֲלֵל מְעַט שְׁפִיר יִתְכֵן דְּלֹא מְקַרֵי זְחִילָה וְל"ה בְּכָלֵל הָא דְּאֵין הַנְּזַחֲלִין
מְעַרְבִין אֲבָל בְּאֵם זֹחֵל זְחִילָה ש"ב מִמָּשׁ מָה בְּכַה"ג שְׁנִבְלַע בְּקַרְקַע אוֹ מְחַמַּת שְׁהַמַּיִם אוֹ
אֵיזָה דְּבַר מְכֻסָּהוּ עַכ"פ מְפִינֵן שְׁזַחֲלֵל מִמָּשׁ הִרִי אֵין הַנְּזַחֲלִין מְעַרְבִין וּמְאוּד צְדָקוֹ דְּבַרֵי
הַד"ח דְּאִפִּי אֵין נִרְאָה לְעֵין מְקַרֵי זֹחֲלִין וּבְמַק"א כְּתִבְתִּי לְפִלְפֵל הַרְבֵּה בְּדַבְרֵי הַהַגְר"א
ז"ל וְאִכְמ"ל: ד) וּבְעַיְקָר רִאִיתָ הַרְשָׁב"א דְּבָאֵין נִיפְרֵר הַזְּחִילָה ל"ה זֹחֲלִין מְהָא דְּרִישׁ
נְדָה בְּמַקְנָה שְׁנִמְדָד וְנִמְצָא חֲסֵר דַּל"כ תִּיפּוּק לִי דְּפָסוּל מְשׁוּם זְחִילָה אַע"כ מְשׁוּם שְׁאֵין

ניכר הזחילה ראיתי בשו"ת מהר"ש ח"ב סי' נ"ג שכתב די"ל הפנונה ונמצא חסר אין הפי' שחסר ממ"ס רק שחסר משיעור הראשון והפסול באמת מטעם זוחלין ומינושב בזה קו' שו"ת ב"ש במה שפירש"י שם דמיינרי בכלים שטבלו בו וקשה הא לכלים סגי ברביעית והוי סד"ר ולהג"ל א"ש דיש פאן פסול דאו' מטעם זוחלין ולפי"ז אדרבה מפאן הוכחה דאפי' אין הזחילה ניכר להדיא מקרי זוחלין עכ"ד שם ובח"ג סי' מ"ו עיי"ש: ה) ולענ"ד נראה דלא יתכן לפרש פן לפמ"ש בד"ח ה' מקנאות סק"ה דגם כה"ג שזוחל מחוץ לפנים ועומד במקומו ואינו יוצא לחוץ מקרי זחילה בשעה שזוחל, ולפי"ז מקנה שנמצד ונמצא חסר ע"כ הפנונה שחסר ממ"ס דאס"ד שהפסול משום זוחלין א"כ למה נקט דוקא שנמצד ונמצא חסר הרי אפי' בנמצד ונמצא ריבה בשיעור מפפי שהי' מקנודם שנתרבה ע"י שזוחל להמקנה ג"כ איפא פסול זוחלין ולמה נקט מתני' שנמצד ונמצא חסר דוקא, אע"כ דהפנונה שנמצא חסר ממ"ס כדברי הרשב"א ו"ל.

ועיין בלחם ושמלה סקט"ו בשם ס' מי השלוח דזוחל לפנים ל"ה זוחלין ושגם דעת התשב"ץ יהי' פו, ולהאמור דברי הרשב"א ו"ל מסייעין דגם כה"ג מקרי זוחלין והוא שהקריחו להרשב"א ו"ל בפ"י הש"ס במקנה שנמצד ונמצא חסר שאין הפסול משום זוחלין פנ"ל ונמצא שי' הד"ח מסתייע מדברי הרשב"א: (ו) אבל עכ"פ במ"ש הרשב"א דבאין ניכר הזחילה ל"ה זוחלין אין לה בו אלא חידושו בלא ניכר לעין וגם לא במדידה אבל בזוחל ממש שניכר במדידה מה שע"פ החסרון שנתהנה במקנה במשך הזמן ניכר שהי' זחילה ממשית אף שלא נראה לעין הזחילה יש פאן פסול זוחלין, אף בנ"ד שהמקנה בעירו הוא מעיין הגם שלדברי שו"ת מהרי"ט יש לחוש במעיינות דידן שהם תמצית וגם שכתב בד"ח לחוש לדברי הר"ש דמעייין לא מטהר בזוחלין רק במקום גביעתו ולא במקום שנמשך, עכ"פ כיון שדעת הרא"ש בה' מקנאות סי' י"ב לגבי מקנה שנמצד דל"ה זוחלין כ"א בזוחל כמעייין ממש, וכן דעת האשכול סי' ס' משום צירוף דבריהם שוב אין להתמיר בכה"ג שלא ניכר הזחילה לעין הרואה וכמו"ש באמרי יושר סי' קכ"ז וסי' ק"ל להתיר בשעת הדחק במעיינות דידן: (ז) ובנ"ד אם נצרך לתקן לכתחלה, הנה מה שהי' לדון מטעם שלא להוציא לעז על הראשונים וכמו"ש הש"ך יו"ד סי' קצ"ח ס"ק מ"ה משו"ת מהרמ"ל ונהגות בית הלל ביו"ד סי' ר"א סעי' ל"ו, ובפרט בנ"ד שנתנה המקנה ע"פ זקינו הגה"צ מגארליץ זצ"ל ומשתמשים בה כמאז ועד עתה, אבל הנה בשו"ת ד"ח עצמו ח"ב סי' צ"ד אף שכתב לחוש משום לעז בכ"ז סיגים דאחר שתשקוט המחלוקת שיספיקו שני הצדדים יעשו התקון בהמקנה שיהי' פשר עצהיו"ט.

וגם בס' דברי יחזקאל בסופו שהזכיר מחשב לעז כתב לתקן בקל, וא"כ גם בנ"ד הי' מהראוי לתקן לכתחלה: אף כ"ז באופן שאחר ששופכין המים להמקנה יחסרו ויורידו גם למטה משיעור הגובה של מדת המים [וואסערשפיעגעל] אבל אם יעשה הנסיון שפאם לא ישפכו בהמקנה רק בשיעור גובה מדת המים לא יחסר יותר ובכה"ג שגם המים שלמעלה מן המדה זו לא ניכר לעין הרואה פשיטא שאין פאן חשב זוחלין אפי' לכתחלה וכמו"ש ג"כ באמרי יושר סי' קצ"ט שענין מדת המים בגבהו נרמז בהשגת הר"ן"ה לבעה"נ בשעה"מ סק"א עיי"ש וע"כ באופן דאיפא צירופי טעמים הנ"ל היא מקנה פשרה לטהרות בנות ישראל לכתחלה אחר שלפי דברי כ"ת קשה לתקן וכמעטמן

הנמנע, בנדאי שאין שום חשש ופקפוק, אבל בכל אופן תיקון האפשר צריכין להתאמץ בכל עון, זה הנלע"ד: והנני ידקם דוש"ת.

סימן עא ב"ה ב' אלו תרצ"ד. שוכט"ס לכ' ידידי הרב הה"ג החו"ב כש"ת מוהר"ח מענדל רויטמאן נ"י אבד"ק קרעשוב: ע"ד שאלתו במקנה העשויה מחפירה וראו שנוזלים מים באיזהו מקומן מן הפתלים ואחורי המעלות לתוך המקנה: (א) הנה הביא כ"ת מד"ח ריש ה' מקנאות דזוחל לתוכו ג"כ מקרי זחילה אבל בלו"ש הביא מהתשב"ץ וכ"כ בס' מי השלות דזוחל לתוך המקנה ל"ה זוחלין, ואני פתבתי בתשו' הקודמת ראי' בשי' הרשב"א ז"ל פדברי חיים דאפי' כה"ג מקרי זוחלין והוא ממ"ש הרשב"א בשער המים ובש"ע סי' נ"א דבאין הזחילה נכרת ל"ה זוחלין ובשו"ת התשב"ץ ח"א סי' י"ז הביא ראית הרשב"א מהא דמקנה שנמדד ונמצא חסר דמשמע רק משום דנמצא חסר אבל לא מטעם זחילה והיינו משום דלא נכר הזחילה עיי"ש ולכאו' מאי ראי' דלמא באמת הפוננה ונמצא חסר לא שחסר ממ"ס רק שחסר משיעור הראשון והפסול הוא באמת מטעם זוחלין, רק דמזה הוכחה גדולה דאפי' בזוחל לפנים מקרי זוחלין כשי' הד"ח וע"כ א"א לפרש לגבי מקנה שנמדד ונמצא חסר שהטעם משום פסול זוחלין, הרי אפי' נמדד ונמצא יתר שריבה השיעור מכפי שהי' תחלה ע"י שהיו זוחלין לתוכה ג"כ נפסלה בזוחלין ומדנקט מתני' שנמדד ונמצא חסר דוקא ש"מ שאין הפסול משום זוחלין רק משום שחסר משיעור מ"ס: (ב) אבל הרי שי' התשב"ץ עצמו דזוחל לתוך המקנה ל"ה זוחלין ותקשי לשיטתו איך הביא ראית הרשב"א מהא דמקנה שנמדד ונמצא חסר דבאינו נכר הזחילה ל"ה זוחלין הרי י"ל דבאמת בנמדד ונמצא חסר הפסול הוא זוחלין, והנ"ל עפ"מ"ש הש"ך סי' ר"א סק"ל דלשון מקנה שבמשנה משמעו מקנה של מי גשמים ולפעמים גם מי מעיין ומפרש עפ"י"ז משנה דג' מקנאות בש"ע סי' נ"ה דהן מעינות ופסולות בזוחלין עיי"ש וא"כ הכ"נ במקנה שנמדד ונמצא חסר הרשב"א ז"ל שפיר הקשה דתיפוק לי' משום פסול זוחלין פנין דלשון מקנה סובל ג"כ מי גשמים שפוסלין בזוחלין אבל לומר שבאמת הפסול הוא רק מטעם זוחלין לא יתכן פנין דמשמעו הוא ג"כ מקנה של מי מעיין שאין נפסל בזוחלין וע"כ שפיר למד הרשב"א דעל פרחו הפסול הוא משום שחסר ממ"ס ומשום פסול זוחלין ליכא ה"א במקנה של מי גשמים פנין שלא נכר הזחילה, ונמצא לפי"ז דיתכן גם בשי' הרשב"א דזוחל לפנים לא מקרי זוחלין כשי' התשב"ץ: (ג) והנה בנ"ד יש ג"כ צירוף דעת הרא"ש ה' מקנאות סי' י"ב לגבי מקנה שנמדד דל"ה זוחלין כ"א בזוחל כמעיין ממש וכן דעת האשכול סי' ס' ועיין שו"ת אמרי יושר ח"א סי' קכ"ז בזה ועוד יש לנו צירוף דעת הרא"ש בש"ע סי' נ' דאם ישאר מ"ס אחר הסדק כשר ולדעת הרמ"א כשר בדיעבד ובשו"ת מהרי"ק שו"ת קנ"ו כתב בדעת הרא"ש דאינו מכשיר רק בשטובל במים שלמטה מהסדק בלי סיוע המים שלמעלה אבל בשו"ת מאיר גתיבים סי' י"א פשיטא לי' דהרמ"א מתיר גם בטובל במים עליונים ועכ"פ בנ"ד שהמים נוזלים מעט מן הפתלים למעלה שתוכל האשה לטבול בלי סיוע המים העליונים בנדאי שפשר להרמ"א בדיעבד ומשום צירופי פמה צדדים הנ"ל הי' מקום להכשיר גם לכתחלה ובכ"ז במקנה של טהרת בנות ישראל מהראוי להדר אחר יתרון הכשר לכתחלה בלא צירופי ס"ס ע"כ אחר

שְׁבוּדָאֵי לֹא יִמְלִט שְׁלֵא יְהִי אֶפְשָׁר לְתַקְּנוּ עִי פְּתִיל אֲבָנִים עִם צִימְעָנְט שְׁלֵא יִטְנֹפוּ הַמִּים הַתִּיקוֹן עֲדִיף לְצֵאת כָּל הַדְּעוֹת לְכַתְּחֵלָה.

מ"ש לדון אם מקנה זו בפשעה שנוזל לתוכה נפסלת בג"ל מים שאובין נראה פנונתו למ"ש בשו"ת ב"ש ח"ב סי' פ"ו עפ"ד שו"ת מהרי"ט סי' י"ח דזוחלין אין מטהרין את השאובין ומה שהקשו ע"ז ממתני' דמקנאות פ"ו מ"ח פתבתי במק"א בתשו' אריכות ומקצת פתבתי בהספמה לס' ברכת שלום ובנ"ד אין נפ"מ לפי האמור דמן הדין המקנה פשרה ול"ה זוחלין רק מה שיש לתקן לכתחלה: ואודות המקנה שחלקוהו ולא ניפר הזחילה זו מזו רק פשוטאבין האחת גם השני' נשאבת הנה הגם שבנוב"ת סי' קל"ז וב"ש סי' נ"א פתב לחוש לב' הסברות של הש"ך סק"ל דבעינו זוחל רק מפח האדם וגם חזרין ושבין מ"מ פשהנקב באמצע ולא ניפר הזחילה מבואר בב"ש שם דכשר בפשיטות דאל"כ איך משפחת עירוב מקנאות קש"פ"ה אע"כ פינו שפשעת הטבילה גובה אחד להם עירוב מקנאות הוא ולא זוחלין: ידידו.

סימן עב ב"ה ב' תולדות תרח"ץ. שוכט"ס לכ' ידידי הרב הה"ג החו"ב בנש"ק כש"ת מו"ה יוסף אונגער נ"י אבד"ק פאטשינוב: לתשובת מקטבו אודות המקנה שהתקינו מחדש בעירו מקנה ע"ג מקנה מחנפרות בנקב כמ"ר התחתונה היא מעיין שי"ב שיעור מקנה ובעליונה שופכין מים שאובין במדה מרובה יותר ממה שנמצא בתחתונה היינו עד שיהא זרת למעלה מהטבור, אבל המים נחסרים במשך מעל"ע פעשרה צ"מ לפי המדידה ואין הזחילה נפרת: א) הנה מ"ש שהחסרון עשרה צ"מ עולה ארבעים וויאדרים וזה אינו פי הפלים הנקראים וויאדרים גדולים במדה ונתפ דבריך לשיעורים אבל באמת כפי פללי המדידה שמדת 1 דצ"מ כלומר עשרה צ"מ הוא 1 ליטר מים א"כ במקנה שבעירו בשטח מטר וחצי רחב ומטר חצי אורך עולה ס"ה 225 ליטר וכפי שבזכרוננו מאז אין רחב ואורך המקנה שלכם יותר מכפי הנ"ל: ועל כל אופן הרי אין הזחילה נפרת שכפי"ד הרשב"א בש"ע סעי' נ"א דניקב המקנה ומימיו נוטפין מעט מעט או נבלעים בקרקע מעט מעט פשר לפי שאין זחילתו נפרת וכתב מסברא שאם אי אתה אומר פן אין לה מקנה מים פשר שהקרקע מתחלחל וכולע מעט מעט עכ"ל, ודנו באחרונים דאף שניפר ע"י המדידה החסרון פינו שאין ניפר לעין הוי זחילה שאינה נפרת עיין מהרש"ם ח"ב סי' ל"ט וח"ג סי' רל"ט ושס"ז ובשו"ת אמרי ינושר הביא ג"כ משו"ת שם ארי' סי' ע' וכן ראיתי בשם השו"מ מהדו"ב ח"ד סי' קע"ח וכתב ע"ז באמרי ינושר ח"א סי' קכ"ז דלא ברירא פלל שיהי' הבדל בין עין רואה את הזחילה או לא רק שתלוי בכמות הזחילה שאם ניפר החסרון ע"פ המדידה מקרי זחילה והארבתי בענין במק"א בתשו' ואכמ"ל וקשה עתיקא: ב) ובשו"ת ד"ח ח"ב סי' צ"ט פתב דבירוד טיף אחר טיף מיקרי ניפר הזחילה וכתב בא"י הנ"ל לחקור מאין מקורו, אבל לענ"ד נראה שלמד זה ממה שהעיר בח"ס סי' רי"א אמ"ש הרשב"א אפי' ניקב ולא ניפר הזחילה פשר, דלכא' יש רא' להיפוף בתוס' בכורות (נ"ה) שרצו להוכיח דמעין פשר באשפון מים שעשה שלמה שהי' מחובר לעין עיטם והי' אשפון ודחו זה ממה דבירושלמי איתא שהשונורים היו רגליהם נקובים פמוציא מים א"כ היו נזחלים עכ"ל ומשמע נקב קטן פמוציא מים לבטל מתורת פלי המנוחד למים וצ"ל דלית לי' להירושלמי פללא דרבא בשבת (צ"ה:): מ"מ אפי' ניקב פכונס משקה נמי נקב קטן הוא ומטפטף מעט מעט ומ"מ קרי לי' זוחלין ודלא

פְּהַר־שֶׁבַע הַגִּזְלֵי עַכְשָׁיו הַחֲסִים, וְהַגִּזְלֵי בְּנֵי־מִטָּה (מ"ט): ת"ר פִּיצַד בּוֹדְקִין כ"ח לִידַע אִם נִיקָב
כְּכֹנֶס מִשְׁקָה כו' הִי טוֹרֵד טִיפָה אַחַר טִיפָה בְּיָדוֹעַ שְׁכֹנֶס מִשְׁקָה לִפְיֵיז מֵאַחַר שְׁפָתַב
הַח"ס ע"פ דֵּה־תו"ס דְּבִשְׁעוֹר נִיקָב כְּכֹנֶס מִשְׁקָה הָיָה זֹחֲלִין מִמִּילָא יוֹצֵא דְבִיּוֹרֵד טִיפָה
אַחַר טִיפָה הָיָה זֹחֲלִין פִּינּוֹן שֶׁהוּא עֲצָמוֹ שִׁיעוֹר כֹּנֶס מִשְׁקָה וְע"כ מְקוֹר הַד"ח טְהוֹר מִכָּאן
וְדו"ק: וְלִפְיֵיז אַחַר שְׁמִסִּיק הַח"ס שֶׁמֶס דַּט"ס הוּא בְּתוֹס' שֶׁמֶס וְצ"ל כְּמוֹצֵיא רְמוֹן וְכִמוֹ"ש
הַתוֹס' פְּסָחִים (ק"ט) א"כ י"ל דְּנִיקָב כְּכֹנֶס מִשְׁקָה לֹא מְקַרֵי זֹחֲלָה וְה"ה בְּיִוֹרֵד טִיפָה אַחַר
טִיפָה וּמִכַּש"כ בְּלֹא נִיקָב רַק מֵהַ שְׁנִבְלָעִים בְּקַרְקַע הָרִי יוֹתֵר פְּשׁוּט דָּאֵם לֹא נִיכָר הַזֹּחֲלָה
שְׁכָשָׁר וְכִמוֹ"ש בַּח"ס שֶׁמֶס דַּע"כ פֶּה שְׁנִבְלָע מִבֵּין רִצְפַת אֲבָנִים לֹא מְקַרֵי זֹחֲלָה שְׁהָרִי
אֵינָה נִיכָרֶת: ג) וּבִנְד"ד הֵגַם שְׁפָתַבְתִּי בַמֶּקֶל לְהוֹכִיחַ דְּאֶפְי' אִם נִיכָר אֶף בְּמִדְיָה אֶף
שְׁלֹא נִרְאָה לְעֵינֵי מְקַרֵי זֹחֲלָה אִם זֹחֲלֵי מִמֶּשׁ רַק אִם הוּא דְרָף טַפְטוּף מְעַט כְּשֶׁר וְאֵין
אַתְנּוֹ יוֹדַע עַד מָה, דְּאֶפְשָׁר שְׁבַח־סְרוֹן עֲשָׂרָה צ"מ לְיוֹם בְּמִקְנָה זֹה הָיָה דְרָף זֹחֲלָה, מ"מ
פִּינּוֹן שְׁהַמְקִנָה הִיא מְעִינָן וְאֶף דַּתְנּוֹ בְּמְעִינָן עוֹמֵד שְׁרִיבָה עָלָיו שְׁאוּבִין שְׁמַטְהָר רַק
בְּאַשְׁפּוּרָן מ"מ הָרִי מְבֹנָאָר בַּר"מ ה' מְקִנְאוֹת פ"ט הִיא דְדוֹקָא בְּזֹחֲלֵי חוּץ מִמְקוֹם מְקוֹרוֹ,
רַק שְׁבַד"ח ח"ב ס' צ"ג כְּתִב שְׁצָרִיכִים לְהַחְמִיר כְּדַבְרֵי הַר"ש שְׁאַפְי' בְּמִקְנָה מְקוֹרוֹ אֵינּוּ
מְטָהָר בְּזֹחֲלִין עֵי"ש אֶבֶל מ"מ מְשׁוּם דַּעַת הַר"מ יֵשׁ לָנוּ יְסוּד גְּדוֹל וְלִהְתִּיר עַכְשָׁיו בְּכַה"ג
שְׁלֹא נִיכָרֶת הַזֹּחֲלָה, וְעוֹד שְׁפָתַב בַּמְהַרש"ם ח"ב ס' נ"ט דְּגַם הַר"ש אֵינּוּ פּוֹסֵל רַק
בְּזֹחֲלֵי חוּץ מִמְקוֹם הַמְקוֹר כְּמִבְּנָאָר לְמְעִינָן בַּר"ש פ"א מ"ז בְּשֶׁם הַתוֹסְפָתָא וּבַפ"ה מ"ג
וְכֵן בְּשׁוֹ"ת מְשִׁיב פְּהֶלְכָה ס' ח"י לְהַקֵּל בְּכַה"ג וְע"כ כְּתִב שְׁאֵין שׁוּם מְקוֹם לְהַחְמִיר
בְּכַה"ג ע"פ תְּשׁוּ' ד"ח הַגִּזְלֵי: ד) גַּם לְפִי מִכְּתַב כ"ת הַחֲסָרוֹן הַנִּרְאָה ע"פ הַמְדִידָה הוּא
רַק כְּשֶׁמְמַלְאִין הַמְקִנָה שְׁיֵהָא הַמַּיִם זָרַת מְעַל הַטְּבוּר כְּמִבְּנָאָר בְּרַמ"א סְעִי' ס"ו, אֶבֶל
בְּמִיעוּט מְשִׁיעוֹר הַגִּזְלֵי נִתְמַעַט גַּם הַזֹּחֲלָה וּבְנִדְאֵי שְׁבִשְׁעוֹר מְקִנָה שְׁל מ"ס בְּתַחְתּוֹנָה
לֹא יִחְסֵר מְאוּמָה א"כ הָרִי לָנוּ דַּעַת הָרֵא"ש וְהַש"ע סְעִי' נ' דָּאֵם נְשָׂאָרוֹ מ"ס שְׁאֵינָם
זֹחֲלִין כְּשֶׁר: ה) עוֹד נ"ל דְּכַה"ג שְׁזֹחֲלֵי לְמַעְלָה מִמ"ס וְנִשְׂאָר מ"ס בְּלֹא זֹחֲלָה וְגַם
שְׁאֵין הַזֹּחֲלָה נִיכָרֶת לְכ"ע כְּשֶׁר, דֵּהֵנָּה רְאִינָה הַרְשָׁב"א הִבִּיאֻ הַתְּשַׁב"ץ ח"א ס' מ"ז
הוּא מְדַתְנִיָּא מְקִנָה שְׁנִמְדָד וְנִמְצָא חֶסֶר כֹּל הַטְּהָרוֹת שְׁנַעְשׂוּ ע"ג לְמַפְרַע טְמֵאוֹת וְהֵינּוּ
בְּשִׁנְמִדָד וְהִי בּוֹ מ"ס מְצוֹנְמִצְמוֹת וְכִשְׁנִמְדָד וְנִמְצָא חֶסֶר מִמ"ס חִיּוּשֵׁינּוּ שְׁמָא חֶסֶר מְקוֹדֵם
אֶבֶל בְּנִשְׂאָר גַּם עֲכָשְׁיוֹ מ"ס כְּשֶׁר וְלֹא חִיּוּשֵׁינּוּ מֵהַ שְׁהִי זֹחֲלֵי אַע"כ דְּזֹחֲלָה שְׁאֵינָה
נִיכָרֶת כְּשֶׁר, אֶבֶל דַּעַת הַמְחַמְרִים אֶפְי' בְּזֹחֲלָה שְׁאֵינָה נִיכָרֶת נִרְאָה שְׁהִיא מְשׁוּם מ"ש
בְּהַגְר"א ס"ק צ"ו שְׁתַּמָּה ע"ד הַמְחַבֵּר בְּזֵה מְשׁוּם דְּרַק הַרְשָׁב"א לְשִׁיטְתוֹ דְּאֶפְי' בְּנִשְׂאָר
מ"ס פּוֹסֵל זֹחֲלָה אֶבֶל לְכַמ"ש דָּאֵין נְפֹסֵל אַא"כ לֹא יִשְׂאָר מ"ס א"כ אֶפְי' בְּכַה"ג שְׁאֵינּוּ
נִיכָר פּוֹסֵל, וְכִנּוֹנְתוֹ נִרְאָה דְּמִשְׁם אֵין רֵאִי מְהָא דְּמִקְנָה שְׁנִמְדָד דֵּה־טְהָרוֹת טְמֵאִים רַק
בְּנִמְצָא חֶסֶר מִמ"ס דוֹקָא, שֶׁהוּא מְשׁוּם דְּבִנְשָׂאָר מ"ס וְאֵין זֹחֲלֵי לֹא חִיּוּשֵׁינּוּ בְּמָה שְׁהִי
זֹחֲלֵי לְמַעְלָה מִמ"ס לְדַעַת הַפּוֹסְקִים כֵּן, וְלִפְיֵיז בְּכַה"ג בְּהַצְטָרֵף תְּרַמִּי לְטִיבוֹתָא שְׁנִשְׂאָר
מ"ס בְּלִי זֹחֲלָה וְגַם שְׁאַפְי' לְמַעְלָה מִמ"ס אֵין הַזֹּחֲלָה נִיכָר כְּשֶׁר מִמֶּנּוּפֵי דְלַדַּעַת הַרְשָׁב"א
שְׁפּוֹסֵל אֶפְי' בְּנִשְׂאָר מ"ס בְּלִי זֹחֲלָה הָרִי לְשִׁיטְתוֹ טוֹבָה רְאִינָתוֹ מִמְקִנָה שְׁנִמְדָד דְּבִלֵּא
נִיכָרֶת הַזֹּחֲלָה כְּשֶׁר וְלִהְפּוֹסְקִים הַמְחַמְרִים בְּלֹא נִיכָר הַזֹּחֲלָה הָרִי מְשׁוּם דְּמְכָשִׁירִים
בְּנִשְׂאָר מ"ס בְּלֹא זֹחֲלָה וְא"כ מִמֶּנּוּפֵי כְּשֶׁר בְּכַה"ג וְדו"ק: ו) וְגַם שְׁדַעַת הָרֵא"ש ז"ל בַּה'
מְקִנְאוֹת ס' י"ב לְגַבֵּי מְקִנָה שְׁנִמְדָד דַּל"ה זֹחֲלִין כ"א זֹחֲלִין כְּמִעִינָן מִמֶּשׁ וְכֵן דַּעַת

האשכול סי' ס' ונהגם שלא הובא דעתם בש"ע וכתב בפמ"ג פללי ס"ס ובכ"ד ובלבוש דדעת הפוסקים שלא הובא בש"ע אין לצרף לס"ס וכ"כ בתנאים שאין לומר קים לי כדעה שלא הובא בש"ע אבל בנוב"ק אע"ז סי' מ"ז פתב ע"ז דכי ע"פ הכרעת הב"י והד"מ נשים דעת גדולי הפוסקים פלא ועיין הגהות יד אברהם סי' ק"ו ובפרט בנ"ד שיש לנו כמה ספיקות ויסודות להקל ע"כ נראה שהיא מקנה טהרה לבנ"י אחר ששמעתי מפי האיש מק' שגדול שעת הדחק לפי שא"א לטבול במקנה הישנה, ומשום שפבר היתה לשיחת רבים השאלה שהיתה על המקנה הי' נראה לדעתי להמתין עוד איזה שבועות למען למלא את המקנה על גדותי ובמשך הזמן תשבע מלבנוע גם יהי' שואבין וממלאין בכל פעם כדי שלא יבאו על הבחינה יותר, ואחר שבועות שנים או יותר יכולים לסמוך בתקנה שפבר שבעו מלבנוע האבנים החדשים ע"פ האמור שפכל אופן אין חשש, הוא הנלענ"ד, וטוב שישאל עוד בעצת רב מובהק אם יספיק אתנו יכול להכשיר המקנה בלי פקפוק: ידידו סימן עג.

ב"ה כ"ו תמוז תרצ"ז שוכט"ס לכ' ידידי הרב החו"ב בוצ"ק כש"ת מו"ה אברהם יצחק הלוי נ"י אבד"ק מאנדרזוב: ע"ד שאלת המקנה שיש לה השקה עם מי גשמים שבבור, אבל ע"י שהבור נמצא בחדר שטובלין בו ומן הכל וחום שיש שם מזיעין הכתלים מים, עי"ז נמצא ממי הזיעה בבור ועתה גם אחר שניקו מקודם את מי הזיעה מהבור עכ"ז יש לחשוש שמא במשך הימים עד שנתמלאו מ"ס מי גשמים פבר נקבצו מחדש ג' לוגין ממי הזיעה שפוסלין את המקנה: א) הנה כפי ציור השאלה שהזיעה באה רק מן ההכל וחום של מקנה טהרה שטובלין בה ולא נמצא בחדר זה אמבטים לרחוץ בהם, א"כ לא אדע מה חשש יש במי הזיעה ואין לזה ענין לשאלת המהרש"ם ח"א סי' קכ"ב ששם נשאל במקנה שהיא בחדר המרחץ שמיזיעין שם והמזיעים שופכים עליהם מים בכלים והמים נבלעים בפתלים ונופלים למקנה וכמו שהביא כ"ת בעצמו דשם הוי מי שאובים ממש אבל בנ"ד הרי הזיעה הוא מים של מקנה פשרה ותנו במקשירין פ"ב מ"ב מרחץ טמאה זיעתה טמאה וטהורה בכי יותן הבריכה שבבית הבית מזיעה מחמתה, אם טמאה זיעת כל הבית שמחמת הבריכה טמאה והתם איירי לענין הכשר מים ע"כ גם מרחץ טהורה זיעתה בכי יותן ומכשרת אבל לענין מקנה פיון שהבריכה טהורה גם זיעתה טהורה ומה לנו לחוש בזה: ב) זולת אפשר שפא לחוש שהזיעה בא ג"כ מן האנשים הטובלים והוי המקנה בא ע"י אדם וכדין התוספתא בלגיון העובר ממקום למקום וזילפו בידיהם וברגליהם ג' לוגין דפסול משום תפיסת ידי אדם, ואע"ג שהוא רק זיעתה האדם מ"מ אחר שטבל והזיע חשוב פמים וכמתני' דמכשירים פ"ב מ"א דבא במים שאובין והזיע זיעתו טמאה אבל גם זה אינו דבנ"ד רחוק המציאות הוא שמזיעת האדם יתקבץ ג' לוגין מים אל הבור במשך ימים אחדים עד שיתמלא הבור מ"ס ממי גשמים, ועוד דאפי' יהי' פן ג"ל מים מזיעת האנשים אין בזה משום תפיסת ידי אדם פיון שפא הזיעה אל הכותלים ומשם נופלים אל הבור וכמפורש בתוספתא הביאה בב"י ר' יוסי אומר זילף בידיו או ברגליו ג"ל למקנה פסל הוליקו עם הקרקע פשר וא"כ הכ"נ אין בזה משום תפי"א, מלבד דאיכא בזה דעת הרמב"ד הביאו הב"י דתפיסת ידי אדם אינו פוסל בג"ל וכשר עד מחצה ועיין ט"ז סקכ"ח וסקמ"ז, גם דעת הב"ח דאינו פוסל כ"א במקוון להפילו למקנה אבל אם נפלו מידו שלא בכונה הוי כנפל ממילא שלא ע"י אדם שפשר שע"כ

א"צ לנקוב הדללים ששואבין בהן המקנה רק דלא קי"ל כהב"ח בזה וכמו"ש בפ"ד סקמ"ו, אבל בני"ד הרי בלאה"כ ל"ה תפי"א פ"ג שיהוליקן עם הקרקע דהיינו הפתלים: (ג) רק אפי' באופן שהי' בנזדון שאלתינו חשש שואבין שנוטפין מן הפותלים להבור, ואף דהוי מיעוט שואבין בהמשכה הי' לנו לחוש לכאו' למ"ש ברמ"א סעי' מ"ד דאם המשיך תחלה מים פסולים ואח"כ הביא עליהן רוב מים פשרים לא מהני, אבל הנה הגם שדעת הר"מ פ"ג שביא הביא הב"י משמו אמנם הרי הר"ש מקנאות פ"ד מ"ד וביאו ג"כ בב"י פ"ב בהדיא דמדלא מפליג במתני' ובתוספתא משמע דאין חילוק בין באו הכשרים למקנה קודם השאובים ובין באו השאובים קודם לעולם מטהרין ברבינ' והמשכה עכ"ל וראיתי מי שהביא ראי' מדברי התה"ד שהביא בב"י בהכשר מקנה ע"י עפר שכתב דאע"ג שגמשה מי שואבין מן העפר נטהר ברבינ' והמשכה הרי דס"ל דאפי' בכה"ג דהשואבין קדמו נטהרו ברבינ' והמשכה והוא פדברי הר"ש, פ"ג ראיתי ג"כ במשנה אחרונה שם שכתב להקשות על הרמ"א הג"ל שהעתיק חילוק הראשון של הב"י שאם קדמו השואבין לא מהני המשכה וקשה דלמה החמיר בזה פ"ג שהר"ש מיקל להדיא ובדברי הרמב"ם ג"כ אינו מוכרח ובשואבין דרבנן שומעין להקל עכתו"ד עיי"ש, ולענ"ד אין קו' על הרמ"א ז"ל ובמחכ"ת של בעל המשנה אחרונה אשתמיטת' דברי הר"ש עצמו דמקנאות פ"ב מ"ז שהעלה דין זה בספק שעל דין זה דבעינן קדמה רבינ' להמשכה כתב וז"ל ושמא לא שנה ובתוספתא משמע דאין חילוק כמו שאפרש לקמן בפ"ד כו' עכ"ל וא"כ אין קו' על הרמ"א שלא החליט כהר"ש אחר שהר"ש עצמו לא החליט, אף בני"ד הרי איכא עוד כמה צדדי קולא מה שנפלו שלא בכוננה ודעת הראב"ד ז"ל הביאו הש"ך סקצ"ו דשלא בכוננה אפי' שאיבה כולה בהמשכה פשרה א"כ עכ"פ במיעוט שואבין אפי' קדמו השאובים יש להכשיר וכמו"ש במהרש"ם ח"א סי' קכ"ב שהביא כ"ת, וגם מחי' רע"א בפ"ד סקצ"ט דמיעוט המשכה בתחלה דפסול הוא רק להצטרף למ"ס אבל אם יש מ"ס בלעדם פשר ובפרט שלא נודע בני"ד אם נפלו ג"ל מים בבור מקודם שבאו מ"ס מי גשמים, ע"כ מפל הני טעמי פשיטא שאין לחוש כלל והמקנה פשרה בלי חשש ופקפוק כלל: ד) ובאמנה בנזדון שאלת המהרש"ם שהזיעה באה ע"י ששופכים מים בתנור עם אבנים מלובנים מהם נעשה הזיעה וההבל בבית המרחץ ועי"ז נדבק גם בכותלי המקנה הליחות ונזל להמקנה והעלה להתיר משום דהוי שלא בכוננה ונטהר ברבינ' והמשכה אף שקדמו השואבין פנ"ל, ולענ"ד צע"ק דמהיכן נדע להבחין שהזיעה באה אל המקנה רק מן היורד מן הפתלים הרי אפשר כמו שהזיעה עולה על הפתלים פ"ג יורדת ישר אל מי המקנה וא"כ ליכא המשכה כלל, ולכאו' י"ל דעכ"פ הרי יש הפסק אויר הבית והמקנה והוי המשכה באויר וכהא דזבחים (כ"ה) גבי נתן ידו פדי שיעברו מים לחבית דקאמר אס"ד אויר פלי לאו פכלי דמי אמאי פסול והלא מן האויר בא לו פירש"י מבואר דהיכי דליכא משום אויר פלי הוי המשכה ע"י האויר, ומצאתי בשי"ט פ"ה מ"ה שהרגיש בזה אבל הביא ממ"ש הרא"ש ה' מקנאות סי' י"ב שכתב להדיא דאסור להמשיך בדבר המקב"ט לאויר, ונראה הטעם משום דסופו ליפול למקנה הוי כמנוח וליכא המשכה ובתוס' גיטין (ט"ז) שכתבו דנצוק גרועי מקטפרס לפי שהקילות עומד באויר ול"ה חיבור אפי' סופו ליפול הנה זה רק דל"ה חיבור ע"י שסופו ליפול אבל מ"מ הוי כמנוח למטה משום שסופו ליפול וכמו באויר פלי פכלי דמי דל"ה

המשכה ועיין שו"ת ד"ח ח"ב סי' פ"ה להוכיח מכמה משניות דל"ה המשכה באויר רק דבעינו המשכה ע"ג קרקע, אף לא הביא דברי הרא"ש הנ"ל, ומ"ש בשי"ט שם להטעים מה דקיי"ל שאין טובלין באויר שהוא מטעם דאויר קרקע ל"ה בקרקע, במחכ"ג למה צריף לבדות טעם חדש בזה וכבר פתב בפירש"י חגיגה (י"ט) הטעם שאין מטבילין באויר משום שלא אמרה תורה מקנה של אויר לטבילה, ובב"י פתב ע"ז דמשמע דנפקא להו מדכתוב אף מעין ובור מקנה מים דהנה אין דרפן להיות באויר, והר"מ פתב הטעם משום דבאויר הו"ל זוחלין וגרוע מזוחלין שע"כ אפי' בגל שנתלש מן היס דמטהר בזוחלין אמר בתוספתא ובחולין (ל"א) שאין מטבילין באויר עיי"ש, ועשו"ת משיב כהלכה סי' ט"ו, עכ"פ שלא זה הטעם דאין מטבילין באויר משום דל"ה פמנח בקרקע דבאמת אמרי' דהוי פמנח משום דסופו ליפול וע"כ בעינו ג"כ המשכה ע"ג קרקע דוקא ולא באויר, ולפי"ז דברי המהרש"ם בתשו' הנ"ל צ"ע דאפשר הזיעה ממים ששופכים מהפלים היא נופלת ישר אל המקנה וליכא המשכה, אף בנ"ד אין נפ"מ דנדאי ליכא פאן למיחש שיתקבצו מי זיעה שלא ע"י הכותלים שאין פאן שפיכת מים על אבנים רק אם נמצא זיעה מעט אפי' שתהי' מן שאובין אבל אין מציאות למעט זיעה שתבא למקנה שלא ע"י הכותלים וליכא למיחש פלל, הנלע"ד פתבתי: והי' בזה שלום.

סימן עד ב"ה ד' תבא תרצ"ו. שלום להחוב"ב כ' שאול בערנער נ"י: נזפרתי היום להעיר עין במכתב ח"ת מאז ולהשיבך מה שיש אתי להעיר בזה: (א) במתני' דמקנאות פ"א מ"ג נפלו מים טמאים ושתה טהור טמא ובפ"י הר"מ ונ"ל הודיענו ג"כ שישמאו אלו המים אשר אין בהם מ"ס במשקין טמאים כו' ועיקר אהד מקנאין עמהם שמשקין טמאים מטמאין לרצון ושללא לרצון, ובתוס' ר"ע פתב דמשמע מד' הר"מ דאע"ג דס"ל שאין מי גבאים מטמאין אלא לרצון, מ"מ בנפילת מים טמאים מטמאין אפי' שלא לרצון אכן בחיבורו פט"ו מטו"א פתב דאפי' בנפילת מים טמאים אינו טמא אלא לרצון עכ"ק, ע"ז פתבתי שיש ראי' דמים טמאים מטמאין מי גבאים אפי' שלא לרצון ממתני' דמכשירין פ"ב מ"ג מי שפיכות שירדו עליהן מי גשמים כו' אבל אם קדמו מי גשמים אפי' כ"ש למי שפיכות טמא ובר"מ פ"ב מטו"א דמירי בין בכלים בין בקרקע ומדתנו שירדו מי גשמים אפי' שלא לרצון אע"ג דבקרקע הו"ל מי גבאים ובפ"י הרא"ש הרגיש וכתב דכיון שירדו פבר גיחא להו ונחשיבו לרצון, אבל הרי במתני' דמקנאות הנ"ל בנפל פכר של תרומה אם לא הדיח טהור משום דל"ה לרצון מבואר דמי גשמים אף אחר שירדו לא חשיבי לרצון עכ"ד: (ב) ובאמת פי' הרא"ש אין לו ענין עם פי' הר"מ שהרי הרא"ש מפרש למתני' במי גשמים בכלי דוקא לא כהר"מ שפתב בין בכלי בין בקרקע רק שפ"י הרא"ש לעצמו פתב ג"כ במשנה אחרונה לפרש לשיטת הרמב"ם דקדמו מי גשמים גיחא לי' והוי לרצון: אבל נראה שיש מקום לפי' הרא"ש ומ"א ולא קשה מפ"א דמקנאות שהרי הר"מ בפט"ו מטו"א ה"א פתב מפורש דמי גבאים שא"ב מ"ס אין מתמאין אלא לרצון ואין מטמאין אלא לרצון, וע"כ אתי' שפיר פירושא דמתני' דמקנאות פ"א שתה טמא ושתה טהור טמא דע"י השתי' מן הטמא והטהור איכא רצון לגבי טומאת המים שנקבלים טומאה במקוברים דע"ז מה ששתה הטמא ואחר זה ששתה הטהור איכא רצון לענין שישמאו המים את הטהור, ומשא"כ להלן במתני' בנפל פכר של תרומה שלא בכוננה נהי דאיכא רצון לגבי זה שיקבלו המים טומאה דע"י ששתה הטמא או שנפלו מים טמאים

דדרפן לשופפן בכוננה כמו"ש בפי' משנה אחרונה או שפאר בקרב ע"פ פי' הרא"ש
במכשירין הנ"ל דאחר שפאר ירדו הגשמים ניחא לי' ונחשיבי לרצון זה מספיק לענין
שהמים יקב"ט אבל איך יטמאו המים את הפפר שאין מטמאין אלא לרצון לכה בעי הדיח
דהוי לרצון וז"פ: ג) והנה באמת אין ראי' ממתני' פ"ב דמכשירין דל"ב לרצון שהרי כמו
שפאר הר"מ מתני' דמקנאות שנפלו מים טמאים דהיינו לרצון הכ"נ יפרש שנינו מי
השפכות ברצון, ואמנם אפי' נאמר הפי' שלא ברצון וכלשון הר"מ פ"ב מטו"א שיירדו
מי שפכות ולא דייק לפרש ברצון דוקא, יש לתרץ מתני' דמכשירין דלא תקשי ממתני'
דמקנאות שאין מי גבאים מקב"ט אלא לרצון: ד) הנה מה שבתוסר"ע דקדק בסתירת
דברי הר"מ דבפט"ו מטו"א כתב דאפי' בנפלו מים טמאים בעינן דוקא שנפלו ברצון
ואילו בפיה"מ כתב ועיקר אחד מקובץ שמשקין לרצון ושלא לרצון עכ"ל, ואני לא אדע
פי לא זכיתי להבין קושיתו כלל דהרי הר"מ בפיה"מ כתב זה רק בדברי ר"ש דאמר
אפי' שלא הדיח טמא ע"ז כתב הר"מ בטעמא דר"ש משום דמשקין טמאים מטמאין אפי'
שלא לרצון ע"כ מקב"ט המי גבאים מהמים טמאים שנפלו וכן מטמאין אח"כ המים
שנטמאו את הפפר אפי' שלא ברצון אבל ת"ק הרי פליג אר"ש ואמר דדוקא בהדיח טמא
וע"כ שפיר כתב הר"מ בהלכותיו דגם במים טמאים אין מטמאים אלא לרצון משום דלא
קיי"ל כר"ש וילפלא גדול על הגרע"א ז"ל שביקש למצוא סתירה בר"מ בין פיה"מ
והלכותיו: ה) נעתה בישוב הקו' ממתני' דמכשירין יתכן דבטעם פלוגתתן דת"ק ור"ש
אם מים טמאים מטמאין שלא לרצון נראה דלשיטתו' אלו שהרי הסבא מה שמים
טמאים יטמאו שלא לרצון שכתב ע"ז הר"מ בפיה"מ שהוא עיקר מקובץ אצלנו, הלא
יסודו ממתני' דמכשירין פ"א ה"א דמשקין טמאין מכשירין לרצון ושלא לרצון ע"כ כמו
לענין הכשר ה"ה לענין טומאה דאע"ג דמי גבאים שמתקבירין אין מטמאין אלא לרצון
אבל ע"י מים טמאים מטמאין אף שלא לרצון, ואפתי יש להעיר שהרי גם לענין הכשר
דמים טמאין מכשירין שלא לרצון הטעם משום דטומאתו חושבתו וכדאמר בשבת (י"ז)
דאפי' כלי טמא חושב משקה וקשה דהא קיי"ל דטומאת משקין לטמא אחרים לאו
דאורייתא א"כ ליכא חשיבות מה"ת במה שהם טמאים ומטמאים אחרים שהרי מה"ת
אין המים טמאים מטמאין אחרים, אף באמת ניחא דמה שמים טמאים מכשירין שלא
לרצון איכא תרי טעמי חזקא משום שטומאתו חושבתו וחזקא משום דכתיב וכי יתן מים
על זרע וזהר ונפל מנבלתם אבל בטומאתו והכשירו באין פאחת לא בעינן ניחא לי' וא"כ
למ"ד טומאת משקין לטמא אחרים ל"ד נהי דליכא הטעם דטומאתו חושבתו מ"מ נשאר
הטעם משום דטומאתו והכשירו באין פאחת, ותייתי לי שפוננתי לדברי המ"א במכשירין
פ"א שכ"כ עיי"ש, אבל לפי"ז קשה דהא תינח לענין הכשר אבל לענין טומאת מי גבאים
שיטמאו מים המתקבירים מן המים טמאים שלא לרצון הדרא הקו' שהרי לגבי טומאה
ליתא רק לטעמא דטומאתו חושבתו והרי טומאת משקין לטמא אחרים לאו דאורייתא
ובטומאה דרבנן לש"ל טומאתו חושבתו: אף באמת יובן עפ"ז שפיר פלוגתתן דת"ק ור"ש
במתני' דמקנאות הנ"ל משום דבתוספתא ובגמ' פסחים (ט"ז) איתא ספק משקין ליטמא
טמא לטמא אחרים טהור דברי ר"מ כו' ר' יוסי ור"ש אומרים לאוכלים טמאים לכלים
טהורים דס"ל לר"ש טומאת משקין לטמא אחרים דאו, ע"כ לשיטתו אמר פאן במתני'
דמקנאות דבין הדיח הפפר בין לא הדיח טמא ומטעם שכתב הר"מ שהוא עיקר מקובץ

דמים טמאים מטמאין שלא לרצון כיון שמטמאין אחרים מה"ת אמרי' טומאתו חושבתו, אע"ג דבבכורות (י) אמרי' דר"ש לית לי' איסורו חושבו פתב במ"א פ"ו דמכשירין דהתם לא מהני חשיבות האיסור לגבי טומאה אבל לטומאה עצמה טומאתו חושבתו והוא לשיטתו דטומאת משקין לטמא אחרים דאו', אבל ת"ק לשיטתו כדקיי"ל לטמא אחרים לאו דאו' לש"ל טומאתו חושבו ע"כ אמר דאפי' מים טמאים אין מטמאין המחוברים כמו לרצון ובלא הדיח הפפר טהור, ודוק פי נכון מאד, ומה דתנן דנפל לתוכן מת או שקלף בהן הטמא ושתה טהור טהור דל"ה לרצון הוא משום דלא שינה טומאתו חושבתו כ"א במשקין כמו"ש במ"א פ"א: ו) ועתה במסלה נעלה ביישוב מתני' דמכשירין פ"ב ה"ג"ל דהנה מה שאמרנו אליבא דת"ק דכיון שמשקין לטמא אחרים ל"ד לכה בעינן לרצון דוקא, נראה שיש לו ענין עוד בפלוגתא אחרת במתני' דטב"י פ"ג מ"ו דר"מ אומר שמשקה טב"י מכשירין לרצון ושללא לרצון וחכ"א אין טב"י טמא וכתב בשו"ת עט"ח חו"מ סי' י"ט דפליגי במשקה של טב"י שהוא שלישי ואין עושה רביעי בתרומה ס"ל לר"מ אע"ג שאין מטמא אחרים מ"מ משום טומאת עצמם חשיבי להכשיר אף שלא לרצון ונחמיה ס"ל דלא מפשרי כיון דליכא טעם דטומאתו והכשירו באין כא' וגם ליכא טעם דטומאתו חושבתו עיי"ש, ולפי"ז גם מה שאמרנו דמשקין טמאין ל"ד לטמא אחרים ל"ד טומאתו חושבו זה רק לרבנן אבל אליבא דר"מ אפי' משקין של טב"י שאין מטמאין אחרים כלל אפי' מדרבנן מ"מ אמרי' טומאת עצמו חושבתו, ולפי"ז מיושב שפיר מתני' פ"ב דמכשירין דקדמו מי גשמים למי שפיכות טמא אע"ג דהוי שלא לרצון ולת"ק דר"ש פ"א דמקנאות גם במים טמאים בעי' לרצון דוקא, ז"א דהכא סתם מתני' ר"מ ולדידי' במים טמאים אע"פ שאין מטמאין אחרים מה"ת מ"מ משום טומאת עצמן חושבו דמטמא מי גבאים אפי' שלא לרצון וטעם החילוק בין קדמו מי גשמים למי שפיכות הוא כמו"ש הר"אב"ד ז"ל: ז) עוי"ל דבמתני' דמכשירין דאיירי במי שפיכות שחזקתן טמא כמו"ש הרע"ב ומשמע שטומאתו הוא פההוא דרישא דמתני' שם בגסטריות שישאל ועפ"ם מטילין לתוכה שהטומאה הוא משום מי רגלים דעפ"ם שעשאוים פזבין לכל דבר והכ"נ במי שפיכות שרוחצין בהן איכא משום טומאת עפ"ם וע"ה שהם פזבין וטומאה זו חמורה משאר טומאות דרבנן דאין שורפין עליהן את התרומה ואילו בטומאת עפ"ם תנא בתו"כ ובתוספתא מובא בר"ש פ"ב דזבחים מ"א דאע"פ שאין העפ"ם מטמאין דזיבה מטמאין פזבין ושורפין עליהן את התרומה, והגם דבגמ' נדה (ל"ד) אמרי' דעבדו הפירא בקריו של עפ"ם דלא לשרוף עלי' תרומה וקדשים פבר הקשה בר"ש פ"ב דזבחים מתו"כ ותוספתא ה"ל דמבואר דשורפין: ובאמת בהגהות הש"ס נדה שם להג"א ז"ל הגירסא דעבדו הפירא פי היכי דלא לשרוף עלי' תרומה ביאתמקדש והוא משום התו"כ ותוספתא דבטומאות עפ"ם שורפין עלי' תרומה וקדשים, וא"כ י"ל דמשה"כ נמי יש לטומאת עפ"ם ג"כ החומר כמו טומאה דאו' לענין דמטמאין לרצון ושללא לרצון אפי' מי גבאים המחוברים אע"ג דבשאר משקין טמאין אין מטמאין מי גבאים כ"א לרצון מפני שטומאתו לטמא אחרים דרבנן מ"מ טומאת עפ"ם דרבנן שעשאוים פזבין חמיר מפני ששורפין עליהן את התרומה: ח) וראיתי בפנ"י גיטין (ס"א) בהא דאמרי' שם שאין מפקידין תרומה אצל פהן ע"ה שפתב אע"ג דלא הוקשרו חיישינן שמה אכשרו אצל הנפקד ומשום דבטומאת ע"ה הוי מים

טמאים שמכשירין שלא לרצון אבל כתב להסתפק אי שיניף בטומאת ע"ה הדין דמכשירין
שלא לרצון עיי"ש, והנה ממתני' פ"ב דמכשירין הנ"ל במי שפיכות שחזקתן טמא
מטומאת עפוי"ם וע"ה לכאז' ראי' פנ"ל דמכשירי שלא לרצון מדאמרי' שמטמאין מי
גבאים שלא לרצון אף לפי הרא"ש הנ"ל דחשיבי לרצון לפי שאחר שיירדו הגשמים
ניחא לי נחשיבי לרצון או למ"ש במ"א דאיירי שניתנו המי שפיכות ברצון, א"כ אין
ראי' ועל פרחו אנו צריכין לפי מ"א לש"י הר"מ שפסק בפ"ב דטו"א דינא דמתני' במי
שפיכות כו' אע"ג דלהר"מ ליתא לתירוץ הנ"ל מ"ש אליבא דר"מ לשיטתו דאפי'
בטבויי מכשיר שלא ברצון שהרי הר"מ פסק פתכמים, וגם מה שפכתתי דטומאת עפוי"ם
חמיר ששורפין עלי' את התרומה לא שיניף להר"מ שפסק בפ"ב מה' מו"מ שאין שורפין
עליו את התרומה, ועל פרחו אנו צריכין לפי המשנה אחרונה דאיירי שניתנו המי
שפיכות ברצון ואף שלשון הר"מ הוא שיירדו ממי שפיכות פונתו שיירדו ברצון, גם י"ל
דהרי מצינו עוד חומרא בטומאת ע"ה יותר משאר טומאות לפמ"ש רש"י יבמות (ט"ו):
ד"ה שהן וז"ל וכ"ח טמא ע"ג ע"ה ושמא נגע בגב החביות וטמאה מדרבנן ובריטב"א
שם תמה דהרי כ"ח אין מיטמא מגבו ותי' דבע"ה החמירו ושיהא מדבריהם מגבו עכ"ל,
ולפי"ז שיש חידוש בטומאת ע"ה לטמא אפי' כ"ח מגבו י"ל שיש לו ג"כ החומרא יותר
משאר משקין טמאים לטמא מי גבאים אפי' שלא לרצון, אבל גם זה אינו להר"מ פ"ז
מאה"ט הג' דגם משקין טמאים מטמאים כ"ח מגבו וע' בכורות (ל"ח: ט) מה שפכת
שע"פ הר"מ בפיה"מ דמים טמאים מטמאין למי גבאים אפי' שלא לרצון אתי' שפיר
מ"ש הר"מ סופ"ה דמקנאות דמקנה שא"ב מ"ס פוסל בה מים טמאים שאובין אפי' פחות
מג' לוגין, הנה לא יתכן למה שהרמז"ל בהלכותיו פוסק דאפי' מים טמאים אין מטמאין
למי גבאים כ"א לרצון, ולמה שפכתתי לעיל גם הר"מ בפיה"מ לא כתב כ"א בש"י ר"ש
דלית הלכתא פנותי', ובש"י הר"מ דפוסל מים שאובין טמאים אפי' בפחות מג' לוגין עיין
בש"י ר"א סקנ"ט ועיין מהרש"ם ח"א סי' קכ"ב שהקשה באמת בדברי הר"מ שהרי
אפי' במים טמאים אין מטמאין אלא לרצון ותי' דהוי לרצון לפי שניחא לבעל המקנה
שיפלו לתוכה מים עד שתתמלא כשיעור ואם תאמר שיהי' פשר הרי ניחא לי וכה"ג
שבתוס' פסחים כ"ו לגבי עלה עלי' זכר אבל לעולם ס"ל להר"מ דגם מים טמאים שפלו
שלא ברצון טהור: י) בדבר האמור בטעם פלוגתת ת"ק ור"ש במתני' דת"ק אמר אם לא
הדיח טהור ור"ש פליג, העיר פעת בני הרב הה"ג מו"ה אברהם נ"י שי"ל בזה הנה מה
דאמר ת"ק אם לא הדיח טהור משום דאז הוי המים מחוברים ואין מטמאין אלא תלושים
לקח בעי הדיח שיעשו תלושין: וקשה הרי כיון שקבלו המי גבאים טומאה לעצמן ע"י
ששטה הטמא או שפלו מים טמאים ברצון כמו"ש הר"מ בהלכות א"כ ממילא יטמאו
המים אח"כ את הפקר דמשום שפכר נטמאו ממילא חשיבי כתלושים מאליהן דטומאה
תלי' בתלוש דאס"ד שעדיין מקרי המים מחובר לא משפחת לה שיטמאו במחובר
וכמו"ש התוס' ב"ב ס"ה דמוכר את הבית לא מכר את התנור אפי' שהוא מחובר משום
דאין חיבורו חשוב חיבור תדע מדמקבל טומאה עכ"ל, ועיין שו"ת פוכב מיעקב סי' צ"ו
דבר יקר בזה, הרי דמשום דמקבל טומאה ממילא נחשב כתלוש וא"כ הכ"נ למה צריף
לת"ק הדיח דוקא כדי שיעשה תלוש נהרי כבר נעשה תלוש ברצון והוא הערה יפה, אף
י"ל דמה דאמרי' שאין מים טמאים מטמאין אלא תלושין בעינן שיהי' תלושין לגמרי

אָבֵל מִשׁוּם זֶה שֶׁקִּבְּלוּ טֹנְמָאָה אַף שֶׁעֲכָצ"ל שֶׁנֶּחְשְׁבוּ כְּתִלוּשִׁין הוּא רַק בְּכ"ף הַדְּמִיוֹן וּל"ה תִּלוּשִׁין גְּמוּרִים לְעֵנִין שֶׁיִּטְמְאוּ אֶת הַכֶּפֶר וְעֵינֵי תוֹס' פְּסָחִים (ל"ד:) ד"ה וְנָתַן, וְאִמָּנָם הָרִי בְּשֵׁבֶת (צ"ה) מְצִינוּ חִידוּשׁ אֲלִיבָא דר"ש דאע"ג דְּעֵצִיץ שֶׁאִינוּ נָקוּב לְכָל מִילֵי הָרִי כְּתִלוּשׁ מ"מ לְעֵנִין טֹנְמָאָה ס"ל דְּהוּי כְּמִחְנֹכֶר שֶׁאִינוּ מִקְּב"ט דֵּהתוֹרָה רִיבְתָה טְהָרָה אֲצֵל זְרַעִים שֶׁנָּ' עַל כָּל זָרַע זָרַע אֲשֶׁר יִזְרַע וְהֵינּוּ דִלְעֵנִין שֶׁיִּקְבֵּל טֹנְמָאָה ס"ל דְּבַעֲיָנוּ תִלוּשִׁין גְּמוּרִים עוֹד יוֹתֵר מְעֵצִיץ שֶׁאִינוּ נָקוּב, וּלְפִי"ז ר"ש לְשִׁיטָתוֹ הַכ"נ בְּמִי גְבָאִים מְדַקְבְּלוּ טֹנְמָאָה ע"י נְגִיעַת טְמָא בְּרִצוֹן עֲכָצ"ל שֶׁהִמִּי גְבָאִים כְּכָר נֶחְשְׁבוּ לְתִלוּשִׁין גְּמוּרִים דֹּאלָה כ"ל ל"ה מְצִי לְקַב"ט לר"ש דְּבַעֲי תִלוּשִׁין גְּמוּרִים לְכָף לְשִׁיטָתוֹ אָמַר דְּאִפִּי לֹא הִדִּיחַ טְמָא דְּמִשׁוּם שֶׁכְּבָר קִבְּלוּ טֹנְמָאָה לְעֵצָמוֹן מִמִּילָא נֶחְשְׁבוּ כְּתִלוּשִׁין גְּמוּרִים, וְהַדְּבָרִים נֶחְמָדִים: סִימָן עה.

(א) מִתְּנִי דְּמִקְנָאוֹת פ"א מ"א מִי גְבָאִים שֶׁתָּה טְמָא וְשֶׁתָּה טְהוֹר כּו' וְהר"מ בְּפִי וְכֵן בְּהִלְכוֹת פט"ו מטו"א לֹא כְּפִי הִרְע"ב דְּחֻשׁ מִשׁוּם הַטְּפָה עֲצָמָה, רַק דְּמִי גְבָא בֵּין שְׁאוּבִין בֵּין שֶׁאִינוּ שְׁאוּבִין פְּחוֹת מִמ' סָאָה אֵין מִתְטַמְּאִין אֲלֵא לְרִצוֹן וְכִינּוּ שֶׁשֶׁתָּה הַטְּמָא הָרִי לְרִצוֹן עֵי"ש וְשִׁי הָרָאָב"ד ז"ל דִּלְעוֹלָם אֵין מִי גְבָא מְקַבְּלִים טֹנְמָאָה קוֹדֵם שֶׁיִּתְלָשׁוּ, וּבִהַגְהוֹת רְש"ש גַּם בִּס' שִׁי"ט תְּמָהוּ עַל הָרָאָב"ד מְפָסְחִים (י"ז) דְּאָמַר ר"פ דְּמִשְׁקָה בִּי מִטְּבַחְיָא בְּקִרְקַע טְהוֹרִין בְּדִהְיָה בְּהוּ רְבִיעִית דְּחֻזִי לְהַטְבִּיל מְחֻטִּין וְצִינּוֹרוֹת רַק דְּבִטְלָן לְטְבִילוֹתָא דְּרְבִיעִית וּלְכָף מִשְׁקִין דְּעֵלְמָא מְקַבְּ"ט מִשָּׂא"כ בְּמִשְׁקִי בִּי מִטְּבַחְיָא אֲוִקְמוּהָ אֲדָאוּ וְטְהוֹרִין כְּפִירִש"י שֶׁם הָרִי מְבֹנָר דַּע"כ"פ אַחַר שֶׁבִטְלוּהָ לְטְבִילוֹתָא מִיָּם שֶׁבְּקִרְקַע פְּחוֹת מִמ' ס' מְקַבְּלִין טֹנְמָאָה אַף קוֹדֵם שֶׁיִּתְלָשׁוּ: ב) אָמָנָם לְכָאוּ גַם לְשִׁי הִרְמַז"ל תִּיקְשִׁי דַס"ל שֶׁאִין מִיָּם שֶׁבְּקִרְקַע מְקַבְּ"ט עַד שֶׁיִּגְעוּ בְּהוּ בְּרִצוֹן וְשֶׁם בְּפָסְחִים מְבֹנָר דְּמִשְׁקִי דְּעֵלְמָא מְקַבְּלִים טֹנְמָאָה וּמִשְׁמַע אַף שֶׁלֹּא בְּרִצוֹן וּבַתְּפִא"י כָּאן כְּתִב שֶׁיֵּשׁ רֵאִי אֲלִימָתָא לְשִׁי הִרְמַז"מ מִשָּׂ"ס דְּפָסְחִים הַנֶּ"ל וְתִמְהֵנִי דְּלְכָאוּ אֲדַרְבָּה אֵיכָא תִּיּוּבְתָא מִיָּנִי כְּנ"ל, וְחִפְשִׁתִּי וּמִצְאֲתִי בְּבִי"צ יו"ד ח"ב ס' מ"א שֶׁכְּתִב כֵּן דְּגַם שִׁי הִרְמַז"ל תְּמוּהָ מִשָּׁם דְּמְבֹנָר דְּמִשְׁקִי דְּעֵלְמָא טְמָאִין עַכ"פ מְדַרְבְּנֵן אַף שֶׁלֹּא לְרִצוֹן, דְּאֵין לוֹמַר גַּם הֵתָם דוֹקָא לְרִצוֹן דְּבַכְה"ג מִשְׁמַע מִהֵר"מ דְּטְמָא מְדָאוּרִייתָא וַא"כ אֵיךְ קָאֵמַר דְּמִשְׁקִי בִּי מִטְּבַחְיָא טְהוֹר דְּאוֹקְמוּהָ אֲדָאוּרִייתָא: ג) וְהַנֶּ"ל לְתַרְזֵן שִׁי הִרְמַז"מ ע"ד הַפְּלָפוּל נְכוּן, הִנֵּה לְכָאוּ ק"ל בְּדַבְרֵי הַשָּׁ"ס שֶׁם וּפִירִש"י דְּאִפִּי לְאַחַר שֶׁבִטְלוּהָ רַבְּנֵן לְטְבִילוֹתָא דְּרְבִיעִית אֲמָאי יְהִי מִשְׁקִים שֶׁבְּקִרְקַע מְקַבְּ"ט הָרִי כְּמוֹ קוֹדֵם שֶׁבִטְלוּהָ לֹא מְקַבְּ"ט מִשׁוּם שֶׁכְּתִיב מְקוּהָ מִיָּם יְהִי טְהוֹר כְּפִירִש"י הַכ"נ אַחַר שֶׁבִטְלוּהָ רַבְּנֵן לְטְבִילוֹתָא פִּינּוּ דְּמִדָּאוּ כְּשֶׁר לְטְבֹל בּוֹ מְחֻטִּין וְצִינּוֹרוֹת אֲפִתִי מְקָרִי מְקוּהָ מִיָּם וְלְכָאוּ י"ל דְּזֶה נִכְנָס בְּחֻקֵּי הַמֶּל"מ ה' תְּרוּמוֹת אֵי אִיסוּר דְּרַבְּנֵן מְקָרִי אֵינוֹ רֵאוּי מְדָאוּרִייתָא, אָבֵל ז"א דְּהָרִי בְּפָסְחִים שֶׁם ר"פ הוּא בְּעַל הַפִּימָרָא, וְאִיהוּ ס"ל בְּהִדְיָא דְּאֵי דְּרַבְּנֵן לֹא מְקָרִי א"ר מְדָאוּ וְהוּא בְּשִׁבְעוֹת(ד' ל"א) בְּהָא דְּשִׁבְעוֹת הָעֵדוּת אֵינוֹ נוֹהֵג אֲלֵא בְּרֵאוּיִין לְהַעֲיֵד דָּאר"פ לְמַעוֹטֵי מְלָךְ אָבֵל מִשְׁחַק בְּקוֹבְיָא מְדָאוּ מִיְחֻזָּא חֻזִי וְרַבְּנֵן הוּא דְּפִסְלוּהוּ עֵי"ש: ד) אָבֵל יֵשׁ לְתַרְזֵן דְּבַתְּפִא"י הָעִיר אִמ"ש הִרְמַז"מ דְּרְבִיעִית לֹא מְקַבְּ"ט וְהֵינּוּ מִשׁוּם דְּחֻזִי לְהַטְבִּיל בּוֹ מְחֻטִּין וְצִינּוֹרוֹת, וְהָרִי כְּשֶׁמְטְבִיל בּוֹ וְדָאי מִתְּפִינֵן שֶׁיִּגְעוּ הַמְּחֻטִּין בְּמִיָּם וְנִטְמָא הַמִּיָּם דְּהוּי לְרִצוֹן וְהָאֵיךְ אֲפִשֶׁר שֶׁיִּטְהָרוּ הַמְּחֻטִּין בְּהוּ, וְתִירְצוּ פִּינּוּ שֶׁמִּתְּפִינּוּ לְצוֹרָף מְצוֹת טְבִילָה לֹא כְּתִשְׁמִישׁוֹ דְּמִי דְּמְצוֹת לֹא לִיְהֵנוֹת נִיְתָנוּ, וְגִדּוּלָה מְזוֹ כְּתִב הִרְמַז"מ דְּבַעֲבֵר הַטְּמָא בְּרַגְלֵיו בְּמִיָּם

טהורים והיגיון משום דאינו מתכונן ליגע במים בעצם רק רוצה לבא מעבר זה לעבר זה עיי"ש, ולפי"ז מתורץ שפיר קושיתו הנ"ל דשפיר קאמר דאחר שבטלוה לטבילותא מדרבנן שוב מים שבקרקע מקב"ט אע"ג דאפתי מדאו' מקרי מקוה מים, מ"מ פיון דבטלוה רבנן שוב עכ"פ ליכא מצוה בטבילה זו דאדרבה עובר על דברי חכמים, שוב ממילא אינו ראוי להטביל בו מחטין וצניורות גם מדאו' משום דהרי בטבילה מתכונן שיגעו המים בהן דלש"ל דמתכונן למצוה דהא פבר בטלוה רבנן ודו"ק: ה) ולכאורה אפתי תיקשי בהא דחולין (ל"א) פליגי רב ור"י בנדה שגאנסה וטבילה אי טהורה לביטה ואמר ר"פ לר"נ בשגפלה מן הגשר לרבנן שירדה להקור ופסק הרמב"ם ז"ל פבר דטהורה לביטה ואפילו בגפלה מן הגשר דהיינו שלא הי' אפילו פונת טבילה במים, ולפי"ז אפי' אחר שבטלו רבנן טבילותא דרביעית אפתי יהי' עליו שם מקוה טהרה באופן שלא הי' פונת טבילה פלל להטובל המחטין וצניורות דשוב ליכא למימר פנ"ל שמתכונן שיגעו המים בהמחטין: אבל י"ל דמבואר בחולין שם דלתרומה וקדשים לכ"ע בעי פונת וא"כ אפשר לומר דמה שפי' רש"י בפסחים דרביעית שבקרקע לא מקבל טומאה מדאורייתא משום דכתיב מקוה מים יהי' טהור היינו דוקא היכי שהוה טהור גם לתרומה ולקדשים וא"כ ה"א אחר שבטלוה רבנן לטבילותא דרביעית הרי ממילא בטלה טבילתא דרביעית גם מדאורייתא לגבי תרומה וקדשים בממ"נ דאי לטבילה בלא פונת הרי לא מהני בזה לכ"ע ואי בטבילה בכוננה הרי ממילא נטמא המים פיון דאיכא נגיעת רצון לכה"ע אע"ג דאפתי לא בטלה טבילתא דרביעית לגבי חולין דהיינו בלא פונת טבילה שוב ל"ה בכלל מקוה מים יהי' טהור: עוד נ"ל דאף למ"ד דטבילה ל"ב פונת אפשר דמפל מקום ראוי לטבילה בעינן כמש"כ הט"ה"ק בהקדמה לזבחים דבכל עניני מצוה איתא להפלל דכל שאינו ראוי לביילה בילה מעפכת בו א"כ ל"ק קו' הנ"ל דאפתי יהי' מקוה מים משום דמהני הטבילה לגבי חולין פגון שלא בכוננה דזה אינו דכיון דה"א ל"מ טבילה בכוננה פיון שמשמא המים משום נגיעה ברצון שוב ממילא ל"מ ג"כ לטבילה שלא בכוננה פיון שאינו ראוי לכוננה דכל שאינו ראוי לביילה כו': [ובזה י"ל דברי התוס' בחולין (דף י"ב) בהא דאמר הג' שם גבי וכולן ששחטו ואחרים רואין אותן שחיתתן פשירה מאן תנא דל"ב פונת בשחיטה רב נתן הוא כו', והקשו התוס' פיון דאחרים רואין אותן בני פונת ניהו פמו דמהני גדול עומד ע"ג גבי פתיבת גט ותי' דגדול עומד ע"ג היינו שמלמדן אותן כו' אבל ה"א אחרים רואין אותן בעלמא קאמר, שוב הקשו מדתנא דשוטה לאו בר חליצה אפי' גדול ע"ג ותירצו דרק גבי גט מהני עומד ע"ג דמוכחא מילתא טפי דעביד לשמה פשמניחין לכתוב שמו ושמה כו' והקשה בלב ארי' דלפי' תירוץ האחרון למה להם לעיל לחלק לגבי שחיטה בין אחרים רואין אותן לגדול עומד ע"ג ובפשוט הי' להם לת' דרק גבי גט מהני גדול עומד ע"ג ולא לשאר דברים, ולהנ"ל מתורץ שפיר דלכאורה תיקשי לפי סברתי לעיל דלכ"ע עכ"פ ראוי לביילה בעינן אמאי יהי' פשר לר"נ שחיטת חש"ו פיון דחש"ו אינם ראויים לכוננה וכל שאינו ראוי לביילה כו' אבל באמת ניקח דשפיר מקרי חש"ו ראויים לכוננה ע"י שיהי' גדול עומד ע"ג וכה"ג אמר בחולין (ל"א) אי דאנסה חבירתה וטבילה פונת דחבירתה פונת מעלייתא היא, והשתא מתו' היטב קו' הל"א שלא הי' אפשר להתוס' לת' דגם גבי שחיטה ל"מ עומד ע"ג פמו לגבי חליצה דא"כ הדר תיקשי היאך יוכשר שחיטת חש"ו אפי' לר"נ פיון שאינם ראויין

לכַּוְנָה, שו"מ בבי"צ יו"ד סי' ב' עד"ז בְּיָשׁוּב הַתּוֹס' חוֹלִין]: ו) וּבָזָה יֵשׁ לְפַלְפֵּל ג"כ מ"ש בְּשׁו"ת ב"א בסי' בְּיָשׁוּב קו' הַמַּהְרִי"ט הַנּוֹדֵעַ לְגַבֵּי שׁוֹחֵט בְּשֶׁבֶת דְּנִימָא א"ע ל"מ וְתִי' הַב"א דַּעַל"מ פּוֹעֵל רַק לְסַלֵּק הַכּוֹנֵנָה וְהֵכָא בְּשִׁחִיטָה הָרִי ל"ב כּוֹנֵנָה, וְהַשְׁמָא לְדִידֵי הַדָּרָא קו' הַמַּהְרִי"ט לְדוֹכָתָא פִּינּוֹן דְּכָל מָה דְמַהְגִּי שְׁחִיטָה בְּלֹא כּוֹנֵנָה יֵהִי רַק מִשׁוּם דְּרֵאוּי לְכּוֹנֵנָה וְהֵכָא בְּשִׁחֵט בְּשֶׁבֶת דְּאִינוּ רֵאוּי לְכּוֹנֵנָה דַּעַל"מ מְסַלֵּק הַכּוֹנֵנָה שׁוֹב מִהָרֵאוּי שְׁיֵהִי שְׁחִיטָה פְּסוּלָה מִשׁוּם דְּכָל שְׁאִינוּ רֵאוּי לְבִילָה כּו' וַיֵּשׁ לְהַאַרְיָה בְּזָה וְאִין פֶּאֵן מְקוּמוֹ: ז) הַגְּנֵי חוֹזֵר לְעֵנִין הָרֵאוּי דַּעַתִּי תִיקָשִׁי לְמֵאֵי דַּאֲמַר רַב פֶּפֶא (חוֹלִין) ל"א לְרַבְּנָן שְׁיִרְדֵּה לְהֵקֵר וְהֵינּוּ נִיהוּ דל"ב כּוֹנֵנַת טְבִילָה לְטַהֲרָה עכ"פ בְּעֵינֵי כּוֹנֵנָה לְרַחֲצָה וְא"כ תִּיקָשִׁי אִפִּי קוֹדֵם דְּבִטְלוּהָ רַבְּנָן לְטְבִילָה דְרַבִּיעִית הַיָּאָה מִשְׁפַּחַת לָהּ לְטְבִילוּתָא דְרַבִּיעִית לְגַבֵּי מְחַטִּין וְצִינּוֹרוֹת בְּכַה"ג שֶׁהִי טְבִילַת הַמְּחַטִּין וְצִינּוֹרוֹת לְכּוֹנֵנַת רַחֲצָה וְלֹא לְכּוֹנֵנַת טְהָרָה שְׁהָרִי נְטִמָּאוּ הַמִּים בְּנִגְיעַת רְצוֹן שְׁמַתְפִּנוֹן לְרַחֲצָה, וְא"ל כְּתִי תִפְאַרְת יִשְׂרָאֵל הַנְּלִי מִשׁוּם דְּאִיפָּא כּוֹנֵנַת מְצָנָה וּמְצוֹת לָאו לְהַנּוֹת נִתְּנוּ לָא מְקַרִּי נְגִיעַת רְצוֹן שְׁהָרִי בְּכַה"ג לִיפָּא כּוֹנֵנַת מְצָנָה לְטַהֲרָה וְנִגְיעַת רְצוֹן לְרַחֲצָה אִיפָּא: אָבֵל נ"ל עִפ"י תִי תִפ"י הַנְּלִי דְלֹא אִיכְפַת לָן פְּלֵל כּוֹנֵנַת טְבִילַת מְצָנָה רַק פִּינּוֹן דְּמִמִּילָא אֲתַעֲבַד מְצָנָה מִמִּילָא בְּטְלָה לָהּ כּוֹנֵנַתוֹ לְרַחֲצָה דְגָדוֹל כּוֹחָה שְׁל מְצָנָה לְבַטֵּל כָּל מְצִיאוֹת מְחַשְׁבוֹת זְרוֹת שְׁבָה וְכַה"ג שְׁפַתְב הַרְשָׁב"א אֲפִילוּ הַנְּאֵת הַגּוֹף בְּהִדִּי מְצָנָה אֲמַרִי מַלְלָה"נ וְהִבִּיא סִיּוּע לְזָה מִמָּה שְׁכ' הַתּוֹס' פְּסָחִים (מ"ו) גַּבֵּי נְדוּנ"ד דְּאִין קַרְיָבִין בִּיו"ט מִשׁוּם דְּצוֹרְךָ הִדְיוּט בְּטֵל לְגַבֵּי צוֹרְךָ גְבוּהָ וְהֵכָא נְמִי בְּטֵל כּוֹנֵנַתוֹ לְרַחֲצָה לְגַבֵּי מְצוֹת טְהָרָה דְּמִתְעַבַּד מִמִּילָא: ח) וּבָזָה אֲפִשְׁר לֵת' מָה שֶׁהִק' בְּשׁו"ת בֵּית שְׁלֵמָה מֵהַד"ת סי' נ"א אֵהָא דְפִי רִש"י בְּרִישׁ גִּדָּה גַבֵּי מְקוּנָה שְׁנַמְדָּד וְנִמְצָא חֶסֶר כָּל הַטְּהָרוֹת שְׁנַעֲשׂוּ ע"ג טְמֵאוֹת בְּכֻלֵּים שֶׁהִטְבִּיל בּוּ יַעֲיִי"ש וְהָא עכ"פ יֵשׁ בְּמְקוּנָה זֹו רַבִּיעִית גַּם עֵתָהּ וּמַה"ת סְגִי לְכֻלֵּים בְּרַבִּיעִית וְהוּ"ל סַפְד"ר וְלִהְקֵל וְהִיא תִמִּי עֲצוּמָה, וְעֵינֵי בְּשׁו"ת בִּי"צ ח"ב סי' ל"ב מָה שְׁדַחַק לֵת' זָה, גַּם בִּס' שִׁי"ט תִי דְכִינּוֹן דְּבִיטְלוּ חו"ל טְבִילָה דְרַבִּיעִית עֲשָׂאוּ הַדְּבָר כְּשֶׁל תוֹרָה דְגַם לְכֻלֵּים בְּעֵינֵי מ"ס וְהוּ"ל כִּסְדָּאוּ וְלִהְחַמִּיר עֵי"ש, וְהַדְּבָרִים מְחַזְקִין תְּבָלִין גַּם לְכָאוּ הֵם נִגְדַּד הַש"ס דְּפְסָחִים הַנְּלִי דְרַבִּיעִית שְׁבַקְרַקַע טְהוֹרִין גַּבֵּי מְשָׁקִי בִי מִטְּבַחְצָא מִשׁוּם דְּאוֹקְמִי אֲדֹאוּרִייתָא וְאִי ס"ד דְּחַכְמִים עֲשָׂאוּ כְּשֶׁל תוֹרָה מִמֶּשׁ גַּם בְּקַדְשִׁים לֹא הִי לָהֶם לְהַקֵּל: אֲךָ לְמָה שְׁכַתְבִּתִּי מִיְנֻשָׁב שְׁפִיר דְּבִאֲמַת לֹא עֲשׂוּ חַכְמִים דְּבִרְיָהֶם כְּשֶׁל תוֹרָה רַק דְּמִמִּילָא פִינּוֹן דְּבִטְלוּהָ רַבְּנָן לְטְבִילוּתָא דְרַבִּיעִית מִמִּילָא אֲזֵלָא לָהּ גַּם הַטְּבִילָה שְׁל תוֹרָה פִינּוֹן שְׁמַתְפִּנוֹן שְׁיַגַע בּוּ הַמִּים וְלֹא שְׁיָיָה לּוֹמֵר דְּבִטֵּל כּוֹנֵנַתוֹ לְגַבֵּי מְצָנָה שְׁל טְהָרָה פִינּוֹן שְׁפַכְר בְּטֵלוּ חַכְמִים לְמַצּוֹתוֹ וְהַכ"נ בְּמְקוּנָה שְׁנַמְדָּד וְנִמְצָא חֶסֶר אַע"ג שְׁבַשְׁעַת טְבִילָה הִי טוֹעָה בְּדָבָר מְצָנָה שְׁפַכְר שְׁיַשׁ בּוּ שְׁיַעוֹר מ"מ עכ"פ פִּינּוֹן שְׁאֵם נּוֹדַע לּוֹ עֵתָהּ שֶׁהוּא חֶסֶר לֹא מִתְעַבַּד מְצָנָה אַחַר שְׁבַטְלוּ חַכְמִים לְטְבִילוּתָא דְרַבִּיעִית מִמִּילָא הוּי סַפְק תוֹרָה לְהַחֲמִיר כְּמוֹ שְׁבִיִּאֲרֵתִי לְעֵיל דְלֹא אֲזֵלִינּוּ בְּתַר כּוֹנֵנַת הַמְּצָנָה רַק דְּתִלוּי אִי מִתְעַבַּד מְצָנָה מִמִּילָא וּמכ"ש לְגַבֵּי מְשָׁקִי בִי מִטְּבַחְצָא שְׁפִיר אֲמַר הַש"ס דְרַבִּיעִית שְׁבַקְרַקַע טְהוֹר פִינּוֹן דְּאוֹקְמוּהָ אֲדֹאוּרִייתָא קוֹדֵם שְׁבַטְלוּ חו"ל לְטְבִילָה דְרַבִּיעִית מִתְעַבַּד מִמִּילָא מְצָנָה דְטְהָרָה: ט) וְלְכָאוּ אֲפִתִי יֵשׁ לְהַעִיר בְּמָה שְׁכַתְבִּתִּי דְלְכָה אַחַר שְׁבַטְלוּהָ לְרַבִּיעִית דְּכֻלֵּים רַבִּיעִית שְׁבַקְרַקַע טְמֵא מִשׁוּם דְּשׁוֹב לֹא מְקַרִּי מְקוּנָה מִים דַּע"י טְבִילַת הַמְּחַטִּין יְטֵמָא הַמִּים עֲצָמוּ מִשׁוּם נְגִיעָה בְּרְצוֹן, וְהָרִי אֲפִתִי מְקוּנָה מִים לְגַבֵּי מִטְּבַחְצָא, שְׁאֵם יֵהִי מְקוּנָה מִים דְרַבִּיעִית

בי מטבחיא לא יקבל טומאה דהא משקי ב"מ טהורין דאוקמה אדאורייתא וא"כ ממילא גם במים דחולין לא יקבל טומאה משום דהוי מקנה מים בי מטבחיא: אבל באמת זה אינו דגם בי מטבחיא ל"ה רביעית מקנה מים אחר שבטלוה רבנן פדאמר בחגיגה כ"א דאין טובליו פלי בתוך פלי לקודש גזירה שפא יטביל מחטין וצינורות בכלי שאין בפיו כשפ"ה וברש"י גזיר ל"ח פ"ה דמהך ילפינו דבטלו רבנן לטבילותא דרביעית [נרק דאמרין דמשקי ב"מ טהורין אע"ג דל"ה שוב מקנה מים משום דאוקמה אדאורייתא קודם שבטלו רבנן שהי מקרי מקנה מים לכה בי מטבחיא גם עכשיו שבטלו רבנן לא מקבל טומאה והיינו דוקא היכי שלא הי נגיעה ברצון דבאם הי נגיעה ברצון הרי מקבל טומאה מדאורייתא] וא"כ ממילא גם ברביעית של מטבחיא אם יטביל מחטין וצינורות לא סלקא להו טבילה גם מדאו' כמו ברביעית דחולין פיון דע"י שבטלו רבנן שוב מקרי נגיעה ברצון דטמא מדאו' כנ"ל וא"כ לא מקרי מקנה מים לעולם גם לגבי קדשים ולכה שפיר קאמר הש"ס בפסחים דמשקין של חולין טמאים אף שלא ברצון משום דאחר שבטלוה רבנן שוב ל"ה מקנה מים גם מדאורייתא: (י) ולפי"ז מתנרץ היטב שי הרמז"ל מ"ש דרביעית אינו מקב"ט כ"א ברצון נגד הש"ס פסחים הנ"ל משום דבש"ס פסחים שם אר"פ דמשקי ב"מ הלכתא גמירי לה דטהורין נדחי לה מדמחלק בין רביעית בכלים או בקרקע, וא"כ פיון דמשקי ב"מ ג"כ אינם טהורין כ"א משום דמקנה מים, לכה שפיר קאמר הש"ס דבחולין טמאים אף שלא ברצון דאחר שבטלוה רבנן ל"ה עוד מקנה מים גם לגבי מטבחיא ולכה דייק ר"פ ואמר הא דאמרת בקרקע טהורין לא אמרן אלא דהנה בי רביעית והיינו רק לשי ר"ש דאמר דרק בקרקע טהורין וע"כ לא משום דהלכתא גמירי לה: אבל הרמז"ל לשי בפי"י מטו"א הט"ז דמשקה ב"מ טהורין מהלכה והוא בין בכלים בין בקרקע ועיין כ"מ פ"א מפהמ"ק ה' ל"ו נמצא דאחר שבטלו רבנן לטבילותא דרביעית ואיכא בטבילת מחטין נגיעה ברצון מ"מ בי מטבחיא לא מקבל טומאה בלא הטעם דאוקמה אדאורייתא רק דהלכתא גמירי לה, ולכה גם רביעית שבקרקע בחולין לא מקבל טומאה שלא ברצון משום דאע"ג דאחר שבטלו רבנן ל"ה מקנה מים גם מדאורייתא משום דאיכא נגיעה ברצון, מ"מ הרי הוי מקנה מים מדאו' לגבי מי מטבחיא דבקדשים לא מקבל טומאה אף ברצון דהלכתא גמירי לה ודוק היטב: (יא) ובבי"צ יו"ד ח"ב סי' מ"א הנ"ל רוצה ליישב דברי הר"מ הנ"ל מה שכתבתי דרביעית מים אפי' שאובין לא מקב"ט שלא ברצון שלא יהי נגד הש"ס פסחים הנ"ל, והיינו דפי' הש"ס פסחים דרביעית דקרקע בחולין טמאים הוא ג"כ דוקא ברצון ומשא"כ לגבי בי מטבחיא טהורין אפי' ברצון משום שי"ל דמ"ש הר"מ דברצון טמא הפוננה ג"כ רק טומאה דרבנן וע"כ בקדשים אוקמה אדאורייתא: והנה אם פנים הדברים דלהר"מ גם ברצון לא מקב"ט מה"ת יתיישב קו' התפא"י הנ"ל דאיך משפחת טבילת רביעית למחטין וצינורות מה"ת הא ע"י הטבילה הוי נגיעה ברצון ומטמא המים, ולהנ"ל באמת קודם שבטלו רבנן לרביעית לא הי מקב"ט אף ברצון דמה"ת רביעית שבקרקע לא מקב"ט פלל, ואמנם מלשון הר"מ בפ"ט"ו מטו"א ופיהמ"ש למקנאות נראה דברצון מקב"ט מה"ת והמענין נראה שבבי"צ עצמו חשב תי' זה לדונח ולכה ההכרח לבא לת' התפא"י דע"י טבילה לא מקרי נגיעה ברצון משום דבטלה דעת' אל המצוה: (יב) וארוח לן בזה מה שראיתי בשם ס' יריעות שלמה להקשות בריש נדה בהא דמקנה שנמדד ונמצא חסר דכל הטהרות

שנעשו ע"ג טמאים ואמאי לא נוקמא המים בתזקת טהרה וכוונאי לא חסר אז המקנה משום דאם הי' חסר המקנה יהי פחות ממ"ס הרי נטמא המים מהטובל משא"כ מ"ס אין מקב"ט והיא הערה נאה, ולהאמור מתוך שפיר שהרי עפ"י קו' התפא"י מוכרחין אנו לאחת משתי אלה, אם לומר דאפי' ברצון רביעית שבקרקע לא מקב"ט מה"ת או דטבילת הטמא לא מקרי נגיעה ברצון וא"כ ממנ"פ ל"ק קושיתו דאם נאמר דברצון לא מקב"ט כ"א מדרבנן לא קשה דנוקמא המים בתזקת טהרה דז"א דמה"ת אפי' אי הי' חסר ממ"ס לא מקבל המים טומאה מהטובל והוי שפיר ספיקא דאורייתא ואם תאמר דברצון מקב"ט מה"ת א"כ ע"כ אפ"ה מוכרח לומר דטבילת הטמא לא מקרי נגיעה ברצון א"כ בנדאי ל"ק שנטמא המים ע"י הטובל פ"י דשלא ברצון לא מקב"ט כלל ואפי' מדרבנן טהור: (ג) עד פה דברנו משי' הרמז"ל ופירושו למתני' דמקנאות פ"א דשתה הטמא ושתה הטהור טמא כו' שהוא רק משום נגיעה ברצון אבל הרע"ב והר"ש ז"ל ס"ל כשי' הראב"ד הנ"ל ופירשו המשנה דחשש דשמא שתה הטהור אותה טפה ששפלה מפיו של טמא וטמאה כל המשקין שפיו, אף בתוס' רע"ק הקשה דבמשנה ג' אומר נפלו מים טמאים ושתה טהור טמא, ולפי' למה נצרכה דכבר אשמענן לה מרישא דשתא טמא דחשש משום הטפה ששפלה מפיו של טמא והוי ג"כ מים טמאים והניח קו' זו בצע"ג: (ד) ונ"ל לתרץ דבמכות ד' גבי חבית מלאה מים ששפלה לים הגדול הטובל שם לא עלתה לו טבילה חיישינן לג' לוגין שלא יהי' במקום אחד והקשו התוס' דהא מדשניא להו השקה פתחונברים לטהרם מטומאה הה"ד לענן טבילה נמי: וראיתי במרכה"מ ה' מקנאות שתי' עפ"י ש"ס חולין (ל"א) דחולין ל"ב פוננת טבילה אבל לתרומה וקדשים בעי פוננה וחדש עפ"י ד' דגם דין השקה פ"י דלתרומה וקדשים לא מהני בלא פוננה וא"כ שפיר אומר הש"ס דחבית ששפלה דלא עלתה לו טבילה משום ששפלה בלא פוננת אדם, ובדיוק אומר הש"ס שם וכן פ"י של תרומה ששפלה שם טמא דרק לגבי פ"י של תרומה לא מהני השקה שלא בפוננה אבל לגבי פ"י של חולין ודאי סלקא להו השקה להנ"י מים דלחולין ל"ב פוננה עיי"ש כי נחמד: ומעתה נמצא פי חילוק דין יש במשנה ג' דמקנאות מה שאינו פ"י במשנה א' וב' והוא דהרע"ב פ"י במשנה א' דחשש בשתה הטמא הוא משום הטפה עצמה פנ"ל וכתב דאותה טפה לא סלקא השקה בגבא דמייירי כשאין בו ארבעים סאה, והנה לפי חידושו של המרפ"ת הנ"ל כ"ז הוא רק במשנה א' וב' ששפלה הטפה מהטמא בפוננה ודיעה דבאופן זה אי הי' בהגבא מ"ס הנה סלקא השקה להטפה משא"כ במשנה ג' ששפלו מים טמאים שהי' גפילה שלא בפוננת אדם (כמו במשנה ד' בנפל לתוכן מת שפי' הר"מ דהוי שלא בפוננה ועיין תוס' חולין (ל"א): ד"ה וכו"ת דנפל משמע בלא יושב ומצפה] הדין פ"י אפי' אם הי' בהגבא מ"ס לא סלקא להטפה השקה לגבי תרומה וקדשים ואלקבא דר' יוחנן בחולין (ל"א) אפי' לחולין לא מהני טבילה בלא פוננה וע"כ שפיר גם לפי הרע"ב נקט מתני' בתרי ותלתא בבי משום דחילוקי דינים יש בהו דבמשנה א' וב' מייירי ע"כ דוקא בשאין בהגבא מ"ס ובמשנה ג' מייירי אפי' יש בהגבא מ"ס משום דטהרה והשקה בעי פוננה, ודוק פי נכונים מאוד הדברים: סימן עו ב"ה כ"ד תמוז תרפ"ו.

שוכט"ס לכבוד ידידי הרב הגאון החו"ב חובר חבורים מחוקמים כש"ת מו"ה שמעון לאנגזאם נ"י ראבד"ק מעליץ: מכתבו היקר הגיעני ואם שאפפוני פעת טרדות שונות פניתי בזה להשיבו מפני הכבוד ולמען דברי תורתו החביבים עלי ע"ד השאלה ראובן

גִּדְר שְׁנֵי מֵאוֹת לַעֲנֵי שְׁבַעֲרֵי אַחֲרֵת וְנִתְּנָה לְשִׁמְעוֹן הַהוֹלֵף לְשֵׁם סֶף מֵאָה לְתַתָּם לְהַעֲנִי
הַגְּזֵפֶר וְקוֹדֵם שֶׁהִלֵּף לְשֵׁם נִתְעוֹרֵר לְרֵאוּבֵן פֶּתַח חֲרָטָה עַל כָּל הַגְּזֵר וְרוֹצֵה לְשִׁאוּל עֲלָיו:
(א) רֵאשִׁית דְּבָרֵי כַת"ה בְּזֶה עַפ"י הַמְּבֹאָר בְּתִשׁוּ' הַרְשָׁב"א הַמְּנוֹחֶסֶת לְרַמְבַּ"ן וְ"ל סִי
רַע"ה הֵבִיא הַב"י יו"ד סִי רַכ"ח וְהוּא בַש"ע סַע"י מ"ב דְּבַצְדָקָה אֶף דְּבַבָּא לִיד גַּבְּאֵי ל"מ
שְׁאֵלָה מ"מ בְּבֵא מְקַצֵּת לִיד הַגַּבְּאֵי יָכוֹל לְשִׁאוּל עַל הַשְּׁאָר וּבַחַת"ס סִי רַמ"ג הָעִיר דַּא"כ
נֶאֱמַר מִכֵּינֹן שְׁהוּמַר מְקַצְתוֹ הַתָּמַר כְּלוּל וְתִי כֵּינֹן דִּיד הַגְּזֵפֶר כִּינֹן עֲנִיִּים לֹא גִרַע מִנִּתְּנָה
מִתְּנָה לְהַדְיוּט שֶׁא"י לְחִזּוֹר אַחַר שְׁכָבֶר זָכָה, וְלִפְי"ו הֵכָא שְׁעֵדִינִן לֹא בָּא לִיד הָעֲנִי עֲצָמוֹ
רַק לְדוֹן מִדִּין הוֹלֵף כִּינֹן דְּמְבֹאָר בַּחו"מ סִי כ"ה בְּמִקְבֵּל עֲנֵי שֶׁא"י לְחִזּוֹר הָרִי בַקְצָה"ח
שֵׁם ס"ק ב' כְּתֹב עַל דְּבָרֵי הַתְּנֻמִּים לְחַלֵּק בֵּין גְּזֵפֶר לְאִישׁ אַחַר רַק כֵּינֹן דְּצָרִיף לִיתָן לוֹ
מִפְּתַח הַגְּזֵר הָרִי כְּמוֹ חוֹב דְּאֶמְרִי תֵּן כִּינֹן וַא"כ בַּנ"ד דְּמִהֲנֵי עַכ"פ שְׁאֵלָה עַל הַמְּקַצֵּת שְׁלֹא
הוֹצִיא מִרְשׁוּתוֹ וּמִכֵּינֹן שְׁהוּמַר מְקַצְתוֹ הַתָּמַר כְּלוּל וּמִיַּעֲקָר חוֹבַת גְּדוּרָא שׁוּב ל"א תֵּן כִּינֹן
וּמִמִּילָא בְּטַל כָּל הַגְּזֵר, זַתו"ד הַנְּחַמְדִּים וְהוֹסִיף לְבָאָר וְלִהְמַשִּׁיף בְּטוֹב טַעַם: (ב) וְהַנְּלַע"ד
בְּזֶה הֵנָּה לְכָאוּ' לְהַמְּבֹאָר בִּירוּשָׁלַיִם פ"ק דְּגִיטִין ה"ה טוֹל מְנָה זֶה לְפָלוּנֵי יְהֵא זֶה מְנָה
לְפָלוּנֵי בְּיָדָה אִם רָצָה לְחִזּוֹר לֹא יִחִזּוֹר וְהִדִּין זָכָה לְחַבְרִי' הָרִי דְלִשׁוֹן טוֹל מְנָה זֶה הָרִי
כִּינֹן וְכ"כ בַּמַּח"א ה' צְדָקָה סִי ג' בַּמ"ש בְּשׁו"ת הַרְשָׁב"א סִי תַרנ"ו דְּכָל שְׁמִסְרֹן
לְאַחֲרִים זָכוּ עֲנִיִּים וְל"מ שְׁאֵלָה הֵתָם ה"ט מִשׁוּם דַּא"ל טְלִי זֶה לַעֲנִיִּים וְלִשׁוֹן טוֹל הָרִי
לִשׁוֹן זָכִי עֵי"ש, וַא"כ בַּנ"ד לְפִי לִשׁוֹן בְּנֵי אָדָם הַרְגִיל לֹאֲמַר לְהַמּוֹלִיף טוֹל סֶף זֶה וְתֵן
לְפָלוּנֵי הָרִי זֶה לִשׁוֹן זָכִי וְלֹא יָכוֹל לְחִזּוֹר, אֶף י"ל דְּאֶפְ"י בַּכָּה"ג שְׁאֲמַר טוֹל וְתֵן הָרִי ב'
לְשׁוֹנוֹת דְּסִתְרֵי אֶהְדְּדֵי שׁוּב לֹא אֶמְרִי שֶׁהוּא כִּינֹן וְכַמו"ש בְּשׁו"ת שְׁבו"י ח"ב סִי קַנ"ט
לַעֲנִין הוֹלֵף וְתֵן וְרַאנִי מֵהָא דְּגִיטִין (ס"ב) בְּהָא דְּהוֹלֵף וְתֵן דְּמִדִּינִי הַש"ס מְזָה דְּגַם הוֹלֵף
כִּינֹן דַּאִי ל"ה כִּינֹן לֹא מְהֵנִי מֵהַ שְׁאֲמַר ג"כ לִשׁוֹן תֵּן וְהַכ"נ בְּמִתְּנָה דְּתֵן ל"ה כִּינֹן לֹא
מְהֵנִי מֵהַ שְׁאֲמַר גַּם לִשׁוֹן טוֹל וּבַפֶּרֶט דְּהַר"ן בְּגִיטִין פ"ק הֵבִיא הָרִי דְטוֹל הָרִי כִּינֹן וּפְי'
דְּהוּא לְגַבֵּי חוֹב דְּנֹקָא וְלֹא כְּפִי הַמַּח"א דְּהָרִי כִּינֹן גַּם בְּמִתְּנָה: (ג) אֲמַנְם יִתְכֹן דְּבַנ"ד גַּם
מִשׁוּם הוֹלֵף לְחִזּוֹדָא הָרִי כִּינֹן הַש"ע סִי כ"ה הַנְּ"ל וְאֶף שַׁע"י שְׁאֵלָה אִיגְלֵאֵי מְלִתָּא
לְמַפְרַע דַּל"ה גְּדֵר מ"מ י"ל דַּא"י לְחִזּוֹר, הֵנָּה לְכָאוּ' יֵשׁ לְהָעִיר בְּדִין הַש"ע וּבְטַעַם
הַקְצָה"ח דְּמִשׁוּם הַגְּזֵר הָרִי כְּחוֹב דְּאֶמְרִי בִי תֵּן כִּינֹן וְהָרִי לְמֵאֵי דְּאֶמְרִי בְּגִיטִין (י"ד:) הָא
דַּאִיתָא לְמִקְבֵּל בְּשַׁעַת מִתָּן מְעוֹת הָא דְלִיתָא לְמִקְבֵּל בְּשַׁעַת מִתָּן מְעוֹת וּפִירַשׁ"י שְׁכָבֶר
מִת וְזֶה לֹא הָרִי יוֹדַע נִמְצָא זָכִי בְּטַעוֹת כו' א"כ הַכ"נ אֲמַאי לֹא יוֹעִיל שְׁאֵלָה בְּהוֹלֵף לַעֲנִי
מִשׁוּם תֵּן כִּינֹן הֵלֵא כֵּינֹן שְׁשָׁאֵל ע"י פֶּתַח וְחֲרָטָה וְנַעֲשֶׂה הַקְדָּשׁ טַעוֹת מִמִּילָא אִין לֹאֲמַר
תֵּן כִּינֹן דְּהָרִי זָכִי בְּטַעוֹת, וְלְכָאוּ' י"ל לְמ"ש בְּשׁו"ת בַּצ"א סִי ט"ו דְּהַקְדָּשׁ עֲנִיִּים חֲלוּק
מִהַקְדָּשׁ גְּבוּהָ וּמְהֵנִי שְׁאֵלָה בְּחֲרָטָה דְּמַעֲיָקְרָא בְּלֹא פֶּתַח וְל"ה הַקְדָּשׁ טַעוֹת אֲבָל אֶפְתִּי
תִּקְשִׁי עַל הַטּוֹר שֶׁהֵבִיא דִּין זֶה וְהַטּוֹר ו"ל הָרִי אֲזִיל בְּשִׁי דְּגַם הַקְדָּשׁ עֲנִיִּים לֹא נִיָּתֵר כ"א
ע"י פֶּתַח דְּנֹקָא וַא"כ הָרִי זָכִי בְּטַעוֹת, רַק שִׁי"ל דְּמִתְּחִלָּה אָנוּ דְּנִין אִם הָרִי כִּינֹן וְאֶמְרִי
דְּמִשׁוּם הַגְּזֵר הָרִי כְּחוֹב דְּתֵן כִּינֹן וּמִמִּילָא הָרִי כְּמִסִּירָה לִידוֹ שֶׁא"י לְחִזּוֹר וְגַם שְׁאֵלָה לֹא
מְהֵנִי וְשׁוּב אֲדַרְבֵּה ל"ה זָכִי בְּטַעוֹת, וְלִפְי"ז נִרְאֶה דַּה"ה בַּנ"ד אֶף שְׁמוּעִיל שְׁאֵלָה עַל
הַמְּקַצֵּת שְׁלֹא הוֹצִיא הַנּוֹתֵן מִרְשׁוּתוֹ וּמִמִּילָא בְּטַל הַגְּזֵר גַּם עַל מֵהַ שְׁכָבֶר נִתְּנָה מִיָּדוֹ מִשׁוּם
גְּדֵר שְׁהוּמַר מְקַצְתוֹ הַתָּמַר כְּלוּל, עַכ"פ כֵּינֹן דְּבִיטוּל הַגְּזֵר עַל מֵהַ שְׁכָבֶר נִתְּנָה מִיָּדוֹ ל"ה
מִדִּין שְׁאֵלָה רַק מִדִּין הַתָּמַר מְקַצְתוֹ הַתָּמַר כְּלוּל, וּמִטַּעַם הָרִי אִם כָּל הַיָּצֵא מִפְּיָה יַעֲשֶׂה

ואם לאו לא יעשה עכ"פ ל"ה ע"ז שנתן מידו שם הקדש טעות וממילא קודם שנשאל
הי על זה חיוב נדר שהרי לא נעקר למפרע כ"א מכאן ולהבא משום דליכא כל הינצא
מפיו יעשה א"כ כבר זכה השליח להעני מדין הולך פזכי וא"י לחזור ממה שנתן ודוק:
אף י"ל דזה תלי בטעמא דהותר מקצתו ולטעם הרא"ש נדרים (ס"ו) הוא משום שלא
נדר כ"א על דעת שיתקיים כולו א"כ הוי גם ע"ז הנשאר דין הקדש טעות ומשא"כ לטעם
הירושלמי משום כל הינצא מפיו יעשה הביאו הר"ן שם: ד) עוד נ"ל בדין הש"ע סי'
קכ"ה הנ"ל בנדר לעניים דהולך פזכי מלבד טעם הקצה"ח הנ"ל משום חיוב הנדר יתכן
עוד דכמו שפכתבו התוס' גיטין (י"ב) דאע"ג דבמתנה ל"ה תן פזכי, אבל בשחרור דאי
לאו דעביד לי נניח נפשי' ל"ה משחררו משה"כ חשוב פחוב דאמר בי' תן פזכי ורא"ש
שם הק' שהרי גם במתנה אמרי' (בגיטין נ') אי לאו דעביד לי נניח נפשי' ל"ה יתיב לי,
ותי' דפעמים שנותן לקרובו או אוהבו גם בלא עביד לי נניח נפשי' [וצע"ק מפירש"י
פתובות מ"ט מביע' דדוקא לגבי בנו אמרי' הכי דיהיב לי מתנה בלא נניח נפשי' ולא
בשאר בני"א] ובמח"א ה' זכ"י סי' כ"ט פתב בטעם הדבר דמהני מה דעביד לי נניח נפשי'
משום דגמר בדעת' ויהיב לי דכה"ג נדאי אין דעתו לחזור, א"כ הכ"נ בצדקה לעניים
י"ל דמשום המצנה הוי פחוב דגמר בדעתו והוי תן פזכי וכה"ג שפכתבו התוס' בכורות
(י"ח) דאקנויי קא מקני לי מקום בחצירו אפי' בלא קנין גמר ומשעבד נפשי', משום
המצנה ויותר יש להסביר דמשום המצנה דעביד אע"ג דמלל"נ מ"מ מקרי ג"כ מתעביד
לי נניח נפשי' וסמך לזה מגיטין (ל"ח) בר"א ששיחרר עבדו והשלימו לעשרה שפכת
הר"ן דליכא משום לא תחנם פיון דמשום נייחא דמצנה קעביד הוי פמוכרו לו ועיין מג"א
סי' צ', הרי דע"י נייחא דמצנה הוי פמכר וחוב א"כ שוב אמרי' בי' תן פזכי וזה טעם
הש"ע סי' קכ"ה הנ"ל במקבל עני שא"י לחזור דהוי תן פזכי [ויש להעיר קצת בדברי
הר"ן מירו' פ"ג דמעשרות במעביר תאנים בחצירו לקצות בניו וב"ב אוכלין ופטורים
ומוקי לה כמ"ד אין מזונות לאשה דבר תורה והיינו דמשום חוב דרבנן ל"ה פמכר שיקבע
במעשר והכ"נ משום נייחא של תפלה בעשרה מצנה דרבנן ג"כ לא יהי' פמוכרו וצ"ע]:
ה) ועפ"י האמור יתכן בישוב קו' המח"א ה' צדקה סי' ג' על דין הש"ע סי' קכ"ה הנ"ל
מירו' פ' בניהעיר דיהבו לי זוזי לר' חייא למפלגן ליתמי ולארמלתא אזל ופלגינהו לרבנן
ומפרש משום דר"ח לאו גבאי הוא פזי דלזכי בי' עניים הרי דאף שאמרו לי' לר"ח הולך
ומסרו בידו לא זכו בי' יתמי דאפי' בכה"ג ל"ה הולך פזכי, והנלע"ד דכבר הבאתי מ"ש
הר"ן דמשום נייחא דמצנה הוי פמוכרו לו וכה"ג אמרי' במגילה (כ"ו) לגבי מתנה אי
לאו דאית לי הנאה מינ' ל"ה יתיב לי הדר הו"ל פזכיני, וכבר הבאתי לעיל מה שהק'
הרא"ש ז"ל דגם במתנה יהי' תן פזכי משום דאי לאו דעביד לי נניח נפשי' ל"ה יתיב לי
ותירץ דכ"פ שנותן לקרובו או אוהבו בלא עביד לי נניח נפשי', וי"ל לפי"ז דבאמת ה"ט
מאן דס"ל בגיטין שם גם במתנה תן פזכי שהיא משום דאי לאו דעביד לי נניח נפשי' כו'
הו"ל פחוב ומכר וכגמ' דמגילה הנ"ל דאמר מתנה פליגי בה כו', ונראה דתלי בפלוגתא
דתנאי במתני' דבכורות (נ"ב) דר"מ אומר מתנה אין חוזר ביובל וחכ"א מתנה פמכר
ובירו' מעשרות פ"ב ה"א לגבי מתנה אי קובע למעשרות דתלי לה בפלוגתא דר"מ
ובחכמים אי מתנה פמכר: ו) ועפ"י ז"ל ביישוב פירש"י ז"ל (ב"מ ט') במתני' אם משנתנה
לו אמר אני זכיתי בה תחלה לא אמר פלום פירש"י ממנ"פ אי קני' קמא דלא מתפנין

להקנות לחבירו הא יְהִיבִי נְהַלְגִי בְּמִתְנָה וְאִי לֹא קִנִּי קָמָא הוּ"ל הֶפְקֵר עַד דְּמִטָּא לִידְנִי דְהָאִי וְקִנִּי הָאִי כּוּ' אֲבָל בְּגִמְרִי בְּסֻמוּף בּוּד"ה אֲלֵא וּד"ה סִיפָא פִירֵשׁ"י רַק הִטְעַם מְשׁוּם דְאַדְעָתָא דְהָאִי אֲגָבְהָהּ וְכִבְרַ עֲמָדוּ בְּזַה הַמְפִרְשִׁים, וּבְנֵה"מ סִי' רִס"ט סִק"ז הִבִּיא מֵהַשְׂמ"ק וְשִׁכְתָּב בְּטַעַם פִּירֵשׁ"י בְּגַמ' דָּאֵם לֹא הִגְבִּיהוּ תַחֲלָה רַק לְעֲצָמוּ פְּגוּן שְׁאָמַר כֵּן בְּפָנֵי עֲדִים תְּלִינן הִנְתִּינָה בְּפִקְדוֹן וְלֹא בְּמִתְנָה, אֲבָל בְּזַה עֲדִינן לֹא מִתִּינֵיב הַסְתִּירָה בְּפִירֵשׁ"י בְּמִתְנִי, וְלִהְאָמוּר י"ל הִנֵּה דְבַר זֶה אִי תְּלִינן שְׁנֵתָן לְשֵׁם פִּקְדוֹן אוֹ מִתְנָה תְּלִי בְּמִחְלָקַת הַפּוֹסְקִים וְשִׁבְיָאֵם בַּקְצָה"ח סִי' שִׁס"ג בְּנֵתָן לְחַבְרִי מְעוֹת בְּסִתָּם אִי הֵוִי פִקְדוֹן אוֹ מִתְנָה וְע' מ"פ חו"מ לִסִּי קפ"ג (וּבַמ"ש הַקְצָה"ח דְּהִיכִי שְׁהִי חֵיב לֹא אִיזָה חוֹב ל"א דְרָךְ מִתְנָה נְתָנָה לֹא אֲלֵא וְדָאִי בְּחוּבוּ פְּרַע כְּמִבְּנָאָר בִּש"ע סִי' נ"ח עֵינן חו"ד סִי' קס"א סִק"ב בְּיָשׁוּב קו' הִט"ז שְׁם עַד"ז], וְנִרְאָה דְּמִחְלָקַת הַפּוֹסְקִים הִנְ"ל תְּלִי בְּפִלּוּגְתָּא דִּר"מ וְחֻכְמִים אִי מִתְנָה כְּמִכָּר וְלִמְאִי שְׁבִאֲרֵתִי דְּפִלְגִי אִי אֵלִים חֻזְקָה דָּאִי לֹא דְעֵבִיד לִי נִינְח בְּפִשְׁנִי ל"ה יְהִיב לִי אוֹ דְאָמְרִי שְׁלִפְעָמִים נוֹתָן לְאוּהִבוּ גַם בְּלֹא עֵבִיד לִי נִינְח בְּפִשְׁנִי וְכִסְבֵּרַת הִרְא"ש הִנְ"ל, וּלְפִי"ז מִתְנָרֵץ שְׁפִיר דְּבִגְמִ' דְּב"מ שְׁם לֹא רְצָה רִש"י ו"ל לְפִרְשׁ מְשׁוּם מִמְנ"פ דְּיְהִיבִי לִי בְּמִתְנָה מְשׁוּם דְּלִהְלָכָה דְּקִי"ל כְּחֻכְמִים דְּמִתְנָה כְּמִכָּר דְּאֵלִים חֻזְקָה דְּלֹא יְהִיב אִינְשׁ מִתְנָה בְּלֹא עֵבִיד לִי נִינְח בְּפִשְׁנִי לְכֹף הֵכָא בְּנֵתָן לְחַבְרִי סִתָּם וְלֹא יְדַעִינן דְּעֵבִיד לִי נִינְח בְּפִשְׁנִי לְכֹף מְסַפֵּק לֹא אָמְרִי דְּנֵתָן לְשֵׁם מִתְנָה כ"א לְפִקְדוֹן אֲבָל בְּמִתְנִי רְצָה רִש"י ו"ל לְפִרְשׁ סִתָּם מִתְנִי אֲלִיבָא דִּר"מ לְשִׁי דְּמִתְנָה אִינְשׁ כְּמִכָּר מְשׁוּם דְּרִגְלִית הִיא דְּיְהִיב מִתְנָה בְּלֹא עֵבִיד לִי נִינְח בְּפִשְׁנִי וְכִדְבְּרֵי הִרְא"ש בְּגִיטִין הִנְ"ל וְלְכֹף הַכ"נ אִיבָא מִמְנ"פ דְּאָפִי לֹא אֲגָבְהָהּ אֲדַעָתָא דְהָאִי הָא יְהִיבִי נְהַלְגִי בְּמִתְנָה וְדוּק הִיטְב: (ז) עֲכָשְׁוּ אֲנִי חוּזַר לְדִין הֶקְדָּשׁ אִי הֵוִי כְּחוּב וּמְכַר מְשׁוּם נִינְחָא דְּמִצְנָה כְּנ"ל הִנֵּה דְיוּעַ מִחְלָקַת הִרְי"ף וְהִרְמְב"ן ו"ל ב"ב וְש"ף סִי' רִנ"ה סִק"ח אִי מַע"פ גּוּבָה מִהֶקְדָּשׁ וּבַקְצָה"ח סִי' קי"ז סִינֵעַ לְהִרְי"ף דְּהֶקְדָּשׁ ל"ה כְּמִשְׁוֹעֲבָדִים מִתּוֹס' עֲרִכִין כ"ג וְלֹאפּוּקִי מְדַעַת הַמִּל"מ פִּי"ח מַה' מְלוּנָה בְּשֵׁם הַב"י הַב"ח וּמַהֲרִי"ט ו"ל וְאֲנִי כְּתַבְתִּי בַמִּקְ"א דְּהֶקְדָּשׁ תְּלוּי בְּמִחְלָקַת ש"ס בְּבִלִי וִירוּשְׁלַמִי וְהִרְי"ף ו"ל לְשִׁי, דְּהִנֵּה בִירו' פ' מְרוּבָה ה"ד הַפּוּדָה כְּלִפְלָה מִיַּד הַגְזָבָר מַהוּ שְׁתִּיטְבֵל לְמַעֲשֵׁר מִתִּיב ר"ל גֻּבַּב וְהֶקְדִּישׁ וְאִח"כ טְבַח וּמְכַר כְּמָה דְאֵת אָמַר תִּמְן הַמִּקְדִּישׁ אִינוּ כְּמוֹכַר דְּכּוֹנְתִי הַפּוּדָה אִינוּ כְּלוּקַח מְבֹאָר שִׁי הִירוּשְׁלַמִי דְּמְכַר וְהֶקְדִּישׁ א"ח דו"ה דְּאָפִי בְּקִב"ה ל"ה כְּמִכָּר אֲבָל שִׁי דִילָן ב"ק ע"ט דְּמְכַר וְהֶקְדִּישׁ חֵיב בְּדו"ה דְּמ"ל מְכָרוּ לְהֶדְיוּט מ"ל מְכָרוּ לְשָׂמִים וּבִתּוֹס' שְׁם דְּקִבָּה"ב הֵוִי כְּמוֹכָרוּ לְהֶדְיוּט וְהִרְמְב"ן ו"ל פ' הַגּוֹזֵל בְּתֵרָא כְּתִב בְּשִׁי הִרְי"ף ו"ל ג"כ כְּשִׁי הִירו' דְּהֶקְדָּשׁ ל"ה כְּמִכִּירָה וְכ"כ הַנִּמְ"י וְהַה"מ בְּשִׁי הִרְי"ף ו"ל עֵינן פִּנ"מ שְׁהִבִּיאֵם וּלְפִי"ז נִינְחָא מַה דְּס"ל לְהִרְי"ף דְּמִטְלִטְלִין נִגְבִּין מִן הֶהָקְדָּשׁ דְּל"ה כְּמִשְׁוֹעֲבָדִים דְּלְשִׁי אֲזִיל כְּשִׁי הִירו' דְּגֻבַּב וְהֶקְדִּישׁ א"ח בְּדו"ה דְּהֶקְדָּשׁ ל"ה כְּמִכָּר וְהַה"ה הֵכָא ל"ה כְּמִשְׁוֹעֲבָדִים וּבִשְׁ"ף סִי' רִנ"ה הֶאָרִיף בְּיָשׁוּב דְּבְרֵי הִרְי"ף וְלִמְאִי שְׁכַתְּבִי מִתְנָרֵץ כְּמִין חוּמָר דְּמִקּוּרוּ טְהוּר מְסוּנְגִי הִירו' וּמְקוּם הַנִּיחוּ לִי בְּזַה לְעַנ"ד: ח) וּבְהַסְפָּר פְּלוּגְתָּא שְׁנֵי הַתְּלָמוּדִים אִי הֶקְדָּשׁ הֵוִי כְּמִכָּר לְעַנְן גְּבִיית מַע"פ י"ל לְפִי דְאָמַר בְּגִיטִין (נ') דְּמַע"פ אִין גּוּבָה מִמִּתְנָה דְּהֵוִי כְּמִכָּר מְשׁוּם דָּאִי לֹא דְאִית לִי הִנְאָה מִינִי לֹא יְהִיב לִי מִתְנָה וְלְכֹף פִי פְּסִידָא דְּלְקוּחוֹת דְּמִי, וּלְפִי"ז גַּם לְגַבֵּי הֶקְדָּשׁ אִי אָמְרִי דְּהֵוִי כְּמִכָּר מְשׁוּם דְּאִתְעֵבִיד לְהַנּוֹתָן נִינְח בְּפִשְׁנִי דְּמִצְנָה אַע"ג דְּמְשׁוּם נִינְח בְּפִשְׁנִי דָא לִיכָּא פְּסִידָא לְהֶקְדָּשׁ מ"מ כִּינן דַּע"כ"פ הֶקְדָּשׁ נִקְרָא

מְכַר שׁוֹב אֲמָרִי לֹא פְּלוֹג בֵּין מִתְּנָה לְמִתְּנָה דְּשִׁנְיָהֶם הָיָה כְּמִכָּר בְּהִדְיוּט וְהִקְדָּשׁ וְכִבְרָה
הִבִּיא בְּשַׁעַר מִשְׁפָּט סִי קִי"א מִחֲלוֹקֶת הֶרְאֵשׁוֹנִים ז"ל דְּלֹא פְּלוֹג חֲזו"ל בְּתַקְנָתוֹ בֵּין מִתְּנָה
לְאַחַר אוֹ לְבָנוּ, וּלְפִי"ז בְּהִקְדָּשׁ דַּעֲכ"פ שֵׁם מְכַר לוֹ ע"י נְיִיחַ דְּמִצְוָה אִף דְּלִיכָא פְּסִידָא
לְהִקְדָּשׁ מ"מ בְּזָה וְדָאִי לַכ"ע אֲמָרִי לֹא פְּלוֹג בְּמִכָּר, וּמִשָּׂא"כ לְשִׁי הִירוֹ דְּהִקְדָּשׁ לֹא
נִקְרָא מְכַר וּמִשׁוּם דְּלֹא סְבִירָא לִי דַּע"י נְיִיחַ דְּמִצְוָה יְהִי נִקְרָא מְכַר, וּמִעֲפָה מְתוּרָץ קוֹ
הַמַּח"א הַנְּל"ל עַל הַמַּחֲבֵר בְּסִי קכ"ה דְּבִמְתְּנָה לְעֵנְיִים הוֹלֵף פְּזָכִי שֶׁהוּא נִגְדַּד הִירוֹ דְּמַגְלִיָּה
הַנְּל"ל, וְלִהְיָא מוֹר מְיֻנָּשׁב שְׁפִיר דְּהִירוֹ לְשִׁיטְתוֹ דְּהִקְדָּשׁ אִינוּ כְּמִכָּר וְלֹא אֲמָרִי דְּמִשׁוּם
נְיִיחָא דְּמִצְוָה יְהִי חֲשִׁיב כְּמִכָּר וְחֹב פִּינּוֹן דְּמַלְל"נ לְכַף שְׁפִיר ס"ל גַּם בְּהִקְדָּשׁ עֵנְיִים ל"ה
הוֹלֵף פְּזָכִי מִשָּׂא"כ אֲלִיבָא ש"ס דִּילָן וְדו"ק: ט) בְּאַנְפֵּן שַׁעֲפ"י הָעוֹלָה דְּהִקְדָּשׁ עֵנְיִים הָיָה
כְּחֹב וּמְכַר לְשִׁי ש"ס דִּילָן וְלְכַף בְּמַקְבֵּל עֵנִי פְּתַב בַּש"ע דַּא"י לְחֲזוֹר דְּהוֹלֵף פְּזָכִי כְּמוֹ
בְּחֹב וְיִוְתֵר מְזָה פְּתַב בְּכַנָּה"ג בְּשֵׁם הַמְבִי"ט הִבִּיאוּ הַפ"ת סִי קכ"ה בְּאֵם הַמַּקְבֵּל הוּא
בְּעַל תּוֹרָה מִשׁוּם מִצְוָה דְּעֵץ חַיִּים הִיא לְמַחֲזִיקִים בְּהָ הוֹלֵף פְּזָכִי, וְאַף שְׁבִישׁוֹ"ת שְׁבוּ"י
ח"ב סִי קנ"ט הַשִּׁיג עָלָיו הוּא רַק מִשׁוּם דְּאָפִי הוּא ת"ח פִּינּוֹן שְׂאִינוּ עֵנִי שְׂיֵשׁ לוֹ פְּרַנְסָתוֹ
בְּרִינּוֹחַ לִיכָא מִצְוָה מִשָּׂא"כ בְּהִקְדָּשׁ לְעֵנִי שְׁפִיר הָיָה הוֹלֵף פְּזָכִי מִשׁוּם דְּהַמִּצְוָה מְשׁוּי לִי
כְּחֹב, וְא"כ אֲזָדָא לִי סְבֵרַת כַּת"ה דְּמִשׁוּם שְׁהִתֵּר מִקְצָתוֹ הַתֵּר פְּלוֹל וְלִיכָא חֹב שֶׁל
נִדָּר לֹא אֲמָרִי עוֹד הוֹלֵף פְּזָכִי וְלָמָּה שְׁפַתְבְּתִי גַּם בְּלֹא חֹב קַבְּלַת נִדְרוֹ הָיָה כְּחֹב מִשׁוּם
נִיחּוּתָא דְּמִצְוָה וְאֲמָרִי בִי הוֹלֵף פְּזָכִי: י) אִיבְרָא דְּמָה שְׁפַתְבְּתִי דְּמִשׁוּם נְיִיחַ נְפִישׁ' דְּמִצְוָה
הָיָה כְּחֹב דְּאֲמָרִי תַּן פְּזָכִי יֵשׁ לְדוֹן בְּטַעַם הַדְּבָר דְּבַחֲבוּב הוֹלֵף פְּזָכִי דְּכִבְרָה הַבְּאֲתִי מִהַמַּח"א
שְׁפַתְבִּי הַטַּעַם דְּתַלְיָ' בְּדַעְתּוֹ שֶׁל נוֹתֵן אֲבָל בְּסַמ"ע סִי ק"ה פְּתַב הַטַּעַם דְּבַפְקָדוֹן וְחֹב
דְּהַמְמוֹן הוּא כְּבָר שֶׁל זֶה שְׁשִׁלְחוּ מִשָּׂה"כ בְּקַל יָכוֹל לְזַכּוֹת עֲבוּרוֹ מִשָּׂא"כ בְּמִתְּנָה שְׂפָא
עַכְשָׁיו לְזַכּוֹת בְּמָמוֹן שְׂלֵא הִי שְׁלוֹ מַעוֹלָם מִשָּׂה"כ בְּעֵינָן לְשׁוֹן מְעוֹלָה דְּמַבּוֹרֵר טְפִי
וּבְאַמַּת נִחְלָקוּ בְּזָה הֶרְאֵשׁוֹנִים דְּהִר"ן וְהַמְרָדְכִי הִבִּיאַם הַב"ח בְּסִי ק"ה פְּתַבוּ דְּתַלְיָ'
בְּדַעְתּוֹ שֶׁל נוֹתֵן וְע"כ פְּתַב הַטּוֹר אִפִּי עֲשָׂאוֹ שְׁלִיחַ לְקַבֵּל פִּינּוֹן דְּתַלְיָן בְּדַעְתּוֹ הַנּוֹתֵן לֹא
נִפְקָא לָן בְּמַקְבֵּל מִיָּדִי בְּמָה שְׁעֲשָׂאוֹ שְׁלִיחַ עֵי"ש, אֲבָל הַנְּמ"י הִבִּיאוּ הַפְּרִישָׁה ז"ל פְּתַב
הַטַּעַם מִשׁוּם דְּבִמְתְּנָה בְּעֵינָן לְשׁוֹן מְבוֹרֵר, וּמִעֲפָה הָא תִּינַח לְטַעַם הִר"ן וְהַמְרָדְכִי דְּתַלְיָ'
בְּדַעְתּוֹ שֶׁל נוֹתֵן שְׁפִיר יִתְכּוֹן דְּגַם מִשׁוּם נִיחּוּתָא דְּמִצְוָה הו"ל כְּחֹב דְּהַנּוֹתֵן גְּמַר דַּעְתּוֹ
וּמִשְׁעָבֵד נְפִישׁוֹ מִשׁוּם דָּאִית לִי נְיִיחַ נְפִישׁ' דְּמִצְוָה מִשָּׂא"כ לְטַעַם דְּנַמ"י דְּלֹא תַלְיָ' בְּדַעְתּוֹ
הַנּוֹתֵן כְּלָל רַק מִשׁוּם דְּבַחֲבוּב הַמְמוֹן הִי כְּבָר שֶׁל הַמַּקְבֵּל, א"כ נִיחָא רַק בְּעֵבֵד לִי הַמַּקְבֵּל
נְיִיחַ נְפִישׁ' לְהַנּוֹתֵן דְּמִשׁוּם זֶה הָיָה שְׂיֵשׁ לְהַמַּקְבֵּל כְּבָר זְכוּת בְּהַמְתְּנָה שְׁמַקְבֵּל מְמַנּוּ מִשָּׂא"כ
מִשׁוּם נְיִיחַ נְפִישׁ' דְּמִצְוָה כְּמוֹ בְּהִקְדָּשׁ לְעֵנְיִים שְׂלֵא בָּא מִצַּד הָעֵנְיִים עֲצָמָן דָּאִינְהוּ לְאוֹ
פְּלוּם קַעְבְּדוּ וְאִין לָהֶם זְכוּת בְּהַמְתְּנָה כְּלָל א"כ אִף שְׁלֵהַנּוֹתֵן יֵשׁ לוֹ נִיחּוּתָא דְּמִצְוָה מִה
בְּכַף פִּינּוֹן דְּלֹא תַלְיָ' בְּדַעְתּוֹ הַנּוֹתֵן כְּלָל: יא) אֲמַנְם נִלְע"ד שְׂיֵשׁ לְהוֹכִיחַ כְּטַעַם הִר"ן
וְהַמְרָדְכִי ז"ל, הִנֵּה בְּב"מ י' דְּאֲמַר וְא"ת מִשְׁנַתִּינוּ דְּאֲמַר תְּנָה לִי וְלֹא אֲמַר זְכָה לִי הַק'
בְּתוֹס' דְּבַפ"ק דְּגִיטִין אֲמַר ר' יוֹחָנָן גּוֹפִי' כֹּל הָאוֹמֵר תְּנוּ כְּאוֹמֵר זְכִי, וְנ"ל לְתַרְץ דְּכִבְרָה
הַבְּאֲתִי קוֹ הֶרְאֵ"ש דְּלָמָּה בְּמִתְּנָה ל"ה תַּן פְּזָכִי הָא גַּם בְּמִתְּנָה אֲמַר בְּגִיטִין (נ') דָּאִי לְאוֹ
דַּעְבִּיד לִי נְיִיחַ נְפִישׁ' כו' וְתִי' דְּרַגִּילוּת הִיא כ"פ שְׁנוֹתֵן לְקַרְוּבוֹ אוֹ אוֹהֵבוֹ בְּלֹא נְיִיחַ נְפִישׁ'
וְכְּמוֹ דְּאֲמַר בְּמַגְלִיָּה (כ"ו) דְּמַה"ט הו"ל פְּזָכִינִי, וְא"כ לְפִי"ז מְתוּרָץ קוֹ הַתּוֹס' כְּמִין חוֹמֵר
דְּהֵתֵם בְּגִיטִין שְׂאֲמַר תְּנוּ מְנָה לְפָלוּנִי שְׁפִיר אֲמַר ר"י כֹּל הָאוֹמֵר תְּנוּ כְּאוֹמֵר זְכִי מִשׁוּם

דעביד לי' המקבל נייח נפשין' הוי פחוב שיש לו זכות בהמתנה לכה הוי תן פזכי וקה תינח שהלשון תן היא דיבור של הנותן גמרנו דודאי קעביד לי' המקבל נייח נפשין' להנותן משא"כ ה"א בב"מ דהמקבל אמר תנה לי דבדידי' ליפא אומד זה שהרי המקבל לא יבצר ממנו לבקש מתנה גם מאיש זר וא"כ ל"ה פחוב שיהי' לו זכות בהמתנה לכה בעי לשון מבונרר שיימר זכה לי דוקא ומינשב היטב קו' התוס' פפתור נפרח: יב) ויפלא לפע"ד שלא העיר מי מהמפונרשים לתרץ פן ומתקרח זה נ"ל פטעם הר"ן והמרדכי דתל' בדעתו של נותן לכה הק' התוס' שפיר דגם בלשון תן של המקבל נאמר דתן פזכי ואדרבה היכי שהמקבל אמר לשון תן יותר לנו לאמוד דעתו של המקבל דכוננתו במה שאמר תנה לי דהוי פאילו אמר זכה לי דרוצה בקדימת קנין המתנה: וא"כ שהוכחנו כשי' הר"ן והמרדכי דתל' בדעת הנותן שוב הדר דינא במקבל עני דהוי הולך פזכי אפי' שלא מחמת חובת נדרו רק משום נוחותא דמצוה הוי אצל הנותן פחוב דגמר בדעתו, ובפרט בצדקה לעניים שהיא מאלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעוה"ז פדדריש לה בקידושין (מ) מדכ' רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד וכו' פי פרי מעלליהם יאכלו ויותר ממה שבעה"ב נותן לעני העני נותן לבעה"ב [מד"ר רות פ"ה] בודאי לא גרע זה מסברא דעביד לי' נייח נפשין' דגבי שחרור שפכתבו התוס' דאמרי' בי' תן פזכי, וא"כ בנ"ד אפי' א"נ דבטל חובת הנדר גם מן המאה שפכר נתן לשליח משום נדר שהותר מקצתו מ"מ יש בזה דין הולך פזכי דגמר ומזפי משום נוחותא דמצוה וא"י לחזור: יג) ובפרט בנ"ד שעדיין לא התיר נדרו רק שגדון אם יכול לשאול הרי מבואר בתשו' הרדב"ז סי' קל"ד הביאו הפ"ת יו"ד סי' רנ"ח דחקם המתיר נדר של צדקה לעניים חייב נידוי מפני שמפסיד את העניים, ואף שראיתי בשו"ת מהרש"ם ח"ג סי' קי"ט שכתב דבשו"ת רבצ"א סי' ט"ו נראה דלא ס"ל פן, ולכאו' גם מדין הרשב"א בש"ע יו"ד סי' רכ"ח סעי' מ"ב הנ"ל שכתב ואם נתן מקצת יכול הוא להשאיל על השאר מבואר דיכול לשאול לכתחלה, י"ל דהרדב"ז והרשב"א ז"ל לשיטתם אזלי משום דהרדב"ז בתשו' ח"ג סי' תקכ"ה פתב דהרשב"א דס"ל דליכא משום אמירה לגבוה כמסירה להדיוט בצדקה לעניים הוא יחיד בדבר הזה שהרי פל גאוני עולם חולקים וס"ל דבאמירה לבד קנו העניים, אבל הרשב"א ז"ל לשי' דליכא משום אמירה לגבוה בצדקה לעניים ועיין שו"ת רבצ"א סי' ט"ו מ"ש בתשו' הרשב"א הסותרות ועיין שו"ת חתם סופר סי' רל"ז בזה, לכה להרשב"א ליכא הפסד לעניים במה שלא קנו עדיין ושפיר פתב דנשאל לכתחלה ודו"ק, ואפי' להך תשו' הרשב"א שהביא בשו"ת רבצ"א דס"ל גם בצדקה לעניים אמירה לגבוה יש לתרץ דין הרשב"א הנ"ל בסי' רכ"ח סעי' מ"ב הנה שם דן למעשה באחד שהתנדב לתת בכל שנה פל ימי חיי פה וכה ונתן בעד השנים שעברו ועכשיו בא לחזור ולשאול על נדרו מלבד מה שבגוף תשו' הרשב"א הביא שאמר הנודר שפכר נשאל רק אפי' לפי לשון המחבר שכתב יכול להשאיל על השאר דמשמע לכתחלה] א"כ ניחא שפיר מה דנשאל לכתחלה דכיון שלא הגיע עדיין הזמן של שנים הבאים ליכא משום אמירה לגבוה וכמו"ש הרשב"א גופי' הביאו הר"ן נדרים (ל') דבהקדש על אחר זמן שאומר סלע זו לצדקה לאחר ל' יום ליכא משום אמירה לגבוה כדאמר בירושלמי באומר הר"ז עולה לאחר ל' יום יכול לחזור בו ומשא"כ בנ"ד שפכר הגיע זמן הנדר ולדעת רוב הפוסקים דאיכא בצדקה לעניים משום אמירה לגבוה וכבר הקשו המחברים על הקצה"ח סי' רי"ב שכתב

להיפוך ובב"י חו"מ סי' קכ"ה על דברי הטור במקביל עני שא"י לחזור דאמירה לגבוה
כמסירה להדיוט פתב דאשיגרת דלישנא היא דליפא בזה משום אמל"ג אכל ביו"ד סי'
רנ"ח סעי' י"ג פתב הרמ"א מפנרש דאיפא בצדקה משום אמירה לגבוה, א"כ צדקו דברי
הרדב"ז שיש בהתרה הפסד לעניים והמתיר חייב נידוי ועיי"ש שפתב ג"כ שאין נאמן
הנודר לומר שישאל אצל חכם דאחזוקי אינשי ברשיעי לא מחזקינן: יד) וכעת יסתער
בלפי הערה חדשה דבכל נדר שע"י הותר מקצתו יהי הותר פולו ממילא יהי איסור
להנודר לשאול על מקצתו שהרי בנזיר כ"א במתני' הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני
אינו יכול להפר ובתוס' שם דבגמ' בעי לאזכחי מנייה דבעל מיעקר עקר ולקח אינו יכול
להפר שאם מיפר לה א"כ יתבטל גם את שלו שנדרו תלוי בנדרה ואינו רשאי לגרום
דבר להיות נדרו מבטל דכ' לא יחל דברו ודרשינן הוא אינו מוחל אבל אחרים מוחלים
לו, ובמל"מ פ"ב מנזירות פתב שהתוס' סותרים לדבריהם ד' כ"א ד"ה אלא שכתבו וצ"ע
דלא דמי לאחרים פיון דרשאי להפר לאשתו ובק"א לנזיר שם פתב לתרץ בכוננת התוס'
דגם במסקנא ס"ל דאסור לכתחלה להפר משום אי' בל יחל וכמו"ש התוס' ג"כ לקמן
(כ"ב: ב) ד"ה ואס"ד רק לענן דיעבד כתבו בצ"ע והביא מהמל"מ שפתב בעצמו פן והנה
לכאז' יש להעיר דבכה"ג שאינו מוחל דברו רק ע"י גרמת היתר נדר שלה לא יהי
פעושה מעשה לחלל דברו דכה"ג פתבו התוס' עירובין (ס"ז) ד"ה פמאן דלש"ל אין
ביטול מחצר לחצר בשכח אחד מן החיצונה ולא עירב פיון דמאליהן משתרי בני חיצונה
ע"י שמבטל בן פנימי לפנימית, ובתוס' בכורות (ג') ד"ה דקא מפקע להו מקדושתו
דהקנאה לאם אע"ג דעי"ז גם הולד ממילא נפקע לא חשיב הפקעה, ובתוס' סוטה (כ"ו)
דסריס אדם ע"י כוס עיקרים אינו פ"ד ומותר לקיימה וכתב בחת"ס אע"ז סי' י"ז בפ'י
פיון שאין עושה מעשה בכלי ההולדה עצמם מקרי בידי שמים, והכ"נ באשה שנדרה
בנזיר ואמר ואני פיון שאין מוחל נדר עצמו רק שמפר נדרי אשתו וממילא הותר נדרו
ואמאי אין יכול להפר, עכ"פ לפי המבואר בתוס' נזיר ובסוגי' דגמ' שם דבאמת בדיעבד
מופר רק לכתחלה אין רשאי להפר משום איסור בל יחל, ולפי"ז נראה מלתא חדתא
דגם בכל נדר שהותר מקצתו הותר פולו אסור להנודר להשאיל לכתחלה על מקצתו
משום דע"י שהותר מקצתו ממילא הותר פולו ואינו רשאי לגרום דבר להיות נדרו
מבטל בלא התרה, ודוחק לחלק בין נדר אשתו ואמר ואני ובין שפל הנדר הוא של עצמו
דמאי שנא, דעכ"פ לא הותר ע"י חכם כ"א מקצת הנדר ומקצתו נשאר רק שנתבטל
מאליו, וגם אין לומר פיון דהחכם הוא שמתיר מקצת הנדר ולידיד' הותר לבטל גם כל
הנדר פדאמר אבל אחרים מוחלים לו דז"א דגם להחכם נותן רשות התורה רק ע"י התרה
ולא שיבטל ממילא וממילא יש אי' דרבנן לכתחלה על הבעל לבקש פתח וחרטה
דמעיקרא לגרום ולבטל עי"ז שאר הנדר בלי התרה, ואף אם נאמר דבכה"ג ליפא איסור
דגם זה בכלל רשות התורה שניתן לחכם להתיר את כל הנדר, אבל הא תינח באופן שיש
לכל הנדר התרה, אבל בכה"ג שמקצת בא ליד גזבר נראה שיש אי' לכתחלה, וא"כ מה
שכתב בש"ע סי' רכ"ח סעי' מ"ב שישאל על המקצת לכתחלה אתי שפיר משום דהתם
לש"ל הותר מקצתו הותר פולו וכדברי הח"ס הנ"ל דינ גזבר פינ עניים והוי פנותן מתנה
להדיוט שא"י לחזור וממילא שאר הנדר קיים, ומשא"כ בנ"ד שלא בא המקצת ליד גזבר
רק ליד איש אחר ועתה אם תרצה לומר שע"י שישאל על מקצתו ממילא הותר פולו

דלא אַמרי' בְּזֶה תֵּן פְּנֵי כִּסְבֵּרַת כַּת"ה הַנֶּלֶל שׁוֹב י"ל דְּהַדָּר דִּינָא דְּמַמְיֵלָא אָסוּר לְהַנּוֹדֵר לְכַתְחֻלָּה לְבַקֵּשׁ הַתְּרָה ע"י חֲרָטָה דְּמַעְיָקְרָא מְשׁוּם שְׁגוּרָם לְבַטֵּל שְׁאָר הַנְּדָר דְּאִיפָּא מְשׁוּם לֹא יַחַל דְּבָרוֹ וְדו"ק, וְיֵשׁ לְעֵינַי עוֹד בְּזֶה פִּי הוּא דְּבָר חֲדָשׁ מְאוּד וְאֶפְשָׁר שְׂיֵשׁ לְחַלֵּק בְּנ"ד דְּהַתָּם תְּרֵי דִּיבּוּרֵי נִיגְהוּ שְׁהַבְעֵל הַפֶּר דִּיבּוּרָה שְׁל נְזִירוֹת וְעִי"ז מְחַלֵּל דִּיבּוּרֵי שְׁאָמֵר וְאֲנִי, אֲבָל הֵכָא הֲרֵי הוֹתֵר לְחַכְמָם כָּל דִּיבּוּר נִדְרוֹ וּמָה שְׁלֹא הוֹתֵר זֶה שְׁבָא לִיד גִּזְבָּר הוּא מִדִּין הַתּוֹרָה דְּאִינוּ נֶאֱמָן עַל הַפְּתַח כְּמוֹ שׁ הַנּו"ב וְאֶפְי' לְטַעַם הַש"ךְ דַּל"א דִּיבּוּר וּמְבַטֵּל מַעֲשֵׂה עַכ"פ דִּיבּוּר זֶה הוֹתֵר ע"י חֲכָם לְמִשְׁל שְׁנִדָּר מְנָה לְחַוְדָּשׁ וְנִתְּן חֲמִשִּׁים הֲרֵי הוֹתֵר הַדִּיבּוּר מְנָה לְחַוְדָּשׁ רַק דְּמָה שְׁנִתְּן נִתְּן מ"מ נפ"מ בְּכַה"ג שְׁמַתְחֻלָּה לֹא מְצָא פְּתַח רַק לְמַקְצֵת הַנְּדָר בְּכַה"ג י"ל דְּאָסוּר לְשֹׂאוֹל פְּנ"ל וְצ"ע: מ"ש כַּת"ה לְדוֹן בְּנ"ד דְּאָף שְׁנִשְׂאֵל עַל מַקְצָתוֹ וּבְטֵל כָּלוּ מָה שְׁנִתְּן לְשִׁלִּיחַ וְאָמֵר תֵּן לְעֵנִי דְּהוּי נִדָּר כְּמִבְּנָאָר בְּסִי' קַכ"ה וְסִי' רַמ"ג הַכ"נ הוּי נִדָּר מְחֻדָּשׁ, רַק שְׁנִרְאָה לְדַעְתּוֹ דְּהֵכָא מָה שְׁאָמֵר תֵּן לְעֵנִי בָּא לְקַיָּים נִדָּר הָרֵאשׁוֹן וְלֹא שְׁיִקְבֵּל עָלָיו נִדָּר מְחֻדָּשׁ, יֵשׁ לְסִינֵע לְדְבָרֵי מִתּוֹס' כְּתוּבוֹת (נ"ד) ד"ה וְלַעֲוֹבָרַת דְּבִכְתוּבָה הוֹאִיל וְאִינָה תְּלוּי' בְּכַתִּיבָתוֹ אִין דַּעְתּוֹ לְכּוֹתְבָה אֵלָא כְּמוֹ שְׁחִיבּוּהוּ חֲכָמִים וְעֵינַי ס' אַמְרֵי בִּינָה ח' חו"מ שְׁהִבִּיא דְּבָר חֲדָשׁ מִס' כְּפִתּוֹר וְפָרַח דְּאֶפְי' דְּבָרִים שֵׁא"ח בְּתו"מ מִה"ת מ"מ אִם קָרָא עָלֵיהּ שֵׁם חָל עָלֵיהּ קְדוּשַׁת תְּרוּמָה מִה"ת וּמְדַמְעַת וּמָה דְּתְרוּמַת דְּמֵאֵי אִינָה מְדַמְעַת מְשׁוּם דְּקִרְיַת שֵׁם ל"ה כ"א מְשׁוּם חִיּוּבָא דְּרַבְּנָן וְהַכ"נ לְנ"ד כַּה"ג וְדוּק: טו) וּמ"ש כַּת"ה שְׂיֵשׁ לְהוֹסִיף סְגִיף בְּנ"ד דְּמַהֲנִי שְׂאֵלָה מְשׁוּם שְׁהַשְׁלִיחַ הַחֲזִיר בְּמִשְׁפָּה הַיָּמִים הַסֵּף מֵאָה לְרֵאוּבֵן וְכְמוֹ שׁ הַנּוּב"ת חו"ד ס' קנ"ד דְּהִיכִי שְׁהַחֲזִיר הַגִּזְבָּר בְּלֹא עֵדִים מְהִי שְׂאֵלָה דְּנֶאֱמָן הַנּוֹדֵר עַל הַפְּתַח שְׁמַצָּא בְּמַגּוֹ, הִנֵּה שֵׁם כְּתַב הַטַּעַם דַּל"ה מְשׁוּאִיל"מ ע"י הַעֵד שְׁמַעִיד שְׁהַחֲזִירוֹ לִידוֹ פִּינּוֹ דְּהוּי מְמוֹן שְׂאִין לוֹ תּוֹבְעֵין דְּהוּי לְעֵנִי שְׂאִינִם יְדוּעִים וּמִשֵּׁא"כ בְּנ"ד שְׁהִיא לְעֵנִי יְדוּעַ: טז) כַּת"ה הִבִּיא מִס' מ"פ לְחו"מ ס' קפ"ג בְּיִשׁוּב פִּירֵש"י בְּב"מ י' בְּמַתְנֵי הַסּוֹתֵר לְפִירֵש"י בְּגַמ' ד"ה אֵלָא [שְׁהַבֵּאתִי לְעֵיל אוֹת ו'] מְשׁוּם דְּהַגְמ' אֲזַלָּא לְמ"ד מְגַבִּיָּה מְצִיאָה לְחַבִּירוֹ קְנָה חֲבִירוֹ וְכְמוֹ שְׁבִיָּאָר שֵׁם טַעְמוֹ שְׁל דְּבָר הוּא תְּמוּהָ דְּאֶפְתִּי לֹא מְתַרְצָא מָה שְׁסוֹתֵר גַּם לְפִירֵש"י שֵׁם ד"ה סִיפָא דְּאֲזַלָּא לְמ"ד ל"ק חֲבִירוֹ, גַּם מָה שְׁתִּי כַּת"ה עַפ"י קו' הַט"ז אַע"ז ס' ל"ח דַּאס"ד בְּנוֹתָן מִתְּנָה לְחַבִּירוֹ יְכוּל לְחַזֵּר תּוֹכ"ד א"כ מֵאֵי מַקְשָׁה הַש"ס שֵׁם תְּחֻלָּה דְּסִיפָא לְמ"ל וְהֲרֵי אֵי לֹאוֹ תְּחֻלָּה רַק שְׁרוּצָה לְחַזֵּר תּוֹכ"ד הִי יְכוּל, וְתִרְצֵן הַקְצָה"ח ס' קצ"ט דַּל"ש כָּאֵן חֲזָרָה תּוֹכ"ד פִּינּוֹ שְׁלֹא הִי שְׁל מְגַבִּיָּה לְעוֹלָם שְׁלֹא כָּוֵן לְזִכּוֹת לְעַצְמוֹ, וְלִפִּי"ז לֹא יְכוּל רַש"י ז"ל לְפָרֵשׁ דְּאֶפְי' נִתְּכַוֵּן לְזִכּוֹת לְעַצְמוֹ קִיָּהִיב לִי לְשׁוּם מִתְּנָה שְׁהֲרֵי בְּאֶנְפֵן זֶה הִי מוֹעִיל חֲזָרָה תּוֹכ"ד, הִנֵּה מְלַבֵּד שְׁלֹא תִי עֲדִינּוֹ הַסְּתִירָה מִפִּירֵש"י בְּמַתְנֵי, הִנֵּה דְבָרֵי הַט"ז עוֹלִים שְׁפִיר עַל קו' הַש"ס תְּחֻלָּה דְּסִיפָא לְמ"ל וְיָפָה הַק' הַט"ז שְׁהֲרֵי אֵי לֹא דְאָמֵר אֲנִי זְכָלָה בָּהּ תְּחֻלָּה הִי יְכוּל לְחַזֵּר תּוֹכ"ד מִשֵּׁא"כ לְפִי הָאֱמַת דְּתַנִּי בְּמַתְנֵי שְׁאָמֵר אֲנִי זְכִיתִי בָּהּ תְּחֻלָּה אִיךָ שְׂיִיךָ לֹאמֵר שְׁוֹחֲזוֹר תּוֹכ"ד אַחַר שְׁטוּעֵן תְּחֻלָּה: סִיּוּמָא דְּפֶסְקָא בְּנִידוֹן שְׂאֵלְתֵינוּ נִלְעַנ"ד בְּהַשְׁקָפָה רֵאשׁוּנָה שְׂאִין הִתֵּר לְמָה שְׁכָּבֵר הוֹצִיא הַנּוֹדֵר מִרְשׁוֹתוֹ עַכ"פ שְׂאִין לְהַתִּיר לְכַתְחֻלָּה: יִדִּדּוּש"ת.

סִימָן עַז ב"ה ט"ז תְּמוּזַת תְּרַצ"א. שׁוֹכְט"ס לְכָבוֹד הֲרַב הַמֵּאוּה"ג הַתְּרִיף וּבְקִי מו"ה מְשֵׁה יוֹסֵף זֶאֶלְץ נ"י ר"מ בְּיִשְׁבִּיבָה בְּק' טָאָרְנָא פְּעַת אַבְד"ק וְאָטָאָר: הַגִּיעֵנִי קוֹנְטְרָסוֹ בַּח"ת בּוֹ כְּתַב לְפִלְפֵל בְּחֻקָּהּ, וְהַגַּם שְׂאֵנִי עָמוֹס הַעֲנִינִים בְּכ"ז לֹא אֶמְנַע דְּבָרִים אֲחָדִים אֲשֶׁר הִגּוּ

רעיוני בקראי דבריו: א) בנוגע לשאלה מי שפונן בלבו ליתן פך וכו' לצדקה והוציא מפיו לדבר אחר אם מחויב ליתן פכי מחשבת לבו, ויסוד הדברים מתני' פ"ג דתרומות ופסחים (ס"ג) דמתפונן לומר תרומה ואמר מעשר, מעשר ואמר תרומה לא אמר תרומה כלום, ותלוי בב' תי' התוס' ערכין (ה') דלתני' הא' לא אמר כלום מה שמוציא בפיו אבל מה שבלבו קיים ולתני' הב' גם מה שבלבו אינו קיים וכ"ת פתב שפראה כתי' הב' משום דהרי במתני' שם תי' ג"כ שאינו נהנה לזה ואמר לזה לא אמר כלום עד שיהי' פיו ולבו שוין ושם נדאי הפי' דגם מה שבלבו אינו קיים, פבר קדמו בקו' זו בבי"צ או"ח סי' ל"ב אבל בבי"צ יו"ד ח"א סי' ד' חזר ותי' דהתוס' בתי' האחד אלו בשטיט ר"ת שהובא ברא"ש תענית ובט"ז או"ח תקס"ב דנדך דינו כתרומה דמהני ג"כ במחשבה אף להט"ז שם שהוכיח דלא כהר"ת ממילא פי' המשנה דלא אמר כלום ואפי' מה שבלבו אינו קיים זולת מה דתיקשי דלמה באמת לא יהי' קיים מה שבלבו כיון דבתרומה מהני גמר הלב ודנטלת במחשבה, פבר העיר בזה באבני שוהם חגיגה (י') רק שלא הביא התוס' ערכין הנ"ל ותי' עפ"י דאמר בשבועות כ"ו דגמר בלבו להוציא בשפתים ולא הוציא דלא אמר כלום, ואף דלפי מסקנת הש"ס שם לא נצרך לתני' זה, מ"מ למסקנא מסברא ידעין לה עיי"ש, אבל הנה התוס' בתי' הא' דמה שבלבו קיים פתב הבי"צ יו"ד הנ"ל שהוא משום דלמסקנת הש"ס אפי' גמר בלבו להוציא בשפתים מה שבלבו קיים עיי"ש: ב) אמנם במחכ"ג אישתמיטתי תוספתא פ"ד דמע"ש הפריש תרומה ומעשר ולא קרא להן שם כו' ר"מ אומר אם עתיד לקרות להן שם אין בהן קדושה עד שיקרא להן שם אם אין עתיד לקרא להן שם כיון שהפריש נתקדשו הרי מבואר ומפורש פדברי הט"א דבתרומה אע"ג דנטלת במחשבה מ"מ אם גמר בלבו בשפתים גם מה שבלבו אינו קיים ולפי"ז נאמר מכש"כ לענין צדקה בכונן בלבו ליתן פך וכו' והוציא בשפתיו לדבר אחר שהוא נידון שאלתינו דלא אזלינן בתר מחשבתו כיון שגמר בלבו להוציא בפיו: ג) אולם עומד לנגדו דברי הש"ע חו"מ סי' רי"ב סעי' ח' קנה קרקע אדעתא שיעשנו הקדש ולא הוציא מפיו כלום י"א דכיון שגמר בלבו לתת הצדקה חייב ליתן כו' הרי דאע"ג שגמר בלבו להוציא בשפתיו דהינו שיעשנו הקדש בכ"ז אמרי' דחייב ליתן עפ"י מחשבתו, וכמשמעותהש"ע סי' רי"ב הנ"ל מבואר בש"ך יו"ד סי' רנ"ח סקי"ד דהוציא בשפתיו על סלע אחר שאינו כלום דאבל אותו שחשב בלבו חייב ליתן לצדקה, וא"כ תיקשי מזה על דברי הט"א דחגיגה הנ"ל וגם לכאו' דברי הש"ע הם נגד התוספתא דמע"ש פאמור: ד) אמנם שיש לדון להשוות הענינים עפ"י דהמהריב"ל הביאו המל"מ פ"א מה' מכירה דבאתרא דכתבי שטר' דל"ק עד שיכתוב את השטר ואי פריש פריש, דה"ה היכא דאיפא שבועה הוי פריש וקונה בכסף לבד עי"ש דמבואר סברתו דמשום דלא לעביד אינש איסורא סתמא פפירושו, עפ"י יתכן ג"כ בהא דאפי' א"נ דבהקדש ותרומה מהני גמר בלבו להוציא בשפתיו ולא הוציא דעכ"ז אזלינן בתר מחשבתו, י"ל דה"ט משום דלענין חיובו להקדש גלי קרא כל נדיב לב דאזלינן בתר מחשבתו אבל לגבי זה מה שחשב להוציא בשפתיו ולא הוציא ע"ז שוב הדר אמרי' דדברים שבלב ל"ה דברים והוי כלא חישב להוציא בשפתיו ע"כ מחשבתו לצדקה קיימת, אבל כ"ז היכי שאינו נוגע לאיסורא משא"כ היכי דעפ"י מחשבתו בלא הוצאת שפתים נוגע קצת לאיסור בכה"ג שוב אמרי' דהוי פריש בהדיא שלא יחול כ"א עד שיוציא מפיו, ומעתה לפמ"ש בשו"ת רע"א סי'

כ"ט עפ"י הב"י או"ח סי' תל"ב מה שלא תקנו לברך על ביטול הקמץ שהוא מה"ת משום דאין מברכין על דברים שבלב, לפי"ז ה"ה לגבי תרומה היכי שמפריש במחשבה לא יברך על ההפרשה ובבי"צ יו"ד ח"א סי' ו' דממילא איפא איסורא להפריש במחשבה להפסיד הברכה וכמו"ש הב"י אע"ז סי' ס"ב דאם אין עשרה לא יפגס לחופה שלא להפסיד הברכה ועיין א"מ בתשו' ו' בזה עכ"ד, א"כ נראה דלגבי תרומה בגמר בלבו להוציא בשפתיו ולא הוציא דלא מהני ההפרשה עפ"י מחשבתו פיון דמברכין על הפרשת תרומה ומעשרות א"כ הוי כמפרש שלא תחול התרומה עד שיוציא בשפתיו דאל"כ תהי' ברכתו כמו לבטלה משום דאין מברכין על דברים שבלב, ולפי"ז מתוך שפיר דין התוספתא בהפריש תרומה ע"מ לקרא לה שם אין בה קדושה עד שיקרא את השם, והיינו משום דלא לעביד איסורא הוי כפריש ומשא"כ בדין הש"ע חו"מ סי' רי"ב לגבי צדקה פיון שאין מברכין על הצדקה לא אמרי' דהוי כפריש לכה אפי' חושב להוציא בשפתיו ולא הוציא מ"מ חייב ליתן עפ"י מחשבתו, ואף שהש"ך ביו"ד סי' רנ"ח סק"ה פתב דהיכי שגמר בלבו שאותו סלע שחשב לא יחזיקו לו עד שיוציאה בפיו והוציא אחר בפיו דשניהם אינם פלוג, התם שאני שחרי חשב בפירוש בשלילה שלא יחזיקו לו מחשבתו פלוג עד שיוציא בפיו וא"כ לא היתה חלות מחשבה כלל אבל היכי שהיתה מחשבתו לצדקה סתם אף שגמר בלבו להוציא בשפתיו ולא הוציא לא אמרי' דהוי כפריש וחיוב ליתן עפ"י מחשבתו ודו"ק שהיא עצה נפלאה בס"ד: ה) אף הנה בחו"מ סי' רי"ב וביו"ד סי' רנ"ח הביא ב' דעות אי בצדקה מהני מה שגמר בלבו ואף שהרמ"א מסיים שיש להחמיר כסברא הראשונה הנה סברא הראשונה היא דעת המרדכי פ"ק דב"ב ושם לא נאמר כלשון הש"ע חו"מ שקנה קרקע אדעתא שיעשנו הקדש זולת בשו"ת הרא"ש פ"ל י"ג נודין השאלה בעונבדא כזו אדעתא שיעשנו הקדש ונהרי דעת הרא"ש באמת בצדקה ל"ה כהקדש ולא מהני מחשבה א"כ אף דלהרמ"א ז"ל עיקר כסברא הראשונה היינו לעיקר הדין דמהני מחשבה בצדקה אבל לא לענין גמר בלבו להוציא בשפתיו כגון אדעתא שיעשנו הקדש ועכ"פ י"ל דבצדקה כה"ג הוי ס"ס לפטור: ו) מ"ש כ"ת לחדש דאפי' אי מהני מחשבה בצדקה היינו רק במחשבה החלטית וכעין מ"ש בש"ק גזיר (פ"ה) בשם הרא"פ ובמג"א סי' תקס"ד דקבלת תענית בלב ל"ה כ"א פשגמר בלבו הקבלה, הנה כמו כן פתב בשו"ת ב"ש יו"ד סי' פ"ח דמחשבה בתנאי או על הספק לא מהני ותי' בזה קו' התוס' בכורות (נ"ט) ד"ה במחשבה משום דבשני לוגין שאני עתיד להפריש דאפתי ספק הוא שפא לא יבא לידי הפרשה לעולם בכה"ג שי' רש"י ז"ל דל"מ מחשבה דבעינן גמר בלבו: וע"ד קו' הב"ש בהא דנדרים (ז) דבעי אי יש יד לצדקה תיפוק לי' מטעם מחשבה ובהיא כ"ת מט"ת לנדרים שם שכתב דמשמעות פ"ה הרא"ש בנדרים שם במשנה דאפי' גמר בלבו ע"מ להוציא בשפתיו מהני מחובתו רק שתי' עפ"י הגהת אמ"ב ביו"ד סי' רנ"ח דעל מחשבה אין פופין משום דבגמ' גליף כפי' מועשית דכתיב בי' בפיה, ומה שתי' כבודו דבאמת מחשבה בצדקה תלי' באיבעית הש"ס אי יש יד לצדקה אי הוי פקרבנות, בזה עדיין אינו מיושב דאפתי הי' להש"ס להזכיר דבאופן זה דמציא לקרבנות מהני משום מחשבה שהוא הנדר ולא רק מטעם יד שיש בזה ג"כ נפ"מ לדינא לכ"ד אי מהני משום גוף הנדר או רק מטעם יד עיין מ"ש הנוב"ת יו"ד סי' קמ"ה לענין דבר שא"ב ממש וכבר קדמו הריטב"א נדרים (י"ד) וכתבתי בזה במק"א

ואכ"מ: ז) ובישוב קו' הב"ש הנ"ל מה דבעי אי יש יד לצדקה ותיפוק לי מטעם מחשבה י"ל דנפ"מ למ"ש הריטב"א שבועות (כ"ז) דבצדקה במחשבה ליפא משום בל תאחר ובבי"צ יו"ד ח"ב סי' ע"ו הביאו להשט"מ והוסיף לחדש דבמחשבה ליפא גם משום בל יחל פנין דקרא אמר לא יחל דברו בעי דבור בפה, ואמנם צ"ע לפימ"ש ה"ר"ן נדרים (ט"ו) על דברי הר"מ שכתב דהמדיר לוקה משום בל יחל דברו אבל המנדר אינו לוקה וכתב ה"ר"ן דליתא דלא יחל דברו אדבר קאי א"כ הכ"נ יתכן גם על נדר במחשבה בלא דבור איפא ג"כ בלא יחל דברו דאדבר קאי: ח) אף אמנם א"כ ה"ר"ן צריף להודות בפי לא יחל דברו היינו ג"כ דבור, כה"ג דמצינו (שבת נ"ח) פל דבר אשר יבא באש אפי דבור ובמתני' מפות (ט'): נידברו אלי' שנ' וזה דבר הרוצח וע' פירש"י שבת (ק"ו) דערו דבר היינו דבור לא הרהור וע' תב"ש סי' א' ס"ק ס"ט ותוס' קידושין (מ"ג) דיקום דבר הנאמנים ע"י דבור ומל"מ פ"ח מפסהמ"ק בשם הרמב"ן דפגיגול בדיבור מקרא דלא תזבח דבר רע היינו דבור ולפי"ז גם לא יחל דברו היינו ג"כ דבור, אבל עכ"פ פנין דאדבר נמי קאי שגם המנדר לוקה בדדידן לא הי' דבור ממילא ה"ה בנדר במחשבה בלא דבור איפא משום בל יחל, אבל יש עוד נפ"מ בין נדר בפה או בלב לענין אמירה לגבוה פמסירה להדיוט דליפא כ"א באמירה בפה עי' פמ"ג בפתיחה פולקת ובבב"י הגספח ליו"ד סי' רנ"ח, וראיתי גם באמרי יושר ח"ב סי' קמ"ח לחדש דבמחשבה לש"ל נדר שהותר מקצתו הותר כולו דילפינו מקרא דמוצא שפתיך, עכ"פ שיש פמה נפ"מ בין נדר בפה לנדר בלב, ושפיר אתי בעי' הגמ' אי יש יד לצדקה שיועיל מדין נדר בפה: ידו"ש.

סימן עח שוכט"ס לכ' הרב הה"ג חו"ב בנש"ק מו"ה ראובן הלוי רו"פ נ"י ראבד"ק קאמינקא: א) הנני לתשובתו על אתר פרונו הנלע"ד בהשקפה ראשונה, ע"ד השאלה בא' שנדר בעת צרה ספנת חולי אשתו מלבושיו ומלבושי אשתו לעניים וב"ה נתרפאה ועתה אין בכוחם לקיים הנדר וכ"ת כתב בבב"א יפה עפ"ד הפוסקים ואחר שחתר עצה דלא חל נדרו על מלבושי אשתו בלא דעתה פמבואר בחו"מ סי' צ"ז סעי' כ"ה וגמבבגדי שבת שיש ב' דעות הביא ממהרש"ם ח"א סי' ק"ד דהמע"ה בפ"ד יו"ד סי' רנ"ט סקי"ד דכל ספק ממוזעניים לקולא גם הביא ממהרש"ם ח"א סי' קמ"ח ושו"ת פוכב מיעקב סי' כ"ט לענין תפילין אי הוי בכלל מלבוש אבל גם במה שחל הנדר בנדאי כמו מלבושי עצמו אין בידו לקיים.

והנה יש בענינים הנ"ל להאריך ולפלפל גם בנוגע לתשו' כ"ג אאמו"ר זצ"ל בכוכב הנ"ל אבל אין הזמן גורם, ואפא לעיקר הנדון אם אפשר שיתן שומת דמיהם כמו"ש ברמ"א יו"ד סי' רנ"ט אף בשו"ת ב"א סי' נ"ו כתב מ שהביאו הרמ"א מבואר דרק לדבר מצנה מהני ליתן שומת דמיהם וכתב כ"ת לדון ע"פ המבואר ביו"ד סי' רכ"ח לענין נדר עד"ר דפרנסה בכלל דבר מצנה ובאו"ח סי' רמ"ח, ונדבר זה צ"ע אם מה שהוא עני לדמות פלצורה פרנסה ובב"י או"ח סי' רמ"ח הק' דאי הולך לסחורה חשיב עוסק במצנה א"כ פטרף את פל העולם ממצות מטעם עוסק במצנה רק שהמנהג ברמ"א לענין מפליגין בספינה דחשיב מצנה ובט"ז שם כתב מאו"ח סי' תמ"ד דלענין חמץ התמירו דלא חשוב מצנה, ולפי"ז לומר דמשום שהוא עני חשיב דבר מצנה תקשי כקו' הב"י א"כ פל עני יהי לו יכולת להתיר נדר עד"ר בדבר הקשה לו לקיים, וענין ירושלמי נזיר פ"ה ה"ג

אָלָא מַעֲתָה נְזִיר שְׁהַעֲנִי תַפְקַע נְזִירוֹתוֹ וּבִשְׁוֹ"ת כּוֹכֵב מֵיַעֲקֹב סִי' קס"ו וּבְהַגְהוֹת כּוֹכֵב מֵיַעֲקֹב לִירוֹ' נְזִיר שְׁהַעֲרִיר מִזֶּה לְדַבְרֵי הַשֵּׁ"ף יו"ד סִי' רל"ב ס"ק כ"ב לְעַנְיָן עֲנִיּוֹת אִי פְחָשׁוּב אֲנֹס וְהִינְנוּ בְּהַעֲנִי אַח"כ אָבֵל בְּנֹדֵר בְּשַׁעָה שֶׁהִי עֲנִי אֵין שׁוּם קוֹלָא מְחַמַּת שֶׁהוּא עֲנִי וְאִכְמ"ל: ב) אָבֵל הַנִּרְאָה לַעֲנִי"ד בְּעִיקָר קו' הַב"א עַל הַרְמ"א מֵה שְׁלֵא בִיָּאָר דְּדוֹנְקָא לְדַבְרֵי מְצוּנָה הַתָּמֵר לוֹ לְתַת שׁוּמַת דְּמִיָּהֵן כְּמִבְּנֹאָר בַּהַגְהַמ"ר, הִנֵּה לְשׁוֹן הַגְהַמ"ר בְּב"י וְנ"ל רְאוּבֵן נֹדֵר בְּעַת צָרָה מַעוֹת וּבְגָדִים לְעַנְיִים וְשָׂאֵל אִם יִחַלֵּק הַבְּגָדִים לְעַנְיִים וְלֹא יִסְפִּיקוּ כ"א לְמַעַט, אוֹ יִמְכְּרוּם וְיִסְפִּיקוּ דְּמִיָּהֵם לְרוּב עַנְיִים, וְהַשִּׁיב דִּיכּוֹל לְשַׁנּוֹת צְדָקָה דִּילְגִי לְדַבְרֵי מְצוּנָה כְּמוֹ טוֹבֵי הַעֲרִיר בְּצְדָקָה אֲנֹשֵׁי הַעֲרִיר כּו' הִנֵּה מְדַבְּרִים אֵלָיו לְמַד בְּשׁוֹ"ת ב"א הַנָּ"ל דְּלֹא יִכּוֹל לְשַׁנּוֹת וְלְתַת דְּמִיָּהֵן כ"א לְדַבְרֵי מְצוּנָה, אָבֵל בְּאַמְנָה יוֹתֵר נִרְאָה מְלִשׁוֹן הַשֵּׁאֵלָה אִם יִחַלֵּק הַבְּגָדִים וְלֹא יִסְפִּיקוּ כ"א לְמַעַט עַנְיִים אוֹ יִמְכְּרוּם וְיִסְפִּיקוּ דְּמִיָּהֵם לְרוּב עַנְיִים כּו' שְׁפָנוּת הַגְהַמ"ר דְּזֶה גּוֹפֵא חָשׁוּב דְּבַר מְצוּנָה שַׁע"י שְׁיִמְכְּרוּ הַבְּגָדִים וְיִסְפִּיקוּ דְּמִיָּהֵם לְרוּב עַנְיִים, וּמַה"ט הַשִּׁיב שְׁכֵן יִכּוֹל לְשַׁנּוֹת לְדַבְרֵי מְצוּנָה וְהִינְנוּ מְשׁוּם הוּא גּוֹפֵל מְצוּנָה שְׁיִהְיֶה מְזוּכָה לְרַבִּים הָעַנְיִים, וְדַבְרֵי זֶה מְבֹאָר בְּמַג"א סִי' תרצ"ה סִי' ב דַּע"ג שְׁפָתַי בַּשֵּׁ"ע דְּהַחַיּוּב מְשַׁלּוּחַ מְנוֹת אִישׁ לְרַעְהוּ שְׁתֵּי מְנוֹת לְאִישׁ אַחַד מ"מ בְּעַנְיִים הַקְפִּידוּ לִיתֵן לְשְׁנֵי עַנְיִים דְּמְצוּנָה לְחַלֵּק, וּבִשְׁוֹ"ת ח"ס חו"מ סִי' ק"ח בְּעוֹבְדָא שְׁהַנִּיחַ הָאֵב לְצְדָקָה בְּעַד ב' לּוֹמְדֵי תוֹרָה שְׁיִכּוֹל הַבֵּן לְשַׁנּוֹת וְלְחַלֵּק לְג' ת"ח דְּמְצוּנָה לְחַלֵּק עֲדִיף כְּמַג"א סִי' תרצ"ה הַנָּ"ל, וּבְאַמְנָה כֵּן רְאִיתִי בְּב"מ לִיו"ד סִי' רנ"ט שְׁפָתַי ע"ד הַרְמ"א וְכֵן אִם הַקְדִּישׁ פְּלִים יִכּוֹל כּו' וְנ"ל נִרְאָה דְּדוֹנְקָא הֵיכִי שְׁאַמְדִּינוּ שֶׁהוּא מְצוּנָה רַבָּה בְּחַלּוֹקַת הַמַּעוֹת וְעִיָּן קִידוּשֵׁין (דָּף כ"ז) תּוֹס' ד"ה נִתְּנוּ לִיהוֹשֻׁעַ מְדַבְּרֵיהֶם יֵשׁ רֵאִי דִיוֹתֵר מְצוּנָה לְחַלֵּק צְדָקָתוֹ לְמַרְוֹבִים כְּדַעַת הַגַּמ' עכ"ל, וְנִרְאָה שֶׁר"ל כְּדַעַת הַגְהַמ"ר וְכַוֵּן לְזֶה דְּטַעַם הַגְהַמ"ר הוּא מְשׁוּם דְּהִיא גּוֹפֵא מְצוּנָה רַבָּה לְחַלֵּק הַצְּדָקָה לְמַרְוֹבִים וְצ"ע שְׁלֵא הִבִּיא מְמַג"א סִי' תרצ"ה הַנָּ"ל שְׁפָתַי כֵּן מְפֹרָשׁ, וְעַכ"פ דַּעַתוֹ בְּכּוֹנוֹת הַגְהַמ"ר מֵה שְׁיִכּוֹל לְתַת דְּמִיָּהֵן דִּיכּוֹל לְשַׁנּוֹת לְדַבְרֵי מְצוּנָה דְּלֹא רָצָה לֹמֵר שְׁתִּלֵּה הַדְּבַר בְּתַנְאֵי שְׁיִהְיֶה לְדַבְרֵי מְצוּנָה, רַק דְּבַכָּל עַנְיָן מְתוֹרֵר מְשׁוּם דְּהוּא גּוֹפֵא מְצוּנָה: ג) אִיבְרָא דְּלִכְאוּ' בְּמ"ש הַמַּג"א דְּמְצוּנָה לְחַלֵּק וּבְב"מ שֶׁהִבִּיא לְזֶה מִתּוֹס' קִידוּשֵׁין (כ"ז) יֵשׁ לְהַעֲרִיר מְש"ס תְּמוּרָה (ל"א) הַמְקַדֵּישׁ נְכֶסֶיו ר"א סְבַר אֵין אָדָם חוֹלֵק אֶת נְדָרוֹ וּבִשְׁוֹ"ת אָבֵן שְׁתֵּי סִי' ע"ח בְּאַחַד שְׁהַנִּיחַ צְדָקָה לְחַבְרָה גְּמ"ח וְאַח"כ נִתְּחַלְקָה הַחֲבֻרָה לְשְׁתֵּים כְּתַב לְהַעֲרִיר מְש"ס תְּמוּרָה הַנָּ"ל לֹמֵר גַּם בְּצְדָקָה אֵין אָדָם חוֹלֵק אֶת נְדָרוֹ שְׁצָרִיף לְתַת רַק לְחַבְרָה אַחַת הִרְאִישׁוּנָה, אָבֵל נִרְאָה שְׁיֵשׁ לְחַלֵּק דְּרַק הֵתָם שְׁפָרַט הַחֲבֻרָה גְּמ"ח בְּשִׁמְהָ אֲמַדִּינוּ דַּעַתְנִי דְּלַחֲבַרְתָּה אַחַת וְלֹא לְשְׁתֵּי חֲבֻרוֹת אָבֵל בְּכַה"ג דְּאָמַר סְתָם לְעַנְיִים יֵשׁ בְּכָלֵל דְּבָרֵינוּ גַּם הַרְבֵּה עַנְיִים וְאַמְרֵי דְּאֲדַרְבֵּה מְצוּנָה לְחַלֵּק וְא"כ דְּמַשׁוּה"כ בְּכָל גְּוֹנֵי מַקְרֵי דְּבַר מְצוּנָה וְיִכּוֹל לִיתֵן שׁוּמַת דְּמִיָּהֵם פְּסִימַת הַרְמ"א וְל"ק פְּלֵל קו' הַב"א: ד) וּבִשְׁוֹ"ת ב"א שָׁם הִבִּיא מְשׁוֹ"ת פ"מ וְשׁוֹ"ת שְׁבוּ"י ח"ב סִי' פ"ג לְעַנְיָן נֹדֵר אִי נְתִינַת דְּמִים הֵוִי פְּנִתִינַת חֶפֶץ וְכַתַּב ע"ז שְׁהַרְמ"א וּפ"מ וּשְׁבוּ"י לֹא רְאוּ דְּבָרֵי מַהֲרִי"א בְּתַה"ד סִי' שִׁי"א דְּהֵיכִי שְׁהַחֶפֶץ בְּעִין צָרִיף לִיתֵן גּוֹף הַחֶפֶץ וְכַתַּב עוֹד דְּבַכַה"ג דְּמִתְפִּיס בְּחֶפְצָיו שְׁבִגְדֵינוּ יִתְּנוּ לְפָלוּגֵי עַנְיָ דַּע"ג שְׁנַחֲלֵקוּ הַפּוֹסְקִים אִי בְּצְדָקָה אִיכָּא דִּין אֲמִירָה לְגְבוּתָה כְּמִסִּירָה לְהַדְרִיט אָבֵל בְּנֹדֵר לְעַנְיִים אֵלּוּ י"ל דְּלִכ"ע אִיכָּא מְשׁוּם אֲמִירָה לְגְבוּתָה א"כ נִקְנָה גּוֹף הַחֶפֶץ לְעַנְיָ וְלִש"ל מֵה לִי הֵן מֵה לִי דְּמִיָּהֵן דְּהוּי כְּחַמְסוֹן: וְעַלָּה בְּלִבִּי לְהַעֲרִיר לְפִימ"ש הַתּוֹס' ב"מ ה' דְּמַה דְּבַשְׁלֵהִי

הגזול (ד' קי"ט) מיייתי קרא מחמס בני יהודה אפי' יהיב דמי אסמכתא בעלמא הוא, ולפי"ז למ"ש הה"מ וכ"מ פ"ט ממכירה ביישוב קו' התוס' קידושין (כ"ט) ד"ה משכו דאמירה לגבוה פמסירה להקדוט הוא רק דרבנן, א"כ דמשום אמירה לגבוה הוי החפץ רק קננו דרבנן לעני י"ל בכה"ג אם נותן הדמים ל"ה אפי' אי' דרבנן דהוי כמו תקנתא לתקנתא וכה"ג שפכת בב"ש אע"ז סי' צ"ג סקל"ט דמזיק שעבודו דרבנן פטור ועתו"ס גיטין (מ"א) ד"ה בהישא"נ וצ"ע עוד בהקדוש זה, ובנ"ד אין נפ"מ בזה פיון שלא פירש לעניים מיוחדים בכה"ג עוד הדבר במחלוקת אי איפא דין אמירה לגבוה: ה) ומהגהמ"ר שבב"י סי' רנ"ט הנ"ל שפכת דיכול ליתן דמיהם ונ"ל וכי תימא איפא למיחש דלמא לימרו פלוני אמר למיתב לבושא ולא יהיב, ליפא למיחש להכי דמלתא דאתעבידא באפי ג' קלא אית לי, הנה פנונתו לש"ס ב"מ (ע"ח) בהא דאר"מ הנותן דינר לעני ליקח לו חלוק לא יקח בו טלית כו' ודלמא שאני התם דאמי למיחשדני דאמרי אינשי אמר פלניא זבנינא לי לבושא לפלוני עניא ולא זבין לי, וחשבתיה להעיר דבלא טעם הגהמ"ר לפי שנעשה שומת דמיהם בפני שלשה דקלא אית לי, לכאו' י"ל ג"כ דכה"ג דנ"ד אם נדרו שנים ביחד איש ואשתו יותר קולא ליתן דמיהם פיון דהחשש רק משום חשדא ולפימ"שהש"ף יו"ד סי' קמ"א ס"ק כ"ז דאפי' רק שנים הוי פרבים לענין חשדא פדאמר בכרכות (ג') בתרי חשד נמי ליפא, אכל באמת ז"א מלבד שפכת בפמ"ג או"ח סי' רמ"ד דזה דוקא בחשד של זנות וע"ז סגי בשנים, רק דאפי' בשלשה אנשים שפדרו ליפא קולא לענין חשד דחשדא תדע דא"כ בדין הנודר בפני חבירו אין נשאל אלא בפניו דבירושלמי חז אמר מפני החשד עתו"ס גיטין (ל"ה) ה"כ נאמר דשלשה שפדרו קיל יותר שיכולים להתיר שלא בפניו זה לא יתכן, ובלאה"כ אין נפ"מ לנ"ד שהבעל נדר לבדו בלא ידיעת אשתו רק דאיייתיון עלה מטעם הגהמ"ר ונהרמ"א בס"י רנ"ט דמוכרם לפני ג' בקיאים בשומא דכה"ג קלא אית לי וליפא חשדא: ו) ויש לדון עוד בנ"ד שיהי' בטל פל הגדר עי"ז שפדר גם מלבדושי אשתו דע"ז לא חל הגדר כאמור למעלה שאין יכול להקדיש בגדי אשתו בלא דעתה ממילא יהי' בטל פל הגדר משום נדר שפטל מקצתו בטל פולו, אף למ"ש השעה"מ פי"ב מה' נדרים ונהביאו בפ"ת יו"ד סי' רכ"ט דלש"ל נדר שהותר מקצתו בטל פולו אלא כשחל הגדר מעיקרו ושוב הותר מקצתו משא"כ אם מעיקרא אין מקום לחול על מקצתו והכ"נ בנ"ד שלא חל הגדר מעיקרא על בגדי אשתו, שוב ראיתי במהרש"ם ח"א סי' ק"ד שהעיר בזה ונהביא ראי' להשעה"מ מירושלמי שקלים פ"ב ה"ג המפריש ב' שקלים ונמצא שאינו חייב אלא אחד השני חולין ולא אמרי' דמשה"כ הקדש שפטל מקצתו בטל פולו ונצטרף להפריש שנית אע"כ פדברי השעה"מ, וע"כ כתב בגידון דידני' שהי' מקצת הגדר על דבר שאינו שלו דלא חל מעיקרא דלש"ל עי"ז שיהי' בטל פולו ואין להקל פלל מטעם זה עיי"ש: ז) ולענ"ד אין הדברים מוכרחים דהנה בנ"צ סביב הש"ע יו"ד סי' רכ"ט הק' על השעה"מ ממשנה מפורשת בנדרים (כ"ה) ראה אותם אוכלים תאנים כו' ובש"ע סי' רל"ב סעי' ז' דכיון שפטל הגדר אצל אביו ואחיו בטל גם אצל אחרים, ותירץ דשאני התם שתלוי רק ברצון שאם הי' רוצה מתחלה לאסור אף על אביו ואחיו הי' אפשר לחול משא"כ היכי שלא הי' באפשרי שיחול על פולו, ולפי"ז י"ל בנדון המהרש"ם וכן בנ"ד שמה שלא חל הגדר על בגדי אשתו הוא רק משום שהי' הגדר בלא דעתה ורצונה ובאם הייתה מרוצה על זה הי' הגדר חל בכה"ג י"ל דדמי למתני'

דְּרָאָה אוֹתָם אוֹכְלִים תְּאֵנִים דְּאֶמְרֵי נֶדֶר שְׁבִטְל מְקַצְתוּ בְּטַל כְּלוּ וַיֵּשׁ דְּמִיּוֹן לְזֶה בְּתוֹס' סוֹפָה (ל"ג) ד"ה בְּאֲשִׁירָה דְּמִנְשָׁה שְׁכַתְּבוּ דְּאִין לְנוּ לְחֻשְׁבוּ דִּיחֻוּי מְחַמַּת שְׂאִינוּ שְׁלוּ, וְהַכֵּן לְעִנְיָן זֶה מַה שְּׁלֵא חָל הַנֶּדֶר מְחַמַּת שְׂאִינוּ שְׁלוּ לֹא חֻשְׁבוּ דִּיחֻוּי מְעִיקָרוּ וְהוּ"ל לְמִימַר נֶדֶר שְׁבִטְל מְקַצְתוּ בְּטַל כְּלוּ: ח) בְּאֶמְנָה כְּבָר נִתְעוֹרְרָתִי מַח"א רֵאִי לְהַשְׁעָה"מ מִש"ס זְבָחִים (ק"ג) דֹּא"ר יִנְאִי פְּרִט לְמִתְפִּיס עוֹלָה לְבָה"ב דְּאֶפִּי' לְמ"ד לֹא תִפְסוּ הַנ"מ בְּשָׂר אֶבֶל עוֹר תְּפִיס, וְקִשָּׁה דְּנֶאֱמַר הֶקְדֵּשׁ שְׁבִטְל מְקַצְתוּ בְּטַל כְּלוּ אַע"כ פְּדֻבְרֵי הַשְׁעָה"מ דְּבַכָּה"ג דְּלֹא חָל מְעִיקָרוּ לְש"ל כֵּן, וּלְפִי"ז יֵשׁ רֵאִי דְּאֶפִּי' מַה שְּׁלֵא חָל עַל מְקַצְתוּ הוּא מִשּׁוּם שְׂאִינוּ שְׁלוּ הוּי כְּדִיחֻוּי מְעִיקָרוּ שְׁהָרִי הֵכֵא מַה דְּבְשָׂר לֹא תְפִיס פִּירִש"י שֵׁם מִשּׁוּם דְּשָׁל מִזְבֵּחַ הוּא וְאִין קִנְיֹנְשָׁה חָלָה עָלָיו שְׂאִינוּ שְׁלוּ כו' הָרִי דְּמִשּׁוּם הַחֲסָרוֹן מַה שְׂאִינוּ שְׁלוּ שְׁלֵא חָל הֶהְקֵדֵשׁ ע"ז ג"כ לֹא אֶמְרֵי שְׁבִטְל כְּלוּ.

אַבְל נִרְאָה דְּשִׂאֲנֵי בְּמִתְפִּיס עוֹלָה לְבָה"ב לְכַף לְש"ל הֶקְדֵּשׁ שְׁבִטְל מְקַצְתוּ בְּטַל כְּלוּ, כִּינּוֹן דִּיז הֶקְדֵּשׁ הוּא הַבְּעֵלִים שְׁל קְדָשֵׁי בַה"ב וְגַם שְׁל קְדָשֵׁי מִזְבֵּחַ, דֹּאע"ג שְׁכַתְּבוּ הַתוֹס' חוֹלִין (קל"ח:ח) ד"ה יִצָּא גִזְזָר לֹא שִׁינָף אֶלָּא בְּקַבָּה"ב אֶבֶל בְּגַמ' תְּמוּרָה (ח) מְקַשֵּׁי לְגַבֵּי קְדָשֵׁי מִזְבֵּחַ לִיתֵי גִזְזָר וּלְשִׁקְלֵי' גַם בְּתוֹס' פְּסָחִים (מ"ו) דְּרַק בְּקַבָּה"ב בְּאִתֵּי לִיז גִּזְזָר ל"מ שְׂאֵלָה וְעַתוּ"ס פְּרִיתוֹת (י"ג) אֶבֶל בְּנַמ"י יְבָמוֹת (פ"ח) פְּתַב דְּגַם בְּקְדָשֵׁי מִזְבֵּחַ ל"מ שְׂאֵלָה בְּאִתֵּי לִיז גִּזְזָר, וְא"כ דְּחַד בְּעֵלִים הוּא יֵד הֶהְקֵדֵשׁ בְּקַבָּה"ב וְקַמ"ז ע"כ לְש"ל דִּיעֲכַב רְשׁוֹת הֶהְקֵדֵשׁ שְׁל מִזְבֵּחַ מַה דְּלֹא חָל נִדְרוּ עַל הַבְּשָׂר לְחֻבְתוּ עֲצָמוּ שְׁעִי"ז יִפְסִיד רְשׁוֹת הֶהְקֵדֵשׁ שְׁיֵהָי' בְּטַל כְּלוּ וְלֹא יְחוּל נִדְרוּ גַם עַל חֶלֶק קַבָּה"ב אֶבֶל בְּבְעֵלִים מִיּוֹחֲדִים כְּמוֹ בַנ"ד דְּלֹא חָל מְקַצְת הַנֶּדֶר עַל בְּגָדֵי אֲשֵׁתוּ שְׂאִינָם שְׁלוּ נֹאמַר שְׁפִיר דְּנֶדֶר שְׁבִטְל מְקַצְתוּ בְּטַל כְּלוּ וְלֹא יְחוּל גַם עַל מְלַבּוּשֵׁי עֲצָמוּ: ט) וְעַכ"פ דְּמַהֲנֵי צַד הֵיִתֵר זֶה דְּחֻזֵי לְאַצְטְרוּפֵי לְהַתִּירוּ שְׁל הַגַּהֲמ"ר וְהַרְמ"א בְּסִי' רַנ"ט שְׁיִכּוּל לְתַת שׁוּמַת דְּמִיָּהָם עַפ"י ג' בְּקִיָּאִים בְּשׁוּמָא וְכִמוֹ שְׁכַתְּבָתִי דְּזֶה גּוֹפֵא מְצוּה שְׁיִתְחַלֵּק לְמְרֻבִּים, וְעִינָן ג"כ מִהַרְש"ם ח"א ס' מ"ט מ"ש בְּדֻבְרֵי הַגַּהֲמ"ר שְׁע"כ יְכוּל לְתַת דְּמִיָּהָם שְׁיִכּוּל לְשַׁנּוֹת לְדַבֵּר מְצוּהָ כְּמוֹ טה"ע בְּצִדְקוֹת שְׁל בַה"ע דְּלִפִּי"ז לְשִׁי' ר"ת וְהַרְבֵּה רֵאשׁוּנִים דְּבַה"ע יְכוּלִים לְשַׁנּוֹת אִפִּי לְדַבֵּר הַרְשׁוֹת הַכ"נ יְכוּל הֵיִחִיד לְשַׁנּוֹת וְדו"ק, גַם בְּשׁו"ת ב"א הַנ"ל הֶעֱתִיק מִשׁו"ת שְׁבו"י הַנ"ל וְנ"ל הָרִי יְכוּל לִתְמוֹן הַחֲפִץ לְעַנֵּי לְקִיָּים נִדְרוּ וְיִחְזוֹר וְיִמְכַרְנוּ לוֹ וְיִמִּי יִמְחָה בְּיָדוֹ עַכ"ל, הַגַּם שְׁלֵא מְצִאתִי לְשׁוֹן זֶה בְּשׁו"י עַכ"פ יֵשׁ עֲצוֹת מְסַפִּיקִים לְהַתִּיר: יִדִּידוֹ דוּש"ת.

סִימָן עַט ב"ה ג' דְּסְלִיחוֹת תְּרַפ"ד. כְּבוֹד הָאֲבָרָה הֶחֱרִיף וּמְוַפְלָג מו"ה דוֹד לְאַנְגְּרָאק נ"י מִק' קְרֵאָקָא: מְכַתְּבוּ קַבְלָתִי בְּזוֹ הַשְּׁעָה וְאִין הַזְמַן גּוֹרֵם לְעַנְיָנִים אֵלוּ מְלִתִּי דְלִיתִי בְּשִׂאֵלָה גְּחוּצָה, בְּנֶדֶר לְלַמּוֹד דָּף אֶחָד אִם יְכוּל לְפָרוֹעַ בְּדָף קֶצֶר, הָרִי מְתַנֵּי דְמִנְחוֹת (כ"ז) הָרִי עָלֵי עוֹלָה יְבִיא כְּבֶשׂ פָּחוֹת שְׁבַעוֹלוֹת וְתוֹס' ב"ק (ע"ח:): דְּנוֹדֵר עֲצָמוּ פְּשִׁיטָא דְּמַצֵּי פְטֵר נְפִשָׁי' אִי לֹא בְּעִי לְמַעַבְד מְצוּהָ מִן הַמְּוַבְחָר, וּבְנִזִּיר (כ"ג) נָהִי דְלֹא עֲבִיד מְצוּהָ מִהַמְּב"ח מְצוּהָ מִיָּהָא קַעְבִּיד, וּבְפִירִש"י מְעִילָה (י"ט) ד"ה מְכַדֵּי עֵי"ש, וּבְאַמַּת לֹא כָּל עַנְיָנֵי מְצוּהָ מִן הַמְּוַבְחָר שְׁוּוֹי עֵינָן מְנַחוֹת (מ"א) עֲנִישִׁיתוּ אַעֲשֶׂה וּבְתוֹס' שָׁם (מ') ד"ה סְדִין דְּקֵאִי לְעַנְיָן מְצוּהָ מִן הַמְּוַבְחָר וְא"כ תְּקַשֵּׁי בְש"ס ב"ק (ע"ח) לְמָה לֹא יְכוּל לֹאמַר מְצוּהָ מִן הַמְּוַבְחָר בְּעִינָא לְמַעַבְד אַחַר שְׁמַצִּינוּ כְּאִן דְּעַנְשִׁינוּ ע"ז בְּעִינָן רִיתְחָא, אָף אִין כָּל עַנְיָנֵי מְצוּהָ מִהַמְּב"ח שְׁוּוֹי, וְעִינָן מְנַחוֹת (צ"ט) אִפִּי לֹא שְׁנָה אֶלָּא פְּרָק אֶחָד קִיָּים מְצוּהָ לֹא

ימוש ולא חילק בין פרק גדול או קטן והכ"נ בדר, ואין זה ענין לדר ס"ת במס' סופרים פ"ב וט"ז סי' ער"ה סק"ח ובמה שהעיר בס' אור המאיר סי' ע"ה לענינו, וענין מ"ש בג"פ סי' קכ"ה סקמ"ג מסה"ת דספר הוא י"ב שיטין דכ' זה ספר שג"כ אין לו ענין לנ"ד, ויפה כתב ר"מ בזה מאו"ח סי' תקס"ח שמי שנדר להתענות סף תעניתים יכול לדחותם עד ימות החורף ובב"י שכ"כ בהגה"מ והוא מהא דב"מ סו"פ א"נ כל ימי גריד אהד ול"א שפא יום אהד ארוף והשני קצר דמזה נלמד בנדר להתענות שיכול לפרוע ביום קצר והכ"נ לנ"ד וז"פ: בברכת התורה.

סימן פ.

ב"ה א' צו תרצ"א. שוכט"ס לכבוד ידידי הרב הגאון הררי ובקי כש"ת מו"ה אלכסנדר קטן נ"י אבד"ק זלאזיטץ יע"א [כעת הוא מחו' חותן בני הה"ג נ"י]: ע"ד השאלה בתינוק בן ח' חדשים שנמשך העור ונדבק היטב סביב החוט הגבוה עד שאין נראה פלל החריון והחוט אפי' בשעת קישוי וכפי דברי המזהל ברור אצלו שהי' נימול פהלקתו שהי' החריון והחוט מגולים יען שלשה ימים אחר המילה נקרא לבית הנימול מחמת שחזר העור לכפות את החוט ע"כ תקנו ונתקו למעלה כדין שיהיו מגולים החריון והחוט רק זאת ספק אצלו אולי לא חתף כל עור הערלה רק מקצת ותיקו השאר ע"י פריעה: א) הנה לכאו' לפי המבואר בש"ע סי' רס"ד דבנימול פהלקתו וגם עתה נראה שליש העטרה לדברי התה"ד א"צ למולו שנית ולא דוקא שליש העטרה רק אפי' מקצת עטרה וכמו"ש הח"ס סי' רמ"ח וא"כ לפי שיטת חכם הספרדי שהובא בב"י ושא"י שם דכל הבשר שבראש האבר נקרא עטרה הרי גם הבשר שבראש האבר נראה בשעת קישוי ואף ששיטת הבכ"ו"ש (שבת קל"ז) אינו פן רק דהחוט הגבוה לבד הוא שנקרא עטרה מ"מ כתב בשו"ת ב"ש סי' קט"ו דבכה"ג שפכר נימול פהלקתו דעכ"פ הוי רק דרבנן שוב הוי סדר ובשו"ת אדב"ע באבני זכרון כתב לתמונה ע"ד הבכ"ו"ש וכת"ה האריף ג"כ למעניתו בזה בטו"ט והביא משו"ת אמרי יושר ח"ב סי' כ' מהרש"ם ח"א סי' כ"ז ואבני מר בזה: ב) אמנם דא עקא עפ"י שו"ת מהר"ם שיק סי' רמ"ה שייצא לדון בנדבך החדש דדוקא בקטן המסורבל בבשר שזה מכסה את העטרה בכה"ג רק מדרבנן צריף לתקן ואם נראה שליש העטרה סגי וכלשון המשנה שבת (קל"ז) אם הי' בעל בשר מתקנו מפני מראית עין ובגמ' דאמר שמואל קטן המסורבל בבשר כו' אבל כשחזר העור למקומו וכיסה את העטרה הוי פלא נימול פלל וצריף למוהלו מה"ת ובשו"ת מהרש"ם ואמרי יושר הנ"ל קיימו לראיות המהר"ם שיק והחזיקו בשיטתו להחמיר בכה"ג היכי דאפשר א"כ לפי"ז גם בנ"ד פן: ג) והנה פעין חידוש הנ"ל כתב הט"ז סי' רס"ד דהיכי שלא נימול רק שנולד מהול ואח"כ נתפסה העטרה שיהי' צריף למולו מה"ת והשאג"א סי' נ"ה הק' ע"ז מיבמות (ע"א) גבי זכרים דאיתגהו בשעת אכילה וליתנייהו בשעת עשי דמשפחת בכה"ג, גם ביבמות (ע"ב) דמותיב לר"ה פי לימא כתנאי אי משוה דרבנן וקשה דהו"ל לאוקמי בכה"ג דהוי משוה מה"ת ולפי"ז לכאו' הני תיובתי של השאג"א הדרו ג"כ על חידושו של המהר"ם שיק דלוקמי בכה"ג במשנה שלא ע"י בשר דהוי מה"ת אבל פבר הרגיש בזה המהר"ם שיק עצמו שם ברמז וילתרן דכה"ג גם בשעת עשי הי' פערל וכן לא הי' נקרא כה"ג משוה דזה ערלתו דמעיקרא והיינו משום דמה דאמרי דצריף למולו שנית מה"ת הוא משום דאיגל"מ שלא נימול פראוי שהרי הי' עומד לתזון

וילכסות העטרה א"כ גם בשעת עשי' לא הי' נימול וכן אין עליו שם משוה וכמו"ש פן גם במהרש"ם מ'דנפשי': ד) אמן נחזי בעיקר ראית המהר"ם שיק, ראוי האחת (משבת קל"ג) דאין עושין בשבת חלוק לכתחילה ופירש"י לדחוק למטה שלא יחזור העור לכסות את הגיד ואס"ד דגם בחזר וכיסה אין פאן ערלה מה"ת איך ס"ד לחלל שבת ע"ז וכתב באמרי ינושר לדחות הראי' מלבד שראיה בכוננת רש"י לא מטעם דל"ה מילה רק דספנתא הוא פשוט העור ומכסה את מקום הנימול ועוד שהרי התפשט שייחזור העור ויכסה עכצ"ל שהוא על עור הפריעה דאי על העור החיתוף הרי בידו לחתוף פל העור פדין שלא יהי' מה לחזור ולגבי עור הפריעה כתב במהר"ם שיק עצמו בתשו' שני' בס"י רמ"ו דא"צ למול מה"ת עכ"ד: ה) והנה לא הי' נצרך להקשות משום זה שבידו לחתוף פל העור רק דכבר כתב החכ"א והפ"ת בשם חמו"ד דלא סגי לחתוף מקצת הערלה והשאר יעשה ע"י הפריעה רק דצריך לחתוף פל בשער הערלה ובח"ס רמ"ח ובד"ח ח"ב פתבו דסגי שיהי' גמול ע"י הפריעה אבל מלשון פירש"י שבת קל"ז ד"ה אם הי' בעל בשער כו' לאחר שחתף הערלה פולה נראה דס"ל דצריך לחתוף פל בשער הערלה וכן הוא לשון פירש"י שבת (קל"ג): גבי ציצין המעפבין את המילה עיי"ש ובמהר"ם שיק הנ"ל בזה, וא"כ לשי' רש"י עצמו הא דצריך חלוק שלא יחזור העור על פרוחו הפונה על עור הפריעה דוקא ובה"א"צ למולו מה"ת לתשו' שני' של המהר"ם שיק ועל פרוחו פוננת רש"י רק משום ספנתא פנ"ל: ו) ובראי' הב' מדלא נקטו במשנה וברייטא (שבת קל"ז) רק בבעל בשער משום מראית עין ולא קמ"ל רבותא טפי כשעור החיתוף חזר למעלה וכיסה העטרה וראי' זו תפס באמרי ינושר לעיקר ולענ"ד שגבה להבין מה זו ראי' שהרי במשנה זו דאם הי' בעל בשער מתקנו מפני מראית עין שפירש"י מתקנו באזמל וכתב בנקה"כ דגם רש"י ס"ל כהר"ם דבנראה מהויל מתקנו לעור שחזר בלא חיתוף כ"א שידחוק העור לאחורו רק דרש"י מפרש המשנה דמייירי בשעת מילה אם נראה כאילו אותו בשער חופה את הגיד מתקנו ומשפע באזמל אותו עובי ולפי"ז אין ראי' פלל מה דלא נקט במשנה כשעור החיתוף חזר למעלה פיון דהמשנה לא איירי פלל בחזר אחר שנימול רק דבשעת מילה נכסה הגיד בבעל בשער וממילא ניחא ג"כ בגמ' דנקט שמואל קטן המסורבל בבשר אע"ג דשמואל איירי בדין חזר אחר שנימול מ"מ מכיון שהעמיד שמואל דבריו על המשנה אם הי' בעל בשער נקט גם איהו מסורבל בבשר: ועוד דהרי במתני' (לעיל קל"ג) תנינן ואין עושין לה חלוק לכתחילה אבל פורף עלי' סמרטוט ופירש"י פדי שלא יחזור העור לכסות את הגיד וא"כ בין אם הפונה שלא יחזור חתוף בשער הערלה או שלא יחזור עור הפריעה פנ"ל עכ"פ שעושין תקנה שלא יחזור ויכסה את הגיד וא"כ לכה שפיר לא נקט שמואל בדין חזר העור אחר שנימול פיון שעושין תקנה לזה שלא יחזור ומלתא דלא שכיחא הוא שייחזור וז"פ: ז) והשתא באופן שנסתלקו ראיות המהר"ם שיק אמינא לענ"ד ראי' להיפוך דמפי חזר העור וכיסה א"צ למול מה"ת והוא מפני רש"י לענ"ד במלתא פ' בא בכתוב ומלתא אנתו אז יאכל בו להביא את שנתקיימה בו מצנת מילה אפי' שעה אחת אפי' שחזר הבשר וחפה העטרה אינו מעכבו לאכול בפסח ולא בתרומה ע"ז נמנו רבותינו בלוד ואמרו אינו חוצץ עכ"ל, הרי דאפי' בשער הערלה שחזר אחר שעה אחת שנימול כהלקתו א"צ למול מה"ת, דמה"ט אוכל בפסח ותרומה והקא נדאי לא איירי כ"א בבשר הערלה שחזר ולא בבשר המסורבל כמשמעות הלשון.

וגם דבבשׁר המסורבל לא ס"ד כלל שיהי' חוצץ רק דאיירי בבשׁר ערלה שחזר וחפה
ואפי' נדבק בגיד סד"א שחוצץ קמ"ל דאינו חוצץ והיא ראי' גדולה ועצומה: ואיבעית
אימא סברא במ"ש המהר"ם שיק דמשום שהי' עומד לחזור איגל"מ למפרע שלא נימול
פראוי וכ"ת הביא מתשובת הרב הגאון אבד"ק פראבוזנא נ"י שכתב לפלפל בזה משום
דלא קי"ל כר"ש בכל העומד כו' הנה אי משום הא י"ל עפימ"ש הח"ס ביו"ד סי' רנ"ו
גבי דיו שנתאדמה דהיכי שעומד לכך בלי מעשה לכאו' אמרי' כל העומד וכ"ה בח"ס
אע"ז סי' י"ז בדין פצו"ד שפבר הי' עומד לינטל מחמת חולי וראיתי בחק"י אע"ז סי' ג'
שהקשה ע"ז מהא דירקות שסופן לייבש תוך ז' דהסופה פסילה רק דרבנן והפוסלים
מה"ת הוא רק מטעם סופה שא"ר לשבעה וכבר פתבתי במק"א דבמחכת"ה אשתמיטתי
ש"ס מפניך (עירובין ק') אלא ע"כ נעשית צילתה מרובה מחמתה ופירש"י דהא רואין
הוא דקאמר ולא שקילנא מינה מידי עכ"ל מבואר דמשום רואין פאילו נטל הוא רק
בכח ולא בפועל שע"ז לא יהי' צילתה מרובה והכ"נ בירקות שסופן לייבש נהי דאמרי'
רואין מטעם כל העומד אפתי צילתה מרובה הוא ודוק אבל לשאר דברים יתכן שפיר
סברת הח"ס דבעומד להיות ממילא לכ"ע אמרי' כל העומד ועיין סופה (ל"ג) אדנמות
כשחורות דמי ופירש"י דסופן לשחר כשיתייבשו ופסחים (פ"ד) בגידין שסופן להקשות
וברכות (ל"ו) שמואל אמר קורא שהנ"ב הואיל וסופו להקשות וב"ק (י"ז) בתר מעיקרא
אזלינן וכהנה דמיונות הרבה בש"ס, והכ"נ י"ל משום שסוף בשר הערלה להיות דבק
ממילא איגל"מ ל שלא נימול פראוי, אבל מטעם אחר י"ל דל"ה זה עומד לחזור ולדבק
שקרי אם הי' עושה העצה של המשנה להיות פורץ עליו סמרטוט לא הי' חוזר ועוד
שקרי במתני' דמקנאות פ"י ה"ה בידות הכלים שהן ארופות ועתיד לקצצן אליבא דת"ק
מטביל עד מקום מדה דמה שעומד לקצצן פקצוץ דמי וא"צ טבילה וא"כ הכ"נ לגבי
בשר הערלה אדרבה אמרי' דהוי עומד ליחתך משום מצנת מילה ועיין תוס' חולין (ע"ג)
ד"ה חבורי אוכלים ובמתני' פי"ב דכלאים דבגד תפור בכלאים אינו חיבור להזאה משום
האיסור ובתוס' עירובין (ל"א) לגבי בונין בחול דחשיב עומד לתלוש ורשפ"א קידושין
(נ"א) בלחמי תודה בהקדיש חציו דהוי כפרוסה וא"כ ה"א דאדרבה אמרי' שבשׁר
הערלה עומד ליפרד ואיך א"כ תזיל בתר איפקא לומר דכיון שחזר אח"כ וכיסה את
העטרה משום זה איגל"מ שהי' עומד לדבק ודמיון לזה מ"ש הש"ף ביו"ד סי' נ"ה דלגבי
אבר המדולדל לש"ל אי' דבוק דהוא תרתי דסתי' וא"כ נראה גם מצד הסברא דאף
שחזר עור הערלה וכיסה העטרה לא נאמר בזה כל העומד וא"צ למול מה"ת: ט) איברא
דלכאו' הרי במתני' דמקנאות הנ"ל פליגי אי עומד לקצצן פקצוץ דמי וא"כ אדרבה עפ"י
סברא זו יש לשדות נרגא בראייתי לעיל מן המכלתא שקרי ידוע שי' הרמב"ן הובא בב"י
יו"ד סי' רס"ח דגר שטבל קודם ששל מהני בדיעבד גם ביבמות (מ"ו) ס"ל לר' יהושע
דגר שטבל ולא מל הר"ז גר וא"כ ש"מ דהערלה ל"ה עומד ליחתך ע"י המצנה דאל"כ
איך יועיל הטבילה קודם המילה הא הערלה חוצץ ועיין שו"ת הר"ב ח"ב סי' ק"ל שהעיר
כן שיהי' הערלה חוצץ וא"כ דל"ה עומד ליחתך שוב הדרא סברת המהר"ם שיק דבחזר
וכיסה אמרי' דאדרבה הי' עומד לחזור ולדבק, ולפי"ז אין ראי' מן המכלתא משום דמה
דמני במכלתא דחזר וחפה אוכל בפסח ותרומה אולא לשיטתה בסיומא דמלתא שם דאמר
גמנו רבותנו בלוד ואמרו אינו חוצץ משמע דדוקא התם שפבר נימול פהלכתו אלא שחזר

וּחִפָּה אֶת הָעֵטֶרָה בְּכַהֲ"ג ל"ה חֲצִיצְהָ אָבֵל בְּלֹא מֶלֶךְ כָּלֵל בְּאַמֶּת חוֹצֵץ מִשׁוּם שְׁהֶעֱרְלָה עוֹמֵד לְקַצֵּץ וּא"כ דְּשִׁיטַת הַמַּכְלֵתָא דְמַקְרִי עוֹמֵד לְקַצֵּץ לְכַף שְׁפִיר תַּנִּי ג"כ דְּאוּכַל בְּפִסְחָ וּתְרוּמָה וְלֹא אָמְרִי אַגְל"מ שְׁהִי עוֹמֵד לְחִזּוֹר וּלְחַפּוֹת מִשׁוּם דְּהוּא תַּרְתִּי דְסִתְרִי כְּנ"ל (וְדוּק: י) אָבֵל בְּאַמֶּת ז"א דַּא"כ תַּמוּהָ שִׁי הֶרְמַבְּ"ן הַנְּ"ל דְמַהֲנִי בְּדִיעֵבַד טְבִילָה קוֹנְדָם הַמִּילָה שְׁהוּא נֶגֶד הַמְבֻנְאָר בַּמַּכְלֵתָא וְרֵאִיתִי בַס' מִצַּפ"א ח"ב ס' ל"ה שְׁהֶעִיר כֵּן אָף נִרְאָה דַל"ק כָּלֵל דְלֹא אֲתִי הַמַּכְלֵתָא לְמַעוּטֵי דְבְּלֹא מֶלֶךְ שְׁיִהְיִי חוֹצֵץ רַק דְּאֶדְרַבָּה בְּזָה פְּשִׁיטָא לֵן דְּאִינוּ חוֹצֵץ דְּהוּי גּוּף אֶחָד רַק דְּאֶשְׁמַעֲיֵנוּ רְבוּתָא בְּנִתְקַיְימָה לֹו מְצֻנָת מִילָה שְׁעָה אַחַת שְׁכָבֵר הִי נִפְרַד בְּשֵׁר הָעֶרְלָה דַל"ה עוֹד פְּגוּף אֶחָד סַד"א בְּחִזּוֹר וּחִפָּה שְׁיִהְיִי חוֹצֵץ קַמ"ל דְּאִינוּ חוֹצֵץ: יא) וְיֵשׁ לְהַסְבִּיר דְּהִנֵּה בַקו' הַתּוֹס' חוֹלִין (ע"א) לְגַבֵּי יְדוּת הַכְּלִים שְׁעִתִּיד לְקוֹצֵצוֹן שְׁהֶקְשׁוּ דְלִהּוּי חֲצִיצְהָ וְהַר"ש תִּי דְבְכָלִים ל"ב רֵאוּי לְבִיאַת מִים אָבֵל הַמְרַדְכִי פ"ב דְּשִׁבּוּעוֹת וּבַאו"ז ה' נִדָּה תִי מִשׁוּם דְּבְלוּעַ הוּי וְהַתּוֹס' שְׁלֹא נִיחָא לְהוּ לְתַרְץ כֵּן מִשׁוּם דְּבְלוּעַ ל"ש כ"א בְּבַע"ח כְּמִבְּנָאָר בְּמַתְנִי דְכָלִים (פ"ט מ"ה) וְעֵינֵן מ"פ יו"ד ס' קצ"ח בְּזָה וּלְפִי"ז הָא תִינַח לְגַבֵּי יְדוּת הַכְּלִים מִשֵּׁא"כ הֵכָא לְגַבֵּי גַר שְׁטַבֵּל שְׁפִיר אִינוּ הָעֶרְלָה חוֹצֵץ אָף שְׁעוֹמֵד לְקַצֵּץ מִשׁוּם דְּבְאַדָם שְׁפִיר הוּי בְלוּעַ לַכ"ע וְע"כ פְּשִׁיטָא לְהַמַּכְלֵתָא דְבְּלֹא נִימּוּל כָּלֵל אִינוּ חוֹצֵץ רַק בְּמֶלֶךְ שְׁכָבֵר הִי מְגוֹלָה וְחִזּוֹר וּחִפָּה סַד"א שְׁחוֹצֵץ דְלֹא מַקְרִי יוֹתֵר בְלוּעַ קַמ"ל שְׁאִינוּ חוֹצֵץ וְנִכּוֹן מְאוּד, וּמַעֲתָה שְׁהֶעֱלִינוּ דַלכ"ע אִינוּ הָעֶרְלָה חוֹצֵץ בְּטְבִילָה וּמִשׁוּם דְּבְלוּעַ הוּי אָבֵל מ"מ מַקְרִי עוֹמֵד לְקַצֵּץ א"כ נִסְתַּיְימָה רֵאִייתִי מִהַמְפּוֹרָשׁ בַּמַּכְלֵתָא דְאַפִּי בְּחִזּוֹר עוֹר הָעֶרְלָה וּחִפָּה א"צ לְמוּל מַה"ת וְגַם הַסְּבָרָא הַנְּ"ל קַיְימָת דְכִינּוֹן שְׁעוֹמֵד לְקַצֵּץ א"א לּוֹמֵר דְבָר וְהִיפּוּכוּ שֵׁאֲגַל"מ שְׁהִי עוֹמֵד לְחִזּוֹר וּלְדַבֵּק וְדוּק וְנִרְאָה שְׁהַדְבָר מְפּוֹרָשׁ בְּמַהֲרִי"ל סוּף ה' מִילָה הָעֵתִיקוּ בְּנִקָה"כ מַעֲשֵׂה בְּנַעַר כֵּן שְׁנָה שְׁשָׁבָה עוֹר הַפְּרִיעָה לְמִקּוּמָה בְּהִיכִי שְׁקַצַּת הָעֵטֶרָה מְגוֹלָה א"צ לְמוּלוּ שְׁנִית עֵי"ש: יב) וְהִנֵּה בְּשׁו"ת ב"ש ס' קט"ו כְּתַב מְפּוֹרָשׁ דְּאַף בְּנִדְבַק הֵיטֵב ל"ה אֶלָּא מְדַרְבְּנָן וּכ"ת הִבִּיא ג"כ מְסִידוֹר הַגָּאוֹן יַעֲבֹץ וְסִידוֹר הַגָּאוֹן מְלִיסָא ז"ל וְשׁו"ת בִּי"צ שַׁכ"כ גַּם מַה שְׁבִשׁו"ת אָמְרִי יוֹשֵׁר הַנְּ"ל רָצָה לְנַעֲוֹץ חִידוּשׁוֹ שֶׁל הַמַּהֲרִ"ם שִׁיק בְּדַבְרֵי הַכ"מ פ"ב מַה' מִילָה שְׁכַתְּבַת וְהָא דְאִינוּ מַעֲכָב מַה"ת הֵינּוּ בְּכַעַל בְּשֵׁר אָבֵל בְּאִינוּ בְּעַל בְּשֵׁר בְּהִדְיָא אָמַר וְאִינוּ אוּכַל בְּתְרוּמָה דְּמִשְׁמַע מַה"ת עַכ"ל שְׁלַכְאוּ אִין פִּירוּשׁ לְדַבְרִים רַק שְׁיִהְיִי הַפְּנוּנָה בְּנִימּוּל כְּהִלְכָתוֹ וְחִזּוֹר אַח"כ וּחִפָּה אֶת הָעֵטֶרָה דְּבַכָּה"ג צְרִיף לְמוּל מַה"ת, הִנֵּה מְלַבֵּד שְׁהַגָּאוֹן הַמַּחְבֵּר שָׁם כְּתַב לְסִתּוֹר פִּי זֶה בְּלֵאָה"כ הֵלֵא הַכ"מ כְּתַב זֶה אֲמַתְנִי דְשַׁבַּת (קל"ז) הַנְּ"ל אִם הִי בְּעַל בְּשֵׁר מְתַקְנֵנוּ מִשׁוּם מְרֵאִית עֵין שְׁהוּא מְקוּרוּ שֶׁל הַר"מ שָׁם לְדַעֲתוֹ וּכְבָר כְּתַבְתִּי דְלִפִּי פִירַשׁ"י אִיירִי הַמְשַׁנָּה בְּשַׁעַת מִילָה וּא"כ אִין לְדִיִּיק מִמַּתְנִי בְּזָה: יג) וְגַם בְּמַהֲרִ"ם שִׁיק עֲצָמוּ סִיִּים דְכָל זֶה אִם הָעוֹר שֶׁל עֶרְלָה אוּ שֶׁל פְּרִיעָה חִזּוֹר לְמַעֲלָה כְּמוֹ שְׁהִי מַעֲיָקְרָא אָבֵל אִם הָעוֹר שְׁחִזּוֹר קְצוּתֵיו נִשְׁאַרוּ מִתְחַתֵּיו רַק שְׁנַעֲשֵׂה הָעוֹר דְּלִמְטָה מְדוּלְדָל וְרַפּוּי וְעִי"ז חִפָּה מְקַצַּת הָעֵטֶרָה נִרְאָה דְּהוּי בְּכָלֵל קִטְוֹן מְסוֹרְבָל, וְנִרְאָה סְבָרְתוֹ דְּרַק בְּחִזּוֹר הַכָּל לְמִקּוּמוֹ הֵרֵאשׁוֹן אָמְרִי שֵׁאֲגַל"מ שְׁהִי עוֹמֵד לְכַף וְכַה"ג דְּאָמַר בְּשַׁבַּת (ל"א) אֶלִיבָא דַר' יוֹסִי דְבַעֲי סוֹתֵר ע"מ לְבָנוֹת בְּמִקּוּמוֹ דְּנוֹקָא מִשֵּׁא"כ בְּכַה"ג שְׁעוֹר הָעֶרְלָה לֹא נִמְשָׁף עַד לְמַעֲלָה כְּמַקְדָם לַש"ל דֵּאֲגַל"מ שְׁהִי הַמִּילָה ע"י לְחִזּוֹר וּלְכַסּוֹת ע"י כָּל הָעוֹמֵד כִּינּוֹן דְּהוּי שְׁלֹא בְּמִקּוּמוֹ, א"כ בְּנ"ד עִפִּי"ד הַמוּהֵל שְׁכַפְּנָרָה לֹא חִתַּף כָּל בְּשֵׁר הָעֶרְלָה רַק מְקַצַּת וְהַשְׁאָר ע"י פְּרִיעָה וְעַכ"ז לְפִי צִיּוֹר הַשְׁאָלָה לֹא חִזּוֹר

ונמשך העור עד למעלה לכסות את הבשר שבחוט העטרה רק שהגיע העור לכסות את החוט הגבוה א"כ הרי לא ישב למקומו הראשון ובכה"ג גם למתק"ם שיק א"צ למולו כ"א משום מראית עין ובכה"ג שגראה מקצת מן העטרה א"צ פלום, זה הנלע"ד, אף מפני שאני פותח בנחיצה רבה מטרדת הימים בלא עיון הראוי ומפני שיש בדברי קצת נטי' מדברי הגאונים המחברים בספריהם הנ"ל לכן למעשה מה טוב אם ירצה לצרף עוד רב מובהק לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא רק אפי' אם כ"ת בעצמו ישים עיון בדברי וימצאם נכונים למרפז ההלכה, וכאשר גם הרב הגאון מפראבוזנא פבר השיב להקל בזה יוכל לצרף גם דעתי הענ' עפ"י שיוכיחו הדברים הכתובים פאן: יד) בשולי המכתב יש לי להעיר במ"ש האו"ז הגדול ה' מילה הביאו במהרש"ם ח"א סי' כ"ז דאם משך הערלה בינדים למול מדרבנן אפי' אם נראה מהול כשמתקשה, וק"ל מירושלמי פ' הערל דפליגי במשנה שאינו אוכל בתרומה מ"ד משום קנס ומ"ד גזירה גזרו, מה נפק מן ביניהון משך לו אחר ערלה או שנמשכה מאיל' אין תומר קנס אין פאן קנס כו' מבואר דלמ"ד משום קנס הא דאר"ה ביבמות (ע"ב) דמשוך אין אוכל בתרומה היינו רק במשך עצמו בינדים ונהרי מבואר התם דרק בלא נראה מהול הוא שצריך למול כדאמר שם ומדבריהם גזרו עליו מפני שגראה כערל וכן הר"מ בפ"ז מה' תרומות הי' כתב שצריך למול עד שיראה מהול וכן הוא בגמ' דשבת (קל"ז) לגבי קטן המסורבל בבשר דדוקא באינו נראה מהול צריך למולו ולדברי האו"ז הרי בכה"ג דאמר ר"ה שאינו אוכל בתרומה אליבא דמ"ד בירושלמי דאיירי על פרחו במשך בינדים א"כ אפי' בנראה מהול הי' צריך למולו וצ"ע: טו) גם ק"ל עפ"י דירושלמי הנ"ל ביבמות שם דפריך לר"ה מדתניא דמשוך ונולד כשהוא מהול אוכל בתרומה, ולהך מ"ד בירושלמי משום קנס מאי מקשה דלמא ברייתא במשוך מאליו שע"כ תני לה ביחד עם טומטום ונולד מהול שהוא דבר הבא מאליו לכה שפיר תני שאוכל בתרומה דליכא משום קנס וצ"ע.

כן ראיתי בשו"ת מהרש"ם ח"ה סי' י"ט דלמ"ש הר"מ בפיה"מ אבות פ"ג במושך ערלתו היינו מפר ברית דנקט ר"א המודעי שם וא"כ מוכח מסנהדרין (צ"ט) דיש בו פרת. ולפי"ז צ"ל הא דיבמות (ע"ב).

(דמשוך דרבנן היינו באינו מושך במתפונן אבל במתניתין חייב פרת לרבי והתוס' יבמות (ע"ב) לא ס"ל כפיה"מ ור"י בזה תוס' יבמות (ט.) ד"ה מה ע"ז עיי"ש ובמחכת"ה אשתמיטתי ירוש' הנ"ל דפליגי בזה אי משוך דרבנן איירי במשך בינדים: והנני בזה ידידו דו"ש.

סימן פא ב"ה י"ב אד"ב תרצ"ב ברכות מאליפות יחולו על ראש צדיק הרב הגאון החו"ב סוע"ה פה"ח עה"י כקש"ת מו"ה יצחק צבי לעבאוויטש שליט"א האבד"ק טשאפ יע"א: מן יקרת כגה"ר שהגיעני ש"ה נודעתי כי לא בא לידו במועדו מכתבי בתודה על תשורת ספרו היקר, וכ"ג דנני לכף זכות מרוב טירדא, אבל אין דבר יעצרני מלהפיר טובה לאדם גדול כמו"ב, וכה מלתי אמורה, למרבה העונג הגיענו ספרו "שלחן העזר" ח"ב קר הערך שאנשר פחו וחילו, משמאי קזכו לי, להנות רבים שוחררי תושבי מברכתו אשר ברכו ד', ותודתי אמורה לו מקרב ולב עמוק על מנתו שפרה עלי יגדל ויתנשא כבוד

כפסא תורתו עד כי יבא שילה ויהבית בהבנותו: והנה בימים האחרונים חשתי בעיני ועוד קשה עלי העיון, מלבד רוב הטירדות בימים אלו ע"כ יהיו דברי מעטים.

ע"ד השאלה בס"ת שטענה הסופר בכתיבת שם הוי"ת ש"ב' האחרונה בחשבו שהיא לצורך ה"א האחרונה שפותבין מתחלה רגל ימינו בתואר וי"ו והרחיב אח"כ גגה להשלמת הה"א ואחר שגזפר ושאל הורה לו כ"ג לגרור פל הגג ויתקנו אח"כ לעשותו וי"ו וכן עשה אבל חזר ושאל שספק אצלו אם קידש שנית את השם פמבואר הגם שזוכר שמתחלה חשב שצריך מעתה בתיקונו לקדשו שנית: והנה כ"ג העיר בעיקר הדין המקובל אצל הסופרים דצריך בכה"ג קידוש שני, אמנם שכ"כ בקה"ס סי' י' דאפי' מקצת השם פגון שנתקלקל ויבא לתקנו צריך לקדשו מחדש אבל אפשר רק בס"ת שקרא בו מכבר ונתקלקל וכעת שפא לתקנו צריך לקדש מחדש וכה"ג דמבואר בסי' רע"ו סעי' ג' בכותב ב' שמות והפסיק ביניהם שצריך לחזור ולקדשו, אבל מנ"ל בנתקלקל בשעת פתיכה ומתקנו ע"י גרידה או מחיקה דהוי פעוסק באותו ענין והצריך בזה בטו"ט, איברא שלכאו' יש לדמות קצת למ"ש המרדכי פ"ב דמגילה דס"ת שגמאצא בו פסול אין להפסיק שקורא להביא ס"ת אחרת משום ברכה שאינה צריכה כה"ג דיומא ע' ובט"ז סי' רע"ט הק' ע"ז דלא דמי להא דאו"ח סי' ר"ו דתורמס שגפול דהכא הי' דעת הקורא בשעת ברכה שיהי' נמשכת על השני' אם ימצא פסול בראשונה ובשו"ת חוט השני סי' ס"ג הביאו הפ"ת הק' ע"ז דלש"ל דעת' עלה דמציאא פסול בס"ת לא שכחא, ובכרו"פ סי' י"ט מסתפק ג"כ בבירור על השחיטה ונטרפה אם יכול לשחוט אחרים בלא ברכה דדמיא להא דתורמס דבירושלמי נטל פוגמא ע"מ לברך ונפל ממנו צריך לחזור ולברך וא"כ אף זו כיו"ב דנפל היינו נטרפה עכ"ד, וא"כ יתכן גם בזה שקידש את השם בתחלת פתיכה ונעשה קלוקל בכתיבה די"ל דאזדה קדושתו ול"ה פעוסק באותו ענין פיון שאותו שנתפגון לקדש נפל ואזדא לי' ולא שייך דעת' עלה פיון דפסול בס"ת לא שכיח בכה"ג, וכע"ז דאמר בשבועות (י"ב) שאני אבודין דלא שכיחי דלש"ל לב ב"ד מתנה, וכה"ג דשבת (ט"ז) בהניחם בשעת קישור עבים ונתפזרו וחזר ונתקשרו מס' בטלה מחשבתו כו' והכ"נ באירע קלוקל בכתיבה י"ל דבטלה מחשבתו וצריך לקדשו שנית וצ"ע: עוד פתב כ"ג עפ"י הט"ז יו"ד סי' ס"ט סקכ"ד באשה ששכחה אם מלחה אע"ג דאיכא חזקה דמעיקרא הוי סד"ר ומטעם סירכ' נקט ואתי ונחלקו בזה האחרונים אבל עכ"פ בזה דליכא חזקה דמעיקרא הוי סד"ר דגם בתחלה שצריך לקדש את השם נסתפקו אי הוי מה"ת כמו"ש בפמ"ג סי' ל"ב סקל"ב ובמשנ"ת ה' יסה"ת, ובפרט לקדשו שנית בנתקלקל ודאי ל"ה כ"א דרבנן גם הביא משו"ת טוטו"ד באשה ששכחה אם מלחה ויודעת שהניחה על הדף שיותר יש להקל מפני שפבר עשתה מעשה, רק שי"ל דהכא איכא ג"כ חזקת חיוב לסופר לקדש השם והפוסקים דנו בזה אי חזקת חיוב הוי פחזקת אי וציינן לשו"ת ב"א או"ח סי' נ"ו ומהרי"א מס' י"ז ולהלן ושד"ח מער' ס' אות כ"ו ועוד זתו"ד היקרים, ואמנם שיש לחלק בין מצוה חיובית דרמי אקרקהפא דגברא ובין מצוה לא חיובית פגון דא דלא רמי עליו חיובא להיות סופר ולקדש שה"ק וכה"ג שפירש"י גיטין (מ"ז): ד"ה מדאו' לחלק בין בפורים ומעשר דרק בפורים הוי מצוה דרמ' עליו, ובתוס' פסחים (ל"ח:) ד"ה נאכלין דאפי' בפורים דמשה"כ ל"ה חובה שקבוע להו זמן פיון שאם אין לו פירות לא יביא בפורים ועכ"פ דחיוב של הפותב הס"ת

לקדש השם ל"ה מצוה חיובית דרמי עליו לדון ביה חזקת חיוב: גם יש להעיר עפ"י הר"ש פ"ב דמקנאות דהיכי שציצא כפר מאי דאו' לאי דרבנן שוב ל"ה אתחזיק אי' וא"כ א"נ דקידוש את השם מתחלה לכ"ע ל"ה רק דרבנן מה שצריך לקדשו שנית בנתקלקל, הרי כפר יצא מחזקת חיוב שהי' עליו מתחלה מדאו': באופן בנ"ד שעי"ז שפבר קידוש את השם מתחלה אף שנתקלקלו אח"כ וצריך לקדשו שנית מדרבנן כפר יצא מחזקת חיובו מה"ת שוב לש"ל דאוקי אחזקת חיוב והוי סד"ר להקל, ואפתי יש לדון עפ"י דה"ח או"ח סי' ר"פ לענין נקבע בין דף לדף דמשום קדושת ס"ת דחמירא לא אמרו סד"ר לקולא וענין כ"מ ה' ס"ת פ"י ה"ב ודוק, והארבתי בזה במק"א ואכ"מ וענין ע"ז נ"ב, משום חומרא דעכו"ם מי שוי' רבנן פטומא דאו' או לא: אף בנ"ד יש עוד כמה צירופי היתר מ"ש כת"ה ממ"ש במח"א בהגהות ליו"ד להסתפק דסגי בכוננה לשמה שיודע ומכונן לכתוב שמו של הקב"ה אפי' לא קדשו ובברכי סי' רע"ו כתב שגדחה מדעת הפוסקים, אבל בקה"ס תקירה ט' כתב דמר"מ פ"א מה' תפילין הט"ו ופ"י ה"א מוכח דסגי בכוננה זו וכן הביא משו"ת הש"מ יו"ד סי' נ"ב ד"ה אופן הב' העלה מדברי האלפסי והר"מ דמהני וזה הנקרא לשמה ואפי' העברת קולמס א"צ בכה"ג: גם יש צירוף דברי הט"ז סי' רע"ד דבדיעבד מהני מה שקידוש מתחלת פתיבת הס"ת דכשר אח"כ בכתבו סתם, וענין מהרש"ם ח"א סי' קנ"ו דיש לסמוך ע"ז בדיעבד והביא מתוס' ע"ז כ"ז ד"ה וכי נספר האשפול ה' ס"ת רס"י י"ג ושו"ת מהרי"א יו"ד סי' רס"ט שחזק הדבר ודחה דברי הא"ר שפקפק בזה.

מצירוף כל הטעמים ענ"ד מספמת לכ"ג להכשיר את היריעה: סימן פב. להרב הגדול החו"ב מו"ה יואל מיללער נ"י מגי' סת"ם בהרב הגאון אבד"ק לאבאווא דבר השאלה במגן' אחד שהג"י ס"ת ופעם בלילה הי' נראה לו מרחוק שיו"ד עליונה מאות אל"ף נפסקה מן גג האל"ף ולא דקדק לראות אם באמת נפסק וכן תיקן בלי דקדוק לחבר הי' להגג ואמר בשעת תיקונו לשם קדושת תורת משה בחשבו שהוא א' מתיבת חול ואח"ז ראה שהוא א' משם אק' ונבקהל על שלא תיקן לשם קדושת השם ונתנישב לפי תמוז והוסיף קו בענבי רגל הי' של הא' לשם קדושת השם ואח"כ העביר בקולמס על כל רגל הי' של הא' לשמה: והעיר רו"מ דבאופן שלא הי' נפסק אין חשש בזה שעשה תוספת חיבור שלא לשמה כיון שאח"כ העביר שנית בקולמס לשמה נמצא תחתון ועליון לשמה דכשר ממנ"פ כמו"ש במהרש"ם ח"א סי' קנ"ו ובמשנה ברורה סי' ל"ב סעי' י"ז אמנם באופן שהי' נפסק נמצא שנעשה אח"כ החבור של"ש לא יועיל אח"כ מה שהעביר בקולמס לשמה דאין כתב עג"כ וכמו"ש במהרש"ם שם רק בכה"ג שהוא ספק נפסק יש לצדד ולצרף שי' הר"מ באות שנפסק שאין רגל הי' נוגע בגוף הא' כשר כמו שדקדקו בדבריו התשב"ץ ח"א סי' נ' ורלב"ח סי' א' והרא"ם ח"ב סי' ח"י וכתב בגה"ק יו"ד סי' רע"ד סק"ג דס"ל להר"מ דבס"ת לא בעי פתיבה תמה ולא יליף מתפילין וכתב שכן שי' רש"י ותוס' מגילה ט' וכ"כ בשו"ת חו"י סי' רל"ה מלבד שיש ג"כ לסניף שי' המאירי בב"י סי' ל"ה דנפסק אח"כ אין פוסל ושי' הפוסקים דא"צ לקדוש שאר שמות אף שכתב במהרש"ם שם שאין לצרפם מ"מ לסניף קצת תמה מלבד הצירוף מה שהוסיף קו לשמה פשו"ת יעב"ץ ח"ב סי' כ"ז רק שבגה"ק או"ח סי' ל"ב סקכ"ה חולק זתו"ד: הנה מ"ש מצירוף שי' הר"מ דבס"ת ל"ב פתיבה תמה הלא התשב"ץ וחו"י ושאר הפוסקים

דקדוקם כן בלשון הר"מ ה' ס"ת פ"י פיסול ט"ו בס"ת שנפסד צורת אות עד שלא תקרא כל עיקר כו' עכ"ל, מזה למדו דמשא"כ בנפסק אות בדקות פגון שאין רגל האלף נוגע לקו האמצעי פשר דזה לא מקרי נפסד צורת האות רק נשתנה ונפרת יפה לתנוק ובגה"ק סי' רע"ד פתב שהגם שהרד"ק וברמ"ע סי' ל"ו נדחקו בלשון הר"מ שפשאין האות פהלקתו אף שתנוק מכיר מקרי הפסד צורה ומסייע להו לשון הרא"ש ה' ס"ת שפתב יו"ד שעל הא' צריף שיעג פה כו' ואם אינו נוגע נשתנה צורת האות וכתב בתה"ד סוס"י ר"ל דלא מחסרון תמה לבד פוסל אלא משום שאין בה צורת אות, מ"מ לשון הר"מ אין סובל כן, ועוד י"ל דגם הרא"ש פנונתו רק מטעם דל"ה פתיבה תמה כי לא פתב נפסד צורת האות בלשון הר"מ רק פתב נשתנה צורת האות ויש הבדל בין ב' לשונות אלו כמו"ש רלב"ח עכ"ד, ולענ"ד יש לסייע בדקדוק לשון הר"מ עצמו שדקדק בין לשון נשתנה ללשון הפסד דכע"ז מצינו בר"מ פ"ג מה' ברכות הפת שפתת אותה פתים ובשלה בקדרה כו' אם יש בפתימים פזית או שניפר שיהן פת ולא נשתנית צורתה מברך המוציא ואם א"ב פזית או שעברה צורת הפת בפשוט מברך במ"מ ובב"י או"ח סי' קס"ח פתב דדבריו פסותרין דבתחלה פתב דבחד לריעותא שא"ב פזית או נשתנית צורתה עדיין מברך המוציא ולבסוף פתב דבעברה צורת הפת לחוד מברך במ"מ והביא בשם ה"ה מוהר"י פאסי ז"ל שיש לחלק בין שינוי להעברה ששינוי הוא שינוי מה, אבל העברה הוא העברת כל הצורה מפל וכל, וזה שדקדק הרמז"ל בלשונו עכ"ד, ולפי"ז נמצא און בלשון הר"מ עצמו בה' ס"ת הנ"ל שפתב נפסד צורת אות עד שלא תקרא כל עיקר דמשמע דוקא הפסד והעברת צורה מפל וכל, משא"כ בנפסק האות בדקות דזה מקרי שינוי צורה שאינה פתיבה תמה, וע"כ הרא"ש בה' ס"ת שפתב נשתנה צורת האות כו' הפנונה רק מטעם שאינה פתיבה תמה ויש חילוק בין לשון שינוי ובין לשון הפסד פנ"ל, אבל הגה הב"י בסי' קס"ח שם לגבי פת שבשלו פתב דאע"פ שפי' הנ"ל הוא מדוייק בלשון הר"מ שבתחלה פתב לשון שינוי ולבסוף פתב לשון העברה אין לחילוקים אלו עיקר בגמ' וכתב משום זה ישוב אחר עיי"ש, מבואר דלא ניחא לי' להב"י ז"ל דיוק לשון זה בר"מ וא"כ גם בנ"ד מ"ש הר"מ ה' ס"ת נפסד צורת האות גם מ"ש הרא"ש נשתנה צורת האות אחד הם ובשניהם לא רק משום פתיבה תמה פוסלין אלא מפני שא"ב צורת אות וכדברי התה"ד סוס"י ר"ל הנ"ל, ולפי"ז לא מכרעא לצירוף שי'.

הר"מ שלא יהי פוסל נפסק האות בדקות: ויש לי להעיר בחילוק מהר"י פאסי בב"י הנ"ל במ"ש דהעברת צורה הוא מפל וכל, שהרי בתוס' פסחים (ט"ו) שיטתם דעבור צורה הוי לינה בעלמא אע"ג דל"ה נותר עדיין וקשה דהא כל לינה פגותר הוא מטעם עבור צורה ועיין שבועות (י"א) שאני קטורת הואיל וצורתה כל השנה פולה ופירש"י אינה משנה את מראיתה הלכך אע"ג דקדוה"ג היא לא מיפסלה בלינה עכ"ל מבואר דפסול לינה דהיינו נותר הוא דבמשך הזמן הנה תעובר צורתו לגמרי, ולפי"ז איך פתבו התוס' פאן דעבור צורה היינו לינה בעלמא אע"ג דל"ה נותר ונהרי טרם חלפה צורתה לגמרי כל זמן דל"ה נותר שהוא מטעם עבור צורה אע"כ משום דגם בלינה בעלמא קודם שנעשה נותר עכ"פ נשתנית קצת צורתה מקרי עבור צורה הרי דלשון העברת צורה ל"ה משמעותה דוקא מפל וכל והיא הערה נאה: ולפי"ז גם במ"ש הר"מ באות שנפסד צורתו דפוסל בס"ת י"ל שיש בכלל הגה גם מ"ש הרא"ש נשתנה צורת האות כדברי

התה"ד הנ"ל וכמו"ש הרד"ך דְּזָה ג"כ בְּכָלֵל מ"ש הר"מ שְׁלֵא תִקְרָא כָּל עֵינְךָ דְמָה
שְׁתַּנּוּק קוֹרְאָה הַר"ז כְּמִפְרִיר ע"י סְמֵנִיּוֹת בְּעֵלְמָא: עוֹד נִרְאָה שְׁיֵשׁ לְדוֹן בְּשִׁי הַר"מ דְאָפִי
אִי יְהִיבְנָא בְּשִׁטְתוֹ שְׁאִין פּוֹסֵל בְּס"ת גְּפִסְק הַדְּקוֹת בְּאוֹת וּמְשׁוּם דְס"ל דְלָא בְּעֵינֵן כְּתִיבָה
תְּמָה כ"א בְּתַפְּלִין וּמְזוּזוֹת דְכְּתִיב בְּהוּ וּכְתַבְתֶּם מ"מ י"ל דכ"ז בְּכָל הַס"ת אָבֵל בְּשִׁמּוֹת
הַקְּדוּשִׁים בְּס"ת מוֹדָה דְפּוֹסֵל גְּפִסְק בְּדְקוֹת שְׁהָרִי כֹן מְצִינּוּ בְּמַרְדְּכִי פ' הַקְּנֻמֶּץ הִבִּיאוּ
הַב"י או"ח סי' ל"ב שְׁפֶתַב בְּשֵׁם הַרְבִּינוּ שְׁמִשׁוֹן דְמִסְפָּקָא לִי בְמָה דְבְעֵינֵן שְׁיִהְיִי הָאוֹת
מְנֻקָּף גְּוִיל דְהוּא רַק בְּתַפְּלִין וְלֹא בְּס"ת וְכַתְּבֵן דְאִין הִקְרַף גְּוִיל פּוֹסֵל בְּדִיעֵבַד כ"א
בְּאוֹתִיּוֹת שְׁלֵשׁ וּבְטַעַם מוֹק"ג כְּתַב בְּטוֹר או"ח סי' ל"ב דְנִפְקָא לָן מְכַתְּבֶתֶם שְׁיִהֵא
כְּתִיבָה תְּמָה וְשִׁי הַב"ח שְׁהוּא מְשׁוּם הַלִּמ"מ עכ"פ חֲזִינֵן בְּפִסּוֹל מוֹק"ג דְאָפִי יְהִי כְּשֶׁר
בְּס"ת שְׁאִין בְּזָה מְשׁוּם כְּתִיבָה תְּמָה מ"מ פּוֹסֵל בְּאוֹתִיּוֹת שְׁלֵשׁ וְיִדְוַע ג"כ מ"ש בְּתִשׁוּ
גו"ו או"ח מוֹבָא בְּפ"ת סי' רע"ו דֹאע"ג דל"ב כְּסֻדְרָן כ"א בְּתַפְּלִין וְלֹא בְּס"ת מ"מ הַשֵּׁם
צָרִיף לְהִיּוֹת כְּסֻדְרָן גַּם בְּס"ת וְכ"ה בְּנוֹב"ק יו"ד סי' ע"ו וְעֵינֵן מְנ"ח מ' תל"ז וְחִילְקִי דְגו"ו
מְזוּה"ק פ' וַיִּקְרָא דְבְעֵי לְכַתּוֹב שְׁמָא קְדִישָׁא י' בְּקְדָמִיתָא וְדָא הוּא כְּדִחְזִי וְאִי לָא
אִיקְרִי שְׁמָא קְדִישָׁא וְאִיקְרִי פִגּוּם כו' וְא"כ הַכ"נ בְּגְפִסְק הָאוֹת בְּדְקוֹת יִתְכֹן דְמוֹדָה הַר"מ
דְפּוֹסֵל בְּשֵׁם כְּמוֹ שְׁפּוֹסֵל אוֹת בְּשֵׁם שְׁאִינוּ מוֹק"ג אע"פ שְׁכָשֶׁר בְּשִׁאָר הַס"ת וּמְשׁוּם שְׁאִין
בְּזָה מְשׁוּם כְּתִיבָה תְּמָה, וְכְמוֹ שְׁפּוֹסֵל בְּשֵׁם שְׁלֵא כְּסֻדְרָן לְהַגּו"ו מְטַעַם דְאִיקְרִי פִגּוּם וְהַכ"נ
גְּפִסְק הָאוֹת וְדֹאֵי דְפִגּוּם אִיקְרִי כַה"ג דְקִדְוּשִׁין ס"ו וַי"ו דְשָׁלוּם קְטִיעָא הוּא וְיִתְכֹן ג"כ
בְּמָה שְׁעֵמֵד רו"מ בְּשׁו"ת מֵהַרש"ם ח"א סי' קנ"ו שְׁלֵמָה לֹא כְּתַב לְסִנְיָף הִיתֵר צִירוּף שִׁי
הַרְלַב"ח שְׁהִבִּיא בְּעֵצְמוֹ לְעֵיל סִי קנ"ג דְס"ל בְּנִפְרֵד הַדְּקוֹת מֵהָאוֹת כְּשֶׁר בְּדִיעֵבַד דְאִפְשָׁר
מְשׁוּם דְאִיקְרִי בְּשֵׁה"ק דְמוֹדָה בְּזָה הַרְלַב"ח פְּנ"ל, וְאִמְנָם בְּנ"ד שְׁכַתְּבֵן שְׁלֵא הִי וְדֹאֵי
גְּפִסְק צָרִיף לְדַעַת מָה הִבִּיאוּ לִידֵי סְפֵק אִם זֶה רַק מְפִנִי שְׁמָה שְׁהִי נִרְאָה לוֹ כְּנִפְסָק הִי
ע"י רְאוּתוֹ בְּלִילָה צ"ע אִם לְחֻשׁוֹב זֶה לְסְפֵק הַגַּם שְׁמְצִינּוּ בִּיּו"ד סי' ס"ו סְעִי ח' בְּרַמ"א
שְׁכַתְּבֵן דְנִהְגּוּ לְהַחְמִיר לְבְדוּק כְּשִׁעוּשִׁין מְאֹכֵל עִם בֵּיצִים בְּיּוֹם שְׁרוּאִים בָּהֶם אִם יֵשׁ דָּם
דְּמִשְׁמַע שְׁבִלְלָה א"צ מְשׁוּם דְלֹא נִרְאָה לְהִדְיָא אָבֵל הֵתָם רַק מְשׁוּם דְסְמִכְנֵן אַרְוֵב
כְּשִׁרוֹת וְעֵינֵן בְּנִדָּה (כ':) רַבִּי רֵאָה דָם בְּלִילָה כו' כִּיּוֹן דְחֻזָּא לְצִפְרָא דְאִשְׁתַּנִּי א"ל וְדֹאֵי
טְהוֹר הֵנָּה וּבְלִילָה הוּא דְלֹא אִתְחַזִּי שְׁפִיר הֵתָם ג"כ רַק מְשׁוּם דְחֻזָּא לְצִפְרָא דְאִשְׁתַּנִּי,
וְעֵינֵן נִדָּה ס"א אִימֵר לֹא בְּדְקוּ כָּל צָרְפוֹ וּבִיצָה (ז') אִימֵר לֹא בְּדְקֵן יָפָה וְאִינוּ עֵנִין
לְכָאן וְעֵינֵן תּוֹס' סוּטָה כ"ח מ"ש מֵתוֹסְפֵתָא דְבְּלִילָה אִפִּי בְר"ה הָוִי ס"ט בְּרַה"י וְכַתְּבֵן
בְּש"ע הָרַב ז"ל בְּשׁו"ת סי' כ"ט דְבִאִפִּילָה דְנוֹקָא מְשֵׁא"כ כְּשִׁהֲלִבְנָה זוֹרַחַת וְהֵינֵנוּ דְנִגְע
בְּא' בְּלִילָה דְהָוִי ס"ט בְּר"ה, וַי"ל בְּהַסְפָּר הַדְּבָר מְשׁוּם דְאִמֵר בְּבִרְכוֹת (מ"ג:) אָבוּקָה
כְּשִׁנִּים יָרַח כְּשִׁלְשָׁה וּבְתַלְתָּא הָוִי ר"ה כְּפִנְזִיר (נ"ז).

(וַי"ל דַּהַכ"נ לְעֵנֵן בְּדִיקָה בְּלִילָה לְאוֹר הַנֵּר שְׁיִפָּה לְבְדִיקָה וְעֵינֵן סִמ"ע חו"מ סי' ה'
סִק"ז. אִף אִם הַסּוּפֵר יוֹדֵעַ שְׁלֵא עֵינֵן יָפָה וְנִשְׁאָר סְפֵק אֲצִלוֹ עַל הַנְּפִסְק הַנֵּה בְכַה"ג לֹא
אִדְעַ לְמָה צָרִיף לְגַבְנוֹב הַצְּדָדִים הַנְּ"ל הָרִי בְּלֵא"כ יֵשׁ לָנוּ בְּזָה הַתִּירוֹ שְׁלֵשׁ שׁו"ת רע"א
סִי' ע' בְּכ"ז מְטַעַם ס"ס סְפֵק שְׁמָא לֹא גְפִסְק וְהָוִי עֵלְיוֹן וְתַחְתּוֹן לְשְׁמָה וְאִפִּי גְפִסְק בְּנִדָּאֵי
שְׁמָא הִלְכָה כְּרַאב"י בְּגִיטִין כ' בְּכַתְּבֵן שֵׁל"ש וְהַעֲבִיר בְּקוֹלְמָס לְשְׁמָה דְלַר"ח פּוֹסֵל מְשׁוּם
דְאִין כְּתַב עַג"כ וְרַאב"י אָמַר ע"כ לֹא אִמְרִי רַבְּנֵן דְאִין זֶה מִן הַמְּנוּבָחָר אֲלֵא בְּס"ת מְשׁוּם

זא"ו והוא רק לכתחלה או אפי' בדיעבד ומדרבנן לחומרא ולגבי דרבנן סגי בספק אַחַד כְּמוֹ בְּצִיר דָּגִים בִּיּוֹ"ד ס' פ"ג וְשֶׁפֶן פְּנֹת הַמַּג"א ס' ל"ג סק"ז.

[וְחִידוּשׁ אֲצִלִּי שְׁלֵא הִשְׁתַּמֵּשׁ רו"מ ע"פ שו"ת רע"א הַנ"ל וְאֶפְשָׁר יֵשׁ גַּמְגוּם בְּזֶה ע"פ גּוֹפֵא דְעוֹבְדָא וְאֲנִי פְתַבְתִּי בְּהַקְפְּזִי מִפְּנֵי טִירְדָּא]: יְדִידוֹ דוּש"ת. סִימָן פּג.

ב"ה ב' תְּצַנֶּה תְּרַצ"ב. עוֹד לַהֲנ"ל.

מְכַתְּבוֹ עִם שְׁאֵלְתוֹ הַגִּיעַנִי בְּמוֹעֵדוֹ. וּמִפְּנֵי מְנִיעוֹת שׁוֹנוֹת גַּם לֹא הֵייתִי בִּינְתִים בְּבֵיתִי ע"כ אַחֲרָתִי בְּתִשְׁבּוּתִי עַד פֶּה: ע"ד הַשְּׁאֵלָה בַּס"ת שְׁנִמְצָא בּוֹ כְּפֶה פְּעָמִים רֵאשׁ לְמ"ד נִכְנָס לְך' פְּשׁוּטָה וְשִׁשְׁטָה עֲלִיוֹנָה וְכֵן נִמְצָא הַרְבֵּה אֲשֶׁר הִתְגִּין מִשְׁעֵטֵנ"ז ג"ץ אוֹ מִהִתְגִּין יְחִידִים וְשִׁבְאוֹתִיּוֹת בַּד"ק ח"י נִכְנָסִין לְתוֹךְ אוֹתִיּוֹת פְּשׁוּטוֹת בְּשׁוֹרָה שְׁלִמְעָלָה וְלִמְטָן פְּנֹלָם יֵשׁ טוֹרַח גָּדוֹל.

וּכ"ת הָאָרִיף לְאֲשׁוּרוֹ בְּטו"ט וּפְלִפּוֹל נִכּוֹן בְּקִיבוּץ דְּבָרֵי הַפּוֹסְקִים וְסִפְרֵי הָאֲחֵרוֹנִים בְּזֶה: (א) הִנֵּה מְקוֹר הַדְּבָרִים מְצָאוּ הָרֵאשׁוֹנִים ז"ל בְּסוּגְיָ דְּגִיטִין ל"צ כ' דְּמַעֲנָרָה וּבְתוֹס' שָׁם מִפְּאֵן דְּקָדָק רִיב"ם דַּא"צ בְּגִט שְׁתֵּהָא כָּל אוֹת מְנַקֶּפֶת גְּוִיל מְאַרְבַּע רוּחוֹתֶיהָ וְר"י אוֹמֵר דְּאִין מִפְּאֵן רֵאשׁי דְּהָא דְּקָאֵמֵר דְּמַעֲנָרָה הֵיִינוּ שְׁרַאשָׁה שְׁל לְמ"ד שְׁבִישִׁטָה תַּחְתּוֹנָה נִכְנָס לְתוֹךְ חֲלָלָה שְׁל הָא' אוֹ חֵי"ת שְׁל שְׁטָה עֲלִיוֹנָה וְכִיּו"ב וְאַחֲרֵים אוֹמְרִים שְׁזָה יוֹתֵר קְרוֹב לִפְסֵל הַגֵּט מִפְּנֵי שְׁמִבְטֵל צוּרַת הָאוֹת עַכ"ל וּבִש"ע אַע"ז ס' קכ"ד סַע' י"ח בַּמ"ש הֶרַמ"א דְּנִשְׁתַּנָּה צוּרַת הָאוֹת פְּגוֹן שְׁנִכְנָס רֵאשׁ לְמ"ד לְחֲלָל ד' שְׁאֵז נִרְאָה פֶּה"א פְּסוּל וְכַתֵּב בַּח"מ אֲבָל אִם מְשִׁף רֵאשׁ הָאוֹת לְתוֹךְ חֲלָל א' וְכַדוּמָה שְׁאִין לְחוּשׁ לְשׁוּם טְעוּת לֹא פְּסִילִין לִי אֲבָל לְפִי דְּבָרֵי אַחֲרֵים שְׁבָר"ן שְׁאוּמְרִים שְׁזָה קְרוֹב יוֹתֵר לִפְסֵל הַגֵּט מִפְּנֵי שְׁמִבְטֵל צוּרַת הָאוֹת ע"כ אִם רוֹאִים שְׁנִתְבַּטַּל צוּרַת הָאוֹת וּמַכְש"כ אִם תִּנּוּק אֵינּוּ יוֹדֵעַ לְקִרוֹת מַחְמַת הָעֵיּוּב וְדַאי הַגֵּט פְּסוּל וְלִכְתּוּחָהּ וְדַאי יֵשׁ לְזַהֵר בְּכָל הָאוֹתִיּוֹת עַכ"ד הַח"מ, וְבַס' גֵּט מְקוֹנֶשֶׁר לְסַה"ג הַק' ע"ד הַח"מ דְּאַחֲרֵים לֹא אָמְרוּ כ"א דְּזֶה קְרוֹב יוֹתֵר לְפְסוּל הַגֵּט מִהִכִּי דְּנוֹגְעִים זַע"ז וְע"כ דְּחוּ בְּזֶה פִי הַר"י דְּמַעֲנָרָה הֵיִינוּ שְׁנִכְנָס לְחֲלָלָה וְלֹא שְׁנַגַּע בְּאוֹת מְשׁוּם דָּאֵם תֵּאֵמֵר דְּנוֹגְעִים זַע"ז פְּסוּל בְּגִט דְּבַעֲי מוֹק"ג מִמֵּילָא נִכְנָס לְחֲלָלָה יוֹתֵר קְרוֹב לִפְסֵל וּבְאַמַּת ס"ל לְאַחֲרֵים כְּפִי הַרִיב"ם דְּגַם נוֹגְעִים פֶּשֶׁר בְּגִט וְכֵן נִכְנָס לְחֲלָל, עֵי"ש: ב) נִמְצָא דְּלִפִּי"ז לְגַבִּי ס"ת שְׁנִכְנָס הַלְמ"ד לְחֲלָל הַחֵית וְכִיּו"ב פְּסוּל לְדְבָרֵי הָאַחֲרֵים דְּכָל הַטַּעַם שְׁפָשֶׁר בְּגִט מְשׁוּם דְּנוֹגְעִים פֶּשֶׁר מִשָּׂא"כ בַּס"ת דְּלַכ"ע בְּעֵי מוֹק"ג, וְכִבֵּר פְּתַב פֶּן בְּשׁו"ת הַרִיב"ש ס' קמ"ו דְּלִפִּי"ז פְּסוּל בַּס"ת בְּנִכְנָס לְחֲלָל עֵי"ש, אִךְ כ"ז לְדְבָרֵי הָאַחֲרֵים שְׁבָר"ן אֲבָל לְדְבָרֵי הַרִיב"ם וְהַר"י דַּס"ל דְּדִיבּוּק אוֹת בְּאוֹת דַּל"ה מוֹק"ג חֲמוּר יוֹתֵר מִהַפְּנֹסֶת אוֹת בְּחֲלָל אוֹת אַחַר יִתְּכֵן דְּנִכְנָס בְּחֲלָל אוֹת אַחַר הִכִּי שְׁלֵא נִשְׁתַּנָּה צוּרַת הָאוֹת גַּם בַּס"ת פֶּשֶׁר וּבַג"פ ס' קכ"ה סַק"כ הַק' פֶּן עַל הַרְאֵנ"ח מ"ש דְּלִפִּי הַרִיב"ם בְּמִקּוֹם דְּדִיבּוּק אוֹת פּוֹסֵל פְּגוֹן בַּס"ת גַּם הַכְּנָס אוֹת פּוֹסֵל דְּכִי הִדְדִי נִינְהוּ דַּז"א רַק דַּע"כ לְהַר"י וְהַרִיב"ם דְּדִיבּוּק אוֹת לְחִבְרָתָהּ חֲמוּר יוֹתֵר וַא"כ אֶפְשָׁר דְּנִכְנָס בְּחֲלָל אוֹת אַחַר שְׁפִיר פֶּשֶׁר לְהַר"י וְהַרִיב"ם: ג) וְלִכְאוּרָה מֶה דְּפָשִׁטָא לָהּ בְּשׁו"ת הַרִיב"ש הַנ"ל דַּע"כ פֶּן לְדְבָרֵי הָאַחֲרֵים שְׁבָר"ן וְדַאי פְּסוּל בַּס"ת בְּנִכְנָס לְחֲלָל אוֹת אַחַר, הִנֵּה כָּל הַטַּעַם מְשׁוּם דַּבַּס"ת לַכ"ע פְּסוּל דִּיבּוּק אוֹת בְּאוֹת וּמַכְש"כ נִכְנָס לְחֲלָלוֹ דְּקְרוֹב יוֹתֵר לִפְסֵל, וַא"כ לְפִי תִי הַב' שַׁבִּב"י ס' ל"ב דְּמָה דְּמִכְשָׁרֵינוּ בְּנִפְסֵק אוֹת בְּנִיבְקָא הֵיִינוּ

בַּנְפֶסֶק אַחַר שְׁנֵכְתָב דְּכִינּוֹן שְׁנֵכְתָב מִתְחַלֵּה כַּהֲגוֹן וְהִיתָה מְקוּפָה גְּוִיל שׁוֹב לֹא מִיִּפְסֵלָא
מִחֲמַת הַנֶּקֶב וּמְבֹאֵר דַּה"ה בְּדִיבּוּק אוֹת לְאוֹת אַחַר כְּתִיבָה לֹא מִיִּפְסֵל כְּמוֹ"ש בְּב"ש
אֲע"ז ס' קכ"ה סקכ"ט וְנוֹב"ת יו"ד ס' קס"ט וּב"ש ס' ק"ס, וְעֵינֵן נוֹב"ק יו"ד ס' ע"ה
וּח"ס ס' ר"ו, לְפִי"ז בְּנִכְנָס אוֹת לְחַלֵּל אוֹת אֶחָד שֶׁהוּא אַחַר שְׁפָכָר נִגְמַר הָאוֹת הָרֵאשׁוֹן
שְׁבִשְׁטָה עֲלִיוְנָה י"ל דְּלֹא מִיִּפְסֵל דְּלִיכָא ק"ו מְדִין דִּיבּוּק אוֹת לְאוֹת שְׁהָרִי גַם הָתָם לֹא
מִיִּפְסֵל כ"א הֵיכִי דַל"ה מוֹק"ג מִהֲתַחֲלַת כְּתִיבָה וְלֹא אַחַר שְׁפָכָר נִכְתָּב וּכְמוֹ שְׁפָתָב ג"כ
הַסְמ"ק בְּב"י ס' ל"ב דְּלִיכָא מְשׁוּם ח"ת כ"א בְּתַחֲלַת כְּתִיבָה וְלִמַּד זֶה מִירוּשְׁלָמִי וְעֵינֵן
מ"ש בַּג"פ ס' קכ"ה סוס"ק ל"ב דְּתִי הַב' שְׁבַב"י הַנְּ"ל מְסִייעַ לְהַסְמ"ק וְסִייעֵתוֹ, וּבְשׁוֹ"ת
ב"ש יו"ד ח"ב ס' קכ"א שְׁרָצָה הַשּׁוֹאֵל לֹמַר דְּלְדַבְּרֵי הַסְמ"ק בָּאוֹת שְׁנַפְל בָּהּ דִּיו פִּינּוֹן
דְּלִיכָא בְּזָה מְשׁוּם ח"ת מִמִּילָא כְּשֶׁר אֲפִי בְּלֹא תִיקוֹן פִּינּוֹן דַּהֲב"י כְּתָב דְּהַסְמ"ק לְמַד זֶה
מְדִין אוֹתִיּוֹת שְׁנֵדְבָקוֹ זל"ז וְהָתָם כְּשֶׁר אֲפִי בְּלֹא תִיקוֹן כְּמוֹ"ש הַרְשָׁב"א בְּב"י שֵׁם מְטַעַם
כָּל הָרֵאוּי לְבִקְלָה וּבְב"ש כְּתָב ע"ז דִּישְׁתַּקַּע הַדְּבָר וְלֹא נֶאֱמַר עֵי"ש אֲבָל הִנֵּה מְדַבְּרִי
הַג"פ שְׁפָתָב שְׁתִי הַב' בְּב"י הַנְּ"ל מְסִייעַ לְהַסְמ"ק וְסִייעֵתוֹ לְכֹאוֹ נִרְאֶה בְּטַעַם הַסְמ"ק
מְשׁוּם דְּכְשֶׁר בְּלֹא תִיקוֹן דְּאַחַר שְׁנִגְמַר הָאוֹת לֹא מִיִּפְסֵל אִם אֵינּוּ מוֹק"ג וְצ"ע: ד) וּבַג"פ
ס' קכ"ה ס"ק ל"א הַק' עַל הַסְמ"ק מְדִידִין אֲדִידִין שְׁפָתָב דָּאִם עָשָׂה ה' בְּמִקּוּם ד' אֵין
יְכוּל לְגַרוֹן כְּרַעַא דַּה' שְׁיִשְׁאַר ד' אִף דְּמִסְתַּמָּא כְּבָר נַעֲשָׂה הַד' תְּחִלָּה וְתִי דְּלֹא הִקְוִל
הַסְמ"ק רַק בְּנַפְל דִּיו מַעֲצָמוֹ אֲבָל כְּשֶׁעוֹשֶׂה ה' בְּמִקּוּם ד' בְּיַדִּים שְׁפִיר מְקַרִי ח"ת, וּבְשׁוֹ"ת
ב"ש ס' קס"ד הַק' עַל תִּירוּצוֹ דְּהָא הַסְמ"ק הוֹצִיא זֶה מִירוּשְׁלָמִי דְּעִירַב אוֹתִיּוֹת מִלְמַטָּה
כְּשֶׁר אִף שֶׁהוּא עֲצָמוֹ עִירְבּוֹ, וּבְעֵנִיּוֹתִי לֹא זְכִיתִי לְהִבִּין כָּלְל עֵיקַר קוֹ"הַג"פ שְׁהָרִי הַסְמ"ק
לְמַד זֶה מְדִין אוֹתִיּוֹת שְׁנֵדְבָקוֹ כַּה"ג דְּהָרִי הַפְּסוּל רַק מְשׁוּם דַּל"ה מוֹק"ג וְהָרִי גַם בְּאוֹתִיּוֹת
שְׁנֵדְבָקוֹ הֵיכִי שְׁנֵשְׁתַּנּוּ צוּרַת הָאוֹתִיּוֹת כְּתָב בַּמַּג"א ס' ל"ב ס"ק כ"ז דְּהָרִי כְּמ"ם שְׁנֵסְתַּמָּה
דְּלֹא מְהַי גְּרִירָה דְּהָרִי ח"ת וְגַם לְהַסְמ"ק דְּאַפִּי בַּמ' שְׁנֵסְתַּמָּה לִיכָא ח"ת אַחַר שְׁנֵכְתָבָהּ
מ"מ זֶה דְּנוֹקָא בְּלֹא נִשְׁתַּנָּה לְאוֹת אַחַר דְּהַפְּסוּל הוּא רַק מְדִין מוֹק"ג וּמִשָּׂא"כ בַּעֲשָׂה ה'
בְּמִקּוּם ד' פִּינּוֹן שְׁנַעֲשָׂה אוֹת אַחַר אֲפִי לֹא עָשָׂה זֶה בְּיַדִּים מוֹדָה הַסְמ"ק דְּאִיכָא בְּזָה מְשׁוּם
ח"ת וְצ"ע: ה) נִחְזוֹר לְהִרְאֵשׁוֹן דַּעֲכ"פ לְתִי הַב' שְׁבַב"י דְּאַחַר כְּתִיבָה לִיכָא דִּין מוֹק"ג
י"ל דַּה"ה בְּנִכְנָס אוֹת לְחַלֵּל אוֹת אַחַר לֹא מִיִּפְסֵל, דַּמ"ש בְּשׁוֹ"ת הַרִיב"ש דַּבְּס"ת פְּסוּל
דְּנִשְׁמַע מִכָּלְל דְּבָרֵי הָאַחֲרִים שְׁפָכָר"ן דִּיּוֹתֵר קְרוֹב לִיִּפְסֵל מְנוּגָעִים זַע"ז, הִנֵּה לְהַנְּ"ל גַם
בְּנוּגָעִים לֹא מִיִּפְסֵל מְשׁוּם שְׁנַעֲשָׂה אַחַר כְּתִיבָה: ו) וְלְכֹאוֹרָה תִיקַשִׁי לְפִי"ז גַם בְּדַבְּרֵי
הָאַחֲרִים שְׁפָכָר"ן הַנְּ"ל שְׁדַחוּ פִי הַר"י דְּמַעֲנָרָה הֵינּוּ שְׁנִכְנָס לְחַלֵּל אוֹת אַחַר מְשׁוּם דְּזֶה
קְרוֹב יוֹתֵר לִיִּפְסֵל מְנוּגָעִים וּמֵאִי קוֹ"הַרִי אֲפָשָׁר יִסְבּוֹר דְּגַם בְּנוּגָעִים זַב"ז אַחַר שְׁפָכָר
נִכְתָּב כְּשֶׁר כְּתִי הַב' שְׁבַב"י וְעֵינֵן פַּמ"ג ס' ל"ב א"א ס"ק כ"ב מ"ש דְּקִי"ל לְהִלְכָה כֵּן
וּמְבֹאֵר כֵּן מְלִשׁוֹן הַמַּחְבֵּר ש"ע סוּסַע"י ט"ז כְּמוֹ"ש בַּקְּסָה"ס חֲקִירָה ד' וּמֵה שְׁפִירִשׁ
הַר"י דְּמַעֲנָרָה הֵינּוּ שְׁנִכְנָס לְחַלֵּל דְּנוֹקָא אֲבָל מַעֲנָרָה מְמַשׁ דְּנוּגָעִים זַע"ז פְּסוּל, הָתָם
מְשׁוּם דְּלֹא נִגְמַר הַכְּתִיבָה דְּנוּגָע הָאוֹת שְׁבִשְׁטָה הַתַּחֲתוֹנָה וְל"ה מוֹק"ג בְּתַחֲלָה, מִשָּׂא"כ
בְּנִכְנָס לְחַלֵּל הָרִי אֵין הַפְּסוּל עַל הָאוֹת הַתַּחֲתוֹן רַק עַל הָאוֹת שְׁבִשְׁטָה עֲלִיוְנָה שֶׁהוּא אַחַר
שְׁפָכָר נִכְתָּב: ז) אִף י"ל דְּהִנֵּה כְּבָר הַק' בִּישַׁע"י אֲע"ז ס' קכ"ה דְּדַבְּרֵי הַתּוֹס' גִּיטִין (כ)
ד"ה ל"צ דְּמַעֲנָרָה שְׁהוֹכִיחוּ דְּבַגְט א"צ מוֹק"ג וְהַר"י דְּחַק לְדַחוּת וּמֵאִי קוֹ"שְׁמָא כְּוֹנַת
הַש"ס דְּעָשָׂה מַעֲנָרָה אַחַר כְּתִיבָה דַּל"צ מוֹק"ג לְתִי הַב' שְׁבַב"י.

ובשנות ב"ש יו"ד סי' ק"ס תי' דלפי"ד הר"י לשיטתו דגם בגט צריף מוק"ג ועל פרחו
שאיין זה מטעם דבעינן פתיבה תמה דזה לא נאמר בגט כמו"ש התוס' שם רק הטעם
משום דבלא מוק"ג לא תשיב אות פלל ממילא לפי"ז אפי' אחר שנכתב הי' הדין דצריף
מוק"ג ועיין ג"כ בפמ"ג או"ח סי' ל"ב מ"ז סק"ח שכתב ג"כ דאי מוק"ג ל"ה משום
פתיבה תמה רק מהל"מ כמו"ש הב"ח י"ל דמיקפסל אח"כ, ולפי"ז מתוך שפיר הערתי
הנ"ל דשפיר קאמרי האחרים שבר"ן ללמוד נכנס מדין נוגעים דפסול, ול"ק דהרי גם
נוגעים אחר פתיבה פשר, דז"א דלפי סברא דהשתא דנוגעים זב"ז פסול גם בגט ממילא
הדין פן אפי' אחר פתיבה, ומשא"כ במ"ש בשו"ת הריב"ש הנ"ל להלכה דבס"ת יפסל
בנכנס לחלל פמו בנוגעים זב"ז דפסול לכ"ע בס"ת ולהנ"ל הרי האחרים שבר"ן למדו
ק"ו זה רק לפי הסברא דגם בגט צריף מוק"ג משא"כ לדין דרק בס"ת צריף מוק"ג
פתיבה תמה וממילא אחר שנכתב ל"צ מוק"ג א"כ י"ל דגם נכנס פשר פנ"ל: ח) והנה
באמנה מבואר בש"ע או"ח סי' ל"ב סעי' כ"ח יש לזהר שלא יכנס ראש הל"מ דבאור
הה"א או הסי"ת אפי' בלא גניעה, הנה פתב רק שיש לזהר לכתחלה ולא לפסול דיעבד,
רק במג"א הראה להרמ"א אע"ז סי' קכ"ה סעי' י"ח דאם הוא בענין שהפסיד צורת האות
פגון שנכנס ונראית פה"א פסול וכתב בכ"ה שיש מכשירים לגמרי ובמהרי"ט סי' ל"ב
כתב דגם התוס' גיטין (כ') לא התירו כ"א בנכנס לתוך שאר אותיות פמו לתוך ח' אבל
לא לתוך ד' וכ"כ בבאה"ט בשם יד אהרן אבל באחרונים השיגו ע"ז דמדברי הרמב"ן
והר"ן בגיטין מבואר בשיטת הר"י דאפי' לתוך ד' פשר ועיין שו"ת אנ"ז או"ח סי' ג' בזה
ועכ"פ בנכנס לתוך ח' וכדומה מפורש בש"ע דכשר וקרב בש"ע שם ביאר הטעם דעיקר
מה שיש לחוש בזה הוא עפ"י שי' אחרים שבר"ן ונהרי הב"י אע"ז סי' קכ"ה פתב שהתוס'
והרא"ש ונהרשפ"א ומרדכי וסה"ת מכשירים וזה רובא דמיןכר נגד הרמב"ן והריב"ש
דפוסלים ובאנ"ז סוס"י ד' העיר עוד בדברי הרמ"א סי' קכ"ה הנ"ל דאפי' בנכנס לחלל
ד' לא הי' לנו לפסול ונראה בעליל שהרמ"א ז"ל לא ראה ח' הרמב"ן שלדעת התוס'
פשר גם בזה אבל הבו דלא לוסף עלה בלא נדמה לאות אחרת רק שנשתנה צורת האות
לעצמה עכ"ד: ט) אף בח"מ וב"ש סי' קכ"ה פתבו דאפי' בשאר אותיות אם ע"י שנכנס
לחלל נשתנה צורת האות פסול, ובכה"ג ל"ק מה שהערתי לעיל דאפי' לדברי האחרים
שבר"ן מה ענין נכנס לחלל שנעשה אחר שנכתב לגבי נוגעים זע"ז בתחלת פתיבה דוקא,
דאחר פתיבה ל"ב מוק"ג, אבל הנה בכה"ג שנתבטל צורת האות אף בנדבדקו אחר פתיבה
פסול, דרק היכי שהפסול כ"א דל"א פתיבה תמה עי"ז דל"ה מוק"ג פשר אחר שפבר
נכתב והיתה פתיבה תמה משא"כ בכה"ג שאין עלי' צורת אות, ואף שהבאתי מהג"פ
דתי' הב' שבב"י דל"צ מוק"ג אחר פתיבה מסייע להסמ"ק דס"ל דליכא משום ח"ת אחר
פתיבה, ואיהו הרי מכשר בדיו שנשפף באות אע"פ שפנדאי נשתנה עי"ז צורת האות,
נראה דנדאי אין פוננתהג"פ להשוותם לגמרי דממילא משתמע דמטעם מוק"ג דכשר
בנתקלל אחר פתיבה שהוא רק בלא נשתנה צורת האות וע"כ גם בנכנס אות לחלל ח'
וכדומה בנשתנה צורת האות פה פתבו הח"מ והב"ש לפסול: י) אף עכ"פ באופן שאם
יכסו את גוף האות שבשורה התחתונה יקרא האות שבשורה העליונה פהלכתו נראה
לכאז' דכשר לכ"ע.

וכרו"מ הביא פן בגה"ק ס"ק ל"ט ומק"א ס"ק קל"ד דמהני הכרת תנוק באופן שיכסו לפניו חלק הל' שלמטה אבל הביא משו"ת סת"ם סי' ע"ט וקה"ס חקירה ג' דלא מהני הכרת תנוק ומטעם דמתחלה פשעשה את הראש של הלמ"ד בתוך חלל הרי"ש שלמעלה אפ"ש שפאותה רגע הי' לה צורת הא', ואף אח"כ שמשכו את הגוף הלמ"ד חזרה לצורתה הראשונה הו"ל כמו ח"ת ופסול, אמנם בשו"ת ב"ש סי' קכ"ד הק' על טעם הזה דמה זה ענין לח"ת שנעשה ההכשר ע"י פתיכה דלטעמך בכותב ה' יצטרך לעשות פרעא השמאלי קודם שפכתב הד' דאל"כ אחר שנעשה ד' איך יעשה ה' דהוי ח"ת עיי"ש.

ואף שראיתי באמרי יושר ח"ב סי' צ"ד שתמה על דבריו דהתם שאני שעושה מעשה בגוף אות הה"א עיי"ש, אבל עכ"פ בכה"ג שלא נכנס לחלל ד' דאז נשתנה לצורת אות אחרת רק שנכנס לחלל ח' יש סברא להכשיר היכי שניכר האות אפ"ל בלא טרם שיכסו השורה התחתונה דמ"מ השתא שמגולה הוא ניכר.

ובאנ"ז סי' ג' פתב דמיון לזה ממתני' דטהרות פ"ג ברוטב וגריסין דקרשו הרי אלו שניים חזרו ונימוחו כפיצה מכוננת טהור ואינו חוזר לטומאה ישינה אבל שמן שבזמן שקרוש אינו לא אכל ולא משקה פשחור ונימוח חוזר לטומאתו ישינה פיון שלא נשתנה בינתיים ממשקה לאוכל הכ"נ בנ"ד בראש למ"ד שנכנס לדל"ת פיון שנשתנה מד' לה' פשחור ונעשה ד' ע"י שמשך ונחברו הראש לגוף הלמ"ד אינו חוזר לאות ד' הראשון אבל נכנס לראש ח' פיון שלא נשתנה לאות אחר רק שנתבטל צורת ח' פשחור ומשך ראש הלמ"ד לגוף האות חוזר הח' להכשירו, וא"כ יש סברא דמהני הכרת תינוק אפ"ל בלא לכפות שורה התחתונה, ובאופן שיכסו השטה התחתונה לכל דברי האחרונים מהני הכרה בנכנס לחלל ח' וכיו"ב, ובשו"ת מהרי"ם סי' ח' בנכנס אפ"ל לחלל ד' נאפ"ל שהוא ספק לנו אם נשתנה צורת האות יש להקל ולסמוך על הכרת תינוק אם קורא פתיקונו פ"ש: יא) והנה כ"ת פתב לצדד להכשיר בנ"ד הס"ת לכתחלה בלא תיקון דהוי פ"ש: ס"ס שפ"א פדעת המכשירין לגמרי אפ"ל תוך חלל רי"ש ושפ"א פ"המתיירין בנכנס לתוך דו' עכ"ד ובאמת פ"ר קדמו בג"פ סי' קכ"ה ס"ק פ"ה במ"ש הראנ"ח לחוש בס"ת בנכנס אות בתוך הגימ"ל או הנו"ן וכתב הג"פ ע"ז וז"ל ראייתי לא' מן החכמים המובהקים שבדור דחייש להא דמהראנ"ח ז"ל וכל היום טורח להגיה הס"ת דשכיחי טובא כו' ובשאר מקומות לא ראייתי מי שחושש לזה ולכן יראה לענ"ד דלכתחלה נדאי יש לזהר פיון דנפק מפומי' דמהראנ"ח וידיעבד יש להקל והו"ל פ"ש: ס"ס ח"ד דהכנסת אות באות במחלוקת היא שנוי' וגדולי הפוסקים מכשירים ואת"ל כמאן דפסלי דלמא לא פסל אלא ראש למ"ד בה"א וכיוצא דכיון דלאו אורחי' בהכי משתנית צורת האות אבל יו"ד מובלעת בתוך הנו"ן פיון דרגילות לכתוב פן איננו משנה צורת הנו"ן ונקרא יפה וכשר בס"ת כש"כ לענין גט דינש להכשיר טפי כו' עיי"ש הרי שנחית הג"פ לטעם פ"ש: ס"ס להכשיר בלא תיקון ס"ת שרבו בו אותיות נכנסות לתוך גימ"ל ונו"ן ולפי"ז י"ל דעכ"פ בעובדא דידי' בשאלת הג' תגין שנכנסין לחלל שאר אותיות נאפ"ל לחלל ד' מ"מ שריבוי התגין מקלקלין צורת ה' או ד' לא חמור מיו"ד הנכנס לתוך נו"ן שמשכיר הג"פ בלא תיקון ואף שיש לחוש דלמא עשה הסופר תחלה את התג השמאלי והי' להק' עיי"ז צורת ה' ושוב אינו חוזר להכשירו דז"א פיון שהק' בשטה העליונה פ"ר נכתבה בהכשר אוקמא אחזק"כ ואי אתה יכול לפסולה מספק: זה הנלע"ד רק מפני שכ"ת פתב בשם ס' ארץ

צָבִי או"ח סי' ד' שְׁהֶחְמִיר בכה"ג וְאֵין הַס' אֶתִּי לְרֵאוֹת טַעְמוֹ וְגַם שְׁאָר סִפְרֵי סֵת"ם שְׁהִזְכִּיר אֵינָם נִמְצְאִים אֶתִּי ע"כ אִם כְּבוֹד אָבִיו יְדִידֵי הַגָּאוֹן נ"י יִסְפִּים לְהִתִּיר בְּשֶׁאֱלַת הַתְּגִין בְּלֹא תִיקוֹן יְדֵי תִכּוֹן עֲמוֹ שְׁיֵשׁ לַעֲנִ"ד פְּדֵי סְמִיכָה לְהִתִּיר, וְכַמְדַּנְמָה אִם נִמְצָא בְּאַחֲרוֹנִים שְׁהִזְכִּיר כְּרו"מ שְׁהֶחְמִירוֹ הוּא רַק בְּאֶנְפֵן שְׁנִשְׁתַּנָּה צוּרַת הָאוֹת וְכַמוֹ"ש מֵהַר"ט סי' ל"ב הַנֵּ"ל אֲבָל הֵיכִי שְׁתַּנוּק קוֹרָא פְּהֶלְכְתוּ בְּנִכְנֹס לְשֶׁאָר אוֹתִיּוֹת יֵשׁ לְהִתִּיר ס"ת אֶפִּי בְּלֹא תִיקוֹן: יב) אֲגַב אֲעוֹרֵר קֶצֶת בְּמָה שְׁהִבֵּאתִי דְבָרֵי הַסֵּמ"ק דְּאַחַר שְׁנִכְתַּב הָאוֹת לֹא מִיפְסֵל מִשׁוּם ח"ת וְאֵנִן לֹא קִי"ל פְּהֶסְמ"ק וּבִלְבוֹ"ש אַע"ז סי' קכ"ה פְּתַב לְחֵלֶק דְּרַק הֵיכִי שְׁפָכָר נִתְיַבֵּשׁ הָאוֹת אֲבָל בְּעוֹדוֹ לַח אֲסוּר לְגַרְרֵר דְּאִיפָּא מִשׁוּם ח"ת וְעֵינֵן ב"ש שֵׁם סְקִי"א, וְנִרְאֶה לְכָאוּ' בְּטַעַם הִלְבוּשׁ חוּץ מִמ"ש בְּעֲצָמוֹ דְּבְעוֹדוֹ לַח שְׁמָא יִגְרַע הָאוֹת עֲצָמוֹ יֵשׁ לְהִסְבִּיר עוֹד דְּבְעוֹדוֹ לַח עוֹד ל"ה נִגְמַר הָאוֹת עַד שְׁנִתְיַבֵּשׁ וְכַה"ג בִּש"ע אַע"ז סי' קכ"ד סְעִי ט' שְׁלֹא לִיתֵן גִּט בְּעוֹדוֹ לַח דְּאֵינּוּ בַר קְנִימָא וִי"ל עוֹד דְּמִיּוֹן בְּזָה לִמ"ש הַתּוֹ"י פְּרִיתוֹת ה' גְּבִי הָא שְׁהִי דּוֹאָג מְשָׁה רַבִּינוּ שְׁמָא ח"ו מְעַלְתִּי בְּשִׁמּוֹן הַמְשָׁחָה דְּשֵׁהמ"ש לֹא חָשִׁיב נַעֲשִׂית מְצוֹתוֹ אֲלֵא לְאַחַר שְׁנִיגַב הַשִּׁמּוֹן וְכַדָּאֵמַר בַּגְמ' אַע"ג דְּאִיתָא עֲלֵי לֹא אֶתְחִיל כַּה"ג נְמִי בְּכַתִּיבַת אוֹת בַּסְתוּ"מ וְקִדְוִשְׁתוּ ל"ה נַעֲשִׂית מְצוֹתוֹ עַד אַחַר שְׁנִתְיַבֵּשׁ וְהָיִי עִי"ז תְּחַלַּת פְּתִיבָה דְּאִיפָּא מִשׁוּם ח"ת אִף בְּאַמַּת בִּש"ע יו"ד סי' רַע"ד סְעִי ה' לַעֲנִין אִם מוֹתֵר לִיטוּל מִן הַדִּיּוֹ מִן הַשֵּׁם נִרְאֶה מְבֹאָר דְּגַם בְּעוֹד הַשֵּׁם לַח פְּכָר הוּא בְּקִדְוִשְׁתוֹ וְכֵן יֵשׁ לְלַמּוֹד מִש"ס שְׁבַת ק"כ הָרִי שְׁהִי שֵׁם פְּתוּב עַל בְּשָׂרוֹ כּו' וּמְשַׁנֵּי בְּלַחָה וְדוּק וְזֶה רַק דְּרַף הָעֶרְהָ: וְהַנְּנִי בְּזָה יְדִידוֹ דו"ש.

סִימָן פֶּד. ב"ח ג' עֶקֶב תִּרְפָּ"ט.

כְּבוֹד הָרַב הַה"ג הַחו"ב מו"ה יוֹסֵף רֶאָקְעֵר נ"י דוּמ"צ בַּק' רֵאוּדוּאָב: ע"ד שְׁאֵלַת הַס"ת פְּפִי רֵאוֹת עֵינֵי בְּהִירֵיעָה אֵין עַל הָאוֹת צוּרַת ל' פְּלָל א"כ הָיִי פְּדִין ה' שֶׁל שֵׁם שְׁפָרְעָה נוֹגַעַת מִמֶּשׁ בְּגַגָּה הַמְבֹאָר בִּיּו"ד סי' רַע"ו שְׁמֹנְתֵר לְמַחֲזֵק, זוּלַת מָה שְׁיֵשׁ לְדוֹן בִּמ"ש בַּחֲזִי רַע"א שֵׁם מִשׁוּ"ת ג"ו דְּאִף בַּס"ת דַּל"ב פְּסִדְרָן מ"מ הַשֵּׁה"ק צָרִיף לְהִיּוֹת נִכְתָּב פְּסִדְרָן, אֲבָל פְּכָר פְּתַבוּ בְּשׁו"ת הָאַחֲרוֹנִים שְׁאֵין לְהֶחְמִיר בְּדִיעֵבַד וְכֵן בַּדַּע"ק וְשׁו"ת בִּי"ש הַכְּרִיעוּ לְהַקְל וְכַעַת עָלָה בְּדַעַתִּי שְׁיֵשׁ לְהִבִּיא רֵאִי מִן הַש"ס דְּשֵׁה"ק ל"ב פְּסִדְרָן דְּבַגִּיטִין נ"ד בְּהֵיָא דְּאֵמַר ס"ת אֲזַכְרוֹת שְׁלוֹ לֹא פְּתַבְתִּי לְשִׁמּוֹן נְאֻמָּן לְהַפְסִיד שְׁכָרוֹ וּמִקְשָׁה וְלִיעֵבֵר עָלָיו בְּקוֹלְמָס וּלְקַדְשִׁי נִימָא דְּלֹא כַר"י, וְק"ל דְּיִדוּעַ מ"ש בְּבִנֵי יוֹנָה דָּאֵם פְּתַב שֵׁם סְתָמָא וְלֹא פִּנוֹן לְקַדְשׁוֹ וְנִזְכָּר בְּגַמַר פְּתִיבַת הַשֵּׁם דְּרוּצָה לְהַכְשִׁיר מִשׁוּם דְּקִדְוִשׁוֹ וְגַמְרוּ בְּאֵין בְּאַחַד אֲבָל בַּפ"ת סי' רַע"ו סְק"ג הִבִּיא מֵהִלְבוּשׁ וְתַפְל"מ דְּלֹא ס"ל הֵכִי וְתֵלוּ לָהּ בַּב' תִּי הַש"ס רִישׁ זְבַחִים בְּסְתָמָא וְלִשְׁמָה אִי אֲמַרִי הוֹכִיחַ סוֹפוֹ עַל תְּחַלְתוֹ וְלִפִּי"ז דְּלֹא מְהַנִּי קִידוּשׁ בְּאוֹת הָאַחֲרוֹן לְמַפְרַע שְׁיִתְקַדְשׁוּ עִי"ז הָאוֹתִיּוֹת הָרֵאוּשׁוֹנִים, וּמ"מ הָאוֹת הָאַחֲרוֹן לְעֲצָמוֹ שְׁנִכְתַּב לְשִׁמָּה הוּא קְדוּשׁ כְּמוֹ שְׁפָל אוֹת קוֹנָה קְדוּשָׁה לְעֲצָמוֹ בְּכַתִּיבְתוֹ לְשִׁמוֹ, דַּא"א לֹאֵר שְׁגַם הָאוֹת הָאַחֲרוֹן אֵינּוּ קְדוּשׁ לְעֲצָמוֹ עַד שְׁיִגְמַר אֶת הַשֵּׁם וְיִתְקַדֵּשׁ לְמַפְרַע שְׁהָרִי פְּכָר אֲמַרְנוּ דְּלֹא אֲמַרִי בְּזָה לְמַפְרַע קְדוּשׁ, וּמַעֲתָה נִמְצָא בַּכַּה"ג שְׁפַתְב רַק אוֹת הָאַחֲרוֹן לְשִׁמָּה אֵין תְּקַנָּה לוֹ בְּתַפְּלִין דְּבַעֵי פְּסִדְרָן לְהַעֲבִיר בְּקוֹלְמָס לְשִׁמָּה עַל הַשֵּׁה"ק מְרִישִׁי לְסִיפִי פְּסִדְרָן שְׁהָרִי גַם עֲתָה יְהִי שְׁלַכ"ס שְׁמַכִּיּוֹן שְׁהָאוֹת הָאַחֲרוֹן פְּכָר קְדוּשׁ מִתְחַלָּה קוֹדֵם הַעֲבָרַת הַקּוֹלְמָס מִמִּילָא שְׁנִכְתַּב הָאוֹת הָרֵאוּשׁוֹן גַּם אַחַר הַעֲבָרַת הַקּוֹלְמָס דְּאַפְתִּי הַכְּשֵׁר הָאוֹת הָאַחֲרוֹן קְדוּם וּמְפוֹרָשׁ כֵּן בְּמַכְלֵתָא סו"פ בַּא

פְּתָבֵן שֶׁלכ"ס יִגְנוּ וּמִשׁוּם דָּאִין תִּקְנָה בְּהַעֲבֵרֵת קוּלָּמָס וּלְעֵיל סִי ט"ו הָאֲרָכְתִּי בְּפֶרֶט זֶה בְּפָנִים מְסִבִּירוֹת וְתַמְהָתִי אִמ"ש בְּשׁו"ת א"י ח"א סִי ק"ו וְשִׁישׁ עֲצָה בְּפָסוּל שֶׁלכ"ס לְהַעֲבִיר בְּקוּלָּמָס וְהוּא לְפָלֵא, וּלְפִי"ז מֵאֵי מִקְשָׁה הַש"ס בְּגִיטִין וְלִיעֶבֶר בְּקוּלָּמָס וְלִקְדָשֵׁי, הָא מִשְׁפַּחַת דְּמָה שְׁאָמַר הַסּוֹפֵר אֲזַכְרוֹת שְׁלוֹ לֹא פְתַבְתִּי לְשִׁמֹן הֵינּוּ שְׁלֹא פְתַב תְּחִלַּת הָאֲזַכְרוֹת לְשִׁמֹן אֲבָל הָאוֹתִיּוֹת אַחֲרוֹנוֹת שֶׁל הַשֵּׁם פְתַב לְשִׁמֹן דְּבַכָּה"ג גָּרַע יוֹתֵר דָּלָא מִהֵנִי הַעֲבָרָה בְּקוּלָּמָס מִשׁוּם פָּסוּל שֶׁלכ"ס דְּאָמַר בְּמַכְלֵמָא פְתַבֵּן שֶׁלכ"ס יִגְנוּ אֲלֵא ש"מ דְּבַס"ת גַּם בְּאֲזַכְרוֹת אֵין פּוֹסֵל שֶׁלכ"ס וְהִיא הָעֵרָה עֲצוּמָה.

וּכְבָר הִבְאִיתִי דַעַת הָאֲחֵרוֹנִים כֵּן שְׁאִין לְהַחְמִיר בְּדִיעֵבַד בַּס"ת מְדִין שֶׁלכ"ס גַּם בִּשְׁה"ק לְכֹן נִרְאָה שְׁאֲפִשֵׁר לְתַקֵּן ע"י מַחֲיִקַת הַלָּמ"ד בְּאִנְפֵּן שְׁיִסְפִים לְנוּ עוֹד רַב מְוַבְהַק בְּהוֹרָאָה: וְאוֹדוֹת הַשְּׁאֵלָה בְּשִׁמּוֹת הַכְּפוּלִים אֵין רְצוֹנִי לְהַכְנִיס א"ע בְּהִיתַר שֶׁל קְדִינַת הַשֵּׁם מִשׁוּם שְׁבַד"ח ח"א סִי נ"ו נִרְאָה כְּחוּלָק אַח"ס סִי רַס"ד וְרַע"ב וּמַחְמִיר בְּזָה: בְּעֵינֵן מ"ש בְּנוּב"ת יו"ד סִי קפ"א שְׁבִיזוֹן הוּא שְׁיִהֵי שֶׁה"ק נִכְתַּב לְפָרֵט הַשְּׁנָה וּבַמ"פ פְתַב ע"ז שְׁאִין לוֹ מְקוֹר בְּש"ס, לְעַנ"ד הֵגַם שֶׁהַנּו"ב ז"ל פְתַב זֶה מְסַבְרָא דְנִפְשֵׁי רוּה"ק דְּכָר בּוּ שְׁמִקּוּרוֹ טְהוֹר בְּש"ס סְנֵהֲדְרִין (מ"ג) לְמָה נִקּוּד עַל לְנוּ וּלְכַנִּינוּ כּו' וּבְפִירֵשׁ"י וְתוֹס' שֶׁהִי לוֹ לְנִקּוּד אֵת הַנִּקּוּדָה הַזֹּאת עַל לֵה' אַק' אֲבָל לֹא אוֹרַח אֲרַעָא לְנִקּוּד אֵת הַשֵּׁם עֵי"ש הַרִי הַדְּבָר מְפֹרָשׁ וְדוּק: יְדִידוּ.

סִימָן פּה. ב"ה עה"ח.

תִּרְצ"ג דְּאִמְבְּרָאוּא. שׁוֹכְט"ס לְכַבּוּד הַרַב הַה"ג הַחֲרִיף וּבְקִי מו"ה יוֹסֵף יֹסְקִי וּוְעִסְטְרִינֵי נ"י אַבְד"ק קֵאֲנִטְשִׁינָא יַע"א ע"ד הַשְּׁאֵלָה בְּאִשָּׁה שְׁמִסְרָה עַל יַד אַבִּי ס"ת לְהַנִּיחוּ בְּבִיהֶם שֶׁל"ח וְעַתָּה רְצוֹן בְּנוּ הַכּוֹר לִיקַח הַס"ת מִבִּיהֶם"ד וְלֵהוֹלִיכּוּ לְכַפֵּר וְשָׁדַר בּוּ וְלֵהַנִּיחוּ בְּבֵית שְׁמֵתִפְלִים שְׁמָה: א) מְקוֹר הַדְּבָר בְּש"ע או"ח סִי קנ"ג סְעִי כ' דַּס"ת שְׁהוֹחֲזַק שֶׁהִי שֶׁל אֲבוֹתָיו שֶׁל רְאוּבֵן אֵין הַצִּיבּוֹר יְכוּלִין לְהַחֲזִיק בּוּ וְהוּא מִמְהַרִּי"ק שְׁוֹרֵשׁ ע', אֲבָל דְּבָרֵי הַמְהַרִּי"ק לְכֹאֲרָה סוֹתְרִים לְדְבָרֵי הַמְהַרִּי"ק עֲצָמָם שְׁוֹרֵשׁ קַס"א לְעֵינֵן פְּלִי כְּסָף שֶׁל הַקְּדָשׁ שְׁמִבִּיאִים לְבַהֲכ"נ שְׁיִכּוּלִים הַקְּהֵל לְתַפְשֵׁם שְׁיִשְׁאָרוּ בְּחֻזְקַת הַקְּדָשׁ, וּמִכָּאֵן הַמְהַרֵּשׁ"ל בְּתַשׁוּ"ג גַּם לְעֵינֵן ס"ת כֵּן נִכְתַּב הַט"ז דְּמַהֲרֵשׁ"ל חוּלָק עַל דִּין הַש"ע כָּאֵן בְּשֵׁם הַמְהַרִּי"ק, אֲבָל בְּש"י יו"ד סִי רַנ"ט סִי ק"ו פְתַב לְדַחוֹת ד' הַמְהַרֵּשׁ"ל וְשִׁישׁ לְחַלָּק בֵּין הָא דְמַהֲרִי"ק שְׁוֹרֵשׁ קַס"א לְגַבִּי פְּלִי הַקְּדָשׁ שְׁאִין הַמְנַהֵג לְהַנִּיחֵם בְּבִיהֶם"נ וּמִשׁוּה"כ כְּפִשְׁהַנִּיחֵם אִיכָּא הוֹכְחָה שְׁהוֹקְדָשׁוּ מִשְׁא"כ לְגַבִּי ס"ת, וּבְשׁו"ת מְהַר"י אֲשַׁכְּנִי או"ח סִי ז' פְתַב שְׁאִין שׁו"ת מְהַרִּי"ק אֵתוּ לְעֵינֵן מַה שְׁנִרְאָה קִצָּת סְתִירָה בְּמַהֲרִי"ק שְׁוֹרֵשׁ ע' שְׁהִבִּיא הַמְחַבֵּר לְמַהֲרִי"ק שְׁוֹרֵשׁ קַס"א שְׁהִבִּיא הַמְהַרֵּשׁ"ל, וּבְאֵמַת לְחִילּוּקוֹ שֶׁל הַש"י מִיְנוֹשֵׁב הַפֶּל, וּלְפָנֵינוּ לְקַמֵּן יְבוֹאֵר עוֹד בְּזָה: ב) וְהִנֵּה כ"ת פְתַב שְׁיִשׁ לוֹ לְהַעִיר בְּדְבָר חֲדָשׁ שְׁלֹא מְצָא מִי שְׁקִדְמוּ בְּזָה, דְּבַס"ת יֵשׁ לְחַלָּק בֵּין אִישׁ אוֹ אִשָּׁה שְׁנִתְּנוּ הַס"ת לְבִיהֶם"נ וְהוּא עַפְמ"ש בְּמִגֵּן גְּבוּרִים דְּבַס"ת אִיכָּא טַעְמָא שְׁלֹא יוּכְלוּ הַצִּיבּוֹר לְהַחֲזִיק בּוּ עַפְי"ד הַתו"ח סְנֵהֲדְרִין כ"א דִּיחִיד הַפּוֹתַב ס"ת לְעֲצָמוּ אֵין מְהַרְאוּי לְהַקְדִּישׁוּ דְּבַעִינֵן לָכֶם וְהַקְּדָשׁ ל"ה שְׁלוּ, וְא"כ לְשִׁי הַרְמז"ל דְּאִשָּׁה אֵינָה חֲיִיבַת בְּמִצְוֹת פְּתִיבַת ס"ת וְעֵינֵן שֶׁאֵג"א סִי ל"ה וּמַנ"ח מ' תְּרִי"ג בְּזָה מְמִילָא דִּין ס"ת לְגַבִּה פְּדִין פְּלִי קוֹדֵשׁ דְּמְבוֹאֵר בְּש"ע שְׁהֵם לְצִיבּוֹר וְלְכֹאֵו' יָפָה הַעִיר, וּכְבָר הַעֲלָה כְּעִי"ז

המהראנ"ח לענן איסור מכירת ס"ת שלא יהי' דין זה באשה מטעם זה שאינה במצות כתיבת ס"ת ולפנינו ידובר בזה: ג) אבל מלבד שדברי התו"ח עצמם אינם מנוסדים שהוא נשען על דברי הר"מ דנאבד ס"ת צריף לכתוב אחרת לפ"ז ה"ה בהקדיש ס"ת דמבטל למ"ע דכתבו, והנה הב"י חולק על הר"מ וס"ל גם בנאבד שא"צ לכתוב אחרת ועיין בתשו' הגרא"ב ז"ל ובנח"א ה' ס"ת ופ"ת סי' ע"ר, וגם הבעל מגן גבורים בעצמו בשו"מ מהדו"ג ח"ג סי' פ"ו ומהדו"ד ח"ג סי' קל"ו מסיק דלא כתו"ח, ועכ"פ מ"ש המספר בסי' קנ"ג שאין הציבור יכולים להחזיק בס"ת לא נסמך על סברת התו"ח מאחר דהב"י לא ס"ל פן אפי' בנאבד רק שנסמוך על המנהג שמניחים ס"ת בביהכ"נ לזמן א"כ אין לחלק בין איש לאשה בזה: ד) אבל יותר יש להסביר ולהעיר חדשות בזה, דהנה בדין המספר והמהרי"ק ז"ל דבס"ת אין הציבור יכולין להחזיק בו מטעם שהמנהג פן, לכאן ק"ל למה צריכי לבא לטעם מנהג הא בלא"ה מן הדין פן מדאמרי' בשבועות (מ"ו) דרבא אפיק זוגא דסרבלא וספרא דאגדתא מיתמי בדברים העשויין להשאיל ולהשפיר ובתוס' שם דכש"כ שאר ספרים דהוי בכלל דברים העשויין להשאיל ולהשפיר, וא"כ איף יש מקום שיוכלו הציבור להחזיק בס"ת מפני שהבעלים הניחו שמה הא בדברים העשויין להשאיל ולהשפיר אין המוחזק יכול לטעון לקוח הוא בידי ונאמנים הבעלים להוציא מידו בכה"ג שראו אותו עתה בידו שאין לו מקו דהחזרתי, אף י"ל דבאמת שי' רש"י ז"ל בשבועות (מ"ו) דשאר ספרים ל"ה מדברים העשויין להשאיל ולהשפיר וראיתי בד"ג פלל ע"ד שהעתיק מ"ש הג"ו פלל ג' דס"ת הוי לכ"ע מדברים העשויין להשאיל ולהשפיר עכ"ד.

ונראה דמ"ש לכ"ע שפונן לפלוגתא רש"י ותוס' ה"ל דבס"ת כ"ע מודי והטעם נראה עפ"י דהמהרי"ק ה"ל שפן המנהג שנותנין ס"ת לביהכ"נ לפי שעה בשאלה וא"כ מתורץ קושיתו דבאמת הן הן דברי המהרי"ק ז"ל דמשום שהמנהג פן ממילא דין ס"ת בדברים העשויין להשאיל ולהשפיר לכה אין הציבור יכולים להחזיק בו ודוק: ומה יפה עולה עפ"ז חילוקו של הש"ך בסי' רנ"ט ה"ל לחלק בין ס"ת לכלי פסוק, משום דרק ס"ת הוי מדברים העשויין להשאיל ולהשפיר פעין ספרא דאגדתא המפורש בגמ' משא"כ פלי פסוק שאין המנהג להניחו בביהכ"נ ל"ה בדברים העשויין להשאיל ולהשפיר ודוק פי נכון: ח) ומעתה תפול סברת כ"ת לחלק בין איש לאשה דז"א דכיון דעכ"פ באיש אמרי' שלא הקדיש הס"ת יהי' מטעם סברת התו"ח שלא לבטל מ"ע דכתבו לכם או מאיזה טעם שיהי' עכ"פ פיון שפבר המנהג לתת ס"ת בשאלה לבהכ"נ שוב הוי ס"ת לכ"ע מדברים העשויין להשאיל ולהשפיר ושוב ממילא גם באשה הדין פן שאין הציבור יכולין להחזיק בדין הגמ' בדברים העשויין להשאיל ולהשפיר שאין המחזיק יכול לטעון לקוח הוא בידי ודוק, תדע דהכי הוא דאל"כ לסברת התוס' הו"ל לחלק דרק בס"ת שפכת לו לשמו אם הניחו בביהכ"נ לא יוכלו הציבור להחזיק בו משום האומדנא שלא נתן להקדיש כדי שלא יבטל מ"ע דכתבו לכם, משא"כ בס"ת שהניחו לו אבותיו או שקנה מאחר דבלאה"כ לא קיים מצות כתיבת ס"ת נאמר דבמה שהניחו בביהכ"נ הרי הקדישו לחלוטין ולא מצינו בש"ע ובפוסקים שום חילוק בזה, אע"כ דבאמת אין חילוק דבכל גונוי יכולים הבעלים להוציא מהקדש ומשום דס"ת הוי מדברים העשויין להשאיל ולהשפיר: ו) וחוזה קשה לי במה שדנו הפוסקים באומדנא זו אם בס"ת הניחו הבעלים בביהכ"נ ע"מ להקדישו, דאמאי לא נאמר שיש איסור להקדיש ס"ת לפ"מ דאמר בב"ק ע"ט דמכר והקדיש חייב

בדו"ה דמה לי מכרו להדיוט מה לי מכרו לשמים ובתוס' שם דקבה"ב הני מכרו להדיוט
ורק בקדוה"ג ל"ה פמכר משום דהשתא נמי נקרא תורא דראובן, ואף דבירו' פ' מרובה
ה"ד גבי הפודה כלפלה מידי גזבר מהו שתיטבל למעשר ומתיב מגנב והקדיש ואח"כ
טבח ומכר כמה דאף אמר המקדיש אינו פמוכר דכונתו' הפודה אינו פלוקח מבואר בשי'
הירושלמי דאפי' קבה"ב אינו פמכר, באמת הירושלמי חולק עם הש"ס דילן וא"כ לדין
דהקדיש פמכר יהי איסור להקדיש ס"ת דהוי פמוכר ס"ת שאסור, ועיין ס' נתיבות לשבת
אע"ז סי' א' בהא דמוכרין ס"ת לישא אשה דה"ה אשה יכולה למפור פדי שתנשא פיון
דבלא"ה מפניסתו לבעל ובעל פנכסי אשתו לוקח הוי ועיין ס' פנ"ר סי' י"ב שהעיר דתל'ן
פאיבע' בגיטין (מ"ד) בן בכל שנישא אשה בא"י והכניסה לו עבדים כו' עכ"פ סברת
הנת"ל שיש פנשואי אשה גדר אי' מכירת ס"ת מטעם דבעל לוקח הוי וא"כ הכ"נ למה
דקי"ל דהקדיש פלוקח יהי איסור להקדיש ס"ת, וכע"ז אמר בירו' גדרים פ"ה ה"ה
דקדיש אשה בס"ת אפי' של יחיד אינה מקודשת ומשום דקידושין הוי פמכר וע' חת"ס
חו"מ סי' קמ"ג ובקונטרס משמרת להבית סי' ה' סעי' י"ז מה שפכתתי בדברי הירושלמי,
ועיין מג"א סי' קנ"ג סקכ"ד דשי' הריב"ש ליתן ס"ת במתנה מותר רק למקום קרוב דאי
לאו דעביד ליה נייח נפש' ל"ה יתיב מתנה והוי פמכר להפוסקים דמותר למפור ס"ת
של יחיד משא"כ למקום רחוק אסור במתנה והמג"א הביא מתוס' מגילה כ"ו דאגורי
ומשכונני משל רבים דליכא הורדה מותר ומשל רבים ליחיד אסור ודעת הפוסקים
דאפי' משל רבים ליחיד נמי מותר אם השוכר נוהג בה קדושה, אבל שי' הב"ח דאגורי
ומשכונני אפי' משל רבים אסור ומנהג העולם שמשפירים ס"ת שסומכין על
המג"א דבליכא הורדה מקדושה מותר, עכ"פ מבואר בדברי הריב"ש וב"י שהביא
המג"א דלמי שאסור למפור ס"ת אסור ג"כ במתנה פדאמר במגילה (כ"ו) דמתנה פמכר
ולפי"ז הכ"נ לדין דהקדיש פמכר יהי אסור להקדיש ס"ת והיא הערה חת"ס: ז)
ולכאורה י"ל דהיינו הך שכתב התו"ח שאין להקדיש ס"ת משום שפכטל מ"ע דכתיבת
ס"ת והיינו משום דגם אי' מכירת ס"ת יהי ג"כ מהאי טעמא שפמקיע המצנה דכתבו
לכם, לפ"מ שראיתי בס' לק"ס מצנות פ"ו מחרע"ק ח"ב סי' ס"ד בשם מהראנ"ח דמה"ט
לא יאסר מכירת ס"ת אלא לאיש שמצנוה על פתיבתו אבל אשה שאינה מצנוה אפשר
שאינה בכלל אי' מכירה, ומתורץ בזה קו' העצי ארזים אע"ז סי' א' במשנה סוף בכורים
למה אמרו פנכסי פהן כו' ושיהא בע"ח נוטלו בחובו והאשה בכתובתה דצ"ל דמייירי
דבע"ח צריף לס"ת למכרו פדי ללמוד תורה או לישא אשה וא"כ הא דתנו והאשה
בכתובתה קשה דבאשה לש"ל פן דלא מיפקדא אהכי והוכיח מזה דמותר למפור לנשואי
עצמה וה"ה להשיא יתומה ולהראנ"ח מתורץ בפשיטות דבאשה ליכא איסורא במכירת
ס"ת עיי"ש וא"כ לחידוש זה נמצא דמ"ש התו"ח בהקדיש ס"ת דאיכא פיטול מ"ע
דכתיבת ס"ת דאתא בכלל זה גם אי' מכירת ס"ת דהקדיש פמכר דאי' מכירה הוא ג"כ
משעמא דא דמפקיע מ"ע דכתבו לכם: אמנם הנה הביא שם מס' תורת חיים לאו"ח סי'
קנ"ג דכתב שגם לאשה אסור למפור ס"ת שאין האי' משום פיטול מ"ע דכתבו לכם
שהרי אפי' יש לו ס"ת אחרת וכן אם קנה ס"ת מן השוק ולא יצא בזה מצנות פתיבת ס"ת
אסור למפור רק הטעם פיון שפנגד ס"ת אין דבר שיהי' יותר בקדושה ממילא אין יכול
למכרו עכ"פ: ח) איברא דהוכחת התו"ח מקנה ס"ת שאסור למכרו י"ל אי' מהא לא

אירינא דבאמת שי' הפרישה ביו"ד סי' ע"ר דמה דאמר שאסור למפור ס"ת זה קאי אס"ת
שלו דוקא נמצא דבאמת בס"ת שקנה מן השוק לא יהי' אי' מכירה וא"כ אדרבה מסייע
לי' לשי' הראנ"ח דאי' מכירה הוא רק מטעם הפקעת מצוה דכתבו לכם, אבל האמת
מבואר בירושלמי סוף בכורים דקאמר המוכר ס"ת של אביו אינו רואה סימן ברכה הרי
דלא פהפרישה והראנ"ח: ועוד שהרי מצינו דעת הפוסקים שרק ס"ת של רבים אסור
למפור וס"ת של יחיד מותר ולדברי הראנ"ח איפכא מסתברא דס"ת של יחיד יהי' אסור
למפור משום ביטול מ"ע דכתבו לכם ובס"ת של רבים יהי' מותר משום דבלאה"כ ליפא
בזה קיום מ"ע דכתבו לכם לדעת האומרים דאין יוצאין בשל שותפות עינין שו"ת ב"א
יו"ד סי' ס"ג ובתשו' הגרא"ב בנח"א ה' ס"ת ובשו"ת מהרי"א אשכנזי סי' ז' ושמך רוקח
ח"ג בזה: ועוד דבמגילה כ"ז מיבעי' להו מהו למפור ס"ת ישן ליקח בו חדש כו' ואס"ד
כהראנ"ח דטעם אי' מכירת ס"ת הוא משום הפקעת מצוה דכתיבת ס"ת א"כ מאי תיקון
במה שלוקח בו חדש שהרי בקנה מן השוק ליפא קיום מ"ע דכתבו לכם דהוי פחותה
מצוה מן השוק ולדעת החולקים על הט"ז בסי' ע"ר ליפא מצוה כלל.

וע"כ דלא כהראנ"ח וטעם אי' מכירת ס"ת משום שאין דבר שבקדושה נכנס תחתיו
וע"כ הוא דאיבעי' בלוקח חדש שיהי' מותר ועינין שו"ת פנ"ר או"ח סי' י"ב שדן בחקירה
זו אם אי' מכירת ס"ת הוא משום הפקעת המצוה וכנראה שלא ידע מהתו"ח ומהראנ"ח
וכל ה"ל, והדבר פשוט וברור דאי' מכירה אינו משום הפקעת המצוה, וא"כ הדרא קו'
הנ"ל שיהי' איסור להקדיש ס"ת חוץ מטעם התו"ח בסנהדרין משום ביטול מצוה, רק
מטעם נוסף דהקדש פלוקח וכהא דבעל בנכסי אשתו פלוקח הוי דאיפא גדר אי' מכירת
ס"ת להנת"ל פאמור וצ"ע לכאורה.

וראיתי בשו"ת מהר"י אשכנזי סי' ז' שהעיר על סברת התו"ח סנהדרין הנ"ל דבהקדש
או מכירה לס"ת מבטל מ"ע דכתבו לכם דק' מהא דמגילה כ"ז הנ"ל באיבעי' דמהו
למפור ס"ת ישן ליקח בו חדש שהרי אפתי איפא ביטול מ"ע וכעין שהקשיתי לעיל לשי'
הראנ"ח, אבל אי משום הא י"ל דהאיבעי' אזלא בס"ת שלא כתב לו רק שקנאו מאחר
דבלא"ה לא קיום בזה מ"ע אבל אני הקשיתי להראנ"ח דכל אי' מכירה היא רק מטעם
ביטול מ"ע א"כ ע"כ איירי הקא האיבעי' דמהו למפור ס"ת ישן כו' בס"ת שקנים בה
מ"ע דכתבו לכם וא"כ תיקשי להראנ"ח הנ"ל: ט) ובראיית התו"ח דהקדיש ס"ת מבטל
מ"ע הוא ממ"ש הר"מ לגבי מלך פשהניחו לו אבותיו ונאבד צריף לכתוב שני ס"ת א"כ
ה"ה ביחיד הפותב ס"ת ונאבד צריף לכתוב אחרת ובשו"ת מהר"י אשכנזי הקשה ע"ז
דשאני במלך שצריף שיהי' לו בתמידות שני ס"ת משא"כ בהדיוט דעיקר מצותו שיכתוב
ויתחדש על ידו ס"ת ומיד כשכתב הרי קנים המצוה ואפ"ל למ"ש הרא"ש דעיקר המצוה
לכתוב פדי ללמוד בה מ"מ ע"כ שיש בכתיבת ס"ת שני חלקי מצוה א' להמציא ס"ת
חדש ועוד לקרות וללמוד מתוכה וא"כ מיד כשכתב הרי נתקיים חלק הראשון ומהשנוגע
למצות לימוד הרי יכול לקיים בשל אחרים וכי נצטנה דוקא ללמוד מתוך שלו עכ"ק:
ולענ"ד יתכן שי"ל דבאמת המצוה שילמוד מתוך ס"ת שכתב לו אע"ג דמצות כתיבה
כבר נעשה מ"מ לא חלפה ועוד מצותו נמשך על כל שעת לימודו א"כ דכזה מצינו
בחולין (ס"ז) דרני דבשרא אסורין דכונרי שריין ושי' הר"מ דתולעים של בשר אפי'
לאחר מיתה אסורין ומבואר מדברי הה"מ דמצות שחיטה הנעשה בבשר מתירתו תמיד

שהוא דבר הנמשך ונהני דלא מהני שחיטה חזרו לאיסורן ועיין אנ"ז או"ח סי' תפ"ג שביאר זה ולפי"ז יתכן דה"ה לגבי מצות פתיבת ס"ת שהוא לתכלית הלימוד דכתיב ולמדה את בניי שימה בפיהם הפתיבה הוא מצוה נמשכת בכל עת שלומד בס"ת זה מתעורר קיום המצוה של כתבו לכם ובנאבד הס"ת נתבטל הנמשך ודוק: י) ובשי' הר"מ ה"ל דנשים אינם במצות פתיבת ס"ת פתב במנ"ח מ' תרנ"ג הטעם משום שאינם בקשירה כלומר דפסולות לכתיבת ס"ת וממילא אפי' ע"י אחרים לא דכ"מ דלמ"ע ל"מ משני שליח ובנח"א ה' ס"ת הק' ע"ז דמזוזה תוכיח דחייבין במזוזה אע"ג דפסולות לכתיבה רק הטעם משום דנשים פטורות מת"ת וכתיב ולמדה את בניי עיי"ש ויש להעיר קצת לפי המבואר בש"ע או"ח סי' רפ"ב דהפל עולים למגן ז' אפי' אשה ובמג"א פתב דמשמע דאשה חייבת לשמוע קריאת התורה אע"פ שפטורות מת"ת מ"מ מצוה לשמוע כמו מצות הקהל שנשים וטף חייבים בה ואמנם משום מצוה לשמוע קרה"ת הוא רק תקנת נביאים לא מה"ת עיין מג"א סי' קל"ה סק"א אבל לשמוע פ' הקהל הוא מדאורייתא ועוד דנשים חייבות לשמוע פ' זכור מדאורייתא פמבואר באחרונים, ומ"ש החינוך מ' תר"ג דמצות זכר מחיית עמלק ליתא בנשים משום שאין דרכן לכבוש הק' במנ"ח שהרי במלחמת מצוה הפל יוצאין וע' נח"א ה' חנוכה ופורים בזה וא"כ אף דנשים פטורות מלימוד מ"מ למאי דאמר (ב"ב מ"ג) שאני ס"ת דלשמיעה קאי וא"כ הרי נשים באים לשמוע פרשת הקהל ופרשת זכור מדאורייתא וצ"ע: פן עוררו רעיוני דרף אגב בברכות י"ז בר"א שנגנס לבהכ"נ ולא מצא עשרה ושחרר עבדו והשלימו לעשרה דלמה הי' צריך לשחררו לפי האמור דאשה חייבת לשמוע פ' זכור וממילא ה"ה עבד פמבואר באו"ח סי' רפ"ב ברמ"א דעבד פאשה ובס' א"ח לאו"ח סי' נ"ה הביא משו"ת שאילת שמואל דאם נאמר שאשה חייבת בפ' זכור מה"ת י"ל דנשים ועבדים מצטרפין בזה לעשרה וא"כ הרי הרא"ש בברכות מ"ז שם פתב דר"א ששחרר עבדו לצירוף עשרה הי' לקריאת פ' זכור שהוא מה"ת א"כ תיקשי דאפי' לא הי' משחררו הי' העבד מצטרף לעשרה וצ"ע וכמדומה שדברו בזה באחרונים: העולה מפל ה"ל בנדון שאלתנו שאין הצבור יכולים להחזיק בהס"ת ויש יכולת בידי הבן להוציא הס"ת להוליקו למקום שמתפלל בו וכמבואר בש"ע או"ח סי' קנ"ג משו"ת המהרי"ק ה"ל וק"א קיי"ל פמהרש"ל שהביא בט"ז שם גם בשו"ת מהרי"א הלוי ח"ב סי' י"ט פתב דכה"ג שרוצה ליחיד ליתן הס"ת לביהמ"ד אחר גם המהרש"ל מודה וסייע לזה משו"ת מהר"ם אלשיך סי' כ"ז עיי"ש וא"כ ה"ה בנ"ד: יא) זולת שיש לדון קצת אם ליכא הורדה מקדושה בזה שמוציא הס"ת מביהמ"ד דמתא לקיבוץ של יחידים בכפר ובמהרש"ם ח"א סי' מ"ה פתב פן ראי' מש"ס מגילה כ"ז בהא דאין מוכרין של רבים ליחיד מפני שמורידין מקדושתו דברי ר"א א"ל א"כ אף לא מעיר גדולה לעיר קטנה ומפרש בגמ' טעמיה דר"מ דמעיר גדולה לקטנה השתא נמי קדושה משא"כ ביחיד שא"א קדושה בפחות מעשרה ורפנן אי איכא למיחש כה"ג נמי איכא למיחש משום ברוך עם הקרת מלך, הרי דגם בכה"ג איכא הורדה עכ"ד עיי"ש, ולענ"ד צ"ע בראייתו חזק דמה ראי' ס"ת מבהכ"נ ועוד דאדרבה מפאן מוכח דל"ה הורדה, דרפנן השיבו לר"מ דא"כ אף מעיר גדולה לעיר קטנה לא אלא ע"כ דלא חיישינן לזה והי' זה לפלא בעיני על הגאון מהרש"ם ז"ל בזה, שוב עיינתי ראיתי שדייק זה מלשון הרמ"א או"ח קנ"ג סעי' י"א שמתר להשאיל ס"ת ליחיד דש"מ דלמפני ליחיד לא ע"כ

שפיר למד דלפי"ז ה"ה מעיר קטנה לגדולה לא כמו שאמרו רבנן לר"מ: ואמנם תמה
אני שהגאון מהרש"ם ז"ל לא הביא הירושלמי דמגילה שם דאר"י לית פאן בהכ"נ תפתר
בס"ת עיי"ש וא"כ א"צ ללמוד ס"ת מבהכ"נ רק דאדרבה איירי פאן בס"ת נגם מה
שהערת דאדרבה רבנן השיבו בתמי' דא"כ אף מעיר גדולה לקטנה נמי לא הנה בתמים
דעים סי' קט"ו הביא לדברי הירושלמי וכתב ע"ז וז"ל ודומה לי פי לפי הירושלמי דברי
חכמים אינם פמתמיהים אלא בדעת עצמן הן אומרים פלומר אף אנו אומרים לא מעיר
גדולה לקטנה וע"כ קשה הי' להירושלמי נהרי מוכרין אותו לכל דבר ומשני תפתר בס"ת
שאין להפקיעה מקדושתה גם אין להורידה אפי' דרגא אחת עכ"ד, מעתה לפי פי' התמים
דעים טובה ראית המהרש"ם שהרי חכמים אמרו פן לפי האמת דאף לא מעיר גדולה
לקטנה ודוק, ואם הי' הגאון הנ"ל מרגיש בדברי הירושלמי ופי' התמים דעים הי' שמח
ולא הי' צריך לדייק מלשון הרמ"א סי' קנ"ג דמותר להשאיל ליחיד ש"מ דלמפור ליחיד
לא מאחר שמפורש פן בירושלמי: [במחילה מכ' הגאון שר התורה מהרש"ם ז"ל
שכתבתי דאשתמיטתי ירושלמי דמגילה דאמר לית פאן בהכ"נ תפתר בס"ת כו' פאשר
פן הביאו במקום אחר שהוא המהרש"ם ח"א סי' א' שהזכיר להירושלמי הנ"ל, ועכ"פ
שלא אשתמיטתי זה רק מה שלא הביא פאן בס"ת מ"ה באמת הוא חידוש שמפורש יוצא
לפי התמים דעים דגם לרבנן אין מוכרין ס"ת ליחיד אפי' מעיר גדולה לקטנה ולא הי'
צריך לדייק מלשון הרמ"א סי' קנ"ג במ"ש דמותר להשאיל ס"ת ליחיד דש"מ דלמפור
ליחיד לא וצ"ע]: ומ"מ להלכה כ"ז לפי סוגי' הירושלמי אבל לפי סוגי' ש"ס דילן
דחכמים השיבו לר"מ בתמי' א"כ אדרבה ש"מ דמעיר גדולה לקטנה ליפא הורדה ודוק:
פן ראיתי בס' עצי ארזים אע"ז סי' א' שהביא מהירושלמי הנ"ל ראי' לשי' הרא"ש דס"ת
של יחיד מותר למוכרו מדאמר ר"מ שאין מוכרין משל רבים ליחיד ומוקי לה בס"ת
והפ"י דלכך אין מוכרין ס"ת ליחיד דאיפא הפקעת קדושה דמתחלה בשל רבים הי' אסור
הס"ת במקירה ועכשיו בשל יחיד יהי' מותר למוכרו והיא כשי' הרא"ש ז"ל: ולענ"ד
צ"ע דאיף אפשר ללמוד פן בשי' הירושלמי דבשל יחיד מותר למוכרו דאדרבה מפורש
בירושלמי נדרים פ"ה ה"ה דקידוש בס"ת של יחיד אינה מקודשת משום דקידושין הוי
פקר, הרי מפורש שי' הירושלמי דאף ס"ת של יחיד אסור במקירה והוא כשי' הר"מ
ז"ל וצ"ע, יותר אין להאריך: והנני בנה ידיו דו"ש בהגיון גמ"ט נחג שמח.

סימן פו ב"ה בדר"ח אלול תרצ"ד. שוכט"ס לכבוד הרב הגדול החר"ף ובקי מו"ה
אברהם אלטיין נ"י אבד"ק סאקאלאווקא: לתשובת מכתבו ע"ד המאורע בקהלתו שאיש
מארחי פרחי סיפר לפני קהל ועדה שבשעה שלא הי' שום אדם בבהמ"ד פא הוא ומצא
ס"ת מונח על הרצפה ערום בלא מעיל והגביה הוא הס"ת והניחה לארון, ע"ז הורה כ"ת
שהגבאים השמש גם האורח שראה חייבים בתענית ותהום העיר ע"ז, וכ"ת כתב בבניאור
הוראתו עפ"ד הפוסקים תשו' האחרונים בזה: (א) יפה דן ויפה הורה כ"ת, וכמו"ש
בשו"ת ח"צ סי' יז דכל חיוב קריעה אינו אלא לעומד ורואה בשעה שהס"ת נשרף באותו
מקום פמעשה דמלך יהודא ובגמ' מ"ק כ"ו וש"ע יו"ד סי' ש"מ ובהגהות יד שאול שם
הביא משנה בשמחות פ"ט על שריפת התורה לא ששמע שנשרפה אא"כ עומד עלי' והיא
נשרפת ובמהרש"ם ח"ב סי' רס"ד הזכיר משו"ת ח"צ הנ"ל שפלפל עם השבו"י
ובהגהות י"ש שהביא ממשנה דשמחות כהשבו"י, ואמנם לא כן דבהגהותי י"ש הנ"ל

אדרבה שהביא מתני' דשמחות מפני' כהח"צ ונראה דשלא בדקדוק העתיק המהרש"ם ז"ל דברי השואל וכ"כ בשו"ת ד"ח יו"ד ח"ב סי' קל"ז שאין מתענים רק מי שהי' בפית שפפל הס"ת לארץ אבל לא שאר בני העיר ועיין ד"ח ח"א יו"ד סי' נ"ט ובח"ב ליקוטים סי' א' הר"ב ח"ב סי' קל"ט ובי"צ יו"ד ח"ב סי' קס"ה, איברא דבירושלמי נדרים פ"ח ה"א ומ"ק פ"ג ה"ז ר' יונה הנה בצור ושמע דדמה ברי' דר' יוסי (בירו' מ"ק הגי' ברי' דר' אבהו) אע"ג דאכל גופנא ושתה מיא אסקי צום כל האי יומא, נראה שהתענה ע"פ השמיעה שהוא ידיעה בלי ראי', י"ל איהו דאחמיר אנפשי' אבל חיוב ליפא כ"א בעומד בשעת יציאת נשמה דחייב לקרוע כגמ' שבת (ק"ה): ה"א למה זה דומה לס"ת שגשפרה וכדברי הח"צ הג"ל וע' מ"פ יו"ד השמטות לאו"ח סי' מ"ד: ב) והנה במהרש"ם ח"ב סי' רס"ד הג"ל כתב דהגם שאין בידינו להטיל תענית בדור הקלויש הזה מ"מ יתן כ"א פדיון נפשו כו' הוא שהחמיר אפי' על ידיעה בלא ראי' אבל נראה דבנ"ד גם ידיעה ליפא שאין נאמן העד לענות נפש אדם בצום מק"ו שאין ע"א נאמן להוציא ממון ומצינו בכ"ד דאפ"י רק טרחא דגופא עדיף מממונא והא דפסחים י' בגופי' אטרחוהו רבנן בממוני' לא אטרחוהו עיין תב"ש סי' א' סק"ג דהתם הוי ממונא וטרחא דגופא יחד וע' שבת (קכ"ט) בל תשחית דגופא עדיף ותוס' נדה (ו'): דטורח גדול הוי שעת הדחק ואילו בהוצאה דממונא כתב בשו"ת חנוך בקודש דיוקר לא מקרי שעת הדחק וראי' מסופה (ל"ד).

(גבי ולדרוש להו כר"ע, ופירש"י (קידושין י"ט) דצערא דגופא לא אתיהיב למחילה ומל"מ פ"ו מה"א שהעיר מב"ק צ"ג ושער משפט חו"מ סי' קל"א ראי' מב"ק ק"ח דמשביעין על טרחה דגופא דהוי ככפירת ממון, ובתב"ש סי' ד' סקי"ז דמשום הטרחה לטפל ביין לש"ל כופין עמ"ס, ועפירש"י ב"מ ב').

(דמציאה לאו מידי חסר וז"ל אינו מפסיד פלום דבחנם בא לו ואף בלא טורח עכ"ל שהפנונה דאילו בא לו בטורח הוי כחסר ממונא [ראה לעיל סי' י' בראיית שו"ת חנוך בקודש הג"ל כתבתי דשמואל שם לשיטתו דבר נכון]: ג) והנה כע"ז מבואר בתוס' בקמות (ק"א:): דבמקום ביוש לש"ל כעמ"ס ובדע"ת לסי' ד' בקו"א גם בסי' א' אות פ"ט הק' ע"ז ממהרי"ק שורש קי"ב, וחסבתי לומר דמהרי"ק לשיטתו בפ"ה חו"מ סי' רמ"ג דבטרחה דגופא ל"א אמירה לגבוה כמסירה להדיוט וסברתו י"ל ע"פ התוס' קידושין כ"ט דבליפא רנוחא להקדש ל"א אמירה לגבוה והכ"נ טרחה דגופא לא חשיב כממונא ול"ה רנוחא להקדש ע"כ המהרי"ק לשיטתו אג"ל דגם בטרחה דגופא איפא משום כופין על מדת סדום פנין דליפא חסרון ממון ודוק: ד) ועיין מ"ש הסמ"ע חו"מ סי' ק"ז סק"ב דאין כופין בכבוד אב להטריח הבן דהוי כאילו באנו להוציא ממון מידו במקום שיש פלוגתא, באופן דטרחה ועינוי הגוף הוי עכ"פ כהפסד ממון, וא"כ כמו דאין ע"א נאמן לממון ק"ו שאין נאמן לענות נפש אדם בעדותו ובפ"ט לגזור ע"י עדותו צום בעינוי אכילה דהוי כעין דנ"פ כדאמר ביומא (ע"ד): עינוי שהוא אבידת הנפש ואיזה זה אכילה ושתי', ושבת (ס"ט) דמקשה והיא יומא לימות כו' דמבואר דתענית יום א' הוא נוגע לפעמים לפקונ"פ ועיין פמ"ג במ"ז או"ח סי' שד"א ובש"ע סי' שכ"ח סעי' ל"ג דמקום רעבון מותר לינק מן הבהמה ביו"ט, ואם זה בצער דיחיד מכש"כ בצערא דרבים דכבר כתב הבה"ג הביאו הר"ן פ' פירה דאף מלאכה דאו' הותר בשביל צער הרבים וכתב הר"ן שדעתו דנזק רבים חשיב כפקונ"פ, וא"כ כש"כ הוא דאין ע"א נאמן במקום צער

דברים: ה) ולכאורה במה שכתבתי דאפלי במקום טרחה דיחיד אין ע"א נאמן יש להעיר בתוס' פסחים (ד':) ד"ה לאו משום דחזקתו בדוק, שפיר"י דס"ד דאינירי דאמרו הני לא הי' בדוק ונאנו בדקנו דמהני במגו דא"ב שתקו ותקשי דאפלי בלא מגו האיך מהימני לומר לא הי' בדוק לחייב בבדיקה שיש בה טרחה דגופא וכלשון הגמ' פסחים י' דגופי' אטרחהו רבנו אבל הנה בלאה"כ תקשי שם שהרי בבדיקת חמץ איכא לפעמים גם הפסד ממון באתרא דיהבי אגרא ובדקי פדאמר בגמ' שם ואיך ס"ד שיהיו נאמנים במקום הפסד ממון כה"ג דחזקתו בדוק, וחפשתי ומצאתי בס' דבר בעתו (מבעל פתח הבית) לפסחים שם שעמד בזה והוכיח דחזקתו בדוק ל"ה חזקה גמורה, ומשא"כ בכה"ג שאין ע"א נאמן להוציא ממון נראה שפיר שה"ה ומכש"כ שאין נאמן לגרונם בעדותו טרחה וצערא דגופא ומכש"כ צער הרבים פנ"ל: ו) גם יפה העיר כ"ת על שהאיש המעיד זה הוא מארחי ופרחי ובח"ס או"ח סי' ו' דאית בהני ארחי פרחי מיעוט המצוי מאוד דלא עדיפי מחננני דסורינא דחשידי כפירש"י ע"ז ל"ט וגם דעת הר"מ פי"א ממא"ס ובכרמ"א יו"ד סי' קי"ט סעי' א' דסורינא וכש"כ חו"ל דבעינן דוקא שניכירו אותו שהוא מן חזק בכשרות דלא מוקמינן סתם אדם בחזקת כשרות כ"א בא"י, ועיין נדרים כ"ב דא"ל ההוא שעמא לא עברינא ירדנא ועיין ט"ז יו"ד סי' קי"ט סק"ב בנוגע לזמנינו שאנו רואים קלוקל הדורות ולא אפשייר דרא ובט"ז יו"ד סי' קס"ט סק"ל: ז) מ"ש כ"ת מס' זכ"א בשם ס' לרוד אמת דהרואה ס"ת שנפל מן הדין אין חייב להתענות אף העולם נהגו להתמיר והוא המנהג שהביא המג"א סי' מ"ד בשם המשפטי שמואל והעיר מגמ' נדרים (ט"ו) בדברים המותרים ונאחרים נהגו בו איסור דמבואר דמנהג ל"ה רק דרבנו, ע' תוס' סופה מ"ד דבמנהג ליכא לא תסור אבל שי' הר"מ פ"ה מה' ממרים דגם במנהג איכא לא תסור ויש לי להאריך בענין זה וכתבתי בתשו' במק"א ואכמ"ל, אבל כבר הביאו סמך למנהג תענית זה ממנחות ל"ב התם ס"ת מונח ע"ג קרקע שלקח נצטער ר"א וביבמות צ"ו שנקרע ס"ת בחמתו ונענשו ובגמ' חגיגה (ה'): רבי פי מטא להאי פסוקא השליף משמים ארץ נפל מן ידי' אמר מאיגרא רמא לבירא עמיקתא ובד"ח יו"ד סי' נ"ט פתב מקור לזה מתענית ט"ז שמוציאין את הס"ת והתיבה לרחוב לומר פלי צנוע הי' לנו ונתבזה בעונותינו ועיין מהרש"ם ח"ב סי' רס"ד שפקפק בראי' זו עכ"פ, מפל הני דוכתי מצינו שיש צער למאנרע כזו ר"ל וצריכים תשובה אותן שהי' להם גרמא בזה או שראו בזיון הקודש.

אבל לא על השמיעה לחוד מעד אחד ועוד מארחי ופרחי איש שאין ידוע אין לחוש לדבריו וד' יכפר: סימן פז. לכבוד ידידי הרב הגאון החו"ב מו"ה יחיאל מיכל הכהן האלגדר נ"י דומ"צ בק' טארנא: א) ע"ד השאלה שהיתה לפני בסופר שמכר כמה זוגות תפילין ואח"ז שמע מן זה שמכר לו העורות שלא חשב לשמה בשעת עבוד בנתינתן לסיד רק תחלה בשעת שרייתן במים וכבר כתב הנוב"ת יו"ד סי' קע"ה דלא מהני זה, רק דבס' קנאת סופרים להג' מהרש"ק ז"ל מיקל בשעה"ד אבל צ"ע דכיון שא"צ לשמה בשעת נתינה למים מה יועיל מחשבתו אז שנאמר משום זה ע"ד הראשונה עושה עכ"ד: והשפתי שמ"ש מהרש"ק בספרו קנאת סופרים וכ"כ בס' האלף ל"ש או"ח סי' ל"א באמת במח"כ דבריו תמוהים שהרי התוס' סנהדרין מ"ח שיטתם דמשום דקיי"ל הזמנה לאו מלתא הוא לקח בעי עבוד לשמה דלא סגי בהזמנה הרי דלא מהני מחשבה בשעת הזמנה על שעת עבוד שאח"כ לומר דע"ד הראשונה עושה משום דהזמנה ל"מ הוא א"כ

מכש"כ דלא מְהַיֵּי מַחְשָׁבָה בְּשַׁעַת נְתִינָה לְמִים דְּכָתַב הַנו"ב שֶׁם דְּלֵא כְּלוּם הוּא וְאִפְּי' הַזְמָנָה גְּמִירָא ל"ה: ב) וְאִמְנָם שְׁלֵכְאו' אֶפְשָׁר לְדוּן בְּהִתִּירָא מִטַּעַם אַחַר דְּבַגְיָטִין (נ"ד) בְּהִיא דְאָמַר גְּוִילִין שְׁלוֹ לֹא עֲבָדְתִי לְשָׁמַן א"ל מִתּוֹף שְׁנַאֲמָן אַתָּה לְהַפְסִיד שְׁכָרָךְ אַתָּה נַאֲמָן לְהַפְסִיד ס"ת כו' פִּינּוֹן דְּקַמְפְּסִיד פּוֹלֵי אַגְרִי' וְאִתָּא וְאָמַר אִימַר קוּשְׁטָא קְאָמַר, וְלֵכְאו' מִשְׁמַעוֹת הַלְשׁוֹן אִימַר קוּשְׁטָא קְאָמַר נִרְאָה שֶׁהוּא רַק מְסַפִּיקָא, וְהִנֵּה יְדוּעַ דַּעַת הַמְלַחְמוֹת פ"ק בְּסוּפָה ט' דְרַק בַּס"ת דְּכָתִיב לְכֶם לְשֵׁם חוֹבְתָכֶם בְּעֵינֵי לְשָׁמָה אֲבָל בְּתַפְּלִין וּמְזוּזוֹת ל"ב לְשָׁמָה, רַק אִפִּי לְמֵאֵי דְקִי"ל דְגַם תְּפִילִין בְּעוּ לְשָׁמָה פְּתַב בַּפּמ"ג או"ח סי' ל"ב א"ע סְקִי"ג דַּעְבוּד לְשָׁמָה הוּא רַק דְרַבְּנָן וְעֵינֵי בְּהַגְהוֹת יָד שְׁאוּל יו"ד סי' רע"א בַּמ"ש הַשְׁ"ף לְסַמּוֹךְ בַּשַּׁעַת עַל שִׁי ר"מ גְּאוֹן דְּכָשֵׁר לְקָרוֹת בַּס"ת בְּלֵא עֲבוּד שְׁיָהֵי הַטַּעַם מִשׁוּם דַּעְבוּד לְשָׁמָה דְרַבְּנָן, וְעַשׂוֹת עַה"ג סי' ס"ה הִבִּיא מֵהַגְהַמ"ר ה' צִיצִית דִּישׁ לְהַסְתַּפֵּק בְּעֲבוּד לְשָׁמָה שְׁיָהֵי רַק דְרַבְּנָן, וְלִפִּי"ז י"ל דְאֶפִּי אִי עֲבוּד לְשָׁמָה דְאו' מְקָרָא דְלָכֶם כְּדַבְרֵי הַרְמַב"ן מ"מ בְּתַפְּלִין הוּא רַק דְרַבְּנָן וְלִפִּי"ז שְׁפִיר אָמַר בַּגַּמ' דְּגִיטִין בַּס"ת דְנַאֲמָן לִזְמַר גְּוִילִין שְׁלוֹ לֹא עֲבָדְתִי לְשָׁמַן דְאִימַר קוּשְׁטָא קְאָמַר מִשׁוּם דְאִיגְרִי בַּס"ת דַּעְבוּד לְשָׁמָה דְאו' מִשְׁא"כ בַּנ"ד לְגַבֵּי תְּפִילִין י"ל דְאִינוּ נַאֲמָן בְּאִמְרַתּוֹ אַחַר שְׁכָרָא מְכָרוּ וְאִינוּ בִּידוֹ מִשׁוּם דַּס"ד לְקוֹלָא פִּן י"ל לְכְאו', אֲבָל בְּאֲמַת ז"א מְלַבֵּד דְשִׁי הַתּוֹס' מְנַחוֹת (מ"ב) שְׁהַקְשׁוּ דַלְמ"ל בְּסַפְרִים תְּפִילִין וּמְזוּזוֹת קָרָא וּקְשַׁרְתֶּם וְכַתְּבֶתֶם לְמַעוֹטֵי נְכָרֵי תִי"ל דַּסְתַּמָּא לָאו לְשָׁמוֹ קְאִי כו' מְבוֹנָר דַּס"ל דְגַם בְּתַפְּלִין צָרִיף לְשָׁמָה מְדְאו', וְיוֹתֵר מְנָה הָרִי פְתַב הַט"ז יו"ד סי' שט"ז דְהַף אִימַר קוּשְׁטָא קְאָמַר אִינוּ לְשׁוֹן סַפֵּק דְמַצִּינוּ בַּכ"ד דְאִימַר הָוֵי לְשׁוֹן וְדָאֵי וְהוֹכִיחַ פִּן מְסוּגְלֵי הַש"ס בְּמִקּוּמוֹ שֶׁהוּא וְדָאֵי א"כ א"א לְדוּן מִטַּעַם סד"ר: ג) וְאִמְנָם י"ל עַפְמ"ש בְּשׁוֹת שְׁבו"י ח"ב סי' ע"א הִבִּיא בַּפ"ת יו"ד סי' רפ"א וְלַעֲיֵל סִי' קכ"ז דְדוֹקָא אִם הַס"ת עֲדִינּוּ בְּיַד הָאִישׁ שְׁמַכְרוּ לוֹ זֶה אֲבָל אִם מְכָרוּ הַלּוֹקֵחַ לְאַחַר שׁוּב אִינוּ נַאֲמָן דָּאִם אַתָּה מְאָמִין לוֹ אַתָּה מוֹצִיא מִיַּד הָאִישׁ שְׁמַכְרוּ ע"פ ע"א, עיי"ש.

וְלִפִּי"ז גַּם בַּנ"ד שְׁכָרָא פְתַב הַסּוֹפֵר פְּרָשִׁיּוֹת שֶׁל תְּפִילִין עֲלֵיהֶם וּמְכָרֶם לְאַחַר שׁוּב אִין הִרְאִשׁוֹן נַאֲמָן לִזְמַר שְׁלֵא עֵיבָדוּם לְשָׁמַן, וְעוֹד דְבוּדָאֵי בַּנ"ד כְּבָר קַבֵּל מוֹכֵר הַעוֹרוֹת דְמֵי הַמְקַח וּמְבוֹנָר בַּד"מ יו"ד סי' רפ"א דְבַגְמ' אֶמְרִי' דְנַאֲמָן לְהַפְסִיד שְׁכָרוֹ הוּא דְנִקָּא בְּשְׁלֵא קַבֵּל שְׁכָרוֹ עוֹד אֲבָל אַחַר שְׁכָרָא קַבֵּל שְׁכָרוֹ אִינוּ נַאֲמָן, זֶה הַנִּלְע"ד בְּהַשְׁקָפָה רִאשׁוֹנָה: ד) וְהִנֵּה עַל קוּשְׁיָתִי הַנ"ל בְּדַבְרֵי הַמַּהְרַש"ק מְשִׁיטַת הַתּוֹס' דְכִינּוֹן דְהַזל"מ צָרִיף עֲבוּד לְשָׁמָה ע"ז פְּתַב כ"ת לִיִּישָׁב עַפ"ד הַמַּג"א סי' ל"ב סְקִנ"א דְבִלֵּא אֶפְשָׁר בְּאַחַר יְכוֹל לְסַמּוֹךְ עַל הַר"מ וְגַם שִׁי רַש"י דְלִרְבָּא דַּס"ל הַזל"מ א"צ עֲבוּד לְשָׁמָה וְאֶעֱפ"כ חֲזִינּוּן שְׁכָתַב הַמַּנ"א סי' ל"ג סְק"ד דְבַרְצוּעוֹת אַף הַר"מ מוֹזְנָה מִשׁוּם דְהַל"מ שְׁיָהֵי שְׁחוֹרוֹת ע"כ צָרִיף ג"כ שְׁיַעֲבִדוֹן לְשָׁמַן וְא"כ דְהַר"מ אֲזִיל בְּשִׁי רַש"י וּמוֹדִים דְרַצוּעוֹת' בְּעֵי עֲבוּד לְשָׁמָה אִפִּי אִי הַזל"מ א"כ מְתַקְיָמִים שְׁפִיר דְבָרֵי הַמַּהְרַש"ק ז"ל דְאִיגְרִי לְגַבֵּי רַצוּעוֹת מְהַיֵּי לְשָׁמָה בְּשַׁעַת נְתִינָה לְמִים שְׁנַמְשָׁף גַּם עַל הַעֲבוּד פִּינּוֹן דְגַם הַעֲבוּד הָוֵי רַק הַזְמָנָה לְפִירַש"י דְלָאוּ מְלִתָּא וּמ"מ צָרִיף לְשָׁמָה עַכ"ד, וְלֵכְאו' יָפָה הַעִיר אֲבָל בְּאֲמַת ז"א וְשָׁגָה בְּפִי הַמַּג"א לִזְמַר שְׁסַמְךָ בְּכָל עֵיקָר מַה דְהַר"מ אֲזִיל בְּשִׁי רַש"י רַק כְּנֻנַת הַמַּג"א דְמִשׁוּם צִירוּף שִׁי הַר"מ בְּשָׁנֵי עֲנִינִים הָא' מַה דַּס"ל לְהַר"מ דְעוֹר הַבְּתִים א"צ עֲבוּד כָּלָל וְא"כ מַכְש"כ שֵׁא"צ עֲבוּד לְשָׁמָה וְהַב' מַה דְאֲזַל בְּשִׁי רַש"י דַּא"צ עֲבוּד לְשָׁמָה מִטַּעַם דְהַזל"מ

הוא וְנָה שְׁפָתַי בְּסִי לִיד דְּבַרְצוּעוֹת מוֹדָה הַר"מ וְהִינֵנוּ מְשׁוּם דְּרַצוּעוֹת הָרִי צָרִיכִין עֵבֹוד שְׁיִתְקַשׁוּ פְּדֵי לְכַרוֹךְ בְּהֵן וְע"כ דְּאִזְלוּ צִירוּף זֶה שׁוֹב אֵין מְסַפִּיק שִׁי רַש"י לְחוּד לְסִמּוֹךְ עֲלֵי וְעֵינֵן בַּח"ס ת"ו סִי ל"א מ"ש ע"ד הַמַּג"א בְּסִי ל"ד הַנְּ"ל דְּלִקְרָה רַצוּעוֹת צָרִיכִין עֵבֹוד לְשִׁמּוֹן מְשׁוּם דְּהַל"מ שְׁיִהְיוּ שְׁחוּרוֹת שְׁאֵין מוּבָן כָּלֵל רַק הַפִּי כְּמוֹ"ש הַלְבוּשׁ דְּרַצוּעוֹת צָרִיכִין עֵבֹוד מְמִילָא בְּעֵינֵן לְשִׁמָּה וְכַנְּ"ל וַאֲ"כ אִנְדָּא תִירוּצְרָה הַנְּ"ל מ"ש דְּבַרְצוּעוֹת רַש"י מוֹדָה אַע"ג דְּהַזֵּל"מ הוּא וְז"א דְּמְפֹרָשׁ פְּתַב הַמַּג"א רַק דְּבַרְצוּעוֹת הַר"מ מוֹדָה וְלֹא רַש"י וַאֲ"כ מַה דְּבַעֵי בְּרַצוּעוֹת לְשִׁמּוֹן הוּא רַק מְשׁוּם שִׁי הַתּוֹס' וְעֵבֹוד הָיִי מַעֲשֵׂה לֹא הִזְמִינָה: גַּם מ"ש לְתַרְץ עוֹד עַפ"ד הַנַּמְ"י דְּהִזְמִינָה לְגוּף הַקְּדוּשָׁה מְלִתָּא הוּא כְּגוֹן קִלְף וְקַצִּיצָה ל"צ עֵבֹוד לְשִׁמָּה וְרַמְ"א סִי מ"ב סַעֵי ג' הִבִּיא שִׁי זֹו וְהִק' בַּפַּמ"ג דַּא"כ לְמָה הִסְפִּים הַרַמְ"א בְּסִי ל"ג דְּרַצוּעוֹת בְּעוֹ עֵבֹוד לְשִׁמּוֹן וְתִי כ"ת דְּהַרַמְ"א אִזְלוּ מְשׁוּם סְפִיקָא הֵכָא לְחוּמְרָא וְהֵכָא לְחוּמְרָא וַאֲ"כ עוֹלִין יָפָה דְּבָרֵי הַמַּהֲרַש"ק וְ"ל דְּמַהֲנֵי לְשִׁמָּה בְּנִתְיִנַת הַמִּים בְּעוֹרוֹת לַס"ת מְשׁוּם דְּהִזְמִינָה לְגוּף הַקְּדוּשָׁה מְלִתָּא הוּא עַכ"ד וְלֹא אָבִין כָּלֵל שְׁהָרִי דְּבָרֵי הַמַּהֲרַש"ק הֵם לְגַבֵּי רַצוּעוֹת שֶׁל תְּפִילִין דַּל"ה הִזְמִינָה לְגוּף הַקְּדוּשָׁה וְגַם אִפִּי בְּעוֹרוֹת שֶׁל קִלְף לַס"ת וְתְּפִילִין ג"כ אַא"ל"כ לְדְּבָרֵי עֲצָמוֹ דְּאִזְלוּ הֵכָא לְחוּמְרָא וְהֵכָא לְחוּמְרָא א"כ אֵיךְ יוֹעִיל לְשִׁמָּה בְּנִתְיִנָה לְמִים מְטַעַם דְּהִזְמִינָה לְגוּף הַקְּדוּשָׁה מְלִתָּא הוּא הו"ל לְמִיזֵל לְחוּמְרָא וְלוֹמַר דְּהִזְמִינָה ל"מ הוּא וּמ"מ יִהִי צָרִיךְ עֵבֹוד לְשִׁמָּה מְטַעַם הַתּוֹס' דְּעֵבֹוד הָיִי מַעֲשֵׂה: מַה שֶּׁהִק' בַּב"י יו"ד סִי רַע"א לְעַנְיֵן שְׁצָרִיךְ עֵבֹוד לְשִׁמָּה בְּעוֹרוֹת לַס"ת שְׁפָתַי דְּלֹא כַפִּירַש"י דְּלִרְבָּא ל"ב עֵיבֹוד לְשִׁמָּה, וְהַקְּשָׁה שְׁהָרִי בַס"ת גַּם רַש"י מוֹדָה שְׁהָרִי הַתּוֹס' הַקְּשׁוֹ מְגִיטִין נ"ד גְּוִילִין שֶׁלוֹ לֹא עֵבֹודתִי לְשִׁמּוֹן וְדוֹסֵק לְחֻלְקָא בֵּין עוֹר שֶׁל תְּפִילִין לְגְוִיל שֶׁל ס"ת וְכַתְּבַב מַג"א דְּרַש"י לֹא ס"ל לְדוֹסֵק עַכ"ק וְלִק"מ מְשׁוּם דְּבַרְש"י לֹא מְפֹרָשׁ לְחֻלְקָא בֵּין תְּפִילִין לַס"ת וְאֶפְשָׁר דְּשִׁי רַש"י הוּא מַהֲאֵי טַעְמָא מְשׁוּם דְּאֵין הִלְכָה פְּסוּגִי דְּגִיטִין נ"ד הַנְּ"ל וְע"כ בְּאַמַּת הָרַא"ש בַּה' ס"ת שֶׁהִק' ג"כ לְרַש"י מְגִיטִין נ"ד הוֹסִיף לְכַתּוֹב דְּמִשְׁמַע שְׁפָן הִלְכָה וְע"כ עוֹלִין יָפָה דְּבָרֵי הַב"י מְשׁוּם סְתִימַת לְשׁוֹן פִּירַש"י וְז"פ, דְּבָרֵי הַמַּהֲרַש"ק הַנְּ"ל צ"ע גַּם מְסַבְּרָא דַּל"ש"ל ע"ד הָרַאשׁוֹנָה עוֹשֵׂה מִן הַשְּׁרִי בְּמִים עַל הָעֵבֹוד בְּסִיד, חוּץ מִמַּה שְׁשׁוֹרָה בְּמִים כְּמַה יָמִים וְכְמוֹ"ש מְנו"ב וְהָרִי בַתְּב"ש סִי ד' הַצָּרִיךְ הוֹכְחָה דְּאִפִּי לְיוֹמָא אַחְרָא אֶמְרִי ע"ד הָרַאשׁוֹנָה עוֹשֵׂה אֶבֶל בַּכָּה"ג לְג' וְד' יָמִים צ"ע, וּבַפְּרָט בַּכָּה"ג בְּשָׁנֵי עֲנִינִים נִתְיִנָה בְּמִים וְעֵבֹוד בְּסִיד וְע' דַּט"ס יְרִדִיו"ד סִי רַע"ד דְּבַהֲפָסִיק בְּעֲנִינִים אַחְרִים לֹא אֶמְרִי כֵּן וְכֵן בְּתַרֵּי גְבָרֵי כַּגַּמ' דְּמִנְחוֹת (ט"ז) בְּשִׁתֵּי דְּעוֹת וּבַגַּה"ק ה"ק אַח"ס אַע"ז סִי ט' בְּשִׁיטָתוֹ דְּמְשׁוּם דְּעָה הָרַאשׁוֹנָה נַעֲשֵׂה הַשְּׁאָר מְמִילָא לְשִׁמָּה וְלֹא דְנִין אַגְבָּרָא וְהִבִּיא מְשׁוֹ"ת מַהֲרַמ"ל סִי קַכ"ב וּמ"ש ע"ז בְּשׁוֹ"ת הַרַא"מ סִי דְּהַפְּסִיק בְּעֲנִינִים אַחְרִים מוֹדָה הַמַּהֲרַמ"ל דַּל"א עַד ר"ע: מַה שֶּׁהִבִּיא מִפַּמ"ג סִי ל"ב סְקִי"ג דְּעֵבֹוד לְשִׁמָּה דְּרַבְּנָן עֵינֵן ג"כ שׁוֹ"ת עַה"ג סִי ס"ה הִבִּיא מִהַמְּרָדְכֵי שְׁפָתַי דִּישׁ לְהַסְתַּפֵּק אֵי הָיִי דַּאו' אוֹ דְּרַבְּנָן.

יְדִידוּ"ש: סִימָן פַּח. לְהַנְּ"ל בַּחֲוִי לְמִנְחוֹת (כ"ב) רַאבְשׁ"א מַה מְזַבֵּחַ שֶׁלֹּא נִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ הַדְּיוֹט כּו' וְעִתִּיקֵי לֹא וְהִכְתִּיב וַיֵּאמֶר אֲרֹנָה אֶל דָּוִד כּו' הַכ"נ בְּחֻדְתִּי, הִבִּיא מַה שֶּׁהִק' בַּפְּרָט דְּרוּשׁ י"ב מַר"מ פ"א מְבַה"פ אֵין עוֹשִׂים כָּל הַפְּלִים מִתְּחִלָּתָן אֶלָּא לְשֵׁם הַקְּוֹדֶשׁ כּו' וַאֲ"כ מֵאֵי מְשָׁנֵי בְּחֻדְתֵי הָרִי כְּבָר הִי בְּהֵן הִזְמִינָה לְהַדְּיוֹט ע"י אֲרֹנָה, וְעֵינֵן ח"ס או"ח סִי מ': הִנֵּה רְאִיתִי כְּבָר בַּס' צ"פ לַה' מַא"ס שְׁתִּי ע"פ הַיְרוּשְׁלָמִי תְּרוּמוֹת פ"א דְּעַכּוּ"ם

אין להן מחשבה ולכך ל"מ הזמנה דידן, אמנם יפלא לי על שבגודל בקיאותו אשתמיטתי במחכ"ג תוספתא דמגלה (פ"א) עפ"ם שהקדיש קורה לביהכ"נ בודקין אותו כו' וכלים שנעשו מתחלתן להדיוט אין עושין אותן לגבוה כו' המשמעות דקאי אדלעיל בעפ"ם שהקדיש דאם נעשו מתחלתן להדיוט ואפי' עפ"ם מהני הזמנה דידן ליפסל לגבוה: ועוד יותר אשתמיטתי בזה גמ' דע"ז כ"ד בקרא זה גופי' ניאמר ארונה אל דוד דאר"נ ארונה גר תושב הי' שע"כ לא חש דוד על הפקר משום רביעה עיי"ש א"כ ליתא לתירוצו דעפ"ם אין לו מחשבה, שהרי ארונה לא הי' עפ"ם כ"א ג"ת: וקצת יש להעיר דבר חדש דיתכן שגם ג"ת לא יהי' לו מחשבה כמו עפ"ם דהנה בירושלמי לא מציינו טעם מה שעפ"ם אין לו מחשבה ולחד מ"ד לאו דוקא להכשר אלא ה"ה לכל דבר, ולכא"ו אפ"ר שהוא מקרא ונחשב לכם תרומתכם נדרוש לקרא לכם למעוטי עפ"ם שאינו בכלל ונחשב אבל אדרבה הרי בירושלמי שם רצה לומר דרק להכשר אין לו מחשבה ובתרומה יש לו מחשבה א"כ ש"מ דל"ה הלימוד מתרומה, רק נראה שהוא מסבא בעלמא שעפ"ם אין לו מחשבה ויש סמך בהא דאמר בב"מ (קי"ד) דאין עפ"ם קרויים אדם ונראה דמשה"כ אינם קרויים אדם משום שאין להם מחשבה דבשבועות (כ"ו) אמרי' האדם בשבועה פרט לאונס פירש"י אדם בשבועה שיהא אדם בשעת שבועה שיהא לבו עלי' עכ"ל והיינו משום לבו ומחשבתו הוא שנקרא בשם אדם ועפ"ם שאין להם מחשבה אינם קרויים אדם: וי"ל ג"כ עפ"ז הא דירושלמי סוף גזיר דאיפא למ"ד דעפ"ם אע"פ שנודרים ונוכבים פישראל מ"מ אינם בכל יחל ע' מל"מ ה' מלכים וקה"י: ויתכן משום דבעפ"ם ל"ה האדם בשבועה פנ"ל לכה ליכא בהו משום כל יחל [ועיין שלה"ק שהק' בקרא כפ' נצבים אשר ישנו פה שדרשו רז"ל כל הנשמות שהיו בהר סיני ונהרי נשמה בלא גוף לא נקרא אדם ובעינין אדם בשבועה וא"כ למה נענשו הדורות, ות"י שאז בהר סיני פסקה ונהמתן הי' בתנות אור באל"ף ר"ל הגוף הי' זך ונדק וממילא הי' אדם בשבועה עכ"ד ולפי"ז בעפ"ם דלא נקרא אדם ל"ה אדם בשבועה]: ולפי"ז להמבואר בירושלמי מובא בתוס' סנהדרין (י"ב) בחזקת' שעבר השנה מפני הטומאה דגלגלתו של ארונה היבויסי מצאו תחת המזבח וידוע תמיהת המל"מ דהא קברי עפ"ם אין מטמאין באוהל, והנה לפי גמ' דע"ז (כ"ד) הנ"ל דארונה ג"ת הי' מתורץ דשפיר נקרא אדם ומטמא באוהל ומצאתי בהגהות תפארת יעקב למשניות שהעיר פן ואפ"ר דס"ל להמל"מ דגם ג"ת דינו בזה בעפ"ם דאינם קרויים אדם ועיין מנ"ח מ' רפ"ד דג"ת הוי בעפ"ם לגבי לאו דלא תחנם שלא לתת להם חני' בקרקע ראה מה שפכתתי בקונטרסי משמרת להבית פ"א הי"ג בזה] ובאמת מפורש במשנה נגעים פ"ג דג"ת אין מטמא בנגעים ובתוי"ט דנתמעט מן האדם מפל טומאה ובתוספתא זבים פ"ב דג"ת אין מטמאין בזיבה וגזרו עליהן כזבין כמו בעפ"ם ובתוס' סנהדרין (ע"ד:) ד"ה ב"נ דנעמן לית בי' משום וחי' בהם לענין למסור נפשו בעד קה"ש אע"ג דלפירש"י שם ע"ה נעמן דין ג"ת הי' לו רק משום דלישנא דקרא אשר יעשה אותם האדם וחי בהם וג"ת לא מקרי אדם וער"מ פ"ב דעל ג"ת אין מחללין השבת ופקונ"פ דדו"ש ילפינן מקרא האדם וחי בהם ודוק.

וְיִמְצָא לְפִי"ו דָּגָם ג"ת אֵין לוֹ מִחֻשְׁבָּה וּמִתּוֹרֵץ שְׁפִיר הָא דְמִנְחֹת (כ"ב) הַנָּ"ל דְּמִשְׁנֵי בְּחֻדְתִּי דְּלֹא נֶאֱסַר בְּהַזְמִנָּה דְּאֶרְוֹנָה מִפְּנֵי שְׁאִין לוֹ מִחֻשְׁבָּה וְדוּק. וְזֶה דְרָף הַעֲרָה וְהַעֲלָתִי עַל הַגְּלִיזוֹן מַה שֶּׁהִגֹּו רַעֲיוֹנִי לְמַעַן חִיבַת חִיבוּרוֹ הִיקָר וּמִתּוֹף טִירְדָּה עֲצוּמָה: יְדִידוֹ.

סִימָן פֶּט לְהַנָּ"ל. (א) רְאִיתִי קִנְטְרִיסוֹ בְּדִינֵי חִיּוּבֵי מְצֻנַת הַגֵּר שְׁפִירט הַפְּתוּב בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת בְּיַחוּד לְרַבּוֹת פְּדִין יִשְׂרָאֵל הֵגַם שְׁמִמִּילָא יְדַעִינָן בְּכָל מְקוֹם שְׁגַר חֲיִיב בְּמְצוֹת כְּיִשְׂרָאֵל וּכְבָר פְּתַב בַּס' הַתּוּה"מ לְתו"כ פ"א אוֹת קצ"א ע"ד הַפְּשֻׁט וְהוֹסִיף כ"ת לְכַנּוֹת דְּיָק לְתַת גִּיּוּקוֹ עִמּוֹ בְּכָל מְצוּהָ ע"ד פְּלִפּוּל הַלְכָה וּמְצַאֲתִי בּוֹ חֲכָמָה וּמְלָאכָה מַעֲשֵׂה חוֹשֵׁב וְהֵגַם כִּי לְבִיאוֹר תּוּה"ק יְתִישֵׁב עַל הַלֵּב ע"ד הַפְּשׁוּט בְּלֹא פְּלִפּוּל אֲבָל כְּבָר אַרְז"ל קוּב"ה חֲדִי בְּפִלְפּוּלָא: וְהִנֵּה נִמְנַע מִפְּנֵי לְתַת עֵיּוֹן בְּעֵינַיִם אֵלוֹ מִטַּעַם הָאִמּוֹר וְאֶרְשׁוּם רַק מַה שְׁרָאִיתִי בְּהַעֲבָרָה בְּעֻלְמָא מ"ש לִיְיִשֵׁב מַה דְּצ"ק בְּמְלָאכַת שַׁבַּת וְגַרְף אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֵיהּ וּבְמַכִּילְתָּא זֶה גַר צְדָק, שֶׁהוּא עַפ"ד הַפּוֹסְקִים דְּמַחְסֵר לִיתָא בְּבִהְמָה שְׁאִינָה שְׁלוֹ ע"כ הו"א בְּגַר שְׁקִנָּה בְּהֵמָה בְּעוּדוֹ בְּגִיּוּתוֹ לֹא מְקַרִי שְׁלוֹ לְהַשְׁטֵמ"ק פְּתוּבוֹת (ט"ו) דְּנִכְרֵי אֵין לוֹ חֻזְקַת מְמוֹן וְהִבִּיא מַס' צ"פ שְׁפִתְב דְּאָף לְמ"ד גְּזֵל עַפּו"ם אִסוּר מַה"ת זֶה רַק מִשׁוּם דְּמִי הַחֲפִץ לֹא מִשׁוּם הַעֲצָם וְהִינּוּ הָא דְּב"ב (נ"ד) ב"נ מְפִי מְטִי זוּזִי לִידְל' אִסְתַּלַּק לִי עַכ"ד, וְזֶה לֹא מִתְקַבֵּל מִלְּבַד דְּגוּף חִידוּשׁוֹ שֶׁל הַצ"פ צ"ע וּבִיאוֹר, אֲבָל עַל כָּל אֲנָפִן מֵאֲחַר שְׁפִכְרָה נִתְגַּיֵיר וְהוּא יִשְׂרָאֵל גְּמוֹר הָרִי כְּבָר זָכָה בְּקִנְיָן הַחֲלִטִי גַם בְּמַה שְׁפִכְרָה קִנָּה בְּגִיּוּתוֹ וּמַהֲיָכִי תִיַתִּי שְׁלֹא יְהִי מְקַרִי שְׁלוֹ לְעַבּוֹר בְּאִי' מַחְסֵר אֶתְמַהֵּה וּבְכָל אֲנָפִן קִשָּׂה כָּל אֵלָה לְנַעֲנֵן וּלְכַנּוֹן זֶה בְּבִיאוֹר הַפְּתוּב: ב) וְאִם בְּדְרָף הַפְּלִפּוּל יִתְכַן בְּאֲנָפִן יוֹתֵר מִתְקַבֵּל בְּיִשׁוּב זֶה מַה דְּצַרִיף קָרָא לְגַר צְדָק לְגַבֵּי מְלָאכַת שַׁבַּת, דְּהִנֵּה בִירוּשְׁלַמִי מְגִילָה (פ"ב ה"ג).

מַעֲתָה גַר שְׁמַל לְאַחַר שְׁהָאִיר הַמְזַרְח כְּבָר נִפְטַר כו' וּבְמַג"א ר"ס תְּרַפ"ז בְּשֵׁם, הַגְּמִי"י דְּגַר שְׁנִתְגַּיֵיר קוּדָם הַנֵּה"ח פְּטוּר מִקְרִיאַת הַלִּילָה, וְאִמְנָם לְגַבֵּי קְדוּשַׁת שַׁבַּת וְאִי' מְלָאכָה נִרְאָה וְדָאִי דְּגַר שְׁנִתְגַּיֵיר בְּאִמְצַע יוֹם הַשַּׁבַּת דְּחַל עָלָיו כָּל מְצוֹת שַׁבַּת וְלֹא אֲמַרִי דְּנִדְחָה בְּתַחֲלִיל הַיּוֹם.

שְׁהָרִי הָכִי אֲמַרִי בִיבְמוֹת (ל"ג) כְּגוֹן דְּאִיִּיתִי שְׁתִּי שְׁעָרוֹת בְּשַׁבַּת דְּחַל עָלָיו כָּל חִיּוּבוֹ שַׁבַּת וְכַתְּב הָרָא"ש סוֹף מ"ק דְּלִש"ל כָּאֵן דִּין דִּיחֻוֵי כְּמוֹ בְּאַבְיָלוֹת מִשׁוּם דְּכָל שְׁעָה מִתְחַדֵּשׁ חִיּוּב דְּשְׁמִירַת שַׁבַּת וְעֵינָן ט"ז יו"ד ס' שַׁצ"ו וְשׁו"ת רַע"א ס' נ"ד וּלְפו"ז ה"ה בְּגַר שְׁנִתְגַּיֵיר בְּשַׁבַּת הַדִּין כֵּן וּמְפִנְרֵשׁ בִירוּשְׁלַמִי עִירוּבִין פ"ד ה"ה דְּבַעֲי גַר שְׁטָבֵל בְּשַׁבַּת לְאַחַר שְׁהָאִיר הַמְזַרְח אִם קוּנָה שְׁבִיתָה כְּמוֹ יִשָּׁן אֶלִיבָא דְר"י ב"נ כו' הָרִי דְּגַר שְׁטָבֵל בְּשַׁבַּת חַל עָלָיו חִיּוּב שַׁבַּת וּל"ה דִּיחֻוֵי.

וְהִנֵּה בִיבְמוֹת (מ"ו) מְבַרְאָר דְּלִמְאִי דְּקִי"ל דְּגַר שְׁמַל וְלֹא טָבֵל אֵינוֹ גַר עַד שְׁיִמּוּל וְיִטְבּוּל אֵין מְטָבִילִין גַר בְּשַׁבַּת מִשׁוּם תִּיקוֹן גְּבָרָא וְזֶה רַק אִי' דְּרַכְּנָן דְּמַתְקָן אֲבָל מַה"ת מוֹתֵר טָבִילַת גַר בְּשַׁבַּת וּמִשְׁפַּחַת עַפ"ז גַר שְׁנִתְגַּיֵיר בְּשַׁבַּת וְכֵהָא דִירוּשְׁלַמִי עִירוּבִין הַנָּ"ל וְעַכ"ז חַל עָלָיו קִידוּשׁוֹ שֶׁל יוֹם כְּאִמּוֹר, וּלְפִי"ז י"ל דְּזֶה שְׁבָא הַפְּתוּב בְּמְלָאכַת שַׁבַּת לוֹמַר וְגַרְף אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֵיהּ דְּמַרְבֵּי אִפִּי' גַר שְׁנִתְגַּיֵיר בְּיוֹם הַשַּׁבַּת דְּלֹא אֲמַרִי בִי' דִּיחֻוֵי וְדו"ק: (ג) בְּקָרָא אָדָם כִּי יִקְרִיב הִבִּיא מַס' הַתּוּה"מ בְּפִי' הִירוּשְׁלַמִי שְׁקָלִים פ"א ה"ד אָדָם לְרַבּוֹת אֶת הַגְּרִים מִכֶּם לְהוֹצִיא אֶת הַמוֹמְרִים וּבְפִי' הַק"ע שְׁהָק' דְּלַמ"ל קָרָא לְגְרִים תִּיפ"ל דְּלֹא גִרַע מַעֲפו"ם שְׁנוּדְרִין נְדוּנ"ד כְּיִשְׂרָאֵל אֵלָא דַה"פ מִכֶּם לְהוֹצִיא אֶת הַמוֹמְרִים מִיִּשְׂרָאֵל

אָבֵל מַגְרִים אִפִּי מִמוֹמְרִים מְקַבְּלִין וְהִ"ק בְּכֶם חִלְקִיתִי וְלֹא בְּאֲנֻמוֹת וְהִשְׁתָּא מְכוּתִים אַע"פ שְׁחִזְרוּ לְסוּרָם מְקַבְּלִין מֵהֶם.

וְהוּא חִידוּשׁ דְּמַגְרִים מְקַבְּלִים אִפִּי מִמוֹמְרִים וְהוּא לְהִיפּוּף פִּי תוּה"מ וְהִרָא"פ בִּירוּשְׁלַמִּי. וְכ"ת פֶּתַח לְדַחוּת פִּי הִק"ע שְׁהָרִי הַטַּעַם דְּמְקַבְּלִין קְרַבְנוֹת מִן הַנְּכָרִים אִפִּי מִמוֹמְרִים נִרְאָה מְשׁוּם דְּעַכּוּ"ם לֹא בְּגִי הַרְצָאָה נִיגְהוּ עֵינֵי זְבָחִים (מ"ה) וְט"ז יו"ד רנ"ד סק"ד וּמ"פ שָׁם וִירו' ר"פ ב' נְזִירִים יָצָא עַכּוּ"ם שְׁאִין לֹו פִּפְרָה מִשָּׂא"כ גַּר עִכְתוּ"ד וְעֵינֵי חוֹלִין ה' דָּאִי אֲשַׁמְעִינּוּ חֲטָאֵת מְשׁוּם דְּלַכְפָּרָה הוּא כו': וְאָמְנָם לַעֲנֵ"ד רֵאִי וְהִכְרַח לְחִידוּשׁוֹ שֶׁל הִק"ע וְהוּא דְבִיבְמוֹת (מ"ז) אָמְרִי לְמֵאֵי הִלְכְתָּא דָּאִי הָדָר בִּי וּמְקַדְּשׁ בֵּית יִשְׂרָאֵל יִשְׂרָאֵל מוֹמֵר קְרִינָא בִּי וּבִשְׁוֹ"ת מֵהִרְשָׁד"ם סִי י' לַעֲנִין מוֹמֵר שְׁקִידְשׁ פֶּתַח ע"ד הַגַּמ' הַנְּ"ל וְנ"ל לֹא כְמוֹ שְׁפִירִשׁ"י שְׁחִזְרוּ לְגִיּוּתוֹ אֲלֵא דְהָדָר שְׁחִשׁוּד לַעֲבֹר עֲבִירָה אַחַת דְּכִינּוּ דְאָמַר בְּבִכּוּרוֹת (ל') גַּר שְׁקִיבֵל עָלָיו ד"ח אִפִּי נְחָשָׁד לַד"א הֵנִי חִשׁוּד לַכַּה"ת כְּנֹלָה נִהְרִי הוּא כְּיִשְׂרָאֵל מוֹמֵר וּנְפ"מ דָּאִי קְדִישׁ קְדוּשָׁיו קִידוּשֵׁין, א"כ אִינּוּ כ"כ דִּוְחָק דְקָאָמַר אִי הָדָר בִּי סֵתָם עַכ"ל הַמְהַרְשָׁד"ם, בְּאֲנֹפֶן שְׁמִבְנֹאָר ע"פ גַּמ' דְּבִכּוּרוֹת (ל') וִיבְמוֹת (מ"ז) דֹּאֲע"ג דְּבִיִּשְׂרָאֵל חִשׁוּד לַד"א ל"ה חִשׁוּד לַכַּה"ת כְּנֹלָה אָבֵל גַּר שְׁאִנִּי דְנַעֲשֶׂה חִשׁוּד לַד"א הוּא חִשׁוּד לַכַּה"ת כְּנֹלָה נִהְרִי הוּא מוֹמֵר וְא"כ מְזַה רֵאִי לַהִק"ע דֹּאס"ד דָּאִין מְקַבְּלִין קְרַבְנוֹת מִן הַמוֹמְרִים גַּרִים כְּמוֹ מִן הַמוֹמְרִים בְּיִשְׂרָאֵל א"כ אִפִּי לֹא נַעֲשֶׂה הַגַּר כ"א חִשׁוּד לַד"א לֹא נִקְבֵּל מִמְנוּ קְרַבֵּן פִּינּוּן שַׁע"י שְׁנַעֲשֶׂה חִשׁוּד לַד"א נַעֲשֶׂה מוֹמֵר, וְלֹא יִתְכֵן לֹוּמַר שְׁבָאָמַת אִין מְקַבְּלִין מִמְנוּ קְרַבֵּן אִפִּי בְנַעֲשֶׂה רַק חִשׁוּד לַד"א שְׁהָרִי בְּחוֹלִין (ה'): אָמְרִי מִכֶּם בְּכֶם חִלְקִיתִי וְלֹא בְּאֲנֻמוֹת מִן הַבְּהֵמָה לְהִבִּיא בְנֵי אֲשֵׁדוּמִים לְבֵהֵמָה מִכָּאֵן אָמְרוּ מְקַבְּלִין קְרַבְנוֹת מְפּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל כְּדִי שְׁחִזְרוּ בְּהֵן בְּתִשׁוּבָה חוּץ מִן הַמוֹמֵר כו' א"כ דְּמְקַבְּלִין קְרַבְנוֹת מְפּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּילָא אִפִּי בְּגַר אִיתְרַבִּי אִפִּי שְׁהוּא מְפּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְא"כ מִמִּילָא אִיתְרַבִּי אִפִּי גַר מוֹמֵר דְּמְקַבְּלִין קְרַבֵּן מִמְנוּ: וְאִבַּע"א סְבָרָא דְבְּגַר מְקַבְּלִין קְרַבֵּן מִמְנוּ אִפִּי מוֹמֵר דִּהִר"מ פִּי"ג מֵא"ב הַט"ז פֶּתַח שְׁלָכֵן קִיָּמוּ שְׁלֵמָה וְשִׁמְשׁוֹן אֵת נְשׁוֹתֵיהֶן אַע"פ שְׁנַגְלָה סוּדָן וְסוּפֵן הוֹכִיחַ עַל תְּחִילָתָן כו' מְבֹנָאָר דְּגַר שְׁחִזְרוּ לְסוּרוֹ בְּטַל הַגְּיָרוֹת לְמַפְרַע וּבִטּוֹר יו"ד סִי רַס"ח בְּגַר שְׁחִזְרוּ לְסוּרוֹ יִינוּ יי"נ וְהֵם דְּבָרֵי הַבַּה"ג וּבְבִיאָוֹר הַגַּר"א צֵינּוּ לְדְבָרֵי הַר"מ הַנְּ"ל כֵּן רֵאִיתִי ג"כ בַּצ"פ לַהִר"מ שָׁם שְׁפֶתַח הַסֵּבֵר הַגַּמ' בְּכּוּרוֹת הַנְּ"ל דְּגַר שְׁנַחֲשָׁד לַד"א חִשׁוּד לַכַּה"ת שְׁהוּא עַפִּי"ד הַר"מ דְּבִטַל הַגְּיָרוֹת לְמַפְרַע עֵינֵי"ש וּבְזָה כְּבָר פֶּתַחְתִּי לְתַרְצַן תְּמִיחֵת הַט"ז יו"ד סִי רַס"ח סְקַט"ז ע"ד הַפְּרִישָׁה שְׁפֶתַח דֵּינּוּ יי"נ לְמַפְרַע עֵינֵי"ש וְדו"ק.

וְהִאֲרַכְתִּי בְּזָה [רֵאָה בְּסִי שִׁאח"ז]: סִימָן צַ כְּבוֹד יְדִידֵי מַחוּ' הָרַב הַה"ג הַחו"ב בְּנִשְׁ"ק מו"ה מִיכָל הַלְבָרְשֵׁטָאָם נ"י מִק' רִישָׁא א) ע"ד הָעֵרְתוּ בִּטּוֹר יו"ד סִי רַס"ח גַּר שְׁחִזְרוּ לְסוּרוֹ יִינוּ יי"נ כו' וּבְדִרְיָשָׁה פֶּתַח יֵשׁ מְקַנְשִׁים פְּשִׁיטָא וְכִי עֲדִיף מִיִּשְׂרָאֵל מוֹמֵר, אָבֵל הַב"י הָרָאָה מְקוֹר בְּבַה"ג פ' הַחוּלָץ ע"ז פֶּתַח כ"ת דְּבַמְחַכ"ת הִלָּא ש"ס עָרוּף הוּא בְּבִכּוּרוֹת ל' גַּר שְׁקִיבֵל עָלָיו ד"ח אִפִּי נְחָשָׁד לַד"א הֵנִי חִשׁוּד לַכַּה"ת כְּנֹלָה נִהְרִי הוּא כְּיִשְׂרָאֵל מוֹמֵר וּנְפ"מ דְּקְדוּשָׁיו קִידוּשֵׁין, וְא"כ שְׁפִיר אֲשַׁמְעִינּוּ הַבַּה"ג דְּגַר שְׁחִזְרוּ לְסוּרוֹ הֵינּוּ שְׁעֵבֵר בֹּא מִשְׁאָר עֲבִירוֹת אִפִּי אִינּוּ עוֹע"ז מ"מ בְּגַר שְׁאִנִּי דְהֵנִי כְּמוֹמֵר, הָעֵרְתוּ טוֹבָה וְעִצּוּמָה: ב) וְאָמְנָם הִנֵּה בְּשׁוֹ"ת מֵהִרְשָׁד"ם סִי ו' לַעֲנִין מוֹמֵר שְׁקִידְשׁ פֶּתַח דְּלֹא מְצִינוּ כָּאֵן דְּקִידוּשָׁיו קִידוּשֵׁין רַק דְּנַחֲשָׁד לַד"א וְלֹא בְּמוֹמֵר גְּמוֹר, וְגַם בִּיבְמוֹת (מ"ז)

דקאָמער למאי הלכתא דאי הדר בי ומקדש בת ישראל, ישראל מומר קרינא בי וקידושיו קידושין, לא כמו שגראה מפירש"י שחזר לגיותו אלא דהדר בי שחשוד לעבדור עבירה אחת דכיון דאמר בבכורות דהוי חשוד לכה"ת פנולה א"כ אינו פל פה דחוק דקאמר אי הדר בי סתם עכ"ד, ומעתה אם נקבל זה א"כ פשהראה הב"י מקורו לש"ס פ' החולץ למאי הלכתא דאי הדר בי כו' הרי נכלל בו ג"כ ש"ס דבכורות הנ"ל דלפי"ד המהרש"ם היינו הך: ג) אכל הגה המהרש"ם עצמו אף שכתב שאינו כ"כ דחוק, מ"מ עכ"פ חשבי לדחוק, ובאמת פשוט הלשון דהדר בי נראה דהדר למעיקרא לגיותו, ודמיון לזה בתוס' ב"מ פ"ד ד"ה אי הדרת בך שהוכיחו דר"ל גם קודם דאהדר' ר' יוחנן הי' למד הרבה אלא שנעשה אח"כ ע"ה מדקאמר אי הדרת בך משמע להיות כבתחלה עכ"ל ודו"ק: אף לפי"ז מכש"כ בלשון הבה"ג עצמו בטור יו"ד סי' רס"ח דגר שחזר לסורו, היינו שחזר לגיותו וכמו שפא יחזור לסורו בקידושין (י"ז) ובגיטין (מ"ה) א"כ נסתלקה הערתו לומר שהבה"ג לש"ס נתפנון בכורות (ל') בנחשד לד"א, שהרי אומר חזר לסורו ומשמע שחזר לגיותו וע"כ יפה הק' בדרישה דבכה"ג פשיטא דלא עדיף מישראל מומר, ואין לומר דאשמעינן הא דבכורות ל' בנחשד לד"א משום דאין זה במשמעות חזר לסורו שכתב הבה"ג ז"ל: ד) והנה בט"ז יו"ד סי' רס"ח העתיק מדברי הדרישה שמתרצים דכאן אסרינו יינו אפי' למפרע קודם שחזר לסורו וכתב ע"ז הט"ז דזה דבר שאינו אמת פינון שפא לכלל ישראל הוחזק לכל דבר פישראל ואין לה לפוסלו עד שיודע לה שהוא פסול משם ולהפא: ולענ"ד אין הדבר רחוק כ"ז דהנה במ"ש הבה"ג הנ"ל ציין בבבאור הגר"א אות כ"ח לדברי הר"מ פי"ג מא"ב הט"ז שכתב שלכן קיימו שלמה ושמשון את גשותיהם אע"פ שנגלה סודן וסופן הוכיח על תחלתו עכ"ל פן ראיתי ג"כ בצ"פ להר"מ מה' א"ב שם שכתב בהספר הש"ס בכורות הנ"ל דבגר שחשד לד"א הוי חשוד לכה"ת שהוא עפ"ד הר"מ שהוכיח סופן על תחלתו דמשמע דגר שעבד אח"כ ע"ז בטל הגרות למפרע וה"ה בפעשה חשוד לד"א ועיי"ש שציין ג"כ לדברי הבה"ג הנ"ל.

ולפי"ז יתכן שפיר דברי המתרצים בדרישה בגר שחזר לסורו הוי יינו למפרע קודם שחזר לסניו ול"ק קו' הט"ז מה שפא פבר לכלל ישראל כו' דמ"מ בגר שאני פינון שעשה חזר הוכיח סופו על תחלתו ובטל הגרות למפרע ממילא לא פא מעולם לכלל ישראל: ה) ולכאורה יש להקשות דלפי סברת הר"מ דבטל הגירות למפרע א"כ למה אמרי' ביבמות מ"ז ובכורות ל' דאם קידש קידושיו קידושין הרי מפינון שבטל הגירות למפרע הרי הוא פנכרי מעיקרא ונכרי שקידש אין קידושין תופסין, אכל י"ל לפי"מ דאמר בחולין ל"ט בשחטה ואח"כ חישב עלי' זה הי' מעשה בקיסרין ולא אמרי' בזה לא איסור ולא היתר ועיין בש"ע יו"ד סי' ד' דמשום סברא דהוכיח סופו על תחלתו הוי רק ספק, ולפי"ז הכ"נ בגר שחזר לסורו דהדר לגיותו הוא רק לחומרא וכמו"ש הט"ז סוסי"י רס"ח שם אכל לא לקולא ואם קידש קידושיו קידושין ודוק: ו) ובסברת הר"מ יש להעיר לכאן לפי"מ דאמר במנחות ט"ז תרגמא בב' דעות דלש"ל בזה על דעת הראשונה הוא עושה, דנראה כה"ג דה"ה דבשתי דעות לא אמרי' הוכיח סופו על תחלתו ועיין ח"ס אע"ז סי' מ"ד מה שהשיג על הנו"ב אע"ז סי' מ"ד שדן בסברא דהוכיח סופו על תחלתו בתרי גברי ועיין שו"ת אדב"ע אע"ז סי' ט"ז בזה, ולפי"ז למאי דאמר קידושין ס"ב התם מעיקרא בהמה השתא דעת אחרת, א"כ הקא עת שנתגייר נעשה דעת אחרת והשתא

שְׁחֹזַר לְסוּרוֹ חֲזָר לְבַהֲמָה וּאִיךָ נֹאמַר הוֹכִיחַ סוּפוֹ עַל תְּחִלָּתוֹ דְּהוּי בְּשִׁתֵּי דְעוֹת דְּהוּי כְּתָרֵי גְבָרֵי דְמַה"ט אָמַר בְּקִדּוּשֵׁינָן שֶׁשׁ דְּלֹא מְקָרִי בְּיָדוֹ לְהַתְגַּיֵּיר מִשּׁוּם דְּהוּי ב' דְּעוֹת דְּהִשְׁתָּא דְעַת אַחֲרָת, וְלִכְאוּ' שִׁי"ל פֶּאן דְּמִשּׁוּם דְּאָמְרֵי' הִכָּא דְהוֹכִיחַ סוּפוֹ עַל תְּחִלָּתוֹ בְּטַל הַגְּרוּת מִמִּילָא לֹא הִי דְעַת אַחֲרָת, מ"מ כה"ג מְצִינָן בִּש"ע יו"ד סי' י"ח בְּשִׁחַט בְּסַפִּין בְּדוּק וְנֶאֱבַד וְאִם"פ נִמְצָא וְהָרִי הוּא פָּגוּם דְּכָשֵׁר מִשּׁוּם שְׂנִיפָא בְּהִתְרַח וְהָק' הִפְר"ח דְּכִינּוֹן שְׂנִמְצָא אִם"פ פָּגוּם הָרִי נִתְבָּרַר שְׁלֵא יֵצֵא בְּהִתְרַח כ"א בְּאִסּוּר, וְתִי' הַתְּב"ש ע"פ דְּאָמַר בְּכַתְּוֹבוֹת כ"ד א"ר יוֹסִי גְדוּלָּה חֲזָקָה כו' דְּמִבְּרֹאֵר דְּאִיכָּא חֲזָקָה רַק בְּמָה שְׂפִיד הָאָדָם הַחֲזָק לְהִתְרַח אִם"ג דְּלִיכָּא חֲזָקָה מִצַּד עֲצָמָה עִי"ש וְהַכ"נ הָרִי גְדוּלָּה חֲזָקָה שְׁהוֹחֲזַק לְדַעַת אַחֲרָת ע"י שְׂנִמְצָא וְאִיךָ מוֹצִיאִין אוֹתוֹ מִחֲזָקָתוֹ לְמַפְרַע מִשּׁוּם סְבָרָא דְהוֹכִיחַ סוּפוֹ עַל תְּחִלָּתוֹ דְּכַה"ג הוּי כְּשִׁתֵּי דְעוֹת אוֹ תָרִי גְבָרֵי דְלֹא אָמְרֵי' הוֹכִיחַ סוּפוֹ: וְי"ל דֹּאִע"ג דְּהוֹחֲזַק כְּבָר בְּדַעַת אַחֲרָת מ"מ ל"ה תָרִי גְבָרֵי מִמֶּשׁ וּבְפֶרֶט לִמ"ש בְּשׁו"ת אַהֲב"ע סי' מ"ד דְהוֹכִיחַ סוּפוֹ עַל תְּחִלָּתוֹ הוּא בְּגֵדָר מִחֲשֻׁבָתוֹ נִיפְרָת מִתּוֹךְ מַעֲשֵׂיו א"כ הָרִי נִיפְרָר שְׂמַעוּלָם לֹא הִי דְעַת אַחֲרָת אִתּוֹ: ז) וְרֵאִיתִי בְצ"פ שֶׁשׁ הָעִיר דְּהָא דְגִיטִין מ"ה בְּגַר שְׁחֹזַר לְסוּרוֹ מִחֲמַת יִרְאָה דְכָשֵׁר וְהָרִי אִפְתִּי עֵבֶר אֲדָבָר אֲחָד בְּמָה שְׁלֵא מְסַר נִפְשׁוֹ ע' סְנֵהֲדָרִין ע"ה, וְא"כ לְהַש"ס דְּבַכּוּרוֹת ל' נְחָשֵׁד לְכַה"ת פְּנִלָּה, וְיִתְכַן לִזְמַר שְׁהָרִי מַה דְּנִכְרִי פְּסוּל לְכַתִּיבַת ס"ת הוּא מִשּׁוּם שְׂאִינוֹ בְּקִשְׁרָה לִפִּי"ז י"ל חִידוּשׁ הֶלְכָה דְּנִכְרִי שְׂנִמְצָא וְאִם"פ נְחָשֵׁד עַל ד"א אִף שְׁחֹזַר לְגִיּוּתוֹ דְהוֹכִיחַ סוּפוֹ עַל תְּחִלָּתוֹ מ"מ מְקָרִי יִשְׁנוֹ בְּקִשְׁרָה שְׁהָרִי כְּבָר קִיבֵל עָלָיו הַמְצוֹת, וְגְדוּלָּה מִזוֹ כְּתַב הַגָּאוֹן יַעֲב"ץ בְּהַגְהוֹת לְש"ס יְבָמוֹת מ"ח בְּפִי הַגַּמ' דְּגָרִים מְעוֹנִין בּוּזָה"ז מְפָנִי שְׂשׁוּהִין עֲצָמָן לְהַפְנִס תַּחַת פְּנֵי הַשְּׂכִינָה שְׁהוּא מְפָנִי שְׂכָבָר קִבְלוּ עָלֵיהֶם בְּמַחֲשָׁבָה אוֹ בְּפֶה דְבָרֵי הַגְּרוּת עֵינִן שׁו"ת אָמְרֵי יוֹשֵׁר ח"ב סי' ד' לְחֲזַק בְּזָה מ"ש בְּכ"ח פ' תְּזַרִיעַ דְּנִכְרִי הַמָּל עֲצָמוֹ לְשֵׁם יְהוּדִית חֲזִיב לְהִיּוֹת יְהוּדִי שְׁלֵא יַעֲבֹר בְּבָל יַחַל דְּאִיכָּא גַם בְּכ"נ פִּירוּשְׁלָמִי דְנִזְרִי עִי"ש וְא"כ מְכַש"כ בְּשְׂכָבָר קִיבֵל עָלָיו הַגְּרוּת עִם כָּל הַמְצוֹת דְּחֲזִיב עָלֵיהֶם וְהוּי בַר קִשְׁרָה, וְלִפִּי"ז הִכָּא שְׁחֹזַר לְסוּרוֹ מִחֲמַת יִרְאָה דְלֹא מְקָרִי עוּע"ז רַק שְׂתֵּאמַר מִשּׁוּם שְׂעֵבֶר דְּבָר אֲחָד בְּטַל גִּירוּתוֹ ת"מ ל"ה כְּנִכְרִי דְּפְסוּל לִס"ת מִשּׁוּם דְּגַר אִף אַחַר שְׁחֹזַר לְגִיּוּתוֹ אִם אִינוֹ עוּע"ז דַּל"ה מִין, שְׂפִיר כְּשֵׁר מִן הַדִּין לְכַתִּיבַת ס"ת דְּהוּי בַר קִשְׁרָה, וְע"כ הַש"ס בְּגִיטִין דְּמִקְשָׁה דָּאִם חֲזָר לְסוּרוֹ שְׂעוּע"ז מִין הוּי, וּמִשְׁנֵי שְׂפִיר שְׁחֹזַר לְסוּרוֹ מִשּׁוּם יִרְאָה, דְּאִי מִשּׁוּם שְׂעֵבֶר אִם"פ וְחֲזָר לְגִיּוּתוֹ פִּינּוֹן דַּעֲכ"פ ל"ה מִין כְּשֵׁר לִס"ת דְּמְקָרִי יִשְׁנוֹ בְּקִשְׁרָה, וְאִם"ג דְּאָמַר בְּבַכּוּרוֹת שֶׁשׁ דְּהוּי פִּינְשְׂרָאֵל מוּמָר לְעֵנִן קִדּוּשֵׁינָן וְא"כ גַּם מוּמָר מְקָרִי אִינוֹ בְּקִשְׁרָה כְּש"ס בְּגִיטִין מ"ה מ"מ הָרִי כְּתַב הָר"ן שֶׁשׁ דְּאֲחֵרִים פִּירְשׁוּ דְמוּמָר מְדִינָא כְּשֵׁר דְּמְקָרִי יִשְׁנוֹ בְּקִשְׁרָה אֲלֵא דְּמְדַרְבָּנָן פִּינּוֹן דְּפָרַק מְעָלָיו עוֹל מְצוֹת אִפִּי' רַק מְצָנָה אַחַת דְּשְׂבִיק הִתִּירָא וְאָכִיל אִסּוּרָא עֲשָׂאוּהוּ מְדַבְרֵיהֶם כְּאִלוֹ אִינוֹ בַּעַל קִשְׁרָה וְעִשׂוּ"ת רַע"א סי' ס"ט א"כ הָא תִּינַח בְּעֵבֶר עַל דְּבָר אֲחָד בְּמִזִּיד מִשָּׂא"כ כְּמוֹ זֶה שְׂעֵבֶר מִחֲמַת יִרְאָה לֹא מְקַפְּסַל מְכַתִּיבַת ס"ת לֹא מְדִין מוּמָר וְלֹא מְדִין נִכְרִי פִּינּוֹן דְּמִן הַדִּין יִשְׁנוֹ בְּקִשְׁרָה וְדו"ק: ח) מַה שְׁהָעִיר בְּבַכּוּרוֹת נ"ד מִנִּין לְזוּבַח בְּהִמַּת בַּע"מ בְּכַתְּוֹת יַחֲדִיד שְׁהוּא בַל"ת שְׁנֵא' לֹא תִזְבַּח כו' וְאִימָא אִם אִינוֹ עֵנִין לְקַדְשִׁים תְּנַהוּ עֵנִין לְבַכּוּר, סד"א הוּאִיל וְקָדוּשׁ כְּשֵׁהוּא בַע"מ לְקַרְבַּן נְמִי כְּשֵׁהוּא בַע"מ קמ"ל דְּלֵא, וְהִקְשָׁה דְּאִפְתִּי נִימָא דְקָרָא לֹא תִזְבַּחוּ אִינוֹ לְלֵאוֹ כ"א דָּאִין צָרִיךְ דְּהוּ"א דְקָרַב בַּע"מ וּמְצָנָה לְהַקְרִיב מַה שְׂכָבָר קָדוּשׁ קמ"ל דַּא"צ, כַּה"ג שְׂכַתְּב

התוס' זבחים ס"ה לגבי לא יבדיל שא"צ להבדיל, לק"מ לדעת דאס"ד דליפא לאו בהקרבת בכור בע"מ א"כ אין מציאות שיאמר קרא דא"צ דמאחר שפשוט למה לא יהי צריך להקריב ויכעין דמקשה הש"ס ריש זבחים לגבי של"ש אם פשרין הו ירצו: וקצת יש להעיר בגמ' דא"י סד"א דבכור ליקרב בע"מ הרי למאי דאמר במעילה י"ב דלקף מחו"ז קדוש מידי דהנה אבע"מ אבל עופות דאין מום פוסל בעופות הכ"נ דלא קדוש במחו"ז והשתא אס"ד דגם בבכור אין מום פוסל א"כ א"י בכור קדוש במחו"ז, אבל י"ל משום דבבכור גלי קרא בפטר רחם דקדוש במחו"ז וכדאמר בבכורות י"ט מה בכור קדוש לפני זמנו ופירש"י שהרי קדושתו מרחם: הנני בזה דוש"ה בלונפ"ח ובכרפ"ח כוח"ט.

סימן צא ב"ה בדר"ח אלול תרצ"ה. שוכט"ס לכבוד ידידי הרב הה"ג הקריף ובקי יראת ד' אוצרו כש"ת מו"ה מאיר מאלטער נ"י בק' טארנא: א) הגיעני יקרתו עם ח"ת והתענגתי בהערותיו הנכבדות ומשמחות לב, בר"מ פ"ו מהכה"מ ה"ט ומהו קרבן העצים כו' ואם שיגיע לכני משפחה זו להביא העצים היו מקריבין עולות נדבה וזהו קרבן העצים והי' להם פמו יו"ט ונאסורין בו בהספד ובתענית ובעשיית מלאכה ונדבר זה מנהג ובה"י פתב אפ"י יחיד שהתנדב עצים או גזרים במערכה אסור באותו היום בהספד ובתענית ובעשיית מלאכה דמבואר דאפ"י בלא עולת נדבה רק משום העצים לחוד הוא יו"ט ובמל"מ פתב לחדש שיש בזה חילוק ענינים דבה"ט איירי בדין עצי הפהנים וכמו בתענית כ"ח שהיא צורך מנזח דמייתי קרא התם (דנחמ' י') והגורלות הפלנו על קרבן העצים וגו' לבער על מנזח ד' וע"כ שהיו מוסרים העצים לצבור פמבואר בירושלמי א"כ מה שהיו עושים יו"ט לא משום נדבת העצים אלא משום הקרבן עולת נדבה שהביאו עמהו ומשא"כ בה' י' איירי ביחיד המתנדב עצים לצורך המערכה לקרבן א"צ להיות משל צבור ובהקרבת העצים היו עושין יו"ט, וכ"ת עמד בזה דמנ"ל להמל"מ לחלק בזה דיחיד המתנדב עצים לא הי' מביא קרבן עצים אף דלקאו' משמעות קצת בגמ' מנחות (ק"ו): קרבן מלמד שמנדבין עצים שכן הוא אומר ולקרבן העצים וכן הוא לשון הר"מ פט"ז ממעה"ק.

אבל הרי בר"מ פ"א פ"ו מהכה"מ הנ"ל מבואר דלקף נקרא קרבן העצים ע"י הענולת נדבה שהביאו עם העצים וכ"ה בפיה"מ להר"מ תענית פ"ד מ"ה, ומפורש בפירש"י זבחים צ"ט דאר"ש אבל אינו משלח קרבנותיו אפ"י עצים ולבונה ונ"ל והעצים המתנדב עצים מביא קרבן עמהו הרי דאפ"י ביחיד המתנדב עצים הוא כן.

ואיתא פן בתוספתא שקלים פ"ג הביאה בתוס' מנחות (כ'). ד"ה מלמד דבין מתנדב עצים סתם או עצים אלו נופלין בלשפת דיר העצים הרי שלא הי' מקריבין ביום הבאתו, ובכל דוכתי קרי לעצים מכשירי קרבן ע' מנחות כ' עצים פמה דמתקשרא בהו מנחה כו' ובתוס' זבחים מ"ג ד"ה והלבונה דעצים ל"ב מלח דמכשירי קרבן הו ולא קרבן.

הנה פל אלה הוכחות עצומות וכו' גדולה לדברי המל"מ לכאו': ב) והנלע"ד הנה המל"מ שפחית לחילוק הענינים בלשון הרמז"ל חול' מדברי הירושלמי פסחים פ"ד ונחגיגה פ"ב הביאו הכ"מ שם האומר הרי עלי עצים למנזח וגזריין למערכה אסור בהספד ובתענית ולעשות מלאכה בו ביום, מזה נשמע שנמצא קרבן עצים לעצמו בלא מסירה לצבור

דמשום זה היא הקרבת העצים והיו"ט בו ביום משא"כ גבי עצי הפהגים והעם דגמ' תענית כ"ח לא היא עושין יו"ט בו ביום של הקרבת העצים רק ביום הקרבת עולת נדבה עיי"ש, ונראה עפ"ז שלא בא המל"מ לכלול בכניולא רבה לומר שכל יחיד המתנדב עצים לא היא מוסר לצבור מה שהוא נגד התוספתא הנ"ל דאלו ואלו נופלין בלשפת דיר העצים אבל רצונו לומר דמשפחת לפעמים הקרבת נדבת עצים של יחיד בלא מסירה לצבור והוא דבר התלוי בדעת אדם המנדב, דאף דבסתמא שלא פירש נופלים העצים ללשפה, אבל אם פירש נדרו להביא העצים בתורת קרבן לעצמו אז אין צריך למסרן לצבור ובכה"ג אמר בירושלמי הנ"ל דעושה אותו היום יו"ט, ולפי"ז סרו כל קושיותיו בזה כמובן.

אבל מה שדברי המל"מ נאצבו לו כמו נד יותר חידוש נמצא בריטב"א תענית כ"ו לגבי קרבן עצי הפהגים והעם דיו"ט שלהם לא היא משום הקרבן שמביאים עם העצים, רק שהעצים גופי' היו לקרבן וכתב זה בשם יש מפרשים שהיו מבצרים במזבח בפני עצמו מן העצים שהתנדבו וזה היא קרבן עצים וכן אמרי' במס' תמיד שם גזירים היא קרבין עם תמיד של בין הערפים וזה יוכיח כי קרבן עצים ממש הוא ולא שאר קרבנות שהיו מביאין באותו היום פדעת קצת רבותינו עיין גב"א תענית שם שהשיג ע"ז דהא ב' גזירין חובה לתמידין באים מה"ת לא רק נדבה בעלמא מתק"ח עיי"ש וזה ודאי תמוה מ"ש הריטב"א ז"ל דגם זמן עצי הפהגים והעם דמתני' תענית כ"ו לא היא מכשירי קרבן רק קרבן לעצמו שהוא היפוף המבואר מפל הגי דוכתי דלעיל וכמו שהוכיח במל"מ הנ"ל גם בגב"א שם הוכיח ממתני' דמגילה ה' דקרבן העצים הוא מה שהיו מביאין קרבן נדבה עם העצים וכדברי הר"מ פ"ו מכה"מ: ואמנם בירושלמי שקלים פ"ד ה"א לפי הפנ"מ מסקנתו כפי הריטב"א דקאמר התם מתני' פליגי על ר' יוסי אותן הימים נוהגים בשעת קרבן ושלא בשעת קרבן ר' יוסי אומר אינו נוהגין אלא בשעת קרבן בלבד פי' הפנ"מ דהכי מקשה דאי אמרת דעצים אינו אלא מכשירי קרבן ואינו גופו של קרבן מפני מה היו נוהגים באותן הימים להתזיקן כיו"ט דלא אמרו פה אלא בקרבן בלבד ולא שמענו זה במכשירי קרבן כו' הרי שדברי ה"ש מפורשים בדברי הריטב"א מקומם בירושלמי, ועכ"פ שאין קו' להמל"מ שכתב פן לגבי נדבת עצים של יחיד שהוא גופו של קרבן פנ"ל: (ג) וכת"ת העיר דלדברי המל"מ אמאי אין חייבין עליהן אם הקריבן בחוץ פתוספתא דשקלים בתוס' מנחות כ' דהקריבן בחוץ פטור הא אפי' בקבה"ב אמרי' בזבחים קי"ג שומע אני שחייבין עליהן משום חוץ לפי שנקראין קרבן אלא שנתמעטו משום שאין ראויין לפאה"מ וא"כ העצים שנקראין קרבן וראויין לפאה"מ בתורת קרבן נדבה ביחיד לדעת המל"מ אמאי אין חייבין עליהן בחוץ, ולכא"ו יפה העיר, אבל באמת לק"מ דבמנחות (ק"ג:): ת"ר קרבן מלמד שמתנדבין עצים ופירש"י מקרא נפש פי' תקריב קרבן מנחה, וא"כ הרי גם בקרבן מנחה אין חייבין אלא אם הקריב קומץ בחוץ, ולפי"ז בקרבן עצים לרבנן דלא בעי קמיצה כדאמרי' במנחות כ' א"כ ליכא קומץ שיחייב עליו בחוץ ולרבי דבעי קמיצה הרי באמת אמר בתוספתא דחייבין על העצים בחוץ: (ד) ומה שהעיר בתוס' מעילה י"ט מנחות כ"א וק"א דעצים דמערכה קדו"ד הן והרי בתוס' זבחים ל"ד פתבו דעצים קדוה"ג מדשייף בהן חה"ק ובתוס' מנחות כ"א דלרבי יש בעצים משום פיגול ונותר הרי דהוי קדוה"ג, לק"מ דמה דמהני בעצים חוה"ק מבואר שם בזבחים ל"ד ומנחות ק"א שהוא כפה דמשפי' להו בגזרין וא"כ הרי אז באמת אין להן פדיון דהוי

קדוה"ג וכמו שפירשו במנחות ק"א, ד"ה אלא דעצים שלא קידשו בכלי פי נטמאו לא לפרקי דהא לאו קדוה"ג נינהו עכ"ל, וע"כ הוא דמשני הש"ס התם אע"ג דמקנדם דמשפי להו לאו קדוה"ג נינהו ל"מ פדיון דכטהורין דמי משום דלא שכיחי, אבל אחר דמשפי להו בגזרין דהא קדוה"ג לחה"ק ה"ה דלא מהני פדיון מן הדין וכ"כ בשעה"מ לאס"מ פ"ו עיי"ש: ה) ובדברי הר"מ הג"ל פ"ו מכה"מ ה"י אפי' יחיד שהתנדב עצים כו' אסור באותו היום בהספד כו' דקדק המל"מ מה דנקט בגדבה ולא בגדר ומזה הוכיח שישטו דהעצים הו גוף הקרבן וע"כ רק בגדבה שהרי התפיס אותם בקדושה לקד נהגים לעשותן יו"ט אבל בגדר אין פאן שום מעשה כלל עד שיביאם ליד גזבר עיי"ש: ולי נראה בפשיטות מה דנקט בגדבה דבחולין (קל"ט) אמר איזהו גדר ואיזהו נדבה גדר האומר הרי עלי עולה נדבה האומר הרי זו עולה, והנה בתוספתא דשקלים הובאה בתוס' מנחות כ' האומר הרי עלי עצים מביא דמי שני גזרי עצים ונותן לשופר ולוקחין בהן הפהנים עצים ומקריבין אותן על המזבח כו' ואם אמר הרי עלי שני גזרי עצים אלו למזבח פהן מקבלן הימנו ומקריבן לגבי מזבח כו' וא"כ מתורץ שפיר דהר"מ דוקא נקט בגדבה דאמר הרי עלי דאי בגדר שאמר הרי עלי הרי אין מקדיש אלא דמי עצים ולא קרבן עצים א"כ ל"ה יו"ט לגבי' וצ"ע מה שהמל"מ לא נחית לזה ודוק: ו) ובמל"מ שם הק' קו' גדולה בהא דפסחים ק"ח דרש"ש הנה יתיב בתעניתא כל מעלי יומא דפסחא כו' ומשום פסחא דלמא ממשיך ואתי לאמונעי מלמעבד פסחא וס"ל כדר' אושעז' אר"א מכשיר הי' ב"ב פסח ששחטו בי"ד לשמו ומצפרא זמן פסחא, והק' שהרי התוס' פסחים נ' כתבו דמה דע"פ אינו אסור כל היום במלאכה כמו יחיד שמביא קרבן, משום דפסח אין יכול להקריב רק אחר חצות, א"כ היכי קאמר הקא דרש"ש הי' מתענה משום דס"ל דכשר פסח בי"ד שחרית אדרבה משום הכי הנה אסור לו תענית כל היום דהקרבן הוא סבה לתענית ומלאכה כו' עכ"ק וראיתי בשד"ח חלק דברי חכמים סי' נ"ו בשם הגאון ר' שלמה הפהן מוילנא ז"ל שחי' דרב ששית דהנה יתיב בתעניתא לאו תענית ממש רק דלא אכיל לא חמץ ולא מצה אבל אכיל מיני תרגומא עיי"ש באריכות: ז) ואמנם אני פתבתי במק"א ע"ד סתירת ש"ס דילן והירושלמי שהרי בירוש' ר"פ ע"פ אמר רבי לא הי' אוכל לא חמץ ולא מצה לא מצה מהדא דר' לוי כל האוכל מצה בע"פ כו' ולא חמץ משום הדא דריב"ב כו' וקשה מה דלא אמר בירושלמי טעם ש"ס דילן משום דלמא מימשך ואתילאמונעי מפסחא ונראה דמזניק שפיר הלשון בירושלמי דרבי לא אכיל לא חמץ ולא מצה ולא אמר בלשון ש"ס דהנה יתיב בתעניתא מזה נשמע דרק מצה וחמץ לא אכיל אבל לא תענית ממש דמיני תרגומא אכיל, לקד לא המ"ל הטעם דלמא מימשך כו' דא"כ גם מיני תרגומא הנה אסור לו אע"כ הטעם משום דר' לוי, אבל בש"ס דילן דאמר רש"ש הנה יתיב בתעניתא פלומר שאפ"י מיני תרגומא לא אכיל שפיר אתי' הטעם דלמא מימשך וז"ב.

ולפי"ז הדרא קו' המל"מ וליתא לתי' השד"ח דרש"ש הני אכיל מיני תרגומא דא"כ תיקדור תיובתא בסתירת בבלי וירושלמי. רק מפת קו' המל"מ טובה ההוכחה בדברי הר"מ שם דאסור תענית ומלאכה ביום הקרבן הוא רק ממנהגא ולא כתוס' פסחים (נ) שהוא דין תורה עיי"ש: ח) ולענ"ד נראה ג"כ הוכחה דל"ה יו"ט מן הדין, שהרי מצינו במתני' דסנהדרין (י"ח) וכשמברין אותו כו' דעושין סעודת הבראה לכ"ג וקשה הרי כ"ג

מקריב מנחת חבייתין בכל יום ויהי כל יום רגל אצלו ובתוס' מו"ק כ' פתבו שאין עושין הבראה ברגל וכן קשה במ"ש הר"מ פ"ז מאבל דר"ג נוהג אבלות וקרי אין אבלות ברגל, ובאמת דבמו"ק י"ד יליף בגמ' דמצורע נוהג צרעתו ברגל מדכ' והצרוע לרבות כ"ג והא כ"ג דכל השנה ברגל לכולי עלמא דמי דתנן כ"ג מקריב אונן ואינו אוכל כו' ובחז' הריטב"א הק' דאפי' נוהג צרעתו ברגל אפתי פיון דכ"ג כל השנה רגל אצלו הא קיי"ל דאין רואין נגעים ביו"ט (ובדול"צ דרוש ג' הק' פן מדנפשי' וכן מפנורסמת הקו' משמו ולפלא שכבר היא קו' קדומה בריטב"א) ותי' הריטב"א דלא לכל דבר כ"ג ברגל רק לענין פריעה ופרימה עיי"ש, אבל ע"ז גופא אנו דנין בקו' דלמה לא יהי' כ"ג ברגל כל השנה לכל דבר עי"ז שמקריב בכל יום, וכמו כל יחיד שמביא קרבן שאסור בתענית הספד ומלאכה מה"ת לתוס' פסחים ה"ל.

רק מפאן מסתייע שי' הרמז"ל שהאסור הוא רק ממנהגא: ט) וזה פמה בשנים ראיתי בס' פרי יוסף בסופו שהקשה בגמ' ה"ל דיליף שמצורע נוהג ברגל מדכ' והצרוע לרבות כ"ג והא כ"ג ברגל כו' וקרי במתני' בכורות מ"ה חשיב נגעים טהורים בין המומין הפסולין באדם א"כ מאי ראי' שהרי משנולד בו הצרעת ונעשה בע"מ דאפי' אם אין דין מצורע נוהג בו משום דהוי ברגל מ"מ ע"י שצטרע [שוב ל"ה רגל אצלו ע"י שהיא בע"מ ואינו ראוי להקריב עכ"ק, ונראה דלק"מ ע"פ האמור דמה דכ"ג כל השנה ברגל אין זה מטעם שמקריב בכל יום דא"כ הול"ל דכ"ג אין נוהג אבלות אע"כ דרגל אינו מטעם הבאת קרבן ומנהגא בעלמא הוא שאסורין בו בהספד ותענית כדברי הר"מ ה"ל ומה דכ"ג ברגל הוא רק משום קדושת כ"ג דגלי בי' קרא לא יפרע ולא יפרום ומזה יליף הש"ס כמו דדחי פריעה ופרימה ה"ה דדוחה דין מצורע וכדברי הריטב"א ה"ל.

וא"כ יפה עולה ראית הש"ס דמאי בכך שנעשה בע"מ אפי' בנגעים טהורים דמ"מ לא בטיל קדושת כ"ג ממנו ורק בכהן שנעשה פצו"ד אמרי' בגמ' דלאו בקדושת' קאי ונחלקו בחו"מ וב"ש אע"ז סי' ה' אי נושא גרושה וחלוצה אבל כהן בע"מ בנדאי בקדושת' קאי שהרי כהן בע"מ נושא את פפיו וחולק ואוכל בקדושים ואף שבתוס' יומא (כ"ג).

[כתבו דבע"מ חשיב כמו זר דסד"א וכי תעלה ע"ד שזר ובע"מ קרבים לגבי מנבח רצונם לומר רק לגבי הקרבה למנבח חשיב כמו זר ובאמת לר"א שם מנבח הפתוב דעכ"ז הוא קרב להוציא את הדשון] והיא גמ' מפונשת בהוריות (י"ב:) דבעי משיח שצטרע אי מדחי דחי שיהי' מותר באלמנה ופשיט לי מדתנאי עבר מחמת מומין מנין ת"ל והוא דהוא בקדושת' [וע' הוריות ט').

(דבעי ג"כ בנשיא שצטרע אי מדחי דחי ושם י' פרט לנשיא שצטרע רק לגבי מ"ע וקדושתו ע' תיבת גומא פ' וילך אי איפא בבע"מ וע' מנ"ח מ' רס"ט וא"כ כ"ג גם בצרעתו כל השנה ברגל זולת זה דאפי' נימא דכ"ג ברגל הוא ע"י הבאת הקרבן בכל יום ג"כ לא בטל הרגל אצלו כשנעשה בע"מ, שהרי מצינו פן בירושלמי פסחים פ"ד ה"א פתיב שם תנבח את הפסח בערב אין לי אלא הוא שולחו מנין ת"ל ובשלת ואכלת כו' אינו בדין שתהא עסוק במלאכתו וקרבה קרב הרי דיליף אפי' לא היו הבעלים בשעת שחיטת הפסח ששולחו ע"י אחר רק שהי' בשעת אכילה אסורין במלאכה א"כ הכ"נ כ"ג בע"מ אף שאין מקריב בעצמו יכול להקריב ע"י שליח אע"ג שמבואר בתו"כ דעשירית האיפה

שָׁל כ"ג וְהַדְיוֹט שְׁמַבְיָאִין בְּתַחֲלַת חִינוּכְכֶם עוֹבְדָה הַכֹּהֵן בְּיָדוֹ וּבְמִנ"ח מ' קל"ו פְּתַב דְּאֶפְשָׁר
ג"כ ע"י שְׁלִיחַ וְאֲנִי הִבְאֵתִי רֵאִי לְזֶה מְפֹנְרֵשׁ בְּמוֹ"ק (ט"ו) וְנִדְפַס בְּשָׁמִי בִּס' גֵּאוֹ"צ
לְזַבְחִים בְּקוֹנְטְרַס הַחֶרֶשׁ וְהַמְסַגֵּר עֵי"ש, אָבֵל עִכ"פ עֲשִׂירִית הָאֵיפָה שְׁמַבְיָא כ"ג בְּכָל
יוֹם בְּנֻדָּאֵי לֹא הִי צְרִיף לְהִבְיָא בְּיָדוֹ וְנִקְא וּמְפֹנְרֵשׁ בְּגַמ' מְנַחֲוֹת כ"א וְא"כ אִפִּי' בְּכ"ג
שְׁהוּא בַע"מ כָּל הַשָּׁנָה כְּרָגֵל אֶצְלוֹ פִּינוֹן שְׁמַקְרִיב ע"י שְׁלִיחַ וְשָׁפִיר יְלִיף הַש"ס דְּמְצוֹרַע
נוֹהֵג צְרַעְתּוֹ כְּרָגֵל וְדוֹק.

בְּכָל הָאָמּוֹר שְׁיֵשׁ בְּהֶם בְּיָאוֹר יָפָה וּדְבָרִים נְכוּנִים: סִימָן צב ב"ה ו' מִנ"א תרפ"ג
דְּאִמְבְּרָאֵנוּא שְׁלוֹם לִב"א הָרַב הַג' הַחו"ב עֲצוּם כו' כִּש"ת מו"ה יַעֲקֹב טִירְקֵל נ"י בִּק'
סַחַדְנִיצֵע. א) הִבְאֵת לְהַעִיר בְּנֻדְרִים (פ"ג) דְּלִמָּא מִיָּין דְּאִית לֵה צַעְרָא הַפָּר לֵה מְזַג
וְסַרְצָן דְּלִית לֵה צַעְרָה לֹא הַפָּר לֵה וְהָרִי לְפִי הַמְבֹאֵר בְּאִדְר"נ וְיִלְקוּט וּמַד' נְשֵׂא הִבְיָאֵם
הַפּמ"ג בִּפ"כ ח"א אוֹת י"ז דְּעֵיקָר אִיסוּרֵי נְזִיר הוּא רַק יָיִן וְשִׁכָר אָבֵל זָג וְסַרְצָן הֵם רַק
מְשׁוּם סִיגָּ מְשַׁמְרַת לִיָּין א"כ מֵאֵי מִקְשָׁה הָא פִּינוֹן דְּהַפָּר לֵה מִיָּין מְמִילָא הַוֹּתֵר גַּם זָג
וְסַרְצָן פִּי לֹא יִתְכוֹן סִיגָּ בְּלִיתִי הַעֵיקָר וְהִיא הַעֵרָה נְאָה: ב) וְהַנְרָאָה לִי לְתַרְצָן הַנְּהָ שְׁחֹלִין
(קו"ד) אִיתְמַר הַמְבִּשֵׁל חֶלֶב בְּחֶלֶב כו' אֶאְכִילָה כ"ע לֹא פְּלִיגֵי דְּלֹא לְקִי פִי פְּלִיגֵי אֲבִישׁוּל
מ"ד לֹקְהָ חַד אִיסוּרָא וּמ"ד אִין לֹקְהָ לְהַכִּי אֶפְקָה רַחֲמֵנָא לְאֶכִילָה בְּלִשׁוֹן בְּיִשׁוּל פִּינוֹן
דְּעַל אֶכִילָה לֹא לְקִי אֲבִישׁוּל נְמִי לֹא לְקִי כו' וְקִשָּׁה לִי לְפִי"ד הַכ"מ פ"א מְטו"מ שְׁפַתְב
דְּמִשְׁמַע שְׁלֹא אֶסְרָה תוֹרָה לְבִשֵׁל בִּב"ח אֶלָּא כְּדִי שְׁלֹא יִבֵּא לְאֶכֹּל עִכ"ל א"כ דְּאִיסוּר
בְּיִשׁוּל הִיא רַק מְשׁוּם סִיגָּ דְּאֶכִילָה, הַשְׁתָּא בְּמִבְּשֵׁל חֶלֶב בְּחֶלֶב דְּלֹא לְקִי עַל אֶכִילָה מְשׁוּם
אֶחָד ע"א אִיף יִלְקָה עַל הַבְּיִשׁוּל דְּלֹא יִתְכוֹן ג"כ סִיגָּ זוּלַת הַעֵיקָר, רַק מְוִכְרַח מְזַהָ דְּבָכֵל
סִיגָּ שֶׁל תוֹרָה כְּבָר עֲשָׂאוּ הַכְּתוּב לְאִיסוּר בְּפִנֵּי עֲצָמוֹ שְׁאִין לוֹ הַתְּלוּת עוֹד בְּגוֹף הָאִיסוּר
וְאִף בְּהַבְּטֵל הַעֵיקָר מ"מ הַסִּיגָּ קִיָּים וְקִאִי: ג) וּמְתוֹרְצָן לִי בְּזָה מַה שְׁתַּמְהוּ הַתּוֹס' שְׁם
אִמָּה דְּאִמֵּר פִּינוֹן דְּעַל אֶכִילָה לֹא לְקִי אֲבִישׁוּל נְמִי לֹא לְקִי וְאִימָא אִיפְכָא פִּינוֹן דְּאֲבִישׁוּל לְקִי
אֶאְכִילָה נְמִי לְקִי כְּדָאִמֵּר בְּסִמּוּף וְנִרְאָה דְּאִמְרֵי' בְּשַׁבַּת ע"א גְּרִירָא אִית לִי גְּרִירָא דְּגְרִירָא
לִית לִי וּלְפִי"ז הַכ"נ סְבַרְתּוּ הַמ"ד קָמָא דְּלֹא נוֹכַל לֹמַר אִיפְכָא פִּינוֹן דְּאֲבִישׁוּל לְקִי
אֶאְכִילָה נְמִי לְקִי, שְׁהָרִי כָּל אִי בְּשׁוּל הוּא רַק מְגְרִירָא דְּאֶכִילָה מְשׁוּם סִיגָּ וּכְדָבְרֵי הַכ"מ
הַנְּ"ל שׁוּב א"א לֹמַר דְּבִשׁוּל יִחְזוֹר וְיִגְרוֹר אִי אֶכִילָה שְׁיִהֵן' לֹקְהָ עֲלִי' גְּבִי חֶלֶב בְּחֶלֶב
דֹּא"כ הָרִי גְּרִירָא דְּגְרִירָא דְּלֹא אִמְרֵי, וי"ל לְפִי"ז דְּבִאֲמַת פְּלִיגֵי בְּזָה הַנְּי תְרִי לִישְׁנֵי,
דְּאִיפָא דְּאִמְרֵי פִּינוֹן דְּאֲבִישׁוּל לְקִי אֶאְכִילָה נְמִי לְקִי אִינְהוּ ס"ל דֹּאִי בְּיִשׁוּל ל"ה מְשׁוּם
סִיגָּ דְּאֶכִילָה לְכָף שְׁפִיר אִמְרֵי דְּבִשׁוּל גּוֹרֵר אֵת הָאֶכִילָה וְדוֹק פִּי נְכוּן בִּס"ד: וּמַעֲתָה
מְתוֹרְצָן הֵיטֵב קו' הַנְּ"ל דְּשְׁפִיר פְּרִיף הַש"ס בְּנֻדְרִים דְּלִמָּא מְזַג וְסַרְצָן דְּלִית לֵה צַעְרָא לֹא
הַפָּר לֵה, דֹּא ע"ג דְּזָג וְסַרְצָן הוּא רַק מְשׁוּם סִיגָּ דִּיָּין מ"מ הָרִי מְוִכְרַח מְש"ס דְּחֹלִין הַנְּ"ל
דְּכָל סִיגָּ עֲשָׂאוּ הַכְּתוּב לֹאִי בְּפִנֵּי עֲצָמוֹ וְאִף בְּהַבְּטֵל הַעֵיקָר הַסִּיגָּ קִיָּים וְעוֹמֵד: ד) וְעַפִּי"ד
הַמְדָר' הַנְּ"ל מְתוֹרְצָן לִי קו' שׁו"ת בִּש"ר ס' קמ"א, מַה דְּבִנְזִיר ל"ז אִמֵּר דְּלֹא יִלְפִינוּ
קְדָשִׁים מְנְזִיר דֵּהַמְל"א דְּשָׁרָה פְּתוֹ בִּיָּין וְיֵשׁ בּוֹ כְּדִי לְצַרְף כְּזִית חֲזִיב מְקָרָא דְּמִשְׁרַת
מְשׁוּם דְּבִנְזִיר חֲמוֹר אִיסוּרֵי דְּאֶפִּי' חֲרָצָן אִסוּר לִי, וְאִילוּ בְּפִסְחִים (מ"ד) דְּבַעֵי מִילָף
טכ"ע מְנְזִיר דָּאֵם שָׁרָה עֲנָבִים בְּמִים וְיֵשׁ בּוֹ טַעַם יָיִן אִסוּר מְקָרָא דְּמִשְׁרַת וְלֹא קְדָחֵי דְּלֹא
נוֹכַל לְמִילָף מְנְזִיר מְשׁוּם דְּחֲמִיר דְּאֶפִּי' חֲרָצָן אִסוּר, וּנ"ל דְּמְבֹאֵר בְּמְדָר' נְשֵׂא דְּעֵיקָר

אי' נזיר הוא רק יין ושכר, אבל בכלל הסיניגים נכנסים ענבים ומשרת ענבים ונג וחרצן כו'.

והנה הפרמ"ג בפ"כ ח"א אות י"ז חקר דבחרצן יהי' מותר ח"ש משום דחרצן סיניג וח"ש אסור משום סיניג ולא אמרי' סיניג לסיניג עיי"ש, לפי"ז יש סבא ג"כ לולא דגלתה תורה בקרא דמשרת ענבים, ונהנה אמרי' דאע"ג דענבים גופי' אסורו מ"מ משרת ענבים יהי' מותר, משום דענבים גופי' איסורי רק משום סיניג, ומשרת ענבים משרת ענבים במים שוב הוי סיניג דסיניג דאע"ג שיש בהמים טעם יין מ"מ הרי אין במים עיקר יין וכפירש"י בפסחים (מ"ד:) ד"ה טכ"ע וז"ל היכי דליכא מידי עיקר אלא טעם פגון שרה ענבים במים מנ"ל עכ"ל וכינן דכל איסורו רק משום שריית ענבים שהוא גופי' סיניג הוי המשרת ענבים סיניג דסיניג רק דמפורש בא הפתוב ואסר גם משרת ענבים, ומעתה מתורץ היטב קו' הבש"ר דרק לגבי המל"א דשרה פתו ביין אמר הש"ס שפיר דלא ילפינן מנזיר משום דחמיר דאפי' חרצן אסור ונהיננו כמו דאסרה תורה חרצן משום סיניג יתכן ג"כ דמה"ט אסרה תורה שרה פתו ביין דהמל"א משום סיניג דיין שהוא גוף האיסור סיניג, משא"כ לגבי טכ"ע בנזיר דשרה ענבים במים לא יכול הש"ס לומר דשאני נזיר דאפי' חרצן אסור, דז"א דאיזה שייכות זל"ז דבשלמא חרצן אסור משום סיניג אבל אין לו התלות בזה דמה"ט יאסר גם משרת ענבים שהוא סיניג דסיניג פנ"ל, רק מדכתבה התורה בפירוש לאסור משרת ענבים ש"מ דטעם הוי כעיקר ממש לכן לא הוי סיניג לסיניג וא"כ מכאן אתה דן לכל התורה ודוק: ה) ונהנה לתקירת הפרמ"ג ה"ג"ל דבחרצן יהי' ח"ש מותר מה"ת מתורץ קו' התוס' שבועות (כ"ג) גבי בנזיר שאמר שבועה שלא אוכל חרצן בכמה אי אמרי' אהתירא קמישבתבע שהקשו התוס' לר"י דאמר ח"ש אסור מה"ת, ולהג"ל הרי בנזיר מודה דמותר ח"ש מה"ת בחרצן: דודף דוש"ת.

סימן צג להג"ל א) ע"ד הקו' בחולין (קל"ט) בהא דשה"ק אינו נוהג במקדשין אי דהו"ל קו בתוך ביתו ואקדשין פרט למזומן כו' ותיקשי להר"ן נדרים ל"ד דיכול אדם לזכות להקדש מה שבד' אמותיו דל"ה מזומן אצלו פיון שזכה אותו תיקף להקדש וכבר הקשה פן בקה"י אות זכ"י: בהשקפה ראשונה עלה בדעתי עפ"י התוס' ביצה ל"ח בפ"ה הר"ת דמ"ד פרגלי הממלא ס"ל דמגביה מציאה לתבירו קנה חבירו ונהיננו פיון שהוא רק מטעם מגו דזכה לנפשין כו' והואיל נאמי מכוחו דין הוא שיהא פרגלי הממלא עיי"ש, ולפי"ז הכ"נ א"א לאוקמי בכה"ג דא"כ הדק"ו הש"ס דהו"ל מזומן דכמו דהוי פרגלי המגביה פן מקרי מזומן אצלו: ב) וע"ד הפלפול י"ל הנה חזות ק"ל בדברי הר"ן דמהני זכ"י ע"י ד"א להקדש לפי"מ דאמר בירושלמי פ"ק דקידושין גבי בכסף ע"י אחרים דבעי הילך כסף שתצא שדה זו להפקר וא"ל לא יצאת משום דבעינן זכ"י לכן דעת ומקשה הגע עצמך שהי' חרש א"ל איש ונהיננו פיון דחרש מקרי איש יש זכ"י לחרש ובמפורשים למדו מזה מד"ש זכ"י לחרש דזכ"י לאו מטעם שליחות וכן מבואר בש"ס דילן ב"מ ח' דפקח וחרש שהגביהו קנה החרש משום דמהני הגבהת הפקח בעדו, מדין מגביה מציאה לתבירו, עכ"פ מבואר דמגביה מציאה מהני רק לתבירו פן דעת או שיהי' מקרי איש אבל להפקר דלית לי' בעלים לא מהני, ולפי"ז תיקשי ג"כ להר"ן איך מהני קנין ד"א לצורך הקדש מדין מגביה מציאה לתבירו פיון דהקדש לית לי' בעלים ועיין קצה"ח סי' ת"ו דלא יועיל הכשר מים בהקדש דליכא נוחותא דבעלים משום דהקדש אין לו בעלים]

א"כ הוי כמו להפקד דלא מהני זכי, וגם לש"ל סברת הירו' דאישי פתיב דאדרבה אפרי' בב"ק, ע"ו וגונב מבית איש ולא מבית הקדש ובתוס' ב"ק ס"ג שכתבו דגבי הקדש שייך נמי לשון איש רק דהתם סמיה ארעהו אבל בס' למודי ה' סי' כ"ה העיר מזבחים (ק"ג) עולת איש ולא עולת הקדש וכתב דתוס' אתי' לר"ש דנקא והיא הערה נפלאה: אבל י"ל להירו' פ"ה דמעשרות דמקשה ר' יוחנן לר"ל והתנינו שלא נגמרה וגמרן הגזבר ואח"כ פדאן פטורין הרי הגזבר פאחר כו' ור"ל משני לי' תפטר כמ"ד גזבר פבעלים דלא כר' יוסי כו', וא"כ אתיין שפיר דברי הר"ן למה דמסיק דגזבר פבעלים לכה מהני לזכות בד"א להקדש דלא דמי להפקד משום דהקדש שפיר יש לו בעלים שהוה הגזבר: (ג) ובזה מתורץ קו' הקה"י על הר"ן ה"ל מירו' ב"מ פ"א ה"ד דר"ל אמר אדם זוכה במציאה בד"א ור' יוחנן פליגי ומקשה לר"י והכתוב נאני בעניי הכינותי הוי אמר בד"א שילו וקרי לי' בעניי הכינותי הואילשלא באו ברשותו קודם שהקדיש, והשתא אם איתא דמגביה מציאה להקדש זכה בהקדש מאי קושלי' נימא דמיירי שלא זכה מהם דוד מעולם לעצמו כ"א מתחלה הגביהם להקדש, רק ע"כ דמגביה להקדש לא זכה בהקדש דאין יד ושלוחות להקדש.

עוד הקשה דדברי הירושלמי סיתראי גינהו דבפ"ד דפאה ה"ד מבואר דמהני זכי להקדש דר"ל גליף מקרא זה דבעניי הכינותי דמגביה מציאה לחבירו קנה חבירו עיי"ש ועיין קצה"ח סי' רס"ט, וליהאמור מןושב דבירו' ב"מ דר"ל הוא דמקשה לר' יוחנן לכה לא גיחא לי' לאוקמי קרא דבעניי הכינותי במגביה להקדש משום דר' יוחנן לשיטתו בפ"ה דמעשרות ה"ל דגזבר פאחר א"כ א"א לזכות להקדש משום דהוי כמזכה להפקד דלא מהני לירו' דקידושין ה"ל משום דאין לו לבעלים, משא"כ בירו' דפאה ר"ל אליבא דנפשוי' שפיר מוקי לקרא דבעניי הכינותי במזכה להקדש משום דר"ל לשיטתו דאמר דגזבר פבעלים ודו"ק: ד) ולפ"ז מתורץ ג"כ קו' הקה"י בחולין קל"ח ה"ל, משום דלכא"ו קשה דלמ"ל קרא דשלח תשלח דשה"ק א"נ במוקדשים או להר"מ דממעט זאת מקרא דתשח לך, תפוק לי' דהוי מונמן לגבי הקדש דמה לי רשות הדיוט או הקדש וכדאמר בב"ק ע"ו מ"ל מקרו להדיוט מ"ל מקרו לשמים.

אף י"ל פינון דהקדש אין לו בעלים למ"ד גזבר פאחר לא מקרי מונמן, וא"כ מתורץ הקושלי' דא"א לאוקמי במקדיש בתוך ד"א, דמנפ"פ אי נימא דגזבר פאחר א"כ א"א לזכות להקדש ע"י ד"א דהוי כמזכה להפקד דלא מהני דבעינו שתצא לבעלים בן דעת והקדש אין לו בעלים ודוק פי חריף: ה) ועפ"י הירו' ה"ל דגזבר פבעלים עלה בדעתה פעת ליישב קו' הר"ן פ"ק דקידושין וכן הק' הרשב"א ז"ל הביאם הה"מ פ"ט מה' מכירה על הרמז"ל דלגבי פדה מן ההקדש במנה והוקר החפץ אינו נותן אלא מנה וכש"ס קידושין (כ"ט) דאטו הדיוט לאו במי שפרע קאי, ואילו בקנה הגזבר להקדש והוול חוזר בו וכמתני' דשקלים פ"ד וקשה הא הדיוט במש"פ קאי והה"מ ז"ל פתב שלא מצא תי' מספיק לכן בנדאי רשות נתונה לתרץ, ונראה דבס' משנ"ח למשניות מס' שקלים העיר במה דאמרי' אטו הדיוט לאו במש"פ קאי והינו דאינו ראוי שיהא הקדש במש"פ, וקרי בב"מ ע"ד גבי ותפוק לי' דשליח שוי' מבואר דע"י שליח ליפא מש"פ וא"כ הכ"נ בגזבר שהוא שליח של הקדש וכמו"ש הר"מ בפ"ג מה' מכירה דהגזברין ואפוטרופסין הרי הן פשוטין וא"כ בכה"ג ליפא מש"פ עיי"ש מ"ש בזה, אף למה שהבאתי מסקנת הירו'

דגזבר כבעלים ניקח שפיר: והנה הדבר מסתבר דאף דנאמר שגזבר כבעלים הוא רק על דבר שהוא כבר ברשות הקדש שקיבל אותו הגזבר תחת רשותו ואחריותו, אבל בקנה הגזבר מהדיוט לצורך ההקדש ודאי כ"ז שלא בא ליד גזבר ובפרט היכי שלא נעשה עוד קנין גמור ומה דאזיל הגזבר למידן דינא עם המוכר הוא רק בתורת שליח של הקדש כדברי הר"מ הנ"ל דגזברין הו פשלוחין וז"ב בסבא ויש גם סמך לזה ממה דקיי"ל דבאתי ליד גזבר ל"מ שאלה כתוס' פסחים (מ"ו).

(אע"ג דגם קודם שאתי ליד גזבר כבי גזא דרתמנא איתא עיין ש"ף חו"מ סי' רנ"ה, רק הטעם דאתי ליד גזבר פנין דגזבר כבעלים הוי כתרומה ביד פהו כמבואר בגדרים (נ"ט) דל"מ שאלה, משא"כ קודם דאתי ליד גזבר דאז ל"ה עוד כבעלים ומעשה מיןשב היטב קו' הר"ן והרשב"א הנ"ל דשאני גבי קנה מן ההקדש שפיר אמר הש"ס בקידושין אטו הדיוט לאו במש"פ קאי ואינו ראוי שיהי' הקדש במש"פ, משום דגבי דבר שפיר הי' ברשות הקדש הרי הגזבר כבעלים משא"כ בדין קנה הגזבר להקדש והיזל שפיר פסק הר"מ דחוזר בו דלש"ל בזה אטו הדיוט לאו במש"פ קאי משום דבזה שלא בא ליד גזבר עוד וגם שלא נעשה קנין גמור מהיכן בא לו להגזבר שם בעלים ע"ז והוי רק כשליח של הקדש דליתא למש"פ בשליח ועיין כ"מ פ"ט מה' מכירה שם לחלק כה"ג דמה דכסף קונה בהקדש משום ונתן הכסף וקם לו הוא רק בקנה מהקדש ולא בקנה להקדש עיי"ש ובמל"מ, והוא ישוב נפלא לענ"ד: ו) אכתוב לה מה שהערתי עתה חזות קשה בתוס' יומא (ג'): לחד תי' דטבו"י שפשר בפרה מ"מ מדרבנן פסול, וק"ל דהאיך גזרו בזה ואיך חלה גזירת חכמים בזה דאיכא חששא לצדוקים, הרי לגבי טבו"י שפשר בפרה במקוון עשו תקנה משום צדוקים דמטמאין היו לכהן השורף את הפרה משום צדוקים שאמרו טבו"י אסור בפרה ואיך עתה באו חכמים עצמם לגזור דטבו"י אסור בפרה ובמתני' פרה פ"ג מ"ג אר"י אל תתנו מקום לצדוקים לרדות ובתוס' ב"ב (קט"ו) מה שכתבו דאפי' רוצה לתקן לצורך שעה אין שומעין לו וצע"ג, וחסבתי להעיר קצת דמה דחיישינן הרבה לצדוקין לכאן דתל' בפלוגתא בעירובין (ס"ח) דרב אמר מבטלין וחוזרין ומבטלין ושמואל אמר אין מבטלין וחוזרין ומבטלין פי היכי דלא ליהוי מלתא דרבנן כחוכא ואיטלולא.

והנה בעירובין (ע"ו.) פירש"י דמה דחיישינן במלתא דרבנן דלא ליהוי כחוכא ואטלולא הוא שלא ניתן פה לצדוקין לרדות א"כ הרי דרב אמר חוזרין ומבטלין לא חייש שלא ניתן פה לצדוקין, והא דב"ב (קט"ו) בתוס' הנ"ל דאזלא ג"כ אליבא דר"ה אמר רב פל האומר תירש בת עם הבן אפי' נשיא שבישראל אין שומעין לו שאינו אלא מעשה צדוקין אף לפי שנאמר דרב בשיטתו לא אלים לי' חששא לצדוקין מ"מ הכא אין זה חששא לצדוקין רק דזו מעשה צדוקין עצמן פלשוזש"ס, ועיין שבת (קט"ז) שהוא פילסופא דאמר מן יומא דגליתון מארעכון איתהיבת אורייתא אחריתי וכתובי בי' ברא וברתא כחדא ירתון כו' על כנה אמר הש"ס ב"ב הנ"ל שאינו אלא מעשה צדוקין, אבל לחוש שלא לתת פה לצדוקין אפשר דרב לשיטתו לא חייש והוא חידוש, ואפתי לא מתרצא בזה קושיתי בתוס' יומא הנ"ל פנין שפך התקנה פאן שהיו מטמאין לכהן השורף את הפרה הי' רק להוציא מלב הצדוקים ולטפח על פניהם שאמרו טבו"י פסול בפרה ואיך נבא אנו בעצמינו לגזור שיהי' פסול בפרה אתמהה: ובענין זה יש להעיר בב"מ (קי"ח)

גבי שומרי ספיקים לצורך העומר ושתה"ח דאמר רבא דפליגי ר' יוסי ורבנן אי תישיבין
שמא לא ימסרם לציבור יפה יפה ועפירש"י, וצ"ע דלמה תישיבין רבנן פאן חששא רחוקה
מדברים שבלב מה שלא מצינו בשום מקום, ויתכן שהוא משום חששא לצדוקין שעשו
הרבה גדרים בשבילם וכן פאן חששו בקרבנות ציבור, והוא משום דאמר במנחות (ס"ה)
שהיו הצדוקים אומרים יחיד מתנדב ומביא תמיד וע"כ הכא חששו רבנן שמא לא ימסרנו
לציבור יפה דאפשר שהוא נוטה אל הצדוקים לגבי תמיד של ציבור לומר דקרב משל
יחיד פדרשתם את הפכש האחד תעשה בפוקר לשון יחיד ומשה"כ עשו חז"ל גדר לגבי
ק"צ כגון תמיד דאין יחיד מתנדב משלו וממילא נתקיימה גזירה זו בכל ק"צ ואפי' בעומר
ושתה"ח, והוא חדש וניחא בזה ירושלמי דשקלים (פ"ד) דאמר דפליגי רק בגופו של
קרפן אבל במכשירי קרפן כ"ע מודי שהוה משתנה קרפן יחיד לק"צ ועיין מל"מ פ"ד
מה' שקלים (וכתבתי בזה לעיל סי' י"ד) דלפמ"ש אתי שפיר כיון דחששא משום צדוקין
ליתא רק בגופו של קרפן שהיו אומרים שקרב משל יחיד, והיא הערה יקרה.

וי"ל ג"כ לפי"ז דבב"מ (קי"ח) פליגי תרי לישני בטעמא דרבנן אם הוא מחששא דשמא
לא ימסרנו יפה שהוא תלוי בפלוגתא דעירובין (ס"ח) הנ"ל אי חזרין ומבטלין מחששא
לצדוקין כנ"ל דוק והבין: ז) בתוס' חולין (קי"ב) שהק' דלמ"ל קרא הטמאים לאסור צירן
ורוטבן פתבת דברים נכונים.

ואני אמרתי ביבדלותי לישב קו' דבירושלמי נזיר (פ"ו ה"א) אומר דבר שי"ב איסור
וטמאה מקום שבטלה טומאתו בטלה איסורו ולפמ"ש התוס' (בכורות כ"ג) דבטומאה
ל"א טכ"ע וכ"ה בירושלמי סופ"י דתרומות נותנין טעם בתרומה ואין נותנין טעם במקנה
ובר"ן פ' גה"נ לגבי טכ"ע באסה"נ, לפי"ז בשרצים שי"ב איסור וטומאה יש סברא כיון
דלדין טומאה ליכא משום טכ"ע לא יהי גם לאיסור דין טכ"ע לכך אשמעינן קרא
הטמאים לאסור צירן ורוטבן לטומאה ואיסור: ומינשב לי גם הירושלמי נזיר הביאו
הבט"ע דין עדול"ת פ"א גם בשו"ת הרשב"א ח"א סי' תל"ט דכל נבלה לרבות ח"ש
וקשה דכבר ילפינן אי ח"ש מקרא דכל חלב (ביומא ע"ד) ומה לי אי לאו מה לי אי
פרת (במות קי"ט).

ונראה דבמתני' דאהלות פי"ז אלו ממעטין את הטפח פחות מפזית מן המת ומן הנבלה
מבואר חידוש דפחות מפזית ממת ונבלה הם טהורים לגמרי אע"ג דגבי טו"א אינו כן
כמו שהתוס' פסחים (ל"ג) הביאו תו"כ דאי אתה שובר אוכלין לטהרתן וע' ח' הרמ"ל
שם, ולפי הירושלמי הנ"ל דמקום שבטלה טומאתו בטלה איסורו א"כ מתורץ קו' הנ"ל
דלכך צריך קרא בנבלה לרבות ח"ש כיון דבטלה טומאתו בח"ש דנבלה והו"א דבטלה
גם איסורו ודוק: דודך דוש"ת בתקנות בשור.

סימן צד ב"ה ט"ז שבט תרצ"ז. שוכט"ס לכ' ידידי מחו' הרב הגדול הקריף ופקי כש"ת
מו"ה שלמה יעקב קטן נ"י רב בונאלאדימר: לתשובת יקרתו ע"ד השאלה באחד שנוולד
לו בכור מבהמתו ונתן את העגל הככור בצירוף עוד עגל נקבה לנכרי לגדלם ואחר עבור
זמן נודע לבועלים פי הנכרי סירס את הככור לא שחתה ביציו רק בסירוס הנהוג
שממעכין וקושרין הפיס עד שנתייבשו הביצים עם הפיס והגם שנמצאים הביצים אבל
כל כך נתייבשו עד שאין נפרין כלל וכבר עבר מעשיית המום כמה שנים וכעת שפבר

נעשה שוב הקזירו הנכרי לבעליו ובע"ב דונק להתיר לו הבכור ע"י המום שנסתרס:
(א) הנה העיר כ"ת בתקירה אי סירוס פנה הוי מום דנראה דתלני בפלוגתא דר"י וראב"י
(בכורות ל"ט) אי מעוה וכתות אף בביצים או רק בגיד והר"מ פ"ז מה' בי"מ ה"ח פסק
כר"י דגם בביצים הוי מום אבל אפתי צ"ע אם להתיר על מום זה בזה"ז שהרי דעת
הרמז"ל דהאינדנא שאין לנו מןמחין אין הבכור נשחט ע"פ ג' בהכ"נ רק בהנה דמתני'
דבכורות (ל"ו) שנסמית עינו ונשקטעה ידו ונשקטעה רגלו ולא בשאר מומים אפי'
מובהקים ונגלים פיון דלא משתמע לאינשי דהוי מומא: ב) והנה אי משום הא הרי באמת
דעת הרא"ש ז"ל מובא בטור וב"י יו"ד סי' ש"ט דסגי במומין מובהקים ונגלים אע"ג
דלא משתמע לאינשי והרמ"א פתב דהסומה על דברי הטור הבנויים על דעת הרא"ש לא
הפסיד ואף אמנם שלא רצה להכריע בעצמו פהרא"ש בא אח"ז הגה"ק בשו"ת בת עיני
וכתב על שהרמ"א פתח לן פתחא להקל קצת נדבר וירוח לן שלא בלבד שהסומה על
דברי הטור לא הפסיד אלא אפי' דזריז ונשפר הוא והאריה בתשו' שם ותנא דמסייע לו
תשו' הגאון בעל תפ"צ שם גם כ"ג אאמו"ר רשכב"ה זצ"ל בספרו שו"ת פוכב מייעקב
סי' כ"ד להעיר בדבר הקדש דאפי' לדעת הר"מ במום דלא משתמע לאינשי נהי דלא סגי
מום זה לשחוט עליו עכ"פ שוב מותר להטיל בו מום אחר כזה שיהי' ידוע לכל העולם
דהוי מום פיון דדעת רש"י ותוס' (ע"ז י"ג) דלהטיל מום בזה"ז הוא רק דרבנן ואף לדעת
הר"מ בפ"א מאס"מ שהוא אי דאו' הנה לשי' הר"מ בכור בח"ל ל"ה רק דרבנן וא"כ
ממנ"פ שוב מהני המום דלא משתמע לאינשי לענן שיהי' מותר להטיל בו אח"כ מום
מובהק שהרי מה דלא מהני להר"מ מום דלא משתמע לאינשי הוא רק משום שפא יאמרו
העולם שאינו מום ואתו להתיר קדשים בחוץ ובכה"ג דנוגע רק לאי' דרבנן של הטלת
מום בזה"ז בדרבנן לא חיישינן לשפא יאמרו והביא ראי' מר"מ פ"ד מה' אישות ה"ט
וירושלמי יבמות רפ"ד עיי"ש באריכות נפלאות דפח"ח: ג) ונהגם דלכאו' לענן להתיר
הטלת מום שנית מה אהני לן המום שיש לו מכבר ואפי' אם הי' מום קבוע דמשתמע
לאינשי מ"מ אסור מטיל מום בבע"מ ודדעת הר"מ פ"א מאס"מ ה"ז אסור מה"ת ואנן
קיי"ל דעכ"פ אסור מדרבנן ע' ע"ז (י"ג), ומבואר בש"ע יו"ד סי' שי"ג, אף באמת
מבואר בדעת הרא"ש בכורות פ"ה דרק במום עובר אסור מדרבנן להטיל מום קבוע
אבל בהי' בו מתחלה מום קבוע ליכא אפי' אסור דרבנן להטיל מום אח"כ שלא כשי'
התוס' בכורות (ל"ג:) ד"ה בעל ועשו"ת אנ"ז סי' ת"א מ"ש עפ"ד הרא"ש דמום קבוע
בבכור הוי פקדשים לאחר פדיונן דליכא אפי' אי' דרבנן להטיל מום וכן הוא משמעות
הש"ע יו"ד סי' שי"ג סעי' ז' דרק במום עובר אסור מדרבנן להטיל מום ועיין ביאור
הגר"א ז"ל בשי' התוס' פנ"ל וא"כ מאוד צדקו הדברים הנ"ל דמום דלא משתמע לאינשי
פיון דבאמת הוי מום קבוע וניכר מהני עכ"פ בבכור שיהי' מותר להטיל בו מום גמור
דמשתמע לאינשי: ד) ואמינא גם אני אלה אחר הקוצרים הגאונים האדירים הנ"ל ללקט
בשבלים מה שיש לי להעיר בזה.

הנה בשי' הר"מ דהאינדנא שאין לנו מןמחים אין הבכור ניתר אלא במומין דמשתמע
לאינשי לכאו' הסברא נותנת שיש חילוק בזה בין בכור בא"י או בכור בח"ל פיון דשי'
הר"מ עצמו בפ"א מה' בכורות דבכור בח"ל הוא רק דרבנן י"ל דרבנן סגי אפי' במום
דלא משתמע לאינשי דלא חיישינן בדרבנן לשפא יאמרו העולם שאינו מום ואתו להתיר

קדשים בחוץ ויתכן שזה באמת מכונן בדברי הר"מ פ"ג ה"ב שפתיב וכן בכור שיצא לח"ל ונפל בו מום מןהק הר"ז יותר ע"פ ג' בהכ"נ שהק' הלח"מ דכבר השמיענו רבינו ז"ל דאפי' בארץ נותר ע"פ ג' בהכ"נ כש"כ בח"ל ולהאמור יפה דייק הר"מ בלשונו ונפל בו מום מןהק היינו אפי' חוץ מהשלישה מומין שהזכיר בסמוך פגון שנקטעה ידו כו' רק דבח"ל שהוא בכור דרבנן סגי בסתם מום קבוע אפי' דלא משתמע לאינשי, אבל הרי חזינן דהטור וש"ע סי' ש"ט שהביאו שי' הר"מ ולא חילקו בין בכור א"י לבכור ח"ל והוא משום דס"ל דלא פלוג וגזרינן ח"ל אטו א"י כה"ג שפתיבו התוס' (בכורות ל"ו): ד"ה התרת, ומ"מ הרי לא אפשר להכחיש שהי' סברא לחלק בין בכור א"י לבכור ח"ל לשי' הר"מ.

ולפי"ז יש להעיר בגמ' (בכורות ל"ו): דאמרי התרת בכור בח"ל ע"פ ג' בני הפנסת אמר רבא ובמומין מןהקין ומקשה מאי קמ"ל תנינא בכור שנסמית עינו ושנקטעה ידו ושנשברה רגלו הר"ז ישחט ע"פ ג' בהכ"נ ומשני אי ממתני' הו"א בח"ל אפי' מומין שאין מןהקין והאי דקתני מןהקין להודיע פחו דר' יוסי קמ"ל, והנה בת"י הש"ס דייקו האחרונים דאדרבה הו"ל לאשמעינן פחא דהתירא עדיף והשתא לשי' הר"מ ה"ל תקשי דעדיפא הו"ל להש"ס לשנויי משום דמתני' חשבה רק לג' מומין המפורשין נסמית עינו ונקטעה ידו ונשברה רגלו ואשמעינן רבא בדברי ר' שמלאי דאמר התרת בכור בח"ל ע"פ ג' בהכ"נ דהוא במומין מןהקין והיינו דבח"ל לא צריף מומין המפורשין דמשתמעי לאינשי רק אפי' סתם מומין מןהקין משום דבכור ח"ל דרבנן ומתני' איירי בא"י והיא קו' עצומה לענ"ד: ה) ונראה לתרץ דאליבא דרבא לשיטתו לא מצי לשנויי הכי דבביצה (כ"ז) בהוא גברא דאייתי בוכרא לקמ' דרבא אפניא דמעלי טבא וחזי לי' דהנה פרטן שפתיים ולמחר שאלו היכי הוי עובדא כו' עיי"ש והק' התפ"צ בשו"ת בת עיני לשי' הר"מ דלהתיר בשאר מומין מןהקין בעינן מןמחה סמוך דוקא ונהרי רבא לא הי' סמוך שהי' בזמן שפכר נתבטל הסמיכה ואיך א"כ בא להתיר במום דפרטי שפתיים שאינו מג' מומין המפורשים דמשתמעי לאינשי עכ"ק וכן הק' בחי' ישע"י בגליון הש"ע רק דשמעינן דרבא ס"ל דג' מומין המפורשים במתני' לאו דוקא ולקמן יתבאר בטעם הרמז"ל בשיטתו דלית לי' דרבא], ולפי"ז מתרץ היטב קושיתי מה דלא משני הש"ס בבכורות דרבא אשמעינן במומין מןהקין סתם דהתרת בכור בח"ל בג' בהכ"נ דז"א דהרי רבא לשיטתו לא מצריף כלל מומין דמשתמעי לאינשי דוקא פן י"ל לכאז', אבל באמת ז"א ואדרבה נתחזקה עפ"ז קושיתי הנ"ל שהרי מבואר בעירוובין (ס"ג) ובפירש"י שם דמחזיא אתרי' דרבא וכ"כ רש"י בכמה דוכתי ועיין גליון הש"ס גיטין (ו), וא"כ י"ל דבאמת מה"ט לא מצריף רבא למומין דמשתמעי לאינשי מפני שהי' מקומו במחזיא שהיא בבבל ומשום דבכור בח"ל דרבנן סגי בסתם מומין מןהקין והדרא קו' הנ"ל דלמה לא משני הש"ס בבכורות דרבא בא לאשמעינן במומין מןהקין בח"ל אפי' שלא מג' מומין המפורשים דהתרת בכור בג' בהכ"נ וכמו דחזינן עובדא דשרי רבא בכור דפרטי שפתיו אע"פ שלא הי' סמוך והוא מפני שהי' מקומו בח"ל ואשמעינן זה רבא פאן בבכורות מה דלא שמעינן ממתני': (ו) אף הנראה לתרץ הנה מה שפתיבתי שיש סברא בשיטת הר"מ לחלק בין בכור א"י לבכור ח"ל והוא משום דבכור ח"ל דרבנן תסגי בסתם מומין מןהקין הלום ראיתי בס' בת עיני תשוב' ב' שהביא תוספתא פ"ג דבכורות

ונ"ל מום שפגלווי הר"ז ישחנט ע"פ ג' בהכ"נ דר"מ ר' יוסי אומר אפי' רגלו קטועה ועינו סמוי לא ישחנט אלא ע"פ מןמקה הרי מפנרש דת"ק ס"ל דכל מום גלוי הר"ז ישחנט ומסייע לשי' הרא"ש אבל תקשי תוספתא ומתני' אהדדי דמתני' תני דוקא ניסמת עינו כו', וכתב דעכצ"ל דמתני' איירי בא"י ותוספתא איירי בח"ל לכך מספיק מומין שפגלווי עיי"ש והוא כמו שפתיבתי לעיל בשי' הר"מ שיש לחלק בין א"י לח"ל רק שפטור וש"ע לא נקטו לחלק בשי' הר"מ פן, הוא משום דמסתברא להו דבזמן שבהמ"ק קנים הו"ל למיגזר ח"ל אטו א כמו"ש התוס' בכורות (ל"ו) ד"ה התרת, ובאמנה אם באנו לחלק בין א"י לח"ל לכאן הו"ל לחלק ג"כ אפי' בא"י בין זמן שבהמ"ק קנים לזה"ז פינו דכל מה דבעינו מומין דמשמע לאינשי הוא פדי שלא יאמרו העולם שאינו מום ואתי להתיר קדשים בחוץ א"כ בזה"ז דליפא אי' ש"ח מה"ת פדאמר בע"ז (י"ג) ונשחטין מישחט רבא אמר מפני שנראה כמטיל מום בקדשים נראה מום מעלי' הוא הנ"מ בזמן שבהמ"ק קנים דחזי להקרבא כו' ובתוס' זבחים (נ"ט) דלא מחייב בזה"ז משום ש"ח משום דאינו ראוי לפאה"מ או משום דהוי דחוי או משום דמחוסר זמן וא"כ הו"ל למימר דאפי' בא"י בזה"ז לסגי בסתם מןבהקין ואילו במתני' דבכור נקט רק ג' מומין נסמית עינו כו' אע"ג דמתני' איירי בזה"ז כמו"ש התוס' שם, רק מדלא מחלקינן בין זמן המקדש לזה"ז הכ"נ שאין לחלק בין א"י לח"ל, איברא דלהר"מ לשיטתו אין קו' שהרי פסק הר"מ בפ"ט ממעה"ק הט"ו דהשוחט בזה"ז חייב משום ש"ח אף לדין דקיי"ל פסוג' דע"ז (י"ג) דליפא אי' ש"ח מה"ת בזה"ז ועכ"ז תנינן דבכור ניתר דוקא במומין דנסמית עינו כו' ש"מ שאין לחלק ג"כ בין א"י לח"ל.

והנה מה דפסק הר"מ בפ"ט ממעה"ק דשוחט בחוץ בזה"ז חייב פן פסק בפ"א מאס"מ ה"ז דמטיל מום בזה"ז הוא בל"ת והכ"מ הק' שהוא היפוך סוג' דע"ז (י"ג) דאמר רבא דבזה"ז רק נראה כמטיל מום משום דלא חזי להקרבא כו'.

וראיתי באנ"ז יו"ד סי' תי"ב שכתב לתרץ בפשיטות דרבא לשיטתו בזבחים (ע"ג) דס"ל בע"ח נדחים א"כ אינו ראוי לפאה"מ מטעם דחוי כתוס' זבחים (נ"ט) אבל אנו קיי"ל דבע"ח אין נדחים ע"כ ס"ל להר"מ דשוחט בחוץ בזה"ז ומטיל מום בזה"ז אסור מה"ת: (ז) וכינון דאתאן לזה מתורץ היטב גושפתי דלמה לא משני הש"ס בבכורות (ל"ו) דרבא אשמעינן לחלק בין א"י לח"ל דבכור בח"ל דרבנן סגי בסתם מומין מןבהקין ולהאמור לרבא לשיטתו אין לחלק בין א"י לח"ל דאל"כ הו"ל לחלק ג"כ בין זמן המקדש לזה"ז לרבא לשיטתו בע"ז (י"ג) ומדלא מחלק מתני' בהכי א"כ אין לחלק ג"כ לשיטתו בין א"י לח"ל ובההוא בןכרא דאת' קמי' דרבא דפרטי שפתיים ושרי' לי' עכצ"ל שאין זה משום גולא דח"ל רק מסייע להרא"ש ז"ל דאפי' בא"י סגי בסתם מומין מןבהקין וכפירש"י שם דפרטי שפתיים שפתו שגפגמה שלעולם הוא ניקר עכ"ל והוא משום דהוי מום מןבהק הניקר אע"ג דל"ה מום דמשמע לאינשי ומתני' דבכורות דנקט ניסמת עינו כו' לאו דוקא ושפיר מקשה הש"ס מאי קמ"ל פינו דלשיטתו אין חילוק בין א"י לח"ל וגם אין לומר דאדרבה אתי לאשמעינן זה דאפי' בא"י סגי בסתם מומין מןבהקין ומתני' לאו דוקא דא"כ למה נקט ח"ל התרת בכור בח"ל כו' ודוק: ומעתה להלכה בנ"ד אחרי שהכריע הרמ"א ז"ל דהסומך על דברי הרא"ש לא הפסיד מסייע לן ג"כ הסברא דאפי' לשי' הר"מ יש לחלק בין א"י לח"ל אע"ג שאין חילוק בין זמן המקדש לזה"ז לשי' הר"מ

מ"מ בין א"י לח"ל יש מקום לחלק וכהא דתוספתא דתני מום שפגלוי הר"ז ישחטוהינינו משום דהתוספתא איירי בח"ל וסגי בסתם מומין מובהקין אע"ג דלא משתמע ל'אינשי: [וְדָרָה אַגַב בְּמָה שְׁנֵשְׂאֵל בְּשׁוֹ"ת פּוֹכֵב מִיַּעֲקֹב סִי' כ"ג בְּבָכוֹר שְׁנִקְרַע שְׁפָתוֹ הַתַּחְתּוֹנָה לְכָאוֹ' שֶׁא"צ לְפָנִים דְּהוּא הֵינּוּ גַמ' דְּבִיּוֹצָה (כ"ז) הַנ"ל דְּפָרְטֵי שְׁפָתִים וְשָׂרְיָ לִי דַעֲכָז"ל אַחַת מִשְׁתֵּי אֵלֶּה אוֹ דְּפָרְטֵי שְׁפָתִים הָיִי מוּם דְּמִשְׁתַּמַּע לְאִינְשֵׁי אוֹ דְּמִכְרַעָא דַעַת הָרָא"ש דְּסָגִי בְּמוּם הַנְּיָכָר]: (ח) אָמְנָם דָּא עָקָא בְּנ"ד שְׁנַתְּמַעְכוּ וְנַתְּיָבְשׁוּ הַבִּיצִים וְהַפִּיס הַגַּם דְּקִי"ל כִּר"י דְּמַעוּף וְכַתּוּת אָף בְּבִיצִים הָיִי מוּם מִשׁוּם דְּמִכְנֻנְצָן וְדַעַת הָרָא"ש וְהַטּוֹר דְּסָגִי בְּמוּם מְוָבְהָק וְגָלוּי מ"מ פִּינָן שְׁהַטּוֹר מוֹנָה פֶּל הַמוּמִין שְׁמַתִּירִין עֲלֵיהֶן בּוּזָה"ז וְלֹא מָנָה מוּם דְּמַעוּף וְכַתּוּת נִשְׁמַע דַּס"ל שְׁאִין זֶה מוּם גָּלוּי וּמְוָבְהָק וּכ"ת הָעִיר וְהַסְּבִיר דַּה"ט לְפִי דְתַלְיָ בְּפִלּוּגְתָא דְתַנְאִי וְלִרָאב"י ל"ה מוּם מִשׁוּם דְּלֹא מִינְפָר אָף דְּלֹא קִי"ל כְּנֻתְיָ עַכ"פ ל"ה מוּם גָּלוּי.

ויש לסייע לדבריו ממ"ש התוס' ב"מ (ט"ו) ד"ה ונתן דלש"ל אדם יודע היכי דאיכא מאן דפליג דאין זה פשוט ובר"מ ה' שבוועות (פ"ה הכ"ב) לגבי שבוועת שוא בנשבע שהשמש גדולה מן הארץ פינו שאין זה ידוע אלא לגדולי החכמים בלבד אין זה בכלל מה שאמרו דבעי ניפר לג' בני אדם.

ולכא' שיש לתלות זה במה שנדע מאין למד הטור מדברי הרא"ש דמהני מומין מובהקין אע"ג דלא משתמע ל'אינשי, דאם פדברי הב"י שכתב דאפשר שלמד פן מדברי הרא"ש ז"ל שכתב בפ' אלו מומין למעלה פתבתי שאין אנו בקיאים במומין הללו ולא עבדינו בה עובדא אלא במומין הנכרים פגון שנסמת עינו כו' אבל לא בדוקין שפעין ומשמע לרבינו דדוקא הני שאין נכרים אבל מומין שנכרים לעין אע"ג דלא משתמע ל'אינשי דהוי מום שוחטין על ידיהם ע"פ ג' בהכ"נ עיי"ש, לפי"ז אין ריעותא לנ"ד במה שלא הזכירו הרא"ש ושהטור מום דמעוץ וכתות שהרי פללא פניל הרא"ש דרק לא בדוקין שפעין אבל פל שאר מומין מובהקין הנכרין שוחטין עליהן, אבל למה שכתב בדברי חמודות על הרא"ש דהך דיוקא שכתב הב"י לא מכרעא פולי האי רק דפשיטא מלתא ומכרעא מדכתב רבינו מומין דפרקין וכש"כ מדכתב למקצתן ולא לכולן ש"מ דשאר מומין שלא מנה אותן אין שוחטין עליהן עיי"ש, ולפי"ז ש"מ דגם מעוץ וכתות שלא מנה שם בין מומין דפרקין אין הבכור ניתר בהן, ועשו"ת בת עיני שנתנוכח עם התפ"צ איזה הוכחה מהן יותר מכרעת וא"כ לא פסיקא לן מלתא עדיין אי מעוץ וכתות אינו בכלל סימנים המובהקין שהבכור נשחט עליהן לשי' הרא"ש (שהטור: ט) וכ"ת פתב ג"כ לצדד בנ"ד דכינון שנתייבשו הביצים עם הפיס הוי פחסר והוי בכלל מה שחשב הטור דאין לו ביצים או שאין לו אלא אחת וכן אם אין לו אלא פיס אחד אע"פ שיש לו שני ביצים הוי מום ומכש"כ הָכָא שְׁנַתְּיָבְשׁוּ הַבִּיצִים גַּם הַפִּיס: אָבֵל אִי מִטַּעַם יְבֻשׁוֹת הַבִּיצִים הָרִי בְּבָכוֹרוֹת (ל"ז) תַּנְיָא אִיזָה הוּא יְבֻשָׁה שְׁאֵם תִּינְקָב וְאִיזָה מוֹצִיאָה טִיפַת דָּם ר' יוֹסִי בֶן הַמְּשֻׁלָּם אוֹמֵר יְבֻשָׁה פְּדִי שְׁתָּהָא נְפָרְכַת בְּצַפּוֹרָן וּבְחֻלּוּיָן (מ"ו) אָמַר לְגַבִּי רִיָּאָה דְּבַעֲיָנָן יְבֻשָׁה פְּדִי שְׁתַּפְּרָה בְּצַפּוֹרָן כְּמָאן כִּר"י בֶּן הַמְּשֻׁלָּם אִפִּיל תִּימָא כְּרַבְּנָן גַּבִּי אַנְזָן בְּכוֹר דְּקָא שְׁלִיט בִּי זִיקָא לֹא הִדְרָא בְּרִיָּא אָבֵל רִיָּאָה דְּלֹא קָא שְׁלִיט בַּהּ אוֹרִיא הִדְרָא בְּרִיָּא, וְלִפִּי"ז הָכָא בְּבִיצִים הַטְּמוּנִים בְּפִיס דְּהָיִי לֹא שְׁלִיט בַּהּ אוֹרִיא י"ל דְּבַעֲיָנָן יְבֻשָׁה פְּדִי שְׁיָהִיו נְפָרְכִים בְּצַפּוֹרָן דְּקָא, וְאִפִּיל לְגַבִּי הַפִּיס עֲצָמוּ דְּקָא שְׁלִיט בִּי אוֹרִיא הָרִי הַטּוֹר וְהָרָא"ש בִּי"ד

סי' ש"ט מסקו להלכה דאפי' באונן בכור דשליט בי' אוירא בעינן פדי שתהא גפרכת בצפון דס"ל דחילוקא דש"ס חולין בין שליט בה אוירא דיחוי' בעלמא הוא ואדיחוי לא סמכינן עיין בב"י שם: י) ובענין זה י"ל פרפרת אחת בסופה (ל"ו) דבעי רבא נולדו באתרוג סימני טרפה מהו כו' כי קא מיבעי' לי' פדעולא אר"י ריאה שנישפכה פקיתון פשרה ואמר רבא והוא דקימי סמפונקה כו' הקא מהו דלמא התם דלא שליט בה אוירא הדר פריא אבל הקא דשליט בה אוירא סרוחי מסרחת או דלמא לא שגא ת"ש אתרוג תפוח סרוח פסול והרי"ף ו"ל השמיט האיבעי' וס"ל להכשיר שתמוה לכאו' וברא"ש עמד בזה ועיין טור או"ח סי' תרמ"ח: ונ"ל בישוב הרי"ף ו"ל דהנה סברת הש"ס בסופה לחלק בין שליט בה אוירא לפרש עפ"ז בעי' דרבא הרי פחזיון הנה מצינו גם בש"ס חולין הנה"ל לפרש אליבא דרבא עצמו לגבי ריאה פדי שתפרה בצפון דאמר אפי' תימא רבנן אונן בכור דשליט בי' זיקא כו' וישתי הסוגיות דחולין וסופה מתאימות יחד, אבל פבר הבאתי שטור והרא"ש ו"ל ס"ל דחילוקא בין שליט בה אוירא דיחוי' בעלמא הוא ויתכן פן גם שי' רבו הרי"ף ו"ל, ונראה ההסבר מה דס"ל דיחוי' בעלמא הוא דהיינו דסברא זו דשליט בה אוירא אין זה סברא פרויה בתורת ודאי להקל עי"ז בבכור שיהי' נשחט ביבש קודם שהגיע לכדי שתפרה בצפון רק דאס"ד פן פרבנן בבכור דל"צ פדי שתפרה בצפון גם פריאה הנה אמרי' הכי אע"ג דלא שליט בה אוירא: והנה מה דהש"ס בסופה פשטה לאיבעי' דרבא מהא דתניא אתרוג סרוח פסול הק' בכפ"ת דמאי איירא הרי התם פבר סרוח והאיבעי' דרבא הוא רק משום דשליט בה אוירא סופו להיות סרוח רק דהש"ס פאן ס"ל דסברת שליט בה אוירא הוי ודאי סופו מסרחת והוי פאלו פבר סרוח ונראה דבאמת זה רק משום דהסברא דשליט בה אוירא הוי ודאי משא"כ אי הסברא דשליט בה אוירא ל"ה ודאי רק ספק ממילא אפי' ספק ל"ה למה שכתב הב"ח יו"ד סי' מ' דעל שם סופו אינו טרפה וכ"כ בדע"ק סי' מ"ו ובגה"ק דלא נתקבל הפלל דכל העומד אלא בודאי ולא בספק, ולפי"ז להרי"ף והרא"ש ו"ל דס"ל דחילוקא דש"ס חולין בין לא שליט בה אוירא דיחוי' בעלמא הוא משום דל"ה סברא ודאית וע"כ אף היכי דשליט בה אוירא בעי שתפרה בצפון והכ"נ באתרוג אע"ג דשליט בה אוירא ל"ה ודאי סופו מסרחת וממילא שפיר עולה שי' הרי"ף להכשיר בזה דכיון דהוא רק ספק אי סופו להסריח שוב ממילא ל"ה עומד לזה וכשר לגמרי דלא איפשטא האיבעי' מדתניא אתרוג סרוח פסול דשאני התם שפבר סרוח והקא ל"ה אפי' בכלל פל העומד ע"י הספק והוא ישוב נפלא בס"ד: יא) יצאתי קצת מהענין בהמשך הדברים וחוזר לנ"ד דהקא שהביצים והפיס לא הגיע היבוש שלהן בכדי שתפרה בצפון אף דהפיס שליט בי' אוירא מ"מ לשי' הרא"ש והטור גם בכה"ג ל"ה מום עד שתפרה בצפון: ומ"מ בנ"ד הרי יש לנו פמה צדדים להתיירא שי' הרמז"ל דפסק פחילוקא דש"ס חולין דל"ה דיחוי' בעלמא רק דהכי קיי"ל דבשליט בה אוירא סגי בכדי שתנקב ולא תהא מוציאה טפת דם וכנראה דגם בנ"ד הגיע היבשות לשיעור זה, וגם אפי' בלא היבשות רק מצד המיעוץ בעלמא שנתמעכו הביצים י"ל דמעוץ וכתות הוא בכלל המום שאין לו ביצים או פיס שהזכיר הטור, וגם אפי' נאמר שאין זה בכלל מ"מ י"ל פדיוקא של הב"י בדברי הטור שלמד מדברי הרא"ש דרק בדיקון שבעין שאין ניפרין אבל מומין שניפרין לעין הוו מומין

קבועין להתיר עליהן ואין ריעותא ממה שלא חשב הטור אותן בתוך המנויין פנ"ל, ונהרי
חזינן בקא דפרטי שפתיים בביצה (כ"ז) שפירש"י דהוי מום שלעולם הוא נזכר ועכ"ז
לא חשב הטור מום זה בין המנויים ומפל הגי צדדים נראה דחזינן לאצטרופי להתיר
בכור בח"ל בזה"ז ועיין שו"ת מ"ב סי' ל"ה ושער אפרים סי' ע"ט מה שדנו בספק בכור
בח"ל ומה שפתיים בזה בתשו' דלקמן סי' צ"ח: יב) ואודות אם אין לאסור משום קנס
ע"י שפתיים השומר וכשו"ת חו"י בפ"ת סי' שי"ג פ"ג דנרפם בק"ה חשב לדעת והעיר
כ"ת שיש סתירה בזה מדברי האו"ז שבפ"ה סק"ו עיין בשו"ת ב"ש סי' ר"י שעמד
בסתירה זו וכתב ג"כ שדברי הרמ"א הם סתירה לדברי המחבר שהוא משו"ת הרא"ש
רק דבש"ע מייירי בגילוי דעת של ישראל וע"כ כתב דהיכי שהרשהו הישראל לחלוש
בו כי לא ידע שאסור לחלוש בבכור וכיין שידוע שהכל מסרסים קודם התרישה הוי
כצ"ח לסרסו כעין מ"ש התו"י רק שהתיר למכרו לאחרים שישחטו על מום זה לסמוך
על הלב"ש ח"ד ס"ק קי"ב, ועל שאלתו איך לנהוג עם השור במומו אם מותר למכור
בשור אחרים וגם אם ימצא טרפה הרי צריך קבורה עם עורו, הנה בח"ס סי' ש"ג כתב
עצה למכור אחר שחיטה קודם בדיקה לנכרי אבל בשו"ת ב"ש סי' קצ"ט כתב שלא יצא
שי המהרש"ל בפ"ה סי' ש"ו סק"ז, רק הביא בשם הגאון ר"ס מסאטנוב בכוננת הרמ"א
סי' ש"ז שימכור מחיים על אנפן שאם יהי טרפה ישאר לנכרי ואם יהי פשר יתבטל
המכירה למפרע וישחוט הישראל ויבדקנו, ובמהרש"ם ח"ג סי' ע"ר כתב דכן ראוי
לעשות והחלב גם בשור אחרים במקום שאין מנקרין מותר למכור לנכרי כמו"ש בשו"ת
שו"מ מהדו"ג ח"א סי' נ"ב ומהר"ם שיק סי' שי"ג: ידידו.

סימן צה. פבוד הרב הגדול החרף ובקי מו"ה פסח רויזען נ"י דומ"צ דק' ליקאווע:
לתשובת מכתבו עם שאלתו באחד שהי' לו עז מבפרת ומכרה לנכרי בעד חצי זהוב
והקונה הוליקה מבית היהודי דרך החצר למבוי מפולש שלפני החצרות והבתים של
הרבה בע"ב, הנה לא הי' משיכה כ"א למבוי שהוא ר"ה ונשאר אף קנ"ן פס"ה והמנהג
שם לקנות בכסף לבד, אבל מפני שהיתה המכירה בדבר מועט דבכה"ג כתב בח"ס יו"ד
סי' שי"א דהוי אסמכתא בעלמא וצ"ע לפ"ת שכתב ע"ז לעיין בש"ע או"ח סי' תמ"ח
סעי' ג' מ"ש שימכרו בדבר מועט ובשד"ח ה' בכור ס"ק ט"ו הביא מש"ע הרב ז"ל
בקונטרס מכירת חמץ שכתב בדברי הח"ס ועתה מה דין הולד זכר שילדה העז לענין
בכור זתו"ד כ"ת: א) הנה מצד קנ"ן פס"ה מבואר בפוסקים פ"ג דקיי"ל מעות קונות
פמבואר בש"ע חו"מ סי' קצ"ח ממילא לנכרי במשיכה דוקא אף בשו"ת רע"א סי' ל"ז
כתב דהוי ספק עפ"י התוס' ע"ז (ע"א) לחד תי' דנכרי קונה בין בכסף בין במשיכה וכה
שי הר"מ בכ"ד ובנ"ד שנהגו גם אצל תגרי ישראל לקנות בכסף הרי איפא קנ"ן סטומתא
דלדעת פמה אחרונים מהני לפטור מבכורה, ובמג"א סי' תמ"ח הביא משו"ת מ"ב דמהני
קנ"ן סטומתא או קנ"ן דיניהם לגבי מכירת חמץ והק' במג"א מבכורות (י"ג) גבי עפ"ם
שנתן מעות לישראל בבחמתו בדיניהם פטור מן הבכורה מה בדיניהם שפסקה להן תורה
משמע דדיני עפ"ם לא מהני ולכא"ו י"ל עפ"מ"ש באס"ז ב"ב נ"ד בשם עליות רבינו
יונה ד"ה ומלפא אמר לא לקני אלא באגרתא וברשפ"א גיטין (י') דד"מ לא מהני רק
לעשות הפקעה מבעלים הראשונים וכענין הפקר ב"ד הפקר, ומי שיורד בהן במצות
המלך יורד בחזקה אבל כ"ז שלא הוחזק בהן לא זכה כו' ועוד שהרי המלך לא אמר

שְׁהמוֹכר זוכה בְּהֵן בע"כ אֵלָא שְׁאִין הִלּוּקֵם זוכה כו' עכ"ל, מְבַנְאָר דד"מ ל"ה קִנְיֵן כ"א
כְּמוֹ הֶפְקֵר ב"ד.

לפי"ז יתכן שיש חילוק לענין בכורה דרך בקנה נכרי מישראל מהני שפיר דד"מ לפטור
מן הבכורה משום דאמרי' בתוספתא בכורות פ"ב דבְּהֵמַת הֶפְקֵר פְּטוּרָה מִן הַבְּכוּרָה
ומשא"כ בישראל שקנה מן הנכרי לא מהני דד"מ לחייב בבכורה וא"כ מתורץ שפיר קו'
המג"א מה דלא משני בבכורות (י"ג) בדיניהם של דד"מ משום דהא תינח בסיפא
בעפ"ם שנתן מעות לישראל בבקמתו בדיניהם פטור מן הבכורה שפיר י"ל דמהני דד"מ
מטעם הֶפְקֵר לִפְטוּר מִן הַבְּכוּרָה אֲבָל אִפְתִּי תִּיקְשִׁי רִישָׁא בְּיִשְׂרָאֵל שְׁנַתְּנָן מְעוֹת לְעַפּוּ"ם
בבְּהֵמַתוֹ בְּדִינֵיהֶם דְּחִיבֵי בְּכוּרָה דְּאִיָּהּ יוֹעִיל דד"מ דל"ה קִנְיֵן לְחִיבֵי בְּכוּרָה וּלְכַף
הַנְּכַרְח הַש"ס לומר בדיניהם שפסקה להם תורה, נמצא דעכ"פ מהני דד"מ לפטור מן
הבכורה.

ובלא"ה בקו' המג"א הנ"ל כָּבֵר קָדַם בְּשׁוֹ"ת הַרְשֵׁב"א הַמְּיוֹחֶסוֹת לְהַרְמַב"ן ס' רכ"ה
הביאו הח"ס יו"ד ס' שי"ח וכתב דמה דלא מפרש בבכורות בדיניהם שהם דנין, דידוע
הי' באתרי' שלא היו אוה"ע דנין כן עיי"ש ועיין עוד בח"ס ס' שי"ד מ"ש מתשו' הרמב"ן
הנ"ל דהכי דנהיגי במשיכה פוטר מבכורה מטעם סטומתא והק' על הנה"מ ס' קפ"ד
מ"ש דסטומתא ל"ה אלא קנין דרבנן וכן מ"ש בב"ש אע"ז ס' כ"ח דד"מ ל"ה רק דרבנן
והח"ס העלה דשניהם הוו מדין תורה וע' ס' כ"ח שם: ב) ונהגם שבענין אי מהני קנין
דיניהם לענין בכורה ראיתי מלאכי אלקים עלולים ויורדים לפירושו של שו"ת הרשב"א
המיוחסת להרמב"ן הנ"ל בפירושים שונים סותרים זל"ז, הנה הח"ס בס' שי"ד למד
מדבריו דבאתרא שהיו דנין עפ"י דיניהם הוי קנין לענין בכורה מדמשני הרשב"א ו"ל
הא דבכורות דידוע הי' באתרי' שלא הוי דנין כן ובס' שי"ח כתב שאילו ראו המהרמ"מ
ומ"ב ומג"א דברי הרמב"ן אלו לא רפרפו עכ"ל ולעומת זה בשו"ת עט"ח ס' כ"ד למד
ההיפוך מדברי הרמב"ן כמפורש ברמב"ן ו"ל ונאפ' נהגו לקנות בכסף כו' מ"מ ברשותי'
לא קאי להתחייב בבכורה עד דמשיך פדין דאו' אבל לחייב הנכרי לתת לישראל בהמה
זו שקנה ממנו חיובא מחייבין לי' בדינא וכדיניהם דיינינן לי' וכדאיתא אם אתה יכול
לחייבו בדיניהם חייבהו עכ"ל הרמב"ן הרי דמפשיט פשיטא לי' להרמב"ן דסטומתא לא
מהני רק לחייב הבע"ד לקיים המקח אבל לענין חיוב או פטור בבכורה לא אזלינן רק
בתר דינא דאו' עכ"ד העט"ח, הרי הסתירה גלו' מדברי הח"ס להעט"ח וביותר בדברי
הרמב"ן עצמו במקומו, אף משמיא אנהרינהו לי דאין פאן סתירה פלל בדברי הרמב"ן
רק שט"ס נפל במקצת לשונו וזה סבת הסתירה בדברי האחרונים הנ"ל, הנה פן הם
דברי הרמב"ן ו"ל בהא דבכורות (י"ג) דלמא התם במקום שאין מנהג ידוע לאוקמי
אדינ' למר פדאית לי' ולמר פדאית לי' ונאין נראה שנהגו לקנות במשיכה ואפה"כ
קאמר ר"ל דישראל הקונה מהם בהמה בכסף ולא משיך חייב בבכורה פניו דמדאו' קנה
לי' ישראל כו' עכ"ל, הנה לפי גי' זו שפכתב ונאין נראה שנהגו לקנות במשיכה כו'
נשאר במסקנא דבאופן שנהגו לקנות שפיר אזלינן בתר דיניהם, אבל לפי גי' זו אין לו
פירוש מ"ש ואפיה"כ אר"ל דישראל הקונה כו' והול"ל יותר משוה"כ אר"ל דחייב
בבכורה בקנין מעות פניו שלא נהגו במשיכה גם תיקשי מה שפותר לסוף דברי הרמב"ן
מ"ש ונאפ' נהגו לקנות בכסף כו' דלא אזלינן בתר מנהגם, אבל האמת שטעות נזרקה

בדפוס האחרון בב' תיבות ואין נראה הנ"ל שהיא פתוב בר"ת וא"נ שנהגו לקנות במשיכה ודינו שהרמב"ן פתב ליישב הא דבכורות בב' תי' הא' דמיירי התם שאין מנהג ידוע פדיניהם ואח"כ פתב "ואי נמי" שנהגו לקנות במשיכה ואפה"כ אר"ל דבקנן מעות חייב בבכורה משום דלא אזלינן פלל פתר דיניהם וכמו דמסיק לבסוף, ונראה שהגל' הנכונה היא לו להעט"ח שהעתיק לשון הרמב"ן בר"ת וא"נ שנהגו לקנות במשיכה כו' ובנדאי שהר"ת וא"נ לא היו נקראים לו "ואין נראה" ע"ד שנדפס עתה רק נקראים "ואי נמי" ונמצא מסקנת הרמב"ן מפורש דלא אזלינן פתר דיניהם ומנהגם לענין בכורה ודוק ונגעתי להביא לי בשאלה ס' שו"ת ב"ש ומצאתי שהעיר פן בט"ס הנ"ל בדברי הרמב"ן ותה"ל שפוננתי לדעתו הגדולה בזה עיי"ש בס' קפ"ח: ואמנם בשו"ת ב"ש העלה דאף שיוצא מדברי הרמב"ן דלא מהני מנהג דיניהם לענין בכורה הוא רק בכה"ג שכתב שם לגבי ישראל שקנה מנכרי דלא מהני מנהג דיניהם לחייבו בבכורה אבל אם להיפוך אם הנכרי קנה מישראל בקנן מנהג דיניהם י"ל דפטור משום דעכ"פ מהני קנן סטומתא של דיניהם מדרבנן לדאו' מטעם הפקר דפטור מן הבכורה אליבא דתוספתא וכמו שהעירתי מעצמי למעלה, ולענ"ד יש מקום עיון קצת ע"פ הירו' פ"ה דפאה ופ"א דאבעי' לי' אי הפקר ב"ד פוטר ממעשר כמו הפקר בעלים וא"כ ה"א מפח סטומתא דרבנן דהוי הפקר ב"ד א"כ י"ל כמו דמספקא לי' לירו' דהפקר ב"ד לא יועיל לפטור ממעשר הכ"נ לא יועיל לפטור מבכורה ועיין בקונטרסי הנדפס משמרת להבית סי' ד' סעי' ח' מה שהארכתי בדברי הירושלמי: אף בנוגע לנ"ד פתב עוד בב"ש שם שהרמב"ן לא אמר כ"א במנהג שמצד דיניהם שקונים העכו"ם זמ"ז אבל במנהג שקונה גם בישראל זמ"ז מהני שפיר אפי' לענין בכורה וכ"כ בריט"א ע"ד המגיה במח"א ה' קנן מעות סי' ט' וחילוק זה מבואר בתשו' מהר"י מינץ ובתשו' כנ"י עיי"ש ובשו"ת רע"א סי' ל"ז, וא"כ בנ"ד שכתב כ"ת שהמנהג גם בין תגרי ישראל וכן נהגו לפסוק בד"י שפסוק קונה מהני סטומתא זו גם לפטור מבכורה: ג) איברא שי"ל דה"א גרע מפני שנתן להנכרי הקונה למשון הבקמה והמשיכה לא הועילה מפני שהיתה בר"ה ממילא בטל גם הקנן דהוי פהא דאמר בב"מ פנין דנפל גלי דעת' דבנפילה ניחא לי' דלקני בד"א לא ניחא לי' דלקני וכ"כ בשו"ת ח"ס סי' שי"א בד"ה ועוד מסופק אני עיי"ש אף כפר פתב בנמ"י שם דלא אמרי' ה"כ כ"א בקנן דרבנן אבל בקנן דאו' קנה אפי' בלא דעתו ועיין שו"ת רע"א סי' ל"ז וסי' רכ"א וא"כ ה"א דאיכא קנן סטומתא שהוא מה"ת פדברי הח"ס סי' שי"ד שפיר מהני כה"ג.

ועוד דכיון דמבואר בש"ע ורמ"א סי' ש"כ דצריך שיקבל מעות מן העכו"ם וימשון א"כ ממילא מה שצויה אותו למשון ל"ה גילוי דעת דלא ניחא לי' בקנן כסף רק משום שרצה לעשות פתיקון חכמים וכה"ג שכתבו התוס' גיטין (ט') ד"ה ואינו חוזר בעבד דמסתמא דעתו כמו שייאמרו חכמים עכ"ל: ועוד יותר נראה דאפשר בנ"ד איכא ג"כ קנן משיכה פדינו, לפימ"ש בבל"י יו"ד סי' ש"כ סק"ה וז"ל פתב מהרי"ל מבואות שלנו שהם מן הצד ואינם בשוקים ולא לעיקר הילוף פילוש של בני העיר יש להם דין סמטא עכ"ל, א"כ גם בנ"ד נראה שהי' המשיכה למבוי כזה דמהני שפיר פדין סמטא, וענין מ"ש הט"ז סי' ש"כ סק"ו דצריך שמשון הבקמה לר"ה או לסמטא הוא תמוה מאוד דהא משיכה לא מהני בר"ה ואפשר לדחוק בכוננתו לר"ה דינו מבוי שהוא מן הצד ואינו בשוקים

דאף ושהוא בר"ה מ"מ יש לו דין סמטא, גם בנ"ד לפי ציור השאלה פנראה שהי' קנין
מסירה דמהני בה, וזולת מה שיש לדון בנ"ד מפני שהיתה מכירת העז בדבר מועט בעד
חצי זקב שכתב בח"ס דהוי אסמכתא ואין דעת שניהם להקנות ולקנות, ראיתי בס' לק"ס
מ' בכור שהעיר בזה מפלוגתת הר"מ והראב"ד ז"ל פ"ד מה' חו"מ אם יש אסמכתא
לעכו"ם ובהגהת יד שאול יו"ד סי' רצ"ד כתב בפשיטות דבעכו"ם ל"ש אסמכתא וכ"כ
במקו"ח וישע"י או"ח סי' תמ"ח, ובמחכ"ת אין לו ענין כלל לזה דאף שפדין אסמכתא
י"ל דאין אסמכתא לעכו"ם וכמו"ש במג"א סי' תמ"ח סק"ד כתב פיון דבדיניהם אין דנין
דין אסמכתא גמר ומקני, ועיין חו"מ סי' קצ"ד סעי' ב' ובאה"ט ס"ק י"ב בשם הרש"ך
דדוקא בכה"ג מהני משפט המלך כיון שהערקע נקנה בכסף אלא דלא סמכא דעת' דל"צ
לכתוב שטר אבל בענין אחר לא עכ"ד ועיין בש"ע חו"מ סי' ר"ז סעי' ט"ו, אבל בנ"ד
מ"ש הח"ס דהוי אסמכתא הוא רק לשון מושאל והעיקר מפני שלא גמרו דעתם פקנין
כלל וליפא בזה משפט המלך כלל, אמנם בעיקר ראיות הח"ס מתוס' ע"ז (ע"א) שכתבו
שא"צ שיתן המעות שנה הראש והראש אלא סגי שיקנה בפרוטה ואע"פ ששנה יותר
כפלים שאנו סהדי שישאל גמר ומקני כדי להפטר מן הבהמה עכ"ל, דהא תינח רק
במוכר אבר אחד בזול דמרויח הישראל הרבה יותר בולד שפטר מן הבכורה משא"כ
היכי שנמכר העז פולו בדבר מועט בנדאי לא סמכא דעת' זתו"ד בח"ס.

הנה בשו"ת עה"ג סי' ק"ב הביא מדברי התוס' אלו ראי' להיפוך דה"ה בנמכר כל הבהמה
בדבר מועט עיי"ש בנדון דידי' שנמכרו שתי פרות בחצי פ"ג. ובאמת הסברא נותנת פן
דבכל אופן גמר ומקני דשנה לו להבעלים להקנות במיעוט כדי להפטר מן הבכורה דמאנה
בזה"ז לשתף עם העכו"ם וגם להפטר מן הטיפול הקשה, א"כ בנדאי סמכא דעת' ל
להקנות, וכה"ג בחו"מ סי' ק"צ דבמקום שהמנהג לכתוב שטר ל"ק בכסף משום דלא
סמכא דעת' מ"מ במוכר שנהו מפני רעתה גמר ומקני והכ"נ בבכור הוי במוכר מפני
רעתה להפטר מבכורה ועיין שו"ת הרי"ם סי' י"ז בסוף התשו' בלשונו שכתב דלהפקיע
מקדונות בכור הוי במוכר מפני רעתה אף בשו"ת עה"ג הנ"ל כתב דמה שנשמע מתוס'
ע"ז (ע"א) ש"יכול למפור בדבר מועט היינו דוקא כשאין אנו צריכין לדיניהם ונימוסיהם
אבל כשאנו צריכים לנימוסיהם אפ"ש שבעינין דוקא שיווי הבהמה דוקא ודבר זה צריך
חקירה גדולה בנימוסיהם עכ"ל, ובאמנה שיש למצא יסוד לזה ברמ"א חו"מ סי' ס"ח
סעי' א' בסופו עיי"ש, וא"כ בנ"ד אם הוא באופן זה שכתבתי שמלבד קנין כסף מפת
דיניהם ומנהג התגרים איפא ג"כ קנין משיכה מפני שהי' במבוי שמן הצד שיש לו דין
סמטא פנ"ל יש לנו עמוד גדול לסמוך עליו הוא בעל העה"ג ז"ל להתיר בזה להטיל מום
ע"י נכרי קטן: ד) ובענין הטלת מום בזה"ז ידוע מ"ש הרא"ש פ' הפועלים סי' ו' דהוי
רק אי' דרבנן והוא מגמ' דע"ז (י"ג) דאמר רבא מפני שנראה כמטיל מום דה"מ בזמן
שבהמ"ק קיים דחזי להקרבה השתא דל"ח להקרבה לית לן בה ובח"ס סי' ש"ו הקשה
למה החליטו כ"כ דבזה"ז גרע ממטיל מום בבע"מ דלא לגופי' חזי ולא לדמי חזי הא
קיי"ל מקריבין אע"פ שאין בית ונהי דבכור ומעשר לא מתאפל דתל' במזבח כדאמר
במכות (י"ט) ועיין מג"א סי' תקס"א סק"ג מ"מ אם ישתדלו אצל המלכות לבנות מזבח
נוכל להקריב עכ"פ ק"צ כמו"ש בס' פפתור ופרח שהר"ח מפרי"ש ז"ל אומר לבא
לירושלים להקריב קרבנות בזה"ז ובח"ס סי' ש"ז הביא מהר"מ סה"מ סי' ג' דשוחט

קְדָשִׁים בּוֹזֵה"וּ תִיָּב פֶּרֶת כּר"י וְכֵן הִלְכָה פִי הוּא רְאוּי לִיקָרֵב וְהַשְׁרֵשׁ אֲמִיתִי אֶצְלִינוּ מִקְרִיבִין אַע"פ שְׁאִין בֵּית וּבְסִי"צ גַּם פֶּתַח דְּמִטִּיל מוֹם בּוֹזֵה"וּ אֶסוּר וְאִינוּ לוֹקָה וְהִיא דְלֹא פֶּרְבָּא וּבְכָר הִק' פֶּן הִכ"מ פ"א מֵאִס"מ ה"ו בְּדַבְרֵי הֵר"מ שָׁם: ה) וְהַנֶּרְאָה לְתַרְזֵן הִנֵּה בְּזִבְחִים (ס') דְּפָרִיף אִי קִסְבֵּר קְדוּשָׁה רֵאשׁוּנָה קִדְשָׁה לַע"ל אִפִּי בְּכוֹר נְמִי וּבְתוֹס' שָׁם בְּשֵׁם פִּי הַקּוֹנְטְרָס פְּלוֹמֵר יִבְנֶה מִזְבֵּחַ וְיִזְרֹק הַדָּם וְיֹאכַל הַבֶּשֶׂר אַבְל בְּלֹא מִזְבֵּחַ פְּשִׁטָּא לִי דְאִינוּ יָכוֹל לְהַקְרִיב פְּדָאֵמֵר לַעֲיִל (ד' נ"ט) מוֹדָה רַב בְּדָמִים אַע"פ שֶׁהַבֵּית קִיָּים וְכַש"כ בּוֹזֵה"וּ אַבְל הֶרְאָב"ן ו"ל סִי' נ' פִּי אִפִּי בְּכוֹר נְמִי הִי דִינוּ לְהַעֲלוֹתוֹ אֶלָּא שְׁאִין שָׁם מִזְבֵּחַ אַבְל אִין הִקו' שְׁיִבְנֶה מִזְבֵּחַ מִשׁוּם דִּיחִיד הַבּוֹנֵה מִזְבֵּחַ לְהַקְרִיב עָלָיו בְּכוֹר בְּמָה מִקְרִי וְכָל שְׁאִין נִידֵר וְנִידָב פֶּגוֹן בְּכוֹר אִין קָרַב בְּבָמָה וְהָא דר' יְהוֹשֻׁעַ בְּמַגִּילָה (י') מִזְבֵּחַ שֶׁל צִיבּוֹר הִי פֶּשְׁעָלוּ בְּנֵי הַגּוֹלָה בְּנוּ מִיד אֶת הַמִּזְבֵּחַ וְהַקְרִיבוּ עָלָיו לֹא גְמָרִינוּ מִיָּנִי לִיחִיד עַכ"ל הֶרְאָב"ן ו"ל, יָצָא מִזֶּה דְבַר חֲדָשׁ דְּמִזְבֵּחַ אִי אֶפְשָׁר זוּלַת שְׁיָהִי כָּל הַצִּיבּוֹר בּוֹנֵין אֶת הַמִּזְבֵּחַ וְלֹא מְהַיָּי שְׁיִחִיד יִבְנֶה אוֹתוֹ אִפִּי אִם יִמְסְרֵנוּ לַצִּיבּוֹר, וּבְבִיאור אַבְן שְׁלֵמָה הַנִּדְמָח עַל הֶרְאָב"ן פֶּתַח שֶׁהוּא נֶגֶד מָה שֶׁפֶתַח בֵּס' פֶּפְתוֹר וְפֶרֶח הַנֶּ"ל לַהֲר"ח מִפְרִי"ש לַעֲלוֹת לִירוּשָׁלַיִם וְלִבְנוֹת מִזְבֵּחַ וּמ"ש הֶרְאָב"ן דְּבָכוֹר אִינוּ יָכוֹל לְהַקְרִיב בְּמִזְבֵּחַ שֶׁל יָחִיד מִשׁוּם דְּשְׁאִינוּ נִידֵר וְנִידָב אִין קָרַב בְּבָמָה לֹא דוֹקָא בְּכוֹר וּבְסִמוּף מִשְׁמַע לְשׁוֹן רַבִּינוּ דְשׁוּם קָרְבָן א"י לְהַקְרִיב מִשׁוּם דִּהֲלֹא מִשְׁבָּאוּ לִירוּשָׁלַיִם נֶאֱסְרוּ הַבָּמוֹת עַכ"ד וּלְפִי"ז לְשִׁי הֶרְאָב"ן מְתוֹרֵץ קו' הַח"ס בְּהָא דְכָתַב הֶרְאָב"ש דְּמִטִּיל מוֹם בּוֹזֵה"וּ דְרַבְּנָן כַּגַּמ' דַּע"ז (י"ג) וְלֹא קָשָׁה מְהֵא דְמִקְרִיבִין אַע"פ שְׁאִין בֵּית מִכִּיָּוִן דְּבַעֲי מִזְבֵּחַ פְּתוּס' זְבָחִים (נ"ט) וּבְנֵן מִזְבֵּחַ אִי אֶפְשָׁר כִּי אֶבְכָּל יִשְׂרָאֵל אַבְל יָחִיד א"י לִבְנוֹת מִזְבֵּחַ אִפִּי אִם יִמְסְרֵנוּ לַצִּיבּוֹר: ו) וְהִנֵּה בִירו' תַּעֲנִית פ"ד תְּנִי הָאֵשָׁה שֶׁעֲשֵׂתָה פְתוּנָת לְבָנָה כְּשֶׁרָה וּבְלִבָּד שֶׁתִּמְסְרֵנוּ לַצִּיבּוֹר אַר"א דר' יוֹסִי הִיא כו' מָה פְּלִיגִי בְּגוֹפוֹ שֶׁל קָרְבָן אַבְל בְּמִכְשִׁירֵי קָרְבָן ד"ה קָרְבָן יָחִיד מִשְׁוֹנָה לְשֶׁל צִיבּוֹר, מְבֹאָר דַּע"ג דר' יוֹסִי וְחֻקִּים פְּלִיגִי בְּב"מ (ק"ח) אֶלִיבָא דְרָבָא אִי חִיָּיִשִּׁינוּ לְשִׁמָּא לֹא יִמְסְרֵנוּ יָפָה יָפָה מ"מ בְּמִכְשִׁירֵי קָרְבָן דְּבָרֵי הַכֹּל לֹא חִיָּיִשִּׁינוּ וּמִשׁוּם דַּא"צ לְמָסְרוֹ לַצִּיבּוֹר כָּלֵל, וְעַיִין בְּגִבּוֹרֵת אָרִי לְתַעֲנִית (י"ח) שֶׁפֶתַח דִּהַש"ס דִּילָן בְּיוֹמָא (ל"ה) לִית לִי הָא דִירו' עֵי"ש לְגַבִּי כַה"ג שֶׁעֲשֵׂתָה לוֹ אִמוֹ כְּתוּנָת כו' וְתוֹס' שָׁם וְכ"כ בְּמַגִּיָּה לְמַל"מ פ"ד מְשַׁקְלִים ה"ו.

(וְעַיִין לַעֲיִל סִי' י"ד מָה שֶׁפֶתַח בְּזֶה דְבַר נְאוֹת וּמָה שֶׁיֵּשׁ לְתַלוֹת זֶה בְּמ"ש הֵר"מ פ"ה מָה עֲבִיוֹה"כ דְּחָשִׁיב בְּחֻתִּיָּת גַּחְלִים לְקִטְוֶרֶת נְפִסְלָת שֶׁמִּכְשִׁירֵי קָרְבָן פְּקָרְבָן וּבִש"ס (יוֹמָא מ"ח) אִיבְעִי לִי וְרָאָה לַעֲיִל סִי' צ"ג אוֹת ה' מָה שֶׁפֶתַח בְּזֶה): אַבְל הִנֵּה הֵר"מ בַּה' פְּלִי הַמְקַדָּשׁ פ"ח ה"ו דְּבַגְדֵי פְהוּנָה וְכ"ש וְכָל קָרְבָנוֹת הַצִּיבּוֹר שֶׁהַתְּנָדָב אוֹתָן יָחִיד מִשְׁלֹו כְּשֶׁרִים וּבְלִבָּד שֶׁיִּמְסְרֵם לַצִּיבּוֹר הִנֵּה שִׁיטָתוֹ דַּאֲפִי' בַּג"כ שֶׁהֵם מִכְשִׁירֵי קָרְבָן צָרִיף לְמָסְרֵם לַצִּיבּוֹר שֶׁלֹּא כַשִׁי הִירוּשָׁלַיִם הַנֶּ"ל וְהִיָּנוּ לְשִׁיטָתוֹ דְּמִכְשִׁירֵי קָרְבָן פְּקָרְבָן, וּמ"מ פֶּתַח הֵר"מ דְּמַהֲנֵי מְסִירָה לַצִּיבּוֹר אַע"ג דְּפְלִיגִי בְּזֶה ר' יוֹסִי וְרַבְּנָן בְּב"מ (ק"ח) אֶלִיבָא דְרָבָא וְס"ל לְרַבְּנָן דְּחִיָּיִשִּׁינוּ שִׁמָּא לֹא יִמְסְרֵנוּ יָפָה, וְכָתַב הַמַּל"מ מִשׁוּם דְּרַק לְאוּקִימָתָא דְרָבָא שָׁם פְּלִיגִי בְּזֶה אַבְל לְפִי אוּקִימָתָא הָאֲחֶרֶת דְּפְלִיגִי אִי חִיָּיִשִּׁינוּ לְבַעֲלֵי זְרוּעוֹת וְרַבִּינוּ בַּה' שְׁקָלִים פֶּסֶק כְּאוּקִימָתָא זוֹ אֶפְשָׁר דְּגַם רַבְּנָן לֹא חָשׁוּ לְשִׁמָּא לֹא יִמְסְרֵנוּ יָפָה עֵי"ש: ז) וּמַעֲתָה מְתוֹרֵץ כְּמִין חוֹמֵר קו' הַכ"מ וְח"ס הַנֶּ"ל בְּשִׁי' הֵר"מ דְּבוֹזֵה"וּ אִי הִטְלָת מוֹם מַה"ת שֶׁהִיא דְלֹא כְּשִׁינּוּי' דְרָבָא בַע"ז (י"ג), וְהִיָּנוּ דְרָבָא לְשִׁיטָתוֹ עַפ"י

אוקימתא דידן' בב"מ (קי"ח) דלרבנן חיישינו לשמא לא ימסרנו יפה אגיל לשיטתו בע"ז (מ"ו) דמכשירי קרבן פקרבן באבני הר למזבח, וא"כ הכ"נ בזה"ז ליפא אי' הטלת מום מה"ת משום דא"ר להקריב דאף שמקריבין אע"פ שאין בית מ"מ הרי צריף מזבח וא"א ליחיד לבנות מזבח אף שימסרנו לציבור פדברי הראב"ן הג"ל וכמו בכל ק"צ דאין היחיד מתנדב משלו דשמא לא ימסרנו יפה יפה הכ"נ אפי' במזבח דהוי מכשירי קרבן פדאמר בע"ז (מ"ו) הג"ל לגבי מזבח גופה דמכשירי קרבן פקרבן אכל הר"מ לשיטתו בה' כה"מ הג"ל פאוקימתא האחרת דלכ"ע ל"ח לשמא לא ימסרנו יפה ומשפחת לה דמקריבין אע"פ שאין בית שייבנה היחיד למזבח וימסרנו לציבור לקד שפיר פסק דאיפא אי' הטלת מום בזה"ז מה"ת ושוחט בחוץ בזה"ז חייב משום שמקריבין אע"פ שאין בית ודוק כי היא עגון יקר: ח) ולידנא פתב בשו"ת הרי"ם ס' י"ח לבאר דלהרא"ש גופי' דכ' בפ' הפועלים דמטיל מום בקדשים בזה"ז דרבנן פתב לעגון בכור בפ"ב דבכורות דהאי מטיל מום הוא מה"ת עיי"ש טעמו, ומ"מ בנ"ד המכירה לנכרי בקנינים מועילים בקנין פסוף שהוא סטומתא הנהוג בין תגרי ישראל במקומו וגם נראה שהי' בזה דין משיכה בסמטא, רק החשש שנמכר בדבר מועט שג"כ מקיל בזה בשו"ת עה"ג הג"ל בצירוף כל אלה לענ"ד שיש להתיר עכ"פ בהטלת מום ע"י נכרי קטן: ט) במה שפכתתי לעיל דאיפא בצירוף המשיכה גם קנין פטומתא ע"י שנהגו גם תגרי ישראל לקנות בכסף לכאן יש לדון דאדרבא לפי דאיפא פאן גם משיכה יותר לא יועיל קנין פסוף מדין סטומתא והוא לפי המבואר בדרישה חו"מ ס' ר"א דמה שנהגו לקנות בכסף הוי רק כמו התנו לקנות בכסף ולהש"ך בסי' קצ"ח סק"י דלא מהני התנו לא מהני ג"כ נהגו לקנות: י) אף הנה הרמ"א פסק שם דמהני התנו אבל פבר הקשו עליו במנ"ח מ' תקע"א ושושנת יעקב ס' קצ"ח מש"ס דע"ז (ס"ג) דמקשה בטלה זה הא מיחסרא משיכה ולא משגי דמיירי שהתנה שיקנה בכסף.

ואמרת דבאמת הק' הש"ך דאיף יועיל תנאי לעשות קנין ממה שאינו קנין ובכ"ח פתב פיון שלא עקרו חכמים קנין מעות כ"א לטובת הלוקח יוכל להתנות ולומר אי אפשי בתקנתא דרבנן.

ונ"ל בכוננתו דמטעם אי אפשי ג"כ לא הי' בידו לעשות קנין מה שאינו קנין וכה"ג שפכתב הר"ן פ"ק דקידושין שא"י לומר לדידי שנה לי בפחות מש"פ לעשות ממון מה שאינו ממון וכה"ג בתוס' ב"ק (ע"ו) דל"א פל העומד לעשות אןכל משאינו אוכל, רק דמטעם אי אפשי בתק"ח עכ"פ יוכל להפקיע קנין משיכה שהוא תק"ח וכדאמר הש"ס בב"מ (י') גלי דעתך דבנפילה ניחא לי דלקני בד"א לא ניחא לי דלקני, ואף דהרמ"א ס' רס"ח הכריע דבמסקנא לא קיי"ל הכי פבר פתב בשו"ת רע"א ס' ל"ז דלא תיקשי מסי' ער"ה סעי' כ"א משום דהיכי שבאותה שעה אין דעתו לקנות שפיר אינו קונה, וא"כ מכש"כ בקנין פסוף דמהני התנה שלא יקנה במשיכה שיעשה אח"כ, והנה התוס' בע"ז (ע"א) פתבו דהיכי דליפא משיכה קונה מעות קנין גמור ואף מתק"ח וכמו"ש בהגהת אשר"י פ"ק דבכורות במוכר עובר פרתו דסגי בכסף לכ"ע פיון דליפא מה למשנה ובפנ"י גיטין (כ') גבי איהו קאי פתבה דלגבי הפתיכה שא"ב ממש לכ"ע מעות קונה פיון דל"ש משיכה ועיין מקו"ח ס' תמ"ח סק"ה וח"ס יו"ד ס' שי"ב ובקצה"ח ס' ע"ב סק"ב וסי' קצ"ח וסי' ר"ד ושו"ת ב"א חו"מ ס' כ"א, ולפי"ז הכ"נ פיון שהתנה שיקנה בכסף מהני

מה שאמר אי אפשי בתק"ח שיפקיע קנני משיכה והוי כדבר דליתא במשיכה ממילא שוב מהני קנני מעות מאליו (ולכא' צ"ע מחו"מ סי' קצ"ג במחנך שא"צ לקרקע דדינו כמטלטלין לקנני והרי לא אפשר במשיכה, וא"כ יקנה בכסף לחוד, אבל הרי אפשר במשיכה אחר שיקצו).

ולפי"ז מתורץ היטב קו' האחרונים הנ"ל מה דלא משני הש"ס גבי אתנן דמייירי שהתנה, משום דהתוס' בע"ז שם פתבו דאע"ג דבמקום דליכא מעות משיכה קונה הוא דוקא במתנה ולא בגזל שהוא באיסור לפי"ז הכ"נ באתנן שהוא באיסור שוב ל"מ התנה ודוק פי נחמד: יא) לפי"ז בנוגע לנידון השאלה שעשה קנני מעות וגם משיכה, נהי דלא אמרי' דגלי דעתו דבמעות לא ניחא לי' דלקני כ"א במשיכה כיון דקנני כסף בסטומתא הוי קנני דאו' וכמו שהבאתי לעיל מדברי הנמ"י דבקנני דאו' לא אמרי' הכי, אבל עכ"פ גם להיפוך לש"ל דגלי דעתו ע"י הקנני סטומתא בכסף דבמשיכה לא ניחא לי' דלקני והוי כהתנה לקנות בכסף, ז"א הרי חזינו דבאמת רצה ג"כ בקנני משיכה שהרי ציוהו למשוך רק דאמרי' שרצה בקנני שניהם ע"ד שפכת בש"ע יו"ד סי' ש"כ פנ"ל וכמו"ש פיעין זה בנו"ב סי' כ"ו ועיין כע"ז ב"ב (קנ"ב) גבי מתנת ש"מ שפכת בה קנני דאמר רב ארפב"י אתרי ריכשי, אבל עכ"פ שרצה ג"כ בקנני משיכה ולש"ל שפיטל קנני משיכה שוב ממילא לא יועיל קנני כסף מטעם סטומתא דלא עדיף מהתנה שיקנה בכסף דלא מהני כ"א היכי דאיכ"ל שאמר א"א בתק"ח של קנני משיכה ודו"ק: יב) ובהא דב"ב (קנ"ב) הנ"ל דפליגי רב ושמואל דרב אמר ארפב"י אתרי ריכשי ושמואל אמר שפא לא גמר להקנותו אלא בשטר, י"ל עפ"ד הגמ"י דלשיטתאזלי לעיל בב"ב (קמ"ז) דאמר רב מנין למתנת שכ"מ מה"ת כו' ואלכא דשמואל משני התם אינה של תורה ועשויה פשל תורה, וא"כ לדברי הנמ"י דבקנני דאו' לש"ל גלי דעתו דלא ניחא לי' דלקני לכך רב לשיטתו דמתנת שכ"מ מה"ת משה"כ אמר דארפב"י אתרי ריכשי אבל שמואל דס"ל כהלקתא דמתנת שכ"מ דרבנן לכך אמר שפא לא גמר להקנותו אלא בשטר והיא הערה נכונה: ומ"מ לדינא לא מפני שאנו מדמין ע"ד פלפול גדון להחמיר אחר שרוב האחרונים בתשו' העלו דמהני קנני כסף במקום שנהגו גם בין תגרי ישראל וכמו"ש ב"ש ובצירוף שאר הקנינים שפכתתי הנלע"ד: סימן צו ב"ד ה' נארא תרצ"א דאמבראוו.

שוכט"ס לכבוד הרב המאוה"ג מו"ה חיים רובין נ"י אבד"ק באליגראד: ע"ד שאלתו בישראל שקנה פרה מנכרי במעות בלא משיכה ובהגעצת זמן ליקח הפרה גמרו לעשות חילוף בפרה זו על פרה אחרת ברשות הנכרי שעוד לא ביקרה ועל הנכרי להשלים לו עוד סך עשרה דאללאר וכעת ילדה הפרה השני' זכר אם יש עליו קדושת בכור: א) הנה בבכורות (י"ג) דאר"ל ישראל שנתן מעות לעכו"ם בבהמתו בדיניהם אע"פ שלא משך קנה וסייבת בבכורה ומפרש בדיניהם שפסקה להם תורה ובמג"א סי' תמ"ח מזה ראי' דלא אזלינן בטר דיניהם של עכו"ם אבל בקו' המג"א קדמו בשו"ת הרשב"א המינוחסות להרמב"ן סי' רכ"ה וכתב מה דלא אמר הש"ס בדיניהם שהם דנין שידוע הי' באתרי' שלא הי' אוה"ע דנין פן ועיין ח"ס סי' שי אבל בעט"ח סי' כ"ד למד ההיפוך מדברי הרמב"ן שפפנרש בדבריו דרק לקנני ממוז אזלינן בטר דיניהם אבל לא לענין בכור לא לחיוב ולא לפטור רק בטר דינא דאו' ועיין שו"ת ב"ש סי' קפ"ח שפן עיקר ובמק"א הארכת בביאור לשון הרמב"ן ואכמ"ל, וא"כ למ"ש הש"ך יו"ד סי' ש"ף דתל'.

במתלוננת הפוסקים ר"ת וסייעתו ורש"י וסייעתו דלשי' רש"י דמענות קונה בעפ"ו"ם
ישאל שגנה מעפ"ו"ם חייבת בבכורה ולשי' ר"ת דמשיכה קונה פטורה מבכורה ונמצא
אף שפדיניהם מהני קנן פס"מ לא מהני לענן בכורה דאזלינן בתר דין שפסקה תורה
רק דעכ"פ חייב בבכורה מספיקא של מתלוננת הפוסקים הנ"ל וכמו"ש הש"ך משו"ת
מ"ב והרמ"א סי' פז ואף שהט"ז הביא משו"ת רמ"א הנ"ל דבדיעבד קי"ל כר"ת
דלעמיתך בכסף ולנכרי במשיכה וישאל לא קנה בכסף להתחייב בבכורה הנה הרמ"א
לא כתב זה כ"א לצירוף טעמים אחרים ועיין שו"ת הרדב"ז והח"צ הביאם המחצה"ש
סי' תנ"א דאין לסמוך על היתר תשובה כ"א שיהי' לפניו כל הצדדים שבתשו' וא"כ הקא
מטעם זה לחוד שהי' קנן פס"מ בלא משיכה א"א לפטרו מבכורה אפי' בדיעבד וכמו"ש
הש"ך ואע"ג דלא אזלינן בתר דיניהם מ"מ מספיקא של דינא דינן יש לחייב בבכורה:
(ב) גם בזה דלא אזלינן בתר דיניהם לענן בכורה עלה בדעתי שי"ל דבר חידוש לחלק
בין קנה מנכרי או מנכרית, דהטעם דלא אזלינן בתר דיניהם בזה חל עפ"י שו"ת הרמ"א
סי' י' דגם הנכרי מצווה לקיים דין ישאל דהוא בכלל ז' מצוות שמצווה על הדינן א"כ
איך נאמר שחייב בבכורה הואיל בדיניהם הוא של ישאל או להיפוך היכי שעפ"י
דיניהם הוא של הנכרי הרי הנכרי גופי' מוזהר לקיים דין ישאל וכ"כ בבי"צ סי' קכ"ה,
ולפי"ז למאי דאמרי' בסנהדרין (נ"ז) בנ"ו לדין ביתו לצדקה דאשה ב"נ אינה מצווה על
הדינן א"כ בקונה מנכרית או מוכר לנכרית שפיר נאמר דניזול בתר דיניהם, וכתבתי
ע"ד הערה בעלמא אחר שאין נפ"מ מזה בנ"ד והוא חידוש יוצא למקום אחר, ועיין
מחצה"ש סי' תמ"ח לגבי מכירת חמץ שטוב למפור לנכרית שאין לה בעל שיועיל בה
קנן חצר משום דחצר דאתמא משום ד' איתרביא ובח"ס יו"ד סי' שט"ז לענן בכור
במכירה לנכרית פקפק דהא בעפ"ו"ם ל"א יד אשה פ"ד בעלה הנה לא הביא מ"ש בשו"ת
שבו"י סי' כ' דגם בעפ"ו"ם אמרי' יד אשה פ"ד בעלה אבל לפי האמור חוץ לדין חצר יש
עוד ב"מ בנמכר לנכרית מטעם דאשה ב"נ לא מיפקדא אדינן ובדיניהם דיינינן לה: (ג)
ולכאו' בנ"ד הול"ל דליכא קדושת בכורה משום דאף שגניחוש לשי' רש"י דמענות קונות
בעפ"ו"ם וקנה הישראל לפרה הראשונה מ"מ במה קנה את הפרה השני' שילדה את
הבכור דאי משום קנן חליפין שנאמר דאיתא גם בעפ"ו"ם מ"מ אינה קנן של חליפין
נעשה בזה דגבי החליף פרה בתמור אמרי' דכיון שמשך בעל הפרה את התמור נקנית
פירתו לבעל התמור בכ"מ שהיא כמבואר בש"ע סי' ר"ג, אבל הקא לא נעשה קנן בא'
מהן כיון ששתי הפרות גם מתחלה עומדות ברשות הנכרי, אף שי"ל כיון שהספימו על
החילוף ממילא קנה הנכרי לפירתו של ישראל בקנן חצר לשי' הפוסקים דיש קנן חצר
בנכרי עיין קצה"ח סי' קצ"ד ונה"מ סי' ר' ובמקו"ח ושו"ת פנ"י ח"ב סי' ה' וא"כ מפנין
שזכה הנכרי בפרה הראשונה של ישראל ממילא נקנית הפרה של נכרי שלא בפרה
לישראל וכמו"ש בנה"מ סי' ר"ג דלאו דוקא פשמשך האחד נתחייב זה בחליפיו אלא
אפי' נקנה להאחד בשאר קנינים וכמתני' דקידושין (כ"ו) כיון שזכה זה נתחייב זה
בחליפיו: (ד) ואמנם י"ל בזה עצה טובה בנ"ד דממנ"פ לא נקנית הפרה השני' לישראל
בחליפין דהרי ידוע מה שהש"ך בחו"מ סי' קכ"ג הוכיח דלא מהני חליפין בעפ"ו"ם
דלישראל בחזרה ולנכרי בחזרה על התוס' קידושין (ג') עיי"ש אבל בשו"ת שע"א
סי' ע"ט חזר וקיים שי' התוס' דמהני חליפין בעפ"ו"ם ובהגהת חכ"ש לחו"מ סי' קכ"ג

כתב דאף א"נ דל"מ חליפין בעפון"ם אַבְל יִשְׂרָאֵל מְנַכְרֵי כ"ע מוֹדֵי דְמַהְגֵי אַבְל בִּשְׁע"א שָׁם מְבֹנָר דָּאִין חִילּוּק בֵּין עֶפּוֹנ"ם מִיִּשְׂרָאֵל אוֹ יִשְׂרָאֵל מֵעֶפּוֹנ"ם דְּלֵהֲפֹסְקִים דְּל"מ חִילּוּפִין בְּעֶפּוֹנ"ם ה"ה בְּיִשְׂרָאֵל מֵעֶפּוֹנ"ם וְלֵהֲפֹסְקִים דְּמַהְגֵי בְּנֹדָאֵי שְׁאִין חִילּוּק: (ה) אָף הַמַּהֲרֵשֵׁד"ם תְּמָה תְּמִי' עֲצוּמָה דָּאִיָּה גְּאָמַר שְׂיֹעִיל חִילּוּפִין בְּעֶפּוֹנ"ם הָא מְקַרָּא מְלֵא דְכ' בְּבֹנְעֵז וְזֹאת לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל עַל הַגְּאוּלָּה וְעַל הַתְּמוּרָה וְאָמְרִי' בְּב"מ (מ"ז) זֶה חִילּוּפִין, אַבְל בְּחֻקְר הֶלְכָה מִבְּעַל הָאו"ח חֻקְרָה ד' הַעֲלָה דְדָבָר זֶה אִי מַהְגֵי חִילּוּפִין בְּעֶפּוֹנ"ם תְּלִי בְּפִלּוּגְתָּא דְר"י וְר"ל אִי קִי"ל מְעוֹת קוֹנוֹת עֲפִי"ד הַתּוֹס' ב"מ (מ"ו): דְּחִילּוּפִין שְׁנֵה בְּשֵׁנָה מַהְגֵי אִפִּי' בְּפִירָא וּבְדָבָר שְׁאִינוּ מְסוּיִים וְהִיָּנוּ מְשׁוּם דְּקָרָא עַל הַתְּמוּרָה זֶה חִילּוּפִין מִיְּתָר כְּמוֹ"ש בְּפִנִי דְשְׁנֵה בְּשֵׁנָה תִּפּוּק לִי מְטַעַם כְּסָף לְמ"ד מְעוֹת קוֹנוֹת אֶלָּא ע"כ דָּאֲתִי לְרַבּוֹת כְּנ"ל וְנֹאֲפִתִי תִּקְשִׁי דְצָרִיָּה קָרָא לְעֶפּוֹנ"ם שְׁמַהְגֵי חִילּוּפִין שְׁנֵה בְּשֵׁנָה דָּאִיָּהוּ לֹא קִנִי בְּכֶסֶף אַבְל הָרִי בְּקָרָא דְבֹנְעֵז וְזֹאת לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל עַל הַגְּאוּלָּה וְעַל הַתְּמוּרָה וְלִגְבֵי הַיִּשְׂרָאֵל דְּמַהְגֵי כְּסָף מִיְּתָר עַל הַתְּמוּרָה רַק דָּאֲתִי לְרַבּוֹת כְּנ"ל.

ולפי"ז ל"ק מה שתמה המהרשד"ם דאיה נאמר שמהגי חליפין בעפון"ם הא מקרא מלא וזאת לפנים בישראל דז"א דמה שאמר קרא בישראל אתי רק לזה דכתיב על הגאולה דאמר בגמ' זו מכירה ולאורוויי דבישראל איירי שמעות קונות ולמידק מן ועל התמורה דמהגי חליפין שנה בשנה אפי' בפירא ודבר שאינו מסויים וכ"ז לר"י דס"ל מעות קונות משא"כ לר"ל דמשיכה קונה קרא דבישראל ע"כ אתי רק למעט עפון"ם מחליפין כקו מהרשד"ם עיי"ש בפיראור הדברים לאשורן:ו) ולפי"ז בנידון שאלתינו ממנ"פ לא נקנה הפרה השנ' לישראל בחליפין דאי לשי' רש"י דמשיכה קונה בעפון"ם א"כ הכא שלא הי' משיכה פלל רק שהישראל קנה את הפרה בראשונה במעות לחוד אין פאן קנן פלל וממילא דליכא גם קנן חליפין בפרה השנ' ואי לשי' ר"ת דמעות קונות בעפון"ם והיגנו משום דלישראל עמיתה במשיכה כדס"ל לר"ל הרי לדידן לא מהגי חליפין בעפון"ם דגלי קרא וזאת לפנים בישראל כנ"ל א"כ נהי שקנה הישראל לפרה הראשונה בכסף מ"מ לא קנה לפרה השנ' בחליפין פלל ודוק היטב בזה: ז) חוץ לזה נראה דאיכא בנ"ד ג' ספיקות, ספק כשי' רש"י דמעות אינן קונות בעפון"ם וספק דלמא כהש"ף דחליפין ל"מ בעפון"ם וספק פהפוסקים דל"מ חצר בעפון"ם וממילא ליכא גם חליפין כנ"ל, ולכאו' יש לדון דהכא קנה הישראל פרה בראשונה גם מטעם חצר פיון שהתנה שתראה אצל הנכרי הוי כשכר רשות העפון"ם וכמו"ש בח"ס חו"מ סי' ס"ו וע' משפ"ש סי' קצ"ב שהאריף בזה, אמנם בנ"ד לש"ל פן דא"כ שוב ל"ה חצירו של עפון"ם שיקנה על דו פרה השנ' דבדבור ל"א חצירו וקנינו פאין פאחד פדברי הטור חו"מ סי' קפ"ט לגבי חצר הנפקד ורשות המפקיד ועי' קצוה"ח שם ודו"ק: וע"כ לפי הראות והבירור היטב שלא הי' קנן לישראל זולת כפי ציור הדבר פאן ובשאלתו, לנע"ד להתיר שאין פאן קדושת בכור פלל, וד' יתן יצילינו משגיאות ויראנו בתורתו נפלאות.

שוב כתב לי הרב השואל שמבלי משים במה שהערתי אם יש חילוק בין קנה מנכרי או מנכרית, פנונתי לגופא דעובדא פאן שבאמת הי' העסק עם נכרית, ובכ"ז על שההערה הנ"ל היא רק לחדוד ופלפול, משנה לא וזה ממקומה והטעמים מספיקים להתירא: ידידו.

סימן צו ב"ה ד' וישוב תרצ"ד. שוכט"ס לכבוד ידידי הרב הה"ג החו"ב בנש"ק כש"ת מו"ה מנחם מענדל הורוויץ נ"י אבד"ק ליסקא ועמו הרבנים הגדולים מו"ה יעקב הורוויץ נ"י ומו"ה אברהם נ"י דומ"צ: ע"ד השאלה בראובן שהי' לו סכסוך עם שמעון והתפשרו עצמם רק שלא הי' קנין וגם לא חתמו על הכתב פשר, אח"כ לא רצה הנתבע להסכים על הפשר רק באופן שהתובע יתן קנס לצדקה של בית יעקב ועתה תובע מהב"י חזרה הסף שנתן על שהי' אנוס וגם מסר מודעה ע"ז וכת"ה ציון למ"ש בד"ג כ"ל פ"ו סי' ו' משו"ת רמ"ץ בנוגע לזה בחו"מ סי' ז': עיניתי בשו"ת רמ"ץ שם והוא בא' שקבל את חבירו בערפאות שבינה אותו וקנסוהו שיתן איזה סף לצדקה ומחצה מזה יהי' לעניי ישראל אח"כ שלח השופט המחצה להרב לחלק לעניי ישראל והנזמן תובע מהרב להחזיר לו פי באונס נתן ששקר ענה עליו שפגדו וא"א לקבר הדבר פעת ע"ז כתב הג' המחבר ז"ל לזכות את העניים בנזמקי השואל פיון דקיי"ל דתלוהו וזבין אגב אונסא גמר ומקני והכ"נ בעבור המעות שיתחלק לעניים יקבל שקר בעוה"ז ועוה"ב, והרשב"א פ"ג דסוכה הק' לגבי מל"נ דהא מקבל שקר ואיכא הנאה ותי' רק גרם הנאה ולא נהנה מהא' עצמו אבל לענין גמר והקנה י"ל דמקרי הנאה ואף שי"ל דזה הוי כאנסוהו לקנות דבעד המעות קונה השקר, גם דעת הסמ"ע ברס"י ר"ה דדוקא בנתן מעות בעין גמר ומקני ולא בשט"ח מ"מ גם באנסוהו לקנות וגם בשט"ח יש פוסקים דמהני וע"כ בכה"ג דהאונס הוי דברים שבלב רק דדנים משום אומדנא דמוכח ומכיון דהוי סד"ד אם גמר ומקני שוב ל"ה אומדנא דמוכח גם ע"פ התה"ד ברמ"א סי' רס"ח דבגפסק הדין כבר נתאש והכ"נ כבר נתאש שלא ידע אם יתן השופט המעות לחלק ע"י הרב ע"כ מטעמים אלו זיכה את העניים ותו"ד בתשובתו: ונחזי אנו בני"ד נראה דליתנהו להנהי טעמי דלעיל דהתם מצויר השאלה נראה שהנזמן לא מסר מודעה רק משום דמתנה לא צריף שפירו העדים באונסו וכן אם ידוע האונס ל"צ מסירת מודעה כמבואר בסי' ר"ה וא"כ בלא מסר מודעה אנו דנין רק מאומדנא דמוכח בדברים שבלב ע"כ כתב בשו"ת הנ"ל דכה"ג דהוי סד"ד שוב ל"ה אומדנא דמוכח משא"כ בני"ד שסר מודעה אין זה דברים שבלב וא"כ אפשר דכל זמן שלא בא המעות ליד העניים לא זכו בו ובסד"ד הממע"ה, וגם הטעם של יאוש בעובדא דהתם ל"ש בני"ד שנתן המעות בי"ד ישראל דל"ה יאוש וכה"ג דאמר בב"ק (ק"י"ד) סבר למחר נקיטנא לי' בדינא: ובעיקר הדברים שם דמשום ש"כר המצנה יהי' בכלל תלוהו וזבין יש לעיין מהא דב"ב (מ"ח) אלא פדתנא יקריב אותו מלמד שפופין אותו כו' ודלמא שאני התם דניחא לי' דתינהו לי' פפרה ובתוס' שם דהוי כמו מכר דהא יש לו פפרה תחת הקרבן וקונה הפפרה עכ"ד ולא כתבו דהוי כמו מכר ע"י ש"כר המצנה של הקרבן שנדר לכאו' יש למשמע דמשום הש"כר ל"ה כמכר ואפשר מטעם הסמ"ע הנ"ל דרק במעות בעין גמר ומקני אבל י"ל דעדיפא קאמר הש"ס משום דניחא לי' דתינהו לי' פפרה וממילא דה"ה משום ש"כר המצנה הוי ג"כ כמכר, ובשבת פ"ח דאמר מודעה רבא לאורייתא ולהנ"ל דש"כר מצנה הוי כנתן מעות ועושה כמכר א"כ מכש"כ בקבלת התורה כולה עם ש"כר המיועד יהי' כתלוהו וזבין דזבינא זבינא: אבל נזכרתי שבאמת כן הקשה בשו"ת חמדת שלמה סי' י"ג מהא דמודעה רבא לאורייתא דהרי הוי תלוהו וזבין ותי' דלא מהני תלוהו וזבין כ"א בהוציא הדבר מרשותו משא"כ בקבלת התורה שהי' רק קבלה בחיוב על קיום המצוות להבא ולפי"ז יתכן שפיר דמשום

קבלת שְׂכַר מְצוּה הַיּוֹי תְלוּהוּ וְזַבִּין: וי"ל בְּזָה הָא דְגִיטִין (ל"ח) בר"א שְׁשִׁיקְרָר עֲבָדוּ וְהַשְׁלִימוּ לַעֲשֶׂרָה שְׁפַתְב הָר"ן דְּלִיכָא מְשׁוּם לֹא תִחְנַם פִּינָן דְּמְשׁוּם נִיּוּקָא דְּמְצוּה קַעְבִּיד הַיּוֹי פְּמוֹכְרוּ לוֹ וְעִינָן מַג"א ס' צ' בְּזָה, וְלִכְאוּ יֵשׁ לְהַעִיר בְּדַבְרֵי הָר"ן מִירוּשְׁלָמִי פ"ג דְּמַעֲשָׂרוֹת בְּמַעֲבִיר תְּאָנִים בְּחֻצְרוֹ לְקַצּוֹת בְּנִיּוֹ וּב"ב אוֹכְלִין וּפְטוּרִים וּמוֹקִי לָהּ כַּמ"ד אֵין מְזוֹנוֹת לְאִשָּׁה ד"ת הִינּוּ דְּמְשׁוּם חוֹב דְּרַבְּנָן ל"ה פְּמֹכְר שְׁיִקְבַע בְּמַעֲשָׂר וּלְפִי"ז הַכ"נ בר"א שְׁשִׁיקְרָר עֲבָדוּ מְשׁוּם נִיּוּקָא דְּמְצוּה דְּרַבְּנָן שְׁל תְּפִלָּה בְּעֲשָׂרָה ג"כ לֹא יְהִי פְּמוֹכְר לוֹ וְכַתְּבִי בְּזָה בַּמַּק"א, וְלַהֲגַל יִתְכֵן בְּפִי הָר"ן דְּנִיּוּקָא דְּמְצוּה דְּהַיּוֹי פְּמוֹכְר לוֹ הִינּוּ מְשׁוּם שְׂכַר מְצוּה ה"נ אֵין נַפ"מ דְּאָפִי בְּמְצוּה דְּרַבְּנָן מְשׁוּם הַשְׂכָּר הַיּוֹי פְּמֹכְר וּלְמ"ש הָר"א ש"ב בר"א שְׁשִׁיקְרָר עֲבָדוּ שְׁהִי לְקַרִיאת פ' זְכוּר שְׁהוּא דְּאוּ בְּלֵאָה כ"א א"ש: אָמְנָם לְגַדּוֹן שְׁל הַרְמ"ץ לְנ"ד דְּמְשׁוּם שְׂכַר הַצְּדָקָה יְהִי כְּמוֹ תְלוּהוּ וְזַבִּין אֲפַתִּי יֵשׁ לְדוֹן דְּהַתּוֹס' כְּתוּבוֹת מ"ט הַקְּשׁוּ בְּהָא דְּכוּפִין עַל הַצְּדָקָה הָא הַיּוֹי מ"ע שְׁמַתָּן שְׂכָרָה בְּצִידָה וְתִי בַּא"מ אַע"ז ס' ע"א לְפַמ"ש בְּעַקְרִים דְּלַמְעַן יְבָרְכָה לָא קֵאֵי עַל גּוּף הַנְּתִיבָה רַק עַל הָא דְּלֹא יֵרַע לְבָבָה שְׁהוּא נוֹתֵן בְּשִׁמְחָה וּבְטוֹב לְבָב וּמְדוּנָיִק לְשׁוֹן הַפְּתוּב וְלֹא יֵרַע לְבָבָה בְּתַתְּהָ לֹא פִי בְּגַלְל הַדְּבָר הַזֶּה יְבָרְכָה א"כ א"ש מַה דְּכוּפִין עַל הַצְּדָקָה דְּמַפִּינָן שְׁאִינוּ נוֹתֵן בְּרַצּוֹן כ"א ע"י כְּפִי וְאֵין פְּאֵן טוֹב לְבָב לִיכָא שְׂכָר וּמְמִילָא ל"ה מַתָּן שְׂכָרָה בְּצִידָה עַכְדַּפְח"ח, וּלְפִי"ז גַּם הָכָא שְׁהַקְּפָר אָוִנְסוֹ וְהוּא טוֹעֵן וְתוּבַע שְׁנַתָּן בְּאִוְנָס לֹא מְטוֹב לָב א"כ לִיכָא שְׂכַר מְצוּה וְשׁוֹב ל"ה תְלוּהוּ וְזַבִּין וְצ"ע לְפִי"ז בְּדַבְרֵי שׁו"ת הַרְמ"ץ הַגַּל, וְעַכ"פ בְּנ"ד בְּוֹדָא דִּיכּוֹל לְטַעוֹן טַעֲנַת אָוִנְס דְּלִיתְנָהוּ גַם לְהַטְעֵמִים שְׁל הַרְמ"ץ בְּשִׁיטְתוֹ כְּמוֹ שְׁפַתְבִּי לְעֵיל מְשׁוּם דְּכָאן הִי ג"כ מְסִירַת מוֹדְעָה דְּאֵין פְּאֵן מְשׁוּם דְּבָרִים שְׁבַלְב וְגַם מִדִּין יֵאוּשׁ לִיכָא בְּזָה פְּנ"ל לְכֵן נִרְאָה דִּיכּוֹל הַנוֹתֵן לְתַבּוּע הַחֲזַרְת הַמַּעוֹת שְׁנַתָּן ע"י אָוִנְס: אַף כ"ז בְּאִוְנָן שְׁהִי בְּאִמַת הַנְּתִיבָה בְּאִוְנָס אֲבָל לְפִי הַצְּעַת הַשְּׂאֵלָה שְׁנַתָּן זֶה מְהַכְרֵחַ קִיּוּם הַפְּשָׁרָה אִם לֹא הִי לָהּ תּוֹקְרָה בְּדִין שְׁהִיָּתָה בְּלֹא קִנְיָן א"כ אֵין זֶה אָוִנְס דְּמָה הַכְּרִיחוּ לְפְשָׁרָה הִלֵּא הִי יְכוֹל לְתַבּוּעוֹ לְד"ת וְיִקְוֶה הַדִּין וְגַם פִּינָן שְׁהַתּוּבַע לֹא רְצָה לִיכְנֵס בְּפְשָׁרָה כ"א בְּאִוְנָן זֶה שְׁיַתָּן הַנְּתַבּוּע לְצְדָקָה א"כ הַפֵּל נְכֵס בְּכָלֵל הַפְּשָׁרָה וּמָה שְׁנַתָּן נָתַן זֶה הַנִּלְע"ד: דִּידָם דוּש"ת.

סִימָן צַח ב"ה כ"א אָדָר תַּרְצ"ו. שְׁלוֹם לְהַרְבּ הַמַּאוּה ג' בְּנִש"ק מו"ה שְׁלוֹם יְחֻזְקָאֵל רוֹבִין נ"י.

דְּבָרֵינוּ יְסוּבְבוּ עַל קוּטְב דְּבָרֵי הַרְמ"מ פ"א מַה' בְּכוּרוֹת ה"ד עַפ"י הַגִּי שְׁהִבִיא בַּכ"מ דְּבָכוֹר בַּח"ל אֵינוּ קְדוּשׁ פְּלָל, וּמָה שְׁיֵשׁ לְדוֹן עַפ"ז בְּסַפְק בְּכוֹר, וְהִנֵּה פְּכָר דְּבָר בְּזָה בְּשׁו"ת שְׁעַר אֲפָרִים ס' ע"ט לְהַצְדִּיק שׁו"ת מ"ב ס' ל"ה מַה שְׁדָן לְהַקֵּל בְּסַפְק בְּכוֹר.

שְׁיֵשׁ לְהַדְבָּרִים מְקוּם ע"פ שִׁי הַרְמ"מ וְכו' שְׁלַמְד בְּשׁו"ת הָר"ן ס' ז' שְׁהַרְמ"מ סְמָה עַל סוּגְיָ דְּתַמּוּרָה (כ"א), דְּלַר"ע בְּכוֹר בַּח"ל אֵינוּ נוֹהֵג וּמְשַׁמַּע לִי מְדָלָא מְחַלְק בֵּין לִיקְדוּשׁ אוֹ לִיקְרַב פְּדַמְחַלְק בְּש"ס בְּכוּרוֹת (נ"ג), לְגַבִּי מַעֲשָׂר בְּהֵמָה ש"מ דְּבָכוֹר בַּח"ל אֵינוּ קְדוּשׁ פְּלָל וְחֻזְדוּשׁ הַשְּׁעַר אֲפָרִים דְּמוּדָה הַרְמ"מ דַּעַכ"פ אֲסוּר מְדַרְבְּנָן רַק דְּבַסְפַּק בְּכוֹר שׁוֹב הַיּוֹי סְפִיקָא מְדַרְבְּנָן עִי"ש מַה שְׁהָאָרִיף בְּזָה: וְאָמְנָם מַה שְׁיֵשׁ לְתַמּוּה דְּלִפִּי שִׁי הַרְמ"מ דְּבָכוֹר בַּח"ל אֵינוּ קְדוּשׁ לְמ"ש הַרְמ"מ ה' תְּרוּמוֹת פ"א הַכ"ו דְּתַרוּמָה אֲפִי בִימֵי עֶזְרָא אֵינוּ מַה"ת אֲלֵא מְדַבְרִיהֶם פִּינָן דְּכִי אֲסַקִּינָהוּ עֶזְרָא לָאוּ פְּוִלְהוּ סְלִיק פְּדַאֲמַר הַש"ס

פתובות (כ"ה) לגבי חלה ויילפינו תרומה ומעשר מחלה עיי"ש דלפי"ז הול"ל דגם בכור אינו קדוש בבית שני וה"ה פחולין כמו שאין קדוש בכור בח"ל דיליף ר"ע דממקום שאי אתה מעלה מעשר דגן אי אתה מעלה בכור.

ובאמת במנ"ח מ' י"ח העלה פן דלפי שי' הר"מ גם בבית שני לא הי' בכור נוהג. אבל פבר העיר בח"ס יו"ד סוס"י שי"ח בחידוש סברא זו שלא הי' נוהג בכור בבית שני וכתב ע"ז שהוא שקר מן חלט וא"כ דברי המנ"ח מן פרקים במחכ"ת: ורו"מ העיר דמפורש בירושלמי שביעית פ"ו ה"א דאר"א מאליהן קבלו את המעשרות מה טעם בכל זאת אנו פורתים וכותבים על החתום כו', ומקשה ע"ז מה מקיים ר"א ואת בכורות בקרינו וצאנינו ומשני מכיין שקבלו עליהם דברים שלא היו מחויבים, אפי' דברים שהיו מחויבים מעלה עליהן פאלו מאליהן קבלו.

נהרי פל חילי' דהר"מ הוא מדברי הירושלמי פאן דמאליהן קבלו את המעשרות וא"כ דמקשה הירושלמי מבכור דהוי מה"ת הרי מפורש דבימי עזרא הי' בכור נוהג מה"ת עכ"ק. אבל באמת אין הכרח מזה די"ל דהירושלמי מקשה ממנ"ח פ משום דגם בכור בח"ל הוא פלוגתא דר' ישמעאל ור"ע בתמורה (כ"א).

(והשתא אי אליבא דר' ישמעאל הרי אפי' בכור בח"ל הוא מה"ת נאיף אמר אנו פורתים שמאליהן קבלו ונאפי' לר"ע דבכור בח"ל אינו קרב לש"ל מאליהן קבלו להקריב מה שהיא חולין בעזרה דאין מתנין לעקר ד"ת בקו"ע ומשני הירושלמי דאף שמחויב מה"ת וסיינו אליבא דר' ישמעאל מעלה עליהן פאלו קבלו מאליהן.

וא"כ אין הכרח תמי' על דברי המנ"ח משום דהירושלמי קאי אליבא דר' ישמעאל משא"כ למאי דפסק הר"מ כר"ע: עוד עלה בדעתי שיש ליישב דברי הירושלמי ע"ד פלפול שיש להעיר בדברי הר"מ דבכור אין קדוש בח"ל ומשום דממקום שאי אתה מעלה מעשר דגן אי אתה מעלה בכור דא"כ הרי בגיטין (מ"ז) ובכ"ד דפליגי אי יש קנין לעכו"ם בא"י להפקיע מיד מעשר ושי' הר"מ תרומות (פ"א ה"ח) דמאן דס"ל יש קנין לעכו"ם לא מהני אפי' חזר ישראל ולקחה משום דהוי פיבוש יחיד.

א"כ הקרקע זו שקנה העכו"ם הוי כח"ל, ועתו"ס ע"ז כ"א ד"ה אף, שא"נ שיגרע ח"ל מעכו"ם כו', ולפי"ז תקשי דא"כ גם בא"י משפחת שלא יהי' דין בכור באופן שהי' לידת הבכור על שדה של קנין עכו"ם שהרי גם בכור שנולד בח"ל שהביאו לא"י הוא ראוי להקריב רק משום הקישא דמעשר דגן שאינו נוהג בח"ל.

ואין שום ריעותא בבכור רק משום מקום הלידה שהי' בח"ל א"כ אפי' בכור בא"י יש מציאות שלא יהי' קרב וקדוש באופן שהי' הלידה במקרה על שדה של קנין עכו"ם דיש קנין לעכו"ם בא"י ולמה א"כ אמר ר"ע רק בבכור בח"ל שאינו קרב ונהרי משפחת לפעמים גם בבכור בא"י שלא יהי' קרב והיא הערה עצומה, רק שי"ל דבאמת ילפותא דר"ע אתי' רק למאי דקיי"ל אין קנין לעכו"ם בא"י לפטור ממעשר א"כ הוי קרקע עכו"ם שפיר מקום שאתה מעלה ממנו מעשר דגן ולכך גם הבכור שנולד שמה קרב וקדוש.

ואמנם דבר זה אי יש קנן לעפוי"ם לפטור ממעשר נראה להלכה דתלמי בפלוגתא דש"ס בבלי וירושלמי דמנחות ס"ו ר"מ ור"י ס"ל דתורמין משל ישראל על של עפוי"ם ור' יוסי ור"ש ס"ל דאין תורמין וקאמר הש"ס דפליגי במירווח עפוי"ם אי פוטר אכל כ"ע ס"ל דאין קנן לעפוי"ם בא"י.

א"כ משה"כ קיי"ל להלכה דאין קנן לעפוי"ם להפקיע מיד מעשר. אכל לפי שיטת הירושלמי דמאי הביאו בתוס' שם הגירסא ר' יהודה ורש"א אין תורמין וקאמר דפליגי בינן קנן דס"ל לר"י ור"ש דיש קנן ומקשה בירושלמי שם ר"מ ור"ש אין הלכה כר"ש בתמי', מבואר בשיטת הירושלמי להלכה דיש קנן, ומעתה מתרץ היטב קו' הנ"ל בירושלמי דשביעית (פ"ו) מה דמקשה מה מקנים ר"א נאת בכורות בקרינו כו' ולא משני דגם בכור בימי עזרא הוי רק דרבנן משום שאי אתה מעלה מעשר דגן, ז"א דהירושלמי לשיטתו דקיי"ל יש קנן לעפוי"ם להפקיע ממעשר ע"כ דליתא להקישא זו דמקום שאי אתה מעלה מעשר דגן אי אתה מעלה בכור דא"כ אפי' בכור בא"י לא יהי קרב באופן שנוול בשדה של קנן עפוי"ם אע"כ דליתא להקישא דר"ע לשי' הירושלמי נדוק.

ועיין בקונטרסי תוס' שביעית מ"ש פלפול עצום בשי' שני התלמודים לענין יש קנן]:
ואמנם הגם שאמרנו להסיר את התמי' מן הירושלמי בכ"ז הדבר מוכרח מעצמו דנדיא שהי' נוהג בבית שני וכמו"ש הח"ס שלומר שאינו נוהג הוא שקר מןחלט, וא"כ צריך ביאור טעמו של דבר באמת אמאי, הלא גם אז ל"ה ממקום שאתה מביא מעשר דגן פיון דלאו פולהו סליק ויבואר לפנינו, הנה בשי' הר"מ דבכור בח"ל אינו קדוש פלל הביא פי' שאול פי"ד סי' ש"ו בשם אביו הגאון ז"ל שתמה ע"ז ממשנה מפרשת (תמורה ח') דנחלקו ר"ע ונחכמים אי ממירין בבכור וא"ל ריב"נ ר"ע מה לי אמאינו מימר בחטאת ואשם שהרי אין זכין בהן בחייהן תאמר בבכור שזכין בחייו ומקשה הש"ס מהא לר"נ דאמר דאין לפהן זכי' בבכור תם פיון שהוא להקריבה ומשני בבכור בח"ל ור"ש הוא דאמר אם באו תמימים יקרבו לכתחלה לא, והשתא להר"מ קשה הרי הקא דאיירי לר"ע ולדידי' אין בכור בח"ל קדוש פלל עיי"ש ששדחק בזה והוא תמי' עצומה מרפסא איגרא: עוד הקשה בלח"מ ה' בכורות פ"א בדברי הר"מ במה שפסק כר"ע דבכור בח"ל אינו קרב והרי בתמורה, (כ"א) פליגי ר' ישמעאל ור"ע בהכי דר' ישמעאל אמר יכול יעלה אדם מע"ש בזמה"ז ויאכלנו בירושלים ת"ל ואכלת לפני ד' וגו' מה בכור אינו נאכל אלא לפני הבית אף מעשר כו' ור"ע דריש להאי קרא דבכור בח"ל אינו קרב דמקום שאי אתה מעלה מעשר דגן אי אתה מעלה בכור וכן עזאי ואחרים פל אחז דריש לה למלתא אחריתא ואילו הרמז"ל מזכה שטרי פכילהו תנאי, וכבר הקשו גם התוס' (ר"ה ו') מן עזאי ואחרים עיי"ש, וכתב הלח"מ לתרץ דמפח קו' התוס' ס"ל לרבינו ז"ל, דסוגי' פליגי אהדדי ואית לי' לסוגי' דנבחים דמהקישא פולהו שמעת מינה דאין היקש למחצה, אלא שקשה ע"ז א"כ איך יתרץ קו' הש"ס בתמורה (כ"א) על מתני' דאם באו תמימים יקרבו מברייתא דבן אנטיגנוס דלא קבלו הימנו ולא מצוי לתרוצי הא ר' ישמעאל וקא ר"ע פיון דאמרת דלא פליגי עכ"ק, ובישוב קו' העצומות נראה דכבר הבאתי קו' הח"ס דלר"ע לא יהי' ג"כ בכור נוהג גם בבית שני פיון שאין מעשר דגן נוהג מה"ת, ורו"מ כתב לתרץ ומצא פן בשו"ת ארז יו"ד סי' תי"ב דבזמן שאין מעשר דגן נוהג פלל לא שייך ההיקש

דבכור למעשר דגן, תדע דבבכורות (ד') ס"ל לר' יוחנן דקדשו בכורות במדבר אע"ג דבמדבר לא הי' עוד חיוב תרומה ומעשר ומקום שאי אתה מעלה מעשר דגן אי אתה מעלה בכור אע"כ שפיון שלא הי' אז מצוי פלל מעשר דגן לא שינה ההיקש וכמו כן בבית שני בימי עזרא דאין תו"מ נוהגים שם מה"ת ליכא ההיקש דבכור למעשר וכה"ג אשפחן לגבי הלל ושירה דקודם שזכרו לארץ הוקשרו כל הארצות לומר שירה משזכרו לארץ לא הוקשרו ארצות שבח"ל לומר שירה וכיון שגלו חזרו להכשירן עיין מגילה (י"ד), עכתו"ד.

ולענ"ד במחכ"ג אין בזה כדי שביעה דהכא מה דמיון בית שני לזמן המדבר דבאמת בזמן המדבר לא שינה פלל לומר דהוקש בכור בהמה למעשר דגן כיון שלא היתה עוד הציווי של דין מעשר ונוהג רק בארץ, אבל בימי עזרא אע"ג שלא הי' נוהג מה"ת דין מעשר דגן והי' נוהג בבית ראשון שאז היקש בכור למעשר ממילא אפי' אח"כ שחבר הבית ונבנה בית שני לא בטיל ההיקש ונשאר הדין דמקום שאי אתה מעלה מעשר דגן אי אתה מעלה בכור בהמה, תדע שהרי ר' ישמעאל דדריש הקישא למלתא אחריתא דלא יעלה אדם מע"ש בזמה"ז ויאכלנו בירושלים דהוקש מעשר לבכור דבעי מנזח ולא אמרי' כיון דבזמה"ז אין לנו מנזח לא שינה ההיקש אע"כ דכיון דכבר איתא להקישא בזמן המקדש לא בטל אף בזמן מן הזמנים והכ"נ אליבא דר"ע לגבי בכור בח"ל והדרא הקו' דלמה יהי' דין בכור בימי עזרא: גם ר"מ פלפל בחכמה לתרץ מדנפשי' קו' הח"ס עפמ"ש הכ"מ פ"י מה' שמ"ו ה"ה דלאחר גלות עשרה השבטים היו מצפים שיחזרו כמו שחזרו לבסוף ועיין מ"ש הפנ"י גיטין (ל"ו) ב'שוב שי' ר"ת דיוכל נוהג בבית שני עד"ז.

ולפי"ז בימי בית שני הוי מקום הראוי להביא מעשר דגן ע"י שהיו מצפים בכל יום שיחזרו וסליקו כולהו וינהגו תו"מ מה"ת עכ"ד. ונהג הגם שהערתו יפה, אינה מוכרחת דמנ"ל הא דסגי במקום הראוי להביא מעשר דגן, דבגמ' אמרי' במקום שאי אתה מביא מעשר דגן כו' מבואר דבעינן דוקא מקום שפעלה הימנו מעשר דגן ולא סגי בראוי לביעה, ועיין ברכות ד' מפאן חכמים ראויים היו ישראל לעשות להם נס בימי עזרא כדרך שנעשה להם בימי יהושע בן נון אלא שגם החטא נכתב בכסדה"ס שו"ת בש"ר סי' קס"ב פלומר שהיו ראויים שישבו בנלם ותהי' שיבה עולמית אלא שגם החטא ולא מקרי חזרה זו חזרה פלל וגנזה לימות המשיח עיי"ש, א"כ כיון שגם החטא דלאו כולהו סליק ודאי לא מקרי אז מקום הראוי לעלות הימנו מעשר דגן.

ועיין מ"ש הש"ך חו"מ סי' ל"ג ונזר בו בסי' ל"ה ומסקנתו דגם בפסול מחמת עבירה לא מקרי תחלתו וסופו בכשרות ול"ה בפסול גגיעה דמקרי תחלתו בכשרות ע"י שפידו לסלק א"ע מנגיעה עיי"ש ועיין ג"כ זבחים (י"ב:) באכל חלב והפריש קרבן והמיר דת ונזר בו הואיל ונדחה דחה נאי אשמעינן נשתטה משום דאין בידו לחזור אבל היכי דבידו לחזור אימא לא קמ"ל הרי דלא מקרי ראוי היכי שגם החטא, ועיין ירושלמי פ' פלל גדול דקאמר מה בגין הי' במשכן ולא לשעה היתה א"ר יוסי כיון שהיו חוננים ונוסעים ע"פ הדיבור כמו שהוא לעולם אריב"ב מפיון שהבטיחן הקב"ה שפכניסין לארץ כמו שהוא לשעה, ובשו"ת ח"ס או"ח סי' ע"ב דתלמודא דידן חולק אמסקנת הירושלמי רק דכיון שהיו חוננים ונוסעים ע"פ הדיבור פלעולם דמי.

וא"כ מכש"כ פאן בימי עזרא דלאו פלהו סליק מפני שגמר החטא דל"ה פלשעה וְלא מקרי מקום הראוי להביא ממנו מעשר ע"י שהיו מצפים שיחזרו: ואמנם ב"שוב קו' הח"ס נלענ"ד דמשה"כ בבית שני הוי מקום שאתה מעלה ממנו מעשר דגן דהנה במה דא"ר ישמעאל בתמורה (כ"א) יכול יעלה אדם בזמה"ז מע"ש לירושלים כו' פתבו התוס' זבחים ס' דלמאי דאמר בגמ' דס"ל קדושה ראשונה לא קדשה לע"ל מוקמינן לי למעשר שגדל בפני הבית פמו לגבי בכור דאיירי שקרבו דמו ואימוריו וחרב הבית ובשרו קנים עיי"ש, ולפי"ז גם בבית שני לכאן משום אופן המציאות על צד הרחוק שביא ממנו מעשר דגן שגדל עוד בפני הבית ראשון שישכח לאכול עתה בבית שני פיון שיש מזבח, ובתוס' ב"מ (נ"ג): ד"ה ל"פ פתבו דאע"ג דקרבות פשה' המזבח שלם ונפגם אין חוזרין ונראין אבל במעשר או בשר זבח לאחר העבודה או שגרי מנחה חוזרין ונראין א"כ במעשר שגדל בפני בית ראשון וחרב הבית חוזר ונראה בבית שני וא"כ שפיר מקרי בבית שני מקום שאתה מעלה ממנו מעשר במציאות כזה על צד הרחוק שגדל בפני הבית ראשון אבל אין אנו צריכין לבא למציאות זה, ויותר נראה דבזמן בית שני בכל אופן מקרי מקום שאתה מעלה ממנו מעשר דגן, דאע"ג דעכשיו אין שם דין מעשר מה"ת מ"מ באותו מקום בא"י פבר הי' דין מעשר בבית ראשון והרי לא אמר ר"ע דבעינן מקום שאתה מביא עכשיו מעשר דגן רק אמר מקום שאתה מעלה ממנו מעשר דגן ובאמת הוא מקום שמעלה ממנו שהרי כן הי' מעלין ממנו מעשר דגן בזמן בית ראשון ומקרי מקום ע"י שהי' מעלה ממנו פבר, וכה"ג בפערי מקלט דכתיב ושמתי לה מקום אשר ינוס שמה רוצח אמרי' בזבחים (קי"ז) דבן לוי שגלה לפלפו פלפו קלטו דכתיב פי בעיר מקלטו ישב עיר שקלטתו פבר ובזבחים (קי"ג): חרבה שהיתה מעיקרא וכה"ג בכמה דוכתי בש"ס, והכ"נ לגבי מעשר דכתיב במקום אשר יבחר וגו' ואכלת לפני ד'.

א"כ מעשר דגנה תירוש ויצהרה ובכורות בקרה וצאנה דדריש מיני' ר"ע מקום שאתה מעלה מעשר דגן כו' דמשום שהי' מעלה ממנו מעשר דגן פבר בזמן קדום מקרי לעולם מקום שמעלה ממנו מעשר דגן: ונראה שהדבר מוכרח משום דכמו ילפותא דהכא מקום שאתה מעלה ממנו מעשר דגן אתה מעלה בכור בהמה, בדוגמא זו ממש מצינו ילפותא בגמ' מנחות ע"א ממקום שאתה מביא אי אתה קוצר ממקום שאי אתה מביא אתה קוצר ומ"מ אפי' בזה"ז דליכא עומר מקרי מקום שאתה מביא כמבואר מדברי הר"מ פ"ז מה' תמידין ומוספין אסור לקצור בא"י כו' ולא פתב שאיסור זה הוא רק בזמן שבהמ"ק קנים, וכמו שהוכיח בשו"ת שאג"א החדשות סי' ח' מזה גם ממתני' דמנחות ע"א קוצרין בית השלחין שבעמקים אנשי יריחו קוצרין כו' ובתוס' ד"ה ומתירין דאיירי בזה"ז הרי דלולא זה הי' מקרי ממקום שאתה מביא אפי' בזמה"ז דליכא עומר רק משום שהי' מביאין ממנו פבר.

ובשאג"א שם פתב לדון מטעם אחר דליכא אי' קצירה בזמה"ז פיון דלא קדשה לע"ל וליכא אי' קצירה רק בא"י ועכשיו יש לה דין ח"ל, אבל מטעם דבעינן ממקום שאתה מביא לא הי' בזמה"ז היתר קצירה משום דגם עכשיו בזמה"ז מקרי מקום שאתה מביא ע"י שהיו מביאין ממנו עומר פבר בזמן המקדש.

והכ"נ בַּדְּוָנָא זו מְמַשׁ לְעֵנָן דְּמִמְקוֹם שְׁאֵתָה מְבִיא מַעֲשֵׂר דְּגָן מִקְרִי בֵּא"י לְעוֹלָם מְקוֹם שְׁאֵתָה מְבִיא מַעֲשֵׂר דְּגָן ע"י שְׁהִיּוּ מְבִיאִין כְּבָר בְּזִמְנֵי הַמְקַדָּשׁ וְהִיא רֵא"י נִפְלְאָה. וְא"כ מְתוּרָץ הֵיטֵב קו' הַח"ס דְּלִכְפָּה בִּימֵי עֲזָרָא הִי דִּין בְּכוֹר בְּהֵמָה מֵה"ת מְשׁוּם דְּגַם אִז מִקְרִי מְקוֹם שְׁאֵתָה מְבִיא מַעֲשֵׂר דְּגָן וְהִיא הַעֲרָה יְקָרָה בִּס"ד.

עֵתָה נְבוֹא לִישׁוּב דְּבָרֵי הַר"מ הַגָּ"ל מִקו' הַלַּח"מ דְּמִזְפֵּי שְׁטָרֵי לְכֻלְהוּ תַנְאֵי, שְׁבָאָמֶת י"ל דֵּה־ר"מ לְמַד מְסוּגָי דְּזִבְחִים דְּלֹא פְּלִיגוּ וּמִהֶקְשֵׁא פְּלֵהוּ שְׁמַעַת מִינְהָ דְאִין הִיקָשׁ לְמַחְצָה וְלֹא תִיקָשֵׁי קו' הַלַּח"מ דֵּא"כ דֵּר' יִשְׁמַעְעָל סָבַר כִּר"ע דְּבְכוֹר בַּח"ל אִינוּ קָרַב אִיךָ יִתְרָץ קו' הַש"ס בְּמִתְנֵי דְאֵם בְּאוּ תְּמִימִים יִקְרְבוּ, וְנ"ל דֵּהֶתוּס' תְּמוּרָה כ"א פְּתִבוּ לְמֵאֵי דְאָמְרֵי אֲלִיבָא דֵּר' יִשְׁמַעְעָל דְּבְכוֹר בַּח"ל לְכַתְּחִלָּה אִין מְבִיאִין וּבְדִיעֵבַד אִם בְּאוּ תְּמִימִים יִקְרְבוּ מִפִּיק לֵה מְדַרְשָׁא בְּסִפְרֵי רַק קְדָשִׁיף אֲשֶׁר יִהְיוּ לֵה מִכָּאן שְׁמְבִיאִין קְדָשִׁים מַח"ל לְאֶרְץ יְכוֹל אִף בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר פֶּן ת"ל רַק, וְהִינְנוּ דְּוָקֵא לְכַתְּחִלָּה הוּא דְאִמְעוּט דְּבָהָא אֲיִירֵי בִי קָרָא דְכְּתִיב תִּשָּׂא וּבָאת וְהִינְנוּ לְכַתְּחִלָּה עַכ"ד, וְהִנְהָ לְכָאוּ לְפִי סוּגָי דְּזִבְחִים וְשִׁי הַר"מ דֵּר' יִשְׁמַעְעָל וְר"ע לֹא פְּלִיגֵי וְס"ל גַּם לֵר' יִשְׁמַעְעָל דְּבְכוֹר בַּח"ל אִינוּ קָרַב א"כ לֹא יִסְפֹּר דְרָשָׁא דְּסִפְרֵי מִקְרָא דְרַק קְדָשִׁיף לְעֵנָן בְּכוֹר בַּח"ל לְכַתְּחִלָּה שְׁהִרֵי ס"ל דְאָפִי בְּדִיעֵבַד אִינוּ קָרַב, אֲבָל בְּאָמֶת ע"פ הָאִמּוֹר אֲתִינן שְׁפִיר הַדְרָשׁוֹת שְׁתִּים לְעֵנָן לְכַתְּחִלָּה וְלִדִיעֵבַד וְהוּא, שְׁהִרֵי לְהָאִמּוֹר אִפִּי לֵר"ע דְּבְכוֹר בַּח"ל אִינוּ קָרַב דִיעֵבַד מ"מ בֵּא"י אִפִּי אַחַר שְׁחֵרַב בֵּית רֵאשׁוֹן קָרַב בְּכוֹר בְּבֵית שְׁנֵי דְמִקְרִי מְקוֹם שְׁאֵתָה מְבִיא מַעֲשֵׂר ע"י שְׁהִיּוּ מְבִיאִין כְּבָר בְּבֵית רֵאשׁוֹן.

אֲבָל כָּל זֶה בְּכוֹר שְׁנוּלֵד בְּזִמְנֵי בֵּית שְׁנֵי שְׁיֵשׁ לֵה אִז דִּין א"י רַק שְׁהִרְעוּתָא דְּבָר אַחַר גְּרַם לוֹ דְּבַעֲיָנָן מְקוֹם שְׁאֵתָה מְבִיא מַעֲשֵׂר דְּגָן ע"ז אֲמַרְנוּ דְּמִקְרִי שְׁפִיר מְקוֹם שְׁאֵתָה מְבִיא מַעֲשֵׂר מְשׁוּם זְמַן דְּמִקְדָּשׁ רֵאשׁוֹן, אֲבָל בְּנוּלֵד הַבְּכוֹר בְּזִמְנֵי הַחֲוָרְכָן קוֹדֵם שְׁנַבְנָה בֵּית שְׁנֵי וְדֵאִי שְׁאִין קָרַב הַבְּכוֹר לְכַתְּחִלָּה אַחַר שְׁנַבְנָה הַבֵּית אִפִּי לְמֵאֵי דְקִי"ל בַּע"ח אִין נִדְחִין וְלֹא נִדְחָה קוֹדֵם שְׁנַבְנָה כְּדָאִמַר בְּזִבְחִים (נ"ט) מ"מ אִין מְבִיאִין לְכַתְּחִלָּה מְטַעַם שְׁנוּלֵד הַבְּכוֹר בַּח"ל דְּקוֹדֵם שְׁנַבְנָה הַבֵּית הִי לוֹ לֵא"י דִּין ח"ל וּבְסִפְרֵי מְמַעֵט מִקְרָא דְרַק קְדָשִׁיף שְׁאִין מְבִיאִין בְּכוֹר מַח"ל.

וְנִמְצָא דְאָפִי אִי ס"ל לֵר' יִשְׁמַעְעָל בְּכוֹר בַּח"ל אִינוּ קָרַב בְּדִיעֵבַד מְטַעַם דְּבַעֲיָנָן מְקוֹם שְׁאֵתָה מְבִיא מַעֲשֵׂר דְּגָן כַּדִּס"ל לֵר"ע מ"מ ס"ל ג"כ לְדְרָשָׁא דְּסִפְרֵי דְאִין מְבִיאִין בְּכוֹר מַח"ל לְכַתְּחִלָּה וּנְפ"מ לְבְכוֹר שְׁנוּלֵד בְּעַת שְׁחֵרַב הַבֵּית וְנִבְנָה אַח"כ ע"י עֲזָרָא דְמְשׁוּם טַעַם דְּבַעֲיָנָן מְקוֹם שְׁאֵתָה מַעֲלָה מַעֲשֵׂר דְּגָן אִיתָא ע"י זְמַן מִקְדָּשׁ רֵאשׁוֹן, וּמ"מ אִינוּ קָרַב לְכַתְּחִלָּה כִּינּוּן שְׁנוּלֵד בְּזִמְנֵי שְׁהִי לֵא"י דִּין ח"ל וְהוּא מְדַרְשָׁא דְּסִפְרֵי מִקְרָא דְרַק קְדָשִׁיף וְכֵן י"ל גַּם לֵר"ע דִּס"ל מְפֹרָשׁ דְּבְכוֹר בַּח"ל אִינוּ קָרַב בְּדִיעֵבַד דִּמ"מ אִית לִי ג"כ דְרָשָׁא דְּסִפְרֵי לְעֵנָן לְכַתְּחִלָּה וּנְפ"מ בַּכַּה"ג.

אֵע"ג דְּבְסִפְרֵי דְבָרִים [י"ב] דְּמִיִּתִי מִקְרָא דְרַק קְדָשִׁיף הַגָּ"ל תְּנִי דֵּר"ע אָמַר בְּתִמּוּרָה הַפְּתוּב מְדַבֵּר תִּשָּׂא וּבָאת יְכוֹל אִף בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר פֶּן ת"ל וּנְדָרִיף וְלְכָאוּ מְזַה דֵּר"ע לֹא ס"ל הַדְרָשָׁא לְעֵנָן בְּכוֹר בַּח"ל לְכַתְּחִלָּה, אֲבָל בְּאָמֶת ז"א מְלַבֵּד דֵּר"ע לֹא דְרִישׁ לְעֵנָן תְּמוּרָה רַק סִיפָא דְקָרָא תִשָּׂא וּבָאת וְלֹא רִישָׁא דְקָרָא רַק קְדָשִׁיף וְעוֹד דְתִרְתִּי דְרוּשׁ מִינְהָ וְאֲדַרְבָּה דֵּר' יִשְׁמַעְעָל דֵּאִית לִי דְרָשָׁא דְּסִפְרֵי מִקְרָא דְרַק קְדָשִׁיף לְעֵנָן בְּכוֹר בַּח"ל אִיהוּ

גופני דריש קרא דרק קדשיה אלו תמורות בגמ' תמורה (י"ז): רק דתתי דריש מינה וז"פ].

ולפי"ז מתורץ היטב קו' הלח"מ הנ"ל דבאמת ס"ל להר"מ פסונג' דנבחים דר' ישמעאל ור"ע לא פליגי ואי דא"כ איך משני הש"ס תמורה כ"א מתני' דאם באו תמימים יקרבו בבכור בח"ל פיון דס"ל לכולהו תנאי דאפי' בדיעבד אינו קרב דלהאמור משני שפיר דמתני' דאם באו תמימים יקרבו בדיעבד משפחת לה בח"ל זה שנולדו בשעת חרבן הבית דהוי פנולדו בח"ל דבדיעבד קרב פיון דמקרי מקום שאתה מעלה מעשר דגן ולכתחלה אין מביאין מדרשא דספרי מקרא דרק קדשיה.

ומתורץ ג"כ תמיהת היד שאול בשי' הר"מ דבכור בח"ל אינו קדוש דא"כ איך יפרנס מתני' דתמורה ח' לר"ע עצמו דמוקי בבכור בח"ל שאם באו תמימים יקרבו, משום דלפי האמור משפחת גם לר"ע בבכור בח"ל שקרב בדיעבד דמייגרי בבכור שנולד קודם שנבנה הבית שני דהוי בכור שנולד בח"ל והוא קרב בדיעבד משום דמקרי מקום שאתה מביא מעשר דגן ע"י הזמן דמקדש ראשון ומינשב הפל פפתור ופרח עמוד והתבונן: בהזדמנות ראיתי בס' חבצה"ש יו"ד סי' צ"א שקכת ליישב קו' היד שאול הנ"ל ע"פ תוס' נבחים (קי"ד) דאפי' ולדות בהווייתו הו קדושין ולא חל הקדש אם אין ראויין להקרבה מ"מ היכי דהקדישו בפה קדשו וא"כ בבכור דמצנה להקדישו בפה שפיר אתי הא דתמורה ח' דקדוש הבכור בח"ל משום קדושת פה.

ואע"ג שפכתו התוס' תמורה כ"ו דבעופות שאין להן פדיון לא אמרי' מיגו דנחתה עלה קדו"ד נחתה עלה קדוה"ג אבל דבר זה הוא פלוגתא בתמורה (י"ז) דקאמר שמואל המקדיש טריפה צריף מום קבוע לפדות עליו והוא מטעם מגו כמו"ש תוס' נבחים (קי"ד) אע"ג דטרפה אין לה פדיון שאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים וא"כ מ"ש הר"מ דבכור בח"ל אינו קדוש הוא לדידן דקיי"ל כר' אושעז' בתמורה (י"ז) דלא אמרי' בכה"ג מגו אבל הש"ס תמורה ח' אתי' אליבא דשמואל לקב' בכור בח"ל קדוש עכ"ד: ובמחכ"ג דבריו אין להם שחר מלבד הטעם דלש"ל מגו בבכור בח"ל שהקדישו בפה, דהוי פמקדיש בזמה"ז דבהמה תיעקר כדאמר בע"ז י"ג פיון דלא חזי לגופי' ולא לדמי כדאמר בע"ז י"ז, אבל בלאה"כ לא מצינו בכור בקדושת פה דרק היכי שהוא בכור קדוש מאליו אמרו דמצנה להקדישו, אבל בכור בח"ל דאין עליו קדושת בכור א"כ במקדישו קדושת פה אפשר שיהי' קדוש בקדושת שאר קרבנות אבל קדושת בכור ע"י פה לחוד לא מצינו: ואמנם בדבר הערתו בתמורה (י"ז) דאמר שמואל המקדיש את הטרפה צריף מום קבוע לפדות עליו וקשה להתוס' תמורה (כ"ו) דלא אמרי' מגו דנחתא עליו קדו"ד כו' בדבר שאין לו פדיון והכא בטרפה אין פודין להאכילן לכלבים.

יש לתרץ עפ"מ"ש התוס' נבחים ע"א ד"ה ובטרפה דמשפחת בטרפה של דרוסה ונפולה שיש להו בדיקה פודין אפי' לכלבים, לפי"ז תקשי בהא דתמורה (י"ז) דמקשה הש"ס לשמואל דאמר צריכה מום קבוע לפדות עלי' והרי אין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים ומשני אלא אימא עושה קדושה למות, והרי יותר יכול הש"ס לשנויי דמשפחת במקדיש את הטרפה של דרוסה או נפולה דפודין אפי' לכלבים.

אף י"ל עפמ"ש בפירש"י זבחים (ע"ד:) דבקדשים גם נפולה או דרוסה אין מכניסין לעזרה ע"י בדיקה משום הקריבהו נא לפתחה אף שהיא רק אי דרבנן כמו שאמר הכ"מ פ"ב מאס"מ ה"י עכ"פ יש פאן אי דרבנן לפדותו פיון שמדרבנן אין להו בדיקה ושפיר מקשה הש"ס אדשמואל אבל לפי"ז מתורץ שפיר קו' ה"ל דאמאי אמרי' ה"א מגו פיון שאין לטרפה פדיון דאין פודין להאכילו לכלבים, ולהאמור ניחא דמשפחת בטרפה של דרוסה או נפולה פיון דעכ"פ מה"ת יש לה פדיון שהרי אפשר בבדיקה מדאו' שפיר אמרי' מגו דנחתא עלה קדו"ד נחתא עלה קדוה"ג ודוק: ולכאורה יש להעיר לפי שהעלתי דבטרפה של נפולה ודרושה מה דאין פודין לכלבים הוא רק דרבנן א"כ ממילא הול"ל דאפי' אי דרבנן ליכא למאי דאמר בשבועות (י"א) בפרה שמתה תפדה אע"ג דאין פודין לכלבים פודין משום עורה ובתוס' שם דמשום דהוי קבה"ב דאין פודין מדרבנן לקו' שוב מותר משום עורה א"כ הכ"נ בטרפה של נפולה ודרושה הול"ל דפודין משום עורה, אבל נ"ל דהנה מה דאמר ה"א דאין פודין משום הבלעת עורה פן מצינו בבכורות ל"א במע"ב של יתומים דאמר רבא דאפי' בגדול מבליעו בעורו פיון דמה שאין פודין מעשר לאחר שחיטה הוא רק דרבנן מותר בהבלעה, הרי סברת התוס' שבועות (י"א) מבואר בגמ', אבל אביי ס"ל התם דבגדול אסור משום הבלעת העור משום דמוכחא מילתא ופירש"י שהדבר ידוע שאין עור נמכר כולי האי בדמים יקרים, ולפי"ז י"ל דדוקא ה"א בפרה שמתה לא מוכחא מילתא דלפעמים אפי' שור שנה מאתים ואין הנבלה שנה פלום פמתני' דב"ק י"א, ועיין ג"כ תוס' ב"ק (י"א) דגרסי יביא ארוה לב"ד, א"כ לא מוכחא מילתא שאפשר נוטל הדמים משום העור לחוד, ועוד דגבי פרה שפתי הר"ש פרה, פ"ב דהתנדב לציבור פרה אם נפדית דמי הפדיון לבעלים ולא לתרומת הלשפה משום דאדעתא דהכי לא אקדשה הבעלים, א"כ ליכא פסידא להקדש דבכה"ג אמר בערכין (כ"ט) דפודין בש"פ אפי' לכתחלה הקדש שנה מנה, א"כ יכול לפדות בש"פ ולא מוכחא מילתא שאפשר נותן הש"פ בשביל העור לחוד לקו' פודין משום עורה אבל בשאר קדשים אין פודין משום עורה ודוק בכ"ז [ועיין מה שכתבתי בהערותי לס' חי' מהרי"ו או"ח סי' תקנ"א לגבי הבלעה באי' דרבנן בדברי הט"ז יו"ד סי' קי"ז] יותר אין להאריך פעת: והנני דו"ש בברכת התורה.

סימן צט פבוד ידידי מחו' הרב הגאון המפורסם איש אשכולות כש"ת מו"ה יצחק יהודה טראנק נ"י אבד"ק קונטנא: א) יקבל בנה הס' כוכב מייעקב פרוצונו ולעומתו אחפה לקבלת הס' יבין דעת, מה נעמו לי אמרותיו הטהורות בנוגע לתשובת כ"ג אאמו"ר זצ"ל בהסכמתו לס' בפורי שלמה וקעת מצאה מקומה בכוכב מייעקב סי' כ"ז במה שכתב להוכיח מירושלמי וגם מש"ס דילן דיוצאין י"ח פסח באכילת בני מעיים דאנכליהון לאו בר נש ש"מ דבפסח ליכא משום למשחה לגדולה פסברת התוס' זבחים (ע"ז) דלא שייך למשחה לגדולה כ"א במתנות פהונה והעיר כ"ג דבאמת בירושלמי מבואר הטעם דפסח נאכל על השוכב שלא יבא לשבירת עצם פתוס' פסחים ע' והוא שלא כפירש"י (דף פ"ו וקי"ט) שהיא משום למשחה, בנדאי נאמנו דבריו דמסייע גם בנה בירושלמי והוא מוכן מעצמו אבל הרי ראית כ"ג אאמו"ר זצ"ל לא רק מן הירושלמי לבד כ"א אפי' מן המשנה עצמה מדאמר ר"ע לריה"ג פמין בישול הוא זה מה שמתבשלין ב"מ בתוכו ואי נימא דאין יוצאין י"ח פסח בב"מ לא הי' עובר משום בישול דכל שאינו בקום אכול צלי אינו

בכל תאכל נא ושם היתה לבאר בטוב טעם ודברי חמודות עיי"ש, ובהנחת אבן יקר זה מצאו הבונים לבנות מגדלים גם למצא סיוע בישוב פירש"י עה"ת פ' בא בקרא דראשו על פרעיו ועל קרבו דנותן ב"מ לתוכו כריה"ג נגד ר"ע שהיה תמוה רק דרש"י לשיטתו בפסחים פ"ו דגם בפסח בעי למשחה לגדולה עכצ"ל דמה דמקשה ר"ע פמין ביטול הוא זה ל"ה הקושץ אלא מפרעיו משא"כ בב"מ אינו עובר משום ביטול פנ"ל ובס' כ"ח ויקרא בקו"א פתב אריכות בזה: ב) ואמנם בסתירת שי' רש"י ז"ל דאיפא משום למשחה לגדולה אפי' שלא במתנות פהונה דמה"ט פסח נאכל על השובע משום למשחה לגדולה ואילו בשיטת הירושלמי מבואר דלא שייך למשחה לגדולה כ"א במתנות פהונה שע"כ אמר דפסח נאכל על השובע שלא יבא לשבירת עצם, בישוב זה רחש לפי פעת למצא פשר דבר מלתא חדתא והוא דתל' בפלוגתא דתנאי דהנה לשון הש"ס חולין (קל"ב) אמר קרא למשחה לגדולה פדרף שהמלכים אוכלים ובמתני' שבת (קי"א) בני מלכים סכין שמן נרד על מפותיהן שפן דרפן לסוף בחול רש"א פל ישראל בני מלכים ובד' קכ"ח רשפ"ג ור"ש ור' ישמעאל ור"ע פולהו ס"ל פל ישראל בני מלכים הם ושיטת הש"ס דילן פן נראה להלכה כפירש"י שבת (נ"ט: ד"ה מדי דהנה אאבנט של מלכים ולפי"ז הכ"נ הדין דלמשחה לגדולה שלא בפניהם תלי' בפלוגתא דא דלר"ש ואינה תנאי דכל ישראל בני מלכים ה"ה דשייך בכל ישראל למשחה לגדולה פדרף שהמלכים אוכלים וע"כ רש"י לשיטתו בשבת (נ"ט) דקיי"ל להלכה פו, יפה עולה פירש"י בפסחים פ"ו וקיי"ט דפסח נאכל על השובע מטעם למשחה לגדולה דאיתא גם באכילת הבעלים: ג) והנה שי' רש"י הנ"ל דקיי"ל פל ישראל בני מלכים צהירה לנו במקום אחר והוא בגיטין (י"ב).

(בהא דכל פבודה בת מלך פנימה שהוא משום דכל ישראל בני מלכים ובשו"ת ח"ס אע"ז ח"ב סי' צ"ט הק' דא"כ תלי' בפלוגתא דרבנן ור"ש בשבת (קכ"ח) הנ"ל אי אמרי' פל ישראל בני מלכים ובגמ' יבמות (ע"ז) אמרי' דעמוני ולא עמונית הקא תרגמו פל פבודה בת מלך פנימה במערבא אמרו ואיתימא ר"י ויאמרו אליו אי שרה אשתך הרי דקים לן להלכה חזקה זו דכל פבודה עיי"ש (וראיתי בס' גליוני הש"ס לשבת ס"ז שהביא משו"ת הר"י מברונא סי' רמ"א דמה דילפינן מפל פבודה בת מלך פנימה תלוי בפלוגתא דרבנן ור"ש וכתב בהא דיבמות (ע"ז) דלפי"ד הר"י מברונא י"ל דפליגי בפלוגתא זו דבבב"ל היו סבורים כר"ש וע"כ הקא תרגמו משום פל פבודה ובמערבא ס"ל פרבנן דר"ש ולכן הוצרכו לקמדו מקרא אחרונה דניאמר הנה באהל, ותמה אני על גודל בקיאותו של הגאון המספר ז"ל שהרי דברי הר"י מברונא הם דברי פירש"י גיטין י"ב והערתו מיבמות (ע"ז) הוא דברי הח"ס פנ"ל) באופן שמצינו שהוא פלוגתא שני התלמידים בבלי וירושלמי אי קיי"ל להלכה דכל ישראל בני מלכים: ומעתה לפי פל האמור מה מאד מיושב דברי הירושלמי הנ"ל בהא דפסח נאכל על השובע משום גזירה דש"ע לא כפירש"י שהוא משום למשחה לגדולה, משום דרש"י לשיטתו בגיטין (י"ב) ושבת (נ"ט) דקיי"מ"ל להלכה דכל ישראל בני מלכים ע"כ איפא גם בפסח טעם דלמשחה לגדולה פדרף שפני ישראל אוכלים אבל הירושלמי לשיטתו שהוא אמרי במערבא דיבמות (ע"ז) דלא קיי"ל פירש"י דכל ישראל בני מלכים לקה הוכרח הירושלמי לטעם נאכל על השובע משום ש"ע ועולה הפל נכון כפתור ופרח בס"ד: ד) וע' בגזיר (י"ב)

בפי' המפרש דמה דאמרי' התם דאשה לא ננידא הוא משום דכל פבורה בת מלה פנימה ולכאו' שי' התוס' פתובות (ט"ו) אינו פן דא"כ ל"ק קנשינתם שם בד"ה דלמא, לגבי איש דנימא דדרא לגיחותא עיין א"מ וק"א שם ולהנ"ל י"ל דמה"ט לא ניחא להתוס' פי' זה משום דא"כ יהי' תלוי' בפלוגתא דרבנן ור"ש: ה) מ"ש כ"ג מר"מ פ"א מה' בכורות הי"ד דגם בנתינת מת"כ שייך למשקה וע"כ בעי נתינה דבר חשוב לא כל שהו וכשי' תוס' רי"ד, הנה חידוש זה מפירש פתב בתוי"ט טהרות פ"ט מ"ד ותננו לעני הפהן משום דבתרומה מועטת פזו אין רגילין לתת אותה לכהן עני משום דלמשקה בהם פתיב ואין זה דרף גדולה לעשיר עכ"ל הרי חידושו מבואר דבח"ש ל"ה למשקה לגדולה: גם מ"ש דזה יסוד בשי' הרמ"א יו"ד סי' ש"ו סעי' ד' דאסור לישאל ליתן לכהן להקניטו ור"ל מטעם למשקה לגדולה, יעי' בשו"ת מהר"י מברונא סי' קס"א שכ"כ לענין אי פופין את הפהן לקבל הבכור והביא בשם מהר"י ווייל דדרף כפי' ל"ה למשקה פדרף שהמלכים אוכלים ועיין קצה"ח סי' רמ"ג בשם הפר"ח לענין פדיון בכור אי מהני נתינה בע"כ וע"פ הנ"ל יש לפלפל: ו) ויש להעיר עפ"ז בהא דר"ה (כ"ח) כפאו ואכל מצה יצא נהרי בפסחים (ק"כ) אמר דמצה כיון דאתקש לפסח פפסח דמי ובפסח בעי למשקה לגדולה ובזבחים (כ"ח) משמע דלמשקה לגדולה הוי לעפובא והכ"נ במצה בעינן דרף חירות ולמשקה לגדולה אמאי יצא בע"כ, ולהתוס' בכורות (כ"ז) דלא שייך למשקה רק בבשר ולא בלקח אמי שפיר אבל לתוס' זבחים (ע"ה): ד"ה שביעית תקשי לכאו' ועיין מהרש"א ח"א פסחים (קי"ג) דאכילת מצה בגדר שירי מנחה, ובתוס' פסחים (כ"ח): ד"ה כל הק' דפשיטא שמומר אוכל מצה דאטו מצה קדושה אית בה, וראיתי בבגין אריאל שתי' ע"פ המהרש"א הנ"ל ובשו"ת אנ"ז או"ח סי' שע"ח העיר חידושות דבמצה איפא דין ממשקה ישראל אח"כ מצאתי זה ג"כ בס' יבין דעת בשו"ת סי' ז' והי' יכולים לסייע ממהרש"א הנ"ל, ועכ"פ דיש להעיר שלא יהי' יוצאין במצה בע"כ והוא הערה חידושה: ז) מ"ש כ"ג דבפסח הבא בטומאה למ"ד בפסחים (פ"ד) דאין בו משום ש"ע אין נאכל על השבוע לטעם הירושלמי וכדמשמע בפסחים (ע'), אף גם בלא זה לא שייך למשקה בפסח הבא בטומאה דאדרבה למעט בהנאתו עדיף כמו לר"י דדרף סדין בעל עכ"ל, הנה באו דבריו סתומים אבל פונתו לירושלמי יבמות פ"א ה"א, אבל הרי התם בירושלמי אמר דאתי' כאבא שאול וחי' לבא לשם נוי כו' אבל הכא בפסח הבא בטומאה דמבואר בסנהדרין (י"ב) דגם בפסח טומאה הותרה בצבור וכבר הקשו מפאן אתוס' יומא (ו) ומנחות (ט"ו) מ"ש דבפסח טומאה דחוי', א"כ דהותרה לש"ל סברא זו דלמעט בהנאתה עדיף, ועוד דהחינוך מ' ז פתב ונ"ל ונהו שנצטוינו לאכול צלי דוקא לפי שפן דרף מלכים ושרים לאכול בשר צלי שהוא מאכל טוב ומנטעם עכ"ל ממילא גם בפסח הבא בטומאה דנאכל צלי דוקא נראה דאיפא בי' משום למשקה לגדולה: זה שמצאתי להעיר ולהשתעשע עשע בדברי כ"ג ורמיזותיו הנחמדים ואשמח להשתעשע עמו גם בעתיד: ידידו מחו' סימן ק.

להרה"ג מו"ה יעקב ליפפא נ"י אבד"ק זשארוב א) הנני לרצונו לכתוב לו מחי' בנוגע לספרו משכנ"י. בנדה (מ"ב) שהוכיח אפ"י דמקום נבילת עוף טהור פלוע הני דאל"כ נבלת בהמה מיהת ליטמא הק' בתוס' מאי יתרץ רבא הברייתא ותי' פגון שבה"ב רחב כ"כ שלא יסיט ותקשי א"כ מאי הוכחת אפ"י, ונראה דהר"ש פ"ה דזבחים תי' דרבא

מְשַׁנֵּי לָהּ בְּלֹא זֶז מִמְקוֹמוֹ וְטוֹמָאָת מִשָּׂא בְּנִבְלָה לִיכָא כ"א ע"י הַנְּזָה וְהִיסָט, וְהִנֵּה בְּתֵי
הַתּוֹס' הַנְּזָל שְׁבַה"ב הִי רְחֵב הַק' הַמְּפֹרְשִׁים דְּכַה"ג הִנֵּה הַגִּי שְׁלֹכְד"א שְׁלֹא נִגְע בְּגִרְוֹנוֹ וְא"כ
גַּם נִבְלַת עוֹף טְהוֹר לֹא יִטְמֵא, אֲבָל נִרְאֶה פְּנוּנַת הַתּוֹס' פְּדַבְרֵי הַר"ש הַנְּזָל בְּלֹא זֶז מִמְקוֹמוֹ
וּמ"ש שְׁבַה"ב הִי רְחֵב דַּא"ל כ לֹא אֶפְשָׁר בְּלֹא הַנְּזָה, וְנִרְאֶה לְפִי"ז דְּתַלְנִי בְּפִלּוּגְתָא וְאַבְי
לְשִׁיטָתוֹ בְּעִירוּבֵין (ל"ה) אֲמַתְנִי דְּזָבִים דְּתַנּוּ הַקִּישׁ ע"ג שְׂיֵדָה תִּיבָה וּמִגְדֵּל טְמֵאִין ר"נ
וּר"ש מְטַהְרִין וְאָמַר אַבְי דְּכ"ע הִיסָט מִחֲמַת פָּחוּ פִּירֵשׁ"י שְׂהִיסִי אֶת הַפְּלִי אוֹ אֶת הָאֲנָהּ
מִמֶּשׁ שְׁנִיתְקוּ מִמּוֹשָׁבָן מִשְׁהוּ טְמֵא, מִחֲמַת רְעֵדָה טְהוֹר וְהִכָּא בְּרְעֵדָה מִחֲמַת פָּחוּ עֶסְקִינּוּ
שְׂהִקִּישׁ עֲלֵיהֶן מִמֶּשׁ וְלֹא נִיתְקוּ וְלֹא הוֹסְטוּ אֲלָא רְעֵדוּ וּבִהָא קְמִיפְלָגִי דְּמ"ס הִנֵּה הִיסָט
וּמ"ס ל"ה הִיסָט וְקִי"ל הִלְכָה כְּת"ק דְּגַם כַּה"ג הִנֵּה הִיסָט, וּלְפִי"ז אַבְי לְשִׁיטָתוֹ פָּאן
בְּאוּקִימָתָא דְּפִלּוּגְתָּן בְּהִיסָט כַּה"ג ע"כ גַּם בְּנֵדָה (מ"ב) לֹא יָכוֹל לְתַרְץ כְּתִי הַר"ש דְּלֹא
זֶז מִמְקוֹמוֹ דְּמַמְנ"פ אִי הִי רְחֵב הַרְבֵּה בַּה"ב הִנֵּה לֹא נִגְע וְהִנֵּה שְׁלֹכְד"א וְאִי שְׁהִי רְחֵב
בְּשִׁיעוֹר מְצוּמָצָם שְׁנִגְע רַק שְׁלֹא הִזִּיז, הִנֵּה כַּה"ג א"א לְבַלְיַעָה בְּלֹא תְּנוּעָה וְהִנּוּת גְּרוֹן
וְכַמוֹ"ש הַדְּרִישָׁה בְּט"ז יו"ד ס' ל"ג סְק"ט דְּקְרוּמִים שֶׁל וְשֵׁט דְּאֲכָלָה וְשָׁתָה בְּהוּ
דְּמַתְנַדְנָדִים תְּמִיד א"י לְעַמּוֹד בְּקְרוּם אֲחָד עַכ"ל וְהַכ"נ אָף שְׁלֹא נִיתְקַ בְּרַגְלֵיו מ"מ הִנֵּה
רְעֵדָה מִחֲמַת פָּחוּ דְּמַקְרִי הִיסָט כ"ז לְאַבְי לְשִׁיטָתוֹ, אֲבָל רְבָא אֶפְשָׁר דְּמוּקִי פְּלוּגְתָּתָם
בְּמַתְנִי דְּזָבִים בְּעִנְיָן אַחַר ע"כ מְתַרְץ לְבְּרִייתָא בְּכַה"ג שְׁבַה"ב הִי רְחֵב וְדו"ק: ב) בְּקו'
הַבְּכ"ש ע"ד הַט"ז או"ח ס' קנ"ד דְּלִיכָא מְשׁוּם מְעַלִּין בְּקוּדֵשׁ וְלֹא מוֹרִידִין בְּאִינוּ רְאוּי
לְקַדְוֶשָׁה אַחֲרַת שְׁהַק' מַע"ז (נ"ב) לְנִסְרִינְהוּ לֹא תִנְיָף עֲלֵיהֶן בְּרִזָּל א"ר וְהִנֵּה אִפִּי לַר'
נְחֻמָּי דְּגַם בְּהִיכָל וְעִזְרוֹת פּוֹסֵל הַנֶּפֶת בְּרִזָּל אִפְתִּי הִי לְהֵם לְהַכְנִיס הָאֲבָנִים לְקַדְוֶשָׁה
קִטְנָה לְצוּרָה הַלְשָׁכוֹת עֵי"ש: וְנִרְאֶה לְתַרְץ שִׁי"ל דְּבַר חֲדָשׁ דְּכַמוֹ דְּאָמַר הֵתָם דְּמַקְשָׁה
וְלִיתְבְּרִינְהוּ וְלִישְׁקִלִינְהוּ לְנַפְשֵׁי וּמְשַׁנֵּי פִּינּוּ דְּאֲשַׁתְּמַשׁ בְּהוּ לְגְבוּתָה לְאוּ אֲנִרְח אֲרַעָא
לְאֲשַׁתְּמוּשֵׁי בְּהוּ לְהַדְיוּט, נִרְאֶה דַּה"ה דְּלֹאוּ אֲנִרְח אֲרַעָא לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּהוּ לְבַה"ב וְחִילִי
בְּזָה דְּהַסְפֵּר הַגַּמ' דְּלֹאוּ אֲנִרְח אֲרַעָא לְאֲשַׁתְּמוּשֵׁי בְּהוּ לְהַדְיוּט נִרְאֶה שְׁנַסְמָה אַגְמ' דְּב"ק
(ס"ה) דְּאָמַר אֶת לֹא סְגִי דְּלֹא כְּתַב לְאַפְסוּקִי בִּין מְמוֹן גְּבוּתָה לְמְמוֹן הַדְיוּט וּפִירֵשׁ"י דְּלֹאוּ
אֲנִרְח אֲרַעָא לְעָרוּבִינְהוּ לְהַדְיָא, וּמִמִּילָא לְפִי"ז הִנֵּה כַּה"ג מְצִינּוּ בְּכַוֵּרוֹת (ו') וְרִיחָה"ג לֹא
לְכַתּוּב לֹא ו' וְלֹא פִטְר וּרְבִנּוּ אִיזִי דְּהֵאִי קְדוּ"ד וְהֵאִי קְדוּה"ג פְּסִיק לְהוּ הִנֵּה דְּגַם קְדוּ"ד
לֹאוּ אֲנִרְח אֲרַעָא לְעָרוּבִינְהוּ עִם קְדוּה"ג, וְהִנֵּה הַלְשָׁכוֹת וְהַה"ב הִנֵּה קְבַה"ב וּכְבַר
נְחָלְקוּ בְּד"ז הַרְמַב"ן וְהַרְזָה [נִרְאֶה לְעֵיל ס' ג' מַה שְׁהַבְּאִתִּי מִשׁ"ס פְּתוּבוֹת (ק"ו)
וּמִירוּשְׁלָמִי סְנֵהְדְרִין פ"א ה"ג] רַק דְּהַרְמַב"ן אָמַר לְגַבִּי מִזְבַּח וְעִזְרוֹת דְּהִנֵּה קְדוּה"ג מְשׁוּם
עֲבוּדָתָן מִחֲנֻכָּתָן כְּפִירֵשׁ"י שְׁבוּעוֹת (ט"ו) אֲבָל הַלְשָׁכוֹת וְהַה"ב נִשְׁאָרוּ בְּקַבְה"ב וְא"כ
אִיתָא בְּזָה לְתִירוּצָא דְּש"ס בְּמַסְקָנָא דְּלֹאוּ אֲנִרְח אֲרַעָא דּוּק וְהַבְּנ: סִימָן קֵא לְהַחוּ"ב כְּמַר
יַעֲקֹב אֲרִי הַפְּהוּ הָאֲלֵלְעִנְדְעַר נ"י: א) הַעֲרַת בְּפִירֵשׁ"י כְּרִיתוֹת (כ"ח) בְּמַטְמָא מְקַדְשׁ
עֲשִׂיר שְׁהַפְרִישׁ קוּ לְכַבְשָׁתוֹ כו' ש"מ קְדוּשַׁת דְּמִים מְדַחָה דְּהִכָּא דְּלֹא חָלָה עָלָיו קְדוּשַׁת
מִזְבַּח לְעוֹלָם יֵשׁ פְּדִיוֹן לְעוֹף שְׁלֹכָאוּ מְתַנַּגֵּד לְזָה ש"ס מְפֹרְשׁ יוֹמָא (מ"א) ת"ש מְטַמֵּא
מְקַדְשׁ עֲנִי וְהַפְרִישׁ מְעוֹת לְקִינּוּ וְהַעֲשִׂיר וְאַח"כ אָמַר אֵילּוּ לְחַטָּאתוֹ כו' וְהֵא הִכָּא דְּלֹאוּ
שְׁעַת לְקִיחָה וְעֲשִׂי' וְקַתְנִי דְּקַבְע כו' לֹא תִימָא וְאַח"כ אָמַר אֲלָא וְאַח"כ לְקַח מַה נִּיחָה
דְּפָרִיק לִי וְהֵא אִין פְּדִיוֹן לְעוֹף כו' הִנֵּה מְפֹרְשׁ בְּמַטְמָא מְקַדְשׁ עֲשִׂיר דְּלֹא הִי רְאוּי בְּעוֹף
לְמִזְבַּח לְעוֹלָם מ"מ אֲמַרִי אִין פְּדִיוֹן לְעוֹף וְהֵא קו' חֲמוּרָה וְרִאִיתִי בְּצ"פ שְׁהַק' כּוּ:

הנלע"ד לתרץ דבתמורה (י"ז) דפליגי במקדיש את הטריפה דלשמואל צריכה מום קבוע לפדות עליו ור' אושעז'א אמר אינו אלא במקדיש עצים ואבנים בלבד הרי דפליגי בכה"ג דלא חזו מעולם אי נחתא לה קדוה"ג ולפי"ז ניחא שפיר פירש"י דכריתות אליבא דר' אושעז'א לשיטתו פאן במקדיש את הטריפה דלא חל עליו קדוה"ג ומתורץ לפי"ז הערתך מיומא דהתם הרי בתחלה משני הש"ס אליבא דר' אושעז'א נהדר מקשה לר' חגא אר"י דלא כר' אושעז'א עיי"ש בסוגיא א"כ הש"ס רוצה לתרץ כדי דתיקו שפיר הברייתא אליבא דכ"ע ונאפי' לשמואל דס"ל במקדש את הטריפה צריכה מום קבוע לפדות עליו אע"ג דלא חזו מעולם לקדוה"ג ודו"ק: ב) ואמנם בדברי רש"י פרייתות ה"ל במטמא מקדש עשיר שיש לעוף פדיון הנה להתוס' תמורה (כ"ו:) אין להם אפי' קדושת דמים עיי"ש ועיין תוס' שם (ל"ג) ד"ה אפי' ותוס' מנחות (ק) ונזיר כ"ו ודו"ק: ג) ובסוגיא זו דמטמא מקדש עשיר שהפריש קו לכבשתו הואיל ונדחה ידחה ופריף עלה מר"ש במפריש נקבה לפסחו ירעה עד שישתאב ורש"א הוא עצמו יקריב פסח, והקשו התוס' זבחים (י"ב) אדפריף מר"ש לסייע עלה מרבנן, עוד הקשו אמאי לא פריף ג"כ מר"ש לר' יוחנן דאמר בבהמה של שני שנותפים שהקדיש חצי' דבע"ח נדחים: ונראה ליישב דבפירש"י פרייתות (כ"ז) הק' דליפשוט דבעלי חיים נדחים מדקיי"ל חטאת שפפרו בעלי' מתה אלמא נדחית ותי' דהלמ"מ היא ואין למדין הימנה, והנה ידוע שי' רש"י נזיר (כ"א) דחטאת שפפרו בעלי' ושאר חטאות המתות לא גמירי כ"א בבהמה ולא בחטאת העוף ועיין שעה"מ ה' פסה"ק דאתי' אליבא דר"ש דס"ל ג"כ שאין חטאת ציבור מתה משום דה' חטאות בחד מקום גמירי להו, ולפי"ז לכאו' הי' סברא לומר ג"כ לענין בע"ח נדחין לחלק בין בהמה לעוף, דבבהמה אפשר דבע"ח נדחים כמו חטאת שפפרו בעלי' כקו' רש"י ז"ל משא"כ בעוף דלא גמירי חטאות המתות, אבל הש"ס מקשה אדר' אושעז'א במטמא מקדש עשיר שהפריש קו לכבשתו מהא דמפריש נקבה לפסחו מר"ש לשיטתו מפח כש"כ דאם בבהמה ס"ל לר"ש דבע"ח אין נדחין מכש"כ בהפריש קו דבעוף הרי יותר הול"ל דבע"ח אין נדחין לר"ש לשיטתו דבעוף ליכא דין חטאת שפפרו בעלי': ומתורץ לפי"ז קו' התוס' ה"ל אדמקשה מר"ש לסייע מרבנן ולה"ל ליכא סייעתא מרבנן דהרי י"ל דרק במפריש נקבה לפסחו ס"ל דבע"ח נדחין דילפינן מחטאת שפפרו בעלי' משא"כ לגבי הפריש קו מזדו רבנן: ולפי"ז מתורץ ג"כ קו' הב' של התוס' אדמקשה לר' אושעז'א למה לא מקשה אדר' יוחנן בבהמה של שני שנותפים, ולה"ל מיושב שפיר דמר' יוחנן דמייירי בבהמה לא יכול להקשות דתיקו קו' התוס' הראשונה דאדמקשה מר"ש לסייע מרבנן, דרק לר' אושעז'א דמייירי בעוף ליכא סייע משא"כ לר' יוחנן דמייירי בבהמה של שני שנותפים א"כ אדרבה לסייע מרבנן דבע"ח אין נדחין דוק ומה: בברכת התורה.

סימן קב להחובב ושלם פמר מרדכי גרינבוים נ"י: מ) פתבת לפלפל במה שפתבתי בהסקמה לס' חי' מהרי"ו: והערת בהא דזבחים (ע"ז) דפריף ונימא אשם זה יהא א"ת כו' א"ל תורה תורה אמרי בדכרי מסלפי לך והק' בחק נתן איף אפשר להתנות אשם מצורע בא"ת הא אשם מצורע בעי נסכים וכל אשמות לא בעי נסכים פמתני' דמנחות (צ'), וגם א"א נסכים בנדבה דהוא לאישים ואשם מצורע הנסכים לספלים פדאיתא בזבחים (צ"א), ואמרת לחדש דלר"א דס"ל אדם מתנדב א"ת בכל יום, לדידך גם א"ת וכל אשמות טעונין נסכים שהרי במנחות (צ') לא נתמעטו מנסכים כ"א מקרא לפלא נדר

או נדבָה יצא בכור מעשר ופסח חטאת ואֲשֶׁם שְׂאִינָן בְּאִין בְּנֶדֶר וּנְדָבָה אִין טְעוּנִין נְסָכִים, וא"כ הָכָא בְּזַבְחִים דְּמִקְשָׁה אֲלִיבָא דר"א דס"ל אָדָם מִתְנַדֵּב א"ת לְדִידָן גַּם אֲשֶׁם טְעוּן נְסָכִים פִּינָן שְׂבָאָה בְּנְדָבָה עכ"ד.

הנה פְּכָל הַחֲזִיוֹן זֶה קִדְמָה בִּשְׁעָה"מ פ"ו מִפְּהַמ"ק עיי"ש אָף אִתָּהּ בְּאֵת לְהוֹסִיף דִּלְר"א לְאוּ דוֹקָא א"ת רַק גַּם פֶּל אֲשֶׁם יְהִי טְעוּן נְסָכִים מְשׁוּם שְׂבָא בְּנְדָבָה פְּגוּן א"ת, אָבֵל הַשְּׁעָה"מ לֹא נִיחָא לִי בְּזֶה רַק דֵּא"ת לְחֹד י"ל אֲלִיבָא דר"א שְׂיִהֵי טְעוּן נְסָכִים פִּינָן שְׂבָא בְּנְדָבָה אָבֵל בְּשָׂר אֲשֵׁמוֹת מוֹדָה דְּנִתְמַעְטוּ מְנָסְכִים מְקָרָא דְלִפְלָא נְדָר אוּ נְדָבָה וְלֹא מְקָרִי אֲשֵׁמוֹת בְּאִין בְּנְדָבָה פְּגוּן א"ת מְשׁוּם דֵּא"ת שְׂבָא בְּנְדָבָה יֵצֵא מְפָלֵל שְׂרָר אֲשֵׁמוֹת [עיי"ש בִּשְׁעָה"מ שְׂמִפְּח זֶה הַק' אֲתוּס' זְבָחִים (ע"ז) בְּקוּשְׁיָתָם לְסוּגֵי בְּקוּדוּשִׁין (נ"ה) דְּלִהֲתַנּוֹת אֲשֶׁם סָתָם בֵּא"ת לר"א וְהָרִי לר"א גִּשְׁתַּנָּה דִּין א"ת בְּנְסָכִים יוֹתֵר מְשָׂרָר אֲשֵׁמוֹת] וְעַפִּי"ז מִמִּילָא אֲנִדָּא קוּשְׁיָתָהּ ע"ד הַרְשָׁב"א בְּמִנְחוֹת צ' לְגַבִּי אֲשֶׁם מְצוֹרַע שְׂשֻׁחְטוּ שִׁל"ש שְׂטְעוּן נְסָכִים מְשׁוּם דְּאֲשֶׁם נְדָבָה מִי אִיכָא וְהַק' הַרְשָׁב"א דְּהָרִי בָּא בְּנְדָבָה לר"א דְּאָמַר מִתְנַדֵּב א"ת, וְהַקְשִׁית דְּמָה מְרוּיַח בְּזֶה בְּאֲשֶׁם מְצוֹרַע שְׂשֻׁחְטוּ שִׁל"ש שְׂלֹא יְהִי טְעוּן נְסָכִים ע"י שְׂיִהֵי נְדָבָה לֵא"ת לר"א שְׂהָרִי גַּם א"ת לְדִידָן טְעוּן נְסָכִים וְיִפָּה הַקְשִׁית עַפ"ד הַשְּׁעָה"מ הַנ"ל אָבֵל כְּכָר הִבְאִיתִי שֶׁהַשְּׁעָה"מ הַק' עַל סְבֵרַת עֲצָמוֹ מִתּוֹס' זְבָחִים (ע"ז) וּמְשׁוּם זֶה שְׂבִיק לְסְבָרְתוֹ הַנ"ל רַק דִּלְכ"ע פֶּל אֲשֶׁם וְאָפִי א"ת אִין טְעוּן נְסָכִים חוּץ מְאֲשֶׁם מְצוֹרַע דְּכְתִיב בְּפִירוּשׁ: וּבְפִשְׁטוּת נִרְאָה הַטַּעַם דְּגַם א"ת לר"א אִין טְעוּן נְסָכִים מְשׁוּם דְּבְמִנְחוֹת (צ"א) אָמְרִי ג"כ לְפִלָּא נְדָר אוּ בְּנְדָבָה מָה הַפְּרֵט מְפוֹרָשׁ דְּבָר שְׂאִינוּ בָּא עַל חֲטָא כו' לְפִי"ז גַּם א"ת אַע"פ שְׂבָא בְּנְדָבָה מ"מ הָרִי הוּא בָּא עַל חֲטָא וּכְמִתְגִּי דְּכְרִיתוֹת (כ"ה) אוֹמְרִים לִי הִמְתֵּן עַד שְׂתַכְנַס לְבֵית הַסַּפֵּק וּכ"כ בְּרִשְׁב"א מְנִחוֹת (צ') דֵּא"ת שְׂבָא בְּנְדָבָה מ"מ הוּא בָּא עַל חֲטָא א"כ מִמִּילָא נִתְמַעְט מְנָסְכִים מְקָרָא דְלִפְלָא נְדָר אוּ בְּנְדָבָה דְּמִשְׁמַע ג"כ שְׂאִין בָּא עַל חֲטָא דוֹקָא וּז"פ: וּבְקוּן הַרְשָׁב"א מְנִחוֹת הַנ"ל דֵּאִיכָא אֲשֶׁם נְדָבָה בֵּא"ת הָעִיר כְּעַת תְּלַמִּידֵי הַחֲרִיף וּבְקִי כְּמַר אֲשֶׁר קָטָן נ"י בֶּן מַחוּ הָרַב הַגָּאוֹן מוֹהַר"ם נ"י אַבְד"ק זְלַאזִיץ] דְּהָרִי לֹא מְצִינוּ א"ת בְּנְדָבָה כ"א לר"א דְּאָמַר אָדָם מִתְנַדֵּב א"ת בְּכָל יוֹם וְא"כ מֵאִי קוּשְׁיָי דְּמְשׁוּם זֶה אֲשֶׁם מְצוֹרַע שְׂשֻׁחְטוּ שִׁל"ש לֹא יְהִי טְעוּן נְסָכִים מְשׁוּם דֵּאִיכָא אֲשֶׁם נְדָבָה בֵּא"ת לר"א דְּהָרִי לר"א לְשִׁיטּוֹ בְּרִישׁ זְבָחִים אָמַר אָף הָאֲשֶׁם דְּפָסוּל בּוֹ שִׁל"ש וְא"כ מִמְנַ"פ לֹא מְשַׁכַּחַת אֲשֶׁם מְצוֹרַע שִׁל"ש בְּלֹא נְסָכִים וְיִפָּה הָעִיר: אָף י"ל מְשׁוּם דְּבְזַבְחִים (ע"ז) אָמַר מֵאֵן תִּנָּא דְּפָלִיג עֲלֵי דר"א ר"ש הוּא כו' מְשַׁמַּע דְּלֹא פְּסִיקָא לְהַש"ס שְׂיִהֵי ר"א יְחִידָאָה רַק דֵּאִיכָא עוֹד תִּנָּאֵי דִּס"ל בְּהָא כר"א דְּאָדָם מִתְנַדֵּב א"ת וְע"כ קו' הַרְשָׁב"א הַנ"ל אֲזֵלָא בְּאִנְפּוֹן זֶה לְהַנְדֵּי דְּסְבִירָא לְהוּ בְּהָא כר"א וּמ"מ ס"ל דְּאֲשֶׁם כְּשֶׁר שִׁל"ש פְּרַבְנָן וּז"פ: וְעוֹד יִתְכַּן לְכָאוּ דֵּאֲע"ג דר"א פּוֹסֵל בְּאֲשֶׁם שִׁל"ש מ"מ אֲפֻשֶׁר דְּמוֹדָה בְּאֲשֶׁם מְצוֹרַע שְׂפֻשֶׁר שִׁל"ש שְׂהָרִי בְּתוֹס' זְבָחִים (י') ד"ה וְמָה הַקְשׁוֹ לְסְבָרְתוֹ דְּעַבִּיד ק"ו מְעוּלָה שְׁהוּא פְּלִיל דְּגַם אֲשֶׁם דְּמָה לְמַטָּה, שְׂלֹא לְשִׁמוּ נְמִי לִיכְשֶׁר בְּאֲשֶׁם מְהֵאֵי ק"ו.

ואָמַנְם יֵשׁ לְתַרְזַן דְּמָה לְעוּלָה שְׂכָן אִינָה מְכַפֶּרֶת מִשָּׂא"כ אֲשֶׁם דְּלַעֲנִין שִׁל"ש לֹא שְׂיִיף לְמִיפְרָה פְּמוֹ דְּפָרִיף לְגַבִּי דְּמָה לְמַטָּה שְׂחַטָּא הָעוּף יוֹכִיחַ וּמְצִאֵתִי בְּבַה"ז שְׁתִּי פֶן וּלְפִי"ז הָא תִּינַח בְּשָׂרָא אֲשֵׁמוֹת אָבֵל בְּאֲשֶׁם מְצוֹרַע שְׂבָא רַק לְהַכְשִׁיר כְּדֵאָמַר בְּכְרִיתוֹת (כ"ז) מְצוֹרַע פִּי מִיִּתִּי אֲלֹא לְאֲשִׁתְרִיא בְּאֲכִילַת קִדְשִׁים שׁוּב יִלְפִינָן מִק"ו דְּעוּלָה דְּכְשֶׁר שִׁל"ש:

ועוד דַּהֲרֵי בְּזָבְחִים (ט) אָמַר דַּחֲטָאת נְזִיר וְחֲטָאת מְצֹרַע הֲנִי עוֹלוֹת נִינְהוּ, וְלִכְאוּ א"כ
לא יִפְסְלוּ שֶׁל"ש, רק פִּינּוֹן דַּעַכ"פּ מְכַפְרֵי קִצָּת וְכִדְאָמַר בְּעֶרְכִּין (י"ז) לְגַבֵּי מְצֹרַע ר"ש
סָבַר בְּעֵשִׂיר וְהֶעֱנִי הוֹלֵךְ אַחֵר הַמִּתְכַּפֵּר וּמָה נִינְהוּ חֲטָאת וְעַתּוֹ"ס זָבָחִים (ז) ד"ה רוֹצֵה,
וּלְפִי"ז מִשָּׂא"כ אֲשֶׁם מְצֹרַע שְׁלֵא בָּא לְכַפֵּר כָּלֵל רַק לְהַכְשִׁיר וְכִדְאָמַר בְּעֶרְכִּין שֶׁם לר"י
דְּהוֹלֵךְ אַחֵר הַמִּכְשִׁיר וּמֵאֵי נִינְהוּ אֲשֶׁם וּבְמִנְחוֹת (צ"א) אֲשֶׁם לְהַכְשִׁיר וְחֲטָאת לְכַפֵּר
מִמִּילָא י"ל דְּבִאֲשֶׁם מְצֹרַע פֶּשֶׁר שֶׁל"ש דְּעוֹלוֹת נִינְהוּ וְעַתּוֹ"ס זָבָחִים (י) ד"ה הָרִי הוּא
אוֹמֵר כַּחֲטָאת פְּאֲשֶׁם וְז"ל בְּאֲשֶׁם מְצֹרַע פְּתִיב וּבְגִלְיוֹן פְּתִיב שֶׁט"ס וְצ"ל בְּאֲשֶׁם פְּתִיב.

א"כ י"ל דְּגַם ר"א מוֹדֵה בְּאֲשֶׁם מְצֹרַע שֶׁפֶּשֶׁר שֶׁל"ש, וּמְצִינּוּ חִידוּשׁ דִּין לְגַבֵּי שֶׁל"ש
בְּעוֹלוֹת מְצֹרַע בְּתוֹ"כ פ' מְצֹרַע בְּקִרָא וְהֶעֱלָה הַפְּהֵן הָעוֹלָה אַע"פ שֶׁשְׁחָטָה שֶׁל"ש וּפִי
בז"ר דַּע"ג דְּבָכָל שֶׁל"ש לֹא עָלָה לְשֵׁם חוֹבָה מ"מ בְּמְצֹרַע עָלָה לְשֵׁם חוֹבָה, לְפִי"ז י"ל
דְּה"ה לר"א בְּאֲשֶׁם מְצֹרַע מוֹדֵה דְּכִשֵּׁר שֶׁל"ש, וְהֵגַם שְׁבַתוֹ"כ מְצֹרַע פ"ג אָמַר כַּחֲטָאת
כְּאֲשֶׁם פָּרַט לְשֶׁשְׁחָטוּ שֶׁל"ש, כְּכָר פְּתִיב בּוֹ"ר שֶׁהוּא אֶסְמַכְתָּא בְּעֵלְמָא דַּהֲרֵי אֲנִן קִי"ל
דְּכִשֵּׁר שֶׁל"ש וְא"כ כְּמוֹ לְדִינָן כֵּן י"ל אֶלְיָבָא דְר"א: בְּבִרְכַת הַתּוֹרָה.

סִימָן קַג שְׁלוֹם לְכַבוֹד יְדִידֵי הָרַב הַגָּדוֹל הַחֲרִיף וּבְקֵי כַּש"ת מו"ה מְשׁוֹלֵם אֶפְטֵיִקָר נ"י
מִק' סַאנְדַּאוּא וּוישְׁנִיא: עֲרַבּוּ לִי דְבָרֵי פִלְפוּלוּ בְּנוֹגַע לְחֻקֵּי הָאֲחֵרוּנִים בְּתִשׁוּ' בְּכָלֵלָא
דְּמִין בְּמִינוּ אִינוּ חוֹצֵץ מָה הוּא הַגָּדֵר שֶׁל מַב"מ, בְּשׁו"ת בִּי"ש או"ח סי' ה' דְּעַתּוֹ דַּמְב"מ
דְּנִין בְּתַר הָאֵיכוֹת וְכַמוֹ בַּס"ת שֶׁנִּכְתַּב לְשֶׁמָּה וְהֶעֱבִיר קוּלְמוֹס לְשֶׁמָּה שְׁדָן ע"ז בְּנו"ב
או"ח סי' א' מִדִּין חֲצִיצָה וְכַתֵּב בְּבִי"ש דו"א דְּכִינּוֹן שֶׁהֵם מַב"מ בְּאֵיכוֹת דְּשִׁנְיָהֶם כְּשֵׁרִים
הֲנִי מַב"מ וְא"ח וְתִלֵּי לִי בְּפִלּוּגְתָא דְר"י וְרַבְּנָן לְגַבֵּי מַב"מ לֹא בְּטַל דְּלַרְבָּנּוֹן דַּס"ל מַב"מ
בְּטַל מִשׁוּם דְּאֲזַלְיִנּוּ בְּתַר הָאֵיכוֹת שְׁזָה אִיסוּר וְזֶה הֵיחָד לְכַף לֹא מְקַרֵּי מַב"מ וּמִשָּׂא"כ
אֶלְיָבָא דְר' יְהוּדָה וְכ"כ בְּשׁו"ת אַנ"ז יו"ד סי' שַׁע"ג בְּמָה דַּס"ל לר"י בְּגִיטִין (כ) דְּאֶפְי
בְּכַתֵּב הָרֵאשׁוֹן שֶׁל"ש מְעַבִּיר עָלָיו קוּלְמוֹס וּמְקַדְּשׁוּ מִשׁוּם דְר' יְהוּדָה לְשִׁטְתוֹ דַּמְב"מ
אֲזַלְיִנּוּ בְּתַר הָעֶצֶם, גַּם בַּח"ס יו"ד סי' רנ"ו פְּתִיב דַּמְב"מ שְׁאִינוּ חוֹצֵץ הֵינּוּ שְׁשִׁנְיָהֶם
כְּשֵׁרִים בְּשִׁנְיָה אֲבָל מִינוּ שְׁאִינוּ פֶּשֶׁר לְאוֹתוֹ דְּכָר חוֹצֵץ טְפֵי מֵאִינוּ מִינוּ כִּדְאָמַר בְּרִישׁ
זָבָחִים דְּמִינוּ מְחַרֵּיב בְּהַ כו': וְאֶמְנָם בְּשׁו"ת טוֹטו"ד ח"א הַשִּׁיג ע"ז מְבַכּוֹרוֹת (ט'): וְרַבְּנָן
לִימָא קְסָבַר מְקַצָּת רַחֵם מְקַדְּשׁ דְּאֵי כְּוָלָא רַחֵם מְקַדְּשׁ נְהִי דַּא"א לְצַמְצָם חֲצִיצָה מִיָּהּ
אֶיפָא אָמַר רַב מַב"מ אִינוּ חוֹצֵץ.

וּבְפִירֵשׁ"י דְלַר' יוֹסִי דְאָמַר שְׁנִיָּהֶם לְכַהֵן לִיפָא לְמִפְרָף דְּכִינּוֹן דְּתַרְנִי' קַדְּשׁוּ כְּחַד דְּמִי,
וְלַרְבָּנּוֹן מְשַׁנֵּי דַּמְב"מ א"ח הָרִי אַע"ג דְּחַד קְדוּשׁ וְחַד אִינוּ קְדוּשׁ מְקַרֵּי מַב"מ, וְכֵן הִק'
בְּשׁו"ת אֶמְרֵי יוֹשֵׁר ח"א סי' ט"ו, עוֹד הִק' בְּשׁו"ת טו"ט מְזָבָחִים (ק"י) בְּמְקַרֵּיב קְדָשִׁים
וְאִימּוּרִין בְּחוּץ חֵיִיב דְּמִקְשָׁה וְהָאֵיפָא חֲצִיצָה דְאָמַר רַב מַב"מ אִינוּ חוֹצֵץ, אַע"ג דַּל"ה
מַב"מ בְּאֵיכוֹת דְּהַבְּשֵׁר אִינוּ בַר הַקְּרָבָה אַע"כ דַּמְב"מ דְּנִין רַק בְּתַר הָעֶצֶם: וּבְשׁו"ת
גְּבַעַת פִּנְחָס סי' נ"ו לְגַבֵּי הָא דְחֻגִיגָה (כ"א) דְאִין טוֹבְלִין כְּלֵי בְּתוּף כְּלֵי לְקוּדְשׁ שְׁכַבְדוּ
שֶׁל כְּלֵי חוֹצֵץ וְקָשָׁה דְהָא מַב"מ א"ח וְתִי דְאֶדְרָבָה לַש"ל מַב"מ א"ח רַק בְּאֶחָד צָרִיף
טְבִילָה וְהָאֶחָד אִינוּ צָרִיף דְבַכָּה"ג אֶמְרֵי דְהָאֶחָד בְּטַל לְחַבְרֵוּ שֶׁהוּא מַב"מ מִשָּׂא"כ הֵתָם
דְּבִשְׁנִיָּהֶם טְמֵאִין אֵינְרֵי כְּפִירֵשׁ"י דַּל"ש"ל שְׁיִתְבַּטַּל הָאֶחָד פִּינּוֹן שְׁשִׁנְיָהֶם צָרִיכִין טְבִילָה,
וּמִינְשֵׁב פִּירֵשׁ"י מְקו' הַתּוֹס' חֻגִיגָה (כ"ב) ד"ה מַא"מ.

וְרֵאִיתִי בַס' שִׁי"ט סוּף מִקְנָאוֹת שֶהֵק' עַל שׁו"ת ג"פ הַנְּל מִבְּכוּרוֹת (ט') דְּפִירֵשׁ"י דְּלֵר' יוֹסִי לִיכָא לְמִיפְרָה פִּינּוּ דְּתַרְנּוּל' קְדָשִׁי פְּחַד דְּמִי הָרִי דְּאֶדְרַבָּה דְּהִיכִי דְּשִׁנְיָהֶם שְׁוִיִּים בְּקַדְוִשָׁה יוֹתֵר אֵינּוּ חוֹצֵץ דְּכַחַד דְּמִי עַכ"ד, וַיִּתְּכֵן לְתַרְזַן דְּהָרִי גַם בְּחִגְיָה (כ"ב) אָמְרִי דְּלָרְבָא שְׂאִין טוֹבְלִין כַּבֵּת"כ מִטְעַם גְּזֵרָה שְׂמָא יִטְבּוּל בְּכִלִּי שֶׁאֵ"ב כַּשְׁפָּה"נ ה"מ בְּכִלִּי טָהוֹר אָבֵל בְּכִלִּי טָמֵא מְהֵנִי טְבִילָה מְשׁוּם מִיגוּ כו' וּפִירֵשׁ"י מִיגוּ דְּסִלְקָא טְבִילָה לְגוּפוּ שְׁל פְּלִי לְיִטְהַר תּוֹכוֹ ע"י מַיִם הַנִּכְנָסִין דְּרָדָה פִּי' דְּכִטְוּמָאֲתוֹ פִּן טְהָרְתוּ סִלְקָא נְמִי טְבִילָה לְכֻלִּים שְׁבִתּוֹכוֹ, אָבֵל בַּב"ח יו"ד סי' ר"א בְּדַבְרֵי הַטּוֹר אוֹת י"ט פְּתַב טַעַם קְדָשׁ מְשׁוּם דְּכִשְׁשִׁנְיָהֶן טְמֵאִין אֵין פִּאֵן פְּנִימִי וְחִיצוֹן דְּחִשְׁבִּינּוּ לְהוּ פְּאֵלוּ הִי הַפֵּל פְּלִי אָחַד הַחִיצוֹן וְהַפְּנִימִי.

וְנִרְאָה דְּדַבְרֵי הַבַּ"ח מְסַכְּימִים לְפִירֵשׁ"י בְּכוּרוֹת (ט') הַנְּל דְּהִיכִי דְּתַרְנּוּל' קְדָשִׁי פְּחַד דְּמִי, וּמִזְה מְוִכְרַח דְּבַחְגִּיָּה (כ"ב) שְׁפִירֵשׁ"י מִטְעַם דְּכִטְוּמָאֲתוֹ פִּן טְהָרְתוּ לֹא נַחִית לְסִבְרַת הַבַּ"ח וְ"ל דְּכַחַד חִשְׁבִּי מַה שֶׁהוּא סְבַרַת רַש"י וְ"ל עֲצָמוּ בְּבְכוּרוֹת.

וּלְפִי"ז יָפָה עוֹלָה מ"ש בְּשׁו"ת גְּבַעַת פְּנָחַס בְּיָשׁוּב פִּירֵשׁ"י מִקוּ' הַתּוֹס' שְׁם מְשׁוּם דְּלִשְׁי רַש"י בְּמִקוּמוֹ בְּחִגְיָה שְׁם הָרִי לֹא אֶזְזִיל הַשְּׂמָא בְּסִבְרַת פִּירֵשׁ"י דְּבְכוּרוֹת, הִנֵּה לְפִנְיֵנוּ בְּכֻלָּא דַּמְב"מ א"ח סְבָרוֹת מְתַנַּגְדוֹת אֵי דְנִין בְּתַר הַעֲצָם אוּ בְתַר הָאֵיכוֹת: אֵיבְרָא דְּבִקוּ' הַטּו"ט וְאָמְרִי יוֹשֵׁר עַל שׁו"ת בִּי"ש מְהָא דְּבְכוּרוֹת (ט') דְּאָפִי הִיכִי דְּחַד קְדוּשׁ וְחַד אֵינּוּ קְדוּשׁ בְּבְכוּרָה אָמְרִי מְב"מ א"ח, לְכָאוּ' שְׂיִישׁ לִיִּישׁב שְׁהָרִי סְבַרַת הַבִּי"ש לְדַמּוֹת זֶה לְמֵאֵי דַס' לְרַבְּנָן מְב"מ בְּטַל דְּלֹא דְמִי לְדַם הַפֵּר וְשְׁעִיר דְּשִׁנְיָהֶם הָוִי מִינּוּ מִשֶׁא"כ בְּאָחַד הָיִתֵּר וְאָחַד אִיסוּר וְהַכ"נ לְגַבִּי מְב"מ א"ח דְּאֵם ל"ה מְב"מ בְּאֵיכוֹת חוֹצֵץ, אָבֵל הִנֵּה הָר"ן בְּנִדְרִים פְּתַב ע"פ סְבַרַת רַבְּנָן דְּמִשׁוּה"כ מוֹדִי בְּדִשִׁיל"מ דְּלֹא בְּטַל דְּמְשׁוּם שְׂיִישׁ לוֹ מִתִּירִין שׁוֹב מְקַרִי שְׁנֵה בְּאֵיכוֹת, לְפִי"ז נִיחָא ג"כ הָא דְּבְכוּרוֹת (ט') דֹּאֵע"ג דְּהָאֲחַד קְדוּשׁ בְּבְכוּרָה וְהַשְׁנִי אֵינּוּ קְדוּשׁ מְב"מ מְקַרִי מְב"מ מְפִינּוּ דְּאָמְרִי בְּבְכוּרוֹת (ג') דְּמוֹתֵר לְאֵדָם לְהַטִּיל מוּם בְּבְכוּר קוֹדֵם שְׂיִיצָא לְאוּרִי הָעוֹלָם לְהַפְקִיעַ קְדוּשַׁת בְּכוּר א"כ בְּדַמִּיוֹן זֶה יִתְּכֵן ג"כ דְּבְכוּר קוֹדֵם שְׂיִיצָא לְאוּרִי הָעוֹלָם דְּעַד זֵין אֵין עָלִיו קְדוּשַׁת בְּכוּר וְגַם שְׂאָפְשֵׁר לְהַפְקִיעַ מִמֶּנּוּ קְדוּשַׁת בְּכוּר גַּם לְהַבָּא ע"י הַטְּלַת מוּם וְהָוִי פְּעִין דְּשִׁיל"מ דְּמְקַרִי עִי"ז מְב"מ בְּאֵיכוֹת וְע"כ שְׁפִיר קְאָמַר הַש"ס בְּבְכוּרוֹת דַּמְב"מ א"ח עַל שְׁעַת יְצִיאָה מִרְחָם דְּאֵז עַד זֵין גַּם הָאֲחַד אֵינּוּ קְדוּשׁ וְכַעֲיִן דְּהַתּו"ס פְּתוּבוֹת (י"א) ד"ה מְטְבִילִין בְּקוּשְׁיָתֶם וְז"ל, וְעוֹד דְּאִפְתִּי נְכָרִי הוּא וְאֵין שְׁלִיחוֹת לְנְכָרִי דְּסִבְרַתֶּם בְּקוּשְׁיָתֶם וְגַם בְּתִי' הָא' דֹּאֵע"ג דְּבָאֲמַת ע"י שְׁלִיחוֹת זֶה עֲצָמוּ נַעֲשֶׂה יִשְׂרָאֵל מ"מ אֶזְלִינּוּ בְּתַר הַשְּׂמָא וְאִפְתִּי נְכָרִי הוּא וְהַכ"נ אֵע"ג דְּבִיצִיאָה זֶה מִרְחָם בָּא לְהָאֲחַד קְדוּשַׁת בְּכוּר מ"מ אִפְתִּי חוֹלִין הוּא אָמְרִי מְב"מ א"ח דְּהָוִי פְּנַגַּע בְּרָחֶם וּמִמִּילָא קְדוּשׁ בִּיצִיאָתוֹ וְעַתּוֹ"ס חוֹלִין (ס"ט): דְּרַב יְהוּדָה דְּאָמַר מוֹתֵר לְהַטִּיל מוּם בְּבְכוּר קוֹדֵם שְׂיִיצָא לְאוּרִי הָעוֹלָם ס"ל כְּרַבָּה דְּמִפְּאֵן וְלְהַבָּא קְדוּשׁ וְדוֹק: וְעַל קוּ' הַטּו"ט הַנְּל מִזְבָּחִים (ק"י) נִרְאָה ג"כ לִיִּישׁב דְּאֶדְרַבָּה מְשִׁם סִיּוּעַ לְדַבְרֵי הַבִּי"ש, דְּהִנֵּה כְּבָר נּוֹדַע קוּ' הַקְּרָנִי רָאֵם בְּמִנְחוֹת (ז') דְּמִקְשָׁה הַש"ס וְכִי מְהַדֵּר לִי לְקוּמָץ לְדוֹכְתִּי תִּיקְדוּשׁ וְתַפְסֵל וּבַתּוֹס' שְׁם אֵע"פ שְׁשִׁירָיִים מְפָסִיקִין בֵּין קוּמָץ לְפְלִי מְב"מ אֵינּוּ חוֹצֵץ, א"ר יוֹחֲנָן זֹאת אוֹמְרַת כ"ש אֵין מְקַדְשִׁין אֶלָּא מִדְּעַת, הָרִי שְׁמַעֲיָנָן דְּר' יוֹחֲנָן אֵית לִי מְב"מ א"ח וְאֵילוּ בְּזַבְּחִים (ק"י) הַנְּל רַב מְשִׁנִּי דַּמְב"מ א"ח וְר' יוֹחֲנָן דְּחִיק לְאוּקְמִי פִּתְיַדָּאָה דְּאָמַר ה"מ ר"ש הוּא דְּאָמַר אִפִּי הַעֲלָה עַל הַסְּלַע חֲיִיב וְלֹא נִיחָא לִי בְּשִׁנְיָנִי

דָּרַב דַּמְב"מ א"ח: וְהַנָּ"ל ע"פ קו' הַטו"ט הַנָּ"ל דְּמַאי דְּמַשְׁנֵי רַב דַּמְב"מ א"ח הָרִי ל"ה שְׁוֹיִן בְּאִיכוֹת דְּהַבְּשָׁר אֵינּוּ בַר הַקְּרָבָה לַמְּזַבֵּחַ כְּמוֹ הָאִימּוּרִין וּבַכּה"ג ל"ה מַב"מ.

וְנִרְאֶה לְתַרְצֵי דְּבִזְבָּחִים (כ"ז) אַר"א מְזַבֵּחַ הַפְּנִימִי מְקַדֵּשׁ פְּסוּלִין כּו' אִי מִהֶתֶם הוּ"א דָּם דְּחֻזִי לִי אֲבָל קוּמְץ דָּלָא חֻזִי לִי אִימָא לָא קַמ"ל כּו' שְׁאִין מְזַבֵּחַ הַחִיצוֹן מְקַדֵּשׁ אֲלָא הָרְאוּי לּוֹ וְהַפְּנִימִי בֵּין רְאוּי לּוֹ בֵּין שְׁאִין רְאוּי לּוֹ מ"ט הַאי רְצָפָה וְהַאי כ"ש, וְנִרְאֶה עַפ"ז דְּלָאוּ דְּנִקָּא קוּמְץ מְזַבֵּחַ הַפְּנִימִי מְקַדֵּשׁ אֲלָא אַפִּי שִׁירֵי מְנַחֲתוֹת מְקַדֵּשׁ וְנִקְטַשׁ הַש"ס קוּמְץ וְה"ה שִׁירֵיִם דְּכֹלְהָ חֲדָא הַקְּטָרָה מְקַרֵּי כְּדָאָמַר בְּמְנַחֲתוֹת נְאֻמְרָה הַקְּטָרָה בְּקוּמְץ וְנְאֻמְרָה הַקְּטָרָה בְּשִׁירֵיִם כּו' דַּמְשׁוּה"כ שְׁנִיחָהּ מְקַרֵּי עוֹלִין דְּאִין מְבַטְלִין זַא"ז: אִיבְרָא שְׁרָאִיתִי בַּס' גְּבוּרוֹת שְׁמוּנִים בְּמַפְתָּחוֹת שְׁכַתָּב מְסַבְרָא דְּאִין מְקַדֵּשׁ לְשִׁירֵי מְנַחָה, דְּאַפִּי אִי מְזַבֵּחַ הַפְּנִימִי מְקַדֵּשׁ גַּם לְבָשָׁר קְדָשִׁים הַנְּאֻכְלִים שְׁאֵנִי הֶתֶם דְּהֵם רְאוּיִים לַמְּזַבֵּחַ גְּבִי עוֹלָה דְּכֹלְהָ פְּלִיל וְדָמֵי לְקַטְוֹרַת נְדָבָה דְּמְזַבֵּחַ פְּנִימִי מְקַדֵּשׁ לְפִי שְׁרָאוּי פְּנָגְדוּ בְּקַטְוֹרַת צִיבוּר מִשְׁא"כ בְּשִׁירֵי הַמְּנַחֲתוֹת דְּאִין רְאוּיִן לַמְּזַבֵּחַ לְעוֹלָם בְּתוֹרַת שִׁירֵיִם דְּבְּמְנַחָה שְׁכֹלְהָ פְּלִיל לִיכָּא שִׁירֵיִם עַכ"ד, אֲבָל נִרְאֶה דַּמְכַח"ג אֲשַׁתְּמִיטְתִּי לְפִי שְׁעָה מְשַׁנָּה מְפוֹרְשֶׁת (מְנַחֲתוֹת ע"ב) רַש"א מְנַחַת חוּטָא שְׁל פְּהֵגִים נְקַמְצָת וְקוּמְץ קָרַב לְעַצְמוֹ וְשִׁירֵים קָרְבִין לְעַצְמוֹ. גַּם בְּסוּטָה (כ"ג) אֲמַרִי בְּכָל הַנְּשׂוּאוֹת לְפְּהֵגִים כּו' הַקּוּמְץ קָרַב לְעַצְמוֹ וְהַשִּׁירֵיִם קָרְבִין לְעַצְמוֹ כַּר"ש, וְאִם כֵּן הָרִי מְצִינּוּ לְפַעְמִים הַשִּׁירֵיִם רְאוּיִם לַמְּזַבֵּחַ בְּמַנְחַת פְּהֵגִים הַנָּ"ל וְכִינּוּן שְׁכֵן שְׁפִיר הַמְּזַבֵּחַ פְּנִימִי מְקַדֵּשׁ לְשִׁירֵי מְנַחָה כִּינּוּן דְּפְנִימִי מְקַדֵּשׁ אַף שְׁאִין רְאוּי לּוֹ רַק שְׁרָאוּי לְפַעְמִים לַמְּזַבֵּחַ.

וְאַמְנָם בְּשָׁר קְדָשִׁים הַנְּאֻכְלִים נ"ל דְּאִדְרָבָה אִין מְזַבֵּחַ הַפְּנִימִי מְקַדֵּשׁ וְכַמְפוֹרֵשׁ בְּזָבָחִים (מ"ג) דַּאֲר"פ בְּבָשָׁר שְׁלָמִים עֶסְקִינּוּ דְּלָא חֻזִי לְהַקְּרָבָה, וְאַף דְּרַבִּינָא נְאֻד הֶתֶם מְשִׁינּוּי' דַּר"פ, יִתְכֵן דְּפְלִיגִי בְּזָה אִי בְּשָׁר שְׁלָמִים פְּנִימִי מְקַדֵּשׁ.

וְהַסְבֵּר בְּדַבְרֵי ר"פ דַּס"ל דְּבָשָׁר שְׁלָמִים אַפִּי פְּנִימִי אִין מְקַדֵּשׁ מְדָלָא מְקַרֵּי טוּמְאָה פּוֹרַחַת ע"י הָאוּר בְּמְזַבֵּחַ הַפְּנִימִי נִרְאֶה שְׁמַסְתַּבֵּר טַעְמִי שְׁפִיר מְדַבְרֵי הַגַּמ' זָבָחִים (כ"ז) הַנָּ"ל דְּקָאָמַר דְּלִכְּה מְזַבֵּחַ הַפְּנִימִי מְקַדֵּשׁ אַפִּי שְׁאִין רְאוּי לּוֹ מִשּׁוּם דְּהַאי מְזַבֵּחַ וְהַאי כ"ש, וְכַבֵּר הַבְּאִתִּי בַּמְק"א מְפָאן מְקוֹר לְדַבְרֵי הַתּוֹס' מְנַחֲתוֹת (ח) בְּשֵׁם הַר' שְׁמוּאֵל דַּכ"ש עֲדִיפִי מְמַזְבֵּחַ דְּמְקַדֵּשׁ אַפִּי שְׁאִינּוּ רְאוּי לְהֵן אִם אַף רְאוּי לְכִלֵּי אַחַר [וּלְפָלָא שְׁלָא הַבִּיאוּ מַגְמ' זָבָחִים הַנָּ"ל], וּלְפִי"ז הָא תִּינַח לְגַבִּי קוּמְץ דְּפְנִימִי מְקַדֵּשׁ וְכֵן אַפִּי שִׁירֵי מְנַחֲתוֹת שְׁיֵשׁ לְהֵם שְׁיִיכוֹת לַכ"ש דְּכָל הַמְּנַחָה הַקּוּמְץ וְשִׁירֵיִם נִתְקַדְּשׁוּ בְּבִיטָא, וַא"כ הוּא רְאוּי לְכִלֵּי אַחַר, מִשְׁא"כ בְּשָׁר קְדָשִׁים אִין לְהֵם עֲנִין לְקַדְוֹשֶׁת כ"ש, דַּאֲע"ג דְּאֲמַרִי בְּסוּטָה (י"ד) דְּדָם סַפִּין מְקַדֵּשׁ לָהּ וַא"כ קִידוּשׁ כ"ש לְכָל הַקְּרָבָן וְהַבְּשָׁר עֲמוּ בְּאִנְפּוֹן שְׁרָאוּי לַמְּזַבֵּחַ פְּגוֹן בְּעוֹלָה שְׁכֹלְהָ פְּלִיל, אֲבָל הָרִי בְּמַנְחֹתוֹת (ע"ח): פְּלִיגִי אֲלִיבָא דַּר' יוֹחָנָן אִי סַפִּין מְקַדֵּשׁ דַּר"פ אֲמַר דְּחֻזְקִי וְר' יוֹחָנָן דְּפְלִיגִי בְּתוּדָה שְׁשַׁחְטָה עַל שְׁמוּנִים חִלּוֹת, בְּסַפִּין קַמִּיפְלִגִי מ"ס סַפִּין מְקַדֵּשׁ כַּכ"ש וְר' יוֹחָנָן ס"ל סַפִּין כִּינּוּן דְּלִית לִי תוֹף אִינְהָ מְקַדְּשֶׁת כַּכ"ש, וּלְפִי"ז נִיחָא שְׁפִיר דַּר"פ דְּאֲמַר בְּזָבָחִים (מ"ג) הֵכָא בְּבָשָׁר שְׁלָמִים עֶסְקִינּוּ דְּלָאוּ בַר הַקְּרָבָה הוּא וְל"ה טוּמְאָה פּוֹרַחַת ע"י הָאוּר בְּמְזַבֵּחַ הַפְּנִימִי מִשּׁוּם דַּר"פ לְשִׁיטְתוֹ בְּמַנְחֹתוֹת (ע"ח) דַּלְר' יוֹחָנָן סַפִּין לָא מְקַדֵּשׁ כַּכ"ש וַא"כ אִין לְבָשָׁר קְדָשִׁים שְׁיִיכוֹת לַכ"ש פְּלָל וְלָא שְׁיִיף טַעְמָא שְׁל עֲדִיפּוֹת מְזַבֵּחַ הַפְּנִימִי מִשּׁוּם שְׁהוּא כ"ש: וּלְפִי"ז מִן־שֵׁב הֵיטַב

קו' הקרני ראם הנ"ל מה דר' יוחנן נאיד לתרץ בנבחים (ק"י) פרב דמב"מ א"ח מה דאיהו גופי' ס"ל במנחות (ז) לגבי שני מנחה, ולהאמור נחא שפיר משום דמב"מ שא"ח אזלינן בתר האיכות דוקא פשו"ת בי"ש הנ"ל א"כ לגבי שני מנחה שפיר דא"ר יוחנן מב"מ א"ח משום שהם שוין באיכות עם הקומץ דגם שירינים מקרי בר הקרבה שאם יעלו על מזבח הפנימי הוא מקדש להו ונאמרה הקטרה בקומץ ונאמרה הקטרה בשירינים כו' משא"כ הכא בנבחים (ק"י) נאיד ר' יוחנן מלתרץ פרב דמב"מ א"ח משום דרב שפיר משני דמב"מ א"ח שהוא אליבא דחזקת' במנחות (ע"ח) דספין מקדש ככ"ש וע"כ מזבח הפנימי שהוא כ"ש מקדש ג"כ לבשר קדשים אבל ר' יוחנן לשיטתו שם דספין לא מקדש ככ"ש ואין מזבח הפנימי מקדש לבשר א"כ לש"ל מב"מ א"ח כיון דלאו בר הקרבה הוא לעולם ול"ה שנה באיכות, ואע"ג דבסנהדרין (ל"ד) בהא דכל הנגזע במזבח יקדש שומע אני בין ראוי לו בין שאינו ראוי לו פירש"י פגון שאור ודבש צבי ואיל וחוילין עכ"ל מ"מ למאי דילפינן דשאין ראוי לו אין מקדש מזבח החיצון הלכך אפי' מזבח הפנימי אין מקדש אע"ג דמקדש שאין ראוי לו מ"מ מקדש רק דבר הראוי למזבח וכ"ש פגון קומץ דנקט הש"ס אבל לא בשור, ודוק פי יקר ונחמד: הנה הראיתי לדעת דאדרבה סוגי' דנבחים (ק"י) מסייע לשו"ת הבי"ש מדנאיד ר' יוחנן לתרץ פשיטתו במנחות (ז) אע"כ דמב"מ אנו דנין בתר האיכות וכנ"ל: ואמנם נראה שיש מקום ישוב הסוגי' לאידך גיסא באופן שנאמר דמב"מ דנין בתר העצם, והוא שיש לתרץ קו' הקרני ראם הנ"ל עד"ז דבהגהות מנחת אהרן לס' הארונה בעל הש"ף ז"ל העיר בהא דמשני רב בנבחים (ק"י) דמב"מ א"ח הקשה לשי' הפוסקים דחלב ובשר ל"ה מין בשור וא"כ הכא דמקריב קדשים ואימורים בחוץ הדק"ו דהאיפא חציצה דהבשר חוצץ בין חלב האימורים וכן הקשה בהגהת יד אברהם יו"ד סי' צ"ח.

אף י"ל דבאמת משום הא נאיד ר' יוחנן לתרץ פאן דמב"מ א"ח פשיטת' במנחות (ז) משום דס"ל לר' יוחנן דחלב ל"ה מין בשור, ור' יוחנן לשיטתו בחולין (ק"ב) דאמר שם אכל חלב מן החי מן הטרפה חייב ג' והקשו בתוס' לשי' רש"י שם דגם בלא טרפה איפא ג' אי' ע"י בשור מן החי.

ונראה לתרץ דהר"ן חולין הביא ראי' דחלב הני מין בשור מהא דאכל חלב מן החי מן הטרפה חייב ג' ואחת מהן בשור מן החי אלמא דחלב בשור אקרי אבל בב"ח יו"ד סי' צ"ח תמה ע"ז דבסוגי' מבואר דהחייב הוא משום אמה"ח ולא משום במה"ח, ולפי"ז מתורץ קו' התוס' דהסוגי' דנבחים (ק"י) וסוגי' דכאן בחולין מסייעין אהדדי דר' יוחנן לשיטתו דחלב ל"ה מין בשור לכך לא קשה לדידנ' דבלא טרפה איפא חייב שלשה ע"י במה"ח דזה אינו אליבא דר' יוחנן דס"ל דחלב ל"ה מין בשור ומשוה"כ נאיד ר' יוחנן בנבחים (ק"י) מתירוץא דרב דמב"מ א"ח משום דחלב ובשר ל"ה מב"מ בעצם ובמב"מ א"ח אנו דנין בתר העצם, ולפי"ז יתכן דישווב הסוגי' אדרבה מסייע דמב"מ א"ח אזלינן בתר העצם, ודוק היטב בכ"ז, והנה ר"מ העיר בחכמה בסוגי' דנבחים (ק"י) מה דלא תירץ ר' יוחנן דמב"מ א"ח משום דלפי"מ דאמר ביומא (נ"ח) שאני רגל דלא מצוי מבטל לי' נראה דמב"מ א"ח הוא משום דבטל לחברו, ולפי"ז למאי דאמר בחולין (קכ"ז) אמר רבה בבהמה נעשה יד לאבר קמיפלגי כו' ור' יוחנן מוקי פלוגת' בענין אחר וס"ל דלכ"ע אין בהמה נעשה יד לאבר לפי"ז הכ"נ לש"ל מב"מ א"ח דהבהמה יהי' בטלה לגבי

האומרים עכ"ד והוא דרף פלפול יפה, וכבר כתב כע"ז הדרושה ב"ד סי' רס"ז הביאו הט"ז סק"ל ופ"ק מ"ה לגבי עובר ירה אמו דרב הולד נגרר אחר האם ולא האם אחר הולד, ועיין שו"ת שבו"י ח"א סי' ע"ג שכתב ג"כ פן מסברא דנפשי, ואמנם הנה בר"ן גטין (פ"ב) במתני' דכותבין על קרן של פרה ונותן לה את הפרה ועל יד של עבד כו' וכתב בשם הר"מ הלוי דבנותן לה סתמא אינו במשמע שנותן לה הפל והגט בטל ואע"ג דאמרי' לעיל אוירא דמגלתא הוא התם ה"ט לפי מה שנשאר הרי הוא טפל לגט אבל הקא בעבד ופרה כיון שיש להם חיות אינם טפלים לא לקרן ולא ליד עכ"ל הרי שלא אמר משום דכל הפרה לא נעשה טפל לקרן או עבד ליד רק משום שיש להן חיות, וגם מה שהשתמש ר"מ בזה לגבי מב"מ א"ח משום דלש"ל שפטלו האומרים לגבי הקלב הגם שכן הבאתי לעיל פן משו"ת גבעת פנחס דכל מב"מ שא"ח הוא משום דבטל לחבירו ומה"ט כתב דבשני הדברים צריכים טבילה לש"ל מב"מ א"ח, אבל התם רק משום דלא יכול להתבטל זה לזה ולא זה לזה כיון ששניהם צריכין טבילה אבל הקא אפי' נימא דהבהמה לא תוכל להתבטל לגבי האומרים אבל הלא האומרים נאמר שפטלים וטפלים אל הבהמה והיו פמונחים גם האומרים על המזבח דמב"מ א"ח ועיין נוב"ק או"ח סי' א' בהא דלנאותו אינו חוצץ דבטל לגבי הדבר שדעת השואל דנתבטל עי"ז מציאות הדבר כמו פנוי על עור הבתים של תפילין אם נאמר דהנזי בטל אל העור שוב הוי בזה כמו שהביתים אינן של עור כמו הנזי והנז"ב דחה דבריו דרק אמרי' שהנזי בטל לגבי' אבל לא שיקבלו התפילין עי"ז מציאת הנזי ובח"א פ"ל י"ד התזיק בסכרת השואל וכבר נתעוררתי מגמ' סוף חגיגה דפרי' דליבטל העץ מזבח אל הזקב ואס"ד דדברי השואל הרי עי"ז מקבל מציאות הזקב והוי פמונח של זקב ועיין מנ"ח מ' צ"ז בדין אי מזבח פולו של זקב פשר ועוד דפרי' דליבטל הזקב אל העץ והנה זקב נדאי מעפב אע"כ כהנו"ב דנשאר במציאותו ועיין פירש"י עירובין (ג') ד"ה אלא מ"ש דהא רואין הוא דקאמרי' ולא שקיל לה מידי ובתוס' זבחים (ע"ז:) ד"ה בדם נהי דאמרי' רואין פאלו הן מים מ"מ מים גמורים ל"ה ודוק והכ"נ שנאמר דעכ"פ בטלי האומרים לגבי בשר הבהמה ומ"מ נשאר כל אחד במציאותו ודוק.

ובעיקר מ"ש בשו"ת ג"פ הנ"ל דמב"מ א"ח הוא מטעם דבטל האחד לחבירו נראה לכאז' שלא כן שי' הרמב"ן ז"ל בכורות (פ"ג) מ"ש דלש"ל לגבי בכור מב"מ א"ח כיון דבעי נגיעה דכתיב פטר רחם ועיין תפא"י זבחים (פי"ג) וגם הגאון מהרש"ק ז"ל בסי' נ"ז כתבו פן מסברא דנפשי' ואס"ד דמב"מ א"ח משום דבטל לחבירו הרי הוי זה פנוגע ממש ומאי בקו' דבעי נגיעה אע"כ דס"ל שאין זה מטעם ב"טול.

ויש להאריך עוד, אבל אין הזמן גורם וכבר נמשכתי להאריך יותר ממה שחשבתני בתחלה: והנני בזה ידידו דו"ש בברכת התורה. סימן קד ב"ה י' אדר תרצ"ט.

שוכט"ס להאברך הנגיד החרף ירו"ש תלמידי מוה"ר יחזקאל פינטער נ"י בק' קארטשין: א) ע"ד ח"ת ביומא (י"ד) מתני' דלא כר"ע, שהעיר לי השואל לפי"ד התוס' פסחים (ס"ט) בהא דגורו בהזאה נשא יעבירנו ונהרי נושא מ"ח טמא ויחזור ויטמא את המים ומ"ש הצ"ח דלא נטמא הנושא המים משום שהוא לצורך הזאה וא"כ שפיר אתי

גם כר"ע נאי דניחוש שְמא טהור הרי אז הוי ההזאה שלא לצורך ונטמא הנושא ומטמא למים ומים שְנפסלו אין מטמאין את האדם שהיא הערה יפה.

וכתבת לנישב ע"פ המל"מ פי"ט מאה"ט דכל שתקנו חכמים להזות עי"ז מקרי לצורך הזאה, והכ"נ דמזין על כ"ג משום ספק. יפה כתבת וכוונת למה שכתבתי במועדו לנישב כן ע"ד הפשוט מלבד שכתבתי עוד דרך פלפול] והוספתי דכש"כ היא בְדא ששהזאה מחמת ספק וכשו"ת שו"מ מהדו"ג ח"ב סי' קס"ה, ובתוס' חולין (פ"ד) בב' התי' אי משום ספק מקרי לצורך לגבי מתוך שהותרה, ובירושלמי יומא (פ"ד ה"ג) שאני אומר משהקטיר גשפה הדם ועובר משום הכנסה יתירה דמשום ספק הוי שלא לצורך ויש לחלק: ובמק"א כתבתי בדברי המל"מ לחלק דאפי' אי גם משום דרבנן צריף הזאה וכדמצינו בכלים הנמצאים דרבנן דלשי' הר"מ מטבילין עם הזאה כמו שיבואר מ"מ היכי דגוף הטומאה דרבנן א"צ הזאה: (ב) ואמרת בישוב קו' התוס' חגיגה (כ"א) בהא דפסחים (ע) ספין שנמצא בי"ד שוחט בה מיד דמסתמא הטבילוה בפעלים מאתמול שיהא ראוי היום לשחיטתהפסח, והק' דאמאי לא חיישינן שְמא נטמא בול"ה דרבנן שא"צ הע"ש וע"כ לא הטבילוה עדיין, ונ"ל בהקדמ דברי הר"מ פי"ג מאה"ט שכתב בהא דבי"ג שונה ומטביל היינו דצריף הזאה וטבילה והראב"ד הק' עליו דמנ"ל דחיישינן לטו"מ דמסתברא דחיישינן רק לטו"ש, ונראה דהר"מ הוציא זה מסוגיית הגמ' זו דלכא' לפי שי' המהרש"א שכת' (קי"א) דכמו דאמרי' באדם טבילה בזמנה מצוה ה"ה בטבילת פלים גמי בזמנה מצוה אמאי קופיץ שונה ומטביל ופירש"י משום דיש לו שהות לטובלו ולא טביל לה מאתמול, אמאי לא נאמר דבנדאי טביל לה מאתמול בזמן היותר מוקדם משום דטבילה בזמנה מצוה, ואין לומר דבאמת עיקר החשש אינו שְמא לא טביל לה מטומאה קדומה רק דהחשש שְמא היום נטמא, דז"א דבגמ' מפרש הטעם דלא טביל לה מטומאה קדומה דקאמר בסמוך שם ל"צ דנשיא גוסס בי"ג עיי"ש בפירש"י, ועוד דבחשש פלים הנמצאים יותר יש לתלות דנטמא בימים הקודמים דאזלינן בתר רוב ימים וכמו בנגע בא' בליקה אם לא ראוהו חי מבוערב טמא שכתב הח"צ סי' ג' משום דאיכא למתלי בזמן מרובה תלינן טפי שנעשה במשך זמן רב משא"כ בראוהו חי אמרי' דהשתא מת ועיין גדה (נ"ז) אם רוב ימי' כו' והכ"נ בספין שנמצא נתלה ברוב ימים שננטמא מכבר וטביל לה משום דטבילה בזמנה מצוה פדברי המהרש"א הג"ל, ולפי"ד הר"מ הג"ל דהי' צריף הזאה דחיישינן לטו"מ מתורץ היטב דאז לא אמרי' טבילה בזמנה מצוה כמו"ש בגבו"א יומא (ח) דטבילה בזמנה מצוה היא רק כשאינו מחוסר אלא טבילה והיא המעפכת הטהרה אבל היכי דאיכא ד"א המעפכ פגון היכי שצריף הזאה קודם הטבילה אין פאן מצוה להזות ולטבול דאז טבילה בזמנה לאו מצוה, וא"כ מסתייע מזה שי' הר"מ דצריף הזאה מפת קו' הג"ל דהרי פסק דטבילה בזמנה מצוה כמו"ש בב"י או"ח סי' תקכ"ד וא"כ עכצ"ל דחיישינן לטו"מ וצריף הזאה ואז ליכא משום טבילה בזמנה מצוה וזו הערה יקרה: ומעתה מתורץ קו' התוס' דניחוש לול"ה דרבנן, דהא היכי דגוף הטומאה דרבנן אפי' בטו"מ א"צ הזאה כמו שביארתי למעלה ושוב הוי הטבילה בזמנה מצוה וא"כ נדאי טביל לה מאתמול כקו' הג"ל ודוק היטב, יותר אין להצריף פעת: והגני דו"ש בברכה.

סימן קה. ב"ה טו"ב טבת תרצ"ז.

כבוד ב"א הגדול בתורה החרף ובקי כ' ישראל יוסף וינידענפּעלד נ"י בק"ק טשעבין:
ערבו לי דברי תורתך נחמדים להשפיל במעילה (י"ב) מתני' חלב המוקדשין לא נהנין
ולא מועלין כו' העיר אביה הגאון שליט"א למה שפּתבו בטעם דחלב שרי ולא אסרינו
משום דם נעפר ונעשה חלב בגמ' בכורות (ו') שהוא משום שנסתנה, ולפי המבואר
בפירש"י ע"ז מ"ו דבאסה"נ ל"מ שינוי ובתוס' מעילה (י"ב) ד"ה המקיז דלקף המקיז
דם לבהמת קדשים מועלים בו משום דקרא דלקפר ל"ק רק לאחר שחיטה שראוי לכפרה
אבל מחיים מועלין וא"כ דקיי"ל דם נעפר ונעשה חלב נהי דלאיסור דם מהני שינוי אבל
לענון אסה"נ דהקדש לא מהני שינוי מה"ת ואמאי אין מועלין עכ"ק.

והערת ליישוב ע"פ ירושלמי (פ"ג דמע"ש ה"ו) ר' ירמל' בעי קומי ר"ז בהמה טמאה מהו
שתטעון העמדה והערכה כו' אר"י מתניתא אמרה פן חמורה מועלין בה ובחלבה וחלב
לאו כמותה היא וכל שאין לו פדיון אין מועלין בו ומסקנת הירושלמי פן דלקף בחמורה
מועלין בחלבה משום דבהמה טמאה א"צ הוה"ע דאל"כ הו"ל שאין מועלין פינו דהחלב
א"א לקיים בה הוה"ע והו"ל כמותה שאין לה פדיון והוא פתוס' בכורות (כ"ו) וחולין
(קל"ה) דלא מהני העמדת הבהמה להצמר ומתוך קו' הנ"ל דבחלב המוקדשין לקף אין
מועלין בחלב פינו דבהמה טהורה צריכה הוה"ע הוי החלב כמותה ונהי ביאור כל המשנה
דמעילה (י"ב) שם חלב המוקדשין לא נהנין ולא מועלין והוא מטעם האמור פינו
דהבהמה צריכה הוה"ע הו"ל החלב כמותה, בד"א בקמ"ז אבל בקבה"ב הקדיש תרנגולת
מועלין בה ובביצתה שהוא ע"פ תוס' תמורה (ל"ג) נזיר (כ"ו) ומנחות (ק') דהקדיש
תרנגולת יש לה פדיון אע"ג דאמרי' שאין לעופות פדיון, חמורה מועלין בה ובחלבה
ומטעם דבהמה טמאה א"צ הוה"ע פדאמר בירושלמי זתו"ד היקרים.

ואמנם חסרת לבאר בדקדוק מציעתא דמתני' הנ"ל הא דתרנגולת מועלין בה ובביצתה
דמה בכף שיש לה פדיון מ"מ לתנא דבי לוי בתמורה (ל"ג) דאמר הפל הי' בכלל הוה"ע
אפי' בע"מ מעיקרו ואפי' עוף ובתוס' מנחות (כ') במתני' דהעופות אין להן פדיון פתבו
דדוקא בשקדם הקדישן למומן אבל קדם מומן להקדישן יש להן פדיון וכדתני לוי אפי'
חי אפי' עוף"כ הכ"נ במתני' דמעילה הנ"ל למה מועלין בביצתה תהוי הביצה כמותה
פינו דהתרנגולת צריכה הוה"ע ולא מהני העמדתה להביצה.

ויהי' ההכרח לומר דלא אתי מתני' כתנא דבי לוי רק פתכמים וכן מה דאמרי' דבהמה
טמאה א"צ הוה"ע לשי' הירושלמי בנדאי אתי רק לתכמים דבע"מ מעיקרו א"צ הוה"ע,
אבל א"כ נראה דחסק לפרש מתני' דמעילה (כ"א) אליבא דחד תנא דהרי לתנא דבי לוי
קשיא מתני'.

ובכלל הדברים ראיתי באו"ש ה' מעילה ששהביא לירושלמי דמע"ש דחלב הוי כמותה
והקשה לפי"ז פנ"ל דא"כ למה בתרנגולת מועלין בה ובביצתה, עיי"ש מה שהאריך בזה:
ויתכן אולי ליישב דמה שפּתבו התוס' דלא מהני העמדת הבהמה להצמר הרי תלי' בזה
משום דלא בטל הצמר להבהמה ול"ה פגופה דמה"ט פתבו התוס' בכורות (כ"ו) דבקדשי
מזבח שיש עליהם קדוה"ג בטל הצמר אגב הבהמה אפי' אותו שנתלש ובר העמדה
והערכה חשיב ולא דמי לקבה"ב לפי"ז י"ל דאפי' בקבה"ב יש חילוק בין גיזת הצמר
דלא בטל להבהמה ובין ביצת תרנגולת דיותר הוי פגופה כה"ג דאמר בתמורה (ל"א)

דמודים חכמים לר"א באפרוח ביצת טרפה שאסור דעד כאן לא פליגי עלי דר"א אלא בולד בהמה דמאוירא קא רביא אבל ביצת טרפה מגופה דתרנגולתא קא רביא ופירש"י ולד אינו אדוק בגופה ומעצמו הוא נוצר וגדל אבל ביצה מעורה היא באשכול ולפי"ז י"ל דגם צמר ושער אע"ג שמחנפרין בעור מ"מ ל"ה בגופה כמו ביצה המעורה באשכול ועיין נזיר (ל"ט) דאיבעי להו האי מזיא מלתחת רבי או מלעיל, ובמק"א פתבתי בקו' השעה"מ ה' ערכין מה דבחולין (קל"ה) אמרי' דגיזה מכחשה ואילו בתמורה (י"א) אמר עבודה מכחשה גיזה לא מכחשה וכתב שהוא מהסוגיות הסותרות ולהנ"ל י"ל דתלמי' באיבעי דש"ס נזיר הנ"ל דאי מתחת רביא ויוגך בנדאי מכחשה, וממילא הכ"נ לענין זה יש לחלק דצמר ושער שמחנפרין רק בעור ואי מלעיל קא רביא ולא מכחשה לגוף לא בטל הצמר להבהמה ע"כ לא מהני העמדת הבהמה לצמר משא"כ בתרנגולת וביצתה דמגופה דתרנגולתא קא רביא אפי' בקבה"ב היא בטילה לגוף התרנגולת ומהני הוה"ע וכה"ג דמחלק ג"כ הש"ס מעילה (י"ב) בין דם לחלב דשאני דם דלא מתקיימת בלא דם כו' והכ"נ לגבי ביצה שייך לומר דלא מתקיימא בלא ביצה פלומר קיום המין של התרנגולת ודוק: מה שפתבת ב'שוב קו' התוס' מעילה (י"ב) דאמאי בחלב המוקדשין אין מועלין ה' אשפחן דאסור בפסה"מ ק' דדרשינן תנבח ולא גיזה ב'שך ולא חלב.

ולהנ"ל שאני במוקדשין תמימים שאינן בר פדיון הוי החלב כמתה ע"פ דברי הירושלמי דמע"ש הנ"ל כיון שאין החלב ראוי לפדות לעצמה דצריכה הוה"ע מקדושת הבהמה משא"כ פה"מ ק' דנפדין ומהני העמדה להחלב פתוס' בכורות (כו') הנ"ל דבקדוה"ג בטל הצמר להבהמה עכ"ד, וכתבת ג"כ דנמצא לפי"ז דחלב פסה"מ ק' שאסור מה"ת הוא רק קודם פדיון דאז ראוי' להוה"ע משא"כ אחר פדיון חלב פסה"מ ק' אסור רק דרבנן.

ולא אבין פלל הרי מה דאמרי' דחלב פסה"מ ק' אסור הוא מקרא דתנבח ולא גיזה בשך ולא חלב דאיירי רק אחר פדיון דקודם פדיון הרי אפי' הבשך אסור: ואמנם בעיקר הקו' הנ"ל דאמאי בחלב המוקדשין אין מועלין איך יפקע המעילה שמתחלה קודם שהי' הדם נעפר ונעשה חלב דמועלין בדם שאינו לכפרה, נראה פשוט דלק"מ דמפורש פתבו התוס' מעילה (י"ב) ד"ה בד"א הטעם שאין מועלין בחלב משום שלא הי' דעתו להקדיש דבר שאין ראוי למזבח א"כ אין טעם היתר החלב ע"י שנשתנה רק משום שלא הי' דעתו להקדיש החלב ונהרי במתני' דלקמן (י"ג) בולד המוקדשין לא ייגך מן המוקדשין ואחרים מתנדבין פו ומתנין שהחלב יתא חולין א"כ לכך בכל חלב המוקדשין אמרי' שאין מועלין משום שלא הי' דעתו להקדיש עוד איכא טעמא בהא דחלב המוקדשים משום דאין מועלין בגידולין כמבואר בגמ' דתמורה (ל"א) במתני' דמועלין בגידוליהו לאתויי מאי אר"פ לאתויי חלב המוקדשין לא נהנין ולא מועלין בד"א בקדשי מזבח ובתוס' שם דאפי' דם חשיב גידולין וה"ק אפי' למ"ד מועלין בגידולין ה"מ דם דחזי למזבח אבל גידולין דחלב לא עיי"ש.

וא"כ מפורש דאין הטעם משום שנשתנה, חוץ לזה אפי' אי איתנין עלה דאין מועלין בחלב המוקדשין מטעם שנשתנה מדם לחלב לא קשה מרש"י ע"ז (מ"ו) הנ"ל, דכבר הקשה במג"א סי' רט"ז על הר' יונה דס"ל בנבילה שנתהפכה לדבש שמוטר מטעם דנשתנה לדבר המותר ונהרי בבכורות (ו') אמרי' דחלב חידוש הוא דאתי מדם ורחמנא

שָׁרְיָא וְלֵהֲרִי מֵאֵי חִידוּשׁ הוּא הָרִי גִשְׁתָּנָה לְדָבָר הַמְּוֹתֵר וְתִי בַחֲיֵי סִי תַסִּיז דְּבַעֲיָנָא דְּוֹקָא גִשְׁתָּנָה לְדָבָר הַמְּוֹתֵר שְׂפָכְרָה הַתִּירָה תוֹרָה כְּמוֹ דְּבִשׁ וְעֵינָא מִקוּ"ח שְׂמֵ בְּזָה, וְלִפְיֵיז קָא תִינַח לְגַבֵּי הַיִּתֵר אֲכִילָה דְּחֻלְבָּ לִוְלָא דְּגִלִי לָן קָרָא דְּחֻלְבָּ שְׂרְיָא מִשָּׂא"כ לְגַבֵּי אֵי מְעִילָה דִּינְדַעֲיָנָא דְּכָל שְׂאֵינֵו רָאוּי לְמִזְבַּח אֵין בּוּ מְעִילָה מְמִילָא שְׂפִיר אֵתִי מַה דְּאֵין מוֹעֲלִין בְּחֻלְבָּ אַע"ג דְּמַעֲיָקְרָא הִי דָּם שְׂלִפְנֵי פִפְרָה שְׂמוֹעֲלִין בּוּ מ"מ הָרִי נְתִיפָה לְדָבָר הַמְּוֹתֵר שְׂפָכְרָה הַתִּירָה תוֹרָה מִיַּדִּי דְּחֻלְבָּ וְכָל דְּבָר שְׂאֵינֵו רָאוּי לְמִזְבַּח וְחֻלְבָּ בְּכָלֵל וְאַע"ג דְּלָא מְהַי שְׂיָנוּי בַּאֲסֵה"נ מ"מ נְתִיפָה לְדָבָר הַמְּוֹתֵר שְׂאֵינֵו וְדוּק: וְע"פ פִּירִשׁ"י דַע"ז (מ"ו) הַנְּ"ל יֵשׁ לְיִישָׁב קוּ" שׁו"ת הָרִי"ם יו"ד סִי ז' בְּהָא דָּדָם שְׂבִשְׁלוּ מוֹתֵר מַה"ת וְהִטְעַם גִּרְאָה מִשׁוּם דְּבִבְיָשׁוּל חֲשִׁיב גִּשְׁתָּנָה וְכְמוֹ יִזוּ וְשָׂמֵן מְבוֹשָׁל דְּפָסוּל לְנִסְכִּים מַה"ט שְׂנִשְׁתָּנָה מְבִרְיָאָתוּ וְקָשָׁה מִש"ס דַע"ז (כ"ט) בְּהָא דִּי"נ מְבוֹשָׁל אָסוּר וּפְרִיף פְּשִׁיטָא מִשׁוּם דְּאִיבְשָׁל פְּקַע לִי אִסוּר, וּמֵאֵי פְּשִׁיטוֹת אֵיכָא וְהָרִי גִשְׁתָּנָה בְּבִישׁוּל עַכ"ק, אָבָל לְפִירִשׁ"י דַע"ז הַנְּ"ל מְתוֹרֵץ דְּשָׂאֵינֵו בִּי"נ דְּהָיִי אֲסֵה"נ לָא מְהַי שְׂיָנוּי: וּבְנֵי הָרִב מו"ה אֲבָרְהָם נ"י הַעֲמִידָנִי דַא"כ בְּסִתָּם יֵינָם דְּקִי"ל שְׂמוֹתֵר בְּהִנְאָה נִמְצָא שְׂיֵשׁ לוֹ תִקְנָה לְהַתִּירוֹ ע"י בִּישׁוּל שְׂהוּא חִידוּשׁ שְׂלָא מְצִינֵו וְאֲדַרְבָּה מְפֹרֵשׁ בְּרַמ"א יו"ד סִי קַכ"ב סַע"י כ"ד בִּי"ש שְׂעוֹשִׁין מִי"נ אַע"פ שְׂאֵינֵו רַק זִיעָה הָרִי הוּא פְּאִסוּר עֲצָמוּ, וּבְאַמְנָה דְּבָר גְּדוּל הָעִיר וְרֵאִיתִי כְּבָר בַּס' מִצַּפ"א ח"ב סִי ע"ה שְׂפָתָב בְּאַמְתָּ לְחַדֵּשׁ כֵּן דְּבִסִּתָּם יֵינָם כָּל שְׂנַעֲשִׂיָה חוֹמָץ אוּ מְבוֹשָׁל פְּקַע אִסוּרָא אָבָל הַדְּבָר מוֹזֵר, וּבַס' אֲמוֹנַת חֲכָמִים בְּתִשׁוּ' שְׂבִסוּף הַס' לְאַסוּר בְּזָה, רַק אִפִּי נִקְבֵּל זֶה שְׂיֵהֵי הַיִּתֵר לְסִתָּם יֵינָם ע"י בִּישׁוּל מ"מ אֵין לוֹ תִקְנָה לְכַתְחֵלָה בְּזָה, דְּהָרִי אֵין מְבִטְלִין אֵי לְכַתְחֵלָה וְאַפִּי בְּדַרְבְּנֵו, וְאַפִּי בְּדִיעֵבַד י"ל דְּהָרִי בַע"ז (ז) אָמַר מַה מִּים שְׂלָא גִשְׁתָּנֵו מְבִרְיָתָן ע"י הָאוּר הָרִי דְּבִישׁוּל ל"ח שְׂיָנוּי וְע"י ח"ס חוֹלִין (ק"ה) שְׂהַק' מְכָאן אִפִּירִשׁ"י שְׂמֵ ד"ה סוּלְדָת מ"ש דְּמִים סוּלְדוֹת גִּשְׁתָּנֵו מִתוֹרַת מִים וְדוּק: דוּדָה דוּש"ה.

סִימָן קו. כְּבוֹד יַדְנ"פ הָרִב הַגָּאוֹן הַמְּפֹרֵסֵם הַחוּ"ב מו"ח שְׂמַעֲיָ שְׂטִינְבְּעָרָג נ"י אַב"ד פְּרַעֲמִישְׁלָאן: א) הַתְּעַנְגָתִי עִם הָעֲרוֹתֵי לַס' כּוֹכָב מִיַּעֲקֹב יְקָרִים וְנִחְמָדִים, וְע"ד מ"ש בְּכוֹכָב סִי ר' הָעֲרָה נִפְלְאָה דְּאַמֵּי קְדוּשִׁים אִמְקַב"ט לְמֵאֵי דְּאָמַר בְּזִבְחִים (כ"ו) דְּלִמָּא מִשׁוּם שְׂמִנּוּנֵי הָרִי דְּנִתְעָרַב שְׂמִנּוּנֵי בְּדָם שְׂחִיטָה וְתִי דַא"כ לָא הִנְכָשֵׁר וְחַה"ק דְּרַבְּנֵו, הָעִיר כ"ג מִתּוֹס' חוֹלִין (ל"ו) דַּחַה"ק ל"מ רַק בְּדָבָר עֵב וְגוֹשׁ, הַנְּהַהֲפִנֵי בְּפִסְחִים (י"ט) כְּתַב ע"ד הַתּוֹס' הַנְּ"ל שְׂדַבְּרִיָּהֵם דְּחוּקִים וּמְכַש"כ לְמֵאֵי דְּמְצִינֵו בְּמִנְחוֹת (ק"ב) אֲלִיכָא דַר"ש דְּאַפִּי מַה דְּהָיִי עֲפָרָא בְּעֵלְמָא מְהַי חַה"ק א"כ כַּש"כ מְשָׁקִין עֵי"ש: ב) כ"ג הִבִּיא מ"ש הָרֵאֵשׁ יוֹסֵף חוֹלִין (ל"ה) דְּלִמָּ"ד טוֹמָאָת מְשָׁקִין דְּרַבְּנֵו לַמ"ל קָרָא בְּדָם שָׂא"ח עָלִיו מִשׁוּם טוֹה"ג לְהַש"ס זְבָחִים (מ"ו) כָּל הֵיכִי דְּלָא קָרִינֵו וְהַבְּשָׂר אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל טָמֵא לָא קָרִינֵו בּוּ וְטוֹמָאָתוּ עָלִיו וְתִי דִי"ל בְּדָם שְׂנִקְרֵשׁ כְּמוֹ שְׂהַר"מ פ"א מְטו"א דְּהָיִי אֲנִקְל אִם חִישָׁב עָלִיו לְאַכִּילָה, וְהָא דְּפְרִיף בְּפִסְחִים (ט"ז) דָּם שְׂנִטְמָא וְזָרְקוּ בְּשׁוּגַג הַנּוֹרְצָה אֲלִמָּא דָּם מְקַב"ט וְלָא מְשַׁנֵּי בְּנִקְרֵשׁ, י"ל דָּם שְׂנִקְרֵשׁ א"ר עוֹד לְהַזָּאָה וְעוֹד דְּבִקְדוּשִׁים לָא שְׂיָיִד חִישָׁב לְאַכִּילָה, ע"ז הָעִיר כ"ג דַא"כ נִסְתֵר תִּי הַנְּ"ל דַּצ"ק לְמַעַט דָּם מְטוֹה"ג בְּנִקְרֵשׁ וְחִישָׁב עָלִיו לְאַכִּילָה, לַעַנ"ד יִתְכֵן דְּמַה דְּבִקְדוּשִׁים ל"ש חִישָׁב לְאַכִּילָה הוּא כַה"ג דַּב"ק (ס"ו) עוֹרוֹת שְׂלָ גִזְלוֹן אֵין מְחַשְׁבָּה מְטָמְאָתוּ וּבְתוֹס' ד"ה דְּגִזְלוֹ מְשָׁכָב דְּחִבְרִי שְׂאֵין חִסֵר רַק מְחַשְׁבָּה מְמַעַט קָרָא מְשָׁכָבוּ וְלָא גִזְלוּ, וְהַכ"נ בְּקְדוּשִׁים שְׂאֵין לָהֶם בְּעֵלִים ל"מ

מחשבה דידהו ועקצה"ח סי' ת"י דל"מ הכשר בקדשים מה"ט והכ"נ מחשבת אנכל הוי
כדון הכשר טומאה, ובגמ' חולין (ק"ח) הכשר תחלת טומאה וא"א דשא"ש, ולפי"ז
הא תינח לגבי דם שנטמא וזרקו יפה כתב הרא"י דל"מ מחשבה שיקב"ט משא"כ בהא
דממעט קדשים מטוה"ג דהשתא לא איירי שיקבל הכשר טומאה, רק דבעינו דקרינו בי
והכשר אשר יגע אע"ג דחסר מחשבה דל"מ בקדשים מ"מ פינו שפיר דהחפון רק משום
המחשבה קרינו בי שפיר והכשר אשר יגע כה"ג שכ' תוס' חולין (נ"ה) דהיכי דלא בעי
תיקון ואין מחוסר אלא יחוד לא אמרי' פינו שטיהר שעה א' שוב לא יקב"ט, ובזבחים
(צ"ד) הא נמי ראוי דא"ב חשיב עלי', ואע"ג דהכא ל"מ מחשבה, מ"מ אין זה מחפון
בגופו רק משום שאינו שלו וכעין דהתו"ס סופה (ל"ב) דאין לחשבו דחוי מחמת שאינו
שלו, תדע דאל"כ יש לעורר היאך משפחת טוה"ג בק"ק להקצה"ח סי' ת"י דל"מ הכשר
בק"ק א"כ לא קרינו בי והכשר אע"כ פינו דהחפון דל"מ הכשר ומחשבה רק משום
שאינו שלו ודוק: ג) ובק"ק האחרונים שהביא בכוכב בהא דמקשה בריש חולין דהדר
ספין ומטמא לכשר ונהרי פאן תיקור קו' התוס' דמפרסת כחי דכספין ל"ש גזירה דשטמא
יגע אחר פרפוס, נ"ל פעת בהקדם קו' הצל"ח לשי' הר"מ דדם קדשים אמקב"ט אפי'
מדרבנן א"כ הדק"ו הש"ס פסחים (ט"ז) ת"ש על מה הציץ מרצה על הדם שנטמא
דמשני מדרבנן ונ"ל דלכא"ו איך משכח"ל שהדם לא יקב"ט להתוס' פסחים (י"ז) ד"ה
אבל דם דדם שנטמא הו"ל נשפך פמים ומקב"ט וכן העיר בשו"ת אנ"ז או"ח סי' כ"ב
דנאמר באים פאחד ויפסל ויטמא, ואני הוספתי דכה"ג הק' בתוס' ב"ק (ע"ז) ד"ה פרה
בהא דמנחות (ק"ב) לגבי גוטר ופרה דנימא דבתחלת הגניעה כבר נפסלה הפרה ובסוף
גניעה מטמאה טו"א דאז כבר אין עומדת לישורף עכ"ל והכ"נ בתחלת הגניעה נפסל הדם
ובסוף גניעה שוב נשפך פמים, אף י"ל עפ"ד הצל"ח שם דבדם שנטמא פינו דהציץ
מרצה שפיר מקרי אין נשפך פמים, ולפי"ז מתורץ קו' הצל"ח הנ"ל לשי' הר"מ מהא
דעל מה הציץ מרצה, ולהנ"ל באמת צריך לבא לנה דהציץ מרצה על הדם אף שהדם
אמקב"ט מ"מ לולא שהציץ מרצה ממילא הי' הדם מקב"ט דהא נשפך פמים: והנה
בירושלמי פסחים פ' כ"צ ה"ז מתניתא כשנטמא משירד לאויר פלי אבל אם נטמא עד
שהוא למעלה נעשה כמקבל מים, שהוא חידוש דאין הציץ מרצה רק אחר שנתקבל
בכלי, יוצא לנו מלתא חדתא דמה שאין קדשים מקב"ט הוא רק אחר שנתקבל בכלי,
משא"כ קודם קבלה דל"מ ריצוי ציץ א"כ נפסל ונטמא ועוד פינו דאמר בירו' דנעשה
כמקבל מים ממילא מקב"ט פמים, ולפי"ז מתורץ קו' האחרונים הנ"ל דשפיר מקשה
הש"ס דהדר ספין ומטמא לכשר, משום דהכא שהספין טמא הרי מטמא להדם עוד בשעת
שחיטה קודם שנתקבל בכלי ומטמא הדם לכשר דוק והבן: סימן קז.

להרב הה"ג חו"ב מו"ה אברהם צבי רומעלט נ"י ראבד"ק וואדאוויץ: א) בדברי פירש"י
ביצה (י"ג) ד"ה קנסא דמע"ר שהקדימו בשבלין עובר בלאו שהק' בהגהות כוכב מיצקב
לירושלמי תרומות (פ"ג) דאיבעני' לי' מע"ר שהקדימו בשבלין עובר או אינו עובר אלא
על הסדר, הנראה ליישב דהרי סברת איבעני' הירו' דבהקדים בשבלין פינו דפטור מת"ג
אם הוי עי"ז פהפריש אח"כ ת"ג נמצא שהקדים מע"ר לתרומה או אפשר שאינו עובר
פיון שלא איחר את המוקדם רק שלא הפרישו כלל פ"ה הפנ"מ, ולכא"ו הרי באמת בע"ב
מחויב להפריש אח"כ ת"ג ומה שפוטור מת"ג בהקדימו בשבלין הוא רק שהלוי פטור

מלתת ת"ג מן מעשר שְׁלוֹ, רק דמשום זה פְּשִׁיטָא להִירו' דְּאִין עוֹבֵר מְשׁוּם מְקַדִּים פִּינּוּ דְּאִפְתִּי לֹא הִגִּיעַ זְמַן חִיּוּב ת"ג קוֹדֵם מִירוּחַ וּמִיבְעָי לִי רַק אִם עוֹבֵר ע"ז מַה שְּׁפוֹטֵר אֵת הַלְוִי מִת"ג אַע"פ שְׁפָכֵר הִגִּיעַ חִיּוּבוֹ עִי"ז עֲצָמוּ שְׁהַקְדִּים הַמְעַשֵּׂר בְּשַׁבְּלִין דְּשָׂמוּ טוֹבְלוֹ לַמְעַשֵּׂר וְה"ה לַת"ג כְּמוֹ שְׁחָקֵר בְּזֶה הַמַּל"מ פ"ג מַה' תְּרוּמוֹת וּבְרִיט"א ה' חֲלָה פְּשִׁיטָא לִי פֶן בְּשִׂי הִירוּשְׁלָמִי עֲצָמוּ דְּטוֹבְלוֹ לַת"ג, וּלְפִי"ז מְתוֹרֵץ קו' כ"ג אַאמו"ר זצ"ל דְּהִירוּשְׁלָמִי לְשִׁיטָתוֹ בְּסוֹפ"ק דְּתְרוּמוֹת דְּשָׂמוּ טוֹבְלוֹ הֵנִי רַק דְּרַבְּנֵן דְּקֶאָמֵר שְׂאִין לוֹקִין עַל טְבִילוֹ דְּבֵר תוֹרָה א"כ גַּם הַמְעַשֵּׂר בְּיַד הַלְוִי עֲדִינָן לֹא הִגִּיעַ זְמַן חִיּוּבוֹ בְּשַׁבְּלִין לְהַפְרֶשֶׁת ת"ג מַה"ת לְכַף אַע"ג דְּמַהֲנֵי הַפְרֶשֶׁת תְּרוּמָה גַּם קוֹדֵם מִירוּחַ, מ"מ פִּינּוּ שְׂלֵא הִגִּיעַ זְמַן חִיּוּבוֹ מַה"ת אֶפְשֵׁר דְּאִינוּ עוֹבֵר, וּכְמוֹ דְּפְשִׁיטָא לְהִירו' הַנֶּ"ל דַּע"י שְׁיַפְרִישׁ בַּעֲה"ב אַח"כ תְּרוּמָה מִן הַגִּוּרָן לִיכָא מְשׁוּם מְקַדִּים מְעַשֵּׂר לְתְרוּמָה פִּינּוּ שְׂלֵא הִגִּיעַ זְמַן חִיּוּבוֹ בְּשַׁעֲהָ שְׁהַקְדִּים מְע"ר בְּשַׁבְּלִין, מִשָּׂא"כ רַש"י ז"ל לְשִׁיטָתוֹ בְּבִיצָה (י"ג) שֵׁם דְּשָׂמוּ טוֹבְלוֹ מַה"ת לַמְעַשֵּׂר וְה"ה לַת"ג שְׁפִירש"י שְׂאוּסָרוּ בְּאַכִּילַת אֲרָעִי וּבְמִיתָהּ פְּדִין טְבִיל עכ"ל וְעַמַּד בְּזֶה בְּרִיט"א לְכַף פְּשִׁיטָא לִי דְּמְקַדִּים מְעַשֵּׂר בְּשַׁבְּלִין עוֹבֵר בְּלֹא פִּינּוּ שְׁפָכֵר הִגִּיעַ אֲזַ זְמַן חִיּוּב ת"ג וּפּוֹטְרוֹ הֵנִי פְּאִיחֵר אֵת הַמְּקַדֵּם, דוּק וְהַבְּנוּ: מַה שְּׁהַעִיר בְּפִירש"י בִּיצָה (י"ג) דְּשָׂמוּ טוֹבְלוֹ מַה"ת שְׁהוּא נֶגֶד הִירוּשְׁלָמִי דְּהוּא רַק דְּרַבְּנֵן, דְּבִזָּה אֵתִי שְׁפִיר שִׁיטַת ב' הַתְּלֻמוֹדִים, דְּבִירוּשְׁלָמִי חֲלָה (פ"א) בְּהָא דְּמְע"ר שְׁהַקְדִּים בְּשַׁבְּלִים פְּטוּר מִת"ג מְסִיק דְּזֶה דְּנֻקָא בְּמִרְחָ אַחֵר הַפְּרֶשֶׁת מְע"ר וְאַח"כּ הַפְּרִישׁ תְּרוּמַת מְעַשֵּׂר שְׁגַם חִיּוּב ת"ג בָּא אֲזַ בְּב"א, אָבֵל אִם הַפְּרִישׁ תְּרוּמַת מְעַשֵּׂר וְאַח"כּ מְרַחוּ לֹא, וּבְרִיט"א הוֹכִיחַ מְפָסְחִים (ל"ג) דְּהַש"ס דִּילֵן לִית לִי חִילוּק הִירו' וְס"ל דְּאַפִּי הַפְּרִישׁ תְּרוּמַת מְעַשֵּׂר קוֹדֵם מִירוּחַ וְאִין תְּרוּמַת מְעַשֵּׂר וְת"ג בָּאִין פְּאַחַת מ"מ פְּטוּר מִת"ג, וְיִנְסַבֵּר לְהַנֶּ"ל דְּהִירו' לְשִׁיטָתוֹ דְּשָׂמוּ טוֹבְלוֹ הוּא רַק דְּרַבְּנֵן וְלֹא נְטִבֵל מַה"ת כ"א אַחֵר מִירוּחַ וְאֲזַ חִיּוּב תְּרוּמַת מְעַשֵּׂר וְחִיּוּב ת"ג בָּאִין פְּאַחַת ע"כ יֵשׁ לְחַלֵּק דְּדִנְקָא בְּכַה"ג פְּטוּר מִת"ג, אָבֵל שִׂי ש"ס דִּילֵן דְּשָׂמוּ טוֹבְלוֹ מַה"ת כְּפִירש"י וְמַה דְּשָׂמוּ טוֹבְלוֹ הוּא רַק לְתְרוּמַת מְעַשֵּׂר וְלֹא לַת"ג א"כ אִפִּי בְּלֹא תְּרַם קוֹדֵם מִירוּחַ לְעוֹלָם אִין בָּאִין פְּאַחַת שְׁנֵי הַתְּרוּמוֹת בְּחִיּוּבָן, דְּלְתְרוּמַת מְעַשֵּׂר שְׂמוּ טוֹבְלוֹ מַה"ת עוֹד קוֹדֵם מִירוּחַ וְחִיּוּב ת"ג לֹא בָּא עַד אַחֵר מִירוּחַ לְכַף ש"ס דִּילֵן לְס"ל לְחַלֵּק פְּהִירוּשְׁלָמִי עכ"ד נְכוּנִים, אָבֵל מ"ש לְדָבָר פְּשׁוּט דְּשָׂמוּ טוֹבְלוֹ רַק לְתְרוּמַת מְעַשֵּׂר וְלֹא לַת"ג לֹא אֵתִי שְׁפִיר לְהַמַּל"מ שְׁהַבְּאֵתִי וּבְכֶרֶט לְהִרִיט"א בְּשִׂי הִירוּשְׁלָמִי גּוֹפִי דְּטוֹבְלוֹ אִפִּי לַת"ג: ג) בְּהַמְשָׁךְ פְּלֹפּוֹל בְּתוּס' רִי"ד קִידוּשִׁין (פ"ב) הִבִּיא מִצִּל"ח פְּסָחִים בְּהַשְׁמָטוֹת פ"ק בְּכוֹנֵנַת תוּס' קִידוּשִׁין (נ"ו) דְּכִינּוּן שְׁהַאֲשָׁה נְהַגִּית ש"פ אַע"פ שְׁהוּא לֹא נִתֵּן ש"פ מְקוֹדֶשֶׁת, הִי לוֹ לְהִבִּיא מִפִּירש"י חוֹלִין (ד') בְּהָא דְּמְכָרוּ וּקִידֶשׁ בְּדַמִּיהוּן מְקוֹדֶשֶׁת אַע"ג דְּאִסוּר לְהַחֲלִיף מ"מ פִּינּוּ שְׁהִיא מוֹתֵרַת לִיְהִנּוֹת מְקוֹדֶשֶׁת וּבַמַּל"מ פ"ה מְאִישׁוֹת לְלַמּוּד מְזֶה דְּקִידֶשׁ בְּאִסוּרָה"נ וְהַאֲשָׁה חוֹלָה שִׁיב"ס מְקוֹדֶשֶׁת מַה"ט, וּבְכָר"ן קִידוּשִׁין (פ"ב) הִק' אִפִּירש"י חוֹלִין הַנֶּ"ל מִירו' דְּאָמֵר הֵתֵם בְּמְכָרוּ וּקִידֶשׁ בְּדַמִּיהוּן מְקוֹדֶשֶׁת רַק מְטַעֵם לְפִי שְׂאִין דְּמִיהוּן דְּמוֹתֵרִין גַּם לְמַחֲלִיף, וְיִתְכֵן דְּשִׂי רַש"י ז"ל נִלְמַד מִש"ס קִידוּשִׁין (ז) הִילָךְ מְנָה וְהַתְּקַדְּשִׁי לְפָלוּנִי מְקוֹדֶשֶׁת מִדִּין עֶבֶד פְּנַעֲנִי אַע"ג דְּלֹא מִיַּד חֶסֶר וְאִין לוֹמַר דֹּא"כ דְּאַפִּי אִם גַּם הַאֲשָׁה לֹא נְהַגִּית כְּמוֹ הֵתֵם בְּתֵן מְנָה לְפָלוּנִי דְּאָמֵר אַע"ג דְּלֹא מְטִי הַנָּאָה לִיְדָה, ז"א דְּהֵתֵם בְּאַמַּת הַאֲשָׁה נְהַגִּית בְּמַה שְּׁנִתֵּן עַל פִּי רַק דְּהַש"ס אָמֵר דְּלֹא מְטִי הַנָּאָה לִיְדָה מִמֶּשׁ, אָבֵל הִנֵּה שִׂי הִירוּשְׁלָמִי קִידוּשִׁין (פ"ב ה"א).

דבהילך מנה לא מדין עבד פנעני וכתן מנה לא מדין ערב רק דא"ר זעירא הבעל נעשה שלוחה של אשה לזכות לעני ולר' הילא העני זכה לאשה משל בעלה וחזר וזוכה לעצמו מה נפק מביניהון הי' התנגני חרש שאין שליחות לחרש ובשי"ק הביא מהריטב"א שהיא דלא פש"ס דילן רק דהוי מטי הנאה לידה וכן המקדש הוי ממון חסר מטעם שליחות, ולפי"ז מתורץ הירושלמי לשיטתו במקדש באסה"נ דלא מידי חסר הוכרח להטעם לפי שאין דמיהו (דוק: ד) בדברי התורי"ד הנ"ל שפתב בפט"ח אע"פ שהאשה יכולה לפדות בשה אע"פ כ"ז שלא פדאתו הוי אסה"נ ונמצא שלא נתן לה פלום וה"ה בהקדש אע"פ דהקדש שחללו על ש"פ מחולל כו' ותמה עלי' בריט"א פ"א אות ח' שהרי הש"ס מקשה פן בבכורות (י') אי ר"י תיקדש בהך דביני ביני ומשני פגון שאינו שנה אלא שקל, הרי דס"ל להש"ס דמקרי נתינה מה שיכולה לפדותו בשה, אף לפי"ז בהקדש למה אינה מקודשת הרי יכולה לפדות בש"פ, וי"ל דבאמת נמצא בשי' הש"ס דמשום דיכולה לפדות מקרי' עכשיו נתינה כה"ג דפסחים (מ"ו) דמשום הואיל א"ב מיתשל חשיב עכשיו שולו, אבל נ"ל דבר חדש דיש בזה חילוק בין אשה לאיש דבאשה לש"ל הואיל א"ב פריק, דהנה התוס' פסחים (מ"ו) פתבו דאינו עובר בהקדש בב"י מטעם הואיל א"ב פריק דהוי פהואיל א"ב קנה דל"א ובישע"י הסביר דלש"ל הואיל בכה"ג דיד פל אדם שנה שיכולים לפדותו, ואני הבאתי שסבבתו מפורשת בתוס' תמורה (ל"ב) דבקה"ב ל"ש טוה"נ דאין לבעלים עליהן יותר משאר אדם לפיכך אין בידו להתפיס עכ"ל, ואמנם כ"ג אאמור"ר זצ"ל בכוכב מיעקב לירושלמי מעשרות פ"א כתב ע"פ הירושלמי שם דהקדש ידי בעלים לא יצא מאחר שאומרים לו פדה אתה ראשון א"כ הרי יש לו זכות יותר.

והנה במתני' דערכין (כ"ז) אומר לו פתח אתה ראשון שהבעלים נותנים חנומש וכל אדם אין נותנים חנומש, ומעתה למאי דאמר בקידושין (כ"ד) ואלא בזווי דידה ומעשר דידה, איש א"ר ולא אשה ובתוס' שם דאשה אינה מוספת חנומש וכ"פ הר"מ פ"ה ממע"ש ה"ב וכן הוא בהקדש וכמו"ש במנ"ח מ' תע"ג דדייק הרמז"ל פ"ה מערכין ה"ג מ"ש ואם פדה המקדיש או אשתו או יורשו מוסיף חנומש והיינו דוקא אשתו בזווי דידה עיי"ש, ולפי"ז מתורץ קו' התור"ד לגבי הקדש אע"ג דיכולה לפדות בש"פ לא אמרי' לגבי האשה הואיל א"ב פריק לפי שהאשה אינה מוסיפה חנומש א"כ יד פל אדם שנה לפדות ואין לה תרון זכות בפדי' לא אמרי' הואיל א"ב פריק ודוק היטב: סימן קח שלום להחריף כ' יעקב סג"ל גאלדוואקסער נ"י מק' טשעבין: א) הערת במתני' דזבחים (ע"א) קדשים בקדשים מב"מ זה יקרב לשם מי שהוא פי' התוס' דהיינו סתמא פלשמן דמי וקשה מעירובין (ל"ז) וסבר ר' יוסי אין בריה ונתנו רי"א שתי נשים שלקחו קניניהו בשנותפות איזה שירצה פהו יקריב עולה ומאיזה שירצה יקריב חטאת והק' בתוס' הא סתמא פלשמה דמי וא"כ אפי' אין בריה אפשר להקריב בסתם ות' הפה"ר"ל מפראג בחי' שם דלא פשר סתמא רק באפשר להקריב לשמה אבל הקא דאין בריה א"א להקריב לשמה גם סתמא פסול ולפי"ז גם הקא במתני' בנתערב קדשים בקדשים דא"א להקריב לשמה אמאי פשר בסתמא למ"ד אין בריה, ועוד דבכה"ג שהי' הא"מ מבונר מתחלה לא אמרי' יש בריה כמו"ש התוס' תמורה (ל') וכמו דפרי' הש"ס הקא והא בעי סמיכה ולא אמרי' שאפשר לסמוך משום בריה וע"כ מה"ט עכ"ק והיא הערה נכונה: ב) והנראה לתרץ דידוע מה שדנו באחרונים דפסול של"ש אם הפסול משום של"ש או משום חסרון לשמה, וכתבו

שֵׁשׁ הַבְּדֵל בְּזֶה בֵּין כָּל הַקְּדָשִׁים דְּכָשָׁרִים אֲלֵא וְשֵׁלָא עָלוּ לְבַעֲלִים לְשֵׁם חוֹבָה דְּיִלְפִינוּ
מִדְּכ' מוֹצֵא שְׁפִתֵיהּ תִּשְׁמֹר אִם כְּמָה שְׁנִדְרֵת עֲשִׂיתָ יְהֵא נָדָר וְאִם לֹא תִהְיֵי נִדְבָה א"כ
גְּרַעוֹן שֵׁל"ש הוּא רַק מְשׁוּם מְחֻשְׁבָּת שְׁלֵא לְשִׁמָּה שְׁשִׁינָה מוֹצֵא שְׁפִתֵיו אֲבָל בְּחֻטָּאת
דְּפָסוּל שֵׁל"ש מִדְּכ' לֵד' חֻטָּאת הוּא כְּדָא מְרַבֵּחִים (ה'): וּפִירֵשׁ"י שְׁשִׁיחְטוּנוּ לְשֵׁם חֻטָּאת
דְּהוּא מְשֻׁמַּע בְּהוֹנְיָתוֹ כו' בְּזֶה הָוֵי הַפָּסוּל מְשׁוּם חֶסְרוֹן לְשִׁמּוֹ וְאֲפִי לְשִׁי רִשׁ"י וְ"ל
זְבָחִים (קט"ו) ד"ה ור"א דָּגַם בְּחֻטָּאת סְתָמָא כְּשֵׁר שְׁלֵא כְּשִׁי הִר"מ פ"ד מִפ"ק עכ"ז
הוּא רַק מְשׁוּם דְּסְתָמָא כְּלִשְׁמוֹ מְפֹרָשׁ דְּמִי וְלִיכָא חֶסְרוֹן לְשִׁמּוֹ כְּלָל, וּמַעֲתָה לְפִי"ז
מְתוּרָץ שְׁפִיר קו' דְּדַבְרֵי מְהֵרָ"ל מְפָרָאג וְ"ל יִתְכַנּוּ רַק לְגַבֵּי הָא דְּעִירוּבִין בְּב' נָשִׁים
שְׁלִקְחוּ קִנְיָהֶן בְּשׁוֹתְפוֹת דֵּא"א שְׁיִקְרִיב לְאִיזָה שְׁיִרְצָה חֻטָּאת בְּסְתָמָא דְּכִינוּן שֵׁא"א
לְהִקְרִיב לְשִׁמָּה שׁוֹב ל"ה סְתָמָא כְּמְפֹרָשׁ לְשִׁמָּה מְמִילָא פָּסוּל בְּחֻטָּאת מְשׁוּם חֶסְרוֹן
לְשִׁמָּה מִשֵּׁא"כ בְּמַתְנֵי דְּזְבָחִים לְגַבֵּי כָּל הַזְּבָחִים אִפִּי דְּבַכָּה"ג ל"ה סְתָמָא כְּלִשְׁמָה מ"מ
הָרִי לֹא חִיָּשֵׁב בְּפִירוּשׁ שֵׁל"ש וּבְכָל הַקְּדָשִׁים גְּרַעוֹן דְּשֵׁל"ש הוּא רַק מְשׁוּם מְחֻשְׁבָּת
שֵׁל"ש: ג) וּבִיּוֹתֵר נִכּוֹן נ"ל בְּיִשׁוּב קו' דְּנִרְאָה דְּבָר חֲדָשׁ דְּבְכָל הַזְּבָחִים שְׁנִדְבָחוּ שֵׁל"ש
דְּלֵא עָלוּ לְשֵׁם חוֹבָה הֵינּוּ רַק בְּחִיָּשֵׁב בְּפִי שֵׁל"ש אֲבָל בְּסְתָמָא אִפִּי בְּמִקּוּם שְׁנִדְבָחוּ דְּהָוֵי
כְּמוֹ מְפֹרָשׁ שֵׁל"ש מ"מ כְּשֵׁר וּמְרַצָּה שְׁהָרִי בְּזְבָחִים (ה') אָמַר בְּקִדְשִׁים שְׁנִדְבָחוּ שֵׁל"ש
יְכוּל מְרַצוֹ ת"ל מוֹצֵא שְׁפִתֵיהּ וְגו' וְא"כ כ"ז בְּחִיָּשֵׁב בְּפִי שֵׁל"ש שְׁשִׁינָה מוֹצֵא שְׁפִתֵיו
אֲבָל בְּסְתָמָא אִפִּי הִכִּי דְּהָוֵי כְּמְפֹרָשׁ שֵׁל"ש מ"מ הָרִי אִיהוּ לֹא פְלוּם עֶבֶד וְלֹא שִׁינָה
מוֹצֵא שְׁפִתֵיו בַּכָּה"ג וְדֵאִי כְּשֵׁר וּמְרַצָּה, וּמְצִאתִי בְּזֶה בְּק"א רִישׁ זְבָחִים שְׁהָעִיר כֵּן, וְא"כ
אֲתָא שְׁפִיר קו' בְּמַתְנֵי דְּזְבָחִים דְּשְׁפִיר יִקְרַב לְשֵׁם מִי שְׁהוּא סְתָמָא דְּאָף שְׁבַכָּה"ג הָוֵי
כְּמְפֹרָשׁ שֵׁל"ש מ"מ כְּשֵׁר וּמְרַצָּה: ד) וּמְכִינוּן דְּדָלֵת לִי חֶסֶף אֲשַׁכְּחָנָא מְרַגְּנִיתָא תוּתְלִי
בְּיִשׁוּב קו' הַתּוֹס' תְּמוּרָה (י"ט) בְּהָא דְּאָשֵׁם בְּן שְׁנָה וְהִבִּיאוּ בְּן שְׁתֵּים, בְּן שְׁתֵּים וְהִבִּיאוּ
בְּן שְׁנָה כְּשֵׁר וְלֹא עָלוּ לְבַעֲלִים לְשֵׁם חוֹבָה שְׁהִיא תְּמוּרָה מְמַנְחָוּת (מ"ז) דְּתַנִּי פָּסוּל וְתַעֲוֹבָר
צוּרְתָהּ וְיוֹצֵאָה לְבֵית הַשְּׁרִיפָה וְכַתְּבוּ הַתּוֹס' לְתַרְץ דְּהִכָּא מְיִירִי בְּשֵׁלֵא לְשִׁמּוֹ לְהִכִּי כְּשֵׁר
אֲבָל הִקְשׁוּ כִּינוּן דְּהִכָּא מְיִירִי בְּשֵׁל"ש מֵאִי אִירָא דְּלֹא עָלוּ לְבַעֲלִים לְשֵׁם חוֹבָה מְשׁוּם
דְּשִׁינָה בְּן שְׁנָה מִבְּן שְׁתֵּי שְׁנִים תִּפְזוּק לִי דְּלֹא עָלוּ מְשׁוּם דְּשֵׁל"ש הוּא וְהִנְיָחוּ הַתּוֹס' כָּאֵן
וּבְזְבָחִים (קט"ו) בְּקו': וְהִנְרָאָה לְפַעֲנָ"ד דְּבִאָמַת לְכָאוּ כְּמָה דְּחֻק מ"ש הַתּוֹס' לְאוּקְמִי
הָא דְּאָשֵׁם בְּן שְׁנָה כו' בְּשַׁחַט שֵׁל"ש דֵּא"כ עֵינְךָ חָסַר מִן הַסֶּפֶר וְהִי לֹא לְהַשְׁמִיעֵנוּ
זֹאת דְּמְיִירִי בַּכָּה"ג אֲבָל יוֹסֵפֶר שְׁאִין הַפְּנוּנָה דְּמְיִירִי בְּשַׁחַט בְּפִירוּשׁ שֵׁל"ש רַק דְּמְיִירִי
בְּשַׁחַט בְּסְתָמָא כְּדָרָךְ שְׁחִיטָת כָּל הַקְּדָשִׁים דְּאֲתַנוּ ב"ד דְּלֵא לִימָא לְשִׁמּוֹ כְּדָא מְרִישׁ
זְבָחִים אֲבָל בְּהֵאֵי גֻּנָא בְּאָשֵׁם בְּן שְׁנָה וְהִבִּיא בְּן שְׁתֵּים כו' כִּינוּן דָּאֵם שַׁחַט לְשִׁמּוֹ פָּסוּל
וְיִוצֵא לְבֵית הַשְּׁרִיפָה א"כ דֵּא"א לְשִׁמּוֹ שׁוֹב גַּם סְתָמָא הָוֵי כְּמְפֹרָשׁ שֵׁל"ש כְּחִידוּשׁוֹ שֶׁל
הַמְּהֵרָ"ל מְפָרָאג הַנְּ"ל זֶה שְׁכּוֹנוֹ הַתּוֹס' לֹא מְיִירִי בְּשַׁחַט שֵׁל"ש וְלִכְךָ אָמַר הִכָּא
דְּכְשֵׁר בְּן שְׁנָה וְהִבִּיא בְּן שְׁתֵּים וּמְמִילָא לְפִי"ז מְתוּרָץ הֵיטֵב קו' הַתּוֹס' הַנְּ"ל דְּתִפְזוּק לִי
שְׁלֵא עָלוּ לְשֵׁם חוֹבָה מְשׁוּם שֵׁל"ש, וְלִהַנְּ"ל גִּיחָא שְׁפִיר כִּינוּן דְּמְיִירִי הִכָּא רַק שְׁשַׁחַט
בְּסְתָמָא אָף דְּהָוֵי כְּמְפֹרָשׁ שֵׁל"ש דְּמַהֲנֵי לְהַכְשִׁיר הַשִּׁינוּי בְּן שְׁנָה מִבְּן שְׁתֵּים מ"מ מְשׁוּם
שֵׁל"ש הִי עוֹלָה לְשֵׁם חוֹבָה כִּינוּן דְּבְסְתָמָא לִיכָא מְשׁוּם קָרָא דְּמוֹצֵא שְׁפִתֵיהּ וְכְשֵׁר וּמְרַצָּה
וּמְיִוָּשֵׁב קו' הַתּוֹס' כְּמִין חוֹמֶר וְהִיא הָעֵרָה יְקָרָה בַּס"ד: ה) וְיֵשׁ לְהָעִיר לְפִי"ד הַמְּהֵרָ"ל
הַנְּ"ל בְּגַמ' דְּעִירוּבִין (ל"ז) שֶׁם דְּמִקְשָׁה לְר' יוֹסִי דַּס"ל א"ב מְמַתְנֵי דְּשְׁתֵּי נָשִׁים שְׁלִקְחוּ

קניניהו בעירוב וְהָרִי אפִּי אִי יֵשׁ בְּרִיחַ תִּיקָשִׁי לַמַּשׁ הַתּוֹסֵ' גִיטִין (כ"ד) ד"ה לְאִזּוֹ דְאָפִי לְמַ"ד י"ב מוֹדָה בְּגַט מְשׁוּם דְסִתְמָא לְאוֹ לְגִירוּשִׁין עוֹמְדָת מִשָּׂא"כ בְּזָבְחִים בְּסִתְמָא לְשִׁמּוֹן אָבֵל הַשְּׁתָא לְסִבְרַת הַמְהָרֵ"ל דְהִקָּא וְשִׁקְיָנִין בְּעִירוּב סִתְמָא ל"ה לְשִׁמָּה א"כ הַדָּר תִּיקָשִׁי אפִּי לְמַ"ד י"ב, אֲדָּה בְּלֵה"כ כְּפָר הַקָּשׁוּ עַל הַתּוֹסֵ' גִיטִין הַנְּ"ל וְעִינֵין שִׁי"ק בִּירוֹ' שָׁם מ"ש בְּזָה: ו) וְעַפ"ד הַמְהָרֵ"ל י"ל בְּיָשׁוּב קוֹ' הַתּוֹסֵ' זָבְחִים (ע"ד) בְּגַמ' דְמִקְשָׁה בְּמִתְנִי דְקַדְשִׁים בְּקַדְשִׁים וְהָא בְּעֵי סְמִיכָה הֵק' הַתּוֹסֵ' דְלוֹקְמָא בְּעָרֵל וְטָמָא דְמִשְׁלַחִין קַרְבָּנוֹתֵיהוֹן.

וְנִרְאָה דְהֵנָּה הַתּוֹסֵ' שָׁם פְּתָבוּ דְעָרֵל וְטָמָא אִינְרִי בְּקַרְבּוֹן הַקְּבוּעַ לְהוֹן זְמַן שְׁהִי עוֹבֵר עָלֵיהוֹן בְּבַל תְּאַחֵר דַּא"כ אִין יָכוֹל לְבַטֵּל מְצַנֵּת סְמִיכָה אִם אֶפְשָׁר לְהַמְתִּין, וּלְפִי"ז הֵנָּה בְּמ"ש הַתּוֹסֵ' לְעֵיל דְקַדְשִׁים בְּקַדְשִׁים יִקְרִיב לְשָׁם מִי שֶׁהוּא דְהִינְנוּ שִׁיקְרִיב בְּסִתְמָא דְכָלִּשְׁמוֹ דְמִי הֵנָּה לְדַבְרֵי הַמְהָרֵ"ל הַנְּ"ל דְבִתְעָרוּבוֹת כַּה"ג שֶׁא"א לְשִׁמָּה הוּי סִתְמָא כְּשִׁלָּא לְשִׁמּוֹ א"כ צ"ל דְמָה דְתַנְיִין שִׁיקְרִיב לְשָׁם מִי שֶׁהוּא בְּסִתְמָא הוּא רַק לְעַנְיָן שֶׁל הַכָּשֵׁר הַקְּרָבּוֹן אָבֵל לֹא שִׁיעֵלוּ לְחוּבָה וְכַדִּין שֶׁל"ש שִׁקְשָׁרִין אֶלָּא שִׁלָּא עָלוּ לְבַעֲלִים לְשָׁם חוּבָה, וְלְעֵיל פְּתַבְתִּי לְחַדָּשׁ דְבְּסִתְמָא אפִּי הוּי כְּשִׁלָּא לְשִׁמּוֹ מ"מ כְּפָשֵׁר וּמְרָצָה מְשׁוּם שִׁלָּא חִישָׁב בְּפִירוּשׁ שֶׁל"ש אָבֵל י"ל דְתַלְנִי בְּפִלְגֵי אֶתְרָא דְרַב דִּימִי וְרַב אָבָא בְּפִסְחִים (ס':) אִי סִתְמָא הוּי כְּפָמֵר וַא"כ אִם נֹאמֵר דְאָמֵר לֹא עָדִיף מְסִתְמָא מִמִּילָא גַם בְּסִתְמָא לֹא עָלָה לְשָׁם חוּבָה וְהִיא מִילְפּוּתָא דְקָרָא מוֹצָא שְׁפִתֶיהָ אִם עֲשִׂיתָ כְּמָה שֶׁנִּדְרַתָּ יְהִי נִדָּר וְאִם לֹא יְהִי נִדְבָה, וְהֵנָּה י"ל דְבָר חֲדָשׁ דְבַכָּה"ג דְהַקְּרָבּוֹן מַחֲיִים אִין עוֹמֵד לְשִׁמּוֹ פְּגוֹן בְּתַעֲרוּבָתָא וְסִתְמָא כְּשִׁלָּא לְשִׁמּוֹ וְנַעֲשֶׂה הַקְּרָבּוֹן נִדְבָה כְּדָאמֵר וְאִם לֹא תְהִי נִדְבָה שׁוּב מִמִּילָא לִיכָּא אִי דְבַל תְּאַחֵר בְּקַרְבּוֹן זֶה לְשִׁי פִירוּשׁ"י נְדָרִים (ט':) דְבַנְדָּבָה לִיכָּא מְשׁוּם ב"ת וְמָה שֶׁהִק' הַמְפּוֹרָשִׁים מַר"ה ד' דְמִבְּנָאָר דְגַם בְּנִדְבָה אִיכָּא ב"ת עִינֵין כְּצ"ק רִישׁ זָבְחִים דְתַלְנִי אִי אָמְרוּ דְנִדְבָה בְּכָלֵל נִדָּר וְעִינֵין תּוֹסֵ' חוֹלִין (ב') שֶׁפְּתָבוּ דְמִקְרָא מוֹצָא שְׁפִתֶיהָ וְדָרְשָׁא דְגַמ' זָבְחִים הַנְּ"ל כְּפָאֲשֵׁר נִדְרַתָּ נִדְבָה שֶׁמְעִינֵין דְנִדְבָה ל"ה בְּכָלֵל נִדָּר (וְצ"ע שְׁפּוֹתֵר לְתוֹסֵ' ר"ה ה' ד"ה וְנֹאמֵר), עַכ"פ לְפִי דְרָשָׁא דְגַמ' זָבְחִים הַנְּ"ל י"ל דְנִדְבָה לִיתָא בְּב"ת וּמִמִּילָא גַם בְּתַעֲרוּבָתָא קַדְשִׁים דְסִתְמָא כְּשִׁלָּא לְשִׁמּוֹן דְהוּי נִדְבָה, וּלְפִי"ז מְתוּרָץ הֵיטֵב קוֹ' הַתּוֹסֵ' דְלוֹקְמָא בְּעָרֵל וְטָמָא מְשׁוּם דְהִקָּא בְּתַעֲרוּבָתָא קַדְשִׁים גַם עָרֵל וְטָמָא אִין מְשַׁלְחִין קַרְבָּנוֹתֵיהוֹן שֶׁאֶפְשָׁר לְהַמְתִּין עַד שִׁוְיָכְלוּ לְסַמְּוֵה פִּינּוֹן שִׁלָּא יַעֲבֵרוּ בְּבַל תְּאַחֵר בְּנִדְבָה לִיתָא בְּב"ת וְהוּא דְבָר נְפִלָא: דו"ש בְּבִרְכַת הַתּוֹרָה.

סִימָן קַט לְתַלְמִידֵי הַחֲרִיף כ' יַעֲקֹבִי זִינְגָעֵר נ"י: זָבְחִים (ב'): וְזָבְחִים בְּסִתְמָא כְּשִׁרִים מְזֻלָּן כו' הַבָּאָת מַה שֶׁהַקָּשָׁה בְּהַגְהוֹת מִהַרְש"ק לְאֵע"ז ס' ק"ל דְלְמַדִּין מְפּוֹרָשׁ מִמִּתְנִי' (ד' כ"ט): פִּיצַד קָרַב הַמְתִיר כְּמִצְוֹתוֹ שֶׁחַט בְּשִׁתִּיקָה קָבֵל הַלֵּךְ וְנָרַק חוּץ לְזִמְנוֹ כו' הַפְּסָח וְהַחֲטָאָת שֶׁשֶׁחֲטָן שֶׁל"ש וְקָבֵל וְהַלֵּךְ וְנָרַק חוּץ לְזִמְנוֹ כו' זוֹ שִׁלָּא קָרַב הַמְתִיר כְּמִצְוֹתוֹ וְהַשְּׁתָא אִס"ד סִתְמָא פְּסוּל א"כ בְּפִסְחָא וְחֲטָאָת אפִּי שֶׁחַט בְּשִׁתִּיקָה לֹא יְהִי בּוֹ מְשׁוּם פִּיגוּל כְּמוֹ שֶׁחַט בְּפִירוּשׁ שֶׁל"ש וְהִיא קוֹ' גְּדוּלָּה: וְרַב אֶחָד הַרְצָה לְפָנֵי לְתַרְץ עפִּי"ד הַש"ס (ד' ל"ו): דְאָמֵר רַבָּא תַדַּע דְפִגּוּל לְפָנֵי זָרִיקָה לֹא כְּלוּם הוּא וְאַתְּ זָרִיקָה וְקִבְעָה לָהּ בְּפִיגּוּל, וְלֹא הִיא הֵתָם חֲדָא מְחַשְׁבָּה הוּא הֵכָא תְרִי מְחַשְׁבוֹת, וַא"כ הַכ"נ אפִּי לְס"ד דְסִתְמָא פְּסוּל מ"מ מְחַשְׁבָּה שֶׁל"ש לִיכָּא וְהוּי מְחַשְׁבָּתָא פִּיגּוּל רַק חֲדָא מְחַשְׁבָּה וְשִׁפִּיר קִבְעָה בְּפִיגּוּל, וְלִכְאוֹ' יָפָה הַעִיר, אָבֵל יֵשׁ לְדוֹן עוֹד מְהָא דְאָמֵר בְּפִסְחִים (ס') שֶׁאִנִּי הִיכִי

דאָמער מײַכע דלאַ אָמער ומסיק דסטמא הוי פאָמער עיי"ש א"כ הכ"נ אי סתמא פסול הוי פאָמער ותרי מחשבות מקרי: ועיין תב"ש סי' ד' מ"ש בְּהָא דְחֻלְיִין (י"ג) דאָמער מתני' דלא כר"א דאָמער סתם מחשבת כותי לע"ז והק' דלוקמא מתני' ששחט לפנינו בשתיקה למ"ש התוס' בכ"ד דפיגול לא מהני במחשבה א"כ ה"ה במחשבה לע"ז לא מהני רק בדיבור, ותי' פנין דלר"א סתם מחשבת כותי לע"ז סתמא פפירושו, וכה"ג שפתיבו התוס' גיטין (ל"ב) דהיכי שידוע ונפרת מחשבתו דברים שבלב הוי דברים: ולענ"ד נראה לתרץ דלכאז' קשה במה דאָמער בד' ל"ו לר"י דפוסל במחשבת הינוח שוב אין חוזר וקובע בפניגול, ונהרי בד' ל"ד דבועי פסול מהו שיעשה שירים ומסיק דאין עושה שירים כ"א חוץ לזמנו וחוץ למקומו הואיל ומרצה לפיגולו וא"כ במחשבת הנוח לר"י אין עושה שירים ויש תקנה להכשיר הקרבן אם יש דם הנפשל יחזור ויקבל בהכשר וא"כ ל"ה פסול נתפס בגוף הקרבן, ודמיון לזה פתב הר"ן נדרים (י"ט) דלכך חלין קונמות אשבועות משום דשבועה ל"ה אי' חפצא כ"א אי' גברא משא"כ קונם הוא אי' הנתפס בגוף החפץ.

והכ"נ אמאי אין חוזר וקובע בפניגול, וי"ל למה דאָמער בד' ד' מ"ש שינוי בעלים דל"ה פסולו בגופו מחשבה בעלמא שינוי קודש נמי מחשבה בעלמא ועיין תוס' שם, ובגמ' פסחים (ס"ב) לשמו ושל"ש פסולו בגופו כו' לשמו ושל"ש א"א לברר איסורי כו' ולפי פירש"י שם ותוס' זבחים מבואר למענין דלזה שלא יהי מקרי פסולו בגופו צריך שני תנאים, הא' שיהי' רק מחשבה בעלמא, והב' שא"א לברר איסורו שיהי' תקנה להכשיר הקרבן, וא"כ י"ל דלדין שפיר מקרי כל פסול מחשבה אין פסולו בגופו, משא"כ אליבא דר"י דחישב להניח פסול ומשום דמחשבה כמעשה ועיין תוס' (ד' כ"ז) ד"ה יצא שפיר מקרי פסולו בגופו אע"ג שאין עושה שירים ויש תקנה להכשר קרבן מ"מ חסר התנאי של מחשבה בעלמא פנין דמחשבה כמעשה לר"י.

ולכך שפיר אמר הש"ס דלר"י בחישוב להניח אין חוזר וקובע בפניגול: אף אפתי תיקשי לפי"ז במתני' (ד' פ"ט) הנ"ל דמחשבת של"ש בפסח וחסאת מפקיע מידי פיגול ונהרי גם של"ש אין עושה שירים, ויש תקנה להכשר הקרבן וגם הוי רק פסול מחשבה בעלמא ונהי אין פסולו בגופו וא"כ אמאי לא יחזור ויקבע אח"כ בפניגול שהווא פסול הנתפס בגוף הקרבן.

ואמנם י"ל דבאמת גם של"ש מקרי פסולו בגופו, ומצאתי לטה"ק לזבחים (ד' י"ד) שכ"כ דאע"ג דאין עושה שירים מקרי פסולו בגופו כמו"ש התוס' מנחות (מ"ז) דבשל"ש ל"א כל העומד לזרוק כזרוק דמי מפני שעוקר גוף הקרבן ועושהו קרבן אחר עיי"ש.

והנה בתוס' פסחים (י"ג) פתבו רק מפני שעוקר מלשמו אבל דבריהם בבניאר יותר במנחות דהעיקר תלוי מפני שעוקרו ועושהו קרבן אחר: ולפי"ז מתורץ היטב קו' המהרש"ק ז"ל דהא תינח בחישוב בפירוש של"ש כגון חטאת לשם שלמים וכדומה שעושהו קרבן אחר, אבל בסתמא אפי' לס"ד דסתמא פסול ח"מ ליכא עקירה לקרבן אחר וא"כ ל"ה פסולו בגופו וניחא שפיר מה דחוזר וקובע בפניגול, ודוק כי הדבר נפלא בס"ד: עוד יתכן בישוב קו' מהרש"ק ז"ל עפ"י שחידשו בתוס' עירובין (י"ג) דסתמא בגט פסול רק מדרבנן, וא"כ הכ"נ דס"ד הש"ס דזבחים דסתמא בקדשים יהי' פסול

דמדמינן להו לגט דסתמא פסול עד דמשני זבחים בסתם לשמן עומדין אשה סתמא לאו לגירושין עומדת, עכ"פ גם לס"ד דש"ס לא היא פסול סתמא בקדשים כ"א מדרבנן, וא"כ מיושב שפיר הקו' דשפיר מקרי סתמא קרב המתיר כמאנתו לענן שיחול הפיגול משום דפסול דרבנן א"א לו להפקיע אי' פיגול דאורייתא: ואמנם בכוננת התוס' עירובין ה"ל צריף עיונא רבא אי כל סתמא בגט יהי רק פסול דרבנן או רק בכתבו לשמה בלא ציווי הבעל ועיין ב"ש אע"ז סי' סק"א וישע"י שם וש"ת בי"ש סי' ס"ז שהאריכו בזה: בברכת התורה.

סימן קי. לחכם אהד: א) ע"ד פלפולה בכתובות (ל"ד) ולמ"ד מעשה שבת דרבנן מ"ט דרבנן דפטרין וכו' והק' בישע"י להסוברים דמה דא"א דשא"ש הוא ג"כ רק דרבנן מאי משני הש"ס פי פטרי רבנן משארא הרי גם בשוחט לע"ז יהי שחיטה ראוי' וכבר קדמו בקו' זו בתב"ש סי' ד' ס"ק ט', הנה מה שפכתב באופן א' לתרץ דמעשה שבת הוי תרי דרבנן משום דשיני' בי' ג"כ אא"א דשא"ש לא ביארת טעמה ובנדאי פוננתה משום דמעשה שבת הוא ג"כ דבר התלוי במחשבה דמלאכת מחשבת אסרה תורה והוי כמו"ש התוס' יבמות (פ"ג) לגבי פלאים וכ"כ בבי"צ יו"ד סי' י"ז ונכון: עוד פכתב באופן הב' דלכא' צ"ע בקו' הש"ס מ"ט דרבנן להתוס' ב"ק (ע"א) דהקא מיירי שהשליח שוגג דאל"כ לצעורי קמכונן וא"כ בשוגג ישלד"ע פתוס' ב"ק (ע"ט) רק הנה"מ סי' שמ"ח העלה דבכה"ג דישלד"ע דיליף מחצר דגנבה דשם לא משפחת חיוב מיתה גם הקא א"ח המשלח כ"א מלקות, וא"כ ה"ט לר"מ בטבח בשבת או לע"ז משום דס"ל לוקה ומשלם ורבנן דפטרין משום דס"ל אין לוקה ומשלם, רק שי"ל דקו' הש"ס הוא רק מטבח בשבת להב"מ אע"ז סי' י' דלגבי מלאכת שבת ל"ש שליחות אכל מכיון דמשני הש"ס פי פטרי רבנן משארא ניהא שפיר דפטרין בע"ז אע"ג דשא"ש הוא רק דרבנן והוי שחיטה ראוי' מ"מ פטרי משום דבשוגג ישל"ע ואין לוקה ומשלם עכ"ד והוא מושפל: אבל עדיין לא תירצת קו' התוס' ב"ק (ע"ט) דאי מיירי בשוגג א"כ מאי מקשה הש"ס לעיל וכי זה חוטא וזה מתחייב ועכצ"ל דמיירי במזיד באי' שבת וע"ז כמו"ש בהפלאה עיי"ש וא"כ ע"ז סמכה פירכת הש"ס מ"ט דרבנן דפטרין: ב) אמנם בעיקר קו' הישע"י ה"ל דגם בטבח לע"ז אסור רק מדרבנן ואמאי מיקרי שחיטה שא"ר, נראה לתרץ עפ"י סוגי' דע"ז (נ"ב) דבעי ריפתה פלי לע"ז את"ל טונמאה דרבנן לא הדרא לטונמאה ישניה, משום חומרא דעכו"ם מי שוי' רבנן פטונמאה דאו' או לא, וא"כ שפיר אתי' מה דפטרי הקא בטבח לע"ז דהוי שא"ר אף שהו' דרבנן משום בעי' דש"ס דמשום חומרא דע"ז הוי אי' דרבנן כדאו', ואף אי לא פסיקא להו גם לרבנן אי שוי' כדאו' וכדמסיק לה הש"ס דע"ז בתיקו מ"מ שוב ליכא חיוב דו"ה וכמו"ש הסמ"ע סי' ש"ו בשי' הטור לגבי מעשה שבת דאע"ג דלא קיי"ל לענן איסור כריה"ס מ"מ לענן טביחה ומכירה אזלינן הקא לקולא והקא לקולא ודוק היטב: ג) ובאמת במתני' דע"ז היתה שלו ושל ע"ז גדון מע"מ אבניו עציו ואפריו מטמאין פשרץ ותמה התוי"ט הא טונמאת ע"ז דרבנן ורבנן יש בריה, ותירץ דאולי משום חומרא דע"ז אמרו דא"ב ועיין שעה"מ פ"ג מה"ג שהק' מנה"אמ"ש בהגהת אשר"י בשם רש"י דבא' ע"ז דרבנן י"ב ודחוק לחלק בין אי' לטונמאה עיי"ש, ולפלא בעיני על הנהו אריות מרנן ורבנן שלא העירו דתל' באיבע' הש"ס ה"ל אי משום חומרא דע"ז שוי' רבנן כדאו' וצ"ע: ד) ובסברת הש"ס דמשום חומרא דע"ז שוי' כדאו' לכו' טעמא

בְּעֵי דַמ"ש מְשַׁאֵר אִי דְרַבְּנָן, וְנ"ל עַפ"י דְאֶמְרֵי בַע"ז (מ"ו) בְּאֲבָנֵי הַר שְׁנַדְלָדְלוּ בְּנֵי ר' חֲזִיָּא וְר' יוֹחָנָן ח"א אֲסוּרוֹת וְח"א מְוֹתְרוֹת מ"ד מְוֹתְרוֹת אֲתִי מְבַהֲמַת בַּע"מ וּמְהַר וּמֵאֵן דְאָסֵר לְהִכִּי כְּתִיב שְׁקִיז תְּשַׁקְּצֻנוּ וְתַעֲבֹב תְּתַעֲבֻנוּ דַּאֲע"ג דְאֶתְנִי מְדִינָא לְהִתְיַרְא לָא תִּיתִי וּפִירִש"י מְמַשְׁמַעוֹתָא דְקָרָא נְפָקָא דְמִשְׁמַע כָּל דְרִשׁוֹת שְׁאִתָּה דוֹרֵשׁ בַּע"ז לָא תִּתְרַשֵּׁה אֱלָא לְשַׁקֵּץ וְלֶאֱסוֹר כּו', וְהִנֵּה מַה דְסָפֵק בְּדַרְבְּנָן לְקוּלָּא אַע"ג דְאִיפָּא גַם בְּדַרְבְּנָן מְשׁוּם לָא תְסוּר כְּכַר כְּתַב הַרְמַב"ן בְּסֵה"מ מְשׁוּם דְכֻף הִתְנֹו רַבְּנָן לְהַקֵּל בְּדַבְרֵיהֶם, מְמִילָא בַע"ז דְמִשְׁמַעוֹתָא דְקָרָא תַעֲבֹב תְּתַעֲבֻנוּ דְלָא תִּתְרַשְׁנוּ לְהַקֵּל אֱלָא לְשַׁקֵּץ וְלֶאֱסוֹר נִיחָא שְׁפִיר מַה דְשִׁנְיָ אִי דְרַבְּנָן כְּדָאו' וְנ"ל לְפִי"ז דְבַע"י הַש"ס ע"ז נ"ב אִי שׁוּי' דְרַבְּנָן כְּדָאו' תְּלוּנ' בְּפִלוגְמָא דְבְּנֵי ר"ח וְר"י בַע"ז (מ"ו) בְּאֲבָנֵי הַר שְׁנַדְלָדְלוּ אִי דְרִשְׁיִנָּן בַּע"ז לְהַקֵּל וְדו"ק: וְכִינּוּן שְׁזַכִּינוּ לְזֶה אִם חוֹמָה הִיא נְבֻנָה עֲלֵי טִירַת פְּסָף, דִּיּוֹתֵר מְתִינְשֵׁב בְּרוּחָא קו' הִישַׁע"י הַנְּ"ל שְׁהָרִי בַב"ק (ע"א) וּבְכַתְּנֻבוֹת (ל"ד) ר' יוֹחָנָן הוּא דְמוֹקִי לֶה בְּטַבַּח ע"י אַחַר, וְא"כ הָרִי בַע"ז (מ"ו) אָמַר תְּסַתְּיִם דְבְּנֵי ר' חֲזִיָּא דְשָׁרִי כּו' וְאָף ש' דְחִי לֶה דְאִין מְוֹכְרָח, אָבֵל בַּכ"מ פ"ח מַע"ז ה"ב כְּתַב דְנִרְאָה שְׁהַרְמַז"ל הִי לֹו גִּירְסָא דְתַסְתְּיִם דְבְּנֵי ר' חֲזִיָּא שְׁרִי עֵי"ש וְא"כ ר' יוֹחָנָן בַּב"ק (ע"א) לְשִׁיטְתוֹ פָּאן בַּע"ז (מ"ו) דְאָסוּר בְּאֲבָנֵי הַר שְׁנַדְלָדְלוּ וּמְשׁוּם דְכְּתִיב תַעֲבֹב תְּתַעֲבֻנוּ לָא תִּיתִי לְהִתְיַרְא מְמִילָא לְדִידִי' פְּשִׁיטָא דַּאִי דְרַבְּנָן בַּע"ז שׁוּי' רַבְּנָן כְּדָאו', וְלִכְּפָּה מוֹקִי שְׁפִיר בְּטוּבַח ע"י אַחַר וְטַבַּח לַע"ז הָנִי שֶׁא"ר לְרַבְּנָן אַע"ג דַּא"א דְשֶׁא"ש הָנִי רַק דְרַבְּנָן וְהִיא הַעֲרָה יְקָרָה בַּס"ד: ה) וַיֵּשׁ לְהַעִיר לְכָאו' בְּשַׁבַּת (פ"ג:) דְאָמַר טוֹמְאָת ע"ז דְרַבְּנָן וְקוּלָּא וְחוּמְרָא לְקוּלָּא מְקַשְׁיִנָּן לְחוּמְרָא לָא מְקַשְׁיִנָּן וְהָרִי אֲדַרְבָּה לְפִי גַמ' דַּע"ז (מ"ו) הַנְּ"ל פִּינּוּן דְכ' תַעֲבֹב תְּתַעֲבֻנוּ אַע"ג דְאֶתְנִי מְדִינָא לְהִתְיַרְא לָא תִּיתִי וְהוּא קו' גְּדוּלָּה לְפּוּם רְהִיטָא, וְאוּלַי י"ל לְמ"ש הַתּוֹס' ב"ק (ג') ד"ה דוּמְיָא דְמִדָּה הִיא בְּתוֹרָה ל"ש בַּאִי ל"ש בְּמִמוּנָא הָרִי אָף דְבַכ"מ ס' מְמוֹן לְקוּלָּא מ"מ לְחוּמְרָא מְקַשְׁיִנָּן דְמִדָּה הוּא בְּתוֹרָה כְּדָאו', הַכ"נ בְּדַרְבְּנָן לְקוּלָּא מְקַשְׁיִנָּן אָף בַּע"ז דְהִיא בְּכָלֵל הַמִּדָּה רַק לְגַבֵּי אִי תוֹרָה לְהַקִּישׁ לְחוּמְרָא וְצ"ע: וּבְשֶׁאֲג"א סִי ל"ח הַק' בְּהָא דְסִנְהֶדְרִין (י"ב) שְׁעוֹבֵר אֵת הַשְּׁנָה מְפַנֵּי טוֹמְאָת ע"ז וְהָרִי הִיא רַק דְרַבְּנָן, וְלַהַנְּ"ל י"ל דְשֶׁאֲנִי טוֹמְאָת ע"ז דְמְשׁוּם חוּמְרָא שׁוּי' כְּדָאו': עוֹד יֵשׁ לְהַעִיר בְּבַע"י הַש"ס דַּע"ז אִי מְשׁוּם חוּמְרָא דַּע"ז שׁוּי' כְּדָאו' תִּיפּוֹק לִי דְטוֹמְאָת ע"ז דְרַבְּנָן הִיא מְדַבְּרֵי קְבֻלָּה כְּפִירִש"י שְׁבַת (פ"ג:) דְכָל הָנִי הִיקִישִׁי ד"ק נִינְהוּ וְכ"כ הַתּוֹס' סִנְהֶדְרִין (י"ב) וְלִשְׁיטַת הַרְבֵּה פּוֹסְקִים הָנִי דְבְּרֵי קְבֻלָּה לְכְּדָאו' וְעֵינָן טו"ז או"ח סִי תַרפ"ז וְעֵינָן בְּקוֹנְטְרַסִי תּוֹס' שְׁבִיעִית פְּלִפּוּל רַחֲב בְּעֵנָן זֶה: ו) וְאֵגַב חֲזוֹת קָשָׁה לִי בְּסוּגְנִי דְב"ק (ע"א) דְפְּלִיגָא אֲמוּרָאֵי רַב אַחָא וְרַבִּינָא חַד אָמַר מַעֲשֵׂה שְׁבַת דָּאו' וְחַד אָמַר מַעֲשֵׂה שְׁבַת דְרַבְּנָן דַּא"ק הִיא קוּדֵשׁ וְאִין מַעֲשֵׂי קוּדֵשׁ וּבְרָא"ש הִבִּיא דְבְּרֵי הָרִי"ף ז"ל דְקִי"ל בְּכָל הַתּוֹרָה רַב אַחָא וְרַבִּינָא הִלְכָה כְּדַבְּרֵי הַמִּיקָל כּו' וְק"ל מְהַמְפֹּרֵשׁ בְּמַד' נְשֶׂא פ' י"ד דְאָמַר לְפִי שְׁהִי יוֹם שְׁבַת אוֹתוֹ יוֹם שְׁכַבְשׁוּ אֵת יְרִיחוֹ לְכָף הַחֲרִים אֵת יְרִיחוֹ קוּדֵשׁ לַד' וְכַה"א וְכָל פְּסָף וְזֶהָב וְגו' קוּדֵשׁ הוּא לֶה' אוּצָר ה' יְבֵא הָרִי דַס"ל לַר' הַיּוֹשֵׁעַ דְמַעֲשֵׂה שְׁבַת קוּדֵשׁ וּמַעֲשֵׂי קוּדֵשׁ וְאָף שְׁאִין לְמִידִין מְדַבְּרֵי הַגְּדוֹת עֵינָן רְשָׁב"ם ב"ב (ק"ל) וְתוּי"ט בְּרַכּוֹת (פ"ה מ"ד) מ"מ הַדְּבָר חִידוּשׁ: ז) וי"ל עוֹד ע"ד פְּלִפּוּל קֶצֶת בְּיָשׁוּב קו' הִישַׁע"י הַנְּ"ל דְבַתּוֹס' ד"ה אַסֵּה"נ הַק' דְכָל טוּבַח לָאו דְמָרָא קְטַבַּח דְמַכִּי שְׁחַט פּוֹרְתָא קִנִּי בְּשִׁנּוּי מַעֲשֵׂה וְתִי דְלָא חֲשִׁיב שִׁנּוּי לְקִנּוֹת בְּכָף, לְפִי"ז תִּיקְשִׁי לְכָאו' בְּטַבַּח בְּשַׁבַּת שְׁבַת חֲלַל שְׁחִיטָה נְאֻסָּה מְשׁוּם מַעֲשֵׂה קִנִּי לִי

וְדִידֵי קִטְבַּח וּבְתוֹס' גִּיטִין (נ"ג) דְּאָפִי בְּהִיזָק שְׂאִינוּ נִיכָר תְּלִי בְּפִלּוּגְתָּא דְּאִי הִישָׂא"נ
שְׁמִי הִיזָק הֶכָּא נְמִי חֲשִׁיב שְׂיֻנּוּי לְקִנּוּת בְּכָהּ, וְיָדוּעַ דְּבָרֵי הֶרְמֵב"ן בְּדִינֵי דְּגֵרְמָא בְּטַבַּח
אֲוֹמְן שְׁקַלְקַל דְּחֲשׁוּב הִיזָק נִיכָר וּכְבָר הֶק' פֶּן בְּנֵה"מ סִי ש"ו, וְתִי דְּמָה שְׁהִנְצָרָה הַש"ס
לְטַעַם דְּשִׂא"ר הִיא רַק מְשׁוּם ע"ז וְשׁוּה"נ דְּבַע"ז ע"כ מִיָּרִי בְּאוּמָר בְּגִמְר זְבִיחָה הוּא
עוֹבְדָה וְלִיכָּא שְׂיֻנּוּי בְּפוּרְתָּא קָמָא עֵי"ש וְאֶפְתִּי תִּיקְשִׁי בְּפִירְכַּת הַש"ס לְמ"ד מַעֲשֵׂה
שְׁבֵת אֲמַאי פְּטָרֵי רַבְּנָן הָרִי בְּמַעֲשֵׂה שְׁבֵת בְּלֵא"כ פְּטָרֵי רַבְּנָן מְשׁוּם דְּקִנְיָ בְּשִׂנּוּי, אָף
י"ל עַפ"י חִידוּשֵׁי הַתוֹס' גִּיטִין (מ"א) בְּהִיזָק דְּשִׁחְרוּר דְּרַבּוּ שְׁנֵי דִל"ה אֵלָּא מְדַרְבְּנָן חֲשׁוּב
הִיזָק שְׂאִינוּ נִיכָר וְהַכ"נ אִי מַעֲשֵׂה שְׁבֵת דְּרַבְּנָן חֲשׁוּב הִישָׂא"נ וְל"ה שְׂיֻנּוּי לְקִנּוּת בְּכָהּ
פְּתוֹס' גִּיטִין (נ"ג) הַנ"ל: וּבְהַסְפֵּר הַדְּבָר דְּאִי דְּרַבְּנָן ל"ח הִיזָק נִיכָר נִרְאֵה עַפ"י הַמְּבֹנָאָר
בְּפוֹסְקִים דְּאֶסְד"ר ל"ה אִי חֲפָצָא כ"א אִי גְבָרָא שְׁהִטִּילוּ חֲכָמִים עַל הָאָדָם וְלִכְאוּ הִיא
תְּלוּיָ בְּאִיבְעֵי הַש"ס בִּיצָה (י"ז) מִי שְׁלֵא הֵנִיחַ ע"ת אִם נָאָסֵר וְקִמְחוּ נָאָסֵר, וְעֵינָן ש"ף
י"ד סִי פ"ז דְּאֶסְד"ר אָף בְּב"ח לֹא חֲשׁוּב אִי מְחַמַּת עֲצָמוּ וְנִרְאֵה שְׁהוּא מְסַבְּרָא זֹו דְּהִיא
רַק אִי גְבָרָא וְכֵן הִיא שִׁי הֶרְמֵז"ל בְּט"ז י"ד סִי צ' דְּבִאֶסְד"ר אָף בְּב"ח ל"א חֲנ"נ, אָף
נִרְאֵה דְּכ"ז בְּשָׂאָר אִי דְּאִין תּוֹפְסִין דְּמִיָּהֵן אֲבָל בַּע"ז דְּכ' וְהִיִּית חֶרֶם כְּמִנְהוּ כָּל מָה שְׂאֵתָה
מְהַנְיָ הִימְנוּ הָרִי הוּא כְּמִנְהוּ פְּדָאָמֵר בַּע"ז (נ"ד), וְאָפִי בְּסִתָּם יֵינָם דְּרַבְּנָן אָמְרִי בַּע"ז
(ס"ב) דְּשִׁכְרוּ אָסוּר ש"מ שְׁהִטִּילוּ בְּזָה גַם אִי חֲפָצָא וְז"ב, וְא"כ מְתוּרְץ קוֹ הִישַׁע"י
דְּבַע"ז אָף שְׁהִיא רַק דְּרַבְּנָן מְשׁוּם דְּאֵא"א דְּשִׂא"ש רַק מ"מ פְּטָרוּ רַבְּנָן מְשׁוּם דְּאָפִי
אֶד"ר חֲשׁוּב הִיזָק נִיכָר וְקִנְיָ לִי בְּתַחֲזִילַת שְׁחִיטָה וְמָה דְּהִנְצָרָה טַעַם שִׂא"ר הוּא רַק מְשׁוּם
שׁוּה"נ פְּדָרֵי הֵנָּה"מ הַנ"ל וְדוּק הֵיטֵב, יוֹתֵר אִין לְהֶאָרִיף: וְשְׁלוּם לָהּ בְּבִרְכַּת הַתּוֹרָה.

סִימָן קִיא. שׁוֹכְט"ס לְכַבּוּד גְּאוֹן עוֹלָם שֶׁר הַתּוֹרָה תְּפָאֶרֶת יִשְׂרָאֵל כְּקִש"ת מו"ה יוֹאֵב
הוֹשַׁע שְׁלִיט"א הָאֲבֹד"ק קִינְצָק: גְּתַפְבְּדִתִּי בִּיקָר סְגוּלָה מְכַתֵּב כ"ג עִם קוֹנְטְרָסוּ לֵה'
שְׁמִיטָה [הוּא הַנְּדָפֵס בַּשַּׁע"ת ח"ז סִי א'] וְכַעַל כָּל הוֹן אֲצִלִּי לְרֵאוֹת אֲשֶׁר בְּמִקּוֹם גְּדוּלְתוֹ
פְּנֵה אֵלֵי הַצְּעִיר לְתַת עֵינָן בְּקוֹנְטְרָסִי "תּוֹסֶפֶת שְׁבִיעִית" וְאֲנִי מוֹכֵן לְהִרְיֵץ לְשִׁלּוֹחַ אֶת
קוֹנְטְרָסוּ לֵה' שְׁמִיטָה אֶל הַגְּאוֹן הִרְיָדְב"ז שְׁלִיט"א בְּהִיּוֹתוֹ מְדַפִּיס וּמְצָרֵף אֶת קוֹנְטְרָסִי
"מְשֻׁמֶרֶת לְהַבִּיט" אֶל חִיבּוּרוֹ בֵּית רִידְב"ז גְּסָפַח לֵס' פֶּאֶת הַשְּׁלַחֵן שְׁגַם קוֹנְטְרָס כ"ג
הַנְּחָמֵד מְצָא מְקוֹם בְּרֵאשׁ, אֲמַנָּם לֹא אֲדַע עַל שְׁהַס' פֶּאֶה"ש כְּבָר קָרוֹב לְגִמְר אִם הַמְּקוֹם
וְהַזְּמַן גּוֹרֵם לְהוֹסִיף עוֹד, וּבְאֵם אָף יֵהִי אֲפֹשְׁרֵי לְזָה בַּל אֲפוֹן כִּי יִשְׁמַח עַל הַמְּצִיאָה
לְהַכְנִיס קוֹנְטְרָס כ"ג שְׁלִכְבוּד יֵהִי בְּתוֹכָהּ: וְאֲשֶׁר כ"ג בְּמִכְתָּבוֹ אַחַר כְּבוֹד יִקְחֵנִי וְיִדְרָשְׁנִי
לְהַכְנִיס עֵינֵי בְּחִקִּירָה וּבִיאוּר בְּעֵנָן וּיְפֹחֵהוּ עִם הַגַּה"ק מְסֹאֲכָטְשׁוּב זַצ"ל בְּסִפְרוֹ אֲגִלִּי
טַל מְלֹאכֶת זוֹרַע וּבֵס' דְּמַר כ"ג שׁו"ת חֲלֻקַּת יוֹאֵב או"ח סִי י' לְעֵנָן זוֹרַע בְּשְׁבֵת וְלִקְטוּ
אֶח"כ קוֹדֵם שְׁנִקְלֵט אִם חִיבּוֹ מְשַׁעֵת זְרִיעָה וְכֵן לְעֵנָן זוֹרַע פְּלֵאֵי הַפָּרֶם, הִנֵּה לֹא אֲנִי
הַצְּעִיר פְּדָאֵי לְהַכְנִיס רֵאשִׁי בֵּין הָרִים גְּדוּלִים וּבְאֵתֵר דְּזִיקוּקִין דְּנוּרָא וּבְעוֹרִין דְּאֲשָׂא מֵאֵן
מְעִיל בַּר נְפָחָא לְתַמָּן, אַחַת מָה שְׂאֲזַכִּיר שְׁנַגְעֵתִי בְּמִקְצוּעַ זֶה בְּקוֹנְטְרָסִי מְשֻׁמֶרֶת לְהַבִּיט
סִי א' סֵעִי ב' וְאֶעֱתִיקוּ בְּזָה: בְּמ"ש הַר"מ פֶּאֵן בְּנוֹטַע בְּשְׁבִיעִית מְכִין אוֹתוֹ מ"מ רֵאִיתִי
בְּס' אֲגִלִּי טַל מְלֹאכֶת זוֹרַע שְׁהַק' דְּכָאֵן מְבֹאָר דְּנוֹטַע בְּשְׁבִיעִית דְּרַבְּנָן מְשׁוּם דְּשָׂאָר
תּוֹלְדוֹת לֹא אָסֵר רַחֲמָנָא, וְאִילוּ בְּר"מ פ"ז מָה שְׁבֵת דְּנוֹטַע בְּשְׁבֵת הָנִי אָב וּכ"כ בְּפִירֵש"י
שְׁבֵת (ע"ג) עֵי"ש מָה שְׁתִּירָץ דְּשָׂאֲנִי לְעֵנָן שְׁבִיעִית דְּעֲצִים א"ב מְשׁוּם קְדוּשַׁת שְׁבִיעִית
רַק הָאִיסוּר הוּא מְשׁוּם הַפְּרִי וְהַפְּרִי אִינוּ גְּדַל עַל הָאָרֶץ שׁוּב אִינוּ דוֹמָה לְזוֹרַע כו', וְהִנֵּה

מה שהק' על הר"מ נדאי לק"מ דמפנרש פתב הר"מ בפ"א מה' שמקטה ה"ג ועל שאר התולדות עם שאר האבות שלא נתפשו בענין זה אינו לוקה, א"כ י"ל דהר"מ חשב נוטע לאב גם לענין שביעית ומ"מ אינו לוקה רק באבות שנתפשו אך לפי סוגי' הש"ס במ"ק (ג') דקאמר אבות אסר רחמנא תולדות לא אסר רחמנא משמע דמלאכות שלא נתפשו ואין לוקה עליהם כמו נוטע וכדומה הוי בכלל תולדות תקשי לכאו' דמ"ש לענין שבת דמקרי אב כפירש"י בשבת הנ"ל: ונ"ל דיש להעיר לכאו' דנוטע בשבת לא יהי מקרי אב לפי הירושלמי ע"ז פ"ג ה"ה דאמר שרשי חטה בוקעין בצור חמשים אמה דלקה לא דמי לאילן דמותר בנטעו ולבסוף עבדו דילפינו מעל ההרים ולא על ההרים, שאין מוסיפין להשריש יותר א"כ אינו דומה ממש לזורע דזריעת חטים וכדומה שהם רפים ובוקעים בארץ הרבה משא"כ נטיעתאילנות, וכבר פתב פ"ז מה' שבת ה"ד בשי' הר"מ דכל שאינו דומה לאב חשיב תולדה, גם לשי' התה"ד בפ"ד יו"ד סי' רנ"ג דקליטת אילן ב' שבתות וקליטת תבואה ג' וכן מסקנת הגר"א ז"ל א"כ אינו דומה נוטע לזורע: ונראה דהחינוך מ' תקמ"ח פתב דבכלאי הפך לוקה מיד שזרעו אפי' קודם השרשה, ובמנ"ח מ' רצ"ח למד מזה גם לענין שבת דחייב משעת זריעה ואפי' חזר וליקט הזרע קודם שגשרש, ולפי"ז ל"ק שיהי' נוטע בשבת רק תולדה מטעם שאינו דומה לזורע שזרע נשרש בארץ, דז"א דהרי לגבי חיובא בשבת אין אנו דנין על השרשה כלל דזורע חייב אף בלא נשרש כלל, וכיון דהחייב על הזריעה גופא הנה מלאכת הנטיעה דומה ממש למלאכת זריעה לקה שפיר חשיב אב, ולפי"ז הא תינח לענין שבת משא"כ לענין שביעית דכתיב ושבתה הארץ דלא מחייב זורע כ"א בקליטת הקרקע דמה"ט אין נוטעין ל' יום קודם דחיישינו שלא יהי' הקליטה בשביעית כמו"ש התוס' ר"ה (י') וכדברי הירושלמי פלאים (פ"א) דאינו רוצה בהשרשתו אינו חושש משום שביעית [עיינן מה שכתבתי לקמן לסעיף ט"ו] וכיון דחייבא דזריעה בשביעית הוא משום השרשה שפיר י"ל דנוטע לא חשיב אב דאינו דומה ממש לזורע דשרשי חטה בוקעין חמשים אמה משא"כ נוטע, והוא פתור ופרח בס"ד, הוא מה שהעמקתי מקונטרסי אשר בקרוב יצא מבית הדפוס: אעתיק עוד פאן בנוגע למה שכתבתי בקונטרסי ע"ד מחלוקת הב"י והמבי"ט ז"ל אי שביעית דפטור ממעשר הוא משום אפקעתא דמלכא או הפקר בעלים וכתבתי לתלות זה בפלוגתא בירושלמי פאה (פ"ו) בהפקיר לישראל ולא לנכרים דלר' יוחנן הוי הפקר ולר"ל ל"ה הפקר דיליף משמיטה, והיינו פלוגתתם דר"ל ס"ל דשמיטה הוי הפקר בעלים לכה יליף משמיטה לכל הפקר דעלמא דבעי ג"כ הפקר לכל ור' יוחנן ס"ל דהוי אפקעתא דמלכא לא דמי הפקר לשמיטה, עפי"ז נתחדש לי אח"כ ורחש לבי דבר טוב בגיטין (מ"ז) דאמר רבה מנא אמינא לה דאין קנין לנכרי להפקיע מיד מעשר דתנו הלקט והשכחה והפאה של נכרי חייבין במעשר אא"כ הפקיר כו' לעולם דישאל ולקטינהו נכרי ודקאמרת הא מפקרי וקיימי, נהי דמפקרי אדעתא דישאל, אדעתא דנכרי מי מפקרי, והק' בתוס' מירושלמי דפאה הנ"ל בהפקיר לישראל ולא לנכרים דר' יוחנן אמר דהוי הפקר, ולכאו' קושיתם תמוה שיהי' אדרבה בב"מ (ל') בעובדא דריב"י דאמר לכ"ע אפקרינהו לדידהו לא אפקרינהו מקשה הש"ס וכה"ג מי הוי הפקר כו' הרי דלהלכה קיי"ל דבעי הפקר לכל וכן הוכיח בנו"ב אע"ז סי' נ"ט דקיי"ל כר"ל: ונראה דקו' התוס' אתי' שפיר פאן לרבה לשיטתו בר"ה (ט"ו) דאמר אתרוג בת ששית שזכנסה

לְשִׁבְעֵי תַּטְוֶה מִן הַמַּעֲשֵׂר וּפְטוֹרָה מִן הַבִּיעוּר וּמִקְשָׁה פִּינּוֹן דְּפְטוֹרָה מִן הַבִּיעוּר אִי הָכִי תַּחֲיִיב בְּמַעֲשֵׂר, א"ל יד הפל ממשמשין ביה ואת אמרת תחייב במעשר וכתבו התוס' דלא נקט האי טעמא אלא למ"ד שנה לאילן לכל דבר אבל למאי דאסיק דסבר פאבטולמס דאתרוג אחר לקיטה למעשר א"כ בלאה"כ ניחא דפטורה ממעשר פיננו דהלקיטה היא בשביעית אע"ג דפטורה מן הביעור פטורה ג"כ ממעשר משום דשביעית אפקעתא דמלפא הוא, ורב המנונא דפליג בזה ארבה משום דס"ל דהפקר שביעית ל"ה רק הפקר בעלים, ומבואר דפליגי בסברת הב"י והמבי"ט הנ"ל וכמו"ש בשעה"מ ובשו"ת ב"ש יו"ד סי' קפ"ח, ומעתה לפי חידושי האמור נמצא דרבה דס"ל דשביעית אפקעתא דמלפא עכס"ל כר' יוחנן דהפקר לישראל ולא לנכרים הוי הפקר לכן עולה יפה קו' התוס' פאן לרבה לשיטתו פמין חנומר, ואמנם בעיקר דברי הנו"ב דקיי"ל בזה כר"ל, הגה בב"י או"ח תמ"ח פתב דהלכה כר"י בהא וכ"ה בתוספתא פאה (פ"ג) דהוי הפקר לפי"ז אתיין דהתו"ס בפשיטות: דו"ש כגת"ה בכבוד והוקרה רבה סימן קיב.

שְׁלוֹם לְהַחֲרִיף וּבְקִי טוֹבָא זֵית רַעֲנָן פֶּמֶר מִשָּׁה הַלְוִי צִימַע טְבוּיִם: בְּדָבָר הַשְּׂאֵלָה אִם יֵשׁ הַיִּתָּר לַכֹּהֵן לְהִיּוֹת בְּבַהֲמ"ד בְּשַׁעַת הַסֶּפֶד ע"י שְׂיִכְנוּס לְהַתִּיבָה שְׁעוּמָדָת שְׁמָה קוּדָם שְׂיִכְנוּסוֹ אֵת הַמֵּת וְיִהְיֶה הַתִּיבָה חוֹצְצָת וְהֶאֱרַכְתָּ בְּבִיאוֹר שִׁי הַפּוֹסְקִים בְּזוֹה: א) הִנֵּה בָּמָה דְּפָלְגִי רַבִּי וְרִיבְר"י בְּנִזִּיר (נ"ה) בְּאִנְהָל זְרוּק אִי שְׂמִי אִנְהָל מְבִנְאָר שִׁי רַש"י וְתוֹס' שָׁם וּבְגִיטִין (ח) דְּפָלְגִיתֶם רַק בְּשַׁעַת טְלִטּוּלוֹ אֲבָל בְּשַׁעַת שְׁהוּא נַח לַכ"ע הִנֵּה אִנְהָל וְשִׁי הַר"ח בְּתוֹס' נִזִּיר שָׁם וּבְרִיטְב"א עִירוּבִין (ל') דְּאַף בְּשַׁעַת שְׁהוּא נַח פְּלִיגִי וְגַם שִׁי הַרְשָׁפ"א בְּתוֹס' נִרְאָה פֶּן כְּמוֹ"ש בְּכ"ש לְעִירוּבִין מ"מ מְסִיק שָׁם דְּרוּב פּוֹסְקִים אֲזָלוּ בְּשִׁיטָה דְּבִמְנוּחַ לַכ"ע הִנֵּה אִנְהָל וְכ"ה שִׁי הַרְמַז"ל וְכְמוֹ"ש הַמַּל"מ פִּי"ב מְטו"מ: ב) אִיבְרָא שְׂיֵשׁ לְהַעִיר עִפִּי"ז בָּמָה שְׁהַקְשׁוּ הַתוֹס' ב"ב (כ') בְּהָא דְּמַגִּילָה (כ"ו) דְּאָמַר לְהוּ דְּלוֹ תִּיבּוּתָא וְאוֹתְבוּתָא אֲבָבָא דְּבִי כְּנִישְׁתָּא דְּהִנֵּה פְּתִיחָא לְהַהוּא אִינְדְּרוּנָא דְּהִנֵּה בָּה מִיתְנָא דְּמֵאִי מְהִנֵּי הָאִי תִּיבָה דְּמִסְתְּמָא לֹא בִּיטְלוּהָ שָׁם כּו' וּמֵאִי קו' הָרִי י"ל דְּהַתָּם לֹא שְׂמַצִּיל מְשׁוּם כְּלִי עִם דְּפָנוֹת אִנְהָלִים כְּמַתְנִי דְּאִהְלוֹת (פ"ה) רַק מְשׁוּם דְּאָרוֹן גּוֹפְנִי אִם הִי עֲשׂוּי לְנַחַת הִנֵּה אִנְהָל לְעַצְמוֹ וּבְמַתְנִי דְּאִהְלוֹת (פ"ט מ"ב) אוּ מַחֲזִיקַת אַרְבַּעִים סָאָה כְּדַבְּרֵי חֲכָמִים וְכַתֵּב בְּתוֹי"ט מְשַׁמֵּעַ שְׁכֵן הִלְכָה דְּכָלִי הַבָּאָה בְּמִדָּה הִנֵּה אִנְהָל לְעַצְמוֹ וְהַכ"נ הָאָרוֹן שֶׁל ס"ת שֶׁהִי מַחֲזִיק מ"ס כְּמוֹ"ש בְּט"א חֲגִיגָה (כ"ה) בְּקו"א וּמְטַעַם אִנְהָל מְהִנֵּי אִפִּי לֹא בִּיטְלוּ בְּשַׁעַת שְׁהוּא נַח לַכ"ע וְכֵן הַעִיר בְּפִי מְעִינִי הִישׁוּעָה בְּפְתִיחָה לְפָרְקִין בְּכַוְנָתָא שְׁכַתְבֵּי דְּקו' הַתוֹס' צְרִיכָה תְּלִמוּד דְּהַתָּם לֹא מְשׁוּם דְּפָנוֹת אִנְהָלִים אִינְתִּינֵן עֲלָה רַק מְשׁוּם דְּאָרוֹן גּוֹפְנִי אִם הִי עֲשׂוּי לְנַחַת הו"ל אִנְהָל לְעַצְמוֹ וְדָמִי לְמַגְדֵּל פ"ד מ"א עכ"ל, רַק שִׁי"ל דְּקו' הַתוֹס' אֲזָלָא לְמ"ד אִנְהָל זְרוּק לֹא שְׂמִי אִנְהָל אֲבָל זֶה הִי נִיחָא לְשִׁי הַר"ח מִשְׁא"כ לְרוּב הַפּוֹסְקִים הַנִּזְ"ל דְּבְשַׁעַת שְׁהוּא נַח לַכ"ע הִנֵּה אִנְהָל מֵאִי הַקְשׁוּ הַתוֹס', וּבְאֲמַת הַרִיטְב"א עִירוּבִין (ל') עֲשֵׂה זֶה דְּרַף קו' לְשִׁי הַר"ח ו"ל דַּאֲס"ד דְּגַם בְּמִנוּחָא אִנְהָל זְרוּק ל"ש אִנְהָל מֵהִי מוֹעִיל הַנַּחַת הָאָרוֹן, וְנִרְאָה מִקו' הַרִיטְב"א דְּמְשׁוּם כְּלִי אִפִּי טְהוֹר כֹּל שְׂלֹא נַעֲשֵׂה אִנְהָל אִינוּ חוֹצֵץ בֵּין בֵּית לְבֵית אִם לֹא בִּיטְלוּ וְכְמוֹ"ש הַט"ז יו"ד סי' שַׁע"א וּבְנוּב"ק סי' צ"ד בְּשִׁי הָרֵא"ש וְהַתוֹס' ב"ב הַנִּזְ"ל וְיֵמָה שְׁהַק' בְּנו"ב עַל הָרֵא"ש מַגְמ' דְּב"ב שָׁם דְּפָרִיף חֲבִית הִיא גּוֹפָא תִּיחֻץ בְּאֲמַת הוּא קו' הָרֵא"ש עֲצָמוֹ פ"ו דְּאִהְלוֹת דְּכִי עֲדִיפָא פֶּח מְפָלִי גְלָלִים וְתִי דְּכָל אֵלוֹ הִלְכוֹת הֵן שְׂאִין לְהַשִּׁיב וּבְמ"א מ"ב גַּם בְּמִשְׁנ"ת

פָּתְבוּ ע"ז דְּהֵתָם מְשׁוּם דְּפָנוֹת אֹהֶלִים וְעֵינָן מ"ש הָרָאָב"ד ו"ל פּי"ג מִטו"מ: ג) אִיבְרָא שִׁי"ל בְּקו' הָרִיטְב"א ו"ל דְּהֵנָּה בְּתוֹס' שְׁבַת (ק) חִידְשׁוּ דְמָה דְדָבָר הַנוּטֵל אֵינּוּ מִמַּעַט הוּא רַק דְּרַבְּנָן אֲבָל מִה"ת מִמַּעַט כָּל דְּבָר (וּבְזָה נִיחָא לִי בְּיָשׁוּב הַגַּמ' ב"ב כ' דְּרַקִּיק אֵינּוּ מִמַּעַט בְּחֵלוֹן מְשׁוּם דְּלָא מְבַטֵּל לִי וּפְרִיָּה וְתִפְזִיק לִי דְדָבָר הַמְּקַב"ט אֵינּוּ חוּצָץ וְרֵאִיתִי בְּמַהֲרָש"ם ח"ג ס' מ"ב שֶׁהָק' לְפִי שְׁהַעֲלָה בַּפְּנֵי בְּרָכוֹת (י"ט) דְּמָה שְׁדָבָר הַמְּקַב"ט אֵינּוּ חוּצָץ הוּא רַק דְּרַבְּנָן הָרִי יֵשׁ נַפ"מ לְעֵנָן שְׁיִהְיֵי טוֹמְאָה דָּאוּ וּנ"ל דְּלְדָבְרֵי הַתּוֹס' הַנְּ"ל מִתְנַרְץ שְׁהָרִי גַם לְטַעַם הַש"ס מְשׁוּם דְּלָא מְבַטֵּל לִי הוּא ג"כ רַק מְדָרְבָּנָן]: וְהֵנָּה בַּפְּנֵי סוּפָה (כ"א) פְּתַב דְּגַם מ"ד אֹהֶל זְרוּק ל"ש אֹהֶל הוּא רַק דְּרַבְּנָן וְתִי' בְּזָה קו' הַתּוֹס' דְּאִיָּה מְהֵנִי מַה שְׁהָיוּ מְבִיאִין שְׁנוּרִים דְּהָרִי הָיוּ אֹהֶל זְרוּק רַק דְּלִגְבֵי פָּרָה שְׁהִיא מַעֲלָה בְּעֵלְמָא מְהֵנִי אִפִּי אֹהֶל זְרוּק, גַּם בְּשׁו"ת שְׁבו"י ח"א ס' פ"ה כ"כ דְּאֹהֶל זְרוּק דַּל"ש אֹהֶל הוּא רַק דְּרַבְּנָן וְהוֹכִיחַ כֵּן מַר"מ פ"ו ה' עִירוּב דְּנִתְּנוּ בְּבֵית הַפָּרֶס הַר"ז עִירוּב מְפָנִי שְׂיָכוֹל לִקְבֹּס שֶׁם בְּמַגְדֵּל הַפּוֹרַח וְאֵע"ג דַּס"ל אֹהֶל זְרוּק ל"ש אֹהֶל רַק מְשׁוּם דְּהָיוּ דְּרַבְּנָן וּבְבִיחָה"פ דְּרַבְּנָן לֹא הִתְחַמְּרוּ דְּהָיוּ תְּרֵי דְּרַבְּנָן וְלֹא דְּמִי לְאַרְץ הָעַמִּים דְּחַמְּרִי מְבִיחָה"פ לְעֵנָן סָפַק כַּפִּירָש"י שְׁבַת (ט"ו) בְּאִפְּוֹן דְּלִגְבֵי דְּרַבְּנָן מְהֵנִי אִפִּי אֹהֶל זְרוּק מְשׁוּם דְּתְרֵי דְּרַבְּנָן לֹא הִתְחַמְּרוּ, וְלִפִּי"ז מִתְנַרְץ הֵיטֵב קו' הָרִיטְב"א הַנְּ"ל לְשִׁי הַר"ח בְּהָא דְּמַגִּילָה (ט"ו) דְּאָמְרוּ דְּלוּ תִּיבּוּתָא וּמֵאִי מְהֵנִי הָא הָיוּ אֹהֶל זְרוּק וְאִי מְשׁוּם דְּפָנוֹת אֹהֶלִים ג"כ לֹא יָכוֹל לְהַצִּיל מְפָנִי שְׁלֹא בִּיטְלוּ וְלִהְיֵי מוֹר נִיחָא שְׁפִיר דְּכִינּוּ דְּהִי' כְּאִן הַצְּלָה מְדִין דְּפָנוֹת אֹהֶלִים רַק מְשׁוּם דְּלָא בִּיטְלוּ א"כ לְהַתּוֹס' שְׁבַת הַנְּ"ל מַה דְּלָא בִּיטְלוּ אֵינּוּ מִמַּעַט הוּא רַק דְּרַבְּנָן מִמִּילָא שׁוּב הַדָּר מְהֵנִי הֵכָא לְהַצִּיל מְשׁוּם אֹהֶל בַּפְּנֵי עֲצָמוּ אֵע"ג דְּהָיוּ אֹהֶל זְרוּק שְׁהָרִי לִגְבֵי דְּרַבְּנָן מְהֵנִי גַם אֹהֶל זְרוּק לְהַצִּיל, וְלִשְׁי' הַש"ף יו"ד ס' שַׁע"ב דְּהַמְשַׁכָּה מִבֵּית לְבֵית הָיוּ רַק טוֹמְאָה דְּרַבְּנָן בְּלֵאָה"כ הִי' כְּאִן תְּרֵי דְּרַבְּנָן רַק גַּם לְהַמְגִ"א ס' שִׁי"א וְשִׁמ"ג הַחֹלֶק עַל הַש"ף הָיוּ כְּאִן תְּרֵי דְּרַבְּנָן מִטַּעַם דְּפָנוֹת אֹהֶלִים אַף בְּבִיטְלוּ שְׁהוּא רַק דְּרַבְּנָן וְגַם מְדִין אֹהֶל זְרוּק דְּהָיוּ רַק דְּרַבְּנָן דְּלִגְבֵי דְּרַבְּנָן מְקַרִי אֹהֶל וְדוּק: ד) וּבְשְׁבו"י ח"ב ס' צ"ח הַקְּשָׁה לְסַבְּרָתוֹ דְּאֹהֶל זְרוּק דַּל"ה אֹהֶל הוּא רַק דְּרַבְּנָן דַּל"כ בְּעִירוּבִין (ל') דְּפָלִיגִי בְּמִתְנֵי' אִי מְוֹתֵר לְהַנִּיחַ עִירוּבוֹ בְּבַה"ק מִנ"ל לְהַש"ס דְּפָלִיגִי בְּדָרְבֵי וְרִיבֵר"י אִי אֹהֶל זְרוּק שְׁמִי אֹהֶל הָרִי י"ל דְּרִיבֵר"י גּוֹפְנִי' לֹא ס"ל דְּשָׁמְנִי אֹהֶל רַק הֵתָם בְּאַרְץ הָעַמִּים דְּהוּא גּוֹפְנִי' דְּרַבְּנָן אֲבָל בְּבַה"ק מוֹדָה: אֲבָל לְעַנְד"נ דְּלִק"מ דְּהַש"ס סְמָךְ אֲבָרִייתָא דְּמִינִיתִי בְּנִזִּיר (נ"ה) דְּרִיבֵר"י אָמַר תִּיבָּה שְׁהִיא מְלִיאָה פְּלִים וְזִרְקָה ע"פ הַמֵּת בְּאֹהֶל טְמֵאָה וְאִם הִיָּתָה מְוַנְחָת טְהוּרָה דַּס"ל אֹהֶל זְרוּק שְׁמִי אֹהֶל הָרִי דְּלָאוּ דְּוָקָא בְּאַרְץ הָעַמִּים דְּרַבְּנָן רַק אִפִּי בַט"מ דָּאוּ, וּמְצָאתִי בַס' שְׁעַר הַזְּקֻנִים דְּף (צ"ז) שְׁכ"כ, וְלִי נִרְאָה לְהוֹסִיף בְּזָה דַּע"כ אֵין לְנוּ דְּרָךְ אַחַר בְּזָה דַּל"כ בְּלֵאָה"כ תְּקַשְׁי דְּלִמָּא דְּוָקָא לִגְבֵי אַרְץ הָעַמִּים לְמַה שְׁפִירָש"י בְּנִזִּיר שֶׁם דְּאָף לְאוּקִימָתָא דְּלָא גְּזָרוּ מְשׁוּם אֹוִירָא רַק מְשׁוּם גּוֹשָׁה מ"מ לְמ"ד אֹהֶל זְרוּק ל"ש אֹהֶל הָיוּ כְּמַהֲלָךְ ע"ג קַרְקַע וְעֵינָן פְּנִי גִיטִין (ח') מַה שְׁהָאַרְיָה בַּפִּירָש"י וְא"כ י"ל דְּלִמָּא דְּוָקָא בְּאַרְץ הָעַמִּים מְטַהֵר רִיבֵר"י דְּאֹהֶל זְרוּק שְׁמִי אֹהֶל רַק לְעֵנָן זֶה דַּל"ה כְּמַהֲלָךְ ע"ג קַרְקַע אֲבָל לִגְבֵי טו"מ בְּבַה"ק דְּמִטְמָא בְּאֹהֶל מוֹדָה רִיבֵר"י, רַק דַּעֲכַצ"ל דְּהַש"ס בְּעִירוּבִין סְמָךְ אֲבָרִייתָא הַנְּ"ל דְּמִטְהַר רִיבֵר"י אִפִּי בְּתִיבָּה ע"פ הַמֵּת וְדוּק: ה) וּבַמִּל"מ פִּי"ב מִטו"מ פְּתַב לְהוֹכִיחַ דְּאֹהֶל זְרוּק בְּשַׁעָה שְׁהוּא נַח לְכ"ע הָיוּ אֹהֶל מְנִזִּיר (מ"ג) דָּאֵר"ה אֲבָל טוֹמְאָה וְטוֹמְאָה לֹא וּמְקַשָּׁה

טוּמְאָה וּבִיאַה נָמִי הָא מִיטְמֵי וְקֹאֵי וּמְשַׁנֵּי ר"פ כַּגוֹן שְׁנֹכְנִס בְּשִׁידָה תִּיבָה וּמַגְדֵּל וּבָא
חֲבִירוֹ וּפְרַע עֲלֵיו אֵת הַמַּעֲזִיבָה וְתִקְשֵׁי דְהָרֵי קִי"ל אֲנָהְל זְרוּק ל"ש אֲנָהְל וְכֹן הֵק' בִּשְׁבוּ"י
שָׁם וְהוֹכִיחַ מְזָה הַמַּל"מ דְּבִשְׁעָה שְׁמֹנָח ל"ע הָוֵי אֲנָהְל, וְהִנֵּה מְשׁוּם הָא י"ל ע"ד הַפְּלוּל
דְּהֵתֶם דְּמְשַׁנֵּי ר"פ כַּגוֹן אֲלִיבָא דר"ה וְלִשְׁיטְתוֹ שְׁפִיר מְשַׁנֵּי וְהוּא: ו) אַחַר אֲקָדִים מַה שֶּׁהֵק'
בְּתוֹס' סוּפָה (כ"א) בָּהָא דא"ר יְהוּדָה לֹא הָיוּ מְבִיאִין דְּלִתּוֹת אֲלָא שְׁוֹנָרִים וְהָרֵי גַם
הַשְׁוֹנָרִים הָיוּ אֲנָהְל זְרוּק וְאָף שִׁי"ל דְּבִדְיָדְהוּ גְלִי רַחֲמָנָא דְחֲשִׁיבֵי אֲנָהְל מְדַכְתִּיב וּבְעֲצָמוֹת
וּבְגִידִים תְּסוּכְכְנֵי מִיְהוּ לר"א שָׁם דְּלִית לִי הָאֵי סְבָרָא קֶשֶׁה דְּהִיכֵי עֲבָדִינוּ עֵי"ש
שְׁנִשְׁאַרוּ בְּקו': ונ"ל בְּיָשׁוּב קו' הַתּוֹס' הִנֵּה בְּמִשְׁנֵה אַחֲרוּנָה אֲהֵלוֹת (פ"ח מ"א) וּבְפִתְיָה
לפ"ט פְּתַב לְגַבֵּי פְּלִי הַבָּאָה בְּמִדָּה דְּהָוֵי אֲנָהְל שְׁיֵשׁ לְחַלְק דְּרַק כְּשֶׁהוּא בְּאֹוִיר חוּצָא
מִשָּׂא"כ כְּשֶׁהִיא בְּתוֹף הַבֵּית מְשׁוּם דְּבִסוּפָה (כ"א) פְּלִיגֵי בְּיָשׁוּן תַּחַת הַמַּטָּה דת"ק אָמַר
לֹא יֵצֵא ור' יְהוּדָה אָמַר יֵצֵא וּמְסִיק בְּגַמ' דר"י לְטַעֲמֵי דְאָמַר סוּפָה דִּירַת קְבַע בְּעֵינָן וְלֹא
אֲתֵי אֲנָהְל אֲרַעֲוִי וּמְבַטֵּל דִּירַת קְבַע וּת"ק נָמִי ס"ל הֵכִי רַק דס"ל ג"כ דְּסוּפָה נָמִי אֲרַעֲוִי
סָגִי לָהּ אֲבָל ר"ש אַע"ג דס"ל סוּפָה דִּירַת קְבַע בְּעֵינָן מ"מ לֹא יֵצֵא דְאֲתֵי אֲנָהְל אֲרַעֲוִי
וּמְבַטֵּל דִּירַת קְבַע וְהַכ"נ לְגַבֵּי פְּלִי הַבָּאָה בְּמִדָּה אֵי הָוֵי אֲנָהְל כְּשֶׁהִיא בְּתוֹף הַבֵּית תְּלִי
בְּפְלוּגְמָא זֹו וְכַתְּבַ עֲפִי"ז פִּי חֲדָשׁ בְּמִשְׁנֵה פ"ט דְּאֲהֵלוֹת (מ"ב) אוּ מַחֲזִיקַת מ"ס כְּדַבְּרֵי
חֲכָמִים שְׁהַפְּוֹנָה לְדַבְּרֵי חֲכָמִים בְּסוּפָה (כ"א) ת"ק ור"י דס"ל דְּלֹא אֲתֵי אֲנָהְל אֲרַעֲוִי
וּמְבַטֵּל לְאֲנָהְל קְבַע ע"כ גַּם הֵכָא ל"ה אֲנָהְל אֲפִי כְּשֶׁהוּא מְוַנָּח רַק כְּשֶׁהִיא בְּאֹוִיר וְלֹא
בְּתוֹף הַבֵּית עֵי"ש: וְלִכְאוֹ' יֵשׁ לְהַעִיר דא"כ בְּנִזִּיר (מ"ג) הַנְּ"ל מֵאֵי מְשַׁנֵּי ר"פ כַּגוֹן
שְׁנֹכְנִס בְּשִׁידָה תִּיבָה וּמַגְדֵּל אָף שְׁנֹאמַר כְּדַבְּרֵי הַשְּׁבוּ"י בְּסִי פ"ה דר"פ יִסְבְּרֵן אֲנָהְל זְרוּק
שְׁמִי אֲנָהְל אוּ כְּדַבְּרֵי הַמַּל"מ דְּמִיִּירֵי כְּשֶׁהוּא נַח וּבַכַּה"ג ל"ע הָוֵי אֲנָהְל מ"מ הָרֵי הֵכָא
דְּמִיִּירֵי שְׁנֹכְנִס בְּבֵית וּבַכַּה"ג מִן הַדִּין שְׁלֹא יֵהִי אֲנָהְל לְעַצְמוֹ דְּלֹא אֲתֵי אֲרַעֲוִי וּמְבַטֵּל אֲנָהְל
קְבַע: וְלִכּוֹ נִרְאָה דְאָף דְאָמְרֵי לֹא אֲתֵי אֲנָהְל אֲרַעֲוִי וּמְבַטֵּל אֲנָהְל קְבַע מ"מ הָרֵי לֹא מְצִינוּ
ג"כ לְדִידְהוּ דְאֲנָהְל קְבַע מְבַטֵּל לְאֲנָהְל אֲרַעֲוִי וְע"כ שְׁפִיר י"ל דְּלַעֲנָן לְחֻצוֹן בְּפִגְנֵי הַטּוּמְאָה
שְׁפִיר הָוֵי אֲנָהְל לְעַצְמוֹ אֲפִי כְּשֶׁהוּא בְּתוֹף הַבֵּית וְחוּצָא, וְאָמְנָם נִרְאָה דְדַבְּרֵי זֶה תְּלִי
בְּפְלוּגְמָא דְש"ס ב"ב (פ"ה) דְּבַעָא מִיִּנְיָ ר"ש מר"ה פְּלִי לֹקַח בְּרִשׁוֹת מוֹכֵר קְנָה
לֹקַח אוּ לֹא פִי רִשְׁב"ם אוּ לֹא קְנָה דְרִשׁוֹת עֵינְקֵר וְהַפְּלִי בְּטֵל לְגַבֵּי הַרְשׁוֹת וּא"ל ר"ה
תְּנִיתוּהָ זְרָקוֹ לָהּ לְתוֹף חִיקָה אוּ לְתוֹף קְלִמָּה מְגוֹרְשֵׁת וְאִינְיָ אָמוּרָאֵי ס"ל הֵתֶם דְּלֹא קְנָה
לֹקַח, לְפִי"ז י"ל דְּדַבְּרֵי זֶה אֵי אֲנָהְל זְרוּק בְּשַׁעָה שְׁהוּא נַח אֵי הָוֵי אֲנָהְל תְּלִי בְּפְלוּגְמָא
דָּא דְאֵי אָמְרֵי דְלֹא קְנָה לֹקַח מְשׁוּם דְּבַטֵּל הַפְּלִי לְגַבֵּי הַרְשׁוֹת הַכ"נ לֹא מְהַנִּי אֲנָהְל זְרוּק
כְּשֶׁהוּא בְּתוֹף הַבֵּית מְשׁוּם דְּבַטֵּל לְגַבֵּי אֲנָהְל קְבַע וּכְמוֹ"ש ג"כ בְּתַפ"י אֲהֵלוֹת (פ"ח אוֹת
י"א) דה"ט דְּלֹא מְהַנִּי אֲנָהְל זְרוּק מְשׁוּם דְּבַטֵּל אֹוִיר הָאֲנָהְל לְגַבֵּי אֹוִיר הַמְּקִיפּוֹ א"כ
מְכַש"כ שִׁי"ל דְּבַטֵּל לְגַבֵּי אֹוִיר הַבֵּית כְּמוֹ כְּכִלְיוֹ שֶׁל לֹקַח בְּרִשׁוֹת מוֹכֵר דְּבַטֵּל לְגַבֵּי
הַרְשׁוֹת וְעֵינָן נה"מ חו"מ ס' ר': וְהִנֵּה בְּש"ס ב"ב שָׁם דְּבַעָא לְמִיפְשֵׁט מְהָא דְּמִשְׁוֹ חֲמָרִיו
וּפּוֹעֲלֵיו וְהַכְּנִיסֵן לְתוֹף בֵּיתוֹ פִּירְקוֹן וּפְסַק שְׁנִינְהֵם א"י לְחֻזוֹר הָרֵי דְכִלְיוֹ שֶׁל מוֹכֵר בְּרִשׁוֹת
לֹקַח לֹא קְנָה מוֹכֵר דְּבַטֵּל פְּלִי לְגַבֵּי הַרְשׁוֹת, וְהֵק' בְּתוֹס' דא"כ אֲפִי בְּלֹא פִירְקוֹן לִיקְנֵי
דְּבַטֵּל אַגַּב רִשׁוֹת לֹקַח וְאוֹר"י דְּדוֹקָא פְּלִי הוּא דְּבַטֵּל אַגַּב הַרְשׁוֹת אֲבָל בְּהֵמָה לֹא עַכ"ל
וּכְעֵין דְּבָרֵי הַתּוֹס' כָּאֵן עֵינָן בְּר"ן גִּיטִין (פ"ב) בְּמִתְנִי עַל הַפֵּל פּוֹתְבִין עַל קָרוֹן שֶׁל פְּרָה
וְנוֹתֵן לָהּ אֵת הַפְּרָה דְּלֹא סָגִי בְּאָמַר הָא גִּיטָא סְתָמָא אַע"ג דְּאָמַר לְעֵיל אֹוִירָא דְּמִגְלִתָּא

הוא הָתָם ה"ט לפי שְׁהַנְשֵׂאָר הוא טָפַל לָגַט אָבֵל הָכָא בְּעֶבֶד וּפְרָה פִּינּוּן שְׂיִישׁ לָהֶם חַיִּים
אֵינָם טָפְלִים לָקָרְן וְלֹא לֵיד עכ"ל, ומעֲתָה מִיְנֻשָׁב קו' הַתּוֹס' סוֹפָה הַנְּ"ל מֵה דְמַהֲנֵי ע"ג
שְׁנוֹרִים אע"ג דְּהוּי אֹהֶל זְרוּק מְשׁוּם דְּכָל הַטַּעַם דְּאֹהֶל זְרוּק ל"ש אֹהֶל הוּא רַק מְשׁוּם
דְּבָטַל אֹהֶל אַרְעֵי לְאֹוִיר הַמַּקִּיף וּמְכַש"כ דְּבָטַל לְגַבֵּי הַרְשׁוֹת שְׁעוֹמֵד שָׁם מִשְׁא"כ הָכָא
לְגַבֵּי שְׁנוֹרִים שְׁהֵם בַּע"ח דְּלֹא בְּטָלִי לְגַבֵּי הַרְשׁוֹת לַכ"ע מִמִּילָא הַכ"נ הוּוּ אֹהֶל וְחוֹצְצִין
וְהִיא הַעֲרָה חֲדָתָא נְחֻמָּדָה בַּס"ד: ז) וּלְפִי"ז בְּנוֹגַע לְהוֹכַחַת הַמַּל"מ הַנְּ"ל מִנְזִיר (מ"ג)
דְּמִשְׁנֵי ר"פ אֶלִיבָא דַר"ה פְּגוֹן שְׁנַכְנַס בְּשִׁידָה תִּיבְהוּמַגְדֵּל דַּש"מ דְּבַמְנוּחַת לַכ"ע הוּי
אֹהֶל, וְלַהַנְּ"ל י"ל דְּרַק לַר"ה מְשִׁנֵּי פֶן מְשׁוּם דַּר"ה לְשִׁיטְתוֹ ב"ב (פ"ה) דְּפִשְׁט לַר"ש
דְּכִלְיוֹ שֶׁל לֹקַח בְּרִשׁוֹת מוֹכֵר קָנָה לֹקַח דְּלֹא בְּטַל הַכְּלִי לְגַבֵּי הַרְשׁוֹת לְכַף שְׁפִיר אֹהֶל
זְרוּק שְׁמִי אֹהֶל עכ"פ בְּשִׁעָה שְׁמֹנָח מִשְׁא"כ לְדִידֵן אֶפְשָׁר כִּשִׁי הַר"ח ז"ל דְּאָפִי בְּשִׁעָה
שְׁמֹנָח ל"ה אֹהֶל אִפִּי פְּשֵׁהוּא בְּאֹוִיר מְשׁוּם דְּבָטַל אֹוִיר הַכְּלִי לְאֹוִיר הַמַּקִּיפוֹ וּמְכַש"כ
פְּשֵׁהוּא בְּבִית דְּבָטַל לְגַבֵּי הַרְשׁוֹת וְדוּק: ח) אָף לְהִלְכָה טוֹבָה הוֹכַחַת הַמַּל"מ שְׁהַרִי הַר"מ
נְזִירוֹת (פ"ה הַי"ח) פֶּסֶק וְהִבִּיא לְאֹוִקִימָתָא דַר"פ בְּנְזִיר (מ"ג) הַנְּ"ל אָף דְּאֵנָן קִי"ל
לְהִלְכָה דְּכִלְיוֹ שֶׁל לֹקַח בְּרִשׁוֹת מוֹכֵר לֹא קָנָה לֹקַח, גַּם בְּנְזִיר (י"ז) דְּאָמַר רַבָּא פְּגוֹן
שְׁנַכְנַס בְּשִׁידָה תִּיבְהוּמַגְדֵּל אע"ג דְּרַבָּא ס"ל ב"ב שָׁם דְּכִלְיוֹ שֶׁל לֹקַח בְּרִשׁוֹת מוֹכֵר
ל"ק לֹקַח ע"כ שְׁפִיר הוֹכִיחַ הַמַּל"מ דְּבִשְׁעָה שְׁמֹנָח לַכ"ע אֹהֶל זְרוּק שְׁמִי אֹהֶל, וְאָף
שְׁבַט"ז יו"ד ס' רפ"ב נִרְאָה מְבֹאָר שִׁיטְתוֹ דְּאָפִי בְּשִׁעָה שְׁמֹנָח ל"ה אֹהֶל כְּבָר הַקְּשָׁה
עָלָיו בְּכ"ש לְעִירוּבִין (ל') וְלִכְן בַּנ"ד שְׁנַכְנַס הַפְּהוּן בְּהַתִּיבָה קוֹדֵם שְׁהַכְּנִיסוֹ אֶת הַמַּת
לְבַהַמ"ד נִרְאָה דְּוֹדָאֵי הוּי אֹהֶל לְעֲצָמוֹ וְחוֹצֵץ בְּפָנֵי הַטְּוֹמָאָה וְעֵינָן שׁו"ת שׁו"מ מֵהַדו"ג
וְשׁו"ת בְּרַפְת רָצָה ס' י"ב בְּעֵנָן נְסִיעַת הַפְּהַנִּים עַל עֲגָלוֹת מְסַלַּת הַבְּרִזָּל עַל מְקוֹם קְבָרִים
וּבַנ"ד עֲדִיף מְשׁוּם שְׁהוּא מְנוּחַת דְּהוּי אֹהֶל לַכ"ע, גַּם פְּתַב הַמַּל"מ פִּי"ב מִטו"מ דְּמָה
דְּפִלְגִי בְּאֹהֶל זְרוּק הוּא רַק בְּאֹנְפֵן שְׁמַאֲהִיל עַל הַמַּת עֲצָמוֹ אָבֵל לְחֻצוֹן עַל הָאָדָם שְׁהוּא
בְּאֹהֶל הַמַּת מְהַנֵּי לַכ"ע: ט) בְּדַבְרֵי קו' הַנּו"ב שְׁהַבְּאִתִּי לְעִיל שְׁהוּא קו' הָרָא"ש דְּלִפִּי מָה
שְׁחָשַׁב הָרָאב"ד בְּשִׁי הַר"מ דְּאָפִי כְּלִי טְהוֹר אֵינּוּ חוֹצֵץ וְאָפִי בִּיטְלוֹ אִיף גְּפָרְנַס הָא
דַּב"ב (כ') דְּפָרִיף חֲבִית הִיא גּוּפָא תִּיחֻזֵּץ וְכִי ס"ד שְׁכ"ח שְׁאֵינּוּ מְטַמָּא מְגַבּוֹ יְהִי עֲדִיף
מְכָלִי גְּלָלִים שְׁאֵינּוּ לוֹ טוּמְאָה כָּלָל וְהָרָא"ש תִּי שְׁכָל אֱלוֹ הַלְכוֹת הֵן שְׁאֵינּוּ לְהַשִּׁיב וְעֵינָן
תּוֹס' חֲגִיגָה (כ"א) שְׁפָתָבוּ כַּע"ז לְעֵנָן טוֹפַח לְהַטְּפִיחַ מָה שְׁהַסְּבָרָא הַפּוֹכָה בְּדִין הַשְּׁקָה
מְדִין מְקַנְאוֹת מְשׁוּם דְּטוּמְאָה וְטְהָרָה וְהַשְּׁקָה הַלְכָתָא גְּמִירִי לָהּ וְלֹא בְּסְבָרָא תִּלִּי מְלִתָּא:
וְלַעֲנַד"נ בְּקו' הָרָא"ש הַנְּ"ל לְשִׁי הַר"מ שִׁי"ל דַּהַר"מ ע"פ שִׁיטְתוֹ בְּאֶמֶת עֲדִיפָא כ"ח
שְׁאֵינּוּ מְטַמָּא מְגַבּוֹ וּמְטַמָּא מְאֹוִירוֹ מְדִין כְּלִי גְּלָלִים שְׁאֵינּוּ מְקַב"ט כָּלָל, וְהוּא דַּהַר"מ פִּי"א
מָה פְּלִים הַכ"ד גְּבִי מְנִיקַת שֶׁל מְתַכַּת שְׁנַטְמָאָה מְשִׁיחַ בְּרִנָּה בְּעֵץ תְּטַהֵר לֹא נְטִמָּאָה וּקְבָעָה
בְּקוֹרָה אוֹ בְּכֹתֵל מְקַבְּלַת טוּמְאָה בְּמְקוֹמָהּ וּמְקוֹרוֹ מְמַתְנִי' פִּי"ד דְּכִלִּים וְכַתְּבֵי בִישַׁע"י ה'
נ"ט, ס' קנ"ט בְּטַעֲמוֹ דָּאָם הִיְתָה כְּבָר טְמָאָה וְחַבְרָה בְּקַרְקַע הָרִי גּוֹמֵר בְּמַחְשַׁבְתּוֹ לְבַטְלָהּ
שְׁתַּהֲדִי מְחַזְבֵּרַת לְמַעַן יִפְקַע טוּמְאָתָהּ אָבֵל בְּהִיטָה טְהוֹרָה לֹא מְבַטֵּל לָהּ בְּעַת חִיבּוּרָהּ
עֵי"ש, וּלְפִי"ז לְעֵנָן לְחֻצוֹן בְּפָנֵי הַטְּוֹמָאָה אָף שְׁכָלֵל אֶמְרוּ דְּבָר הַמְּקַבֵּל טוּמְאָה אֵינּוּ
חוֹצֵץ בְּפָנֵי הַטְּוֹמָאָה וְהוּי לְמַעַלְיוֹתָא מָה שְׁאֵינּוּ מְקַב"ט מ"מ מְצִינּוּ לְפַעֲמִים גַּם לְמַעַלְיוֹתָא
מָה שְׁהַכְּלִי מְקַב"ט לְעֵנָן שְׁעִי"ז מְבַטְלוֹ בְּחִיבּוּרוֹ כְּדִי שְׁתַּפְּקַע טוּמְאָתוֹ, וְע"כ לְעֵנָן כְּלִי
שְׁיַחְצוֹן בְּפָנֵי הַטְּוֹמָאָה אָף שְׁהַתּוֹס' ב"ב (י"ט) כְּתָבוּ דְּאָפִי בְּמְבַטְלוֹ עֲדִינָן מְקַב"ט עַד

דַּעֲבִיד בָּהּ שִׁינוּי מַעֲשֵׂה מ"מ הָרִי לְדַבְרֵי הַנו"ב ס"א צ"ד הַנ"ל דְּבַמְבֹטְלוֹ נִפְיָק מִדִּין כְּלִי וְהוּי אֹהֶל וּבְמִשְׁנֵה אַחְרוּנָה אֶהְלוֹת (פ"ו) פֶּתַח דְּגַם הַתּוֹס' ב"ב לֹא פָתְבוּ כ"א בְּסֶתֶם אֲבָל בְּבִטְלוֹ בְּפִירוּשׁ לֹא בָעֵי שִׁינוּי מַעֲשֵׂה וְאִין מְקַבְ"ט עוֹד, וּלְפִי"ז צ"ל דְּמָה שֶׁדָּבַר הַמְקַבְ"ט א"ח אַף שֶׁע"י הַסְּתִימָה שֶׁבִּיטְלוֹ שׁוּב אִינוֹ מְקַבְ"ט מ"מ אֲנִן בְּעֵינֵי שְׁלֵא יִקַּב"ט עוֹד קוֹדֵם הַסְּתִימָה וְכַעֲיֵן ד' הַתּוֹס' סוּפָה (י"ג:) ד"ה אַם, וּלְפִי"ז י"ל דְּבִאֲמַת מַה"ט עֲדִיפָא כ"ח לְחוּץ בְּפִנֵי הַטְּוֹמָא שֶׁיֵּשׁ לוֹ תְּרִתִּי לְמַעֲלִיּוֹתָא חֲדָא מַה שֶׁאִין מְקַבְ"ט מִגְּבוּ שֶׁעוֹד קוֹדֵם הַסְּתִימָה הוּי דָּבַר שֶׁאִמְקַב"ט וְלַעֲוֹמַת זֶה דְּאִפִּי כְּלִי טְהוֹר אִינוֹ חוֹצֵץ רַק בְּבִיטְלוֹ גְּמוּר יֵשׁ לַכ"ח מַעֲלָה מַה שֶׁמְקַבְ"ט מִתּוֹכוֹ וְע"י שֶׁמְבֹטְלוֹ עֲתָה לְהַפְנוֹתָל שׁוּב לֹא יִקַּב"ט גַּם מִתּוֹכוֹ מִמִּילָא הוּי כְּדִין מְנִיקַת שֶׁכָּבֵר נְטִמָאָה וְחִבְרָה שֶׁכְּתַב הַר"מ דְּמִשׁוּם זֶה עֲצָמוֹ שֶׁיִּפְקַע טְוֹמָתוֹ הוּא גּוֹמֵר בְּדַעְתּוֹ לְבִטְלוֹ בִּיטוּל גְּמוּר וְהַכ"נ שֶׁפִּיר הַכְּלִי חוֹצֵץ מִשׁוּם דְּמְבֹטְלוֹ וְנַעֲשֵׂה אֹהֶל וּמִשָּׂא"כ בְּכִלֵּי גְּלִילִים אֲדַרְבָּה לְפִי שֶׁאִין מְקַבְ"ט כְּלָל יוֹתֵר לֹא מְהִי לְחֻצוֹן בְּפִנֵי הַטְּוֹמָא אִפִּי בְּבִיטְלוֹ כְּמוֹ"ש הַר"מ לְגַבֵּי רַחֲיִים שֶׁל אָדָם עַפ"ד הַרְאָב"ד ו"ל שֶׁאִין חוֹצֵץ אִפִּי כְּלִי טְהוֹר וְדוּק הֵיטֵב: דו"ש בְּכַרְפַּת הַתּוֹרָה.

סִימָן קִיג. ב"ה א' שְׁמִינֵי תִרְפ"ד דְּאִמְבְּרָאוּנָא.

לְהַתְּרִיף וּבְקִי מֵר מְרֻדְכִי דְּוֹד צוֹקַעֲרָמָאֲנִן נ"י בַק' הוֹבְנוּב: א) הַבְּאֵת קו' הַט"א חֲגִיגָה עַל שִׁי הַרְאָב"ד פ"ג מְפָלִים דְּכִלֵּי עֵץ הַעֲשׂוּי לְנַחַת שֶׁאִמְקַב"ט הוּא רַק הֵיכִי שֶׁיֵּשׁ אִיסוּר בְּטִלְטוּלוֹ וְקִשָּׁה מְמַגִּילָה (כ"ו) בְּהַהוּא כְּנִישְׁתָּא דְּהוּא פֶּתוּחַ לְאִיִּדְרוּנָא דְּמַחֲיִת בִּי מִיתָא כו' וְאָמַר רַבָּא דְּלוֹ תִיבּוּתָא וְאוֹתְבִי דְּהוּ"ל כ"ע הַעֲשׂוּי לְנַחַת כו' וְהַעֲרַת לְתַרְץ עַפ"י דְּאִמְרִינֵן בְּבִרְכוֹת (ה') וּבִש"ע ס"א צ' דְּצָרִיף שֶׁלֹּא יֵהָא דָּבַר חוֹצֵץ בֵּינֵנוּ וּבֵין הַקִּיר וּבְתוֹס' שֶׁם דְּמִלְתָּא דְּקַבִּיעָא פְּגוֹן אַרוֹן בְּתִיבָה אִין זֶה הַפֶּסֶק, וְא"כ יִתְכַן דְּמַקְרִי יֵשׁ אִי בְּטִלְטוּלוֹ שֶׁלֹּא יֵהִי מְקַרִי הַפֶּסֶק לְגַבֵּי תְּפִלָּה בְּבִי כְּנִישְׁתָּא הַהַעֲרָה יָפָה, אֲבָל בְּאֲמַת הָרִי בְּמַגִּילָה שֶׁם אִמְרִי לִי רַבְּנֵן לְרַבָּא וְהָא זִימְנִין דְּמִטְלְטְלִי לִי כִי וְהוּ"ל מִיטְלְטְלָא מְלֵא וְרִיקָם וְגַם בַּט"ז ס"א צ' הִבִּיא מַגְמ' שֶׁהִי מְטִלְטְלִין אֶת הַתִּיבָה בְּתַעֲנִית שֶׁל גְּשָׁמִים שֶׁהִי מוֹצִיאִין לְרַחוּבָה שֶׁל עִיר וְעַכ"ז לְגַבֵּי תְּפִלָּה ל"ה אַרוֹן וְתִיבָה הַפֶּסֶק, וְעַל פְּרָחוֹ דְּאִין נַפ"מ אַם מְטִלְטְלִין אוֹתוֹ לְפָרְקִים רַחוּקִים רַק הַעֲיָקֵר תְּלוּי אַם הַעֲמַד ע"ד קִבְעָה וְכִמוֹ הַמְּבֹנָאָר בִּש"ע ס"א קל"ה שֶׁאִין מְבִיאִין ס"ת כ"א שֶׁהוֹכֵן אַרוֹן אוֹ תִיבָה יוֹם אוֹ יוֹמִים וְכְתַב הַמַּג"א דְּהַעֲיָקֵר תְּלוּי אַם נַעֲשֵׂה מְקוֹם קְבוּעָה לַס"ת הָרִי דְּמַקְרִי קְבִיעָה לְשַׁעְתּוֹ אַף שֶׁאִחַר יוֹם אוֹ יוֹמִים מוֹצִיאִין אוֹתוֹ מִשָּׁם, וְעוֹד י"ל בְּזָה וְאִין לְהַאֲרִיף: ב) וְאֲשֶׁר אֲנִי אֲחֻזָּה בְּזָה, הִנֵּה הַרְאָב"ד ו"ל שֶׁם פֶּתַח דְּאִין רֵאִי מְסוּפָה חֲגִיגָה לְגַבֵּי שְׁלַחֵן דְּמַקְרִי כ"ע הַעֲשׂוּי לְנַחַת מִשׁוּם שֶׁיֵּשׁ אִי בְּטִלְטוּלוֹ, וְהַכ"מ הַקִּשָּׁה דְּלֹא יֵדַע מָה אִי יֵשׁ בְּטִלְטְלוֹ, וּבַט"א פֶּתַח הַפ"י מִשׁוּם דְּבִשְׁלַחֵן כְּתִיב תְּמִיד, וְהִנֵּה בְּשָׁם הַגַּה"ק מְסַאֲכָטְשׁוּב ו"ל שֶׁמַּעֲתִי הַעֲרָה בְּזָה דְּבִאֲמַת מִטַּעַם זֶה עֲצָמוֹ אִיסוּר לְטִלְטֵל הַשְּׁלַחֵן מִשׁוּם דְּאִין לֹא יֵהִי כ"ע הַעֲשׂוּי לְנַחַת וְא"כ גּוֹרֵם טְוֹמָאָה לַכ"ש, וְהִיא הַעֲרָה מְשֻׁמַּחַת: ג) וְאִמְנָם לַעֲנ"ד דְּבַר זֶה שֶׁיֵּהִל אִיסוּר לְטַמֵּא כְּלִי שְׁרֵת צְרִיקָא רַבָּה, דְּבִשׁוּ"ת בְּשָׁמִים רֵאִשׁ ס"א כ' הִבִּיא מְעִירוּבִין (ק"ג) בְּשֶׁרֶץ שֶׁנִּמְצָא בְּמַקְדָּשׁ ר' יְהוּדָה אוֹמֵר שֶׁלֹּא לְרַבּוֹת אֶת הַטְּוֹמָאָה הָרִי שֶׁיֵּשׁ אִיסוּר לְטַמֵּא אֶת הָאֲבָנִיט אֲבָל בַּהַג"ה שֶׁם פֶּתַח שֶׁהַמְּחַבֵּר ו"ל הֵלֵךְ לְאוּר פִּירוּשׁוֹ שֶׁל רִש"י ו"ל שֶׁהוּא שֶׁלֹּא לְרַבּוֹת טְוֹמָאָה בְּבָגָד שֶׁל קוֹדֶשׁ אֲבָל לְפִי הַפְּשׁוּט וְהַמְשַׁמְעוֹת בְּרַמְזוֹ"ל פ"ז מַב"מ שֶׁהוּא שֶׁלֹּא לְרַבּוֹת טְוֹמָאָה אַף בְּבָגָד חוּל עֵי"ש: ד) וְלִי יֵשׁ לְהַעִיר עוֹד דָּאֵם נִימָא דְּאִיפָא אִיסוּרָא

לְטַמֵּא כ"ש א"כ בְּרִישׁ חֻלִּין דְּאָמַר רַבָּה בַּר עֲזַרְיָה הַכֹּהֵן שֹׁחֲטִין וְאָפִי טַמֵּא בְּחֻלִּין שְׁנַעֲשׂוּ
עַל טַה"ק וּבִמְקוֹדְשֵׁינָהּ לֹא יִשְׁחָטוּ שְׂמֵא יִגַּע בְּבֶשֶׂר כו', וְקָשָׁה דְּבִלֵּא"ה יִהְיֶה אֲסוּר לְכַתְּחִילָהּ
לֹא רַק מְשׁוּם שְׂמֵא יִגַּע רַק מְשׁוּם דְּנֻדְּאֵי מְטַמְּא אֶת הַסְּפִין דְּהָרִי כ"ש, אֲדָּי י"ל דְּבִמְנַחֲתוֹת
(ע"ח) פְּלִיגִי אֵי סְכִין דְּלִית לִי תוֹף אֵי מְקַדְּשָׁא ככ"ש וַיִּתְּכֵן דְּגַם רַבָּה ב"ע ס"ל דְּסְפִין
ל"הכ"ש, וּמִתְנַרְץ בְּזָה קו' הַתּוֹס' שֶׁם בְּמָה דְּמִשְׁנֵי פְּגוֹן דְּבִדְק בְּקְרוּמִית שֶׁל קָנָה וְהָק'
דְּשַׁחֲטָה בְּעֵי כ"ש וְאֵין עוֹשִׂין כ"ש שֶׁל עֵץ, וְלִקְדָּמָה שְׁפִיר מְשַׁנֵּי הַש"ס אֲלִיבָא דְּרַבָּה
ב"ע דַּעֲכַס"ל דְּשַׁחֲטָה ל"ה כ"ש מְדַלָּא אָמַר דְּבִמְקוֹדְשֵׁינָהּ לֹא יִשְׁחָטוּ מְשׁוּם טְוִמְאַת כ"ש:
(ה) וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְסִייעַ דְּאִיבָא אֵי לְטַמֵּא כ"ש דְּהָרִי הַתּוֹס' פְּסָחִים (י"ג) גְּסַתְּפָקוּ אֵי אֲסוּר
לְשַׁרְוֹף אֶת הַתְּרוּמָה כְּמוֹ שְׂאֵסוּר לְטַמְּאוּתָהּ מִבְּנֹאֵר דְּלְשַׁרְוֹף קִיל מְלִטְמָא וּא"כ פִּינּוּן דְּאָמַר
בְּמִפּוֹת (כ"א) הַשְׁוֹרֶף עֲצֵי הַקֹּדֶשׁ לֹקֵה א"כ מְכַש"כ שְׂאֵסוּר לְטַמְּאוּתוֹ פְּגוֹן כ"ש, אֲדָּי
ז"א דְּרַק לְגַבֵּי אֲנָכְל שֶׁל תְּרוּמָה דְּאֲסוּר לְטַמֵּא מְשׁוּם מְשַׁמְרַת תְּרוּמָתֵי גְּסַתְּפָקוּ אֵי גַם
שְׁרִיפָה בְּכָלֵל, אֲבָל לְגַבֵּי עֲצֵי הַקֹּדֶשׁ דְּאֵי שְׁרִיפָה הוּא מְשׁוּם לֹא תַעֲשׂוּן אֵין רֵאִי לְגַבֵּי
טְוִמְאַה, וְעוֹד דְּאָמַר בְּמִנְחֹת (ק"א) דכ"ש שְׁנַטְמָאוּ הוּאֵיל וְאִית לְהוּ טְהָרָה בְּמִקְנָה
כְּטָהוּרִים דְּמֵי לְעִנְנֵן שְׂאֵין גְּפָדִים א"כ מַה"ט גְּמֵי אֵין לְלַמּוֹד טְוִמְאַה מְשַׁרִּיפָה בכ"ש: ו
וְאִפְתִּי הִי אֲפֹשֶׁר לֹמַר דְּגַם בכ"ש אִיבָא מְשׁוּם מְשַׁמְרַת תְּרוּמָתֵי לְמַה דְּמִבְּנֹאֵר בְּפִירֵש"י
רִישׁ חֻלִּין דְּגַם לְטַמֵּא אֶת הַקֹּדֶשׁ אִיבָא מְשׁוּם מְשַׁמְרַת תְּרוּמָתֵי וּכ"כ בַּפְנֵי פְּסָחִים (י"ד)
דְּיִלְפִי קְדָשִׁים מְתְרוּמָה וְעִשׂוֹת ב"ש חו"מ ס' קל"ה וְהוּא נִגְדַד הַר"מ פִּי"ב דְּתְרוּמוֹת
שְׁכַתְּבַת דְּאֲסוּר לְטַמֵּא תְרוּמָה כְּמוֹ קְדָשִׁים] וְלִמ"ש הַצַּל"ח דְּגַם בכ"ש שְׂאֵין עוֹלִין לְגְבוּתָהּ
אִיבָא מְשׁוּם חִיבָה"ק מְקַרָּא וְהַבְּשֶׁר לְרַבּוֹת עֲצִים וְלְבֹנָהּ וּמְשׁוּם זֶה חִידְּשׁ דכ"ש מְקַבְּ"ט
אֲדָּי מְרֵאשׁוֹן כְּמוֹ אֲנָכְל וּא"כ ה"נ י"ל דְּאִיבָא אִיבָא לְטַמֵּא כ"ש כְּמוֹ אֲנָכְל קוֹדֶשׁ פִּינּוּן
דְּחַה"ק מְשַׁנֵּי לִי כְּאוֹכְלָא, אֲדָּי הִנֵּה הַתּוֹס' תְּגִיגָה (כ"ג) חִידְּשׁוּ דְּהִיכִי דְּהַטְוִמְאַה בְּאֵי מְשׁוּם
חִיבָה"ק דְּהָרִי כְּאוֹכְלָא שׁוֹב בְּעֵי הַכְּשֶׁר כְּאוֹכְלָא וּא"כ מִתְנַרְץ קְוִשְׁתִּי הַנְּ"ל שְׂאִימַר
בְּמִקְדָּשֵׁינָהּ לֹא יִשְׁחָטוּ מְשׁוּם שְׂמֵא אֶת הַסְּפִין, שְׁהָרִי הַתּוֹס' בְּחֻלִּין שֶׁם הִקְשׁוּ דְּאִמַּאי
חִיִּישִׁינָהּ שְׂמֵא יִגַּע בְּבֶשֶׂר הָא דֵם קְדָשִׁים אֵינוּ מְכַשִּׁיר וְתִי דְּחִיבָה"ק מְכַשִּׁיר וּא"כ הָא
תִּינַח לְגַבֵּי בְּשֶׁר מְהַנֵּי חִיבָה"ק לְדָבָר אֶחָד דַּל"צ הַכְּשֶׁר, אֲבָל לְגַבֵּי כ"ש א"א לֹמַר שְׂיִהְיֶי
אֵי טְוִמְאַתוֹ מְשׁוּם וְהַבְּשֶׁר לְרַבּוֹת עֲצִים וְלְבֹנָהּ דְּהָרִי כְּאוֹכְלָא זֶה שׁוֹב הִי בְּעֵי הַכְּשֶׁר
דְּלִשְׁנֵי דְּבָרִים לֹא מְהַנֵּי פַח חִיבָה"ק לְהַתּוֹס' תְּגִיגָה הַנְּ"ל וּמִתְנַרְץ ג"כ מַה שְׁהִקְשׁוּ
בְּאַתְרוּנִים בְּמָה דְּמִשְׁנֵי בְּחֻלִּין שֶׁם דְּאִיטְמֵי בְּשַׁרְץ, וְהָרִי לְהַצַּל"ח הַנְּ"ל סְכִין שְׁהוּא כ"ש
מְקַבְּ"ט אֲדָּי מְרֵאשׁוֹן, וְלִהַנְּ"ל נִיחָא דְּבַכָּה"ג לֹא מְקַבֵּל הַסְּפִין טְוִמְאַה בְּלֹא הַכְּשֶׁר: (ז)
וְעַפִּי"ד הַתּוֹס' תְּגִיגָה הַנְּ"ל יֵשׁ לְהַעִיר בְּחֻלִּין (ק"א) דְּאָמְרוּ לוֹ לְרִיבָה"ג אֲדָּי טַמֵּא שְׂאֵכְל
אֶת הַטְּהוֹר פִּינּוּן שְׁנַגַע בּוֹ טְמֵאוּתוֹ וְהָק' בְּשַׁע"מ ה' בְּרַכּוֹת דְּמִשְׁכַּח"ל בְּאוֹכְלָא פְּחוֹת
מְכַבִּיצָה שְׂאִמְקַב"ט מְדָאוּ וְתִי דְּכְמוֹ דְּלֹא אָמַר דְּמִשְׁכַּחַת בְּשֶׁלֹּא הִנְכְּשֶׁר מְשׁוּם דְּחִיבָה"ק
מְכַשִּׁיר, הַכ"נ מְהַנֵּי חִיבָה"ק לְטַמֵּא אֲדָּי פְּחוֹת מְכַבִּיצָה עֵי"ש, וְהַשְׁתָּא לְהַתּוֹס' תְּגִיגָה
דְּלִשְׁנֵי דְּבָרִים לֹא מְהַנֵּי חִיבָה"ק הַדָּר תִּקְשִׁי שְׂאִימַר שְׂמֵא שְׁכַחַת בְּתִרְתִּי לְרִיעוּתָא שְׁהוּא
פְּחוֹת מְכַבִּיצָה וְגַם לֹא הִנְכְּשֶׁר דְּלִזָּה לֹא מְהַנֵּי עוֹד חִיבָה"ק פְּנ"ל: (ח) עוֹד יֵשׁ לְהַעִיר
בְּדְבָרֵי הַשַּׁע"מ דְּאָפִי נֶאֱמַר דְּמְהַנֵּי לָזָה חִיבָה"ק מ"מ הָרִי בְּפְסָחִים (ל"ד) קוֹרָא
לְחִיבָה"ק מְעַלָּה בְּעַלְמָא וְלִהַכ"מ פִּי"ד מְפָרָה גַבֵּי דְּבִילָה בְּמֵי חֲטָאת לֹא מְקַרִי מְחֻלְלָת
מְשׁוּם מְעַלָּה וְהַכ"נ מֵאֵי פְּרִיָּה פִּינּוּן שְׁנַגַע בּוֹ טְמֵאוּתוֹ וְצ"ע: (ט) וְהִנֵּה בְּהָא דְּתְגִיגָה (כ"ו)

לגבי שלחן דמקשה והא הוי כ"ע העשוי לנחת שהבאתי לפרש דאיסור יש בטלטולו משום אי מטמא כ"ש אין לומר בזה שהוא משום דחיבה"ק משוי לי' אוכלא ואיפא משום משמרת תרומותי, ז"א דכבר הקשה במנ"ח מ' ק"ס להצל"ח הנ"ל דמהני חיבה"ק בכ"ש א"כ הקא אף כ"ע העשוי לנחת יהי טמא דמשוי לי' חיבה"ק פאןכל, ועכדס"ל להש"ס הקא דחיבה"ק ל"מ בכ"ש א"כ אין מוכרח ג"כ שיהי' אסור לטמא את השלחן דלטמא פלי קודש אי איפא איסורא תלי' בפירש"י ובר"מ פסונגיא דסוף עירובין הנ"ל וא"כ קמה קו' הכ"מ הנ"ל דמה איסור יש בטלטול השלחן: י) והנלענ"ד שיש פנונה אחרת בדברי הראב"ד ז"ל, הנה בט"ז יו"ד סי' קצ"ח לענין טבילה ע"ג נסרים העלה דאע"ג דכ"ע העשוי לנחת אמקב"ט היינו דוקא טומאת מת אבל טומאת מדרס מטמא ומביא ראיות מוכיחות מן המשנה עיי"ש, וראיתי בס' מי נפתוח פרפר ל"ה שפתב להסתפק בזה בכ"ע העשוי לנחת אי דינו לגמרי ככלי הפא במדה בפכ"ד מכלים דקתני טהורה מכלים דאפי' טומאת מדרס אין לה וכמו"ש בתוי"ט שם ופנ"י שפת (פ"ד) או דלמא דוקא פבא במדה פן משום דהוי פארעא סמיקתא ואין שם פלי עליו עיי"ש, והנה במחכג"ת אישתימטי דברי הט"ז שיהביא משנה מפונרשת דכ"ע העשוי לנחת מטמא מדרס: יא) אף להט"ז תיקשי הא דמגילה (כ"ו) דחשיב לארון פלי העשוי לנחת לענין שיחצון בפני הטומאה, והרי עכ"פ מטמא מדרס והתוס' שפת (פ"ד) נסתפקו דכמו בטומאת מת ה"ה בטומאת מדרס אפי' עוד לא קיבלה טומאה בפועל רק פיון שראוי לטמא מדרס שוב א"ח בפני הטומאה, ועוד דהא אמרי' בנדה (מ"ט) פל המטמא מדרס מטמא טומאת מת ופירש"י ז"ל דה"ה פל שאר הטומאות וכמו כן תיקשי בהא דחגיגה (כ"ו) לגבי שלחן גבי דאמר הזהרו שלא תגעו בשלחן מקשה הש"ס והא הו"ל כ"ע העשוי לנחת וקשה פיון דמטמא מדרס מטמא ג"כ טומאת מת וה"ה שאר הטומאות וא"כ שפיר א"ל הזהרו שלא תגעו בשלחן מטומאת ע"ה וכבר העיר בזה במי נפתוח שם: יב) ולכאו' נ"ל דלגבי שלחן לא קשה שמטמא מדרס דנודע שי' רש"י ז"ל בב"ק (ס"ו) בהא דגזל משפב דחברי' דליפא טומאת מדרס בשאינו שלו [ועיין ידי משה פ' תולדות המדרש במש"נ בגדי עשו התמודות שחמד מנמרוד, והפנונה דאל"כ איך לבשם יעקב הא בגדי ע"ה מדרס לפרושים רק לפי שהי' של גזל אין בהם טומאת מדרס ודפח"ח], ובתוס' הקשו ע"ז ממתני' פ"ז דטהרות הגנבים שנכנסו לבית דאם יש עמהם עכו"ם או אשה הפל טמא משמע שמטמא משפב שאינו שלו, ונ"ל לתרץ דבהסבר שי' רש"י ז"ל נראה משום דבמדרס בעינן לישיבה יצא סאה ותקב שאומרים לו עמוד ונעשה מלאכתנו א"כ הכ"נ משפב ומושב שאינו שלו אינו מיוחד לישיבתו, עיין תוס' ב"ק (י') דסתם ספסל הוא שאול רק לסתם בני אדם לישיב עלי' אבל לא למשונה וכבד משאר בני אדם וה"נ אין שאול לטמא מדרס שישטמא את משפבו וממילא אינו מטמא ועיין במשנה אחרונה פכ"ב מכלים שהעיר כע"ז, אם שלא הביא מתוס' ב"ק אבל פתב דהוי פמו פסא של פלה דמטהרי ב"ה פיון שמקפידין לישיב עלי' עיי"ש.

והנה התוס' עירובין (כ"ז) הביאו בשם ר"ת לחדש דמה שא"ר למושב רק טומאה חמורה אינו מטמא אבל מטמא טומאה קלה אוכלין ומשקין [וכה"ג בתוס' פסחים (י"ז) לגבי אוכל שאינו נעשה אה"ט דלגבי אוכלין ומשקין נעשה אה"ט] וא"כ מתנרץ קו' התוס' דרש"י ז"ל ס"ל כשי' ר"ת א"כ אף שאינו שלו שאינה מיוחד לישיבה רק טומאה חמורה

אין מטמאה וא"כ ל"ק ממתני דטהרות דאמר הכל טמא היינו לטומאה קלה אוכלין ומשקין ודוק: יג) ולפי"ז לשי' רש"י י"ל ג"כ מה דשלקחן יהי' כ"ע העשוי לנחת ולא יטמא אף במקדש משום דהקדש אין לו בעלים עיין קצוה"ח סי' ת"ו פיון דהוי ממון גבוה א"כ לכל אדם הוי שאינו שלו דליפא טומאת מקדש פנ"ל, אף למה דפליגי בירו' פ"א דחלה אי גזבר פמאן דאינון בעלים ועיין תוס' פסחים (מ"ו) דבאתי לנד גזבר ל"מ שאלה בקבה"ב ונראה משום דגזבר כבעלים, ובתוס' פרייתות (י"ג) לגבי קדשי מזבח פתבו דרק אחר שחיטה וזריקה ל"מ שאלה, ומהסבר נראה עפי"ד התוס' חולין (קל"ח): דגזבר ל"ש אלא בקבה"ב עיי"ש, ואולם בנמ"י יבמות (רפ"י) פתב דגם בק"מ ל"מ שאלה באתי לנד גזבר ויש סיוע לדבריו מתמורה (ח') לייתי גזבר ולשקלי' מבואר דגם בק"מ שייך גזבר, וא"כ הדק"ו דשלקחן של מקדש אע"ג דהוי כ"ע העשוי לנחת מ"מ טמא מקדש דאין לומר משום דהקדש אין לו בעלים פנ"ל שיהרי גזבר הוא בעלים של הקדש וראוי למושב להגזבר עצמו, ובפכ"ט למה שהעליתי לעיל דאף באינו שלו עכ"פ מטמא מקדש לטומאה קלה אוכלין ומשקין והדרא קו' לדוכתא: יד) ואמנם באמת ניקח דלגבי שלחן של מקדש אין לומר שיטמא מקדש משום דהרי בעינו למקדש שיהי' מיוחד לשיבה, ושלחן של מקדש אסור לישוב ולקדש עלי' דימעול בהקדש וכדאמר במעילה (י"ד) דלקח בונין בחול משום דלא ניתנה תורה למה"ש ודלקא בעי למזגא עלי' אישתכח דקמעיל בקודשא, וא"כ דאינו ראוי לשיבה אינו מטמא מקדש שפיר קאמר הש"ס דהוי שלחן כ"ע העשוי לנחת ואינו מטמא כלום: טו) ומתורץ שפיר שי' הראב"ד הנ"ל וסרה מעליו קו' הכ"מ ז"ל דמה אי' יש בטלטולו, דהנה ז"ל הראב"ד ז"ל א"א איני יודע מאין הוציאו אלא משלחן של מקדש וממנורה שהקשו עליהם כ"ע העשוי לנחת הוא ואעפ"י שאין מקבלין ארבעים סאה בלח ואינו מחנור דהתם איסורא נמי איכא בטלטולם עכ"ל, ומדוקדק לשונו מה שכתב ואעפ"י שאין מקבלין מ' סאה, משום דהי' קשה להראב"ד ז"ל דאיך סתם הרמז"ל דכ"ע העשוי לנחת אמקב"ט הא עכ"פ מטמא מקדש וכל המטמא מקדש מטמא טומאת מת, ונהרי הן אין מקבלין מ' סאה, וכוננתו דבשלמא במקבלין מ' סאה תנינו בפכ"ד דכלים דטהור מפלום משום דהיכי שמקבלין מ' סאה הוי פארעא סמיכתא ול"ה עליהן שם פלי משא"כ בכלי עץ הע"ל שאין מקבלין מ' סאה מפיון שעכ"פ ראויין למקדש ממילא מטמאין ג"כ טומאת מת ושאר טומאות, ומשלחן של מקדש אין מחנור דהתם יש אי' בטלטולו והכונה דאסור בטלטול של חול לישוב עליו משום מועל בהקדש פש"ס דמעילה הנ"ל דאי מזגא עלי' קמעיל בקודשא, ומתורץ היטב קו' הכ"מ ז"ל דמה אי' יש בטלטולו, ולהאמור פוננתו דיש אי' בטלטול של חול וא"כ אינו ראוי לשיבה שאין בו טומאת מקדש, והיא פוננה נחמדה בדברי הראב"ד ז"ל: טז) ומה שכתבתי בכוננת הראב"ד ז"ל לענ"ד עולה מפורש מירושלמי סוף חגיגה דפריה ויהא פטבלא שהיא עשוי' לילף ולהניח לא כן א"ר אמי בשם רשב"ל השלקחן למה טמא מפני שמוציאין ומראין אותו לעולי רגלים פי' הק"ע דמקשה לתכמים דמטמאין במזבח מפני שהן מצופין ולמה לא יהי' טהור משום פלי העשוי לנחת כמו שלחן אי לאו שהיו מטלטלין אותו ומראין לעולי רגלים הי' טהור] א"ר מנא פהאי דתנינו (פכ"ד דכלים) שלש משפלות הן אר"ז מפני שמשפתמשין בה ע"ג חבילי' כו' והיינו דהתם תנו שלש משפלות של זבל טמאה מקדש, והכ"נ המזבח אף שהוא עשוי לנחת יש בה משום טומאת

מְדַרְס וּבְדַבְרֵי הַט"ז ס"י קצ"ח שֶׁהִבְאֵתִי וְהָרִי הַמְּנֻבָּח ג"כ מִשְׁתַּמְּשִׁין בּוֹ ע"ג חֲבִילֵי שֶׁהִכְהִנִים נוֹתְנִים עָלָיו פְּלִי מִקְדָּשׁ וְדוֹרְסִין עָלָיו בְּרַגְלֵיהֶן מִשְׂא"כ שֶׁלְחָן שְׂאִינוּ מִיְנוּחָד לִישִׁיבָה וְדַרְיֶסָה דְמוּעֵל בְּהַקְדָּשׁ פּנ"ל: יז) וְכִינוֹן דְאֵתְאֵן לְזֶה מְתוּרָץ הֵיטֵב גַּם קוֹ הַט"א ז"ל מִמְּגִילָה (כ"ו) דְאָמַר לְגַבֵּי אַרוֹן דְהָנִי כ"ע הָעֵשׂוּי לְנַחַת אַעֲפ"י שְׂאִין אִיסוּר בְּטִלְטוּלוֹ, וְלִהְנִ"ל נִיחָא שְׁפִיר דְקָל מַה דְבָעִינוּ שְׂיִהְיִ אִיסוּר בְּטִלְטוּלוֹ הוּא רַק פְּדֵי שְׂלֵא יִהִי מִיְנוּחָד לִישִׁיבָה, וְא"כ בְּאַרוֹן וְתִיבָה שֶׁל ס"ת דְבִלְא"ה אֵין מִיְנוּחָדִין לִישִׁיבָה דְאָמַר בַּמ"ק (כ"ה) דְאָסוּר לִישִׁיב ע"ג מְטָה שֶׁס"ת מְנַחַח עֲלֵי וּבְתִיבָה שֶׁל ס"ת אַף לְאַחַר שֶׁנָּטְלוּ הַס"ת מִמְּנוּ מ"מ אִיסוּר לְיִיחָדוֹ לִישִׁיבָה וְכָל תְּשֻׁמֵּי שִׁי חוֹל וְאֲפִלּוּ פְסָא לַס"ת אִיסוּר לַעֲשׂוֹת מִהֲתִיבָה כְּמִבְּנָאָר בַּש"ע או"ח ס"י קנ"ד וְיו"ד ס"י רפ"ב וְא"כ הָרִי לְגַבֵּי מְדַרְס בְּעִינוּ מִיְנוּחָד לִישִׁיבָה מַה שְׂאִין כֵּן בְּאֵלוּ מִשׁוּם דְהָנִי תְשֻׁמֵּי קְדוּשָׁה וְשְׁפִיר קְאָמַר הַש"ס דְהָנִי כ"ע הָעֵשׂוּי לְנַחַת וּמְתוּרָץ שְׁפִיר קוֹ הַט"א כְּמִין חֲנֻמָּר בַּס"ד וְדוֹק הֵיטֵב: סִימָן קִיד ב"ה יוֹם ו' מַנ"א תִּרְפ"ט.

שְׁלוֹם לְבַחֲרֵי חֻמְד חֲרִיפִים וּבְקִיָּאִים כְּמַר מִשָּׁה אֶהְרֹן רִנָּה וְכַמַּר יִשְׂרָאֵל אַרְיָ פְּרַעֲנֶקְעֵל נ"י בַּק' טְאָרְנָא: א) הָעֵרִיתֶם בְּמִתְנֵי דְאֶהְלוֹת (פ"ד מ"ב) תִּיבַת הַמְּגִדֵל יֵישׁ פּו"ט וְאֵין בִּיצִיאָתָהּ פּו"ט כּו' וְכו' מְטָהָר כּו' וּבְתוֹס' ב"ב הַק' הָרִי טְוּמְאָה רְצוּצָה בּוֹקְעַת וְעוֹלָה וְתִי דְבְכָלִים אֵין דִּין קָבֵר לְהִיּוֹת בּוֹקְעַת וְעוֹלָה דְאֵין מְבִטְלוֹ עַכ"ד, וְקָשָׁה מְחֻלְיִן (ע"א) דְאָמַר מַה כ"ח הַמְּנוֹקָף צ"פ שְׁמַצִּיל עַל טְהָרָה שֶׁבְּתוֹכוֹ מְלִיטְמָא וְאֵינוּ מְצִיל עַל טְוּמְאָה שֶׁבְּתוֹכוֹ מְלִיטְמָא דְאָמַר מֵר טְוּמְאָה רְצוּצָה בּוֹקְעַת וְעוֹלָה כּו' הָרִי מְפֻרָשׁ דְגַם בְּכָלִים אֶמְרִי דְבוֹקְעַת וְעוֹלָה עַכ"ק: ב) וְהִנְ"ל בְּזֶה הִנֵּה יוֹתֵר מִזֶּה לְכָאוּ יֵישׁ לְהַקְשׁוֹת בְּסִבְרַת הַתוֹס' הִנְ"ל מַגְמ' דְחֻלְיִן (קכ"ו) אֶמְתְּנִי ד"א בְּתִיבַת הַמְּגִדֵל כּו' דְאָמַר ר' יוֹסִי מְטָהָר אֶהְיִיא כּו' אֵלָא קְאָמַר ת"ק טְוּמְאָה בְּתוֹכָהּ הַבֵּית טְמֵא אֵי מִשׁוּם דְדַרְדָּר טְוּמְאָה לְצִאָת וְאֵי מִשׁוּם דְטְוּמְאָה טְמֵאָה בּוֹקְעַת כּו' הָרִי מְפֻרָשׁ אֶמַר הַש"ס בְּהַף מִתְנֵי גּוֹפִין בְּתִיבַת הַמְּגִדֵל דְאֵיפָא בְּהַ מִשׁוּם טְוּמְאָה רְצוּצָה אַף שְׁהוּא בְּכָלִי, וְרֵאִיתִי בַּמ"א פ"ד דְאֶהְלוֹת מ"ג שְׁעֲמַד בְּזֶה, אֲבָל בְּאַמַּת נְרָאָה דְלַק"מ דְהִנֵּה בַּקוֹ הַתוֹס' ב"ב שְׁם שְׁהַק' דְאֶמְאֵי מְטָהָר ר' יוֹסִי הָא טְוּמְאָה בּוֹקְעַת וְעוֹלָה וּבְאַמַּת דְבַרֵּי הַתוֹס' נְכוּנִים לְשִׁיטְתָם בְּעִירוּבִין (ע"ט) ד"ה הָרִי דְבִישׁ בְּחֻלְיִן פּו"ט וְאֵין בִּיצִיאָתוֹ פּו"ט שְׁיֵישׁ לוֹ דִּין קָבֵר סְתוּם מוֹדָה ר' יוֹסִי דְטְוּמְאָה בּוֹקְעַת וְעוֹלָה וְשְׁפִיר הַקְשׁוֹ הַתוֹס' ב"ב דְאֶמְאֵי מְטָהָר ר' יוֹסִי בְּתִיבַת הַמְּגִדֵל שִׁי"ב פּו"ט וְע"כ הַנְּכַרְחוֹ לְתַרְץ דְבְכָלִים אֵין דִּין קָבֵר לְהִיּוֹת בּוֹקְעַת וְעוֹלָה, עֵינִין בַּח' הַרמ"ל אֶהְלוֹת (פ"ג) שְׁתַּפְּס בְּזֶה עַל הַמְּהַרְשָׁ"א ז"ל וְכַבֵּר קְדָמוֹ בַּח"ס יו"ד ס"י ש"מ וְחִי' חֻלְיִן (קכ"ה), בְּאַנְפֹן דְקוֹ הַתוֹס' שְׁם הוּא בַּכַּה"ג שְׁיֵישׁ בּוֹ פּו"ט לְשִׁי הַרִיב"ם שְׁם שְׁיֵישׁ לוֹ דִּין קָבֵר סְתוּם שְׁמַטְמָא כָּל סְבִיבּוֹ וְע"ז אֲזִיל תִּירוּצָם דְבְכָלִים לִיפָא דִּין קָבֵר סְתוּם הֵיכִי שִׁי"ב פּו"ט, וּמַעֲתָה ל"ק קוֹ הַמ"א מְהָא דְחֻלְיִן (קכ"ו) הִנְ"ל דְהֵתָם הָרִי אֶמַר אוֹ מִשׁוּם סוּף טְוּמְאָה לְצִאָת בַּכַּה"ג שִׁי"ב פּו"ט אוֹ מִשׁוּם טְוּמְאָה רְצוּצָה בּוֹקְעַת וְעוֹלָה בְּאֵין בּוֹ פּו"ט כְּפִירִש"י שְׁם, וְהִינֵנוּ מִשׁוּם דְבְּאֵין בּוֹ פּו"ט מוֹדוֹ הַתוֹס' דְגַם בְּכָלִים יֵישׁ דִּין טְוּמְאָה רְצוּצָה אַע"ג דְאֵין מְבִטְלוֹ בְּכָלִי, וּבְאַמַּת הַדְּבָר מְפֻרָשׁ בַּגְמ' חֻלְיִן (קכ"ה), גַּבֵּי חֲבִילֵי מְטָה וְסָרִיגֵי הַחֲלוּנוֹת שְׁפָרְסֵן ע"פ הַמַּת דַּל"ה כְּמַת בְּכִסּוּתוֹ שְׁמַטְמָא מִשׁוּם דְהָאֵי לֹא מְבִטְלֵי לִי וּפְרִיף וְתִהְיִי כְּטְוּמְאָה טְמוּנָה בּוֹקְעַת וְעוֹלָה כּו' הָרִי לְהַדְיָא דְבְּטְוּמְאָה רְצוּצָה לֹא בְּעִי בְּיִטּוּל וְא"ש הַתוֹס' ב"ב דְבְכָלִי שְׂאִינוּ מְבִטְלוֹ אֵינוּ בּוֹקְעַת וְעוֹלָה הֵיא רַק בִּי"ב פּו"ט בְּדִין

קָבַר סְתוּם, וְעֵינָיו מֵ"א פִּט"ו דְּאֵהְלוֹת מ"ז שֶׁהִקְשָׁה בְּאֵמַת אִפִּירִש"י סוֹפָה (ד') דָּגַם
בְּטוֹמְאָה רְצוּצָה שֶׁ"ב פו"ט אִי לֹא בְּטָלוּ ל"ה רְצוּצָה שֶׁהוּא נֶגֶד הַגַּמ' חוֹלִין (קכ"ה)
הַגָּל וְדו"ק.

וּלְפִי"ז מִתְנַרְץ קו' מְחוֹלִין (ע"א) דְּקָאָמַר הַש"ס דצ"פ אִין מְצִיל עַל טוֹמְאָה שְׁבַתוֹכוֹ
דְּטוֹמְאָה רְצוּצָה בּוֹקְעַת וְעוֹלָה וְכו' וְהֵינּוּ מְשׁוּם דְּטוֹמְאָה רְצוּצָה אֵיתָא ג"כ בְּכָלִי דְּהֵינּוּ
הֵיכִי שְׁאִין בּו פו"ט וְכִמּו"ש בל"א חוֹלִין שְׁם דְּהַש"ס דְּמִינִיתִי רֵאִי מִכ"ח הַמְּנַקְףָּצ"פ הוּא
בְּכַה"ג שֶׁ"ב פו"ט דְּאִי בְּיַש פו"ט תִּיקְשִׁי לְשִׁי רַש"י שְׁם דְּבַכָּה"ג אִינוּ מְטַמָּא כָּלִל
עֵי"ש, וְכִינּוּן דְּאֵינְרִי הֵכָא בְּכַה"ג שֶׁ"ב פו"ט שְׁפִיר קָאָמַר דְּאֵיתָא לְטוֹמְאָה רְצוּצָה אָף
בְּכָלִי דְּוֹק כִּי זְבוּ"פ: וְנִיחָא ג"כ מ"ש הַר"מ ה' פְּלִים פִּי"ח ה"ד בְּמוֹכְנֵי שְׁל תִּיבַת הַמְּגַדֵּל
דְּאֵם אִין בּו טַפַּח הָוִי טוֹמְאָה רְצוּצָה וְאִילוּ בְּפִי"ב ה"ו מְחוֹלֵק עִם הַרְאָב"ד וְס"ל
דְּבְּאַרְוֹנוֹת לִיכָא דִין קָבַר סְתוּם וְהוּא פְּסֻבְרַת הַתּוֹס' (ק') הַגָּל אָבֵל הוּא הַדְּבָר שִׁישׁ
חִילוּק בְּכָלִי בֵּין קָבַר סְתוּם וּבֵין טוֹמְאָה רְצוּצָה: ג) וּבִהְיוֹתִי בְּזָה רְאִיתִי בְּס' מִי נְפֻתוֹת
מִים טְהוּרִים פ"ח הַק' לְפִי הַמְּבַנְיָר בְּתוֹסְפֻתָא דְּאֵהְלִים מְצִילִים עַל הַטְּהוּרִים וְאִין מְצִילִין
עַל הַטְּמָאִים א"כ בְּחוֹלִין (ע"א) הַגָּל דְּיִלְיָף טְהָרָה בְּלוּעָה בַק"ו מְצ"פ דְּכ"ח וּפְרִיָּךְ
הַש"ס מַה לְכ"ח שְׁאִין מְטַמָּא מְגַבּו כו' וְתִיקְשִׁי דְּלִילוּף מְדִין אֵהְלִים שְׁאִין מְצִילִין עַל
הַטְּמָאָה וּמְצִילִין עַל הַטְּהָרָה שְׁבַתוֹכוֹ, הַנִּיחָא לְשִׁי הַתּוֹס' שְׁבַת (כ"ז): דְּכָלֵלָא דְּכ"ד
הַמְּקַב"ט א"ח נוֹהֵג גַּם בְּדִין אֵהְלִים א"כ אֵהְלִים שְׁחוּצְצִין עַל הַטְּהָרָה לְדִין הַתּוֹסְפֻתָא הוּא
רַק בְּמְחַנְפֵּר שֶׁאֵמְקַב"ט א"כ שִׁיָּךְ ג"כ לְמִיפְרָךְ מַה לְאֵהְלִים שֶׁאֵמְקַב"ט אָבֵל לְשִׁי הַר"ש
אֵהְלוֹת (פ"ח) וְהַרְשָׁב"א בְּתוֹס' שְׁם דְּאֵהְלִים חוּצְצִין אָף בְּתוֹלוּשִׁים שְׁמַקְב"ט הַדְּק"ו
הַגָּל: וְנ"ל לְתַרְץ דְּבְּאֵמַת הַק' בְּפִנִּי בְּרִכּוֹת (כ') בְּהָא דְּאָמַר רַבָּא הֵתָם ד"ת אֵהֵל כָּל
שִׁי"ב חָלֵל טַפַּח חוּצָץ דְּכָלֵלָא כְּנִיל בְּסֻתְמָא וְאִפִּי אֵהֵל תְּלוּשׁ שְׁמַקְב"ט וְהָא קִי"ל כ"ד
שְׁמַקְב"ט א"ח בְּפִנִּי הַטְּוֹמְאָה, וּבְפִנִּי רוּצָה לְחַדָּשׁ דְּכ"ד הַמְּקַב"ט שְׁאִינוּ חוּצָץ הוּא רַק
דְּרַבְּנָן, וְאֵמְנָם בְּפִירִש"י וְתוֹס' סוֹפָה (י"ג) וְשְׁבַת (פ"ד) מְפֻרָשׁ שֶׁהוּא מֵה"ת: ד) וְאֵמְנָם
בְּעֵינְךָ קו' הַפִּנִּי תְּמָה אֲנִי דְּמִתְנִי הוּא בְּפ"ז דְּאֵהְלוֹת (מ"ב) לְגַבִּי אֵהֵל טוֹמְאָה בְּתוֹכוֹ
הַנוֹגֵעַ בּו מִתּוֹכוֹ טְמָא טוֹמְאָת שְׁבָעָה וּמְאַחֲרֵיו טוֹמְאָת עֵרֵב וְכַתֵּב הַר"ש וְהָרֵא"ש וְהַרְע"ב
דְּחֻשְׁבִּינּוּ לְאֵהֵל עֲצָמוֹ כְּשִׁנֵּי פְלִים שְׁאִינוּ טְמָא טוֹמְאָת מֵת כ"א צַד תּוֹכוֹ אָבֵל צַד הַחִיצוֹן
טְמָא רַק מְדִין מְגַע טוֹמְאָת עֵרֵב וְהוּא מְדַחֲזִינּוּ שְׁמַצִּיל עַל הַטְּוֹמְאָה מְלַהֲיוֹת בּוֹקְעַת וְעוֹלָה,
וְהַר"ש מְסִיִּים שְׁם דְּזָה דְּוֹקָא לְאַחַר שְׁיָצָא הַמֵּת מִן הָאֵהֵל דְּאֵלוּ בְּעוֹד שְׁהַמֵּת בְּתוֹכוֹ אִין
הָאֵהֵל מִתְחַשֵּׁב אָבֵל בְּמִשְׁנ"ח שְׁם הַק' ע"ז דֵּ"א א"כ אִפְתִּי אֵיךְ מְשַׁפַּחַת שְׁאֵהֵל חוּצָץ בְּפִנִּי
הַטְּוֹמְאָה שְׁהַמֵּת בְּתוֹכוֹ וְאִפִּי לְדַעַת הַמְּהַר"ם שֶׁהֵבִיא בְּתוֹי"ט פ"ח דְּאִפִּי פְלִים טְמָאִים
כְּשֶׁעֲשׂוּיִין אֵהְלִים חוּצְצִין מ"מ כִּינּוּן שְׁאִין הָאֵהֵל מִתְחַשֵּׁב וְהָוִי כְּמַת עֲצָמוֹ לְטַמָּא בְּאֵהֵל
לְשִׁי הַר"ש גַּבִּי חֵרֵב ה"ה כְּחָלֵל אִפִּי לְטוֹמְאָת אֵהֵל ע"כ אֵיךְ חוּצָץ הָא מַה שְׁלַמְעֵלָה עַל
הָאֵהֵל הָוִי כְּמַמְאֵהִיל עַל הַמֵּת אֵלָא ע"כ שְׁגַם הָאֵהֵל מִתְחַשֵּׁב אָף בְּעוֹד הַמֵּת בְּתוֹכוֹ וְהָוִי
כְּשִׁנֵּי פְלִים, וּבִמ"א הַק' נְהִי דְּהָוִי כְּשִׁנֵּי פְלִים מ"מ גַּם צַד הַחִיצוֹן טְמָא טוֹמְאָת מְגַע וְאֵיךְ
חוּצָץ וְתִי דְּטוֹמְאָת צַד הַחִיצוֹן הוּא רַק דְּרַבְּנָן דְּמִן הַדִּין מְגַע עֲצָמוֹ הָוִי טוֹמְאָת בֵּית
הַסְּתָרִים רַק שְׁטַמָּא מְדַרְבְּנָן מְגַזְרַת אֵהֵל שְׁאִינוּ נְטוּי שְׁאִינוּ חוּצָץ וְכִינּוּן דְּהָוִי רַק טוֹמְאָה
דְּרַבְּנָן חוּצָץ כְּמוֹ שֶׁ"ב הַר"ש פִּי"ג דְּאֵהְלוֹת עֵי"ש.

בְּאֵפוֹן דְּבִקוּ' הַפְּנִי כִּבְרָ קְדָמוֹ הַר"שׁ וְהָרָא"שׁ ו"ל וְכָתְבוּ דַה"ט מְשׁוּם שְׁנִחְשָׁב כְּשֵׁנִי כְּלִים וְצַד הַחִיצוֹן טְהוֹר מֵה"ת, וְלִפִּי"ז מִתְנַרְץ הֵיטֵב קו' הַמֵּי נִפְתּוּחַ הַגָּל בְּמָה דְּפָרִיף הַש"ס מֵה לַכ"ח שְׁאִינוּ מְטַמָּא מִגִּבּוֹ וְתִיקְשֵׁי דְלִילִיף מִדִּין אֶהֱל דְלִפִּי הָאָמוֹר גַּם אֶהֱל שְׁמַצִּיל הוּא רַק מְשׁוּם שְׁנִחְשָׁב כְּשֵׁנִי כְּלִים וְאִינוּ מְטַמָּא מִגִּבּוֹ צַד הַחִיצוֹן מִדְּאוּ' וְדוּק: ה) בְּמִתְנִי דְאֶהֱלוֹת (פ"י מ"ג) מִקְצָתָהּ כְּנֶגֶד אֲרוֹנָהּ הַבַּיִת טְמֵא וּבִתְּוֹסְפָתָא קָלִל שֶׁל חֲטָאֵת שֶׁהוּא נִתּוֹן בְּאֲרוֹנָהּ אִם מְשׁוּלְשֶׁל טְמֵא כו' בַּד"א בְּשֶׁל חֲרָס אֲבָל בְּשֶׁל אֲבָן טְהוֹר וּפִי הַר"שׁ מְבִנְיָר דְּמָה שְׁאִין מ"ח נִיצוֹל בַּצ"פ הוּא רַק בַּכ"ח אֲבָל בְּכָלִי אֲבָן שְׁאִמְקַב"ט כְּלָל נִיצוֹל בַּצ"פ, הַעֲרָתָם מִש"ס חֲגִיגָה (כ"ה) דְּפָרִיף וְלִיתִי בַּכ"ח הַמְּוָקֵף צ"פ וּמִשְׁנֵי שׁוֹנִין שְׁאִין הַקֹּדֶשׁ נִיצֵל בַּצ"פ וְהִשְׁתָּא תִיקְשֵׁי דְלִיתִי בְּכָלִי אֲבָן וְרֵאִיתִי בַּחִי הַרמ"ל שֶׁם שְׁעָמַד בְּזָה: וְהַגָּל לְתַרְץ הַגָּה הַר"מ פִּי"ד דְּפָרָה הַעֲתִיק הַתְּוֹסְפָתָא הַגָּל וְהַק' בַּכ"מ עַל פִּי הַר"שׁ דְּמָה בְּכָף שֶׁהוּא בְּכָלִי אֲבָן שְׁאִמְקַב"ט דַּמ"מ לָאוּ בְּמָקוֹם טְהוֹר הוּא שְׁהָרִי גַם כַּח אִינוּ מְטַמָּא מִגִּבּוֹ וְאִפֵּה"כ לֹא חָשׁוּב מְקוֹם טְהוֹר מֵאֲחַר שְׁהַבַּיִת טְמֵא וְהוּא קו' חֲמוּרָה: וְנ"ל הַגָּה לְכָאוּ' נִרְאָה דְּמָה דְּאֲמָרִי שְׁאִין הַקֹּדֶשׁ נִיצוֹל בַּצ"פ הוּא דְּוָקָא לְהַצִּיל מִדִּין צ"פ אֲבָל לְהַצִּיל מִדִּין אֶהֱל הַחוּצָי בְּפָנֵי הַטְּוֹמָאָה וְדָאִי מְהֵנִי אַף לְקוֹדֶשׁ רֵאָה בַּחִי הַרמ"ל אֶהֱלוֹת (פ"ה) שְׁהַעֲלָה כֵּן וְהִבִּיא רֵאִי לְזָה מִחֲגִיגָה (כ"ה) דְּפָרִיף וְנִיתִי בְּשִׁידָה תִיקְבָה וּמִגְדָּל וּמִשְׁנֵי כְּרַבִּי דְאֶהֱל זְרוּק ל"ש אֶהֱל, וְלָמָּה לֹא מְשֵׁנִי כְּדִמְשֵׁנִי בְּסִמּוּף אִקוּ' וְנִיתִי בַּכ"ח הַמְּוָקֵף צ"פ מְשׁוּם שְׁאִין הַקֹּדֶשׁ נִיצֵל בַּצ"פ, וְעַל כְּרַחוּ דְּמִדִּין דְּפָנוֹת אֶהֱלִים מְצִיל כַּח גַּם בְּקוֹדֶשׁ, אֲבָל כִּבְרָ נִשְׁאֲלִיתִי שִׁישׁ סְתִירָה לְזָה מִדְּבַרִי הַר"מ פִּי"ד דְּפָרָה הַגָּל שְׁפָתָב וְכֵן כַּח שְׁהִי בּוֹ אֲפָר וְנִתְּן עַל הָאֲרוֹנָהּ שְׁבַבִּית טְמֵא כו' מְבִנְיָר אִפִּי בַּכַּה"ג שֶׁהוּא עַ"ד דְּפָנוֹת אֶהֱלִים אִינוּ מְצִיל בְּחֲטָאֵת רַק שִׁי"ל דְּוָקָא גְבִי כַּח פָּתָב כֵּן מְשׁוּם שְׁפָתָב הַר"מ פ"ו מֵה' טו"מ ה"ג דַּכ"ח אִין נַעֲשֶׂה אֶהֱל וּבְבִיאוֹר הַר"מ הַגָּל מ"ש שְׁאִין כַּח מְצִיל מְשׁוּם דְּפָנוֹת אֶהֱלִים הִבִּיא הַכ"מ לְזָה מ"ש הַר"מ בַּפֵּה"מ פ"י דְּכָלִים בְּפִי הַסְּפָרָא בְּטוֹמָאֵת כַּח אָמַר וְכָל כַּח לְרַבּוֹת אֶהֱלִים שְׁאֶהֱל שֶׁל חֲרָס לֹא יִצִּיל מֵה שְׁתַּחֲתִיּוֹ לֹא יִצִּיל וְאִפִּי' יְדְבִיקָהּ בְּטִיט מִן הַצְּדָדִין לִפִּי שֶׁהוּא טְמֵא דְרָף פִּתְחוֹ כו' מְבִנְיָר דַּמֵּה"ט כַּח לֹא נַעֲשֶׂה אֶהֱל לִפִּי שְׁמַקְבָּ"ט מִתּוֹכוֹ, וּמַעֲתָה מוֹכֵן שְׁפִיר וְעוֹלִין יָפָה דְּבַרִי הַר"שׁ לְגַבִּי דִּין קָלִל שֶׁל חֲטָאֵת שְׁנִתּוֹן בְּאֲרוֹנָהּ דַּבְד"א בְּשֶׁל חֲרָס אֲבָל בְּשֶׁל אֲבָן טְהוֹר אִפִּי מְשׁוּלְשֶׁל וְאִפִּי' יֵשׁ בּוֹ פו"ט וּמִתְנַרְץ קו' הַכ"מ הַגָּל שְׁהַק' דְּמָאִי בְּכָף שֶׁהוּא שֶׁל אֲבָן מ"מ ל"ה בְּמָקוֹם טְהוֹר, וְלִהַגָּל אֲתִי שְׁפִיר דְּהָכָא שֶׁהוּא נִתּוֹן עַל הָאֲרוֹנָהּ שְׁבַבִּית יֵשׁ לוֹ דִּין דְּפָנוֹת אֶהֱלִים וְלֹא בְּעֵינֵן מְקוֹם טְהוֹר כַּח אֲבָן דִּין אֶהֱלִים, רַק דַּבְּכַח שְׁנִתּוֹן עַל הָאֲרוֹנָהּ לֹא מְהֵנִי זֶה מִדִּין אֶהֱל מְשׁוּם שְׁמַטְמָא מְאוּרִו אֲבָל בְּכָלִי אֲבָן שְׁאִמְקַב"ט כְּלָל שׁוֹב מְהֵנִי מִדִּין אֶהֱל וְלֹא בְּעֵינֵן מְקוֹם טְהוֹר דְּמְבִנְיָר בְּמִתְנִי פ"ח דְּאֶהֱלוֹת דְּכָל הַכְּלִים שְׁאִינָם נַעֲשִׂים אֶהֱלִים לְטַהַר דְּמִתְנִי פ"י מ"מ מְהֵנִי בְּדְפָנוֹת אֶהֱלִים: וְלִפִּי"ז מִתְנַרְץ הֵיטֵב הַעֲרָתְכֶם דְּלֹא תִיקְשֵׁי בְּחֲגִיגָה (כ"ה) דְּנִיתִי בְּכָלִי אֲבָן שְׁמַצִּיל אַף בְּחֲטָאֵת לַהַר"שׁ, וְלִהַגָּל הַגָּה הַר"שׁ ו"ל לֹא אָמַר כַּח אֲבָן לְגַבִּי כְּלִי אֲבָן שְׁנִתּוֹן ע"פ הָאֲרוֹנָהּ שֶׁהוּא מִדִּין אֶהֱל אֲבָל מִדִּין צ"פ אִין חִילּוּק וְאִפִּי' כְּלִי אֲבָן אִינוּ מְצִיל בְּחֲטָאֵת וְהַקֹּדֶשׁ וְדוּק: ו) וּבְזָה נִיחָא לִי מֵה שִׁישׁ לְהַעִיר בְּמִתְנִי דְּפָרָה פ"י מ"ג קָלִל שֶׁל חֲטָאֵת כו' נִגַּע בְּאֲוֹכְלִין וּמִשְׁקִין וּבְכַתְבֵי הַקּוֹדֶשׁ טְהוֹר נִתְּנוּ ע"ג ר' יוֹסִי מְטַהַר וְחֲכָמִים מְטַמְּאִין וְרֵאִיתִי בְּמִשְׁנֵי"ח פ"ב דְּכָלִים הַק' לְשִׁי הַר"מ פ"ז מֵאֵה"ל וּפִי"ז דְּכָלִים בְּמִשְׁקִין טְמֵאִין מְטַמְּאִין גַּם כַּח מְאֻחְרִוּי הַיָּאָף

קתני אם נגע באונקלין ומשקין טמאין טהורין פיון דבכתשאת אם נטמא אחריו נטמא תוכו וממילא נטמאו המים, בשלמא לפי ה'הראב"ד' שהביא התו"ט בפ"ג מ"ג דקלל היינו כלי שאין מקב"ט כגון כלי אבן אתי שפיר אכל הר"מ בעצמו מפרש דקלל הוא כ"ח וכן פי' בערוך קשה, ובס' מי נפתוח פפר ל"ט אות ט' כתב שרבינו ז"ל הרגיש בזה בפהמ"ש פ"י דפרה שכתב ודברו פה בכ"ח או בכלי אבן כו' והיינו ה'א דנגע במשקין מייירי בכלי אבן עכ"ד וקשה לי דאיך יתכן לאוקמי מתני' דפרה פ"י בכלי אבן דא"כ תיקשי סיפא דנתנו ע"ג חכמים מטמאים ומשום דל"ה מקום טהור הרי בכלי אבן שי' הר"ש דמציל צ"פ גם בכתשאת דלא בעי בזה מקום טהור והוא מלשון התוספתא בד"א בשל חרס כו' וא"כ אליבא דתוספתא איך יתפרנס מתני' ה'נ"ל.

אמנם למה שכתבתי מתוך דהתוספתא לא אמרה בכלי אבן שטהור כ"א באופן שהוא ע"ד דפנות אהלים פנ"ל: ז) ובהא דתגיגה (כ"ה) ה'נ"ל דפריה ונתיי' בשידה תיבה ומגדל ומשני פרבי דאהל זרוק ל"ש אהל הק' בתו"ט פ"ג דאהלות (מ"ב) דהא אפשר בשוורים דמבואר בסופה (כ"א) דמהני לכ"ע והיא ממתני' דפרה פ"ג חצירות היו בנויות בירושלם ע"ג הסלע ותחתיהם חלל מפני קבר התהום כו' ומביאין שוורים וע"ג דלתות כו' עיי"ש.

וי"ל בפשיטות דבאמת הק' התוס' סופה דאיך מהני שהיו מביאין שוורים דהו"ג כ"א אהל זרוק, ותי' בפנ"י לחדש דמה שאהל זרוק ל"ה אהל הוא רק דרבנן וע"כ לגבי פרה שהוא רק טומאת התהום מעלה בעלמא לכה מהני אפי' אהל זרוק ועיין בזה בשו"ת שבו"י ח"א סי' פ"ה וח"ב סי' צ"ח, ולפי"ז מתוך קו' התו"י דהכא בתגיגה (כ"ה) לענין להביא נסכים מגליל שיש רצועה של עכו"ם מפסקת בנדאי בזה א"א להביא גם ע"י שוורים כמו דכבר משני לגבי שידה תיבה ומגדל דאהל זרוק ל"ש אהל: מתני' דנגעים (פי"א ג' י') בגד המוסגר שנתערב באחרים כולן טהורים והמוחלט שנתערב באחרים כולן טמאים וכתב הרא"ש דבגד המוסגר פיון שטומאתו קלה בטל ברוב, הערתם דאפי' מוחלט שהוא טומאה ודאית למה לא יהי' בטל ברוב כמו נבילה בטילה בשחוטה במנחות (כ"ג), כבר הק' בן בתפא"י מ"א ותי' משום דכ' ממארת תן לה מארה והני כע"ז דכ' לא דבק בידה מאומה כו' עיי"ש.

וי"ל דתל"י בשי' התוס' ערכין (כ"א) אי בגד המנוגע אסור בהנאה משום דכ' ממארת וע' נקה"כ יו"ד סי' רכ"א וירו' פ"ג דערלה לענין אפר בית מנוגע ובתוספתא לענין אפר מנוגע: מס' פרה (פ"ו מ"ג) נגע באונקלין ובכתבי הקדש טהור נתנו ע"ג ר' יוסי מטהר כו' שפי' הר"ש והרע"ב פיון דכ' מקום טהור ובהנהגה דלא מטמאי מה"ת מקרי מקום טהור, הערתם דמיחלף שיטתן דר' יוסי במתני' דמקנאות פ"ה בנוטפין שעשאן זוחליון סומך אפי' מקל אפי' קנה ר' יוסי אמר כל דבר שמקב"ט אין מזחילין בו ופי' הר"י והרע"ב פיון דכ' יהי' טהור ופשוטי כ"ע דמקב"ט מדרבנן לא מקרי טהור.

י"ל בזה הנה כמו בכל ציווי של תורה יש לדון מצד החיוב והשלילה, פלומר כמו בציווי הפרשת תרומה דכתבה תורה ראשית דגנה, דלא זה דבעינו דגנה מצד השלילה שלא יהי' דגן של אחרים רק ג"כ דבעינו מצד החיוב שיהי' דגנה דוקא והיינו דאמר בירושלמי פ"א דתרומות הפקר מה את עביד לי' כתורם את שאינו שלו או כתורם את של חבירו דאיבעי' לי' אם יכול להפריש מן ההפקר דליכא גרעון מצד השלילה שאינו של אחרים

אָבֵל לִיפֵא מַעֲלַת הַחַיּוּב דַּל"ה דְּגִנְיָה שֶׁל הַבְּעָלִים, וְכִמּוּ בַעֲי' הַיְרוּ' מְצִינּוּ ג"כ בַּש"ס דִּילָן (מְנַחֵת ס"ט) בְּעֵי ר"ז חֲטִים שְׂיָרְדוּ בְּעֵבִים מֵהוּ לַשְׁתַּהֲל"ח מְמוּשְׁבֹתִיכֶם א"ר לֹאפּוֹקִי דַח"ל דְּלֵא פְלוֹמֵר דְּאִיבְעִי' לִי אִי הַקְּפִידָא רַק מְצַד הַשְּׁלִילָה אוּ דְלִמָּא מְמוּשְׁבֹתִיכֶם דְּוִקָא וְאַפְּי' בְּעֵבִים נְמִי לֹא פְלוֹמֵר דְּהַקְּפִידָא מְצַד הַחַיּוּב מוּשְׁבֹתִיכֶם דְּוִקָא, עַפִּי"ז נְרָאָה דְּגַם בְּמַצּוֹת טְבִילַת טְמָאִים שְׁכַתְבָּה תּוֹרָה אִף מַעֲיָן וּבוּר מְקוּנָה מִים יֵהִי טְהוֹר דְּבַעֲיָנָן הַנּוֹנֵינָתוּ עַי"י טְהָרָה, לֹא זֶה לְבַד מְצַד הַשְּׁלִילָה שְׁלֵא יֵהִי הַנּוֹנֵינָתוּ עַי"י טוֹמְאָה כ"א בְּחַיּוּב שְׂיֵהִי הַנּוֹנֵינָתוּ בְּטְהָרָה דְּוִקָא כְּכֹל מְקוּנָה מִים לֹא שְׂאוּבִין רַק שְׁהוֹנֵינָתוּ בְּטְהָרָה בְּחַיּוּב וְכִמּוּ דְּמַצִּינּוּ דְּשִׁאָר מְשַׁקִּין וּמ"פ לֹא מַעֲלִין וְלֹא פּוֹסְלִין (מְקַנְאוֹת פ"ז) אַע"ג דְּאִין בְּהֵן פְּסוּל שְׂאוּבִין מ"מ לֹא מַעֲלִין דְּבַעֲיָנָן אִף מַעֲיָן וּבוּר מְקוּנָה מִים, וְהִנֵּה בְּמָה שְׁחַקְרוּ גְדוּלִים חַקְרֵי לֵב אִי אִי דְּרַבְּנָן מְהִנֵּי לְדָאוּ' עַיִין מַל"מ פ"ז מִתְרוּמוֹת וְהַדְּבָרִים עַתִּיקִים, וְאַמְנָם פְּלֵל חֻדְשׁ וּמוֹעֵיל נִתְּן לְנוּ הַרְמִז"ל פ"ב מַה' סוּטָה ה"ח שְׁכַתְבּוּ וְאַפְּי' בָּא עַל אַרוּסְתּוֹ בְּבֵית חֻמֵּי שְׁאָסוּר מְדַבְּרֵי סוּפְרִים אִין הַמִּים בּוֹדְקִין אֶת אֲשֶׁתּוֹ שֵׁנ' וְנִקְהָ הָאִישׁ מַעֲוֹן כּו' וּבַמַּל"מ שָׁם שְׁכַתְבּוּ וְז"ל בֵּין שְׁהוּא מַד"ס מְמַעֲט מְקַרָּא דְּוִקָה הָאִישׁ מַעֲוֹן שְׁהָרִי אִינוּ מְנֻקָּה מַעֲוֹן עַכ"ל, לְמַדִּין מִזֶּה דְּאַפְּי' עוֹן דְּרַבְּנָן נִהִי דְּלִיפֵא גְרַעוֹן מְצַד הַשְּׁלִילָה דְּלִיפֵא עוֹן דָּאוּ' מ"מ לִיפֵא עוֹד מַעֲלַת הַחַיּוּב דְּבַעֲיָנָן מְנֻקָּה מַעֲוֹן דְּוִקָא וְכִינּוּן שְׂיֵשׁ אִי' דְּרַבְּנָן עַכ"פ ל"ה מְנֻקָּה: וּלְפִי"ז מְתוּרָץ שְׁפִיר קו' דְּלֵא קִשָּׁה ר' יוֹסִי אַדְר' יוֹסִי מְמַתְנִי' דְּפָרָה אַמְתְּנִי' דְּמְקַנְאוֹת דְּשִׁאָנִי לְגַבֵּי מְקוּנָה דְּבַעֲיָנָן הַנּוֹנֵינָתוּ בְּטְהָרָה, בְּחַיּוּב דְּוִקָא לֹא זֶה שְׁצָרִיף שְׁלֵא יֵהִי הַנּוֹנֵינָתוּ בְּטוֹמְאָה כ"א גַּם שְׂיֵהִי' הַנּוֹנֵינָתוּ בְּטְהָרָה וְקַרָּא כְּתִיב אִף מַעֲיָן וְגו' יֵהִי טְהוֹר, שְׁהַטְבִּילָה בְּמִים טְהוֹרִים הִיא מְתַנְאִי שֶׁל מַצּוֹת טְהָרָה לְכֹף אִפְּי' טוֹמְאָה דְּרַבְּנָן נִהִי דְּלֵא מְהִנֵּי לְדָאוּ' דְּלִיקְרֵי טְמָא מ"מ טְהוֹר ל"ה בְּחַיּוּב כְּמוֹ דַּאד"ר מ"מ מְקַרָּי אִינוּ מְנֻקָּה מַעֲוֹן כְּנ"ל, אָבֵל הָא תִּינַח לְגַבֵּי מְקוּנָה מִשָּׂא"כ לְגַבֵּי צ"פ אַע"ג דְּכְתִיב וְהִנִּיחוּ בְּמִקּוֹם טְהוֹר הָרִי אִי אִפְּשֵׁר לֹמֵר דְּבַעֲיָנָן הַנְּחָה בְּחַיּוּב עַל מְקוֹם טְהוֹר שְׁהָרִי אִין זֶה מְתַנְאִי הַמְצִנָּה לְהִנְיָחוּ בְּמִקּוֹם טְהָרָה, וְהוּא רַק גְּדַר שֶׁל שְׁלִילָה שְׁלֵא לְהִנְיָחוּ בְּמִקּוֹם טְמָא לְכֹף בְּטוֹמְאָה דְּרַבְּנָן מְהִנֵּי לְדָאוּ' כ"א לְשְׁלִילָה שְׂיֵהִי' כְּמָאן דְּלִיתָא כְּמוֹ שְׁלֵא הִנְיָחוּ לֹא בְּמִקּוֹם טוֹמְאָה וְלֹא בְּמִקּוֹם טְהָרָה שְׁפִיר ס"ל ל' יוֹסִי דְּהִמֵּי חֲטָאֵת טְהוֹרִין וְדוּק: מְכַשִּׁירִין (פ"ו מ"ד) ז' מְשַׁקִּין הֵן הַטַּל וְהַיָּין וְהַשֶּׁמֶן וְהַמֶּהֱתֵם בְּתוֹס' ב"ב (י"ט): שְׁכַתְבּוּ דְּשָׁמֵן מְכַשִּׁיר כְּדַמּוּכַח ר"פ חֲבִית (קמ"ד) וְהָרִי הִיא מְשֻׁנָּה מְפּוֹרְשֶׁת, י"ל דְּכַנּוּנַת הַתוֹס' עֵיקַר לְסִיּוּם דְּבַרְיָהֶם דְּמוֹהֵל אִינוּ מְכַשִּׁיר שְׁמִבּוֹנָר בַּר"פ חֲבִית שָׁם: בְּבַכּוּרוֹת (י"ב) בְּהַמַּת שְׁבִיעִית פְּטוּרָה מִן הַבְּכּוּרָה וְכו' הַר"מ לְאַכְלָה וְלֹא לְסַחֲרָה וּבְרִיט"א פְּתַב עַפִּי"ד הַכ"מ דַּה"ה בְּעִיסַת שְׁבִיעִית ג"כ כֵּן מִשּׁוּם דְּתְרוּמָה וְחֻלָּה אָסוּר לְבַעַר בְּזִמְן הַבִּיעוּר וְאִיפֵא מִשּׁוּם סַחֲרָה, הַעֲרַתְּם מְזַבְּחִים (ע"ה): דְּשְׁבִיעִית אִין לּוֹקַחִין בְּדַמֵּי תְרוּמָה מְפִנֵּי שְׁמַמַּעֲט בְּאַכִּילְתָּהּ וּבְתוֹס' שָׁם דְּמְפּוֹרֵשׁ דְּמַבְעִירִין תְרוּמָה בְּזִמְן הַבִּיעוּר.

הִנֵּה כֵּן פְּתַב בַּח"ס יו"ד סי' ש"ה בְּפִשְׁטוֹת דְּאָסוּר לְבַטֵּל וּלְהַפְּקִיר תְרוּמָה וְהוּא נִגְדַּד הַתוֹס' פְּסָחִים (י"ג) ד"ה וְשׁוֹרְפִין שְׁמוֹתָר לְבַטֵּל עַי"ש וְדַבְּרֵי הַח"ס מְסַפְּיִים לְהַרִיט"א: בְּבִרְכַת הַתּוֹרָה סִימֵן קָטוּ. ב"ה א' וְיִקְרָא תְרַצ"ז.

שׁוֹכֵט"ס לְכַבּוּד הַה"ג הַחֲרִיף וּבְקִי כַש"ת מו"ה נַחֲוּם הוֹרְנוּיץ נ"י דוּמ"צ וּר"מ בַּק' נִימְאָרְק: בְּדַבְּרֵי שְׁאֵלַת הַרְבֵּית כְּבָר הַשְּׁבִתִי אַנְדוּתָה בְּזוּ הַיָּמִים לְהַרְבֵּי הַגָּאוֹן אַבְד"ק לְאַבְאוּא נ"י וּבְנֻדָּי יִתֵּן אוֹתָהּ לְמַחְזָה, לְכ"ת, ע"כ לְמוֹתֵר לְהַפְּפִיל וּלְהַעֲתִיק: וְע"ד

השאלה בהמשכת אנהלים בית הג' מבית שיי"ב מת נכרי אם יש להתיר לכהן שיוכל ליכנס לביתו שלא לבטל עונג שבת ושמחת יו"ט.

הנה פבר ראה מ"ש בדג"מ וח"ס סי' של"ח ע"ד הר"ב"ד שאין טומאת פהגים בזה"ז דכולנו טמאי מתים שכתבו הדג"מ וח"ס דגם להראב"ד איכא אי' תורה כמו"ש בתמים דעים אבל בנח"א ה' טומאת פהגים פתב דהראב"ד בהשגות על הר"מ שכתב לעת זקנתו חזר בו ממ"ש בתמים דעים וא"כ משום ס"ס שפא פהפוסקים דקברי עכו"ם אין מטמאין באוקל ושפא פהראב"ד דבטלה טומאת פהגים בזה"ז וצירוף דעת הש"ף דטומאה ע"י המשכת אנהלים הוא רק דרבנן יש מקום להתיר לכבוד שבתויו"ט, ועיין בי"צ יו"ד ח"ב סי' קנ"א להקל לצו"ג וע' ג"כ מהרש"ם ח"ג סי' שס"ו ובס' נפש חי בזה: ובמ"ש בח"ס דממ"ש הר"ב"ד שאין טומאת פהגים בזה"ז דכולנו ט"מ ע"כ פנונתו דכולנו ט"מ ע"י המשכת אנהלים א"כ ש"מ דס"ל דהמשכת אנהלים הוא מה"ת ולפי"ז לכא"ו אין לצרף שי' הש"ף דהמשכת אנהלים הוא רק דרבנן לשי' הר"ב"ד אבל בשו"ת שער הזקנים ביאר דמ"ש הר"ב"ד שפולנו ט"מ הוא ע"ד ששלח רח"כ לר"ת בתוס' נזיר (נ"ד) שהוא משום חרב ה"ה פחלל דאיזה בית אשר תבנו לי וכן מבואר בדברי המל"מ ה' אבל ואע"ג דבטומאת חרב ה"ה פחלל אין פהו מונהר עלי' מ"מ מקרי מחולל ועומד שאין איסור עוד על הפהו לטמא עצמו במת, וא"כ יתכן שפיר בשי' הר"ב"ד ז"ל דהמשכת אנהלים הוא רק דרבנן כסברת הש"ף דחז"ל לאצטרופי: ובשו"ת שער הזקנים הקשה ע"ז דאיך אפ"ש לומר דנטמא בטומאת חרב פחלל אין פהו מונהר אח"כ לטמא עצמו במת דא"כ בטלה טומאת פהגים לגמרי שיהי' יש תחבולה לפהו תמיד שיטמא עצמו למת ע"י שמתחלה יגע בטומאת חרב פחלל שאין הפהו מונהר עלי': אבל הנ"ל בזה הנה שי' הר"ב"ד ז"ל הוא על יסוד מתני' דשמחות (פ"ד מט"ז) דפליגי ר"ט ור"ע דנטמא בו ביום דר"ט מחייב ור"ע פוטר ועתו"ס שבועות (י"ז) וע"כ שי' הר"ב"ד דגם עכשיו בזה"ז שפולנו ט"מ והני גטמא בו ביום דליכא אי' טומאת פהגים לר"ע, ולפי"ז נראה דר"ט ור"ע אזלי לשיטתו דלא קשה לר"ע דא"כ בטלה טומאת פהגים בכל זמן ע"י תחבולה שיטמא עצמו מתחלה בטומאת חרב פחלל דאליבא דר"ע אין קוש' דמאי בקו' שיהי' במתני' דזבים (פ"ב מ"ב) ר"ע אומר אבל כל מאכל ושתה פל משקין אמרו לו אין פאן זבין מעתה, אמר להם אין אחריות זבין עליכם, ולפי"ז הכ"נ יאמר ר"ע אין אחריות טומאת פהגים עליכם דאם באמת יעשה תחבולה לטמא עצמו תחלה בטומאת חרב לא יהי' עליו אי' טומאת פהגים בכל זמן ולכך שפיר אמר ר"ע דנטמא בו ביום דפטור אבל ר"ט ס"ל פאמרו לו אין פאן זבין מעתה לכך ס"ל ג"כ דאפ"י גטמא בו ביום חייב דאס"ד דפטור א"כ אין טומאת פהגים מעתה ע"פ תחבולה לטמא עצמו תחלה בטומאת חרב, והיא הערה יקרה: עוי"ל דר"ע לשיטתו מטעם אחר, דבמתני' דנזיר (נ"ו) דאר"א משום ר' הושע דכל טומאה שאין הנזיר מגלח עלי' אין חייבין עלי' על ביאת מקדש ואר"מ לא תהא זו קלה מן הש"רץ ובשו"ת רח"כ או"ח סי' ט"ו פתב דתלוז' פלוגתתם בפלוגתא דר"ע ור"א במתני' דלקמן בסמוך אי דנין ק"ו מהלכה ור"מ ס"ל כר"ע דדנין ק"ו מש"רץ כפירש"י וממילא דגם ר"ע ס"ל כר"מ דאפ"י טומאה שאין הנזיר מגלח עליו חייבין עלי' משום ביאת מקדש ולפי"ז ניקח שפיר מה דס"ל לר"ע דנטמא באותו יום אין מונהר על הטומאה ולא תקשי לדידן דא"כ בטלה טומאת פהגים ע"י תחבולה שיטמא עצמו תחלה

בטומאת חרב שאין הנזיר מגלח עלי' ואין פהו מנוקה עלי', זה אינו דר"ע לשיטתו דאפי' באין הנזיר מגלח עלי' חייב על ביאת מקדש וא"כ מכש"כ דכהן מנוקה עלי' וממילא לימא לתחבולה שישטמא עצמו תחלה בטומאת חרב פיון דאפי' על טומאת חרב מנוקה לשיטתו, אבל ר"ט ס"ל כר"א במתני' דנזיר דעל טומאה שאין הנזיר מגלח א"ת על ביאת מקדש וה"ה שאין פהו מנוקה עלי' לכך ס"ל דאפי' נטמא באותו יום חייב דאל"כ בטלה טומאת פהנים: ובה מתורץ ג"כ קו' התוס' ברכות (כ') במה דס"ל לר"ע בחולין (ע"ב) מקרא דעל כל נפשות מת לא יבא לרביעית דם מב' מתים וקרי ברביעית דם אין הנזיר מגלח ולהאמור ר"ע לשיטתו דאפי' אין הנזיר מגלח חייבין על ביאת מקדש וא"כ מכש"כ דכהן מנוקה עלי' ודוק: ומעתה לפי האמור בתי' הא' שפיר יתכן בשי' הראב"ד פנ"ל דהמשכת אנהלים שהוא רק דרבנן ומה שכתב דכולנו טמאי מתים הוא רק משום טומאת חרב דאיזה בית אשר תבנו לי דאע"ג דלדידן בטומאת חרב אין פהו מנוקה עלי' מ"מ מקרי מחולל ועומד [דלא תקשי א"כ אין טומאת פהנים מעתה בכל זמן דקיי"ל כר"ע במתני' דנזיר דאפי' אכל כל מאכל ואין אחריות זבין עליכם וכמו שכתבתי בתירוץ הא'] אבל אי משום המשכת אנהלים לא הי' מקרי מחולל ועומד משום דהמשכת אנהלים דרבנן כשי' הש"ך ו"ל ולפי"ז שפיר חזי לאצטרופי ס"ס הנ"ל לצורך פבוד שבת ויו"ט, אני כותב בנחיצה רבה מפני הטרדא: והגני ידידוש"ת.

סימן קטז. שוכט"ס לכבוד ידידי הרב הצדיק הה"ג החו"ב חו"פ כקש"ת מו"ה צבי הורוויץ שליט"א אבד"ק רומנוב: לעומת יקרתו ושאלתו בדו"ד שהעמיד אהד מצבה לאביו המנוח ועתה בא אהד וטוען כי נתחלה לו המקום והוא של אבי הטוען, אבל השביר מעיד לזכות הראשון וכן רשום בפנקס, הנה לכא' למאי דתנינן באהלות ובגמ' פתובות (כ') התוליות הרחוקות חדשות טהורות דאם איתא דנקבר בי' הו' ידעי לי' ומסיק דהיכי דרמאי עליו אפי' טובא נמי ויותר מס' שנה מידכר: א"כ הכא שהשביר הרי זה תפקידו לדיעת המקומות רמאי עליו למידכר אפי' לזמן ארוך, ומכש"כ בנ"ד שהוא זמן קצר תוך שנה: גם מאחר שכתוב פן בפנקס רשימת הקברים ומבואר בחו"מ סי' צ"א סעי' ה' שיש לדון ע"פ פנקסו של אדם, רק בש"ך כתב דכל זה באדם שפוטב מיד בפנקס ולא בשוהה בינתים, ובנ"ד הרי העמדת המצבה ומה שרשם בפנקס כפי דברי עצמו הי' אחר איזה זמן משעת קבורה ובפרט שלפי מכתב כ"ת פבר הוחזק השביר בטעותים ע"כ אין להעמיד עליו, ובכ"ז אחר שהראשון טוען פרי שהעמיד המצבה על מכונו הראוי ודאי דלא נאמן השני להפקיע מחזקתו והיכי דקיימא תיקום: ובאמנה ענין העמדת מצבה דמבואר בשו"ת הרא"ש פ"ל י"ג דבמנהג בני משפחתו הוי מצבה בכלל צרכי קבורה והוא בש"ע יו"ד סי' שמ"ח וסי' שנ"ו ואע"ז סי' פ"ט, וענינה היא לחשיבות זכרון הנפטר, ומה"ט אמר בירושלמי סופ"ד דשקלים דרשב"ג אומר אין עושין נפשות לצדיקים שדבריהם הם זכרונם, ובחז"ל רע"א סי' שע"ו שהמנהג שאין מעמידין מצבה עד אחר יב"ח משום דהמצבה היא לחשיבות עיי"ש, ולפי"ז אפ"ר לכא' דאין נפ"מ שתהי' עמידת המצבה דוקא באותו מקום שהוא קבור רק אפי' בסמוך לו שעכ"פ יהי' שמו חרות לזכרון וחשיבות, אבל נראה יותר דהעמדת מצבה ראוי' שתהי' לכתחלה סמוך לקבר דוקא דהרי במתני' שקלים (פ"ב) ר' נתן אומר מותר המת בונין לו נפש על קברו ובגמ' סנהדרין (מ"ח) עושין לו דימוס על קברו א"כ אפי' אם אין משמעותו על ממש אבל

עכ"פ על בסמוך, ובקרא דיתחזקאל ל"ט וראה עצם אדם ובנה אצלו ציון עינין מ"ק (ה') ומצינו ג"כ בפתוב לא תטע אשרה אצל מנבח ד' אלקיך שפתב החינוך מ' תצ"ב שאין האיסור אצל המנבח ממש אלא אף הנוטע בכל העזרה לוקה שכל העזרה נקרא אצל מנבח אבל במנ"ח הק' מנבחים (מ') ואכלוה מצות אצל המנבח וכי אצל המנבח אכלו כו' דמבואר דלשון אצל הוא סמוך ונקא ועינין שו"ת א"י ח"ב סי' ג' בזה, וא"כ הכ"נ מקרא ובנה אצלו ציון דבמו"ק (ה') ילפינו מזה רמז לציון קברות מה"ת אפשר דגם העמדת מצבה שפתב האר"י ז"ל שיש בזה תיקון לנפש, ובשו"ת חיים שאל ח"א סי' ע"א כתב משום זה דאם ציונה אהד שלא ישימו לו מצבה לא ישמעו לו, א"כ יתכן דבעלי הקבלה סמכו דבריהם על הפתוב ובנה אצלו ציון וע"כ כמו דמצינו בקרא ואכלוה מצות אצל המנבח דפסיקא לי' להש"ס דאצל משמעותו סמוך, הכ"נ ובנה אצלו ציון משמעותו סמוך, ובתוס' פתובות (ד') מבואר שענין המצבה הוא לסימן לדעת מקום הקבר שכן פתבו דלפעמים פשאו המצבה מזונגת מעמידין שם בהמה או דבר אחר לסימן עכ"ל, ויתכן עפ"יז במה שכתבו התוס' שם בדברי התוספתא דאהלות דאם גולל הוא מצבה למה לא קברוהו בלא מצבה עד אחר הפסח עכ"ל דמבואר שאפשר להעמיד המצבה אפי' תוף שנה שלא כחי רע"א הנ"ל שאין מעמידין רק אחר יב"ח ומצאתי שדקדקו בזה באחרונים, ולהנ"ל אתי שפיר דהתוס' שכתבו דהמצבה היא רק לסימן ע"כ לשיטתם פתבו ג"כ שיכול להעמידה תוף שנה, אבל למ"ש בחי' רע"א שהיא ג"כ לחשיבות וזכרון ע"כ פתב המנהג שאין מעמידין עד אחר יב"ח שאז בטח אין משפט לו ונתעורר וזכרונו וחשיבותו, ומעתה לפי"ד התוס' שהוא לסימן א"כ אף שהמנהג ג"כ לחשיבות אבל עיקרא דמילתא נעשה לסימן לכן בנדאי צריף שתהי' המצבה במקום הקבר ע"ד שנ' ובנה אצלו ציון, ועשו"ת שי"צ סי' נ"ח לענין מצבה שנשפח מקום קבר אביו כו': אף בנ"ד שטוען הראשון ברי לי שהועמד על מקום הראוי וגם הקברן מסייע לו בעדותו אפי' אם לא יהי' פדי סמיכה על דבריו מ"מ לא יכול השני להפקיע חזקתו הראשונה מספק, רק אם ירצה השני מי ימחה בידו לרשום על המצבה אשר יעמיד פי הוא ספק הינוח, יבולע המנות לנצח וסיים לנו ולכל ישראל: ידידוש"ת.

סימן קיז. ב"ה א' נארא תרצ"ו.

שלום להרב הקריף ובקי ירו"ש מו"ה יואל האלפערן נ"י חתן הרב הגדול אבד"ק יאסלא: לתשובת שאלתו אשר נקרא לבית משפט ערפאות בתור מןמחה להגיד דתה"ק בנדון דו"ד שפי' ב' אהיות יורשי אביהו, שבת אחת שכרה לאחד שיאמר קדיש אחר אביהו ותובעת בערפאות שאחותה תחזיר לה חלקה: הנה הביא כ' דהגם שבעל על אשתו אין עליו חיוב בקדיש כמבואר בפ"ת אע"ז סי' פ"ט אבל בבת על אבי' בכה"ג שלא הניח בן כ"א בנות מוטל עלי' משום מצות פיבוד אב דמכבדו בחייו ובמותו וביו"ד סי' ר"מ סעי' י"ז ובש"ף שם דבדבר שאין הבעל מקפיד האשה חייבת כמו האיש והכ"נ לש"ל שיקפיד במה שישנולם מעזבון הבא מאביו ומבואר במס' שמתות סופ"ט דכיבוד אביו ואמו במותן כבחייהו משום שהמכבדן בחייהו משום יראה ומשום ירושה והמכבדן במותן אין מכבדן אלא לשם שמים: ואמנם לכאוי' יש לחקור אם יש איזו תועלת בזה שבת שזכרת לאחד לומר קדיש בעד אבי', הגם שמצינו מנהג להשפיר אחר לומר קדיש וכמו"ש במג"א קי' קל"ב מהב"י שטוב להשפיר לומר קדיש במקומו משיאמר אהד

בַּחֲנָם, וְעֵינָיו שִׁיעוּ סִי נִ"ג סְעִי כ"ב, גַּם בַּמְהָרִי"ק הִבִּיא ח"ס יו"ד סִי שִׁמ"ה וְנִזְכָּר מִקְצָתוֹ
בְּרַמְ"א יו"ד סִי שִׁע"ו, הֲלֹא נִרְאָה בְּטַעַם דְּמַהֲנֵי שְׁכִירוֹת בְּזָה דַע"י שְׁשׁוֹכֵר וּמְשַׁלֵּם מִמּוֹן
הָיוּ פְּאִילוֹ עֶבֶד לָהּ אִיהוּ גּוֹפֵן וְכַעֲיִן דַּאֲמַר"ח בְּגִיטִין (כ') יִכְלֶנָּה לְמִיפְסֵל לְכֹלֵי גִיטֵי
דְּעֻלְמָא א"ל רְבָא מ"ט מְשׁוּם דְּכַתִּיב וְכַתִּב לָהּ וְהָא אִיהִי קָא פְתַבָּה וּפִירֵשׁ"י נֹחֲתָת שְׁכַר
הַסּוֹפֵר, וְכַעֲיִן מ"ש בִּנְקָה"כ יו"ד סִי שִׁ"ה לְגַבֵּי פַה"ב אִי הַב"ד יָכוֹל לְזַפּוֹת לְהַשְׁלִיחַ
וּרְאֵנִי מְגִיטִין (נ"ב) בְּאַפּוֹטְרוֹפֶס תּוֹרֵם וּל"א שְׁחֹב הוּא לְקַטֵּן דְּבַעֲיָא אִיהוּ גּוֹפֵן לִיעֲבִיד
מְצוּה דְּמְשׁוּם דְּעֻבְדִּי מְצוּה בְּמִמוֹנֵי מְצוֹתָא דִּילָן הוּא, וְיִוֵּבן עַפ"ז מ"ש הַמֶּלֶם פ"ד
מְשַׁקְלִים בְּהָא דִּיוֹמָא (ל"ה) בְּכַהֵן שְׁעֻשְׁתָּה לֹו אָמוֹ פְתֹנָת עוֹבֵד בָּהּ עֲבוֹדַת יַחִיד וּבִלְבַד
שְׁיִמְסַרְנָה לְצִיבּוֹר, דְּקָשָׁה אִם מוֹסְרָה לְצִיבּוֹר לְמָה א"כ אִין עוֹבֵד בָּהּ ג"כ עֲבוֹדַת צִבּוֹר
וּתִי מְשׁוּם דְּלֹא נִיחָא לְהַצִּיבּוֹר שְׁרוּצִים שְׁיִהְיִי הַבְּגָדִים מְשַׁלְקָם וּכ"כ בְּשׁוֹ"ת צ"צ סִי נ'
דְּהַצִּיבּוֹר יָכוֹלִין לְמַחֲוֹת לְיַחִיד הַבָּא לְעֻשׂוֹת מְשַׁלּוֹ, וְעֵינָיו בִּי"צ או"ח סִי כ"ח שְׁפִייעַ לֹו
מְדַבְּרֵי הַמֶּלֶם הַנְּ"ל, וְנִרְאָה הַסְּבָרָא פְנ"ל מְשׁוּם דְּאִי הָיוּ מְמוֹנָא דִּידֵן הָיוּ אִיהוּ עֶבֶד
מְצוּה, וּלְפִי"ז הַכ"נ לְעַנְיֵן קַדִּישׁ יֵשׁ תּוֹעֲלַת הַשׁוֹכֵר לְאַחַד לֹוּמַר קַדִּישׁ בְּעֵדוֹ דְּהָיוּ פְּעֻבְדִּי
בְּעֻצְמוֹ, וְאִי דְּמְבֹרָאֵר בַּמַּג"א סִי תִל"ב וּבַפֶּמ"ג סִי דְּאַפִּי בְּשַׁלִּיחַ בְּשַׁכַּר מ"מ מְצוּה
בּוֹ יוֹתֵר מִבְּשַׁלִּיחוֹ, מ"מ גַּם ע"י אַחַר בְּשַׁכַּר הָיוּ ג"כ מְצוּה דִּילָן וּכְפִירֵשׁ"י דְּגִיטִין הַנְּ"ל
וְכִינּוּ דְּהָיוּ פְּעֻבְדִּי לָהּ אִיהוּ גּוֹפֵן יֵשׁ בָּהּ תּוֹעֲלַת הַנְּדַרְשׁ מְשׁוּם דְּאַמְרִינּוּ בְּסִנְהֶדְרִין (ק"ד)
בְּרָא מְזַפֵּי אָבָא וְזוּה"ק סו"פ בְּחֻקוֹתֵי בֵן יִכְבֵּד אָב אִי הָאִי בְּרָא אֲזִיל בְּאַנְרַח מִישׁוֹר וְתַקִּין
עוֹבְדֵי נְדָאֵי דָא אוֹקִיר לְאַבּוּי כּו' וְקוּב"ה חֲיִיס עֲלֵי נְאוֹתִיב לִי בְּכּוֹרְסִיא דִּיקְרִי וְדָאֵי,
וְתוֹעֲלַת הַקַּדִּישׁ מְבֹרָאֵר בְּתַנְחוּמָא פ' נַח מְעַשֶּׂה בַר"ע כּו' וּבְכִיאוֹר הַגֵּר"א יו"ד סִי שִׁע"ו,
וּמַעֲתָה יִתְכּוֹן דְּכָל זָה בְּבִן דְּוָקָא וְלֹא בְּבַת מְשׁוּם דְּלֹא מְצִינּוּ רַק דְּבָרָא מְזַפֵּי אָבָא אָבָל בְּלֹא
הַנִּיחַ בֵּן הָרִי בַב"ב (קמ"א) אַרְשָׁבִי כֹל שְׁאַינּוּ מְנִיחַ בֵּן לְיִוְרְשׁוֹ הַקַּב"ה מִתְּמַלֵּא עָלָיו
עֲבָרָה שְׁנֵא וְהַעֲבַרְתֶּם אֶת נַחְלָתוֹ לְבָתוֹ א"כ אֶפְשָׁר דְּלֵשׁ"ל ג"כ דְּבַרְתָּא מְזַפֵּי אָבָא: וְסַמָּךְ
קִצַּת מַה שְׁרָאִיתִי בְּסִפְרֵי א' לְמִי מְקַדְוִשִׁים בְּפִי הַגַּמ' הַנְּ"ל דְּכָל שְׁאַינּוּ מְנִיחַ בֵּן לְיִוְרְשׁוֹ
הַקַּב"ה מִתְּמַלֵּא עָלָיו עֲבָרָה, דִּיל"ד דְּמָה חָטָא הָאֵב בְּמָה שְׁאַיִן בִּידוֹ וְאַנְסֵי רַחֲמֵנָא פְּטֵרִי,
רַק עַפ"י הָאֲמוֹר דְּבָרָא מְזַפֵּי אָבָא אִפִּי אַחַר מוֹתוֹ פְנ"ל נְמַצָּא דְּאָב אַחַר מוֹתוֹ יוֹרֵשׁ זְכוּת
הַבֵּן שְׁהוּא בְּחַיִּים וּמְתַקִּיִּים פְּעִין דְּאַמַר בַּב"מ (קו"ד) שְׁכָל נַחְלוֹת שְׁבַעוֹלָם חַיִּים יוֹרְשִׁין
מֵתִים וְכֹאֵן מֵתִים יוֹרְשִׁין חַיִּים, וְזָה פִי הַגַּמ' הַנְּ"ל כֹּל שְׁאַינּוּ מְנִיחַ בֵּן לְיִוְרְשׁוֹ כְּלוּמַר
שְׁהָאֵב יֵרֵשׁ אֶת הַבֵּן.

שְׁלֹא נִיחָן לֹו בְּרָא מְזַפֵּי אָבָא שְׁלֹא חֲנִכּוֹ כְּרָאוּי הַקַּב"ה מִתְּמַלֵּא עָלָיו עֲבָרָה שְׁנ' וְהַעֲבַרְתֶּם
אֶת נַחְלָתוֹ לְבָתוֹ עַכ"ד פַּח"ח וּמְדַבְּרֵי אַגְדָּה זֹו סְמָךְ קִצַּת לַמ"ש דְּרַק בְּרָא מְזַפֵּי אָבָא וְלֹא
בַת: אִי בְּאַמַת נִרְאָה דְּלֹא נִיחָא לְמַאֲרֵי לֹוּמַר הָכִי וּבְנְדָאֵי גַם בַּת מְזַכָּה אָבָא פְּאִשְׁר כֹּן
גַּם הַצִּיּוּי עַל הָאֵב לְהַדְרִיף אֶת הַבַּת כְּמוֹ הַבֵּן בְּדִרְף הַיִּשְׁר, וְאַע"ג דְּבַנְזִיר (כ"ט) אָמְרִי
דְּרַק אֶת הַבֵּן מְחֻנְיָב הָאֵב לְחַנּוּף וְלֹא אֶת הַבַּת כְּכָר כְּתִב בְּתו"י יוֹמָא (פ"ב) דְּזָה רַק לְגַבֵּי
נְזִירוֹת אָבָל בְּשַׁאֲרַר מְצוֹת שְׁפִיר אִיכָא דִּין חֲזִינוּף גַּם בְּבַת וּכְמו"ש גַּם הַתּוֹס' נְזִיר שְׁם לְגַבֵּי
מְצוֹת יוה"כ וְעֵינָיו מַג"א וּמַחַה"ש סִי שִׁמ"ג, וּבְפֶרֶט לְעַנְיֵן קַדִּישׁ שְׁמַבִּיא תּוֹעֲלַת לְאַבוֹת
נִרְאָה דְּאַפִּי אִי נִימָא דְּגַם בְּשַׁאֲרַר מְצוֹת לִיכָא חֲזִינוּף בְּבַת כְּמוֹ שְׁמַסְתַּפֵּק הַמַּג"א סִי שִׁמ"ג
מ"מ זְכוּת שְׁל אֲמִירַת קַדִּישׁ לָא תִלִּי בְּדִין חֲזִינוּף דְּוָקָא, תַּדַּע דַּאֲל"כ הוּל"ל שְׁאַיִן זְכוּת
הַקַּדִּישׁ מוֹעֲלַת לְהָאֵם לְהַמְבֹרָאֵר בְּנְזִיר (כ"ט) דְּאִין הָאֵם מְצוּנָה בְּחֲזִינוּף וְהָרִי מְבֹרָאֵר

בְּרַמ"א יו"ד סי' שע"ו דאין חילוק באמירת קדיש אם הוא בעד קאב או בעד קאם ועל פְּרָחו דְּלֵא תל"י התועלת במצותחינוך, ועוד דהתוס' סוטה (י') פתבו דע"י תפלה אפי' אפא מוּזָה פָּרָא, ויותר מזה מבואר במהרי"ק מובא בְּרַמ"א שם דאפי' שלא בְּבֵן ובת רק משאָר קרובים יש תועלת באמירת קדיש וא"כ מכש"כ בקדיש של הבת, וכבר פתב בשו"ת חו"י סי' רכ"ב שיש סבָּרָא דגם בבת יש תועלת ונחת רוח לנפש פי זרעו הוא, רק משום החשש שע"י אמירת הקדיש של הבת יחלשו פח המנהגים של בני"י ויהי' פל אחד בונה בְּמָה לעצמו כו' ע"כ יש למחות במקום אסיפה ופירסום עכ"ד, וא"כ שעכ"פ יש תועלת באמירת קדיש של הבת רק שא"א לה משום הפירסום הרי טוב לה ומחויבת היא לשפוך לאחד שיאמר קדיש במקומה דמשום זה הוי פְּעֻבָּדָא איהי עצמה פנ"ל: ואמנם לנ"ד שפָּכָר שְׂכָרָה בת אחת לא' לומר קדיש ורוצה להוציא בכפי' מאחותה שישלם חלקה צ"ע הרבה שְׁהָרִי בבל"י בתשו' הק' אמ"ש בשו"ת חו"י סי' קל"ט דאפי' לא ירשו חייבים בקבורה משום דהוי יקרא דשכבי דהרי פָּכָר הק' הדרישה דאיך כופין לזון את קאב הרי פְּכִיבּוּד אָב הוי מ"ע ששכרה בצדה שאין כופין עלי' ותל' שפופין מדין צדקה דאיפא נמי ל"ת דלא תקפון, ולפי"ז בכיבוד לאחר מותו לש"ל לא תקפון עיי"ש, וא"כ הכ"נ אע"ג דחיוב לשפוך לא' לומר קדיש הוא מדין פְּכִיבּוּד אָב מ"מ י"ל דאין לכוף על הפיבוד לאחר מותו, רק כ"ז בלא הניח ירושה רק משום דאפי' באין לו לאב מחויב מדילי' ע"ז נאמר דלא פְּיִיפִינן היכי דלש"ל דאיפא ל"ת דלא תקפון.

אבל היכי שְׁהָרִי ירושה והפיבוד משל אב ע"ז לא השיג בבל"י ונפיר כופין עליו: אבל אפתי י"ל דהכא שפָּכָר שְׂיִלְמָה הבת האחת לזה שאומר קדיש רק שהיא באה להוציא מאחותה, י"ל דהוי הראשונה פפורע חוב של חבירו שלא מדעתו דפטור משום דהוי רק מברית ארי וכבר הק' בב"ש אע"ז סי' פ"ט סק"ב בדין המחבר שאם עמד אחר וקבר מוציאין מבפלה ונהרי הוא פורע חובו של חבירו ותל' דשאני קבורה שלא יתבזה, ונהי' ג"כ הירושלימי ושי' הרשב"א ונהר"ן דמספק אין מוציאין ממון, וא"כ לענן קדיש דליפא הטעם שלא יתבזה שוב לכ"ע אם פרע האחר אין מוציאין, רק דמבואר בחו"מ סי' קכ"ח בְּרַמ"א סעי' א' דאם הי' בידו משל חבירו ופרע מה שעשה עשה ע"כ גם בנ"ד תל"י אם הי' ביד הראשונה משל אחותה, אבל אם לא הי' בידה רק שבאה לנכות מאחותה מחלק ירושתה מה שהיא מוחזקת בידה או ע"פ דין ערפאות חלק כחלק לא תוכל הראשונה להוציא מה שפָּכָר פָּרְעָה ובפָּרָט בשפירת קדיש שתוכל לומר הייתי מוצאה לשפוך בפחות ואיך תקפיני על מה שניתרת בהוצאה למצא חשוב, ולפי"ז לענן לבא להעיד בערפאות על חיובה צ"ע מפני שע"ז יוציא ממונה בכפי' בערפאות, ויש מבוכה אם אין הדבר נוגע בכלל המבואר סי' של"ד סעי' מ"ג המעיד על ישראל בערפאות והוציא ממון ממון שלא פדין כו', ובלאה"כ קשה להעיד שמתחייבת עפד"ת פאשר אמירת הקדיש אינו דין רק מנהג, ע"כ נכון להעיד שאין זה החיוב בדין הש"ע רק ע"פ מנהג ומסורה: ידידו"ש.

סימן קיח. שוכט"ס לכבוד ידנ"פ מחו' הרב הה"ג החו"ב בנש"ק כש"ת מו"ה יחיאל מיכל האלבערשטאם נ"י חוב"ק רישא: הגיעני מכתבו עם שאלתו וח"ת הנעימים ואם פי עמוס אני הרבה פעת, וגם הקשה לשאול בדבר שאין לו מקור ברור, בכ"ז לא אמנע מה שעולה לדעתי בהשקפה ראשונה בלי עיון: ע"ד שאלתו באיש שהוא אבל ר"ל מאביו

וּפְרָנְסָתוֹ שֶׁהוּא פְּקִיד בַּיַּעַר אִם מְחֻנֵּב לְהַשְׁאֵר בְּבֵיתוֹ כְּדֵי לִזְמַר קַדִּישׁ וְלַעֲזוֹב עִי"ז
פְּרָנְסָתוֹ וּמַעֲמָדוֹ וְלְהַסְתַּפֵּק בְּמִיעוּט שְׂיֵשׁ לוֹ: הַעִיר כ"ת לְפִי"מ שֶׁהֵבִיא הָרַב זְרַע אֲמַת
בְּשֵׁם הַמַּעֲבָר יִבְנוֹק חֶלֶק שְׂפַת אֲמַת פּכ"א ב' טַעֲמִים בְּאֲמִירַת קַדִּישׁ הָא' מִפְּנֵי שְׂחֻיב
בְּכַבּוּדוֹ וְהֵב' מִפְּנֵי שְׂמַתְאָבֵּל עָלָיו, וְהִגֵּה אִי מִטַּעֲמִים אֲבִילוֹת הַרְבֵּה הֶקְיָלוֹ כְּדֵי פְּרָנְסָתוֹ
בְּאֲבִילוֹת רַק מִטַּעֲמִים כִּיבּוּד אָב לְכָאוֹ ג"כ יֵשׁ לְהַקְלֵל מִשׁוּם דְּאִפִּי' בְּמַצְוֵה עוֹבְרַת אֵין מְחֻנֵּב
לְבַנְזוֹ יוֹתֵר מְחֻנָּמֵשׁ, אָבֵל הָרִי בִש"ע יו"ד ס' ר"מ סע"ה ה' מְבֹאָר דְּחֻיב לְכַבְּדוֹ בְּגוּפוֹ
אֵע"פ שְׂמַתוֹהָ כִּי בְּטֵל מְמַלְאֲכָתוֹ וְיִצְטָרֵף לְחַזּוֹר עַל הַפְּתָחִים הִכִּי דְאִית לִי מְזוּנָא הָאִי
יוֹמָא, אָמְנָם דִּין זֶה עֲצָמוֹ נִפְלָא מְדַעְתּוֹ דְלָמָּה יְהִי עֲדִיף מְצַנַת כִּיבּוּד אָב מִשְׁאָר מְצוֹת
דְּאֵין מְבַנְזוֹ יוֹתֵר מְחֻנָּמֵשׁ כִּבִּש"ע או"ח רנ"ו, וּבְאֲמַת לֵק"מ דְּנִדְאִי מְצַנַת כִּיבּוּד אָב חֲמוּר
דְּהַקְשָׁא כְּבוֹדָם לְכַבּוּד הַמְּקוֹם, וּבִירוּשְׁלָמִי הֵבִיאוּ הַתּוֹס' קִידוּשֵׁין (ל"א) דְּבִין יֵשׁ לוֹ אוֹ
אֵין לוֹ נֶאֱפִי' לְהַחֲזִיר עַל הַפְּתָחִים רַק דְּלִפִּי"ד הָרָא"ש הֵבִיאוּ הַב"י הַדִּין רַק דְּמַכְבְּדוֹ
בְּגוּפוֹ וּמִתְבַּטֵּל מְמַלְאֲכָתוֹ וְעֵינָן בִּב"ח מ"ש בְּשִׁי' הַרְמ"ה דְּהִירוּשְׁלָמִי ס"ל דְּגָדוּל כְּבוֹד
אָבִיו מְכַבּוּד הַמְּקוֹם וְחוֹלֵק אֵש"ס דִּילָן דְּאָמַר הַשְׁוֶה הַפְּתוּב כְּבוֹדוֹ לְכַבּוּד הַמְּקוֹם, וְעַכ"פ
גַּם דַּעַת הַמַּחֲבֵר סע"ה ה' דְּמְחֻנֵּב לְתַת לְאָב יוֹתֵר מִמָּה שְׂמְחֻנֵּב לְצַדִּיקָה וְכִמוֹ"ש בְּש"ף
סִק"ו וּא"כ ה"ה מָה שְׂמְחֻנֵּב לְכַבְּדוֹ בְּגוּפוֹ אֵע"פ שְׂמַתְבַּטֵּל מְמַלְאֲכָתוֹ וְהִנֵּי מְבַנְזוֹ יוֹתֵר
מְחֻנָּמֵשׁ מִתְבָּאָר בְּשׁו"ת ח"ס יו"ד ס' רכ"ט מִשׁוּם דְּמִדִּין תּוֹרָה כָּל שְׂיֵשׁ לוֹ פְּרָנְסָת יוֹמוֹ
צָרִיף לִיתֵן הַמּוֹתֵר לְעֵנִי רַק בְּאֲנָשָׁא הַתְּקִינּוּ שְׁלֵא יְבַנְזוֹ אָדָם יוֹתֵר מְחֻנָּמֵשׁ וְסִמְכוּהוּ אֶקְרָא
עֲשָׂר אַעֲשָׂרְנוּ לָךְ וּבְמַקּוֹם כִּיבּוּד אָב הַנִּיחּוּהוּ עַל דִּין תּוֹרָה עֵי"ש: וְאָמְנָם לנ"ד לְעַנְיָן
אֲמִירַת קַדִּישׁ אַחַר אָבִיו אִי נִימָא שֶׁהוּא מִטַּעֲמִים כִּיבּוּד אָב וְכִמוֹ"ש בְּמַהֲרִי"ק שׁוֹרֵשׁ מ"ד
הֵבִיאוּ בְּד"מ ס' שֵׁע"ו וּלְפָמ"ש בְּתַפְא"י קִידוּשֵׁין (פ"א) דְּמַכְבְּדוֹ בְּמוֹתוֹ הוּא רַק דְּרַבְּנָן
וְרָא' מִקִּידוּשֵׁין (ל"א) בְּרַב אִסִּי שְׂיֵצָא לְקִרְאָת אָמוֹ לְחַו"ל אֲדַהֲכִי וְהִכִּי שְׂמַע לְאֲרוֹנָא
דְּאִתִּי אָמַר אִי יְדַעִי לֹא נִפְקִי וְהִינֵנוּ מִשׁוּם דְּמַכְבְּדוֹ בְּמוֹתוֹ דְּרַבְּנָן לֹא נִדְחָה מִפְּנֵי זֶה אִי
יְצִיָּא לְחַו"ל וּא"כ הַכ"נ מִשׁוּם כִּיבּוּד אָב דְּרַבְּנָן בְּנִדְאִי שְׂאֵין עָלָיו הַחֻיב לְהַפְסִיד מְמוֹנּוֹ
לְהַתְבַּטֵּל מְמַלְאֲכָתוֹ וּפְרָנְסָתוֹ וְכִמוֹ"ש בְּש"ף יו"ד ס' קי"ט ס"ק כ"ז דְּהֵם לֹא גָזְרוּ לְהוֹצִיא
מְמוֹן כְּמוֹ לְגַבִּי אִי סְחוּרָה שְׁלֵא הַעֲמִידוּ דְּבִרְיָהֶם לְעַנְיָן מְמוֹן, אָבֵל לְכָאוֹ דְּבָרֵי הַתַּפְּא"י
נִדְחִים שְׁהָרִי כַעֲי"ז הַעֲלָה בְּנוֹב"ת אֵע"ז ס' מ"ה לְעַנְיָן שְׂצִינָה הָאָב עַל הַבֵּן לַעֲשׂוֹת לוֹ
אִינְזָה דְּבָר אַחַר מוֹתוֹ וְאָמוֹ הָאֵלְמָנָה מְצַנְנָה לוֹ לְהִיפָּךְ יִנְיַח כְּבוֹד הָאָב וּיְקַיֵּים כְּבוֹד הָאָם
מִשׁוּם דְּכַבּוּד חֵי עֲדִיף מְכַבּוּד מֵת וּבְשׁו"ת רַע"א ס' ס"ח הַשְּׁיָגוֹ שְׂזָה נִסְתָּר מִדְּבָרֵי הַב"י
ס' שֵׁע"ו בְּעַנְיָן לִזְמַר קַדִּישׁ עַל אָמוֹ דָּאִם אָבִיו מְקַפֵּיד כְּבוֹד הָאָב קוֹדָם לְכִיבּוּד אָם וְלֹא
קָאֵמַר מִטַּעֲמִים דְּכִיבּוּד מַחֲיִים עֲדִיף מְכִיבּוּד אַחַר מֵיְתָה עֵי"ש, וּלְפִי"ז מְמִילָא גַּם דְּבָרֵי
הַתַּפְּא"י נִסְתָּרִים מִדְּבָרֵי הַב"י כְּמוֹכֵן: אָף עַכ"ז בְּלֵאָה"כ כָּל אֲמִירַת קַדִּישׁ הָרִי הִיש"ש
פ"ק דְּקִידוּשֵׁין חֲשָׁבוּ רַק לְמַצְוֵה שְׁל דְּבִרְיָהֶם וּבְבִרְכֵי הַנְּסָפַח לֵש"ע ס' ר"מ כְּתַב
לְפַקֵּק אִם אֲמִירַת קַדִּישׁ נִחְשָׁב אִפִּי' לְמַצְוֵה דְּבִרְיָהֶם כִּינּוֹן שֶׁהוּא מְנַהֲגָא בְּעֵלְמָא וְאָף כִּי
יְסוּדְתוֹ בְּהִרְרֵי קוֹדֶשׁ מְדַרְשֵׁי רז"ל יֵשׁ לְדוֹן שְׂאֵינוֹ בְּסוּג שְׁל דְּבִרְיָהֶם עַכ"ל, וּלְפִי"ז לְמ"ש
הַש"ף בְּסִי' קי"ט הַנְּ"ל דְּלֹא הַעֲמִידוּ דְּבִרְיָהֶם לְעַנְיָן מְמוֹן א"כ מְכַש"כ דְּלֹא אֵלִים מְנַהֲגָא
לְהַפְסִיד מְמוֹן וְכִמוֹ"ש הַתּוֹס' בְּכוֹרוֹת (ב') ד"ה קוֹנְסִין דְּעַל מְנַהֲגָא אֵין קוֹנְסִין, וְהַגַּם
דְּבִירוּשְׁלָמִי פְּסָחִים (פ"ד ה"ג) אֲמַרְשִׁקוֹנְסִין עַל הַמְנַהֲגָא וְעַמֵּד בְּזָה בְּגַה"ש שָׁם, י"ל דְּתַלְגִּי
בְּזָה אִי מְנַהֲגָא אֵלִים שְׂיָהֵ' בּוֹ מִשׁוּם לֹא תִסּוּר וְאֲתָגֵ' דְּבָרֵי הִירוֹ שְׁפִיר לְשִׁי' הַר"מ פ"ה

מה' מְמָרִים שְׁכַתָּב דְּגַם בְּמִנְהַג אִיכָּא לֹא תָסוּר אַבְל הַתּוֹסֵף בְּכוֹרוֹת הַנִּ"ל לְשִׁי בְּסוֹפָה (מ"ד) דְּבְמִנְהַג לִיכָּא מִשּׁוּם לֹא תָסוּר, אַבְל עַכ"פ וְדָאֵי דְלֹא אֵלִים מְנַהְגָּא לְעִנְיַן הַפְּסוּד מְמוֹן לְכַתְחֻלָּה דְלֹא עֲדִיף מֵאִי שֶׁל דְּבַרְיָהֶם שְׁלֹא הֶעֱמִידוּ לְעִנְיַן מְמוֹן: גַּם בְּנ"ד פִּינּוֹן שְׁמַעְמִיד הַבֵּן אַחֵר בְּמִקוּמוֹ לֹמַר קְדִישׁ וּמְשַׁלֵּם לוֹ שְׁכִירוֹת בְּעַד כָּל הַשָּׁנָה פְּתַבְתִּי בְּסִי הַקּוֹדֵם דְּהוּי כְּאֵלּוּ הַבֵּן עֲצָמוֹ אֹמֵר קְדִישׁ וְכֹה"ג דְּגִיטִין (כ') וְנִקּוּה"כ יו"ד סִי ש"ה: וְלִכּוֹן נִרְאֶה שְׁאִין הַבֵּן מְחֻנָּב לְהַפְּסִיד פְּרִנְסָתוֹ בְּאֵם מַעְמִיד בְּשְׁכִירוֹת אַחֵר בְּמִקוּמוֹ וּפּוֹק חֲזִי מָה עֲמָא דְּבַר בְּבִנֵי הַפְּפָרִים שֶׁא"א לָהֶם לְמַצָּא מְנַיָּן עֲשֻׁרָה בְּכָל יוֹם זוּלַת בְּיוֹם הַשַּׁבָּת וְשׁוֹכְרִים אִישׁ עַל יְמֵי הַחֹל בְּעִיר לֹמַר קְדִישׁ, וּמ"מ לְפִי שְׁנוּגָע בְּכַבּוּד הַמֵּת אִין רְצוֹנֵי לְהוֹרוֹת ע"פ דְּבַרֵי זוּלַת בְּצִירוּף עוֹד ב' ת"ח אֶל כ"ת וְחִיִּים לָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל: יְדִידוּשָׁה"ט נַחוּם וּויִידְעֻנְפֻעֻלָּד.

סִימָן קִיט ב"ה ד' לָךְ תִּרְצ"א, דְּאִמְבְּרָאוּא. שׁוֹכְט"ס לְכַבּוּד הָרַב הַגְּדוֹל הַחֲרִיף וּבְקִי כַש"ת מו"ה מְנַחֵם צְבִי טֵיטְעֵלְבוּיִם נ"י אַבְד"ק נִיעֲפֻלְאִמִּיטִץ מְכַתְּבוֹ עִם שְׁאֵלְתוֹ הַגִּיעֵנִי בְּמוֹעֵד שְׁהִיִּיתִי בְּפִרְחֵץ מְאַרְיֵעֲנָבָאד וְאִנִּי אֶז אֲמַרְתִּי כִי עִם חֲלִיפַת הַזְּמַן חֲלָפָה גַם נַחֲצִיט הַפְּתֵרוֹן, וְהַיּוֹם שְׁהִגִּיעֵנִי הַזְּפֵרְתוֹ הַנְּגִי לְתַשׁוּבָתוֹ: בְּדַבְרֵי הַמְּקַנָּה שְׁאֵחֵר הַהַכְּשֵׁר ע"י חוֹל וְעֶפֶר טְבֻלָּה אֲשֶׁה אַחַת בְּעַת שְׁהִיִּי הַמִּים עֲכוּרִים ע"י הַחֹל, כְּבָר הִבִּיא כ"ת יָפָה מִפּמ"ג או"ח סִי ק"ס דְּלֹא נִפְסַל בְּשִׁנּוּי מִרְאָה עַל יְדֵי הַטֵּיט שְׁבִזְמַן מַה יִּנְצֻלְלוּ וְאִין מְחֻנְפְּרִין כְּהַנְצֻלְלוּ דְּמִי בְּמִבְּאָר בְּמַתְנֵי דְּפֵרָה (פ"ח) בְּאֵר שְׁנִפְל לְתוֹכָהּ חֲרָסִית אוֹ אֲדָמָה יִמְתִּין עַד שְׁתַּצֵּל וְרַע"א א"צ לְהַמְתִּין וְגַם בְּשׁו"ת ד"ח ח"ב סִי ק"ב כְּתַב דְּבַמַּתְנֵי דְּפֵרָה לִיכָּא מִרְאָה כ"א עֲכוּרָה וְדִי בְּמָה שְׁתִּנְצֵל לְאִח"ז, אֲמַנְם שְׁרָאִיתִי בְּשׁו"ת ב"ש יו"ד סִי ס"א מַה שְׁיֵשׁ לְלַמּוּד ע"פ דְּבַרְיוֹ בְּטַעַם הַפּמ"ג הַנִּ"ל מִשּׁוּם דְּבַנְעֻשָׁה מְמִילָא לְכ"ע אֲמַרִי כָּל הָעוֹמֵד וְהַכ"נ עוֹמֵד לִיְצַלֵּל, אַבְל כְּתַב דְּלִגְבֵי מְקַנָּה אִין לְהַכְּשִׁיר מְטַעַם זֶה, וּרְאֵנִי מְתוֹסְפֵתָא וְהוּא בְּרַמ"א סִי ר"א סַע"י כ"ט דְּמְקַנָּה חֲסֵרָה שְׁנִפְל שֵׁם יִין וְנִשְׁתַּנָּה מְרָאִי וְנִפְלוּ שֵׁם ג"ל שְׁאוּבִין אִינָם פּוֹסְלִין, וּמְבִנְאָר שֵׁם בְּתוֹסְפֵתָא דְּאֵם בְּשַׁעַת הַנְּפִילָה הִי שְׁיִנּוּי מִרְאָה אֶף שֶׁאִח"כ חֲזָרוּ מְמִילָא לְמִרְאָה מִים כְּשֶׁרָה א"כ מְבִנְאָר דְּאֶף לְחוּמְרָא לֹא אֲמַרִי דִּיפְסְלוּ הַשְׁאוּבִין עִי"ז שְׁעוֹמְדַת הַמְּקַנָּה לְהַחֲזִיר מִרְאָה מִים כַּש"כ דְּלִקְוֹלָא לֹא אֲמַרִי כֵּן עַכ"ד: וְלַפְעַנ"ד לְכָאוּ י"ל דְּמִשּׁוּם הָא לֹא אִירִיא, לְפִי חִידוּשׁ דְּבַרֵי הָרַא"ש כְּתוּבוֹת פ"ח סִי ז' דְּבַדְרַבְּנָן לֹא אֲמַרִי כָּל הָעוֹמֵד, דְּמַה"ט פִּירוֹת גְּמוּרִים מְחֻנְפְּרִים בִּיצִיאַתָּה שְׁלָה אַע"ג דְּעוֹמֵד לְקַצֹּר רַק מִשּׁוּם דְּאִכִּילַת פִּירוֹת דְּבַעַל דְּרַבְּנָן לֹא אֲמַרִי כָּל הָעוֹמֵד, וְנִרְאֶה שְׁיֵשׁ מְקוֹר לְזֶה בְּגַמ דְּמַפּוֹת (כ') דְּאֵע"ג דְּמַתְּנוֹת שְׁלֹא הוֹרְמוּ כְּהוֹרְמוּ דְּמִינּוּ מ"מ לְעִנְיַן מְחִיצָה לְקִלוּט דְּרַבְּנָן בְּטִיבְלִי לֹא גִזּוּר וְהִינּוּ מִשּׁוּם דְּלִגְבֵי דְּרַבְּנָן לֹא אֲמַרִי כָּל הָעוֹמֵד וְלֹא כְּהוֹרְמוּ דְּמִינּוּ, וְהַסְּבָרָא דְלֹא אֵלִים דְּרַבְּנָן לְגִרּוֹר מְזַמֵּן לְזַמֵּן דְּכִינּוּ שְׁאִין לְדְרַבְּנָן חִלוֹת בְּזַמֵּן שֶׁל עֲכָשְׁיוֹ אִין דְּנִין עַל מַה שְׁעוֹמֵד בְּזַמֵּן שֶׁל אַחֲרָיו וְכַע"ז בְּפִירְש"י בִּיצָה (ל"א) דְּבִאִי דְּרַבְּנָן ל"א מִיגוּ דְּמִיתְקַצְאֵי בִּיה"ש אִיתְקַצְאֵי לְכוּלָּא יוֹמָא וְהַטַּעַם נִרְאֶה ג"כ מִשּׁוּם דְּאִי דְּרַבְּנָן אִין לוֹ כַּח גְּרִירָה מְזַמֵּן לְזַמֵּן, וּבַמְק"א הָאֲרַכְתִּי עַפִּי"ד הָרַא"ש בְּפִלְפוּל עֲצוּם וְאִכ"מ, וְלִפִּי"ז י"ל דְּנִיחָא שְׁפִיר הָא דְּתוֹסְפֵתָא בְּנִשְׁתַּנָּה מְרָאִי שֶׁל הַמְּקַנָּה אִין פּוֹסֵל ג"ל שְׁאוּבִין אַע"ג שְׁעוֹמֵד לְחֲזוֹר לְמִרְאָה מִים מִשּׁוּם דְּהַתּוֹסְפֵתָא בְּסוּגִיא נִקַּט הַדִּין בְּג"ל שְׁאוּבִין וְלֹא בְּכוּלָּה שְׁאוּבִין וְהִינּוּ רַק מִשּׁוּם דְּג"ל שְׁאוּבִין דְּרַבְּנָן וּבְדְרַבְּנָן לֹא אֲמַרִי כָּל הָעוֹמֵד דְלֹא אֵלִים אִי דְּרַבְּנָן כ"א לְפִי מְקוּמוֹ

ושערתו: ובזה י"ל במה שכתב בשו"ת מהרש"ם ח"ג סי' רכ"ג להוכיח דהכשר מקנה ע"י שינוי מראה של חלב וכדומה לא יועיל רק לחשש ג"ל שאובין דרבנן ולא לרובו שאובין של תורה והוכיח פן מפירש"י מפות (ג'): ד"ה לא פסלוהו, וכתב הטעם עפ"י שי' הר"ב ד"בב"י ותו"ט פ"ז דמקנאות דשינוי מראה רק מדרבנן פוסל דמתחזי כשאר משקין וקלקולו הוא תיקונו להכשר שאובין ע"כ לא מהני רק לג"ל שאובין דרבנן דהם אמרו וזהם אמרו כה"ג בתוס' חולין (ע"ג) ד"ה הונקשו ושבת (ק'): ד"ה פירות וכמה דוכתי עיי"ש, אבל לפי האמור הנה גם לשי' הלבוש והמבי"ט דשינוי מראה פוסל מה"ת מ"מ יש לחוש בהכשר רובו שאובין ע"י שינוי מראה משום שינוי החזר מאליו למראה מים דרק בג"ל שאובין לא אמרי' כל העומד כדברי הרא"ש הנ"ל ומשא"כ ברובו שאובין דאוי: חזר להנ"ל ב"שוב קו' שו"ת הב"ש דל"ק מהא דאין פוסל ג"ל שאובין בשינוי מראה אף שעתידי לחזור למראה מים דהתם משום דלא אלים אי' שאובין דרבנן מפת כל העומד ומשא"כ לענין פסול שינוי מראה גופי' במקנה שפיר י"ל דאין פוסל משום דהוי שינוי החזר לברייתו מאליו דעומד ליצ"ל, וכה"ג דמצינו בדין השלג בפ"ז דמקנאות דלשי' הרא"ש והר' שפ"ר הביאו בב"י דעושי' ממנו מקנה לכתחילה ומ"מ אין לו דין שאובין לפסול, הכ"נ במים שנשתנו מראי' שעתידין לחזור אף שפשרין למקנה אין פוסלין משום שאובין, פן י"ל לכאוי: אבל באמת הנה בדין השלג גופי' הקשה הר"ב דבעה"נ דאיך אפשר שהשלג יהי' כמים לעשות ממנו מקנה לכתחילה ולא יפסל משום שאובין, ומשום"כ כתב דאין שלג כשר למקנה כ"א אחר שהנפטר ודין שאובין אין לו רק בעודו שלג דאח"כ ששהנפטר פנים חדשות באו לכאן עיי"ש בב"י ועיין ח"ס סי' ר' וסי' רי"ג, ולפי"ז גם לגבי מים שנשתנו וחזרין לברייתן ממילא יפה הקשה בב"ש דאס"ד דכשר למקנה לכתחילה אמאי אין פוסל בהן שאובין: אף נראה דגם הפמ"ג שכתב דע"י הטיט ל"ה שינוי מראה שבזמן מה יוצללו ואין מחוברין וכהוצללו דמי אין הטעם משום כל העומד רק פנונתו דל"ה שינוי מראה כלל בגופו של מים רק שהמראה הוא מחמת הטיט שבזמן מה יצ"ל וכה"ג ראינו בש"ע יו"ד סי' ל"ח בשינוי מראה בריאה על מקום מוגלא דכשר משום דהמראה הוא מחמת המוגלא, והכ"נ המים עצמן לא נשתנו, וכה"ג בש"ע או"ח סי' תרמ"ח לגבי אתרוג הירוק דהכי שבוודאי סופו לחזור למראה אתרוג כשר גם בעודו ירוק, ואין זה משום כל העומד רק גם דבעודו ירוק הוי גמר פירא, ובגמ' חולין (נ"ו) וש"ע סי' נ"ב לענין אדומין שהוריקו דאמרי' איגלי בהתייהו ובר"ן ע"ז פ' השוכר את הפועל בפלוגתא דחמירי דחזי' ושערי אי הוי מב"מ פתב הרמב"ן דלא תיקשי ממתניתין פ"ב דערלה דשאר ועיסה הוי מב"מ משום דעיסה אילו נגיחה נעשית ממילא שאור הו"ל מב"מ מהשתא, ובשו"ת הר"ב ח"ב סי' ו' מכאן להכשיר לכתובת תפילין דיו שתחילתו אדום ונעשה שחור מאליו ועיין חת"ס יו"ד סי' רנ"ו בזה, גם בספר פת"ז לה' נט"י פתב בכוננת הפמ"ג דאין פתב בעפר לצבנע את המים לכן אין בכלל שינוי מראה ע"י העפר והוא ע"ד שכתבתי פנ"ל: יותר מזה פתב בש"ע הרב דל"ה שינוי מראה ע"י עפר וטיט לפי שגידול המים הוא בעפר וטיט ונרפם בכף אין זה חשוב שינוי, לכן נראה דאין לחוש בנ"ד שטבלה האשה בעוד המים עכורים ע"י העפר דאין זה שינוי מראה וגם בד"ח סי' ק"ב הנ"ל לא החמיר כ"א בעפר וסיד לכן שע"י גתהנה שינוי מראה ולא בעכורים כה"ג דמתני' דפ"ה דא"צ להמתין עד שתצלל,

ועיין ג"כ במשנה אחרונה מקנאות פ"ז דדבר גוש כמו עפר אינו פוסל בשינוי מראה
ע"פ גמ' שבת (קמ"ד) דאר"ח תרדין שספסון ונתנו במקנה כו' עיי"ש וכ"כ מהרש"ם ח"ג
סי' י"ג: מה שנשאר עוד לדון בשאלת מקנה זו שאחר שתתמלא החפירה מים מניחים
אבנים פלאטען לרצפה ובכל פלאטע יש שני נקבים מעבר לעבר שהעיר ת"ח אהד
לקחוש מפני שהפלאטע מונחת ע"ג קרקע נעשה מהנקבים כלי בית קיבול פי הקרקע
סותם, ותמה יסודו על דברי הח"ס סוס"י ר"א שכתב שאם יניחו הנסרים מנקבים על
האבנים אדרבה מגרע גרע פינון שמנחים על רצפת אבנים הרי הנקבים עשויים לקבלה
והוא כלי קיבול ממש עכ"ל, וכ"ת פתב שגם דברי הח"ס צ"ע כמו שהעיר בפ"ת סי'
קצ"ח סקי"ט וכמבואר בש"ע סי' ר"א סעי' ז' הלוקח כלי גדול וקבעו בארץ, ודבריו
צודקים מאוד: ולנ"ד בפלאטען לבנים הנשפין בכשן שדינם ככ"ח באמנה פתב הרע"ב
פ"ב דכלים מ"א לגבי כ"ח המפולש מעבר לעבר שאין לה שולים מ"מ טמא משום
דבתוכו תלה רחמנא והרי יש לו תוף אע"פ שאין לו בית קיבול ובתפא"י תמה ע"ז מפנס
ומשפך בפ"ד מ"ד גם במ"א הק' שהרי אפי' יש לו בית קיבול ואינו עשוי לקבלה טהור
בכ"ח פדלקמן (מ"ג) בסילונות כפופים, ועיין מ"ש בחי' הרמ"ל בזה, אבל ראיתי שבס'
סדרי טהרות לכלים תי' דכוננת הרע"ב באין לו בית קיבול רק שעשוי לקבלה עם הקרקע
פגון שאין לו שולים ואם מעמידין אותו על הקרקע דכה"ג בכלי עץ טהור ובכ"ח טמא
פינון שיש לו תוף עכ"ד, וא"כ נידון שאלתנו הי' לה מקום לגבי כ"ח דלדברי הרע"ב הוי
פלי לקב"ט בכה"ג שנעשה לקבל ע"י הקרקע, והגם דאפי' בכ"ח נראה דגם להרע"ב
הוי רק פלי לקב"ט אבל לא שיפסל למקנה אע"ג שעדיין מקב"ט וכה"ג שכתב בב"י
בדיו המשנה פ"ו דמקנאות השידה והתיבה שבים דבעי כשפה"נ דזה רק בכ"ח אבל בשל
עץ דשיעור המטהרן כמוציא רמון לגבי מקנה סגי בכשפה"נ דשיעור טהרה לחוד ושיעור
מקנה לחוד, ואולם בהגהות רע"א הק' דכיון שמקב"ט הוי פטובל על אחורי הפלים בסעי'
י"א דלא עלתה לה טבילה, ובד"ח ח"ב סי' פ"ד תי' דליכא בזה משום הווייתו ע"י טומאה
משום דהוי פגסטרטא שבמקנה פ"ו מ"ו משום דאע"ג שמקב"ט בטל לגבי המקנה, אבל
תי' זה יש לו מקום רק לגבי פלי שניקב כשפה"נ שעכ"פ במקום הנקב מחובר למקנה
משא"כ בכ"ח שהקרקע הוי בית קיבולו ע"כ לכאו' צ"ע בכה"ג לענין מקנה, אף בלאה"כ
שי' הרמז"ל בפ"ח מפלים ה"א שלא כהרע"ב רק דאפי' כ"ח אם אין לו בית קיבול
טהור וממילא דכש"כ שפשר למקנה ועכ"פ פשיטא בכלי גללים או אבנים שאין להן
תוף שאין לחוש משום סתימת הקרקע שיהי' פלי לענין מקנה: ובגידון שהזכרתי בתשו'
הראשונה היכי שהתקיקה והקביעות באין פאחת שכתב הח"ס סי' רי"ז להכשיר ועיין
שו"ת הר"ב סי' קל"א בזה העירוני רעיוני פעת שיש ראי' לכאו' דמקרי חקקו ואח"כ
קבעו והוא מהא דב"ק (ס"ז) דמקשה הש"ס והרי צינור כו' דאי אמרת שינוי השם מלתא
היא אפי' קבעו ולבסוף חקקו נמי ליפסל, ובח"ס סי' קצ"ח הקשה ע"ז דמאי פסקא
לסברא פשוטה כ"כ דאחר שנתבטל בקרקע יהי' חוזר וניער ע"י שם חדש, ונראה
להסביר עפ"י התו"י יבמות ר"פ הערל במתני' דפצו"ד פוסל בביאתו שהקשו דהא ל"ה
זר מעיקרא ותי' משום שנשתנה גופו חשיב זר מעיקרא, מבואר דע"י שינוי נחשב הזמן
של העבר פלא הי' והוי ברי' חדשה, וכע"ז בתוס' זבחים (צ"ז) דבפנים חדשות לא שייך
דיחוי, לפי"ז ה"ה לגבי קבעו ואח"כ חקקו מקשה הש"ס דאי אמרת שינוי השם מלתא

היא ע"י שנעשה השינוי אח"כ הוי ברי' חדשה כמו שלא קבעו מתחילה כלל, אבל עכ"פ נהי דהוי כפרי' חדשה מ"מ הרי ג"כ עכ"פ החקיקה והקביעה באין פאחת אלא ע"כ דגם בכה"ג הוי כמו תקוה ולבסוף קבעו, וי"ל וכתבתי רק להעיר: ואודות מה שפפלאטען הנ"ל יש קצת גומות שיכולין לקבל כמו חצי פינגעריט מים שנתהווי הגומות מעצמן שלא במתכוון בעת עשייתן בדפוס, הנה פפי שכתב כ"ת שלפעמים יתמעטו המים ויפחתו עד פחות משיעור מ"ס ע"כ, לענ"ד יש לחשוש קצת משום חשש שאובין אף שמונחים הפלאטען אחר שקבר יש מ"ס מ"מ בעת שיתמעט מהשיעור עוברים המים במקום הגומות, וכה"ג דמענין שהעבירו ע"ג השוקת במתני' פ"ה ובש"ע סעי' ח' דרק במקלח ג"כ על שפת הפלי פשר אבל פשעובר הכל לתוך הפלי אף שמחנך למענין והמים יוצאים מחוץ לפלי ונחלקו בזה הרשב"א והר"י טייצאק ו"ל ענין ש"ך ס"ק כ"ז ובשו"ת אבקת רוכל שאסור לטבול תוך הפלי אף שיש מ"ס בין המים לפלי וע"כ אם הוא באופן שנעשו הפלאטען תיבות קטנות נעשים פן במקוון בדפוס לנוי אף דמבואר במתני' בסילון שהוא צר מפאן ומפאן אינו פוסל משום שלא נעשה לקבלה מ"מ בכה"ג שנותנים מהם מתחילתן למקנה י"ל דהוי כנתמלא לדעת ובב"י כתב בטעם הגהמ"ר שחשש בצניורות של עץ דמפני שלא נעשה לקבלה דמתני' היינו שאין דרך קבלה בכף שאין הצורות מתעכבים באותו מקום רחב, אבל אם היו מתעכבים שם אף שלא נעשו לדעת כגון ע"י רקבון מקרי נעשה לקבלה, וענין ג"כ במג"א סי' תרכ"ט במחצלת קטנה שעשאה לסכף דס"ל דאפי' עביד לה שפה פשרה פיון שעשאה לנוי ל"ה ע"מ לקבל והלבוש חולק ענין לב"ש שם וישוע"י, א"כ באופן כזה שהפלאטען נעשים מתחילה בדפוס תיבות תיבות א"כ הרי כל המים עוברים עליהם ונכתתי ימים מקדם לפני כמה שנים שעברתי דרך עיר מעהריש אסטראה שמעתי מת"ח אחד שמתחלה נעשה המקנה עם רצפה של אבנים פאלו ואח"כ הסירו אותם עפ"י ציווי גדול אחד ו"ל: אבל באם לא נעשו האבנים ע"ד זה בדפוס לנוי רק שלא בכוננה יצאו האבנים במיעוט מקום עם איזו גומות הנה בכה"ג עכ"פ לא גרע מדין השוקת שאם המענין מקלח ג"כ על שפת הפלי מותר לטבול חוצה לו, דגם הכא במיעוט גומות הרי רוב המים עוברים מחוץ לגומות: ולכאן ה"ל ק"ל בדין זה דמקלח על שפת הפלי דכשר דהרי מבואר בטור ובש"ע סעי' ל"ו לגבי צינור דאפי' אינה מחזקת הגומא אלא כ"ש נעשה פולה על ידה פלי שכל המים שעוברים עליו חשוכים שאובין וכבר הקשו באחרונים בזה על הש"ך ס"ק ע"ז מ"ש שיהי' מקרי שאובה שהמשיכוה ענין שו"ת מהרי"ם מבריסק בזה, וכן יש להקשות בזה במ"ש הח"ס סי' קצ"ט אות ט' במ"ש בישוב הסוג' ב"ב (ס"ו) דמשני שאני שאובה דרבנן דקשה הא אפתי לא הווייתו בטורה דאו' ותי' משום דהחטיטה מסתמא אינה בסוף הצינור, ובמחכ"ג הנה לפי"ד הטור הנ"ל הרי נעשה כל הצינור פלי ע"י הגומא ועיקר קו' הח"ס בגמ' דב"ב כפר הקשה הר"ש פ"ב דמקנאות ותי' שהי' רובו בכשרות, עכ"פ לפי"ז גם לגבי שפת השוקת נאמר דהוי פולו פלי, וחסבתי לומר דזה שכתב הטור הוא רק בצנור של עץ או מתכות דמקב"ט ונהי פל הצינור כמו יד להבית קיבול משא"כ בכלי אבנים, ואפי' בכ"ח יהי' תלוי כמה שנחלקו אי מהנייד בכ"ח להכניס פיון שאין מטמא מגבו ענין מל"מ פי"ז מה' פלים ותוס' נדה (כ"ו) ובמ"א פלים פ"ב, אולם שוב מצאתי בש"י"ט למקנאות פ"ד מ"א שהעיר בגוף הקו' שיהי' גם שפת השוקת מקרי פלי ותי' דדוקא

בְּצִינּוֹר שְׁיֵשׁ לוֹ תוֹךְ רַק שְׁלֹא נַעֲשֶׂה לְקַבְּלָהּ נַעֲשֶׂה כּוֹלָה כְּלִי מִשָּׂא"כ בְּשִׁפְתַּי הַשְּׁוֹקֶת, וְהֵ"ט שְׁמוּדָה הַהֲגֵמ"ר דְּבַלְוָחִים שְׁאִין לָהֶם דְּפָנוֹת אִין חֲשֵׁשׁ חֲטִיטָה שְׁדַקְדַּק בְּזֶה הַח"ס, רַק מִשׁוֹם דְּכַה"ג לֹא גָרַע מִשִּׁפְתַּי הַכְּלִי וְא"כ הַכ"נ מִכַּש"כ בְּנִידוֹן שְׁאֵלְתָנוּ אִם הַמִּים עוֹבְרִים מִחוּץ לְגוֹמֹת אִין חֲשֵׁשׁ וְכָשֶׁר וְטָהוֹר, זֶה הַנִּלְע"ד בְּהַחֲפָזִי: וְהִנְנִי יָדִידוֹ דוֹש"ה.

סִימָן קַכ לַהֲנ"ל. א) לְתַשׁוּבַת מְכַתְּבוֹ שְׁנִית מ"ש בְּהַמְשָׁךְ תְּשׁוּבַתִּי אוֹדוֹת הַפְּלֹאטִין בְּהַמְקַנָּה שְׁנִמְצָאוּ בָּהֶם גְּנוּמוֹת הָעִיר כ"ת אִם אִין לְחוּשׁ לְטַבּוֹל עֲלֵיהֶם מִשׁוֹם גְּזִירַת מְרַחֲצָאוֹת מְפִנֵי שְׁהַלְבְּנִים נְשָׂרְפִים בְּכַבְּשׁוֹן וְדִינָם כַּכ"ח וּמִבְּנוֹאֵר בַּר"מ פ"ב מְכַלִּים שְׁאִין לְכָלִי קִיבּוֹל שְׁיַעוֹר דְּאָפִי בַכ"ש מְקַבְּ"ט עַכ"ד: ב) הִנֵּה מִדִּין שְׁאוּבִין כְּבָר פְּתַבְתִּי שְׁאִין לְחוּשׁ מִשׁוֹם דְּהַמִּים עוֹבְרִין ג"כ עַל כָּל הַלְבִינָה חוּץ לְגוֹמָא וְהוּי כְּדִין הַמְּבֹנָאֵר בְּסִי' ר"א סַעִי' ח' בְּמַקְלָח עַל שִׁפְתַּי הַכְּלִי דְּכָשֶׁר וְכִמוֹ שְׁבִיאָרְתִּי דְּשִׁפְתַּי הַשְּׁוֹקֶת ל"ה כְּדִין צִינּוֹר הַמְּבֹנָאֵר בְּסַעִי' ל"ו דְּנַעֲשֶׂה כָּל הַצִּינּוֹר כְּלִי ע"י הַגְּנוּמָא, וּמ"ש כ"ת ע"ז דְּהַמְּבֹנָאֵר בְּסַעִי' ח' בְּמַעֲיָין מְקַלָּח עַל שִׁפְתַּי הַכְּלִי פִירוּשׁוֹ אֶצֶל שִׁפְתַּי הַכְּלִי וְכַלְשׁוֹן הַשְּׁ"ךְ ס"ק כ"ז וּס"ק ל"ה א"כ לֹא אֵיכְפַת לוֹ אִפִּי אִם גַּם שִׁפְתַּי הַכְּלִי מְקַרֵי כְּלִי, הִנֵּה בְּאֶמְתָּ כֵּן כְּתַב בְּשׁוֹ"ת ב"ש סִי' מ"ז דְּבַעֲיָנוּ מְקַלָּח גַּם עַל שִׁפְתַּי הַכְּלִי וְרַמְזוֹ לְדַבְּרֵי הַשְּׁ"ךְ הַנְּ"ל אֲבָל רַק מִטַּעַם דַּאֲל"כ הוּי כְּהַעֲבִירוֹ עַל אֲחוּרֵי כְּלִים בְּמַתְנֵי פ"ד מ"ב דַּא"ר יוֹסִי הָרִי הוּא כְּמַקְנָה וְכִמוֹ"ש הַשְּׁ"ךְ בַּס"ק ל"ה מְפֹרָשׁ כֵּן אֲבָל לֹא שְׁנֵאמַר דְּשִׁפְתַּי הַכְּלִי יֵהִי מְקַרֵי כְּלִי, דְּפִשְׁטָא דְּלֹא מְקַרֵי כְּלִי וְעֵינֵי בַר"ש פ"ה בְּמַתְנֵי דְּמַעֲיָין מְקַלָּח עַל שִׁפְתַּי הַכְּלִי שְׁיַטְחוֹ דְּמִוֹתָר כַּה"ג לְטַבּוֹל גַּם עַל שִׁפְתַּי הַכְּלִי, וְעַכְצ"ל דְּשִׁפְתַּי הַשְּׁוֹקֶת לֹא דְּמִי לְצִינּוֹר כַּנְּ"ל, וְא"כ בְּיַשׁ מ"ס וּמְקַלָּח עַל שִׁפְתַּי הַכְּלִי דְּאָפִי אִי ל"ה כְּמַעֲיָין מִשׁוֹם שְׁהַפְּסִיקוּ כְּלִי מ"מ מְטַהֵר בַּמ"ס שׁוֹב אִין לְחוּשׁ מִדִּין שְׁאוּבִין כְּלָל: ג) אֶמְנָם מִדִּין גְּזִירַת מְרַחֲצָאוֹת שְׁפַתְּבַּי כ"ת דְּלֹא יִגְרַע שִׁפְתַּי הַכְּלִי מֵאֲחוּרֵי הַכְּלִי דְּאִית בֵּי גְזִירַת מְרַחֲצָאוֹת, הִנֵּה בְּזֶה נִחְלָקוּ הַר"ש וּמְהַר"ם בְּתוּי"ט דְּלַהַר"ש שְׁהַבְּאִתִּי לְעֵיל כְּשֶׁר לְטַבּוֹל גַּם אֶשְׁפַת הַכְּלִי דְּלִכְּאָ בְּזֶה גְזִירַת מְרַחֲצָאוֹת וְע"כ מ"ש ג"כ כ"ת לְהַקְלִי בְּזֶה מִשׁוֹם שְׁגוּמוֹת הַלְבִינִים לֹא נַעֲשִׂי לְקַבְּלָהּ וְאִמְק"ט כַּר"מ פ"ח ה"א, לְכָאוּ' לֹא הוֹעִיל בְּזֶה שְׁהָרִי שְׁיַטְתַּי מְהַר"ם בְּתוּי"ט הַנְּ"ל מְפֹרָשׁ דְּשִׁפְתַּי הַשְּׁוֹקֶת הוּי כְּאֲחוּרֵי הַכְּלִים אַע"ג דְּהַשְּׁוֹקֶת הוּא כְּלִי אֲבָל שְׁאִמְקַב"ט: וּבַמִּשְׁכ"ל מ"מ פ"ב מְכַלִּים דְּאִין לְכָלִי קִיבּוֹל שְׁיַעוֹר וּמְקַבְּ"ט בַּכ"ש, הִנֵּה לְכָאוּ' יֵשׁ בְּזֶה סְתִירָה קֶצֶת בְּתוּס' חוּלִין (נ"ד) וְתוּס' שְׁבַת (ט"ז), דְּהַתוּס' חוּלִין כְּתַבּוֹ בְּמַתְנֵי דַּפ"ב דְּכָלִים דַּכ"ח שְׁיַעוֹרָן בְּכַדִּי סִיכַת קָטָן הוּא רַק לְגַבֵּי שְׁבָרִי כ"ח אֲבָל כ"ח שְׁלָם ל"ב שְׁיַעוֹרָן כְּלָל וּמַתוּס' שְׁבַת הַנְּ"ל נִרְאֶה דְּאָפִי בְּכָלִי שְׁלָם בְּעֵי שְׁיַעוֹרָן עֵינֵי שִׁי"ט פ"ב וְרָאֶה בְּהַגְּהוֹת כּוֹכַב מִיַּעֲקֹב לִירוּשָׁלַיִם מַכ' אִמּו"ר הַגָּאוֹן רִשְׁכַּב"ה זַצ"ל גַּבֵּי שְׁרָאוּי לִיתָן בֵּין פְּצִים לְחַבְּירוֹ דַּר"ל אֶמַר אִין מְקַדְּשִׁין בּוֹ מִי חֲטָאָת מְפִנֵי שְׁאִינוּ מְקַבְּ"ט, וּמִקְשָׁה הָרִי כְּלִי גְלָלִים שְׁאִמְקַב"ט וּמְקַדְּשִׁים בָּהֶם הָדָר אֶמַר מִשׁוֹם שְׁאִין מְקַבְּל רְבִיעִית וּמִקְשָׁה מַכ"ח שְׁלָם קָטָן דְּמְקַדְּשִׁין בּוֹ עֵי"ש, וְהַשְּׁתָּא לְמָה לֹא מִקְשָׁה מַכ"ח שְׁלָם קָטָן גַּם לְטַעַם רִאשׁוֹן מְפִנֵי שְׁאִינוּ מְקַבְּ"ט שְׁהָרִי כ"ח קָטָן שְׁאִמְקַב"ט וּמְקַדְּשִׁין בּוֹ, רַק ע"כ מְזֶה ש"מ דַּכ"ח שְׁלָם לֹא בְּעֵי שְׁיַעוֹרָן וּמְקַבְּ"ט עַכ"ד פַּח"ח, וּבַנְּ"ד אִין נַפ"מ בְּזֶה פִּינּוֹן שְׁבַתְּנֵי גְנוּמוֹת בְּהַלְבְּנִים יֵשׁ ג"כ שְׁיַעוֹרָן כְּדִי סִיכַת קָטָן וְע"כ יִתְכַּן שְׁאֵלְתוֹ אִם אִין בְּזֶה מִשׁוֹם גְּזִירַת מְרַחֲצָאוֹת פִּינּוֹן שְׁהַלְבְּנִים נְשָׂרְפִין בְּכַבְּשׁוֹן יֵשׁ בְּהוֹ דִּין כ"ח: ד) וְלְכָאוּ' הִי לְדוֹן בְּזֶה דְּלְבָנִים שְׁעוֹשִׁין מִטִּיט כְּזֶה שְׁאִין עוֹשִׂים מְפִנּוֹ כָּל כ"ח לֹא יוֹעִיל לָהֶן גַּם צִירוּף כְּבָשׁוֹן לְעֲשׂוֹתוֹ כ"ח, לְפִי

מה שפירש"י במנחות (ס"ט) פלי אדמה שחיקת אבנים כו' נראה דמה שעושים משחיקת אבנים לא תלוי בצירוף כפושן פלל דלעולם מקרי פלי אדמה, אבל הנה התוס' שם השיגו על פירש"י משבת (נ"ח) דמשמע שפלי אדמה הם כ"ח שנותניכשו בחמה ולא נצרכו בכפושן, ועוד דגם לפירש"י אין פנונתו דכלי אדמה משחיקת אבנים לא מהני צירוף כפושן, רק להקפד דזה תלוי בצירוף כפושן משא"כ בטיט שעושים ממנו כ"ח א"צ אפי' צירוף כפושן ועיין מי נפתח חלק מים טהורים פ"ב מ"ד שכתב פן דפירש"י הנ"ל במנחות הוא לשיטתו בפירש"י שבת (נ"ח) בקו' הש"ס הא פלים דידהו מקב"ט והא תנו פלי אבנים וכלי אדמה אמקב"ט שפירש"י דקו' הש"ס הוא בטיט פנה שאין עושים ממנו כ"ח ומתורץ בזה קו' התוס' במנחות הנ"ל אפירש"י וכן מתורץ קו' התוס' אפירש"י ביצה (ל"ב) גבי אין פותחין את הגר דאר"י דר"מ הוא דאמר כ"ח מקב"ט משעה שנגמרה מלאכתו, ר' יהושע אומר משאיצרכו בכפושן שהק' בתוס' דאיך אמר משעה שנגמרה מלאכתו הא הוי פלי אדמה שאמק"ט ולפירש"י לשיטתו במנחות ושבת הנ"ל מתורץ משום דרק ממה שעושים משחיקת אבנים או טיט פנה שאין עושים ממנו פלי חרס בעי צירוף כפושן וכן הוא שי' הר"ש פלים פ"ג מ"ב דדוקא במין אדמה שאינה חשובה כמו אותה שעושים ממנה כ"ח עיי"ש תו"ד הנחמדים, הגם שלפום רהיטא לכאו' דברי המי נפתח צ"ע לענ"ד בקו' שתי' קו' התוס' בביצה דרש"י לשיטתו, דא"כ דפלוגתא דר"מ ור' יהושע בתוספתא דר"מ אמר משתגמרה מלאכתו איירי בטיט חשוב שעושים ממנו כ"ח לכך ל"צ צירוף כפושן א"כ לפי"ז נשמע דאליבא דר' יהושע דאמר משאיצרכו בכפושן אפי' בטיט חשוב הוא דצריך צירוף כפושן ואנו קיי"ל כר' יהושע וא"כ אפתי הדרא קו' התוס' במנחות בקו' שפירש"י פלי אדמה שחיקת אבנים שהרי למאי דקיי"ל כר' יהושע אפי' מטיט חשוב אינו מקב"ט קודם צירוף כפושן: ה) ולכן לולא דמסתפינא הוה אמינא בכוננת פירש"י ושיטתו כמו שרציתי לומר בתחילה דכלי אדמה שעושים משחיקת אבנים לא מהני צירוף כפושן ומדונייק לשון התוספתא בגמרא דביצה (ל"ב) מאימתי כ"ח מקב"ט דר' יהושע אומר משאיצרכו בכפושן ואילו גבי פלי אדמה תני במתני' דכלים וגמ' דשבת (נ"ח) שאמקב"ט ולא חילק לומר קודם צירוף כפושן דוקא, משום דמטיט שאינו חשוב כמו אותו שעושים ממנו כ"ח לא מהני צירוף כפושן, וכן מה שפירש"י בשבת (נ"ח) פלי אדמה פלי העשוי מטיט פנה שאינו מצרכו בכפושן מעשה ידי יוצר דניהוי קרוי פלי חרס אלא פלי אדמה מי מקב"ט בתמי' עכ"ל, אין הפנונה שגרעון דידהו מה שאינו מצרכו בכפושן, רק הפנונה שאינו ראוי וכדאי לצירוף כפושן מעשה ידי יוצר לעשות כ"ח מטיט פנה, וע"כ תהי' שיטת רש"י חלוקה משי' הר"ש פ"ג דכלים הנ"ל דמפורש מדבריו דכ"ח ל"צ צירוף כפושן וכלי אדמה מטיט שאינו חשוב תלוי בצירוף כפושן ודוק: ולפי"ז בנדון שאלתנו שהלבנים נשרכו בכפושן ויש להן גומות אם יהי' להם דין כ"ח יהי' תלוי במחלוקת פירש"י והר"ש ז"ל, ומצאתי בס' המכריע סוס"י ס"ב שכתב וז"ל וכך י"ל בכלי אדמה דדוקא טיט המיוחד ליוצרים לעשות ממנו כ"ח חותן הפנים מקב"ט אבל עפר אחר שאינו מיוחד לכך אם גיבולו ועשה ממנו פלים אע"פ שהסיקו בכפושן הו' פלי אדמה שאין מקב"ט מפני שאינם חשובים: ו) גם אפי' לפי משמעות הפוסקים שלא חילקו רק דבכל פלי אדמה אחר צירוף כפושן מקרי פלי חרס בתוס' מנחות (ס"ט) הנ"ל ור"מ פט"ו מפלים ה"א, מ"מ י"ל דאין לחוש בנ"ד בגזירת

מְרַחֲצָאוֹת שֶׁהָרִי מְבֹנָאָר בַּשּׁ"ע סִי קַצ"ח סְעִי ל"א דְעַמְדָּה עַל פְּלִי עֵץ אֹן נְסָרִים אִפִּי
בְּדִיעֵבֶד לֹא עֲלֵתָה לָּהּ טְבִילָה מִשּׁוּם גְּזִירַת מְרַחֲצָאוֹת וְע"ג כ"ח לֹא תִטְבֹּל לְכַתְחֻלָּה
וּבְדִיעֵבֶד עֲלֵתָה לָּהּ טְבִילָה, וְכַתֵּב הַשּׁ"ף אִמ"ש הַבַּ"ח דְּגַם בַּכ"ח לֹא עֲלֵתָה לָּהּ טְבִילָה
דְּלִפְרִיש"י וְתוֹס' אִיפֹא בְּזֶה מִשּׁוּם גְּזִירַת מְרַחֲצָאוֹת, אָבֵל הֵם לֹא פָתְבוּ פֶן כ"א בַּס"ד
דְּרַב פֶּהֲנָא אָבֵל לְמִסְקָנָא מִשְׁמַע בַּשּׁ"ס דְּלִיפֹא בַכ"ח מְגִזִירַת מְרַחֲצָאוֹת כ"א מִטַּעַם
דְּבַעֲיַתָּא שְׁאֲסוּר לְכַתְחֻלָּה עֵי"ש, וְא"כ לְכֹא' פִּשׁוּט בַּנ"ד דְּאִפִּי שֶׁהִלְבְּנִים יֵשׁ לָהֶם דִּין
כ"ח מ"מ הָרִי בַכ"ח גּוֹפִי' לִיפֹא גְזִירַת מְרַחֲצָאוֹת כ"א מִטַּעַם בְּעִיתָא וּבַנ"ד שֶׁפֶל הֶרְצָפָה
סְדוּרָה בְּלִבְנֵים לִיפֹא ג"כ חֲשַׁשׁ בְּעִיתָא וְא"כ מֵאֵי נִיחּוּשׁ לָהּ, פֶן נִרְאָה בְּהַשְׁקָפָה רִאשׁוֹנָה
וַיִּפְלֵא מֵה שַׁכ"ת לֹא הֵעִיר בְּזֶה הַנִּרְאָה פִּשׁוּט לְכֹא'רָה: ז) אָמְנָם בְּאֵמַת אֵין הַדְּבָר פִּשׁוּט
כ"כ, דְּהֵנָּה מְאֹד תְּמוּהֵין לַעֲנֵ"ד דְּבָרֵי הַשּׁ"ף ו"ל בַּמ"ש דְּלְמִסְקָנָא לִיפֹא בַכ"ח גְּזִירַת
מְרַחֲצָאוֹת וְהָרִי בְּמִתְנִי' דְּמִקְנֹאוֹת פ"ה בְּמַעְיָן שֶׁהֶעֱבִירוּ ע"ג שְׁפָה פֶשֶׁר חוּצָה לָּהּ וּפִי
הַר"ש וְהַרְע"ב ו"ל דַּה"ה עַל שְׁפַת הַשְּׁנוּקַת פֶּשֶׁר אָבֵל הַמְּהַר"ם בַּתוּי"ט פֶתֵב דְּדוֹקָא חוּצָה
לָּהּ מִשּׁוּם דְּעַל שְׁפַת הַשְּׁנוּקַת הָיָה כְּמוֹ ע"ג פְּלִים וְעֵינָן בַּמ"א שְׁפַתֵּב דַּהַר"ז פֶּהֲא דַא"ר
יוֹסִי לְקַמֵּן (מ"ב) וּבִלְבֵד שְׁלֹא יִטְבִּיל ע"ג הַסְּפָסֵל, א"כ הָרִי מְפֹרָשׁ דְּאִפִּי ע"ג פְּלִי אָבֵן
כְּמוֹ הַשְּׁנוּקַת אֲסוּר לְעַמּוּד וְלִטְבֹּל וּמַכַּש"כ ע"ג כ"ח וְצַע"ג: ח) אִף הַנִּרְאָה בְּזֶה שֶׁהָרִי
בְּמִתְנִי' פ"ה מ"ב דַּא"ר יוֹסִי וּבִלְבֵד שְׁלֹא יִטְבֹּל ע"ג פְּלִי נְחֻלְקוּ בְּפִירוּשׁוֹ הַרִאשׁוֹנִים ו"ל,
הַר"ש וְהָרֵא"ש ס"ל הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּגִזֹּר ע"ג פְּלִי אֲטוּ תוֹף פְּלִי וְאֵין חִילוּק בֵּין פְּלִי לְכִלִּי
וְאִפִּי' בַכ"ח, וְשִׁי' הֶרְאָב"ד שֶׁהוּא מִשּׁוּם גְּזִירַת מְרַחֲצָאוֹת וְזֶה בְּכִלֵי עֵץ אָבֵל בַּכ"ח שְׁאֵין
מִטַּמָּא מְגַבּוּ לִיפֹא גְזִירַת מְרַחֲצָאוֹת רַק מִשּׁוּם בִּיעֲתוּתָא וְע"ז אָמַר רַבָּא בְּנִדָּה (ס"ו) אִשָּׁה
לֹא תַעֲמֹד ע"ג פְּלִי חֶרֶס וְתִטְבֹּל, וְהָרֵא"ש פֶתֵב ג"כ בְּהָא דְמַעְיָן שֶׁהֶעֱבִירוּ ע"ג הַשְּׁנוּקַת
דְּלֹא תִיקַשִׁי מִדְּתַנּוּ הַשְּׁיִדָּה וְהַתִּיבָה אֵין מְטְבִילִין בְּהֵן אַא"כ הָיָה נְקוּבִים כְּשֶׁפ"ה שְׁאֵנִי
הֵתֵם שֶׁהֵים מְקִיפֵן כו' כְּמִבְּנֹאָר הַפֶּל בַּב"י, וְעַפִּי"ז פֶתֵב בַּב"מ לִי"ד סִי קַצ"ח דְּמִתְנַרְץ
בְּזֶה מ"ש הַשּׁ"ף ס"ק ל"ז שֶׁהָרֵא"ש פִי לְדַר' יוֹסִי וּבִלְבֵד שְׁלֹא יִטְבֹּל ע"ג פְּלִי שֶׁהוּא רַק
לְכַתְחֻלָּה שֶׁהוּא תְמוּהָ מְנִדָּה (ס"ו) דַּלְמ"ל לְרַבָּא טַעֲמָא דְבַעֲיַתָּא לְכַתְחֻלָּה דַּבַּל"ז אֲסוּר
לְכַתְחֻלָּה ע"ג כ"ח מִשּׁוּם אֲטוּ תוֹכוֹ, וְלַהַנְּ"ל נִיחָא דְרַבָּא אֲתִי לְהִיכִי שֶׁהִפְלִי תוֹף הַמַּעְיָן
אוּ הַמְקִנָּה דַל"ש לְמִיגְזֹר אֲטוּ תוֹכוֹ שֶׁהָרִי אִפִּי' תוֹף הַפְּלִי מְוִתֵר פְּדֹאֲמֵרִי בְּחֻגֵיגָה
שְׁמִטְבִּילִין פְּלִי בְּתוֹף פְּלִי וּבְהָא קֶאֱמַר רַבָּא דַּמ"מ לֹא תִטְבֹּל מִשּׁוּם דְּבַעֲיַתָּא עֵי"ש: ט) וְלִפִּי"ז
מִתְנַרְץ מֵה שְׁנִפְלֵאֲתִי לְעִיל בְּדָבְרֵי הַשּׁ"ף מְמַתְנִי' דְּהֶעֱבִירוּ ע"ג שְׁפָה פֶשֶׁר חוּצָה
לָּהּ דוֹקָא וְלֹא ע"ג הַשְּׁפָה, וְהוּא מִשּׁוּם דְּבַמַּעְיָן שֶׁהֶעֱבִירוּ ע"ג הַשְּׁנוּקַת הָרִי אֵין הֵים מְקִיפֹ
דַּמְשַׁה"כ שְׁפִיר דְאִיפֹא גְזִירָה דַע"ג אֲטוּ תוֹכוֹ וְע"כ אָמַר הַמְּהַר"ם בַּתוּי"ט דְּעַל שְׁפַת
הַשְּׁנוּקַת הָיָה בְּכֻלָּל מֵה דַא"ר וּבִלְבֵד שְׁלֹא יִטְבִּיל ע"ג פְּלִי שֶׁהוּא מִטַּעַם גְּזִירָה אֲטוּ תוֹכוֹ
לְהַר"ש וְהָרֵא"ש ו"ל, אָבֵל בַּסִּי קַצ"ח דְּמִיָּרִי שֶׁהִפְלִי עוֹמֵד תוֹף הַמְקִנָּה כְּמוֹ"ש הַב"מ
פַּנ"ל בְּדָבְרֵי הַשּׁ"ף לְכֹף שְׁפִיר פֶתֵב הַשּׁ"ף דַּבְּכ"ח לַכ"ע לִיפֹא גְזִירַת מְרַחֲצָאוֹת וְהֵינּוּ
דַּמְנַנ"פ אֵי לְהֶרְאָב"ד דְּאִית לִי גְזִירַת מְרַחֲצָאוֹת הָרִי ס"ל דַּבְּכ"ח שְׁאֵין מִטַּמָּא מְגַבּוּ לִיפֹא
גְזִירָה זֹו וְאֵי לְהַר"ש וְהָרֵא"ש דְּלֹא מְחַלְקֵי הָרִי בַכַּה"ג שֶׁהֵמִים מְקִיפִין לֹא גְזִירִין פְּלִי
וּמ"ש הַמְּהַר"ם בַּתוּי"ט דְּאִפִּי' עַל שְׁפַת הַשְּׁנוּקַת שֶׁהוּא פְּלִי אָבֵן שֶׁאֵמְקַב"ט אֵין טוֹבְלִין
הֵתֵם מִשּׁוּם שְׁאֵין הַמַּעְיָן מְקִיפֹ, וְלִשְׁי' הֶרְאָב"ד בְּטַעַם גְּזִירַת מְרַחֲצָאוֹת וּמְחַלְקַת דַּבְּכ"ח
לִיפֹא גְזִירָה זֹו בְּאֵמַת יִסְבֹּר דְּגַם עַל שְׁפַת הַשְּׁנוּקַת פֶּשֶׁר לְטְבֹל פִּינּוּ שֶׁהוּא פְּלִי אָבֵן

שאמקב"ט וכדברי הר"ש והרע"ב הנ"ל, או שהראב"ד ז"ל יפרש מתני' בשוקת של עץ דמקב"ט, ובש"י הר"ש גופי' מה דס"ל דעל שפת הפלי פשר לטבול ולא תיקשי דנגזר אטו תוכו כמו דגזרינו בע"ג פלי, י"ל דכה"ג אמרי' בירושלמי שביעית פ"ב ה"ד אין מתדשין על הגזירה ואין מוסיפין על הגזירה והכ"נ בזה לא היתה הגזירה כ"א ע"ג הפלי ולא על שפת הפלי, ודוק: י) ומעתה לפימ"ש הס"ט בדברי הט"ז סי' קצ"ח בהיתר הנסרים שי"ל כמו"ש הב"ח דלטעם הר"ש וקרא"ש לא גזרו אלא במעביר המעיין ע"ג אחר הפלי אטו תוך הפלי אבל בכלי שמונח תחת רגליו לא גזרו אטו תוך הפלי דאין לדמות גזירות חכמים זל"ז, עוד כתב דלפי מה דמסיק הב"י בדעת הרא"ש דבמים מקיפין מטבילין י"ל דה"ה כשפנוי סביבות המעיין וכל המעיין פנוס בתוך הבנין וכן לשי' הר"ש ל"ש למיגזר בזה משום שמה יקבעו במקום מוצא המים, רק לשי' הראב"ד תלוי בזה אי הוי דבר המקב"ט עיי"ש, לפי"ז ממילא בנ"ד שהלבנים הם תוך המקוה והם כ"ח שאמקב"ט מגבו ממילא לכ"ע פשר לטבול בלי חשש ופקפוק פלל, וכל האריכות שהארכתה היא רק לביאור הדברים ובכלל הוא חוזר לדברי הש"ך ס"ק ל"ז דבכ"ח פשר לטבול ע"ג היכי דליכא משום ביעתותא ודוק: והגני בזה ידידו דו"ש.

סימן קכא. "חזון למועד" מקצת מן דרושים וחי' דרושים מימי חורפי: ר"ה (כ"ח) אר"י בשופר של עולה לא יתקע ואם תקע יצא כו' פינו דמעל בה נפקא לחולין מתקוף לה רבא אימת מעל לבתר דתקע פי קא תקע באיסורא תקע אלא אמר רבא אחד זה וא"ז לא יצא הדר אמר א"ז ואז יצא מצות לאו ליהנות נתינו: ובתוס' בכורות (ד' כ"ו) הקשו דמאי קאמר פינו דמעל נפק לחולין הא בעי העמדה והערכה ולא מהני לקרן העמדת הבהמה וא"כ לא יצא לחולין פינו דלא שייך בי' פדיון, ותי' שהוקדשה הבהמה לדמי עולה עיי"ש, וכבר תמה על תי' זה בכפ"ת פאן דהא קיי"ל הקדיש זכר לדמיו קדוש קה"ג, וגם הא קיי"ל בתמורה (ל"ב) דאחד קדשי מנבח ואחד קדשי בה"ב בעי העו"ה א"כ מה בכך שהוקדשה לדמי, ובכפ"ת רוצה לכוון בדברי התוס' דרק בקבה"ב בעי הוה"ע ולא בקדושת דמים, ובמחכ"ת אינו מתקבל פלל דהא בתמורה (ל"ב) אמר מ"ט דר"ל דאמר קבה"ב הוי בכלל הוה"ע ק"מ לא הוי בכלל הוה"ע דאמר קרא והעריף אותה הפהו בין טוב ובין רע איזה דבר שאין חילוק בין טוב לרע הוי אומר זה קבה"ב וא"כ גם קדושת דמים בכלל שג"כ אינו חלוק בין טוב לרע: והנ"ל בזה, הנה לכאן יש ליישב קו' התוס' דמה שהקשו שלא יצא הקרן לחולין ע"י המעילה פינו דליתא בהו"ע, מקור דבריהם הוא במעילה (י"ט) דת"ק ס"ל אין מועל אחר מועל אלא בבהמה וכ"ש בלבד ורבי אומר פל דבר שאין לו פדיון יש בו מועל אחר מועל, ואר"פ קדשי מנבח תמימין ונעשו בע"מ ועבר ושחטן איכא בינייהו והתניא ק"מ תמימין ונעשו בע"מ ועבר ושחטן רבי אומר יקברו וחקמים אומרים יפדו ופירש"י דרבי סבר הפל הי' בכלל הוה"ע והני לא אפשר בהו"ע דהא מתו הלכך יש בהן מועל אחר מועל וחכ"א יפדו דס"ל דל"ב הו"ע הלכך אין בהו"מ עיי"ש, מבואר דמעילה לא עדיף מפדיון והיכא דליתא בהו"ע דלא מהני פדיון לא נפיק לחולין גם ע"י מעילה יש בו מועל אחר מועל: ואולם בשעה"מ ה' בכורים כתב ע"ד הרמב"ם שפסק דק"מ הוי בכלל הו"ע, ובכ"ז פסק בה' מעילה פרבנו דרבי דאין מועל אחר מועל בתמימין ונעשו בע"מ ועבר ושחטן, לפי שי' להסתפק בהא דבעינן הוה"ע אם עבר ופדאן אי פדיונו פדוי או לא דאפשר דקרא והעמיד

דכתיב היינו דוקא לכתחלה, ויש לומר דהר"מ ס"ל הכי שיהו רק למצוה לכה בתמימין ונעשו בע"מ ועבר וישחטן אין בהם מא"מ משום דכיון דאם עבר ופדאו פדוי חשיב כקדושת דמים וכל דעבר ונהנה מן ההקדש הו"ל פאילו עבר ופדאו ויצא לחולין ולא דמי לקדוה"ג דליתנהו בפדיון כלל, ואע"ג דרבי ס"ל כיון דבעינו הוה"ע י"ב מא"מ, היינו משום דס"ל לרבי דאפי' עבר ופדאו אין פדיונו פדוי אכל הר"מ ס"ל דר' ינאי בזבחים (ק"ג) פליג ארבי וס"ל דהוה"ע הוא רק לכתחלה ופסק פנותי' לכה אין בהו מועל אחר מועל עיי"ש: ולפי"ז מתורץ בפשיטות קו' התוס' בכורות ה"ל דשפיר אמר ר' יהודה בשופר של עולה מעל ונפק לחולין משום דאע"ג דקיי"ל דאחד קדשי מזבח ואחד קדשי בה"ב היו בכלל הוה"ע והכא הקרן ליתא בהוה"ע מ"מ בהא קיי"ל פרבנו דרבי דאפי' בגונא דליתא בהוה"ע אין מועל אחר מועל כיון דבדיעבד אם פדה בלא הוה"ע פדיונו פדוי, והכי שפיר נהנה מן ההקדש ומעל הוי כעבר ופדאו ויצא לחולין: אמנם אפתי קשה לי דהא מה דאר"י בשופר של עולה דמעל היא רק משום הנאה של מצות תקיעה דס"ל מצות ליהנות ניתנו דבלא המצוה אין מעילה בקול כמו"ש הר"מ בפ"א מה' שופר, וקיום המצוה הוא רק אחר שמעל ונפק לחולין ואם נאמר שיהי' מועל אחר מועל ולא יצא לחולין ממילא לא ימעול כלל שיהי' לא קיים המצוה, וא"כ הדק"ו לדוקתא דאמאי נפיק השופר לחולין הא ליתא בהוה"ע, ואין לומר משום דבדיעבד פדוי בלא הוה"ע והמעילה הוי כעבר ופדאו, דהא תינח היכא דהמעילה לא תלי' במה שיצא לחולין שפיר אמרי' כיון דכבר מעל הוי כעבר ופדה ממילא אח"כ יצא לחולין, אבל הכא בשופר של עולה דאם נאמר שלא יצא לחולין שוב ליכא הנאת מצוה ולא מעל כלל וא"כ הדר הוי לכתחלה דאין פדיון בלא הוה"ע, וא"כ תיקו קו' התוס' דבשופר של עולה יהי' בו מועל אחר מועל כיון דליתא בהוה"ע: אף למ"ש הלח"מ פ"א מה' שופר דבשופר של עולה מעל משום הקול ואע"ג דאין בקול דין מעילה מ"מ איכא אי' דרבנו ולא יצא י"ח מצוה אפי' בדיעבד משום דהוי מה"ב למ"ד מצות ליהנות ניתנו דכל דתיקנו רבנו פעין דאורייתא תיקנו עיי"ש, מתורץ שפיר דגם הכא אפי' אי לא יצא השופר לחולין כבר מעל בכל אופן משום שמיעת הקול אף אם לא יקיים המצוה א"כ מה דמעל שוב הוי כעבר ופדאו דיעבד בלא הוה"ע דמהני וממילא יצא לחולין ואין בו מועל אחר מועל: ואמנם בעיקר דברי השעה"מ דמעילה הוי כעבר ופדה דמהני בלא הוה"ע צ"ע לדעתה, דהרי מה דהקדש יצא לחולין ע"י המעילה הוא גם טרם שהביא מעילתו ששילם את הקרן וחומש והביא את אשמו, רק תיקף שנהנה מעל ונפק לחולין והוא מבואר בכ"ד בש"ס במתני' דמעילה (כ') נתנה לחבירו הוא מעל וחבירו לא מעל וגם בסוגיין דאמר בשופר ש"ע כיון דמעל נפק לחולין אע"ג דאפתי לא הביא מעילתו, כבר יצא י"ח מצוה תיקף בתקיעתו וא"כ יש לומר דלא דמי מעילה לפדיון דשאני פדיון דמים דמהני בדיעבד בלא הוה"ע דלא גרע פדיון בלא הוה"ע מהיכי שפדה הקדש שנה מנה בש"פ דמחולל, וכבר כתבו באחרונים ומטו לסברא זו בשם הראשונים וייחסו לה לרבינו אלחנן שקדמו לשעה"מ בדין זה דבדיעבד בלא הוה"ע מהני פדיון ומשום הך סברא דלא גרע מהקדש שנה מנה שחללו על שנה פרוטה שמחולל והא תינח בפדיון כסף שע"י החלול נכנס זה תחת זה, משא"כ ע"י מעילה שנהנה מן ההקדש ועי"ז יצא לחולין דאמרי' במעילה (י"ט) דבעינו הוה"ע, י"ל דבזה אפי' בדיעבד שפיר מעל לא יצא ההקדש לחולין היכי דליתא

בהוה"ע, ועוד י"ל דלא דמי מעילה לפדיון דהתוס' תמורה (כ"ז) וב"מ (נ"ז) כתבו ביהא דאמר שם דפליגי בדשמואל דאמר שחללו על ש"פ מחולל מ"ס שחללו אין לכתחלה לא ומ"ס אפי' לכתחלה וכתבו אע"ג דלכ"ע אין מחללין לכתחלה על ש"פ רק ה"פ דמ"ס שחללו אין שנתפונן לחלל פחות מדמיו אבל לכתחלה שנתפונן לחללו שנה בשנה וטעה ונמצא שהקדש שנה יותר ס"ל לר"ל דישלם מה"ת ור"י ס"ל אפי' לכתחלה בכה"ג ישלם רק מדרבנן ועיין תוס' ב"מ (ד' נ"ה) ד"ה טלית מבואר דיותר מחולל ההקדש בפחות משוי' אם נתפונן לקף.

והכ"נ י"ל בחלול שע"י פדיון בדיעבד מהני בלא הוה"ע דלא גרע מחללו על שנה פרוטה פינון דנתפונן לקף לחללו על ש"פ והכ"נ נתפונן לחללו בדמי הפדיון בלא הוה"ע, אבל במעילה ע"י שנהנה מן ההקדש בשוגג דלא נתפונן לחללו בזה י"ל דלא מהני בדיעבד בלא הוה"ע דזה הני כמו לכתחלה: אף פינון דאיתין לזה נראה לקיים תי' התוס' בכורות ה"ל דלקף מעל הקא ונפק לחולין בלא הוה"ע משום דמיירי שהוקדשה לדמי עולה, והני תרי תמיהי דאיכא בזה, א' דהא הקדיש זכר לדמיו קדוש קה"ג, ועוד דגם קבה"ב בעי הוה"ע, נראה לתרץ הנה ביהא דמעילה (י"ט) ה"ל דאמר בק"מ שהוממו ועבר ושחטן דלרבי יש בו מועל אחר מועל משום דליתא בהוה"ע, לכאורה קשה קו' עצומה דאדרבה פינון דליתא בהוה"ע לא יהי' בו מעילה פלל דהא במעילה (ט"ו) ביהא דקדשים שמתו יצאו מידי מעילה ד"ת פריף הש"ס אילימא בקדשי בה"ב אפי' כי מתו נמי לא יהא אלא דאקדיש אשפה לבה"ב לאו אית בה מעילה כו', והקשו בתוס' מי דמי אשפה ראוי' לפדות אבל האי לאו בר פדיון הוא דלאו בר העמדה והערכה הוא, ותי' דשמא קסבר קבה"ב לא הי' בכלל הוה"ע כו' עיי"ש, מבואר דהיכי דלאו בר פדיון הוא משום דליתא בהעמדה והערכה לא שנה מידי וליכא בי' מעילה, א"כ הכ"נ בק"מ שהוממו ועבר ושחטן אמאי יש בהן מא"מ משום דליתא בהוה"ע, אדרבה משום זה לא שנה מידי ולא יהי' בהן מעילה פלל, וחפשיתי בש"ס ווילנא ומצאתי שהשטמ"ק במקומו תמה פן ותירץ דהא בקדשים שמתו ג"כ יצאו רק מידי מעילה ד"ת אבל מדרבנן אית בהו מעילה והכ"נ יש לומר בק"מ שהוממו מה דיש בהן מא"מ היינו מעילה דרבנן, ואכתי קשה לי פינון דהקא הרי יצאו מידי מעילה ד"ת כמו קדשים שמתו והוי רק הקדש דרבנן, שוב לא יהי' בהן מועל אחר מועל אף דליתא בהוה"ע שנהרי כפר הבאתי דברי השעה"מ דבדיעבד מהני פדיון בלא הוה"ע, רק שאמרתי דטעמא דרבי גופי' דיש בק"מ שהוממו מא"מ משום דמה שמעל ע"י שנהנה מהקדש ל"ה כפדיון דמים דיעבד בלא הוה"ע רק דמעילה הוי פדיון לכתחלה דבעי הוה"ע שיצא ההקדש לחולין, אבל בכה"ג שהוא רק הקדש דרבנן י"ל מלתא סתמא דבזה אף לכתחלה מחללין על ש"פ וכן פודין אפי' לכתחלה בלא הוה"ע, וחילי דידי ממה דאמר במעילה (ב') דאיכא בין מעילה דאורייתא לדרבנן, דאורייתא משלמין חומש דרבנן לא, וביותר בב"מ (נ"ד), דאמר ביהא דדמאי אין לו חומש מ"ט קרן דמעכב בדאורייתא איתא בדרבנן, חומש דלא מעכב בדאורייתא ליתא בדרבנן, מבואר דדבר שגם בדאורייתא הוא רק למצוה ולא לעכב שוב בדרבנן ליתא אף לכתחלה, [וכבר השתמשו באחרונים בהנחת פלל זה דלא עשו רבנן חיזוק לדבריהם לעגנו דבר שאין מעכב בדאורייתא וסייעו מכאן ומכ"ד בש"ס], לפי"ז הכ"נ לעגנו הקדש שנה מנה שחללו על שנה פרוטה מחולל, וכן לעגנו פדה בדיעבד בלא הוה"ע דמחולל, י"ל דבהקדש דרבנן

אף לכתחלה מחללין בכה"ג פנין דלא מעכב בדאורייתא, ואפשר שזה הני הטעם דבדמאי אין לו חומש וכן בהקדש במעילה דרבנן ליכא חומש, דהא התוס' בב"מ שם הקשו על איבעי' הש"ס אי חומש מעכב בדאורייתא דתיפוק לי' דהקדש שחללו על ש"פ מחולל, ותי' דעכ"פ צריף להזכיר הוא וחומושו מחולל על פרוטה, לפי"ז י"ל למה דפשיט דחומש לא מעכב הוא באמת משום דאפי' על ש"פ מחולל, ולכך קאמר דבדרבנן אין לו חומש לכתחלה משום דאף לכתחלה מחללין על ש"פ וצ"ע: גם נ"ל דרף אגב דמה דאמר במעילה (ב') דבמעילה דרבנן ליכא חומש תלוי בפלוגתא דלרבי דאמר הזיד במעילה במיתה אף במעילה דרבנן איכא חומש, דהא בב"מ (נ"ה) אמר דתרומת מעשר של דמאי מוסיף חומש ובגמ' שם אמר דר"מ מחמיר באכילתו, והר"מ בפ"ה מה' מעשר פסק ג"כ דדמאי אין לו חומש ובפ"י מה' תרומות פסק דתרומת מעשר דמאי מוסיף חומש ונהרדב"ז שם פתב לפי שבתרומת מעשר של ודאי איכא מיתה באכילתה גם בדרבנן עשו כעין של תורה, ולפי"ז י"ל דהכ"נ לרבי דהזיד במעילה במיתה גם בדרבנן עשו כעין של דעשאו כעין דאורייתא ויש לעיין בזה ואכ"מ]: ומעתה לפי העולה דבהקדש דרבנן פודין אף לכתחלה בלא הוה"ע קל אמאי דאמר רבי בק"מ שהומו שיש בהן מא"מ משום דליתנהו בהוה"ע הרי אדרבה פנין דליתא בהוה"ע הני פקדשים שמתו שיצאו מידי מעילה ד"ת ונהי רק הקדש דרבנן פודין אף לכתחילה בלא הוה"ע, ואין לומר שהוא דבר החוזר דאם תאמר שפודין לכתחלה בזה אף בלא הוה"ע, שוב הני בר דמים שראוי לפדות ממילא לא יהי פדין קדשים שמתו ונהי הקדש דאורייתא דבעי הוה"ע, זה אינו דמתחלה אנו אומרים שפקע ההקדש דאורייתא ע"י שא"ר לפדות משום דליתא בהוה"ע, ומה דאית בי' מעילה דרבנן הוא כמו שהקדשו מחדש הקדש דרבנן וע"י שראוי עתה לפדות לכתחלה בלא הוה"ע תו לא הדר רבא עליו למכרע הקדש דאורייתא שפבר פקע, וא"כ הכ"נ בק"מ שהומו אמאי יהי' בהן מאו"מ, הא פנין דליתא בהוה"ע הני פקדשים שמתו ואי דאיכא עכ"פ מעילה דרבנן אפתי לא יהי' בהן מאו"מ פנין דהקדש דרבנן פודין אף לכתחלה בלא הוה"ע: אף בעיקר קו' השט"מ הנ"ל בק"מ שהומו שיהי' להן דין קדשים שמתו ע"י דליתנהו בהוה"ע פתוס' מעילה (ט"ו) נ"ל דיש לחלק דרך לגבי קבה"ב פתבו התוס' דפקע הקדש ע"י דליתא בהוה"ע ולא בקדוה"ג, והוא דלכאוו' תיקשי אמ"ש התוס' (בד' ט"ו) בקבה"ב שמתו דלא דמי לאשפה שראוי' לפדות אבל האי לאו בר פדיון הוא דלאו בר הוה"ע הוא, דהרי פבר הבאתי שי' הראשונים דבדיעבד מהני פדיון בלא הוה"ע וידוע שי' רש"י בחולין ד' דהיכי דבדיעבד הדמים מותרין מקרי בר דמים, ואף שהתוס' שם פתבו פנין דלכתחלה אסור ל"ה בר דמים, מ"מ לענין מעילה דהקדש היכי דבדיעבד מהני הפדיון ודאי הני בר דמים ומועלין בו מדאורייתא, דרך לגבי אסה"נ פתבו התוס' שם דאף אי בדיעבד הדמים מותרים למחליף ל"ה בר דמים, י"ל ה"תם שאני דאיכא איסורא להחליף, משא"כ הכא לענין הוה"ע דאמרי לכתחלה אין פודין בלא הוה"ע אבל אין בזה שוב איסור, שוב גם להתוס' ודאי מקרי בר דמים פנין דבדיעבד אם פדאו בלא הוה"ע הוא פדוי, ויותר מזה מבואר ברש"י פרייתות (כ"ג) לענין נותר דמועלין בו פנין שאם עלה לא ירד אע"ג דאיכא איסורא להעלות לכתחלה, ונתוס' בחולין לא יחלקו בזה דמבואר פן בש"ס בכ"ד דדבר שאם עלה לא ירד מועלין בו, וא"כ הכ"נ פנין דבדיעבד מהני פדיון בלא הוה"ע אמאי יפקע ההקדש בה"ב ע"י שלייתא

בהוה"ע הא שפיר הוי בר דמים משום דייעבד: אָמַנְם נְרָאָה דמ"ש השעה"מ דפדיון בלא הוה"ע יועיל בדייעבד דקרא דכתיב וְהֶעֱמִיד וְהֶעֱרִיף הוּא רַק לְמַצָּנָה, הִנֵּה לֹא בִּינָר השעה"מ מאיזה טעם נאמר שהוא רק למצנה ולא לעכב, ולכא"ו הי' נ"ל עפי"ד התוס' שבועות (ד' ל') דעמידה שיש מעשה לאחריו כמו גבי חליצה דכתיב ועמד ואמר לא משמע עמידה כמו עמדה וקידושה עמדה ונישאת כו' עיי"ש, והכ"נ דכתיב וְהֶעֱמִיד וְהֶעֱרִיף שְׁהִיא עֲמִידָה שִׁישׁ מַעֲשֵׂה לְאַחֲרָיָא לֹא מִשְׁמַע עֲמִידָה לְעַכְבַּ אֲבָל בְּאֲמַת נְרָאָה דְלֹא דְמִי דְרַק בְּעֲמִידַת עֲצָמוֹ כְּמוֹ עֲמַד וְאָמַר לֹא מִשְׁמַע עֲמִידָה דְאִינוּ אֲלָא סְפוּר דְּבָרִים בְּעֲלָמָא וְכַמוֹ"ש הַתּוֹס' יְבָמוֹת (ק"ג) מִשָּׂא"כ לְגַבֵּי עֲמִידַת אַחֲרִים כְּמוֹ הֵכָא וְהֶעֱמִיד וְהֶעֱרִיף ל"ה דְרַף סְפוּר דְּבָרִים וּז"ב, רַק נ"ל דְלִכְף הוה"ע לֹא מְעַכְבַּ מִשּׁוּם דְקִי"ל דְבִקְדָשִׁים בְּעִינֵן שִׁינָה עָלָיו הַפְתּוּב לְעַכְבַּ, וְהֵכָא דְלֹא שִׁינָה עָלָיו הַפְתּוּב אָמַרִי שְׁהִיא רַק לְמַצָּנָה וְלֹא לְעַכְבַּ, וּלְפִי"ז נ"ל שִׁישׁ בְּזָה חִילּוּק בֵּין קְדָשִׁי מִזְבֵּחַ לְקְדָשִׁי בַּה"ב דְרַק בַּק"מ דְבְּעִינֵן שִׁינָה עָלָיו הַפְתּוּב לְעַכְבַּ כְּמוֹ"ש הַתּוֹס' זְבָחִים (ד') דִּילְפִינֵן לָהּ מְקַרָּא דְמוֹצָא שְׁפָתֵיךָ תִּשְׁמָר, לְכָף גַּם הוה"ע לֹא מְעַכְבַּ וּמִשָּׂא"כ בַּקְבָּה"ב דְלֹא בְּעִינֵן שִׁינָה לְעַכְבַּ הוה"ע מְעַכְבַּ דִּיעֵבַד, דֹּאע"ג דְאָמַר בְּתַמּוּרָה (ל"ב) דְקַרָּא אֶחָד לְכוּלְהוּ דְאֶחָד ק"מ וְאֶחָד קְבָה"ב בְּכָלִל הַפְתּוּב דְוְהֶעֱמִיד וְהֶעֱרִיף מ"מ הָא פְּדִינִי וְהָא פְּדִינִי בַק"מ לֹא מְעַכְבַּ פִּינֵן דְלֹא שִׁינָה וּבַקְבָּה"ב ל"ב שִׁינָה לְעַכְבַּ, וְא"כ מִתּוֹרְךָ שְׁפִיר מ"ש הַתּוֹס' מְעִילָה (ט"ו) דְקְדוּבָה"ב שְׁמַתּוּ פִּקְעֵ הַקְּדִישׁוֹן ע"י דְלִיתְנָהוּ בַהוה"ע וְלֹא קָשָׁה דְהוּי בַר דְּמִים מִשּׁוּם פְּדִיוֹן דִּיעֵבַד בְּלֹא הוה"ע, מִשּׁוּם דְהֵכָא לְגַבֵּי קְבָה"ב בְּאֲמַת הוה"ע מְעַכְבַּ וְאָפִי בְּדִיעֵבַד אִינוּ פְּדוּי וְלֹא הוּי בַר דְּמִים: וּלְפִי"ז מִתּוֹרְךָ הֵיטֵב קוּ הַשֵּׁט"מ הַנְּ"ל מַה דְק"מ שְׁהוּמָמוּ יֵשׁ בְּהוּ מִא"מ וְלָמָּה לֹא יִפְקַע הַקְּדִישׁוֹן לְגַמְרִי ע"י דְלִיתְנָהוּ בַהוה"ע, וְלַהַנְּ"ל הַתּוֹס' בְּמְעִילָה (ט"ו) שְׁפִיר פְּתָבוּ פִּן רַק לְעַנְיֵן קְבָה"ב דְמְעַכְבַּ בְּהוּ הוה"ע וְלֹא הוּי בַר דְּמִים, מִשָּׂא"כ הֵכָא לְגַבֵּי קְדָשִׁי מִזְבֵּחַ דְבְּעִינֵן שִׁינָה לְעַכְבַּ וּבְדִיעֵבַד פְּדוּי בְּלֹא הוה"ע שְׁפִיר הוּי בַר דְּמִים מִשּׁוּם דִּיעֵבַד וְאִית בְּהוּ מְעִילָה מַה"ת, וּמַה דְאָמַרִי דְקְדָשִׁים שְׁמַתּוּ יֵצְאוּ מִיַּד מְעִילָה ד"ת הוּא מִשּׁוּם אִיסוּר דְאִין פּוֹדִין אֶת הַקְּדָשִׁים לְהַאֲכִילֵן לְכָלְבַּיִם דִּילְפִינֵן מְקַרָּא וְאֲכַלְתָּ וְלֹא לְכָלְבַּיִם (בְּכּוֹרוֹת ט"ו), שְׁהוּא גַם לְעַכְבַּ כְּמוֹ"ש הֶרִיטְבָּ"א לְיוֹמָא הֵבִיאוּ הַשְּׂעֵה"מ הַל' ק"פ דְכָל דְאִיפָּא אֲזַנְהָרָה מִשְׁמַע שְׁהוּא עֲפוּבָא וְלֹא בְּעִינֵן שִׁינָה לְעַכְבַּ, אֲבָל מִשּׁוּם חֶסְרוֹן הוה"ע דְלֹא מְעַכְבַּ בְּדִיעֵבַד לֹא פִקְעֵ הַקְּדָשׁ ד"ת דְהוּי בַר דְּמִים מִשּׁוּם דִּיעֵבַד: וְאוּלָּם נְרָאָה לְפִי"ז הֵיכִי שְׁהַקְּדִישׁ לְבַהֲמָה קְדוּשַׁת דְּמִים אַע"ג דְמְמִילָא חָל עָלָיו קְדוּהָ"ג דְהַקְּדִישׁ זָכָר לְדָמִיו קְדוּשַׁת קְדוּהָ"ג, מ"מ אֲכַתִּי מְעַכְבַּ בִּי הוה"ע וְאָף בְּדִיעֵבַד אִם פְּדָאוּ אַחַר שְׁנַעֲשֵׂה בַע"מ אִינוּ פְּדוּי בְּלֹא הוה"ע, דְחֻנְמָרָא שְׁל קְדוּשַׁת דְּמִים שְׁהִי בּוּ מְעַקְרָא לְעַכְבַּ בּוּ הו"ע לֹא פִקְעֵ מְמָנוּ וְכְמוֹ שְׁפָתָבוּ כַה"ג הַתּוֹס' זְבָחִים (מ"ה), דְמַה דְתַנּוּ אֵלּוּ הֵן הַלּוֹקִין וְחֻשִׁיב הַקְּדָשׁ שְׁלֹא נְפָדוּ לֹא מִיַּרְי בַּקְבָּה"ב אֲלָא בַק"מ שְׁהוּמָמוּ דְכִינּוּ דְמְעַקְרָא הוּי בְּהוּ מְעִילָה בְּשָׁבִיל שְׁהוּמָמוּ לֹא פִקְעֵה מְעִילָה, וְהַכ"נ בַּקְבָּה"ב שְׁחָל עָלָיו קְדוּשַׁת הַגּוֹף לֹא פִקְעֵ מְמָנוּ דִּין הוה"ע וְהֵיכִי דְלִיתְנָהוּ בַהוה"ע יֵצְא מִיַּד מְעִילָה ד"ת וְהוּי הַקְּדָשׁ דְרַבְּנָן וְשׁוּב מְמִילָא לִית בִּי מוֹעֵל אַחַר מוֹעֵל, פִּינֵן דְבְּדַרְבְּנָן פּוֹדִין אָף לְכַתְחֻלָּה בְּלֹא הוה"ע פְּנ"ל, וְכִינּוּ שְׁזָכִינוּ לָזָה מִתּוֹרְךָ שְׁפִיר דְבָרֵי הַתּוֹס' בְּכּוֹרוֹת הַנְּ"ל וְעוֹלִין כְּמִין חוּמָר שְׁפָתָבוּ דְהָךְ דְשׁוֹפָר שְׁל עוֹלָה מִיַּרְי בְּהוּקְדָשָׁה לְדָמִי עוֹלָה, וְלֹא קָשָׁה דְהָא הַקְּדָשׁ זָכָר לְדָמִיו קְדוּשַׁת קְדוּהָ"ג, וְגַם הָרִי גַם בַּבְּה"ב בְּעִי הוה"ע: דו"א דְמַה בְּכָף דְקְדוּשַׁת

קדוה"ג, מ"מ פיון דמתחלה הוקדשה בהמה רק לדמים שוב אח"כ גם אחר שקדוש קדוה"ג לא פקע החוקרא של הוה"ע לעפב והשתא שליטא הקרן בהוה"ע לא הוי בר דמים ונצא מידי מעילה ד"ת, ואע"ג דאפתי אית בי מעילה דרבנן מ"מ שוב לית בי מועל אחר מועל משום דבהקדש דרבנן פודין בלא הוה"ע אף לכתחלה ולכך שפיר אר"י בשופר של עולה נצא דמעל ונפק לחולין, דוק היטב כי הדבר נפלא בשיבוש דברי התוס' ז"ל, ואם הם לא פונונו לזה הדברים נכונים מצד עצמם: סימן קכב.

אחת דבר אלקים וגו' (תהלים ס"ב): א) ר"ה (כ"ח) גבי המנדר הנאה מחבירו מותר לתקוע לו תקיעה של מצנה הביא הר"ן ז"ל בשם הר"ן ז"ל דכי שרי דוקא בתקיעות של ר"ה שהן מצות מה"ת אבל בתעניות לא נכתב ע"ז הר"ן ז"ל ולפי דבריו אף בתקיעות דר"ה צריף לדקדק לפי שיש בהן דרבנן אלא שאין מחנורין דבריו דמ"מ מצנה איפא עכ"ל הר"ן ז"ל, וכוננת הר"ן ז"ל הוא מדאמר רבא סתמא תוקע לו תקיעה של מצנה ולא חילק בין יוט"ר ליוט"ב: ואמינא לתרץ לענ"ד, דבהסבר שי הר"ן ז"ל דבמצנה דרבנן ליהנות ניתנו נראה, דבשעה"מ ה' לילב מבואר דלענין מה שנתחלקו הר"ן והרשב"א ז"ל אי בהנאת הגוף בהדי מצנה אמרי' מל"נ יותר מסתבר לחלק בין מצנה דאו' דבטלה לגבה הנאת הגוף ומל"נ משא"כ במצנה דרבנן ליהנות ניתנו במקום דאיפא הנאת הגוף עי"ש, לפי"ז י"ל דבאמת ה"ט של הר"ן ז"ל דכבר כתב הרשב"א סוכה (ל"א) בהא דמל"נ ז"ל ואע"ג דמתהני בעשיית המצנה שמקבל ש"כ בעוה"ז ובעוה"ב לא חשיב נהנה באיסה"נ אלא כשנהנה בגופו של איסור אבל כל שאינו נהנה מגופו אלא שגורם לו הנאה ורינח במקום אחר אינו הנאה מן האי עי"ש, ולכאורה מ"ש דגרם איסה"נ מותר הוא נגד הירושלמי והר"ן ז"ל בע"ז בטעם חליפי איסה"נ דמותר שהוא מטעם לפי שאין דמיהן וכמו שהקשה בחת"ס יו"ד סי' ק"ל: אבל הנכון בסברת הרשב"א ז"ל דדוקא במקום מצנה מותר גורם איסה"נ פיון דגרם ההנאה של קבלת ש"כ עוה"ז ועוה"ב הוא רק מפח המצנה עצמה ודאי דבטלה לגבי המצנה דאו' ואמרי' בכה"ג מל"נ, וזה יתכן ג"כ בסברת הר"ן ז"ל דמצנה דרבנן ליהנות ניתנה והינו משום דאיפא הנאת ש"כ עוה"ז ועוה"ב, דרק במצנה דאו' בטלה ההנאה לגבה, דאף אם נאמר דבהנאת הגוף בהדי מצנה אמרי' דליהנות ניתנו מ"מ בזה דהוי רק גרם הנאה הבא מפח המצנה עצמה שפיר בטלה לגבה, ומשא"כ במצנה דרבנן לא בטלה לגבה אף גרם הנאה וכסברת השעה"מ הנ"ל: באופן דסברת הר"ן ז"ל הוא רק משום הנאת הגוף דאיפא ש"כ עוה"ז ועוה"ב וכיון שזכינו לזה מתוך היטב שיטתו, דהנה בירושלמי (פ"ג דעירובין ה"ט) א"ר בא ר"ח בשם ר"י בני אמי נחרו בי וגו' מי גרם לי להיות גוטרך את הפרמים על שם פרמי שלי לא נטרתי מי גרם לי להיות משמרת שני ימים בסורי' על שלא שמרתי יום אחד בארץ, סבורה הייתי שאני מקבלת ש"כ על שנים ואני מקבלת ש"כ אלא אחת כו' מבואר דליפא קבלת ש"כ על יוט"ב שגרמו ישראל לעצמן בחורבן בהמ"ק בעונותיהם, ולפי"ז מתוך היטב קו' הר"ן ז"ל והשעה"מ דניחא להר"ן ז"ל מה דמנדר מותר לתקוע תקיעה של מצנה אפי' ביוט"ב וכן מה דמבואר בשופר של ע"ז דאם תקע נצא אפי' ביוט"ב, משום דהר"ן ז"ל לא אמר כ"א לגבי שאר מצנה דרבנן דאיפא הנאת הגוף קבלת ש"כ עוה"ז ועוה"ב משא"כ מצנה דרבנן של יוט"ב דליפא קבלת ש"כ שאינה מקבלת אלא אחת מודה הר"ן ז"ל דלא ליהנות ניתנו, וזו הערה יקרה: ובדברי

הירושלמי הג"ל דאינה מקבלת שְׁכָר אֶלָּא על אחת, אָמְנָם פְּלִיאָה דַעַת הוּא שְׁלֵא יִשְׁוֹלַם שְׁכָר יוֹט"ב וְלֹא יִתְקַבֵּל עַל הַדַעַת וּבְנֻדַאי הַקַב"ה אִין מְקַפֵּחַ שְׁכָר כָּל בְּרִי אִפִּי מְמַצֵּנוֹת יוֹט"ב, אֶבֶל נִרְאָה דְדַבְרֵי הִירו' הֵם רַק מִצַד הַדִין, אֶבֶל מ"מ מִצַד הַחֶסֶד מְדָה טוֹבָה שׁוֹבָה וּמְשַׁלֵּם שְׁכָר יוֹט"ב, וְיִתְכַן בְּזָה פִי הַכ' (תְּהֵלִים ס"ב) "אַחַת דְּבָר אֱלֹקִים שְׁתִים זוֹ שְׁמַעְתִּי כִי עֲזָו לְאֱלֹקִים וְלָהּ ה' הַחֶסֶד כִּי אַתָּה תִשְׁלַם לְאִישׁ כְּמַעֲשָׂהוּ, וְהִרְצוֹן שְׁאָמַר אַחַת דְּבָר אֱלֹקִים ה' צִינָה לְשִׁמּוֹר "אַחַת" בֵּא"י וּשְׁתִים זוֹ שְׁמַעְתִּי, מָה שְׁאָנִי מְשַׁמְרַת שְׁתִים זֶה שְׁמַעְתִּי מַעֲצָמִי שְׁגַבְרַמְתִּי, אֶבֶל נִגְדַ זֶה הִנֵּה הַנְהַגוֹתִיו יִת' בְּשִׁנֵי עֲנִינִים "כִּי עֲזָו לְאֱלֹקִים", מִיַּד הַדִין, "וְלָהּ ה' הַחֶסֶד" מִדַת הַרְחָמִים, וְעַפ"י זֶה מְשִׁוֹתָף מִדָה"ר זָכָה אִישׁ יִשְׂרָאֵל "כִּי אַתָּה תִשְׁלַם לְאִישׁ כְּמַעֲשָׂהוּ" אִם שַׁעַפ"י מָה"ד אִין מַגִיעַ לוֹ שְׁכָר כ"א בְּעַד אַחַת זֶה: סִימָן כַּכּ דְרוּשׁ לַש"ש.

ר"ה (כ"ט) יו"ט שָׁל ר"ה שְׁחַל לְהִיּוֹת בְּשַׁבַּת בְּמַקְדָּשׁ הָיוּ תוֹקְעִין אֶבֶל לֹא בְּמִדִינָה וּבְגֻמ' אָמַר רַבֵּה גְזִירָה שְׁמָא יַעֲבִירְנוּ ד"א בְּרַה"ר וְה"ט בְּלוֹלֵב וְה"ט דְּמַגְלִיָּה, וְהַר"מ בַּפ"ב מָה שׁוֹפֵר כְּתַב הַטַעַם שְׁמָא יַעֲבִירְנוּ ד"א בְּרַה"ר אוֹ שְׁמָא יוֹצִיאָנוּ מִרַה"י לַר"ה, הִנֵּה הַרְמוֹז' לְשִׁנָּה מִלְשׁוֹן הַש"ס: וְנ"ל הִנֵּה בְּאַמַת הַתּוֹס' כָּאִן הַקְשׁוּ מֵאִי דְלָא נָקַט הַש"ס שְׁמָא יוֹצִיאָנוּ וּבְתוֹס' סוֹפָה (מ"ב) תִּירְצוּ דַמְרַה"י לַר"ה אִית לִי הַפִירָא וְלִיכָא לְמִיגְזוֹר (וַיִּשׁ לְהַעִיר דְלַכְאוּרָה כַה"ג אֶמְרִי בְּעִירוּבִין (מ"ב) בְּשַׁבַּת בְּבַקְעָה וְהַקִיפוּהָ עַפּו"ם מְחִיצָה בְּשַׁבַּת דַר"ה אָמַר מְהַלֵף אֶלְפִים אַמָּה וּמְטַלְטַל ד"א וְלָא מְטַלְטַל בְּכוֹלָה עַ"י זְרִיקָה שְׁמָא יִמְשֵׁף אַחַר חֶפְצוֹ אָמַר ר"נ מוֹדָה לִי הוֹנָא הִי מוֹדָד וּבָא וְכַלְתָּה מְדַתוֹ עַל שְׁפַת תַקְרָה מוֹתֵר לְטַלְטַל בְּכָל הַבַיִת מ"ט הוֹאִיל וְתַקְרַת הַבַיִת חוֹבְטָת, גַּם בְּסוֹפָה (ג') אֶמְרִי דַב"ה סְבָרִי לֹא גְזִירִינוּ שְׁמָא יִמְשֵׁף אַחַר שְׁלַחְנוּ, אֶבֶל הָרִי מְצִינוּ בְּיוֹמָא (ל"א) אִיבְעִי לְהוּ מָהוּ שְׁיַעֲשֵׂה סָכִין אַרְנוֹפָה וַיִּשְׁחֹט אִי חִיִּישִׁינוּ דְלָמָּא אַתִּי לְאַמְשׁוּכִי]: וְהַג"ל לְתַרְזִן קו' הַתּוֹס', הִנֵּה הַפְנ"מ בִּירוּשְׁלַמִי כָּאִן הַעִיר דְאִיף חִיִּישִׁינוּ שְׁמָא יַעֲבִירְנוּ וְאִין תוֹקְעִין אַף בִּירוּשְׁלַיִם אִפִּי בְּבִנְיָנָה כְּמַבְנוֹאֵר בְּתוֹס', הָא אֶמְרִי בְּעִירוּבִין (כ"ב) יְרוּשְׁלַיִם אֶלְמָלָא דַלְתוֹתִי נְעוּלוֹת בְּלִילָה חִיִּיבִין עַלִי מְשׁוּם ר"ה וְכֵן אָמַר בְּעִירוּבִין (ק"א) דִירוּשְׁלַיִם כְּרַמְלִית הוּא דְהוּי וְא"כ לִיכָא לְמִיגְזוֹר בְּכַרְמְלִית שְׁמָא יַעֲבִירְנוּ עַכ"ק, וְהִנֵּה הִי יְכוֹל יוֹתֵר לְהַקְשׁוֹת דְאַמָּי בְּשַׁבַּת אִין קוֹרִין הַמְגִילָה בַט"ו בְּעִירוֹת הַמְנוֹקְפִין חוֹמָה דְהוּי רַה"י וְלִיכָא גְזִירָה דְשְׁמָא יַעֲבִירְנוּ וְעִינִן ס' שַׁעַר הַזְנָגִים (דָּף ע"ז) הַעִיר כֵּן, רַק שִׁי"ל דְמְשׁוּם שְׁגָזְרוּ בְּעִירוֹת שְׁאִין מְנוֹקְפִין בִּי"ד גְזָרוּ ג"כ בְּעִירוֹת הַמְנוֹקְפִין בַט"ו דַאֲע"ג דְמַבְנוֹאֵר בְּשַׁבַּת (צ"ה) דְלָא גְזִירִינוּ עִיר אַטוּ שְׁאָר עִירוֹת וְעִינִן תּוֹס' שַׁבַּת (כ"ט) ד"ה גְזִירָה הַתָּם הַכָּל רוֹאִין שְׁהַעִיר מְחוּזָא שְׁל רַצְפָּה הִיָּתָה וְלִיכָא לְמִיגְזוֹר אֶבֶל הָכָא לֹא הַכָּל הַבָּאִין תוֹף הַעִיר יוֹדְעִים שְׁהִיא מְנוֹקְפַת חוֹמָה וּבְלִיתִי פְרוּצָה, לְכַף אִין תוֹקְעִין בְּהָ דַאי לֹא, קִיִּימָא הָא לֹא קִיִּימָא הָא וְיָבֵאוּ לְתַקְנֵעַ גַּם בְּשְׁאָר עִירוֹת, אֶבֶל קו' הַפְנ"מ הִיא לְגַבֵי הַעִיר יְרוּשְׁלַיִם.

שְׁהָרִי בְלֵאָה"כ שִׁי הַר"מ בִּירוּשְׁלַיִם יִשׁ לָהּ דִין הַמַקְדָּשׁ שְׁהָיוּ תוֹקְעִין בְּהָ מְשׁוּם דְנִטְפֹלַת וְנִמְשַׁכַת אֶל הַמַקְדָּשׁ, עַכ"פ גַּם לְשִׁי רַש"י וְתוֹס' דִירוּשְׁלַיִם ל"ה בְּכָלֵל הַמַקְדָּשׁ, כָּל זֶה אִם הִי בְּהָ הַגְזִירָה דְשְׁמָא יַעֲבִירְנוּ אֶבֶל כִּינֵן דִירוּשְׁלַיִם ל"ה רַק כְּרַמְלִית וְלִיכָא בְּהָ הַגְזִירָה א"א לֹא שְׁגָזְרוּ בְּהָ מְשׁוּם שְׁמָא יִאֲמְרוּ בְשְׁאָר עִירוֹת, כִּינֵן דַבְלֵא"כ תוֹקְעִין בִּירוּשְׁלַיִם בְּמַקוֹם הַמַקְדָּשׁ וְעוֹד דְאִיכָא בִירוּשְׁלַיִם לְמַעַלְיוֹתָא דִידְעִינוּ בְּקַבִיעָא דִירְחָא כְּמו"ש הַתּוֹס' כָּאִן וְהַקָּן עֲצוּמָה: וְנ"ל הִנֵּה הַרְשָׁב"א ז"ל בַעֲבַה"ק שַׁעַר ג' כְּתַב אִיזְהוּ

ר"ה כ"מ שָׁרָחב ט"ז על ט"ז אָמָה וּמִתְקַבְּצִין שָׁם בְּנֵי אָדָם לְסַחֲרָה וְלַעֲשׂוֹת שָׁם צָרְכֵיהֶם כְּשֹׁנְקִים שֶׁבְּמַדִּינֹת וְאֵע"פ שֶׁדִּלְתוֹת גְּעוּלוֹת בְּלִילָה הֵנִי ר"ה וְזוֹ הִיא פְּלִטָא שְׂאֵמֶר בַּ"ק דְּשַׁבַּת (ו').

(כו' וְעֵינֵינוּ ח"צ סי' ל"ז וּבֵאֵה"ט סי' שֶׁהֵבִיאוּ, וּבְשׁו"ת ב"א סי' כ"ו הַק' עַל חִידוּשׁ זֶה שִׁיְהִי לְמָקוֹם ד' מְחִיצוֹת דִּין ר"ה בְּשֹׁנְקִים דְּקָשָׁה מִגַּמ' דְּעִירוּבֵין הַגָּ"ל דָּאֵר"י יְרוּשָׁלַיִם אֶלְמָלָא דִּלְתוּתֵי גְעוּלוֹת בְּלִילָה כו' הָרִי דִירוּשָׁלַיִם מְהֵנִי לָהּ דִּלְתוּתֵי גְעוּלוֹת בְּלִילָה אֵע"פ שֶׁהִי בַּהּ הֶרְבֵּה שֹׁנְקִים כְּמִבְּנָאָר בַּמַּד', אֲבָל כְּבָר קִדְמוּ בְּקוּ' זוֹ הַמְּאִירִי ז"ל בְּשַׁבַּת (ו') שֶׁהַק' כֵּן עַל דַּעַת גְּדוּלֵי הַצָּרְפְּתִים שֶׁהוּא כְּשִׁי הֶרְשֵׁב"א הַגָּ"ל, וְתִירָץ דְּשֹׁנְקִים שֶׁהִי בִירוּשָׁלַיִם בְּאָמֶת הִי לָהֶם דִּין ר"ה וְדִלְתוּתֵי גְעוּלוֹת הִי מוֹעִיל רַק לְכָל מְבֹאוֹת הָעִיר שִׁיְהִי רַה"י וְרַק מְשׁוּם שֶׁנִּפְרָצוּ לְמָקוֹם הַשֹּׁנְקִים שֶׁהֵם ר"ה הֵנִי כָּל הָעִיר כְּרַמְלִית וְעֵינֵינוּ תַּה"ד סי' ל"ג וּב"י וּב"ח או"ח סי' שִׁמ"ה וְדו"ק, וּלְפִי"ז מִתּוֹרָץ הֵיטֵב קו' הַפְּנִ"מ דְּנִיחָא שֶׁפִּיר הָא דְגִזְרִינוּ שְׂמָא יַעֲבִירֵנוּ בִירוּשָׁלַיִם אֲף דִּהְיִי כְּרַמְלִית מְשׁוּם דְּאִפְתִּי אֵיכָא פְּלִטָא מְקוֹם שֹׁנְקִים דְּלִדְיָהּ לֹא מְהֵנִי דִּלְתוֹת גְעוּלוֹת בְּלִילָה וְגִזְרִינוּ שְׂמָא יַעֲבִירֵנוּ ד"א בַּר"ה בְּמָקוֹם הַשֹּׁנְקִים דֵּהֶם ר"ה: וּבְזֶה יֵשׁ לְתַרְץ קו' הַתּוֹס' מְגִילָה (ד') בְּטַעַמָא דַּר' יוֹסֵף בְּמְגִילָה בְּשַׁבַּת דְּלֹא קָרִינוּ מְשׁוּם שֶׁעֵינֵיהֶם שָׁל עֲנִיִּים גְּשׁוּאוֹת וְלֹא נִיחָא לִי בְּטַעַמָא דְּרַבָּה שְׂמָא יַעֲבִירֵנוּ דַּע"כ בְּשׁוֹפָר וְלוּלָב לֵיכָא טַעַמָא אַחֲרֵינָא וּבַתּוֹס' תִּירָצוּ מְשׁוּם דְּאִיכָא נִפְקוּתָא בְּמִקְדָּשׁ דְּלֵיכָא שְׁבוֹת עֵינֵינוּ בַּט"א מַה שֶׁהַק' ע"ז, וְלִהַגָּ"ל אֵתִי בְּרוּחָא, שְׁהִי מְבֹנָאָר בְּמֵאִירֵי הַגָּ"ל וּבְשׁו"ת ב"א דְּמֵאִי דְּפְלִטָא הֵנִי ר"ה הֵינֵנוּ דְּלֹא מְהֵנִי לָהּ דִּלְתוּתֵי גְעוּלוֹת בְּלִילָה לְמִהְיֵי רַה"י אֲף בִּיּוֹם בְּשַׁעֲהָ שְׂאִין גְעוּלוֹת אֲבָל עַכ"פ בְּלִילָה בְּשַׁעֲהָ שֶׁנְּעוּלוֹת נִדְּאִי הֵנִי גַם הַפְּלִטָא רַה"י, וּבְאָמֶת מְפֹרָשׁ כֵּן בִירוּשָׁלַיִם (פ"א דְּעִירוּבֵין ה"א) תְּנִי ר' הוֹשַׁעְיָא פְּתוּחִים פְּתוּחִים לַר"ה נִפְתְּחִים נַעֲשֶׂה מְקוּמָם ר"ה נְנַעֲלִים נַעֲשֶׂה מְקוּמָם רַה"י עֵינֵינוּ וְא"כ לְגַבֵּי קְרִיאַת מְגִילָה הֵנִי דַּעַת הַתּוֹס' דְּעֵיקָר חַיּוֹב הַקְּרִיאָה הוּא בִּיּוֹם וּבְלִילָה הוּא רַק דְּרַבְּנָן וְלִהְיָהּ דַּעַת הַרּוֹקַח ה' בְּרַכּוֹת סִי' שִׁס"ג דְּעֵיקָר מְצוֹת קְרִיאַת הַמְּגִילָה הִיא בְּלִילָה וְאֲף דֵּהֶסְכַּמַּת הַפּוֹסְקִים הִיא כְּשִׁי הַתּוֹס' עַכ"פ אֵיכָא נִפְקוּתָא בְּמְצוֹת קְרִיאַת הַמְּגִילָה בְּלִילָה בִירוּשָׁלַיִם דְּלֵיכָא גְזִירָה דְּשְׂמָא יַעֲבִירֵנָה כֵּינֵן דְּבְלִילָה שַׁעֲהָ שֶׁדִּלְתוּתֵי גְעוּלוֹת הֵנִי כָּל הָעִיר יְרוּשָׁלַיִם עִם הַשֹּׁנְקִים רַה"י וְלִכְּךָ בָּא ר' יוֹסֵף לְהוֹסִיף טַעַמָא אַחֲרֵינָא, וְהִיא הָעֵרָה יְקָרָה: וְכֵינֵן דְּאֵתָאן לָזֶה מִתּוֹרָץ הֵיטֵב קו' הַתּוֹס' מַה דְּלֹא אָמַר גְזִירָה שְׂמָא יוֹצִיאָנָה מִרַה"י לַר"ה דְּשָׁכִיחַ יוֹתֵר, דִּי"ל דְּבָר חֲדָשׁ מִלְתָּא בְּטַעַמָא דְּאֲף לְחִידוּשׁ הֶרְשֵׁב"א ז"ל דְּמָקוֹם שֹׁנְקִים הֵנִי ר"ה יֵשׁ סְבָרָא דֵּהוּא רַק לַעֲצָמֵן דְּאִיכָא בְּהוּ מְשׁוּם מְעַבִּיר ד"א בַּר"ה אוּ מְשׁוּם הוֹצָאָה אִם יִכְנִיס לְתוֹכָן מִרַה"י אַחֵר, אֲבָל עַל הַכְּנָסָה מִרְחוֹב הָעִיר עֲצָמָה אֵל הַשֹּׁנְקִים שֶׁבְּתוֹכָהּ לֵיכָא חַיּוֹב הוֹצָאָה כֵּינֵן דְּלֵיכָא הִבְדֵּל מְחִיצוֹת, שְׁהִי הוֹצָאָה מְלֵאכָה גְרוּעָה הִיא כְּמו"ש הַתּוֹס' רִישׁ שַׁבַּת דְּלִכְךָ צְרִיף תְּנִי קְרִיאַת הוֹצָאָה דְּעִשִׂיר וְעֵנִי, וְא"כ עַל הוֹצָאָה כְּזוֹ לֹא שְׂמַעֵינוּ, וְהַסְבָּרָא נוֹתְנָת דְּלֵיכָא בְּזֶה מְשׁוּם הוֹצָאָה, שְׁהִי גַם הָעִיר וּמְבֹאוֹת דִּהְיֵי רַה"י בִּיּוֹם בְּשַׁעֲהָ שְׂאִין דִּלְתוּתֵי גְעוּלוֹת הִיא רַק מְטַעֵם דְּרֵאוּי לְנַעֲוֹל בִּיּוֹם [וְמַה"ט שִׁי הַרְמַז"ל דְּגַם בְּלִילָה סִגִּי בְּרֵאוּי לְנַעֲוֹל עֵינֵינוּ שׁו"ת ב"א הַגָּ"ל שַׁכ"כ] וְא"כ דְּאָמְרֵי מְכִינֵן שְׂרֵאוּי לְנַעֲוֹל הֵנִי כְּנַעֲוֹל א"כ לְכָאוּ' הוּל"ל דְּגַם מְקוֹם הַשֹּׁנְקִים הֵנִי מַה"ט כְּרַה"י, רַק עַכ"ז אָמְרֵי דְּמִהְיֵי מַה דְּרֵאוּי לְנַעֲוֹל רַק לְכָל הָעִיר וְלֹא לְמָקוֹם שֹׁנְקִים, אֲבָל עַכ"פ לֹא יִתְכַּן שִׁיְהִי חַיּוֹב הוֹצָאָה מִרַה"י זֶה, וּבְשַׁבַּת (ו') אָמְרֵי ד'

רשויות לשבת כו', ואיזו היא רה"י תריץ שהוא עמוק י' ורחב ד' וכן גדר שהוא גבוה י' ורחב ד' זו היא רה"י גמורה ואיזו היא רה"ה סרטא ופלטא גדולה ומבואות המפולשין זו היא רה"ה גמורה אין מוציאין מרה"י זו לרה"ה זו כו', א"כ מצינו רק שאין מוציאין מרה"י זו של ד' מחיצות לפלטא אבל שיהי' דין הוצאה מה"ת להפלטא מאותו מקום עיר עצמו שאין לו גדר ומחיצה בפועל רק בכח מה דחשבין בדעתנו פאילו הוא נעול ליהוי כרה"י שאין להוציא ממנו למקום שוקים הסמוך לו מה דחשבין כרה"ה, היכן מצינו הוצאה פזו מה"ת מרה"י לרה"ה בלא הפסק מחיצות, אף דמצינו בנרעים דמבטלי מחיצה שאסור לטלטל למקום הנרעים, זה רק דרבנן, עכ"ל: אחת שיש לומר בזה, דאף אם נאמר שיהי' בזה דין הוצאה הוא רק מדין מעביר לפי"ד בעל המאור (שבת צ"ו) דכל מעביר ד"א בר"ה שחייב הוא לפי שד"א קונות לו בכל מקום וכרשותו דמיין וכשמוציא חוצה פמוציא מרה"י לרה"ה דמי' ובר"מ פ"ב משבת ה"ח שהמעביר בר"ה מתחלת ד' לסוף ד' הרי הוא פמוציא מרשות לרשות עכ"ל, הרי דמעביר ד"א הוי דין מוציא ממחיצו' בכח שלא בפועל ולפי"ז הכ"נ הוצאה דנ"ד ל"ה יותר מגדר מעביר ד"א בר"ה, ומתוך ע"כ קו' התוס' דלא אמר הטעם שפא יוציאנו משום דנפ"מ בירושלים דליכא טעמא דשפא יוציאנו מרה"י פינן דגם כל העיר רה"י וליתא לחיוב דין הוצאה מרה"י רק מדין מעביר ד"א בר"ה, ואי שפא יוציא מן הבית דרף העיר עד מקום שנוקים ולא יעמוד לפוש או שפא יהי' ביתו סמוך למקום שנוקים הנה כל קו' התוס' דייקו בלשונם דזה הוי שכיח יותר הוצאה מרה"י עיי"ש, אבל הוצאה באופן הנ"ל נדאי יותר לא שכיח, ולכך עדיפא קאמר הטעם שפא יעבירו ד"א בר"ה דאיתא גם בירושלים במקום שוקים, והוא טעם הכולל לכל תוצאות דיני המשנה דבמדינה אין תוקעין אפי' בירושלים ודוק: עתה נבוא לתרץ דברי הרמז"ל, הנה לפי פירש"י פאן דבמדינה אין תוקעין דה"ה בירושלים, אבל להרמז"ל בפיה"מ פאן הוי ירושלים בכלל המקדש, והקשו עליו מעירובין (ק"ג) בהא דהרפכתו ונתיכת יבלתו א"ד את השבת משום דשבות דמקדש במדינה לא התירו אף דעשיית הפסח הי' בירושלים עיין ס' בית יעקב לעירובין.

וכבר אמרתי דזה תלוי בפלוגתא דתנאי במתני' פ"ח דשקלים מ"ב בכלים הנמצאים בירושלים דלר"מ דרף ירידה טמאין פינן שיש הוכחה גזרו אף בירושלים ולר' יוסי אף שיש הוכחה טהורין דמ"מ ל"ה רק גזירה דרבנן ולא גזרו שבות בירושלים וכ"פ הרמז"ל, והש"ס בעירובין אזיל לתירוץא שם דסתם מתני' ר"מ עיי"ש: ולפי"ז מתוך שפיר ג"כ דברי הר"מ הקא, דהש"ס דקאמר הקא שפא יעבירו ולא שפא יוציאנו משום דליכא גזירה זו בירושלים ואיך יפרנס בטעמא דמתני' דסתמא ר"מ דגזרין שבות בירושלים וגם בירושלים אין תוקעין וע"כ רק משום טעמא דשפא יעבירו, אבל הרמז"ל לשיטתו דבירושלים תוקעין ול"ה הגזירה כ"א על שאר עיירות לבד בירושלים ממילא בכל עיירות דמדינה שפיר איכא גם לטעמא דשפא יוציאנו ולכך עולים יפה דברי הרמז"ל בטעם שניהם שפא יעבירו או שפא יוציאנו פינן דשני הטעמים שונים שכל אחד כולל כל עיירות דמדינה ודוק היטב: סימן ככד.

דרוש לש"ש. הר"מ פ"ג מה' עביוה"כ כ' ואח"כ מערב שני הדמים, והתפלא בשו"ת שער אפרים סי' ס"ז וקי"ג וקל"ג לפי סוגי' דתמורה (ה).

(דלמ"ד אעל"מ קרא בבכור ומעשר לא תפדה פי קודש הם ל"צ הא דכתיב הם לענין שלא יועיל פדיון רק מבעי' לי' לבכור ומעשר שנתערב דמן בכל העולין שקרבין לגבי מזבח ולא יליף זה מולקח דם הפך ודם השעיר דעולין אין מבטלין זא"ז משום דס"ל אין מערבין לקרנות א"כ פיון דקיי"ל פרבא דאעל"מ עכדס"ל דאין מערבין לקרנות עכ"ק: ונראה לתרץ דהתוס' זבחים (ע"ז) הקשו דאיך ילפינן מולקח מדם הפך ומדם השעיר שיהי' הא דלא בטיל משום דאפי' הוי מים הי' בו מראית דם פדתנא רואין אותו פאילו הוא מים, ותי' דאי לאו משום דאין עולין מבטלין זא"ז או מב"מ לר"י פשמערה טיפה ראשונה הו"ל בטל ונראה ונדחה, ולכא' קשה הא קיי"ל כל שפידו ל"ה דיהוי והכ"נ פשמערה טיפה ראשונה הרי פידו לערות אח"כ כל הדם פמזנותו, ואף להתוס' סנפה (ל"ג) דלש"ל כל שפידו ל"ה דיהוי רק אם יש בזה מצוה פגון פנשפך הדם על הרצפה פזבחים (ל"ד) דמצוה לאסוף הדם, הנה הרי גם הכא מצותו פכף לערב הדם למ"ד מערבין לקרנות: וי"ל ולחדש דאע"ג דכל שפידו ל"ה דיהוי הוא רק פדיחוי דממילא אבל פדיחוי פידים הוי דיהוי רק פדכר שפידו כה"ג שפכתבו התוס' פסחים (צ"ו) דאפי' למ"ד בע"ח אין נדחין מ"מ פדחין' פידים יש דיהוי, [ויפכרט למה שנמצא פאחרונים פטעם בע"ח אין נדחין משום דפידו לשאל מחיים על הקרבן א"כ הא דבע"ח א"נ והא דפידו ל"ה דיהוי הם פגדר אחד]: והנה הר"מ פ"ד מהק"פ פסק דפסח שפאבד ונמצא קודם שחיטת הפסח קרב שלמים שתמה הרב"ד ז"ל שהוא היפוך המשנה בפסחים (צ"ו) דנמצא קודם שחיטת הפסח ירעה, וכתב הכ"מ דהר"מ פפרש דמתני' אתי' כמ"ד בע"ח נדחים ואנן קיי"ל דבע"ח אין נדחים, ולכא' אכתי תמוה דמה הכריח להר"מ ז"ל לפרש מתני' דלא פהלכתא ומה סני' לי' לפרש פמו שפכתבו התוס' פטעמא דמתני' דאפי' למאי דקיי"ל בע"ח אין נדחים מ"מ שאני הכא דדחין' פידים: ונ"ל דהר"מ לשיטתו דהנה פיומא (נ"ז): אמר מקצת דמים נתערבו ומקצת דמים לא נתערבו פשיטא פי יהיב מודאין יהיב מיהו הנה שיריים הוו וליסוד אזלי או דלמא דחויין הוו ואזלו לאמה ואר"פ פיון דהאי אי פעי מיתב לא מצוי יהיב הוי דיהוי א"ל ר"ה ברי' דר"י לר"פ אדרבה אפי' למ"ד פוס אחד עושה חבירו דיהוי ה"מ דדחין' פידים אבל היכי דלא דחי' פידים לא והר"מ פ"ה מעביוה"כ הי"ב פסק כר"פ, מפפרש דהר"מ לא ס"ל סברת ר"ה בדר"י לחלק בין דיהוי פידים א"כ מה יפה עולה שי' הר"מ פ"ד מהק"פ הנה"ל דלא ניחא לי' לתרץ לי' חילוקא דדחין' פידים ונכון מאוד: ומעתה מתורץ ג"כ הרמז"ל לשיטתו פהא דמערבין לקרנות ומ"מ צריך קרא דקודש הם בבכור ומעשר לענין שאם נתערב דמן פדם העולין שקרבין לגבי מזבח ול"ק דגיליף מולקח דם הפך ודם השעיר ז"א דמהתם לא ילפינן משום דרואין פאילו הם מים דאין לתרץ כמו"ש התוס' דטיפה הראשונה בטיל והו"ל נראה ונדחה ז"א דהא הוי פידו פמצותו לערות הפל ואי דהו"ל דיהוי פידים הר"מ לשיטתו דפסק כר"פ פיומא (נ"ד) הנה"ל דאין חילוק בין דיהוי פידים או ממילא ודוק: סימן קכה.

דרוש לש"ש. יומא (ד' ס"ג).

(ירצה לקרבן אשה לד' אלו אישים מנין שלא יקדישנו מחוסר זמן ת"ל קרבן לד' לרבות שעיר המשלח כו' טעמא דרבי רחמנא הא לא רבי הנה אמינא שעיר המשלח קדוש במחו"ז והא אין הגורל קובע אלא פראוי לשם כו' אלא אמר רב יוסף ה"מ ר' שמעון

היא דתניא מת אחד מהן מביא חבירו שלא בהגדרה דברי ר"ש רבינא אמר כגון שהומם וחקלו על אחר ומנא תימרא דפסול בי' מומא דתניא ואשה לא תתנו מהם אלו החלבים כו' לד' לרבות שעיר המשתלח רבא אמר כגון שהי' לו חולה בתוך ביתו ושחט אמו ביוה"כ ואמרי במערבא דחיייתו לציוק זו היא שחיטתו, והק' בתוס"י שם לתירוץ דרבינא דקרא דמרב' מחוסר זמן אתא לכגון שהומם א"כ אמאי צריף קרא לרבוני דפסול בע"מ בשעיר המשתלח תיפוק לי' מדא"א לאוקמי קרא דמרב' מחו"ז אלא בהומם וחקלו וע"כ דמום פוסל בשעיר המשתלח: א) ונ"ל לתרץ ע"ד החידוד הנה ראיתי להגרע"א בדו"ח שהעיר דלמה צריף רבינא לשנויי כגון שהומם והי' יכול לומר ג"כ כגון שנטרף שנעשה השעיר טרפה וחקלו, ולענ"ד דברי הגרע"א ז"ל תמוהים מאד דהרי בתמורה (י"ז) פליגי שמואל ור' אושעיא במקדיש את הטרפה דשמואל ס"ל דצריכה מום קבוע לפדות עליו ורבי אושעיא ס"ל דאינה אלא כמקדיש עצים ואבנים הרי פליגי רק בנטרף ואח"כ הקדיש אבל בהקדיש ואח"כ נטרף כ"ע מודי דאין נפדה בלא מום ועיין בבכורות (י"ד) במתני' דכל הקדשים שקדם הקדשן את מומן אם מתו יקברו פריף הש"ס ניתנו אם נעשו טרפה יקברו הרי מבואר ג"כ דטרפה צריף מום לפדות עלי' וא"כ הכא ביומא לא מצי רבינא לתרץ כגון שנטרף בלא הומם דא"כ לא מצי לחללו: ב) אבל אפתי יש להעיר לפי"מ דאמרי' בשבועות (ד' י"ב) דא"ר יוחנן תמידין שלא הוצרכו לצבור לדברי ר"ש אין נפדין תמימין לדברי חכמים נפדין תמימים דלב ב"ד מתנה עליהן ואיתבי' אפיי פר ושעיר של יוה"כ שנאבדו והפריש אחרים תחתיהן פולן ימותו דברי ר' יהודה כו' ואמאי לימא לב ב"ד מתנה עליהן ומשני אבודין קאמרת שאני אבודין דלא שכיחי הרי דבכל קרבנות אף בקרבנות של יוה"כ היכי דהפסול שכיח אמרי' בהו לב ב"ד מתנה עליהן שיפדו בלא מום ועיין בתוס' שם ד"ה ר"ש דרק בפר ושעיר של יוה"כ לא אמרי' לב ב"ד מתנה באבודין אבל בשעירים חיצונים של יוה"כ אף באבודין מקרי שכיחי ולב ב"ד מתנה עליהן: ומבואר ג"כ בש"ס שם דאפיי אם הבהמה זו שתפדה לא תהי' ראוי' אחר הפדי' לקנות לצורך קרבן מ"מ אמרינן לב ב"ד מתנה שיפדה בלא מום דהרי מיייתי שם תוספתא דפרה נפדיית על כל פסול שבה מתה תפדה נשחטה תפדה מצא אחרת נאה הימנה תפדה הרי דנפדיית על כל פסול שבה אע"ג דלא תהי' ראוי' עוד לקרבן מ"מ אמרי' לב ב"ד מתנה שתפדה בלא מום, ולפי"ז ממילא בשעיר המשתלח שנטרף כיון דפסול טרפה שכיח יותר מאבודין דהרי התוס' שם ד"ה ר"ש כתבו דרק אבודין לא שכיחי משום דנזוהרין לשומרון ביותר א"כ לגבי פסול טרפות דלא תלוי בשמירה אינו בכלל לא שכיח כמו אבודין ועוד דכה"ג מצינו למ"ד בבכורות (כ"ה) דאע"ג דבדקי וקיימי אגב דמנחגי אהדדי שכיח בהו מומא והכ"נ פסול אחר ממילא אמרי' בי' לב ב"ד מתנה שיפדה בלא מום וא"כ תתעורר הקושני' לכאורה דרבינא למה נקט דוקא בהומם וחקלו על אחר ונלא יכול לומר ג"כ דקרא דמרב' מחוסר זמן אתא לכגון שנטרף השעיר וחקלו על אחר דמהני בי' חילול אף בלא הומם משום דהשעיר הוי קרבן צבור לב ב"ד מתנה שיפדה על כל פסול שבו אף בלא מום: ג) ואין לומר דאי אפטר לאוקמי קרא דמשמע ע"י לב ב"ד, זה אינו דבאמת לא צריף לומר דמשמע קרא ע"י לב ב"ד רק לומר דאיצטרף קרא לרבוני פסול דמחוסר זמן על דורות הבאים שיהי' לב ב"ד מתנה בקרבנות הצבור, ועוד דהרי בנבחים (ד' ו')

פְּרִיָה הַשֵּׁס שְׁעִירֵי עֲצָרֶת לָמָּה הֵן בָּאִין עַל טוֹמְאָת מִקְדָּשׁ וְקַדְשֵׁיו נִזְרַק דָּמוֹ שֶׁל רֹאשׁוֹן שְׁנֵי לָמָּה קָרַב עַל טוֹמְאָה שְׁאִירְעָה בֵּין זֶל"ז וְהָא הֵבֵא דַעֲשֵׂה דְלֹאֲחֵר הַפְּרָשָׁה וְקָא מְכַפְּרָא וּמְשַׁנֵּי הַבְּמ"ע דְּאֶפְרָשִׁינְהוּ בּוֹזָח"ז וּפְרִיָה וְלִיקוֹן וְלִימָא לִי לִקְרָא דְכִי פְתִיבָא בּוֹזָח"ז פְּתִיבָא אַר"פ קְרַבְנוֹת צִיבּוֹר קְאָמְרַת שְׁאֵנִי קְרַבְנוֹת צִיבּוֹר דְּלֵב ב"ד קְמַתְנָה עֲלִיהֶן וְעֵינֵן בְּתוֹס' שָׁם, שְׁהִקְשׁוּ דְלִיפְרָה נְמִי וְלִיקוֹן וְלִימָא לִי לִקְרָא דְמִשְׁתַּעֵי ע"י לֵב ב"ד וְתִנְרְצוּ דְעִיקָר קו' הַשֵּׁס ל"ה מְקָרָא רַק מִשְׁעִירֵי עֲצָרֶת שְׁעוֹשִׁין בְּכָל שְׁנָה שְׁדוֹחֵק הוּא לְהַעֲמִידָה וְלוֹמַר שֶׁהִי מְפָרִישִׁין אוֹתוֹ בּוֹזָח"ז עֵי"ש הָרִי דְנִיחָא לְהַשֵּׁס שָׁם וּמוֹקִי לָהּ לִקְרָא דְמִשְׁתַּעֵי ע"י לֵב ב"ד וַאֲ"כ הַכ"נ נְאָמַר דְצָרִיף קָרָא דְמַרְבָּה.

מְחוּסַר זְמַן לְכַגּוֹן שְׁנַטְרָף וְחִלְלוּ עַל אַחַר דְמַהֲנֵי הַחִילּוּל ע"י לֵב ב"ד מַתְנָה לְחַכְמִים דַּס"ל דְתַמִּידִין שְׁלֵא הַנּוֹצְרָכוּ לְצִיבּוֹר נְפָדִין תְּמִימִין: ד) וְאִין לוֹמַר דְלִקְרָא נְקֻט רְבִינָא פְּגוֹן שְׁהוּמַם וְלֹא פְּגוֹן שְׁנַטְרָף פְּדִי שְׁיִהֵי' הַקְרָא מִיּוֹשֵׁב גַּם אֲלִיבָא דַר"ש דַּס"ל תְּמִידִין שְׁלֵא הַנּוֹצְרָכוּ לְצִיבּוֹר אִין נְפָדִין תְּמִימִין דְלִית לִי לֵב ב"ד מַתְנָה זֶה אִינוּ דְהָרִי לַר"ש בְּלֹא"כ אַתִּי קָרָא שְׁפִיר פְּדַמְשֵׁנִי ר' יוֹסֵף ה"מ ר"ש הוּא דְאָמַר מַת אֲחֵד מְהֵן מְבִיא חֲבִירוֹ שְׁלֵא בְהַגְרָלָה וְרְבִינָא בָּא לְיִיבֹשֵׁב קָרָא רַק אֲלִיבָא דְרַבְּנֵן וְאַנּוּן ס"ל דְּלֵב ב"ד מַתְנָה, וּמִשְׁפַּחַת לָהּ בְּכַגּוֹן שְׁנַטְרָף, וְאִין לוֹמַר דְבַנְטְרָף לֹא מַהֲנֵי חִילּוּל דְאִין פּוֹדִין אֶת הַקְּדָשִׁים לְהַאֲכִילֵם לְכֻלָּבִים, זֶה אִינוּ דְהָרִי הַתּוֹס' בְּזַבְחִים (ד' ע"א) ד"ה וּבַטְרָפָה פְּתִיבּוּ דְמִשְׁפַּחַת טְרָפָה דְמַהֲנֵי בְּהַ פְּדִי פְּגוֹן טְרָפָה שֶׁל דְרוֹסָה אוֹ נְפוּלָה דִישׁ לָהּ בְּדִיקָה אַחַר שְׁחִיטָה, וְעוֹד דְהָרִי בְּשַׁבּוּעוֹת (ד' י"ב) פְּרִיָה הַשֵּׁס אֵהָא דְמַתָּה תַּפְּדָה וְכִי פּוֹדִין אֶת הַקְּדָשִׁים לְהַאֲכִילֵם לְכֻלָּבִים אָמַר ר' מִשְׁרָשִׁיא מִשׁוּם עוֹרָה וּלְפָנֵי הַתּוֹס' שָׁם ס"ל לְהַשֵּׁס שָׁם בְּמַסְקָנָא דְפָרָה קְבֵה"ב הִיא דְקֵבֵה"ב רַק מְדַרְבְּנֵן אִין פּוֹדִין לְכֻלָּבִים לְכֹן מִשׁוּם עוֹרָה פּוֹדִין אַף מְדַרְבְּנֵן אֲבָל לְפִירִש"י שָׁם ס"ל לְהַשֵּׁס דְפָרָה קְדָשִׁי מְזַבֵּחַ וְעַכ"ז פּוֹדִין מִשׁוּם עוֹרָה וְעַל פְּרָחוֹ הֵינּוּ טַעְמָא מִשׁוּם דְבְקָרְבֵן צִיבּוֹר לֵב ב"ד מַתְנָה שְׁיִהֵי' פּוֹדִין לְכֻלָּבִים מִשׁוּם עוֹרָה וְהוּא חִידוּשׁ, וְעֵינֵן בַּחֲזִי בֵּית מְאִיר בְּלִקוּטִים שַׁכ"כ לְפִירִש"י וַאֲ"כ שְׁפִיר מְצִי רְבִינָא לְמִינְקֻט פְּגוֹן שְׁנַטְרָף וְחִלְלוּ עַל אַחַר לְדִידֵן דְקִי"ל לֵב ב"ד מַתְנָה, וְהִיא הַעֲרָה גְדוּלָה לְכַאוּרָה: (ה) אֲבָל י"ל דְהָרִי בְּשַׁבּוּעוֹת (ד' י"ב) לֹא אִיכְרַעָה מְלִתָּא אִי הִלְכָה בְּחַכְמִים וְאִיפָּא מ"ד דְסַבְרַת פְּר"ש דְלֹא אָמְרִי לֵב ב"ד מַתְנָה דְאִיתָּא שָׁם וְאַף שְׁמוּאֵל סַבְרַת לְהָא דַר' יוֹחָנָן דְאָמַר ר' יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל קְרַבְנוֹת צִיבּוֹר סַפִּין מוֹשְׁכְתָן לָמָּה שְׁהֵן וּלְפָנֵי רַש"י שָׁם מְלִתָּא כַר"ש דְלִית לִי לֵב ב"ד מַתְנָה וְרַק מְקִיצִין בְּהֵן אֶת הַמְּזַבֵּחַ דְסַפִּין מוֹשְׁכְתָן עֵי"ש, וְאַף דְבַמְנַחֹת (ד' ע"ט) אָמְרִי דְמוֹדָה ר"ש הִיכָא דְלִית לִי תַּשְׁנֵתָּא בְּרַעֲיִי מ"מ הִיכָא דְאִית לִי תַּשְׁנֵתָּא בְּרַעֲיִי לֹא אָמְרִי לֵב ב"ד מַתְנָה, וַאֲ"כ י"ל דְלִקְרָא הַנּוֹכְרַח רְבִינָא לוֹמַר פְּגוֹן שְׁהוּמַם וְלֹא פְּגוֹן שְׁנַטְרָף פְּדִי שְׁיִהֵי' מִיּוֹשֵׁב גַּם לְמָאן דַּס"ל הַגְרָלָה מְעַפְּבָא וּבְעַנְיֵן לֵב ב"ד ס"ל כַר"ש דְהִיכִי דְאִית לִי תַּשְׁנֵתָּא בְּרַעֲיִי לֹא אָמְרִי לֵב ב"ד מַתְנָה, וְעוֹד דְהָרִי בְּשַׁבּוּעוֹת שָׁם בְּהָא דַר' יוֹחָנָן לְדַבְרֵי חַכְמִים נְפָדִין תְּמִימִין פְּרִיָה הַשֵּׁס וְרַבְּנֵן דְפְּלִיגִי עֲלֵי דַר"ש מָאן נִינְהוּ אִי נִימָא רַבְּנֵן דְקַטְוֹרֶת שְׁאֵנִי קַטְוֹרֶת דְלֹאוּ בְּרַעֲיִי הִיא כּו' אֲלֹא ר' יוֹחָנָן גְּמָרָא גְמִיר לָהּ לְדַבְרֵי ר"ש אִין נְפָדִין לְדַבְרֵי חַכְמִים נְפָדִין הָרִי מְבֹאֵר לָהּ דְמְדַרְבְּנֵן דְקַטְוֹרֶת לֹא שְׁמַעֲינֵן רַק בְּלִית לִי תַּשְׁנֵתָּא בְּרַעֲיִי וְאַף דַר' יוֹחָנָן גְּמָרָא גְמִיר לָהּ לְדַבְרֵי חַכְמִים נְפָדִין תְּמִימִים לָאוּ לְכוּלְהוּ חַכְמִים וְאִיפָּא מָאן דַּס"ל דְהִיכִי דְאִית לִי תַּשְׁנֵתָּא בְּרַעֲיִי לֹא אָמְרִי לֵב ב"ד מַתְנָה וְעֵינֵן בִּירוּשְׁלַמִי (יוֹמָא פ"ה ה"א וּשְׁקָלִים פ"ד

ה"ג) אָמְרִי וְלֹא דִשְׁמוּאֵל הוּא דִשְׁמוּאֵל אָמַר קַל הוּא בְּמוֹתֵר דְּאִיתְּפִלְגּוֹן הוֹתִירוּ תְּמִימִים
שְׁמוּאֵל אָמַר נְפָדִין פְּתִימִים דְּלֵב ב"ד מִתְּנָה וּר' אָמַר נְפָדִין כְּפִסּוּלֵי הַמְּוֹקְדָּשִׁין דְּלֵא
אָמְרִינוּ לֵב ב"ד מִתְּנָה רַק שְׂיָרְעוּ עַד שְׂיִפְּלוּ בְּהֵם מוּם עֵי"ש, וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְתַמּוּהַ בְּדַבְּרֵי
הִירוּשְׁלָמִי אֵלּוּ בְּמָה דְּקָאָמַר דְּלִשְׁמוּאֵל דְּאָמַר דְּמַכְתְּשַׁת שֶׁל קְטוֹנֶת הַגּוֹי כְּלֵי שְׂרַת הָא
דְּנוֹתְנִין מוֹתֵר הַקְטוֹנֶת לְאִן מְנִין בְּשִׁכְרָם דִּשְׁמוּאֵל לְשִׁטְתֵּי דְּאָמַר נְפָדִין תְּמִימִים וְהָרִי
אִפִּי לְמָאן דִּס"ל אִין נְפָדִין תְּמִימִין מוֹדָה בְּקְטוֹנֶת דְּלִית לִי תְּקַנְתָּא בְּרַעֲיָי דְּלֵב ב"ד
מִתְּנָה כְּגַמ' דְּמִנְחוֹת (ע"ט), אָבֵל בְּאַמֶּת נִיחָא דְּכּוֹנְנַת הִירוּשְׁלָמִי דִּשְׁמוּאֵל כְּשִׁטְתֵּי דְּאָמַר
נְפָדִין תְּמִימִין אִפִּי הֵיכִי דְּאִית לִי תְּקַנְתָּא בְּרַעֲיָי וּמְכַש"כ בְּקְטוֹנֶת אָבֵל בְּאַמֶּת אַף לִר'
יּוֹחֲנָן דְּאִין נְפָדִין תְּמִימִין מ"מ בְּקְטוֹנֶת מוֹדָה: וּא"כ מְתוּרָץ הֵיטֵב מַה דְּלֵא נְקֻט רַבִּינָא
כְּגוֹן שְׁנַטְרַף וְחִלְלוּ עַל אַחַר כְּדֵי שְׂיִהְיֵי מְיֻשָּׁב גַּם לְמָאן דִּס"ל הֵיכִי דְּאִית לִי תְּקַנְתָּא
בְּרַעֲיָי לֹא אָמְרִי לֵב ב"ד וְהֵכָא בְּשַׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח אִית לִי תְּקַנְתָּא בְּרַעֲיָי עַד שְׂיִפְּלוּ בּוֹ
מוּם דְּפוֹסֵל בְּשַׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח וּא"כ בְּנְטְרַף בְּלֹא הוּמָם לֹא מְהֵי חִילּוּל לְכֹה נְקֻט רַבִּינָא
כְּגוֹן שְׁהוּמָם: ו) וְעַפִּי"ז מְתוּרָץ לְנִכּוֹן קוֹ הַתּוֹ"י הַנָּ"ל שְׁהַקְשׁוּ דְּלִמ"ל קְרָא לְרַבּוּנֵי בַע"מ
דְּפִסּוּל בְּשַׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח הָא יְדַעֲיָנּוּ מְקַרָּא דְּמַרְבָּה מְחוּסָר זְמַן דְּלִתִּירוּצָא דְּרַבִּינָא א"א
לְאוּקְמִי כ"א בְּהוּמָם וְלִמ"ש נִיחָא דְּאִדְרַבָּה אִי לֹא קְרָא דְּמַרְבָּה בַע"מ וְהָוֵה אָמְרִי דְּבַע"מ
אִין פּוֹסֵל בְּשַׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח לֹא הִי אֶז הַכְּרַח לְאוּקְמִי קְרָא בְּהוּמָם דְּמַצִּי לְאוּקְמִי קְרָא
בְּנְטְרַף וְחִלְלוּ עַל אַחַר דְּלֵב ב"ד מִתְּנָה שְׂיִפְּדָה בְּלֹא מוּם כִּיּוֹן דְּאֵם נְאָמַר דְּבַע"מ אִין פּוֹסֵל
בְּשַׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח א"כ אִין לוֹ תְּקַנְתָּא בְּרַעֲיָי וּבַכּה"ג לִכ"ע אָמְרִי לֵב ב"ד מִתְּנָה, וְדוּק
כִּי חָרִיף: סִימָן קַבּוֹ לְחֻנְפָּה.

שְׁבַת (כ"א) בְּדָקוּ וְלֹא מְצָאוּ אֵלָא פָּדָּ אֶחָד שֶׁל שְׁמֵן שֶׁהִי מְוַנַּח בְּחוֹתְמוֹ שֶׁל כ"ג כו', הַק'
בְּמִפְּוֹרְשִׁים דְּלָמָּה הוֹצְרָכוּ לְנֵס וְהָרִי בְּלֵאָה"כ מְוֹתֵר מְשׁוּם ס"ט בַּר"ה, וְנ"ל דְּבָר חֲדָשׁ
דְּבִפְסָחִים (ט"ז) אָמַר וְהִכְתִּיב וְכָל מִשְׁקָה וְגו' יִטְמָא וּמִשְׁנֵי מֵאֵי יִטְמָא הֶכְשֵׁר וּבְצַל"ח
אוֹת ס"ו דְּאִפִּי לְמ"ד טוֹמְאָת עֲצָמָן יֵשׁ לְהֵן אֶפְשָׁר דְּיִטְמָא הֵינּוּ הֶכְשֵׁר וְטוֹמְאָת עֲצָמָן רַק
מְקַרָּא הוּא טְמֵא וְאִין עוֹשֶׂה כִּיּו"ב דְּמִמִּילָא מִשְׁקָה מְטַמָּא אָבֵל יִטְמָא דְּקַרָּא הוּא הֶכְשֵׁר
וּמִמִּילָא מְשַׁקִּין אִין עֲלִיָּהֶן שֵׁם טְמֵא כָּלֵל וּנְפ"מ דְּלִר"מ אִפִּי בְּקַדְשִׁים טו"מ לִט"א ל"ד
דְּלֵא נּוּכַל לְמִילָף מְקַרָּא וְהַבְּשָׁר אֶשֶׁר יֵצֵע בְּכָל טְמֵא שְׁהָרִי מִשְׁקָה לֹא אִיקְרִי טְמֵא, וּמַעֲתָה
נ"ל חֲדָשׁוֹת דִּס"ט בְּרַה"י שְׁטַמָּא וְדָאִי וְס"ט בַּר"ה טְהוֹר וְדָאִי הוּא רַק בְּאִן כְּלִין דְּכְתִיב
כָּל אֶשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא יִלְפִינּוּ לָהּ מְסוּטָה דְּכ' וְנִסְתְּרָה וְהִיא נְטַמָּאָה מִשָּׂא"כ בְּמִשְׁקִין דְּלֵא
אִיקְרִי טְמֵא הָוִי רַק כְּשָׂאָר אִיסוּרִין וּמְתוּרָץ בְּזָה דְּבָרֵי הָרָא"ש בְּמִתְּנֵי טְהוֹרוֹת (פ"ד מ"ז)
בְּסִפְקֵי מְשַׁקִּין לִיִּטְמָא טְמֵא הַק' בְּגִלְיוֹן אִמָּאִי לֹא חֹשֵׁיב לָהּ לְעִיל (מ"ה) עַל ו' סְפִיקוֹת
שׁוֹרְפִין אֶת הַתְּרוּמָה וְתָמָה בִּמ"א דְּלְדַבְּרֵי תְּקַשִּׁי מְכָל ס"ט בְּרַה"י שְׁהָרִי גַּם הֵכָא בְּמִשְׁקִין
אִינוּ טְמֵא רַק בְּרַה"י וְע"כ כְּתִב שֶׁהַג"ה זֹו מְתַלְמִיד טוֹעֵה וְלִהַנָּ"ל בְּאַמֶּת סְפִיקֵי מְשַׁקִּין אִינוּ
מְדִין ס"ט בְּרַה"י רַק כְּפִירִש"י פְּסָחִים (ט"ז) בְּסִפְקֵי מְשַׁקִּין לִיִּטְמָא טְמֵא מְשׁוּם סְד"א
לְחוּמְרָא, וּמְדוּנָיִק הֵיטֵב כְּפִירִש"י שֶׁלֹּא כְּתִב מְשׁוּם ס"ט בְּרַה"י עַד לְבִסּוּף בְּדַבְּרֵי ר"י
דְּגַם לְטַמָּא אַחֲרִים דָּאוֹ וְהוּא מְשׁוּם דְּרַק לִר' יוֹסִי דְּיִטְמָא דְּקַרָּא לְטוֹמְאָה לֹא לְהַכְשֵׁר
דְּלְדִידִי מִשְׁקָה אִיקְרִי טְמֵא כְּמוֹ שֶׁהַצַּל"ח מִשָּׂא"כ לְדִידִין דְּיִטְמָא הֵינּוּ הֶכְשֵׁר: וְעַפִּי"ז
מְתוּרָץ קוֹ תּוֹס' פְּסָחִים (ט"ו) ד"ה חֲבִית דָּאִי בְּרַה"י סְפִיקוֹ טְמֵא, וְלִהַנָּ"ל י"ל דְּאִפִּי
בְּרַה"י ל"ה רַק סְפִיקֵי וְלֹא וְדָאִי טְמֵא דְּאִיקְרִי בְּחֲבִית שֶׁל מְשַׁקִּין לֹא שְׂיִיָּד דִּין ס"ט בְּרַה"י

או בר"ה רק דהוי ככל ספק אי תורה וכמתני' פ"ד דטהרות ספק משקין ליטמא טמא דסתם מתני' ר"מ דמשקין לא איקרי טמא ודוק, ומתורץ קו' ה"ל בנס חנוכה דבשמן שהוא משקה ליכא דין ס"ט בר"ה ודוק, ראה זה חדש הגם שלא שערום הראשונים חידוש זה אבל בהשקפה ראשונה נראה שלא נמצא סתירה מש"ס פוק עיין בה: [ענין האמור פתבתי בנדפס בהערותי לס' ח' מהר"ו ונהרבה מת"ח חשבו להשיג ולמצא סתירה לחידוש זה מן הש"ס ולא עלה להם, פן העירו מנדה (ע"א) לגבי דם תבוסה דאיכא דין ס"ט בר"ה ורה"י, ולק"מ מפני שדם תבוסה אינו משום טומאת מגע רק דדם המת הוי כמת עצמו וכתוס' סנהדרין (ד') וחקליו (פ"ז), וכן ל"ק ממתני' דטהרות ה"י ובר"מ דשמן טמא משום ס"ט ברה"י, דהתם בצניצורא של ע"ה משום גזירה דמשקה זב ונזה עתו"ס שבת (ט"ו) ואין זו טומאת מגע]: סימן קכז שבת (ל"א) אמר רבא בשעה שפכתי יין לדין אומרים לו נשאת ונתת באמונה קבעת עתים לתורה כו' ובתוס' קידושין (מ) הק' מדאמר התם אין תחלת דינו של אדם אלא על דברי תורה, ויתכן דבתוס' שבת פאן ד"ה אמונת זה סדר זרעים הביאו מירושלמי שפירש שמאמין בתי עולמים וזרע, וביאורו נראה ע"פ תוס' פסחים (ק"ז) ד"ה נירו לכם ניר דהכתוב מדמה ענין התשובה לזריעה שצריך להסיר מקודם שיקוצים כמו שאמר ואל תזרעו אל קוצים, וכן הפונה פאן שאומרים לו קבעת עתים לתורה אבל קודם שפא לעסוק בתורה יסור התטאים בין אדם לחבירו שיהי' נו"נ באמונה דמיון הזריעה שמסיר מקודם השקוצים וא"כ מתורץ קו' התוס' שהרי מה ששואלין אותו נשאת ונתת באמונה הוא באמת תחלת דינו על דברי תורה כמו ששואלין אותו קבעת עתים לתורה והשאלה נשאת ונתת באמונה היא הקדמה לתורה ענין זריעה שמאמין בתי עולמים וזרע: סימן קכז.

דרוש לשה"ג. פסחים (מ"ח) אמר רב קבא מלוגנאה לפסח כו' וברא"ש תמה על חכמי צרפת האוסרים בלש יותר משיעור זה דהא תנן במנחות (צ"ד) דלחה"פ גילוישה אחת אחת וכתוב שני עשורונים יהי' החלה האחת, ובמג"א סי' תנ"ו פתב ע"ז דראיית הרא"ש אינה ראי' דאם אמרו בזריזין יאמרו בשאין זריזין, אבל בשו"ת ב"א סי' מ' פתב דראיית הרא"ש ז"ל הוא דאפתי הו"ל להש"ס לדייק בזה כמו דדייק בפסחים (ל"ו) אהא דשוון שאין לשין את העיסה בפושרין ומקשה ממנחות דתנן כל המנחות גילוישות בפושרין ומשפרן שלא יחמיצו ומשני אם אמרו בזריזין כו' והשתא הו"ל למיפרך ג"כ אהא דאמר רב קבא מלוגנאה ממה דתנן במנחות ולשנויי הכי אלא משמע דבלא האי חילוקא א"ש דל"ה רק חומרא לכתחלה גבי חמץ ונתקיימה קו' הרא"ש על חכמי צרפת: גם הק' בפר"ח סי' תנ"ו לפי"ד הרא"ש א"כ הו"ל להש"ס למיפרך ג"כ אהא דאמר התם דאין לשין עיסה בפסח בנין שמן ודבש ואם לש ר"ג אומר תשרף מיד ותקשי ממנחות (נ"ז) דאר"ל מנחת נסכים מגבלה במים וכשרה ופירש"י דשאר מנחות נדאי היו נותנים בהן מים.

הרי שמ"פ עם מים שממחרין להחמיץ מ"מ היו לשין במנחות לכתחלה: והנ"ל הנה בהא דמנחות (נ"ז) דאמר אשר תקריבו לרבות מנחת נסכים לחימוץ דברי ריה"ג ומקשה מנחת נסכים מ"פ הן ומ"פ אין מחמיצין, אר"ל אומר הי' ר' יוסי מנחת נסכים מגבלה במים וכשרה, וק"ל דבלאה"כ הא מנחת נסכים צריכה מלח כדכתיב על כל קרבנך תקריב מלח ושי' הטור סי' תס"ב ששלח מחמיץ ובמג"א ששלח הבא ממים נדאי מחמיץ

וא"כ לגבי מנחות דבְּעֵי מֶלַח סְדוּמִית שֶׁהוּא פֶּא מִן הַיָּם א"כ הָיָה מ"פ עִם מֵיִם וּלְמ"ל לְדַחֲקוּי דְּמַגְבְּלָה בְּמֵיִם, וּמִצְאָתִי שֶׁהֵק' פֶּן בִּק"נ פְּסָחִים (פ"ב אוֹת קכ"ז) וּבְדַבְרֵי שְׁאוּל שֶׁהֵק' פֶּן מִדְּנִפְשֵׁי, וְאֵע"ג דְּמִלִּיחַת הַקְּרָבָנוֹת הוּא בְּרֵאשׁוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ, מ"מ הָרִי בְּמִנְחוֹת (נ"ז) אִיבְעָנִי לִי אִם גַּם חִימָצָה בְּרֵאשׁוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ חַיִּיב, וְאֵע"ג דְּהַמִּנְחוֹת הָיוּ אוֹפִין אוֹתָן קוֹדֵם הַקְּרָבָה וְאַחַר הָאֵפִי שׁוֹב אֵין מִחִמִּיץ וּבִתּוֹס' שָׁם (נ"ז): דְּאֵפִי אַחַר קְרִימַת פְּנִים אֵין מִחִמִּיץ אֲבָל הִנֵּה מִנְחַת נְסָכִים נֶעֱשֶׂה מִנְחַת סוֹלֶת שְׂאִינָה נְאֻפָה פְּלֵל עֵינֵן ר"מ פ"ב וּפ"ג מִמַּעַה"ק, וְהִיא קו' גְּדוּלָה לְכָאוּ: לְתַרְזֵן זֶה אֶקְדִּים מֵה שֶׁהֵק' הַתּוֹס' מִנְחוֹת (נ"ג) אֵהָא דְלִקְמָן מִנְחוֹת (נ"ד) דַּת"ק ס"ל אֵין מִחִמִּיץ בְּתַפּוּחִים וּרְחַב"ג אוֹמֵר מִחִמִּיץ וּפְלִיגִי אֵי חֲשִׁיב חִמִּץ גְּנוּקְשָׁה פְּחִמִּץ גְּמוּר לְלַחֲמֵי תוֹדָה וּשְׁתַּהֲלִיח וְקֻשָׁה מְחֻלִּין (כ"ג) דְּקָאֵמֵר אֵי שְׂיֵאוּר דְּר"מ לר"מ מְדַלְקֵי עֲלֵי חִמִּץ הוּא מְשַׁמַּע דְּלַכ"ע חִמִּץ גְּמוּר הוּא: וְנִרְאֶה לִינִישׁב דְּבְּמִנְחוֹת (נ"ג) פֶּאן אֵמֵר מִנֵּין לְכָל הַמִּנְחוֹת שְׂבָאוֹת מִצָּה כו' וְאֵימָא לֹא תֵאָפֵה חִמִּץ אֲלָא שְׂיֵאוּר, שְׂיֵאוּר דְּמֵאן אֵי דְּר"מ לר"מ מְדַלְקֵי עֲלֵי חִמִּץ הוּא וּמְסִיק אֲלָא מְנַלן פְּדִתְנִיא מִצָּה יְכוּל מִצְוָה ת"ל תְּהִי הַפְּתוּב קְבָעָה חוּבָה, וְהֵק' בְּתוֹס' בְּמָה דְּאֵמֵר הֵכָא וּבְחֻלִּין דְּגוּקְשָׁה דְּר"מ מְדַלְקֵי עֲלֵי חִמִּץ הוּא לְמִנְחוֹת דְּלֵמָא שְׂאֵינִי לְגַבֵּי פְּסַח דְּכְתִיב פֶּל מִחִמִּצָּת וְתִרְצוּ דְּשִׁמָּא יֵשׁ שׁוּם יְתוּר בְּתוֹדָה וּבְמִנְחוֹת דְּחִמִּץ גְּנוּקְשָׁה חֲשִׁיב חִמִּץ, וּבְבַה"ז פְּתַב דְּהִיתוּר הוּא דְּהָא לְקָמָן (נ"ז) מְרַבִּינוּ מְאֻשֵׁר תַּקְרִיבוּ מִנְחַת נְסָכִים לְחִימוּץ וְכַדְר"ל דְּמַגְבְּלָה בְּמֵיִם וּכְשֶׁרָה וְא"כ הָיָה מ"פ וּמֵיִם שֶׁהוּא חִמִּץ גְּנוּקְשָׁה וּש"מ דְּהָיָה חִמִּץ לְמִנְחוֹת: וְלְכָאוּ יֵשׁ לְהַעִיר ע"ז דְּהָרִי הָרֵא"ש הֵק' עַל הָרִי"ף ז"ל בְּשִׁיטְתוֹ דְּאֵפִי מ"פ עִם מֵיִם אֵין מִחִמִּיץ מְהָא דְּמִנְחַת נְסָכִים מַגְבְּלָה בְּמֵיִם וְאֵיִתְרַבִּי לְחִימוּץ וְתִי בִּש"ג דְּרַק ע"פ עִם מֵיִם צוּנָן אֵין מִחִמִּיץ אֲבָל בְּחִמִּין מִחִמִּיץ וְהָרִי פֶּל הַמִּנְחוֹת נִילוּשׁוֹת בְּפוּשְׁרִין וּבְכֻלָּל זֶה גַּם מִנְחַת נְסָכִים לר"י דְּאֵמֵר מַגְבְּלָה בְּמֵיִם לְכַף שְׁפִיר מִחִמִּיץ, וּלְפִי"ז צ"ע בְּדַבְרֵי הַבַּה"ז דְּאֵפִי מְנַלן דְּגוּקְשָׁה חֲשִׁיב חִמִּץ לְמִנְחוֹת דְּאֵי מְהָא דְּמִנְחַת נְסָכִים מַגְבְּלָה בְּמֵיִם, הֵתָם הָרִי נִילוּשׁוֹת בְּפוּשְׁרִין דְּמִשׁוּה"כ הָיָה חִמִּץ גְּמוּר דְּכִמוּ שְׂכָתַב הַש"ג בְּשִׁי הָרִי"ף דְּמוֹדָה שִׁמ"פ עִם מֵיִם פּוּשְׁרִים הָיָה עכ"פ חִמִּץ גְּנוּקְשָׁה הַכ"נ לְדִידוֹ דְּאֵפִי בְּצוּנָן הָיָה גְּנוּקְשָׁה י"ל דְּבַפוּשְׁרִין הָיָה חִמִּץ גְּמוּר, אִף י"ל וּלְקַיָּים דְּבַרֵּי הַבַּה"ז דְּהָרִי הַש"ס (בד' נ"ג) דְּמִקְשָׁה אֵי דְּר"מ לר"מ מְדַלְקֵי עֲלֵי חִמִּץ אֵפִי לֹא יָדַע מְמָה דְּמְסִיק וּמִשְׁנֵי מִצָּה תְּהִי הַפְּתוּב קְבָעָה חוּבָה, א"כ מִמִּילָא ג"כ מֵה דְּאֵמֵר הֵכָא דְּכָל הַמִּנְחוֹת נִילוּשׁוֹת בְּפוּשְׁרִין וּמִשְׁמָרְן שְׁלֹא יִחִמִּיצוּ גְּלַמְדָּנָה מְפָסַח דְּכְתִיב וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַמִּצּוֹת וְא"ל בְּגוּפָה פְּתִיב מִצָּה תְּהִי הַחֲתִיָּה, וְהִינֵנוּ שְׂצָרִיכָה שְׁיִמּוֹר וְעֵינֵן סה"ק, וְלְכָאוּ אֶפְשָׁר דְּהָיָה רַק לְמִצְוָה כַּפִּירֵש"י מִצְוָה לְשַׁמְרֵם שְׁלֹא יִחִמִּיצוּ, רַק פִּינּוֹן דְּיִלְיָף פּוּשְׁרִין וּשְׁיִמּוֹר מְקַרָּא מִצָּה תְּהִי ש"מ דְּגַם פּוּשְׁרִין וּשְׁיִמּוֹר לְעַכְב, כְּמוֹ דְּמְסִיק פֶּאן בִּילְפוּתָא דְּכָל הַמִּנְחוֹת בָּאוֹת מִצָּה מְדַכְתִּיב מִצָּה תְּהִי הַפְּתוּב קְבָעָה חוּבָה וּמִמִּילָא גַּם לְעִנְיָן דְּנִילוּשׁוֹת בְּפוּשְׁרִין דְּאֵתְלִי מְהָד קָרָא מִצָּה תְּהִי דְּחוּבָה בְּפוּשְׁרִין כְּדִי שְׁתַּהֲלִי שְׁיִמּוֹר דְּלִישָׁה וְכִמוּ"ש בְּטַה"ק, וְכָל זֶה אַחַר דְּמְסִיק וּמִשְׁנֵי פֶּאן מְדַכְתִּיב מִצָּה תְּהִי הַפְּתוּב קְבָעָה חוּבָה, אֲבָל בְּקו' הַש"ס אֵי דְּר"מ לר"מ כו' דְּאֵפִי לֹא יָדַע מְדַרְשָׁא זו א"כ גַּם לְהָא דְּנִילוּשׁוֹת בְּפוּשְׁרִין בְּנֻדָּאי הו"א דְּלֹא לְעַכְב א"כ שְׁפִיר קְמַקְשָׁה אֵי דְּר"מ לר"מ מְדַלְקֵי עֲלֵי חִמִּץ הוּא וּבְדַבְרֵי הַתּוֹס' וְהַבַּה"ז דִּישׁ יְתוּר מְדַכְתִּיב אֶשֶׁר תַּקְרִיבוּ בְּמִנְחַת נְסָכִים מַגְבְּלָה בְּמֵיִם, וְאֵין לוֹמֵר דְּשִׁאֵינִי הֵתָם שְׂמַגְבְּלָה בְּמֵיִם פּוּשְׁרִים ז"א דְּהָרִי בַּסְד"א הו"א דְּנִילוּשׁוֹת בְּפוּשְׁרִין לֹא מְעַכְב וְאֶפְשָׁר דְּמַגְבְּלָה בְּמֵיִם

צוֹנְנִים וְהוּי רַק חֲמֵץ גְּנוּקְשָׁה וּש"מ דְּאִתְרַבֵּי חֲמֵץ גְּנוּקְשָׁה לְמִנְחֹת: וּמַעַתָּה לִפְי"ז מְתוּרָץ קוּ' הַתּוֹס' (ד' נ"ג) הַנְּ"ל מַה דְּהֵכָא פְּלִיגֵי אִי מְחַמֵּיצִין בְּתַפּוּחִים אִי חֲמֵץ גְּנוּקְשָׁה הוּי חֲמֵץ לְמִנְחֹת וְאִילוּ בַגַּמ' אָמַר דְּשִׁיאוּר לר"מ מְדַלְקֵי עֲלֵי חֲמֵץ הוּי, וְהוּא דְהֵגָה מְהָא דְחֻלְיִין וְדַאי דל"ק כְּמוֹ"ש הַתּוֹס' עֲצָמָם פְּאֵן דְרַק לְעֲנִין מִצָּה דְתוּדָה קְאָמַר דְלֹא יֵצֵא י"ח רַק עֵיקַר סְמִיכַת הַתּוֹס' בְּקוֹשְׁתָּם הוּא מְסוּגְלֵי דְמִנְחֹת פְּאֵן דְקָאֻמַר אִי דר"מ לר"מ מְדַלְקֵי עֲלֵי חֲמֵץ הוּא, אָבֵל לִפִּי הָאֻמּוֹר גַּם מְהֵכָא מְתוּרָץ מִשׁוּם דְמֵאֵי דְקָאֻמַר הַש"ס הֵכִי הוּא רַק לִפִּי הַסְד"א דְאִפְתִּי לֹא יָדַע מְדַרְשָׁא דְמִצָּה תֵהִי חוּבָה אָבֵל אַחַר דְמַסִּיק וּמִשְׁנֵי הֵכִי וְיִדְעִינוּ ג"כ דְמִנְחֹת נִילּוּשׁוֹת בְּפוּשְׁרִין שׁוּב א"א לְמִילַף דְחֲמֵץ גְּנוּקְשָׁה הוּי חֲמֵץ לְמִנְחֹת מִשׁוּם דְהָא דְמִנְחַת גְּסָכִים מְגַבְלָה בְּמִים וּכְשֶׁרָה לִפִּי שְׁנִילּוּשׁוֹת בְּפוּשְׁרִין לְכַף הוּי חֲמֵץ גְּמוּר וּמִשָּׂא"כ מַה דְאָמְרֵי רַבְּנָן דְאִין מְחַמֵּיצִין בְּתַפּוּחִים בְּתוּדָה וּשְׁתַּהֲל"ח דְהוּי רַק חֲמֵץ גְּנוּקְשָׁה ס"ל דל"ה חֲמֵץ לְמִנְחֹת וְדוּק: וּלִפְי"ז מְתוּרָץ ג"כ קוּ' הַק"נ מַה דְצָרִיף לֹאֻמַר דְמְגַבְלָה בְּמִים וְתִפּוּק לִי מִשׁוּם הַמְּלַח וְלֵהַנְּ"ל אֲתֵי שְׁפִיר דְאִי מִשׁוּם הַמְּלַח אִפְתִּי הוּי רַק חֲמֵץ גְּנוּקְשָׁה דְלֹא אִתְרַבֵּי לְמִנְחֹת רַק דְמִשְׁנֵי דְמְגַבְלָה בְּמִים דְהֵינּוּ פּוּשְׁרִים דְבַכְה"ג הוּי חֲמֵץ גְּמוּר: וְהֵגָה הַתּוֹס' פְּסָחִים (ל"ו) הַקְּשׁוּ בְמָה דְאָמַר הַש"ס פְּסָחִים שְׁם אִף דְשׁוּוּיִן שְׂאִין מִצָּה בְּפִסְחָא גְּנוּלּוּשׁ בְּפוּשְׁרִין מ"מ מִנְחֹת גְּנוּלּוּשׁוֹת בְּפוּשְׁרִין דְלִישָׁה נְהִי דְלִיתָא בְּזַרְיִין בְּמָקוֹם זְרִיזִין אִיתָא וְהַקְּשׁוּ דְכָל הַמִּנְחֹת גְּנוּלּוּשׁוֹת בְּפוּשְׁרִין מְשַׁמַּע אִפִּי לַחַה"פ וּמִנְחַת מֵאָפָה וְלָמ"ד מִדַּת יָבֵשׁ לֹא נִתְקַדְּשָׁה לִישְׁתֵּן בְּחוּץ וּל"ה מְקוֹם זְרִיזִין: וּנ"ל לְתַרְץ דְהָא (בד' נ"ז) דְרִיָּה"ג אָמַר אֲשֶׁר תִּקְרִיבוּ לְרַבּוֹת מִנְחַת גְּסָכִים לְחִימוּץ וּר"ע אָמַר לְרַבּוֹת לַחַה"פ וּמַסִּיק הַש"ס דְאִיפּוּף דר"ע אָמַר לְרַבּוֹת מִנְחַת גְּסָכִים וְלֹא לַחַה"פ פִּינּוּ דַס"ל מִדַּת יָבֵשׁ לֹא נִתְקַדְּשָׁה לֹא עֵבֶר עֲלֵיו מִשׁוּם ל"ח חֲמֵץ, נְמַצָּא דְמַה דְלַחַה"פ הוּא בְּכָלֵל כָּל הַמִּנְחֹת בָּאוֹת מִצָּה הִיא רַק מְצוֹת עֲשֵׂה דְכְתִיב בְּמִנְחֹת מִצָּה תֵהִי וְכֵן מִנְחַת מֵאָפָה מִשׁוּם דְכְתִיב בָּהּ חֲלוֹת מְצוֹת, אָבֵל לֹא לִיכָא בְהוּ לָמ"ד מִדַּת יָבֵשׁ לֹא נִתְקַדְּשָׁה: וְהֵגָה הָא דְאִין לְשִׁין עֵסָה שֶׁל פִּסְחָא בְּפוּשְׁרִין כְּפִירִש"י שְׁם דְמַמְהָר לְהַחְמִיץ אַע"ג שֶׁהוּא בְּמִצְיָאוֹת לְהִזְהַר שְׁלֵא תַחְמִיץ דְמַה"ט מִנְחֹת גְּנוּלּוּשׁוֹת בְּפוּשְׁרִין מִשׁוּם דְכֵהֲנִים זְרִיזִין הֵן אוּ דְאִיתָא בְּמָקוֹם זְרִיזִין רַק דְלִגְבֵי פִסְחָא שְׁלֵא בְּמָקוֹם זְרִיזִין חֲשָׁשׁוּ, עַכְצ"ל שֶׁהִיא רַק גְּזַרְהָ דְרַבְּנָן אִף אִם יֹאמַר הַלֵּשׁ אֵת הָעֵסָה שְׁנִזְהָר הִרְבָּה מ"מ גְּזַרוּ זְרִיזֵי אֹטוּ שְׂאִינּוּ זְרִיזֵי, גַּם נִרְאָה שֶׁהוּא חֲשָׁשׁ דְרַבְּנָן רַק מִשׁוּם מִיעוּטָא, דְּוַדַּאי צ"ל דְעַל הָרוּב אֲפָשֶׁר לְזַהַר גַּם בְּפוּשְׁרִין דַּס"ד דְבְּנִילּוּשׁ בְּפוּשְׁרִין עַל הָרוּב א"א לְזַהַר אִם כֵּן לֹא יוֹעִיל גַּם מְקוֹם זְרִיזִין כְּמוֹ דְאָמְרֵי בְּרִישׁ חֻלְיִין דְטָמֵא לֹא יִשְׁחָט שְׂמָא יִגַע בְּבִשְׂרָא וְתִיקְשֵׁי דְהָרִי שְׁחִיטַת הַקְּרַבּוֹת הִיא בְּמָקוֹם זְרִיזִין וְיִזְהָרוּ שְׁלֵא לִיגַע רַק דְהַתּוֹס' שְׁם כְּתָבוּ דְרוּב פְּעָמִים א"א לְזַהַר שְׁלֵא לִיגַע לְכַף י"ל דְחֲשָׁשׁוּ אִף בְּזַרְיִין וְכֵה"ג דְאָמְרִינָן בְּזִבְחִים (ע"ג) גְּזַרְהָ שְׂמָא יְבֹאוּ י' פְּהֵגִים בְּב"א וְיִקְרָבוּ וְהֵינּוּ ג"כ מִשׁוּם שֶׁהוּא חֲשָׁשׁ קְרוּב הִרְבָּה חֲשָׁשׁוּ אִף בְּזַרְיִין, וְא"כ הַשְּׂמָא אַס"ד דְבְּנִילּוּשׁ בְּפוּשְׁרִין ג"כ עַל הָרוּב א"א לְזַהַר שְׁלֵא יַחְמִיץ אִמָּאֵי לֹא חֲשָׁשׁוּ בְּמִנְחֹת לְזַהַר בְּמָקוֹם זְרִיזִין וְעַכְצ"ל שְׁגַם לְגַבֵּי מִצָּה בְּפִסְחָא הִיא רַק חֲשָׁשׁ מִשׁוּם הַמִּיעוּט, וְהֵגָה בְּמִנְחֹת (ד' ס"ח) אָמְרֵי אִי ס"ד עַד הִבִּיאְכֶם לְמִצְוֵה מִשׁוּם מְצוּהָ לִיקוּ וּלְגַזּוֹר מְבִנְיָאָר דְמִשׁוּם עֲשֵׂה לֹא גְזַרוּ חֲכָמִים וְעֵינֵי תוֹס' שְׁם (ד' ה') ד"ה הָאִיר, גַּם נוֹדַע מ"ש בְּהֵגָה' מל"מ הוּ"ט דְאָרְף לר"מ דְחִינֵישׁ לְמִיעוּטָא וְאִפִּי' בְּאִיסוּר לֹא מִשׁוּם מַה לִּי אִיסוּר לֹא מַה לִּי אִיסוּר כְּרַת ה"מ בְּלֹא שְׁיֵשׁ בּוּ מְלָקוֹת אָבֵל בְּלֹא שְׂאִין בּוּ מְלָקוֹת

או באיסור עשה לכ"ע לא תישינו למיעוטא: לפי"ז נראה ברור דמה שאסרו ללוש עיטה של פסח בפושטין היינו משום דבחמץ איכא לאו שי"ב פרת לכה גזרו חכמים זריז אטו שאינו זריז או שחששו למיעוט שא"א לזהר, ועתו"ס מנחות (נ"ד) דחוששין אפי' בלא שכיח בא"י פרת, וע"כ פריה הש"ס מהא דמנחות דנילושות בפושטין דהתם ג"כ בחמץ איכא לאו שי"ב מלקות דחמץ את המנחה לוקה ומה לי אי' לאו מה לי אי' פרת והוכרח הש"ס לשנויי משום דמנחות איתא במקום זריזין אבל אם לא הי' במנחות רק איסור עשה ודאי לא הי' קושני' כלל מה דנילושות בפושטין משום דבמקום עשה לא גזרו גזרה, וגם במקום עשה לא תישינו למיעוטא: ולפי"ז מתורץ היטב קו' התוס' הנ"ל דאיך נילוש לחה"פ ומנחת מאפה בפושטין דל"ה במקום זריזין פיון דמדת יבש לא נתקדשה, ולהנ"ל אדרבה פיון דמדת יבש לא נתקדשה א"כ לית בהו הלוא דל"ת חמץ פש"ס שם (ד' נ"ז) הנ"ל וליכא בהו כ"א עשה דמצה תהי' א"כ שפיר נילוש בפושטין אע"ג דל"ה במקום זריזין משום דבמקום עשה לא גזרו ולא חששו למיעוטא ודוק: וכיון שזכינו לכל הנ"ל מתורץ היטב קו' הפר"ח הנ"ל דלמה פריה הש"ס רק ממה דכל המנחות נילושות בפושטין והו"ל למפרך ג"כ ממה שנילושות במ"פ עם מים שמהרין להחמיץ, ולהנ"ל מתורץ כמין חומר דכבר כתבתי לתרץ קו' התוס' בר"פ כל המנחות בהא דאין מתמיצין בתפוחין משום דבאמת חמץ גוקשה לא חשיב חמץ לגבי מנחות והא דכתיב בהו לאו דל"ת חמץ אע"ג דהם מ"פ עם מים משום דכל המנחות נילושות בפושטין הוי חמץ גמור א"כ לכה הקשה הש"ס רק במה דנילושות בפושטין דאז אם יחמיץ יהי' חמץ גמור ואית בהו לאו שי"ב מלקות, משא"כ בלא הא דנילושות בפושטין לא הי' יכול להקשות ממה דנילושות מ"פ עם מים משום דבלא פושטין ל"ה רק חמץ גוקשה דל"ה חמץ לגבי מנחות לעבור בלאו כ"א בעשה דמצה תהי' וא"כ לא קשה מהא דמנחות משום דבמקום עשה לא גזרו ול"ח למיעוט, ועיקר קו' הש"ס הי' רק משום פושטין דהוי חמץ גמור דאיכא לאו אבל משום אי' עשה לא חששו כמו דלא הקשה הש"ס מלחה"פ ומנחת מאפה דל"ה במקום זריזין משום דבהן אפי' חמץ גמור ליכא כ"א עשה משום דמדת יבש לא נתקדשה פנ"ל, ומתורץ ג"כ קו' הרא"ש על חכמי צרפת דהו"ל להש"ס למיפרך מהא דלחה"פ נילושות שני עשורונים, ולהנ"ל מלחה"פ אין קושניא פיון דמדת יבש לא נתקדשה ואפי' בחמץ גמור ליכא בהו כ"א עשה ומשום עשה לא גזרו ולא חששו, דוק היטב פי הוא ענין נחמד: סימן קכט.

דרוש לשה"ג. פסחים (נ"ג) אמר רב אסור לו לאדם שיאמר בשר זה לפסח כו' והר"מ השמיט זה משום דהר"מ לשיטתו פי"ז ממעה"ק ה"ט דפסק כר"ש שלא התנדב פדרך המתנדבים וכמו"ש בח"י או"ח סי' תס"ט אבל לפי"ז יותר תגדל הקו' דא"כ למה פסק בר"מ בסופ"ח מהחו"מ דאסור לאכול גדי מקולס משום שגראה פאוכל קדשים בחוץ והרי בגמ' אמרי' דלא אתי' הא דתודוס כר"ש: ונ"ל דהתוס' פסחים (נ"ג) הקשו דאפי' לר"ש בגדי מקולס נהי' דליכא למיחש שפא הקדישו עכשיו שאין זה פדרך המתנדבים מ"מ ליתסר למיעבד הכי שלא יאמר מחיים אקדשי' דסופו מוכיח על תחלתו שעשאו מקולס: ונראה לתרץ דהתוס' פתובות (ס') פתבו בהא דכ"מ שאסרו חכמים משום מ"ע אפי' בח"ח אסור הוא רק בחשד אי' דאו' ולא בחשד אי' דרבנן ועיין מג"א סי' ש"א סקנ"ו והסוגי' דשבת (ס"ד) אינו כ"א לרב דס"ל דאסור אפי' בכה"ג, וא"כ אם נאמר פן

אין לנו לחוש גם הקא משום שמא יאמרו דכבר אקדשי דזה רק חשש מ"ע ועיין ט"ז יו"ד סי' ה' סק"א א"כ בזה"ז אי' שחוטאי חוץ דרבנן כמו"ש התוס' ע"ז (י"ג) משום דאינו ראוי לפאה"מ וכדאמר רבא ה'תם בגמ' על הקו' מפני שנראה כמטיל מום נראה מום מעל' הוא ומשני ה"מ בזמן שבה"מ ק קנים השתא דלא חזי להקרבה לית לן בה, ולפי"ז הקא ל"ה לן לחוש למ"ע דשחוטאי חוץ בזה"ז דרבנן.

רק אפי' אליבא דרב בשבת (ס"ד) דחזיש אפי' בדרבנן ומכש"כ באופן דל"ה בחדרי חדרים דלכ"ע חזישין למ"ע אפי' בדרבנן כמו"ש הש"ך יו"ד סי' פ"ז מ"מ הקא לא חזישין בגדי מקולס לר"ש פיון דחשש הוא רק ע"י שסופו מוכיח על תחלתו שעשאו מקולס פלשון התוס' הג"ל, א"כ י"ל כה"ג דאמר בחולין (ל"ט) בשחט ואח"כ חישב עלי' זה הי' מעשה בקסרי ולא אמרו לא איסור ולא היתר ובר"מ וש"ע יו"ד סי' ד' וחור"מ סי' רמ"ה דהוכיח סופו על תחלתו ספיקא הוי אי הלכה כרבנן או כרשב"ג ע"כ י"ל דה"ה לאנמד של אנשים ע"י שהוכיח סופו על תחלתו ל"ה ע"כ אנמדנא דמוכח רק אנמד של ספק ועכ"פ שוב באי' דרבנן ליכא כה"ג חשש מ"ע דהוי ספיקא דרבנן לאינשי ודוק: ולפי"ז מתוך שי' הר"מ ז"ל לשיטתו בסה"מ סי' נ' דשוחט קדשים בזה"ז חייב פרת כר"י וכן הלכה פי הוא ראוי ליקרב והשורש נתאמת אצלנו מקריבין אע"פ שאין בית עכ"ל, ומה שהקשו ע"ז דפסק שלא כרבא בע"ז (י"ג) הג"ל עיין במפורשים ועיין ח"ס יו"ד סי' שי"ז [ראה לעיל סי' צ"ה פלפול עצום בזה] לכה"ע אע"ג שהר"מ פסק כר"ש שלא התנדב בדרך המתנדבים מ"מ פסק ג"כ דאסור לאכול גדי מקולס משום חשש מ"ע דהוכיח סופו על תחלתו ודוק: סימן קל.

דרוש לשה"ג. פסחים (ס"ה:) מתני' אלו דברים דוחין את השבת שחיתתו כו' הרפכתו ונהבאתו מחוץ לתחום ונחתיכת יבלתו אין דוחין את השבת ר"א אומר דוחין, ובגמ' (ד' ס"ח:) ורמינהו חותכין יבלת במקדש אבל לא במדינה ואם בכלי פאן וכאן אסור, ר"א וריב"ח חד אמר אידי ואידי ביז הא בלחה הא ביבשה וחד אמר אידי ואידי בלחה ול"ק הא ביז הא בכלי כו' עייש"ה ובעיקר סוגי' בעירובין (ד' ק"ג): והנה הרמב"ם ז"ל פ"ט מהל' שבת (ה' ח') פתב הנוטל צפרניו או שערו כו' הר"ז תולדת גוזז וחיוב והוא שישטול בכלי כו' וכן החותם יבלת מגופו בין ביז בין בכלי פטור בין לו בין לאחר, ותמה הה"מ פי לפי הסוגי' דעירובין ופסחים הג"ל נראה מבואר שהיבלת הלחה החותכה בכלי חייב פחותה צפרנים בכלי שחייב: וראיתי במרפכת המשנה לר"מ ה' שבת שתייר משום דביבלת אדם ל"ש גזיזה דאין ענין לגוזז אלא דוקא דבר הנפרד מגוף הצפורן ושער או יבלת שבעין בהמה, לא בחותם עור ובשר מגוף האדם ולכה"ע פסק הרמב"ם בה' שבת בחותם יבלתו מגופו אפי' בכלי פטור, משא"כ סוגי' דעירובין ופסחים מייירי ביבלת שבעין בהמה כמו"ש התוס' בכורות (ל"ח) דמום שיש לו רפואה ל"ח מום קבוע, דע"כ הא דנחתיכת יבלתו בפסח מייירי ביבלת שבעין בלא שיער דאין שוחטין עליו במקדש ולא במדינה פדאמרי' בכורות (ד' מ'), והיא שמנה הר"מ בפ"ב מה' אס"מ בכלל הד' חלאים הפסולין משום מבחר נדרים, ויבלת שבעין לא חשיב מחובר לגוף ואיכא בי' משום גוזז, ומה דאמרי' בעירובין לגבי פהן שעלתה בו יבלת חותכה בשיניו אין בכלי לא ותפשוט דר"א כו', אע"ג דהוא יבלת שפאדם, כנונת הש"ס פיון דכנוטל צפרניו בכלי חייב ה"ה ביבלת עכ"פ הוי נבות חמור וכמו"ש התוס' שם ד"ה הא בלחה עיי"ש: אבל

לענ"ד במחכת"ה תירוצו דחוק דמאין לחלק בין יבֿלת בשאר הגוף או יבֿלת שפֿעין דכמו שפֿיבֿלת בגוף פֿינן דמחנפֿר לגוף ליפֿא משום גוּזוּ הכ"נ ביבֿלת המֿחנפֿר לעין, ועוד הרי המרפֿכת עצמו בה' אס"מ פֿתב בטעם הרמב"ם שפֿתב בד' חללים הפֿסולין משום מבחר נדריה דאם הקריבו הורצו אע"ג דבמתני' (בד' מ"א) פֿיילינהו פֿתדא עם ד' מומין עוברין, משום דהר"מ הוכיח מגמ' שם דד' חללים הו' קבועים ותיקשי אמאי אין שוחטים עליהם במדינה וע"כ דהנה ל"ה מום פֿלל ופֿסולין רק מדברייהם משום מבחר נדריה ולכֿה אם הקריבן הורצו עיי"ש, וא"כ ע"כ ס"ל להרמב"ם דאפי' מום שיש לו רפואה מקרי קבוע ומיירי סוג' דפֿסחים ועירובין אפי' ביבֿלת שפֿגופו ודוק: לכן הנה"ל לתרץ דברי הר"מ ז"ל דבאמת לכא' תיקשי לפי סברת המרפֿכת הנה"ל דגוּזוּ ל"ש רק בדבר הנפֿרד כמו בנוטל צפֿרניו ולא בחותף מהמחנפֿר לגוף א"כ אמאי אמרי' גבי יבֿלת דבהמה אם בכלי פֿאן וכאן אסור הא ביבֿלת ליפֿא איסורא דגוּזוּ פֿלל לפי האמור דאיירי אפי' ביבֿלת שפֿגופו ומ"מ אמר פֿאן וכאן אסור: אכל י"ל לפי"מ דאמרי' בשבת (ד' ק"ו) אמר שמואל המושיט ידו למעי בהמה ודלדל ענפֿר שפֿמע' חייב משום עוקר דבר מגידולו ובירושלמי שבת פ' פֿלל גדול אמרי' רבנן דקסרי אמרי' הוה דצייד פֿנורא וכ"ד שפֿמדילו מחיותו חייב משום קוצר החולב והרודה חלות דבש לר"א חייב משום קוצר, ובכורות (ד' כ"ה) דבעי מר"ה פֿנגדו ביו"ט מהו טעמא דר"י בן המשלם משום תולש לא היינו גוּזוּ וביו"ט אסור דהו"ל עוקר דבר מגידולו כו', ולפי"ז נראה דהא דאמרי' דחותף יבֿלת בהמה בכלי חייב אינו משום איסור גוּזוּ פֿלל רק דחיובו משום קוצר שהוא עוקר דבר מגידולו דכ"ד שפֿמדיל מחיותו איפֿא בי' משום עוקר מגידולו, ואע"ג דהתוס' שבת (ד' ע"ג) גבי הא דאר"כ זומר וצריה לעצים דלא מקרי קוצר ומשום נוטע חידשו דאפי' לר"י דמחייב במשאצ"ל פֿעינן צריה לעצים דלא מקרי קוצר אלא פֿענן זה וא"כ בנ"ד הרי א"צ להיבֿלת, אכל הנה מתוס' בכורות (ד' כ"ה) נראה שלא קיימו שיטתם בשבת, וס"ל דלמ"ד משאצ"ל חייב איפֿא משום קוצר גבי הא דמסיק הש"ס דר"י בן המשלם דאמר השוחט את הפֿכור מקום בקופיץ ותולש את השער דה"ט דתולש לא היינו גוּזוּ ולהכי פֿנגדו ביו"ט מותר דהו"ל עוקר דבר מגידולו פֿלאחר יד וכתבו התוס' דאין ללמוד להתיר תלישת נוצה מצנאר של עוף פֿדי לשחוט דהו"ל עוקר מגידולו אע"ג דא"צ לנוצה והוי מלשאצ"ל אין ללמוד משאצ"ל מפֿלאחר יד עיי"ש, הרי דהתוס' אתי עלה רק מפֿח משאצ"ל ולמ"ד משאצ"ל חייב איפֿא משום עוקר דבר מגידולו אף בא"צ להנפֿצר, וא"כ הכ"נ בחתיכת יבֿלת למאי דפֿסק הר"מ פ"א מה' שבת ה' ז' דמשאצ"ל חייב.

וא"כ ניחא הא דבכלי חייב והיינו משום עוקר דבר מגידולו אכל פֿיד פֿטור משום דהו"ל עוקר דבר מגידולו פֿלאחר יד וכגמ' דבכורות (ד' כ"ה) הנה"ל דתולש פֿנגדו ביו"ט מותר מה"ט: והנה התוס' בע"ז (כ"ו) הקשו בהא דסבר רב יוסף אוליזו עפו"ם בשבתא בשפֿר שרי משום איבה והרי אמרי' בשבת (ק"ז) הושיט ידו למעי בהמה ודלדל ענפֿר שפֿמע' חייב משום עוקר דבר מגידולו דהיא תולדה דגוּזוּ והכי שרינן איסור דאורייתא משום איבה, ותירצו דהקא ביושבת על המשבר שפֿבר נעקר לצאת, א"נ דכיון דכלו לו חדשיו פֿסקו גידוליו, אכל דברייהם סותרים לתוס' שבועות (מ"ג) דבענבים העומדות ליפֿצר לענן שבת לכ"ע לאו פֿבצורות דמיין דגמר מקצירת סמנים שהיתה לאחר שעומדין ליפֿצר, וא"כ הכ"נ אמאי לא יתחייב משום קוצר אפי' בפֿסקו גידוליו וכבר הרגישו בזה

באחרונים: והנ"ל ב'שוב קו' התוס' דהנה הרמב"ן בבכורות (פ"ג) כתב שיש להתיר לתלן הנוצות מצנאר של עוף ביו"ט פדי לשחוט, אע"ג דאמרי' בגמ' דבעוף היינו אורחין לתלן ובזה תולש היינו גוזז כדאר"ל התולש פנה חייב משום גוזז מ"מ פיון דסופו של יו"ט לזחות אצל מלאכה זו משום צורך מאכל נפש דגם לאחר שחיטה איפא משום גוזז פדאמר בירושלמי התולש מן המתה תלישתה זו היא גיזתה ומפרש הא דתולש פנה דמייירי לאחר מיתה וחיוב משום גוזז לכך מותר לתלן אף קודם שחיטה שרי מעתה לצורך אכל נפש היא ולא מתוסף בה איסורא מחיים משום עוקר דבר מגידולו, דלמאי דמסיק הש"ס דתולש היינו גוזז [במקום דהוי אורחין] הדר בי' ממה דס"ד וס"ל השתא דליפא משום עוקר דבר מגידולו כ"א בתולש מן הקרקע אבל כל דתלוש מן בעלי חיים משום גוזז בלחוד הוא דמחייב, ובריט"א שם הקשה עליו מירושלמי הנ"ל דאמר הוה דצניד פנורא וכ"ד שמבדיל מחיותו חייב משום קוצר, גם בש"ס דילן בשבת (ד' ק"ו) אמר שמואל הושיט ידו למעי בהמה ודלדל אבר שבמעי' חייב משום עוקר דבר מגידולו, הרי דאיפא משום עוקר דבר מגידולו אפי' היכי דל"ה גידולי קרקע, והביא מדברי הרשב"א שהקשה באמת מהא דהושיט ידו למעי בהמה דהרי ליפא משום עוקר דבר מגידולו אלא בגידולי קרקע כמו שאין דישה אלא בגידולי קרקע, ולפיכך פ"ה הא דלדל את העופר משום נטילת נשמה דמחייב ומה דאמר בירושלמי הוה דצד פנורא כו' לא אתי' בשיתטי' דש"ס דילן עכ"ל, ועיין מג"א סי' תצ"ז: ולענ"ד י"ל דא"צ לדחוק דהושיט ידו למעי בהמה חייב משום נטילת נשמה פיון דאמר שמואל בהדיא דחייב משום עוקר דבר מגידולו, ולקן' הרשב"א דהא ליפא משום עוקר דבר מגידולו כ"א בגידולי קרקע, י"ל דהנה בשבת (נ"ג וצ"ה) פירש"י דחולב חייב משום דש והקשו בתוס' בשם ר"ת דהא אמר לקמן גבי הפוצע חלזון דלרבנן אין דישה אלא בג"ק, ואין לומר דדוקא חלזון שהוה דג פטרי רבנן דל"ה ג"ק אבל בהמה חשיבא ג"ק פדמוכח בריש בבל מערבין לענן דנקח בכסף מעשר, ז"א דהא בעינן ג"ק ממש דומיא דסממנים שבמשפן כו' עיי"ש, אבל הנה הרמב"ם ז"ל בפ"ח מה' שבת ה' ז כתב דחולב חייב משום מפרק שהיא תולדה דדש וכן החולב בחי שיש לו עור חייב משום מפרק, וכתב הה"מ דהר"מ ס"ל באמת דבהמה מקרי ג"ק פיון שנקח בכסף מעשר: ולפי"ז י"ל ג"כ לענן עוקר דבר מגידולו דאינו חייב כ"א בג"ק ובכ"ז שפיר אמר שמואל דהושיט ידו למעי בהמה חייב משום עוקר דבר מגידולו, משום דבהמה מקרי שפיר ג"ק, ונהי דהירושלמי נדאי ס"ל דל"ב ג"ק מדמחייב בצד כורא משום עוקר דבר מגידולו אע"ג דדג נדאי ל"הג"ק, אבל ש"ס דילן י"ל דס"ל שפיר דבעי ג"ק רק דבהמה מקרי ג"ק (וי"ל ג"כ בשי' הירושלמי דהנה הגם דבש"ס דילן (עירובין כ"ז) אמר דדגים מפיא איברי ואין נקחים בכסף מעשר, אבל שי' הירושלמי מע"ש פ"א ה"ג ובמה"פ ד"ה מתניתא דדגים נקחים בכסף מעשר, פן ראיתי למי שתירץ בזה למהרש"א ב"ב (ע"ה) עתיד הקב"ה לעשות סעודה לצדיקים מבשרו של לניתן ועושין בו סחורה בשוקי ירושלים כתב מהרש"א ממעות מע"ש ודוק ולפי"ז בירושלמי לשיטתו בצד פנורא דחייב משום עוקר דבר מגידולו לטעמין דדגים הוי גידולי קרקע ודוק בזה): ובזה מתורץ לי מה שהקשה לי ח"א בשבת (קמ"ד) דאר"י אמר שמואל סוחט אדם אשכול של ענבים לתוך הקדירה אבל לא לתוך הקערה ואר"ח מדברי רבינו נלמד חולב אדם עז לתוך הקדירה אבל לא לתוך הקערה וכתבו בתוס'

נראה לר"ת דדוקא ביו"ט אבל בשבת דלא חזי' לשחיטה כמו דש חשיבא כו' ולכאורה הר"ת ז"ל מחליף שיטתו (בדף ע"ג) הג"ל שפתיב דליפא בחולב משום דש דל"ה ג"ק, ולמ"ש מתנרץ דשפיר כתב הר"ת פאן למאי דאמר הקא מדברי רבינו נלמד והיינו מדברי שמואל והוא לשיטתו לעיל ק"ו דהושיט ידו למעי ביהמה חייב משום עוקר דבר מגידולו עכדס"ל דבהמה מקרי גידולי קרקע ודוק: והנה פן רחש לבי מלתא חדתא דאע"ג דבהמה מקרי ג"ק כיון שנקחת בכסף מעשר וגם כיון שבהמה אוכלת מן המחובר לקרקע דהוי קרקע לכה מקרי גידולי קרקע, משא"כ אדם ודאי דלא חשיב ג"ק, ושוב מצאתי בס' סמיכת משה מבן הגאון ר' שמעלקא מניקלשפורג זצ"ל שפתיב פן בפ' שיטות עיי"ש, ואמת שהט"ז או"ח סי' של"ו כתב שיש לזהר שלא לתלוש מעור של אדם בשבת דאדם הוי קרקע אבל הרי התוס' בקידושין (ד' ז') כתבו דרק עבד הוי קרקע ולא אדם סתם ועיין ש"ך חו"מ סי' צ"ה בזה, וא"כ לדברי התוס' ודאי דל"ה אפי' ג"ק: ולכאורה עומד לנגדו דברי הרמב"ם פ"ח מה' שבת ה' ז' ת' גבי חובל בתי דחייב משום מפרק והוא שיהי' צריך לדם דאל"כ הו"ל מקלקל בד"א בחובל בבהמה כו' אבל בחובל בתבירו חייב משום נחת רוחו ואע"פ שא"צ לדם כו' ומשמע לכאורה דחובל בתבירו חייבו ג"כ משום מפרק וא"כ ש"מ דגם אדם מקרי ג"ק, אבל כבר כתב בס' מעשה רוקח להרמב"ם שם הביאו בשו"ת ב"א או"ח סי' כ"ב דודאי אין פנונת הרמב"ם בחובל בתבירו שיהי' חייבו משום מפרק דהא התנה הר"מ ז"ל שם דדוקא בחובל בתי שיש לו עור ואדם לא יפנס בסוג זה דאין לו עור כדאמרי' ואלא שעורויהו כפשוטו עור האדם כו', וע"כ דחובל באדם חייבו אינו משום מפרק כ"א משום גטילת נשמה עיי"ש, ומ"ש הב"א שאין הכרח לראיותיו, לענ"ד יש הכרח לזה מקו' המנ"ח במוסד השבת שהקשה להרמב"ם דחובל חייב משום מפרק מכתובות (ד' ז') גבי מהו למיבעל תחלה בשבת דקאמר אי דם מפקד פקיד שרי, וקשה הרי אפתי הו"ל מפרק עיי"ש שהניח בקושלי', ולהאמור ניתא דרק חובל בבהמה איפא משום מפרק ולא בחובל באדם, וכן מוכרח מקו' הפנ"י בכתובות שם דקאמר מאי דעתיה דביו"ט שרי מתוה שהותרה חבורה לצורה כו' והקשה הפנ"י הא בלצורה דהיינו שחיטה ליפא משום מפרק והקא בחבורה איפא משום מפרק כיון דלדם הוא צריך, וא"כ מוכרח דחובל באדם ליפא משום מפרק ובס' סמיכת משה הג"ל תירץ פן לקו' הפנ"י, וא"כ נתקיימו דברינו דאע"ג דבהמה מקרי ג"ק אבל אדם ודאי ל"ה ג"ק וז"ב: וכיון שזכינו לזה מתנרץ שפיר קו' התוס' בע"ז כמין חומר דסבר ר' יוסף למימר דאולידו עכו"ם בשבת שרי משום איבה, ול"ק דהא הוי איסור דאורייתא משום עוקר דבר מגידולו כדאמר שמואל בהושיט ידו למעי ביהמה ודלדל עובר שבמע', דז"א דדוקא קאמר שמואל בהושיט ידו למעי ביהמה משום דבהמה מקרי ג"ק אבל הקא לגבי אולודי עכו"ם ליפא אי' דאורייתא, משום דליפא משום עקד"מ כ"א בג"ק ואדם ודאי ל"ה ג"ק והיא עצמה יקרה בס"ד: ובזה נמצא און לחזק דברינו למעלה דחייבו דהושיט ידו למעי ביהמה הוא משום עוקר דבר מגידולו ולתרוץ קו' הרשב"א הג"ל הביאו בריט"א מהא דנוטל שפמו וצפרניו זב"ז דפטר חכמים וגם ר"א מחייב רק משום גוזז ולא משום עוקר דבר מגידולו, ולמ"ש ניתא דבניטל שפמו וצפרניו שפיר ליפא משום עד"מ כיון דאדם ל"ה ג"ק, אבל בבהמה דהוי ג"ק ודאי איפא משום עד"מ וכדאמר שמואל בהושיט ידו למעי ביהמה פנ"ל, ומה שהקשה הרשב"א מהא דתולש כנה דחייב רק משום גוזז

ולא משום עד"מ ועיין תוס' בכורות (כ"ה) ד"ה ואר"ל, פבר תירץ בריט"א דהא בירושלמי מפרש להדיא הא דתולש פנף דמיירי במתה דליכא בזה משום עקד"מ ומעתה קמו דברינו בלי פקפוק דחומה מבהמה איכא משום עוקד"מ והיינו משום דבהמה הוי ג"ק: ולפי"ז מןושב היטב דברי הר"מ הג"ל שפתיב דחומה יבילת מגופו אפי' בכלי פטור ול"ק מש"ס דפסחים ועירובין, דהש"ס שם הרי מיירי ביבילת דבהמה לכך בכלי חייב, דנהי דליכא משום גוונ דלא שייך אלא בדבר הנפרד מהגוף כמו שער וציפורן, מ"מ איכא משום עוקר דבר מגידולו דבהמה הו"ל ג"ק, אבל הרמז"ל כתב שפיר הנוטל צפרניו חייב משום גוונ וחומה יבילת אפי' בכלי פטור משום דביבילת דאדם ליכא אי תורה כלל דלא שייך בי' משום עוקר דבר מגידולו פיו דאדם ל"ה גידולי קרקע, ומה שכתב הר"מ שם בסמוך דתולש פנף הר"ז תולדה דגוונ ולא הזכיר משום עוקד"מ, היינו כדברי הירושלמי הג"ל שיהביא הרמב"ן דמפרש להך דתולש פנף במתה דליכא משום עוקד"מ ונקט טעמא דגוונ דפסיקא לי' דאיכא גם במתה כמבואר בר"מ שם ובירושלמי נדוק היטב: סימן קלא דרוש לשה"ג.

פסחים (צ') אמר אביי והא ליכא לאוקמי כריה"ג דהא תני ביה המוכר עולתו ושלמיו לא עשה ולא כלום והק' במל"מ פ"ד ממעילה בש"ה הר"מ בפ"ח מנזקי ממון דשלמים שהזיקו גובה מבשרן והוא כריה"ג דקדשים קלים ממון בעלים הם ואילו בפ"ד ממעילה כתב דהמוכר עולתו ושלמיו לא עשה פלוס, ובקצוה"ח סי' ת"ו כתב לתרץ דהא דק"ל ממון בעלים לריה"ג אינו אלא לענין הבשר שיוכל למכרו מחיים שיאכל הקונה את הבשר אבל שישחט ויזרק על שם הקונה מודה ריה"ג דלא מהני דהנבח אינו נשחט ונזרק אלא על שם הבעלים שהקדישו וכשם שאסור לשנויי מזבח לזבח פן אסור לשנות שם הבעלים שהקדישו אותו וא"כ ניחא המוכר עולתו ושלמיו לא עשה פלוס דהיינו להקריבו על שם הקונה וכמו"ש רש"י פסחים (פ"ט) וז"ל המוכר עולתו להתפטר בו אחר לא עשה פלוס עכ"ל, ומה דאמר אביי בפסחים (צ') דליכא לאוקמי כריה"ג הפי' הוא דאפי' כריה"ג לא אתי' פיון דאמר ריה"ג דלהתפטר לא מהני המכירה איך קתני והמעות חולין אם גוף הקדושה לא נמכר לקונה עיי"ש, ובמחכ"ת פמה מהדוחק יש בזה בפירושא דהש"ס פסחים: והנלע"ד בשוב הר"מ, הנה מ"ש בקצה"ח ע"פ פירש"י דמוכר עולתו להתפטר בו אחר דלא עשה פלוס דאף ריה"ג מודה בזה וטעמו דכשם דאסור לשנויי מזבח לזבח פן אסור לשנות שם הבעלים, צ"ע הרבה דמה ענין לו לשינוי קודש או לשינוי בעלים שהוא דוקא בד' עבודות אבל הכא מוכר ומשנה שם הבעלים מחיים שמוכרו לאחר ע"משתגיע הפפרה להקונה, ואפי' אם אס"פ יחשוב הפהן לשם הקונה אין זה שינוי בעלים פיון שפבר נקנו לו השלמים מחיים, רק דדברי הקצה"ח נראין מטעם אחר שאין ביז אדם למפור זכות הפפרה לאחר משום דהפפרה הוא שלל שמים זכותא דרתמנא ואין אדם שליט ברוח אלקי וכעין מ"ש המרדכי ס"פ החובל והוא בש"ע או"ח סי' קנ"ג סעי' י"ב וברמ"א חו"מ סי' קמ"ט דאין אדם יכול למפור זכות בהכ"נ או שררה דלהן גיפתן רשות ולא לאחר וברמ"א יו"ד סי' רמ"ו סעי' א' דאם פבר עסק בתורה אין יכול למפור לאחר חלקו בשביל ממון שנתן לו, והכ"נ אם פבר הקדיש האדם קרבנו והפפרה ממילא נמשכת אחר ההפפרה לבעל הקרבן המקדיש והמפריש, אין ביזו למפור זכות הפפרה שמתעלה לאחר דהקדשים לעצמן ממון בעלים הו ואין

הפפּרה ממון בעלים וצדקו דברי הקצה"ח בסבּרא אם לא מטעמי: ואמנם יש להעיר דלפי"ז דאפי' לריה"ג אין יכול למפּור להתפּר א"כ לא יהי' יכול למפּור גם לענין הבשּר שיאכל הקונה את הבשּר, דהנה בס' מחנה לוי' ה' נזירות סי' י"ג כתב לחקור חקירה גדולה במפּריש קרבן בעד חבירו מי אוכל בשּר השלמים, המקדיש או המתפּר ואיפשטא לי' דאכילת בשּר שינף להמתפּר וראי' מתמורה (י') לגבי מתפּר עושה תמורה עיי"ש ומפּורש ג"כ במנחות (ע"ג) נכרי שהתנדב ע"מ שיתפּר בהו' ישראל, ישראל אוכלו, וא"כ שמצינו דאכילת בשּר שלמים תלי' בכפּרה, דגם בשלמים יש ענין כפּרה עיין מנחות (ע"ג) ע"מ שיתפּר בו ישראל ובערכין (כ"א) בעולה ושלמים אי צריכי דעת בשעת כפּרה ובפירש"י פסחים (צ') הנ"ל המוכר עולתו ושלמיו ע"מ שיתפּר בו אחר, וכיין דגם לריה"ג אין הבעלים יכולים למפּור זכות הכפּרה דאינו בר קנין רק שנושאר זכות הכפּרה לבעלים, ממילא דגם האכילה אינו נמכר דאין אוכל אלא המתפּר, ובשלמא בהא דש"ס ב"ק (י"ב) שלמים שהזיקו גובה מבשרו ותודה שהזיקה גובה מבשרה ואין גובה מלחמה לא תקשי דאיף הניזק אוכל בשּר ואין הוא המתפּר אלא המזיק, דז"א דמה שהניזק אוכל הבשּר אינו מתורת קנין שיהי' אוכל משל שמים שנקנה לו זכות האכילה, רק שזכות האכילה משל שמים הוא באמת לבעלים המתפּר ורק הניזק בא וגובה ממנו הבשּר לאכול כמו שצאכלים השלמים לנשיהם ולעבדיהם, אבל שיהי' בו קנין ומכירה בזכות האכילה לריה"ג תקשי הרי לאו איהו המתפּר וזכות האכילה אינה במכירה פּינן דאכילה בכפּרה תלי' וכמו שאין יכול למפּור הכפּרה גם זכות האכילה אין יכול למפּור, ואיף מציאות יש לריה"ג למפּור עולתו ושלמיו, בין לטעם הקצה"ח ז"ל, בין לטעמא דידי פּינן דעכ"פ זכות הכפּרה אין יכול למפּור ממילא האכילה נמשכת אחר הכפּרה, לכן מוכח זה נראה דבאמנה נדאי שהכפּרה ואכילה מישהו שייכי, ואם נאמר דלריה"ג איתנהו במכירה לאכילה עכצ"ל דנמכר גם לכפּרה, וכן יש ללמוד מירושלמי ב"ק פּאן דקאמר נכסים שא"ב מעילה דתני נכסים הללו נקנים עם נכסים שיי"ב מעילה, ובהגהות יפה עינים שחל הקנין אף על האימורין עיי"ש, ומה דקשה מן הסבּרא דאיף אפּשר למפּור זכות הכפּרה שתלוי' ברצון עליון חפץ שמים וכעין דברי הרמ"א יו"ד סי' רמ"ו שהבאתי, נראה שהדבר תלי' בפלוגתא דכריתות (ז') דר' יוחנן אמר במבצעט אין יוה"כ מכפר ור"ל סבר מבצעט נמי מכפר, ובפלוגתא האומר לא יתפּר לי חטאתי אפּיי אמר אינה מכפרת דהא אמר לא תכפר רבא אמר מכפרת פּינן דאמר תקרב כפּרה ממילא אתי', ונראה דכמו כן לענין שיכול אדם למפּור זכות הכפּרה שיכפר בו אחר תלוי בפלוגתא זו דלמ"ד שאין הכפּרה ברשותו להתנות שלא תכפר רק דכפּרה ממילא אתי' הכ"נ שאין יכול למפּור זכות הכפּרה דממילא אתי' להבעלים ואין הוא שליט בשל שמים, אבל למ"ד שיכול להתנות שלא תתפּר ולא אמרי' דכפּרה ממילא אתי', יכול לעשות בה פּאדם העושה בשלו ובידו ורשותו ג"כ למכרה לאחר: ומפּינן דאתאן לזה מיןושב היטב קו' המל"מ בשי' הר"מ, משום דמה דבפסחים (צ') אמר אפּיי דלריה"ג יכול למפּור עולתו ושלמיו, אפּיי לשיתו בכריתות דאומר לא יתפּר לי חטאתי אינה מכפרת דלא אמרי' כפּרה ממילא אתי', הכ"נ יכול למפּור בשלמים זכות האכילה וזכות הכפּרה יחד פּינן דק"ל ממון בעלים הן לריה"ג, אבל הרמז"ל אף שבה' שגגות פ"ג ה"י כתב דמבצעט אין חטאתו מכפרת ובכ"מ כתב דפסק כר' יוחנן בכריתות ואפּיי ורבא נמי

סְבָרֵי כר"י דְּבַגְמ' רְבָא נְמֵי הָדָר בִּי וּס"ל פְּאַבְיֵי, אֲבָל הִנֵּה בִּמְרַכָּה מ"פ א מה' תְּשׁוּבָה
ה"ב פֶּתַח דְּאַף דְּבַגְמ' פְּרִיתוֹת (ז') קְאָמַר דְּפִלּוּגְתָּא דְּמִבְעַט תְּלוּ בְּפִלּוּגְתָּא דְּאוּמָר לֹא
יִכְפֹּר לִי חֲטָאֵתִי וּמִשְׁמַע דְּשִׁתִּי הַנּוֹשָׁאִים שְׁנוּיִן, אֲבָל בִּירוּשְׁלָמֵי שְׁבוּעוֹת (פ"א) הָאוּמָר
אֵין הָעוֹלָה מְכַפֶּרֶת אֵין יוה"כ מְכַפֵּר מְכַפֵּר בַּע"כ, אֵי אֲפֹשִׁי שְׂיִכְפֹּר לִי אֵין מְכַפֵּר לוֹ בַּע"כ,
אֵר"ח לֹא מְסַתְּבָרָא דְלֹא חֲלִיפִין לֹא פְּנֹלָא מִן בַּר נֶשׁ לְמִימַר לְמַלְפָּא לִיע אֶת מִלִּידָה, פִּי'
דְּמִסְתְּבַר בְּהִפּוּףֵהּ דְּאֵין יָכוֹל לוֹמַר אֵי אֲפֹשִׁי וְהַשֵּׁם אָמַר שְׂיִכְפֹּר, רַק בְּמִבְעַט וְאֵינוֹ מְאַמֵּין
בְּכַפְרָה חֲשִׁיב מִיִּן וְאֵינוֹ מְתַפְּכֵר וְהֵר"מ פֶּסֶק כֵּר"ח דְּדוֹנְקָא מְבַעַט אֵינוֹ מְתַפְּכֵר אֲבָל בְּאָמַר
לֹא יִכְפֹּר מְתַפְּכֵר בַּע"כ דְּכַפְרָה מְמִילָא אֲתִי עֵי"ש א"כ נִיחָא שְׁפִיר הֵר"מ לְשִׁיטְתוֹ אַע"ג
דְּפֶסֶק כְּרִיָּה"ג דְּקָק"ל מְמוֹן בְּעֵלִים, מ"מ אֵין יָכוֹל לְמַפְּוֹר זְכוּת הַכַּפְרָה שְׂיִכְפֹּר בּוֹ הַקּוֹנֵה
כִּינּוּן דְּכַפְרָה מְמִילָא אֲתִי, וּמִכִּינּוּן דְּפִשְׁיטָא שְׂאֵין יָכוֹל לְמַפְּוֹר זְכוּת הַכַּפְרָה מְמִילָא שְׂאֵין
יָכוֹל לְמַפְּוֹר גַּם זְכוּת הָאֲכִילָה דְּמִשְׁפָּה שְׂיִיכֵי אַהֲדָדֵי דְּמְתַפְּכֵר הוּא שְׂאוּכָל, וְהוּא עֲנָן
נְפֹלָא בַּס"ד: סִימָן קֶלֶב פְּסָחִים (פ"ב) מְתַנִּי הַפֶּסֶח שְׂיִצְאָא אוֹ שְׁנַטְמָא יִשְׁרָף מִיָּד וּבְתוֹס'
מְעִילָה (ז') בְּהָא דֹּאֵר"ע זְרִיקָה מוֹעֲלָת לִיּוֹצָא שְׂצָרִיף עֲבוּר צוּרָה תְּמַהוּ הָרִי מְמַתְנִי'
דְּהָא הַפֶּסֶח שְׂיִצְאָא אוֹ שְׁנַטְמָא יִשְׁרָף מִיָּד, וּנ"ל לִיְיָשֵׁב לֵר"ע לְשִׁיטְתוֹ א"ש, דְּבַזְבְּחִים
(כ"ט) דֹּאֵר"א אוֹ אֵינוֹ אֱלָא בְּאוּכַל מְזַבְּחוֹ בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי אֲמַרְתָּ אַחֵר שֶׁהוּא כָּשֶׁר יַחְזוֹר
וְיִפְסֹל א"ל ר"ע הֵן מְצִינּוּ בְּזָב וְזָבָה כו' מְבֹאָר דַּס"ל לֵר"ע דְּאֵם נוֹתֵר מִן הַזְּבַח נִפְסֵל כֹּל
הַזְּבַח וְעֵתוֹ"ס יוֹמָא (ז') שְׁנַטְמָקוּ אֵי חֲזוֹר בּוֹ ר"ע וְקָשָׁה לִפִּי"ז לֵר"ע אֲדִידִין דְּאָמַר זְרִיקָה
מוֹעֲלָת לִיּוֹצָא דְּבַעֲי עֲבוּר צוּרָה וְלֵהַתּוֹס' פְּסָחִים (ט"ו) הֵינּוּ נוֹתֵר מִמֶּשׁ, וְהָרִי אֲדַרְבֵּה
ע"י עֲבוּר צוּרָה דְּנוֹתֵר חוֹזֵר וְנִפְסֵל הַזְּבַח לְמַפְּרַע וְלֹא שְׂמִי זְרִיקָה וְשׁוֹב הוּל"ל שְׂיִשְׁרָף
מִיָּד בְּלֹא עֲבוּר צוּרָה דְּהָנִי דְּבַר וְהִפּוּכוֹ וְעֵינּוּ פְּסָחִים (כ') בְּחִבִּית שֶׁל תְּרוּמָה
שְׁנַטְמָרָה בְּגַת הָעֲלִיּוֹנָה דֵּר' יְהוֹשֻׁעַ אוֹמַר יִטְמָאָנָה בְּיָד כִּינּוּן שְׁסוּפּוֹ לֹא יִבּוּד לֹא חֵיִשִּׁינּוּ
לְשִׁמִּרְתָּהּ, וְאַף דְּאָמַר בְּמְעִילָה (ז') דְּמַחְשָׁבִין עַל הָעוֹמֵד לֹא יִבּוּד וְלִשְׁרָף וּבְתוֹס' דַּכ"ז
שֶׁלֹּא נֶאֱבַד וְנִשְׁרָף אֲפֹתֵי מְקָרֵי אֲנֹכֶל, מ"מ הָכָא שְׂכָבֵר חַל פְּסוּל יוֹצָא הוּל"ל שְׂיִשְׁרָף מִיָּד
כִּינּוּן דְּהָנִי דְּבַר וְהִפּוּכוֹ דֹּא"ת דְּמַהֲנֵי הַזְּרִיקָה דְּנִבְעֵי עֲבוּר צוּרָה מְמִילָא לִיכָּא זְרִיקָה, אִף
לִמ"ש הַתּוֹס' פְּסָחִים (ט"ו) דְּעֲבוּר צוּרָה הֵינּוּ לִינָה בְּעֵלְמָא אֲתִי שְׁפִיר, וְאַמְנָם מ"ש לִינָה
בְּעֵלְמָא מְקַצָּת לִילָה פְּוֹנָנְתָם אַחֵר שְׂעֵבֵר הַיּוֹם סוּף זְמַן אֲכִילְתֶּם עֵינּוּ צַל"ח שְׂחָקֵר בְּזָה
וְאַפִּי אִם הִפִּי הוּא תוֹף זְמַן אֲכִילְתֶּם הֵינּוּ עַפ"י הַרְמַבִּין עַה"ת דְּקִדְשִׁים עֵיקֵר מְצוֹת
אֲכִילְתֶּן בְּיוֹם זָבָחוֹ וְעֵינּוּ שׁו"ת ח"צ וְצַל"ח רִישׁ בְּרִכּוֹת, לְכַף מְקָרֵי לִינָת לִילָה עֲבוּר
צוּרָה מְשׁוּם דְּעוֹבֵר עֵיקֵר זְמַן אֲכִילְתֶּן וּלְפִי"ז מְמִילָא בְּפֶסֶח שְׂאֵינוֹ נֶאֱכָל אֱלָא בְּלִילָה
וְלֵר"ע לְשִׁיטְתוֹ בְּפֶסֶחִים (ק"כ) דְּפֶסֶח נֶאֱכָל כֹּל הַלִּילָה לֹא מְשַׁפְּחַת עֲבוּר צוּרָה בְּלִינָה
בְּעֵלְמָא מְקַצָּת לִילָה רַק בְּעַמּוּד הַשְּׁחַר דְּהָנִי נוֹתֵר, וּמַעֲתָה מְתוּרָץ הֵיטֵב תְּמִיחַת הַתּוֹס'
מְמַתְנִי דְּהַפֶּסֶח שְׂיִצְאָא אוֹ שְׁנַטְמָא יִשְׁרָף מִיָּד מְשׁוּם דְּבְּפֶסֶח לֹא יִתְּכֵן כֹּל לֵר"ע לְשִׁיטְתוֹ
שְׂיִהֵי זְרִיקָה מוֹעֲלָת לִיּוֹצָא לְעֲבוּר צוּרָה דְּהָנִי דְּבַר וְהִפּוּכוֹ דּוֹק כִּי נְפֹלָא: סִימָן קֶלֶג עוֹד
י"ל בְּיָשׁוּב תְּמִיחַת הַתּוֹס' מְעִילָה (ז') הַנְּ"ל, מְמַתְנִי דְּפֶסֶחִים (פ"ב), דְּהִנֵּה הֵר"מ בִּפְיָה"מ
שֵׁם הַפֶּסֶח שְׂיִצְאָא כו' וְז"ל אָמְרוּ שְׂיִצְאָא עֲנִינּוּ שְׂיִצְאָא מִן הַבַּיִת שְׁנֶאֱכָל בּוֹ עַכ"ל וְהָק' בְּתוּי"ט
דְּמָה שְׁנֶפֶסֶל בְּיוֹצָא הוּא בְּלִיל ט"ו בְּזְמַן אֲכִילְתוֹ כְּמוֹ"ש בַּפ"ט מֵהָק"פ אֲבָל אֲנִן קִיְיִמִּינּוּ
בִּי"ד דְּלֹא נִפְסֵל בְּיוֹצָא כ"א כְּשָׂאֵר קָק"ל עַכ"ל וְכּוֹנְנָתוֹ דָּאֵי בְּלִיל ט"ו הָא אֵין שׁוֹרְפִין
קִדְשִׁים בִּיו"ט וּמְמִילָא נִעֲשֶׂה נוֹתֵר, אֲבָל נִרְאֶה דַּמ"ש הֵר"מ פ"ט ה"א דְּאֵינוֹ חֲטִיב הַמוֹצֵיא

מחבורה לחבורה רק בליל ט"ו היינו רק דחיובא ליפא אכל אי' דרבנן איפא אפי' מבעו"י וכן הוא לשון הירושלמי אינו חייב עד שעה שיאכל, וכמו לגבי שבירת עצם (פסחים פ"ד) אמר מבעוד יום גזירה אטו משחשוקה אע"ג דמדא' אמר התם דאינו עובר למ"ד ראוי לאכילה בעינו והשתא לאו בר אכילה הוא הכ"נ לגבי הוצאה מחבורה דאינו חייב רק בזמן אכילתו מ"מ פסול דרבנן איפא וזה פיה"מ הפסח שיצא מבעו"י דהוי פסול דרבנן וישרף מיד פתוס' פסחים (ט"ו) דאפי' טומאה דרבנן לא בעי עבור צורה, עוד יש הוכחה בכוננת פיה"מ דרצ"ל פסול דרבנן שהרי פתב עניינו שיצא מן הבית ולא הזכיר שהוציא לחבורה אחרת כלשון הש"ס המוציא מחבורה לחבורה ולשון הר"מ פ"ט ואין מוציאין מחבורה שאוכל בה והמוציא פזית מחבורה לחבורה לוקין ובמנ"ח מ' ט"ו עמד בסתירת לשונו אבל נראה מדוקדק דלחיובא דוקא נקט מחבורה לחבורה דלוקה ואם שלא לחבורה אחרת פתב רק אין מוציאין מדרבנן וכן פיה"מ פ"א פסול דרבנן, והנה ידוע הכ"מ פ"א מפה"מ ק דבטומאה דרבנן לא מהני ריצוי ציץ וכן בירושלמי יומא (פ"ב) בעי ציץ מהו שירצה על טומאת ידים והסברא דרבנן לא אלים למיתפס ציץ (ראה לעיל סי' מ"ט פלפול יפה בזה), והנה בתוספתא מעילה (פ"א) איתא דמה דס"ל לר"ע זריקה מועלת ליוצא הוא משום ציץ מרצה ומעטה להתוס' פסחים (ט"ו) דמצינו טומאה דרבנן ל"ב עיבור צורה נמצא דבר חדש דיוצא דרבנן עוד חמיר מיוצא דאו' דלא אלים למיתפס עלה ריצוי ציץ ומיושב היטב תמיהת התוס' ממתני' דפסחים (פ"ב) הפסח שיצא פינו דהתם הוי רק יוצא דרבנן לפיה"מ מודה ר"ע שישירף מיד ודוק היטב: אופן ב' בישוב קו' התוי"ט בפיה"מ הנ"ל, דהנה מה דנקט הש"ס המוציא בשר פסח מחבורה לחבורה דמבואר דלא סגי מה שמוציא מחבורה רק בעינו ג"כ לחבורה אחרת, נראה דזה הדין הוא רק לגבי מוציא מחבורה אבל במוציא מן בית לבית חייב אפי' בלא חבורה אחרת, והטעם מבואר דבגמ' אמר לא תוציא מן הבית מן הבשר חוצה אין לי אלא מבית לבית מחבורה לחבורה מנין ת"ל חוצה חוץ לאכילתו לכה דוקא במוציא מחבורה לחבורה דשמעינו רק מחוצה שהוא חוץ לאכילתו בעינו דוקא לחבורה אחרת משא"כ במוציא מבית לבית מפשטא דקרא לא תוציא מן הבית וע"כ אמר בירושלמי (פ"ז הי"ג) דאם הוציא מבית לחבורה אחרת חייב שתיים: ולפי"ז נ"ל מלתא חדתא דה"ה בהמבואר דאינו חייב במוציא כ"א בליל ט"ו זמן אכילתו זה דוקא במוציא מחבורה לחבורה פינו דיליף מחוצה דבעי חוץ מקום אכילתו ה"ה דבעי זמן אכילתו אבל במוציא מן הבית דל"צ לחבורה אחרת פנ"ל דלא אזלינן בטר מקום אכילתו ה"ה דלא קפדינן אזמן אכילתו וחיוב אפי' במוציא מבעו"י וכן לשון הר"מ והמוציא מחבורה לחבורה בליל חמשה עשר לוקה הרי דמדייק זה דוקא לגבי מוציא מחבורה לחבורה, גם בצל"ח פ"א פתב ונ"ל אבל מבעו"י שעדיין לא הגיע זמן אכילת פסחים לא שייך מקום קביעות לחבורה וזה לשון הר"מ כו' ונראה מפרש שפנון לזה דמשא"כ במוציא מן הבית דלא תלי' בחבורה דחיובו אפי' באותה חבורה ממילא שחיובו ג"כ אפי' מבעו"י: ומעטה מיושב קו' התוי"ט ומדוויק היטב לשון פיה"מ ונ"ל עניינו שיצא מן הבית שפאכל בו, הנה לא נקט מחבורה לחבורה רק מן הבית דבזה חיובו אפי' מבעו"י כמו דלא בעי לחבורה אחרת דוק והפן: סימן קלד.

בנוגע להנ"ל. בש"ס מעילה (י') דאמר רבא הפל מודים שאם נהנה מפשר ק"ק שנטמא ומאימורי קק"ל לאחר שהעלן דפטור פשיטא מאי קא מפסיד, מ"ד בשר ק"ק שנטמא

אית ב'י' מצנות שרקיפה לפנהנים כו' קמ"ל דלא, הק' בתוס' מאי קמ"ל הרי גבי יוצא מתני' הוא דאר"ע זריקה מועלת ליוצא ואין מועלין משנעשית מצנתו אע"ג דמצנתו בשרקיפה: ונראה לתרץ דבירושלמי פסחים (פ"ג ה"ח) בעי ההו יוצא מהו את עביד לי' פי מטמא בחוץ או פי מטמא בפנים פי' בכ"ע דבעי בכל יוצא בקדשים אי אמרת דגזרו טומאה על היצא אי מדמינן לה לנטמא בעזרה או לנטמא בחוץ אליבא דר"ע במתני' פ"ח דשקלים דמקום טומאתו שם שרקיפתו א"ר יוסה מפנין שנומץא פסול מחמת מקומו נעשה כמטמא בחוץ ועיין ג"כ מנחות (כ"ה) דאין ציץ מרצה על היצא דא"ק לרצון להם לפני ד' עון דיוצא לא מבואר ג"כ דיוצא מקרי עון דחוץ: ולפי"ז מתורץ היטב קו' התוס' לר"ע לשיטתו דשאני יוצא שאין מועלין אע"ג דמצנתו בשרקיפה מ"מ שרקיפתו בחוץ לעזרה דמקום טומאתו שם שרקיפתו והוי כמטמא בחוץ משא"כ בשר ק"ק שנוטמא שפיר קאמר הש"ס דסד"א פיון דאית ב'י' מצנות שרקיפה לפנהנים בפנים בעזרה לא נעשה מצנתו קמ"ל דלא נדויק היטב: סימן קלה בירושלמי סופה (פ"ג ה"א) גזל לולב מכין והדס מפין וערבה מכין ובעי אי הוי שינוי מעשה כמה שאגדן יחד ונתעוררתי בחלוף מכתבים עם ידידי מחו' הגאון הגדול ר' מנחם זעמבא רא"ב ב'ווארשא שליט"א דקשה למה נקט הירושלמי שגזלן מג' אנשים ולא בפשוטו שגזל פולן מאחד, ואמר ליישב ע"פ החקירה הנודעת אם בגזל וקנהו בשינוי איכא פסול דתעשה ולא מן העשוי אף שאין הפסול בגופו, אבל י"ל דאם מהני העשוי לגבי הבעלים א"א לחלק העשוי שתהי' פשרה לזה ופסולה לזה ולפי"ז בגזל מאחד פשיטא דמהני לזה השינוי שהרי הוי עשוי לנגזל ומשוה"כ דקדק בירושלמי בכה"ג שהי' ג' גזילות דשוב אין פאן עשוי לבעלים והו"א דפסול לגזלן משום תעשה ולא מן העשוי וקמ"ל דמ"מ מהני עכ"ד היקרים, וכתבתי דאמנם מצינו בחולין (ק"ב) דמקשה מא"מ דאילו אכיל לי אחר מחייב ואכיל לי איהו פטור ומשני זה לפי מחשבתו וזה לפי מחשבתו ועיין ח"ס או"ח סי' פ"ו שהעיר מפאן לקו' הב"י או"ח סי' קנ"ח בפת הבא בכסנין דאיך לפעמים יתחייב בנט"י בקביעת סעודה ולפעמים לא יתחייב רק דאפי' באדם אחד דנין לפי מחשבתו ושעתו עיי"ש וא"כ הכ"נ אין קו' מה שנומץא לולב הכשר לבעלים ופסול לגזלן מטעם מן העשוי דכל אחד לפי עשייתו דלבעלים הוא בכלל תעשה ולגזלן הוא מן העשוי ובכ"ז מתיישבים דברי כ"ג דעכ"פ רבותא יש בזה והוא דקמ"ל בירושלמי: ולפי רחש ביישוב הירושלמי דהנה"מ סי' שנ"א פתב דהיכי דליכא משום והשיב את הגזילה ל"מ שינוי לקנות הגזילה אבל לכאן מירושלמי הנ"ל יש הוכחה להיפוך שהרי סתם ערבה אינה ש"פ וליתא בהשבה וכ"כ פמ"ג או"ח סי' תרמ"ט ועיין ב"ק (ק"ה) גזל ב' אגודות בפרוטה אע"פ שגזילה אין פאן מצות השבה אין פאן, ומ"מ גם בערבה בעינן לך כפירש"י סופה (ל"ג) במתני' דערבה גזולה פסולה משום דלכם אפולה קאי (ונודע קו' המנ"ח לשי' פירש"י דפמש"פ ל"ה לכם א"כ איך יוצאים בערבה ללולב והדברים עתיקים) וע"כ בדיוק נקט הירושלמי שגזל לולב מכין הדס מפין וערבה מכין דהיינו שגזל מג' בנ"א דקמ"ל רבותא דאפי' גזל הערבה לחוד מן האחד דלית בה ש"פ מ"מ שינוי קונה: סימן קלו.

בדברי הירושלמי שהביא הרא"ש סופה (פ"ג) דעלתה חזוית באתרוג לא פסול כ"א ביו"ט ראשון דס"ל דפסול הדר ליכא כ"א ביו"ט דקשה שהווא נגד הש"ס דילן דאמר קפסיק ותני ל"ש ביוט"ר ול"ש ביוט"ב בשלמא יבש הדר בעינן וליכא, ונ"ל דהירושלמי

אינו חולק אש"ס דילן דהנה בבע"מ פתב בשלמא יבש הקר בעינו וליפא ונ"ל ואע"ג דכי פתיב קרא ביום הראשון פתיב פינן דביבש איכ"ל דאית בי' משום הקריבהו נא לפתחיה פסול אף ביום השני עכ"ל, והנה פבר הבאתי לעיל בחי' שיש מבוכה בזה אי משום הקריבהו הוי פסול דיעבד או רק לכתחלה שמצינו כמו סתירות בש"ס מנחות (ס"ד) ופירש"י חולין (כ"ג) מש"ס מנחות (פ"ד), ונראה שיש להשוותם ע"פ הירושלמי יומא (פ"ו ה"א) בעי משנפח בגופו משנפח במראה מי קודם כו' הדא אמרת משנפח בגופו קודם, ולא תקשי מברכות (ל"ט) דפת שלם אפי' קיפר ופרסוה פת נקי' מברך על השלם דלכאז' הרי פת נקי' משנפח בגופו די"ל דשאני פרוסה דל"ה דרף פבוד עיין יומא (י"ז) ומודו רבנן בפרוסה דלאו אנרח ארעא למיתבה לכ"ג ובירו' הביאו תוס' חולין (ז) אין דרף בנ"א לשלוח דברים חסרים ועיין יומא (כ"ה) דפליגי בכע"ז דירושלמי תנא דידן אזיל בטר איברא דבישרא ור' יוסי אזיל בטר שומנא דבישרא, ולפי"ז נראה ג"כ לגבי פסול דהקריבהו לפתחיה יש שני ענינים דבכה"ג ששהסרון בגופו כמו יבשה גפה שפיר פירש"י בחולין (כ"ג) שפסול בדיעבד וכו' במים המגולין בסופה (מ"ח) ובפסול טרפה בר"מ פ"ב מאס"מ משא"כ הש"ס מנחות (פ"ד) לגבי פחוש בקדשים דהוי רק אינו משנפח במראה כפירש"י מעילה (י"ט) ד"ה מפדי דבהמה בין שמינה בין פחושיה חזי' לכפרה ואין בה תורת פגימה עכ"ל לכה פשר בדיעבד רק דל"ה מצנה מן המוכתר, ועפי"ז אתי' לנכון שי' הירושלמי הנ"ל לגבי עלתה חזונית דהוי רק אינו משנפח במראה דאיפא רק לכתחלה משום הקריבהו לפתחיה לכה"ס"ל ג"כ דכשר ביוט"ב משא"כ מה דאמר ש"ס דילן לגבי יבש דאינו משנפח בגופו ופסול אפי' דיעבד משום הקריבהו לפתחיה פדברי הבעה"מ ונכון מאוד ומתורץ בזה קו' התוס' סופה (כ"ט) אפירש"י דלולב היבש פסול משום זא"ו ונהרי אין ואנהו אלא לכתחלה כמו דאם לא אגדו פשר ולהנ"ל שאני בלא אגדו דהוי רק אינו משנפח במראה משא"כ ביבש דאינו משנפח בגופו ודוק: סימן קלז.

סופה (ל"ה) של ערלה פסול ח"א לפי שא"ב היתר אכילה וח"א לפי שא"ב דין ממון א"ב מע"ש בירושלים אליפא דר"מ הק' בתוס' דהומ"ל נמי מע"ש בגבולין ואליפא דכ"ע והיינו אפי' לר' יהודה דפליג אר"מ, ונ"ל דבר חדש דהרי מה דפליגי ה"א בקרא ולקחתם לכם אי משמעו דין ממון א"כ לכאז' ה"ה בקרא דכ' ביו"ט יעשה לכם להתיר אונ"פ נאמר ג"כ דמשמעו ג"כ דין ממון דהצלת ממון יהי' ג"כ בכלל ההיתר דלכם ובאמת קיי"ל דאסור, אבל באמת חידוש מצינו אליפא דר' יהודה דהותר בכה"ג עיין ביצה (כ"ב) מהו לכבות את הדליקה משום איבוד ממון מקרא דלכם איתבין אין מכבין את הבקעת פדי לחוס עלי' ואם בשביל שלא יתעשן הבית או הקדירה מותר, והוא ר' יהודה הוא ופירש"י ר' יהודה דאמר מכשירי אונ"פ שרי ודריש יעשה לכם לכל צרכיכם והיא נמי צרכיכם הוא, מפורש דלר' יהודה יעשה לכם משמעו ג"כ דין ממון, ולפי"ז מתורץ קו' התוס' הנ"ל דאליפא דר' יהודה ודאי לא פליגי באתרוג ותרונייהו מודו דלר' יהודה ולקחתם לכם משמעו דין ממון ודוק היטב בהערה: סימן קלח.

בקו' התוס' סופה (ל"ז) וכפ"ת שם לר' יהודה דאין מספכין אלא בד' מינין שבלולב והלא אתרוג הוא דבר המקב"ט, אמרתי ע"פ תוס' סופה (י"ג) שהק' דלמה לא יסככו באונקל הא בית שסככו בנרעים טיהרו דבטלינהו עיי"ש.

והנה מה שתירצו דבעי שלא יקב"ט בשעת סיפוף משום תעשה ולא מן העשוי יש לעיין מירושלמי ברכות (פ"ז) דאמר מצנה מאימתי מברך עליהן רי"א עובר לעשייתן ר"ה אמר בשעת עשייתן לפי"ז אליבא דר"ה דשעת עשייתו הוי כעובר לעשייתו הכ"נ כשפא הכשר סופה בשעת עשייתו להוי כעובר לעשייתו, וביותר מה שתירצו דהתם בשעת עשייתו שיהי מעשה דבמחשבה לא סלקא טומאה והכא בשלא עשה שינוי מעשה, צ"ע דהרי מה שפככו משום מצנתו חשיב שינוי מעשה כדאמר בסופה (ל') ולקניניהו בשנינוי מעשה ומשני לולב א"צ איגד מבןאר דלמ"ד צריף איגד משום מצנתו חשיב שינוי מעשה, אף באמת ניחא דהכא לש"ל משום מצנתו יהי הסיפוף באוכל חשיב שינוי מעשה שיהי אין זה מצנתו שישכח באוכל דוקא שאפשר לו ג"כ לספף בפסולת גורן ויקב, ולפי"ז מתנרץ היטב קו' הכפ"ת דלר' יהודה שפיר מותר לספף באתרוג גופי' אע"ג דמקב"ט משום פנין דסככו טיהרו פנין דלדידן' אין מסככין אלא בד' מינין ואע"ג דסגי בא' מהן מ"מ צריף שיהיו פולם ראויין דאל"כ בטל ק"ו דידן' וכ"כ בח"ס סופה שם ובעינן ג"כ שיהי' הפרי עצמו ראוי א"כ דמצנתו באתרוג חשיב שינוי מעשה, ומ"מ מודה ר"י דאין מסככין אם עשה מד' מינים פלי משום דזה ל"ה מצנתו בכף ודוק פי נחמד: סימן קלט סופה (מ"ה) מצנת ערבה פיצד מקום הי' למטה בירושלים ונקרא מוצא ובגמ' דנקרא מוצא דמיפק מפרגא דמלפא ובשו"ת א"י ח"ב סי' קצ"ב הביא שנושאל בזה מאי קמ"ל בהא דפטור ממס עיי"ש שדחק ליישב ע"ד פלפול, ולענ"ד י"ל ע"פ התוס' חולין (ז) מ"ש דאין השדות חשובין שלנו לפי שנותנין מהן מס ולא היו מפרשישין בימיהן תו"מ אלא מהנהו דלא יהבו טסקא ועיין ב"ב (נ"ה) א"כ ביטלת ירושת בנו הבכור וברש"ב"ם שם ולפי"ז למאי דפליגי בסופה (ל"ה) בקרא ולקחתם לכם אי בעינן דין ממון או היתר אכילה לכאו' שהי' קצת סברא דשדות שנותנין מהן מס לא היו הפירות חשובין לכם כמו דל"מ דגנף לגבי תו"מ עכ"פ למצוה מן המובחר לכף היו מביאין ממוצא דמיפק מפרגא דמקרי יותר לכם: קונטרס דברתי בחזון.

הוספות הערות וחי'דושים על האמורים הנתנים בפנים: פרפר א. בסי' א' שפכתתי בפלפול סנהדרין (קי"ב) כפר מונפר זה אצלי בחיבורי משמרת להבית סי' א' עיי"ש, ומה שפכתתי דרב חסדא שם לשיטתו ביבמות (צ') דיש פח לחכמים לעקור דבר מה"ת אפי' בקו"ע, י"ל בישוב קו' הריט"א בבכורות (י"ב) דאר"ח בהמת שביעית פטורה מן הבכורה לאכלה א"ר ולא לשריפה ומותיב לי' מהא דאוכל מעיסת שביעית עד שלא הורמה חלתה חיי"מ ואמאי פנין דאילו איטמי בת שריפה היא כו' והק' בריט"א הרי פאן בידו להפריש ח"ש דלא מקב"ט מה"ת ואין פח לחכמים לעקור דבר מה"ת בקו"ע ואיך תהי' פטורה מן החלה משום שהיא בת שריפה מדרבנן עיי"ש ולהאמור א"ש דהש"ס שפיר קמקשה לר"ח לשיטתו ביבמות דיש פח לחכמים אפי' בקו"ע: ובנוגע להפלפול בפנים בלאה"כ הי' מקום לומר דר"ח לשיטתו בפסחים (מ"ו) דלית לי' הואיל כ"א לחומרא עתו"ס פסחים (ס"ב), וא"כ שפיר אותיב לי' אי דאסקוה לגנה הא קלטוה מחיצות דאע"ג דמחיצה לקלוט דרבנן מ"מ הרי אפי' בגבולין דהוי ממון הדיוט חוץ מלענין חלה הוי ג"כ רק דרבנן משום הואיל לחומרא ומהני דרבנן דרבנן ממנ"פ, אף הדבר נכנס בחקירה אי אמרי' ממנ"פ בדרבנן וביבמות (נ"ו) בנתארסה לכהן פקח ונתחרש ונשא לרבנן אינה אוכלת בתרומה אע"ג דמדאו' ארוסה אוכלת ומדרבנן הרי

תקנו נשואין לחרש עכ"ז אינה אוכלת מכאן ראי' דל"א ממנ"פ בדרבנן עיין חק"י אע"ז
סי' ל"ה שהוכיח פן א"כ הכ"נ אמאי מקרי שלל ירושלים לאכול, רק אמרתי דר"ח
לשיטתו ביבמות (צ') דיש פח לתכמים ודוק, ובתשו' להרה"ג מו"ה שמחה בונם
עסרייה נ"י הארכתי: פרפר ב.

במה שהבאתי בפנים מ"ש הא"ר סי' קנ"ב לחלוק על הט"ז רק דנתיצת בהכ"נ לצורך
ליפא איסורא משום דהרמז"ל פתב שהאיסור הוא דרף השחתה ונקא וע"מ לתקן ל"ה
דרף השחתה, הנה יש ללמוד פן ג"כ מדהתו"ס זבחים (צ"ה) ד"ה מכניסו פחות משלש
על שלש דאפי' למ"ד ביאה במקצת שמה ביאה שאני בגד הואיל ויכול לתתכו וקשה
דקרי אסור לתתכו שנ' לא יקרע ותי' באחרונים בכוננתם דאם תאמר שאסור ולא יהי'
אפשר להכניסו פחות מגע"ג שוב אדרבה יהי' מותר לקרוע דל"ה דרף השחתה ועיין
שו"ת פוכב מיעקב סי' ק"י ומהרש"ם ח"א סי' י' בזה א"כ הרי מסייע דהתו"ס להנ"ל
דלצורך ל"ה דרף השחתה: אמנם במק"א פתבתי בישוב דהתו"ס להמבואר בשבת (כ"ח)
בפתילת הבגד שקפלה דלר"ע מהני קיפול לבטל מטומאה ובזבחים (י"ח) מרושלין
מסולקין ע"י אבנט ואבנט מגז גיזו א"כ זה שפתבו התוס' פיון שיכול לתתכו ע"י קיפול
דהוי פחותה שוב מותר אפי' בלא קיפול דכה"ג ביב"מ לא שמה ביאה ודוק וכתבתי בזה
בהערותי לס' חי' מהרי"ו: עוד י"ל בכוננת התוס' דיש לחקור בדבר החדש, דלגבי הלוא
דלא יקרע שפאמר במעיל אפשר דרק קריעה אסור אבל חתיכה לאו היינו קריעה ולא
יהי' איסור לתתוף בספין, הגם דמצינו במו"ק דאר"י על כל המתים רצה קורע ביד רצה
קורע בכלי, אע"ג דבקרא פתיב ויחזק דוד בבגדיו ויקרעם מ"מ אמרי' דחותה בכלל
קורע וא"כ ה"ה הלוא דלא יקרע במעיל של כ"ג, ועפ"ז יובן מ"ש הר"א ה"ו"ל בחינוך
מ' ק"א והוא מדברי הר"מ דאפי' הכריתו במספרים לוקה, דהיינו דאשמעינן שלא נאמר
דחתיכה ל"ה בכלל קריעה, אף הרי בחולין (קל"ז) פליגי בשו"ת א"ת הרחלים אי חייב
בראשית הגז דרבנן מחייבי ור' יוסי פוטר כדאמר לגבי לקט לקט קצירה ולא לקט קטוף
ומקשה מדתניא התולש את הפנף והקוטמו והמורטו חייב ג' חטאות ואר"ל תולש חייב
משום גוזז ומשני שאני פנף דהיינו אורחין וא"כ לדידן כמו דתולש לאו היינו גוזז וקטוף
לאו היינו קציר הכ"נ לגבי לאו דלא יקרע חותה לאו היינו קורע, ובסנהדרין (מ"ה)
דאמר שמואל נקטעה יד העדים פטור דבעינן קרא פדכתיב ומסיק שהוא פלוגתא דתנאי
ובריט"א בכורות (כ"ה) העיר במה דאמרי רבנן בחולין (קל"ז) הנ"ל דמחייבי בלקט
קטוף ונהרי קי"ל דבעינן קרא פדכתיב ותי' דמחייבי בלקט רק מדרבנן, וא"כ ה"א
במעיל דכתיב לא יקרע נאמר שפיר דחותה ל"ה בכלל דבעינן קרא פדכתיב ותלן'
בפלוגתא דתנאי, והר"מ בסה"מ לאוין פ"ח דאפי' כורת במספרים לוקה והם דברי
החינוך הנ"ל י"ל דהר"מ לשיטתו פ"ו מה' בפורים דהתולש צמר חייב ברה"ג פרבנן
דתולש בכלל גוזז והכ"נ חותה בכלל קורע ובסתירת דברי הר"מ פכר דברו הראשונים]:
איברא דלפי"ד הירושלמי שבת (פ"ז ה"ב) אמתני' דקורע ע"מ לתפור והמעבד את עורו
והמתתכו אמר בירו' קריעה בבגדים וחייתוהו בעורות ואית דמחלפין קריעה בעורות
וחייתוהו בבגדים, קריעה בעורות באילין רכביא וחייתוהו בבגדים באילין לפדייא ובק"ע
בבגדים העשויין מלבד שהן קשין, לפי"ז לגבי בגדי כהונה קשין הן שייך בהו חייתוהו
ע"כ יהי' גם בחייתוהו לאו דלא יקרע, וכתבתי בזה בתשו' להחריף ר' יצחק ארי'

עֲנֵנְעֵלְסִבְעָרְג בְּלוּבְלִין וְהַעֲרִנִי בְּשֵׁם רַב אֶחָד מִדְּבָרֵי הַיְרוּשְׁלָמִי הַנִּי"ל, וְכַתְּבֵתִי דְלִקְוֹשְׁטָא דְמִלְתָּא אֵין לְלַמּוּד לְגַבִּי לָאו דְלֵא יִקְרַע מִדִּין מְלֵאכֶת שְׁבַת דְלֵא נְאֻמַר שֵׁם קְרִיעָה או חִיתוּף רַק דְמִמְלֵאכֶת הַמְשֻׁכָּן גְּמָרִינוּ לֵה וְאֻמַר בְּשַׁבַּת ע"ה דְקְרִיעָה בְּמִשְׁכָּן שְׁכֵן יְרִיעָה שְׁנַפְל בָּה דְרָנָא קוֹרְעִין בָּה וְתוֹפְרִין אוֹתָהּ, מִשָּׂא"כ הֲלָאוּ דְלֵא יִקְרַע תְּלוּי אִי חִיתוּף בְּכָלֵל קְרִיעָה בְּלִישְׁנָא קְרָא פְּדַכְתִּיב וְעֵינִן ג"כ תוּס' בְּכוֹרוֹת (כ"ה) ד"ה וַאֲר"ל שְׁתַּמְהוּ בְּזֵה דְמֵאִי מְקֻשָּׁה וּמְדַמִּי תוֹלֵשׁ פְּנָף בְּשַׁבַּת לְתוֹלֵשׁ לָאו הֵינּוּ גוֹזוּ בְּכוֹר דְלַעֲנִן שְׁבַת נְהִי דְאָב ל"ה תוֹלְדָה דְגוֹזוּ מִיָּהָ הָנִי לְפִי"ז הַכ"נ לְגַבִּי קְרִיעָה וְחִיתוּף: וּמַעֲתָה י"ל בְּכַוְנַת דֵּהתו"ס זְבָחִים (צ"ה) הַנִּי"ל בְּהָא דַּאֲר"ל מְעִיל שְׁנַטְמָא מְכַנִּיסוּ גַע"ג שְׁפַתְבוּ מִשׁוּם דְיָכוּל לְחֻתְכוּ, וְהֵינּוּ דַר"ל לְשִׁטְתוֹ בְּכוֹרוֹת (כ"ה) דַּאֲר"ל לְבַתוֹלֵשׁ אֶת הַפְּנָף חֲזִיב אַע"ג דְתוֹלֵשׁ לָאו הֵינּוּ גוֹזוּ שְׁאֵנִי פְּנָף דְהֵינּוּ אוֹרְחִי, א"כ כְּמוֹ דְתוֹלֵשׁ לָאו הֵינּוּ גוֹזוּ ה"ה דְקוֹרַע לָאו הֵינּוּ חוֹתֵף וְזֵה שְׁדֵיִיקוּ הַתוּס' וְכַתְּבוּ שְׁאֵנִי בְּגַד הוֹאִיל יָכוּל לְחֻתְכוּ דְאֵלִיבָא דַר"ל קְרִיעָה ל"ה בְּכָלֵל חֲתִיקָה וּמִשׁוּם זֵה בִּיאָה בְּמַקְצָת ל"ש בִּיאָה וּמִמִּילָא שֵׂא"צ לְחֻתְכוּ רַק מְכַנִּיסוּ בְּפַחוֹת מַגַּע"ג וּבְבַג"כ אַף דְקָשִׁין הֵן וְדַרְף לְחֻתְכֵן מ"מ לַש"ל בְּהוּ הֵינּוּ אוֹרְחִי כְּמוֹ לְגַבִּי תוֹלֵשׁ אֶת הַפְּנָף שֶׁהוּא דְבָר הַמְצוּי וְרַגִּיל בְּתַלְשִׁת הַפְּנָף וְאֻמַרִי הֵינּוּ אוֹרְחִי, וְהִיא הָעֵרָה חֲדַתָּא נְשָׁבְבָה בְּיָשׁוּב דֵּהתו"ס וְדוּק, וּבְתַשׁוּי לְהַשׁוֹאֵל הַנִּי"ל הָאֲרַכְתִּי עוֹד בְּזֵה וַאֲכ"מ: וְהִנֵּה מ"ש הַרְש"ש מְדוּת פ"א דְמַקְרַע בַּג"כ דְלוּקָה מ"מ אֶפְשָׁר דְלְשׁוֹרְפֵן רִשָּׁאִי, וְלִכְאוּ פְּוֹנְתוֹ כְּמוֹ"ש הַתוּס' פְּסָחִים (י"ג) לְגַבִּי מִשְׁמַרְת תְּרוּמָתִי אִי אֲסוּר לְשׁוֹרְפֵן כְּמוֹ לְטַמְאוּתוֹ וְהַכ"נ אֶפְשָׁר דְשָׁרִיפָה קִיל מְקְרִיעָה, אוּ פְּוֹנְתוֹ כַּה"ג דְמְבוֹנָר בְּפְסָחִים (פ"ד) דְהַשׁוֹרְף בְּעַצְמוֹת א"ב מִשׁוּם שְׁבִירַת עֵצִים, אֲבָל עִם זֵה אֵין מְזוּר לְקוּ"ל הַנִּי"ל לְגַבִּי מְעִיל שְׁנַטְמָא דְאֵין עֵצָה לְשׁוֹרְף מִשׁוּם קְלָקוּל הַבְּגָד בְּחֶסְרוֹנוֹ גַּם בְּלֵא"כ דְבָרֵי הַרְש"ש צ"ע דְאֵפִי בְשָׁרִיפָה עַכ"פ אֵיכָּא מִשׁוּם לָאו דְלֵא תַעֲשׂוּן פֶּן פְּהָא דְמַכּוֹת (כ"א) הַשׁוֹרְף עֲצֵי הַקֹּדֶשׁ לוּקָה מִשׁוּם ל"ת, אַף זֵה שְׁהַעֲלִיתִי בְּכַוְנַת הַתוּס' וְדוּיֻק לְשׁוֹנֵם שְׁיָכוּל לְחֻתְכֵן בְּלֵא קְלָקוּל וְחֶסְרוֹן דְחוֹתֵף לָאו בְּכָלֵל קוֹרַע: פְּרַפְר ג.

עוֹד סָמַךְ רַאִי לַהֲא"ר דְנִתְצַתָּה לְצוֹרְף לִיכָּא אִיסוּרָא, הִנֵּה בְּפָנִים יְפוֹת פ' וַיִּקְרָא בְּפָסוּק וְנִתְּנוּ גַמְצָא דְבַר חִידוּשׁ דְבַמְשָׁכָן שְׁבַמְדָּבָר לֹא הִי כְּבֹשׁ לְמַזְבֵּחַ אֲבָל הוּא גִגְד הַש"ס זְבָחִים (פ"ז) כְּבֹשׁ מִנִּין ת"ל אֶת הַמַּזְבֵּחַ פִּירִשׁוּ וּמִשְׁחַתְּ אֶת הַמַּזְבֵּחַ וּמְפוֹרֵשׁ ג"כ בְּפִירִשׁוּ"י תְּרוּמָה (כ"ז) וְנִתְעוֹרְרִתִי ג"כ מִתוּס' זְבָחִים (ס"ג) שְׁפַתְבוּ שְׁהִי כְּבֹשׁ לְמַזְבֵּחַ הַנְּחֻשָׁת, וּבְאַמְנָה בַק"א שֵׁם הַתְּפֵלָא דְמַנ"ל שְׁהִי כְּבֹשׁ וּמְסִיִּים וְהַדְּבָר נִפְלֵא עַד יִגְלוּ כְּלֵי הַמְשָׁכָן וְכַתְּבֵן ג"כ שְׁיִפְלֵא אִם הִי כְּבֹשׁ בְּמִשְׁכָּן דְאַטוּ בְּכָל עֵת חֲנִייתָן עֲשׂוּ כְּבֹשׁ מִחֲדָשׁ וְגַם מִמָּה עֲשׂוּ כִי מְאַבְנִים לֹא נִמְצָא רְמֵז בְּכָל כְּלֵי הַמְשָׁכָן כו', וְהִנֵּה לְפִירִשׁוּ"י בְּחֻמְשׁ שְׁהִי הַכְּבֹשׁ בְּכָלֵל כָּל הַפְּלִים פְּשִׁיטָא שְׁהִי גַם הַכְּבֹשׁ מְנַחֲשׁוֹת וְעֵינִן זְבָחִים (ס') דְנִין כְּלֵי מְכָלִי וְאֵין דְנִין כְּלֵי מְבֻנָּר דְשָׁל אֲבָנִים אֵינוּ בְּכָלֵל כְּלֵי וְעַתו"ס שְׁבַת (י"א) ד"ה אֵלָא וּבַחֲזִי מַהֲרִי"ט, וּבְקֵן הַק"א דְאַטוּ בְּכָל עֵת חֲנִייתָן עֲשׂוּ כְּבֹשׁ מִחֲדָשׁ הִנֵּה פֶן מְצִינוּ בְּפִסְקִתָּא בְּפָסוּק וַיְהִי הַמְקַרִּיב שְׁפָהֵן גְּדוּל הִי מוֹצִיא בְּכָל שְׁנָה ס' כְּפָרִי זֵהָב לְכְּבֹשׁ הַמַּזְבֵּחַ דְלְכְבוֹד הַמַּזְבֵּחַ הָיוּ סוֹתְרִין הַכְּבֹשׁ בְּכָל שְׁנָה וּבוֹנִין אוֹתוֹ מִחֲדָשׁ וּבְפִי' הַגְּרַז"מ ז"ל הַעֲרִי בְטַעַם דְלִיכָּא מִשׁוּם לֹא תַעֲשׂוּן פִּינוֹן שֶׁהוּא לְצוֹרְף דְמַקְלָקֵל ע"מ לְתַקֵּן וְלִכְאוּ" צ"ע דְהֵקָא ל"ה צוֹרְף הַמַּזְבֵּחַ כ"א כְּבוֹד הַמַּזְבֵּחַ, אַף י"ל ע"פ הַתוּס' שְׁבַת (כ"א) מ"ש

דהואיל ולכבוד הקרבן היו עושים לצורך הקרבן חשיב לי' וראה לעיל סי' י"ג אות כ"ה
כמה הערות נפות בזה, ועכ"פ ראי' מאן לדברי הא"ר הנ"ל ודוק: פרפר ד.

ובמה שהזכרתי לעיל אי חתיכה בכלל הכתוב לא יקרא דל"ה קרא פדכתיב כמו דקיי"ל
בסנהדרין (מ"ה) דנקטעה יד העדים פטור דל"ה קרא פדכתיב, אנפיר דרף אגב חוץ
מענינו מתשובתי להחריף כמר אלעזר אלטפפסט נ"י פעת הרב המאוה"ג דומ"צ בק'
זאלקוב בדבר הערתו בסנהדרין (ע"ט) במתני' דנתעברו נסקליו בנשרפין ידונו בקלה,
נהרי הקא דאין העדים מפירין את האיש שהעידו עליו לא משפחת לה יד העדים, ואפי'
יקבצו כל פתות העדים יחד דעדיין לא ס"ד פדמשני הו הו עדיו, מ"מ ליכא יד העדים
בראשונה, וכתבתי די"ל דגם בב"א לא מיעקר קרא ונהי כמו יד העדים בראשונה, כה"ג
שמצינו באיסור מקדים תרומה לבכורים בתוס' תמורה (ד') מירושלמי דגם בב"א הוי
כמו מקדים וצ"ע בר"ש נגעים (פ"ד מ' י"א) לגבי בהרת קדמה לשער דבב"א ל"ה בכלל
קדמה ונמצא באחרונים כמה דמיונות בענין זה, גם פתבתי בישוב קו' דנראה כה"ג
שכתבו התוס' נבחים (ק"ג) דפסול משום הקדמה לא מקרי פסול בגופו ולכך בעי עבור
צורה והכ"נ י"ל דאפי' אי מעכב שתהי' יד העדים מ"מ לא מעכב שתהי' בראשונה וכיון
דבכה"ג מתקיים יד העדים בב"א רק שלא מתקיים יד העדים בראשונה מודה שמואל
דל"ב קרא פדכתיב לעכב: ולא פאתי עתה בשביל דבר זה שהו מענין לענין רק להזכיר
לטובה מה שהעיר אז במועדו יום ב' סיון תרפ"ב בני הי"ל בן עשר ניניק וחסים כמר
אברהם יחי' שאמר על אמת לתרץ קו' דמשפחת שפיר שהעדים הפירו את הנדונים אבל
רק באומד מצד הרוב (וכגון הפרה בטב"ע דקלא דהוי רק מצד הרוב כמו"ש בעט"ח
לחולין י"א) רק דעכ"ז ידונו בקלה דלא מהני לתמורה ההפכה מצד הרוב כתוס' חולין
(י"א) דממיתה למיתה לא אזלינן בתר רוב, אבל הא תינח לגבי מיתה קלה ונחמורה, אבל
לדון ושיהי' פטור לגמרי ממיתה משום דבעינן יד העדים בראשונה, דל"ה יותר ממיתה
למיתה לזה שוב מהני ההפכה מצד הרוב, עכ"ד ממש דברי חז.

ואמרתי אם חכם בני כו' יה"ר שאזנה לראותו הולך וגדול בתורה ויר"ש ולאילנא רבא
יתעבד, זה לשוני בתשובתי אז: פרפר ה. בסי' ב' פתבתי לחקור דהיכי שהקרקע כפר
קדוש בקדושת עזרה או בהכ"נ שאמר דגם הבנין שפנו עליו אפי' שלא נתקדש עוד
לעצמו, מאליו הוא קדוש מהתפשטות קדושת הקרקע ושיהי' זה תלוי בפלוגתא
בירושלמי סנהדרין (פ"א ה"ג) דמ"ד בונין ואח"כ מקדישין אין רואין את המחיצות
כאלו הן עולות כלומר דלא אמרי' שעולות בקדושה מאליהן ולכך אי בעי למזגא עליהן
אין מועלין פש"ס מעילה (י"ד) עיין בפנים, ועדיין יש להעיר מש"ס שבת (קט"ז)
גליונות אגב כתב הוא דקדשי כו' ובשו"ת שכו"י ח"ג סי' פ"ו לגבי גליונות הארופים
יותר מפשיעור הביא משו"ת מהרי"ט [הובא לעיל סי' ה'] דפתוח לקודש פקודש דמי
וכש"כ גליון המחובר לקודש עיי"ש, ולפי"ז אפשר שיש ללמוד גם לנ"ד, ובשאלת
השבו"י יש לעיין בהמבואר ברמ"א יו"ד סי' רצ"ב ברמ"א ועיין ח"ס יו"ד סי' רע"ט,
וצ"ע ג"כ במהרש"ם ח"ג סי' ק"ב בשאלת גליונות ארופות בתפילין שלא הזכיר משו"ת
שבו"י ומדברי הרמ"א: איברא דלכאו' למ"ש התוס' מנחות (ע"ט) לגבי שמן שהפרישו
לשם מנחה זו פסול לשם מנחה אחרת ומקשה וליתנו עלי' ולפקו לחולין כו' שכתבו
דאע"פ שכתב קודשו בכ"ש, אפי' את"ל כ"ש מקדשין שלא מדעת ה"מ קודש אבל חולין

לא וכ"כ בתוס' פרייתות (כ"ד), לפי"ז גם לנ"ד שנאמר דקדושת עזרה או בהכ"נ שבקרקע יקדש גם את הבנין חול י"ל דלא עדיף אפי' קדושת עזרה מקדושת כ"ש דאין מקדש חולין, באמנה נראה בשיטת הירושלמי דאפי' חולין כ"ש מקדש, דבסופה (פ"ד) מקשה בירושלמי למ"ל בפשאינה מקדושת אפי' מקדושת האר"ח בשם ר"י וקדושת את המזבח והי' המזבח ק"ק מה המזבח אין מקדש אלא מדעת אף הכלים כו' ובק"ע מה המזבח אין מקדש אלא מדעת שאם העלו חולין על המזבח אינו קדוש אא"כ שהקדישו מתחלה אף כלים כו' הרי דלמ"ד כ"ש מקדשין שלא מדעת גם חולין מקדשין וכבר עמדו בזה באחרונים, אבל נראה דבלאה"נ אין זה נפ"מ לנ"ד דהכא לא דיינינו מטעם שהקרקע יקדש את הבנין רק משום דפשטא קדושה בכולה כמו בבהמה בהקדיש אבר שהנשמה תלוי' בו פשטא קדושה בכולה וקדוש אף החולין שבה, ואע"ג דהכא בשעה שהקדישו הקרקע לא הי' הבנין זה עומד עליו מ"מ מבואר חידוש בתוס' גיטין (מ"ב:) ד"ה גמרו דאפי' אחר קדושת פיו מכבר פשטא קדושה בכולה לאחר זמן כמו בח"ש וחב"ח שנתקדשה ונשתחררה דלר"נ גמרו קידושי ראשון עיי"ש, וע"כ יפה עולה גידון החקירה דקדושת קרקע עזרה או בהכ"נ פשטא בכולה אל הבנין שעלי': פ"פ ר. ו.

ובדברי הירושלמי דסופה הנ"ל שנשמע בשי' דכ"ש מקדש אף לחולין, דרף אגב אמינא פ"פ רת אחת בכריתות (כ"ד) אשם תלוי אם משנשחט נודע לו ישפך הדם ר' יוסי אומר אפי' דם בפוס יזרק והבשר יאכל אמרי במערבא קסבר ר' יוסי כ"ש מקדשין את הפסול לכתחלה ליקרב, ולהבין בדיוק הש"ס אמרי במערבא, ונראה דבשי' הירושלמי הנ"ל דכ"ש מקדש אפי' חולין י"ל דלטעמי' אזיל דהנה התוס' חגיגה (כ"ג) פתבו דמה שכ"ש אין מקדשין אלא מדעת ילפינו מקרא ולקחו את כל הכ"ש והיינו דלקיחה משמעותו מדעת, עיין זבחים (י"ד) הואיל וכתוב ולקח ואי אתי קוף רמי לי' אידי' בעי למישקל זימנא אחריתי וביזמא (מ"ט) חפון חבירו ונתן לתוף חפניו ולקח בעיניו וליכא, וא"כ דשלא מדעת הטעם רק משום דלא מקרי לקיחה לכך אין לו שום שייכות ודמיון לחולין פלל ואפי' למ"ד מקדש שלא מדעת דמקרי לקיחה מ"מ אין סברא שיקדש את החולין, אבל הירושלמי הרי כתב מפורש בטעם דאין מקדש שלא מדעת דילף ממזבח שאין מקדש חולין ממילא למ"ד מקדש שלא מדעת ה"ה דגם חולין מקדש וז"פ, והנה פאן בכריתות דאמרי רבנן ישפך הדם כתבו התוס' ג"כ משום דהכא שנמצא שהי' חולין אין כ"ש מקדש, מבואר א"כ דתל' בפלוגתא ור' יוסי דאמר יזרק והבשר יאכל באמת ס"ל דכ"ש אפי' חולין מקדש והוא חידוש, וא"כ מה נעים עולה סוגי' הש"ס בטעמא דר' יוסי, אמרי במערבא קסבר ר' יוסי כ"ש מקדשין את הפסול לכתחלה ליקרב משום דשיטתו עולה בשיטת תלמודא דמערבא בסופה דכ"ש מקדשין אפי' חולין ודוק היטב בהערה: פ"פ ר. ז.

בסי' ג' הבאתי פלוגתת הרז"ה והרמב"ן ז"ל בע"ז (נ"ב) לגבי קדושת מזבח וכ"ש, דלשי' הרז"ה קדושת כ"ש גדולה יותר שהן קדוה"ג שאין להן פדיון משא"כ עזרה הני רק קדו"ד ושי' הרמב"ן דאין כ"ש גדול מקדושת מזבח, אנפיר בזה גירסא דינקותא מכ' אחי הרב הגאון מו"ה יצחק אבד"ק הרומליב שליט"א ששמעתי ממנו ביגדותו לחקור בפלוגתא דרבה ורבה (זבחים פ"ז) אי לינה מועלת בראשו של מזבח ורבה ס"ל דאין לינה מועלת דלשלקון מדמינן לה איף הדין לגבי כ"ש אם אין לינה מועלת ג"כ בכ"ש

כמו במזבח, דלכאו' תלוי בפלוגתא הג'ל דלשי' הרז'ה דקדושת כ"ש עדיפא מקדושת מזבח א"כ הכ"נ אין לינה מועלת בכ"ש דכש"כ הוא ממזבח, משא"כ להרמב"ן דאין כ"ש קדושתו גדול יותר מקדושת מזבח י"ל דלענן זה לא מצינו רק דאין לינה מועלת בראשו של מזבח אבל בכ"ש לא מצינו, ובמתני' דזבחים שם פשם שהמזבח מקדש פך הפלים מקדשין ובגמ' איפשט מינה דכ"ש מקדשי את הפסולין מ"מ דלענן שלא תחול פסול לינה כלל בכ"ש ל"ה פמזבח לגמרי כמו דאין כ"ש מקדשין שלא מדעת ושללא בזמנו דבש"ס דלא מצינו זה לגבי מזבח [עיינן בטה"ק זבחים (פ"ז) בזה ומה שפכתתי לעיל לסי' ב' ודמיון קצת למ"ש בט"ז יו"ד סי' רמ"ב מדברי הב"י דכל המוקש אינו שנה לגמרי אל המוקש ובשו"ת ח"צ סי' ע"ז דטבע פ"ף הדמיון שאינו שנה ממש] ואמר לתרץ בזה קו' התוס' פסחים (מ"ו) לגבי לחה"פ ושתה"ח דאין אפייתן דוחה יו"ט והול"ל הואיל א"ב פריק שאין התנור מקדשם שאם הי' מקדשם א"כ יפסלו בלינה, ויש ליישב דהרי במנחות (צ"ה) דמקשה ואפייתן בפנים אלמא תנור מקדש ואין דוחות את השבת איפסלא בלינה ולכאו' מאי קו' אדרבה פיון דתנור מקדש לא איפסלא בלינה דאין לינה מועלת בכ"ש כמו דאין לינה מועלת בראשו של מזבח, אבל י"ל דהרי במנחות שם על הקו' הג'ל אמר רבא הקשה אדם קשה כפרזל ומנו רב ששית כו' וא"כ רבא לשיטתו בזבחים (פ"ז) דלינה מועלת בראשו של מזבח, ומתורץ קו' התוס' פסחים הג'ל דלדין וכן לרבה ה"ה דאית לי' הואיל אפי' לקולא ל"ק הקו' דאיפסלא בלינה דאין לינה מועלת בכ"ש כמו דאין לינה מועלת בראש המזבח לרבה לשיטתו, עכ"ד מילדותו דברי חזו, אמנם בעיקר חידושו דלא יהי' לינה מועלת בכ"ש צ"ע ממנחות (צ"ה) דמקשה לגבי דאמר שאפי' הוא על השלחן ימים רבים אין בכך פלוג' ואמאי לימא גזירה שפא יאמרו מפקידיו בכ"ש ופירש"י כל זמן שרוצה ואין נפסל בלינה הרי מפורש דלענן זה לא מקדש כ"ש פמזבח ודוחק לומר שהקו' רק למ"ד לינה מועלת בראש המזבח וצ"ע, הזפרתי זה להעיר למען חיבת אמרי נועם מאחי הרה"ג שליט"א: פרפר ח.

בסי' ה' לענן אויר בהכ"נ אי קדוש פכתתי שהרי אפי' בעזרה דבהמ"ק דאויר עזרה מקדש אין זה משום קדושת האויר עצמו רק משום קדושת הרצפה מה דלא שייך זה בבהכ"נ, הנה מבואר פן מתוס' זבחים (י"ד) שהק' לר' יהודה דס"ל עזרה מקדשא היכי משפחת לה בפסולים שאם ירדו לא יעלו, ותי' בשחט על הרצפה ואח"כ נתן על הדף דהשתא ירדו מבואר דה"ט דקדושת אויר עזרה הוא רק משום קדושת הרצפה, וע"כ בי'ש דבר מפסיק בין הרצפה אין מקדש, וכה"ג שכתבו התוס' שבת (ד') דכשהחפץ בי'דו לא אמרי' קלוטה פמי שהונחה דמי ובתפא"י פרה (פ"ו מ"ה) פתב דזה דוקא כשפולו בי'דו ואת' שפיר מתני' דפרה שם הי' עומד חוץ לתנור ושרץ בתנור כו' דר"ע סבר פמונח דמי הרי דאפי' החפץ בי'דו פמונח דמי, רק משום דהתוס' שבת הג'ל לא פתבו רק כשהחפץ פולו בי'דו משום דהי' מפסיק בדמיון התוס' זבחים (י"ד) היכי שהדף מפסיק בין רצפת עזרה: וניחא ג"כ מה שיש להעיר קצת בתוס' שבועות (י"ז) שהק' דאי אויר עזרה לאו פעזרה דמי א"כ כשפולו דם ואיברים למזבח יפסל ביוצא וקשה הרי כשפולו בי'דו הרי הי' מפסיק דבכה"ג לא הוי פמונח על הרצפה פתוס' זבחים הג'ל, אבל להאמור אתי' שפיר דהתוס' לא פתבו כ"א בכה"ג שפסיק בכולו כה"ג שכתבו

התוס' שבת ה"ל פשאוחזו פולו בידו: ובמל"מ פי"א משגגות הק' אתוס' שבועות ה"ל דהרי בזבחים (פ"ח).

(אמר אי דנקט להו בראש המזבח פשיטא דאור מנזח פמנזח פינון שעומד ברגליו ע"ג המנזח והכ"נ פשמוליה הדם והאיברים למנזח הרי עומד ברגליו על רצפת העזרה ובכה"ג פשיטא דאור עזרה פעזרה דמי, ונראה לתרץ דסברת הש"ס זבחים ה"ל תלי בפלוגתא דמתני' פרה (פ"ו מ"ד) ה' עומד ע"ג התנור ופשיט ידו חוץ לתנור והלגין בתוכו ר"ע מטתה וחקמים מטמאין ופי' הרע"ב הואיל והאדם הנישא עומד ע"ג תנור חשבנין גם לפלי פאליו עומד ע"ג התנור ובמקום טהור הוא דפליגי אם מה שאוחזו בידו נגראחר עמידת רגליו והלקה פחקמים דבכה"ג חשיב פמונח, ולפי"ז מתורץ קו' המל"מ דפיה הוכיחו התוס' שבועות דאס"ד דאור עזרה לאו פעזרה א"כ פשמוליה דם ואיברים למנזח פפסל פינוצא, ואי דשאני הכא משום שרגליו עומדות על הרצפה, מ"מ אפתי תקשי אליבא דר"ע במתני' דפיה דלית לי סברא זו שמה שאוחזו בידו נגרר אחר רגליו אע"כ דבכל גונוי אור עזרה פעזרה, ואין לומר דאדרבה לר"ע הרי ס"ל קלוטה פמי שהונחה דמי והוי פמונח על הרצפה פמתני' דפיה דמשום זה ס"ל דהוי פמונח במקום טהור, ז"א דהרי גם במתני' דפיה הק' בתוי"ט ממה דלענן שבת למעלה מי' ל"א פמונח דמי ות' דלענן טומאה שאני וא"כ הכא לענן קדושת עזרה ל"א בכה"ג פמי שהונחה דמי ומינושב קו' המל"מ: פרפר ט.

ובמה שכתבו התוס' שבועות ה"ל להוכיח דאור עזרה פעזרה והוא ג"כ ש"ס מפורש בזבחים (כ"ו) דאור פנים פפנים דמי תמה המל"מ שם לפי"ז אתוס' מפות (י"ב) שכתבו אמתני' דמע"ש פ"ג דאור ירושלים פירושלים ובמהרש"א שם דרק גג עזרה לא נתקדש משום דאור עזרה ל"ה פעזרה משא"כ בירושלים והתמ' עצומה מרפסא איגרא, ונלע"ד בכוננת התוס' ע"פ דאמר (ב"ב ס"ד) ולא את הגג בזמן שיש לו מעקה גבוה י"ט ואס"ד בסתמא קני עומקא ורומא פי גבוה י"ט מאי הוי ומשני פינון דגבוה י"ט חשיב, ובתוס' בשם פי' הקונטרס אי בסתמא קני אור שלמעלה מן הגג גם הבנין שלמעלה מן הגג יקנה, אין סברא שיהי' הפסק בקנינו שהגג באמצע לא יקנה עיי"ש, לפי"ז נראה מ"ש התוס' הכא דבירושלים גגין נתקדשו משום דאור ירושלים פירושלים ואור עזרה אינו פעזרה אין הכוונה על אור עזרה שבתוך המחיצות רק פוונתם על אור שלמעלה מן הגג דנדאי ל"ה פעזרה עד רום רקיעא דאם מוליה דם ואיברים למעלה מן גג העזרה ודאי שנפסלו פינוצא לכה אתי שפיר מה דאמרי' דגגי עזרה לא נתקדשו דלא תקשי איך מסתבר שיהי' הפסק בקדושה, ז"א שהרי גם אור שלמעלה מן הגג לא נתקדש, ומשא"כ גגי ירושלים פינון דאור ירושלים פירושלים היינו האור שלמעלה מן הגג דעד רום רקיעא הוי אורא דא"י וירושלים בכלל, וכשמוליה בשר קק"ל באור ירושלים למעלה מן הגג לא נפסל פינוצא ממילא מוכרח דגם גגי ירושלים נתקדשו דאין סברא שיהי' הפסק בקדושה דלמעלה מן הגג וגם האור חלל הבנינים שלמטה קודש בקדושת ירושלים והגג באמצע לא יהי' קודש זה לא ניתן להאמר פסברת הש"ס ב"ב ה"ל שלא יהי' הפסק בקנינו, ואף דבמסקנא אין הש"ס חושש לסברא זו כמו"ש התוס' שם, שאני קנין שתלוי בדעתו של אדם וכפי רצונו הוא מקנה משא"כ לגבי קדושת המקדש ודאי אין סברא שיהי' הפסק בקדושה, זה ה"ל ברור בכוננת התוס' ומהרש"א ז"ל והיא הערה

גדולה במרפז אמיטה של תורה, והיא העולה דאור עזרה שמקדש הוא משום קדושת הרצפה ואין ללמוד מזה לאור בהכ"נ פמךדןר בפנים: פרפר י' בסי' ו' הבאתי משו"ת המהרי"ק דלא אלים מצנה דתפילין למדחי איסור דברכה לבטלה ולפי"ז מכש"כ דלא אלים למדחי איסור מחיקת השם מלאו דלא תעשון, יש להוסיף קצת דאם נבא לדון בזה מדין עדול"ת י"ל לכאו' לפי"מ שהבאתי לקמן סי' ח' משו"ת בש"ר סי' כ"ד דתפילין הוי עשה דלפני הדיבור א"כ להירושלמי בתוס' קידושין (ל"ח) אין עשה דקודם הדיבור דוחה ל"ת של אחר הדיבור, ולמקצת מהאמור בנוגע לשו"ת המהרי"ק הנ"ל נתפנון להעיר גם תלמידי הרב הנגיד החריף ובקי מו"ה יצחק ליב ונארצל מפה: פרפר יא.

בסי' ז' בשאלת הענין מי שלא הניח זמן רב תפילין דרש"י מחמת טעות, שכתבתי דאפי' אם נאמר דבמ"ע בשוא"ת א"צ פפ"ה, י"ל דחמירא תפילין לפי שעובר בשמנה עשה וסקולה פנגד כה"ת וצ"ע על המחז"א שלא נחית לזה, הנה חוי' לזה עוד י"ל דתפילין הוי ג"כ ל"ת דכתיב ושמרת וכל מקום שנאמר השמר פן אינו אלא ל"ת, ובתוס' עירובין (צ"ו) פתבו דגם לר"י דהשמר דעשה נמי לאו הוא, מודה שאם לא הניח תפילין ביום שאינו לוקה אבל שי' רש"י והרמב"ן דלר"י הכ"נ שעובר בל"ת דומיא דנשמרתם את משמרת הקודש שכתב הר"מ פ"א מבה"ב שאם בטלו שמירה זו עובר בל"ת, ועיין שעה"מ ה' תפילין מ"ש לנישב לדבריהם סוגי' דעירובין (צ"ו) בדברי חזן, וא"כ לנ"ד בלא הניח תפילין צריף תשובה וכפ"ה משום דעובר בל"ת, רק דמפנס' יומא (ל"ו) דעולה מכפרת על עשה דתפילין התוס' לשיטתם בעירובין דלכ"ע בלא הניח תפילין אין עובר בל"ת, אבל עכ"פ לשי' רש"י והרמב"ן משום דעובר בל"ת ודאי צריף פפ"ה וע"כ יותר צ"ע על המחז"א שלא העיר מקל זה: פרפר יב שם בפנים הבאתי דברי הנה"מ סי' רל"ד דבאי' דרבנן בשוגג א"צ פפ"ה והערת מש"ס ר"ה י"ח, אבל זולת זה כבר העירו באחרונים מש"ע יו"ד סי' קכ"ג סעי' כ"ה בהג"ה במי ששטה יי"נ בשוגג יש אומרים שיתענה ה' ימים ויתפפר לו הרי דגם באד"ר צריף פפ"ה, ואפשר דשאני אי' יי"נ שהוא אביזרא דע"ז שחמור יותר פדאמר בע"ז (נ"ב) משום חומרא דע"ז שוי' פדאו' וראה מ"ש הרמב"ן בס' אבן העזר סי' כ"ז מעשה שהוציא חתני אליקים יין מחבית לכלי קטן ששטה ממנו עכו"ם ושאלוני אם היין פשר ואמרתיו לו אם יודע אתה שהפלי גגוב ואמר הן והתרתיו, ולאח"ז ישנתי ובא אלי בחלום הפסוק השותים במזרקי יין והבנתי שלא הי' הפלי גגוב ונסיתי אותו הפלי והנחתיו ב' ימים ולילות ולא נגב ונדעתי פי לא יפה התרתי ואסרתיו היין שפחבית והתעניתי ב' ימים וגם השותים ממנו, הרי אע"ג דיינמ בזה"ז דרבנן ושתו ע"פ הוראת חכם שטעה מ"מ התענו לכפ"ה, רק למ"ש שאני יי"נ דחמיר ועיין יבמות (כ') וכל שאינו מקיים דברי חכמים קדוש הוא דלא מקרי רשע נמי לא מקרי, וכן בנדה (י"ב) מקשה רבא פן ובט"א ר"ה (כ"ט) שהעיר מנזיר (כ"ג) דאר"ל רשע קרית לי' נהי דלא עביד מצנה מן המובחר כו' ובהוריות (י"א) א"ב פלאים דרבנן מ"ס דרבנן ל"ה מומר ומ"ס פלאים פינן דמפרסם אי' אפי' בדרבנן הוי מומר ויש לדון מכ"ז לדברי הנה"מ הנ"ל: שם בפנים פתבתי דאפשר לדון את האיש פפרי פשוטג כה"ג דשבועות (י"ח) ואי בע"ה כו' והנה מצינו פן בב"ק (צ"ה) מאי לאו בע"ה דלא ידע דקרקע אינה נגזלת וש"מ דשוגג נמי קניס: פרפר יג.

בסי' ח' בדברי הט"ז יו"ד סי' רצ דמפרשה לפרשה פשר שלכ"ס, והנה בנקה"כ תי' לקו' הט"ז דהתוס' מנחות (ל"ב) פתבו שם רק למה דדחי התם דמזוזה פרושתי' פתוחות אבל למאי דקיי"ל דפרשתי' סתומות א"צ לאוקמיליהשלים וא"כ לא אשפחן פלוגתא אמכילתא וקיי"ל כמכילתא, ובמח"כ תמוה מאוד שגרי בתוס' שבת (ע"ט) שפתבו התוס' פדבריהם במנחות ושם ליפא לתרוצי פנ"ל, ונשאלתי בזה מהנגיד הקריף ומפלג מו"ה אברהם גלאז נ"י מטשעפין וכבר קדמו בס' שפת אמת לשבת (ע"ט): פרפר יד.

בסי' י' הבאת דברי המהרי"ק בפ"ה חו"מ סי' רמ"ג דבטרחה דגופא ל"א אמירה לגבוה פמסירה להדיוט, ראה לקמן סי' פ"ו מה שפתבתי בישוב המהרי"ק לשיטתו שורש קי"ב לענן כעמ"ס, ובדבר התקירה בפנים אי טרחה דגופא הוי פממונא, פתבתי בזה במק"א בבאיור התוס' פתובות (ט) שהק' דבטענת פ"פ נהימנה לדידה במגו דמוכ"ע ותי' דהוי מגו במקום חזקה דאין אדם טורח בסעודה ומפסידה אע"ג דבעי' הוא אי אמרי' מגו במקום חזקה שפא חזקה דהכא עדיפא כו', ונשאלתי בכוננתם דמה עדיפות יש לחזקה זו, ואמתי' ע"פ התקירה אי טרחה חשיב פממונא ובתב"ש סי' א' סק"ג הביא מתוס' פסחים (כ"ה) דטרחה חשיב לא אפשר וקמכנין והק' מפסחים (י') בגופי' אטרחהו רבנן פממוני' לא אטרחהו, ותי' דהתם איפא ממונא וגם טרחה ונהיניו דקדייק פממוני' לא אטרחהו עכ"ל, ולפי"ז יתכן הכ"נ בכוננת התוס' דחזקה דאין אדם טורח בסעודה ומפסידה עדיפא ונהיניו דאיפא פרוניהו טרחה וממונא טורח ומפסידה ודוק: פרפר טו.

בסי' י"ג במ"ש בשו"ת ח"ס בשי' הר"ן דמשמישי קדושה דרבנן הבאתי מפונש בירושלמי סוטה (פ"ז) דתמ"ק דאו' ואין לומר דתמ"ק דהתם אבני מזבח דהר עיבל הו' פיעין קדושת המקדש דכ"ז שלא נפדה איפא מעילה מה"ת, דז"א דקודם שפאו לארץ ואין מקדש אין מעילה באבנים אלו עכ"ד בפנים, והנה פן מבואר בטור עה"ת דלקה הי' יעקב צריף לקדש את האבנים ששם מראשותיו אע"פ שהיו מעקידת יצחק, רק דאחר ששם אותן מראשותיו יצאו לחולין ובמנ"ח בהשמות הק' דאיף יצאו לחולין הרי פמזבח יש מועל אחר מועל, אבל נראה בדעת הטור ז"ל פנ"ל דקודם בהמ"ק ל"ה לאבני הפמה רק דין משמישי קדושה ומקומו הוא מוכרח דנדאי לא עבר יעקב אבינו חלילה להיות מועל בקדשים, ובח"ס או"ח סי' ל"ב כתב שאין ספק אצלו שאסור לנתןן אבן מהפמה גם ראיתי בס' מנחה חריבה לסוטה שהביא מקרא מפונש [מלכים א', י"ט] פי את ביתך עזבו ואת מזבחותיך הרוסו ופירש"י במוות יחיד, אבל הח"ס עצמו כתב הטעם וז"ל דלא גרע קדושת הפמה מקדושת בהכ"נ שלנו, אבל לא שיה' ביה דין מעילה כמו בבהמ"ק, וראה ג"כ מ"ש הטור שם דבמה שרי נשתמש להדיוט ובמה שהק' במנ"ח בקומץ ובח"ס או"ח סי' מ' שהביא קו' הז"ר דאיף שכב עליהם יעקב ה' מעל בהקדש ולפי"ד הח"ס יהי' ביה מועל אחר מועל, אבל לפי"ד הטור והח"ס עצמו באו"ח סי' ל"ב אין להן רק קדושת בהכ"נ ובק"ע בירושלמי קרי להו בפירוש משמישי קדושה: פרפר טז.

בסי' ה"ל אות י"ג, מש"ף יו"ד סי' רנ"ט סקי"א דנר ומנורה שנתנו בבהכ"נ להאיר למתפללים הו' משמישי מצוה ראיתי להעתיק פאן מה שפתבתי בנוגע לזה בתשו' באשר ומשתי מידידי הרב הגאון מו"ה חיים ענגיל נ"י אבד"ק בוטישלא להנדק ולכתוב חו"ד.

והוא בדו"ד של חזקת שמשות בבהכ"נ ונדר בהכ"נ בעיר דעמביץ שסמכו הבע"ד על הרב הג' אבד"ק ראדימישלא והרה"ג ר"מ אדאלף דומ"צ דק' רישא, והוציאו פס"ד שהגם שמדין חזקה קשה לדון בשמשות רק מפני שרוב מבהכ"נ והחזר זכו לו בחותמיהן שמקבלים אותו במקום אביו המנוח לשמש ע"כ זכה לו בד"ת, ועתה אחר הפס"ד חתרו המתנגדים עצה בהסתה שהאנשים שחתמו בעד השמש יחזרו מדבריהם וחתמתם ויתבטל עי"ז הפס"ד, נעתרתי ע"כ לבקשת הרה"ג הנ"ל להגיד בזה חו"ד: הנה מה שהחליטו הרבנים שאין דין חזקה בשמשות אין הדבר פשוט כ"כ ונראה יותר שיש בזה דין חזקה כמו"ש בבי"צ יו"ד ח"ב סי' ע' והר"ב ח"ב סי' כ"ו והוא מירושלמי פ' עשרה יוחסין הביאו התוס' סוטה (מ"א) מנין לרבות שוטר הרבים וגבאי צדקה וסופרי דינין ומפני ברצועות ת"ל מקרב אחיה תשים פל שתשימהו עליה לא? הא אלא מן הברורין שבאחיה מבואר דגם שמשות היא בכלל שימה בישאל ובשו"ת הר"מ מובא בשע"ת סי' נ"ג שאין מורידין אדם מגדולתו מסנהדרין גדולה עד חזן הפנסת וסתם חזן בגמ' הוא שמש פמבואר בכ"ד בש"ס: ומה שבס' צור יעקב להרב הגאון מפראבונא הנדמ"ח סי' קצ"ו הביא דבריהם ודחה אותם שאין בשמשות שום התמנות רק שהיא לשמש הבאים להתפלל להדליק נרות ולהביא מים ואיזה מינוי הוא מאחר שגם העכו"ם ראוי לזה נהרי הגבועונים נתנם יהושע לחוטבי עצים ושאבי מים למזבח ד', ומשום זה התפלא על שני גדולי הדור הבי"צ והרב הנ"ל מה ראו על פכה לפסוק דין חזקה בשמשות: לדעתי נראה דבמחכ"ת שלא פדת השיג דהן אמת שהשמש יש לו עבודת שימוש בעד האנשים המתפללים להדליק נרות ולהביא מים, אבל בזה עוד לא השלים עבודתו ויש לו עוד משנה פבודה מזו לקרא את האנשים לעלי' לתורה וכל עניני מצוה בכבודים של תורה ולפרקים גם לירד לפני התיבה להתפלל במקום הש"צ מה שלכל אלה אין ראוי להם זולת ישראל, גם מ"ש מגבועונים שנתנם יהושע לחוטבי עצים ושאבי מים לפנהגים למזבח ד', אישתמיטתי דברי התיו"ט תענית פ"ד מ"ד שכתב וז"ל ואע"פ שהגבועונים אשר לא מבני ישראל המה נתונים לחטוב עצים ולשאוב מים לבית אלקים פדמפורש בספר יהושע יתכן בעיני לומר שזהו לצורך עובדי המקדש לבשל קרבנותיהם ושאר צרכיהם ופירוש למזבח ד' דכתיב ביהושע לעובדי המזבח אבל למזבח עצמו לא היו מניחים לגבועונים לחטוב עצים ולשאוב מים עכ"ל, הרי מפורש דלא היו הגבועונים ראויים לשמש למזבח ותיבתא לדברי הרה"ג הנ"ל: ובאמנה ראיתי בשו"מ מהדו"ד סי' נ"א שהק' על דברי התיו"ט מיבמות פ"ט שאמר רבי חלקנו נתיר חלק מזבח מי נתיר, אבל נראה כמו שהתו"ט מפרש קרא למזבח ד' שהוא צורך מזבח לעובד המקדש הכ"נ מפרש לשון הגמ' חלק מזבח דהיינו עובדי המזבח ועתו"ס פתובות (כ"ט) מ"ש דלקך לא שייך בזה הפקר בי"ד הפקר משום דאינו צורך כ"כ ועיין ג"כ תוס' פתובות (כ"ד) ד"ה חז מ"ש דתרומה בכלל מזבח.

ולפי"ז י"ל דכמו כן עובדי המזבח בכלל מזבח, ועפי"ז יתכן דלהדליק נרות בבהכ"נ לפני העמוד לצורך תפלה בצבור דמבואר באו"ח סי' צ"ח דתפלה היא במקום קרבן, וכתיב פכדו ד' באורים ובמד' תצוה שתאירו לי כשם שהארתי לכם, א"כ לא יהי זה ראוי לעשות ע"י עכו"ם מה דהוי צורך קרבן, ומה שנוהגין ביוה"כ להדליק ע"י עכו"ם אין דנין משאי אפשר ע"י ישראל, עכ"פ בשמש הממונה להדליק נרות דלכה"פ הוי תשמישי

מצוה להש"ף יו"ד סי' רנ"ט הנ"ל וגם שידיוע המנהג בכל תפוצות ישראל שהשמש מדליק גרות חנוכה בבהמ"ד ובהכ"נ לפני הצבור ומצאתי בכדומה בשו"ת הרדב"ז ח"ד סי' י"א באלמנה שהיתה מוחזקת להדליק גרות בבהכ"נ שבירושלים שכתב פיון שהחזיקה פמה שנים להיות מדלקת בפני קהל רואים ולא מיחו אין לה חזקה גדולה מזו כו' עיי"ש, ויש ללמוד מזה לנ"ד בחזקת שמשות, ובפרש שהשמש יש לו משנה של עניני כבוד התורה וכדומה י"ל דלא גרע משו"ב דג"כ ליפא בי' דין חזקה ומ"מ איתא מצד המנהג כמו"ש בשו"ת מבי"ט מנהגא זו בכל המינויים ושמשות בהכ"נ ובהמ"ד בכל: אבל גם חוץ טענת חזקה אחר שקבר זכו לו בחותמיהו רוב מנין שממנין אותו לשמש בחזקת אביו שוב אין יכולים לחזור, חזא דמבואר בקצה"ח סי' רס"ד דאף במקום שאין לפועל אלא שקרו מ"מ בהבטיח שקרו לעני מחויב ליתן לו מה שפסק ואין יכול לחזור ובב"ש אע"ז סי' נ"א סקי"א דבקובל עליו להלביש את בתו יש בזה מדין מתנה לעני פיון שהזוג עניים בשעת הנשואין, ובשו"ת ב"ש חו"מ סי' י"ז פתב דבדקדק שקירות אין לו דין מתנה לעני ובהג"ה שם העיר מדברי הקצה"ח הנ"ל ומקנה קידושין (נ"ט) ועיין מהרש"ם ח"א סי' ל"ח בזה: אבל יותר מזה בנ"ד שהרבים קבלו אותו ומבואר בחו"מ סי' ר"ד סעי' ט' שאם רבים אמרו לאדם א' ליתן לו מתנה אינם יכולים לחזור אפי' במתנה מרובה וע' נה"מ סי' של"ג הביא מד"מ דג' ששקרו מלמד א"צ קננין, ומבואר בחו"מ סי' כ"ב וסי' קס"ג דמשל רבים א"צ קננין ולפי"ז גם בנ"ד שחתמו לו רוב מנין שישאר בחזקת אביו בשתים עלתה לו, מדין חזקה בשמשות כמו בשאר מינויין ומדין קננין מה שקבלו עליהם הרבים חוץ מה דהוי מתנה לעני פנ"ל, זה הנלע"ד עפדתוה"ק: פ"ר יז.

בסי' י"ט אות ב' הבאתי דעת הכ"מ פ"ו מנזירות דבר חידוש בשי' הר"מ דבטומאת קבר אין הנזיר מגלח עלי', ובבי"צ יו"ד ח"ב סי' קנ"א פתב לדון בדברי המנ"ח מ' רס"ג שהוציא פו, אבל תה"ל מצאתי ח"ב להכ"מ הוא המאירי ז"ל בשבת (י"ז) מ"ש שחוכך לומר דדוקא בטומאת אנהל חרב ה"ה פחלל ולא בטומאת אנהל הקבר, ונשאלתי שצ"ע להבין פנונתו, ואמרתי שדבר גדול דבר האדון שפנון לחידוש הכ"מ הנ"ל ולפי שהקדים המאירי שם דבטומאה שאין הנזיר מגלח לא אמרי' חרב ה"ה פחלל לכן יוצא מזה ג"כ חידוש זה דבטומאת קבר ליפא דין חרב ה"ה פחלל והיא הערה גדולה: פ"ר יח.

בסי' כ"ד בגדר שעת הדחק, דמצינו דשעה"ד פירושו שעת הספנה ופירש"י (שבת מ"ה) מסכים בזה לפירש"י ברכות (ל"ו), ומה שמצינו ג"כ בתוס' גדה (ו') דאפי' טרחה דגופא מקרי שעה"ד וכתבתי לחלק בין טרחה מרובה לטרחה מועטת פחילוק התוס' ב"מ (נ"ג) לגבי דשיל"מ, והנה בתוס' יבמות (צ"ג) לענין דחשיב ביזו פתבו דאין נראה לחלק בין מקום רחוק או קרוב, אבל מוכן דלענין ביזו שאני, ובענין שעת הדחק אי הוי כהפ"מ פ"ב פתבתי בזה להרב המנפ"ל בתו"י החריף מו"ה יעקב שטיעגליץ שו"ב נ"י מפה ששאלתי ממנו בעת הגולה מלחמת התבל שנת תרע"ה אחר שהי' אז שם במקומו שעת הדחק בבשר אם יש להקל במקום שמכשירים בהפ"מ, והשבתתי לו מן הדקדק כי הדבר מבואר בשו"ת תה"ד סי' ר"ד ונ"ל וא"ת בנ"ד הואיל ואיפא דוחקא דציבורא יש להתיר כמו בהפ"מ נראה להביא ראי' דלא אמרי' הכי כו' והביא ראי' מש"ס דגדה (ו') הנ"ל דפירש"י שני בצורות הנה והוי הפ"מ ולא רצה רש"י לפרש שני בצורות והוי דוחקא

לאוכלי טהרות אע"כ לא שרינו משום הכי אלא משום הפסד הקילו דהתורה חסה על ממונם של ישראל עכ"ד, ואמנם להאמור אין כל עניני שעה"ד שנויים דלפעמים קרי לישעת הספנה שעה"ד והוא לפי מקומו וישעתו: בסי' כ"ט, לענין אמירה לעפונם דלהמכילתא הוא מקרא דכל מלאכה לא יעשה בהם דכתיב ביו"ט פתבתי דמ"מ אא"ל דחמיר יו"ט משבת דאמירה לעפונם הוא רק שבות, פן פתבתי במק"א בתשו' להרב החו"ב מו"ה אברהם זייגער נ"י בקאטאוויץ ע"ד חקירתו אם דוקא בשבת בעי מלאכת מחשבת משום דנסמכה למלאכת המשכן כפירש"י חגיגה (י') אבל ביו"ט אסור מה"ת אפי' היכי דל"ה מלאכת מחשבת, רק דאא"ל פן פנ"ל וכה"ג דביצה (י"ח) מי איכא מידי דבשבת שרי וביה"כ אסור, ובפנ"י שבת (מ"ו) העיר לחדש דביו"ט יהי במשאצ"ל איסור לאו אבל לא שיהי' יו"ט חמור משבת, ואדרבה לענין משאצ"ל כתב המאירי ביצה פ"ק דאפי' למ"ד משאצ"ל חייב מ"מ ביו"ט פטור, והארכתי בפלפול ואכמ"ל: בסי' ל' אות ה' פתבתי להוכיח בשי' הירושלמי ביצה פ"ב ה"ג דלא פהר"ן דלהחם פנגד המדורה הוי כאונ"פ וצריף לבאר דלפי פתרא ב' בירושלמי דלהחם מותר רק מטעם מתוך אפתי אין הוכחה שהרי במג"א סי' ק"א ס"ג פתב דגם הר"ן כתב רק דהוי כאונ"פ בכ"ף הדמיון ומותר רק מטעם מתוך, אבל הוכחה שלי היא מפתרא קמא בירושלמי דבעי דוקא קומקום נגד המדורה אפי' לב"ה.

ובענין זה דלהחם מטעם מתוך הי' לי ענין תשובה להרה"ג החו"ב מו"ה מנחם פישביין פה, אבל אין לה המשך לנידון שאלתנו ע"כ אכמ"ל: פרפר יט בסי' ל"ה אות ה' פתבתי ליישב דברי הפמ"ג או"ח סי' ש"ח דאפי' למ"ד צעב"ח דרבנו מ"מ בשבת דכתיב למען ינוח הוי צעב"ח דאו' דלא תקשי עליו מש"ס שבת (קנ"ד), אנפיר עוד מה שנסאלתי בשקבר הימים מהחריף כמ' אהרן זלמן זילבערבערג תלמיד ישיבת פוכב מיעקב בטשעבין, דלפי"ד הפמ"ג הנ"ל תקשי בגמ' דע"ז (י"ג) המקדיש בזה"ז נועל דלת בפנ"י ומתה דכתב המרדכי משום דצעב"ח דרבנו נהרי להמבואר בר"מ דיכול אדם לחיות ז' ימים בלא אכילה ומסתמא ה"ה בבהמה פן וא"כ ההכרח שיעבור ז' ימים בלא אכילה ואיכא צעב"ח בשבת דאו' והיא הערה נאה, ונפה תי' לו מורו אחי הגאון אבד"ק טשעבין שליט"א דהכא ליכא משום ינוח דנדאי ליתא רק בבהמה שלו דמצווה על שבתתה, ועשו"ת צ"צ סי' ל"ה בהג"ה ומ"ש עליו בח"א פל"ג נ"ח, אבל י"ל עוד בפשיטות דבמקום מצוה פי הקא לש"ל בבהמה הדרשא דלמען ינוח תן לה נייח, דלמען ינוח פמוף פתיב ולא עדיפא מינ' דאדם עצמו שמחויב בנוח ועונג שבת וברא"ש פ"ק דשבת בהא דאין מפליגין בספינה ג' ימים קודם השבת מפני עינוי שבת במניעת אכילה דלצורך מצוה הותר משום דעוסק במצוה פטור מן המצוה, וא"כ דלגבי אדם הותר במקום מצוה וקיי"ל פל' שבחבירו פטור אבל אסור בבהמתו מותר עיין מג"א סי' ש"ה סק"ו א"כ מכש"כ דליכא משום למען ינוח שורה במקום מצוה, ומתורץ ג"כ הקו' מש"ס שבת (קנ"ד) שהובא בפנים משום דהוי במקום מצוה, ובמועדו שהי' שנת תרפ"ג נעמו לי דברי זעירא בני הילד שינא חריפא אברהם יחי' פאשר הריצותי לפניו ההערה אמר על אתר דהכא בבהמה של הקדש ליכא למען ינוח דהוי בהמה שאינה שלו, וכבר קדמוהו בת' זה פנ"ל פן שגו שכלו, ואמר עוד באופן אחר דלכאו' אפי' צעב"ח דאו' יהי' מותר נעילת דלת דיש פח לחכמים לעקור בשב ואל תעשה, רק די"ל דנעילת דלת מקרי מעשה בשעתה, וא"כ

היא תינח על שעת הנעילה, אבל משום אי שבייתת בהמתו שנעשה אח"כ בשבת שוב הוי שוא"ת ויש פח לחכמים, עכ"ד ממש נכונים מאוד לערף טל ילדותו, ויש להעיר מתוס' שבועות (כ"א) דחסימה בקול מה שנמנעת לאכול עי"ז מקרי מעשה: בסי"ט אות ג' בישוב קו' הפמ"א יש חיסור דברים, והפנונה דשפיר הוכיח הש"ס דצוה"פ א"צ ליגע מהא דכ"פ, דמה תאמר דהתם באמת נוגעים רק דלא ניכר כקו' הפמ"א, ז"א דכיון דעכ"פ ש"מ דא"צ היכר ממילא ש"מ דא"צ אפי' ליגע פלל מטעם גוד אסיק: בפנים הבאתי ממג"א סי' תר"ל ירושלמי סנפה (פ"א) פאה מצלת בסנפה ואין סוף סוף מצלת לפי שלא נעשה לשם פה פתבתי בזה במק"א בתשו' למחו' הרה"ג מו"ה ברוך הלפרשטאם נ"י אבד"ק גריבוב אודות הבאהנבריק אם יש לחשוב הפתלים עם הגשרים לצוה"פ וכתבתי ע"פ המג"א והירושלמי הנ"ל דאין לחשוב לצוה"פ לפי שלא נעשה לשם פה וגם הפתלים אינם נחשבים לקנים כמו"ש במג"א סי' שס"ג סקכ"ח, ועיין ח"ס ח"ו סי' ל"ד ומהרש"ם ח"א סי' ר"ו, אף בכל זה יש לדון בהיתר הגשרים מטעם פי תקרה יורד וסותם כיון שהגשר יש בה רוחב יותר משיעור הנצרך ד"ט, אף הרי בעירובין (צ"ד) אמרי' פי לית לי לשמואל בשלשה פלומר דב' מחיצות ל"א פתיו"ס למחיצה שלישית נאנן דקיי"ל פ"ב דאפי' בכה"ג פתיו"ס, מ"מ פתב ה"א ש דבעי ב' מחיצות דבוקות פמו גא"ם, ובנ"ד הרי במקום מעבר הדרך הב' מחיצות הם זו פנגד זו, וראיתי בס' תקון יעקב להרב מדיסבורג הוא השואל המנוכר בפנים והדפיס בספרו תשובתי אליו וכתב ג"כ לדון אודות הגשרים מטעם פתיו"ס, וחדוש שלא העיר מזה דבעי ב' מחיצות פמו גא"ם, אף י"ל ע"פ המג"א סי' שמ"ו דהרמ"א שכתב דבעי ב' מחיצות פמו גא"ם הוא רק להחמיר לכתחלה לפי"ז אפשר לצדד בנ"ד דאיכא צירופא עוד מדין צוה"פ על הפתלים דמה שהבאתי ממג"א סי' שס"ג דלא מהני הרי תקשי לכאו' מהא דכ"פ בעירובין (י"א) וש"ע סוס"י שס"ב דהוי צוה"פ על הפתלים רק שי"ל דהתם איירי בגונא דהוי אורחא בהכי וגם שנעשה במקוון לשם פתח, א"כ אפשר דגם בנ"ד בהבאהנבריקען נעשה הבנין לשם פתח דליכא ריעותא מטעם המג"א סי' תר"ל וגם אורחא בהכי וליכא חשש דהמג"א סי' שס"ג ונהגם שצ"ע מ"מ י"ל דחזי לאצטרופי לטעם פתיו"ס, פ"פ כ.

בסי' מ"ו, בענין הואיל א"ב מיתשל פתבתי דהוי בדוגמא הואיל והדיוט יכול להחזירו בשבת (נ"ח) ועיין שבת (מ"ו) אי לא מזדקק לי חכם סגי לי בג' הדיוטות ובזה נ' ליישב קו' התוס' פסחים (מ"ו) דנימא הואיל א"ב פריק דיעבור בב"י בחמץ של הקדש, משום דלחול עליו ב"י מפאן ולהבא ל"א הואיל עיין בפנים, אמנם בדין זה עצמו דבפודה מן ההקדש אין עובר בב"י כ"א מפאן ולהבא נשאלתי וכן הק' בב"י צ"ז י"ד ח"א סי' קנ"ד דלמה אינו עובר בב"י למפרע אחר דפריק מן ההקדש פמו דמצינו לגבי עהנ"ד בקב"ה שנפדו דחל אי' עהנ"ד למפרע כמו"ש הכ"מ ה' ע"ז פ"ד, ונראה דכע"ז ראייתי בחק"י השמטות לאע"ז סי' ל"ז העיר בתוס' פסחים ר"פ כ"ש דאם אינו יודע היכן החמץ מונח אין עובר בב"י אע"פ שנמצא אח"כ החמץ בביתו ונהרי בב"מ ל"ה בעובדא דכיפי דהוי שומא בטעות ובנמק"י דבנמצא אמרי' אגמ"ל דהוי פלא נאבד ולשי' רש"י דוקא בנמצא בביתו א"כ בחמץ שנמצא בביתו נימא אגמ"ל, ונ"ל דבר חדש דלענין לעבור בב"י לש"ל אגמ"ל משום דאמרי' ב' דברים אינן ברשותו ונעשאן הכתוב כאילו ברשותו חמץ ובור

וּבְרֵשׁ ב"א רִישׁ ב"ק דְּמַטְעֵם זֶה בּוֹר חִידוּשׁ הוּא וְלֹא יִלְפִינָן כְּרִי' מִפְתִּיחָה מְבוֹאָר דְּמַה"ט
גַּם חֲמֵץ חִידוּשׁ הוּא וּלְפִי"ז לְמֵאֵי דְאָמַר בְּב"ק (ע"ג) דְּעַד זֹמַם חִידוּשׁ הוּא לְכַף ל"א
לְמַפְרַע הוּא נִפְסָל וּבִש"ף יו"ד סי' ק"י דְקָבוּעַ חִידוּשׁ הוּא ל"א קָבוּעַ לְמַפְרַע, וּלְפִי"ז
הַכ"נ בְּחֲמֵץ דְּעוֹבֵר בְּב"י דְחִידוּשׁ הוּא ל"א אַגְמ"ל וּמִינְשׁוֹב קו' הַבִּי"צ וְהַחֲק"י לְנִכּוֹן
וְדוּק: פְּרַפֵּר כֹּא בְּסִי' מ"ח בְּהַג"ה בְּדָבָר הַקּו' בְּמִנ"ח מ' צ"ה דְבָנִין בְּהַמ"ק בְּלִילָה פְּשֵׁר
בְּדִיעֵבֶד וְשֶׁהוּא נֶגֶד הַמְּפֹרָשׁ בִּירוּשְׁלָמִי יוֹמָא (פ"א) וְכַתְּבֵתִי לְתַרְצֵן בְּשִׁי' הִירוּשְׁלָמִי
לְטַעְמִי עֵינָן בְּפָנִים, זְכוּרֵנִי פִי בְּעֵיקָר הַקּו' עַל הַמִּנ"ח נִתְעוֹרְרֵתִי פְּכָר מֵהַחוּ"ב כ' שְׁלוֹם
הַפֶּה בְּרֵאשִׁית עֵר נ"י בְּטוֹרְנָא וְהָאֲרָכְתִּי אֵלָיו בְּתִשּׁוּ' שֶׁאֲכַמ"ל: וְדָרָךְ אַגַּב בְּמַה שֶׁהֵבִיא לִי
דְּבָר חֲדָשׁ מִתּוֹסְפֵתָא פְּרָה פִי"א מִזִּין עַל הָאָדָם וְעַל חִיבוּרָיו וּבְבִיאֹר הַגֵּר"א ו"ל פִּי
חִיבוּרָיו בְּגִדְיוֹ שֶׁהוּא לְבוּשׁ בְּהוֹ, וּמִזֶּה הוֹצִיא דְבַהֲזָאָה עַל בְּגַד הָאָדָם טְמֵא נִטְהַר הָאָדָם
דְּבַגְדָּיו בְּטֵלִין לְגַבֵּי גּוֹפּוֹ וְעַפ"ז אָמַר לְפַלְפֵּל בְּסוּגְיָ דִּיּוֹמָא (י"ד), אֲבָל לֹא נִיטְמָן לְהָאֲמַר
דְּאָף שְׂמֻצֵינוּ בְּכ"ד דְּהַבְּגָדִים בְּטֵלִין לְהַגּוֹף לְעַנְיָן הוֹצָאָה בְּשַׁבָּת (קמ"ב) וְאִם הִיא מְלֻכְּשָׁת׃
בְּהוֹ פְּטוּר, וְלְעַנְיָן טְוִמְאָה בְּמִתְנֵי דְנִגְעִים פִּי"ג וְתוֹס' חוֹלִין (ע"א) וְעֵינָן מִג"א סי' ע"ו
סִק"ו לְגַבֵּי צוּאָה נּוֹגַע בְּסִנְדֵּל בְּשִׁי' הָרֵא"ש ו"ל דְּסִנְדֵּל בְּטֵל לְהַגּוֹף וְלֹא שְׂאָר בְּגָדִים
וּבִשְׂוִ"ת שֶׁע"א סי' קכ"ד וּשְׁבו"י ח"א סי' כ"ד אִם נְעָלִים בְּכָלֵל מְלֻבוּשׁ, אֲבָל לְעַנְיָן הַזָּאָה
שֶׁתּוֹעִיל עַל הַבְּגָד אִם לֹא נִגְעָה בְּפֶשֶׁר הָנִי דְבָר פְּלֵא מַה שֶׁלֹּא יִתְכּוֹן, וּמְפֹרָשׁ בְּפִירֵשׁ"י
זְבָחִים (צ"ז) ד"ה אֲלֵא וְנ"ל וְהַזָּאָה ל"ה עַד שֶׁנִּגְעוּ מִים בְּבִשְׂרָה וּבִר"מ פִּי"ב דְּפָרָה ה"א
בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ שֶׁל טְמֵא עֲלֵתָה לוֹ הַזָּאָה, וְלְעַנְיָן טְבִילָה בְּפִיצָה (י"ח) מְעַרְמֵת וְטוֹבֵלֵת
בְּבִגְדֵי רַק מִשּׁוּם דְּעֵיילִי בְּהוּ מֵאֵי וּכְש"ף סי' קצ"ח סִקְנ"ו דְּדוֹקָא בְּבִגְדִים רְפוּיִים וְעֵינָן
ס"ט סִקְי"ג שֶׁהָק' לְהַרְמ"א וְשִׁי' רְבוּתָיו שֶׁל רִש"י בְּשַׁבָּת (נ"ז).

וְאָמַר שֶׁם כָּל שֶׁהוּא אָרִיג לֹא גִזְרוּ אֲבָל בְּלֵא אָרִיג אָף מְלֻבוּשׁ חוֹצֵץ וּבְנֻדָּאי ג"כ לְגַבֵּי
הַזָּאָה כֵּן וְעֵינָן יוֹמָא (ח') ר"מ סָבַר מִקְשִׁינוּן הַזָּאָה לְטְבִילָה, וְאוּלַי י"ל בְּכַוֵּנָתָה הַהַגְר"א
ע"פ גַּמ' דְּחִגְיָה (כ"ב) לְעַנְיָן טְבִילֵת כְּלֵי בְּתוּף כְּלֵי דְאֵם הַחִיצוֹן טְמֵא מִיגוֹ דְּסִלְקָא טְבִילָה
לְכוּלֵי גּוֹפֵי' דְּמָנָא סִלְקָא נְמִי לְכֻלִּים דְּאִית בֵּי' וְהַכ"נ לְגַבֵּי הַזָּאָה בְּכַה"ג שֶׁהָאָדָם וְגַם
בְּגִדְיוֹ טְמֵאִים מְהֵנִי הַזָּאָה עַל בְּגִדְיוֹ וְגַם זֶה צ"ע וְנִפְלָא הַרְבֵּה, וְהָרִי לְגַבֵּי טְבִילָה לֹא
מְהֵנִי שֶׁתְּטַבּוֹל אִפִּי' בְּבִגְדֵי הַטְּמֵאִים דְּמְעַרְמֵת וְטוֹבֵלֵת בְּבִגְדֵי רַק בְּרְפוּיִים, וְאוּלַי י"ל
בְּכַוֵּנָתָה הַתּוֹסְפֵתָא וְעַל חִיבוּרָיו לְעַנְיָן קְבֵלֵת הַטְּוִמְאָה בְּחִיבוּרָיו פְּתוֹסְפֵתָא בְּתוֹס' נִזִּיר
(נ"ד) וּמִל"מ פ"ה מְטו"מ בְּגִדְיוֹ שֶׁלְבוּשׁ בְּהוֹ וְצ"ע עוֹד: בְּסִי' נ"ג הַבְּאֵתִי מִיש"ש חוֹלִין
דְּבָכָל שׁו"ב אִפִּי' רַק חִידִים אִין רוּצִים בּוֹ וּמְשַׁלְמִין לוֹ שְׁכָרוֹ אִין הוּא יְכוּל לְעַכְב, צָרִיף
לְבָאָר דְּכָל זֶה דְּוִקָא בְּיֵשׁ עָלָיו טַעֲנָה כְּתַב כֵּן בִּיש"ש פ' גַּה"נ אוֹת י"ז שְׁמִכְר טְרַפָּה
בְּחֻזְקָתָה כְּשִׁירָה רַק שְׂמִתְנַצֵּל שֶׁהִיא בְּשׁוּגָ עֵי"ש, אֲבָל בְּלֵא שׁוּם רִיעוּתָא אֲדַרְבָּה כְּתַב
בִּיש"ש חוֹלִין פ"ק אוֹת נ"ב דְּאִפִּי' חֲצִי הַקְּהֵל בְּאִים לְהוֹרִידוֹ אִפִּי' רוּצִים לְשַׁלֵּם לוֹ כָּל
שְׁכָרוֹ אִין יְכוּלִים וְכ"כ בְּשׁוּ"ת מְהַרְשֵׁ"ל סי' ל' וְעֵינָן מַחְצָה"ש או"ח סי' נ"ג ס"ק כ"א:
וּבְנִידוֹן הַשְּׂאֵלָה בְּפָנִים שֶׁהִגִּיעַ הַשׁו"ב קְרוֹב לְשְׂמוֹנִים כְּתַבִּיתִי לְזִמּוֹתוֹ לְדִין הָרֵאשׁוֹן
שְׁבָאוֹן כֵּן שְׁרוּצִים לְשַׁלֵּם לוֹ שְׁכָרוֹ יְכוּלִים אָף הַמוּעֵט לְעַכְב: וְכַתְּבֵתִי אַח"כ בְּתִשּׁוּ' לְהַרְב
אֲבָד"ק קְאָמְרוּב בְּשׁו"ב שִׁישׁ מְעַרְעָרִים אַחְרָיו בְּמַעֲשֵׂה נַעְרוֹת שֶׁלֹּא הִיא לְבוּשׁ ע"ד
הַיְדוֹר הַחֲסִידוֹת, אֲבָל לְפִי שֶׁלֹּא נִמְצָא עָלָיו שְׂמֻצְעֵבִירָה וְהִגַּם שֶׁבְשׁו"ב שְׁצָרִיף לְהִיֹּת
יֵרָא ד' מְרַבִּים יֵשׁ בְּכָלֵל אֲשֶׁרִי יִלְדוּתֵינוּ שֶׁלֹּא בִּישׂוּשָׁה אֵת זְקֻנְתֵינוּ (סוּפָה נ"ג) וּר' יוֹחָנָן

קרי למאני' מכבדוּתָא (שבת קי"ג) וצריף שיהי' הדור בלבבושו ברוח ישראל סבא מ"מ קרי גם אז לא הי' זה ע"ד פריצות וכעת הוא הולך בדרך תמים, שכן נראה ממכתבו במה שהשוחטים דעדתו מרנצים אליו במלאכת הקודש שיהי' מצורף אליהם, וגם שהיתה עצת אדמו"ר הק' מהוסיאטין שליט"א לשאול אצלו, מזה נראה שלא נמצא בו דופי והוא מומחה ומתחזק לכשר ע"כ נראה דמן הדין אין טענה להמוחים לא מיבעי' אם כבר הספימו עליו שאין יכולים לסלקו רק אפי' לכתחלה אין לדחות אותו מחזקת שו"ב והעיקר לדעת תכונת השו"ב ומהותו ביראת השם וכת"ה למראה עיניו ישפוט: פרפר כב.

בסי' נ"ז בשאלת העופות שיש להן ה' אצבעות הזפרתי משו"ת מהרי"ט ח"א סי' נ"א דסימנים בבקמות ועופות אינם הגורמים טהרה או טומאה וכמו כן סימני גדלות באדם אינם גורמין הגדלות ולהכי קרי להו סימנים שאינם אלא סימן שעל ידם ניכר הגדלות, אבל בתוס' נדה (נ') מבואר שיטתם דהסימנים עצמן הם הגורמים: הנה רחש לפי שיש להעיר עפ"ז בתקירת המל"מ פ"ד מה' אישות לענגן אי מהני קידושי קטן שמקדש אשה על אחר שייגדיל דאפשר לא תשיב דשלב"ל פינן דזמן ממילא קאתי והעלה שדבר זה במחלוקת שנוי בין רש"י ותוס' יבמות (ל"ד) בהא דאמר בשופעת מתוך י"ג לאחר י"ג לחיבו אינהו, מתוך י"ב לאחר י"ב לחיבי אינהי דהמתבאר בפירש"י דבעודם קטנים קדשו ואמרו שייחלו הקידושין לכשיגדלו ותיכף שגדלו חלו הקידושין ואיסור נדה בב"א אף התוס' הקשו דל"ה בב"א שאין יכול לקדש עד שייגדיל דאין מעשה קטן פלוס, הרי דפליגי בדין הנ"ל עיי"ש: ונראה ע"פ האמור דהתוס' אזלי לשיטתם, דהנה בשי' פירש"י דל"ה דשלב"ל דזמן הגדלות ממילא אתי לכאו' קשה דהרי לא בשנים לחוד תלי' הגדלות רק דמחוסר ג"כ הבאת שתי שערות דהוי מחוסר מעשה כמו בפירות דקל דהוי דשלב"ל אע"ג דעבידי דאתי והרגיש בזה במל"מ עצמו שם, אבל ע"פ שו"ת המהרי"ט הנ"ל מתורץ משום דשתי שערות אינם גורמין הגדלות רק שעל ידם ניכר הגדלות שהגיע בזמנו א"כ אין הגדלות מחוסר מעשה דזמן ממילא אתי והמעשה דשתי שערות אינם רק לגלות ולהפיר לנו את זמן הגדלות ובדמיון דאמר בסנהדרין (ס"ה) שאני מגדף הואיל וישנו בלב דלכך ל"ה בזה עקימת שפתיו מעשה פינן שהוא בא רק לגלות מה שבלב, זה הנראה בשי' פירש"י אבל התוס' לשיטתם בנדה (נ') דהסימנים עצמן הגורמין טומאה וכן סימני גדלות השתי שערות הן עצמן הגורמין להגדלות לכך שיטתם ג"כ דלא מהני קידושי קטן לאחר שייגדיל דלש"ל זמן ממילא קאתי, משום דמחוסר מעשה הבאת סימני הגדלות ודוק היטב: שם כתבתי דמכורות (מ"ה) יתר בידי וברגליו שיש אין ראי' מדברי ר"י דל"א יתר פנטול, משום דאפשר ה"ט דרבנן דהוי מום, שו"ר בבי"צ יו"ד ח"ב סי' קכ"א שכ"כ דאולי בזה פליגי ר"י ורבנן, ולכן הבאתי ראי' מלשון הר"מ דרק בידי פליגי אבל ברגליו מודו רבנן, ועיין בי"צ שם מ"ש דלענגן שאר דברים שנאמר יתר פנטול אין לו שחר והוכיח דאל"כ למ"ל קרא לבל תוסיף בתפילין וציצית, ובדברי הגו"ב בהקשר ס"ת באות יתיר עיין שו"ת פוכב מייעקב סי' קכ"ב שתמה מדברי הר"מ פ"ז מהס"ת שדין היתר פדין הקסר גם העיר ממנחות (י"א) פגון שהפריש לה שני קמצים ותוס' שם: ובקציעת ההלכה הבאתי משו"ת אנ"ז מ"ש שבאם יתברר שאין היקר קלל בין הביצים משל אנוזות שלנו יש היתר טוב ובנ"ד נסיתי ונזכחתי שאין שום שינוי

כָּלֵל וְאֵין הַיָּפֶר כָּלֵל לְהַבְדִּיל מֵהַ מְבִיצִים שֶׁל שְׂאֵר עוֹפוֹת וְע"כ חוּץ מִצְדְּדֵי הַיָּתֵר שֶׁנֶּאֱמָרוּ
 בַּפְּנִים יֵשׁ כְּדֵי סְמִיכָה ע"ז, וְגַם מֵהַ שְׂנֵרְאָה וּמוֹבֵן שֶׁאֵין בְּעוֹפוֹת הַלְלוּ שׁוּם שְׂנוּי צוּרָה
 לְצֵאת מִהֶסוּרָה הַמְקַנְבֶּלֶת וְהָא רֵאִי שֶׁגַם אַחַר הַיְדִיעָה וְאַזְהָרָה שֶׁלֹּא לִקְנוֹת וּלְשַׁחוּט
 לְכַתְחֵלָה עוֹפוֹת אֵלוּ, עוֹד מְזַדְּמָן וּבָא שְׂאֵלוֹת הָעוֹפוֹת אַחַר הַשְּׁחִיטָה מִבְּלֵי מְשִׁים וְהוּא
 מְפָנֵי דְמוּתָם וְצוּרְתָם מִמֶּשׁ כָּכֵל עוֹפוֹת הֶסוּרָה, וּמִיֵּדִי דְלֹא מְוַרְגֵשׁ לְמִרְאָה עֵינִי וְלֹא
 מְמַלִּיךְ עֲלַי בַּר מִזְנֵי הוּא, וְאַחַר כָּל צִירוּפֵי הַצְּדָדִים לֹא הֵייתִי נִכְנָס לְעִמּוּד עַל דְּעַתִּי
 בְּזֶה, אֲךֹּ לְפִי שְׂרֵאִיתִי שֶׁגַם הַרְבֵּנִים שֶׁקִּיְהוּ בְּזֶה וּבְרֵאשִׁים אַחֵי הַגָּאוֹן הַגְּדוֹל שְׁלִיט"א
 בְּסִפְרוֹ כְּמוֹ שֶׁהִבְאִיתִי בַּפְּנִים הָיוּ דְבָרֵיהֶם רַק מְחֻמָּרָא בְּעֵלְמָא וְלֹא בְּהַחֲלֵט הַדִּין ע"כ
 תְּמַכְתִּי עַל הַיְדִיעָה מְגֹדוּלֵי לִיטָא וְכִמְהַ מְדִינוֹת שֶׁהִתִּירוּ כְּמִבְּנוֹרָא בַּפְּנִים וְשֶׁלֹּא לְהַפְסִיד
 מְמוֹן יִשְׂרָאֵל אַחַר שֶׁכָּבֵר נִשְׁחַטוּ הָעוֹפוֹת בְּדִיעַבְד כְּפִי שֶׁנֶּחְבָּרוּ הַדְּבָרִים לְהִלְכָה בַּס"ד:
 מְצֵאִיתִי כְּאֵן לְהַזְכִּיר בְּאֶגֶב מֵהַ שֶׁכ' אַחֵי הַגָּאוֹן שְׁלִיט"א בְּסִפְרוֹ הַנְּ"ל סִי הִבִּיא בְּשִׁמִּי
 הָעֶרְהָ ע"פ הַר"ש וְהָרָא"ש פְּרָה פ"ב בְּדְבָרֵי חֲכָמִים דְּפָסְלוּ פְּרָה מְעוֹנְבֶּרֶת שֶׁהוּא מְשׁוּם
 שֶׁנִּשְׁחַט גַּם הָעוֹבֵר וְאֵיכָּא מְשׁוּם אוֹתָהּ וְלֹא אוֹתָהּ וְאֵת חֲבִירָתָהּ הַכ"נ בַּמ"ש הַר"מ פ"ב
 מַה"ש דְּמִוְתֵר לְשַׁחוּט הַמְעוֹנְבֶּרֶת דְּעוֹבֵר יָרֵךְ אִמּוֹ וְאִמֵּי לֹא יִשְׁעֵב אוֹתוֹ וְאֵת בְּנוֹ כְּמוֹ
 דְּמִקְרֵי אוֹתָהּ וְלֹא אוֹתָהּ וְאֵת חֲבִירָתָהּ דְּשִׁנֵּי הָעוֹנֵנִים דּוּמִים וּמִתְפֹּנְנִים, וְהָעִיר הוּא לְתַרְץ
 ע"פ פִּירְש"י מְגִילָה (י"ג) וּבְמוֹת אַבִּי וְאִמָּה עֲבָרְתָהּ מֵת אַבִּי יְלִידְתָהּ מֵתָה אִמָּה דְּמִבְּנוֹרָא
 דְּאִף שֶׁאַבִּי הָעוֹבֵר מְקַרֵּי אָב אֲבָל הַמְעוֹנְבֶּרֶת לֹא מְקַרֵּי אִם א"כ לְכֹךְ לֹא מְקַרֵּי אוֹא"ב
 וּדְפַח"ח, וְעֵינֵי חֵי רַע"א יו"ד סִי פ"ז לְגַבֵּי אִם טְרַפָּה, אֲבָל אַכְתִּי צַע"ק דְּלִכְאוֹ נִרְאָה
 דְּמָה דְּלֹא מְקַרֵּי אִם הוּא מְהֵךְ טַעְמָא גּוֹפָא דְּעוֹבֵר יָרֵךְ אִמּוֹ וְקוֹשְׁתִּי אֲזַלָּא לְמ"ד לָאו י"א
 וּמ"ש הַר"מ הַנְּ"ל דְּעוֹבֵר י"א הוּא רַק לְשׁוֹן מְוַשְׁאֵל וְעֵינֵי בִי צַע"ז סִי נ"ד, אֲבָל אַח"כ
 הַשְּׁמִיעֵנִי אַחֵי הַגָּאוֹן שְׁלִיט"א מֵהַ שֶׁנֶּחְבָּרוּר כִּי קוֹשְׁתִּי הַנְּ"ל הִיא שְׂאֵלַת הַרְאֵשׁוֹנִים
 בְּאֲשׁוּל פ' בְּהֵמָה הַמְקַשָּׁה שֶׁכָּתַב עַל שְׁלִיל שֶׁא"ב מְשׁוּם אוֹא"ב וְז"ל הַטַּעַם שֶׁאֵין קְרוֹי
 בֵּן עַד שֶׁיֵּצֵא מִמְּעֵי אִמּוֹ כְּדִכְתִּיב בְּנֶה הַיִּצְאָה מִחֲלָצִיךָ וּבְבַהֲמָה כְּתִיב שׁוּר כִּי יוֹלֵד וְעָלִיו
 אָמַר וְאוֹא"ב לֹא תִשְׁחַטוּ חַזִּינֵן דְּבִמְעֵי אִמּוֹ אֵינּוּ קְרוֹי בֵּן עַכ"ד וְא"ש: וְע"פ הַהֶעֱרָה הַנְּ"ל
 מִרְש"י מְגִילָה נִתְעוֹרְרֵתִי מִתְלַמִּידֵי מַחוּ הַחֲרִיף כְּמַר בְּעָרִישׁ לְנִדְא נ"י מְרִישָׁא בְּיָשׁוּב
 קוֹ הַה"מ פ"ב מְאִישׁוֹת ה"ט דְּלִשְׁי הַר"מ שֶׁם תְּקַשִּׁי קוֹ הַש"ס רִישׁ יְבָמוֹת דְּמְצִינוּ חֲמוֹתוֹ
 מְמַאֲנָת בְּקִידָשׁ הֵיבָם אֵת הַבֵּת בְּכֶטֶן אִמָּה אַחַר שֶׁהוֹפֵר עוֹנְבָרָה דְּפֶסֶק הַר"מ שֶׁהִיא
 מְקוֹדֶשֶׁת, וּלְפִירְש"י מְגִילָה הַנְּ"ל מְתוּרְץ דְּכִינּוֹן שֶׁאֵין שֶׁם אִם נוֹפֵל עַל הָעֵיבוֹר מִמִּילָא
 שֶׁלֹּא נִקְרָאת הָאִם חֲמוֹתוֹ בְּשַׁעַת עֵיבוֹר וְנִכּוֹן וּלְהֵלֵן בְּחֻלְק שׁו"ת אַע"ז עוֹד יְבֵא בְּזֶה
 בְּעוֹ"ה: פְּרָפֵר כג.

בַּסִּי נ"ה נִשְׁמַט הַשְּׁלֵמַת הַתְּשׁוּבָה אֶל הָרַב הַשּׁוֹאֵל כְּזֶה, הַבְּאֵת בְּשֵׁם הַגַּה"ק הַאֲדָמוֹר
 מְבַעֲלָזָא שְׁלִיט"א [זצ"ל] לְהָעִיר בְּגִיטִין (נ"ד) אַר"י מְשׁוּם ר' יוֹסִי מֵהַ אַעֲשֶׂה שֶׁהִתוֹרָה
 הַאֲמִינָתוֹ כו' כ"ג בִּיּוֹה"כ יוֹכִיחַ דְּכִי אָמַר פְּגוּל מְהֵימֵן וְהִכְתִּיב וְכָל אָדָם לֹא יֵהִי בְּאוֹה"מ,
 וְדִלְמָא דְּחַזִּינָא בְּפִשְׁפֶּשׁ וְהָק' דְּאַכְתִּי יֵשׁ הוֹכְחָה מְאוֹה"מ שֶׁבְּמִדְּבָר דְּכ' וְכָל אָדָם לֹא יֵהִי
 בְּאוֹה"מ וְשֶׁם לֹא הִי פִשְׁפֶּשׁ לְלוֹל וְע"כ דְּעֵא"נ בְּאִיסוּרֵין, וְתִי מְדַנְּפֶשֶׁי ע"פ הַתּוֹס' שֶׁכָּתַב
 (כ"ג) ד"ה וְכִי לְאוֹרָה הוּא צָרִיךְ דְּאָמַר בְּבִרְיָתָא דְּבַמְלָאכְתָּהּ הַמְשַׁכֵּן הִי אֲהָרֹן מְסַתְּפֵל
 בְּטַפִּיחַ וְרוֹאֶה מֵהַ בְּתוֹכָהּ כו' וְדַפְח"ח: הַנְּכַתְּבָתָּהּ בְּיָשׁוּב הַקוֹ הַנְּ"ל עַפ"י קוֹ הַרְאָב"ן דְּמֵאִי
 מִיֵּיתִי רֵאִי מַכ"ג בִּיּוֹה"כ הָרִי י"ל דְּשֶׁם נֶאֱמָן מְטַעַם בְּעָלִים דְּפָר בָּא מְשִׁלוֹ, רַק שִׁי"ל

עפ"י הירו' בתוס' מגילה (ט) באירע פסול בכ"ג ועובד השני הפר בא משל ראשון וא"כ מיייתי הש"ס ראי' מכ"ג הב' דל"ה בעלים ולפי"ז הירו' יומא (פ"א ה"ד) פאן בראשון פאן בשני דבמקדש ראשון לא אירע פסול קרי בכ"ג דהוא מעשרה נסים א"כ לא הי' מתקנינו אז פהו אחר דלא אירע פסה"ג ואי משום טומאה הרי הותרה בצויבור, דבריו נחמדים, ואמנם הרי התוס' מגילה שם הק' מדאמר במנחות (י"ט) דגלי רחמנא שחיטה בבבועלים ותי' דכיון דזכי לי' רחמנא הוי פאילו מקדש משלו, וא"כ גם לגבי פהו שני העובד הוא מקרי בבועלים של פר וקו' הרמב"ן לא מתישבא בזה, ואין לומר דלא זכי לי' רחמנא רק לצורך כפרה בהקשר הקרבו ולא באופן שפיגל בפר, ז"א שהרי בחוליו (מ') אמרי' פינון דקנני' לי' לכפרה פדידי' דמי' ונהוי דידי' גם לענין שיכול לאסור במחשבת ע"ז דלש"ל אא"א דשא"ש אף דבאופן זה ל"ה לכפרה, ועוד דאפי' באופן שהפר בא משל ראשון הרי כל אחיו הפהנים מתפפרין בו ונהוי כבבועלים דאמרי' ביומא (נ') לגבי פר ושעיר שאבדו דלא ימותו משום דהוי חטאת השנותפין אף דבכה"ג שאבדו לא אתנין עוד לכפרה מ"מ אמרי' דזכי להו רחמנא: ולי נראה בישוב הערת הגה"ק שליט"א, הנה בקידושין (ע"ג) דת"ר נאמנת חי' לומר זה פהו פתב הר"ן שאין זה מדינא וענין נוב"ת חו"מ סי' נ"ח בדברי הרמ"א חו"מ סוס"י ל"ה, ואמנם הרמב"ן ז"ל פתב בקו' התוס' יבמות (פ"ח) פינון דילפינו דעא"נ מוספיה לה א"כ אפי' אתחזיק אי' יאה נאמן, ותי' הרמב"ן משום דבגדה א"א בענין אחר כ"א ע"י עדות האשה לכו נאמנת וענין ישרש יעקב יבמות שם שפתב דצ"ל דאע"ג דנאמנות החי' הוא רק דרבנו שאני התם דלפעמים אפטר גם לאחר להעיד ע"ז רק שעפ"י הרוב א"א בענין אחר משא"כ בגדה דלעולם א"א בענין אחר שפיר נאמנת מה"ת, ולפי"ז יש להעיר דמאי מיייתי ראי' מכ"ג ביוה"כ דכ' וכל אדם לא יהי' באה"מ, אדרבה פינון דא"א לאחר להעיד בשום ענין ומאחר דפשיטא דשייך פיגול בפר יוה"כ כמו"ש התוס' פאן דפשיטא דבכל הקרבנות שייך פיגול בד' עבודות א"כ משה"כ נאמן כ"ג שפיר לומר שפיגל להוציא מחזקת היתר דהוי מדין תורה משום שא"א לאחר להעיד לעולם משא"כ בשאר דוכתי דאפטר בעדים מנ"ל דעא"נ רק שי"ל שגם בס"ד ידע דאפטר בפשפש פדתניא שני פשפשין הי' בבית החליפות כו' וא"כ הרי אפטר עכ"פ לפעמים לשני עדים להעיד בכה"ג דחזינא בפשפש ממילא באופן דלא חזינא בפשפש והכהו אמר שפיגל לא יהי' נאמן דבכה"ג שאפטר רק לפעמים בעדים שוב נאמנות החי' אינו מדין תורה ומדנאמן כ"ג לומר שפיגל ש"מ שעא"נ, וע"ז משני הש"ס ודלמא דחזינא בפשפש דבאמת לא משכחת פיגול בפר כ"א בכה"ג דיש עדים: ומעתה מתורץ הקו' הנ"ל פמין חומר דלא תיקשי מנאמנות כ"ג באה"מ דלא אפטר בפשפש, משום דאדרבה פינון דבאה"מ ליכא משום מציאות דלחזי עדים שוב נאמן כ"ג שפיר מה"ת פדגלי קרא וספרה לה וליכא ראי' לנאמנות ע"א בשאר אי' ודוק: עוי"ל דלכאו' מאי מיייתי ראי' מכ"ג ביוה"כ לפימ"ש הרא"ם בפרדכי ריש חולין דאיהו נאמן ע"א על השחיטה במקום חזק"א, ותי' דנוקא סתם ישראל א"נ אבל מי שמוחזק לכשר נאמן אפי' במקום חזק"א א"כ הכ"נ מאי מיייתי ראי' מכ"ג ביוה"כ הא שאני כ"ג שהוא גדול בתורה וכתוס' יומא (ל"ה), וכבר העיר פן בשו"ת מהר"ם מינץ סי' י"א, אף הנה ביומא (י"ח) בהא דזקנים אומרים לכ"ג שמה שכתת או לא למדת פריד מי מוקמינו כה"ג והתני' והכהו הגדול מאחיו כו' ומשני פאן במקדש ראשון פאן במקדש

שני דאר"א תרקבא דדינרי עיילא לי' מרתא בת ביתוס לינאי כו', א"כ שפיר מייתי הש"ס ראי' מכ"ג ביוה"כ בבית שני שלפעמים לא הי' גדול מאחיו, ולפי"ז מתורץ קו' הנ"ל דלא תיקשי מאה"ס שבמדבר דשאני כ"ג הגדול מאחיו ודו"ק, ומתורץ בזה קו' האחרונים בראיית הש"ס מכ"ג ביוה"כ דהרי הק' הראב"ן דשאני הכא שהפך ש'לו ות' דההוכחה היא מהשעיר, והק' דאפתי אם מביא שעיר אחר נמצא שחלל יוה"כ בשחיטת שעיר אחר שלא לצורך ונעשה מומר למפרע וגם שחיטת פרו פסולה דעל פרחו שפיגל במזיד דלגבי כ"ג לא משפחת אומר מותר כמו"ש באו"ז ה' פסחים סי' רכ"ג לפי שהוא גדול מאחיו, ולהאמור ניחא דההוכחה הוא מכ"ג ביוה"כ בבית שני שהי' במציאות שלא למד וכמתני' דהוריות (י"ג) אם הי' ממזר ת"ח וכ"ג ע"ה כו', ומשפחת לה שפיר באומר מותר, ודוק פי הדברים נכונים ויש לי אריכות בסוגי' זו ואקצר ע"י שפני היקר המופלג פמר יצחק נ"י הכותב והמעתיק איננו אתי בביתי פעת: פרפר כד.

בסי' ס"ד בשאלת הרבית אפיר מ"ש בט"ז או"ח סי' רמ"ו בשם רב אהרן להחזיר להלוות ברבית על משכון דרף מכירה אע"פ שחייב להחזיר לו אפה"כ מותר שלא עשה מכירה זו אלא כדי להפקיע אי' רבית והט"ז חולק עליו מסבא, ונשאילתי מהחוב"ב כ' יחזקאל שטייניץ מק' סאסנאווע דאיך אשתמיט מינ' גמ' דב"מ (ס"ה) מכר לו בית מכר לו שדה וא"ל לכשיהי' לי מעות החזירם לי אסור וכתב לפלפל ע"פ הלח"מ פי"א מה' מכירה וסמ"ע וט"ז חו"מ סי' ר"ז, ואמנם פדברי הרב שהביא הט"ז פתב בשו"ת צ"צ סי' כ' וראייתו מתוס' ב"מ (ס"ג) ד"ה כשמשך דמשיכה דהכא ל"ה אלא לענין היתר פיסוק ולא לקנות ממש והכ"נ מכירת המשכון ל"ה אלא לענין היתר רבית, ובשער משפט לה' רבות סי' קע"ד תמה ע"ז מש"ס ב"מ הנ"ל עיי"ש שהניח בתימה ונדחה הדין הנ"ל מהלכה: אבל שלא יהיו דברי הגאונים תמוהים כ"כ יתכן עפמ"ש החו"ד סי' קע"ד בישוב הר"מ וסתירת הש"ע חו"מ סי' ר"ז שיש חילוק בין אמר ע"מ דתנאי מלתא אחריתא הוא וכשיחזור צריך קנן חדש לשי' הרא"ש והרשב"א לקב"ש ע"ש סעי' ה' דאיירי בע"מ מותר דהוי כמכירה חדשה משא"כ בסעי' ו' עיי"ש, ומעתה נראה דיפה כתב הצ"צ שם מטעם דהוי אומדנא דמוכח דזה הוי כתנאי דע"מ כמבואר בתוס' קידושין (ז) בהילך אחרוג ע"מ שתחזיריהו לי דל"ב ת"כ דהוי אומדנא דמוכח עיי"ש, ונהגם שבמקו"ח סי' תמ"ח כתב לחדש דאומדנא דמוכח שיורא הוי דל"מ באחרוג ות' בזה קו' הט"ז ומג"א סי' תרנ"ה מה דל"מ לצאת באחרוג השאול מטעם אומדנא כמו גבי קידושין וטלית עיי"ש אבל במחכג"ת דבריו תמוהים מתוס' קידושין הנ"ל דמהני אומדנא דמוכח באחרוג ונהטעם דל"ה כשיורא רק כתנאי ע"מ ועולים יפה דברי הצ"צ דמשא"כ בהא דב"מ (ס"ה) וביו"ד סי' קע"ד דאמר לכשיהי' לי מעות החזירם לי דהוי שיורא וכן מ"ש הרמ"א במקום שיש מנהג להחזיר דאסור משום דהמנהג ל"ה כתנאי רק שיורא שהמנהג להחזיר בלא מכירה מחדש ולא דמי לאומדנא דמוכח ותנאי ע"מ דצריך קנן חדש ותנאי מלתא אחריתא הוא ודוק, שו"מ במח"א ה' רבית סי' י' שהעלה פן דבהתנה בפירוש בע"מ מותר ובס' קדושת יו"ט סי' א' שדן בזה דאומדנא דמוכח הוי כע"מ וא"כ סרה התמי' על הצ"צ וט"ז סי' רמ"ו ואתי שפיר: ובמ"ש הצ"צ ראי' מתוס' ב"מ (ס"ג) דמהני מכירה לא לקנות את המשכון רק לענין אסור רבית יש להעיר דתל' בפלוגתא דגיטין (מ) דאמר אמיר המפקיר עבדו ומת אותו העבד אין לו תקנה דאסורא לבר' לא מורית

וּרְבִינָא אָמַר אָנָּא פָּרַב דִּימֵי ס"ל דְּמוֹרֵית אִיסוּרָא, וּכְמוֹ דְּפְלִיגֵי אֵי מוֹרֵית אִיסוּרָא פְּתַב הַרִיט"א בַּה' שְׁמַחַת יו"ט דַּה"ה דְּפְלִיגֵי אֵי יֵשׁ קַנְיָן וְזַכְיָא בְּאִיסוּרָא וְהִבִּיא רַאִי מִתּוֹס' גִּיטִין (מ"ב) ד"ה יוֹם שֶׁהָק' מַה הָרוּיחַ הֵהוּא גִבְרָא דְאַקְנֵי לְבָנוּ קָטָן כּו' וְעַדִּיפָא הו"ל לְהַקְשׁוֹת דְּלָא מְהַיָּי הַקְנָנִי לְאִיסוּרָא פִּינּוֹן דַּמַּע"י הוּא וְשֶׁל עֶבֶד וְאִין לּוֹ בּוֹ קַנְיָן מְמוֹן אַע"כ דְּלִמְ"ד דְּאִיסוּרָא מוֹרֵית ה"ה דְּמַהֲנֵי קַנְיָן וְזַכְיָא, וּלְפִי"ז הַכ"נ לַנ"ד שְׂיֹעֵיל מְכִירַת הַמְשָׁפוֹן רַק לְעַנְיָן אִיסוּר אֶפְשָׁר דְּתִלֵּי בְּפִלּוּגְמָא דָּא: וּבְכַדוּמָה לְזַה בְּחֻקֵּי רֵיחַ הַפּוֹסְקִים אֵי אִין בְּעֵלִים לְאִסְה"נ וּבִיש"ש ב"ק הוּבָא בְּש"ף יו"ד ס' רַכ"ז סַק"ח דִּיכּוֹל לִיתָן לְצַדִּיקָה אוֹ שְׂאָר מְצָוָה דַּמְלַל"נ וְהַבְּט"ע בַּס' ב"ש מִי בְּזַה לְתוֹס' חֻלִּין (ק"מ) דַּצ"ע בְּבַהֲמָה עֵהנ"ד לְקַרְבָּן שֶׁהָק' בַּח"ס דַּאִסְה"נ ל"ה קַרְבָּנוּ וְלֵהִיש"ש אֶדְרַבָּה אִם יֵהִי רַאִוִי לְקַרְבָּן מִמִּילָא הָוִי בְּרִשׁוֹתוֹ, וְרַאִיתִי בַּס' אֶמְרֵי נוֹעַם בְּהַסְפָּר הִיש"ש דְּבַחְפִּץ יֵשׁ לְאַדָּם ב' קַנְיָנִים קַנְיָן עֶצֶם בְּמְמוֹן וְקַנְיָן אֵיכּוֹתִי לְאִיסוּר וּמְצָנָה וּבְרִיטְבָ"א ע"ז פְּתַב דִּישׁ זַכְיָא בַּאִסְה"נ לְהוֹסִיף אֵי פְּמוֹ בַּע"ז שֶׁל יִשְׂרָאֵל שְׁלֵא יוֹעֵיל בִּיטוּל וּקִי"ל בְּגִיטִין (מ') דְּאִיסוּרָא מוֹרֵית וּמְקַנָּה, וְיֵשׁ לִי אֶרִיכּוֹת פְּלִפּוּל בְּזַה וְאַקְצָר: פֶּרְפֶּר כַּה.

בַּסִּי ס"ט אוֹת י"ג הַזְּכָרֵי בְּעַנְיָן מַה שְׁפַתְבָּתִּי בְּהַסְפָּמָה לַס' בְּרַפְתָּ שְׁלוֹם לְהַרְבֵּה הַה"ג הַחוּ"ב מו"ה שְׁלוֹם יִצְחָק הַכֹּהֵן נ"י דוּמ"צ דַּק' אַנְטוּוֹעֵרְפֵעֵן, וְכַה דְּבָרֵי מַה שְׁהִבִּיא כַּת"ה בְּעַנְיָנֵי מְקַנְאוֹת וְיִסוּדוֹ מְשׁוֹ"ת מַהֲרִי"ט ח"א ס' י"ח בְּמַקְנָה זוֹחֶלֶת אֵינָה מְטַהֶרֶת שְׂאוּבִין שְׁהַדָּבָר פְּלָא וְתַמוּהָ מִמְשָׁנָה פ"ו דְּמַקְנְאוֹת דְּמַמְלָא בְּפַתְרָה וְנוֹתָן לְעֵלְיוֹן עַד שְׂיֹרֵד לְתַתְּחוֹן מ"ס, וְקָשָׁה הָרִי בְּעַת שְׁנוֹתָן מִיָּם בְּעֵלְיוֹן הֵם זוֹחֶלִין וְאִיָּה מְטַהֲרִין, וְאַע"ג דְּהַמִּים הַתַּחְתּוֹנִים אֵינָם זוֹחֶלִין כ"א לְמַעְלָה מִמ"ס מ"מ דַּעַת פְּמָה פּוֹסְקִים בַּש"ע ס' ר"א סַעִי נ' דְּגַם לְמַעְלָה מִמ"ס אֵיכָּא פְּסוּל זוֹחֶלִין עַכ"ל: וְנִלְע"ד לְתַרְץ הַנָּה בְּבִיאוֹר הַגְּרָ"א ו"ל חִידוּשׁ לָן בְּבִיאוֹר הַדָּבָר דְּמִי גְּשָׁמִים אִין מְטַהֲרִין בְּזוֹחֶלִין מִשָּׂא"כ בְּמַעְיָנִין, מְשׁוּם דְּמִים זוֹחֶלִין ל"ה חִיבוּר וְהָוִי פְּאִין בְּהֵם מ"ס וְנָה שְׁמִבּוֹאֵר בַּש"ע סַעִי ס' שְׂאִין הַנְּזַחֲלִים מְעַרְבִין וּמִשָּׂא"כ בְּמַעְיָנִין שְׁמַטְהַר בַּכ"ש עֵי"ש, וְאַמְנָם בְּסַבְרָא זוֹ דְּמִים זוֹחֲלִים ל"ה חִיבוּר יֵשׁ לְהַעִיר קִצַּת מִתּוֹס' עִירוּבִין (מ"ה) ד"ה לִיקְנֵי שְׂבִיתָה בְּאוּקְיָנוֹס שְׁפַתְבוּ דְּאַפְקִי אִם אִין תַּחּוּמִין לְמַעְלָה מִי וְהַעֲבִין שׁוֹתִין מֵאוֹתָן שֶׁל מַעְלָה שְׁגִבוּהֵין מִי פִּינּוֹן שְׁפָל הַמִּים מְחַנְפְּרִים יַחַד חֲשׁוּבִין פְּאֵלוּ מוֹנַחֲזִין בְּאַרְץ עַכ"ל, הָרִי מְבּוֹאֵר דְּגַם זוֹחֶלִין בֵּינָם הַגְּדוֹל דְּחֻשְׁבִּי בְּמַקְנָה חֲשִׁיבִי מְחַנְפְּרִין, וְלַכָּאוּ' עַל קוֹטֵב זֶה יִסּוּבּוּ הַב' דַּעוֹת בַּש"ע סַעִי נ' אֵי גַם בְּזוֹחֶל לְמַעְלָה מִמ"ס פּוֹסֵל שְׁנַחֲשׁוּב גַם הַמִּים הַתַּחְתּוֹנִים בְּזוֹחֶלִין פִּינּוֹן שְׁפָל הַמִּים מְחַנְפְּרִים וְכַסְבַּרְתָּ הַתּוֹס' עִירוּבִין הַנְּ"ל לְגַבִּי תַּחּוּמִין בְּמִים שְׁלִמְעָלָה מִי, וְיִדּוּעַ דְּבָרֵי הַחוּ"ד בֵּי"ד ס' צ"א מ"ש דְּדָבָר לַח ל"ה חִיבוּר וְהִבִּיאוּ מִמ"ש הָרָא"ש ע"ז פ' ר"י דְּהָוִי חִיבוּר וְעֵינִין מְעִילָה (י"ז) מִמְתַּנִּי דְּאַהֲלוֹת פ"ג גְּשָׁפָה עַל הַרְצָפָה וְהִי מְקוּמָה קְטַפְרָס אֵיקָהל עַל מְקַצְתוֹ טְהוֹר, וּמִשָּׂא"כ בְּלֵא קְטַפְרָס, בְּאַנְפִּין שְׂיֵשׁ שְׁקֵלָא וְטְרִיא הַרְבָּה אֵי לַח זוֹחֶל הָוִי חִיבוּר, וּלְפִי"ז נִרְאָה לְפַמ"ש בְּש"ף יו"ד ס' נ"ה לְגַבִּי אֶבֶר הַמְּדוּלְדֵל דַּלְש"ל אִיסוּר דְּבוּק פִּינּוֹן שְׁפָל הָאִיסוּר רַק מְשׁוּם שְׁמְדוּלְדֵל שְׁהוּא דְּבָר וְהִפּוּכּוּ, א"כ לַכָּאוּ' צ"ע בְּטַעַם הַפּוֹסְקִים לְפָסוּל זַחִילָה גַם לְמַעְלָה מִמ"ה הָא הָוִי ג"כ דְּבָר וְהִפּוּכּוּ בְּמָה שְׁפָסוּל זַחִילָה מְשׁוּם דַּל"ה הַמִּים מְחַנְפְּרִים וְאֵילוּ הַרְעִיעוּתָא שְׁלִמְעָלָה מִמ"ס הוּא מְשׁוּם דְּחֻשְׁבִּי מְחַנְפְּרִים רַק שְׁנַרְאָה בְּסַבְרָתָם דְּפָסוּל זַחִילָה לְטְבִילָה הוּא פְּסוּל מְחַמַּת עֶצְמוֹ מַה"ת כְּמוֹ"ש בַּב"י מִמַּהֲרִי"ק ו"ל מְקַרָּא דְּאַף מְעֵינִין, וּלְפִי"ז נִרְאָה דְּמִשָּׂא"כ שְׁלֵא לְעַנְיָן טְבִילָה

בזחילה רק שיהיו הזחלין מטהרין את השאובין דלשי' מהרי"ט שאינן מטהרין הטעם רק משום דל"ה חיבור כבש"ע ס' דאין הזחלין מערבין ומסבבת הגר"א הנ"ל, לכן באופן שהוא למעלה ממ"ס לכ"ע מטהר את השאובין משום דאל"כ הוי דבר והיפוכו, והוא כסבבת הממנ"פ של המהרי"ק ששהבאתי בפנים] ומתנרץ הקו' פמין חנומר, ע"כ מ"ש בהספמה וראה לקמן סי' מ"ה בפנים בפרט זה אי לח הוי חיבור: פרפר כו.

ובענין זה פתבתי בתשו' להרב הג' מו"ה יחזקאל האכבערן ראבד"ק גלינא על הערתו לחוש לגבי מקנאות התדשות עם רצפה של קאפלים מפסול זוחלין ע"פ גמ' מעילה (י"ז) הנ"ל נשפה על הרצפה והי' מקומו קטפרס שפירש"י דלהכי נקט רצפה שהיתה חלקה דהוי פמדרון ונתפשט הדם והכ"נ ברצפה של קאפלים יהי' לו דין זוחלין והביא שהרב הגאון מהר"ם שפירא ז"ל העיר מזבחים (ט"ו) נשפה מפלי על הרצפה דפריה לבראי נפיק לגואי לא נפיק ומשני במקום מדרון, הרי דאפלי ברצפה של עזרה יש חילוק בין מקום מדרון או לא עכ"ד, ועיין דע"ת בדרה האחרון שהעיר מפאן לגבי קילוח חלב בתנור שבש"ף יו"ד סי' צ"ז: ובאמנה לכאו' י"ל דרצפת עזרה שאני למ"ש התוס' פסחים (ס"ה) דבעזרה בין רונד לרונד הי' גומות, אולם הרי התוס' ב"ב (ס"ו) לגבי משקי בי מטבחיא בקרקע טהורים פתבו משום שא"א בלא המשכה דכי נפלו מן הפלי לרצפה שהיא חלקה ממשכי אילף ואילף מבואר דאפלי בעזרה ממשכי ומ"מ אין משמעות שיהי' קטפרס משום שהרצפה חלקה, וביבמות (קכ"א:) דאמרי' לי' לר"מ אין מזכירין מעשה נסים ור"מ מאי מעשה נסים דלא ניים כפיין ע"ג כפיין הוי ורבנן דשישא הוי ור"מ אי אפשר דלא מסריף וניים פורתא, והכ"נ בודאי דלא מקרי קטפרס פינן דא"א דלא מסריף, ושאני בהא דמעילה (י"ז) דאיירי לענין התפשטות הדם ומסכים לזה גמ' דזבחים (ט"ו) ותוס' ב"ב הנ"ל: וידוע ג"כ משו"ת הרשב"א וברמ"א דלא ניכר הזחילה ל"ה זוחלין והגר"א סי' ר"א בטעם דאין הזחלין מערבין משום דזוחלין ל"ה חיבור כמו קטפרס, עכ"פ דבזחילה מעט שאינה ניפרת ל"ה בכלל הזחלין שאין מערבין וא"כ הכ"נ ברצפה חלקה אע"ג דממשכי ל"ה בכלל קטפרס: פרפר כו.

בסי' ע' מ"ש בדברי המהרי"ט סי' י"ח הנ"ל שהביא בשו"ת ב"ש דאין זוחלין מטהרין לשאובין, רק דבשו"ט מקנאות פ"ה הק' ע"ז והוכיח דהשקה לאו מדין טבילה הוא וראי' מפסחים (ל"ד) במי החג שנטמאו דאין זריעה להקדש, ואם איתא דמדין טבילה הוא, הרי פלי קודש שנטמאו מועיל להם טבילה כמתני' דשילתי חגיגה, הנלע"ד דמהא לא איריא שהרי באמת הר"מ בפ"י מאס"מ ה"י כתב באמת טעם אחר לגבי מי החג שהוא משום הואיל ונדחו וידחו ואילו לגבי זרעים שנטמאו כתב שהוא מטעם אין זריעה להקדש ונלא דבר הוא עיין צ"ח פסחים שם, וי"ל דאדרבה מזה ראי' דהשקה מדין טבילה היא ולכך גבי מי החג לש"ל אין זריעה להקדש דלא עדיפי מפל פלי המקדש דמהני בהו טבילה לכך הוסיף הרמז"ל בהו טעמא דנראו ונדחו, אבל לגבי שתילי קדשים דהוא רק מטעם זריעה בעלמא סגי לי' בטעם אין זריעה להקדש: ומה דלא ניחא להר"מ גם לגבי שתילי קדשים הטעם דנראו ונדחו, משום המבואר בתוספתא הביאה הר"ש פ"ב דטבו"י חנומר באוכלין מבמשקין שאוכלין אין להן טהרה ומשקין יש להן טהרה והק' בר"ש שהרי גם אוכלין יש להן טהרה ע"י זריעה, ותי' דע"י זריעה פחיטי אחרני חשיבילא מקרי יש להן טהרה משא"כ מים ע"י השקה, והנה מבואר בתוס' זבחים (צ"ה) לגבי

פְּלִי שֶׁל חֶרֶס חֲדָשָׁה בְּסוּטָה (ט"ו) דְּהִיכִי דְּהוּי פְּנִים חֲדָשׁוֹת לִיכָּא מְשׁוּם דִּיחֻי, וּמַעֲתָה עוֹלִין דְּבָרֵי הַרְמִז״ל פְּמִין חוּמְרָא מַה דְּלָא פְּתַב פְּאֵן לַגְּבִי שְׁתִּילִי קְדָשִׁים הַטַּעַם מְשׁוּם דִּיחֻי וְשִׁינָה פְּאֵן אֶת טַעְמוֹ מִמ"ש בְּפִי"א מַה' תְּרוּמוֹת בְּשְׁתִּילִי תְּרוּמָה מְטַעַם הוּאִיל וְנִדְחוּ יְדָחוּ וְהוּא מִירוּשְׁלָמִי תְּרוּמוֹת (פ"ט), וְהִינּוּ טַעְמָא דְּבְשְׁתִּילִי זְרַעִים פִּינּוּ שַׁע"י זְרִיעָה פְּחִיטִי אַחְרֵינִי חֲשִׁיבִי וּפְנִים חֲדָשׁוֹת בָּאוּ ל"ה דִּיחֻי לְכַף פְּתַב בְּזָה הַטַּעַם דָּאִין זְרִיעָה לְהַקְדֵּשׁ, וְלַגְּבִי מִי הֶחָג דַּל"ש לֵאמֹר זְרִיעָה לְהַקְדֵּשׁ פִּינּוּ דְּהַשְׁקָה מִדִּין טְבִילָה הוּא אֲמַר הַטַּעַם דְּנִרְאוּ וְנִדְחוּ פִּינּוּ דְּבַהֲשִׁקַת מִים לִיכָּא פְּנִים חֲדָשׁוֹת, וּמַה דְּאֲמַר בִּירוּשְׁלָמִי וּבִר"מ לַגְּבִי שְׁתִּילִי תְּרוּמָה דְּאַסוּרִין בְּאַכִּילָה הוּאִיל וְנִדְחוּ יְדָחוּ פְּשׁוּט וּמְבֹאֵר דָּאִין זָה מְלִשׁוֹן דִּין דִּיחֻי בְּקְדָשִׁים דְּהָרִי לֹא מְצִינוּ בְּתְרוּמָה דִּין נִרְאָה וְנִדְחָה כְּלָל רַק הוּא לְשׁוֹן מְנוּשָׁא לְהַפְנוּנָה דָּאִין טְרַפָּה חוּזֵר לְהַכְשִׁירוּ, וְדוּק הֵיטֵב בְּכָל הַדְּבָרִים טוֹבִים וּמוֹעִילִים לְחַקֵּר הַהֲלָכָה: חוּץ לַהֲנָ"ל י"ל בְּיָשׁוּב הַר"מ שְׁפַתְב בְּמִי הֶחָג הַטַּעַם דִּיחֻי וּבְגַמ' הַטַּעַם דָּאִין זְרִיעָה לְהַקְדֵּשׁ, וִי"ל דְּשְׁנֵי הַטַּעְמִים יַחַד מִתְאַמִּים, דְּהִנֵּה בְּטַעַם דִּיחֻי יֵשׁ לְהַעִיר לְמֵאֵי דְּאֲמַרִי בְּמִנְחוֹת (ק"א) דַּכ"ש שְׁנַטְמָאוּ אִין לְהֵן פְּדִיוֹן דְּכִינוּן שְׁיֵשׁ לְהֵן טַהֲרָה בְּמִקְנֵה פְּטָהוּרִין דְּמִי, א"כ לֹא נִדְחוּ מְעוּלָם, רַק דְּנִרְאָה הַסְּבָרָא בְּגַמ' פִּינּוּ שְׁהוּא בְּיָדוּ וְעוֹמְדִין לִישְׁתַּר לְכַף חֲשִׁיבִי פְּטָהוּרִין, אֲבָל בְּמִי הֶחָג אַחַר דְּעָשׂוּ מַעֲלָה בְּהוּ דָּאִין זְרִיעָה לְהַקְדֵּשׁ שׁוּב אִין עוֹמְדִין לִישְׁתַּר מְמִילָא ע"י מַעֲלָה דְּרַבְּנָן שׁוּב לַש"ל דְּכְטָהוּרִין דְּמִי וְנִדְחוּ גַם מַה"ת וּכְהָא דְּזִנְבָחִים (ע"ג) דְּאֲמַרִי רַבְּנָן לֹא יִקְרִיב אִי אִקְרִיב לֹא מְרַצָּה שְׁנִדְחָה מַה"ת, וְע"כ מְיֻשָּׁב שְׁפִיר הַר"מ שְׁבָא לְהוֹסִיף הַטַּעַם דִּיחֻי מַה"ת שְׁהוּא נִצְמַח ע"י טַעַם הַגַּמ' דָּאִין זְרִיעָה לְהַקְדֵּשׁ וְדוּק הֵיטֵב: פְּרַפְר כַּח בְּסִי ע"ד הַבְּאֵתִי מְשֻׁנָּה דְּמַכְשִׁירִין פ"ב מ"ג אֲבָל אִם קְדָמוּ מִי גְּשָׁמִים אִפִּי כ"ש לְמִי שְׁפִיכוֹת הַפֶּל טָמֵא כו' וּר"מ פ"ב מְטו"א בְּזָה וּבְכ"מ הַק' מַה טַּעַם יֵשׁ בֵּין קְדָמוּ אֵלּוּ לְאֵלּוּ וְהָרָא"ש בְּפִי פְּתַב פְּשָׁקְדָמוּ מִי שְׁפִיכוֹת אִין מִי גְּשָׁמִים מְקַב"ט דְּלָא אַחְשָׁבִינְהוּ לְגְּשָׁמִים אֲבָל קְדָמוּ מִי גְּשָׁמִים שְׁיָרְדוּ כְּבָר נִיחָא לִי וּמְקַב"ט, וְהִנֵּה לְכָאוּ דְּבָרֵי הָרָא"ש מְסַפְּיָמִים לְדְבָרֵי הַתּוֹס' ב"ב (צ"ז) דְּבַגְשָׁמִים בְּעִינּוּ תְּרַתִּי שְׁיִחְשׁוּב אוֹתוֹ מִתְחַלָּה שְׁיִהִי מְשַׁקִּין וְאַח"כ בְּעִינּוּ דְּנִיחָא לִי, וּבְנִדְחָה (י"ז) אֲמַרִי ג"כ דְּשָׁלַג אֵינוֹ אֲנִיךְ וְלֹא מְשַׁקָּה וְאִם חֲשִׁיב עָלָיו לְמִשְׁקָה מְטַמֵּא טוֹמְאָת מְשַׁקָּה, וְרֵאִיתִי בְּשׁו"ת חַק"י סִי' ל"ב הַק' דְּאִיף טוֹבְלִין בְּשָׁלַג טָרַם שְׁחִיטָה עָלָיו לְמִשְׁקָה וְהַתּוֹרָה אֲמָרָה מְקוּהָ מִים, אֲבָל נִרְאָה דְּלִשְׁי' הַפּוֹסְקִים דְּטוֹבְלִין בְּשָׁלַג אִף קוּדָם שְׁהוּפְשֵׁר עַל פְּרָחוּ דְּמַקְרִי מִים וּמַה דְּאֲמַר הַש"ס דְּבַעֲי בְּשָׁלַג שְׁיִחְשׁוּב לְמִשְׁקָה הוּא לְפִי שְׁהוּא מִי גְּשָׁמִים הַנְּקָפִים אַע"פ שְׁהוּא מִים בְּעִי מַחְשָׁבָה לְהַחְשִׁיב מְשַׁקָּה לְהַכְשֵׁר כְּתוּס' ב"ב הַנְּז"ל וְהָא תִּינַח לְעִנְיָן הַכְּשֵׁר אֲבָל לְעִנְיָן טְבִילָה כְּמוֹ שְׁטוֹבְלִין בְּכָל מִי גְּשָׁמִים הַכ"נ בְּשָׁלַג וְדוּק: וּבְעִנְיָן זָה פְּתַבְתִּי בְּתִשׁוּ' לְהַרְבַּח חו"ב מו"ה פִּישְׁל מְיִיזְלֵשׁ נ"י בְּטַשְׁעִינּוּ מַה שְׁכַתְב בְּשֵׁם יְדִידֵי הַרְבַּ הַגָּאוֹן ר"י וְוִידְעָרְקָעָהָר נ"י רַאבְד"ק פְּרַעַמְסְלָא לְחַדָּשׁ בְּגוֹרֵת דִּי"ח דְּבָר דְּכָל הַפּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה מְטַמֵּא מְשַׁקִּין לְהִיּוֹת תְּחִלָּה דְּהוּא רַק בְּסִתָּם מִים מְשׁוּם דְּעוֹלִין לְקַב"ט בְּלֹא הַכְּשֵׁר כְּפִירֵשׁ"י פְּסָחִים (י"ד) וּמַשֵּׁא"כ בְּמִי גְּשָׁמִים דַּל"ה מְשַׁקָּה רַק בְּחִיטָה עָלֶיהֶן כְּתוּס' ב"ב הַנְּז"ל ל"ה עוֹלִין לְקַב"ט פִּינּוּ דְּצָרִיכִי מַחְשָׁבָה, וּבְזָה תִּי' הָא דְּנִדְחָה (י"ז) בְּשָׁלַג דְּחִיטָה עָלָיו לְמִשְׁקִין נְטֵמָא מְקַצְתוּ לֹא נְטֵמָא כְּלוּ וְנִדְעָה הַקו' דְּהָרִי מְשַׁקָּה הָרִי תְּחִלָּה לְעוֹלָם א"כ אַע"ג דַּל"ה חִיבּוּר כְּפִירֵשׁ"י מ"מ נוֹגַע קוֹרֵט לְחַבְּרוּ וְנַעֲשֶׂה תְּחִלָּה, וְלַהֲנָ"ל מְתוּרָץ וְרו"מ פְּתַב דְּמְתוּרָץ עִפִּי"ז ג"כ קו' תּוּס' פְּסָחִים (י"ד) דַּל"ה עַם

עכ"ד, והנה לכאן הערה גדולה העיר הרה"ג הג"ל אכל לדעתי במחכת"ה אישתימיטתי משנה מפנירשת מכשירין פ"ד מ"י בלעז משקין טמאים אע"פ שהוציאם שירדו עליהן גשמים טהורים ולא יסיקם אלא בידים טהורות ובר"ש שלא יחזרו המי גשמים שנטמאו ע"י הידים ויטמאו את התנור דמשקה מטמא כלי הרי ע"כ משום דנעשו תחלה וכמו"ש הרא"ש טב"י פ"ב מ"ב דמשקין פסולין אין מטמאין כלי דלא גזור אלא במשקין שהם תחלה, גם מפנירשת בתוספתא דמי גשמים ג"כ מקרי עלולין לקב"ט והאי התוספתא הביאה הר"ש במכשירין פ"ד מ"י מה אם מי גשמים שעלולין לקב"ט מטמאין ברוב כו' והטעם אע"ג דצריכי מחשבה נראה כה"ג דאמר בזבחים (צ"ד) למ"ד ראוי לקב"ט הא נמי ראוי דאי בעי חשיב עלי' כו' והכ"נ פיון דמחוסר רק מחשבה שפיר מקרי עלולין לקב"ט, והארכתי עוד בפלפול ובשוב קו' התוס' פסחים (י"ד) הג"ל ואכמ"ל: פרפר כט.

בסי' ע"ח מ"ש התוס' ב"מ (ה') לגבי לאו דלא תחמוד אפי' יתיב דמי אי הוי רק אסמכתא, אעורר בזה ע"ד הרבנינו יונה ז"ל בס' שע"ת דהמפציר בתבירו ליתן מתנה עובר בלא תחמוד דקשה להבין דלמה יעבור משום ההפצרה אחר שנתן לו אח"כ מדעתו ורצונו, וראיתי בס' אר"צ הנדמ"ח שהגה"ק האדמו"ר מגור שליט"א דיקדק ועמד בזה ובס' הג"ל כתב דהוא דברי הש"ע חו"מ סי' שנ"ט כל החומד עבדו או אמתו כו' והכביד עליו רעים והפציר בו עד שלקחו ממנו הר"ז עובר בלא תחמוד ומה לי מכירה או מתנה, ולעד"נ דבש"ע אין רבותא כ"כ משום דהרבה עליו רעים והפציר בו יותר חשוב כמו אנסו ע"ז כה"ג שפכתבו התוס' סנהדרין (ו') ד"ה צריכא דפשרה הוי כמו מחילה בטעות ע"פ עצתן של הדיינים שהשיאו בו, והכ"נ בהפצרה ע"י מרבה רעים עובר בלא תחמוד אבל בהפציר בו מעצמו והבעלים הטו רצונם ונתנו מדעתם שיהי' עובר בלא תחמוד נראה לחידוש קצת: ונראה להעיר בזה ע"פ הירושלמי בכורים (פ"א ה"ח) דא"ר יוסי שאין מביאין בכורים מעבר הירדן תני אשר נתת לי לא שנטלתי לי מעצמי והינינו אף שניתן לבני גד ובני ראובן ברצון מ"מ פיון שהי' זה על הפצרתם מקרי שנטל מעצמו, לפי"ז הכ"נ לגבי לא תחמוד באופן שהנתינה היתה ע"י הפצרה הוי כמו שנטל מעצמו ועובר, וראיתי בס' גה"ש העיר בחולין (קל"ג) דאמר אב"י פיון דשמענא להא ונתן ולא שיטול מעצמו מיתסוף לא חטיפנא מתנתא, מימר אמרי יתבו לי כו' והרי לפי הירושלמי הג"ל גם בכה"ג הוי בכלל ולא שיטול מעצמו, וחשבתי דאפשר יש לו ענין במה דפליגי בכתובות (נ"ב) בנדרה היא וקיים לה הוא דר"א סבר הוא נותן אצבע בין שיני' ור' יהושע סבר היא נתנה אצבע בין שיני' דפליגי בסברא אי אזלינן בתר המעורר לדבר אע"ג דהבעל קיים מדעתו מ"מ פיון שתחלת התעוררות בא על ידה אי חשביון המעשה על חשבונה, ועיין סנהדרין (מ"ד) דאמר רב ת"ל קום לך דא"ל אתה גרמת להם מה שיהושע אסר להם בינת יריחו ובח"ס או"ח סי' ר"ח העיר מהמבואר בירושלמי סוף ברכות דיהושע גזר והקב"ה הסכים על ידו, ולהג"ל י"ל דהוא דאמר כר' יהושע דהיא נתנה אצבע בין שיני' והכ"נ אמר אתה גרמת להם, ובזה י"ל בהא דשבת (נ"ו) ויטו אחר הפצע ר"מ אומר חלקם שאלו בפיהם ר' יוסי אומר מתנות נטלו בזרוע ופירש"י וקרא פתיב ונתן ולא שיטול מעצמו, ולהג"ל תכולהמליץ על בני עלי דגם ר' יוסי לא בא להאשימם שחטפו בזרוע רק דאמר כר"מ חלקם שאלו בפיהם, זולת דר' יוסי לשיטתו

בירושלמי דבכורים ה"ל דעבר הירדן אין מביאין בכורים דאשר נתת לי ולא שנטלתי מעצמי דהכ"נ מה שישאלו חלקם בפיהם עברו אמאי דכתיב ונתן ולא שישאל מעצמו ונחשב שנטלו בזרוע ודוק היטב ורשמתי דרו הערה חדשה: פרפר ל.

בסי' פ' בנדבך עור הבשר סביב החוט והבשר שפראש האבר מגולה פתבתי בשי' החכם הספרדי ושי' הבכ"ש והכא שפבר גימול פראוי הוי סד"ר כמו"ש בשו"ת ב"ש, ובאמנה בכה"ג שנדבך סביב החוט גם להחכם הספרדי הרי פינון דהחוט עם הבשר יחד הוי עטרה א"כ ה"א איפא חופה רוב הקיפה של חוט דמעכב גם לשיטתו כמו"ש בב"י ובש"ך יו"ד סי' רס"ד, רק דבשו"ת ב"ש שם פתב דמשום שפבר גימול פראוי הרי מבואר ברמ"א בשם תה"ד דאפי' לא נראה רק מיעוט עטרה א"צ לימול שנית ובזה אפי' להבכ"ש דבשר ל"ה בכלל עטרה סגי בשליש בשר מגולה ובח"ס פתב דלאו דוקא שלישי אלא אפי' מקצת מגולה פינון דבגימול פראוי מה שצריך לתמן הוא רק משום מראית עין סגי בהכי: פן פתבתי אחר זמן בהמשך זה בתשו' להרה"ג מו"ה יחיאל צבי עפשטיין נ"י אבד"ק אזארויב בעובדא שנדבך עור הערלה נמשך ועולה גובה החוט עם הבשר עד הנקב רק שהוא במיעוט הקיפה והמוהל יודע שכל פהנגן וכתבתי שפמו בעובדא דלעיל שחופה הקיפה החוט הכ"נ בזה שחופה גובה החוט והבשר, מ"מ סגי מה שהחוט עם הבשר מגולה בהקיפה עפ"ד התה"ד ה"ל, ועוד יתרון למעליותא בנ"ד, דבעובדא דלעיל שפבר חופה פל הקיפה החוט ההיתר רק ע"י מה שמגולה בשר הערלה למעלה אף שאין להבשר דין עטרה אליבא דהבכ"ש, משא"כ בנ"ד שחופה בגובה, הרי נשאר מגולה ברוחב מן החוט והבשר שנקראו עטרה, רק אי משום הא דשו"ת מהר"ם שיק ה"ל דבחזר העור למקומו צריך למול שנית מה"ת, פבר הבאתי בפנים להוכיח דאין חילוק בין בשר המסורבל או שחזר העור דבכל גונוי הדין שמתקנו רק משום מראית עין וכמו שהבאתי מפורש במקילתא ובכה"ג שמקצת מגולה ליכא גם מראית עין, רק שכתב הרמ"א דאם אפשר לתמן ע"י שישמשך העור למטה כו' ובנ"ד שלפי"ד המוהל קשה לתמן וע"י אינמל או מספריים מתקרא ע"כ לענ"ד שא"צ פלום בכה"ג: פרפר לא ואשר ציין הרב השואל לשו"ת חבצה"ש סי' ע"ז הראני בני הרב הה"ג מו"ה אברהם נ"י מה שהביא בשו"ת שם קו' כגאאמו"ר רשכב"ה זצ"ל ביבמות (ע"א) דמקשה אלא דליתנהו בשעת עשי' נאיתנהו בשעת אכילה המ"ל לאו פאתילוד בין עשי' לאכילה וש"מ ערלות שלב"ז הוי ערלה, וקשה לפי הירושלמי שפת דליל ח' הוי ערלה ופוסלת משום דלילה אין מחו"ז א"כ דלמא ערלה שלב"ז ל"ה ערלה ומשפחת בכה"ג דבלילה בשעת עשי' מעכב, והשיג הרה"ג המחבר ה"ל דהרי בפסח בעי' שיהיו הבועלים ראויים לאכילה ממילא פינון דבלילה הוי ערלה גם פיום א"ר לאכילה וסיימ בתמי' על הגאון שיקשה פן, רק שחתר חתירה בפלפול מס' אה"ד לקיים הקו', אבל בני נ"י הראה דאדרבה הגאון המחבר הנה במחכת"ה שגה בפשט הענין שהרי פי' הגמ' דאיתנהו בשעת אכילה וליתנהו בשעת עשי' המ"ל, היינו דאפי' אי לא מעכב שעת אכילה תיפוק לי' דשעת עשי' מעכב, וא"כ מאי קאמר ה"א פינון דלא חזי לאכילה בלילה משום שיהי' הערלה מעכב כו' הרי השתא עסקינו אי ל"ה דענין אם שעת אכילה מעכב, ולכן אתי קרא לאורו"י על שעת אכילה באופן ה"ל דליל ח' הוי ערלה בזמנה וקו' כ"ג אאמו"ר זצ"ל בתוקפה פתובה בהגהות פוכב מיעקב לירושלמי בס' ההשקמה: גם מה שהק' בס' ה"ל במה דאמר ביבמות (ע"א)

המול ימול אפי' מאה פעמים הוי אסמכתא בעלמא ונהרי אפי' בלא יתורא דקרא רק מדכתיב המול כדמקשה הש"ס חולין (פ"ו) מ"ש מהשבת אבידה דאמר השב אפי' כמה פעמים עיי"ש שהאריה, אבל כבר קדמו בבי"צ יו"ד ח"ב סי' ק"ס, עכ"ל בגי יחי': פרפר לב.

בסי' פ"ח הבאתי מירושלמי תרומות (פ"א) דעכו"ם אין לו מחשבה, במשחר טל ילדותי רחש לבי בישוב הירושלמי יבמות (פי"ג ה"ב) דבעי פותי פשיטא שהוא מביא מהו שיעשה בהן שלים מאחר שהוא בהן נעשה שלים או מאחר שאין נעשה שלים לכל הדברים אינו נעשה בהן שלים, וקשה לפי"ד שו"ת המהרי"ט ח"א סי' קכ"ז דהקדש לא מהני ע"י שלים משום דמילי לא ממסרי לשלם א"כ דאפי' ישראל אין נעשה שלים להפריש קרבן מאי מבעי לי' בנכרי, ונדתי בעצה דיש סברא דנכרי יהי שלים בהקדש היכי דאיתא בדנפשי' יותר מישראל דכבר דברו במ"ש המהרי"ט דהקדש הוי מילי ואמאי לא נאמר דהוי מעשה משום דבדיבורא קעביד מעשה כדאמר הש"ס בתמורה לא תתני מימר דבדיבורא קעביד מעשה רק לפי"מ דאמר בסנהדרין (ס"ה) שאני מגדף הואיל וישנו בלב ל"ה עקימת שפתיו מעשה, והכ"נ בהקדש דמהני במחשבה דכתיב כל נדיב לב ושאני בתמורה דלא מהני במחשבה כמו"ש בשטמ"ק תמורה שם, גם פיון דבהקדש מהני שאלה ל"ה ההקדש מעשה וכה"ג דתוס' ב"ק (ק') ד"ה טיהר דרק היכי דקם דינא הוי הדיבור מעשה, ומשא"כ בתמורה דלא מהני שאלה, ולפי"ז אתי שפיר בעי' הירושלמי די"ל אע"ג דישראל אין נעשה שלים בהקדש מ"מ נכרי נעשה שלים פיון דנכרי אין לו מחשבה פירושלמי תרומות ה"ל וגם דלא מהני שאלה בנכרי פירושלמי סוף נזיר ומל"מ ה' מלכים וא"כ בדבורא קעביד מעשה, ועיין ריט"א פ"א בבעי' דירושלמי תרומות (פ"א) קטן מהו שביא שכתב דלא גרסינו קטן רק דהגלי' כותי מהו שביא כמו פירושלמי דיבמות ה"ל ועולה שפיר משום דנכרי אין לו מחשבה מה"ת אמרי' בדבורא קעביד מעשה ודוק, ובתשו' להחוב"ב כמ' יצחק רעזליך נ"י בקראקא פתבתי אריכות בזה ואכמ"ל: פרפר לג.

והוספתי נוסף אח"ז בישוב קו' התוס' חולין (כ) שהק' דהכא אשמעינו הש"ס דאם המיר במזיד מומר דלא נימא ארבעים בכתפלי' וכשר, ובתמורה (י"ג) משמע דמה"ד ראוי להיות תמורה במזיד יותר מבשוגג דקאמר יהי לרבות שוגג פמזיד, ונראה ע"פ האמור הגה מה דלוקה בתמורה משום דבדבורא קעביד מעשה הוא רק משום דלא מהני שאלה בתמורה כדאמר בירושלמי (פ"ז דמאי) אין נשאלין על התמורה ובש"ס נזיר (ל"א) מה תמורה אפי' בטעות כו' ולקף הוי הדיבור מעשה, והנה מה דאין נשאלין על התמורה מבןאר שם דהוא מקרא דיהי' לרבות שוגג פמזיד דתמורה אפי' בטעות, ולפי"ז מתורץ היטב קו' התוס' שהק' במה דמרבין יהי' לרבות שוגג פמזיד ונלא מרבי להיפוך תמורה במזיד לאשמעינו דארבעים בכתפלי' וכשר, משום דמה דצריף לאשמעינו דארבעים בכתפלי' וכשר הוארק אחר דמרבין קרא יהי' לרבות שוגג פמזיד דתמורה אפי' בטעות ואמרי' דלוקה על התמורה משום דבדבורא קעביד מעשה לכן סד"א דבמזיד לא תחול תמורה משום דארבעים בכתפלי', משא"כ קודם דמרבין שוגג לא תקשי לומר דמרבין קרא מזיד בתמורה אע"ג דארבעים בכתפלי', דהרי אי לאו דמרבין שוגג לא הי' ארבעים בכתפלי'.

דאין לוקה משום דהוי לאו שא"ב מעשה ודוק היטב, וכתבתי בהמשך תשו' לתלמידי הגניד הקריף מו"ה אלטר ביאלוולאס נ"י ביאסלא: פּרפּר לד.

בסי' צ"ה בשאלת בכור שמכר לנכרי האם בקנין פסוף והי' לו ג"כ משיכה אבל רק למבוי שהיא ר"ה דלא מהני משיכה, הבאתי מ"ש הט"ז סי' ש"כ סק"ו דצריף שימשוך הבהמה לר"ה או לסמטא שהוא תמוה מאוד דהא בר"ה לא מהני משיכה, וכתבתי לדון עפ"ד הבל"י במבואות שלנו, הנה אח"ז רחש לבי בנידון שאלתינו עוד סניף מחידוש נפלא הנמצא בתורי"ד (ב"מ ט') בהא דאמר אי בר"ה קני ונהיננו דאף דקיי"ל דמשיכה לא קני בר"ה מ"מ בפעלי חיים שאני דמשיכה קונה בהו אפי' בר"ה משום דמשיכת בע"ח אינו משום מכניס אותו לרשותו רק משום עקירת יד ורגל, ונהגם שלא הובא דעה זו בש"ע ואדרבה בש"ע חו"מ סי' קצ"ז סעי' ב' נראה דלא ס"ל לחלק, עכ"פ אפשר יש לצרף דברי התורי"ד לסניף כמו בנידון שאלתינו שנעשה המשיכה לבהמה במבוי שהיא ר"ה, והאומנם שאין אתי התורי"ד לב"מ רק מאשר נשאלתי מכבוד ידידי הרב הגאון המפורסם מו"ה דוד משה ראבינאוויטש סתנא דבי נשיאה הרהגה"צ מראדאמסק שליט"א שתמה על התורי"ד מש"ס פתובות (ל"א) דפליגי רבינא ורב אחא וס"ל לרבינא דמשיכה אפי' בר"ה קונה ודייק מרישא הי' מושכו ויוצא ומת ברשות בעלים פטור הא הוציאו מרשות בעלים ומת חייב כו' ולהתורי"ד מאי ראי' הרי הקא בבע"ח שאני והתמין עצומה: וכתבתי ליישב דברי בתורי"ד הספיר טעמו דבע"ח קונה משיכה אפי' בר"ה משום דמשיכת בע"ח אינו משום מכניס רק משום עקירת יד ורגל, ולפי"ז לכאן הוא תלוי בפלוגתא דתנאי בב"ב (ע"ה): לימא כתנאי ביצד במשיכה כו' פנין שעקרה יד ורגל קונה רבי אחא אמר עד שתהליף מלא קומתה לימא רב דאמר כת"ק ושמואל דאמר כר' אחא אמר לה רב ע"כ לא קאמר רבי אחא אלא בבע"ח אע"ג דעקרה יד ורגל בדוכתא קיימא אבל ספינה פנין דנדה בה פורתא נדה ליה פולח, ושמואל אמר ע"כ לא קאמר ת"ק אלא בבע"ח דכיון דמיעקרא יד ורגל אינך למיעקרא קיימא כו', ולהלכה קיי"ל בש"ע סי' קצ"ז סעי' ג' כת"ק דכיון שעקרה יד ורגל קנאה ועיין סמ"ע סי' קצ"ח סק"ה ומטעם דבע"ח פנין דהתחילה לעקור ידה ורגלה תזוז שוב מאלי' בכל גופה, ועל יסוד זה בנוי סברת התורי"ד דבע"ח משיכה קונה אפי' בר"ה פנין דמשיכת בע"ח תלוי בעקירת יד ורגל, אבל כ"ז למאי דקיי"ל כת"ק משא"כ אלפיא דר' אחא דלא סגי בעקירת יד ורגל, ולפי"ז נסתלקה התמי' לשי' התורי"ד מש"ס פתובות הנ"ל דשם הרי איירי בה רבינא ורב אחא, רק אפי' אין זה ר' אחא דמתניתא דב"ב עיין סה"ד מ"מ רבינא דייק מרישא או שהוציאו מרשות בעלים ומת חייב מדכעי דוקא הוציאו מרשות בעלים איכא למשמע דאתי' אליבא דר' אחא בב"ב דלא סגי בעקירת יד ורגל דאל"כ משפחת דאפי' הבהמה קיימא בדוכתא ברשות בעלים שיחייב הגנב, וא"כ דס"ל לתנא דהקא דלא תלי' בעקירת יד ורגל ממילא לדידי' גם לענין משיכה בר"ה לא מהני אפי' בבע"ח ומשא"כ לדידן דסגי בעקירת יד ורגל, ומעתה שאין סתירה מהש"ס לשי' התורי"ד אפשר להשתמש בו לסניף בנידון שאלתינו ודוק: פּרפּר לה בסי' צ"ו הבאתי מ"ש במחצה"ש וח"ס דטוב יותר למכור בחמץ ובכור לנכרית שיועיל בה קנין חצר דלא מהני בנכרי משום דחצר מטעם שליחות ואין שליחות לנכרי, אעורר בענין זה בדברי רבינו גרשון בבכורות (ג') בעובדא דרב מרי בר רחל הניא לי' ההוא חיותא הנה מקנה אודניהו לעכו"ם שפי' הרבינו גרשון ז"ל

שְׁהִקְנָה לְעַכּוּם שְׁלֹא בְּפָנָיו וְזִנְיָה לּוֹ ע"י בְּנָיו הַגְּדוֹלִים, שֶׁהוּא תְּמוּנָה הַרְבֵּה דְּהָא אֵין זְכִי לְעַכּוּם דְּזִכְנִי מְטַעַם שְׁלִיחוֹת, וְנִשְׁאַלְתִּי פֶן מַכ' הָרַב הַגְּדוֹל הַחוּ"ב מו"ה אַבְיִש אֵינְזָען בִּירוּשָׁלַיִם תּוֹבֵב"א: וְהַשְׁבַּתִּי בְּאֶפְסֹן אֶחָד דְּרַף הַעֶרְהָ שֶׁל פֶּלְפּוֹל, הֵנָּה בַע"ז (ע"א) דְּרַב אֲשִׁי אָמַר מְשִׁיכָה בְּנִכְרֵי אֵינָה קוֹנָה מְנָא אֲמִינָא לֵהּ מְדַאֲמַר לְהוּ רַב לְהִנְהוּ סְבִיטָא כּו' וּפְרִיף וְתִקְנִי לִי פֶלְיוּ וּכְבָר נּוֹדַע קו' הַמְּפֹרְשִׁים דְּחֻצָר מְשׁוּם שְׁלִיחוֹת וְאֵין שְׁלִיחוֹת לְנִכְרֵי וְתִי בְּשׁו"ת פּו"י ח"ב ס' ה' וְקִצְה"ח ס' קצ"ד דְּהוּא לְרַב אֲשִׁי לְשִׁיטְתִּי בַב"מ (ע"א) דְּכִי אָמַרְתִּי אֵין שְׁלִיחוֹת לְנִכְרֵי ה"מ אֵינָהוּ לְדִידָן אֲבָל אֲנִן לְדִידָהוּ הָנִי שְׁלִיחַ וְה"מ בְּתַרוּמָה אֲבָל בְּכַה"ת יֵשׁ שְׁלִיחוֹת עַכ"ד, וְהֵנָּה בְּשַׁבַּת (קנ"ד) בְּהָא דְּרַב אֲשִׁי אֲכַשְׁרִי לְרַב מְרִי בַר רַחֵל וּמְנַי בְּפִרְסֵי דְּבַבְלָא עַתּוּ"ס שָׁם וּלְפִי"ז אֲתַאן שְׁפִיר דְּבַרְי הַר"ג בְּעֶזְרָא דְּרַב מְרִי בַר רַחֵל בְּבַכּוֹרוֹת דְּזִנְיָה לְנִכְרֵי ע"י בְּנָיו הַגְּדוֹלִים מְשׁוּם דְּרַב מְרִי דְּאֲכַשְׁרִי רַב אֲשִׁי וּמְנַי בְּפִרְסֵי כָל מִילֵי דְּמָר עֲבִיד פְּרַב אֲשִׁי וְאֵיהוּ ס"ל דִּישׁ שְׁלִיחוֹת לְנִכְרֵי בְּכַה"ת חוּץ מִתְּרוּמָה וְדוּק פִּי חֻדְשׁ: פְּרַפְרָא לּוֹ.

בְּסִי צ"ט הִבְאִיתִי מִתּוֹי"ט טְהָרוֹת (פ"ט) דְּבַחְצֵי שְׁיַעוֹר ל"ה לְמַשְׁחָה לְגְדוּלָה פְּתַבְתִּי בַמַּק"א בְּתִשׁוֹ לְהָרַב הַחוּ"ב מו"ה צְבִי אֱלִימֶלֶךְ שְׁפִירָא נ"י בַּהֲרַה"ג אַבְד"ק בִּירְטִישׁ ו'ל ע"ד הַהַעֲרָה בְּנִזְרִי (כ"ט) דְּמַקְשָׁה לַר"ל דְּאָמַר פְּדִי לְחַנְכוֹ בְּמַצּוֹת הָא קְאָכִיל פְּהוּ נְבִילָה, וְהַעִיר בְּשׁו"ת כ"ס יו"ד ס' ח"י דַּלְר"ל דַּס"ל ח"ש מְוֹתֵר מַה"ת הָרִי יָכוֹל לְחַלֵּק בֵּין הַפְּהֻגִים בַּח"ש לְהַתּוֹ"י יוֹמָא (ל"ט) דְּמַקְשִׁים מ"ע דְּאָכִילַת קְדָשִׁים בַּח"ש, וְכֵן יֵשׁ לְהַעִיר פֶּן בְּמַנְחוֹת (מ"ה) דַּסְד"א דְּאֲשַׁתְרֵי מְלִיקָה לְגַבְיָי אִישְׁתְרֵי נְבִילָה לְגַבְיָי וּבַתּוֹס' אֵי שְׁיִיף לּוֹמַר מַצּוֹתוֹ בְּכַה"ת, וְהָרִי אֲפָשָׁר בְּאָכִילַת ח"ש, וְעֵינֵי דוֹל"צ וְהַדְּבָרִים עֲתִיקִים, אִף לְהַתּוֹ"י נִיחָא דְּלֹא מַקְשִׁים בַּח"ש מ"ע דְּאָכִילַת קְדָשִׁים מֵהָאֵי טַעְמָא דַּל"ה לְמַשְׁחָה לְגְדוּלָה: וְע"ד קו' הַאו"ח פְּסָחִים שְׁהִבִּיא בְּהָא דְּמַנְחוֹת (מ"ה) הַנְּ"ל דַּאֲס"ד דְּנְבִילָה אֲשַׁתְרֵי לְפַהֲגִים א"כ לַמ"ל קָרָא וְאָכַל לֹא תִאֲכַלוּהוּ דְּיָבֵא אֵי נְבִילָה וְיַחּוּל עַל אֵי חֲלָב לְרִיחָה"ג בְּיוֹמָא (ל"ו) דְּנְבִילָה הָנִי לְהַנְל"ע וְלִיפָא נַפ"מ לְעַבּוֹר בַּב' לְאִנְיָן פְּתוֹס' ב"מ (ס"א) וְלִיפָא ג"כ נַפ"מ בְּכַהֲנִים דְּלָקִי אֱלֵהַנְל"ע לְפִירִשׁ"י תְּמוּרָה (ד') לַסְד"א דְּנְבִילָה אֲשַׁתְרֵי לְפַהֲגִים עַכ"ק הַמְּחֻוֹדָדָת: גַּם בְּזָה אֲמַרְתִּי בְּטַל יְלִדוֹתֵי לִינִישׁב דְּלִכְאוּ אִיף הָנִי נְבִילָה לְהַנְל"ע לְרִיחָה"ג הָרִי הָנִי לָאו הַפּוֹלֵל יוֹתֵר מְעַשָּׂה דַּל"ה לְהַנְל"ע לְהַר"מ ה' תְּמוּרָה דַּהַכ"נ הִלְאוּ דְּנְבִילָה פּוֹלֵל גַּם גִּיד דְּאוֹכַל גַּה"נ שֶׁל נְבִילָה חֲזִיב שְׁתִּים לַח"ק בְּחֻוֹלִין (ק"א) וְהַעֲשֵׂה לְגַר תְּתַנְּנוּ לִיפָא בְּגַה"נ לְרִיחָה"ג לְשִׁיטְתוֹ דְּאָמַר בְּפְסָחִים (כ"ג) אַבְע"א דַּלְרִיחָה"ג הַכ"נ גַּה"נ אֲסוּר בְּהַנְּאָה, אִף בְּאֲמַת לַק"מ דְּהָרִי לְרִיחָה"ג גַּם לָאו דְּנְבִילָה לֹא חָל אֲגִיד פְּדַאֲמַר בְּחֻוֹלִין (ק"א) מֵאֵן חֲכָמִים רִיחָה"ג דְּבַגְה"נ שֶׁל נְבִילָה א"ח אֲלָא אַחַת, וְהֵנָּה הַתּוֹס' יְבָמוֹת (ל"ג) הַק' דְּנִילִיף דַּאֲחַע"א בְּכּוֹלֵל מְקַרָא וְאָכַל לֹא תִאֲכַלוּהוּ דְּחַל נְבִילָה אַחֲלָב בְּכּוֹלֵל קַל עַל חֲמוּר וְתִי דְּחֲלָב קַל שְׁהוּמַר מְפֻלְלוֹ, וּלְפִי"ז מְתַנְרֵץ הֵיטֵב קו' הַאו"ח דְּאֲדַרְבָּה לְפִי הַסְד"א דְּנְבִילָה הַוּתְרָה לְפַהֲגִים וְהָנִי גַם נְבִילָה הַוּתֵר מְפֻלְלוֹ מִמִּילָא הָנָה יְלַפִּינּוּ לְכָל אֵי דְּחַל בְּכּוֹלֵלְקַל עַל חֲמוּר וְהִי א"כ חָל לָאו דְּנְבִילָה אֲגִיד מִמִּילָא הִי לְפִי"ז נְבִילָה לָאו הַפּוֹלֵל יוֹתֵר מְעַשָּׂה וְל"ה לְהַנְל"ע וְיֵמָה דְּאָמַר רִיחָה"ג דְּהָנִי לְהַנְל"ע הוּא רַק אַחַר דְּיַדְעִינּוּ דְּנְבִילָה לֹא אִישְׁתְרֵי לְפַהֲגִים, דוּק וְהִבֵּן הֵיטֵב, וְכָל אֱלָה עֲתִיקֵי יְלִדוֹתֵי לְכֹן קַצְרֵתִי בְּהֵם: פְּרַפְרָא לּוֹ.

עוד באותו ענין דלמשחה לגדולה פתבתי בתשו' להחריף מנחם בראקפועלד במישלניצא
בקה דפסחים (ע"א) דאר"ה ברי' דר"י משמחו בשעיר הרגלים אמר רבא ב' תשובות
בדבר תדא דשעירי הרגלים חי נאכלין צלי אין נאכלין ושמחה בחי ליפא כו' וקשה
דמשמע דוקא שמחה הוא דליפא הא מ"ע נאכלו אותם מקיימי באכילה זו ונהרי בקדשים
בעינו למשחה לגדולה פדרף שהמלכים אוכלים מה דליתא בחי עכ"ק, ונ"ל דבירושלמי
תרומות (פ"ד ה"ד) אמר לך נתתי למשחה לשמחה, מבואר דבכלל למשחה הוא לשמחה
א"כ באמת היינו דמקשה הש"ס ושמחה בחי ליפא ולא קאמר מטעם דל"ה למשחה
משום דהיינו הך דלמשחה ולשמחה תדא הוא ודוק: פרפר לח.

ומה דקשה ג"כ בסתירת ש"ס דילן והירושלמי ר"ה פ"א ה"א ובכ"ד קיימה ר' אבדמא
נחותא בפנהים בשעיר וקשה להירושלמי מה דמקשה בש"ס דילן שמחה בחי ליפא,
הנ"ל בזה הנה בק"א מנחות (ס"ג) העיר בדבר הקדש דבישול חטאות ציבור הותר
בשבת כמו הקטר חלבים ואימורין דהוי מצוה ולא דמי לפסח שאין צלייתו דו"ש משום
דל"ח לאכילה ביום, אבל בשטמ"ק שם פתב דאין בישול הקרבנות דו"ש, והנה לשי'
הק"א אין להקשות ממתני' דמנחות צ"ט) דחל יוה"כ להיות בע"ש שעיר של יוה"כ נאכל
לערב והבבליים אוכלין אותו פשהוא חי ואין הבישול דו"ש, דהתם לא דחי שבת של
לילה בקרבן של יום וכה"ג דאין חלבי יוה"כ קרבין בשבת, ועפ"ד הק"א י"ל בישוב קו'
הגהת מנח"א בארןף לש"ף סי' צ"ה בקה דנבחים (צ"ז) בכל יום נעשה גיעול לחבירו
דתקשי על יום השבת שלא בישלו בהם, ולהאמור הרי באמת בישלו בהן חטאות
הציבור, ואמנם דברי הק"א הם נגד גמ' מפורשת פסחים (ע"א) הנ"ל תדא דשעירי
הרגלים חי נאכלין כו' הרי שאין דו"ש וכפירש"י, אבל נראה שהדבר תלוי בפלוגתא
דרבי וראבר"ש במנחות (ע"ב) דרבי דאמר נקצר שלא פמננותו פשר ומ"מ דוחה שבת
משום דחביבה מצוה בשעתה כמו הקטר חלבים ואיברים אע"ג דכשרים כל הלילה
וראבר"ש אמר שאני התם שהרי דחתה שחיטה את השבת וזה לא שייך רק לגבי הקטרה
משום דהשחיטה הוא צורך ההקרבה, ומשא"כ לטעמא דרבי גם בישול חטאות י"ל
דדוחה שבת משום חביבה מצוה בשעתה ובפרט למ"ש בשו"ת ח"צ סי' קנ"א ע"פ
הרמב"ן דאפי' בשלמים הנאכלין לב' ימים ולילה א' עיקר מצנתו ביום הראשון וכדכתיב
ביום זבחכם יאכל ומפורש באמת בתו"כ פ' צו קט"ז ביום הקריבו את זבחו מצוה לאכול
ממנו ביום הראשון וא"כ הכ"נ בחטאות ציבור חביבה מצוה בשעתה להתיר הבישול
בשבת כדי שיאכלו הפנהים ביום זבחו, רק למאי דדחי ראבר"ש דשאני הקטרה שפבר
דחתה שחיטה את השבת אין בישול החטאות דו"ש, והנה בירושלמי סופ"ק דר"ה פשיט
לי' דקצירת העומר דו"ש אע"ג דנקצר מבעו"י פשר ובשו"ת ח"צ סי' קט"ו בישוב
הרמז"ל שפמ"ל על סוגי' הירושלמי ומשום דחביבה מצוה בשעתה וא"כ מיושב קו' הנ"ל
מה דל"ק להירושלמי קו' הש"ס פסחים (ע"א) דשמחה בחי ליפא משום דהירושלמי
לשיטתו באמת לא היו נאכלין חי שבישול שעירי הרגלים הי' דוחה שבת ודוק היטב:
פרפר לט.

בסי' ק"א בשי' רש"י נזיר דחטאות המתות לא גמירי כ"א בבמה ולא בחטאת העוף
פתבתי במק"א בישוב הר"מ פ"ב משקלים ה"ב שהיו שופרות לקניי חובה שהק' היש"ש
מיומא (נ"ה) דא"ר יהודה לא היו שופרות לקניי חובה משום חטאת שמתו בעלי' ונברור

ד' זוזי ונשדי במיא והנה נשתרי קסבר ר"י אין בריקה וא"כ הרמז"ל דפסק ג"כ אין בריקה איה פסק פאן ברבנן דלא כר"י: ונ"ל דלקאו' קשה לפי שי' רש"י הנ"ל בנזיר א"כ הקא אמאי אר"י שלא היו שופרות לקוני חובה משום חטאת שמתו בעלי' הרי בעופות לא שינה זה, רק לדברי השעה"מ שהבאתי בפנים ניחא דלר' יהודה לשיטתו בתמורה (י"ט) דחטאת ציבור מתה דלית לי' חמש חטאות בחד מקום גמירי להו א"כ דה"ה בקיני חובה שהו חטה"ע איכא דין חטאת שמתו בעלי': אמנם הרמז"ל אף שפסק כר"ש דאין חטאות ציבור מתה מ"מ לא חילק בין בהמה לעוף, גם בפ"ד מפהמ"ק הי"ד הביא דין מתני' דגיטין (כ"ח) השולח חטאתו ממדה"י מקריבין אותו בתזקת שהוא קנים דמוקי לה ר"פ בחטה מבואר שיטתו דגם בחטה"ע איכא דין חטאת שמתו בעלי' ובשעה"מ עמד בזה, אבל בס' ניקן יוסף מערכת ותמנ"ע כתב לתרץ דאע"ג דבעוף לא גמירי דתמות לא עדיף מחטאות הציבור אע"ג דליכא בהו דין חטאות המתות מ"מ לרע"י אָזלו ונאפ"י להתוס' יומא (נ') דרע"י הוא רק מדרבנן מ"מ גם בעוף אמרי' הכי וכיון דמן הדין רועה מדרבנן ואין פדיון לעוף ממילא למיתה אָזלא וכמו"ש התוס' יומא (ס"ה) ד"ה ומשום עיי"ש, ולפי"ז מיושב הר"מ כמין חנוך, דהש"ס יומא יפה אמר אליבא דר' יהודה דלא מהני דנברור ד' זוזי משום דאין בריקה, אבל הרמז"ל לשיטתו דפסק כר"ש דחטאות המתות לאו בחד מקום גמירי ולכך אין חטאת הציבור מתה וה"ה בחטה"ע לא גמירי דתמות רק משום רע"י מדרבנן וא"כ שוב מהני דנברור ד' זוזי דבדרבנן יש בריקה ודוק היטב, ובתשו' להתריף ארי' ליב רי"ף תלמיד ישיבת כוכב מיעקב בטשעבין כתבתי עוד אריכות פלפול בזה וכאן קצרת: פרפר מ.

בסי' ק"ד בהא דנזכחים (צ"ג) דאר"א מ"ח שנטמאו מטהרין ואמר רבא בשי' ר"ע רבו אמרה, כתבתי בתשו' להאברהם החריף מו"ה אברהם יעקב גראס בקשאנוב על הערתו בגמ' הנ"ל דר"א אמר מ"ח שנטמאו מטהרין ובס' חק נתן בפ"י התוס' שם דר"א לא בעי אחר קידוש מקום טהור, והרי התוס' יומא (מ"ג) הק' דלמ"ל קרא דטבו"י פשר בפרה דמהיכי תיתי לפסלו ותי' דסד"א מדבעינן להניח במקום טהור בעינן גם גברא טהור קמ"ל והשתא לר"א דאחר קידוש ל"ב מקום טהור הדק"ו: לפום רהיטא י"ל פיון דבגמ' שם דר"א בשי' ר"ע רבו אמר ממילא ל"ק לדידנ' קו' התוס', דהנה בסוטה (ל') אמר וכו' דאיכא למיפרך מה לטבו"י שכן אה"ט הא אייתי ממחו"כ ולא פרכי והינו דר' יוסי גליף רביעי בקודש בק"ו ממחו"כ ולא חשיב לי' ר' יוסי פירקא משום דהשתא דטבל אָזלא האי טומאה פירש"י עיי"ש, והנה בפסחים (י"ט) אמר דר"ע דאית לי' שלישי בחולין לית לי' ק"ו דר' יוסי ופירש"י דלית לי' ק"ו דר' יוסי משום פירקא דדור אחרון דמה לטבו"י שכן אה"ט נמצא דהדבר בפלוגתא אי טבו"יהוי בגדר אה"ט, ולפי"ז יתכן דמ"ש התוס' ביומא דבלא קרא הני דענין דטבו"י פשר בפרה דמהיכי תיתי לפסלו הוא רק לדידן דטבו"י קלישא טומאתו דמשטבל אָזלא לה טומאה אבל לר"ע דטבו"י מקרי אה"ט מסתבר לפסול בפרה כמו טמא וא"כ מתורץ קו' פאן אליבא דר"א דבשיטת ר"ע אמר ודו"ק: פרפר מא.

ובדברי התוס' פסחים (ס"ט) ד"ה שפא יעבירנה שנוכרו בפנים ונ"ל וא"ת ואמאי חיישינן להכי הלא נושא מי חטאת טמא ויחזור ויטמא את המים וי"ל דמעביר בכלי אבנים וכלי גללים דלא מקב"ט נשאלתי דמכיון שנטמא הנושא את המים ממילא פוסל

גם את המים דל"ה הנחה במקום טהור, ונלע"ד שי"ל דבר חדש ע"פ הירושלמי בכורים פ"ג ה"ד הנחה מה שתתיר למחו"ז הניחן בלילה מהו פי' משום דכתיב והניחו לפני מזבח וגו' וכיון שהיתה ההנחה שלא בזמנו אף שמונח אח"כ ממילא בזמן מצותו תשיב כמחוסר הנחה וכה"ג בשבת (כ"ג) בעששית שהיתה דולקת והולכת כל היום למוצ"ש למ"ד הנחה עושה מצוה מניחה ומדליקה דהנחה מבעו"י לא תשיבה הנחה, וביומא (כ"ט) פיון שסדרו שלא כמצותו נעשה כמי שסדרו הקוף דביתר שעת הנחה אזלינו, ולפי"ז הכ"נ לגבי מ"ח דכתיב והניחו במקום טהור י"ל דליכא עפובא כ"א היכי שתקפף בשעת הנחה כפר הי' המקום טמא, אבל הכא בשעה שנטל המ"ח בידו טהור הי' רק שנטמא ע"י המים והרי כתיב והניחו במקום טהור ובתחלת ההנחה הי' טהור אף שנטמא אח"כ בהנחה דממילא אין זה בכלל והניחו כה"ג דבכורים דהנחה דממילא ל"ה בכלל והניחו, ובשו"מ ח"ג הביאו בחי' הרמ"ל למס' פרה הק' דגם בקק"ל דכתיב תאכלו אותו במקום טהור עינין נבחים (נ"ה) יהי' דינו כמ"ח דאין ניצול בצ"פ, ולמ"ש ניחא דהכל תלוי רק בהנחה ושאני מ"ח דכ' והניחו במקום טהור ודו"ק: פ"פ רב.

בסי' ק"ח בישוב קו' התוס' תמורה (י"ט) ות' וקא דתני אשם בן שנה וקביאו בן שתיים פשר איירי בשלא לשמו ומה שכתבתי בהסבר פלפול יפה, בן במק"א בתשו' להרב הנגיד החו"ב מו"ה צבי הלל שפירא נ"י ברישא כתבתי בישוב הערתו במנחות (צ') אשם נדבה מי איכא שהק' בחי' הרשב"א דהרי איכא אשם נדבה לר"א דאמר אדם מתנדב א"ת בכל יום והוא לפלא לכאו' שהרי בזבחים ע"ז אמר דאין יכול להתנות אם מצורע על א"ת דאמרי בדכרי מסלפי לה דאשם מצורע בן שנה וא"ת בן שתי שנים עכ"ק, אבל ע"פ האמור מיושב משום דבמנחות צ' דאיירי התם באשם מצורע ששחטו של"ש דכשר בן שתיים עולה קו' הרשב"א לנכון והארבתי עוד שאין פאן מקומו: פ"פ רב.

בפנים הבאתי פירש"י נדרים (ט) דבל תאחר ליתא בנדבה ומה שהק' ע"ז בצ"ק מר"ה ד' כתבתי עוד במק"א דרף פלפול דפירש"י בנדרים הרי איירי שם לדברי ר"מ ולדידן יש הוכחה דבנדבה ליכא בל תאחר, דהנה בר"ה (ד') דמקשה ופסח בר מקרב ברגלים הוא זימנא קביעא לי' נאי לא אקרבי' אידחי וכתב בט"א בכוננת הגמ' דאין עובר בב"ת אלא בדבר שלאחר איחורו אפתי בר תשלומין הוא פלישנא דקרא לא תאחר לשלמו משא"כ פסח דאי לא אקרבי' בזמנו לית לי, תשלומין לא שייך גבי' הלאו דב"ת פלל, ולענ"ד יש לו מקור בירושלמי פאן ר' חגי בעיא קומי ר' יוסי כתיב וביום השמיני ימול עבר ולא מל א"ל לא תאחר לשלמו דבר שהוא ניתן לתשלומין ודו"ק [ומהירושלמי פאן הקשו האחרונים על שי' הרוקח ה' לולב מ"ש דמילה שלב"ז תשלומין דשמיני הוא דמשה"נ ל"ה מעשהז"ג וצריף קרא דאותו ולא אותה והרי בירושלמי מפורש דמילה ל"ה בתשלומין] אף לפי"ז נמצא הוכחה דבנדבה ליכא לאו דב"ת פיון דא"ח באחריות ול"ה בר תשלומין דבגמ' מיייתי קרא והי' בך חטא ולא בקרבנה חטא שאין הקרבן נפסל בב"ת וקשה דתיפוק לי' דא"כ בנדבה פיון דנפסל הקרבן ול"ה ג"כ בתשלומין ליכא ב"ת וכבר הק' בן בט"א, רק דבאמת מקרא זה דממעט ולא בקרבנה חטא נשמע דבנדבה ליכא ב"ת, אבל בט"א לקמן כתב דדרשא זו ולא בקרבנה חטא אתי' רק אליבא דר"מ דס"ל דברגל אחד עובר בב"ת וא"כ העשה דובאת שמה והלאו דב"ת פאין פאחת, אבל לדין תיפוק לי' שלא נפסל הקרבן דא"כ לא משפחת הלאו דב"ת פלל שפבר נפסל הקרבן

מרגל ראשון דעבר בעשה רק דאָתל' הדרשא אליבא דר"מ דוקא, ולפי"ז מתוך קו' הצ"ק דמה דררש בר"ה מגז"ש דנדכה ג"כ איתא בב"ת הוא שפיר לרבנן, אכל פירש"י דנדרים אתי שפיר לר"מ הָתָם דלדידן' יש הוכחה דבנדכה ליכא ב"ת אע"ג דעבירת עשה נדאי איכא דבקרא ובאתם שמה פתיב נדריכם ונדבותיכם מ"מ לאו דב"ת ליכא בנדכה אליבא דר"מ ודוק ע"ד חידוד התלמידים: פּרפּר מד.

ובענין בל תאחר נמצא חידוש בתוס' תמורה (י"ח) ד"ה אפ"י ממרעיהו וז"ל דסד"א פיון שהם תשושי כח א"צ להעלותם הואיל ואינו תחילת הקדש פגון ולדות ותמורות ובהגהות חק נתן שפ"י דבולדות קדשים ותמורה פיון שלא הקדשו בפיו ליכא ב"ת שהוא מוקשה מדלקמן דפריף ולרבא מעצרת בעי מיכלי דמפורש דאיכא בולדות קדשים בל תאחר ובס' ט"ת עמד בזה, וכתבתי לנישב דהתוס' שפתבו חידוש זה ג"כ לגבי תמורות קדשים דליכא בהו לאו דב"ת יותר קשה מש"ס ר"ה (ה'): לא תאחר לשלמו הוא ולא חילופיו פגון שהומם בתוך הרגל וחילולו ועבר עליו הרגל סד"א הואיל ומפח קמא קאתי כמאן דעבר עלי' פולין' רגל דמי קמ"ל, הרי ממעט רק שאין מצטרף הוא וחילופיו לג' רגלים אכל בתמורה עצמה איכא בל תאחר וחידוש שלא עמד בזה בס' ט"ת שם, אכל באמת מה נפלא לראות בירושלמי ר"ה שם דא"ר יוסה לא תאחר לשלמו ולא את חילופיו כהדא דתניא נאל פאה"מ לא הביאו ולא את חילופיו מבואר בשי' הירושלמי דבתמורה ליכא בל תאחר פלל ועוד יותר נפלאות דליכא בה דין שחוטי חוץ רק דלהלן בירושלמי אר"י פירשה לענין שאין מצטרף הוא וחילופיו לג' רגלים כשי' ש"ס דילן וא"כ דהתוס' תמורה (י"ח) ה"ל דבולדות קדשים ותמורה ליכא ב"ת הוא עפ"י שיטת ר' יוסה בירושלמי ולא קשה ע"כ קו' ה"ל בש"ס דילן דמבואר דאיכא ב"ת בולדות קדשים אע"פ דל"ה הקדש פיו פיון דבאמת פליגי בזה ש"ס בבלי וירושלמי ודו"ק: פּרפּר מה.

[מבהמ"ח] ג"א נכנסתי בענין בתשו' ה"ל להשואל הב' החרף קלמן רינדער נ"י בטארנא במה שפא השואל לתרץ קו' בתוס' תמורה (י"ח) ה"ל דלקמן דמקשה מעצרת בעי מיכלי' אהא דהעיד ר' פפייס שהיתה לנו פרה של זבחי שלמים ואכלנוה בפסח ואכלנו ולדה שלמים בזה, משום דעל פרחו מיירי שהקדישה מעונבת דאל"כ עבר על האמבב"ת במשף ט' חדשי העיבור ובכה"ג חשיב עובר לקבולי קדושה כפירש"י ותוס' לקמן (כ"ה) לכה איכא ב"ת, והנה לכא' דבריו בהשפל, אכל הרי לדבריה לא משפחת לעולם ולדות קדשים שהקדישה נאח"פ נתעברה פיון דזמן עיבור ט' חדשים ובגדה (כ"ד), איבעיא לי' אי יולדת לשבעה, וא"כ גם התוס' תמורה (י"ח) איירי בהקדושה מעונבת והדק"ו, זולת מה שי"ל דמשפחת בבהמה דקה דיוולדת לה' פמבואר בבכורות (ח) ומשא"כ בהא דהעיד ר' פפייס שהיתה לנו פרה דהיא בהמה גסה: ובעיקר סברת התוס' שלא יעבור בב"ת בולדות קדשים ותמורות משום דל"ה הקדש פיו יש להעיר דאזלי בשיטתם בתוס' ר"ה (ד') ד"ה ומעשרות דבטבל פל זמן שלא הפריש ליכא ב"ת, אכל ידוע מה שהקשו ע"ז מירושלמי שקלים פ"ג ה"א דא"ר יוסי המשה טבלו עובר בב"ת והרי דאפ"י ליכא הקדש פה איכא ב"ת, ולפי"ז מנישב דקו' הש"ס מעצרת בעי מיכלי היא ע"פ שיטת הירושלמי שהוא באמת השגה לדהתו"ס בר"ה, ולפי פ"י הפנ"מ שם דפליגי בזה ר' יודן ור' יוסי דרק ר' יודן ס"ל הכי דמשה טבלו עובר בב"ת ור' יוסי מקשה בלשון בתמי' א"כ דהתו"ס עולים בשיטת ר' יוסה וקו' הש"ס הוא אליבא דר'

יוֹדֵן בִּירוּשָׁלַיִם, וַיִּתְּכֵן עַפ"ז לְהַמְשִׁיךְ בְּדַבְרֵי הַיְרוּשָׁלַיִם שֶׁהֵבִיא כְּאֲמוֹר שְׁלִיט"א דַּר' יוֹסֵה דְאֲמַר בִּירוּשָׁלַיִם דַּר"ה דְּלִיפָא בְּתַמּוּרָה לְאוּ דַב"ת הוּא לְשִׁיטְתוֹ פֶּאן בִּירוּשָׁלַיִם שְׁקָלִים דְּבִטְבָּל לִיפָא ב"ת וְדו"ק, זֶה שְׁחַדְשָׁתִי בְּמוֹעֵדוֹ לִפְנֵי כַּמָּה שָׁנִים: אַבְרָהָם וַיִּידַעַנְפֵּעַלָּד.

פְּרָפֶר מו. בְּסִי קי"ג בְּקו' הַמַּנ"ח בְּחִגְיָה (כ"ו) דְּמַקְשָׁה הַש"ס דְּהוּי כְּלִי הָעֲשׂוּי לְנַחַת וְהָרִי לַמ"ש הַצַּל"ח דְּכ"ש מְקַב"ט אִפִּי מְרַאשׁוֹן וְשָׁנִי דַחַה"ק מְשׁוּנֵי לִי אוּכְלָא א"כ הַכ"נ אַע"ג דְּהוּא כְּלִי הָעֲשׂוּי לְנַחַת מְקַב"ט מְטַעַם אֲנִיכָל עֵינֵי בְּפָנִים מ"ש בְּזָה, וּבַמַּק"א בְּתַשׁוּ' חֲשַׁבְתִּי לְתַרְץ ע"פ הַתּוֹס' יְבָמוֹת (ז) מ"ש דְּדִיִּיק מְדַקְתְּנִי הוֹצִיאוּהָ הוֹצִיאוּהָ תְּרִי זְמַנֵּי דְאִי לְאוּ דְהוּי אִי דַאוּ' לֹא הִי מְמַהְרִין כָּל כּוּף עַכ"ל, לִפִּי"ז הַכ"נ מְקַשָּׁה הַש"ס עַל שְׁאֲמַרוּ הַזְהָרוּ שְׁלֹא תִגְעוּ בַשְּׁלַחַן וְהָרִי הוּא כְּלִי הָעֲשׂוּי לְנַחַת דְּאִי מְשׁוּם חַה"ק דְּרַבְּנָן לֹא הָיוּ אוֹמְרִים בְּלִשׁוֹן הַזְהָרוּ בְּדַמְיוֹן שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' שְׁלֹא הָיוּ אוֹמְרִים הוֹצִיאוּהָ תְּרִי זְמַנֵּי שֶׁהוּא דְרָךְ אֲזַהְרָה וְגַם שֶׁהַ"מ פ"א מְאִישׁוֹת כָּתַב דְּבַדְרַבְּנָן לְאוּ כ"ע זְהִירִי א"כ לְגַבִּי טוֹמְאָה דְּרַבְּנָן מְטַעַם חַה"ק לֹא הָיוּ מְשַׁתְּמָשִׁין בְּלִשׁוֹן הַזְהָרוּ דַע"ה לֹא צְיִינִי לְהַזְהִיר בָּהּ וְשִׁאֲנִי טוֹמְאָת ע"ה גּוֹפָא דְאַחְמִירִי עֲלִי חֲכָמִים כְּדַאוּ' לְעַנְּן הַע"ש וְכ"ד כְּתוֹס' חִגְיָה (כ"א), זֶה בְּהַשְׁקָפָה רַאשׁוֹנָה, אֲבָל ז"א דְּהָרִי בְּבִרְכּוֹת (ח) אַרִיב"ל לְבַנְיֵי הַזְהָרוּ בְּנִרְדִין כַּר"י אִף שֶׁהוּא רַק דְּרַבְּנָן הַשְׁתַּמְשׁ בְּלִשׁוֹן הַזְהָרוּ: אֲמַנְם בְּתַשׁוּ' לְהַשׁוֹאֵל בְּסוּגְיָ דְחִגְיָה שְׁם הַזְהָרוּ שְׁלֹא תִגְעוּ בַשְּׁלַחַן וּבַתּוֹס' שְׁם בְּכַהֲנִים ע"ה הַנְּכַנְסִים לְהַשְׁתַּחֲוֹת בְּהִיכָל, וְהָרִי בְּתוֹס' חִגְיָה (י"ט) בְּשֵׁם הַר"מ מְפֻטְיָא דְמָה שְׁגָזְרוּ עַל ע"ה הוּא רַק מְשׁוּם שְׁמָא יְשָׁבָה עֲלֵיהֶן אֲשֶׁתוֹ נָדָה וְהוּא נוֹשֵׂא אֶת הַמְּדַרְס וּלְפִי תוֹס' יוֹמָא (ה) דְּמַחְסוֹר בְּגָדִים שְׁנַכְנַס לְהִיכָל חִיִּיב מִיתָה א"כ הֵכָא שְׁנַכְנַסוּ הַכַּהֲנִים ע"ה לְהִיכָל עַל כְּרַחוּ שְׁפָשְׁטוּ בְּגָדֵיהֶם וּלְבָשׁוּ בְּגָדֵי כְּהוֹנָה א"כ שׁוֹב אֵין יְכוּלִים לְטַמֵּא אֶת הַשְּׁלַחַן דְּמַשְׁפִּירֵשׁ מְבַגְּדֵי הוּי רַק רַאשׁוֹן לְטוֹמְאָה שְׁאֵין מְטַמֵּא כְּלִי, וְהִיא הָעֵרָה יָפָה וְכַע"ז הַק' הַתּוֹס' חִגְיָה (י"ט) בְּהַא דְנָדָה (ל"ג) עֵי"ש: וְאַמְרִיתִי ע"פ הַקְּדַמַּת קו' הַמַּנ"ח הַנ"ל דְּהַשְּׁלַחַן אִפִּי דְהוּי עֲשׂוּי לְנַחַת מְקַב"ט מְטַעַם חַה"ק וִי"ל דְּאִי מְשׁוּם חַה"ק דְּרַבְּנָן ל"ה חִיִּישִׁינָן לְגַבִּי טוֹמְאָת ע"ה שֶׁהוּא א"כ דְּרַבְּנָן לְמֵאִי דְאֲמַר בְּשַׁבַּת (ט"ז) כְּלִי זְכוּכִית דְּרַבְּנָן וְטוֹמְאָה יְשִׁינָה דְּרַבְּנָן בְּטוֹמְאָה דַאוּ' אַחִיתוֹ לָהּ רַבְּנָן סוֹמְאָה בְּטוֹמְאָה דְּרַבְּנָן לֹא אַחִיתוֹ בְּהַ רַבְּנָן טוֹמְאָה, וְהַכ"נ לְגַבִּי חַה"ק דְּרַבְּנָן דְּקָרִי לָהּ הַש"ס זְבָחִים (מ"ז) מַעֲלָה בְּעֶלְמָא לֹא אַחִיתוֹ בְּהַ טוֹמְאָה בְּטוֹמְאָת ע"ה דְּרַבְּנָן, וְהִנֵּה בְּתוֹס' שַׁבַּת שְׁם הַק' מַע"ז (נ"ב) דְּאִיפָא טוֹמְאָה יְשִׁינָה אִפִּי בְּטוֹמְאָת ע"ז דְּרַבְּנָן וְתִי דְהַתָּם רַק אוֹתָהּ טוֹמְאָה דְּרַבְּנָן אֲבָל הַכְּלִי מְקַב"ט דַאוּ' מַשְׂא"כ הֵכָא בְּכָלִי זְכוּכִית דְלֹא מְקַבֵּל שׁוּם טוֹמְאָה אֲלָא מְדְרַבְּנָן, וּלְפִי"ז מִינְשָׁב קו' הַנ"ל דְּאִי מְשׁוּם שְׁאֲחַר שְׁפָשְׁטוּ ע"ה בְּגָדֵיהֶם דַל"ה רַק רַאשׁוֹן לְטוֹמְאָה מ"מ הַשְּׁלַחַן שֶׁהוּא כ"ש שְׁפִיר מְקַב"ט אִף מְרַאשׁוֹן מְטַעַם חַה"ק כְּדַבְרֵי הַצַּל"ח הַנ"ל דְּבַשְׁלָמָא מְטַעַם כְּלִי הָעֲשׂוּי לְנַחַת דְּהַכְּלִי גּוֹפָא אֵין מְקַבֵּל שׁוּם טוֹמְאָה מַה"ת לֹא אַחִיתוֹ רַבְּנָן טוֹמְאָה דְּרַבְּנָן שְׁל חַה"ק אֲבָל אַחַר דְּמַשְׁנֵי הַש"ס דְּמַגְבִּיהִין אֶת הַשְּׁלַחַן וְל"ה כְּלִי הָעֲשׂוּי לְנַחַת רַק מַה דְהוּי בְּמַקְרָה שְׁלֹא נִגַע אֲלָא בְּרַאשׁוֹן שׁוֹב מְהַי חַה"ק דְּמְקַב"ט אִף מְרַאשׁוֹן וְאַחִיתוֹ בְּהַ רַבְּנָן טוֹמְאָת ע"ה דְּרַבְּנָן כְּמוֹ דְאַחִיתוֹ טוֹמְאָה יְשִׁינָה בְּדְרַבְּנָן בְּכַה"ג וְדוּק הֵיטֵב: פְּרָפֶר מו.

[מְבַהַמ"ח] בְּיִשׁוּב קו' הַשׁוֹאֵל הַנ"ל הַחוּ"ב כְּמַר מִשָּׁה אַהֲרֹן רִנְיָה נ"י אַמְרִיתִי בְּמוֹעֵדוֹ ע"פ דְאֲמַר בְּיוֹמָא (כ"ג) מ"ט דַּר"ל אַס"ד עֲבוּדָה הִיא יֵשׁ לָהּ עֲבוּדָה שְׁפָשְׁרָה בְּשָׁנֵי כְּלִים

כו' ובתוס' נשם דלא תקשי לר"ל יש לה דבר שאינה עבודה וטעונה בגדי פהונה דהא ל"ק דגזה"כ הוי להחמיר לפי"ז נמצא דה"ה במה דמחוסר בגדים שנוכנס להיכל חייב מיתה דמ"מ ל"צ ד' בגדים וסגי בפתנות ומכנסים דלא עדיף מתרומת הדשן לר"ל פיון דלאו עבודה היא ובמל"מ פ"ט מבי"מ הוכיח מתוס' יומא פאן דיש איסור פניסה לזר אצל המזבח ובפירש"י יומא (מ"ה) בהא דאמר וכי ס"ד שזר קרב אצל המזבח והלא נאמר אל כה"ק או אל המזבח לא יקרבו, א"כ לפי"ז דסגי בפתנות ומכנסים לכניסה והיו לבושין עוד מצנפת של חול ע"כ שפיר חשו בטומאת ע"ה שלא יגעו בשלחן משום נושא מדרס ע"כ א"ל הנהירו ודו"ק: אברהם וויזענפעלד.

פרפר מח. בסי' קט"ו בשי' הראב"ד פ"ה דנזירות דבטומאה וטומאה אפ"ל שלא בחיבורין פטור משום שמחולל ועומד וכהנים בזה"ז דכולנו ט"מ אין עליהן חיוב טומאה כלל, עיין בפנים פתבתי במק"א בתשו' לב"ד הרב הג' החו"ב מו"ה שפתי פ"ץ ראפאפורט נ"י רב בבד"ר דקראקא במה שתמהו על הראב"ד ז"ל הרמב"ן ז"ל בתוה"א הביאו המגדל עוז והאריף בזה בשאג"א החזקות שאיף פרנס דברי הש"ס שבועות ונזיר (י"ז) דבעי בנזיר בקבר אי גמירי שהי' ותקשי קו' התוס' דמחולל ועומד, ולהראב"ד ל"ש תי' התוס' דבכל שעה מונהר לפרוש מן הקבר שהרי לדידך אפ"ל פירש ונגע אח"כ פטור, גם תי' של הר"ת שנטמא סמוך לחשיכה דמוסיף יום לש"ל שהרי כתב דכהנים בזה"ז אין חייבין שוב לעולם משום טומאה.

ונלע"ד דכבר הערתי בתי' הר"ת דלמה חייב בנטמא סמוך לחשיכה משום מוסיף יום לפי"ד הר"מ בפ"ד מה"ש ה"י בשבועה שלא אוכל כפר זה היום וזור ואמר שבועה שלא אוכלנה א"ח אלא אחת דאין שבועה חלה על שבועה, וכתב הראב"ד שזה שבועה שהרי מוסיף על שאר הימים, אבל הכ"מ והרדב"ז פתבו בש' הרמז"ל דמה שמוסיף ליום שאח"כ לא מקרי מוסיף פיון דליכא הוספה ליום שנטמא, והשתא הרי גם לענין טומאת פהנים ונזיר דפטור במחולל ועומד היא מגדר דאין איסורחע"א, וענין שבע לה טומאה במנחות (כ"ד) וא"כ מה יועיל פאן מה שנטמא סמוך לחשיכה דמוסיף ליומא אחרא: ונראה הנה מה שפתבתי לתלות מחלוקת הר"מ והראב"ד ז"ל בפלוגתא דר"פ ורבה בנזיר (ז) אי יומי מפסקי מהדדי צ"ע אם יש ענין לזה, אבל הנה שי' הראב"ד מוכרח בש"ס דמפות (כ"ב) דפריף ולתני שבועה שלא אחרוש בין בחול בין ביו"ט הרי מה שכולל לזמן מקרי כולל ומוסיף וכמו שהקשה פן בא"מ בשו"ת על שי' הרמז"ל, וא"כ י"ל דגם שי' הר"ת הוא כשי' הראב"ד לכה בנזיר שנטמא סמוך לחשיכה דמוסיף יום חייב, אף לפי"ז צריף להבין מ"ש הראב"ד דכהנים בזה"ז א"ח משום טומאה אף דליכא מוסיף לזמן ונהרי שי' הראב"ד עצמו דמוסיף לזמן מקרי מוסיף: ונראה דגם הראב"ד מודה דמוסיף לזמן ל"ה מוסיף וכסברת הכ"מ והרדב"ז משום דליכא מוסיף ליום שנטמא, ורק לגבי שבועה שלא אוכלנה או גבי שבועה שלא אחרוש בין בחול בין ביו"ט מקרי מוסיף וכולל, משום דשבועה הוי אי' גברא ואנו דנין על האדם, ולכך גם מה דמוסיף ליומא אחרא מקרי מוסיף שהרי מוסיף לגבי האדם שיהי' אסור באכילת הפפר או שיהי' אסור בחרישה ליומא אחרא, ומשא"כ לגבי פהן שנטמא דל"ה אי' גברא וכמו"ש המהרי"ט סי' נ"ג דנזיר וכהן בכל דיניהם ל"ה אי' גברא רק אי' תורה דרמי רחמנא עליהם מפני קדושתם לכה בפניהם בזה"ז א"ח משום טומאה אף דמוסיף ליומא

אחרא לא מקרי מוסיף פיון דליכא הוספה על היום שצאסר ואין אנו דנין ג"כ על האדם פיון דאי טומאה לכהן ל"ה אי גברא: איברא שדברי הראב"ד ז"ל הם לכאן נגד משנה מפונרשת פ"ד דשמחות דאמר נטמא לאחר יום הפל מודים שהוא חייב מפני שפותר יום אחד הרי מפונרש דמוסיף יום חייב, אף באמת ניחא בפשיטות דבנזיר אף שאינו אי גברא שפיר מקרי מוסיף ליומא אחרא משום דבנזיר פתיב והימים הראשונים יפלו, א"כ ל"ש בזה הטעם של הכ"מ והרדב"ז דליכא הוספה ליום שצאסר, דז"א שהרי בנזיר פועלת הטומאה החדשה גם לימים הראשונים שהרי סותר את הקודמים שיפלו וימנה מחדש: ומעתה סרה תמיהת המפונר' על שי הראב"ד ממה דבעי הש"ס בנזיר בקבר אי גמירי שהי' ולהנ"ל הראב"ד יפרש שפיר כפי' הר"ת בנטמא סמוך לחשיכה דמוסיף יום אחד וכדמתני' דשמחות, דרק לגבי פהגים בזה"ז כתב דאין עליהם חייב טומאה משום דגבי פהגים לא מקרי מוסיף, משא"כ לגבי נזיר שפותר את הקודמין הוי מוסיף ליומא אחרא וליום שלפניו, וכש"כ הוא מדין שבועה שלא אונלנה דמקרי מוסיף ליומא אחרא להראב"ד לשיטתו ודוק היטב: בסי' כ"א בנוגע לזה ובסוגי' דאוכל חמץ של הקדש הרחבתי לפול הלכה בתשו' מאז להחריף כמר נפתלי ענגלענדר פעת ח"ג הרב הגביר בסאגן אכל קצר המצע מהשתרע האריכות שבו ואפשר שתמצא מקומה במהדורא תנינא ברצה"ש: פרפר מט.

בסי' כ"ו פתבתי בישוב קו' התוס' פסחים (ט"ו) ד"ה חבית דאי ברה"י ספיקו טמא, הנה בפנ"י הק' על קושיתם שהרי גם בס"ט ברה"י איכא שפא יבא אלי' ויטהרנה שיאמר שלא נגע והניח בצ"ע, ואמרת דבאמת בס"ט ברה"י לש"ל פן לפי מה שחקר בש"ש ו' פכ"ג דבס"ט ברה"י לא יועיל ע"א לטהר ובאמת מפונרש בירושלמי סופ"ו דסוטה לגבי ג' עדי סתירה וע"א אומר שלא נטמאה עיי"ש ודוק, והנה במהרש"א יבמות (ס"א) הביא מד' מה שלא שיבר משה הלוחות ע"פ ששמע מהקב"ה עד שיברד נראה משום להורות שאין לסמוך על ע"א, וא"כ שמצינו חידוש להשתמש בדין ע"א נגד כפיכול ית"ש מכש"כ שניתן רשות לגבי אלי' לומר פן וא"כ בס"ט ברה"י דאין ע"א נאמן לש"ל שפא יבא אלי' ויאמר שלא נגע ודוק בהערה זו, ובתשו' להרב הנגיד החריף ר' פנחס ענגלענדר בקרעניץ והוספתי נופך דר"א ור"י הכא דפליגי אי אמרי' שפא יבא אלי' כו' אזלו לטעמין בב"מ (נ"ט) דאר"א מן השמים יוכיחו ור"י אמר תורה לא בשמים היא ועפ"י"ז בישוב קו' התוס' שבת (כ"ה) ד"ה אחת ואכמ"ל: ובחידוש שהעליתי בפנים דבמשקין לא יהי' דין ס"ט ברה"י פלל פיון דלא איקרי טמא הוספתי עוד עד"ז למאי דאמר בפסחים (ט"ז) רביעי בקודש לא איקרי טמא דלא יהי' ג"כ ברביעי דין ס"ט ברה"י דהוי רק פכל ספק איסורא, ולכאן א"כ לא יהי' בו ג"כ דין ס"ט בר"ה, אבל לא יתכן שיהי' חמור רביעי בקודש מדין שלישי דבו ס"ט בר"ה טהור ודאי, ובתשו' להחריף כמ' ראובן דארף מראדימישלא במה שהעיר דא"כ גם בדין חה"ק מכשיר למאי דאיבעי' במנחות (ק"ב) דלא לקמנו בי' ראשון ושני א"כ הוי רק פסול ולא טמא לא יהי' בו דין ס"ט בר"ה ויהי' מיושב קו' תוס' חולין ב' ד"ה דליתי פמו דנישפלה אבל דא בורכא פאמור דלא יתכן דהכשר חה"ק יהי' חמור מהכשר מים שיש בו דין ס"ט בר"ה טהור ולא יהי' טפל חמור מן העיקר, זולת שיש לדון ע"פ התוס' חולין (ט) דס"ט בר"ה טהור לא משום דילפינו מסוטה רק מטעם דמוקמינו בחזקת טהרה א"כ מטעם זה גם בטומאה מפת חה"ק איכא

דין ס"ט ברה"ה, רק דעכ"פ לא יהי' בחה"ק דין ס"ט ברה"י טמא ודאי פיון דלא איקרי טמא לא ילפיון מסוטה פנ"ל ויש לנישב בזה קו' הש"ש בקא דריש חולין אלא אטמא במקדשין בקרי לי סגי והק' להנ"ל דבס"ט ברה"י אין ע"א נאמן לטהר ולמ"ש התוס' שם דאיירי בפמה דהוי ס"ט ברה"י איה סגי לי בקרי, ולהנ"ל פיון דדם קדשים אינו מכשיר ואתכשר רק בחה"ק כמו"ש התוס' ע"כ רבה בר עולא דמוקי למתני' בטמא במקדשין ס"ל כר"א בחולין (ל"ו) דפשיטא לי דחה"ק אין מונין ראשון ושני א"כ לש"ל בזה דין ס"ט ברה"י והוי רק פכל ספק איסור ובקרי לי סגי והש"ס דמקשה פולהו פרבה בר עולא לא אמרי כו' לכאו' הומ"ל דס"ל בחה"ק מונין ראשון ושני אבל עדיפא משני דויק היטב: פפר נ.

בחתמת הספר נעמרתה להשואל להביא פאן התשו' אליו ע"ד השמטה לה' נדרים: ב"ה ח' תמוז תרצ"ט. פבוד ידדי הרב הגדול החו"ב מו"ה יוסף צינאמאן נ"י ר"מ פה"ק: לעומת שאלתו עם ח"ת, באחד שקיבל עליו בנדר שלא לשתות מים המתוקין בצוקר אם מותר לו לשתות מים המתוקים עם סירפ, ורו"מ העיר בכמה דמיונות שונות לענין אי מקרי שינוי ופנים חדשות בכה"ג ועברו לי דבריו, אבל למסקנא נראה בנ"ד דבצוקר שנתמה ונתערב במי הסירפ ל"ה שינוי פלל וכמו בנדר מיין שאסור ביין מבושל ביו"ד סי' רי"ז סעי' ט"ו וכתב הרא"ש בשם הירושלמי דחמרא בחמרא מבושל חד מינא הוא, ובט"ז שם בשם הר"ן בטעם יש מי שאוסר בקונדיטון אע"ג שיש לו שם לוי שינוי הים דמין אחר הוא משא"כ פאן דשניהם יין ומפני שנתבשל לא הפסיד, ועוד דכאן שאמר בלשון שאני שותה הרי אסור אפי' בטעם כמבואר בסי' רט"ז סעי' ע' דאם אמר שאני טועם או שאני אוכל אסור אפי' בתבשיל שיש בו טעם בשו' או יין, ובש"ך ס"ק כ"ה דאפי' בלא אמר שאני אוכל אם הי' הטעם בשו' או יין קשה לו וכה"ג אזלינן בתר פנונתו ואסור בטעמן והכ"נ בנ"ד שקיבל עליו זה משום סיגוף ועינוי א"כ אסור אפי' בטעם, ומכש"כ פאן שיש צוקר בעין בתערובת שאר מינים: ובדברי הירושלמי הנ"ל דחמרא וחמרא מבושל חד מינא הוא אף דמצינו דין מבושל מקרי נשתנה כמבואר בתוס' ב"ב (צ"ז) דאשתני לגריעותא וברא"ש שכתב דאע"ג דבאמת יין מבושל אשתני למעליותא פמתני' תרומות פי"א מ"א מ"מ פסול לנסכים כדאמר בבכורות (י"ז) גפן שהדלה מה זבח שלא נשתנה כו' ובברכות (ל"ח) אף ירקות שנשתנה ע"י האור ובשו"ת הרי"ם י"ד סי' ז' בטעם דמ"ד דם שבישלו מותר מה"ת פיון שע"י הבישול חשיב נשתנה, ומה שהק' שם מע"ז (כ"ט) לגבי י"נ מבושל דפריה פשיטא משום דאיבשל פקע לי איסור וקשה דמאי שנא מדם שבישלו דפקע איסור משום שנשתנה, י"ל ע"פ פירש"י ע"ז (מ"ו): דבאסה"נ לא מהני שינוי א"כ שאני יין דהוי אסה"נ, ובלאה"כ בענין בישול ע"י האור אי הוי שינוי מצינו קצת סתירות בזה, דבע"ז (ל"ז) אמר לגבי חיתין ועשאן קליות שא"ב משום בישול עכו"ם פמים מה מים שלא נשתנה מברייתן ע"י האור אף אכל שלא נשתנה מברייתן ע"י האור, ואילו בפירש"י חולין (ק"ה:) ד"ה סולדת שאין נוטלין מהן לידים משום דנשתנו מתורת מים ועמד בזה בח"ס שם, ולי צ"ע עוד דגם לגבי קליות הרי אמר בכריתות (ה') דקלי לא אתי מפרמל משום דקלי נשתנו מברייתן וצ"ע: ובנ"ד בצוקר שנתבשל ודאי דל"ה נשתנה מברייתו ובפרט דכל עשיית הצוקר מתחילתו הוא ע"י בישול ואין בישול אחר בישול להיות חשיב נשתנה, ויפה הביא גם ר"מ לנ"ד

מטו"ז יו"ד סי' רי"ז סקי"ז ב"ש מ"ה"ל ב"טעם איסור קומא דחלבא דלא דמי לדבש
תמרים דמעיקרא אונקל והשתא משקה וקומא דחלבא מעיקרא משקה והשתא משקה
והכ"נ בסירפ מעיקרא משקה והשתא משקה: ומה שהעיר ר"מ בלשון הט"ז לגבי דבש
תמרים שהרי דבש אינו לא אונקל ולא משקה כמבואר בר"מ פ"א מטו"א מן התוספתא,
ולק"מ דהט"ז שיגרא דלשון קאמר דבלשון בנ"א הוי משקה ועיין שבת (י"ט:) לגבי
דבש דבורים אמר מעיקרא אונקל ולבסוף אונקל והק' בר"ש סוף עוקצין דהול"ל מעיקרא
משקה ולבסוף משקה ובח"ס או"ח סי' מ"ה תי' פאמור דשיגרא דלישנא הוא ולפי"ז
הכ"נ בדברי הט"ז פן: פרפר נ.

ובבכורות (נ"ה) זכרותא דירדנא ממערת פתיס היכי דאמר לא שתינא מים ממערת
פתיס איתסר לי' בכולא ירדנא, זכרותא דדמא כד"ר דאר"י כבד שגמח מטמא
ברביעית העיר ר"מ דלכאו' משמע דר"י לא רק קולא אשמעין דלא מטמא עד דאיפא
שיעור רביעית רק דגם חומרא קמ"ל דאע"ג שנימוח יש לה טומאת מת וקשה דאפי' אי
לא פשיטא לן דזכרותי' דדמא כבדא מ"מ גם מדין בשור מטמא משום נצל כדאמר בגזיר
(דף נ') בשור המת שנימוח ונקרש מטמא, ולשיטת הסוברים דנצל אין מטמא אלא בקרש
אח"כ, שפיר יש חומרא בכבד שנימוח אע"פ שלא נקרש.

אבל להסוברים דנצל מטמא אפי' לא קרש דהקרישה הוא רק לסימן דל"ה פיהו וניעו
וכמו"ש במל"מ פ"ב מטו"מ קשה עכ"ד: הנה באמנה בדברי המל"מ אי בנצל בעינן קרש
דוקא, פליגי בזה בירושלמי גזיר (פ"ז ה"ב) המוהל שקרש הא עודיהו מחוי לא, וחרנא
אמר שאם יקרש ויהא בו פזית מטמא אפי' מחוי: וע"ד הערתו י"ל דמתני' דטהרות פ"ג
מ"א ברנטב גריסין וחלב קרשו הרי אלו שניים חזרו ונימוחו בפביצה טהור דאין חזרו
לטומאה ישנה ומשא"כ בשמן חזרו לטומאה ישנה ובפ"י הרא"ש ע"פ התוספתא דשמן
פינן דבשעה שהי' קרוש אינו לא אונקל ולא משקה ולא נשתנה בינתים ממשקה לאונקל
חזרו לטומאה ישנה אחר שנימוח משא"כ ברנטב גריסין וחלב דבשעה שקרשו נשתנה
ממשקה לאונקל, ולפי"ז נראה דגם בדין נצל שמשמא במת לכאו' יש סברא דבכבד
שנימוח לא יהי' דין נצל פינן דכבדא פולא דמא והוא דם שנקרש, ובלבוש יו"ד סי' ע"ג
ופמ"ג שפ"ד שהביאו דלהכי שריא רחמנא כבדא דכולא דמא משום דקרוש ועומד ודם
הנשפך פמים אסרה תורה לא דם הכבד שקרוש ועומד וא"כ בכבד שהנונייתו מן הדם
אע"ג דאין על הדם תורת משקה בעודו בגוף עתו"ס חולין (פ"ז) מ"מ במציאותו הי'
משקה צלול והרי נשתנה ממשקה לאונקל ע"כ אפשר דבנימוח אח"כ טהור כמו ברנטב
גריסין וחלב ע"כ אשמעין דמטמא עוד משום דם ברביעית: עוי"ל משום דלא פסיקא
לן אי כבד בכלל בשור, דבגזיר (נ"ד) א"ל תן בשור לאורחים ונתן להם כבד השלית
מעל כו', ובמ"ה"ם שיף הביאו פמ"ג מ"ז סי' ס"ז סק"א לצד דבכבד לא יהי' דין בב"ח
מה"ת דל"ה בכלל הפתוב דגדי אסרה תורה א"כ משום דה' ספיקא לא יהי' ג"כ בכבד
דין נצל דאינו אלא בבשר ולא בדם ומשום דה' ספיקא אפשר שלא יטמא אפי' מספק
למ"ש המל"מ פ"ב מטו"מ בשי' הר"מ דנצל אין מטמא כ"א בנדאי ואל"כ אין בו אפי'
טומאת ספק והכ"נ בכבד דהוא ספק אם הוא בכלל בשור לא יהי' בו דין נצל, ולא ידעין
אי מטמא כשנימוח ג"כ מדין דם ע"י שפכר הקפה והי' לכבד, ובתוספתא תוס' שבועות
(כ"ג) דם שקרש אינו לא אונקל ולא משקה, אבל במת בעת שהקפה והי' לכבד הי' לו

דין טןמאט בְּשֵׁר ע"כ אף פֿשנמחה לא יהי מטמא לא משום בְּשֵׁר ולא משום דם קמ"ל ר' יצחק דמטמא משום דם ברביעית: פֿרפֿר נא.

ואמנם במ"ש המל"מ בשי' הר"מ דבספק נָצַל לא יהי אפי' טןמאט ספק יש להעיר דבגזר (נ') בְּעֵי אִי יֵשׁ נָצַל לְבַהֲמָה וְכַתּוּב הַר"מ פ"א מאה"ט דמטמא מספק וקשה דלא יהי אפי' טןמאט ספק וי"ל דטעם הר"מ דבנצול אין טמא מספק משום דנצול הלמ"מ הוא וספק הלכה להקל, ולפי"ז למאי שפתיב בשו"ת הרדב"ז ח"ג סי' תקל"א לגבי ספק ערלה בח"ל מותר משום ספק הלמ"מ דזה רק בספק במציאות משא"כ בספק חסרון ידיעה, ובשו"ת פּוֹכֵב מֵיַעֲקֹב סי' ט"ז תמה ע"ז מש"ס מפנרש ברכות (ל"ו), וכתב לתרץ על נכון עיי"ש, א"כ ניחא שפיר דלקה בנצול דנבילה שפיר כתב הר"מ דמטמא מספק פנין דהוי ספיקא דדינא ומסייע זה לשי' הרדב"ז, ולפי"ז גם לנ"ד אי נימא דהוי ספיקא אי פבד הוי בכלל בְּשֵׁר הוּל"ל דמטמא מספק דין נָצַל, ועל כל אופן ניחא מה דקמ"ל ר' יצחק דכבד שנימות דמטמא בתורת נדאי מדין דם ברביעית: פֿרפֿר נב.

ובאותו ענין נ"ל בישוב הר"מ פ"א מאה"ט הט"ז בבהמה ששפעה חררת דם דאינה מטמאה לא במגע ולא במשא והק' בכ"מ דתקשי עלי' קו' הש"ס בכורות (כ"ג) נהי דבמגע לא מטמא תיטמא במשא, ונראה לפי"מ דבְּעֵי בְּנִזִיר (נ') אִי יֵשׁ נָצַל לְבַהֲמָה א"כ הָכָא בְּבַהֲמָה שֶׁשֶׁפְּעַת חֲרַרְתָּ דִּם שֶׁהוּא נְבִילָה שֶׁנִּימְוָחָה פְּדָאֵמֵר בְּגַמ' נִימְוָח הַנִּזְדָּ עַד שֶׁלֹּא יוֹצֵיא וּבְפִירֵשׁ"י נִדָּה (כ"ז:): משום ביטול ברוב מיחוי הנפל בדם עכ"ל, א"כ הוא רק בכלל נצול רש"י ותוס' נדה (כ"ז) ד"ה מ"ט דר"ש, ואיבעי' דלא איפשטא היא אי יש נצול בבהמה, ולמ"ש התוס' בכורות (כ"ג) דמסתבר דטןמאט משא דלא בטל הוא רק מדרבנן, א"כ לענין טןמאט בבהמה הוי סד"ר ולקולא, רק שי"ל דקו' הש"ס הוא דבמשא תטמא להך צד האיבעי' דיש נצול בבהמה, ולפי"ז מתורץ היטב שי' הר"מ דאחר שנקבע ההלכה דהוי ספק אי יש נצול בבהמה כמו שפסק הרמז"ל בפ"י מאה"ט הי"ג דהוי ספק שוב ממילא בבהמה ששפעה חררת דם אין מטמאה במשא אפי' מספק דאף דדין נצול היא אפי' בנימוח ולא נקרא אח"כ בידענין שאינה פיוח וניעו כמל"מ פ"ב מטו"מ הנ"ל מ"מ בבהמה הוי ספק אי יש נצול וא"כ לגבי טןמאט משא דרבנן הוי סד"ר לקולא משא"כ לגבי נבילה בטלה בשחיטה דלא מיירי בנימוח כמו"ש התוס' בכורות לחד תי' ובזבחים (ע"ג) אליבא דר' יהודה עיי"ש לקה שפיר אמרינן דטןמאט משא לא בטלה ודוק, היטב פי נפלא: פֿרפֿר נד.

רו"מ הביא ירושלמי תרומות (פ"א ה"ה) הפל מודים בכולכסין שהן תורמין לפי אוכלין אבל לא על גרעינן, חננ' בְּעֵי וְאֵף לַעֲנִין שֶׁבַת פֶּן אֲשַׁכַּח תְּנִי רַבִּי בְּרַבִּיעִית רֶשֶׁב"ג אומר בגרוגרות ופי' פנ"מ בכלכסין הן זיתים גרועים שאין מוציאין שמן ואינם אלא לאכילה ופליגי בהוצאת שבת דרבי ס"ל ברביעית הואיל ואין עומדין לשמן דינן כשיעור שאר משקין ברביעית ורשב"ג ס"ל מכיין דאינן אלא אוכלין ולא משקה שיעורן כשאר אוכלין בגרוגרות להוצאת שבת, ותמה רו"מ בסברתו דרבי דכיין שהוא אוקל איהו יתכן לשער ברביעית מטעם זה שאין עומד להוציא שמן דמשום זה ניתן לו תורת משקין, אדרבה משום זה שאין עומד להוציא שמן הסברא יותר דמקרי אוקל עכ"ד, והנה בצדק דבריו דלפי פשוטו הוא קשה הביאור: ונ"ל לפי המבואר בשבת (ע"ו) במתני' דשמן שיעור

הוצאה פדי לסוף בו אבר קטן ושאר משקין ברביעית א"כ זה שפתיב הפנ"מ דמשום שאין דרכו להוציא שמן כו' לא בא לומר דמשום זה ל"ה פאנכל רק דמשום זה ל"ה פדין פל שמן דשיעורו פדי לסוף בו אבר קטן רק דשיעורו פשאר משקין ברביעית, ומה דפליג עם רשב"ג דל"ה פאנכל נראה דהנה בתוס' ע"ז (ל') ד"ה ומטמא כתבו דזיתים פל זמן שהשמן בתוך הגוש שם אןכל גם על המשקה, אכל שי' הר"ש טהרות פ"ג מ"ב גבי גוש של זיתים דמייירי רק בגוש שהוא שני דאי ראשון א"כ גם המשקה היצא ממנו הוא ראשון ומטמא בכ"ש פדין משקה, מבואר שיטתו דל"ה על המשקה דין אןכל אפי' בעודו בתוך הגוש, ובבט"ע סוף שעה"ת פ"ג הק' להר"ש במתני' דנזיר (ל"ח) דמבואר לפי ר"ת דאף למשנה ראשונה אף דשיעור שתיית יין ברביעית מ"מ שיעור אכילת ענבים בכזית, וקשה איך יהי' בכזית ומצטרף המשקה שבתוכו בין אי מפקד פקדי או מבלע בלועי ע' פסחים (ל"ג) הרי אין שיעורן שנה דיין ברביעית רק דמסייע זה לשי' התוס' דגם המשקה בתוך הגוש תורת אןכל עליו, והנה כמו כן תקשי קו' הבט"ע לגבי דין הוצאת שבת דזיתים וענבים בכגרוגרות ואיך מצטרף היין והשמן שבתוכן דיין שיעורו פדי גמיעה דהוא יותר מכגרוגרות ומכש"כ שאר משקין דשיעורן ברביעית, אף למאי דכתבו התוס' שם במסקנא דכדי גמיעה ביין הוי פחות מרביעית א"כ ניחא שפיר דמצטרף אע"פ שאין שיעורן שנה משום דבשבת (ע"ו) אריב"ח אין מצטרפין לחומר שבהן אכל מצטרפין לקל שבהן ומשוה"כ בשמן דשיעורו מועט פדי לסוף בו אבר קטן בודאי מצטרף לקל שבהן לשיעור כגרוגרות בזיתים ועתו"ס שבת (ע"ו) ד"ה הואיל דמה דאמר התם הטעם דחזי' לדוגמא ה"ה מה דחזי' לרפואה דהוא בכ"ש לכך מצטרף לקל בזיתים שבהן]: אכל הא תינח בזיתים שדרכן להוציא שמן ששיעור השמן מועט פדי לסוף בו אבר קטן אכל בזיתים כולכסין הגרועין שאינם להוציא שמן שכבר אמר לעיל דמשוה"כ ל"ה בהו שיעור הוצאה פשאר שמן רק דהוי פשאר משקין ברביעית, א"כ ממילא לא יהי' גם הזיתים שיעורן כגרוגרות דאין המשקה מצטרף לחומר שבהן, דרביעית הוי יותר מכגרוגרות, אף פל זה לשי' הר"ש פ"ג דטהרות הנ"ל דהמשקה אפי' בתוך הגוש ל"ה פאנכל משא"כ לשי' התוס' ע"ז (ל') הנ"ל: ולפי"ז נראה דבשי' התוס' והר"ש הוא פלוגמא דתנאי רבי ורשב"ג בירושלמי דרבי אזיל בשי' הר"ש ולכך אמר בזיתים דכלכסין דכיון שאינן להוציא שמן המשקה ל"ה פשמן רק דשיעורו ברביעית ממילא גם בעודן בתוך הזיתים ל"ה השיעור קטן כגרוגרות כיון דאין המשקה מצטרף לחומר שבהן רק דשיעורן ברביעית, אכל רשב"ג אזיל בשי' התוס' דבעוד המשקה באןכל יש עליהן תורת אןכל לכך אמר דשיעורן כגרוגרות ודוק, והנה הגם שהוא דרף פלפול קצת, אכל הדברים מתקבלים ג"כ ע"ד הפשט שהוא ביאור נחמד לדברי הירושלמי כמין חומר: ידידו דוש"ה.

פרפר נה בענין הנ"ל לענין ספק נצל להקל ובכלל הדין דספק הלכה אי להקל ראה בקונטרסי תוס' שביעית מה שפתיבתי בקו' הב"י יו"ד סי' רצ"ה מקדושים (ל"ט) דמקשה לר' יוחנן דאמר ערלה בח"ל הלמ"מ מדתנן ספק ערלה בסוריא מותר א"ל כף נאמרה הלכה ספיקו מותר כו' הרי דבשאר דוכתי הלמ"מ ספיקו אסור, ואמרת דבפסחים (נ"ד) פליגי ר' יוחנן ושמואל דר"י ס"ל ת"ב ביה"ש שלו אסור ושמואל ס"ל ביה"ש שלו מותר ובט"א מגילה (ה') דדברי קבלה אי הוי פדאורייתא היינו פלוגתתם, ובנוב"ת יו"ד סי'

קמ"ו לענן ספק ד"ק דלא עדיף מספק הלמ"מ א"כ הש"ס בקידושין שפיר מקשה לר' יוחנן לשיטתו דספק ד"ק להחמיר א"כ מכש"כ בספק הלמ"מ, ראה שם אריכות יפה בנגע לגמ' דתענית (י"ח) דר' יוחנן ס"ל כל הפתוב במגילת תענית לפניו אסור ושמואל ס"ל דגם לפניו מותר והיננו דר"י ושמואל אזלי לשיטתו בפסחים (נ"ד) עיי"ש בבבאור הענין: זולת זה הוספתי בגמ' דסנפה (ל') דפליגי ר' יוחנן ושמואל אי במצנה דרבנן איפא משום מהב"ע משום דדין מהב"ע הוא מד"ק מקרא דמלאכי והוי רק דרבנן פתוס' סנפה (ט) א"כ לכאור' במצנה דרבנן הוי תרי דרבנן רק דר' יוחנן לשיטתו בפסחים (נ"ד) דד"ק כדאור' אבל שמואל לשיטתו דד"ק כדרבנן ודוק פי נכון: פרפר נו.

השמטה לה' תפילין. פב"ד ידנ"פ הרב הג' החו"ב מו"ה קלמן אריק נ"י דומ"צ דק' טארנא: בדבר הבתים בתפילין של ראש שדופן המפסיק בין פרשת שמע לזוהא"ש יש בו חריץ ע"י הפנויץ והוא למטה באמצע אבל מן הצדדין הם שלמים ומגיעים עד הקציצה: י"ל מקור לזה בש"ס מנחות (כ"ד) דלמא שני פלים היכי דמי פגון קפיזא בקבא דאע"ג דעריבי מעילאי פינון דמיפסקי מחיצתא מתתאי, פלי אחד דומיא דשני פלים פגון עריבתא של תרנגולים אע"ג דמיפסקי מחיצתא הא נגעי ובפירש"י וז"ל הלכך לאו הפסק הוא פינון דנגעי למעלה מן המחיצה שני החצאין באויר הפלי, והכ"נ בנ"ד שנוגעין הפרשיות זב"ז במקום הפיוץ לאו הפסק הוא, ועיין זבחים (כ"ו) והביאום לד' עד שתהא פולה לפנים וכע"ז בכתובות (כ"ה) בבואכם בביאת פולכם אמרתי ולא בביאת מקצתכם, וכ"ת הביא לשון המרדכי הביאו במחה"ש סי' ל"ג סק"ב ובמג"א סי' ל"ב סקנ"ה שכתב העור צריך להיות שלם בין בית לבית, והנה הגם דהתם מייירי שחזתין את העור במקצת כמו"ש במחה"ש, משא"כ פאן שלא נחתה רק ע"י פיוץ ולא שייך פאן הטעם שבט"ז סי' ל"ג סק"ב שהי' העור מקולקל, אבל הרי גם בדין המרדכי כתב המחזה"ש דל"ש טעמי' של הט"ז וא"כ מה לי ע"י חתה או ע"י פיוץ וכלשון הרש"ז סי' ל"ב סעי' ס"א מחיצות הבתים מבפנים בין בית לבית מלמעלה עד סוף רוחב הפרשה גם הביא כ"ת מס' שלחן מלכים על קצש"ע בשם השל"ה שהפרשיות יהיו פולם בתוך הבתים לכתחלה, וטובה הסמיכה מש"ס מנחות הנ"ל בכה"ג דנוגעים יחד הוי ככלי אחד ובמתני' דכלים פי"ח מ"ח תפלה ארבעה פלים, ואם נבא לדרוש טעמא דקרא דלטוטפת בד' בתים שצריך שלא יהי' פרשה שבבית זה נראה לבית אחר נראה ג"כ דבעינן שלא יהי' נראה אפי' מקצת לבית האחר דכבודא בת מלך פנימה, וקצת דמיון להא דזבחים (קי"ח) אר"פ רואה שאמרו לא רואה פולו אלא רואה מקצתו, ובלשון המרדכי הביאו בב"י סי' ל"ג לפי' הא' שפקונדס וכן אם הקרע של זה למטה לצד תיתורא ושל זה למעלה לצד בית משמע הלשון שפסול כו' ולהאמור ה"ה בלא קרע רק שפנוץ העור באמצע ואין מגיע הדופן עד סוף מקום הנחת הפרשה פינון שפראה הפרשה מבית זה לבית האחר ואנן בעינן שהפרשה תהי' פולה מבפנים לכתחלה כדברי השל"ה, ואף שבמג"א סי' ל"ג סק"א כתב דאם נתקלקלו פי' שפסקו ב' בתים שלמים ובהגה"ת לבו"ש דאולי ר"ל דבעינן שפסק בשלמות דופן המפסיק עד למטה אבל אם לא נפסק פולו לית לן בה, אבל בפמ"ג שם ג"כ רצה לפרש פן ודחה פי' זה עיי"ש רק דבנ"ד נראה שיש עצה לתת בין הדפנות קלף דק להדביקו בדבק ויגרד עד למטה, ולפי ששעל כל אופן החשש הוא רק

לכתחלה בודאי בכה"ג שמתקן ע"י דבק שהוא פמחונבר אין פאן מקום פקפוק אפי' לכתחילה והנלע"ד פתבתי: פרפר נז.

[הערה]. בנוגע לתשובתי סי' נ"ז אודות העופות שיש להן ה' אצבעות שפתבתי הנלע"ד פשוט להתירא, נתתי אל לבי שאין רצוני להיות דן יחידי בעד הפלל, רק אניח הדבר לרבנים מובהקים לקבוע ההלכה פסוקה ולהוציא את מורי הוראה בישראל ממבונפת הספק: והלום ראיתי העתק תשו' מס' חבצה"ש ח"ב סי' כ"ו שכתב להחמיר רק שמעיר פי דבריו בלא החלט: ובאמנה ראיתי שכתב דברים בלתי מתקבלים לדעתי במחכג"ת וזה לשונו דכיון שאנו רואים שיש לו שני אצבעות הרי נתברר בחוש שאין זה אותו העוף שאחז"ל שהוא טהור, והגע עצמה אנו סומכים על סימנים באבידה ולמ"ד סימנים דאו' ג"כ לענין היתר עגונה, והנה אם יבא אחד ויאמר שנגאבד לו עוף שהי' לו ד' אצבעות והמוצא מצא עוף שיש לו ה' אצבעות ודאי לא נחזיר לזה ע"פ הסימנים שהרי אנו רואים בחוש שזה אינו שלו שהרי יש לו אצבע יותר, וכן בעדות אשה אם יאמר אחד סימן שהי' להבעל ששה אצבעות ונאנחנו נמצא בזה האיש שבעה אצבעות ודאי נאמר שאין זה בעל האשה והכ"נ דכונתו ממש עכ"ל: ומאוד תמוהים הדברים, דמה דמות יערוך לזה שיש הכחשה בפירוש באמירת הסימן, ואדרבה הגע עצמה בסימן דארוך וגוץ דאמר בב"מ (כ"ז) דל"ה סימן ומ"מ אם תאמר האשה על הבעל סימן דגוץ ונמצא ארוך או להיפוך בודאי שהסימן מוכחש ונתברר שאין זה בעל האשה ובכל זה לגבי סימני עופות כתב בשו"ת צ"צ סי' כ"ט ראי' מב"ק (נ"ה) לגבי אנו ואנו דהבר אילימא דהאי ארוך קוועי' והאי זוטרי קוועי' כו' דמבואר דמשום שינוי הגידול לא יצא מפלל הטורין והכ"נ משום שינוי של יתרת אצבע ובפרט דלא מקרי יתרת פיון שהם בשורש אחד כמו שפתבתי בפנים] שלא יצא מן המסורה והוא בכלל שאחז"ל בתורין אף כל פיוצא בהן טהורין, ודברי הגאון חבצה"ש ז"ל בכאן שלא בדקדוק במחכג"ת והרי מסיים שם בעצמו שלא בא לומר דבר בהחלט מחמת שהוא חוץ מביטו ומחוסר מספרי האחרונים המדברים בזה הענין עיי"ש: עכ"פ אחר רואי דעת גדולים נוטה להחמיר, ע"כ ג"א אם שעל משמתי אעמוד בעיקר ההלכה שאין בהם חשש ופקפוק, עכ"ז אין רצוני שתהי' ההכרעה על דעתי לבד עד שיבא הדבר לשיקול דעת ועיון רבנים מובהקים בהלכה ובאופן שיהיו תמימי דעים עמי, מיני ומניני' תסתיים שמעתתא להתירא במטותא מיני' להשמיעני אשר אתם בזה וברצה"ש אשנה פרק זה במהדורא תנינא בקרוב כאשר אנפה לו מחסדי הבוי"ת: פרפר נז.

נשמט לקו' האו"ח בפרפר ל"ו הנ"ל יש להעיר חדשות לפי פירש"י תמורה ד' דכהנים לוקין על לאו הנל"ע, איך הדין לגבי אשה בת פהן אי לוקה ג"כ אלהנל"ע, ולכאו' הרי הטעם בגמ' לגבי פהנים דרבי בהו רחמנא קדושה יתירה היינו דאמר בכמה דוכתי בש"ס דשאני פהנים דרבי בהו רחמנא מצות יתירות וכן במסורת הש"ס ציין לכל המקומות בש"ס, וא"כ לפי"ז לאו דוקא בכהן אלא אפי' בבת פהן וכדאמר בסנהדרין נ"א דצריף קרא למעוטי בת פהן שחיללה שבת שלא תהא בשרפה דסד"א הואיל דאחמיר בהו רחמנא בכהנים דרבי בהו מצות יתירות אימא תידון בשרפה, וא"כ לגבי להנל"ע דכהן לוקה ה"ה בת פהן, ואע"ג דבתמורה לשון הש"ס דרבי בהו קדושה יתירה ופירש"י דכתיב אמור אל הפהנים לנפש לא יטמא מ"מ היינו הך דרבי בהו מצות יתירות ואע"ג

דדין טונמאט פהנים ליתא בנשים מ"מ משום דאחמיר רחמנא בכהנים אחמיר ג"כ בבת פהן פלשון הש"ס בסנהדרין הג"ל הואיל ואחמיר בהו רחמנא בכהנים כו', ובמקנה קידושין ל"ו פתב דלא שיניף לומר בבנות אהרן דרבי בהו מצות יתירות אבל בשו"ת מהרי"א או"ח סי' קפ"ב השיג עליו מגמ' מפרשת סנהדרין נ"א הג"ל, וא"כ מתורץ קו' האו"ח בקרא נאכל לא תאכלוהו כמו דאמר דנפ"מ בכהנים ה"ה דנפ"מ לבנות אהרן דלוקין אלהנל"ע דלא אישתירי מליקה לגבייהו, וזה חדש: פרפר נט.

לתשו' סי' ס"ג במ"ש בשוב קו' המל"מ בפסחים נ"ט דמעלה ומלינה בראש המזבח אע"ג דלכתחלה לא יעלו רק פיון דסופו שימשול בו האור ויעשה לחמו של מזבח, אפתי יש להעיר דבמנחות כ"ו בעי חזקת איברין שסידרן וסידר עליהן את המערכה מהו על העצים אמר רחמנא דוקא על העצים או דלמא פיון דכתיב קרא אחרינא אשר תאכל האש את העולה על המזבח אי בעי הכי עביד אי בעי הכי עביד, א"כ מאי מהני הכא מה שמעלה ומלינה בראש המזבח אם לא יגביה את האומורין אח"כ לסדרן על העצים נשאר בתיקו אי הוי הקטרה.

וכן יש להעיר בכלל הדין לגבי פסולין שאם עלו לא ירדו דאיה משפחת לה פיון דלא הוי הקטרה רק על העצים ובזבחים פ"ח מקשה הש"ס אי אור מזבח לאו כמזבח דמי חטה"ע פסולה היכי מזה מדמה וקשה דעדיפא הו"ל לאקשוני דאיה משפחת לה בכלל דאם עלו לא ירדו שהרי יהי צריף להגביהן ולסדרן על עצי המערכה והוי פירדו אי אור מזבח לאו כמזבח והיא הערה גדולה, רק י"ל באיבעני דמנחות כ"ו דאמר פיון דכתיב קרא אחרינא אי בעי הכי עביד כו' יש לתלות בפלוגתא דר"ש ורפנן בסוטה ט"ז בהקדים עפר למים לרפנן פסול ור"ש מכשיר דתרי קראי כותבי פתיב עלי' אלמא עפר ברישא וכותבי מים חיים אל פלי אלמא מים ברישא הא פיצד רצה זה נותן רצה זה נותן, וכן בפסחים ס"ח פלוגתא דר"א ור"י דרא"א פתוב אחד אומר עצרת לד' וכתוב א' אומר עצרת תהי' לכם או פולו לד' או פולו לכם, והכ"נ לגבי הקטרה על המזבח או על העצים אי אמרי' משום דאיכא תרי קראי אי בעי עביד הכי נאי בעי עביד הכי תלי' בפלוגתא, והיא הערה חזקה ובתשו' להחריף לכמר"י לאנגער כתבתי אריכות פלפול ואכ"מ: פרפר ס.

לסי' ס"ד.

הבאתי דהתוס' זבחים ו' דמצוי למיפרף מי לימא לקרא דמשתעי ע"י לב ב"ד, וחידיוש אצלי במה שבס' אמרי נועם על דיני קנינים פתב הגאון רי"ש ז"ל בהספמתו דלא יתכן לומר דקרא איירי ע"י לב ב"ד מתנה והרב המחבר התנפח עמו בזה בהג"ה ובמחכת"ה אישתימיט להו תוס' זבחים הג"ל ובמק"א בתשו' להרה"ג מהר"י ווייסבראד אב"ד יעדליטש פתבתי להעיר בגיטין ל"ו בדרשא דספרי ואשר יהי' לה אחיה בידה מכאן אמרו המלנה חבירו על המשכון והמוסר שטרותיו לב"ד אין משמיטין עתוס' שם, ובפירש"י דף ל"ז דמוסר שטרותיו לב"ד שאינו משמט דתפסו לי' בי דינא וז"ל והפקרן הפקר וגבי מלנה לא קרינו בו' לא יגוש וקשה כמו דלא יתכן קרא דמשתעי ע"י לב ב"ד הכ"נ לא יתכן דמשתעי קרא ע"י הפקר ב"ד וכתבתי ליישב ואכמ"ל.